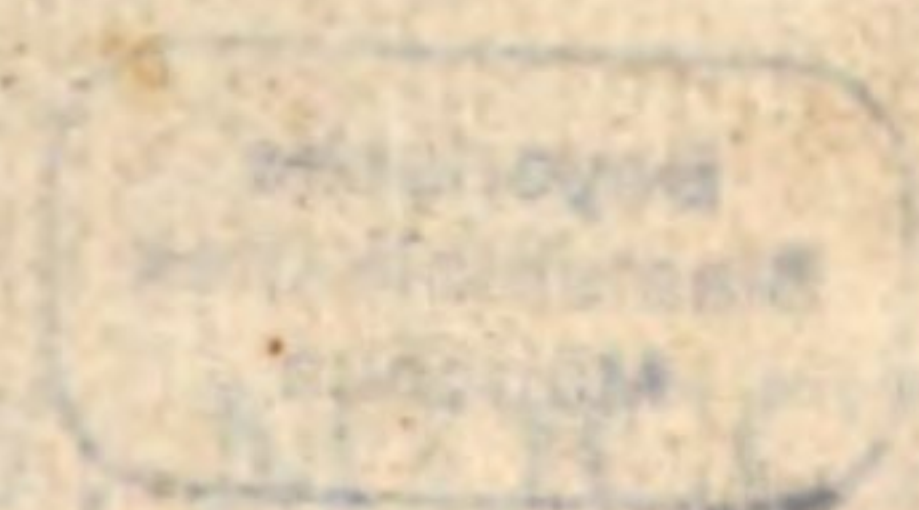

**DAMNATARUM
THESIUM**

THEOLOGICA TRUTINA

**P. DOMINICI VIVA
SOCIETATIS JESU.**

PARS PRIMA.

DAMNATUM
THESSALUM
THEOLOGICA TRUTINA
P. DOMINICI VIVA
SOCIETATIS IESU
PARIS 1714

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Ad Conveniunt Monasterium Ord. Genit. S. Augu.

D A M N A T Æ

THESES

AB ALEXANDRO VII., INNOCENTIO XI.
& ALEXANDRO VIII.

Necnon Jansenii

Ad Theologicam trutinam revocatæ juxta pondus San&uarii.

EDITIO SEPTIMA

Sedulò expolita, atque Indicibus locupletata,

*In qua Michaelis Baji, Michaelis de Molinos, aliæque Theses superiore Sæculo
profligatæ in calce operis recensentur, & nonnullæ discutiuntur.*

Annectiturque Enchiridion olim typis datum de Jubilæo,
præsertim Anni Sancti.

AUCTORE

P. DOMINICO VIVA SOCIETATIS JESU

Sacræ Theol. Profess. in Collegio Neapolitano ejusdem Societ.

PARS PRIMA

DE XLV. THESIBUS PROSCRIPTIS

A B A L E X A N D R O VII.

OPUS DICATUM

PHILIPPO BERNUALDO URSINO

Hispaniarum Magnati Primi Ordinis, Urfinæ Familiæ
Domino, Gravinae Duci XIV. &c.

PATAVII, Ex Typographia Seminarii. MDCCXV.

Apud Joannem Manfrè.

Superiorum Permissu, ac Privilegio.

EXCELLENTISSIMO PRINCIPI
PHILIPPO BERNUALDO
URSINO

*Genere Romano, Ursinæ Familiæ Domino, Hispaniarum
Magnati Primi Ordinis, Patritio Veneto,
Gravinæ Duci XIV. &c.*

DOMINICUS VIVA SOCIETATIS JESU

Perpetuam Felicitatem.

Importunum fortasse, atque omnino abs re nonne-
mini videbitur, Princeps Excellentissime, quòd
Te potissimum hujusce Operis Patronum nuncu-
pem, ac Mecenatem, quod ab institutis tuæ vi-
tæ rationibus abesse videtur quàm longissimè.
Quid, inquiet, cum Principe civilibus rebus in-
tento Sacrorum cura? quid moratæ Theologiæ
adyta cum Regnatricis Aulæ splendore, ac phaleris? quid cum
amplissimis Ursinæ Prosapiæ fascibus, nemini, præterquam uni su-

premi Numinis Vicario, imitabiles manubiæ? In superbamne Sal-
monei impotentiam Jovis nimbos, & non imitabile fulmen, ut ait
Poeta, ære, & cornipedum cursu simulantis equorum, suavissimi,
modestissimique Principis mores pessimo exemplo desciscant? At
novimus quidem illum in ipso ætatis flore altiore gerentem
spiritum, mente præditum supra ætatem virili, altissimo nobilissi-
mi generis incumbentem fastigio; fastum, contumaciam, superci-
lium neutiquam novimus. Hæc fortasse aliquis secum, non satis
prudens rerum æstimator. Verum qui sibi sic sapere videtur, pro-
fectò desipit; nec unquam magis meum probat consilium, quàm
cum sic improbat. Possem equidem una obsequii gloria meum hoc
tueri consilium, juvat tamen ab ipsa operis hujusce materie Tibi
illud commendare, & ex ipso obtreçantium testimonio facere lau-
dis compendium. Te nempe suavissimis ornatum moribus, alta
quadam mente præditum, frænos felicitati imponentem tuæ, hi,
si qui sunt, mei hujusce consilii censores, non abnuunt. Hoc ta-
men operis, quod altissimæ, ac censoriæ Theologiæ ex asse est, Fi-
dei committi, & clientelæ civilibus curis distenti, atque alia o-
mnia, magna quidem, & præclara, sed ab hoc Theologico pulve-
re quàm longissimè diffita agitantis, e re minimè arbitrantur. Ita-
ne verò? Imo hinc acutiores mihi subdi stimulos sentio, meumque
transigi negotium ipso hoc obtreçantium suffragio. Principem
convenio id ætatis præcoces jam, ac maturos optimæ spei fructus
repræsentantem, cujusvis amplissimæ literaturæ, atque imperii ca-
pacem, inter tot denique fortunæ obsequia fortunæ neutiquam ob-
sequenter? Principem igitur convenio, cujus exemplum, cujus
vel ipse aspectus morum censura est, cui illud rarissimum æquè, ac
felicissimum congruit, videri, & prodesse. Non abs re igitur ejus
Patrocinio id operis demandatur, in quo ad depravatam inhiben-
dam morum licentiam in blandientes eidem opiniones censura ge-
ritur, & Pontificiæ auctoritatis acies ipsa diffringitur. Nisi verò
quis putet momenti parum ex tua hac vitæ integritate, animi mo-
deratione, morum suavitate, atque elegantia addi virtuti ad alie-
nos mores in officio continendos. At is falsam hanc sibi induat
persuasionem, cui non satis perspectum, quid hominis sis, quo
genere, qua Domo. Nos, qui te prima Juventæ face præservidæ
indolis adolescentem de facie novimus, Ursina ab Domo, amplif-
simis florentem Dynastiis, facile cognoscimus, quantum nomen
famæ assignaveris, quod virtuti, atque aded æternitati cominen-
det. Et quidem quàm rarum illud est, alacris ingenii adolescen-
tem

tem id ætatis florere jubere, quod in ceteris marcet, ipsique annorum lubrico non modò citra ruinam insistere, sed citra lapsum! Quantò rarius Juvenem id præstare, ac Principem inter aulæ blandimenta, inter fortunæ lenocinia! Scitum illud est, secundas res acrioribus stimulis animos explorare: Misérias utcunque tolerari, faciliùs mortales felicitate corrumpi. Id ipse juris splendidius in tuam fortunam exerces, ut cui multum liceat, minùs semper libeat, quàm licet. Illud verò rarissimum, quòd adolescens, ac Princeps Ursina e Domo divinum illud exhibes animo, quod in Annibale secundis præliis elato desideravit Valerius, felicitatis, ac moderationis contubernium, ut Qui nempe Ursino prognatus sanguine Anicios ipsos fasces, e quibus Ursina gens originem repetit suam, vel reptans in purpura habuisti pro crepundiis; Qui tot quotidie intueris obversantes oculis laureatas majorum tuorum imagines, tot Romanos Consules, Præfectos, Senatores, tot palmarios exercituum Duces, non unum supremum Hierosolymitanorum Equitum, Templariorum, ac Teutonicorum Magistrum, tredecim Brandenburgi Marchiones, septem utriusque Saxoniae Duces, utrosque Septemviros Augustales, singulari fato in unam Ursinam confluyente familiam geminato jure ad Imperii suffragium; Qui probè tenes, quot tua familia penè toto terrarum orbe ad immensam gloriæ segetem disseminata amplissimis semper aucta titulis fuerit, florentissimis cumulatâ Dynastiis, Ascaniæ, Vestphaliæ, Herciniæ, Cliviæque imperitans olim in Germania, Angliæ in Dalmatia, Rhemis in Gallia, Flaminia, Umbriæ, ac Veronæ in ulteriori Italiae parte, Bracciano, & Anguillaræ in Thucia, Tarento, Lupiis Salerno, Amalphi, ac sexcentis aliis Oppidis in Neapolitano Regno; ut non ab re illud ei congruat, quot sunt Europæ Regiones, ac Provinciæ, totidem illam fecisse monimenta Dignitatis, atque amplitudinis suæ; Qui denique satis perspectum habes (cui autem id perspectum non sit?) tot illam Regiis, Imperatoriisque cognationibus, atque affinitatibus inclaruissè ad superbiam, ut decem Ursinas numeret Feminas apud inclytos Reges nuptui collocatas, tredecim Regias, atque Imperatorias Ursinis viris matrimonio copulatas: Batildem nimirum Clodovæo secundo Francorum Regi, Dieterico Regi Saxonum Batildem alteram, Primislao Poloniæ Regi Agnetem, Belæ Ungariæ Regi Cunegundam B. Margaritæ Parentem, partu ne augustiorem, an viro, jure ambigas; Adeleidam, Agnetem alteram, Metildem, Elisabetham Suenoni Tertio, Henrico XII., Christophoris Primo, ac Secundo, Danorum Regibus;

Gustavo denique Suecorum Regi Catharinam ; omnes Urfina e Gente Heroinas Potentissimis Regibus nuptas ; quibus aliam addere licet Britannorum Regi junctam conjugio , Urfina Rosa Regiis Magnæ Britanniae insignibus in Rei Fidem inserta , ut eam etiam in Insulam , quæ noti olim Orbis terminus Oceano imperare videtur , Urfinae Amplitudinis odor pervaderet ; & quo cœlestis Urfa mergi nescit Oceano , Urfina etiam occasus nescia vernaret Rosa . Ex altera verò parte Assalam Vitichindi Magni Saxonum Regis sororem Arobono Ascaniae Duci , duobus Brandeburgi Marchionibus Beatricem , & Catharinam Bohemiae Regum filias , Gerburgam Henrici Suecorum Regis filiam Joanni utriusque Saxonie Duci , Juditham , & Geminas Sophias Danorum Regum filias Urso Augustali Septemviro , Joanni , & Corrado , Agnetem Thessaliae Regis filiam Poncello , Joanni Jordano Bracciani Duci Mariam Alphonsi Secundi Neapolitanorum Regis filiam : Hermanno verò Brandeburgi Marchioni Annam Austriacam Alberti Primi Imperatoris filiam , Eduigem filiam Rodulphi Primi Othoni , cognomento Parvo , Helenam Othonis quarti Imperatoris filiam Alberto primo utriusque Saxoniae Duci , Popponi denique Ascaniae Principi Gondevinam Ludovici Pii Imperatoris filiam ; omnes Regali , atque Imperatoria ab stirpe Urfinis maritali fœdere innexas , atque immortalis nominis commendatione copulatas : Qui , inquam , hæc omnia satis perspecta habes , tot laudum , tantæque Familiae heres ex asse , Romano ex genere , ac inter Venetæ Reipubl. Patricios , interque Hispaniae Optimates primæ notæ , primique subsellii affluens jure tuo , Gravinæ Dux XIV. , Idemque ipse jam inde ab heroicis illis temporibus Divina Gratia Provinciae utriusque Zentæ in Dalmatia Comes , Solofræ , ac Gallutii Princeps , Grumî Dux , Materæ , Nerularum , ac Muri Comes , Vallatæ , ac penè totius Apulie Dominus ; Idem tamen paratus semper , & obvius facilem te omnibus præbeas , & commodum ; sæpè etiam insigni pietatis juxta , ac moderationis exemplo Te palam demittas Privatorum Sacerdotum ad manuum oscula ; adeo ut in tanto fortune fastigio penè nescire fastigium , & coronatis Urfinis e Rosis nonnisi integerri mi Pudoris laudem , & custodem virtutum verecundiam traxisse videre . Sic nempe tuæ , aviteque glorie consulis incremento , ut , cui ad augendum fastigium jam penè superest nihil , hoc uno , qui reliquus est , crescas modo , si Te ipse submittas , securus magnitudinis Tuæ , ratus ab nullo periculo fortunam Principum longius abesse , quam ab humilitate . Testes florentissime , quibus imperi-

tas,

tas, Toparchie, quarum regimini acerba satis ætate relictus heres, adeo subditorum animos mira tui animi moderatione, ac morum suavitate Tibi devinxisti, ut in medio sit, utrùm in eos plus amor sibi imperii vendicet, an quod per manus traditum jus obtines dominationis? Illud etiam hinc existit, quo meum tibi probem consilium, quòd ea es ex familia, quæ non iis præclarissimis modò, quæ nuper cursim carptimque recensui, verùm etiam Sacris ad miraculum circumfluit ornamentis. Quæ nempe tot Cælo transmissit Indigetes, tot invictissimos Fidei Pugiles, ut longè pluribus Ursina Domus explendescat Sanctimonix luminibus (quæ nempe ad duodeviginti numerantur) quàm Cœlestis Urfa illuminatur sideribus. Quæ tot vigilantissimos Sacrorum Antistites, tot Purpuratos edidit Patres, ut id genus Heroum non chorum recenseat, sed populum : Quæ denique quatuor in primis Romanos tulit Hierarchas, Stephanum eo nomine Tertium, Paulum I. Stephani fratrem Sanctorum etiam syllabo ascriptum, Cœlestinum III. & Nicolaum III. omnes de Christiana Repub. optimè meritos ; ut abs re nemini videri possit, in hujus operis, ubi Christiana res de summorum Pontificum auctoritate ad rectam virtutis, ac morum normam exigitur, eum accersiri Patronum, cujus amplissime Domui tot illa exactis temporibus accepta refert & præsidia, & ornamenta. Nimirum Pontificiæ auctoritati jam nunc assuesces & ipse pro modo, si minùs pro merito aliquam rependere gratiam, haustumque Vaticanæ Sedis in tua decus Prosapiæ splendorem, eidem Vaticanæ Sedis referre, peculiaris obsequii gloria, umbra clientele; ut in comperto sit apud omnes, Christianæ rei servire vel auctoritate, vel obsequio, Ursinum esse. Verùm quid longinqua confector? satis est Te meminisse Eminentissimi VINCENTII MARIÆ URSINI Beneventani Archiepiscopi, Episcopi Tusculani meritissimum ex Fratre Nepotem, ut Patrocinii tui penè uno verbo mihi res peragatur. Quæ mea sit erga illum infinitis propè oberata nominibus observantia : quæ illius erga me singularis benignitas, qua nihil mihi vel ad pretium charius, vel ad tutelam insignius, vel ad dignitatem honestius : Quo ille non modò demandatæ sibi Provinciæ, verùm universo prope dixerim Christiano Orbi præluceat exemplo, scis ipse sub eodem exemplo ad eminentem quamvis politioris litteraturæ, ac pietatis effigiem formatus a tenero : Scit penè universus Christianus orbis, qui Eum trigessimumseptimum jam annum Romana agentem in purpura, ea animi demissione ab omni fastus umbra in tanta luce abhorrentem stupore defixus intue-

tur, ut jure ambigat adhuc, nec satis sit dijudicando, utrum gloriosius ab eo factum fuerit, quod Paterna ex aula nobilis olim Transfuga Dominicanis meriturus sub signis nil cupientium castra petierit, an quod his iisdem e Castris de Romani Hierarchæ imperio fuerit rursus invitatus in aulam revocatus? quod Romanam meruerit Purpuram, an quod invictè respuerit, an quod imperio compulsus acceptarit, unam sibi e tanto Principatu excerpere sibi visus laudem, nimirum obsequii; an demum, quod ita gerat, ut eam in humillima quæque pietatis munia demittat, nunc sui Ordinis Moderatorum, nunc Peregrinorum, quos abjecta Majestate sæpissimè abluit, provolutus ad pedes? Qui eum tanta cum vigilantia, religionis, constantia laude muneri etiamnum demiratur sedulam operam navantem suo, ut neminem illo Beneficentiorum in Pauperes, neminem in Templorum nitorem, cultumque magnificentiorum, neminem in celebrandis Synodis solertiorum, omnigenæ literaturæ laude florentiorum neminem, aut alienæ salutis studiosiorum Beneventum suspexerit, ut jure merito factum putet, ut eidem a Terremotus ruderibus incolumi servando ipsa præstò essent prodigia, præsentissimique tutelaris Philippi Neri præsidio innocens accideret ruina. Quid hæc aut profusos paternæ Domus reditus in suæ Diœcesis, sibi que demandatæ Ecclesiæ vel ornamentum, vel subsidium? Quid ejus munificentia erecta Xenodochia, exornatas Parœcias, dedicata solenni ritu Tempia, augmentum in Sacris Odeis numerum precum? Quid tenerioris ætatulæ Christianæ Fidei elementis imbuendæ studium? Quid divini verbi præconium, quo sæpissimè, Heroicorum illorum temporum exempla repetens, quibus Sacri ipsi Pastores commissum sibi gregem divini verbi pabulo nutriebant, vel in vitia detonat e suggestu, vel virtutum semina audientium pectoribus inserit, vel ad magnæ Matris cultum eorundem animos jactis quibusdam facibus inflammat? Quid denique aut penitioris Theologiæ, aut Sacrorum Canonum, Rituumque, aut Divinæ Scripturæ singularem scientiam repetam ad fastidium? Omnia ita per se lucent, ut nullo indigeant adscititio laudationis fucò: Ita per se eminent, ut omnibus admiranda quidem se præbeant, nemini, nisi robustæ, ac masculæ virtutis, imitanda. Nec plura ipse in medium proferre possum, quàm ipse teneas vel auritus testis, vel oculatus. Meæ itaque in Tuum Eminentissimum Patrum observantiæ aliquam afflabis auram, hoc quodcunque est litterarii laboris ejus nutu susceptum, ejus in spem Nominis conceptum, ac genitum, tuam in Fidem, & clientelam

acci-

accipiendo : simul ejusdem in me profusissimæ benignitati lenocinaberis; nec parum ejus spectatissimis morem geres virtutibus, quibus adeo se Religioni commendat; cujus hæc res agitur, ut nihil hæc in optatis habeat magis, quam ut tandem in publicæ faustitatis omen suum ille faustis avibus sedeat ad clavum. In primis verò ejus ingenio obsequeris, quo ita fertur in id genus studia, quibus, omni prorsus deteriso, qui pravorum ingeniorum vitio irreperat, situ, Christiana res elucescit magis, ut in Sacras præsertim litteras explanandas non parum operæ impenderit, ac laboris, pluribus accuratè conscriptis elucubrationibus, quæ ut publici juris fiant in tam utilis doctrinæ normam jamdiu votis omnibus Christianus Orbis efflagitat. Excipe igitur humanissimo, quo soles, vultu, exiguum hoc duplici nomine tibi debitum munus, & quod tuus es, & quod Eminentissimi tui Patruis numeris absoluta omnibus imago es. Da hoc tuo, da Eminentissimi tui Patruis effusissimo in Pietatem, in morum integritatem, in Christianam Religionem studio. Sibi ille gratuletur, quod traducta jam Sanctissimè ad sui formam exempli tua Adolescentia, illud obtinueris, ut vivendi formam jam ex Te petas: utque aliorum nunc labor est tibi pares succrescere, ita hoc unum tibi reliquum esse factum, ut Te quotidie superes. Sentiat verò Orbis universus, Te, quicquid nobilitate, ingenio, titulorum amplitudine vales, Christianæ Religionis gloriæ, rationibus, incremento valere; qualemque jamdiu tua Te promittit indoles, agnoscat evasurum propediem in eum virum, qui tuam amplissimam Domum, ac nemini secundam, novis honoribus cumules, quando Intemeratæ Fidei, quod jam nunc suscipis, Patrocinio, eò niteris, qui firmissimus omnium est ad honores, ad felicitatem, ad gloriam gradus. Vale.

AD LECTOREM.

Um lustra non pauca in pulverulento, ac salebroso Theologicae facultatis vertice transegerim (quae Dei ingens misericordia erga immeritum fuit) velut Noctua quidem, sed oculis fide obfirmatis ipsa etiam Divinitatis adyta rimando continenter, aliosque edocendo pro modulo meo, enixè ab Auditoribus meis rogatus fui, ut nonnulla ad Theses proscriptas spectantia in lucem darem, ea fermè methodo, qua in Opusculo de Jubilæo, ac Indulgentiis, videlicet multa paucis discutiendo, & quoad à me fieri posset dilucidè, ac solidè; cùm nemo hæctenus in id animum intenderit, quod Reipublicae litterariae non utile dumtaxat, sed pernecessarium videtur; ac nemo pro dignitate tantum opus aggredi possit, nisi qui in iis, quae omni ex parte ad Sacram doctrinam pertinent, veritatis anxius diutissimè insudarit. Quamvis enim non pauci primi subsellii Auctores Theses ab Innocentio XI. confixas in bono lumine collocarint, necnon quinque Jansenii propositiones; fuso tamen, ac erudito calamo, ita rem pertractarunt, ut opus in volumen bene magnum excresceret; quin tamen aut de thesibus ab Alexandro VII. aut de aliis ab Alexandro VIII. proscriptis verba facerent. Exoptari aiebant à Theologicae facultatis alumniis, & ad Confessiones excipiendas recens incumbenibus, Opusculum, in quo omnes huiusmodi confixae theses in medium proferrentur, collatis hinc inde rationibus, ut quousque proscriptio se extenderet, in quo sensu rejiciendae essent, & quanam de causa, facili negotio quilibet dignoscere posset. Equidem Auditoribus meis supra modum ac meritum de me bene sentientibus morem gerere pro mea erga illos benevolentia exoptabam; reneuebam tamen tanto operi manum apponere, quod in Theologia universa utramque paginam facit, advertens quàm sit mihi curta supellex ingenii, prudentiae, eruditionis, ac doctrinae ad id pernecessariae. Quis enim ignoret, dummodo Theologiam saltem à limine salutarit, quàm periculosa plenum opus aleae sit hæc pro merito pertractare, & quàm facile sit in innumeris tot questionum meandris aliquando, saltem in speciem, a recto tramite deflectere, & vel in Laxitatis, vel in Rigoris scopulum impingere? Praesertim quia hac tempestate, qua Probabilistae cum Rigidioristis digladiantur, arduum est utrique parti facere satis, & a neutris pro eorum studio, si minus pro merito, condemnari. Dum hæc ipse animo evolvebam, ac diu hærebam anceps, ecce tibi ab Eminentissimo Ursino mira ejus benignitate, ac singulari erga me benevolentia Beneventum advocor, & ubi hac de re incidit sermo, pergratum sibi fore ostendit omnigena literatura, non secus ac virtute, praeditus Cardinalis Archiepiscopus, si nonnulla in hanc rem scriberem, saltem ubi per otium liceret post emensum octenne Theologiae curriculum, quod jam magna ex parte absolveram; praesertim quia prae manibus non haberetur, qui postremas Theses ab Alexandro VIII. proscriptas ad Polemicam veriùs, quàm ad Moralem Theologiam spectantes enucleasset. Ubi jussa hæc benignissimi Sanctae Ecclesiae Principis access-

accesserunt ; non fuit amplius integrum provinciam hanc detrectare , illud ad rem usurpans :

Non habeo vires , sed Princeps jussit , habebo :

Quis me posse neget , posse quod ille jubet ?

Quinimò vix opus aggressus , eam in elucubrando expertus sum Divinæ opis præsentiam , ut antequam a quotidianis Prælectionibus essem liber , illud non absolverim modò , sed etiam (quod tædii , & laboris plus habuit) typis jam dederim . Illud tamen hujus Opellæ consilium fuit , non evulgare , quæ præsignes , ac veteranos Theologicæ facultatis Magistros titillare possent , quod supra ipsam audaciam esset , sed quæ Theologiæ Candidatos erudire , & Confessionibus audiendis Recentiores ad ritè tantum munus obeundum possent instruere ; Angelici Præceptoris hac in re pro mea tenuitate vestigia secutus , qui in Summæ Prologo hæc habet : Quia Catholicæ veritatis Doctor , non solum Profectos debet instruere , sed ad eum pertinet etiam Incipientes erudire (secundum illud Apostoli 1. ad Cor. 3. Tanquam parvulis in Christo lac vobis dedi , non escam) propositum nostræ intentionis in hoc Opere est , ea , quæ ad Christianam Religionem pertinent , eo modo tradere , secundum quod congruit eruditioni incipientium . Dum autem Theologiæ Tyrones in re tam ardua , ac pernecessaria , ad mores , & ad Fidem spectante , conor edocere , plurimis prodesse confido , cum non multis detur adyta Divinæ hujus facultatis penetrare , & cum illa necessitudinem habere , sed paucis admodum ,

Quos æquus amavit

Jupiter , aut ardens evexit ad æthera virtus .

Ut autem confixarum Thesium deliramenta ob oculos ponantur , præmitto passim (ut in eadem Summa Angelicus) ratiocinationes , quibus illæ speciem præseferunt veritatis ; earum enim imbecillitate inspecta , doctrinæ oppositæ firmitudo luculentius enitescet : Quò etiam collineant præviæ animadversiones , consuetudina , & incidentium difficultatum solutiones , quæ subinde annectuntur . Passim etiam confixarum Thesium Auctores præmitto , prout ab aliis relatos reperio , cum non licuerit omnes in suo fonte consulere ad eorum mentem expiscandam : ut proinde immeritò aliquibus hujuscemodi errores ascribantur ; possent siquidem ex contextu non rarò eorum verba benignæ subjici interpretationi ; quòd identidem præstiti cum nonnullis , quos per injuriam notatos arbitratus sum . Ceterum nihil dedecoris in eos emeruisse censeo , quòd hallucinationem aliquando passi sint , subscribendo alicui ex Thesibus hisce proscriptis post myriades quæstionum sapienter , ac altè perpensas ; ut certè nihil dedecoris emerit in veteres Scriptores , adversus quos nonnulla declaravit Ecclesia : facile enim est humano intellectui aliquando in errorem labi ; cum sepe falsa sint verisimiliora veris . Utinam ipse in hac Opella a quovis mendo sim , ac censear immunis ! Homo inter homines sum , humani nihil a me alienum puto . Illud fateor , cordi mihi semper in quæstionibus decidendis fuisse , quòd magis Divinæ Gloriæ , ac Animarum saluti congrueret , intercludendo spatiosam Laxitatis viam , quæ ducit ad perditionem , ac recludendo viam imperviam nimii Rigoris ; ut sub jugo Christi Domini non duro , sed suavi , ac sub onere , non humeris impari , sed levi , arctam mandatorum , ac consiliorum viam ineamus , quæ ducit ad Vitam . Hinc in Theses confixas , quæ in alterutrum scopulum Laxitatis , aut nimii Rigoris declinant , in Hæreses , ac in Catholicæ Religionis hostes acriter ,

ter, ut par est, invehor: Theses tamen, quæ hinc inde inter Catholicos in contro-
versiam vocantur, non solum censuris, aut notis Theologicis, vel conviciis non in-
sector, quod modestia debita, præsertim in vix litteris tincto, non patitur, & In-
nocentius XI. in suo Diplomate in virtute Sanctæ Obedientiæ interdixit; sed etiam
obsequenter refero, quamvis non raro rejiciam, & oppugnem. Quinimmo, ut suus
veritati detur locus, cogor aliquando asserere, ac ostendere, e probabilitatis albo e-
radendas esse, & quod ab extrinseco, nonnisi tenuem, ac umbratilem hauriant pro-
babilitatem. Id autem præcepto laudato Pontificis non refragari, in comperto est
apud Theologos, quicquid nonnemo scripserit in oppositum, ut suam sententiam de
necessitate Amoris in Dolo ad Sacramentum prævio ab improbabilitatis nota vin-
dicaret; siquidem, ut disertè Hurtadus, Lugo disp. 20. de Fide num. 104. alii-
que passim advertunt, improbabilitatis, aut falsitatis nota sub Theologicarum censu-
rarum nomine non comprehenditur, nec ullum cum illis habet contubernium. Quin-
immo quemadmodum quoties utramque ex extremè oppositis Thesibus censoria virga
insequi vetamur, adhuc alterutra falsitatis notam subeat necessum est; haud aliter
si quæ sententia ostendatur ad moralis certitudinis gradum pervenisse, fieri nequit,
quin catenus illi opposita habeatur expers omnino probabilitatis ad prudenter operan-
dum, aut opinandum requisitæ. Quod in limine censui Lectorem præmonere: Adden-
do pariter, quod omnia, & singula, quæ in harum Thesium explicatione in medium
protuli, Apostolicæ Sedis correctioni, ac judicio ex animo, ac omni, qua teneor, re-
verentia submittam, paratissimus canere palinodiam, si quid fortè ab ejus mente, vel
per umbram, appareret alienum. Filius enim Sanctæ Sedis obsequentissimus, & ex
proprio instituto speciatim illi addictus, id potissimum in hoc Opere eluebrando in vo-
tis habui, ut facile omnibus perspicuum esset, jure merito Theses hasce Pontificio
telo confixas fuisse; dum in Theologica trivina perpense juxta pondus Sanctuarii, nul-
lius esse ponderis, ac omni prorsus probabilitate destitute commonstrantur.

THOMAS CAPANUS

Præpositus Provincialis Societatis JESU
in Regno Neapolitano,

Cum librum, cui titulus, *Damnatae Theses ad Theologicam trutinam revocatae juxta pondus Sanctuarii*; cuius Prima pars de 45. Thesibus ab Alexandro VII. proscriptis: Secunda pars de 65. proscriptis ab Innocentio XI. Tertia de 33. proscriptis ab Alexandro VIII. necnon de quinque propositionibus Jansenii, à Patre Dominico Viva Societatis nostræ Sacerdote conscriptum aliquot ejusdem Societatis Theologi, quibus id commissum fuit, recognoverint, & in lucem edi posse probaverint: potestate à P. Michael Angelo Tamburino Præposito Generali ad id nobis tradita, facultatem concedimus, ut typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. In quorum Fidem has literas manu nostra subscriptas, & sigillo Societatis nostræ munitas dedimus Neapoli die 18. Julii 1708.

Thomas Capanus Societatis Jesu.

NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padoa.

HAvendo veduto per la Fede di revisione, & approbatione del P. F. Ambrosio Lisotti Inquisitore di Padoa nel Libro intitolato, *Damnatae Theses ab Alexand. VII. Innoc. XI. & Alexand. VIII. necnon Jansenii ad Theologicam trutinam revocatae*, Auctore P. Dominico Viva Societatis Jesu, Sacrae Theologiae Professore, non v'esser cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, & buoni costumi, concedemo Licenza a Zuanne Manfrè Stampatore, che possi esser stampato, osservando gl'ordini in materia di Stampe, & presentando le solite copie alle Publiche Librerie di Venetia, & di Padoa.

Dat. 5. Decembre 1708.

(Ferigo Marcello Proc. Refor.

(

(Marin Zorzi Refor.

Agostino Galdaldini Segretario.

DE-

DECRETUM

SS. D. N.

ALEXANDRI PAPÆ VII.

Die 7. Septembris 1665.

Sanctissimus D. N. audivit non sine magno animi sui mœrore, complures opiniones Christianæ Disciplinæ relaxativas, & Animarum perniciem inferentes, partim antiquas iterum suscitari, partim noviter prodire; Et summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrefcere, per quam in rebus ad conscientiam pertinentibus modus opinandi irrepsit alienus omninò ab Euangelica simplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina, & quem si pro recta regula fideles in praxi sequerentur, ingens eruptura esset Christianæ vitæ corruptela. Quare, ne ullo unquam tempore viam salutis, quam Suprema Veritas Deus, cujus verba in æternum permanent, arctam esse definivit, in animarum perniciem dilatarì, seu veriùs perverti contingeret, idem SS. D. N. ut oves sibi creditas ab ejusmodi spatiosa, lataque, per quam itur ad perditionem, via, pro pastoralì sollicitudine in rectam semitam evocaret, earundem opinionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentiss. & Reverendiss. DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus seriò commisit: Qui tantum negotium strenuè aggressi, eique sedulò incumbentes, & maturè discussis usque ad hanc diem infrascriptis Propositionibus, super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati Suæ singillatim exposuerunt.

1. Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi Præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium.

2. Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

3. Sententia asserens, Bullam Cænæ solùm prohibere absolutionem heresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 28. Julii in Consistorio Sacre Congregationis Eminentissimorum Cardinalium visa, & tolerata est.

4. Prælati Regulares possunt in foro conscientiæ absolvere quoscunque sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurra.

5. Quamvis evidenter tibi constet Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, si probare non possis.

6. Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit Pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad Venerem incitat, non censetur sollicitasse in Confessione; ac proinde non est denunciandus.

7. Modus evadendi obligationem denunciandæ sollicitationis est, Si sollicitatus

tus confiteatur cum sollicitante; hic potest ipsum absolvere absque onere denunciandi.

8. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet Celebranti correspondentem, idque post Decretum Urbani VIII.

9. Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

10. Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; Neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam, promissione etiam juramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.

11. Peccata in Confessione omissa, seu oblita ob instans periculum vitæ, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti Confessione exprimere.

12. Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.

13. Satisfacit præcepto annuæ Confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injustè reprobato.

14. Qui facit Confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.

15. Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.

16. Qui Beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.

17. Est licitum Religioso, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem, occidere, quando alius modus defendendi non suppetit, uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus vel ipsi Religioso, vel ejus Religioni publicè, & coram gravissimis Viris prædicta impingere, nisi occidatur.

18. Licet interficere falsum Accusatorem, falsos Testes, ac etiam Judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare.

19. Non peccat Maritus occidens propria auctoritate Uxorem in adulterio deprehensam.

20. Restitutio à Pio Quinto imposita Beneficiariis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis, eò quod sit pœna.

21. Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio literarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si Officium per alium recitet.

22. Non est contra justitiam Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa Beneficia Ecclesiastica, pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

23. Frangens jejunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta quia non vult se subijcere præcepto.

24. Mollities, Sodomia, & Bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ, ideoque sufficit dicere in Confessione, se procurasse pollutionem.

25. Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit Confessionis præcepto, dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.

26. Quan-

26. Quando litigantes habent pro se opiniones æquè probabiles , potest Judex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.

27. Si liber sit alicujus junioris, & moderni, debet opinio censerì probabilis, dum non constet, rejectam esse à Sede Apostolica tanquam improbabilem.

28. Populus non peccat, etiamsi absque ulla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.

Quibus peractis, dum similium Propositionum examini cura, & studium impenditur, interea idem Sanctissimus, re maturè considerata, statuit, & decrevit, prædictas Propositiones, & unamquamque ipsarum, ut minimum tanquam scandalosas, esse damnandas, & prohibendas, sicut eas damnat, ac prohibet; ita ut quicumque illas aut conjunctim, aut divisim docuerit, & defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputativè, publicè, aut privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non possit (præterquàm in articulo mortis) ab alio, quacunque etiam dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

Insuper districtè in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Christifidelibus cujuscunque conditionis, dignitatis, ac status, etiam speciali, ac specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

DECRETUM ALTERUM

SS. D. N.

ALEXANDRI PAPÆ VII.

Die 18. Martii 1656.

Sanctissimus D. N. post latum Decretum die 24. Septembris proximè elapsi, quo vigintiocto Propositiones damnatæ fuerunt, examinatis sedulò, & accuratè usque ad hanc diem infra scriptis aliis, quadragessimum quintum numerum implentibus, per plures in Sacra Theologia Magistros, ac per Eminentissimos, & Reverendissimos DD. Cardinales adversus hæreticam pravitatem Generales Inquisitores, eorum suffragia singillatim super unaquaque ipsorum audivit.

Propositio 29. In die Jejunii, qui sæpiùs modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.

30. Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.

31. Excusantur absolutè à præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcunque iter agant, etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter unius diei conficiant.

32. Non est evidens, quòd consuetudo non comedendi ova, & lactinia in Quadragesima obliget.

33. Restitutio fructuum ob omissionem Horarum suppleri potest per quascun-

cunque eleēmosynas , quas antea Beneficia rūs de fructibus sui Beneficii fecerit.

34. In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit præcepto.

35. Unico Officio potest quis satisfacere duplici præcepto , pro die præsentī , & crastino.

36. Regulares possunt in foro conscientiae uti privilegiis suis , quæ sunt expressè revocata per Concilium Tridentinum.

37. Indulgentiae concessæ Regularibus , & revocatæ à Paulo Quinto , hodie sunt revalidatæ.

38. Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali , confitendi quamprimùm , est consilium , non præceptum.

39. Illa particula , *Quamprimùm* , intelligitur cum Sacerdos suo tempore confitebitur.

40. Est probabilis opinio , quæ dicit , esse tantùm veniale osculum habitum ob delectationem carnalem , & sensibilem , quæ ex osculo oritur , secluso periculo consensus ulterioris , & pollutionis .

41. Non est obligandus concubinarium ad ejiciendam concubinam , si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinariū , vulgo *Regalo* , dum deficiente illa , nimis ægrè ageret vitam , & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent , & alia famula nimis difficilè inveniretur.

42. Licitum est mutuanti aliquid ultra sortem exigere , si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.

43. Annuum legatum pro Anima relictum non durat plusquàm per decem annos.

44. Quoad forum conscientiae , Reo correcto , ejusque contumacia cessante , cessant censuræ.

45. Libri prohibiti , donec expurgentur , possunt retineri , usquedum adhibita diligentia corrigantur.

Quibus maturè pensatis , idem Sanctissimus statuit , ac decrevit , prædictas Propositiones , & unamquamque ipsarum , ut minimum tanquam scandalosas esse damnandas , & prohibendas : sicut eas damnat , ac prohibet : Itaut quicumque illas aut conjunctim , aut divisim docuerit , defenderit , ediderit , aut de eis etiam disputativè , publicè , aut privatim tractaverit , nisi forsan impugnando , ipso facto incidat in excommunicationem , à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio , quacunque etiam dignitate fulgente , nisi à pro tempore existente Romano Pontifice , absolvi .

Insuper districtè in virtute Sanctæ Obedientiae , & sub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Christifidelibus cujusunque conditionis , dignitatis , ac status , etiam speciali , & specialissima nota dignis , ne prædictas opiniones , aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

QUÆ

QUÆSTIO PRODROMA.

Utrum Propositiones à Pontifice confixæ extra Concilium sint infallibiliter falsæ, tam in materia Fidei, quàm Morum, tam in questionibus Juris, quàm Facti?

SYNOPSIS.

I. Quid sit censura Theologica? II. Quid inter sit inter Thesium condemnationem, & prohibitionem, ne doceantur? III. Quid sit Pontificem ex Cathedra loqui? IV. An Pontifex extra Concilium loqui possit ex Cathedra? V. Poteest Pontifex errare in questionibus Facti non connexis cum questionibus Juris respicientibus doctrinam Fidei, aut Morum. VI. Auctoritas Pontificia est infallibilis in decretis Fidei, aut Morum, quæ sancit cum Concilio Oecumenico. VII. Est pariter infallibilis extra Concilium in decretis Fidei toti Ecclesiæ propositis. VIII. Necnon in decretis Fidei spectantibus ad questiones Facti connexas cum questionibus Juris. IX. Poteest quippe de Fide definire Conclusionem Theologicam eandem ex una præmissa de Fide, & altera moraliter evidente. X. Demum competit Pontifici etiam extra Concilium ex Cathedra loquenti infallibilitas in decretis Morum, nonsecus ac in Fidei decretis. XI. Hinc errare nequit in Canonizatione Sanctorum; temerariumque est asserere, quod possit in Beatificando errare. XII. Neque potest fallere, aut falli in Religionum Approbatione.

XIII. Ad hoc ut de Fide sint, quæ à Pontifice proponuntur ut de Fide credenda, non requiritur, quod sit definitum, hunc numero Pontificem esse verum D. Petri Successorem, aut quod possit Pontifex extra Concilium ex Cathedra loqui. XIV. Ex hoc, quod Pontifex ita loquens sit infallibilis auctoritatis, non fit, supervacanea esse Concilia Oecumenica. XV. Vehementer errant, qui cum hæreticis docent, Pontificem non semel errasse in decretis Fidei. XVI. Et qui putant hanc Pontificis infallibilitatem Sanctis Patribus fuisse ignotam. XVII. Explicatur quomodo possit propositio existimata probabilis, & innocua per condemnationem Pontificis evadere improbabilis, & in praxi noxia.

XVIII. Quanam censura notandus, qui confixas Theses amplectitur ut veras? XIX. Num possit subesse falsitati propositio, quam Pontifex declarat probabiliorē præ opposita? XX. Num debeat esse vera, aut saltem solide probabilis propositio, quam Pontifex vetat censurari?

Nemo est in Theologica facultate usque ad eum peregrinus, & hospes, quin videat, quantum momenti sit præsens quæstio, in qua plurima

PARTE I.

doctrinæ, ac eruditionis seges exundat, & quantum conferat ad percipiendam vim censuræ Pontificiæ. Ut ea pro merito discutiatur, prout ad rem præsentem spectat,

I. Præmitto primò Alexand. VII. & Innoc. XI. in suis decretis damnaſſe celebres illas Propositiones in materia morum, ut minimum tanquam scandalosas, & perniciosas in praxi: Alex. verò VIII. alias propositiones damnaſſe tanquam temerarias, scandalosas, malè sonantes, injurias, hæresi proximas, hæresim sapientes, schismaticas, & hæreticas respectivè; ita scilicet, ut quælibet notanda sit censura consentanea, quamvis quænam singulis competat, non exprimatur. In iis etiam decretis annectitur pœna excommunicationis reservatæ in illum, qui aliquam ex iis thesibus docuerit, aut defenderit, & in virtute Sanctæ Obedientiæ præcipitur, ne quis ullam in praxim deducat.

Quid importent hujusmodi Censuræ, explicat Suar. disp. 19. de Fide sect. 2. Turrecremata, Corduba, Lugo disp. 20., & alii passim. Paucis hæc dicimus, Censuram Theologicam esse notam doctrinæ malæ inustam propositioni à Theologis, ad quos spectat fidem tueri; Eaque multiplex est, & in diverso gradu. Primò enim propositio notatur ut *Hæretica*, quæ scil. apertè opponitur, sive contrariè, sive contradictoriè alicui veritati, quam liquidò constat esse de fide: Sicut *Schismatica* dicitur, quæ immediatè opponitur unitati Ecclesiæ. In secundo gradu est propositio *Erronea*, quæ scil. non opponitur immediatè propositioni revelatæ, sed solum Conclusioni Theologicæ erutæ ex præmissis de fide; qualis esset e. g. propositio negans Christum Dominum esse risibilem, cum solum revelatum sit esse hominem, ex quo infertur esse risibilem. Tertio loco est propositio *Sapiens hæresim*, quæ solum reddit hominem de hæresi suspectum; quod tunc accidit, quando propositio opponitur Conclusioni Theologicæ non evidenter erutæ ex præmissis de fide, sed probabilissimè, & juxta communem Theologizationem. Similiter alia propositio dicitur *Hæresi proxima*, alia *Errori proxima*; quæ scil. affinitatem habent, illa cum hæretica propositione, hæc cum erronea. In quarto gradu est propositio *Malè sonans*, cujusmodi est propositio æquivoca, quæ potest quidem habere sensum Catholicum, sed passim in sensu hæretico usur-

A

pa

patur; ut si quis diceret, Fidem justificare, Christum esse immensum, & ubique. Quinto propositio dicitur *Piarum aurium offensiva*, quæ videlicet non solum malè sonat, sed aliquid etiam indignum in materia Religionis præferebat, ex quo animus pietati, hoc est veræ Fidei doctrinæ leditus, offenditur: Sicut *Injuriosa*, *Blasphema*, vel *Impia* dicitur propositio, quæ Deo, vel Sanctis habentibus cum Deo habitudinem est contumeliosa, ac dehonoriativa. Sexto propositio dicitur *Scandalosa*, quæ immediatè, & de se præbet aliis occasionem ruinæ spiritualis. Cum autem in materia ferè omnium virtutum præberi possit scandalum, dicitur antonomastice Scandalosa propositio, quæ in materia doctrinæ ad fidem pertinentis præbet occasionem fidelibus errandi, vel malè sentiendi; e. gr. si dicatur, Christi Imagines non esse adorandas. Postremum occupat locum propositio *Temeraria*, quæ scilicet sine rationis regula profertur. Quia tamen in materia Theologica rationis norma ad aliquid afferendum est vel auctoritas extrinseca, vel ratio solida ab intrinseco, idcirco temeraria dicitur propositio, quæ utroque caret: & quidem negativè tantum temeraria, si merè iis careat; positivè verò, si opponatur auctoritati Theologorum, & Patrum aliter sentientium: cuiusmodi esset ex. gr., ut notat Canus, quod B. Virgo non fuerit cum anima simul, & corpore assumpta; quod Angeli non sint incorporei, aut simul cum Mundo creati, & similes.

II. Præmitto ulterius, Pontifices in laudatis decretis duo præstitisse, videlicet damnasce propositiones, inurendo illis censuram suam, & simul prohibuisse, ut diximus, sub pœna excommunicationis, ne doceantur, aut propugnentur, ac in virtute Sanctæ obedientiæ ne in praxim deducantur. Illud autem interest inter condemnationem istam, & prohibitionem; quod condemnationem cum sit declaratio Censuræ, quam merentur propositiones, facta à Spiritu Sancto per Pontificem ex Cathedra loquentem, ut mox ostendemus, inducat de se iure naturæ, circumscripta quavis alia lege Ecclesiastica, obligationem fidelibus credendi illas dignas ea censura, atque adeo improbabiles, & falsas; ut proinde contra legem naturalem peccet, qui eas doceat, defenderit, aut in praxim deduxerit. Contra verò prohibitio superaddita fert legem Ecclesiasticam graviter obligantem, non quidem, ne credantur illæ propositiones tanquam iure merito censuratae, ac falsæ, sed præcisè ne doceantur, defendantur, in praxim deducantur. Ex quibus sequitur primò, quod si vera esset ea sententia nonnullorum apud Dia. p. 5. tr. 14. ref. 25. cui non subscribo, quod scilicet lex Ecclesiastica, ut obliget, requirat publicationem in singulis Provinciis, sive quod requirat populi acceptatio-

nem, Prohibitio ista non obligaret, ubi decreta illa non essent publicata, aut acceptata. At Condemnatio propositionum in iis decretis contenta ubique Gentium obligaret iure naturæ, cum quilibet teneatur credere dignam censuram, & falsam propositionem, quam Spiritus S. per Pontificem, tanquam per sui præconem loquens, censura inurendam declarat. Sic, esto Tridentinum in aliquibus locis, ubi non est acceptatum, non obliget quoad ea, quæ præcipit (nolente Ecclesia ex sua benignitate reluctantes cogere) omnes tamen fideles iure naturæ tenentur credere, quæ Concilium illud docet, ac declarat esse credenda, quomodocunque istæ declarationes innotescant, quippe quæ à Spiritu S. emanata credenda sunt. Sequitur etiam, non peccare contra legem Ecclesiasticam, nec violare prohibitionem in decretis contentam, qui solum interius crederet propositiones illas esse probabiles, & nulla censura inurendas; peccare tamen contra legem naturalem; sicut contra legem naturalem peccaret, qui interius sentiret veras esse propositiones, quas Trid. damnat ut hæreticas. Unde merito Clem. XI. speciali Bulla 16. Julii 1705. damnavit obsequiosum silentium Jansenistarum delirantium sufficere, quod quinque illæ propositiones Jansenii à Sede Apostolica damnatae ut hæreticae, solum exterius non admittantur ad obediendum Ecclesiæ, quæ non iudicat de internis, quin debeant etiam interius rejici, & haberi ut hæresim continentes. Et ratio est, quia statim ac Spiritus S. per Pontificem docens Ecclesiam declarat propositionem aliquam esse hæreticam, non lex Ecclesiastica, sed naturalis obligat ad captivandum intellectum in obsequium Fidei, & credendum etiam interius censura dignam propositionem, quam Pontifex ex Cathedra loquens censura notandam declaravit. Sequitur denique peccari graviter tam contra legem naturalem ortam ex declaratione in iis decretis contenta, quam contra legem Ecclesiasticam contentam in ea prohibitionem, si aliqua ex iis propositionibus doceatur, vel defendatur, necnon si in praxim deducatur cum iudicio pertinaci, quod sit probabilis, & vera: posse tamen aliquando solum venialiter peccari, in praxim deducendo aliquam ex illis, dummodo rectè sentiat, quod ea propositio censuram mereatur, & careat probabilitate: ut si quis ad satietatem comederet ob meram voluptatem. Ratio est, quia non obligamur ad asserendum, gravem culpam in materia etiam levi singularum propositionum contineri, sed solum ad credendum singulas esse censura dignas, nec posse licite in praxim deduci.

III. Præmitto demum, Pontificem ex Cathedra loqui idem esse, ac Pontificem tanquam Doctorem, & Magistrum à Christo D. constitutum allo-

alloqui Ecclesiam sibi demandatam, proponendo illi, quæ ab omnibus fidelibus infallibiliter credenda, aut observanda sunt; ut docent communiter cum Suar. lib. 1. contra Regem Angliæ c. 3. Ubi advertit, non satis esse, quod Pontifex aliquid obiter, veluti ad explicandum, innuat in materia fidei, vel morum, ut dicatur ex Cathedra loqui, sed requiri, quod, re maturè perpensa, & cum Theologis, ac Cardinalibus examinata, definiat, vel approbet aliquid tanquam credendum, vel observandum indubitanter à tota Ecclesia; aliter non videtur loqui ut Doctor Universalis, & Vicarius Christi, cum assistentia Spiritus S. sibi promissa; ea siquidem assistentia videtur solum promissa Pontifici sub ea condicione, quod prævia matura consideratione aliquid decernat, non verò si temerè loquatur. Utrum autem errare posset, si citra ullam consultationem, aut maturam deliberationem aliquid definiret? Nonnulli cum Sylvestro affirmant, putantes defuturam in hoc casu Spiritus S. assistentiam: Alii negant cum Valent. & Tann. putantes assistentiam Spiritus S. fuisse universim absque ulla restrictione promissam, ne detur ansa hæreticis negandi, quæ definita sunt, ex defectu debite consultationis. Dicendum tamen verius cum Suar. disp. 5. de Fide sect. 8., ad Providentiam Spiritus S. spectare, quod huiusmodi casus non occurrat.

IV. Difficultas nunc est, An ut Pontifex dicatur ex Cathedra loqui sub assistentia Spir. S. citra periculum errandi in materia fidei, vel morum, requiratur, quod cum Concilio Oecumenico, tanquam cum Ecclesia in unum congregata aliquid decernat; an vero etiam extra Concilium infallibilitatem habeat in decernendo; ad eò ut eadem certitudine tenendæ sint ut hæreticæ propositiones v.g. Jansenii, & ut temerariæ propositiones damnatæ ab Alex. VII. & Innoc. XI., ac si à Concilio Oecumenico eam censuram accepissent?

V. Hac in re extra dubitationis aleam positum est, posse Pontificem errare, tam si loquatur ut Doctor privatus in quavis materia; quam si loquatur ut Summus Pontifex in quæstionibus facti non pertinentibus ad communem Ecclesiæ Fidem, Religionem, ac morum Sanctitatem, atque adeò nullatenus connexis cum quæstionibus juris respicientibus doctrinam Fidei, ac Morum; ut docent communissimè cum Bellarm. Ratio est, tum quia infallibilitas Pontificis in huiusmodi materiis non est necessaria ad commune bonum Ecclesiæ, & ad rectam ejus gubernationem, ob quam unicè promissa est assistentia Spiritus S.; tum etiam quia nullum datur fundamentum eam asserendi, cum potius experientia constet sepe Pontificem errare, tam ut Doctorem privatum, quam in iis facti quæstionibus, dum

scil. quæritur, Num talis Episcopus sit reus, ac puniendus? Num in eo voto, seu impedimento Matrimonii sit dispensandum? Quod innuit D. Th. quodl. 9. art. 16 dicens: *In sententiis, quæ ad particularia facta pertinent, ut cum agitur de possessionibus, de criminibus, vel de huiusmodi, possibile est iudicium Ecclesiæ errare propter falsos testes.* Ex his quippe erroribus nullum detrimentum in totum Ecclesiæ corpus promanat, sicut promanaret, si erraret Pontifex in quæstionibus facti connexionem habentibus cum quæstionibus juris, ut mox ostendemus.

VI. Citra controversiam pariter est apud Catholicos contra Lutherum, & Calvinum apud Suar. & Bellar., Pontificis auctoritatem esse infallibilem, utpotè assistentia Spiritus S. suffultam, in decretis fidei, & morum, quæ sancit cum Concilio Generali, quod apertè ex Scripturis colligitur; dicitur enim Matth. 16. *Tu es Petrus, et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalent adversus eam:* Matth. ult. *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Lucæ 30. *Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Jo. 14. *Alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum.* Quibus verbis juxta communissimam SS. Patrum interpretationem promissa est infallibilitas Ecclesiæ, atque adeo Vicario Christi cum Concilio Generali decernenti; aliter quomodo posset verificari, quod portæ inferi adversus Ecclesiam in Petro fundatam non possint prævalere? & quod Ecclesia sit, ut loquitur Apostolus 1. ad Tim. 3. *Columna, & Firmamentum veritatis?* Quod etiam à posteriori fit manifestum, cum semper ab omnibus tanquam dogma fidei habitum sit, quodcumque à Pontifice in aliquo Concilio Oecumenico definitum est; & celebre sit illud Gregorii Magni effatum, *Quapropter prima Oecumenica Concilia (nempè Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense) habenda esse perinde, ac quatuor Evangelia; & propterea in professione Fidei dicimus: Quæ à Sacris Canonibus, & Conciliis Oecumenicis definita sunt, indubitanter recipio, & profiteor.* Et ratio à priori est, quia ad dirimendas controversias in materia fidei, & morum debuit dari viva aliqua Regula visibilis, cum neque satis sit sola Scriptura, quippe non rarò obscura, neque etiam Traditiones, quæ passim sunt valde dubiæ; nulla autem Regula viva aptior, quam Pontifex, saltem cum Concilio Generali; ergo ea est infallibilis. Neque in hoc est contrarius Augustinus l. 2. de Bapt. c. 3. ibi enim solum docet Concilia plenaria identidem à posterioribus emendari, vel circa quæstiones facti, vel circa leges pro varietate circumstantiarum mutandas.

VII. Dico nunc primò: Pontifex etiam extra

Concilium loquitur ex Cathedra in decretis fidei toti Ecclesiæ propositis, quin possit in iis errare ob Spiritus S. assistentiam. Conclusio hæc est D. Th. 2. 2. q. p. art. 10. Turrecrem. Soti, Cajet. & communissima. Imò Bellarm. l. 4. de Pontif. cap. 2., Suar. lib. 3. de Fidei defens. cap. 13. putant illam esse de fide; Bannez verò fidei proximam; quamvis oppositum docuerint nonnulli apud Dia. in appendice p. 11. tract. 2. resp. 1. cum Gersono, Camerac, à Castro, Adriano, Vigorio. Nunc tamen ferè omnes Catholicæ illam amplectuntur tanquam indubitata; & damnata est ab Alex. VIII. propositio 29. qua dicitur futilis esse assertio de infallibilitate Pontificis in fidei quæstionibus decernendis. Imò ipsi Jansenistæ admittunt auctoritatem Pontificis extra Concilium esse infallibilem in quæstionibus juris ad fidem spectantibus; unde fatentur esse hæreticas illas quinque Jansenii propositiones, solumque negant esse infallibilem in quæstionibus facti; proinde negant eas propositiones esse hæreticas in sensu intento à Jansenio, seu in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba exhibent, ac præferunt, prout eas declaravit Innoc. XII. olim damnatas fuisse ab Innoc. X., & Alex. VII.

Probatur conclusio, quia Petro, ejusque successoribus, in Scripturis nuper laudatis ex communi Patrum sensu promittitur assistentia Spiritus S., atque adeo infallibilitas in decretis fidei, quæ requiritur ad rectam Ecclesiæ gubernationem, & perpetuam ejus conservationem, quin limitetur ad decreta fidei in Concilio Generali; Petro enim absolute dicitur, quod confirmet fratres in fide, & quod super illum, non super Concilium, ædificanda sit Ecclesia, adversus quam portæ inferi non prævaleant: Ubi Doctores advertunt, Christum D. hæc omnia locutum esse Petro coram aliis Apostolis, qui Ecclesiam, seu Concilium repræsentabant, & coram illis dixit Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt.* Unde fit, assistentiam Spiritus S. & infallibilitatem in decretis fidei competere Petro, ejusque successoribus independentem à Conciliis. Et ratio hujus est, quia infallibilitas ista omnino necessaria est ad Ecclesiæ conservationem; cum sæpè in materia fidei suboriantur controversiæ, quarum decisio absque Ecclesiæ errore, & dissensione, aliisque incommodis, nequit diu differri usque ad Concilii Generalis convocationem; quippè quod nonnisi rarò convocari potest ob expensas, ob bella, & ob alias gravissimas difficultates; ut proinde usque ad hoc decimum octavum seculum, quod à partu Virginis labitur, decem & octo dumtaxat Generalia Concilia numerentur; quorum postremum Tridentinum ab anno 1545. usque ad 1563. oportuit prorogari.

Confirmatur Conclusio eorundem Conciliorum Generalium auctoritate; etenim in Vienneensi Clement. unica de Summa Trinitate dicitur, *Ad Apostolicam dumtaxat considerationem pertinere ea, quæ fidei sunt, declarare;* & in Florent. sess. 25. definitur, *Pontificem esse Doctorum Doctorem, & ipsi pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam à Christo Domino plenam potestatem traditam esse.* Idemque passim docent PP., imò ipsi etiam Sanctissimi Pontifices antiquiores, ut Lucius Martyr, Leo, Agatho, Nicolaus I., Innocent. III. relati à Bellar. lib. 4. cap. 3. Chrysologus in Epist. ad Eutychem habet: *Beatus Petrus, qui in propria Sede vivit, ac præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem.* August. *Ipsa est petra, quam non vincunt superbiæ inferorum portæ.* Quod pariter manifestè evincitur ex sensu, & praxi Ecclesiæ, à cujus exordio ea semper fuit consuetudo, quod Episcopi in controversiis fidei ad Pontificem, etiam extra Concilium, non verò ad Doctores privatos Universitatis recurrebant, illique soli acquiescerent, ut videre est in corpore Juris Canonici, ubi tot responsiones Pontificis ad Episcopos continentur. Advertit tamen Canus l. 5. de locis Theol. cap. 5. apud Dian. l. c. res. 9. non esse credendum dogma fidei quodcumque in eo volumine continetur, nec quascunque Pontificis responsiones ad Episcopos particulares, sed solum quodcumque à Pontifice ad totam Ecclesiam dirigitur, ut infallibiliter credendum: unde temerarium tantum putat esse negare, quod Pontifex particularibus Episcopis respondit; hæreticum verò negare, quod Pontifex toti Ecclesiæ proponit in materia fidei infallibiliter credendum. Præterea antiquissima etiam fuit Ecclesiæ consuetudo, quod Pontifex etiam extra Concilium hæreses damnet: quo pacto damnata fuit hæresis Pelagii, teste Prospero in Chronico anno 420.; necnon hæresis Priscilliani, Vigilantii, Joviniani, & aliorum apud Bellar. lib. 4. cap. 3., & nuper etiam hæresis Jansenii ab Innoc. X., & Alex. VII. Quibus adde, quod Concilia Provincialia eo ipso, ac à Pontifice confirmantur, habentur in Ecclesia tanquam Regula fidei, ut constat de Concilio Provinciali Arausicano, Milevitano, variisque Toletanis, Romanis, & Carthaginiensibus apud Bellar. loc. cit. Suar. Tannerum: ergo citra Concilium Generale potest haberi in Pontifice assistentia Spiritus S., & infallibilitas in decretis fidei.

Neque dicas, tunc haberi hanc infallibilitatem in his decretis, quando ab universa Ecclesia, vel saltem à potissima ejus parte acceptantur, cum non possint adversus totam Ecclesiam portæ inferi prævalere.

Nam licet acceptatio Ecclesiæ eam infallibilitatem confirmet, non proinde tribuit primam infalli-

fallibilitatem; ut ex Scripturis, & rationibus adductis conficitur: aliter hoc etiam dici posset de decretis fidei à Concilio Oecumenico emanatis, quod nullus Catholicus admiserit.

VIII. Dico secundò: Pontifex, tam in Concilio, quàm extra, ex Cathedra loquitur in decretis Fidei spectantibus ad quæstiones facti connexas cum quæstionibus juris; atque adeò in iis infallibilitatem habet ortam ex assistentia Spiritus Sancti. Conclusio hæc, teste Annato olim Regis Christianissimi à Confessionibus, est ferè omnium Theologorum contra Jansenistas, concedentes esse hæreticas quinque illas propositiones, prout damnatæ sunt à Pontifice, negantes verò esse hæreticas in sensu obvio, quem verba ipsa exhibent, & præferunt in libro Jansenii, esto hoc etiam definitum sit à Pontifice. Quamvis enim utrumque Pontifex definierit, circa primum dicunt errare non potuisse, eo quod spectet ad quæstionem juris in materia fidei, secus verò circa secundum, quippe quod spectat ad quæstionem facti. Sicut olim, teste Ludovico Maimbourgh in historia Arianismi, quatuor Episcopi, nempe Eusebius Nicomediensis, Theognis, Theonas, & Secundus pertinaciter recusarunt condemnationi Arii subscribere, allegantes formulam subscribendam ab omnibus, à Concilio Generali Nicæno propositam, continere de Arii doctrina, ejusque sensu quæstionem facti non veri, aut saltem veritatis incertæ, & ignotæ, ac proinde indefinibilis etiam à Concilio ut de fide.

Probatur Conclusio. Pontifex ex Cathedra loquitur ut Ecclesiæ Magister in decretis fidei spectantibus ad quæstionem juris, quin possit in iis errare ob assistentiam Spiritus Sancti, non solum in Concilio Generali, ut est inconcussum, sed etiam extra Concilium, ut ostendimus Conclusionem antecedenti: ergo idem dicendum in decretis fidei spectantibus ad quæstionem facti connexas cum quæstionibus juris; hoc est quando ex negatione facti duci posset illatio ad negationem juris. Consequentia sequitur; aliter si Ecclesia potuisset in iis quæstionibus facti errare, posset etiam in quæstionibus juris, quod non admittitur; e. g. si Pontifex potuisset errare definiendo, quòd propositiones Jansenii sint hæreticæ in sensu obvio, quem præferunt verba in libro Jansenii, prout Innoc. XII. declaravit, sequeretur, quòd etiam potuisset errare in definiendo, quòd non sufficiat ad merendum libertas à coactione: Nam qui negat illud factum, quòd scilicet propositiones illæ sint falsæ, & hæreticæ in sensu obvio, quem præferunt in libro Jansenii, non negat eas contineri in libro Jansenii, & quod sensum obvium ibi faciant, cum hoc sit omnibus evidens: ergo cogitur negare illas propositiones in eo sensu contentas in libro

Part I.

Jansenii esse falsas, & hæreticas; atque adeo negando factum, negaretur jus: & Ecclesia errando in quæstionibus facti ad fidem spectantibus, erraret in quæstionibus juris: Eo prorsus modo quo negans libros Calvinii, & Lutheri proscriptos ab Ecclesia continere propositiones fidei contrarias (quod spectat ad quæstionem facti) cogitur negare, quod sit fidei contraria, & hæretica hæc propositio, quod Corpus Christi non sit in Eucharistia (quod spectat ad quæstionem juris); cum enim negari non possit hanc propositionem iis libris contineri, negans eos libros continere propositiones hæreticas, negabit consequenter illam propositionem esse hæreticam. Propterea non solum dicendus est hæreticus, qui admittit ut veras propositiones Jansenii damnatas ut hæreticas, sed etiam qui negat illas esse hæreticas in sensu intento à Jansenio, ut loquitur in sua Bulla Alex. VII., & in sensu obvio, quem ipsamet verba propositionum exhibent, ac præferunt, ut loquitur Innocent. XII., & prout eas iterum in sua Bulla damnavit Clem. XI. Sic olim Theodoretus & hæreticus, & Nestorianus dictus fuit, quandiu recusavit clarè, & apertè anathema dicere Nestorio; & in Concilio Constantiensi ab eo, qui volebat Catholicam fidem profiteri, exigebatur, ut crederet, & assereret Jo: Vvicleff de Anglia, Jo: Hus de Boemia, & Hieronymum de Praga esse hæreticos, eorumque libros, & doctrinas esse perverfas.

IX. Ratio à priori hujus Conclusionis est, quia potest à Pontifice definiri de fide aliqua Conclusio Theologica descendens ex una præmissa de fide, & altera moraliter evidente. V. G. definiri potest de fide, quòd Concilium Tridentinum habuerit assistentiam Spiritus Sancti, quæ est Conclusio Theologicè descendens ex hac præmissa de fide, quòd Concilium Generale legitime congregatum habeat assistentiam Spiritus S., & ex hac alia moraliter evidente, quòd scilicet Tridentinum fuerit legitime congregatum: ergo definire pariter potest Pontifex de fide factum aliquod connexum cum jure, seu Conclusionem Theologicam descendantem ex una præmissa de fide spectante ad jus, & altera moraliter certa spectante ad factum, ut est Conclusio ista damnata, quòd propositiones Jansenii contentæ in ejus libro sint hæreticæ in sensu obvio, quem præferunt verba; Ea enim descendit ex hac præmissa de fide spectante ad jus, quòd scil. sint hæreticæ illæ propositiones, v. g. sufficit ad merendum libertas à coactione; & ex hac alia moraliter certa, quòd ea in sensu obvio contineatur in libro Jansenii, ut patet omnium experientia legentium Jansenium, præsertim tom. 3. lib. de Gratia Salvatoris c. 6. Et de facto multas hujusmodi Conclusiones Theologicas Ec-

A 3

clesia

eclesia definivit esse de fide, v.g. quod Christus habuerit voluntatem humanam, quæ descendit ex hac revelata, quod Christus sit homo, & ex hac alia naturaliter certa, quod homo habeat voluntatem; sicut etiam de fide definitum est in Trident. sess. 13. can. 2. Substantiam panis non subesse accidentibus Eucharisticis, quod infertur ex hac præmissa revelata, quod Christus subsit accidentibus panis, & ex hac alia naturaliter certa, quod non possint duæ substantiæ completæ esse sub iisdem accidentibus. Et eodem pacto potuit Ecclesia definire de fide quæstionem hanc facti; quod Nestorius v.g. sit hæreticus, quæ est Conclusio Theologica descendens ex hac præmissa revelata, quod B. Virgo sit Dei parens, & ex hac alia moraliter certa, quod Nestorius negaverit B. Virginem esse Dei parentem: Eademque ratione definire potest Ecclesia, quod D. Ignatius v.g. sit Sanctus, & cultu dulci adorandus; cum hoc descendat ex ea præmissa de fide, quod sit colendus, qui post heroicas virtutes moritur in osculo Domini, & ex hac alia post tot prævias Ecclesiæ diligentias moraliter certa, quod D. Ignatius post heroicas virtutes mortuus sit in osculo Domini.

X. Dico demum proprius ad rem nostram: Pontifex etiam extra Concilium in decretis morum, non secus ac in decretis fidei, ex cathedra loquitur, quin possit errare ob Spiritus S. assistentiam, atque adeo censura propositionum confixarum à laudatis Pontificibus dicenda à Spiritu S. prodiisse, qui nec fallere, nec falli potest. Hæc Conclusio est pariter ferè omnium Catholicorum, & ab iisdem Doctoribus propugnatur, quos pro prima Conclusionem laudavimus, indiscriminatum loquentibus tam de decretis fidei, quam morum; utrumque enim iisdem fermè rationibus conficitur.

Probatur ex verbis Christi D. Petro dictis, *Pasce oves meas*; quibus Petro absolutè, atque adeo extra Concilium, demandatur cura pascendi Ecclesiam; ergo eidem convenit pascua noxia ab innoxiiis secernere, quod præstat decretis ad mores spectantibus; ac proinde in iis habet infallibilitatem, & Spiritus S. assistentiam. Idipsum pariter ex Scripturis pro prima Conclusionem adductis evincitur, necnon ex ratione illa à priori, quod scilicet ad bonum Ecclesiæ regimen, & ad Ecclesiæ Sanctitatem id maximè spectet: Quibus accedit sensus communissimus Patrum, & Theologorum, & ipsa praxis Ecclesiæ passim per Pontifices extra Concilium propositiones in materia morum damnantis, & in his decretis acquiescentis, non secus ac in decretis fidei.

Confirmatur quia si posset Pontifex in decretis morum errare, posset pariter in decretis fidei, ut passim DD. animadvertunt; nam si virtutem aliquam damnaret, aut vitium approbaret,

eo ipso doceret eam virtutem esse respuendam, vitium illud amplectendum, quod aperte repugnat doctrinæ fidei indicentis quamcunque virtutem esse amplectendam, quodcunque vitium respuendum: e.g. si per errorem decerneret licitum esse contractum *Moharra*, qui procul dubio est Usurarius, decerneret licitam esse eam usuram: unde erraret in materia fidei, cum ex revelatis constet quamcunque usuram esse injustam, & illicitam.

XI. Infertur hinc primò, Pontificem, etiam extra Concilium, errare non posse in Canonizatione Sanctorum, quod communius cum Bonav. Valentia, Bellar. Amico docent esse de Fide. Alii verò cum Suario, Azor., Gian. esse fidei proximum, contra Cajet. Antonium, Canum. Ratio illationis est, quia decretum Canonizationis spectat ad materiam morum, cum in eo decernatur, Sanctum v.g. Ignatium ab Universa Ecclesia colendum esse: sed Pontifex nequit errare in decretis morum, ut ostendimus: ergo neque in Canonizatione Sanctorum. Verum quidem est hanc esse quæstionem facti, Num scilicet D. Ignatius in patria regnet? Verum quæstio isthæ facti habet connexionem cum quæstione juris ad mores spectante, An scil. D. Ignatius colendus sit ab Universa Ecclesia? in quæstionibus autem facti connexis cum quæstionibus juris, sicut non potest errare Pontifex in materia fidei, ut ostendimus in secunda conclusionem, ita neque in materia morum; unde posito decreto Canonizationis, indubitabiliter Sancti, tanquam in Cælo regnantes, & patrocinantes Ecclesiæ, ab ea sunt colendi; non secus ac Hæretici, posita condemnatione, indubitabiliter sunt anathematizandi; unde Bonav. in Opusc. contra Gulielmum ait: *Ad infidelitatem spectat de Sancti Canonizati gloria dubitare.* Utrum autem idem dicendum sit de Sanctis beatificatis? Affirmant Tann., Valentia, & alii, ob easdem rationes: Negant alii, quia in Bullis Beatificationis Pontifex solum dicit, *Concedimus, & indulgemus, ut talis Beatus appellari, & de eo Sacrum, & officium fieri possit*; In Bullis verò Canonizationis dicit, *Definimus*. Leo X. in Canonizatione S. Francisci de Paula sic loquitur, *Decernimus, & definimus esse receptum in gloria*: & Sixtus IV. in Canonizatione S. Bonaventuræ, *Hunc sanctum esse, fideliter, firmiterque teneri debere decernimus*. Præterea post Beatificationem nova examina succedunt ante Canonizationem, quæ, ut notat Arriaga, essent injuriosa fidei, si de fide esset Beatum esse in gloria; quia tamen Beatificatio est proxima dispositio ad Canonizationem, & quædam inchoata definitio, ideo temerarium esset negare illum esse in gloria, aut asserere, quod possit Pontifex in beatificando errare.

Neque

Neque obstat, quod hæretici objectant ex Augustino dicente, *Multa corpora honorantur, quorum animæ torquentur in gehenna*. Nam, præterquamquod hæc verba in Augustino non reperiuntur, intelligi tamen possunt de hæresiarchis, & falsis martyribus, qui à multis honorantur, non de iis, qui Sanctorum, aut Beatorum albo legitime adscripti sunt.

XII. Infertur secundò, Neque posse Pontificem etiam extra Concilium errare in approbatione Religionum, ut docent Bellar., Valen., & alii contra Canum. Ratio est eadem, quia approbatio Religionum spectat pariter ad materiam morum, cum decernatur, Institutum talis Religionis esse medium aptum ad assequendam Evangelicam perfectionem, cuius falsitas officeret puritati doctrinæ, & Sanctitati Ecclesiæ; cum autem Pontifex errare non possit in decretis morum, consequenter neque errare poterit in Religionum approbatione; quas tamen, ut notat Bellarminus, mutatis circumstantiis, poterit abrogare.

XIII. Opponitur adversus præjactas Conclusiones primò. Si Pontifex extra Concilium diceretur loqui ex Cathedra tanquam Ecclesiæ Magister, quoties proponit aliquid toti Ecclesiæ infallibiliter credendum, sequeretur de fide esse credenda quæcunque sic à Pontifice proponuntur; sequela non videtur admittenda; ergo neque id, unde sequitur. Patet minor, quia non potest esse de fide, & infallibiliter verum, quod Pontifex extra Concilium proponit, si non sit certò de fide, tum quòd hic numero Pontifex promulgàs decretum sit verus Pontifex, tum etiam quòd huic Pontifici extra Concilium decernenti Spiritus Sanctus assistat; atqui neutrum est certò de fide, cum multi Doctores Catholici sentiant oppositum; Cajetanus, Canus, Bannez, Corduba, Turrecremata docent esse duntaxat certum certitudine magna morali, cui non possit subesse falsum, hunc numero Pontificem esse verum Christi Vicarium; Aliacensis, Gerson, Almainus docent, Concilio tantum Generali promissam esse Spiritus Sancti assistentiam; ergo non potest de fide esse quodcunque in decretis suis Pontifex extra Concilium proponit toti Ecclesiæ infallibiliter credendum.

Confirmatur primò, quia si certum esset Spiritum S. adstare Pontifici extra Concilium Generale in decretis fidei, frustra Concilia Oecumenica ex toto Orbe cum tot impendiis, & incommodis cogerentur; de facili enim posset habere Pontifex assistentem Spiritum S., ad summum paucos Theologos, & Cardinales consulendo.

Confirmatur secundò, quia jam inde à tempore Apostolorum moris fuit in Ecclesia ad Concilium confugere, non ad Pontificem pro dirimendis controversiis fidei; etenim Actorum 15,

legimus super quæstione illa de Circumcisione, & aliis legalibus, omnes, non ad Petrum, sed ad Concilium confugisse; ergo signum est, Pontificem in Concilio duntaxat habere Spiritus Sancti Sapientiam assistricem.

XIV. Respondeo cum Maldero 2. 2. qu. 2. art. 10., Bellarm., Oviedo, sequelam esse omninò admittendam, & continere doctrinam hætenus propugnatam; quare ad probationem minoris neganda est major. Ad hoc ut de fide credi debeat quodcunque Pontifex extra Concilium toti Ecclesiæ proponit infallibiliter credendum, non requiritur, quòd definitum sit illum esse verum Pontificem, & illi extra Concilium competere infallibilitatem in decretis fidei: sufficit, quòd utrumque sit moraliter certum, ita ut rationabiliter negari non possit; sicut in omnium sententia, ut de fide credi debeant quæcunque Concilium Generale legitime congregatum definit, non debet esse de fide, quòd sit legitime congregatum, sed sufficit, quòd sit moraliter certum, ita ut rationabiliter negari non possit; sic ut de fide credi debeat, quòd in Scriptura, quam præ manibus habemus, continetur, non debet esse de fide, quòd hæc sit illa Scriptura, quam Pontifex Canonicam esse declaravit, sed satis est moralis certitudo; sicut etiam signa credibilitatis prærequisita ad credendum fide divina Mysteria fidei sufficit, quòd sint moraliter certa. Et ratio à priori est, quia Fides Divina unice nititur Deo loquenti, non verò signis credibilitatis, aut aliis prærequisitis, ut nobis innotescat Dei locutio; quare sicut in naturalibus forma potest esse præstantior conditione ad illam prærequisita, ita certitudo Fidei nixæ Deo loquenti potest esse major certitudine, quam habemus de signis credibilitatis, & de aliis prærequisitis ad credendum: propterea sicut sufficit moralis certitudo de signis credibilitatis, ut teneamur de fide credere mysteria revelata; ita sufficit moralis certitudo, quòd hic numero Pontifex sit verus Pontifex, & quòd illi etiam extra Concilium promissa sit assistentia Spiritus S. in decretis fidei, ut teneamur de fide credere ea, quæ decernit. Hæc autem moralis certitudo de promissione Spiritus S. facta Pontifici extra Concilium in decretis fidei negari non potest, si attentè advertantur, quæ pro prima Conclusionem adduximus. Neque facessunt negotium Doctores Catholici oppositum sentientes, nempe Aliacensis, Gerson, & Almainus, tum quia, ut notant DD., tempore Schismatum scripserunt, quando de vero Pontifice non plenè constabat; tum etiam quia tenuis eorum auctoritas non deturbat à certitudine morali sententiam, quam omnes Catholici nunc amplectuntur, & ipse usus Ecclesiæ plenè demonstrat: Ecquis enim est, qui non credat se verè hæreticum, si propositionem à

Pontifice extra Concilium damnatam ut hæreticam amplectatur?

Ad primam confirmationem: Concilia Generalia sunt valde utilia ad fidei controversias altius discutiendas, ad faciliorem decretorum executionem, & ad hæreticorum proterviam efficacius contundendam; idcirco congruum est, ea identidem convocare.

Ad secundam: Poterat D. Petrus auctoritate ordinaria quæstionem illam de legalibus definire; imò, ut notat Bellar. l. 4. cap. 17. id etiam poterat solus Paulus, aut Jacobus jurisdictione delegata; placuit tamen Paulo illam in Concilio definiri post magnam conquisitionem; sicut deinde Pontifices identidem consuevere plures controversias in Conciliis dirimere; quia tamen ea non de facili possunt convocari, idcirco passim ad solum Pontificem pro his litibus dirimendis confugiunt Catholici, & ab eo passim ex cathedra promanant decreta fidei, quæ universa Ecclesia, captivando intellectum in fidei obsequium, expansis ulnis amplectitur.

XV. Opponitur secundò. Si Pontifex extra Concilium in decretis fidei loqueretur ex cathedra sub assistentia Spiritus S. nunquam posset in iis errare; erravit autem non semel; nam D. Petrus ad Gal. 2. erravit cogendo Gentes in iudæizare: Liberius etiam subscribendo hæresi Arianae, de qua subscriptione testantur Athan., & Hieron.: pariter Zephyrinus, si credimus Tertulliano l. contra Praxean, Montani hæresim approbavit: Erravit Greg. III. definiendo in cap. *Quod proposuisti* 32. q. 7. quòd si mulier propter infirmitatem non possit debitum reddere, possit vir aliam ducere: Pariter Nicolaus I. in cap. *A quodam Judæo* de consecr. dist. 4. dicendo, validum esse baptismum in nomine Christi collatum; Necnon Gelasius in cap. *Comperimus* de Consecr. dist. 2., ubi dicit, non posse citra sacrilegium sumi unam speciem Eucharistiæ sine alia; Ac Vigilius damnando doctrinam de duabus naturis in Christo.

Confirmatur, quia Sancti Patres hanc infallibilitatem in Pontifice non agnoverunt; restitit enim D. Cyprianus Stephano Pontifici, qui definierat baptizatos ab hæreticis non esse rebaptizandos; & D. August. l. 2. de Bapt. cap. 3. excusat Cyprianum, quia nondum erat id in plenario Concilio definitum.

XVI. Resp. Pontifices nunquam errasse in decretis fidei, ut ostendunt Bellarm., Tan., Becan., & alii. Non erravit D. Petrus proponendo Ecclesiæ falsum dogma, sed solum erravit facto, quatenus abstinendo coram Judæis à conversatione Gentilium conversorum, indirectè eos inducebat ad iudæizandum: Sicut Aaron olim erravit, non doctrina, sed facto, & exemplo proponendo vitulum adorandum. Præterea Libe-

rius non approbavit definitivè hæresim Ariana, sed solum metu tormentorum subscripsit condemnationi Athanasii, & communicavit cum Episcopis Arianis; unde solum peccavit contra confessionem Fidei, inciditque solum in hæresim externam; non secus ac D. Petrus, qui oretenus dumtaxat, non corde Christum negavit; ut colligitur ex iis verbis Christi D. *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua*; ex quibus Suar., Bellarm., Maldonatus, & alii contra Turrecrematam, Sotum, Bannez docent, Pontificem, neque ut privatam personam, posse in fide errare; & historias de Pontificibus in hæresim lapsis (puta de Honorio I., Marcellino I.) intelligendas esse tantum de hæresi externa. Quod ad Zephyrinum spectat, non approbavit Montani hæresim, sed misit solum literas pacis ad ejus Sectatores, putans doctrinam Montani non esse fidei contrariam, quas tamen edoctus à Praxeas de Montani erroribus, statim revocavit. Greg. III. ibi intelligendus est de impotentia perpetua Matrimonium dirimente. Nicolaus I. docuit quidem in eo textu Baptismum in nomine Christi collatum esse validum, sed addidit statim, *Sicut conferebatur tempore Apostolorum*; etenim Actorum 8. dicitur, *In nomine Christi baptizabantur viri, ac mulieres*; cum autem tempore Apostolorum baptismus conferretur, vel in nomine Christi ob specialem dispensationem, ut redderetur venerabile nomen illud tunc temporis exosum, ut docet D. Thom., vel potius, ut alii putant, quia in forma baptismi etiam nomen Christi exprimebatur dicendo, Ego te baptizo in nomine Patris, Filii Jesu Christi, & Spiritus S., idcirco rectè Nicolaus I. ad Bulgaros respondit validum esse baptismum hoc pacto à Judæo collatum. Gelasius ibi loquitur de Sacerdote sacrificante, cui non licet unam tantum Eucharistiæ speciem sumere. Demum Vigilius, quando doctrinam Catholicam de duabus naturis in Christo damnavit, non erat verus Pontifex, sed intrusus in locum Liberii adhuc viventis; quando verò fuit legitimus Pontifex, doctrinam Catholicam usque ad mortem in exilio propugnavit. Quare universim, si quando Pontifices errarunt, vel errarunt ut Doctores privati, vel in quæstionibus facti non habentibus connexionem cum quæstionibus juris ad fidem vel mores spectantibus, ut DD. laudati demonstrant.

Ad confirmationem, passim Patres, ut diximus, docent Pontificis etiam extra Concilium infallibilitatem in decretis fidei, & morum. Ipse Cyprianus l. 4. Epist. 9. hæc habet: *Inde schismata, & hæreses oriuntur, quòd Episcopus (nempe Pontifex) qui unus est, & Ecclesiæ præest, superba contentione contemnitur*. Restitit quidem Cyprianus Stephano Papæ, non tamen definiendi, sed

sed solum precipienti, quod juxta antiquam consuetudinem baptizati ab hæreticis non rebaptizentur, putans eam non esse traditionem Apostolicam, sed abusum; Augustinus verò loco laudato non excusat Cyprianum ab omni culpa, sed solum ab hæresi, quia de re tunc temporis controversa nihil erat definitum.

XVII. Opponitur ultimò ex Caram., Martinez de Prado, Leandro à Murcia apud Cardenas: Si Pontifex in decretis morum esset infallibilis, debuisset suis declarationibus reddere omnino improbables, & certò falsas, ac practicè noxias multas propositiones olim probabiles, atque adeò innocuas: E. g. propositio docens, Absolutionem Sacramentalem dari posse absenti, quæ olim erat probabilis, (cum pro ea ad 20. Doctores non infimæ notæ apud Suar. disp. 19. de Pœn. recenseantur) post decretum Clem. VIII. evasisset omnino improbabilis; atqui nequit in Ecclesia visibili dari potestas dammandi propositionem aliquam in materia morum improbabilem, & noxiam, quæ antecederet erat probabilis, & innocua; ergo neganda est Pontifici in decretis morum infallibilitas; sed dicendum ea decreta solum obligare pro foro externo, ne quis in praxim eas propositiones deducat. Minor, quæ videtur absona, probatur ab iis auctoribus, quia nequit innocens per auctoritatem extrinsecam evadere reus, sed solum potest post sententiam Judicis haberi pro foro externo, ut reus, qui de se est innocens; ergo propositio de se probabilis, & practicè innocens, nequit per extrinsecam Pontificis declarationem evadere improbabilis, scandalosa, & practicè iniqua, sed solum potest post eam declarationem in foro externo haberi ut scandalosa, & iniqua.

Respondeo argumentum æquè probare, quod propositiones semel habitæ ab aliquibus Doctoribus ut probabiles, neque à Conciliis Oecumenicis, neque ab ipso Deo declarante earum falsitatem, reddi possint improbabiles, & practicè noxiæ; cum ne Deus quidem efficere possit mera sua extrinseca declaratione, quòd innocens evadat reus, & iniquus. Quare minor est paradoxum apertè absonum, & falsum. Ad probationem paritas retorquetur; nam qui probabiliter reputatur innocens ex defectu sufficientis notitiæ, ac probationis, accedente sententia Judicis potest apparere certò reus; ergo pariter propositio, quæ ex defectu sufficientis advertentiæ apparet aliquibus probabilis, & innoxia practicè, superveniente declaratione Pontificis loquentis ex cathedra poterit apparere, & haberi certò improbabilis, scandalosa, & perniciofa. Sicut enim olim ex defectu sufficientis notitiæ tempore Augustini probabile erat, non dari Antipodes; nec Zonam torridam esse habi-

tabilem; deinde verò experientia magistra constat, utrumque assertum esse falsum; ita propositio de licito usu absolutionis Sacramentalis per literas, quæ olim aliquibus ex defectu advertentiæ apparebat probabilis, poterit à fortiori, superveniente declaratione Pontificis, utpotè infallibili, apparere certò falsa, & improbabilis. Ratio à priori est, quia ad probabilitatem opinionis requiritur, quòd innitatur fundamento gravi, nec habeat adversus se rationes efficaces; potest autem aliqua propositio prius apparere nixa fundamento non levi, quin appareat tunc adversus illam ratio efficax, & sic censerì probabilis; deinde poterit relucere adversus illam ratio aliqua efficax, quæ proculdubio est condemnatio Pontificia, & sic evadere improbabilis saltem ob extrinsecam auctoritatem infallibilem Pontificis ex cathedra loquentis; quamvis aliquando non reluceat omnibus adversus illam ratio efficax ab intrinseco.

XVIII. Ex hæcenus dictis descendit resolutio celebris quæsti in hac materia, Num scil. & qua censura notandus sit, qui propositiones à Pontifice loquente ex cathedra damnatas amplectitur ut veras? Videtur enim posse aliqua propositio simul esse scandalosa, & vera, ut si quis proferat vera crimina alterius, quæ audientibus scandalum pariant; sicut potest etiam aliqua propositio esse improbabilis simul, & vera; ut olim tempore Augustini verum erat dari Antipodes, sed illud simul erat improbabile; nullo enim fundamento gravi niti poterat ea assertio.

Ad hoc dicendum cum Maldero, Kon. & aliis apud Lugo d. 20. de Fide sect. 3. propositionem damnatam ut hæreticam citra hæresim negari non posse, tum quod sit hæretica, tum quod sit falsa, utpote quæ immediatè opposita doctrinæ fidei essentialiter veræ. Propositionem verò à lia censura notatam, v. g. notatam ut scandalosam, quamvis citra hæresim negari non possit, quod sit scandalosa, prout ea definitur à Pontifice loquente ex cathedra, ut docent laudati DD. contra Lugo, Bannez, Turrianum putantes solum esse errorem, aut errori proximum negare, quod propositio mereatur notam, qua inuritur à Sancta Sede; nihilominus negare, quod ea sit falsa, in omnium sententia non continet hæresim, sed solum errorem; cum non definiatur à S. Sede immediatè ejus falsitas, sed solum per illationem certam descendat falsitas ex eo, quod sit scandalosa. Verum quidem est propositionem aliquam posse simul esse scandalosam, vel improbabilem, & simul veram, ut in casibus adductis; id tamen tunc contingere potest, quando ea propositio pro aliquo tantum tempore sit huiusmodi; cessante enim ea circumstantia potest non esse scandalosa; & super-

veniente nova notitia, quæ latebat, potest non esse amplius improbabilis, sed potius omnino certa: ut de facto nunc certum est dari Antipodes, quo lantea erat omnino improbabile. At quando propositio aliqua pro quovis tempore, & in quacumque circumstantia est scandalosa, aut improbabilis, ea nequit esse vera; cum non possit pro quavis circumstantia parere scandalum, & carere fundamento gravi propositio vera. Quando autem Pontifex definit propositionem esse scandalosam, aut improbabilem, seu temerariam, id definit pro quovis futuro tempore; unde nequit huiusmodi propositio veritatem continere.

Verum ad tollendam de medio omnem hallucinationem, & ne quis decipiatur prætextu, quod aliqua ex propositionibus damnatis hinc & nunc non sit scandalosa, vel quod hinc & nunc cesset finis talis declarationis Pontificiæ, unde velit huiusmodi declarationes pro aliquo casu obligare solum pro foro externo juxta ea, quæ dicebamus ex Caram., idcirco condemnationi propositionum consuevere Pontifices annectere prohibitionem in virtute S. Obedientiæ, ne quis illas audeat in praxim deducere.

XIX. Difficultas est, Num possit subesse falsitati propositio, quam Pontifex definit esse probabiliorē præ opposita, sicut in Clement. XI. de Summa Trin. definitur probabilior esse, quod in parvulis baptizatis Virtutes infundantur? Ratio dubitandi est, quia si non potest falsitati subesse, eo ipso non solum esset probabilior, sed omnino certa. Quæritur etiam, num possit esse falsa propositio, quam Pontifex prohibet censurari? sicut Alex. VII. 5. Maji 1667. prohibuit sub pœna excommunicationis, ne quis censuraret hanc propositionem: *Sufficit Sacramento Penitentiae supernaturalis Attritio etiam sine actu dilectionis Dei*. Circa primum varii varia. Turrianus, Salazar apud Lugo l. c. putant eas non posse esse falsas; quia aliter ex iis decretis Pontificiis magnum in Ecclesia sequi posset detrimentum. Lugo verius docet ad Divinam providentiam spectare, ne circa propositiones falsas à Pontifice Ecclesiæ Magistro huiusmodi declarationes, ac decreta promanent; atque adeo quamvis Metaphysicè loquendo possit esse falsa propositio, quam Pontifex definit esse probabiliorē, de hac tamen falsitate nullatenus dubitandum sit. Et de facto, quod olim ex mente ejus Concilii erat solum probabilior, nunc ex verbis Tridentini videtur omnino certum,

videlicet parvulis baptizatis Virtutes infundi; cum Trid. sess. 5. definiat, per gratiam, quæ in baptismo confertur, remitti reatum originalis, & sess. 6. cap. 7. dicat, causam formalem nostræ justificationis, nempe gratiam, nobis inherere, & in justificatione simul accipi fidem, spem, & charitatem; neque ibi solum loquitur de justificatione adulti, cum dicat causam instrumentalem nostræ justificationis esse Sacramentum baptismi, quod tam adultis, quam parvulis conferri potest; atque adeo certum est parvulis baptizatis de facto cum gratia inherente virtutes infundi.

XX. Quod autem attinet ad propositiones, quas Pontifex vetat censurari, nihil est causæ, quominus possint aliquando esse falsæ; cum sæpe id solum prohibeatur in bonum pacis, & ad vitandas discordias, non in gratiam veritatis. Et de facto Alexand. VII. vetuit, ne quis censura ulla notaret tam opinionem affirmantem necessariam esse aliqualem Dei dilectionem in attritione ad Sacramentum Pœnitentiæ requisita, prout Pallavicinus, & alii ex Sylvio apud Haunoldum de Pœn. n. 985. acriter contendebant, quam negantem cum communi Theologorum apud Lugo disp. 5. de Pœnit. sect. 9. cum autem alterutra ex his opinionibus extremè oppositis sit necessariò falsa, sequitur, Pontificem de facto vetuisse, ne censura notetur falsa opinio. Neque ex hac prohibitionem inferri debet utramque opinionem esse æque probabilem. Nam, ut dicemus in expositione 15. thesis Alex. VIII. Opinio, quæ docet, sufficere attritionem ex mero metu conceptam absque ulla Dei dilectione, est moraliter certa, & opposita est umbratilis probabilitatis. Sic Pius V. apud Suar. t. 2. in 3. p. disp. 3. sect. 6. prohibuit, ne ulla censura notaretur aut sententia affirmans Immaculatam Deiparæ Conceptionem, aut sententia negans; & tamen illa non solum est moraliter certa, sed etiam proximè de fide definibilis, ut multis probant Velasquez, & Sifilinus apud Platellum t. 2. n. 340., & à fortiori post Bullam Alex. VII. definientis ab Ecclesia celebrari Sanctificationem Deiparæ, non quidem post primum instans, sed ipso primo suæ Creationis momento, quo, ut loquitur Pontifex, *Præveniente Spiritus S. gratia, à peccato originali fuit præservata*. Sub tanto itaque Virginis sine labe Conceptæ patrocinio confixarum thesium falsitatem seorsim ostendere aggrediar.

PRIMA PROPOSITIO

Ab ALEX. VII. confixa.

Homo nullo unquam vitæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi Præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium.

SYNOPSIS.

I. Constat hominem ad actus Theologales non raro obligari per accidens, sed ex vi aliorum præceptorum. II. Videtur verò non constare, quod etiam obligetur per se, seu ex vi præceptorum Divinorum ad virtutes Theologales pertinentium.

III. In sole tamen cecutit, qui hanc obligationem in dubium revocat; liquet quippe tum ex rationis dictamine, tum ex lege naturali, qua ad Numen colendum obligamur; tum quia actus Theologales necessarii sunt ad piæ vivendum, & ad salutem consequendam, tum demum, quia secus haberetur quidam contemptus habituum infusorum. IV. Sicut pluries in vita obligamur ad suscipienda Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ; ita à fortiori ad iterandos actus Theologales. V. Non sufficit sola virtualis dilectio, quæ habetur per observantiam præceptorum.

VI. Sufficitne actum dilectionis singulis quadriennis elicere, & actum Fidei bis in vita? VII. Quoties in vitæ decursu iterandi sunt actus Theologales? VIII. Num etiam præceptum Pœnitentiæ obliget per se, & quando? IX. Quinam articuli Fidei explicite credendi sunt, quinam verò saltem implicite? X. Num ad Sacramenti Pœnitentiæ susceptionem præmittere oporteat actus formales Fidei, & Spei? XI. Ad satisfaciendum præcepto Fidei non sufficit actus Fidei virtualis.

I. **E**Xponitur. Bifariam potest quis ad hos actus Theologales obligari. Primò per se, & ex vi præcepti Divini, & naturalis de eliciendis aliquando his actibus: Secundò per accidens, & ex vi aliorum præceptorum, puta ex præcepto non succumbendi alicui gravi tentationi, quæ aliter superari non potest, quam per exercitium horum actuum; aut ex præcepto Confessionis Sacramentalis, cum ex Trid. sess. 6. cap. 6. ad justificationem in Sacramento recipiendam peccatores se disponant per actus Fidei, Spei, & cuiusdam Charitatis initialis, quatenus, ut habet Concil. Fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illum tanquam omnis iustitiæ fontem diligere incipiunt. Hanc secundam obligationem ex vi aliorum præceptorum nemo unus negavit: de prima dubitarunt nonnulli a-

pud Tamb. l. 2. de præc. Dec. cap. 5. Imò Sancius, Serra, Bannez illam negare ausi sunt, nisi tum eo principio, quod nulla obligatio sit adstruenda, nisi de illa constet; tum etiam quia præceptum videtur non obligare, nisi sit determinatum, ac pro tempore determinato obliget, ut propterea Lugo de Euchar. disp. 16. n. 28. & de Pœn. d. 15. n. 39. doceat, præceptum Divinum Communionis, & Confessionis non obligasse extra articulum mortis, nisi tantum radicaliter, donec ab Ecclesia tempus determinaretur.

II. Definit proinde Sancta Sedes, in Sole cecutire eos, qui de hac obligatione dubitant, cum ea pomeridiana luce sit clarior; & similiter ab Innoc. XI. sex aliæ ejusdem furfuris propositiones damnatæ fuerunt, nim. 5. ex 65. ab eo proscriptis, quæ habet: *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.* 6. Probabile est, ne singulis quidem rigorose quinquenniis per se obligare præceptum Charitatis. 7. Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possimus. 16. Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se. 17. Satis est actum fidei semel in vita elicere. Et 65. Sufficit mysteria Trinitatis, & Incarnationis semel credidisse.

III. Ostenditur falsitas; tum quia ex ipso rationis dictamine absonum est hominem nunquam, aut raro admodum ad Deum finem ultimum se convertere, credendo quæ dignatus est revelare, sperando in ejus misericordia, & prosequendo Bonitatem; tum etiam quia lege naturali tenemur Deum Condito rem colere cultu præstantissimo supremæ ejus Excellentie consono, quod potissimum per actus Theologales præstatur. Præterea, quia hujusmodi actus necessarii sunt ad piæ vivendum, & ad alia media salutis usurpanda. Ac demum quia quidam contemptus est, ac enormis ingratitude, habitibus infusis virtutum Theologalium ferè nunquam uti; ac ingentem hunc Theaurum in sudario reponere, ac nolle illo salutem negotiari.

IV. Confirmatur, quia ut docent communiter DD. apud Martinum Perez disp. 23. sec. 3. ad suscipiendum Sacramentum Confessionis, & Communionis pluries in vita datur obligatio per se ex vi præcepti Divini, non radicaliter solum, ut voluit Lugo, sed etiam formaliter; & ex præscripto Ecclesiæ datur eadem obligatio suscipiendi illam saltem semel quotannis; ergo à fortiori pluries in vita, & forte etiam pluries quotannis tenemur ex vi præceptorum divinorum ad actus Theologales eliciendos. Consequentia patet, quia ea Sacramenta possunt aliunde suppleri, cum possit citra horum Sacramentorum susceptionem simpliciter salus obtineri; actus

actus tamen Theologales sunt insupplebiles, cum nequeat adultus salutem per alia media consequi; siquidem *Sine fide impossibile est placere Deo.* ad Heb. 11. & *qui non diligit, manet in morte.* Joa. 3. ut proinde nequeat in præsenti providentia ex Doctrina communi Theologorum adultus post usum rationis decedere, antequam cogitet de obligatione credendi, sperandi, ac amandi; ergo potiori jure ad eos actus maximè necessarios obligamur; præsertim quia maximè cedunt in Dei honorem, & longè facilius poni possunt, quàm Sacramentorum susceptio.

Adde, quòd voluntas natura sua ad bonum ordinatur; proinde debuit naturali lege obligari ad liberè amandum identidem summum, ac purum Bonum, in quo est omne bonum, à quo bonum omne promanat; & quia per Fidem, & Spem ad actus dilectionis disponimur, ideo ad tres omnes actus Theologales identidem eliciendos per se obligamur.

V. Neque dicas, sufficere nobis dilectionem Dei virtutalem, quæ habetur per observantiam aliorum præceptorum, juxta illud Jo. 4. *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me,* ut docuerunt Jo. Saneius in sel. d. p. & Bannez apud Mendo in Stat. diss. 1. q. 13. Nā contra est, quia ob rationes adductas utraque dilectio requiritur ad salutem, virtualis simul, seu interpretativa, & formalis, quæ habetur per ipsos actus charitatis, atque adeo effectiva simul, & affectiva: præsertim quia dilectio effectiva per observantiam mandatorum sine dilectione affectiva, & formali vix potest consistere; cum ex præceptis Charitatis pendeat lex universa, ut dicitur Matth. 22.

Hinc Alex. VIII. 24. Aug. 1690. damnavit ut hæreticam hanc propositionem, denuo post tot propositiones ea de re proscriptas è Tartari faucibus erumpentem in fidelium perniciem: *Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali; Formalis verò in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut moralis actus tendat in finem ultimum interpretativè. Hunc homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis;* quod de amore formali intelligendum est, ut constat tum ex regula universali, quòd Verba Pontificis loquentis ex cathedra, ut verba Scripturæ, & CC. sumenda sunt in sensu proprio, nisi quid obstat; tum ex contextu propositionis, & damnationis; tum demum quia frustranea esset hæc nova condemnatio, si hæc etiam propositio intelligi posset de amore virtuali.

VI. Dubitatur tamen hic, Quoties in vita ad actus Theologales obligemur? Sufficiatne singulis quadrienniis v.g. actum dilectionis elicere, & bis in vita actum Fidei?

Ad quod respondendum, arduum esse præfige-

re tempus hujus obligationis: Nihilominus ferè eadem ratio, quæ falsitatis convincit propositionem 6. & 7. damnatas ab Innocent. XI. (quòd scilicet satis sit singulis quinquenniis ponere actum charitatis, & semel in vita actum Fidei) evincit pariter, neque sufficere, quòd singulis quinquenniis, aut bis in vita ponantur; proinde utraque assertio est enormiter falsa. Qua in re à Tyronibus Theologicæ facultatis diligenter advertendum, quòd universim in lege solum præceptiva, aut prohibitiva attendenda sint verba legis, & ea strictè sint interpretanda ex Reg. 15. Juris in 6. *Ordia restringi, & favores convenit ampliari;* propterea si quid præcipiatur semel in vita ponendum, non tenemur ponere illud bis; & similiter dum sub pena excommunicationis latè sententiæ prohibet Innoc. XI. ne quis hanc propositionem defendat, quòd *Satis sit actum fidei semel in vita elicere,* non prohibet ne defendatur, quòd satis sit bis in vita illum elicere. Aut ubi damnatur aliqua propositio, attendenda est ratio condemnationis, quæ si æquè militet pro propositione affini, hæc pariter implicite declaratur falsa, & omnino improbabilis: quis autem non videat dissonantiam ferè eandem contineri, quòd quis semel, ac quòd quis bis tantum in vita actum Fidei eliciat? Utrumque ergo irrationabile, & absolum. Quod in similibus proscriptis thesibus est advertendum: dum enim e.g. damnatur ab Alex. VII. Proposit. 34. dicens: *In die Palmarum recitans officium Paschale satisfacit præcepto,* malè quis inferret; quòd satisfaciatur præcepto, qui recitat Officium Paschale in Dominica Passionis, quando ratio condemnationis eadem, aut ferè eadem est pro utroque casu: Esto excommunicationem non incurreret, qui propugnaret satisfieri in Dominica Passionis præcepto per recitationem Officii Paschalis; eo quod lege positiva solum prohibeatur sub pœna excommunicationis, ne doceatur satisfieri præcepto in die Palmarum.

VII. Ad rem nostram. Inconcussa videtur Sententia Thomistarum ex Angelico Doctore, quòd quilibet teneatur ad actum amoris Dei in primo instanti usur rationis, dummodo homo ad hanc obligationem advertat; Idemque dicendum cum communissima in mortis articulo; sicut enim in introitu vitæ debet homo suum Auctorem agnoscere, illumque diligere, cui tenetur ex filiali amore tota vita inservire; ita in exitu vitæ debet suo ultimo fini firmiter adherere. Quod tamen attinet ad obligationem in vitæ decursu. Nonnulli apud Leandrum docent, hominem singulis saltem festis ad actus Theologales obligari; Sicut virtus Religionis, quæ per se obligat ad sæpe Deum colendum, ex determinatione Ecclesiæ obligat singulis festis ad Sacrum audiendum: Alii cum Ledesma putant, homines quotannis ad eos actus per se obligari; Sicut obligatio

orta ex Divino præcepto suscipiendi identidem Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ ex præscripto Ecclesiæ obligat quotannis: Palaus autumat, quod per triennium differre actum amoris sit mortale. Equidem cum Suar. d.2. de Charitate sect.5. censeo, prudentis arbitrio taxam hujus obligationis præfigendam; cum enim aliquibus, qui negotiis temporalibus detinentur, rarius Dei amabilitas proponatur, aliis verò crebrius, idcirco pro diversa opportunitate, diversa inest hominibus obligatio se convertendi ad Deum per hos actus; nemo tamen potest citra gravem culpam diutissime eos negligere. Idcirco Palaus docet, esse mortale negligere Dei amorem per triennium, quia videtur homo summum bonum contemnere, & in periculo illud offendendi se constituisse, si tandiu careat Dei dilectione; Hæc autem ratio, ut advertit P. Illsung, videtur evincere, quod quilibet multo sæpius, ac fortè pluries quotannis ad id obligetur, præsertim si sæpe alicui opportunitas occurrat; etenim, ut notat Hurtadus apud Dia. p.5. tr.13. l.19. qui diu exercitium virtutum Theologalium negligit, est in gravi periculo amittendi Fidem, ac reliquos habitus infusos, qui desuetudine videntur senescere. Propterea ad hos præstantissimos actus eliciendos sæpe conari debemus; at citra ullam anxietatem, cum vix possit accidere, quod vir timoratus his præceptis non satisfaciat abundè.

VIII. Ex his decidenda est celebris quaestio apud Theologos, Num scil. præceptum Pœnitentiæ obliget peccatorem per se, & ratione sui, idque non solum in articulo mortis, de quo non dubitatur; aliter peccator incurreret æternam damnationem, si pœnitentiam id temporis omitteret; sed etiam in vita, & quando. Vasq. q.86. a.2. disp.3. c.6. Hurtadus, & alii videntur docere, quod solum in mortis articulo urgeat hæc obligatio per se, quamvis sæpe urgeat per accidens ratione aliorum præceptorum, puta suscipiendi Sacramenta &c. Lugo disp.7. de Pœn. num.234. Con. disp.3. dub.3. ex Suar. d.15. sect.6. docent, quod licet Præceptum pœnitentiæ non obliget peccatorem ad statim pœnitendum, obliget tamen per se non solum in mortis articulo, sed etiam antea juxta uniuscujusque opportunitates. Horum sententia communis est inter Recentiores, teste Lugo, & amplectenda; tum paritate Virtutum Theologalium, & Religionis; nam si irrationabile est usque ad finem vitæ differre actum Fidei, qui vitæ Spiritualis est fundamentum, Spei, qui ad ultimum finem dirigit, Charitatis, qui Deo nos conjungit, ac Religionis, quo protestamur nos esse Dei servos, ac illum colere tanquam Dominum universorum; ita irrationabilissimum est usque ad mortem differre actum pœnitentiæ post mortale. Quinimmo si non vacat gravi culpa, hominem Dei amicum

diu differre actum dilectionis, quo Deo arctius uniatur, à fortiori non vacat nova culpa, diu peccatorem differre pœnitentiæ actum, quo Dei inimicitiam excutiat: Tum etiam quia videtur Dei amicitiam contemnere peccator diu in inimicitia perseverans, juxta illud ad Rom.2. *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis?* quod patet in humanis; irritat enim Principis iram, qui post delictum in Principem patratum, potens facile ejus pacem, & gratiam obtinere, nihil illam moretur, sed diu differat petitionem veniæ, & reconciliationem; Tum demum quia homo à Deo aversus nequit aptè vitam suam ad finem ultimum ordinare; quinimmo facile in alia peccata dilabitur, juxta illud Greg. Hom.11. in Ezech. *Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, suo pondere trahit in aliud.*

Opponitur, quod fideles de transgressione hujus præcepti ferè nunquam se accusent, nec soleant à Confessariis de hoc interrogari. Primò instantia est manifesta; nunquam enim fideles se accusant de transgressione præceptorum ad actus Theologales obligantium, nec solent de hoc à Confessariis interrogari; nec proinde sequitur, quod citra gravem culpam possint diu differri actus Theologales. Directè deinde respondendum cum Lugo, vel quod ex statu pœnitentis soleat colligi horum præceptorum violatio, vel quod pœnitentes ad hanc obligationem non adverterint, & ideò non peccarint diu differendo exercitium horum actuum; vel quia putarunt non esse longam dilationem unius anni, quousque urgeat obligatio confitendi, ut multi Doctores docent; esto probabilius sit, quod pluries quotannis teneamur Deum diligere; atque adeò non possit peccator per annum negligere reconciliationem cum Deo saltem per contritionem citra novam culpam.

IX. Dubitatur ulterius, Num ad satisfaciendum præcepto Fidei sufficiat identidem credere universum quicquid tenet Mater Ecclesia, & quicquid Deus revelavit?

Respondeo non sufficere; sed explicitè credendum Deum esse, & esse Remuneratorem, quorum uterque actus, ut constat ex 22. ab Innoc. XI. proscripta, est necessariè necessitate medii. Sunt etiam explicitè credenda Mystéria Trinitatis, & Incarnationis, ut constat ex propositione 65. ab eodem Pontifice proscripta; quicquid sit, num fides explicita horum Mysteriorum in lege Evangelica necessaria sit necessitate medii, an solum præcepti? Qua in re DD. variant. Probabilius videtur ex Suar. & Lugo esse tantum necessariam necessitate præcepti; cum Apostolus solum dicat ad Hebr.11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se Remunerator sit*, nulla facta mentione de

iis mysteriis; & quamvis in Symbolo D. Athanasii dicatur, necessariam esse ad æternam salutem, Fidem de Trinitate, & de Incarnatione, aptè id explicari potest aut de Fide implicita, aut de necessitate præcepti: Aliter Gentilis, qui ignorantia invincibili horum mysteriorum laboraret, & simul observasset præcepta naturæ, ac Deum ex toto corde diligeret, salvari non posset, sed teneretur Deus providere illi de mediis, quibus ad ea mysteria noscenda perveniret, ut patet: quod tamen videtur gravi fundamento carere. Illud certum est, culpabilem horum mysteriorum ignorantiam, seu negligentiam in iis addiscendis reddere hominem gravis culpæ reum, & absolutionis Sacramentalis incapacem, ut fert propositio 64. ejusdem Pontificis, de qua suo loco. Præterea necessitate præcepti credenda sunt explicitè, crasso tamen modo, & quoad substantiam, quæ in Symbolo continentur, necnon Sacramenta ad salutem maximè necessaria, nempe Baptismus, Eucharistia, & Pœnitentia, ac Missæ Sacrificium. Dicitur autem crasso modo ea scire, qui interrogatus de singulis novit rectè respondere. Similiter quisque tenetur etiam scire præcepta Decalogi, & Ecclesiæ. Datur quidem Ecclesiæ præceptum de addiscendo memoriter Symbolo, Oratione Dominica, Salutatione Angelica, &c. hujusmodi tamen præceptum ex Nav. & Lopez contra Barbosam non obligat nisi sub levi, ut exponit consuetudo.

Censeo demum non dari obligationem repetendi pluries in vita actus Fidei necessarios tantum necessitate præcepti cum ea frequentia, qua tenemur repetere actus fidei necessitate mediis necessariis. Actus tamen Fidei de credendo universim ea omnia, quæ credit Sancta Mater Ecclesia, identidem in vitæ decursu renovandi. Ubi notandum, quod licet ex vi præceptorum Divinorum teneamur ad actus virtutum Theologalium identidem in vita repetendos; nihilominus sententia docens sufficere, quod actus Fidei, Spei, & Charitatis non semel in vita repetantur saltem quando aliis præceptis satisfaciendum, puta quando accedimus ad Sacramentum Pœnitentiæ, vel quando conscius peccati mortalis debet administrare Sacramentum, nec habet copiam confessarii, vel quando ad superandam aliquam gravem tentationem est necessarius actus Fidei, aut Spei, aut Charitatis, non repugnat propositionibus hæcenus damnatis; ex iis enim solum constat, dari speciale præceptum Fidei v. g., & non sufficere, quod semel in vita actus Fidei eliciatur, non tamen constat, nec videtur necessarium, quod hujusmodi actus exerceantur extra occasionem satisfaciendi aliis præceptis. Similiter nec repugnat propositioni 64. Innoc. XI. sententia Sylvii, & Sanch. apud Dian. p. 3. tr. 5. r. 46. docens

absolutionis esse capacem, qui Mystera Trinitatis, & Incarnationis inculpabiliter ignorat, eo quod sit adeo hebes, ut ea percipere, aut retinere non possit, ut non raro in rudibus evenit: Addit Tannerus 2. v. d. 1. q. 7. n. 49. quod licet horum mysteriorum Fides explicita esset necessaria necessitate mediis, ut docent Valen. Mol. Laym. apud eundem Dian. l. c., non esset tamen necessaria rudibus, qui ea percipere non possunt, & in hoc infantibus, & fatuis æquiparantur; cum non sit verisimile Deum ab iis majorem cognitionem exigere, quam per vim intellectus ipsi consequi possint. Equidem tamen non ausim subscribere: quia idem esset dicendum de fide explicita Dei Remuneratoris, cum possit aliquis adeo hebeti ingenio esse præditus, ut ad talem notitiam non pertingat; censeo potius ad Divinam providentiam spectare, ne hæc contingant in adultis ratione utentibus, & rationis ductum sectantibus.

X. Dubitatur demum, an debeant exerceri actus Fidei, & Spei, antequam suscipiatur Sacramentum Pœnitentiæ, tanquam præviæ dispositiones ad justificationem, prout habetur in Trident. sess. 6. cap. 6.

Ad quod respondendum cum Haunoldo, Tambur. in opusc. Confessionis l. 3. cap. 5. & aliis, quod licet pœnitens teneatur credidisse suo tempore, quæ sunt credenda, sive necessitate mediis, sive necessitate præcepti, non tenetur tamen elicere actus Fidei formales, & explicitos de Mysteriis credendis præcisè, ut ad Sacramentum Pœnitentiæ disponatur. Etenim Tridentinum loco laudato docet ea, quæ solent, non ea, quæ debent præire justificationem: nemo enim dixerit sine actu Timoris de Justitia Divina non posse justificationem in Sacramento, aut extra Sacramentum haberi; & tamen Tridentinum ibidem inter actus, quibus peccator disponitur ad justificationem, enumerat Timorem; enumerat etiam Fiduciam, quam habet peccator, quod Deus per Christum sit futurus propitius; & tamen nemo dixerit, quod si quis tantum speret in Divina Misericordia, & conteratur, non justificetur; Et ideo nec est necesse, quod fiat actus Fidei explicitus, & formalis, sed sufficit Fides illa virtualis, quam quilibet habet, dum veniam petit à Deo, & justificationem ex ejus Misericordia expectat.

XI. Inquit Cardenas in expositione propositionis 17. Innoc. XI. An consimilis fides virtualis (orta scil. ex habitu fidei infuso, sed sine explicita memoria de motivo credendi, nempe de Divina revelatione) sufficiat ad satisfaciendum obligationi eliciendi pluries in vita actus fidei? & de resolutione quæsti est anxius.

Equidem censeo, fidem hanc debere esse formalem, ex motivo scil. Dei revelantis (quæ-

quid

quid sit, an semper ac fides est supernaturalis, nitatur huic motivo, saltem languide attacto) Ratio est, quia semper verba Scripturæ, Conciliorum, ac Pontificum in materia doctrinali sumenda sunt in sensu proprio, nisi quid obstat: quare sicut non sufficit e.g. in Sacramento Pœnitentiæ dolor virtualis inclusus in amore Dei super omnia, sed requiritur dolor formalis, quia nomine doloris propriè venit dolor formalis; ita quia nomine actus fidei propriè venit actus fidei formalis nixus motivo Dei revelantis, idcirco huiusmodi actus debet pluries in vita elici, cum ex propositione 17. Innocen. XI. non sufficiat semel in vita illum elicere.

PROPOSITIO II.

Vir equestris ad duellum provocatus, potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

SYNOPSIS.

I. Duellum jure naturæ non est illicitum, si fiat ob finem gravem; secus verò si ob levem finem, qualis in hoc lemmate proponitur.

II. Videtur licere ad declinandam timiditatis notam, sicut licitum est bellum ad res temporales tuendas; & sicut potest cum debito moderamine interfici invasor honoris, quin teneatur vir equestris invasus fugere. III. Aliter non repelleretur in Religione D. Jacobi Candidatus, qui duellum recusavit.

IV. Verum penes cordatos nullam incurrit notam, qui monomachiam detrectat: imò illam acceptans habetur inspiens, & sua, ac aliena vite prodigus.

V. Non tuetur honorem, sed potius illius facit ja-cturam, qui duellum acceptat citra causam gravissimam.

VI. Datur aptus modus prospiciendi proprio honori citra acceptationem duelli.

VII. Detrectationem duelli vulgares homines, & improbi ascribunt timiditati; Cordati verò ascribunt prudentiæ; propterea Viro Equestri, cui fuga ab invasore est ignominiosa, non est ignominiosum recusare duellum.

VIII. Non repellitur à Religione D. Jacobi, qui duellum recusavit, ne Deum offenderet.

IX. Sicut nequit occidi calumniator, ita nequit acceptari duellum ad evadendam aliquam calumniam.

X. In nullo alio ex casibus à Layman adductis licitum est duellum acceptare.

XI. Quando nam reservatio, & excommunicatio incurritur ab acceptante duellum?

I. **E**Xponitur. Duellum, quod sonat duorum pugnam ex condicto, jure naturæ non est illicitum, dummodo fiat ob finem gravissimum, puta ad extinguenda bella, ut notat Cajet. 2.2. quæst. 95. art. 8. Sic D. Venceslaus

Boemix Dux, ut in ejus Officio legitur, ad singulare certamen adversus Ducem Curimensem eo fine accessit, ut suorum saluti prospiceret; ac proinde visi sunt Angeli arma ministrasse, & dixisse adversario, Ne ferias. Illicitum tamen est duellum, etiam jure naturæ, nedum jure Ecclesiastico, ob levem finem, puta ne Vir Equestris non acceptando illud timiditatis notam incurrat; & idcirco præsens thesis proscribitur, quam olim nonnulli docuerunt, ut refert Bannez 2.2. q. 64. art. 7. dub. 3. apud Sanch. lib. 2. Summa c. 39., & impræsentiarum in praxim passim adducebatur in multorum perniciem.

II. Fundamenta hujus erroris sunt: Primò, quia ad res temporales tuendas licitum est bellum; ergo à fortiori licitum erit Viro Equestri singulare certamen ad tuendum honorem, & ad declinandam notam timiditatis; cum honor sit in ordine superiori ad res temporales.

Secundò, quia invasor honoris, sicut etiam rerum temporalium, potest interfici cum moderamine inculpatae tutelæ, quando scilicet aliter occurrere non potest; sed provocans ad duellum est veluti invasor honoris, qui aliter defendi non potest, quàm illud acceptando: ergo potest acceptari, quamvis in discrimen vocetur vita utriusque.

Tertiò, Viro Equestri in vaso fas est invasorem occidere, ut honorem tueatur, quando vitam rueri non potest, nisi fuga sibi ignominiosa: ut in confesse est apud DD. teste Layman. lib. 3. tract. 3. par. 3. cap. 3. ergo pariter poterit Vir Equestris duellum acceptare, quando non potest illud recusare citra ignominiam; utrumque enim videtur æquè ignominiosum Viro Equestri, & militari, tam fugere ab invasore, quàm duellum recusare: ergo cum liceat non fugere ab invasore, licitum etiam erit duellum acceptare ad notam timiditatis declinandam.

III. Quartò denum, quia in Religione D. Jacobi approbata à Sede Apostolica Candidatus jurare debet, se nunquam recusasse duellum, ad quod fuerit provocatus; ergo licitum est Viro Equestri duellum acceptare: aliter Candidatus esset potius ab ea Religione repellendus, quàm admittendus ex hoc, quod consenserit in Monomachiam.

IV. Ostenditur tamen falsitas confixæ thesis, quia vitam propriam, & alienam in discrimen vocare ob levem finem dictamini rationis aperte repugnat; Vir Equestris in casu nostro in discrimen vocaret propriam, & alienam vitam ob finem valde levem, nempe ne timiditatis nota n incurrat; ergo jure naturæ acceptare duellum non potest. Minor, in qua potest esse difficultas, fit manifesta, si advertatur, quòd vir Equestris recusans duellum, ad quod temerè provocatur, apud viros cordatos non solum non in-

cur.

currat notam timiditatis, sed potius habeatur insipiens, & propriæ vitæ prodigus, si illud acceptet; & solum à paucis, ut loquitur Cajet. idiotis, quibus cor non sapit, & qui vani nominis umbram sequuntur, notaretur timiditatis: quis autem non videat, quòd hic finis declinandi notam timiditatis apud paucos Divinæ, & humanæ legis contemptores sit umbratilis? Hoc patet à simili. Si vir liberalis, ac splendidus invitaretur vel ad proficienda, vel ad vocanda in periculum omnia bona sua, insipienter operaretur, si annueret ad declinandam notam aliquam avaritiæ; quia nemo cordatus illi notam ullam inureret, sed potius laudarent omnes animi vim repellentem irrationabiles huiusmodi incitationes; cum autem longè præstet bonis omnibus fortunæ vita, multò magis operaretur insipienter Vir Equestris in periculum vocando propriam, & alienam vitam, prout temerè provocatur, ne timiditatis notam incurrat: cum nemo sanæ mentis illi notam ullam inurat, sed potius commendetur animus repellens huiusmodi provocationes probro, & capitali pœna dignas.

V. Ad primam rationem in contrarium dicendum, niti argumentum in falso supposito. Acceptans duellum temerè, & citra causam gravissimam, (qualis est salus Reip., cui vita privatorum subordinatur) nec honorem tuetur, nec notam timiditatis declinat, nisi penes paucos Diaboli asseclas, & vulgares homines; quin potius apud cordatos reputatur insipiens, & suæ, ac alienæ vitæ prodigus, ut ostendimus; propterea verum honorem contemnit, dum umbram honoris aucupatur.

Neque dicas hanc esse Mundi persuasionem, quòd dedecet virum Equestrem recusare duellum. Nam similiter Mundi persuasio est, quòd comestationibus, ac delectationibus vacandum, quòd ultio de inimicis sumenda sit, & alia huiusmodi: quæ tamen rectæ rationi, ac Divino, humanoque juri opponuntur: quare persuasio isthæc potius dicenda hallucinatio, & spectrum dæmonis conantis hac via homines decipere, & ad sese rapere. Potest siquidem magno cum honore Monomachia detrectari etiam à Viro Equestri, si provocanti respondeat, se in medium more consueto proditurum, ac paratum esse contra injustum aggressorem, non fuga, sed iusta defensione se tueri, & à propugnatione destitutum, ubi alter desistat oppugnare.

VI. Ad secundam, si ratiocinatio adducta subsisteret, sequeretur, ut notat Sanch. loc. cit., quòd Vir Equestris, qui injuriam passus est, posset etiam provocare offensorem ad duellum, ut sic suum honorem tueatur, quod nemo somniavit; quia scilicet potest aliter honori offenso consuli; quàm provocando ad duellum, quod

in discrimen vocaret vitam etiam ipsius offensi; ergo neque potest duellum acceptari, cum possit aliter honori prospici, nimirum dicendo provocanti, Non fuga, sed iusta defensione paratum esse se tueri adversus injustum aggressorem; duellum tamen non acceptare in reverentiam Divinæ, & humanæ legis.

VII. Ad tertiam, Verum est apud cordatos, fugam esse ignominiosam Viro Equestri, & idedò non tenetur fugere, si invadatur; falsum tamen, quòd sit ignominiosum apud eosdem duellum recusare, ut ostendimus, etiam si apud vulgares, & improbos homines id reputetur ignominiosum: præferendus proinde huic falsæ vulgi opinionis sensus cordatorum, id non timiditati, sed prudentiæ ascribentium, & Divinæ, ac humanæ legis observantiæ.

VIII. Ad ultimam dicendum cum Mendo differ. 1. q. 21. in Religione D. Jacobi solum exigi, quòd Candidatus duellum non recusaverit præ timiditate, fugiendo invasorem provocantem; non verò, quod non recusaverit illud, ne Deum offenderet; unde hic admittitur, ille ab ea Religione repellitur.

IX. Dubitatur tamen hic primò: An liceat saltem Viro Equestri duellum acceptare à provocante, quem scit suum esse calumniatorem, quin possit alia via gravem ignominiam à calumnia proveniente repellere, quàm illum occidendo?

Respondeo nullatenus posse, quicquid in contrarium nonnulli dixerint apud Dia. p. 5. tr. 13. re. 27. Sicut enim non licet hunc calumniatorem occidere, ut constat ex propositione 30. Innoc. XI. quæ habet: *Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hac ignominia vitari nequit*; Itaneque licet duellum ab eo oblatum acceptare, in discrimen vocando vitam utriusque; quod pariter confirmant propositiones 17., & 18. ab eodem Alex. VII. confixæ, quas etiam suo loco acri calamo insectabimur. Et ratio videtur esse ex Less. l. 2. c. 9. num. 47., quia facilè homines sibi persuadent se per calumniam offendi, nec aliam viam evadendi suppetere, præter mortem calumniatoris: Et quamvis in aliquo casu certissimè constaret tum de calumnia, tum de carentia alterius medi ad ignominiam vitandam præter mortem calumniatoris, neque poterit in eo casu, aut occidi calumniator, aut acceptari duellum; quia huiusmodi medium ad declinandam ignominiam est revera excessivum, posito quod de se, & fore semper animus in hac re obnoxius est hallucinationi. Quæ ratio militat universim in propositionibus damnatis, quando videtur damnatio fundari in præsumptione, & in casu particulari falsificari præsumptio: e. g. nunquam licet interficere falsum accusatorem, falsos testes

Aes, aut Judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare, ut constat ex 18. propositione Alex. VII. Quamvis enim in aliquo casu certò constaret, quod non posset alia via damnum injustum evitari, quia tamen facile id sibi animus persuadet, & hallucinatur; ideò etiam pro eo casu, quo quis certò credit se non pati hallucinationem, hoc medium evitandi damnum injustum est excessivum, & illicitum. Quinimo quamvis speculativè loquendo posset in aliquo casu aliqua ex his propositionibus, quarum damnatio in præsumptione fundatur, jure naturæ culpa vacare; nunquam tamen licitum est eam in praxim deducere, cum id prohibeatur in virtute Sanctæ Obedientiæ; quia hujusmodi casus fortè est metaphysicè tantum possibilis, non verò moraliter.

X. Ex dictis constat, rejiciendum esse Layman. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 3., ubi putat in duobus casibus duellum non videri damnandum, vid. Si Miles in exercitu, vel Vir Equestris in Aula Regia officio, & dignitate excidere debeat ob ignavia, ac timiditatis notam, nisi identidem provocanti se sistat; Vel si quis ab injustis conviciis, ac subeundo dedecore aliter se liberare nequeat, nisi cum provocante congregiatur: Nunquam enim licet mortis periculo se exponere ad vitandum dedecus, quod ex vulgi sinistra opinione provenit.

XI. Dubitatur secundo, An Vir Equestris ad duellum provocatus excommunicationem, aut reservationem incurrat, si illud acceptat, ubi provocatur, quin excusetur à gravi culpa ratione justæ defensionis; quia scilicet provocans nollet virum hunc equestrem oppugnare, si ille duellum, ut teneretur, recusaret?

Pro resolutione præmitto, Trid. sess. 25. c. 19., ut detestabilem duellorum usum fabricante diabolo introductum exterminaret, sub pœna excommunicationis illud vetuisse, innodando ea Principes permittentes, pugnantes, consilium dantes, & spectatores; quia tamen excommunicatio isthæc respiciebat tantum duellum solemne, quod scil. fit auctoritate publica, ideò Greg. XIII. illam extendit etiam ad duellum privatum. Clemens VIII. ann. 1592. hanc excommunicationem reservavit, voluitque eam incurri pariter à provocantibus, etiam pugna non secuta, ut notat Fill. tr. 29. c. 28. n. 170. Deinde idem Clemens ann. 1602. reservavit illam etiam relatè ad Regulares intra Italiam extra Urbem, prohibendo ne vi suorum privilegiorum absolverent ab iis quinque casibus Papalibus, quos recenset Quaranta pag. 203.; sunt autem, Violatio immunitatis Ecclesiasticæ, Violatio Clausuræ Monialium, Provocantes, & Pugnantes in duello juxta decretum Tridentini,

Pars I.

& constitutionem Greg. XIII. Percussio Clerici, & Simonia Realis, ac Confidentia Beneficialis; Ubi Lugo in Responsis Moralibus l. 2. d. 2. inquirens, Utrum relatè ad Regulares solum reservet provocantes secuta pugna, an verò omnes illos à Trid., & Greg. XIII. enumeratos, nimirum Patrimonios, Spectantes ex proposito, Consilium dantes, Provocantes non secuta pugna, & Provocatos? docet probabile esse, quod solum reservet duellum relatè ad provocantes secuta pugna; Bonacina tamen, & alii communius sunt in opposita sententia.

His præmissis, censeo cum Bonac. t. 3. disp. 2. q. 3. p. 48. Sanch., Fill., Excommunicationem, ac reservationem juxta præmissa incurri, si duellum fiat ex composito; quandoquidem tunc fit cum assignatione prævia sui loci, & temporis, atque adeò ex condicito, prout requiritur ad eas pœnas incurrendas; contra verò si fiat ex calore iracundiæ, aut ex subita rixa, vel si quis occurrens inimico dicat, Distingue enssem, & pugnemus, eas pœnas non incurrit, quia non habetur assignatio temporis, & loci ex condicito; unde non est propriè duellum, sed injusta aggressio, ut loquitur Bonac. contra Peregr. apud Dia. p. 3. tr. 6. r. 1. Nec eas pœnas incurrit, qui fictum duellum committit honoris ergo citra periculum vulneris, etiam si non desit peccatum scandalum, ut docet Fill. apud Dia. p. 2. tr. 16. r. 13.

PROPOSITIO III.

Sententia asserens, Bullam Censuræ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1619. die 18. Julii in Consistorio Sacræ Congregationis Emin. Cardinalium visa, & tolerata est.

S T N O P S I S.

I. In hac Thesi solum proscribitur, quod ea sententia visa, ac tolerata sit in Consistorio Sacra Congregat. II. Non fuisse visam satis constat ex hac Pontificis declaratione. III. Utrum indirectè ea etiam sententia damnetur? Alii aliter. IV. Certè imbecilli fundamento ea nititur: & non semel Pontifices declararunt, non posse amplius Episcopos uti ea facultate relatè ad casus occultos Bullæ Censuræ.

V. Possunt tamen Episcopi ab iis casibus absolvere impeditos adire Pontificem, ne pro dilatione impediendi periculum imminuat animarum. VI. Quodnam dicatur impedimentum perpetuum, ratione cu-

B

jus

ius absolutio datur sine onere? Quodnam temporale, vi cuius datur cum onere? VII. Impediti adire etiam Episcopum, possunt pariter ab inferiore absolvi? VIII. Advertendum discrimen inter casus, quibus annectitur, & quibus non est annexa excommunicatio. IX. Recensentur varii casus, in quibus potest inferior à reservatis absolvere; puta si peccata sint merè interna, aut si peccatum sit externe leve, etiamsi interne sit grave; vel si peccatum sit dubium, aut si ignorata fuerit censura, ratione cuius peccatum est reservatum; aut si post absolutionem tempore Jubilæi obtentam memoria occurrat aliquod reservatum tunc oblitum.

I. **E**Xponitur. Trid. sess. 24. cap. 6. tribuit Episcopis facultatem absolvendi subditos suos in sua Diœcesi per seipsos, aut per Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientie ab omnibus casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis. Vult etiam, quod possint pariter ab hæresi occulta absolvere; non tamen per Vicarium, sed per seipsos immediate. In Bulla verò, quæ quotannis die Cœnæ Domini renovatur, prohibetur, ne quis absolvat à casibus in ea contentis, nisi tantum in mortis articulo constitutos, & præstita prius de stando mandatis Ecclesiæ, & de satisfaciendo cautione, etiam prætextu quarumcunque facultatum per *cujusvis Concilii* decreta concessarum. Putarunt Navar., Cord.; Vega, Ledesma, Henr., Sà, & alii apud Sanch. lib. 3. Summæ cap. 11., & Suar. d. 30. de Pœnit. sect. 2. per hæc verba Bullæ Cœnæ non derogari facultati illi Episcopis à Tridentino concessæ, cum non fiat in Bulla mentio Tridentini, imò nec Concilii Generalis: Docent enim plurimi DD. cum Sanch. l. 3. de Matrim. disput. 26. non derogari decretis Concilii Generalis, nisi ejus fiat expressa mentio his verbis: *Non obstante ulla lege, aut Constitutione in Concilio Generali edita*; Imò Henriq., & alii apud eundem Sanch. putant ad derogandum decretis Tridentini requiri specialem mentionem ipsius Tridentini, utpote Concilii Generalis moderni, quin sufficiat dicere: *Non obstante ulla lege cujuscunque Concilii Generalis*. Et ratio horum Doctorum est, quia decreta Concilii Generalis, utpote matura deliberatione sancita, videntur continere vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora contraria, nisi hæc de illis specificam habeant mentionem. Præterea, ut illi sententiæ docenti per Bullam Cœnæ non derogari Tridentino, pondus adderent, dixerunt eam visam, ac toleratam fuisse in Consistorio. Pontifex nunc nihil directè decernens de hac sententiâ, solum declarat, eam non fuisse eo die ab Eminentissimis Cardinalibus visam, ac toleratam.

II. Falsitas hujus proscriptæ thesisi ex eo fit perspicua; quia si verè fuisset hæc sententiâ in

Consistorio ad trutinam revocata, ac tolerata, Pontifex declarando oppositū, aut deberet ignorare hujusmodi factum, aut mentiri; quod citra temeritatem, aut impietatem sustineri nō potest.

III. Utrum autem per hanc confixam thesim indirectè damnetur sententiâ docens, posse Episcopos vi Tridentini, non obstante Bulla Cœnæ, absolvere ab hæresi, & ab aliis criminibus in ea Bulla contentis, dummodo sint occulta?

Communiùs docent cum Illsung sententiâ hanc indirectè damnari, aliter Pontifex non fuisset sollicitus, ne ea dicatur in Consistorio tolerata. Lumbier dubitat, & conqueritur, quod in propositione damnata id non explicetur. Alii verò putant nullatenus sententiâ illam damnari; declarat enim solum Pontifex, quod ea non sit hætenus in Consistorio perpensa, ne illi hoc novum pondus addatur, quod certè maximum esset, ex examine, & tolerantia Cardinalium; voluit tamen illam relinquere in sua, aut solida, aut tenui probabilitate, differendo examen in tempus opportunius.

IV. Equidem censeo, quod sicut maximum pondus accessisset sententiæ affirmativæ, si ea visa, & tolerata fuisset in Consistorio; ita maximum pondus de facto accessit sententiæ negativæ ex hoc, quod Pontifex ex cathedra doceat eam non fuisse visam, & toleratam. Proinde si prius tenuem habebat probabilitatem ea sententiâ, nunc habet tenuissimam; si verò prius erat solidè probabilis, nunc ab ea solida probabilitate multum est deturbata; & à Doctoribus examinandum esset, num ad tenuem probabilitatem declinasset, insufficientem ad prudenter operandum? Deinde, præscindendo, an dum ea sententiâ à Pontifice ex cathedra dicitur non esse tolerata, implicite etiam dicatur non esse digna, quæ toleretur? Absolutè arbitror cum Mendo in Epit. V. *Episcopi* n. 10. Opinionem illam Th. Sanch. l. c., Molinæ disp. 173. Felini, Sarmiento, Menoch., & aliorum Juristarum, quod scilicet non derogetur decretis Concilii Oecumenici, nisi per clausulam, quæ Concilium Generale exprimat, non validè fulciri; atque adeò ex ea non inferri, quod per Bullam Cœnæ non derogetur facultati illi in Tridentino concessæ. Ratio est, quia quamvis ad derogandum decretis Conciliorum Generalium debeat aliqua eorum mentio fieri, ut communissimè docent cum Covarruv., Guttier., Molin., Navar. apud eundem Sanch. ex cap. *Ex parte*, de Capellis Monachorum, & ex cap. *Nonnulli*, de Rescriptis; Nihilominus sufficiens mentio videtur fieri Tridentini in casu nostro per illam clausulam generalem in Bulla Cœnæ appositam, ubi dicitur: *Non obstantibus cujuscunque Concilii decretis*; nec videtur requiri alia specialis mentio aut Concilii Generalis, aut ipsius Tridentini, cum ex nullo Canonico tex-

tu eruat clausulam illam generalem non sufficere; præsertim quia, ut notat Pellizar. tract. 8. cap. 3. num. 76. verba illa Bullæ Cænæ, *Non obstantibus cujuscunque Concilii decretis*, non possunt respicere, nisi facultatem à Tridentino Episcopis concessam absolvendi à casibus Pontificiis occultis, cum à nullo alio Concilio ea fuerit concessa.

Confirmatur; quia sæpè Pontifices cum Pio V., Greg. XIII., Clem. VIII. declararunt, non posse amplius Episcopos uti ea facultate à Tridentino concessa, ut testantur Toletus, Gutierrez, Ugolinus, & alii apud Sanch. l. 2. cap. 11. n. 26.; quare dicendum Bullam Cænæ facultati illi derogare.

V. Difficultas tamen est, an similiter per eandem Bullam derogetur facultati in jure Canonico Episcopis concessæ absolvendi ab omnibus Pontificiis casibus eos, qui ratione alicujus impedimenti, sive perpetui, sive diuturni nequeunt adire Pontificem? Siquidem expressè in Bulla prohibetur, ne quis à casibus in ea contentis absolvat, nisi constitutos duntaxat in mortis articulo.

Sylvester apud Suar. disp. 30. de Pæn. sect. 3. negat, Episcopos absolvere ullatenus extra mortis articulum posse à casibus Bullæ Cænæ, sive publicis, sive occultis: sed communissimè affirmant apud Lugo disp. 20. de Pæn. n. 218., & Martinum Perez disp. 50. ex Regula illa juris apud Suar l. cit. Quoties non patet aditus ad Summum Pontificem, vel Legatum, aut ejus Delegatum, nisi cum magna difficultate, & mora; posse Penitentem absolvi ab inferiore Sacerdote cum onere comparandi coram Pontifice; cessante impedimento; ut dicitur in Cap. *Eos qui*, de sententia excommunicationis in 6. in Cap. *Mulieres*, Cap. *Quamvis*, Cap. *De cætero*, de sententia excommunicationis: Et quamvis in his textibus solum sermo sit de excommunicatione ob Clerici percussione; communiter tamen DD. hanc doctrinam ad omnes excommunicationes Pontifici reservatas extendunt; cum eadem sit in omnibus ratio, vid. *Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum*, & illa fuerit excommunicatio antiquissima, ad quarum normam reliquæ omnes factæ videantur: quare licet Bulla Cænæ solum excipiat articulum mortis; Jus tamen Canonicum exceptionem hanc ampliavit ad casum necessitatis; cum enim remedium contritionis non sit facile, non est verisimile, quod Ecclesia pientissima Parens voluerit privare peccatores remedio Confessionis, quoties sine longa mora, aut difficultate non possunt adire Pontificem; præsertim quia diuturno tempore potest periculum mortis, atque adeò periculum æternæ damnationis imminere: Aliter reservatio, quæ pro bono charitatis introducta est, contra charitatem verge-

ret; & potestas retinendi peccata, data, ut loquitur Apostolus, in ædificationem, esset in destructionem. Hinc, ut notat Lugo, ab Episcopis absolvi possunt impuberes, valetudinarii, pauperes, qui ob paupertatem non possunt iter agere, & quicumque diuturno impedimento detinentur; ita tamen, ut si impedimentum non sit perpetuum (excepto impedimento pueritiæ) debeant sub juramento obstringi ad comparandum coram Pontifice, cessante illo impedimento; quamvis Val., Nav., Henriq., Bordonus, cum Dia. p. 2. tr. 16. r. 42. probabiliter putent cautionem juratoriam requiri solum pro foro externo, & sufficere pro foro conscientiæ firmum propositum Penitentis, prout sufficit in aliis obligationibus.

VI. Illud autem ex Tamb. l. 2. in dec. cap. 1. §. 8. dicitur perpetuum impedimentum, quod est admodum longum, v. g. quinque, vel decem annorum, quia in illo valde longo impedimento moraliter subest mortis periculum: dicitur vero impedimentum temporale, quoties non censetur adesse morale mortis periculum; ut si quis per unum, vel alterum diem deberet expectare copiam Confessarii habentis facultatem delegatam. Et quamvis Mendoza 2. 2. d. 83. §. 7. apud Dia. p. 5. tr. 13. ref. 8. inclinet ad dicendum, quod una nox sit longa mora, unde possit quis ab inferiore absolvi à reservatis cum onere, quia sæpè homines dormiendo decedunt, quod innuit Christus D. iis verbis, *Stulte hac nocte repetent animam tuam à te*; id tamen nullatenus videtur admittendum; aliter etiam una hora esset gravis mora, quia etiam ea hora potest homo decedere: Quare prudentis iudicio spectanda est, pensatis circumstantiis, moræ hujus longitudo, ratione cujus possit inferior absolvere cum onere à reservatis.

VII. Dubitant ulterius DD., num sicut potest Episcopus à casibus etiam publicis Bullæ Cænæ absolvere, quando datur impedimentum adeundi Pontificem, eodem prorsus pacto possit alius Confessarius, si detur pariter impedimentum, adeundi Episcopum, tam in casibus Pontifici, quam in casibus ipsi Episcopo reservatis? Negant Vasq. Nav., ac Suar. disp. 30. de Pæn. §. 3. cum hoc in jure non exprimatur. Affirmant tamen probabiliter Perez, Boss., Dicastill., Gran., Dia. p. 11. tr. 8. ref. 49.; Militat enim eadem ratio, quod scil. reservatio non esset in ædificationem, sed in destructionem: quare sicut censetur Pontifex annuere, quod possit Episcopus absolvere à casibus Bullæ Cænæ in casu necessitatis etiam extra mortis articulum, ne pro dilatione pœnitentiæ immineat periculum animarum; ita censetur etiam annuere, quod possit alius Confessarius, si nec possit Episcopus adiri. Quinimo ex Palao, Henr., Sanch. apud eundem

dem Tamb. contra Bonac. de cens. disp. p. q. 3. p. 2. apud Dia. p. 4. tr. 4. ref. 58., & p. 7. tr. 10. r. 23., quamvis possit pœnitens per epistolam, aut per nuncium petere ab Episcopo facultatem, ut absolvatur, ad id tamen non tenetur; quia textus solum obligat ad adeundum Superiorem, non ad alias faciendas diligentias: unde qui sine difficultate, & mora non potest Superiorem adire, poterit tanquam in casu necessitatis constitutus absolvi modo explicato ab Inferiore. Quod si urgeat necessitas Communionis ad vitandam infamiam, aut scandalum, si hic & nunc non communicet habens reservata, poterit pariter à Confessario inferiore non habente facultatem in reservata absolvi cum onere, ut docent Suar. disp. 66. de Euch. sect. 4., Laym. de Pœnit. c. 12., Nav., Soto: Esto etiam possit cum sola contritione ad communionem accedere juxta doctrinam Vasq. de Euch. disp. 206. c. 2., & aliorum apud Tamb. de Comm. cap. p. §. 4. Vel etiam dimidiare confessionem, aperiendo inferiori solum non reservata, ut docet probabiliter Lugo de Euch. disp. 14. sect. 5. Paulus, Cord.: cum enim nequeat hic Confessarius à reservatis absolvere, videntur frustra ea clavibus subjici: Quamvis autem hujusmodi Confessio esset materialiter dimidiata, esset tamen formaliter integra; non secus, ac quando reticetur aliquod peccatum propter grave nocumentum, quod ex Confessione timetur.

Equidem tamen in praxi non puto recedendum à sententia Suarii, Vasq., Bonac., Navar., quò etiam videntur alii Doctores communius collineare, videlicet, quòd impeditus adire personaliter Pontificem, ut à reservatis absolvatur, possit ab Episcopo absolvi prout in Jure exprimitur, quin teneatur adire Pontificem per Epistolam, aut per Internuncium, cum id sit perdifficile, & ferat diuturnitatem: Contra verò impeditus adire Episcopum non possit ab Inferiore absolvi (nisi fortè indirectè, & cum onere, si non possit V. G. hic & nunc aliter à Communionem sine nota abstinere) sed teneatur adhibere alias diligentias, quas de facili procul dubio poterit, ad impetrandam ab Episcopo, aut ejus Vicario facultatem, ut ab alio possit absolvi; nisi malit ad Sacram Pœnitentiarum per Epistolam recurrere. Et ratio à priori est, quia universim qui præcipit finem, præcipit indivisim media, dummodo non sint admodum ardua ad finem obtinendum necessaria: Et in tantum, qui tenetur adire Pontificem, ut à reservatis absolvatur, si nequeat personaliter adire, non tenetur adire per Epistolam, aut per Internuncium, in quantum in jure cautum est, quòd possit Episcopus h. m. impeditos absolvere, ut notat Lugo disp. 20. n. 228., eo quòd per Epistolam, aut Internuncium adire Pontificem ferat de se ardui-

tatem, & moram; quæ tamen non habentur relatè ad eos, qui nequeunt adire Episcopum personaliter. Et ratio ulterior est, quia aliter vis omnis reservationis planè enervaretur, quandoquidem passim viri, sæpissimè ac ferè semper mulieres, & præsertim Moniales nequeunt absque nota personaliter adire Episcopum, ut à reservatis absolvantur; Qua de causa non semel Pontifices sub gravibus penis vetuere, ne simplices Sacerdotes audeant quenquam à reservatis absolvere sub prætextu, quòd aliquis laboret impedimento adeundi Episcopum personaliter; etenim, ut habetur in Trid. sess. 14. cap. 7. extra mortis articulum nihil possunt Sacerdotes in casibus reservatis. Non negaverim tamen, quòd si citra grave incommodum, & longam moram nullatenus possit ab Episcopo ea facultas obtineri, tunc possit Inferior absolutionem impertiri, *Ne prodilatione pœnitentie periculum immineat animarum*; cum onere tamen, ut ea facultas procuretur, ubi commodè fieri poterit: exceptio enim illa, ne quis à reservatis absolvat, nisi in mortis articulo; ab ipso jure ad hunc etiam casum extenditur, ut advertit Suarius disp. 30. de Pœn. sect. 3. n. 9., eo quòd in diuturno tempore imminere possit periculum mortis.

VIII. Difficultas est, An qui absolvitur ab inferiore occasione alicujus impedimenti à reservatis non habentibus annexam excommunicationem; absolvi debeat cum onere procurandi deinde absolutionem directam à Superiore? Videtur negare Lugo disp. 20. de Pœn. sect. 10. in tantum enim absolutio à casu reservato habente annexam censuram dari potest cum eo onere sub pena reincidendi in eandem censuram, quia potest eadem censura ob novum peccatum iterum incurri; at nequit peccatum semel absolutum iterum contrahi; ergo dispar ratio. Sed dicendum opinionem Cardinalis de Lugo habere locum, quando absolutio à reservatis non habentibus annexam censuram confertur ab inferiore habente à jure facultatem absolvendi ab illis in casu impedimenti; ut potest quilibet Sacerdos in articulo mortis, & Episcopus, quando non potest pœnitens adire Pontificem; tunc enim absolutio confertur directè, atque adeò sine onere: Quando verò absolutio confertur ab inferiore non habente à jure facultatem absolvendi à reservatis in casu impedimenti, ut accidit, quando quis v. g. urgente necessitate communionis confitetur reservata inferiori impotens adire Superiorem; tunc absolutio à reservatis est indirecta, atque adeo remanet onus subjiciendi ea iterum clavibus, ut absolvantur directè, non secus, ac si fuissent oblita.

IX. Dubitatur demum, in quonam alio casu possit Episcopus, vel alius Confessarius absolvere ab hæresi, & aliis casibus Bullæ Cænæ.

Ref-

Resp. posse: Primò, si hæresis, vel alius casus reservatus fuerit tantum internus, ut docent Lugo de Pœn. disp. 20. sect. 2. Azor. l. 8. c. 19., & alii; quia Ecclesia de facto non reservat peccata merè interna; quicquid sit, an possit ea reservare; in quo variant DD. Probabilius est, quòd possit, eo pacto, quo de facto reservat sibi Pontifex dispensationem aliquorum votorum, etiamsi sint merè interna; & ita communius docent cum Suar., Vasq. Lugo, Perez. Actus merè internos cum non possit Ecclesia cognoscere, eos directè non potest præcipere, & prohibere, vel punire, ut habetur in cap. *Tua nos*, & cap. *Sicut tuis*, de Simonia: unde censura non incurritur ob meram hæresim internam; at peccata interna, sicut potest Ecclesia absolvere sacramentaliter, ita potest retinere, & reservare, quamvis de facto non reservet ob suavem, ac prudentem, qua utitur, gubernationem, ut ostendit Martinus Perez disput. 46. sect. 2.

Secundò, casus Bullæ Cœnæ, ac omnes alii reservati à quolibet Confessario absolvi possunt, si peccatum externum sit leve, quamvis internum sit grave, ut docet Lugo d. 20. sect. 2. de pœnit. Suar., Henriq., Gran., Perez contra Turrianum. Ratio est, quia reservatio debet esse commensurata gravitati culpæ, quæ reservatur; atque adeo si culpa internè gravis sit, externè levis, non est reservata; propterea nec incurritur censura propter huiusmodi peccatum, ver. gr. qui leviter Clericum percutit, cum intentione percutiendi graviter, excommunicationem non incurrit; quamvis enim peccatum illud externum denominetur grave à peccato interno gravi, quia tamen reservatur, & punitur, prout est in se, & prout spectat ad forum externum, sub qua consideratione est actio leviter mala, ideo non subest reservationi, aut censuræ.

Tertiò, absolvi pariter possunt à quolibet Confessario in casu dubio, ut communiter docent cum Suar. disp. 50. de Cens. sect. 6. Lugo, Filli., Perez contra Armillam, & Cordubam, quia ex Reg. 15. Juris in 6. *Odia sunt restringenda, favores ampliandi*: Sicut enim reservatio votorum ad vota certa restringitur, & censura non incurritur propter delictum dubium. Regula illa Juris, *In dubio tutior pars est eligenda*, concilianda est cum illa alia Regula Juris, *In dubio melior est conditio possidentis*: atque adeo intelligenda illa est tantum de dubio practico: qui enim practice dubitat, num liceat aliqua operatio, sequi debet partem tutiorem; aliter exponit se periculo errandi, & qui amat periculum, peribit in illo; in aliis dubiis ex consilio, non ex præcepto tutiorem partem eligimus, ut notat Suar. de cens. Navar., Soto, Sylvest. Ideo in dubio homicidii incurritur irregularitas, quando scilicet certa est

actio de se occisiva, quæ cum mortali interno fuit posita, & dubitatur, an homicidium causatum fuerit à tali actione; Et ideo in cap. *Perlectis* reservatur percussio Clerici in dubio, an sit gravis, quia in utroque casu peccatum supponitur certum, & lex exprimit, quòd etiam in iis dubiis pœna incurritur; Sicut olim ante decretum moderatorium Clem. VIII. exprimebatur à Pontifice, quòd nemo posset à delictis in Bulla Cœnæ contentis absolvere, etiam in casu dubio: Cum autem de facto id non exprimat, sequitur reservationem non incurri in casu dubio, siue dubium sit juris, quando scil. dubitatur, an aliquis casus in ea lege contineatur; siue dubium sit facti, quando scil. dubitatur, an huiusmodi delictum sit patratum? Universim enim, quando dubium est facti, reservatio, aut alia pœna non incurritur; aliter pro delicto dubio daretur pœna certa, unde pœna non corresponderet culpæ: ut proinde multi probabilius doceant, peccatum etiam negativè dubium non esse subijciendum clavibus: quamvis in hac re non pauci DD. aliter sentiant; cum potuerit Christus ita instituere Sacramentum, ut ad illud etiam delicta dubia deferrentur; Sicut in omnium sententia etiam de delictis dubiis tenemur dolere, ne in dubio etiam sit nostra salus.

Quartò, ab hæresi absolvi potest per quemcunque Confessarium, necnon ab aliis casibus Bullæ Cœnæ, qui invincibiliter ignoravit iis annexam esse excommunicationem; excommunicatio enim invincibiliter ignorata non incurritur, cum prærequiratur ad excommunicationem incurrendam contumacia, seu legis contemptus: ubi verò lex Ecclesiastica imponens excommunicationem ignoratur, cessat contumacia, unde excommunicatio non incurritur, ut probabilius docent Suar., Soto, Sanch., & alii plurimi apud Coninch disp. 13. de cens. dub. 10. contra Scotum, Rosellam, & alios apud Dian. p. 3. tract. 6. ref. 141.: Cum autem casus Bullæ Cœnæ, imò omnes casus Pontificii sint reservati de facto, quia annexam habent excommunicationem reservatam, ut docet Sanch. l. 2. c. 8. & 11., & Palastr. 4. d. 4. p. 3., ideo ignorata invincibiliter excommunicatione, sicut ea non incurritur, ita nec incurritur reservatio, unde potest quilibet Confessarius ab iis absolvere. Quòd si ignorantia fuerit crassa, vel supina, & multò magis si sit affectata, censura incurritur; dicitur enim in cap. *Us animarum* de constitution. in 6. Statutis Ordinariorum non ligari ignorantes, nisi eorum ignorantia sit crassa, vel supina: quicquid sit, utrum excuset ab incurrenda censura ignorantia, quæ sit graviter culpabilis, sed ad crassam, vel supinam non pertingat? quod Sanch. l. 9. disp. 32. Portel. contra Sotum, & Suar. apud Dian. p. 3. w. 5. ref. 13. admittunt.

Quintò potest probabiliter quilibet Confessarius absolvere ab hæresi, quæ sit tantum externa, & non interna; ut si quis ob metum, vel subitam iram aliquid contra fidem operatus, aut locutus fuerit citra ullum errorem in intellectu contra ipsam fidem; hoc enim cessante, peccatum non est propriè hæresis, quamvis sit gravissima culpa contra externam confessionem fidei; unde probabiliter excommunicatio Bullæ Cœnæ non incurritur, ut docent Suarez, Sanch., Fagund. Tolet. Filliuc. & alii apud Dian. p. 3. tr. 4. ref. 143., & p. 4. tr. 4. ref. 240. quamvis hic in foro externo præsumatur hæreticus, unde denunciandus, & puniendus sit.

Sextò, Qui absolutus tempore Jubilæi oblitus fuit casum aliquem Bullæ Cœnæ, poterit deinde absolutionem directam à quocunque Confessario obtinere; quicquid sit, utrum idem dicendum etiam de casu hæresis. Etenim DD. non conveniunt, an tempore Jubilæi, quando conceditur facultas absolvendi etiam à casibus Bullæ Cœnæ, concedatur pariter facultas absolvendi etiam ab hæresi, quæ est primus casus in ea Bulla? Communiùs autumant, quòd sicut concessa facultate absolvendi ab omnibus reservatis, non intelligitur concessa facultas absolvendi etiam à casibus in Bulla Cœnæ reservatis, quia cum habeant hi casus reservationem specialem, indigent speciali mentione, ut intelligatur ea facultas concessa, ut communissimè docent contra Palañ, & alios apud Dian. p. 5. tr. 12. ref. 34.; ita concessa facultate absolvendi ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ, non intelligitur concessa facultas absolvendi ab hæresi, quippe quæ habet specialissimam reservationem, unde indiget etiam mentione speciali, ut tenent Suarez d. 7. de Censur. sect. 5. Vasquez, Palaus, Avila apud Dian. p. p. tr. 5. r. p. contra eundem Suarez de Fide dis. 21. Fagund. Soto, Cordubam, Regin. Gobat., & alios recentiores.

PROPOSITIO IV.

Prælati Regulares possunt in foro conscientiae absolvere quoscunque Sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter ipsam incurfa.

SYNOPSIS.

I. Visuorum privilegiorum videntur posse Prælati Regulares absolvere ab hæresi occulta in foro conscientiae.

II. Constat tamen id esse falsum, tum ex declaratione S. Congreg., tum etiam quia huiusmodi privilegium olim Prælati Regularibus concessum non erat in ordine ad sæculares, sed solum relatè ad sub-

ditos suos. III. Verùm nunc temporis ne subditos quidem absolvere possunt ab hæresi occulta. IV. Idemque communiùs docent de aliis casibus occultis Bullæ Cœnæ, esto non habeant aded strictam reservationem. V. Quid requiritur, ut delictum dicatur occultum.

VI. Recensentur nonnullæ Prælatorum Regularium facultates in ordine ad absolvendum, & dispensandum cum suis subditis. VII. Possuntne Prælati Regulares, citra approbationem Episcopi, sæcularium confessiones audire?

I. **E**Xponitur. Putarunt nonnulli cum Samuello de elect. tr. p. d. p. contr. 11. ex Maricotto lib. 2. var. cap. 38. n. 41. posse Prælatos Regulares ex vi suorum privilegiorum absolvere ab hæresi occulta non solum subditos, sed etiam sæculares. Ratio videtur esse primò, quia Prælati Regulares, ut habetur in Comp. Privil. V. Absolutio, §. 6. absolvere possunt omnes subditos, necnon volentes ingredi in Religionem, atque adeo sæculares ab omnibus peccatis, censuris, ac pœnis Ecclesiasticis, exceptis iis quatuor, quæ continentur in Bulla Sixti IV. videl. lapsu in hæresim, schismate, literarum Apostolicarum falsificatione, & delatione prohibitorum ad infideles: quamvis volentes ingredi in Religionem, & absolvi, nisi mox ingrediantur, statim in pristinas sententias reincidant, ut habet Paulus III. in lit. Apost. pag. 40.: Cum autem exceptio firmet regulam, ut advertit Suar. t. 4. de Relig. lib. 4. cap. 21. fit, quòd Prælati Regulares absolvere eos sæculares possint à primo lapsu, si minus à lapsu in hæresim.

Secundò, quia ex Bulla Julii III. anno 1552., quæ incipit *Dilecte Fili*, potest Præpositus Generalis Societatis Jesu, tam per seipsum, quam per Professos idoneos ab ipso deputandos absolvere in foro conscientiae quoscunque à Casibus hæresis, & aliis contra fidem, & à consequentibus censuris quibuscunque: quæ facultas in Privilegiis Societatis, V. Absolutio, §. 3. communicatur Provincialibus extra Hispaniam, ubi sunt Inquisitores cum potestate subdelegandi in casibus particularibus. Addidit deinde Greg. XIII. vivæ vocis oraculo, quòd nullæ Societatis facultates censeantur revocatæ per Bullam Cœnæ Domini, ut habetur in iisdem Privil. V. Bulla Cœnæ, §. 2. Et quamvis vivæ vocis oracula fuerint ab Urb. VIII. revocata; putat tamen Peyrinus t. 3. privil. in Addit. ad 18. Constit. Urb. VIII. c. 12. vivæ vocis oracula olim concessa transiisse in Privilegia Bullata, tum per Bullam Greg. XIII. concedentis PP. Minimis 10. Octob. 1575. omnia Privilegia aliis concessa etiam vivæ vocis oraculo, tum per Bullam Pauli V. eodem fermè pacto confirmantis an. 1605. omnia Privilegia Dominicanis concessa etiam vivæ vocis oraculo, tum de-

munum

num per Bullam Gregor. XV. confirmantis PP. Theatinis omnia privilegia, iis etiam per communicationem aliarum Religionum concessa: ergo Prælati Regularibus competere videtur facultas absolvendi sæculares ab hæresi in foro conscientie.

Confirmatur; quia ex doctrina Portelli de dub. Regul. V. *Abbas*, Soufæ, & Peyrini t. 3. c. 2. n. 38. per Bullam Cœnæ revocantur Privilegia Regularium solum quoad absolvendum ab iis casibus publicis, & notoriis, non verò occultis. Quod ex eo videtur colligi; tum quia Privilegiorum revocatio est strictè interpretanda, ut notat Henr. l. 7. c. 230. in com. lit. G., tum etiam, quia passim docent cum Sanch. l. 4. mor. c. 54. n. 27. illos quinque casus Clem. VIII. nempe Percussionem Clerici, Duellum, Violationem immunitatis Ecclesiæ, & Clausuræ Monialium, ac Simoniam realem, & Confidentiam beneficalem, solum reservari; si sint publici, non verò si sint occulti; quando enim sunt occulti, sunt casus Episcopales reservati Episcopis à jure, unde ab iis possunt Regulares probabiliter absolvere; ergo quamvis utrumque præfatum Privilegium revocatum fuerit per Bullam Cœnæ relatè ad absolvendum sæculares ab hæresi publica, non tamen ab occulta, & pro foro conscientie.

II. Ostenditur nunc falsitas confixæ thesisi, tum quia Congregatio Cardinalium 17. Novembris 1628. apud Mend. in Epitome, V. *Prælati Regularis*, nu. 1. declaravit non posse Prælatos Regulares absolvere ab hæresi occulta subditos; ergo à fortiori nec sæculares; tum etiam, quia si Suar. loc. cit. Rodriq. Peyrinum audiamus, Prælati Regularibus concessa olim fuit facultas absolvendi ab hæresi solum subditos suos; unde vitalis privilegii non poterant sæculares absolvere ab hæresi, nisi solum ingredi volentes in Religionem, ita ut si mox non ingrederentur, statim reinciderent.

Quod dicitur de Privilegio concessio Præposito Generali Societatis Jesu non est ad rem, quia illud non conceditur Prælati Regularibus quæ talibus, sed solum Generali Societatis, & per communicationem Privilegiorum aliis Generalibus, ut docet Peregrinus apud Dia. p. p. tr. 5. r. 6. Quidquid sit de doctrina illa Peyrini, quod vivæ vocis oraculo usque ad annum 1621. transierint in privilegia Bullata, quam acriter impugnat Bordonus t. 2. ref. 31.

Ad Confirmationem, illa doctrina Port. Soufæ & Peyr. communiter non admittitur, quia cum per Bullam Cœnæ revocetur facultas à Tridentino concessa Episcopis quoad absolvendum ab iis casibus, si sint occulti, revocatur pariter facultas concessa Regularibus relatè ad eosdem. Utrum autem Regulares probabiliter possint absolvere à casibus illis Clem. VIII., si sint occul-

ti, dicemus in Expositione duodecimæ propositionis.

III. Dubitatur tamen, An possint Prælati Regulares absolvere subditos suos ab hæresi occulta? & an possint etiam Sæculares absolvere ab aliis casibus Bullæ Cœnæ, cum neutrum in hac propositione damnetur?

Respondeo nonnullos apud Dia. l. c. & p. 8. tr. 7. ref. 50. cum Peyr. Peregr. Bauny. p. 2. de Censur. dis. 3. tr. 2. qu. 26. & aliis docere, quod possint Prælati Regulares absolvere subditos ab hæresi occulta, ex privilegiis concessis Ordini Prædicatorum, & Minorum, necnon Soc. Jesu, V. *Absolutio*, §. 7. Nec revocari ea privilegia per Bullam Cœnæ, docet Rodr. t. p. q. 20. n. 9. Imò quamvis per Bullam Cœnæ revocetur quoad hoc facultas Episcopis, non revocari tamen hoc privilegium Regularium per eandem Bullam putat Megala in pr. p. l. p. c. 12. apud eundem Dianam. Sed negandum id posse Regulares, ut constat tum ex Declar. S. Congr. 17. Novembris 1628. apud eosdem Auctores, tum quia si non possunt Episcopi ab ea absolvere subditos suos juxta superius dicta, nec poterunt Prælati Regulares.

IV. Quod spectat ad alios casus Bullæ Cœnæ, qui non habent adeo strictam reservationem, ut habet hæresis, videtur idem dicendum; tum quia Clem. VIII., & Urban. VIII. apud Peyr. loc. cit. expressè Regularibus prohibuerunt absolutionem à casibus Bullæ Cœnæ; tum etiam quia cum sublata fuerit ea facultas ab Episcopis per Bullam Cœnæ, juxta dicta in expositione propositionis antecedentis, videntur pariter quoad hoc revocata privilegia Regularium etiam relatè ad suos subditos. Et quamvis contrarium doceant Villal. Soufæ, Bauny apud Dia. l. c., & p. 6. tr. 7. ref. 63. & p. 9. tr. 7. r. 50. putantes in ea Bulla Regularibus prohiberi dumtaxat absolutionem ab illis casibus *prætextu privilegiorum*, ut ibi expressè habetur, non verò ratione privilegiorum; unde si re vera extet privilegium Prælati Regularibus concessum absolvendi subditos, illud per Bullam Cœnæ non revocatur: Hæc tamen ratiocinatio non subsistit; probaret enim, quod neque sublata sit ea facultas ab Episcopis per Bullam Cœnæ, quibus procul dubio concessa olim fuerat à Tridentino sess. 24. c. 6. cum pariter in Bulla Cœnæ dicatur prohiberi omnibus absolutio ab iis casibus *prætextu facultatum*, non verò ratione facultatum per cujusvis Concilii decreta concessarum.

Neque dicas cum Peyr., & aliis, in Bulla Cœnæ revocari facultatem traditam Episcopis à Trid. relatè ad illos casus occultos, quia solum relatè ad illos casus erat iis concessa: At Prælati Regularibus concessa fuerat facultas absolvendi suos subditos ab iis casibus etiam publicis;

propterea quando hoc privilegium per Bullam Cœnæ revocatur, intelligendum est revocari solum relatè ad casus publicos, quia ex Henr. l.c. privilegia Regularium interpretanda sunt instar juris communis, ita ut iis derogetur quàm minimum fieri potest. Et eodem modo prohibitio illa Clem. VIII., & Urban. VIII. ne Regulares absolvant à Casibus Bullæ Cœnæ, intelligi potest, ne absolvant Sæculares, aut subditos suos ab iis casibus notoriis, non verò ab occultis,

Nam quamvis hoc ab aliquibus admittatur cum Naldo, Bordonio, communiter tamen reiicitur; quia videtur concedenda major facultas Prælati Regularibus relatè ad subditos suos, quàm Episcopis relatè ad suos, esto olim habuerint privilegia ampliora. Imò nonne cum Pelliz. tract. 7. c. 4. sect. 2. num. 80. putat, etiam de facto Mendicantes posse absolvere à casibus Sedi Apostolicæ reservatis, etiam publicis, dummodo non sint casus Bullæ Cœnæ, aut sex illi casus Clem. VIII., ubi Episcopi ab iis absolvere nequeunt, nisi sint occulti ex Trid. loc. cit. Hinc tamen sententiæ non acquiesco; quia facultas ista à Regularibus videtur sublata vi decreti Pauli V. ann. 1617. ut dicemus in expositione propositionis 12.

V. Ubi notandum, illud dici *Occultum*, quod non est Notorium, nec deductum ad forum contentiosum, ita scilicet ut sit delatum Judici, intimatum parti, & lis sit contestata. Difficultas tamen est, quid veniat nomine *Notorii*? Avila p. 2. cap. 6. dist. 2. dub. 9. ex Nav. Soto putat, percussorem v. gr. Clerici non dici publicam, seu notoriam, si facta fuerit in magna Civitate coram decem, vel duodecim, secus verò si fuerit in parvo Oppido; quia scilicet ad notorietatem requiritur, quod innotescat majori parti, non quidem totius Civitatis, sed vicinæ, plateæ, Parœciæ, Collegii, Monasterii &c. ut notat Less. l. 2. c. 11. nu. 73. qui verius putat juxta frequentiam loci prudentis judicio decidendum esse, quando delictum dici possit publicum, & notorium. Absolutè tamen non est censendum publicum in uno loco, quod est publicum in alio, nisi facile ad illum notitia sit perventura.

VI. Quod si quæras hinc, quam facultatem habeant Prælati Regulares in ordine ad absolvendum, ac dispensandum cum subditis suis, & quam relatè ad Sæculares?

Respondeo cum Suar. t. 4. de Relig. l. 2. c. 15. Prælatos Regulares jure ordinario, quatenus scilicet sunt Ordinarii Pastores, posse ex vi sui muneris subditos ab omnibus iis culpis, censuris, ac pœnis Ecclesiasticis absolvere, & in iis omnibus dispensare, in quibus possunt Episcopi cum subditis suis. Ratio est, tum quia id spectat ad exemptionem Religiosis concessam; tum etiam

quia ex decreto Pii V. & ex Cap. *Abbates de Privilegiis* in 6. omnibus Prælati Regularibus Ecclesiastica, & quasi Episcopalis jurisdictio competit: Ubi Glossa notat, hanc potestatem dici, quasi Episcopalem, quia non extenditur solum ad actus, qui sunt proprii Ordinis Episcopalis. Non possunt tamen ab ea excommunicatione subditum absolvere, quam Episcopus tulerit in casu sibi permissio contra Regularem, si eam sibi Episcopus reservavit, ut notat Suar. l.c. ca. 25. Utrum autem vigore suorum privilegiorum dispensare possint in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto? discutit Dia. p. 7. tr. 11. ref. 41. sicut etiam, an dispensare possint super privatione vocis activæ, & passivæ, aut officiorum, ac dignitatum, & in inhabilitate ad illa, aliisque similibus Ecclesiasticis pœnis.

Jurisditionem immediatam in subditos suos habent tam Generales, & Provinciales, quàm Superiores locales ex Suar. l.c.; quamvis in aliquibus Religionibus jurisdictio Superiorum localium sit restricta, ut proinde Parochis potius compareantur, quàm Episcopis: sic in Societate Jesu facultas excommunicandi reservata est Provincialibus. Universim possunt Prælati Regulares dispensare cum subditis in votis, ac relaxare juramenta: dispensant etiam in votis, juratis in favorem tertii, si fiant principaliter in honorem Dei, & locus pius, seu pauper solum designetur tanquam materia, circa quam cultus Divinus exhibendus est, ut docet Sanch. l. 4. c. 41.; secus verò si vota illa sint directè in favorem tertii, & ab eo fuerint acceptata; cum non possint Prælati in præjudicium tertii dispensare; siquidem neque ipse Pontifex semper lædere potest jus alienum.

Pariter dispensant cum subditis suis in præceptis Ecclesiæ, juxta generalem regulam à DD. traditam apud Suar. t. 2. de Rel. l. 2. c. 39. *Quicquid jure communi in hoc genere possunt Episcopi circa suos subditos, possunt Prælati Regulares circa suos*. Et ratio est, quia ad jurisditionem quasi Episcopalem, quam habent, ea potestas est maximè necessaria. Præterea possunt cum Religiosis subditis instante necessitate dispensare, quod die festo exerceant opera servilia; sicut etiam, ne recitent ad tempus aliquod horas Canonicas, quando scilicet occurrit aut ægritudo, aut grave tædium, seu difficultas: & similiter in Jejunio, ac cibis vetitis, & in regularibus observantiis, nisi fortè aliqua illarum reservata sit Superioribus tantum mediatis. Verum in Societate ex Bulla speciali Greg. XIII. Prælati inferiores solum possunt dispensare in iis, quæ sibi à Generali conceduntur, ita ut censeatur reservatum, quod non est specialiter concessum; ubi in aliis Religionibus censetur concessum, quod non est specialiter reservatum.

VII. Quod autem attinet ad facultatem Prælatorum Regularium erga Sæculares exercendam, docent Henr. Boss. Valer. Med. Bannez apud Dia. p. 2. tr. 26. ref. 44. eos posse Confessiones Sæcularium audire etiam citra approbationem Ordinarii; quia Tridentinum exigit hanc approbationem, ubi desit Beneficium Parochiale; Prælati autem Regulares, cum habeant curam animarum, habent suo modo Beneficium Parochiale, atque adeò videntur excipi. Hanc tamen Doctrinam jure meritò rejicit Suar. dist. 28. de Pœn. f. 8. Rodr., & alii communius, quia Tridentinum de omnibus Regularibus ait, non posse Sæcularium Confessiones audire sine Episcopali approbatione, quin excipiat Prælatos, qui quamvis curam habeant animarum, non proinde dicuntur habere Beneficium Parochiale in sua propria significatione, ut debet accipi. Ex quo fit, non posse hujusmodi Prælatos eligi in Confessarios per Jubilæum sine approbatione Episcopi, ut docent etiam communius contra Boss. & alios apud Dia. p. 5. tract. 12. ref. 52., putantes, quod sicut potest per Jubilæum, aut per Bullam eligi Penitentiarius; quamvis ab Episcopo non approbatus, imò aliquando nec electus ab Episcopo (ut contingit, quando eligitur à Capitulo contra Episcopi voluntatem) quia eo ipso, ac constituitur Penitentiarius, intelligitur approbatus ad Confessiones audiendas; ita à fortiori Prælati Regulares, quippe cui cura animarum demandatur ut Parocho, quæ non demandatur Penitentiario.

PROPOSITIO V.

Quamvis evidenter constet tibi Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, si probare non possis.

SYNOPSIS.

I. Videtur cessare onus denunciandi hæreticum, si probare non possis, tum quia cessat denunciationis finis, tum etiam quia contra justitiam est crimen occultum detegere; tum demum, quia ex præcepto Christi D. delicta occulta clanculum corripienda.

II. Hæc tamen nihil evincunt, eo quod hæresis, ut cancer serpat, ac proinde antequam lues hæc grassetur, extinguenda est etiam cum aliquali delinquentis infamia ob publicum bonum. III. Aliter ferè nunquam Confessarii sollicitantes possent denunciari. Accusator, qui petit jus suum, tenetur probare delictum, non verò Denunciator, qui bonum publicum unice respicit.

IV. Finis denunciationis non est Rei punitio, sed veneni extinctio; nec cessat hic finis, etiamsi delictum probari non possit. V. Non est contra Justitiam

hæc crimina occulta denunciare, quia bonum publicum præferendum est privato. VI. Correctio fraterna tunc ex Christi D. præcepto præmittenda est, quando speratur emendatio, non verò in casu nostro.

VII. Hinc similiter, nulla prævia correctione, denuncianda sunt crimina occulta, quæ vergunt in damnum gravissimum Reipublicæ. VIII. Etiam si sub sigillo naturali sciatur, & sub juramento ea non detegendi. IX. Si spes sit emendationis, correctio fraterna non est omittenda; & simul satisfaciendum est præcepto denunciationis. X. Quid si constet hæreticum esse emendatum? XI. Quid si denunciandi immineat grave damnum? XII. Non requiritur ad denunciationem, quod præcedat infamia. XIII. Hæreticus dogmatizans etiam à filio, necnon à complice denunciandus est. XIV. Num sit facienda denuntiatio, si delictum audiatur à personis fide dignis? num etiam si audiatur à levibus? XV. Quam delicta præter hæresim denuncianda sunt?

I. **E**Xponitur. Docuerunt plurimi apud Mendos dissert. 1. qu. 10. & Dian. p. 1. tr. 4. ref. 1. cum Bauny, Reginaldo, Megala, Candido, de la Cruz, & aliis, cessare in hoc casu obligationem denunciandi: Primò, quia ex l. Divus, & l. ab Accusatore de Senatus consul. Turpis. tenetur denunciator suam denunciationem probare, saltem insinuando testes sufficientes; ut tradit Jul. Clar. q. 7. pract. crim.

Secundò, quia cessat in hoc casu finis denunciationis, cum non possit reus puniri, aut corrigi, nisi constet de ejus delicto.

Tertiò, quia reus exponitur certæ infamiae ob spem incertam emendationis.

Quartò, quia ex doctrina Soti l. 5. de justitia, quæ. 5. tam est contra justitiam appingere alicui crimen falsum, quam propalare occultum; cum in jure falsum, & occultum crimen æquiparentur, & relatè ad forum externum idem sit delictum non apparere, ac non esse.

Denique, quia Christus Dominus vult secreta crimina corrigi, juxta illud Matth. 18. Si peccaverit in te frater tuus, hoc est, coram te, ut ibi explicat Augustinus, corripe illum inter te, & ipsum solum.

II. Ostenditur falsitas ex Suarez d. 20. de fide sect. 4. Fagund., Laym., & aliis communissimè. Hæresis est malum gravissimum simul, & contagiosum, quod opponitur bono fidei, & publicæ salutis; etenim ex Apostolo 2. ad Timoth. 2. ut cancer serpat, & suo contagio facile alios inficit: ergo specialissima illi medela est adhibenda; atque adeò etiam si probari non possit hæreticus, adhuc est denunciandus, si de ejus hæresi constet; ad hoc ut (accedentibus aliunde aliis notitiis) possit Judex de illo inquirere, ut statim lues extinguatur, antequam grassetur. Huic

tam ingenti bono Fidei, & publico posthabendum est bonum privatum, & subeunda illa aliqualis infamia Rei occulti, & incommodum denunciantis, qui facile posset existimari calumniator.

III. Confirmatur; quia aliter ferè nunquam fœmina teneretur Confessarium sollicitantem denunciare; cum ferè nunquam hujusmodi delictum probari possit. Adde ex Suar. loc. cit. solum accusatorem teneri probare delictum, quia accusator petit potius jus suum, quam bonum commune; Secus verò denunciator, ex cap. *Super his* de accusat.

IV. Ad primam rationem in contrarium fit satis dicendo, crimina gravissima, & contagiosa ab ea communi lege excipi, ut notat Valent. t. 3. disp. 3. q. 10. p. 5. cum aliis plurimis; quia jactura boni publici, quæ timetur, prævalere debet jacturæ privati boni.

Ad secundam, Non cessat finis legis ad denunciandum hæreticum obligantis, etiamsi probari non possit: Non enim denunciandus solum, ut puniatur, sed ut supervenientibus aliunde aliis notitiis possit de eo inquiri, & ne cancer ferpat, cohiberi.

Ad tertiam, Quamvis spes emendationis sit incerta; certus tamen est timor gravissimi mali publici, & virulenti, qui præferendus certæ illi aliquali infamiae privatae.

V. Ad quartam, Non est contra justitiam, sed rationi consonum præferre bonum ingens publicum bono privato, quod fit denunciando hæreticum occultum. In jure delictum falsum, & occultum in hoc tantum æquiparantur, quod neutrum puniri possit; cæterum crimen falsum nunquam licitum est alteri appingere; at crimen occultum tunc est contra justitiam revelare, quando infamia illius privati non conducit ad altius bonum.

VI. Ad ultimam varii varia apud Suarium loco laudato. D. Tho. docet, Christum D. locutum esse de crimine privato, cum dixerit, *Si peccaverit in te*; non de crimine adversus bonum publicum, & a fortiori si crimen Fidei opponatur. Suarius verò putat imponi à Christo Dom. correctionem fraternam ante denunciationem Evangelicam, quando speratur emendatio. Quia tamen ea non facile ab hæreticis sperari potest, & correctio fraterna solum deserviret, ut ille cautè se gereret, ut notat Simanchas de Instit. tit. 9. n. 12. unde difficilior occurri posset damno publico imminenti; ideò denuntiatio hæretici Canonica facienda est nulla præmissa correctione fraterna; ut præcipitur in Edicto Inquisitorum. Quod etiam decrevit S. Congr. ann. 1660. apud Mendo in Epit. V. *Hæresis* nu. 4. approbante Alex. VII. idque non solum verum est de hæreticis, sed etiam de hæresi adhuc leviter sus-

pectis; quicquid in contrarium dixerint nonnulli apud Dia. p. 9. tr. 8. r. 46.

VII. Ex hætenus dictis fit primò, quòd etiam alia crimina occulta, quæ vergunt in damnum gravissimum communis, denunciari possint, nulla præeunte fraterna correctione, ut docet D. Th. 2. 2. q. 33. ar. 7. cum Val. loc. cit. & aliis.

VIII. Fit secundò, Hæresim, & alia ejusdem furfuris crimina denunciari debere, etiamsi sciuntur sub sigillo naturali, & sub juramento non ea manifestandi, ut communissimè docent cum Suar. Palao, Less. l. 2. c. 30. num. 47. contra Fagund., & Fragosum apud Dia. loc. cit.; agitur quippe de bono publico. Immò universim nullum juramentum promissorium cedens in damnum injustum tertii obligat; cum juramentum non sit vinculum iniquitatis, ut dicitur cap. *Inter cetera* 22. q. 4.

IX. Fit tertio, Si verè sit spes emendationis, & non timor fugæ, vel quòd cautè hæreticus se gerat, posse simul fieri correctionem fraternam, atque adeo satisfieri præcepto naturali correctionis, & simul denunciari juxta præceptum Ecclesiasticum positivum, ut docet Escobar apud eundem Dianam. Ratio est, quia præceptum Ecclesiasticum non rejicit omnino correctionem, si credatur profutura, sed solum jubet, quòd ejus causa denuntiatio non omittatur. Duvallius tamen cum Maldero, & Josepho de August. apud Dia. p. 7. tr. 3. ref. 63. putat posse denunciationem omitti, si moraliter certum esset, illum privata admonitione emendatum iri, & interim nihil mali acturum, quia finis legis, nempe aliorum periculum, omnino cessat: quod apertè etiam docet D. Th. loc. cit. Verum quia hæc spes moraliter certa emendationis vix haberi potest, ideò universim non est omittenda denuntiatio. Fagundez verò cum Molfesio, Ortiz, Homobon. apud Dia. p. p. tr. 4. ref. 2. distinguunt inter hæresim formalem, & alia crimina sapientia tantum hæresim, ac putant nunquam omnino omittendam esse denunciationem hæretici formalis ob enormitatem criminis contagiosi; posse tamen in aliis criminibus omitti, si sit moraliter certa emendatio: cum de hæresi formali major securitas requiratur, quæ vix potest accidere.

X. Sed quid, si verè moraliter constet, quòd hæreticus sit emendatus? Sotus, Portellus, Molfesius, & alii contra Suar. de fide d. 20. s. 4. Azor. Bonac. & alios communius apud Dia. p. 1. tr. 4. ref. 3. docent omittendam esse denunciationem, cum cesset ejus finis, qui non est punitio, sed correctio delinquentis: putantque nonnulli hæreticum esse emendatum, si per triennium benè vixerit, aut per aliud tempus arbitrio prudentis viri. Verius docet Fagund., hoc non habere

bere locum in hæreticis formalibus, quia sunt valde subdoli, & semper de vera emendatione dubitari potest. Bonacina tamen in tract. var. disp. 6. pun. 6. apud Dia. p. 4. tr. 5. ref. 23. docet, etiam Confessarios Sollicitantes, & alios non formaliter hæreticos esse denunciandos, quamvis de eorum emendatione constet: quia finis denunciationis non est sola emendatio, sed etiam punizio delinquentis, ut metu pœnæ facilius ipse, & alii ab eo crimine retrahantur: quod etiam innuit Suar. loc. cit. dicens, hæreticum etiam emendatum denunciandum esse, non solum, ut inquiratur, an ea lues alios infecerit, & quia sæpe emendatio est apparens, aut non stabilis; sed etiam, ne hæreticus facile aliis se communicet, intelligendo, quod etiam si emendetur, non est occultandus.

XI. Fit quartò, quod si denunciante imminet periculum vitæ, famæ, aut amissionis magnæ partis bonorum temporalium, juxta sententiam Fag. p. 2. l. 4. cap. 3. possit excusari à denunciatione faciendâ. Verùm communissimè docent cum Acunna, Lezana, & aliis apud Dia. p. 4. tract. 5. ref. 19., quod si ex omissione denunciationis in discrimen vocetur bonum Fidei, nullatenus possit denuntiatio omitti, etiam cum vitæ discrimine, ut si hæreticos dogmatizet, & animas seducat. Quando tamen delictum non est hæresis formalis, sed solum sapiens hæresim, ut est sollicitatio, poterit v. g. fœmina excusari à denunciando sollicitantem, si grave malum timeat, puta mortem, vulnera, jacturam famæ, vel honoris, aut magnæ partis bonorum; aut si ea proximè eventura probabiliter credat suis consanguineis, aut affinibus usque ad quartum gradum. Cavendum tamen est, ne quis trepidet timore, ubi nullus est timor, ut passim contingit.

XII. Fit quintò, Posse in crimine hæresis fieri Inquisitionem, quamvis contra reum nulla præcesserit diffamatio, ut communiter docent cum Simancha, Royas, Penna apud Dia. p. 4. tr. 5. ref. 1., cum hoc exigit bonum fidei, & publicum. Utrum autem in delicto sollicitationis possit inquisitio fieri, quamvis non præcedat infamia? Negat Fagun., & Megala apud eundem Dian., & alii apud Andream Mendo dissert. p. qu. 9. docentes non esse proinde denunciandos hujusmodi Confessarios, si aliquo modo de tali delicto non fuerint diffamati. Sed communissimè oppositum docent ex praxi Inquisitionis, & ex verbis Constitutionis Pontificiæ, ubi dicitur: *Disigenter inquiras, & juxta facultatem contra hæreticos concessam procedas*: unde Megala in secunda editione adhæsit sententiæ oppositæ.

XIII. Fit sextò, In denunciatione hæretici formalis faciendâ non dari personarum exceptionem; etiam uxor tenetur maritum denun-

ciare, frater fratrem, & filius patrem, ut communiter docent cum Suar. loc. cit. Bonac., Azor. contra Alex. de Ales, Royas, Valerum apud Dia. p. p. tr. 4. ref. 4. Colligitur ex lege Deuter. 13. ubi dicitur: *Si tibi persuadere voluerit frater tuus, filius, uxor, aut amicus, quem diligis, ut animam tuam, olam dicens, eamus, & serviamus Diis alienis, non miserearis, ut occultes eum*. Verius docet Simanchas, tunc filium ad id teneri, si pater dogmatizaret, & alios hæresim doceret; cum enim tunc teneatur etiam cum discrimine vitæ, ut diximus; à fortiori ad id tenetur cum infamia, aut punitione Patris. Ex quibus pariter fit, denunciandum esse hæreticum dogmatizantem etiam à complice delicti, quamvis aliquatenus tunc seipsum prodat. In aliis delictis ab hæresi formali putant Suar. loc. cit. Portellus, Simanchas, Penna, quod nemo teneatur complicem manifestare propter periculum propriæ infamiæ. Sed communius cum Bonacina, Acunna, Sanctar., Dian. loc. cit. ref. 9. affirmant: Immo ex quadam Epistola nomine Urbani VIII. ad Archiepiscopum Mediolanensem missa apud Dia. p. 4. tr. 5. ref. 31. certum omnino est, fœminam teneri ad denunciandum Confessarium sollicitantem, quamvis ipsa consenserit, & fuerit complex: Esto non debeat suum consensum prodere, nec de eo interrogari, nec in Actis Curie scribi, etiam si à complice Confessario manifestaretur.

XIV. Utrum autem denuntiatio hæretici faciendâ sit, quando non constat evidenter de hæresi, sed ea à fide dignis, aut ab aliis levibus personis audita est? Propositio damnata solum loquitur de eo, cui constat evidenter Petrum esse hæreticum; quare non damnatur sententia Homoboni de Bonis apud Dia. p. 4. tr. 5. ref. 28. putantis non teneri ad denunciandum, qui delictum ab aliis accepit, etiam si fide digni credantur, si non pariant moralem certitudinem. Communis tamen, & certa sententia est, denunciandum esse Petrum, si à fide dignis audiatur, quod sit hæreticus, ut ostendit Villal. t. 2. Summæ tr. 17. Regin., Navar., & alii apud Dian. loc. cit. Edictum enim hoc præcipit, *Ut si quis sciverit, vel audierit ea delicta, denunciet*, ut videre est apud Dia. p. 4. tr. 5. ref. 28. Si tamen à levibus personis accipiatur, negant esse denunciandum Fagun., Th. à Jesu, Rodr., Portel., & alii: Affirmat Dia., quia in edicto Inquisitorum absolute, & sine limitatione præcipitur sub excommunicatione, ut si quis sciverit, vel audierit ea delicta, Inquisitoribus denunciet, quippe quæ vergunt in damnum publicum: ac proinde in hoc Tribunali admittuntur testes aliàs inhabiles ex Cap. *In fidei favorem de hæres. in 6.* nempe mulieres, minores, consanguinei, infames, excommunicati, perjuri, &c.

XV. Quod si quæras, quænam sint delicta Inquisitoribus denuncianda præter hæresim? Dicendum, esse omnia, quæ hæresim sapiunt: Præcipua sunt, Apostasia à fide, Blasphemia hæreticalis ex iracundia, aut sub conditione, ex. gr. Non credo in Deum, nisi te interficiam, aut quæ per modum contumeliæ profertur, v. gr. *Al dispetto di Dio, Rinnego Dio*; Ex iracundia percutientes Sacras Imagines; Sortilegi, & malefici, vid. qui dæmonum ope occulta revelant, aut aliis nocent; necnon Astrologi iudicarii; Sacerdotes non consecrantes, & non Sacerdotes celebrantes, aut Confessionem excipientes; Confessarii sollicitantes, vel non declarantes sollicitatæ obligationem denunciandi; Revelantes confessionem, ni tamen putent id sibi licere: Frangentes Cedulones: InforDESCENTES in excommunicatione per annum: Comedentes carnes diebus vetitis: Omittentes semel in anno Sacramenti Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ susceptionem: Receptatores, & fautores hæreticorum: Impedientes quovis modo S. Officiū, & his similia, de quibus DD. passim apud Summam Dia. V. *Inquisitorum Iurisdictio*.

PROPOSITIO VI.

Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit penitenti chartam postea legendam, in qua ad Venerem incitat, non censetur sollicitasse in Confessione, ac proinde non est denunciandus.

STNOPSIS.

I. Videtur hæc non esse sollicitatio, sed potius causa sollicitationis. II. Saltem non esse sollicitatio completa, quæ trahat onus denunciandi. III. Cessare videtur in hoc casu finis denunciationis, cum Sacramentum ritè suscipiatur. IV. Demum traditio chartæ est actio indifferens de se, cum ignoratur, ad Veneremne, an ad virtutem incitet?

V. Hæc tamen chartæ traditio injuriam irrogat Sacramento; & gravius nocet, quàm immediata sollicitatio. VI. Nec minuitur injuria erga Sacramentum per hoc, quod ignoretur, quid in charta contineatur; Sicut non minuitur injuria ex hoc, quod femina sollicitationi resistat.

VII. Ad inferendam injuriam Sacramento sufficit, quod tunc ponantur media ad malum provocantia. Quamvis hæc sollicitatio non sit completa, adhuc tamen hujusmodi injuria, quæ fert onus denunciationis, est completissima. Actio illa externa non est indifferens, sed de se mala, esto femina non appareat tunc, quod sit mala.

VIII. Hinc fit, in plurimis aliis casibus non ab similibus faciendam esse denunciationem, ut si Confessarius diceret femina animo iniquo, ut redeat, &c. IX. Non est tamen denunciandus laicus, qui fingit se Confessarium, ut sollicitet, dummodo non absolvat, nec Confessarius sollicitans in administratione aliorum Sacramentorum à Pœnitentia. X. Quid si femina consenserit? Si Confessarius sit emendatus? Si Consanguineus? Et alia hujusmodi. XI. Num, & quando possit Confessarius ex parvitate materia excusari?

I. **E**Xponitur. Thomas Hurtado tra. 4. cap. 1. res. 6. censet, traditionem hanc chartæ non esse immediatam sollicitationem: Trullenc. lib. 1. in dec. cap. 2. dub. 18., & Fr. Acacius de Velasco V. *Confessor*, resp. 199., probabiliter hunc non esse sollicitatorem: Castro Palaus t. 1. tr. 4. disp. 9. p. 4. videri hoc probabile, sed quia delictum hoc est gravissimum, & perniciosissimum, standum pro sententia opposita.

Fundamentum confixæ thesīs erat primò, quia traditio chartæ postea legendæ videtur potius causa sollicitationis, quàm sollicitatio, cum non moveatur tunc ad malum pœnitens.

II. Deinde, quia præceptum denunciandi sollicitantem non obligat, nisi sollicitatio sit completa; quia ex Reg. 15. juris in 6. *Odia sunt restringenda*; unde docent communiter, irregularitatem ratione homicidii non contrahi, nisi completo homicidio, nec excommunicationem Canonis incurri, nisi habeatur realis percussio Clerici, quin sufficiat his delictis dedisse causam.

III. Tum etiam, quia finis legis indicentis denunciationem est, ne pœnitentes gravioribus culpis onerentur, dum accedunt ad Sacramentum, ut antiquis exonerentur; in casu autem, penitens ignorans, quid in charta contineatur, adhuc ritè suscipit Sacramentum, non secus ac si chartam alteri femina tradendam acciperet.

IV. Denique, quia traditio illa chartæ, cujus materia à pœnitente ignoratur, videtur esse actio de se indifferens, cum illa actio externa possit esse honesta, si charta non ad Venerem, sed ad Virtutem incitaret: ab Ecclesia autem solum præcipitur denuntiatio actionis externæ malæ: cum autem malitia illius actionis solum à Confessario, non à pœnitente tunc cognoscatur, non videtur cogendus pœnitens ad denunciationem.

V. Ostenditur falsitas, & paralogismus cum Fagun. 2. p. lib. 4. cap. 3. Escobar, Sancio, Mendo dissert. 1. quæst. 9., & Dian. p. 4. tr. 5. resp. 2. Traditio hujus chartæ ad malum provocativa irrogat injuriam Sacramento, in quo sacrilegium adeò grave à Confessario committitur: Præterea reddit Sacramentum fidelibus odiosum, cum in eo paretur animarum ruina; & quavis pœ-

nitens tunc temporis à veneno illo non interficiatur, haurit tamen illud, quod postmodum vitam spiritualem tollere tentabit. Immo fortè gravius nocet, quàm si immediatè Confessarius sollicitaret: tunc enim fœmina instructa proposito non peccandi de cætero, faciliè Sathanam repelleret; quando verò remisso fervore charitatis tentatur, faciliùs consentit. Hinc non minus est denunciandus, si per chartam postmodum legendam sollicitet, quàm si immediatè.

VI. Confirmatur; quia ignorantia illa fœminæ non minuit gravitatem injuriæ Sacramento irrogatæ; sicuti si fœmina immediatè sollicitata à Confessario illi resisteret, resistentia isthæc virtuosa non minuit gravitatem injuriæ Sacramento irrogatæ: unde denunciandus, perinde ac si sollicitaret immediatè.

VII. Ad primam rationem in contrarium respondetur, ad inferendam injuriam Sacramento non requiri, quòd actu pœnitens inducatur ad malum; sufficit, quòd media tunc apponantur, quibus ad malum induci possit: Aliter neque esset denunciandus Confessarius immediatè sollicitans, si fœmina illi obfisteret, nec induceretur ad malum. Hinc sollicitationis reus pariter est Confessarius, qui famulo dat occasione Confessionis hujusmodi chartam fœminæ deferendam.

Ad secundam, Sollicitatio dicitur completa, siue pœnitens ad malum inducatur, siue resistat, dummodo ponatur medium aptum ad alliciendum animum ad actus inhonestos; in utroque enim casu irrogatur Sacramento injuria, & redditur illud odiosum. Paritas de irregularitate, & excommunicatione non est ad rem; quia citra homicidium, & percussionem Clerici non habetur culpa in iis legibus pœnalibus prohibita; unde pœnæ non incurruntur quamvis ad eos effectus inducendos apposita fuerit causa peccaminosè: At in casu nostro citra consensum fœminæ, & citra notitiam de eo, quod in charta continetur, adhuc habetur culpa, quam Bulla indicens denunciationem intendit avertere, nempe irreverentia Sacramento, & detrimentum animarum; quare adhuc denuntiatio est facienda.

Ad tertiam, Quamvis fœmina tunc non tentetur, tentabitur tamen legendo chartam occasione Sacramenti acceptam, & faciliùs ex sua fragilitate consentiet transacto fervore propositi, quo tunc muniebatur; unde in Sacramento loco medicinæ venenum propinaretur; ad quod impediendum tendit lex denunciationis.

Ad ultimam, Non requiritur, quòd actio illa externa appareat mala tunc, quando fœmina accipit chartam; sufficit, quòd deinde innotescat malitia illius actionis externæ Confessarii, ut hic denunciandus sit: Sicuti si immediatè solli-

citaretur fœmina verbis ambiguis, & deinde adverteret, quòd ea verba in malo sensu prolata fuerint, procul dubio teneretur hæc Confessarium sollicitantem denunciare.

VIII. Ex quibus sequitur primò, denunciandum esse Confessarium, qui post confessionem diceret fœminæ animo iniquo, quòd redeat ad chirographum confessionis accipiendum; aut si post peractam Confessionem sollicitaret puerum in cellam ductum titulo dandi chirographum; vel qui pœnitentem sollicitat, dum ad genua procumbit, nolens confessionem audire, nec absolvere; vel qui prætextu confessionis, aut extra occasionem confessionis in Confessionario, aut in loco, ubi Confessiones audiuntur, vel ad Confessionem audiendam electo sollicitat, vel actus, aut sermones inhonestos habet. Ratio horum omnium est, quia quamvis in his casibus sollicitatio non habeatur in actu Sacramentalis Confessionis, dicit tamen relationem ad illam; unde injuria Sacramento irrogatur, redditurque illud pœnitentibus odiosum. Proinde ex Bulla Greg. XV. in his omnibus casibus facienda est denuntiatio, & Confessarii tenentur pœnitentes, quos noverint sollicitatos, de hac obligatione monere.

IX. Sequitur secundò, non esse denunciandum pœnitentem, aut interpretem sollicitantem, vel laicum fingentem se Confessarium (dummodo non absolvat; tunc enim aliunde denunciandus esset) aut Confessarium sollicitantem in administratione aliorum Sacramentorum à Pœnitentia. Ratio est, quia Pontifices solum cavere voluerunt, quod de facili potest occurrere cum Sacramenti injuria, & damno animarum; Cum autem constitutiones istæ sint pœnales, non sunt ampliandæ, sed restringendæ; quæ omnia cum aliis multis fusè prosequitur Dian. p.p. tr.4. & p.4. tr.5. Porro ex Bulla Greg. XV. obligatio denunciandi sollicitantem non restringitur ad solas fœminas; quælibet enim persona tenetur Confessarium denunciare, si illicitos, & inhonestos sermones, aut tractatus habuerit occasione Confessionis, etiam Confessione non secuta.

X. Utrum autem denunciandus sit Confessarius sollicitans, si non sit diffamatus; si non possit denuntiatio probari; si pœnitens sibi timeat grave damnum; si sit spes emendationis per correctionem fraternam; si ille sit emendatus; si pœnitens sit complex, & sollicitationi consenserit; si sollicitatio Confessarii audiatur à personis levibus, aut à fide dignis; si sub sigillo naturali audita sit, aut sub juramento de non manifestando; si Confessarius sit consanguineus, aut amicissimus, & alia hujusmodi, fusè discutit Diana locis laudatis, & nos abundè his omnibus quæsitis satisfacimus in expositione propo-

tionis antecedentis de hæretico denunciando : ubi ostendimus , gravissimam esse obligationem denunciandi hæreticum dogmatizantem , à qua ne periculum quidem vitæ excusat ; & majorem esse obligationem denunciandi hæreticum formalem , quàm denunciandi sollicitantem , aut alia delicta hæresim sapientia ; atque adeò gravior causa requiritur ad impediendam denunciationem hæretici formalis , quàm Confessarii sollicitantis , cum illud sit malum publico , & Fidei bono maximè noxium , & contagiosum .

XI. Difficultas est , Num Confessarius ex parvitate materiæ possit excusari ? Portellus , Palaeus tr. 4. disp. 9. p. 3. Boff. de Jub. in Appen. dub. 18. n. 55. Sousa apud Dia. p. 4. tr. 5. ref. 5. putant , non dari obligationem denunciandi , quando actus externus sollicitationis non est gravis , dummodo penitens intelligat Sacerdotem non habere animum progrediendi ulterius , ut advertit Palaeus loco laudato . Ratio est , quia peccatum externè leve , quamvis internè grave , excusat à quavis pena Ecclesiastica : non enim incurritur e. g. excommunicatio ob percussione Clerici levem , quamvis factam animo percutiendi graviter , ut supra diximus in expositione tertiæ propositionis . Communiùs tamen docent esse faciendam denunciationem ; quia licet manum v. g. vel pedem feminae premere , vellicare , laudare de pulchritudine sit veniale intra genus luxuriæ ex doctrina Sanch. l. 9. disp. 46. n. 16. Salas , Nav. : at , si hæc fiant tempore Sacramenti administrandi , sunt mortalia adversus virtutem Religionis ob gravem injuriam , quæ Sacramento irrogatur : sicut modicum cibi , quod est leve adversus temperantiam , vel obedientiam tempore Jejunii Ecclesiastici , est grave adversus Religionem relatè ad jejunium naturale prævium Sacramento Eucharistiæ ; & sicut verba injuriosa , quæ prolata contra plebeum sunt levia , prolata contra Episcopum v. g. ratione personæ sunt injuriosa graviter , atque adeò sunt mortale , ut notat Carena §. 5. Præsertim quia sic solent sacrilegi Confessarii viam sternere ad finem intentum , incipiendo à blandulis , ac byssinis verbis , & levibus tactibus , & ad ulteriora procedunt , si penitens annuat ; secus si renuat ; unde impunè hæc scelera perpetrarentur , nisi denunciandi essent etiam ob actus inhonestos externè leves . Hinc Peyr. Sousa apud Dian. l. c. ref. 25. docent esse denunciandum Confessarium , etiam si sollicitatio fiat verbis ambiguis , & obscuris ; quod intelligendum est , dummodo non constet , aut rationabiliter præsumatur ea verba citra animum sollicitandi esse prolata . Indubio tamen de prava intentione proferentis ea verba ambigua , Bonac. tract. ver. disp. 6. p. 3. cum Sanctarello docet præsumendam esse ex

communiter contingentibus pravam intentionem ; addit tamen , oppositum probabilius à nonnullis DD. existimari , quia in dubiis , & obscuris benignior interpretatio facienda est ex Reg. in Obscuris de Reg. Juris in 6.

PROPOSITIO VII.

Modus evadendi obligationem denunciandæ sollicitationis est , si sollicitatus confiteatur cum sollicitante , hic potest ipsum absolvere absque onere denunciandi .

SYNOPSIS.

I. Confessarius sollicitans non tenetur adversus seipsum monere Penitentem de denunciatione facienda . II. Hinc videtur obligatio denunciandi cessare , si ea à Confessario non imponatur .

III. Verùm hæc obligatio imponitur à Pontifice , & solum à Confessario declaratur ; unde non cessat ex hoc , quod Confessarius designat penitentem monere ; sicut non cessat onus restitutionis .

IV. Referuntur plurimæ aliæ viæ ad declinandum onus denunciandi excogitatæ . V. Pleræque tamen sunt præruptæ . VI. Adjuvandus est penitens opinionibus benignis , sed non laxis , ac tenuis probabilitatis . VII. Quando nullatenus induci potest penitens ad denunciandum , consulenda est Sedes Apostolica , quid facto opus sit . VIII. Num debeat Denunciatio fieri per epistolam , aut per internuncium , si non possit immediate ?

I. **E**Xponitur . Tho. Hurtad. tr. 4. cap. 6. ref. 8. refert plures cum Lorca , Freitas , Trimarchio , Emmanuele de Avila , & aliis , docentes sollicitatum in Confessione non teneri ad denunciandum Confessarium , si eidem sua peccata confiteatur ; quia cum non teneatur Confessarius illum de hoc onere monere adversus se , poterit illi absolutionem impertiri nullo onere imposito ; unde penitens non tenetur ad denunciandum . Quod Confessarius non teneatur monere penitentem de hoc onere adversus semetipsum , videtur ex eo constare , quia præcepta Ecclesiastica non obligant cum gravi onere , & incommodo ; si enim præceptum correctionis fraternæ non obligat cum magno incommodo , quamvis sit præceptum naturale ; à fortiori neque obligabit cum gravi incommodo præceptum hoc Ecclesiasticum Confessoribus impositum . Propterea quamvis ex Bulla Greg. XV. denunciandus sit Confessarius , qui non declarat sollicitatæ obligationem denunciandi , ut notat Dian. par. 4. tr. 7. ref. 7. , hoc tamen non

est intelligendum, si Confessarius omittat declarare sollicitatæ obligationem denunciandi ipsummet.

II. Quod verò penitens, cui non imponitur à Confessario onus denunciandi, immunis sit ab hoc onere, in quo est sita difficultas, ex eo videtur probari posse; quia in Edicto præscribitur, quòd onus istud per Confessarium imponatur; unde si cessat in Confessario obligatio illud imponendi, cessat pariter in penitente obligatio illud exequendi: Quòd si tunc cessat obligatio, nunquam deinde ab alio Confessario imponetur, quia nunquam tenebitur penitens alteri Confessario ea de re iterum verba facere, cum fuerit ritè absolutus.

III. Ostenditur falsitas. Primò quia Confessarius, si velit prudenter operari, nullum incommodum subit monendo penitentem de obligatione ista denunciandi; atque adeò tenetur monere. Dixi, si velit prudenter operari; Sanissimum enim consilium est seipsum deferre ad Tribunal Inquisitionis, antequam deferatur, ut omnem omnino penam declinet. Deinde, dato quòd non teneatur Confessarius monere adversus seipsum, in tantum posset penitens esse immunis ab onere denunciandi, in quantum ignoraret hanc obligationem ortam immediatè à lege Pontificia, non à voluntate Confessarii, qui proinde huiusmodi onus non debet imponere, sed solum declarare. Quare statim ac innotuerit deinde penitenti ea obligatio, tenebitur independentèr à qualibet monitione Confessarii denunciare sollicitantem. Eo prorsus modo, quo si Confessarius omittat docere penitentem de obligatione, quam habet, restituendi, in tantum posset esse immunis ab hoc onere, in quantum bona fide invincibiliter ignoraret legem naturalem obligantem ad restitutionem. Ubi tamen ea innotuerit, independentèr à qualibet monitione Confessarii, tenebitur restituere. Quare commentitium omnino est dicere, quòd Confessarius imponat onus denunciandi, & idcirco eo non imposito cesset; cum Confessario solum incumbat onus illud declarandi; quod si omittat, sive culpabiliter, sive inculpabiliter, adhuc penitens obligabitur, si aliunde notam habeat legem Pontificiam.

IV. Præter hanc explosam, & damnatam plurimæ aliæ viæ excogitatæ sunt à Doctoribus ad eximendam personam sollicitatam ab onere denunciandi, quas in expositione propositionis 5. & 6. perpendimus; videlicet, si sollicitans non sit diffamatus, aut si sollicitatio probari non possit, ut docuerunt nonnulli apud Mendo diss. 1. q. 9. Similiter si sollicitatio sit occulta, & sit spes emendationis præmittendo correctionem fraternam, ut Fagund. & Peyr. apud Dian. p. 1. tract. 4. ref. 2.; imò etiam, si dubium sit, an correctio

sit profutura, ut alii apud Delrio ab eodem Diana laudatum; Nec teneri alium à sollicitata, etiam si ille audierit à fide dignis, nedum à personis levibus, docuit Homobonus de Bonis p. 4. resp. 51. Saltem quando sollicitatio scitur sub sigillo naturali, vel sub juramento non revelandi, non dari obligationem denunciandi, docuit Fagund. & Fragosus: Neque teneri sollicitatam, si consenserit, aut si ipsa prius sollicitaverit Confessarium, tanquam delicti complex, dixerunt alii apud Dia. p. 1. tr. 4. ref. 11. Excusant alii cum Portel. & Boss., si interfuerit materiæ parvitas. Alii cum Jo. Sancio apud Dia. p. 10. tract. 13. ref. 46. si Confessarius fuerit maximus benefactor, aut amicus sollicitatæ. Alii apud Mendo loc. cit. q. 8. si cesset præsumptio in penitente, quòd Confessarius malè de Fide sentiat: Necnon si Confessarius sit bonæ vitæ, & conversationis, & solum semel, aut iterum eandem personam sollicitaverit.

V. Refugit animus alias præruptas vias in medium proferre; quæ si essent perviæ, aditum omnino occluderent ad Sacrum Tribunal, & magnum aperirent ostium huic enormi sceleri, quod impunè perpetraretur. Propterea, si minus omnes, certè plures ex istis opinionibus rejiciuntur communiter tanquam laxæ, ac tenuis omninò probabilitatis, insufficientes ad prudenter operandum, quibus scelera foventur, & ruinæ, non saluti animarum consulitur.

VI. Neque dicas, à Theologis opiniones omnes benignas præ manibus habendas, non ut iis passim utantur, sed si fortè aliquando expediat ad salutem animæ penitentis in aliquo raro casu: In re nostra, reperitur aliquando mulier nobilis, & verecunda, quæ nullatenus induci potest ad denunciandum Confessarium sollicitantem, in quo casu videtur magis charitati consonam aliqua ex opinionibus benignis illam adjuvare, quam in ea obstinatione, atque adeò in statu damnationis illam relinquere.

Nam nemo potest hoc sanum consilium refellere; imò hac de causa in Confessario requiritur studium, & doctrina, ut quoad ejus fieri possit, in salutem penitentis incumbat. Quod dicimus, non est, opiniones benignas non esse in praxim deducendas juxta materiæ, & penitentis exigentiam; dicimus solum opiniones laxas, ac tenuis probabilitatis, quæ communiter à DD. rejiciuntur, & nullo solido fundamento fulciuntur, ut sunt non paucæ ex enumeratis, non deservire ad salutem animarum, sed ad fovenda scelera, & in ruinam etiam ipsius absolventis.

VII. Sed quid agendum in casu adducto, quo non possit induci penitens ad denunciandum, nec possit opinionibus benignis verè probabilibus adjuvari? Respondeo S. Congregationem Inquis. in hoc casu, annuente Summo Pontifice, de-

crevisse 27. Septembris 1624., ut constat ex Epistola Cardinalis Mellini ad Archiepiscopum Mediolanensem apud Carenam §. 10., quod Episcopus, vel Inquisitor Confessario tribuat facultatem accipiendi denunciationem in scriptis, & sub juramento, quæ statim deferatur Judici competenti: Quod si neque ad id possit penitens flecti, voluit Pontifex, quod ad S. Sedem recurratur pro opportuno remedio, & interim non absolvatur penitens, utpotè indispositus. Equidem olim in casu non absimili per Epistolam adivi Innocentium XI., qui benigne dignatus fuit facultatem mihi tribuere absolvendi pro ea vice penitentem citià onus denunciandi, quod fatebatur subire non posse, panici cujusdam timoris prætextu.

VIII. Dubitatur hic, an teneatur penitens denunciare per Epistolam, aut per Nuncium, aut per Confessarium, si non possit immediate accedere ad Judicem Fidei, vel ob clausuram, vel ob ægritudinem, aut ob aliam physicam, vel moralem impotentiam? Et an teneatur Confessarius subire hoc onus, & vices penitentis supplere?

Quod attinet ad Confessarium: Universim non tenetur is subire onera penitentis, nisi fortè charitas aliquando aliud exigat, quando scilicet bonum publicum periclitatur, nec aliter possit remedium adhiberi. Ratio est, quia, ut notat Sanch. lib. 2. c. 13. n. 14., onus adeundi Superiorem non est gravamen Confessario impositum, sed penitenti; unde si non possit penitens adire Superiorem, non eatenus obligabitur Confessarius, quantumvis eo velit Penitens uti. Imò ex Tamb. lib. de Conf. c. 9. §. 4. optimum consilium est, quod Confessarius à subeundis oneribus penitentis omninò abstineat, sive penitens obligetur ad correctionem fraternam proximi, sive ad restitutionem pecuniæ, vel famæ, sive ad denunciandum, sive ad confugiendum ad Superiorem, ut à reservatis, vel à censuris absolvatur. Quod verò attinet ad penitentem, docent communiter cum Henr. Cord. Velasco, Azor. contra Zambranum apud eundem Sanch., quod impotens adire personaliter Superiorem; si sit irritus reservatis, non obligetur adire per literas, per Confessarium, per alium, qui petat à Superiore facultatem, ut possit absolvi: idemque communiter docent cum Avila, Hurtado, Duardo contra Bon. apud Dian. p. 4. tr. 4. ref. 58., si quis teneatur Superiorem adire, ut à Censuris absolvatur, ut diximus in expositione propositionis tertię; quia scilicet penitens obligatur solum ab iis legibus, ut Superiori se præsentet, non verò ut alias adhibeat diligentias; quare, si sit legitimè impeditus, deobligabitur, & ab inferiore habente pro iis casibus facultatem poterit à reservatis, aut censuris absolvi.

Idem proportionabiliter videri posset dicendum in casu nostro; Cum enim edictum solum obliget sollicitatam, ut ad Episcopum, vel Inquisitorem deferat sollicitantem, si non possit personaliter adire, aut illum accersere, non videtur obliganda ad alias diligentias, nisi tamen aliud charitas postulet ad avertendum grave damnum proximi: præsertim quia, ut notat Sanch. loco laudato, Epistolæ facile possunt amitti, & ab alio aperiri, cui non est detegendum scelus Confessarii; ut propterea DD. non obligent penitentem ad scribenda peccata propria, quæ facile memoria excidunt; unde denunciatio non videtur facienda per Epistolam. Neque videtur sollicitata obliganda ad manifestandum delictum Confessarii alteri, cujus opera utatur ad denunciandum Judici, quia bonum nomen Confessarii apud illum denigraretur. Et ratio ulterior est, quia *odia sunt restringenda* ex Reg. 15. Juris in 6.: Est autem grave onus aperire sollicitationem Confessarii Judici, qui possit suspicari, quod sollicitata consenserit, aut aliam culpabilem ansam dederit Confessario: ergo hujusmodi onus non videtur extendendum, ita ut qui non potest Judicem adire, teneatur idem delictum alteri manifestare, à quo deferatur. Ob hæc motiva non videtur regulariter, ne per proprium quidem Confessarium, ad denunciandum obligatus, qui non potest immediate. Quamvis si aliquando conferat ad bonum, aut publicum, aut sollicitantis denunciatio, non debeat sollicitata retrahi à denunciando per alium cordatum virum, aut per Epistolam, ob hoc motivum, quod alteri à Judice scelus Confessarii detegatur, aut detegi possit.

Dicendum nihilominus cenſeo, quod licet impotens adire personaliter Superiorem, ut à reservatis, vel à censuris absolvatur, non teneatur illum adire per literas, aut per internuncium; ad id tamen obligetur, si nequeat personaliter adire ad denunciationem faciendam; cum hæc sit longè gravioris momenti, & ad bonum publicum spectet: periculum autem, ne literæ ab aliis aperiantur, passim est valdè remotum, quod ad avertendum grave damnum subiri potest; sicut etiam propter bonum publicum manifestari licitè potest delictum sollicitantis non solum Judici, sed etiam prudenti internuncio, si aliter denunciatio fieri non possit: Secus ferè semper mulieres sollicitatæ à denunciando excusarentur, quia passim citra aliquam notam adire personaliter nequeunt Judicem fidei. Et hac de causa Bonac. disp. 1. de Cens. q. 3. p. 3. cum Zambrano, & alii apud eundem Sanchez jure merito docent, quod impeditus adire personaliter Superiorem pro absoluteione à reservatis, ubi possit commodè adire per alium, aut per Epistolam, in qua nomen penitentis non exprimitur,

tur, unde nullum subest periculum, quod ejus crimen detegatur, si Epistola ab alio referetur, aut amittatur, tunc non possit absolvi ab Inferiore prætextu impedimenti adeundi Superiorem personaliter, quod pluribus S. Congregationis decretis cautum, & sancitum est: Aliter vis reservationis enervaretur; cum plurimi passim, ac præsertim mulieres, ac ferè semper Moniales hoc impedimento laborent.

Ubi sciendum ex benignitate Ecclesiæ facili negotio posse quemlibet facultatem Superioris obtinere, ut ab Inferiore absolvatur, etiam quando timor, aut verecundia (fœminis præsertim) aditum intercludit accedendi ad Ordinarium, idque citra periculum, quod peccatum alteri, quàm soli Confessario innotescat: videlicet si pœnitens aut per se, aut per Confessarium, suppresso proprio nomine, scribat ad Eminentissimum Pœnitentiarium Majorem enarrant lo cum suis circumstantiis casum, à quo petit absolvi, & indicando illi nomen, & cognomen (etiamsi sit fictitium) cui sit à Sacra Pœnitentia rescribendum; necnon nomen Oppidi, seu Civitatis, ad quam debeat responsio dirigi. Quod fusiùs explicatur in Instructione Parochorum, & Confessariorum pro casibus, quorum absolutio, seu dispensatio à Sacra Pœnitentia Apostolica impetratur, impressa Romæ anno 1684., & passim obvia.

PROPOSITIO VIII.

Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem; idque post decretum Urbani VIII.

SYNOPSIS.

I. Triplex est Sacrificii fructus, Generalis, Medius, seu Specialis, ac Specialissimus. II. Generalis per omnia Christi Domini membra distribuitur pro uniuscujusque dispositione. III. Specialis cedit in bonum illius, pro quo Sacrificium offertur. IV. Specialissimus cedit in bonum ipsius Celebrantis, & probabile est posse aliis ad arbitrium Sacerdotis applicari. V. Posse Sacerdotem pro applicatione hujus specialissimi fructus novum stipendium accipere, putarunt nonnulli, etiam post Urbani VIII. decretum.

VI. Nihilominus cum incertum sit, num fructus specialissimus Missæ possit alienari, & num aequivaleat uni fructui Medio, an tertiæ hujus parti, an minori, contra justitiam est pro re incerta stipendium certum accipere. VII. Imò simoniacè præter consuetam sustentationem aliquid acciperet Sacer-

dos pro applicatione fructus specialissimi, esto non teneatur illum applicare pro offerente stipendium. VIII. Sicut injustitiam, & Simoniam sapit multiplex stipendium accipere pro eodem fructu Medio unius Missæ; ita alterum stipendium accipere pro fructu Medio, alterum pro specialissimo.

IX. Potestne duplex stipendium pro eadem Missa accipi, alterum pro Præsentia, seu Officiatura, alterum pro applicatione Sacrificii? X. Aut alterum ab eo, qui petit Sacrificium ut Impetratorium, alterum ab eo, qui illud petit in quantum Satisfactorium? XI. Potestne saltem aliquid plus accipi, si præter fructum ex opere operato, applicetur fructus ex opere operantis, aut Indulgentia? XII. Potestne demum eadem Missa satisfieri pluribus obligationibus, quarum una tantum, vel neutra sit ex justitia, puta si uni debeatur propter stipendium, alteri ex gratuita promissione?

I. EXponitur. Conveniunt DD. cum Scoto, Soto, Corduba, & aliis passim apud Suar. d. 79. c. 9. triplicem esse fructum Sacrificii, Generalem, Specialem, seu Medium, & Specialissimum.

II. Generalis dicitur, qui in omnia Christi membra dividitur ex Christi institutione, cum pro omnibus, tam vivis, quàm defunctis offeratur à Ministro publico Sacrificium ex Trident. sess. 22. c. 6. Hunc fructum Suarius putat potius esse per modum impetrationis, quàm ex opere operato, quia aliter deberent statim omnes anime à Purgatorio liberari adjute tot Sacrificiis, quæ quotidie in toto Orbe Deo offeruntur. Illum tamen ex consortio multorum non minui pro singulis docent communiter; quamvis unusquisque illum sortiatur, ut notat Gavantus, pro mensura suæ devotionis, ac dispositionis: non secus ac effectus Sacramentorum distribuitur secundum propriam cuiusque dispositionem, & cooperationem, ut loquitur Trident. sess. 6. cap. 7. Quod etiam videtur colligi, ut notat Cajet. ex verbis Canonis, ubi dicitur: *Et omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota devotio.* Pro applicatione hujus fructus generalissimi nihil stipendii potest Sacerdos accipere, cum non sit liberum Sacerdoti illum suspendere, aut aliis applicare, quibus maluerit.

III. Specialis verò fructus, seu medius est ille, qui cedit in bonum illius, pro quo sacrificium ex intentione Sacerdotis offertur; & pro illo applicando potest Sacerdos stipendium, eleemosynam, aut sustentationem accipere, qua accepta, ad id tenetur ex justitia. Utrum autem hic fructus æque pro sit singulis, sive pro pluribus, sive pro paucioribus offeratur? disputant Theologi. Affirmant probabiliter Cajet. Soto, Vasquez contra Suar. Con. Sicut enim Sacramentum Eucharistie est infinitæ efficacis in actu primo proximo,

adeò ut eodem modo gratiam causet singulis, sive à pluribus, sive à paucioribus suscipiatur; ita pariter Sacrificium Eucharisticum non solum est infiniti valoris quoad sufficientiam, sed etiam habet infinitam efficaciam in actu primo proximo, tum relatè ad audientes Missam, de quo non dubitatur, tum relatè ad illos, pro quibus offertur; instar Solis, qui tam uni, quam multis æquale lumen impertit; & instar vocis, quæ æquè à pluribus, ac à paucioribus auditur: non secus ac omnes dicimus de Sacrificio cruento in ara crucis. Propterea æque videtur prodesse danti stipendium, etiamsi pro aliis offeratur: quamvis non possit ab aliis novum stipendium accipi; tum quia non potest pro hoc fructu incerto, & probabili accipi stipendium certum; quamvis enim pro aliis obligationibus, puta ex obedientia, ex voto, possit satisfieri solutione probabili, non tamen pro debitis ex iustitia, cum non detur æqualitas inter debitum certum, & solutionem probabilem, seu incertam; Tum etiam quia aliter stipendium, quod non datur in pretiū talis fructus, sed in congruam sustentationem Sacerdotis, posset crescere in infinitum, si pro pluribus, & pluribus idem Sacrificium offerretur.

IV. Denique fructus specialissimus, de quo in præsentia est sermo, dicitur ille, qui cedit in bonum ipsius celebrantis, unde dicitur etiam fructus Personalis. Hunc fructum, utpotè ejusdem rationis cum speciali, seu medio, posse Sacerdotem aliis applicare ad arbitrium, non secus ac potest quilibet suam communionem v. g. aut jejunium aliis applicare, quatenus sunt satisfactoria, & impetratoria, docent Soto, Navar. & alii contra Suar. Bonac. apud Dia. p. 2. tr. 14. ref. 14. Hinc Molfesius tr. 3. cap. 15. Barthol. ab Angelis dial. 5. §. 507. docuerunt posse Sacerdotem pro applicatione hujus partis specialissimæ novum stipendium accipere, atque adeo duplex stipendium pro eadem Missa: quod Homobonus, & Gavantus apud eundem Dianam dixerunt non vacare sua probabilitate. Fill. verò, & Nav. putarunt, fructum specialissimum trium Missarum æquivalere fructui medio unius Missæ, atque adeò Sacerdotem pro illo applicando posse solum accipere tertiam partem stipendii consueti.

V. Quod autem istæ opiniones non sint improbabiles, etiam post decretum Urbani VIII, prohibentis stipendiorum pluralitatem pro una eademque Missa, docuit Barthol. à S. Fausto, & Peyr. apud Dia. p. 5. tr. 14. ref. 45. quia decretum illud videtur solum prohibere, ne pro fructu medio ejusdem Missæ multiplex stipendium accipiat; eo quod illum tantum teneatur Sacerdos applicare pro dante stipendium, quin teneatur ad dandum alteri partem hanc specialissimam. Quare sicut in multorum sententia cum Lugo de Euch. d. 21. sect. 1. n. 21. & aliis apud Tamb. in Op. Miss. l. 3. c. 1. §. 3. nu. 14., etiam post decretum

Urbani Sacerdos potest accipere pro eadem Missa duplex stipendium integrum, alterum pro Præsentia, seu Officiatura, quando scil. petitur solum, quod Sacerdos tali tempore, & loco celebret, relinquendo illi expressè facultatem quod Missam pro alio applicet; & alterum pro Applicatione Sacrificii; quia illud stipendium sumitur pro labore illo Missæ externo; hoc secundum verò pro consueta sustentatione. Et sicut potest duplex accipi stipendium ex eodem Tamb. n. 44. pro eadem Missa, si alter petat fructum impetratorium tantum, puta ad impetrandam salutem ægroti; alter satisfactorium tantum, vid. pro anima defuncti (quando tamen offerentes stipendium in hoc expressè consentiunt) ita in casu nostro videtur pariter posse duplex stipendium accipi.

VI. Ostenditur tamen falsitas propositionis, quod scil. ea opinio non subsistat, & quod obstat etiam illi decretum Urbani VIII. Debito ex iustitia certo, ut diximus, non potest satisfieri solutione probabili, & incerta; cum non detur interius activum certum, & passivum incertum adæquatio ad actum iustitiæ essentialiter requisita; sed conferens duplex stipendium habet jus activum certum ad duplicem fructum Missæ; applicans verò fructum Medium, & Specialissimum non confert duplicem fructum certum: ergo non potest propter applicationem utriusque fructus duplex stipendium accipere. Probatur minor, quia omnino incertum est, an possit fructus specialissimus alteri applicari, cum Suar. Bonac., & alii id negent; quamvis enim sit ejusdem rationis cum fructu medio, non constat tamen, quod Christus D. voluerit posse pro aliis applicari. Neque est efficax paritas adducta, quod scil. possimus pro aliis applicare communionem, aut jejunium, secundum quod sunt impetratoria, & satisfactoria, licet non secundum quod sunt meritoria. Nam applicando aliis nostram communionem, & jejunium, applicamus illis fructum istorum operum, qui provenit ex opere operantis, quem constat posse aliis applicari: at applicando fructum specialissimum Missæ, Sacerdos applicaret fructum ex opere operato, de quo non constat, num possit aliis applicari, ut fructus medius, an verò sit inapplicabilis, ut fructus generalissimus? Præterquamquod dubium etiam est inter Doctores, an fructus specialissimus æqualeat uni fructui medio, an tertiæ parti illius, an minori? Unde contra iustitiam est duplex stipendium pro eadem Missa accipere, applicando petenti præter fructum medium etiam partem specialissimam.

VII. Adde, stipendium non dari in pretium fructus Sacrificii, ut patet, neque in pretium laboris intrinseci, seu necessariò requisiti ad sacrificandum; cum etiam venditio hujus laboris intrinseci sit simoniaca: Gratis enim hujusmodi labor

hor exhiberi debet iuxta præceptum Christi D. Matth. 10. *Gratis habuistis, gratis date*; & qui illum venderet, censeretur vendere pretio temporali rem ipsam spiritualem, ex illa Regula Urbani Papæ in cap. *Si quis objecerit* 1. qu. 3. *Qui horum alterum vendiderit, sine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit*, quare stipendium unice videtur dari posse in sustentationem Sacerdotis, ut ostendit Lugo d. 21. de Eucharistia sect. 1. Sicut enim Pictor dicitur gratis pingere, etiam si colores, telam, & alia ad picturam necessaria accipiat, inter quæ est sustentatio Pictoris; ita gratis dicitur celebrare, qui accipit vinum, candelas, hostiam, & alia ad Sacrificium necessaria, inter quæ est congrua Sacerdotis sustentatio; quippe quæ debita est jure naturæ: dicitur enim Matth. 10. *Dignus est operarius cibo suo*: & ad Rom. 15. *Qui altari servit, de altari vivere debet*. Cum autem congrua sustentatio habeatur per unicum stipendium consuetum, quod solum aliquando per accidens possit alterari, v. g. die Nativitatis Domini accipiendo pro tribus Sacris triplex stipendium, vel diebus festis accipiendo stipendium pinguius juxta consuetudinem loci, ut docent Homobonus, Marchan., & alii contra Dianam p. 2. tr. 14. ref. 9., eo quod hoc majus stipendium horum dierum simul cum aliis non excedat congruam sustentationem Sacerdotis pro toto anno, hinc si posset quotidie Sacerdos duplicatum stipendium accipere pro eadem Missa, applicando petenti etiam fructum specialissimum; sequeretur quod acciperet pretium non pro congrua sustentatione, sed pro re illa Spirituali, quam venderet: unde committeret simoniam.

VIII. Ex quibus sequitur, quod Urbanus VIII. in eo decreto, non solum vetuerit, ne quis pro fructu Medio Sacrificii multiplex stipendium accipiat, sed etiam ne alterum pro fructu medio, alterum pro specialissimo, cum utrumque injustitiam, & simoniam sapiat; quamvis enim Sacerdos non teneatur alteri partem specialissimam Sacrificii applicare, nequit tamen pro ea quicquam accipere, tum quia incertum est, an ea possit alienari; tum etiam quia novum stipendium pro illa acceptum excederet congruam sustentationem, atque adeo simoniacè venderetur res spiritualis.

IX. Neque obstat primò, quod possit etiam post decretum Urbani accipi pro eadem Missa duplex stipendium, alterum pro præsentia, seu officatura, alterum pro applicatione Sacrificii, ut olim docuit Suar. dis. 86. sec. 5., & Vasq. d. 234. c. 4. & post decretum docuit Lugo. Nam etiam hoc permissio, quod Gavantus, & Barbosa negant apud eundem Tambur. loco laudato; in tantum potest stipendium illud pro præsentia accipi, quia accipitur pro labore Missæ extrinseco: non enim tenetur Sacerdos eo tempore, & loco cum

suo speciali incommodo celebrare. Præterea requiritur, ut offerens stipendium pro officatura exprimat, aut ex circumstantiis arguatur, quod contentus sit sola præsentia, vel ut honore talis locus afficiatur, vel ob concursum populi, unde liceat alteri applicare sacrificium; scienti enim, & volenti non fit injuria: quod si hoc non constet, certè nequit hoc duplex stipendium accipi, quia præsumitur, quod offerens stipendium velit utrumque. At in casu nostro nunquam poterit presumi, quod offerens duplex stipendium contentus sit illo tantum duplici fructu, Medio scil. & Specialissimo ejusdem Missæ, unde nequit pro eadem Missa hoc duplex stipendium accipi.

X. Neque obstat secundò, quod possit duplex stipendium accipi pro eadem Missa, si alter petat solam impetrationem, alter solam satisfactionem è sacrificio promanantem, ut docent nonnulli apud Marchin. tr. 3. p. 2. c. 16. Nam pariter tunc solum id licet, quando uterque expressè consensit in hoc, quod alter tantum ex his effectibus sibi applicetur; aliter censetur utrumque effectum velle: & quamvis videatur petere tantum impetrationem, qui petit Missam ad obtinendam salutem ægroti, implicite tamen petit etiam satisfactionem, ut sibi profit, aut animabus Purgatorii, quæ eandem salutem ægroti suis orationibus impetrent: & eodem modo qui petit Missam pro defunctis, non solum vult satisfactionem, sed etiam impetrationem, vel ut sibi profit, vel ut impetrentur aliæ orationes, ac suffragia pro eodem defuncto, ut communius docent cum Suar. Bon. & Tamb.

XI. Neque obstat tertio, quod juxta nonnullorum doctrinam apud Tamb. l. c. n. 39. videatur posse aliquid plus accipi pro Missa à Sacerdote, si obliget se ad applicandum præter fructum medium Sacrificii promanantem ex opere operato, etiam fructum ortum ex opere operantis; cum enim hic non debeatur danti stipendium, poterit aliquid pro illo accipi, si exhibeatur: ergo poterit etiam aliquid accipi pro fructu specialissimo, qui pariter non debetur.

Nam esto possit licite fructus ex opere operantis alteri à dante stipendium applicari, ut docent Hurtad., & Con. contra Tamb. l. c. falsum tamen est, quod possit aliquid pro eo accipi citra simoniam, posito quod jam detur Sacerdoti congrua sustentatio, ut supra diximus: sicut nec potest aliquid accipi per hoc, quod in Missa applicetur Indulgentia defuncto, ut docuit Bordon. ref. 25. Et dato quod posset aliquid accipi propter fructum ex opere operantis, juxta viam, qua conceditur posse aliquid accipi pro litanis, responsoriis, &c. vid. in partialem sustentationem, ut videtur Tamb. admittere n. 49. non proinde sequitur, quod possit etiā aliquid accipi pro fructu specialissimo Missæ ex opere operato. Et ratio disparitatis est, quia ille potest proculdubio

alienari, quatenus est impetratorius, & satisfactorius; at dubium est, num fructus specialissimus, qui est ex opere operato, possit aliis applicari, an verò sit inalienabilis, ut fructus generalissimus: propterea contra iustitiam est, quòd stipendium certum accipiat pro fructu dubio; nisi fortè in id expressè consentiat dans stipendium; tunc enim recurrit, quod scienti, & volenti non fiat injuria. Notat tamen Tamb. l.c.n.8. non satis esse, quòd in id consentiant hæredes, vel legatarii, sed requiri, quod consentiant ii, pro quibus sacrificium est offerendum; quia aliter istis injuria irrogatur.

XII. Difficultas est, utrum ex hac confixa thesi sequatur, non licere unica Missa satisfacere duplici obligationi, quarum una tantum, vel neutra sit ex iustitia, applicando uni fructum medium, alteri specialissimum, vel applicando uni impetrationem, quam petit, & alteri satisfactionem, aut applicando uni integrum Sacrificium, & alteri illud idem, juxta probabilem opinionem, quòd Sacrificium sit valoris infiniti in actu primo proximo; adeo ut æquè profit singulis, sive pro pluribus, sive pro paucioribus offeratur? Tambur. n. 11. docet ex decreto Urbani VIII. atque adeò ex hac proscrip̃ta thesi inferri ea non licere, tùm quia ex contextu videtur decretum loqui tam de obligationibus ex iustitia, quàm de aliis obligationibus, puta ex promissione, ex voto, ex charitate; tùm pariter quia opiniones istæ de alienabilitate fructus specialissimi, & de infinitate Sacrificii quoad efficaciam in actu primo proximo, sunt valdè dubiæ; tùm etiam quia promittens, aut offerens Missam, non censetur offerre Missam, quæ alteri applicetur: præsertim quia licet fructus Sacrificii ex opere operato esset infinitus, non est tamen infinitus fructus, qui ex Ecclesiæ precibus ab eo promanat. Marchinus tamen tr.3. p.2. c. 17. docet eo decreto hæc non prohiberi, ne implicitè quidem; quod etiam probabile esse docet Dia. p.6. tr.6. ref.9. & p.10. tr.15. ref.43. ex Dicastil. Escobar, Lezana, & aliis. Et ratio videtur esse, quia soli obligationi certæ ex iustitia nequit satisfieri solutione probabili, & incerta; ergo cum in casu non detur obligatio ex iustitia offerendi duplex Sacrificium, poterit idem Sacrificium uni offerri quoad impetrationem, quam tantum videtur petere, alteri quoad satisfactionem, vel utrique integrum sacrificium offerri; cum negari non possit esse valde probabilem, non verò merè dubiam sententiam de infinitate valoris Sacrificii in actu primo proximo.

Illud equidem censeo inconcussum, quòd si uni debeat Sacrificium ex iustitia, illi debeat absolute omnis fructus Sacrificii; pro altero verò ex charitate, liberalitate, gratitudine, fidelitate, possit illud idem Sacrificium offerri conditionatè, si scil. vera sit opinio de hac infinitate Sacrificii. Absolute tamen offerri non potest pro

altero, quando danti stipendium expressè promittitur, quòd pro nullo alio illud idem offerendum sit, ut constat ex propositione X. damnata mox explicanda. Quod si hoc non promittatur, juxta secundam tot DD. sententiam poterit satisfieri eadem Missa pluribus obligationibus, quæ non sint ex iustitia. Prior tamen sententia negativa videtur probabilior, ubi Missa alteri promittatur, etiam citra stipendium.

PROPOSITIO IX.

Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

SYNOPSIS.

I. Hoc lucrum præferens solidam negotiationem jure merito damnatur, quamvis probabiliter non sit vetitum jure naturali, si detur alteri stipendium justum. II. Videtur nonnullis Decretum Urbani VIII. quoad hanc prohibitionem non esse acceptatum, aut non esse in usu, ac proinde non obligare.

III. Verum ex eo præcisè, quod à multis illud non servetur, non bene inferitur non esse acceptatum, nec obligare. IV. caret etiam fundamento sententia docens decretum quoad hanc partem obligare tantum sub levi. V. Videtur contra iustitiam hujusmodi lucrum retineri, atque adeò restituendum. VI. Rejicitur opposita sententia Bonacinae.

VII. Retineri tamen licitè illud potest, si spontè condonetur. VIII. Sicuti etiam si detur stipendium Missæ pinguius intuitu talis personæ, & in aliis casibus. IX. Beneficiarius, qui per alium celebrat, necnon habens Capellaniam, non tenetur Celebranti tribuere nisi congruam eleemosynam. X. Quid de executore testamenti, qui hac in re utitur industria ad lucrandum?

I. EXponitur Decretum hæc habet: Similiter omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum aliqua eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat. Probabiliter ex Suar. Vasq. Bon. d.4. de Sacr. q.ult., hoc non est vetitum jure naturali, dummodo alteri detur stipendium justum, & solum retineatur excessus stipendii accepti pinguioris; quia sic nec irrogatur injuria eroganti stipendium, cum re vera detur illi Sacrificium, quod promissum est; neque Sacerdoti celebranti, cum detur ipsi stipendium legitimè taxatum. Quia tamen hujusmodi sordidum lucrum plurima secum trahit incommoda, præsertim quòd Sacerdos celebrans non

ex-

excitetur ad orandum in Sacrificio eo speciali affectu, prout videtur velle, qui erogat illud pinguius stipendium, idcirco jure merito ab Urbano VIII. lucrum hoc vocatur damnabile, & prohibetur; esto antecedenter ad hanc prohibitionem Pontificiam malitiam ab intrinseco probabiliter non contineret; cum potuisset aliter illi incommodo obviam iri, puta si retinens sibi excessum illum stipendii, specialiter oraret pro eo, qui eleemosynam erogavit.

II. Marchinus tr. 3. p. 2. c. 32. apud Tambur. in Op. Miss. l. 3. c. 1. §. 5. n. 12. dixit, se audivisse in multis Italiæ locis, & Romæ in multis Collegiatis, decretum quoad hanc partem non servari; ex quo nonnulli inferebant non esse acceptatum, atque adeo non obligare, juxta communem doctrinam in legibus positivis, quod si non acceptentur, non obligent, esto peccaverint, qui absque justa causa illas non acceptarint. Hoc etiam docuit Fr. Acacius de Velasco apud Mendo diff. 13. q. 6. Ut huic errori occurreret Alex. VII. hanc propositionem damnationi subjecit.

III. Ostenditur falsitas: quia ex hoc, quod lex aliqua à multis non servetur, non bene inferitur, quod non sit acceptata, nec obliget; præsertim si homines à lucro incitentur ad transgressionem, nec facile possint transgressores in foro externo deprehendi, ac puniri, nec detur causa justa, cur non acceptetur, ut accidit in casu nostro; ergo dicendum decretum Urbani etiam quoad hanc partem obligare.

IV. Bordonus resol. 25. apud eundem Mendo docuit, ex vi hujus decreti peccare quidem Sacerdotem in acceptione hujus lucri, sed non mortaliter, nec obligari ad illud restituendum. Ratio videtur esse, quia in eo decreto non imponitur transgressoribus ulla gravis pœna, nec apponitur prohibitioni clausula, quæ arguat legem istam positivam obligare sub gravi, qualis esset, sub obtestatione divini judicii, aut similis. Neque urget obligatio restituendi ex damnificatione, cum nulli damnum inferatur; aliter lege naturali obligaretur Sacerdos lucrum istud respicere, atque adeo independentem ab hoc decreto; quod communius non admittitur apud Bon. l. c.

Equidem huic opinioni non acquiesco; tum quia, ut notat Peyrin. apud Tamb. §. 5. n. 6., tam subtilis restrictio Sacræ Congregationis indicat velle sub gravi obligare; quod pariter colligitur ex eo, quod voluerit Pontifex hanc nonam propositionem proscribere; Tum etiam quia in decreto Urbani dicitur, *Similiter prohibet*, cum autem antecedenter Pontifex sub obtestatione Divini judicii mandaverit, quod tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, aliter graviter peccent, & ad restitutionem teneantur; & deinde dicat, similiter prohibere hoc damnabile lucrum, sequitur, quod detur ad id obligatio sub gravi, &

onus restitutionis; Tum demum, quia quamvis *et similiter* in eo decreto solum significaret, quod pariter prohibeatur, non verò, quod eodem modo prohibeatur, adhuc videtur lex ista obligare sub gravi ob materiæ gravitatem, qualis est remove ab Ecclesia hoc damnabile lucrum, & sordidam negotiationem cum detrimento ejus, qui erogat stipendium pingue ad excitandum Sacerdotem, ut cum majori affectu pro ipso oret, quod cessat, quoties celebrans habet stipendium justum. Communiis autem docent, quod posita materiæ gravitate lex obliget sub gravi, nisi contrarium explicetur; quia præsumitur, quod legislator velit juxta qualitatem materiæ obligare: aliter propositionem illam 32. ex damnatis ab eodem Alex. VII. *Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, & lactinia in Quadragesima obliget*, possemus interpretari etiam de obligatione sub levi, quod nemo dixerit. Hinc Pontifex in Clem. *Exivi*, decernit, Regulas D. Francisci obligare sub mortali, si utantur verbo præcepti, aut æquipollente præcepto. Præterquamquod quælibet lex Ecclesiastica obligat sub gravi, quoties ita usus, & consuetudo obligationem legis interpretatur; qualis est lex de servandis festis, de jejunio naturali ante sumptionem Eucharistiæ, de abstinencia à carnibus diebus vetitis, & aliæ hujusmodi; in casu autem nostro ita videtur hanc legem Urbani consuetudo interpretari, cum solus Bordonus in dubium revocet hanc gravem obligationem, ergo &c.

V. Addo videri contra justitiam, saltem posita prohibitionem Pontificis, hujusmodi lucrum retinere; Pontifex enim ea lege declarat, quod stipendium pro Missa celebranda relictum quantum quantum est Sacerdoti celebranti debeatur, non verò Sacerdoti per alium satisfaciendi, prout videtur esse mens tradentis pingue stipendium, fortè ut celebrantem excitet ad orandum cum affectu speciali; propterea Sacerdos retinens sibi excessum stipendii justi, videtur retinere, quod alteri debetur, atque adeo peccare contra justitiam graviter, nisi parvitas materiæ excuset, & ad restitutionem teneri.

VI. Neque dicas cum Bon. l. cit. Sacerdotem, cui traditur stipendium pingue ad Missam celebrandam, non esse merè executorem talis dispositionis, sed evadere dominum illius stipendii cum onere, quod Missa, sive à se, sive ab alio celebretur; unde si ab alio celebretur sive gratis, sive justo stipendio, satisfacit obligationi ex justitia, & ad summum peccat contra obedientiam violando hanc legem, quin teneatur ad restitutionem hujus lucri. Nam quamvis hoc non careat sua probabilitate, videtur tamen probabilius mentem tradentis pingue stipendium esse, quod dominium illius acquiratur à Sacerdote cum onere, vel quod ipse celebret, vel quod integrum detur alteri, si per alium satisfaciat; nisi fortè illud

spontè condonetur; & quamvis id non explicetur à tradente stipendium, explicatur tamen sufficienter à decreto Urbani; propterea videtur huiusmodi lucrum esse restituendum.

VII. Retineri tamen potest hoc lucrum primò, si omnino spontè, & ex mera liberalitate condonetur ab eo, cui Missa traditur celebranda; ut communiter docent apud Tamb.; Sicut enim potest hic integrum stipendium condonare, & celebrare gratis; ita potest condonare illi excessum iusti pretii: Cavendum tamen, ne condonatio ista sit ore tenus tantum liberalis, re tamen vera sit coacta, & meticulosa; cum ad id facile Sacerdos inducatur metu, ne in posterum inveniat eleemosynas pro Missis celebrandis.

VIII. Secundò retineri probabiliter potest ex Tamb. num. 13., si moraliter constet stipendii iusti excessum dari Sacerdoti liberaliter, non intuitu Missæ celebrandæ, sed intuitu personæ, quia vid. est amicus, vel pauper. Præterea si Collectores eleemosynarum pro Missis sint Sacerdotes, & non tradantur iis Missæ celebrandæ, sed se habeant, ut laici, qui curant Missarum celebrationem, poterunt ex Nav., Cord., Tambur. probabiliter contra Pelizz., Soto l. 9. de Iustitia qu. 3. moderatam pro labore mercedem ex datis pro Missa suscipere, cum id videatur licitum jure naturæ. Suarius tamen disp. 86. sect. 3. docet consuetudinem hanc, si ubi esset, non esse consilio, sed correctioni subjiciendam, cum sapiat turpem quæstum. Similiter ex declaratione Sac. Congreg. ad septimum dubium, poterunt Ecclesiæ, vel loca pia valorem expensarum, quæ pro ipsomet Sacrificio necessario sunt subendæ, ex eleemosynis pro Missis detrahere, dummodo non habeant redditus, quæ in usum earundem expensarum erogare licite possint.

IX. Tertiò Beneficiarius, qui potest Missam per alium celebrare, poterit tribuere alteri congruam eleemosynam; nisi in fundatione aliter cautum fuerit, & pingues beneficii fructus sibi retinere, ut declaravit eadem S. Congreg. in responsione ad octavum: Quod ex Lugo d. 2. de Euch. Sect. 20. n. 30. videtur extendendum ad Capellanum, cum eadem sit ratio de utroque, quibus pingues dantur redditus, ut alacrius quotidie altari deserviant, ac propter alia onera subeunda, puta in ornatu altaris. Et ex Tamb., & aliis extenditur etiam ad Sacerdotem, cui relinquitur pingue legatum annuum ad ejus vitam, cum onere certarum Missarum; videtur enim decretum loqui solum de eleemosyna manuali.

X. Addit Tambur., hoc lucrum retineri posse, si Sacerdos sit solum executor voluntatis Testatoris relinquentis iusta stipendia pro Missis, & ille ex industria speciali, ad quam non tenetur, tradat Missas celebrandas in aliis locis, ubi iustum Missæ stipendium ab Episcopo, vel à consuetudine taxatum est minus; dummodo tamen

non constet, quòd Testator voluerit Sacerdotibus illius loci benefacere. Et ratio videtur esse, tum quia in hoc casu non sequitur illud incommodum, quòd Sacerdos careat incitamento ad orandum cum speciali affectu, cum stipendium relictum supponatur esse iustum, & non pingue; tum etiam quia non violatur decretum Urbani, quippe quod solum loquitur de Sacerdote, cui Missa traditur celebranda: & favet doctrina illa communis, quòd si quis rem alienam vendat ex commissione, & sua sponte transferat illam in locum, ubi carius venditur, poterit sibi acquirere excessum pretii, tanquam fructum specialis industriæ, ad quam non tenebatur. Verum huic sententiæ non censeo acquiescendum, quia juxta doctrinam Suar. loc. cit. huiusmodi lucrum videtur sapere turpem quæstum, dum convertitur in quandam materiam negotiationis eleemosyna collata pro celebratione Missarum.

PROPOSITIO X.

Non est contra iustitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre. Neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione etiam juramento firmata danti stipendium, quòd pro nullo alio offeram.

SYNOPSIS.

I. Nititur hac Thesis in infinito Missæ valore non solum quoad sufficientiam, sed etiam quoad efficaciam in actu primo proximo.

II. Ex decreto tamen Urbani VIII., & ratione constat peccare graviter, & ad restitutionem teneri, qui, accepto pro pluribus Sacrificiis stipendio, unum dumtaxat offert. III. Peccat pariter contra fidelitatem, qui Sacrificium promittit alicui cum obligatione, quòd non sit illud pro aliis oblaturus, si deinde pro alio offerat fructum Missæ specialem, secus verò si specialissimum.

IV. Peccatne contra iustitiam, qui accipit plura stipendia incongrua pro pluribus Sacrificiis, & deinde unum tantum offert? V. Peccatne graviter, qui unum tantum Sacrificium omittit, si illud sit debitum ex iustitia, aut ex fidelitate? VI. cum possit Capellanus obligatus ad celebrandum quotidie, semel singulis hebdomadis, juxta consuetudinem introductam, honestatis, seu equitatis, ac debita devotionis causa vacare, poteritne novum stipendium accipere, si velit celebrare?

I. **E**Xponitur. Suarius disp. 86. de Sac. sec. 2. fatetur neminem ex Auctoribus reperisse, qui neget esse contra iustitiam accipere plu-

ra stipendia congrua pro pluribus Sacrificiis, & deinde unum tantum offerre; & quamvis aliqui, subdit Suar., id tribuant Cajetano, quatenus ex ejus opinione de infinito Missæ valore sequi videatur; nusquam tamen Cajetanus id directè docuit; cum id non sit practicè probabile, etiam si vera esset opinio illa speculativa de infinito valore Sacrificii. Thomas tamen Hurtadus p. 2. moral. tract. 8. num. 369. apud Tamb. l. 3. de Sacrif. Miss. c. 1. §. 3. nu. 7. videtur id expressè docuisse ductus ex hoc motivo, quòd Missæ valor in actu primo proximo sit infinitus, quatenus si pro pluribus applicetur, nullus ex aliorum confortio patitur detrimentum. Thomæ Hurtado adstipulantur alii apud Mendo diss. 13. qu. 5. Immo nonnulli docuerunt neque id esse contra fidelitatem, quamvis alicui promittatur etiam cum juramento, quòd pro ipso tantum Sacrificium offeretur; quia scilicet videtur hujus promissionis juratæ sensus esse, quòd promissarius non sit defraudandus integro Sacrificii fructu sibi debito; Sicut non esset contra fidelitatem, si quis juratus promitteret, quòd Sacrificium non sit oblaturus pro alio, etiam si partem Sacrificii specialissimam alteri offerret; quia scilicet promissio illa intelligenda est de fructu Sacrificii medio debito ex stipendio, non de specialissimo, qui nulli debetur, nisi expressè promittatur.

II. Ostenditur falsitas. Et primò quidem, id esse contra Justitiam constat, tum à posteriori, quia Urbanus VIII. in eo decreto de Celebr. Miss. dicit, hunc peccare graviter, & ad restitutionem teneri; non teneretur autem ad restitutionem, nisi contra justitiam peccaret: tum etiam quia contra justitiam est pro stipendio certo offerre fructum Sacrificii incertum, cum non consequatur debitum certum cum solutione incerta. Quamvis autem illa opinio de infinita Sacrificii efficacia in actu primo proximo, quam explicavimus propositione 8., esset valde probabilis, adhuc est incerta, cum de ratione opinionis sit obscuritas & incertitudo; atque adeo incerta est in casu nostro solutio, quæ tamen certò est debita ex justitia.

Neque dicas, solum probabile esse, quòd Missa hodierna olim applicata Petro, illi profuit, (cum id neget Vasq. & alii apud Lugo disp. 8. de Sacramentis n. 92.) & tamen Sacerdos, qui ex justitia tenetur celebrare pro Petro, satisfacit huic obligationi per solutionem probabilem, vid. per hoc, quòd olim applicaverit Petro Sacrificium hodiernum; ergo etiam poterit in casu nostro per solutionem probabilem satisfacere obligationi ex justitia.

Nam dispar est ratio: quia in primo casu solutio non solum est probabilis, sed etiam probabilissima, & moraliter certa, unde non censetur invitus Petrus, si sibi sic satisfiat; at in casu nostro solutio probabilis esset valde incerta,

unde censetur rationabiliter invitus offerens stipendium, quòd Missa pro aliis etiam eodem modo offeratur. Et sanè si eadem persona, ut notat Suar., det Sacerdoti centum aureos pro mille Sacrificiis, & Sacerdos unum tantum Sacrificium pro illa offerat, evidens est, quòd peccet contra justitiam, cum operetur contra rationabilem ejus voluntatem, & contra pactum implicitum in ea largitione, & acceptione contentum: ergo idem dicendum respectu diversarum personarum, si scilicet mille homines dent eidem Sacerdoti singuli julium pro oblatione unius Sacrificii, & Sacerdos unum offerat pro omnibus: etenim medium justitiæ, quòd est medium rei, consistit in ipsis rebus, sive ad unam, eandemque personam dicant habitudinem, sive ad plures: propterea si furari decem aureos est mortale, idem erit, sive ab uno, sive à pluribus auferantur; (esto furtum relatè ad plures requirat ad mortale quantitatem aliquanto majorem) & si vendere rem carius est contra justitiam, idem erit, sive pretium excedens ab uno, sive à pluribus accipiat: ergo tam contra justitiam peccatur, si centum aurei pro mille Sacrificiis ab una persona, quàm si à pluribus accipiantur, & deinde unum tantum offeratur.

III. Ex quibus sequitur, quòd si promissione etiam non jurata, etiam gratuita, & non onerosa, Sacerdos promittat alicui, quòd Sacrificium pro ipso tantum sit oblaturus, contra fidelitatem peccet, si illud idem pro alio offerat. Quicquid enim sit, an hujusmodi promissio gratuita secundum se, independenter à ratione gravis damni, quòd aliàs promissarius pateretur, obliget sub mortali, si materia sit notabilis, in quo variant DD. apud Less. l. 2. cap. 18. dub. 8., & apud Dia. p. 2. tr. 17. res. 9., sicut etiam variant in assignanda hac materia notabili; negari tamen non potest, quòd promissio spontanea acceptata de re licita, & possibili, alteri grata, & utili, obliget in conscientia; unde peccatum non declinatur in casu nostro. Verum quidem est, quòd promittens Petro Sacrificium, obligans se ad non offerendum illud pro alio, adhuc possit pro alio fructum specialissimum offerre, posito quòd non se obligaverit expressè ad offerendum etiam hunc fructum Petro; & ratio est, quia in communi acceptione ita hæc verba accipiuntur, nec aliud intendit universim petens Sacrificium, quàm fructum medium illius. At in casu nostro, qui petit, quòd Sacrificium non offeratur pro alio, hoc intendit, quòd fructus medius Sacrificii non exponatur periculo dimidiationis, per hoc, quòd juxta opinionem merè probabilem de infinito valore Sacrificii pro alio offeratur; ergo datur obligatio ex fidelitate non offerendi pro alio absolutè.

Utrò tamen concedimus, quòd possit hujusmodi Sacrificium pro alio offerri conditionatè,

hoc est, in hypothefi, quòd vera fit ea opinio; cum hoc non repugnet intentioni petentis pro fe tantum Sacrificium offerri. Ex quo etiam fit, quòd si quis juratus promittat fe non oblaturum pro alio Sacrificium, adhuc poffit conditionatè pro alio offerre; juramentum enim fequitur naturam actus, fuper quem cadit, ut notat Lefl. l. 2. cap. 42. nu. 22., quia accelforium fequitur naturam principalis ex Reg. 42. Juris in 6.; unde ficut non eft perjurus, qui juratus promittit v. g. fervaturum fecretum, quamvis deinde revelet, deprehendendo, quòd fit in damnum innocentis; quia fcilicet fubintelligitur ea tacita conditio, nifi vergat in damnum tertii; ita non eft perjurus, qui juratus promittit fe non oblaturum pro alio Sacrificium, fi deinde offerat pro alio conditionatè, & citra præjudiciu promiffarii, quia fimiliter in ea promiffione fubintelligitur, quòd non fit offerendum Sacrificium cum ullo ejus præjudicio.

IV. Difficultas hic difcutienda eft, Num peccet contra iuftitiam, qui pro pluribus Sacrificiis plura accipit ftipendia incongrua æquivalentia uni congruo, & deinde unum tantum Sacrificium offert?

Ante decretum Urbani plurimi DD. cum Suar. Vafq. Cord. Tamb., & aliis apud Dian. p. 2. tr. 14. ref. 7. docuerunt, quòd qui ob neceffitatem, vel paupertatem cogitur confentire ad celebrandum pro ftipendio incongruo, poffit citra iuftitiam, atque adeò citra onus reftitutionis fervare fe indemnem, & unico Sacrificio fatisfacere pro pluribus obligationibus ex iuftitia contractis, quoufque ftipendia illa minus iufta ad iuftum perveniant. Ex. gr. qui pro quinque affibus promiffit unum facrificium Petro, & alterum pro totidem affibus Paulo, poterit unum Sacrificium pro utroque offerre; ad eum modum, quo qui ob neceffitatem cogitur emere triticum pretio iniufto, poterit iniuftitiam pretii compensare, & fervare fe indemnem; quamvis enim peccaverit contra veracitatem fictè promittendo pretium iniuftum, non peccat tamen contra iuftitiam reddendo fe indenmem; quia venditor volendo liberè vendere, confentit implicite ad rationem pretii iufti, quod eft de effentia venditionis. Sic etiam mutuarius, quamvis fictè ufuras promiferit ufurario coactus neceffitate mutui, poteft deinde fe indemnem fervare; quia mutuator confentiendo liberè in mutuum, confentit implicite in leges mutui intrinsecas, atque adeò ad non accipiendam ufuram.

Quinimò Th. Tamb. l. c. n. 53. cum aliis relatis à Marchin. putat, etiam poft decretum Urbani hanc opinionem fubfiftere, dummodò tamen offerens tenuem eleemofynam non effet inventurus alios, qui citra confimilem paupertatem, ac neceffitatem pro ea modica ftipe effent integrum Sacrificium oblaturi; in hoc enim cafu pro-

missio tua mendax, & ficta effet illi caufa damni iniufti, pofito, quod alios reperiffet, qui pro ftipendio incongruo effent celebraturi. Quod explicant exemplo famuli, feu operarii, qui fi ob paupertatem cogitur parvo pretio vendere operam fuam, non poterit per occultam compensationem accipere fibi à domino pretium commune, quando dominus in tanta multitudine operariorum reperiffet alios, qui spontè eo parvo pretio infervirent; multitudo enim ficut mercium, ita & operariorum facit decrefcere pretium mercis, & operarum. Verum quidem eft, quòd vendens aliquid pretio infra iuftum femper poffit fervare fe indemnem, ficut etiam qui folvit ufuras: & ratio eft, quia nec emptor habet ullum jus ad pretium iniuftum, nec ufurarius ad ufuras; at petens à te Sacrificium pro quinque affibus, & petens tuum famulatum pro parvo pretio habet jus perquirèdi alios, qui in id spontè confentiant; unde ficta illa promiffio tua eft caufa iniufta damni, quod hic patitur, dum fictè promittendo cogis illum ad ftipendium, aut pretium majus.

Equidem cum de Lugo, Marchino, Ascanio Tamb., & Dia. l. c. cenfeo, poft decretum Urbani nullatenus poffe citra iniuftitiam, & citra onus reftitutionis offerri unum Sacrificium, quando plura Sacrificia promiffa funt propter plura incongrua ftipendia. Et quamvis ratiocinatio Thomæ Tamb. non careret fua probabilitate, fpectato tantum decreto Urbani, quo præcipitur, *Ut ubi plura ftipendia quamvis incongrua, & exigua collata fuerint, tot Miffæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemofynæ præfcriptæ fuerint*, ubi fubtiliter hic Auctor advertit, Miffas non effe celebrandas juxta præfcriptum offerentis ftipendium quomodocumque, fed juxta præfcriptum ad rationem attributæ eleemofynæ; adeo ut fi eleemofyna data fit limitatè, etiam limitatè debeatur applicatio Miffæ: Nihilominus fpectata refponfione S. Congregationis ad tertium dubium videtur corruere Tamburini ratiocinatio. Interrogata enim S. Congregatio: *An Sacerdotes accipientes ftipendium minus congruum, teneantur Miffas ab offerente præfcriptas celebrare?* Abfolute refpondit, *Teneri*. Et ratio videtur effe, quia nifi hæc via omnino occludatur, magna fequuntur incommoda: facile enim quifque fibi perfuaderet, eam pati paupertatem, aut neceffitatem, ut poffit onera Miffarum ad rationem ftipendii congrui reducere; & paffim Miffæ pro ftipendiis incongruis promitterentur.

Verum Peyrinus tom. 3. privil. cap. pr. nu. 26. non obftante refponfione laudata S. Congregationis decernentis Sacerdotes ad Miffas præfcriptas teneri, etiamfi accepiffent ftipendium minus congruum, adhuc fubfcribit opinioni Tamburini, putatque S. Congregationem intelligendam effe de Sacerdote omnino voluntariè accipientes ftipendium minus congruum, non autem de

eo, qui recipit illud coactus ex paupertate; sicut famulus, qui necessitate adstrictus mercedem incongruam pactus est, potest se servare indemnem. Pellizz. tamen tr. 6. cap. 3. nu. 32. hæc omnia perpendens non audet hanc Peyrini sententiam approbare; Neque ipse ausim; & quod dicitur de famulo, discutietur, quando agemus de propositione 37. ab Innoc. XI. proscripta.

V. Quærendum etiam, Num graviter contra iustitiam peccet, qui accepto duplici stipendio unum tantum Sacrificium offert pro utroque? & Num etiam contra Fidelitatem peccet graviter, qui unum Sacrum offert debens duo ratione promissionis; præsertim si promissio fuerit iuramento firmata, an verò ratione parvitatæ materiæ excusetur à mortali in utroque casu?

Respondeo cum Sanchez l. p. de Matrim. d. 5. nu. 25., & aliis contra Nav., & Bonac. apud Dia. p. 2. tr. 17. ref. 9., quòd si omittatur una, vel altera Missa liberaliter promissa; aut si pro debito duarum liberaliter promissarum una tantum offeratur, non peccetur graviter, quia damnum illud spirituale, quo illi privantur, non videtur notabile; sicut non peccatur graviter omittendo Salutationem Angelicam alteri promissam etiam cum iuramento: quamvis enim quodvis bonum spirituale sit majus omni bono temporali; at gravitas boni spiritualis in his casibus attenditur juxta facilitatem habendi consimile: quia autem facile potest haberi Sacrum erogando julium, ideò sicut non est mortale negare julium promissum, ita nec Missam promissam. Idem itaque dicendum cum Tamb. §. 9. num. 22. si quis unam, aut alteram Missam promittat liberaliter cum iuramento, supposita probabilissima opinione, quòd iuramentum promissorium in materia levi non obliget graviter: Quamvis procul dubio graviter peccet, qui omittit etiam audire, nedum celebrare unam Missam debitam ex voto, aut iuramento Deo exhibito, aut debitam ex præcepto Superioris; quia in tali casu materiæ gravitas desumitur ex honore, & cultu, qui Deo per Sacrificium exhibetur, non ex bono Spirituali alterius: quòd autem unicum Sacrificium gravi Dei cultum contineat est omnium sententia; aliter non peccaret graviter, qui omitteret Sacrum die festo. Ex his Pellizz. cap. 3. nu. 4. docuit contra communem DD. quòd neque peccet mortaliter, qui unam tantum Missam omittit debitam ex stipendio; quia sicut censetur leve damnum spirituale, quo privatur ille, cui debetur unum Sacrum ex liberalitate, ita pariter si debeatur ex iustitia: Quæ doctrina videtur confirmari ex eo, quod docet Peyrinus t. 3. c. pr. nu. 17. ubi habet, quòd qui non potest recuperare stipendium debitum ex aliis Missis celebratis, si offeratur novum stipendium pro Missis celebrandis, possit illud sibi retinere in compensationem debiti præteriti. Verum quia, quando quis

ex contractu oneroso obligat Sacerdotem ad faciendum Sacrum, videtur esse graviter invitatus, & quidem rationabiliter, quòd Sacro privetur, quo indiget sæpe ob gravem necessitatem, sive spirituales, sive temporales, ideò communissimè apud Tamb. §. 9. nu. 14. docent esse mortale omittere unum Sacrum debitum ex iustitia. Immo à Laym. Bonac. Gobat. casu 17. nu. 596. putatur etiam mortale aliquando illud differre; ut si quis petat Sacrum pro gravi ægitudine filii, & interim moriatur ex dilatione Sacri, à quo probabiliter poterat salutem obtinere.

Quod tamen attinet ad restitutionem; qui unum Sacrum ex iustitia debitum omittit, non nisi carolenum tenetur restituere, quo possit creditor consimile bonum spirituale, si velit, obtinere, dando illud pro alio Sacro: propterea negligere restitutionem caroleni huius est veniale ex parvitate materiæ, ut docent communiter. Qui verò omittit Sacra promissa ex liberalitate, ut ad materiā gravem perveniat, docent communius DD. cum Sanch. l. c. Less. t. c. 18. n. 56., quòd requiratur quantitas quadruplo major, quàm in materia iustitiæ; unde si in materia iustitiæ quantitas gravis obligans ad restitutionem essent v. g. tres Missæ omissæ, in materia fidelitatis requiruntur duodecim. In opinione verò illorum, qui docent cū Cajet. Sà, & aliis apud eundem Less. Fidelitatem per se nunquam obligare graviter, eo quod nullus promittens liberaliter velit se graviter obligare ad promissum servandum, tunc nunquam datur obligatio gravis restituendi ex omissione Missarum spontè promissarum: Ubi tamen promissio non sit iuramento, aut instrumento firmata; tunc enim, ut notat Sà, censetur promittens velle dare alteri jus rigorosum, & gravem sibi injungere obligationem, non secus ac quando obligatur ex contractu oneroso; atque adeo quantitas obligans tunc graviter ad restitutionem ea ipsa est, quæ in materia iustitiæ. Ex quibus omnibus innotescit, quid dicendum ad quæsitum propositum de eo, qui accepto duplici stipendio ob duplex Sacrum, unum tantum pro utroque offert.

VI. Difficultas denique est, An sit contra iustitiam, & contra decretum Urbani, si à Capellano obligato ad celebrandum quotidie accipiat stipendium novum pro Missis, iis diebus, quibus ex cap. *Significatum* de Præbendis, honestatis, ac debitæ devotionis causa permittitur aliquando Sacrum omittere? Videtur, quòd si pro alio celebret, & novum stipendium accipiat, unico Sacrificio duplici obligationi ex iustitia satisfaciatur, atque a se iustitiam violet in terminis huius damnatæ propositionis.

Ad hoc dicendum, primo aspectu videri, quòd iustitia non violetur; dum enim Fundator Beneficii non cogit Sacerdotem ad celebrandum quotidie, & permittit illi vacationem aliquando ob honestatem, seu æquitatem, aut ob debitam

devotionem, hoc est, ne cogatur indevote ad Sacrum accedere, dum cogitur quotidie celebrare, videtur etiam illi permittere, quod si velit hac libertate se privare, & cum incommodo, ad quod non tenetur, celebrare, possit applicare Sacrificium alteri. Hinc si accipiat ab alio novum stipendium, huic tantum obligationi satisfacit, posito quod non teneatur illud Sacrificium pro Fundatore offerre, unde iustitia non violatur. Communiter tamen cum Bonac. Peyr. Nald. Lugo, & aliis apud Tamb. c. 2. §. 2., & Dia. p. 2. trac. 14. ref. 28. docent, posse quidem Sacerdotem semel in hebdomada vacare, idque ex consuetudine introducta; non posse tamen, si celebret, Sacrificium pro alio offerre, quam pro Fundatore, nisi forte sexties circiter quotannis pro se, vel pro suis, aut ob gravem aliquam necessitatem ex præsumpta voluntate Fundatoris; nunquam tamen posse pro Missis aliud stipendium accipere, tum quia voluntas benigna Fundatoris dans stipendium, ut quotidie celebretur, præsumitur quidem, quod velit aliquam vacationem permittere ex honestate, seu (ut interpretatur Dian. l. c.) ex æquitate, ac ob maiorem devotionem, sed non præsumitur, quod vacationem illam permittat, ut aliunde Sacerdos lucretur; tum etiam quia in eo cap. *Significatum* dicitur, non licere Sacerdoti à Sacrificio vacare, causa voluptatis, sed solum aliquando causa honestatis, ac debite devotionis; unde non potest præsumi de benigna mente Fundatoris, quod velit vacationem permittere ad otium, ut proinde licitum sit Sacerdoti otio prætermisso pro alio stipendium offerente celebrare. In hanc sententiam omnes Auctores uniformi calamo eunt. Quinimò Sac. Congregatio interrogata ab Episcopo Collensi, ut habetur in Synodo Neapolitana: Num liceat Sacerdoti habenti obligationem celebrandi quotidie, aliquando vacare? & tunc si celebret, an possit pro se, vel pro suis Sacrificium offerre? & an possit etiam offerre Sacrificium pro alio, à quo novum stipendium accipiat? Respondit die 18. Septembris 1683. posse quidem aliquando concurrente rationabili causa vacare; tunc autem non posse, si celebret, pro aliis Sacrificium offerre, quam pro Fundatore illius Capellaniæ. Imò interrogata etiam S. Congregatio ab eodem Episcopo, An die vacationis teneatur Sacerdos per alium satisfacere? noluit abnuere; sed dixit differendam esse ad tale dubium responsionem.

Equidem censeo, quod sicuti ex consuetudine introductum est, ut notant laudati DD. quod possit Sacerdos ex honestate, seu æquitate semel in hebdomada vacare, id præsumendo rationabiliter ex benigna mente Fundatoris, ita possit etiam consuetudine introduci, quod possit Sacerdos ex benigna pariter mente Fundatoris eo die vacationis velle subesse illi incommodo, ad quod non tenetur, & celebrando, alteri à Fundatore Sa-

crificium offerre, & ab eo stipendium accipere. Ea tamen consuetudo legitime præscripta nusquam legitur introducta; unde verius dicendus est abusus id, quod hac in re nonnullis in locis auditur; ad præscribendam enim consuetudinem requiritur, quod sit rationabilis, quod Superiore sciente, & non contradicente, cum facile possit, legi contraveniatur, idque saltem per decennium ex Palañ. t. 2. tr. 10. disp. un. pun. 4. Sa, Suar. apud Dian. p. 5. tr. 14. ref. 62., & aliis, quæ vix in casu reperias, esto contingere alicubi possint.

PROPOSITIO XI.

Peccata in Confessione omissa, seu oblita ob instans periculum vitæ, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti Confessione exprimere.

SYNOPSIS.

I. Vix auctorem reperias, qui in hanc sententiam calamo iverit. **II.** Ejus ratio videtur esse, quia ex Tridentino solum datur obligatio subjiciendi clavibus peccata, quæ tunc memoriæ occurrunt. **III.** Tum etiam quia sicut absolutus universim à censuris, non tenetur novam absolutionem petere, si deinde aliqua memoriæ occurrat, ita nec absolutus à peccatis. **IV.** Sic absolutus ab omnibus reservatis, non debet Superiorem adire, si alicujus deinde recordetur. **V.** Ex qui dicit se peccasse decies circiter, non tenetur iterum confiteri, si de decimo recordetur.

VI. Eundem ex Tridentino omnia mortalia crimina ad hoc Tribunal deferenda, quoties memoriæ occurrunt, & nullum subest impedimentum. **VII.** Sicuti qui ex carentia Confessarii non confitetur simpliciter, tenetur deinde, ubi detur opportunitas; ita qui ex oblivione, aut alio impedimento non confitetur aliquod mortale, tenetur deinde, cum poterit, absolutionem directam de illo petere.

VIII. Ex præcepto Divino de integritate materiali Confessionis, & ex praxi Ecclesiæ constat, quomodo interpretandum sit Tridentinum loquens de obligatione subjiciendi clavibus peccata, quæ memoriæ occurrunt. **IX.** Dispar est ratio inter Absolutionem à Censuris, & Absolutionem à Peccatis. **X.** Necnon in aliis casibus adductis.

XI. Peccatum manifestatum in Confessione ut dubium, si deinde deprehendatur ut certum, debetne iterum subjici clavibus? **XII.** Et si ante Communionem occurrat memoriæ aliquod peccatum oblitterum, tenemur ne iterum ante susceptionem Eucharistiæ ad Confessarium redire? **XIII.** Quousque poterit differri confessio oblitterum, postquam in memoriæ venerint?

I. **E**Xponitur. Vix, aut ne vix quidem aliquem ex Auctoribus reperias, qui cala-

mo in hunc errorem iverit; usque adeò à communi sensu abhorret. Leãder à Murcia ex ordine Capuccinorum l. 2. disquis. mor. disput. 9. ref. 25. quæstionem hanc in disputationem adduxit; & testatur, se vidisse subscriptionem duodecim virorum doctissimorum Regni Neapolitani stantium pro hac opinione.

II. Illud videtur posse esse fundamentum aliquod hallucinationis. Primò, quia Tridentinum sess. 14. cap. 5. explicans onera Confessionis dicit, eam non esse carnificinam conscientiarum; cum nihil aliud à pœnitentibus exigatur, quam ut post diligens examen ea peccata confiteantur, quæ memoriæ occurrunt, reliqua verè eadem confessione inclusa esse intelligantur; cum autem non meminerit Tridentinum de hoc alio onere subjiciendi illa deinde clavibus, si occurrant, imò positivè excludat quodcumque aliud onus, dum dicit, *nihil aliud à pœnitentibus exigere*, videntur peccata oblita in prima confessione jam Sacramentaliter absoluta, quamvis indirectè, non esse amplius aperienda: Et eadem esse debet ratio de peccatis omissis ob causam urgentem, (de quo dicendum in expositione propositionis 59. Innoc. XI.) cum noluerit benignissimus Redemptor in hoc Sacramento cum magno incommodo nos obligare ad materiales integritatem, contentus de formali, seu morali, id est quantum moraliter loquendo hic & nunc fieri potest.

III. Secundò, quia ex Suar. disp. 22. de cens. sect. 5. & aliis passim, Si quis generaliter ab habente facultatem absolvatur ab omnibus cœsuris, ita remanet absolutus ab oblitis, ut non teneatur amplius ab iis petere absolutionem, etiamsi memoriæ occurrant: ergo idem dici posset de peccatis.

IV. Tertiò probabiliter ex Regin. Sylv., Con. Nav., & aliis apud Dia. p. 2. tr. 11. ref. 29. cum Lugo d. 20. nu. 100. contra Suar., Vasq., Bonac., absolutus ab habente potestatem à reservatis oblitis indirectè, omninò liber est à reservatione; unde, si memoriæ occurrant, non tenetur ad superiorem redire, sed ab inferiore poterunt directè absolvi: ergo absolutus indirectè ab oblitis, remanet pariter omninò liber ab illis, quin teneatur ad Confessarium redire.

V. Quartò, quia qui dicit in Confessione se decies circiter peccasse, prout meminit, si deinde advertat se peccasse undecies, non tenetur iterum illud undecimum peccatum subjicere clavibus, cum fuerit in ea confessione, & absolutione inclusum; atqui etiam ex Trid. l. c. peccata oblita intelliguntur in confessione inclusa; ergo neque tenemur illa amplius subjicere clavibus, quando memoriæ occurrunt.

VI. Ostenditur falsitas, quia ex Trid. sess. 14. cap. 3. Christus D. Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles ceciderint; ergo ex lege Christi D. ad hoc Tribunal deferenda

sunt omnia peccata, nisi detur legitimum aliquod impedimentum, quo sublato, obligatio Divinæ legis statim urget; atque adeò peccata, quæ aliquando propter oblivionem, aut aliam causam omissa sunt, cessante hac causa, tenemur in alia confessione exprimere.

VII. Confirmatur, quia si quis aliquando non possit simpliciter ullum peccatum subjicere clavibus, puta quia caret copia Sacerdotis degens inter Gentiles, non per hoc simpliciter tollitur obligatio subjiciendi mortalia clavibus, ubi datur opportunitas; ergo si aliquando propter oblivionem, aut aliam causam non possit aliquod tantum peccatum aperire, cessante hoc impedimento, tenetur pariter illud in sequenti confessione exprimere; Sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter, ita secundum quid ad secundum quid: Quare sicut post contritionem, cui remissio peccatorum annectitur, adhuc remanet onus Confessionis; ita post confessionem, in qua peccata oblita sunt indirectè absoluta, adhuc remanet onus aperiendi illa, si memoriæ occurrant. Quod pariter constat ex usu, & praxi Ecclesiæ, & communissimo omnium sensu.

VIII. Ad primam rationem in contrarium, Trid. docet contra hæreticos confessionem non esse carnificinam conscientiarum, cum non obliget Christus D. ad confitenda peccata, quæ aut physicè non possumus, ut sunt oblita; aut moraliter, ut quæ non possumus sine gravi incommodo; & ideò dixit nihil aliud à pœnitentibus exigere, quam ut confiteantur, quæ memoriæ occurrunt. Hinc tamen non fit, excludere onus ea confitendi statim ac occurrunt memoriæ; imò ex his ipsis verbis eruitur huiusmodi onus esse impositum: Caterum etiamsi ex his verbis illud non eruatur manifestè, constat tamen ex integritate materiali confessionis jure Divino præcepta, & ex usu, praxi, & sensu Ecclesiæ.

IX. Ad secundam, Disparitas inter peccata, & censuras oblitis est, quia iudicium Sacramentale, in quo datur absolutio à peccatis, per se exigit cognitionem causæ, eo quod ad salutem, & curationem animæ, & ad satisfactionem Divinæ offensæ ordinetur; & ideò etiam peccata oblita, quamvis indirectè Sacramentaliter absoluta, deferenda deinde sunt ad hoc Tribunal, quando memoriæ occurrunt, ad obtinendam directam absolutionem; & ut congrua medicina adhibeatur, ac pœna imponatur; Contra verò absolutio à censuris per se non habet alium effectum, neque ad alium finem ordinatur, nisi ad tollendum illud Ecclesiasticum impedimentum: ergo sive directè, sive indirectè tollatur excommunicatio, semper remanet pœnitens absolutus, absque illo impedimento, & absque alio onere. Quod ex eo etiam patet, ut advertit Suar. loc. cit., quia potest, ac solet aliquando dari absolutio à censuris absque ulla earum confessione, etiam

etiam si reo non innotescant, dicendo, Absolve te à censuris, si fortè indiges; at nequit absolutio Sacramentalis dari citra confessionem peccatorum, quæ memoriæ occurrunt: ergo ad absolutionem peccatorum per se requiritur cognitio causæ, secus verò ad absolutionem censurarum; unde censuræ oblita non absolvuntur cum eo onere, cum quo peccata oblita.

Ad tertiam recurrit eadem responsio, & disparitas.

X. Ad ultimam, Idcirco non tenetur illud undecimum peccatum iterum clavibus subicere, quia jam subiectum fuit, prout erat in conscientia, atque adeò directè fuit absolutum; unde quamvis deinde deprehendatur ut certum peccatum, quod subiectum fuerat ut dubium per illa verba, Peccavi decies circiter, non datur onus iterum illud confitendi, ut docent communiter cum Suar. d. 22. sect. 5. Vasq. q. 91. a. p. d. 6. Con. Lugo disp. 16. de Pœnit. n. 78. contra Martinum Perez d. 21. de Pœn. sect. 5. At in casu nostro nullatenus subiecta sunt clavibus peccata oblita, nec sunt directè absoluta; unde nil mirum, quòd remaneat onus ea aperiendi in sequenti confessione.

XI. Dubitatur tamen acerrimè; Utrum peccatum manifestatum ut dubium se habeat instar peccati obliti, ita ut, si deprehendatur deinde ut certum, debeat iterum subijci clavibus ut certum? Negat apertè Arriaga disp. 31. sect. 6. Leander, & alii ob paritatem illam à Lugo adductam disp. 16. sect. 2., quia scilicet qui in confessione dicit se peccasse decies circiter; & deinde deprehendit peccasse undecies, non tenetur iterum clavibus subicere hoc peccatum undecimum, quod ut dubium manifestatum fuerat, & prout tunc erat in conscientia; ergo qui confitetur unum tantum mortale, puta peiurium ut dubium, si deinde deprehendat verè peccatum hoc commisisse, neque tenetur amplius illud aperire ut certum: Fatetur idem Lugo non agnoscere ullam in his casibus disparitatem, unde putat incohærenter admitti primum, & negari secundum; Idemque judicarunt alii viri docti, cum quibus rem contulit, præsertim Magister Sacri Palatii Reverendissimus Riccardus. Quod ex eo videtur confirmari, quia praxis communis fidelium fert, quòd pueri, & rustici, qui crasso modo confitentur, minus subtiliter explicando numerum peccatorum, non obligentur ad confessiones repetendas, quando magis instructi possent peccatorum numerum magis certum aperire; sufficit enim, quòd ea fuerint tunc clavibus subiecta bona fide, prout erant in conscientia, & quòd Confessarius extali modo confitendi cognoverit numerum peccatorum confusum, quantum ab iis explicari poterat, ut apertè docet Suar. d. 22. sect. 5. nu. 38., & alii passim; ergo pariter, qui confitetur peccatum dubium,

non debet confessionem illius repetere, si deinde ut certum deprehendat. Sicut qui obtinet absolutionem à censura dubia, aut dispensationem in voto, aut impedimento dirimente dubio, non tenetur iterum petere absolutionem, vel dispensationem, si deprehendat illa ut certa. Et ratio à priori videtur esse, tum quia absolutio à peccato illo manifestato ut dubio collata fuit directè; tum etiam quia ex Trid. l. c. solum tenemur aperire peccata, quorum post diligentem discussionem conscientiam habemus; cum autem conscientia dividatur in certam, opinativam, dubiam, scrupulosam &c., qui manifestavit peccatum prout erat in conscientia dubia, videtur suæ obligationi fecisse satis.

Verum Lugo non ausus est hac in re recedere à communi sensu; cum nullum repererit Scriptorem, qui huic sententiæ adhæreret; & communiter doceant cum Sanch. l. p. cap. 10. nu. 69. Turr., Dian. p. 3. tr. 4. res. 91. iterum subijciendum clavibus peccatum manifestatum ut dubium, si deinde constet fuisse certum; quod etiam fuisse docet Martinus Perez disp. 21. sect. 3. Disparitas autem inter hunc casum, & illum, quo quis confitetur peccasse decies circiter, & deinde deprehendit se peccasse undecies, ea videtur esse, quia quando unum est peccatum dubium, quod subijcitur clavibus, hoc pertinet ad substantiam materiæ confessionis; quando verò quis fatetur decies peccasse plus, minusve, peccatum illud undecimum pertinet veluti ad circumstantiam, seu ad multitudinem majorem, aut minorem peccatorum. Ad quod accedit, Manuale Regularium P. Francisci Pellizz. prohibitum fuisse, donec nonnullæ opiniones deleantur, inter quas est ista, quòd ad hoc non obligemur.

XII. Dubitatur ulterius, Num peccata in confessione oblita, si memoriæ occurrant ante communionem, debeant subijci clavibus ante suspensionem Eucharistiæ, an possit deinde huic obligationi satisfieri?

Quòd ante suspensionem Eucharistiæ conscius peccati mortalis debeat confessionem præmittere, quin sufficiat contritio, quæ cæteroqui sufficit in suspensione aliorum Sacramentorum, constat ex Trid. sess. 13. cap. 7., ubi dicitur hæc obligatio declarari ex Ecclesiastica consuetudine fundata in illo præcepto, *Probet autem seipsum homo*: Propterea Vasq., Suar. & alii communiter contra nonnullos apud Dia. p. 9. res. 2. docent præceptum hoc esse Divinum. Ex quibus fit, non posse amplius post Tridentinum sustineri sententiam Cajetani in Summa V. *Communio*, Paludani, Cani, & aliorum putantium citra mortale posse conscius peccati mortalis cum sola contritione communicare, eo quod nullibi inveniatur præceptum Divinum, aut positivum de confessione Communioni præmittenda.

Quòd verò in reverentiam tanti Sacramenti sufficiat confessionem sacramentalem præmississe, ita ut si deinde memoriæ occurrat aliquod mortale in ea confessione oblitum, non debeat ante communionem subjici clavibus, docuerunt Reginaldus, Præpositus, Ferrantinus, Cornejo, Garzias, & alii apud Dian. p. 9. tract. 3. ref. 1., & apud Tambur. de Commun. cap. 1. §. 8. Hæc tamen sententia communissimè rejicitur apud Lugo de Euchar. n. 126., & in Indice Expurgatorio Hispano à Cornejo est expuncta; imò per Edictum particulare Sanctæ Inquisitionis in Hispania est reprobata. Ratio potissima est praxis fidelium, quæ indicat præceptum Divinum de præmittenda confessione non solum formaliter, sed etiam materialiter integra ante Communionem. Sicut enim ex sola praxi fidelium docuit Trident. loc. cit. declarari nobis præceptum Divinum de præmittenda Confessione Communioni; ita eadem praxis, & communis fidelium sensus declarat pariter præceptum de præmittenda confessione materialiter integra: unde qui post confessionem sacramentalem recordatur peccati obliti, debet ante susceptionem Eucharistiæ illud clavibus subjicere in ordine ad absolutionem directam. Quod ex eo etiam innotescit, quia Sacerdos celebrans necessitate urgente absque prævia confessione mortalium, ex præcepto Ecclesiastico apud idem Trident. tenetur quamprimum confiteri, (hoc est intra triduum, ut dicemus in expositione propositionis 39., ubi etiam discutiemus, an præceptum hoc obliget etiam laicos communicantes, in quo DD. variant apud Dia. p. 9. tr. 3. ref. 27.) Quòd si reverentia tanto Sacramento debita exigit, ut Sacerdos quamprimum confiteatur, si non possit confessionem præmittere, à fortiori dicendum, quòd confessio materialiter integra semper Communioni præmittenda sit, ubi necessitasurgens non excuset.

XIII. Dubitatur demum, Utrum peccata in Confessione oblita, aut ex rationabili causa omissa, debeant quamprimum subjici clavibus, si memoriæ occurrant; an verò possit eorum confessio differri etiam per annum, usque ad sequentem Confessionem.

Communiter cum Vasq., Soto, Nav. contra Sylv., Antoninum, Tabienam apud Martinum Perez disp. 24. sect. 9. docent, omittentem, etiam inculpabiliter aliquo anno confessionem, teneri statim anno insequenti confiteri; sicut ostendit, etiam inculpabiliter, tempore Paschali Communionem, tenetur statim communicare; hæc enim præcepta non imponunt onus temporis affixum, ita ut eo elapso cesset obligatio, ut præceptum de recitandis horis, de audienda missa, de jejunando. Quod constat ex fine, & forma præceptorum; præcipitur siquidem Confessio saltem singulis annis; ex quibus verbis significa-

tur, quòd elapso anno obligatio non extinguatur. Qui tamen huic præcepto satisfecit, communius docent cum Suar. disp. 36. sect. 4., Victoria, Nav., quòd non teneatur statim iterum confiteri, si recordetur alicujus peccati in præcedenti Confessione obliti, sed sufficiat, quòd peccatum illud clavibus si subjiciatur in Confessione sequenti, etiam si per annum hæc differatur. Ratio est, quia satisfecit jam præcepto Confessionis juxta finem ab eo intentum, quòd non careat diu tali Sacramento, ejusque effectu, qui est peccatorum omnium remissio, & reconciliatio cum Deo offenso.

PROPOSITIO XII.

Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.

SYNOPSIS.

I. Clemens VIII. prohibuit, ne Regulares absolvant à casibus, quos sibi reservant Episcopi. II. Paulus V. declaravit, quòd neque à casibus, seu peccatis, neque ab Excommunicationibus Sedi Apostolicæ, & Episcopo reservatis possint Regulares absolvere, quin expresserit alias censuras. III. Declaravit etiam Urbanus VIII. privilegium olim Regularibus concessum absolvendi ab iis casibus, per privilegiorum confirmationem non revixisse.

IV. Videri posset hujusmodi privilegium adhuc extare, cum ejus revocatio non fuerit in singulis provinciis publicata. V. Nec fuerit Religionibus intimata sufficienter. VI. Et quia ad revocandum hoc privilegium, utpote insertum in corpore Juris, debuerat ejus fieri mentio specialis. VII. Demum quia cum sit privilegium remuneratorium, debuerat aliunde illud compensari.

VIII. Verùm Legi hujus privilegii revocatorie nulla defuit conditio requisita ad obligandum. IX. Falsum quippe est, leges Pontificias debere in singulis Provinciis publicari. X. Sufficiens ea lex intimata fuit. XI. Et in ea fit mentio sufficiens hujus privilegii, quòd revocatur. XII. Hujusmodi privilegium est strictè Remuneratorium.

XIII. Possuntne Regulares absolvere à casibus Episcopo à jure, vel consuetudine reservatis, aut à casibus Papalibus, si sint occulti? XIV. Et quid de casibus in Synodo reservatis, & non expressis in tabella?

I. EXponitur. Poterant olim Regulares ex variis Privilegiis ab omnibus casibus absolvere, etiam Sedi Apostolicæ, nedum Ordinario loci reservatis, exceptis casibus in Bulla Cœnæ contentis. Quod præsertim Paulus III. induxit Societati Jesu in Bulla Cum inter an. 1545. Con-

Contendebant tamen locorum Ordinarii, quòd huic facultati derogatum esset à Greg. XIII. quoad casus Episcopis reservatos ob quandam Epistolam ad unum ex iis missam à Cardinali S. Sixti, quæ habetur in Comp. Privil. Societatis, V. *Absolutio*, ubi dicitur: *Hac de re ubi Congregatio accuratè egisset, deinde ad S.D.N. retulisset, illius Sanctitas etiam de Sententia Congregationis censuit, ex facultatibus per Mare Magnum, aliave Privilegia Regularibus concessa, facta non esse eis potestatem absolvendi in casibus sibi ab Episcopo reservatis*. Verùm idem Greg. XIII. deinde declaravit an. 1583. per hanc Epistolam non derogari facultati quoad hoc concessæ Societati Jesu, & quatenus opus esset, illam de novo confirmavit, ut habetur in eodem Comp. Privil. l.c.

Posteà Clemens VIII. an. 1601. Regularibus intra Italiam extra Urbem degentibus prohibuit, ne à casibus clarè, vel dubiè contentis in Bulla Cœnæ absolverent, nec ab aliis quomodocumque Sedi Apostolicæ reservatis, nec ab iis, quos sibi Ordinarii locorum reservant, nisi obtenta in scriptis licentia. Sed anno deinde insequenti moderando hanc prohibitionem permittit, ut præter casus Bullæ Cœnæ, & sex illos celebres, nempe Violationis immunitatis Ecclesiasticæ, Violationis Clausuræ Monialum, Duelli; Percussionis Clerici, Simonie realis, & Confidentie Beneficialis, & præter casus, quos sibi Ordinarii reservant, possent Regulares ab aliis omnibus absolvere. Ex qua concessione fit, ut possint absolvere à casibus Bullæ Cœnæ, si dubium sit, an in ea contineantur; cum in dubio melior sit conditio possidentis, ut communiter contra nonnullos docent DD. apud Dia. p. 4. tr. 3. ref. 4. Fit etiam, ut sufficiat ad absolvendum à reservatis licentia vive vocis oraculo obtenta, quin sit opus, quòd in scriptis conferatur.

II. Quia tamen nomine Casuum, quos Clemens VIII. reservavit, videbantur venire solum peccata, non censuræ, quippe quæ, ut notat Nav. Sum. cap. 27. num. 269. non sunt casus, sed pœnæ casuum, ut proinde putarent nonnulli posse Regulares à censuris absolvere, quibus sublatis, possent etiam absolvere à casibus, quibus erat annexa censura reservata; idcirco Paulus V. anno 1617. declaravit, non posse Regulares ab excommunicationibus, vel casibus Sedi Apostolicæ, vel Ordinario loci reservatis absolvere. Ex qua declaratione quidam inferunt, quòd possint de facto Regulares ab aliis censuris absolvere, nimirum à Suspensione, & Interdicto.

III. Cum autem successu temporis Pontifices privilegia variis Ordinibus Regularium concessa iterum innovassent, confirmassent, ac de novo concessissent, idcirco putarunt alii, quòd per hujusmodi Privilegiorum confirmationes revixerit etiam privilegium olim Regularibus con-

cessum absolvendi à casibus Episcopo reservatis; Hac de causa Urbanus VIII. expressè prohibuit, ne Regulares virtute suorum Privilegiorum absolverent à casibus Episcopo reservatis; imò declaravit, per Privilegiorum confirmationes nullatenus revixisse hoc privilegium, à Tridentino, & ab aliis decretis Congregationum sublatum & extinctum, absolvendi à casibus Ordinario loci reservatis.

IV. Post hoc Urbani VIII. decretum in dubium revocatum fuit, an adhuc possent Regulares à casibus Episcopalis absolvere? & multi in partem affirmativam inclinarunt cum Quintanadvenas tr. 3. fin. 12, Bauni, Rodrig. M. Candido M. Velasco, Aravio, Mendo in Bullam Cruciatæ disp. 23. cap. 4., & aliis apud Dia. p. 9. tr. 6. ref. 51. & p. 11. tr. 2. ref. 9. quamvis alii aliis rationibus ducerentur.

Primò quidem, quia lex Pontificia, ut obliget in toto orbe, debet in omnibus Provinciis, & Diocesibus publicari, ut docent Sotus, Sà, Miranda, Toletus, & alii apud Trullench in Cruc. l. 1. §. 7. dub. 9.; quod præsertim habet locum in legibus revocatoriis privilegiorum, ut notant Sotus, Medina, & alii apud Dianam loc. cit.; lex autem ista Urbani VIII. revocatoria privilegii hujus Regularium, non fuit sic promulgata, ut fatentur communiter; ergo non obligat.

V. Secundò, quia Revocatio privilegii concessi Civitati, Communitati, vel Religioni, ut obliget, debet ipsi notificari, & intimari, ut docent Salas, Bonac. Azorius; Hæc autem revocatio intimata non fuit. Adde ex Mendo, & Vidal. apud Dia. p. 10. tract. 13. ref. 22. Gregorium XIII. in Bulla *Æquum reputamus*, concessisse Societati Jesu, quòd nulla derogatio præjudicet privilegiis Societatis, nisi sit illi intimata per trinas distinctas literas eundem tenorem continentes tribus distinctis vicibus, ut graves DD. illam interpretantur cum Amico, de Amatis, & aliis apud eundem Dianam; quod tamen in casu nostro non fuit præstitum.

VI. Tertiò, quia, ut notant Velasco, & Delgadillo, Decreta S. Congregationis non habent vim legis, sed tantum opinionis probabilis; nec desunt Doctores putantes id esse verum, etiam si decreta illa à Pontifice approbentur, & servari mandentur: ergo decretum de speciali mandato Urbani VIII. à S. Congregatione editum non revocat ineluctabiliter, sed solum probabiliter privilegium Regularium, quo poterant à reservatis Episcopo absolvere. Quòd si transmittatur, ea habere vim legis, ut docent communiter; adhuc ad obligandum deberent continere clausulam revocatoriam privilegiorum, ut possent iis derogare; Imò cum hoc privilegium Regularium contineatur in corpore juris, videlicet in Clementina *Dedum*, & in extravagan-

Inter cunctos, ut docent Panor. D. Antoninus, Armilla, Emman. p. 61. ar. 2. apud Quintanad. l. c. deberet hujus fieri specialis mentio, ut illi derogaretur; quod tamen in decretis S. Congregationis non habetur.

VII. Adde, quod cum privilegium hoc sit remuneratorium, collatum Regularibus in præmium meritorum erga Ecclesiam, si ad bonum publicum expediret illud revocare, deberet aliunde compensari; quod tamen non apparet fieri. Mitto alia, quæ ab auctoribus congeruntur ad eludendam potius, quam ad enervandam vim prohibitionis hujus Pontificiæ; cum post proscriptionem hanc propositionem ab Alex. VII. ne umbratilem quidem probabilitatem communicent sententiæ sustinenti posse Regulares nunc à casibus Episcopo reservatis absolvere.

VIII. Ostenditur itaque falsitas, quia Decretum Urb. VIII. revocans hoc privilegium à Regularibus, habet omnia requisita ad obligandum; ergo post Decretum Urb. VIII. non possunt Regulares à casibus Episcopalis absolvere. Antecedens constabit ex dilutione obiectorum: & à posteriori patet, quia si probabiliter illud non obligaret, non posset ab Alexan. VII. damnari, saltem ut scandalosa, propositio asserens, quod possint Mendicantes ab iis casibus absolvere; quodnam enim scandalum sequi potest, si quis ducatur opinione probabili? Præterquamquod etiam si decretum illud olim non obligasset ubique Gentium, obligat tamen nunc proscriptio præsentis propositionis omnes Mendicantes, & ex identitate rationis omnes Regulares ad non absolvendum à casibus, quos sibi Episcopi reservant, ut mox explicabimus.

IX. Ad primam rationem in contrarium, falsum est leges Pontificias debere in singulis Provinciis, & Diocesibus publicari, ut possint habere vim obligandi pro toto orbe; ut docent communius apud Dia. p. 1. tr. 10. ref. 8. sufficit enim, quod Romæ promulgentur. Et de facto Bulla Cænæ Domini non nisi Romæ publicatur, & tamen ubique obligat: quod nisi verum esset, quomodo damnari posset ut scandalosa thesis ista, quæ Mendicantibus permittit facultatem absolvendi à casibus Episcopalis, si decretum id prohibens publicari deberet, & non est publicatum in singulis Provinciis? Adde, quod etiam si deberet in singulis Provinciis publicari lex Pontificia, ut obliget; nemo tamen somnare potest, quod definitiones Pontificis loquentis ex Cathedra in materia fidei, vel morum requirant hanc publicationem; cum sufficiat, quod moraliter constet Pontificem ex cathedra locutum aliquid definiisse, ut ita credi, aut observari debeat: atqui Pontifex ex cathedra locutus est, proscribendo has propositiones, ut ostendimus in *Questione prodroma*: ergo quamvis condemnatio harum propositionum non esset publica-

ta in singulis Provinciis, sufficit, quod de ea proscriptione constet, ut ab unoquoque fidei credendum, & observandum sit, quodcunque in iis in materia fidei, aut morum definitur; cum autem definiatur Mendicantes non habere facultatem absolvendi à reservatis Episcopalis, saltem nunc post hanc proscriptionem nemo potest ab iis absolvere.

X. Ad secundam, Lex Pontificia revocans Privilegia, sufficiens unicuique intimatur per hoc, quod Romæ instar aliarum legum publicetur; & dato, quod in legibus revocatoriis privilegiorum requiratur aliqua intimatio, non requiritur tamen ulla intimatio, quando revocatio deducitur ex proscriptione alicujus propositionis, de qua constat sufficiens; cum autem sufficiens omnibus constet de proscriptione hujus propositionis, quæ tribuit facultatem Mendicantibus super casibus Episcopalis, & ex ejus proscriptione descendat revocata esse privilegia in contrarium, sequitur de facto nullatenus suffragari rationes Adversariorum. Et per hæc patet ad id, quod dicitur de triplici intimatione facienda Societati Jesu in scriptis, ut possint ejus privilegia revocari. Adde tamen, Lezanam, & alios velle, quod hæc trina monitio requiratur in ordine ad revocationem illius dumtaxat privilegii spectantis ad Conservatores, de quo ibi est sermo, non verò relatè ad revocationem aliorum privilegiorum, quæ, ut constat ex stylo Curiae, sufficiens derogantur per hoc, quod in Bullis fiat expressa mentio Societatis, vel per hoc, quod in iis addatur clausula illa, *Ac si eis essent personaliter intimata*, ut notat Dia. p. 7. tr. 10. ref. 9. Præterquamquod Urb. VIII. an. 1631. apud eundem Dia. par. 21. tr. 2. ref. 9. declaravit, omnes Constitutiones Apostolicas comprehendere omnes Regulares, nisi expressè excipiantur, quin iis prosint clausulae quæcunque in contrarium suis privilegiis superadditæ; quod etiam notat Dicastillo dist. 8. q. 8.

XI. Ad tertiam, Communis sententia apud Dia. p. 11. tr. 2. ref. 42., & p. 5. tr. 1. ref. 96. docet decreta S. Congregationis habere vim legis, quando jussu Pontificis emanant, qui simul mandat ea publicari, & servari; hujusmodi fuit decretum Urb. VIII. quod pariter declarat nunquam revixisse privilegium Regularium absolvendi à reservatis Episcopo sublatum per Tridentinum, & per alia ipsius Congregationis decreta, nec robur ullum acquisivisse ex subsequentibus Privilegiorum confirmationibus, quas obtinuerunt, aut fore, ut acquirat per confirmationes Privilegiorum, quas forte Regulares obtinebunt: Unde patet sufficiens eo decreto privilegium Regularium revocari. Neque ejus fieri debebat ulla alia specialis mentio; tum quia disertis verbis revocatur; tum etiam quia, ut notat Dian. p. 9. tract. 6. ref. 51. cum Pa-

lao, & Lezana in Clementina illa *Dudum* solum declaratur, Regulares habere facultatem, quam habent Parochi, quin iis concedatur facultas absolvendi à casibus Episcopo reservatis.

XII. Ad id quod additur de privilegio remuneratorio, dicemus fusiùs in expositione propositionis 36. quòd privilegia Regularium non sint strictè remuneratoria; & ideo potest Ecclesia in bonum commune ea revocare, etiamsi nihil aliud in compensationem præcedentium meritorum concedat; cum sufficienter merita isthec præterita potuerit Ecclesia remunerari per alia privilegia, quæ non revocantur, necnon per illud ipsum, quod hic & nunc revocatur, quatenus hætenus perseveravit.

XIII. Illud hic inquirendum. Nùm vi hujus proscriptæ propositionis, qua declaratur, non posse Mendicantes absolvere à casibus Episcopis reservatis, intelligatur deesse facultatem ad absolvendum dumtaxat à casibus, quos sibi Episcopi reservant in tabella, an verò etiam à casibus qui jure communi, vel consuetudine Episcopis reservantur, ut est percussio levis Clerici, (quæ Episcopis tantum est reservata ex cap. *Pervenit* de sententia excommunicationis,) & excommunicatio contra procurantes abortum ex Bulla Gregor. XIV., & ut sunt omnes Papales occulti, atque adeò etiam sex illi casus Clementis VIII. quando sunt occulti, ex Trid. cap. 6. *Liceat* sess. 24. & similes? Inquirendum deinde, an prohibeantur etiam absolvere à casibus Episcopo reservatis in Synodo, licet in tabella casuum Episcopaliū non adnotentur?

Quod attinet ad casus de jure, vel ex consuetudine Episcopo reservatos, Negant Bordonus, & Floronus apud Dia. p. 8. tr. 7. ref. 71. quòd poterant Regulares ab iis absolvere post decretum Urbani VIII., & multo magis id esset negandum post hanc propositionem proscriptam. Ratio horum Doctorum est, quia quamvis Greg. XIII., & Clemens VIII. in suis prohibitionibus dixerint, Regulares non posse absolvere à casibus, quos sibi Episcopi reservarunt, vel in posterum reservabunt, ut proinde non videantur loqui de aliis casibus aliunde Episcopo reservatis, nihilominus in decretis Pauli V., & Urbani VIII. sermo est de casibus Episcopis reservatis; & sub hac formula etiam loquitur propositio ista damnata; ergo non possunt Regulares absolvere à quocumque genere casuum Episcopis reservatorum, sive Episcopus ipse sibi reservet, sive reserventur à Papa, seu à jure communi, vel ex consuetudine.

Verùm Averfa apud eundem Dianam, Lezana, Cespedes, uterque Leander à Sacramento, & à Murcia, & alii supra triginta, quos refert Thomas Hurtado t. 1. tr. 5. ref. 17. putant potuisse post decretum Urbani; atque adeò etiam nunc posse Regulares à casibus de jure communi,

vel à consuetudine Episcopo reservatis absolvere. Ratio est, quia Urbanus VIII. in suo decreto declaravit, non revixisse potestatem absolvendi à reservatis Ordinario loci sublatam Regularibus à Sacra Congregationis decretis; constat autem à decretis antecedentibus S. Congregationis solum sublatam fuisse potestatem absolvendi à casibus, quos sibi Ordinarii locorum reservant; ergo de his tantum loquitur Urbanus VIII., necnon antea Paulus V. ac demum in hac propositione proscripta Alex. VII. Et ratio ulterior est, quia damnatur ut scandalo à hac propositio, quòd Mendicantes non obstantibus decretis antecedentibus Sacra Congregationis adhuc possint absolvere à reservatis Episcopis; cum autem nusquam decreta Congregationis prohibuerint Regularibus absolvere à casibus de jure communi Episcopo reservatis, quales sunt omnes Papales occulti, utpotè in perpetuum à Tridentino Episcopo concessi (demptis occultis in Bulla Cœnæ, de quibus diximus in expositione propositionis 3.) sequitur, quòd propositio ista non sit intelligenda de casibus à Papa Episcopo reservatis. Addit Averfa l. c. quòd cum Urbanus VIII. reliquerit potestatem absolvendi à casibus etiam publicis Sedi Apostolicæ reservatis, demptis casibus contentis in Bulla Cœnæ, & sex illis Clem. VIII. intra Italiam extra Urbem, ut multi opinantur ex Privilegio Bullato Pauli III. Societati Jesu concessio apud Suar. t. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9. cap. 2.; à fortiori dicendum est reliquisse potestatem absolvendi à casibus Papalibus occultis, qui ex Tridentino facti sunt Episcopales: nisi fortè Episcopi in suis Edictis illos etiam sibi reservent, quia tunc procul dubio nequeunt ab iis Regulares absolvere.

XIV. Quod verò attinet ad casus in Synodo reservatos Episcopo, & non expressos in tabella, ubi habentur casus, quos sibi ipsi Episcopi reservant, Cespedes tract. de exemp. Regul. cap. 6. dist. 142. docet, etiam posse à Regularibus absolvi ob rationes modò adductas; de iis enim non verificatur, quòd Episcopi sibi reservent, sed quòd lex Synodalis eos reservet Episcopis: hujusmodi enim reservationes valde inter se differunt; altera enim est ab homine, quæ mortuo Episcopo extinguitur; altera est à jure, quæ mortuo Episcopo, qui Synodo præfuit, adhuc perseverat; Reservatio quippe Synodalis est à Christo, qui non moritur; propterea quando lex Synodalis reservat casus Episcopo, Christus dicitur illos reservare Episcopo, non verò Episcopus sibi. Quamvis autem decretum Urbani VIII. & hæc proscripta propositio non distinguant inter has reservationes; quia tamen referuntur ad priora decreta, in quibus solum erat sermo de casibus, quos sibi Episcopi reservant, ideo limitatè ad illos videntur intelligenda: sumus enim in materia odiosa, quæ debet in mitiorè partem

explicari, & privilegia Regularium lædi debent quam minimè fieri potest. Comitulus verò lib. 1. resp. mor. q. 25., & Homobonus de cas. refer. pag. 53., ex alio capite putant reservationem casuum in Synodo factam cessare, quando Episcopus illos non proponit in tabella; quia sic censetur nihil eorum reservationem morari, sed tribuere generalem facultatem omnibus Confessariis absolventi ab iis; si enim voluisset sibi reservare, in tabella expressisset. Ita DD. isti ratiocinantur, quorum doctrinæ adhæret Pelliz. tr. 6. cap. 2. nu. 59. qui pariter tract. 8. cap. 3. num. 80. docet contra nonnullos, posse etiam nunc Regulares post decreta Pauli V., & Urbani VIII. absolvere à casibus Sedi Apostolicæ reservatis etiam publicis, demptis iis, qui in Bulla Cœnæ continentur, & sex illis, quos Clemens VIII. in Italia extra Urbem reservavit; fundaturque in eo, quod licet Paulus V. in suo decreto prohibuerit, ne amplius Confessarii tam Sæculares, quam Regulares absolverent ab excommunicationibus, vel casibus locorum Ordinariis, vel Sedi Apostolicæ reservatis, verba ista referenda sint ad casus, & censuras, de quibus erat sermo in decreto Clementis VIII. quod confirmabat, & innovabat; cum autem in decreto Clementis solum esset sermo de casibus, quos sibi Episcopi reservabant, & de casibus Bullæ Cœnæ, & illis aliis sex enumeratis, idcirco Paulus V. in eo decreto non videtur abstulisse facultatem, quam habebant Regulares ex vi Privilegii à Paulo III. Societati Jesu concessi, quod possent ab aliis casibus etiam publicis Sedi Apostolicæ reservatis absolvere, & ab iis, qui à jure Episcopo reservantur, ut sunt sex illi casus Clementis, quando sunt occulti; quod pariter dicendum videtur de decreto Urbani VIII. ubi decretum Pauli V. & Clem. VIII. innovatur.

Sed quicquid sit de his ratiocinationibus, e quidem sententiæ laudatæ Floroni, & Bordoni adhærendum censeo, putantium, Regulares non posse absolvere à casibus quomodolibet Ordinario reservatis, nec à casibus ullis reservatis Sedi Apostolicæ. Ratio est, quia per decretum Pauli V. ea facultas omnino videtur sublata, ut patet perpendenti verba illius decreti, ubi dicitur: *Ac insuper, ut nulli ex Sacerdotibus prædictis (vid. five sæcularibus, five Regularibus quorumvis Ordinum) quibuscumque privilegiis, indultis, & facultatibus suffulti ab excommunicationibus, vel casibus eisdem Ordinariis, vel Sedi Apostolicæ reservatis, præterquam in articulo mortis, absolvere audeant, vel præsumant.* Clausula illa *Insuper* videtur indicare novam dispositionem legislatoris ab antiquis distinctam ex cap. Statutum §. *Insuper* de Rescriptis in 6. atque adeò videtur Pontifex abstulisse à Regularibus facultatem absolventi ab omnibus quomodocumque Episcopo, vel Sedi Apostolicæ reservatis.

Pars I.

Quod si vera esset doctrina Adversariorum putantium cum Duaro in Bull. Cœnæ l. 3. §. 2. q. 1. n. 31. verba ista referenda esse ad casus, & censuras contentas in decreto Clem. VIII., quod innovabatur; sequeretur, quod ista prohibitio referenda pariter esset ad Confessarios intra Italiam tantum extra Urbem degentes, de quibus tantum loquebatur in primo decreto anno 1601. Clem. VIII. Atqui prohibitio Pauli V. fuit universalis relatè ad Confessarios, ut declaravit Urb. VIII. dicens in suo decreto, neque intra, neque extra Italiam posse Confessarios absolvere à casibus Episcopalibus: ergo dicendum pariter est, quod eadem prohibitio fuerit universalis etiam relatè ad casus; ut proinde vi decreti Pauli V. sublata fuerit Regularibus omnis facultas absolventi tam à casibus quomodocumque Episcopo, quam à casibus Sedi Apostolicæ reservatis.

PROPOSITIO XIII.

Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui cōfiteatur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injustè reprobato.

SYNOPSIS.

- I. Injustè Regulari idoneo negatur Approbatio.
- II. Multiplicitas Confessariorum non est causa sufficiens, cur illi denegetur Approbatio.
- III. Valde interest inter Approbationem, & Jurisdictionem, quamvis utraque ad validitatem Sacramenti requiratur.
- IV. Videtur Approbatio injustè negata haberi pro concessa.
- V. Nequit enim sententia injusta spoliare hominem jure suo.
- VI. Pontifices declararunt Regulares injustè reprobatos haberi pro admissis.
- VII. Id quippe videtur postulare Ecclesiæ benignitas.
- VIII. Verùm ex hac doctrina innumera incommoda traherentur.
- IX. Trident. hanc Approbationem indispensablem exigit.
- X. Necnon Urbanus VIII.
- XI. Sententia injusta nullum jus præsuppositum tollit, sed non confert novum jus.
- XII. Clementina Dudum, non suffragatur hac in re Regularibus.
- XIII. Benignitas Ecclesiæ non debet in casu Approbationem supplere, licet suppleat Jurisdictionem, quando id expedit in bonum animarum.
- XIV. Quandoam licentia ad absolvendum petita, & non obtenta, haberi potest pro concessa?
- XV. Approbatus limitatè quoad personas, peccata, & tempus, nequit Confessiones audire illimitatè.
- XVI. Prohibitio Episcopi, ne Confessiones aliquando audiantur, non semper est denegatio Approbationis.
- XVII. Etiam Prælati Regulares indigent Approbatione, ut possint excipere sæcularium confessiones.
- XVIII. Confessiones factæ Regulari injustè reprobato, non solum sunt illicitæ, sed etiam invalidæ.

D

I. Ex-

I. **E**Xponitur. Quamvis jure possit Episcopus negare approbationem Regulari presentato, siue deficiat in doctrina, siue etiam in moribus, aut in alio ad rite obeundum Confessarii munus spectante; injuste tamen (ut advertunt Lugo disp. 21. nu. 49., & Vasq. q. 93. art. 3. dub. 5. n. 5. contra Fagund. 2. pr. Eccl. l. 7. c. 2. n. 14.) negat illam Regulari idoneo. Sicut enim injuste approbatio denegaretur electo ad beneficium Parochiale, quia per ipsam electionem habet jus ad approbationem, si sit idoneus, ita injuste negatur approbatio Regulari idoneo; cum Regulares ex Privilegiis Sedis Apostolicæ habeant jurisdictionem universalem, atque adeo habeant completam potestatem audiendi Confessiones, dummodo approbentur; atque adeo sint veluti quidam Parochi delegati habentes jus ad approbationem petendam: Injuste igitur se gerat Episcopus, siue post examen nolit illos approbare, siue eos nolit ad examen admittere, dummodo sint idonei.

II. Addunt Lugo, & Vasq. non esse causam sufficientem ad negandam petitam approbationem, Confessariorum superfluitatem: quod ex eo probant, quia sicut Parochus posset ad Metropolitanum appellare, si præcisè ex abundantia Confessariorum, circumscripta alia sufficienti causa, negaretur sibi ab Episcopo approbatio; ita Regulares, qui sunt veluti Parochi à Sancta Sede delegati: Quod tamen non procedit in Sacerdotibus sæcularibus aliis idoneis; quippe qui carent jurisdictione, & ea potest ad libitum ab Episcopo communicari.

III. Illud autem interest inter jurisdictionem, & approbationem, quod, licet utraque sit essentialiter requisita ad validitatem Sacramenti, jurisdictionis tamen spectet ad complendam potestatem Ordinis; approbatio verò sit merum requisitum essentialiter supponens potestatem completam: Sacerdotes sæculares, qui habent potestatem incompletam, non habent jus ad jurisdictionem ab Episcopo obtinendam; Regulares verò, qui habent à Pontifice jurisdictionem, atque adeo habent à Pontifice complementum potestatis ad absolvendum, jus habent, ne impedian- tur ab Episcopo, atque adeo jus habent, ne sibi negetur approbatio, si sunt idonei. His præmissis,

IV. Nav. c. 27. n. 206. Sotus, Laym. Fagund. 2. pr. Eccl. l. 7. cap. 2., & alii apud Dian. p. 3. tr. 2. ref. 24. docuerunt, approbationem ab Episcopo injuste Regulari negatam haberi pro concessa, ut proinde non solum valide, sed etiam licite ab eo Confessiones excipiantur; unde satisfiat præcepto annuæ Confessionis ab eo, qui huic Regulari per injuriam reprobato confitetur.

V. Fundamentum autem videtur esse primò, quia sententia injusta non aufert jus, quod quilibet habet ad rem suam; Regularis autem injuste reprobatus jus habet ad confessiones audiendas,

cum habeat à Pontifice jurisdictionem, atque adeo completam potestatem: ergo per injustam reprobationem non potest suo jure spoliari.

VI. Secundò, quia Bonif. VIII. in Bulla *Super Cathedram* de Sepulturis concessit, quod si Episcopus nollet admittere Regulares à Generali, vel Provincialibus præsentatos, haberentur pro admissis, Pontifice illos ex tunc admittente; quod confirmavit Clemens V. in Clement. *Dudum* de Sepulturis. Et quamvis Trid. sess. 23. cap. 15. decreverit, nullum etiam Regularem posse confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire; nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis idoneus judicetur, & approbationem obtineat, non obstantibus privilegiis; videtur tamen per hæc verba Tridentini non derogari privilegiis illis Regularium; tum quia cum illa sint inserta in corpore juris, difficilem habent revocationem, ne dicatur fieri iuris correctio, ut docet Marquesanus apud Dicast. disp. 10. nu. 269., tum etiam quia cum ea dispositio sit Conciliaris, in dubiis non præsumitur per legem posteriorem derogari ex C. *Ex parte* de Capell. Monach. Hinc Less. cum Palao apud Dia. p. 11. tr. 4. ref. 14. docent, per Concilium Tridentinum Clementinæ illi non derogari, eo quod mentionem illius non faciat, nec directè statuatur oppositum lex Tridentini.

VII. Tertiò, quia sicut ex benignitate Ecclesiæ suppletur à Pontifice defectus jurisdictionis, tum quando Sacerdos absolvit cum errore communi, & titulo colorato ex l. *Barbarius* ff. de Off. Prætoris, tum etiam, ut docent communius, quando quis absolvit cum jurisdictione probabili; ita videtur suppleri à Pontifice ex Ecclesiæ benignitate defectus approbationis, quando injuste ab Episcopo denegatur approbatio: aliter ex malitia Episcopi denegaretur gratia Sacramentalis ei, qui huic Regulari confiteretur, quod videtur arduum. Valide igitur, ac licite ab his Regularibus Confessiones audiuntur, ac proinde satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui illis confitetur.

VIII. Ostenditur falsitas, tum ex communi sensu Theologorum, cum Suar., Vasq., Lugo, quos refert, & sequitur Dian. p. 8. tr. 1. ref. 85., adeo ut Mercerus, & Turrianus de pen. p. 8. a. 1. disp. 26. sententiam Navarri, & aliorum putent improbabilem; tum etiam quia ex Navarri sententia innumera sequerentur incommoda; quilibet enim Regularis posset facile se idoneum reputare, & si non admittatur, posset Confessiones audire Prælati reluctantes.

IX. Et ratio præcipua est, quia Tridentinum ad hæc incommoda vitanda statuit, ut nullus Regularis posset non solum licite, sed nec valide (ut communiter DD. apud Suar. d. 28. sect. 9. num. 8. verba illa Concilii interpretantur) confessiones sæcularium audire absque Episcopi approbatione,

ne, revocando privilegia in contrarium. Neque obstat, quòd in Tridentino non fiat specialis mentio illius Clementinæ *Dudum* insertæ in corpore juris. Nam, ut advertit Suarius, non fuit necesse, quòd ejus fieret specialis mentio, quando, nisi illi derogaretur, nova hæc dispositio Tridentini nullius esset momenti: cum enim ibi Tridentinum solum loquatur de Regularibus, qui unicè ab Episcopo approbationem expectant, nisi derogaret Privilegiis illis antiquis Regularium, lex ista Tridentini esset omninò irrita; propterea Clementinæ illi exercitè derogatur, etiamsi non fiat illius specialis mentio. Vel dici potest cum Vasq., & aliis, idcirco Tridentinum non facere mentionem illius Clementinæ, quia nullatenus revocat privilegium in illa Regularibus concessum; in ea quippe solum concedebatur à Pontifice jurisdictio Regulari ab Episcopo non admissa, non verò approbatio, quæ tunc non requirebatur distincta à jurisdictione. Nunc verò Tridentinum vult, quòd præter jurisdictionem, quæ à Pontifice omnibus Regularibus conceditur, expectanda sit tanquam essentielle requisitum approbatio Episcopi; & idcirco ea deficiente absolutio est irrita, sive justè, sive injustè negetur, esto Regularibus reprobatis, seu non admissis, jurisdictio non deficiat.

X. Adde Urbanum VIII. in Bulla *Cum sicut accepimus* ad firmandum saluberrimum hoc Tridentini decretum revocasse, & annullasse omnia, & singula indulta Regularibus concessa audiendi confessiones secularium absque Ordinarii examine, & approbatione; unde sententia Navarri nullatenus subsistit.

XI. Ad primam rationem in contrarium dicendum cum Lugo l.c. n. 50., aliud esse, quòd sententia injusta non tollat jus præsuppositum, aliud verò, quòd conferat jus: illud primum est verum, sed non facit ad rem nostram, quia injusta reprobatio non tollit jus, seu potestatem audiendi confessiones, sed solum est in causa, cur non conferatur hujusmodi potestas expedita; & idcirco ex injusta reprobatione facta ab Episcopo non fit, quòd possit Regularis confessiones audire. Sic posito concursu ad aliquam Parochiam, qui prævalet, habet jus ad illam; si tamen injustè ab Episcopo illi denegatur beneficium Parochiale, non proinde poterit gerere se tanquam Parochum, & confessiones audire; quia scil. injusta sententia, seu injusta denegatio Beneficii Parochialis non aufert jus, sed solum est in causa, ne conferatur jus, seu potestas audiendi confessiones beneficio Parochiali annexa.

XII. Ad secundam diximus abundè. Addendum tamen ex Lugo n. 55., quòd licet privilegium illud Regularium, de quo est sermo in Clementinæ *Dudum*, ferat in Regularibus præsentatis Episcopo, & non admissis, non solum jurisdictionem, ut putat Vasq., sed etiam approbatio-

nem, ut docet Navar.; & licet à Tridentino nullatenus illud esset revocatum; nihil tamen ea ad praxim confert. Ratio est, quia in illa Clementina privilegium conceditur cum multis limitationibus, & conditionibus, quæ nunquam in praxi purificantur; Præscribitur enim, quòd, renuente Episcopo aliquem ex sibi præsentatis admittere, Prælati Regularis alium ejus loco debeat subrogare; ac præterea, quòd non plures præsententur, quam exigit populi multitudo; Semper autem Episcopi, quamvis alii, & alii Regulares subrogentur, possunt aliunde habere sufficientem copiam Confessariorum, unde nunquam purificatur id, quòd requiritur, ut possint eo privilegio Regulares uti.

XIII. Ad tertiam, argumentum probat nimis; probat enim, quòd etiam Sacerdotes seculares ad audiendas confessiones idonei possint illas licitè audire, etiamsi negetur iis jurisdictio ab Episcopo, quia ea suppleretur à Pontifice ex Ecclesiæ benignitate, quòd nemo somniavit. Quare benignitas Ecclesiæ solum se extendit ad suppleendum defectum jurisdictionis, quando id expedit in bonum publicum, ut accidit, quando habetur error communis cum titulo colorato; & probabilissimè eam etiam supplet, quando quis absolvit cum jurisdictione probabili, quia tunc is prudenter operatur: at non spectat ad Ecclesiæ benignitatem, sed ad prodigalitatem, quòd suppleat defectum jurisdictionis, aut approbationis, quando à Prælato immediato illæ denegantur, quamvis illicitè, aut etiam injustè. Et ratio est, quia daretur ansa ad judicandum unicuique in propria causa adversus Prælatum, dicendo, quòd injustè sibi denegetur jurisdictio, aut approbatio; quòd certè esset inconveniens.

Neque obstat, quòd ex malitia Episcopi injustè approbationem denegantis fieret, quòd absolutio à Regulari reprobato collata esset irrita, atque adeò gratia Sacramentalis penitenti denegaretur. Non enim est novum, quòd ex malitia Sacerdotis possit aliquis gratia Sacramentali carere, ac proinde etiam damnari. Sic si Petrus post mortale accedat cum attritione ad Sacramentum Penitentiae, & ex iniquitate Sacerdotis non absolvatur, ac statim decedat, proculdubio damnabitur, damnatione quidem inducta à propria culpa, sed non impedita ex malitia Sacerdotis denegantis absolutionem; Sic etiam infans, cui malitiosè denegatur Baptismus, si decedat, privabitur æternum visione beata, eritque semper filius iræ ob culpam originalem ex aliena malitia non sublatam per baptismum: Poterit igitur etiam culpa Episcopi injustè approbationem negantis Regulari idoneo præsentato esse in causa, ut irritæ sint hujus absolutiones, ut proinde non possit hic Sacramentum penitentiae administrare. Ex quo etiam sequitur, quòd præcepto Confessionis non satisfaciatur, qui hujusmodi Regulari

confitetur, eo quod Sacramentum ab eo administratum non sit validum.

XIV. Dices, Urbanum VIII., ut videre est apud Quintanad. tr. 3. sing., concessisse, quod si Superior Regularis neget Confessario Monasterii facultatem absolvendi ab aliquo casu reservato in Religione, adhuc possit pro illa vice ab eo absolvere: Et Dia. p. 3. tr. 2. ref. 126. (ubi dicit concessionem hanc fuisse Pauli V.) putat, quod ly *pro illa vice* non intelligatur pro una vice tantum, sed toties quoties. Putant etiam Henr., Trull., Fagund. Naldus, & alii apud eundem Quintanadvennam probabiliter sufficere licentiam petitam, & non obtentam, etiamsi petatur ab alio, qui non sit Confessarius Monasterii, sit tamen doctrina, ac prudentia prædictus, ita ut valeat in Confessorem domus eligi, præsertim si instet necessitas communicandi; & ratio est, quia tunc præsumitur licentia Prælati mediati, vid. Provincialis, aut Generalis, aut Papæ, qui nolunt oves suas perire; unde Henr. Trull., & alii DD. apud Leandrum à Sacr. t. 1. tr. 5. d. 13. q. 66. docent, Universim licentiam injustè negatam haberi pro concessa: ergo idem dicendum, si ab Episcopo injustè negetur approbatio Regulari idoneo.

Respondeo hoc etiam probare nimis, vid. semper sufficere licentiam petitam, & non obtentam, quando quis prudenter existimet, quod sibi posset, aut deberet concedi, quod nemo dixerit; quare concessio illa facta Regularibus, quod possint hic & nunc absolvi à Confessario domus, etiam si facultas à Superiore denegetur, non debet extendi ad sæculares; non enim potest sæcularis à reservato aliquo absolvi per aliquem Confessarium loci, qui peteret ab Episcopo facultatem absolvendi, & illam non obtineret: & multo minus ea doctrina extendenda est ad casum nostrum, ita ut approbatio injustè negata habeatur pro concessa; Ratio enim illa, quæ militat pro Regularibus, qui valde arctantur à casuum reservatione, non militat pro sæcularibus, & multo minus militat in re præsentī; propterea falsum est, quod universim licentia injustè negata habeatur pro concessa. Tunc solum id admittit Dia. p. 3. tr. 4. r. 79., quando ex benignitate Superioris mediati licentia illa potest præsumi; in casu autem nostro non potest præsumi, quod Pontifex velit approbationem concedere Regulari injustè reprobato ab Episcopo, quia daretur ansa ad dicendum, quod quilibet injustè reproberetur: ergo Regularis injustè reprobatus nullatenus poterit Confessiones audire.

XV. Hinc fit primò, quod approbatus ad audiendas Confessiones, cum non intelligatur eatenus approbatus ad audiendas Confessiones Monialium, ut declaravit Clem. X. anno 1670. in Bulla *Superna*, invalidè Monialium confessiones excipiat. Sicut approbatus ad audiendas con-

fessiones Monialium unius Monasterii, invalidè exciperet confessiones Monialium alterius Monasterii, relatè ad quas non est approbatus. Et si approbetur Confessor extraordinarius pro una vice tantum, non poterit deinceps confessiones audire, ut explicavit idem Clemens ibidem.

XVI. Fit secundo, quod si Episcopus, sine rationabili causa, immò etiam injustè, approbationem limitaret, vel ad certas personas, puta ad viros tantum, vel ad certum tempus, puta per sex menses tantum, invalidè exciperentur Confessiones personarum exclusarum, aut ultra tempus præfixum. Ita communiter, quicquid in contrarium dicant Lezana, Miranda, Henr. apud Dia. p. 4. tr. 4. r. 200., & p. 5. tr. 2. r. 35. putantes, quod huiusmodi limitationes sine rationabili causa sint nullæ. Ratio illationis est eadem, quia scilicet deficiente requisito essentiali, nempe approbatione Episcopi, deficit Sacramentum. Negat Vega, Portel., Villal. apud Lug. nu. 56. posse Episcopum licitè omnium Regularium approbationem limitare; Si enim vigesimo quarto anno potest Parochus excipere confessiones suarum ovium, absque limitatione personarum, aut temporis, quomodo non erunt idonei Regulares, qui ab incunte ætate literis, & pietati vacarunt, nisi pertingant v. gr. ad trigesimum annum, vel ad quadragesimum? Alii tamen cum Suar. Vasq. Dia. p. 3. tr. 2. r. 25. putant, posse Episcopos huiusmodi limitationes adhibere, quin obstet id, quod dicitur de Parochis; quia scil. Parochi, ut in munus illud assumantur, subjacent strictiori examini; Sicut etiam Episcopi, qui trigesimo anno approbantur ad absolutiones, & dispensationes gravissimas, quas Pontifex, & Concilia non confidunt omnibus Religiosis etiam sexagenariis. Verum quando Episcopo constat de eximia Regularis idoneitate, non apparet, quomodo possit illi limitatè approbationem concedere; immò hoc illi à Clem. X. in ea Bulla expressè inhibetur. Si tamen limitatè concedat, etiamsi illicitè, & injustè, non proinde poterit huiusmodi Regularis illimitatè confessiones audire.

Advertendum tamen, aliquando non negari ab Episcopis approbationem, sed solum prohiberi v. g. ne extra proprias Ecclesias Regulares confessiones audiant, ne ante auroram, aut post Solis occasum; & eodem modo poterunt inhibere, ne confessiones mulierum audiant ante annum quadragesimum; tunc autem si confessiones contra huiusmodi mandata exciperentur, validæ essent, & solum illicitæ; immò aliquando possent etiam esse licitæ, si ex epicheja hic & nunc benignè legislatorismetè possemus interpretari.

XVII. Dubitarunt nonnulli apud Dia. p. 3. tr. 1. ref. 86. An Prælati Regulares indigeant approbatione Ordinarii, ut possint Confessiones sæcularium excipere? Et ratio dubitandi est, quia ex

Trid. loco laudato, qui habet beneficium Parochiale, non indiget alia approbatione, ut possit omnium Confessiones audire; sed solum indiget iurisdictione, ut possit ovium non suarum confessiones excipere, quam illi poterunt alii Parochi delegare: Prælati autem Regulares cum habeant curam animarum sibi subjectarum, sunt verè Pastores suarum ovium, & Parochi, atque adeo habere pariter videntur sufficientem approbationem ad confessiones etiam sæcularium excipiendas, per hoc quod sint ad Prælaturam electi. Et ita sentiunt Henr. Med. Bannez, Valerius, & alii. Negant tamen id communiter cum Suar. Rodriq. Lug. disp. 21. n. 9. quia Prælatura Regularis non est propriè beneficium Parochiale; nec quando eligitur Prælati Regularis, multum semper attenditur ad ejus doctrinam, sicut quando eliguntur Parochi; unde non videntur eatenus approbari ad Confessiones sæcularium audiendas. Multò minus subsistit sententia nonnullorum apud Henr. l. 6. c. 6. n. 12. cum Medina, Bannez, & aliis, quod in jure, aut Theologia Laureati, & harum facultatum Lectores non indigeant Episcopi approbatione ad confessiones audiendas; cum hoc verbis Tridentini contradicat, ut proinde sententia ista per Sanctum Inquisitionis Tribunal ab Hieronymo Elamas expuncta fuerit anno 1640.

XVIII. Illud superest inquirendum, Num sustineri possit, quod Confessiones factæ Regulari Episcopo præsentato, & ab eo injustè reprobato sint validæ, quamvis per illas non satisfiat præcepto annuæ Confessionis (quod solum in hac Thesi à Pontifice proscribitur) sicut Communiones extra Parochiam propriam sunt validæ, quamvis per illas non satisfiat præcepto Communionis Paschalis? Cum enim in Cap. *Omnis utriusque sexus* à Concilio Lateranen. sub Innoc. III. præcipiatur, quod singulis annis Confessio fiat proprio Sacerdoti, seu Parocho, sicut etiam Communio Paschalis ab eodem sumatur, videtur solum inferri ex hac propositione damnata, quod satisfiat præcepto annuæ confessionis, quando Regularis non est approbatus, & veluti ab Episcopo delegatus, sicut non satisfiat præcepto communionis Paschalis, quando Regularis non esset delegatus ab Episcopo, vel Parocho ad dandam alicui Sacram Synaxim, quin inde inferatur, quod isthæc Sacramenta invalidè ab hujusmodi Regulari conferantur.

Joannes de Poliacio, & Henricus, quod l. 10. apud Vasq. q. 93. a. 2. dub. 6. & apud Dicast. disp. 10. de Pœn. n. 472. olim docuerunt, Regulares validè quidem, & licitè vi suorum privilegiorum excipere sæcularium confessiones, & illis Sacramentum Eucharistiæ ministrare, ita tamen, ut sicut Communio Paschalis haberi debet à proprio Parocho, ita eidem fieri debeat confessio annua; ut proinde non satisfiat præcepto annuæ

confessionis per confessiones Regularibus factas: Adversus hanc sententiam Clemens VIII. in Bulla edita 22. Decembris 1592. declaravit, per confessiones Regularibus factas satisfieri præcepto annuæ confessionis, quippe qui vi suorum Privilegiorum Parochis in ordine ad hoc à Sede Apostolica substituuntur. Nihilominus in casu nostro dici poterit, quod nolit Pontifex Parochis substituere Regularem injustè ab Episcopo reprobato, ut proinde non satisfiat præcepto annuæ confessionis, qui illi confitetur; quin proinde sequatur, confessionem illi factam esse invalidam ex defectu approbationis essentialiter à Tridentino requisitæ; siquidem probabiliter dici potest ob rationes adductas, quod si injustè ab Episcopo reprobetur, approbatio illi à Pontifice concedatur, unde validè, & licitè confessiones excipiat, esto non satisfiat præcepto confessionis annuæ per has confessiones.

Dicendum tamen, Confessiones factas Regulari injustè reprobato ab Episcopo esse illicitas simul, & invalidas, tum ob rationes hætenus adductas, tum ex hoc ipso, quod per illas non satisfiat præcepto annuæ confessionis; Si enim essent validæ, sufficerent ad satisfaciendum huic præcepto; in tantum enim de facto sufficiunt confessiones factæ Regularibus ab Episcopo approbatis, in quantum Pontifex voluit eos in ordine ad hoc Parochis substituere, posito quod habeant approbationem essentialiter à Tridentino requisitam; atqui Regularis ab Episcopo reprobatus injustè, si posset validè confessiones excipere, eo ipso intelligeretur habere à Pontifice approbationem à Tridentino requisitam, cum nequeat validè absolvere absque hoc requisito essentiali; ergo haberet quicquid requiritur, ut Parochis substituatur in ordine ad excipiendam confessionem annuam præceptam; atque adeo si posset hujusmodi Regularis validè absolvere, satisfaceret præcepto confessionis, qui illi confiteretur. Verum quidem est, in hac propositione non damnari apertè quod Confessiones huic factæ sint validæ: apertè tamen videtur inferri, quod sint invalidæ, si per illas præcepto confessionis non satisfiat. Esto enim potuisset Pontifex velle, quod hujusmodi confessiones sint quidem validæ, ac licitæ, quin tamen per illas præcepto Confessionis satisfiat, (sicut de facto licitæ sunt communioniones apud Regulares factæ, quin satisfiat per illas præcepto Communionis Paschalis) rationes tamen adductæ ostendunt, noluisse de facto esse validas, nec ipsum velle approbationem conferre, si injustè negetur ab Episcopo; tum quia personæ approbatio nequit aptè conferri, si ea non cognoscatur; tum etiam quia deberet Pontifex approbare illos, qui se judicant esse approbandos, & injustè ab Episcopo reprobari; quod esset velle unumquemque constituere

judicem in propria causa, quo quid absurdius? Neque dicas, quod approbaret Pontifex huiusmodi Regulares per hoc, quod à Generali, vel Provincialibus, à quibus præsentantur, existimetur idonei. Nam licet potuisset id velle, nullum est fundamentum asserendi, quod ita voluerit.

PROPOSITIO XIV.

Qui facit Confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.

SYNOPSIS.

I. Nititur hac thesis in eo, quod Ecclesia non iudicat de internis. II. Necnon in quadam Alexandri III. responsione.

III. Sed præceptum annuæ Confessionis non est merè Ecclesiasticum. IV. Et hoc dato, ab Ecclesia præcipitur susceptio Sacramenti, quod non ponitur per confessionem invalidam. V. Potest Ecclesia saltem indirectè actus internos præcipere. VI. Imò etiam directè.

VII. Solum pro foro externo Ecclesia non iudicat de actibus merè internis; potest tamen excommunicationem iis imponere pro foro interno subeundam. VIII. Alex. III. non favet huic thesi. IX. Ponens confessionem voluntariè nullam, incurrit pœnas laticæ contra omittentes annuam confessionem.

X. Satisfacit tamen præcepto Ecclesiæ, qui ponit sacramentum pœnitentiæ validum, & informe. XI. Sicut etiam qui similiter suscipit Eucharistiæ sacramentum, non tamen qui sacrilegè. XII. Fructus quippe Sacramenti est finis extrinsecus præcepti, qui sub præceptum non cadit.

I. **E**Xponitur. Docuerunt nonnulli primi subfelli Doctores apud Dicast. tr. 8. disp. 7. dub. 2. præceptum divinum confessionis non obligare extra mortis articulum; proinde præceptum annuæ Confessionis esse merè Ecclesiasticum. Docent præterea Vasq. Con. & alii plurimi apud Dian. p. 8. tr. 1. ref. 50. Ecclesiam non posse præcipere actum merè internum, etiamsi necessarium ad externum, qui tamen non sit necessarius ad aliquod esse morale illius; cum enim non possit actus hos internos deprehendere, & punire, videtur, quod neque possit illos præcipere, vel prohibere: unde est commune effatum, Ecclesia non iudicat de internis, quod colligitur ex cap. *Tu nos*, & ex cap. *Sicut tuis* de Simonia. Ex his principiis intulerunt Gabriel, Sylv. Palud. Grand. Fagund. & alii cum Dian. l. c. & p. 3. tr. 4. ref. 12., quod si quis semel in anno confiteatur ita exterius, ut Sacramentum Pœnitentiæ non recipiat, eo quod omittat confiteri peccata merè interna, vel quia omittit internum dolorem, aut propositum necessarium, adhuc satisfaciat præ-

cepto Ecclesiastico Confessionis annuæ: unde non incurrat pœnas laticæ contra transgressores. Et eadem ratione docent beneficiarium, qui recitat exterius horas canonicas ab Ecclesia præceptas absque ulla attentione, quamvis peccet contra Divinum præceptum de alloquendo in oratione Deum attentè, ac devotè, non peccare tamen contra præceptum Ecclesiasticum, unde non teneatur ad pœnam ab Ecclesia impositam, quæ est fructuum restitutio. Idem docent Victoria, Canus, Sà, & alii plures apud eundem Dicastillo de eo, qui confiteatur quidem, sed non absolvatur ob indispositionem.

II. Probant id primò, quia Ecclesia nequit præcipere actus merè internos, unde nequit ad absolutionis receptionem obligare, ut nec ad dolorem internum.

Secundò, quia Ecclesia præcipit Confessionem, non Absolutionem, quæ est finis, non materia huius præcepti. Demum ex quadam responsione Alex. III. in cap. *Quod quidam* de Pœnit. & remis. Episcopo Belvacensi interroganti: Quid faciendum, quando quidam ad Confessionem de criminibus veniunt, & quamvis confiteri velint, se tamen asserunt abstinere non posse? Ad quod Pontifex respondet: *Eorum Confessiones excipere debes, & eis de criminibus consilium exhibere, quia licet non sit vera huiusmodi pœnitentia, admittenda est tamen eorum confessio, & crebris, ac salutaribus monitis pœnitentia indicenda: ergo pro Confessione voluntariè nulla videtur posse satisfieri præcepto Ecclesiæ.*

III. Ostenditur falsitas. Primò quia præceptum annuæ Confessionis non est merè Ecclesiasticum, sed est modificatio præcepti Divini facta ab Ecclesia, ut docent communius Doctores ostendentes præcipi tantum à Christo, quod aliquoties, & non rarò in vita sumatur à peccatoribus Sacramentum Pœnitentiæ, & quod Ecclesia præceperit, ut saltem semel in anno illud suscipiatur (quod etiam docent de præcepto Communionis Paschalis, ut proinde non satisfiat illi per Communionem sacrilegam ex propositione 55. damnata ab Innoc. XI.) Quare sicut non satisfiat præcepto Confessionis in articulo mortis per Confessionem voluntariè nullam, ut omnes fatentur, quia tunc præcipitur jure Divino Sacramentum validè, & ritè susceptum; ita neque satisfiat præcepto annuæ Confessionis per Confessionem voluntariè nullam, cum pariter præcepto Divino radicaliter, ut loquitur Lugo disp. 15. de Pœn. n. 29. ad illam obligemur, & solum ab Ecclesia determinetur tempus, quo debeat suscipi; cum Christus D. non præscripserit tempus, sed reliquerit ab Ecclesia determinandum.

IV. Deinde etiam dato, quod præceptum annuæ Confessionis sit merè Ecclesiasticum, Ecclesia non præcipit meram Confessionem sine absolutione, sed præcipit susceptionem Sacramenti, prout

prout est institutum à Deo; quod patet tum ex cap. *Omni utriusque sexus*, ubi expressè dicitur, debere fideles omnia peccata confiteri, & iunctam sibi pœnitentiam implere; nemo autem tenetur pœnitentiam implere, nisi quando perficitur Sacramentum conflatum ex absolutione: ergo obligat Ecclesia etiam ad absolutionem recipiendam; tum etiam quia eodem modo ab Ecclesia obligamur ad suscipiendum quotannis Sacramentum Pœnitentiæ, ac Sacramentum Eucharistiæ in Paschate; sed non satisfacit præcepto Eucharistiæ, qui recipit hostiam, quam scit non esse consecratam, eo quod tunc Sacramentum non recipiat; ergo neque satisfacit præcepto Confessionis, qui non absolvitur, cum neque Sacramentum recipiat. Propterea falsum est, quod absolutio sit finis extrinsecus præcepti, qui non cadit sub præceptum, sed est finis intrinsecus, cum sit pars Sacramenti Pœnitentiæ præcepta.

V. Denique communiùs docent cum Cajet. Soto, Suar. Less. Henr. apud eundem Dian. loco laudato, Ecclesiam non solum posse præcipere actus internos, qui sunt principium per se actuum externorum quoad esse physicum, & materiale illorum; sicut præcipiendo auditionem Missæ in omnium sententia præcipit actum internum, quo quis velit Missæ assistere; unde si quis, dum celebratur, sit in Ecclesia, non ut Missam audiat, sed ut amicum expectet, certè non satisfacit: sed etiam posse præcipere actus internos, qui sunt principium, & causa externorum quoad esse formale, & virtutis. Cum enim Ecclesia possit præcipere veros actus virtutum, sicut etiam vitia prohibere, poterit consequenter præcipere illos actus internos, sine quibus actus externi non sunt veri actus virtutum: sic præcipiendo orationem vocalem præcipit attentionem internam, sine qua oratio non est actus religionis; & præcipiendo administrationem Sacramenti, præcipit intentionem internam requisitam ad ejus validitatem; sicut præcipiendo habenti Beneficium Parochiale susceptionem Ordinis Sacri, præcipit etiam internum votum castitatis cum eo connexum; ergo præcipiendo susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ quotannis, potest etiam præcipere, & de facto præcipit confessionem peccatorum cordis, internum dolorem, ac propositum, necnon absolutionis receptionem, sine quibus Sacramentum non consistit.

VI. Quinimò probabiliùs censeo cum plurimis DD. apud Con. q. 83. a. 6. Ecclesiam posse præcipere meros actus internos, cum hæc potestas Vicario Christi communicata conferat ad maiorem directionem fidelium in ordine ad æternam salutem consequendam, & ad maiorem observantiam Divinæ legis: sicut ob eandem causam collata fuit Ecclesiæ potestas dispensandi in votis internis: propterea potest ab Ecclesia sub excommunicationis pœna ipso facto incur-

renda prohiberi aliquis actus internus, v. gr. ne quis idem Sacrificium applicet ad satisfaciendum duplici obligationi ex iustitia; & de facto cap. 7. 8. & 17. dist. 30. excommunicatur, qui ieiunia communia putaverit contemnenda; aut die dominico ieiunaverit in ejusdem diei contemptum, aut ex interna superstitione; ubi contemptus, & superstitio sunt actus tantum interni.

VII. Ad ea, quæ opponuntur, facile respondetur: Ad primum dico, Ecclesiam non posse punire actus internos, nec de illis judicare, donec prodeant in actum externum; sicut non dispensat in votis internis, nisi manifestentur; potest tamen imponere pœnam excommunicationis ipso facto incurrendæ ei, qui facit confessionem voluntariè nullam ex defectu doloris interni, quamvis nequeat hanc excommunicationem pro foro externo imponere, donec exterius constet de hac culpa.

VIII. Ad secundum: diximus Ecclesiam non præcipere meram Confessionem, sed susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ, atque adeo etiam receptionem absolutionis. Ad id, quod additur de Alex. III., dicendum cum Perez disp. 24. sect. 13. Confessionem eorum, qui abstinere à peccatis non possunt, admittendam omnino esse, non quidem ut sufficientem ad observantiam præcepti, sed ut utilem ad hoc, ut à Confessariis possint salutaribus monitis adjuvari, & ad verum dolorem, ac propositum induci.

IX. Ex quibus fit, ut notat Lugo disp. 15. nu. 138., pœnas Ecclesiasticas latas contra omittentes annuam Confessionem incurri ab eo, qui ponit Confessionem voluntariè nullam: sicut si sub excommunicatione præcipiatur ab Ecclesia administratio Extremæ Unctionis, vel auditio Missæ, & Sacerdos ungeret exterius infirmum sine intentione interna conferendi Sacramentum; vel Missæ quis interesset sine animo illam audiendi, sed solum ad expectandum amicum, excommunicatio in foro conscientie incurreretur. Nec oppositum docent Vasq. Durandus, Sylv., & alii apud Dia. p. 8. tract. 1. res. 50., dum docent, Ecclesiam non posse prohibere, nec punire actus internos: quia non loquuntur de actibus internis per se conjunctis cum externis, seu de actibus internis imperantibus actus externos præceptos, quales sunt actus interni in casibus adductis, sed solum loquuntur de actibus internis, qui per accidens conjunguntur cum externis præceptis; ut esset v. g. attentio interna in auditione Missæ: putant enim posse aliquem habere intentionem assistendi Sacro, & sic satisfacere præcepto Ecclesiæ, sed sine attentione interna, quæ videtur solum præcepta jure Divino. Communiùs tamen contra hos auctores docent, quod Ecclesia præcipiendo auditionem Missæ præcipiat etiam illam attentionem jure Divino debitam in tali mysterio: Quicquid sit, utrum

ad auditionem Missæ, vel ad recitandas horas requiratur jure Divino attentio interna literalis, aut spiritualis, hoc est vel ad verba, aut ad sensum verborum, vel ad Deum, ut communis docent cum Suar. Vasq. apud Tamb. l. 4. de præc. Decal. cap. 2. an verò sufficiat attentio merè superficialis, quæ dici solet externa, consistens in exclusionem ejus occupationis, quæ de se impedit attentionem internam, qualis esset confabulari, scribere, legere historiam, &c.

X. Dubitatur hic, an satisfiat præcepto Ecclesiæ per Confessionem validam quidem, sed informem? ut contingit, si quis habens duo peccata, puta furti, & homicidii, doleat attritione supernaturali de solo homicidio ex motivo turpitudinis propriæ talis culpæ, & invincibiliter oblitus de furto solum confiteatur homicidium, & absolutionem obtineat; in quo casu, juxta sententiam probabilem Cardinalis de Lugo, validè suscipit Sacramentum Pœnitentiæ, sed sine forma gratiæ; cum detur illi obex, nempe peccatum furti non retractatum. Dicastillus loc. cit. asserit communem esse Doctorem sententiam, quod per hujusmodi Confessionem Ecclesiæ præcepto satisfiat, adeò ut ex iis, qui negant possederi Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe, plerique conditionatè doceant, quod si esset possibile, adhuc per illud Ecclesiæ præcepto satisfaceret. Ita Suar. Val. Med. Sotus contra Vasq. qu. 92. art. 3. Ratio est, quia Ecclesia præcipit tantum susceptionem hujus Sacramenti, non verò ejus fructum; quare sicut obedit præcepto Ecclesiæ audiendi Missam, ut notat Lugo, qui illam audit in statu peccati mortalis non percipiendo ejus fructum, quia non præcipitur fructus Missæ, sed mera auditio, quamvis præcipiatur ob fructum, tanquam ob finem extrinsecum præcepti, qui sub præceptum non cadit; ita in casu nostro.

Absonum tamen est dicere cum P. Carolo ab Assumptione in Pentologo suo Diaphorico apud Platelium t. 5. n. 701., quod Confessio sacrilega, in qua deficit contritio interna, possit esse valida, & informis, ita ut deobligetur homo ab iterum manifestandis peccatis in sacrilega Confessione manifestatis. Ratio est, quia ex Trid. sess. 14. cap. 4. sunt quasi materia hujus Sacramenti ipsius Pœnitentis actus, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio: ergo contritione deficiente Sacramentum non est validum. Neque potest dici, quod nomine contritionis hic veniat contritio externa, nempe Confessio, quæ constituat hoc Sacramentum. Nam nomine Contritionis ex Tridentino venit dolor habens annexum propositum non peccandi de cætero; quod nequit competere contritioni externæ.

XI. Ex dictis inferitur, probabile etiam esse, quod Præcepto Communionis Paschalis satisfiat pariter per Communionem validam, & informem,

quæ contingit, quando quis oblitus invincibiliter mortalis commissi accedit ad Sacramentum Eucharistiæ cum aliis actibus virtutum citra dolorem peccatorum: quamvis enim si is accederet cum attritione supernaturali, probabiliter juxta communem sententiam Suar. Con. Gran. contra Vasquez haberet virtute hujus Sacramenti vivorum primam gratiam, unde Sacramentum esset formatum: at si destitutus dolore supernaturali accedat ad Eucharistiam, procul dubio suscipiet Sacramentum validum, & informe; quod tamen non suscipit sacrilegè, si bona fide credat se esse sufficienter dispositum.

Si quis tamen ad Eucharistiam sacrilegè accederet, præcepto communionis neutiquam satisfaceret, ut constat ex propositione 55. ab Innoc. XI. proscripta, quam graves DD. docuerant apud Dia. par. 3. tr. 4. ref. 43. Et ratio est, quia præceptum Ecclesiasticum de Communione Paschali est pariter modificatio præcepti Divini instituentis hoc Sacramentum, non solum ut Viaticum, sed etiam ut alimentum; ut constat ex verbis Christi D. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam in vobis.* Unde institutum est cum obligatione suscipiendi illud, non solum in articulo mortis, sed etiam identidem in vita, prout præscribendum fuerat ab Ecclesia: præcepto autem Divino non satisfit per manducationem sacrilegam, qua venenum, non alimentum deglutitur, juxta illud Apostoli, *Probet seipsum homo &c. qui enim manducat, & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit:* ergo nec satisfit præcepto Ecclesiastico, quod est modificativum Divini. Deinde, etiam transmissio, quod Præceptum Communionis Paschalis sit merè Ecclesiasticum, neque satisfit illi per manducationem sacrilegam; præcipitur enim in cap. *Omnis utriusque sexus*, quod suscipiatur reverenter ut minimum in Paschate Eucharistiæ Sacramentum; ergo non satisfacit, qui suscipit sacrilegè. Huic tamen præcepto videtur satisfieri, si quis putet invincibiliter cum debita dispositione, ac reverentia ad illud accedere; quamvis enim ex oblivione mortalis detur pro tunc obex gratiæ; hæc tamen facile deinde consurget juxta probabilissimam sententiam, si per contritionem, aut per attritionem talis obex tollatur. Equidem non subscribo Cajetano, Soto, & Arriagæ disp. 14. de Sacramentis, putantibus Eucharistiam sublato obice per attritionem reviviscere, etiam si suscepta fuerit cum fictione positiva, & sacrilegè. Communiter enim hoc à DD. negatur, alioquin qui quotidie sacrilegè communicaret, in fine vitæ immensum gratiæ cumulum posita attritione ex præteritis sacrilegiis reportaret, quod videtur absonum: Censeo tamen, quod si Eucharistia suscipiatur cum fictione negativa, seu cum peccato invincibiliter oblito, sublato hoc obice per attritionem, ea reviviscat; non

non secus ac in sententia probabiliori ex Suar. Conin. & aliis reliqua Sacramenta reviviscunt: Nulla enim prærogativa, quæ aliis Sacramentis competit, est deneganda Eucharistiæ, nisi positivè ostendatur cum ejus institutione repugnare, cum sit Sacramentum omnium præstantissimum, in quo, ut loquitur Trid. sess. 13. *Salvator divitias Divini sui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium suorum.*

XII. Confirmatur illatio; quia communiter DD. docent satisfieri præcepto Confessarii imponentis pœnitentiam Sacramentalem, etiam si ponatur in statu peccati mortalis, quando fructus ex opere operato non potest ab illa parte integrali Sacramenti Pœnitentiæ causari, nisi sublato obice per contritionem, ut docet Perez, & alii (quicquid sit, an peccet venialiter, qui advertens se esse in mortali, in eo statu pœnitentiam implet; quod Suar. putat esse clarum, eo quod ponatur obex effectui illius partis Sacramenti; negant tamen Lugo, & Perez, ex praxi fidelium, quia ablato deinde obice damnum resarcitur, & totus ille effectus ex opere operato causatur) ergo à fortiori poterit præcepto Communionis satisfieri, communicando bona fide in statu peccati mortalis, esto nequeat gratia nutritiva tunc causari à Sacramento, sed sit causanda, quando per attritionem, ut communius docent, aufertur obex. Ratio in utroque casu est, quia effectus Sacramenti est finis extrinsecus præcepti, qui sub præceptum non cadit; solum cadit sub præceptum, ne quis sacrilegè communicet, & venenum sumat pro alimento, & pharmaco.

PROPOSITIO XV.

Pœnitens propria auctoritate substituere alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam impleat.

SYNOPSIS.

I. Possunt profectò propriæ satisfactiones aliis applicari. II. Hinc videtur posse pœnitentia à Confessario imposita in satisfactionem impleri per alium. III. Ut potest debitor per alium satisfacere; Et sicut potest vovens auctoritate propria votum in æquale, aut saltem in melius commutare. Si potest pœnitens reddi immunis à pœnitentia injuncta per plenariæ Indulgentiæ lucrationem, quidni per pœnitentiam impletam per alium.

IV. Sed nequeunt per alium poni actus pœnitentis Sacramentum constituentes, ut est Satisfactio. V. Nec præcepta injuncta possunt per alium impleri, præsertim quia qui peccavit, ipse debet pœnas luere. VI. Potest tamen aliquando Confessarius id ipsum imponere, quod pœnitens aut jejunes ver. gr., aut reperiat, qui pro se jejunet: In

quo casu probabiliter jejunium alienum proderit ex opere operato.

VII. Esto vovens possit votum commutare in evidenter melius, non potest tamen pœnitens similiter pœnitentiam commutare. VIII. Plenariæ Indulgentiæ non eximit à pœnitentia medicinali. IX. Pœnitentia verò satisfactoria solum indirectè relaxatur per Indulgentias. X. Tenetur pœnitens injunctam pœnitentiam acceptare, & implere, quin possit vellet eam luere in purgatorio.

I. EXponitur. Certum est posse fideles invicem suffragiis adjuvari, atque adeò posse unius satisfactionem pro aliis tam vivis, quam defunctis applicari. Quinimmodò communiter cum Suar. Lugo disp. 26. nu. 5. contra Medinam, & Corlubam docent, suffragia pro aliis applicata infallibiliter prodesse, dummodo adsint conditiones requisitæ, puta quod ponantur in statu gratiæ &c.: sicut enim infallibiliter prosunt satisfactiones Christi, & Sanctorum, quæ ab Ecclesia per Indulgentias pro defunctis applicantur, ut communius docent cum Suar. Val. Con. contra Cajet. Bonac. Layman apud Dian. p. 5. tr. 12. ref. 8., ita à fortiori proderunt infallibiliter satisfactiones propriæ, utpote proprii juris, aliis applicatæ. Quod videtur supponi in iis verbis Catechismi Romani dicentis: *Qui Divina gratia præditi sunt, alterius nomine possunt, quod Deo debetur, persolvere: Nec de hoc cuiquam fidelium dubitandi locus relictus est, qui in Apostolorum Symbolo Sanctorum Communionem profite-mur; non dicerentur autem fideles posse persolvere, nisi in manu haberent Divinam acceptationem, unde satisfactiones propriæ aliis applicatæ infallibiliter prodesse.*

II. Hinc nonnulli cum Palud. Sylv. Anton. Altifiodorensi apud Lugo disp. 25. nu. 79. docuerunt, quod si pœnitentia à Confessario imposita sit merè satisfactoria, & non medicinalis, & præservativa, possit pœnitens alium substituere, qui illam impleat, & sibi applicet eam satisfactionem; præsertim si alius cum majori devotione, atque adeò cum uberiori fructu opus illud exequatur.

III. Et ratio videtur esse, quia quilibet potest creditori suo etiam per alium satisfacere, siquidem ex reg. 72. juris in 6. *Qui per alium facit est perinde, ac si faceret per seipsum, & ex reg. 68. Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum.* Quod ex eo etiam videbatur posse evinci, quia nonnulli cum Portello, & Vivaldo apud Dia. p. 3. tr. 4. ref. 53. putarunt, posse pœnitentem auctoritate propria commutare pœnitentiam sibi impositam in opus evidenter melius; non secus ac in communi sententia apud Sanch. l. 5. cap. 19. vovens potest sibi votum commutare in evidenter melius; cum enim solus Deus sit creditor, optimè ejus voluntati satisficit red-

den-

dendo illi, quod est gratius; propterea in Cap. *Pervenit* de Jurejur. deciditur promissum non infringere, qui illud commutat in melius. Quinimò probabile etiam est ex Sanch. lib. 8. disp. 9. posse voventem commutare votum auctoritate propria in aliquid evidenter æquale: ergo poterit etiam penitens satisfactionem debitam Deo præstare substituendo alium, qui plenius penitentiam sibi impositam impleat; non secus ac potest quilibet lucrando indulgentiam plenariam reddi immunis à penitentia sibi à Confessario imposita, quatenus est satisfactoria, ut communius docent cum Tan. Gran. Fausto contra Valentiam apud Dia. p. 5. tr. 12. res. 3. Quicquid sit, an etiam reddatur immunis à penitentia quatenus præservativa, & medicinali; quod Lugo d. 24. sec. 2. cum Vasq. & Con. etiam concedit; probabilius verò Rodriq. Filliuc. cum eodem Valentia negant.

IV. Ostenditur falsitas primò, quia ex Florent. & Trid. sess. 14. c. 3. & can. 4. constat, materiam Sacramenti Pœnitentiæ esse tres illos actus penitentis, nempe Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem: ergo sicut nequit contritio poni per alium, ita nec potest Satisfactio alteri demandari.

V. Secundò, quia in aliis præceptis, puta de audienda Missa, de recitandis horis, de jejunando, non potest alius substitui, ut dicemus etiam in expositione propositionis 21. ergo à fortiori in hoc præcepto Confessarii: cum enim ex Trid. cap. 8. pœnitentia imponatur ad novæ vitæ custodiam, & ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem, constat exigi ad executionem hujus præcepti actionem personalem; ut ille ipse, qui peccavit, puniatur. Si enim Deus alienis satisfactionibus contentus esset, abundè satisfaceret pro quovis culparum cumulo satisfactionibus Christi D. infinitis, & superabundantibus. Quare tunc valent regulæ illæ juris, quod possit quis per alium facere, quod potest per seipsum, quando non exigitur ex speciali ratione actio personalis. Neque obstat auctoritas, quæ solet adduci D. Th. in 4. dist. 20. q. p. a. 2. dicentis, prodesse satisfactionem per alium factam; prodest enim ad sublevandum debitum peccatoris satisfaciendi pro culpis, eo pacto quo diximus fideles invicem suffragiis juvari; non tamen prodest ex opere operato, sicut debet prodesse satisfactio Sacramentalis.

VI. Gravis in hoc difficultas est, Utrum si Confessarius imponat pœnitenti v. g. jejunium cum facultate, quod possit alium sibi ad jejunandum substituere, tunc jejunium ab alio præstitum prosit pœnitenti ex opere operato, & sit pars Sacramenti Pœnitentiæ, non secus ac si ab ipso pœnitente præstaretur? Quod pœnitentia Sacramentalis causet ex opere operato remissionem pœnæ temporalis in penitente, nisi ponatur

in statu peccati mortalis, docent communiter cum Vasq. Con. Lugo contra Sotum, & Ledesnam apud Dicastill. disp. 14. dub. 9. cum sit pars Sacramenti integralis. In casu tamen posito Vasq. Layman. Bonac. Lugo, Con. Amicus apud Bardi in 72. Reg. Jur. putant, ipsam procuracionem jejunii alieni duntaxat esse satisfactionem Sacramentalem, non verò jejunium alienum, quod nullatenus prodest ex opere operato; tum quia jejunium alienum non est actus pœnitentis, prout debet esse satisfactio Sacramentalis ex CC. laudatis; tum etiam quia illud non imponitur à Confessario, sed à Penitente. Suar. verò, Fagun. Præpos. Fill. & alii apud eundem Bardi probabiliter docent, etiam jejunium alienum prodesse pœnitenti ex opere operato; quia dum fit ex ejus petitione, & cum consensu Confessarii, censetur moraliter esse opus ipsius pœnitentis. Quia in re Doctores advertunt, requiri justam causam, ut Confessarius in id consentiat; cum ex Trid. cap. 4. *Debeant Sacerdotes salutare, & convenientes satisfactiones injungere, ne si forte peccatis conivēant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quedam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.*

VII. Ad id, quod dicebatur, posse Pœnitentem propria auctoritate commutare pœnitentiam sibi injectam in opus evidenter melius; communissimè id negant cum Sanch. Con. Henr. Imò Lugo d. 25. nu. 96. dicit, sententiam oppositam adversari communi Theologorum, & Fidelium sensui; & Turrianus censet illam temerariam; quemadmodum enim non licet auditionem Missæ v. g. ab Ecclesia præceptam, & jejunium Quadragesimale commutare in opus evidenter melius, ita à fortiori nec pœnitentiam à Confessario tanquam Judice injectam, quæ est pars integralis Sacramenti: sicut etiam pro operibus à Pontifice impositis ad lucrandam Indulgentiam nemo potest propria auctoritate aliud opus evidenter melius subrogare. Ideò potest vovens commutare votum in opus evidenter melius, quia in voto obligatio oritur ab ipso vovente, qui solam se obligat ad opus illud, quatenus est Deo gratum; quare si deinde ponit opus, quod constat esse Deo gratius, votum illud non violat. At obligatio adimplendi pœnitentiam, sicut obligatio aliorum præceptorum, oritur ex voluntate aliena, cui tenemur nosmet conformare; unde non possumus aliud opus præstantius subrogare, sive à nobis, sive ab alio pro nobis illud ponatur.

VIII. Ad id quod additur, quod possit pœnitens lucrando Indulgentiam plenariam eximi ab onere implendi pœnitentiam impositam, saltem satisfactoriam, si minus medicinalem, Suar. disput. 38. sectione 10. nu. 10. advertit, id temporis rarò, vel numquam licere omittere pœnitentias

tias impositas propter Indulgentias; quia revera imponuntur levissimæ pœnitentiæ, quæ vix sufficiunt per modum medicinæ. Addit Valen. l. c., quod si hæc sententia esset vera, nunquam homo teneretur pœnitentiam adimplere, quia innumeræ suppetunt Indulgentiæ, quas pœnitens posset lucrari; quod non reputare absurdum, videtur absurdissimum. Illud equidem censeo, non esse admittendum, quod pœnitens ad pœnitentias medicinales (à quibus per indulgentias eximi non potest) non teneatur; siquidem ex Trid. sess. 14. cap. 8. etiam pœnitentia salutaris, & medicinalis virtute clavium à Sacerdote tanquam Judice simul, & Medico imponitur; propterea quamvis Medicus, quæ talis, det solum consilium, non præceptum de pharmaco sumendo, ut loquitur Lugo; in Sacramento tamen Pœnitentiæ ex institutione Christi pharmacum præcipitur, ut ex communi sensu, & usu Ecclesiæ colligitur; Sicut Judex, quæ talis, reum confessum debet damnare; in Sacramento tamen Pœnitentiæ ex institutione Christi debet absolvere. Propterea Gratianus apud Sanctar. de Jubil. cap. 3. dub. 13. dicit, esse communem Theologorum sententiam, quod pœnitens etiam ad pœnitentiam medicinalem obligetur, dicente Trident. sess. 14. cap. 8. *Claves Sacerdotum non ad solvendum duntaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres & credunt, & docent*; Cum autem antiqui Patres non distinxerint inter potestatem ad obligandum circa pœnitentias satisfactivas, & salutare, dicendum, quod ad utrasque obligare possit Confessarius.

IX. Verum quamvis possit pœnitens omnino eximi ab onere pœnitentiæ injunctæ lucrando plenariam Indulgentiam; juxta doctrinam Cardin. de Lugo dist. 27. num. 31. approbatam à Salmanticensibus DD. & a Salas, & Rodriq., non idcirco potest aut pœnitentiam illam in opus evidenter melius commutare, aut ad illam implendam alium sibi substituere. Ratio est, quia, ut notat Suar. disp. 50. sect. 3., & Præpos. q. 14. dub. 5. pœnitentia in Sacramento injuncta, per Indulgentiam relaxatur indirectè, quatenus iis subtrahitur fundamentum, nempe reatus pœnæ apud Deum debitæ; unde Sacramentum non remanet mutilum per hoc, quod non impleatur ab ipso pœnitente pœnitentia injuncta: in tantum enim hæc requiritur ad Sacramentum integrandum, in quantum est debita; quando verò per Indulgentiam requisitam non est amplius debita, Sacramentum sine ea satisfactione remanet integrum; vel ad summum integratur ea voluntate lucrandi Indulgentias: quod tamen non contingit, si pœnitentia debita commutetur, aut per alium ponatur; cum non ponatur opus à Judice præscriptum in foro sacramentali.

X. Dices. Juxta sententiam plurium Doctorum, cum Navar., Soto, Villal., Fabro apud

Dian. p. 2. tract. 15. ref. 52. potest pœnitens citra mortale nolle pœnitentiam injunctam implere, contentus luendi in purgatorio pœnam temporalem debitam: ergo à fortiori poterit citra mortale velle per alium pœnitentiam implere, ita ut sibi ea profit, si minus ex opere operato, saltem ex opere operantis, & quod superest pœnæ debitæ, relinquat in alia vita luendum, aut in hac vita delendum per alias operationes satisfactorias proprias, aut per Indulgentias, aut per Sacrificia.

Respondeo, sententiam illam communiter à Theologis rejici, maximè post Trident., teste Lugo d. 25. num. 68., & à Vasquez, ac Victoria reputari contra fidem, à Suarez temerariam, ab aliis periculosam, & improbabilem, quamvis pro ea plures alios DD., qui post Tridentinum scripserunt, congerat Diana p. 3. tract. 4. ref. 51. Cum enim ex Trid. loc. c. Sacerdos potestatem habeat ligandi, non poterit pœnitens ab obligatione pœnitentiam implendi ullatenus se eximere; atque adeò ad illam acceptandam, & implendam tenetur sub mortali: Quamvis materiæ parvitas ex communi sententia contra Joan. Sanc. in sel. d. 15. à gravi obligatione excuset; qualis esset v.g. recitare Psalmum Miserere; cum non censeatur gravis irreverentia quoad hanc levem partem relinquere Sacramentum mutilum. Adde, pœnitentias id temporis, ut diximus ex Suar., esse levissimas, ut vix sufficiant per modum medicinæ; cum autem pœnitens ad medicinales pœnitentias teneatur, ut ostendimus, nec possit in Purgatorio hoc pharmacum sumere, esto possit pro pœnis debitis satisfacere, sit, quod non possit pœnitentiam impositam respicere: dummodo tamen, ut notat Lugo num. 73., non sit irrationabilis, & dissona consuetudini rationabiliter introductæ ob humanam fragilitatem. Adde demum, quod si non teneretur pœnitens impositam pœnitentiam implere, nec teneretur Sacerdos sub gravi illam injungere convenientem peccatis; quod tamen est contra Tridentinum laudatum; ut propterea communiter rejiciantur Homobonus, Beja, & alii apud Dianam loc. cit. ref. 97., putantes excusari à mortali Confessarios, qui pro gravibus delictis parvas pœnitentias imponunt, si in absolvendo addant clausulam illam: *Quidquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum*: Solum excusantur, quando ob impotentiam, vel fragilitatem pœnitentis leviolem satisfactionem injungunt, ex D. Tho., Suar., & aliis communiter; quia in hoc Sacramento magis attenditur emendatio, & salus pœnitentis, quam satisfactio pro pœna.

PROPOSITIO XVI.

Qui beneficium Curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.

SYNOPSIS.

I. Videtur posse Curatus simplicem Sacerdotem in Confessarium eligere etiam post Tridentinum. II. Tum ex consuetudine introducta. III. Tum ex privilegio in corpore Juris. IV. cum possit Parochus juxta nonnullos concedere simplici Sacerdoti facultatem audiendi Confessiones suarum ovium, poterit etiam eandem facultatem tribuere pro se. V. Possunt id Prælati Regulares, Vicarius Capitularis, & Abbates exempti, quidni etiam Curati?

VI. Obstat tamen Tridentinum revocans à curatis isthac privilegia. VII. Ne Episcopi quidem possunt simplicem Sacerdotem non subditum in Confessarium eligere, ut declaravit Gregorius XII, à fortiori nec Parochi.

VIII. Esto viguerit olim ea consuetudo, ut quilibet Sacerdos posset alterius Sacerdotis, nedum Parochi, confessionem audire, illi tamen derogatum est per Tridentinum. IX. Derogavit pariter Concilium privilegio in corpore Juris inserto, decrevitque, Sacerdotem, cui deest Approbatio, non esse idoneum, qui in Confessarium eligatur. X. Est improbable, quod possit Parochus simplicem Sacerdotem exponere ad audiendas suarum ovium confessiones. XI. Probabiliter tamen potest exponere alium Parochum, aut Sacerdotem alibi approbatum. XII. Quid dicendum de Regularibus alibi approbatis? XIII. Prælati Regulares, cum possint suis subditis facultatem tribuere, ut simplici Sacerdoti confiteantur, poterunt ipsi consequenter hujusmodi Confessarium eligere. XIV. Vicarius Capitularis, & Abbates exempti possunt instar Episcopi simplicem Sacerdotem eligere, ex eo quod possint illum approbare; quod tamen non potest Parochus.

I. EXponitur. Cum Trid. sess. 23. cap. 15. exigat in Confessario sæcularium, etiam Sacerdotum, tanquam essentialia requisita, vel Beneficium Parochiale, vel Approbationem ab Ordinario, communis sententia fert, solum Episcopum posse eligere sibi in Confessarium Sacerdotem simplicem sibi subditum, aut in propria Diocesi, quia eligendo illum simul approbat; unde habet approbationem Ordinarii essentialiter requisitam; reliquos verò habentes beneficium Curatum, non posse post Tridentinum eligere Confessarium, qui careat ea approbatione. Nihilominus posse Parochum, non secus ac Episcopum, eligere sibi simplicem Sacer-

dotem in Confessarium, quamvis non relatè ad absolvendum à reservatis, docuerunt non pauci cum Soto, Vega, Ledesma, Panormit., Gasp. Hurtado, Pasqualigo decis. 105. Leandro à Sacr. tr. 5. de Pœn. disp. 11. qu. 34., ut videre est apud Mendo dissert. 10. q. 7.

II. Moventur primò, quia ita videtur consuetudine introductum, ut fatentur Gerson, Ostiensis, & alii apud Suar. disp. 27. de Pœn. sect. 3. quos sequuti sunt post Trident., Navar., & Sotus in 4. dist. 18. qu. 4. art. 2. ubi hæc habet: *Curati consuetudine habent, ut possint sibi eligere Confessores, præterquam in casibus reservatis; quin vero & universi simplices Sacerdotes eadem gaudent facultate, ut sibi promiscuè quemcunque eligant Sacerdotem.*

III. Deinde, quia ex cap. ult. de Pœnit., & Remiss. Episcopi, & inferiores Prælati exempti facultatem habent eligendi sibi Confessarium providum, & discretum præter sui Superioris licentiam; ejusque concessionis assignatur ratio, *Ne scil. pro dilatione pœnitentiæ periculum imminuat animarum;* cum enim supponantur exempti, oporteret expectare licentiam à Pontifice, vel alio Superiore fortè absente, ut possent confiteri. Quod autem nomine Prælatorum exemptorum veniant etiam Parochi, docent Panormit., & alii: quia in certis casibus habent jurisdictionem in foro contentioso: possunt enim excommunicare pro furto, rapina, & similibus, ut docet D. Thom. in 4. dist. 18.: Quare sicut post Tridentinum possunt sibi Confessarium eligere Prælati Curia Romanæ, Auditores Camerae, Thesaurarii, Clerici Camerae, Auditores Rotæ, Magister Sacri Palatii, ut docent nonnulli cum Suar. dis. 27. sect. 2., & Fillii. apud Dian. p. 10. tract. 16. res. 76., quia sunt Prælati exempti; ita pariter Parochi. Neque dici potest, quod revocetur à Tridentino hujusmodi privilegium: Nam cum sit insertum in corpore juris, non revocatur per clausulas generales, sed debet de eo fieri specialis mentio, ne passim fiat juris correctio.

IV. Tum etiam, quia potest Parochus exponere Sacerdotem simplicem ad excipiendas confessiones suarum ovium, ut docent non pauci cum Ledesma, Orellana, Thoma Hurtado, Jo: de la Cruz apud Dian. p. 10. tr. 6. res. 65.; ergo etiam potest eligere sibi simplicem Sacerdotem in Confessarium. Consequentia sequitur; quia communiter DD. docent cum Angelico in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 5. quæst. 4. apud Sanch. lib. 8. de Matrimon. disp. 3., quemlibet posse uti auctoritate, & licentiis, quas potest aliis concedere. Cum enim Superior duas personas repræsentet, alteram Superioris, secundum quam suam jurisdictionem aliis potest delegare, & licentias concedere; alteram hominis, seu partis communis, secundum quam jurisdictioni sub-

icitur,

citur, poterit auctoritatem suam erga seipsum exercere, non secus ac erga subditos, ne ipse sit peioris conditionis, quam subditi. Antecedens autem probatur ex Cap. *Placuit*, & ex Cap. *Omnis utriusque sexus*, de Pœn., & Remiss. ubi ea facultas Parochis conceditur. Neque dici potest, illam revocatam esse à Tridentino sess. 23. c. 15. ubi requirit approbationem Ordinarii in eo, qui audit Confessiones secularium, si careat beneficio Parochiali, non obstantibus privilegiis, aut consuetudine in contrarium: Nam hæc facultas non competit Parochis ex ullo privilegio, aut consuetudine, sed ex proprio munere, ut putant nonnulli apud Fagund. 2. Præ. Eccl. lib. 7. cap. 2. num. 42.

V. Denique, quia Prælati Regularis, Vicarius Capitularis, & Abbates exempti, quamvis non sint Episcopi, possunt eligere sibi in Confessarium Sacerdotem ab Episcopo non approbatum, ut docent communiter cum Suar., Fagund. & aliis, quin id deroget Tridentino requirenti approbationem ab Episcopis: ergo etiam Parochi, & omnes habentes beneficium Curatum, seu curam animarum habentes, qui ex proprio munere possunt earum confessiones audire.

VI. Ostenditur tamen falsitas ex Suar., Vasq., Lugo, & aliis communissimè apud Mendo loc. cit., quia Trid. sess. 23. cap. 15. decrevit, *Nulum etiam Regularem posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochia e beneficium habeat, aut ab Episcopis idoneus iudicetur, & approbationem obtineat; non obstantibus privilegiis, & consuetudine quacunque etiam immemorabili*: ergo esto Parochi olim aut ex consuetudine, aut ex privilegiis possent sibi in Confessarium eligere simplicem Sacerdotem, post Tridentinum tamen nullatenus possunt.

VII. Confirmatur, quia cum Romæ dubitatum fuerit, num in hoc decreto Tridentini nomine Sacerdotum venirent etiam Episcopi, ita ut ne Episcopis quidem liceret eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non subditum extra propriam Diocesim non approbatum ab Ordinario? & ad hoc dubium decidendum deputata fuerit Congregatio decem Cardinalium, quorum quinque in partem affirmativam inclinarunt, quinque in negativam, ob rationes, quas Suarius refert disput. 28. de Pœnit. sect. 4., Greg. XIII. in ea sententiarum diversitate consultus, respondit, *In re dubia tutius est adherere decreto Concilii Tridentini*. Quare si ne ipsi quidem Episcopi eligere possunt in Confessarium simplicem Sacerdotem, qui careat approbatione Episcopi à Tridentino essentialiter requisita; & eatenus solum possunt eligere simplicem Sacerdotem subditum extra Diocesim, aut non subditum in propria Diocesi, in quan-

tum per hanc electionem illum approbant, qui possint non subditum extra propriam Diocesim approbare; à fortiori Parochi, & alii habentes solum Beneficium Curatum eligere non poterunt sibi in Confessarium simplicem Sacerdotem destitutum approbatione sui Episcopi. Certè, quæ adducuntur ab Adversariis in favorem Parochorum, à fortiori militarent in favorem Episcopi; præsertim quia privilegium concessum Episcopis in corpore juris cap. fin. de Pœnit. & Remiss. eligendi sibi Confessarium idoneum, non deberet revocari per clausulam illam generalem Tridentini, ubi dicitur solum, *Non obstantibus privilegiis, &c.*; tum etiam quia nomine *Sacerdotis* in odiosis non venit Episcopus; unde non videtur in eo decreto Trid. Episcopus comprehendi. Et tamen Gregor. XIII. declaravit, etiam Episcopos eo decreto ligari, ut videre est apud Fagund. 2. Pr. Eccl. lib. 7. cap. 2. num. 79., quia scilicet verba Concilii sunt universalis, atque adeo etiam Episcopos includunt, quin obstant rationes adductæ. Non enim datur sufficiens fundamentum ad dicendum, quod per clausulam illam generalem non revocetur privilegium illud Episcoporum insertum in corpore juris: Et hoc transmissio, privilegium illud solum dicit, quod possint Episcopi eligere Confessarium idoneum, & Tridentinum non derogat huic privilegio, sed solum decernit non esse idoneum, si careat approbatione Episcopali. Deinde quamvis in odiosis nomine Sacerdotum non veniant Episcopi; nihilominus materia isthæ non videtur posse dici odiosa, sed favorabilis, cum sit in favorem Sacramenti, & conscientie, & propriè nullum jus auferat ab Episcopis, qui etiam nunc possunt vices suas idoneis delegare; sed solum apponat conditionem ex parte eorum quibus deleganda est jurisdictio, ut dicantur idonei. Quare si rationes istæ ex declaratione Pontificis non suffragantur Episcopis, à fortiori non suffragabuntur habentibus Beneficium Curatum; unde nullatenus poterunt simplicem Sacerdotem carentem approbatione Episcopi in Confessarium eligere.

VIII. Ad primam rationem in contrarium: Negant communius eam consuetudinem ante Tridentinum viguisse, quod Parochus simplicem Sacerdotem in Confessarium eligeret: sed hoc transmissio, decretum Tridentini requirit in Confessario approbationem, non obstante quacunque consuetudine in contrarium. His adde, ut advertit ingeniosus Recentior ex Suar. disp. 27. sect. 3., ex sola consuetudine introduci non posse, quod aliquis habeat facultatem eligendi sibi in Confessarium simplicem Sacerdotem carentem jurisditione, seu facultate Episcopi ad Confessiones excipiendas; cum Jurisdictio ista sit jure Divino requisita, & nulla consuetudo possit adversus jus Divinum prævalere, ut communiter

Theologi docent. Solum ex consuetudine eligendi simplicem Confessarium poterit introduci facultas illum eligendi, quatenus Prælati videntes id, & tacentes, implicite dant consensum, & jurisdictionem; unde facultas non habetur ex nuda consuetudine, sed ex implicito etiam Episcopi consensu, ratihabitione de præfenti; quam esse sufficientem ad Confessiones audiendas docent communiter contra Nugnum apud Dia. p.3. tr.4. ref.68. (Quicquid sit, an sufficiat etiam ratihabitione de futuro, quando scilicet habentur signa externa, quæ non indicant præfentem voluntatem Episcopi; sed solum præsumunt, quod vellet Episcopus facultatem concedere: quod Fill. ex Bonac., Medina, Sylv., & aliis putat esse probabile; communius tamen negant apud eundem Dianam, & apud Sanch. l.3. de Matr. disp.35.) Quare si post Tridentinum alicubi ista consuetudo imbibens consensum Episcopi tacitum & ratihabitionem de præfenti daretur, ea certe sufficeret; ut possit eligi in Confessarium simplex Sacerdos, quia sub hoc Episcopi consensu non careret jurisdictione, & approbatione Episcopi; eam autem consuetudinem non dari de facto in Parochis, & à fortiori in quovis Sacerdote, docent communiter, & constat experientia.

IX. Ad secundam: diximus privilegium illud ne Episcopis quidem suffragari post Tridentinum, vel quia est derogatum, vel quia disertis verbis Concilium decernit, Confessarium non posse dici idoneum, & providum, si careat approbatione Episcopali. Hinc, ut notat Dia. p.10. tr.16. ref.76. Prælati Curia Romanæ, & alii exempti non audent eo privilegio uti, eligendi Confessarium non approbatum ab Episcopo; si enim privilegium hoc Episcopis post Trid. non favet, quomodo poterit aliis Prælati inferioribus favere? Adde Parochum in eo privilegio nullatenus includi, cum re vera non possit dici Prælati exemptus; subjacet enim jurisdictioni Episcopi; imò nunquam in jure nomine Prælatorum veniunt Parochi; quin potius in Clement. *Dudum* de Sepulturis fit aperte distinctio inter Parochos, & Prælatos.

X. Ad tertiam; Sententia illa, quod possit Parochus simplicem Sacerdotem exponere ad audiendas Confessiones suarum ovium communissime cum Suar. disp.28. sect.4. apud eundem Dianam censetur improbabilis; quamvis enim ratione sui muneris Parochi habeant potestatem ordinariam delegandi vices suas alteri Sacerdoti; at post Tridentinum solum possunt vices delegare in ordine ad audiendas Confessiones Sacerdoti approbato ab Episcopo; & ideò hunc tantum possunt sibi in Confessarium eligere.

XI. Illud admittimus cum Suar. disp.28. sect.4. Fill. Trullench. Nav. & aliis communius con-

tra Nugnum apud Dia. p.3. tr.4. ref.130. Parochum posse jure suo delegare vices suas, & jurisdictionem in ordine ad audiendas Confessiones alteri Parocho, necnon Sacerdoti approbato ab alieno Episcopo: dummodo, ut notat Con. disp.8. de Sacr. num.57. Episcopi non repugnent. Ratio est, quia sic habetur quicquid exigit Trident. nempe Episcopi Approbatio, vel Parochiale Beneficium, & simul Jurisdictio; hæc enim potest à Parocho jure suo aliis delegari, dummodo habeant requisita à Tridentino; quod solum requirit approbationem Episcopi, seu publicum testimonium de idoneitate Sacerdotis, ne ab ineptis Ministris Confessiones audiantur, quin exprimat a quonam Episcopo facienda sit Approbatio. Et licet multi velint faciendam esse ab Episcopo loci, in quo auditur Confessio, alii verò putent, quod ab Episcopo poenitentis; Suarez tamen, Lugo, & alii docent faciendam esse ab Episcopo Confessarii; imò Henriquez cum aliis apud Dicast. disp.10. n.297. putat sufficere approbationem cujusunque Episcopi. Unde sequitur, quod Parochus in Diocesi Nolana v. g. possit suam jurisdictionem delegare Sacerdoti approbato ab Archiepiscopo Neapolitano, vel ejus Diocesis Parocho.

XII. Neque obstat, quod dicitur in Bulla Clementis X. quæ incipit *Superna*, ubi declaratur, quod Regulares in una Diocesi approbati non censeantur approbati ubique, ut proinde non possint in alia Diocesi Confessiones audire sine nova approbatione illius Episcopi, quod etiam declaraverat Innocent. X. apud Dia. p.10. tr.16. ref.75. Nam, ut notat Recentior non ignobilis, solum uterque Pontifex voluit limitare usum jurisdictionis Regularibus competentis vi suorum privilegiorum, ne audirent Confessiones in aliqua Diocesi invito Ordinario: At quando jurisdictio eis à Parocho delegatur relatè ad suas oves, & Episcopus non est invitatus, non est, cur non possint Confessiones audire, si aliunde habeant à proprio Episcopo approbationem; Non secus ac in communi sententia apud Vasq. in 3.p. q.92. ar.3. dub.4. possunt Parochi alienæ Diocesis easdem Confessiones audire, si iis à Parocho proprio delegetur Jurisdictio relatè ad suos Parochianos; ut proinde communius doceant apud Dia. p. p. tr.11. ref.8. approbatum in una Diocesi posse virtute Jubilæi, aut Bullæ Cruciatæ eligi ubique gentium, ut absolvat à reservatis, prout expressè in Bulla plumbea conceditur.

Adverto tamen cum Dian. loc. cit. consultius esse in praxi sequi opinionem oppositam, quando commodè potest ab Episcopo loci peti facultas, ne detur offensionis locus. Hac de causa licet Greg. XIII. concesserit Confessariis Societatis Jesu approbatis, ut quocumque sive mari, sive terra iter faciunt, possint non repugnantibus Curatis

ratis Parochialium Ecclesiarum verbum Dei prædicare, & quorumcunque Christi fidelium Confessiones audire; dummodo id non faciant in Oppidis, aut locis, in quibus Ordinarii existunt, nisi eorum licentia desuper obtenta: Nilominus ad vitandam Episcoporum offensionem, P. Generalis in Comp. Privil. Soc. Jesu, V. *Confessarius* nu. 2. mandat, ut Confessarii nostri missi ad fructificandum in aliqua Diœcesi, etiam in itinere possint, sicut & reliqui Societatis operarii, uti hac facultate, etiam intra eandem Diœcesim, ad quam destinati sunt, per eam tamen non excurrant, antequam recta ad Episcopum, vel eo absente, ad eius Vicarium tendant, illi se offerant, & facultatem fructificandi obtineant; quod si longè illi absint, petant per literas.

XIII. Ad Quartam: Quod attinet ad Prælatos Regulares, idcirco possunt eligere simplicem Sacerdotem, quia Trident. loc. cit. approbationem Episcopi in Confessario exigit solum relatè ad Confessiones secularium; quare cum possit Prælati Regularis suis subditis concedere facultatem, ut simplici Sacerdoti confiteantur, poterit pariter ipse sibi simplicem Sacerdotem in Confessarium eligere, siue propriæ Religionis, siue externum, ut docent communissimè contra Peregrinum apud Dia. p. 4. tr. 4. ref. 1. & 3.: Quamvis virtute Jubilæi non possint Regulares absolvi à reservatis, nisi Confessarius fuerit ab Episcopo loci approbatus, ut fuscè ostendi in opusc. de Jubilæo q. 9. ar. 4. pag. 313. & docent communius contra Boss. Bonac. & alios apud Dia. p. 5. tr. 12. ref. 17.

XIV. Quod verò spectat ad Vicarium Capitularem, Abbates exemptos, & alios huiusmodi, verum quidem est, quod possint simplicem Sacerdotem, non secus ac Episcopi, in Confessarium eligere; & ratio est, quia cum habeant jurisdictionem Episcopalem, possunt instar Episcoporum simplicem Sacerdotem approbare in ordine ad audiendas Confessiones suarum ovium, & consequenter etiam in ordine ad audiendam confessionem suam, cum non debeat esse, ut diximus, peioris conditionis Superior, quam subditus. Neque obstat, quod Tridentinum eo loco exigit approbationem ab Episcopis; Nam communiter docent apud Dicastill. disp. 10. num. 290., & praxis Ecclesiæ ostendit, Tridentinum nomine Episcopi sumere eos, qui habent jurisdictionem Episcopalem, ut sunt Capitulum Sede vacante, Vicarius Episcopi, Archiepiscopus in Diœcesibus Suffraganeorum tempore visitationis, & nonnulli Prælati exempti, ac Abbates habentes in foro exteriori jurisdictionem Episcopalem respectu secularium: cum autem Parochus jurisdictionem Episcopalem non habeat, sicut non potest Sacerdotem simplicem ad audiendas Confessiones approbare, ita neque poterit illum sibi in Con-

fessarium eligere, nec delegare eidem suam Jurisdictionem in ordine ad audiendas Confessiones suarum ovium.

PROPOSITIO XVII.

Est licitum Religioso, & Clerico Calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non suppetit; uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus vel ipsi Religioso, vel ejus Religioni publicè, & coram gravissimis Viris prædicta impingere, nisi occidatur.

PROPOSITIO XVIII.

Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam Judicem, a quo iniqua certò imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum vitare.

SYNOPSIS.

I. Quoad priorem thesim spectat, ea suadetur, quia potest secularis gladio impedire volentem percutere baculo: ergo etiam volentem percutere lingua, seu calumniatorem poterit occidere cum moderamine debito; atque adeo etiam Ecclesiasticus, cui magis incumbit bonum nomen servare. II. Potest Religiosus, & Clericus defensione occisiva cum moderamine inculpata tutelæ defendere vitam, & res magni valoris, quidni etiam famam occidendo calumniatorem?

III. Verum ne laicis quidem licitum est calumniatorem interficere ex Propositione 30. ab Innocentio XI. proscripta. IV. Ut possit aliquis ad defensionem interfici, duo requiruntur, & quod evidenter damnum grave inferatur, & quod evidenter non possit alia via impediri. V. Hinc potest aliquando interfici invasor vitæ, aut rerum familiarium, nunquam tamen calumniator invasor famæ: Ecclesiastici, quibus fuga non est ignominiosa, non possunt vitæ invasorem occidere, si possunt fuga se defendere. VI. Controversum est, num possint Ecclesiastici bona externa magni valoris defendere defensione occisiva.

VII. Hinc patet falsitas thesisi sequentis de occisione Accusatoris, &c. VIII. Necnon 32. & 33. Innocentii XI. de defensiva occisione eorum, ad quæ solum habetur jus inchoatum. IX. Sicut etiam trigesima de occisione ejus, qui post impactam alapam fugit.

fugit. X. *Ac trigesima prima de occisione illius, qui unum aureum furatur.* XI. *Nequit vir nobilis interficere illum, à quo solum contumeliis afficitur, quin velit desistere.* XII. *Potest tamen vita invasor cum moderamine debito interfici, quamvis praevideatur decessurus in mortali; cum enim possit ab invasione desistere, non dicitur esse in extrema necessitate.*

I. **P**rior propositio ipsissimis verbis discutitur à P. Francisco Amico disp. 36. de Justit. num. 118. apud Dia. p. 7. tract. 10. ref. 28., ubi momenta rationum pro parte affirmativa disputandi gratia proponuntur, quin ea admittatur; quippe quæ communi sententiæ refragatur. Illam tamen admittunt Sayr., Nav., Jo. Sancius, Caramuel apud Mendo dissert. 4. qu. 2.

Primò, quia possunt hoc sæculares, ergo etiam Clerici, ac Religiosi, quibus magis incumbit bonam famam servare, ut possint salutis proximorum utilem operam navare. Antecedens admittitur à Bannez, Nav., & aliis apud Less. c. 9. nu. 82.; cum enim possit sæcularis impedire gladio volentem percutere ipsum baculo, poterit etiam volentem percutere lingua, seu calumniatorem cum moderamine debito occidere.

II. Deinde, quia ex communi Jurisperitorum pronunciato, ut notat Clarus apud Less. l. c. periculum famæ æquiparatur periculo vitæ, & ex Bannez, Lopez, Armilla apud Mendo l. c. fama pretiosior est vita; atqui potest Religiosus defendere vitam defensione occisiva, ut communius concedunt: ergo etiam famam.

Denique, quia *melius est bonum nomen, quam divitiæ multæ*, ut dicitur Prov. 22., sed ad defendendas res magni valoris potest Clericus, & Religiosus occidere invasorem, ut docent ad quadraginta DD. apud Cardenas 3. p. Cris. Theolog. disp. 57., & apud Dia. p. 5. tr. 4. ref. 17.: ergo etiam ad defendendam famam, seu bonum nomen.

III. Ostenditur falsitas, quia ne laicis quidem licet interficere calumniatorem: ergo à fortiori non licet Clericis, ac Religiosis, qui honoribus mundanis nuncium remiserunt, ut vestigiis Christi inhærent, cujus mansuetudinem, ac lenitatem debent imitari: præsertim quia interficiendo calumniatores famam amitterent potius, quam servarent. Antecedens constat ex propositione 30. damnata ab Innoc. XI., quæ habet: *Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit*; Quam olim docuerunt Bonac. disp. 2. de contract. qu. ult. sect. 1. pun. 10., Nav., & alii apud Pasqual. decis. 441.

IV. Ratio à priori, cur nemini id liceat, fundatur in illa maxima, & regula generali, quod scil. ut possit invasor licite interfici, duo requirantur, & quod evidenter damnum grave inferat, & quod evidenter non possit moraliter alia via

damnum illud impediri; aliter, ut notant communiter DD., innumeris cædibus aperiretur ostium cum magna Reip. perturbatione; Sed in casu nostro nec est evidens, quod damnum grave sequatur ex hoc, quod aliquis nitatur calumniam inferre; cum sæpè calumnia apud cordatos viros, ut calumnia habeatur, atque adeo solum calumniatorem dehonestet; Nec est evidens, quod non possit aliter gravis infamia declinari, nempe per Judicem, adhibendo testes, &c. Et quamvis aliquando possit alicui utrumque evidens apparere, & quod grave damnum ex parante calumniam imminet; & quod non suppetat alius modus illud declinandi, quam per necem invasoris, non proinde licita esse potest calumniatoris occisio; quia facile homines ex passione hallucinantur; unde debuit absolute à natura tale medium ad vitandam calumniam prohiberi; eo quod majus esset damnum in Republica ex frequentibus cædibus, quæ haberentur, quam bonum, quod inde sequeretur; & quia bonum publicum prævalere debet privato, ideò toleranda potius in aliquo casu ab innocente aliqua dehonoriatio, quam permittenda defensio isthæc occisiva. Et per hæc patet ad primam rationem oppositæ sententiæ.

V. Ad secundam: falsum est famam vitæ æquiparari, nedum præstare; sed hoc transmissio, ex regula præjacta patet disparitas; Malum enim, quod intentatur ab invasore, qui stricto pugione vult vitam adimere, est evidens, & evidenter non potest aliter declinari; secus verò malum, quod ab invasore famæ intentatur per calumniam, ut ostendimus: ergo non solum non potest occidi calumniator post calumniam impositam, quia tunc non esset defensio, sed ultio, sed neque potest occidi, dum calumnia imminet; quia defensio ista occisiva est immoderata; non secus ac excedens, & illicita est defensio occisiva furis, quæ fiat pro conservatione unius aurei, juxta propositionem 31. damnatam ab Innocent. XI. Quod specialiter verum est in Clericis, & Religiosis, relatè ad quos jactura honoris minoris æstimatur, quam relatè ad viros Equestres, ut proinde vir Equestris, ex communi doctrina apud Less. c. 3. tr. 3. par. 3. cap. 3. non teneatur fugere aggressorem cum suo dedecore, sed possit ab illo se defendere defensione occisiva; quod tamen non est licitum Ecclesiasticis, aut hominibus, quibus fuga non est ignominiosa, ut docent communissime (quamvis nonnulli apud Dian. p. 4. tr. 4. ref. 49. putent, quod hi ex charitate tantum, non verò ex justitia fugere teneantur; unde si aggressorem occidant, non teneantur ad restitutionem). Sic etiam tenetur filius fugere Patrem invadentem, & frater fratrem, quia horum fuga pietati ascribitur, non timiditati.

VI. Ad tertiam: Valdè controversum est, num liceat, saltem Ecclesiasticis, defendere bona exter-

terna magni valoris cum dispendio vitæ invasoris, ut videre est apud Dia. p. 5. tr. 5. r. 17.; & Less. l. c. Sed eo transmissio, recurrit eadem disparitas modò adducta; quia scilicet est evidens grave damnum, quod ex furto sequitur, & evidens moraliter debet esse, quod non possit facile illud aliter resarciri; quod non habetur, si calumnia imminet.

VII. Ex quibus omnibus constat primò falsitas propositionis 18. sequentis, quæ habet: *Licet interficere Accusatorem, falsos testes, ac etiam Judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare*; quod non pauci graves DD. cum Moli., Nav., Bannez, Tann. apud Dian. par. 5. tr. 4. res. 7. defenserunt; & aliqui doctrinam hanc extenderunt ad occidendum testem paratum revelare crimen occultum; nonnulli verò cum Con. Escob. & ipso Dian. putarunt id esse vetitum jure tantum positivo. Sed dicendum ex rationibus adductis etiam naturali jure id prohiberi. Ratio est, tum quia si solum lex positiva prohiberet in hoc casu defensionem occisivam, quæ supponeretur jure naturæ permessa, talis lex esset nimis ardua, atque adeò indigna legislatore humano: Idcirco potest Deus aliquam actionem arduam præcipere, quia simul dat vires, ut facile ponatur, juxta illud Trident. sess. 6. cap. 11. *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis*: at legislator humanus non præbet vires ad ferendum onus præceptorum, & ideò non debet grave onus imponere: Tum etiam quia defensio ista occisiva testium, & Judicis iniqui est immoderata, cum possit facile damnum imminens declinari adhibendo alios testes, appellando, reclamando; quod si non possit aliquando damnum impediri, id est per accidens, tribuendumque proprio infortunio; non secus ac si de Cælo vita, aut propria bona tangantur. Non debuit enim natura propter bonum alicujus privati in aliquo raro casu permittere hanc defensionem immoderatam, quæ innumeris cædibus ansam daret; cum quilibet ex passione facile sibi persuadeat Judicem esse infensum. Ad eum modum, quo non debuit natura fornicationem permittere pro illo raro casu, in quo aliquis putaret bonam proles educationem non esse defuturam; eo quod quilibet æstro passionis percitus facile sibi suaderet, quod hic & nunc bonæ educationi proles esset prospiciendum, & sic luxuries ubique debaccharetur.

VIII. Constat secundò ex iisdem rationibus falsitas thesium 32., & 33. proscriptarum ab Innoc. XI., quarum prior habet: *Non solum licitum est defendere defensione occisiva, quæ actu possidemus, sed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus*; & Posterior dicit: *Licitum est tam heredi, quam legatario contra injustè impediens, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere, sicut & jus ha-*

benti in Cathedram, vel Præbendam contra eorum possessionem injustè impediens; Quæ propositiones discutiuntur à Franc. Amico disp. 36. de Just. sect. 8. num. 31., & 132. Possimus enim facili negotio per Judices obtinere ea, ad quæ jus habemus, & si quando non licet, est per accidens. Licitum est quidem defensione occisiva tueri, quæ actu possidemus, ut communis Doctores permittunt, quia scilicet est evidens grave damnum, quod ab Invasore imminet, & evidens moraliter esse debet, quod non possit aliter impediri; nec subest periculum occidendi alium ab injusto invasore: hoc tamen non militat in casu harum thesium; ergo defensio occisiva in his casibus est graviter peccaminosa.

IX. Constat tertio falsitas 30. propositionis ab Innoc. XI. proscriptæ, quæ habet: *Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit: Idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat*. Circa primam partem hujus propositionis jam diximus: Circa secundam, quamplurimi docuerunt apud Mendo dissert. 4. quæst. 3., & apud Dian. par. 5. tract. 4. resp. 11. ex dictis descendit ejus falsitas, quia in tali casu non solum non haberetur defensio occisiva moderata, & permessa, sed simpliciter non haberetur defensio, sed ultio: Etenim qui post alapam impactam fugit, non defert secum honorem sublatum, sicut fur, qui fugiendo defert secum furtum; unde occisio non esset medium ad damnum impediendum, sed ad resarciendum honorem jam sublatum; quod est proprium ultionis, non defensionis. Potest quidem vir nobilis volentem impingere alapam gladio impedire, & ut multi docent apud Dia. loc. cit. resp. 4. etiam defensione occisiva se defendere; at post acceptam alapam non potest repercutere; multò minus insequi fugientem, quia isthec esset ultio, etiamsi fieret continuò: præsertim quia honor læsus per alapam inflictam, ut notat Mendo, etiam apud Mundanos magna ex parte resarcitur, dum invasor fugit, timens ab offenso. Verum sicut non licet viro Equestri acceptare duellum, ne timiditatis notam incurrat, ut ostendimus in 2. ex his confixis thesibus; ita nec licet in casu nostro repercutere, & fugientem insequi, eo quod possit per judices honor resarciri. Ideò vindicta, si fiat propria auctoritate, est illicita, juxta illud ad Rom. 12. *Mihi vindictam, & ego retribuam*, quia facile offensus excederet modum debitum: sed multò magis id sequeretur, si vir nobilis post acceptam alapam posset repercutere invasorem, qui desistit ab amplius offendendo: ergo hoc non licet. Pontifex solum damnat, quod possit occidi impingens alapam, si fugiat; non damnat sententiam illam, quam plures apud Less. l. 2. c. 9. dub. 12. docuerunt, quod scilicet possit offensus ad vitan-

Theologi docent. Solum ex consuetudine eligendi simplicem Confessarium poterit introduci facultas illum eligendi, quatenus Prælati videntes id, & tacentes, implicite dant consensum, & jurisdictionem; unde facultas non habetur ex nuda consuetudine, sed ex implicito etiam Episcopi consensu, ratihabitione de presenti; quam esse sufficientem ad Confessiones audiendas docent communiter contra Nugnum apud Dia. p. 3. tr. 4. ref. 68. (Quicquid sit, an sufficiat etiam ratihabitione de futuro, quando scilicet habentur signa externa, quæ non indicant præsentem voluntatem Episcopi; sed solum præsumunt, quod vellet Episcopus facultatem concedere: quod Fill. ex Bonac., Medina, Sylv., & aliis putat esse probabile; communius tamen negant apud eundem Dianam, & apud Sanch. l. 3. de Matr. disp. 35.) Quare si post Tridentinum alicubi ista consuetudo imbibens consensum Episcopi tacitum & ratihabitionem de presenti daretur, ea certe sufficeret; ut possit eligi in Confessarium simplex Sacerdos, quia sub hoc Episcopi consensu non careret jurisdictione, & approbatione Episcopi; eam autem consuetudinem non dari de facto in Parochis, & à fortiori in quovis Sacerdote, docent communiter, & constat experientia.

IX. Ad secundam: diximus privilegium illud ne Episcopis quidem suffragari post Tridentinum, vel quia est derogatum, vel quia disertis verbis Concilium decernit, Confessarium non posse dici idoneum, & providum, si careat approbatione Episcopali. Hinc, ut notat Dia. p. 10. tr. 16. ref. 76. Prælati Curia Romanæ, & alii exempti non audent eo privilegio uti, eligendi Confessarium non approbatum ab Episcopo; si enim privilegium hoc Episcopis post Trid. non favet, quomodo poterit aliis Prælati inferioribus favere? Adde Parochum in eo privilegio nullatenus includi, cum re vera non possit dici Prælatus exemptus; subjacet enim jurisdictioni Episcopi; imò nunquam in jure nomine Prælatorum veniunt Parochi; quin potius in Clement. *Dudum* de Sepulturis fit aperte distinctio inter Parochos, & Prælatos.

X. Ad tertiam; Sententia illa, quod possit Parochus simplicem Sacerdotem exponere ad audiendas Confessiones suarum ovium communissime cum Suar. disp. 28. sect. 4. apud eundem Dianam censetur improbabilis; quamvis enim ratione sui muneris Parochi habeant potestatem ordinariam delegandi vices suas alteri Sacerdoti; at post Tridentinum solum possunt vices delegare in ordine ad audiendas Confessiones Sacerdoti approbato ab Episcopo; & ideo hunc tantum possunt sibi in Confessarium eligere.

XI. Illud admittimus cum Suar. disp. 28. sect. 4. Fill. Trullench. Nav. & aliis communius con-

tra Nugnum apud Dia. p. 3. tr. 4. ref. 130. Parochum posse jure suo delegare vices suas, & jurisdictionem in ordine ad audiendas Confessiones alteri Parocho, necnon Sacerdoti approbato ab alieno Episcopo: dummodo, ut notat Con. disp. 8. de Sac. num. 57. Episcopi non repugnent. Ratio est, quia sic habetur quicquid exigit Trident. nempe Episcopi Approbatio, vel Parochiale Beneficium, & simul Jurisdictio; hæc enim potest à Parocho jure suo aliis delegari, dummodo habeant requisita à Tridentino; quod solum requirit approbationem Episcopi, seu publicum testimonium de idoneitate Sacerdotis, ne ab ineptis Ministris Confessiones audiantur, quin exprimat a quonam Episcopo faciendam sit Approbatio. Et licet multi velint faciendam esse ab Episcopo loci, in quo auditur Confessio, alii verò putent, quod ab Episcopo poenitentis; Suarez tamen, Lugo, & alii docent faciendam esse ab Episcopo Confessarii; imò Henriquez cum aliis apud Dicast. disp. 10. n. 297. putat sufficere approbationem cujuscunque Episcopi. Unde sequitur, quod Parochus in Diocesi Nolana v. g. possit suam jurisdictionem delegare Sacerdoti approbato ab Archiepiscopo Neapolitano, vel ejus Diocesis Parocho.

XII. Neque obstat, quod dicitur in Bulla Clementis X. quæ incipit *Superna*, ubi declaratur, quod Regulares in una Diocesi approbati non censeantur approbati ubique, ut proinde non possint in alia Diocesi Confessiones audire sine nova approbatione illius Episcopi, quod etiam declaraverat Innocent. X. apud Dia. p. 10. tr. 16. ref. 75. Nam, ut notat Recentior non ignobilis, solum uterque Pontifex voluit limitare usum jurisdictionis Regularibus competentis vi suorum privilegiorum, ne audirent Confessiones in aliqua Diocesi invito Ordinario: At quando jurisdictio eis à Parocho delegatur relatè ad suas oves, & Episcopus non est invitatus, non est, cur non possint Confessiones audire, si aliunde habeant à proprio Episcopo approbationem; Non secus ac in communi sententia apud Vasq. in 3. p. q. 92. ar. 3. dub. 4. possunt Parochi alienæ Diocesis easdem Confessiones audire, si iis à Parocho proprio delegetur Jurisdictio relatè ad suos Parochianos; ut proinde communius doceant apud Dia. p. p. tr. 11. ref. 8. approbatum in una Diocesi posse virtute Jubilæi, aut Bullæ Cruciatæ eligi ubique gentium, ut absolvat à reservatis, prout expressè in Bulla plumbea conceditur.

Adverte tamen cum Dian. loc. cit. consultius esse in praxi sequi opinionem oppositam, quando commodè potest ab Episcopo loci peti facultas, ne detur offensionis locus. Hac de causa licet Greg. XIII. concesserit Confessariis Societatis Jesu approbatis, ut quodcumque sive mari, sive terra iter faciunt, possint non repugnantibus Curatis

ratis Parochialium Ecclesiarum verbum Dei prædicare, & quorumcunque Christi fidelium Confessiones audire; dummodo id non faciant in Oppidis, aut locis, in quibus Ordinarii existunt, nisi eorum licentia desuper obtenta: Nihilominus ad vitandam Episcoporum offensionem, P. Generalis in Comp. Privil. Soc. Jesu, V. *Confessarius* nu. 2. mandat, ut Confessarii nostri missi ad fructificandum in aliqua Diœcesi, etsi in itinere possint, sicut & reliqui Societatis operarii, uti hac facultate, etiam intra eandem Diœcesim, ad quam destinati sunt, per eam tamen non excurrant, antequam recta ad Episcopum, vel eo absente, ad eius Vicarium tendant, illi se offerant, & facultatem fructificandi obtineant; quod si longè illi absint, petant per literas.

XIII. Ad Quartam: Quod attinet ad Prælatos Regulares, idcirco possunt eligere simplicem Sacerdotem, quia Triden. loc. cit. approbationem Episcopi in Confessario exigit solum relatè ad Confessiones secularium; quare cum possit Prælati Regularis suis subditis concedere facultatem, ut simplici Sacerdoti confiteantur, poterit pariter ipse sibi simplicem Sacerdotem in Confessarium eligere, siue propriæ Religionis, siue externum, ut docent communissimè contra Peregrinum apud Dia. p. 4. tr. 4. ref. 1. & 3.: Quamvis virtute Jubilæi non possint Regulares absolvi à reservatis, nisi Confessarius fuerit ab Episcopo loci approbatus, ut fuscè ostendi in opusc. de Jubilæo q. 9. ar. 4. pag. 313. & docent communius contra Boss. Bonac. & alios apud Dia. p. 5. tr. 12. ref. 17.

XIV. Quod verò spectat ad Vicarium Capitularem, Abbates exemptos, & alios huiusmodi, verum quidem est, quod possint simplicem Sacerdotem, non secus ac Episcopi, in Confessarium eligere; & ratio est, quia cum habeant jurisdictionem Episcopalem, possunt instar Episcoporum simplicem Sacerdotem approbare in ordine ad audiendas Confessiones suarum ovium, & consequenter etiam in ordine ad audiendam confessionem suam, cum non debeat esse, ut diximus, peioris conditionis Superior, quàm subditus. Neque obstat, quod Tridentinum eo loco exigit approbationem ab Episcopis; Nam communiter docent apud Dicastill. disp. 10. num. 290., & praxis Ecclesiæ ostendit, Tridentinum nomine Episcopi sumere eos, qui habent jurisdictionem Episcopalem, ut sunt Capitulum Sede vacante, Vicarius Episcopi, Archiepiscopus in Diœcesibus Suffraganeorum tempore visitationis, & nonnulli Prælati exempti, ac Abbates habentes in foro externo jurisdictionem Episcopalem respectu secularium: cum autem Parochus jurisdictionem Episcopalem non habeat, sicut non potest Sacerdotem simplicem ad audiendas Confessiones approbare, ita neque poterit illum sibi in Con-

fessarium eligere, nec delegare eidem suam Jurisdictionem in ordine ad audiendas Confessiones suarum ovium.

PROPOSITIO XVII.

Est licitum Religioso, & Clerico Calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non suppetit; uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus vel ipsi Religioso, vel ejus Religioni publicè, & coram gravissimis Viris prædicta impingere, nisi occidatur.

PROPOSITIO XVIII.

Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam Judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum vitare.

SYNOPSIS.

I. Quoad priorem thesim spectat, ea suadetur, quia potest secularis gladio impedire volentem percutere baculo; ergo etiam volentem percutere lingua, seu calumniatorem poterit occidere cum moderamine debito; atque adeo etiam Ecclesiasticus, cui magis incumbit bonum nomen servare. II. Potest Religiosus, & Clericus defensione occisiva cum moderamine inculpatæ tutelæ defendere vitam, & res magni valoris, quidni etiam famam occidendo calumniatorem?

III. Verùm ne laicis quidem licitum est calumniatorem interficere ex Propositione 30. ab Innocentio XI. proscripta. IV. Ut possit aliquis ad defensionem interfici, duo requiruntur, & quod evidenter damnum grave inferatur, & quod evidenter non possit alia via impediri. V. Hinc potest aliquando interfici invasor vitæ, aut rerum familiarium, nunquam tamen calumniator invasor famæ: Ecclesiastici, quibus fuga non est ignominiosa, non possunt vitæ invasorem occidere, si possunt fuga se defendere. VI. controversum est, num possint Ecclesiastici bona externa magni valoris defendere defensione occisiva.

VII. Hinc patet falsitas thesise sequentis de occisione Accusatoris, &c. VIII. Necnon 32. & 33. Innocentii XI. de defensiva occisione eorum, ad quæ solum habetur jus inchoatum. IX. Sicut etiam trigesima de occisione ejus, qui post impactam alapam fugit.

fugit. X. *Ac trigesima prima de occisione illius, qui unum aureum furatur.* XI. *Nequit vir nobilis interficere illum, à quo solum contumeliis afficitur, quin velit desistere.* XII. *Potest tamen vita invasor cum moderamine debito interfici, quamvis praevideatur decessurus in mortali; cum enim possit ab invasione desistere, non dicitur esse in extrema necessitate.*

I. **P**Rior propositio ipsissimis verbis discutitur à P. Francisco Amico disp. 36. de Justit. num. 118. apud Dia. p. 7. tract. 10. ref. 28., ubi momenta rationum pro parte affirmativa disputandi gratia proponuntur, quin ea admittatur; quippe quæ communi sententiæ refragatur. Illam tamen admittunt Sayr., Nav., Jo. Sancius, Caramuel apud Mendo dissert. 4. qu. 2.

Primò, quia possunt hoc sæculares, ergo etiam Clerici, ac Religiosi, quibus magis incumbit bonam famam servare, ut possint saluti proximorum utilem operam navare. Antecedens admittitur à Bannez, Nav., & aliis apud Less. c. 9. nu. 82.; cum enim possit sæcularis impedire gladio volentem percutere ipsum baculo, poterit etiam volentem percutere lingua, seu calumniatorem cum moderamine debito occidere.

II. Deinde, quia ex communi Jurisperitorum pronunciato, ut notat Clarus apud Less. l. c. periculum famæ æquiparatur periculo vitæ, & ex Bannez, Lopez, Armilla apud Mendo l. c. fama pretiosior est vita; atqui potest Religiosus defendere vitam defensione occisiva, ut communius concedunt: ergo etiam famam.

Denique, quia *melius est bonum nomen, quam divitiæ multe*, ut dicitur Prov. 22., sed ad defendendas res magni valoris potest Clericus, & Religiosus occidere invasorem, ut docent ad quadraginta DD. apud Cardenas 3. p. Cris. Theolog. disp. 57., & apud Dia. p. 5. tr. 4. ref. 17.: ergo etiam ad defendendam famam, seu bonum nomen.

III. Ostenditur falsitas, quia ne laicis quidem licet interficere calumniatorem: ergo à fortiori non licet Clericis, ac Religiosis, qui honoribus mundanis nuncium remiserunt, ut vestigiis Christi inhærent, cujus mansuetudinem, ac lenitatem debent imitari: præsertim quia interficiendo calumniatores famam amitterent potius, quam servarent. Antecedens constat ex propositione 30. damnata ab Innoc. XI., quæ habet: *Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hac ignominia vitari nequit; Quam olim docuerunt Bonac. disp. 2. de contract. qu. ult. sect. 1. pun. 10., Nav., & alii apud Pasqual. decis. 441.*

IV. Ratio à priori, cur nemini id liceat, fundatur in illa maxima, & regula generali, quod scil. ut possit invasor licite interfici, duo requirantur, & quod evidenter damnum grave inferat, & quod evidenter non possit moraliter alia via

damnum illud impediri; aliter, ut notant communiter DD., innumeris cædibus aperiretur ostium cum magna Reip. perturbatione; Sed in casu nostro nec est evidens, quod damnum grave sequatur ex hoc, quod aliquis nitatur calumniam inferre; cum sæpè calumnia apud cordatos viros, ut calumnia habeatur, atque adeo solum calumniatorem dehonestet; Nec est evidens, quod non possit aliter gravis infamia declinari, nempe per Judicem, adhibendo testes, &c. Et quamvis aliquando possit alicui utrumque evidens apparere, & quod grave damnum ex parante calumniam imminet; & quod non suppetat alius modus illud declinandi, quam per necem invasoris, non proinde licita esse potest calumniatoris occisio; quia facile homines ex passione hallucinantur; unde debuit absolutè à natura tale medium ad vitandam calumniam prohiberi; eo quod majus esset damnum in Republica ex frequentibus cædibus, quæ haberentur, quam bonum, quod inde sequeretur; & quia bonum publicum prævalere debet privato, ideò toleranda potius in aliquo casu ab innocente aliqua dehonoratio, quam permittenda defensio isthæc occisiva. Et per hæc patet ad primam rationem oppositæ sententiæ.

V. Ad secundam: falsum est famam vitæ æquiparari, nedum præstare; sed hoc transmissio, ex regula præjecta patet disparitas; Malum enim, quod intentatur ab invasore, qui stricto pugione vult vitam adimere, est evidens, & evidenter non potest aliter declinari; secus verò malum, quod ab invasore famæ intentatur per calumniam, ut ostendimus: ergo non solum non potest occidi calumniator post calumniam impositam, quia tunc non esset defensio, sed ultio, sed neque potest occidi, dum calumnia imminet; quia defensio ista occisiva est immoderata; non secus ac excedens, & illicita est defensio occisiva furis, quæ fiat pro conservatione unius aurei, juxta propositionem 31. damnatam ab Innocent. XI. Quod specialiter verum est in Clericis, & Religiosis, relatè ad quos iactura honoris minoris æstimatur, quam relatè ad viros Equestres, ut proinde vir Equestris, ex communi doctrina apud Less. c. 3. tr. 3. par. 3. cap. 3. non teneatur fugere aggressorem cum suo dedecore, sed possit ab illo se defendere defensione occisiva; quod tamen non est licitum Ecclesiasticis, aut hominibus, quibus fuga non est ignominiosa, ut docent communissimè (quamvis nonnulli apud Dian. p. 4. tr. 4. ref. 49. putent, quod hi ex charitate tantum, non verò ex justitia fugere teneantur; unde si aggressorem occidant, non teneantur ad restitutionem). Sic etiam tenetur filius fugere Patrem invadentem, & frater fratrem, quia horum fuga pietati ascribitur, non timiditati.

VI. Ad tertiam: Valdè controversum est, num liceat, saltem Ecclesiasticis, defendere bona exter-

eterna magni valoris cum dispendio vitæ invasoris, ut videre est apud Dia. p. 5. tr. 5. r. 17.; & Less. l. c. Sed eo transmissio, recurrit eadem disparitas modò adducta; quia scilicet est evidens grave damnum, quod ex furto sequitur, & evidens moraliter debet esse, quòd non possit facile illud aliter resarciri; quod non habetur, si calumnia imminet.

VII. Ex quibus omnibus constat primò falsitas propositionis 18. sequentis, quæ habet: *Licet interficere Accusatorem, falsos testes, ac etiam Judicem, à quo iniqua ceriò imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare*; quod non pauci graves DD. cum Moli., Nav., Bannez, Tann. apud Dian. par. 5. tr. 4. ref. 7. defensarunt; & aliqui doctrinam hanc extenderunt ad occidendum testem paratum revelare crimen occultum; nonnulli verò cum Con. Escob. & ipso Dian. putarunt id esse vetitum jure tantum positivo. Sed dicendum ex rationibus adductis etiam naturali jure id prohiberi. Ratio est, tum quia si solum lex positiva prohiberet in hoc casu defensionem occisivam, quæ supponeretur jure naturæ permessa, talis lex esset nimis ardua, atque adeò indigna legislatore humano: Idcirco potest Deus aliquam actionem arduam præcipere, quia simul dat vires, ut facile ponatur, juxta illud Trident. sess. 6. cap. 11. *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjurat ut possis*: at legislator humanus non præbet vires ad ferendum onus præceptorum, & ideò non debet grave onus imponere: Tum etiam quia defensio ista occisiva testium, & Judicis iniqui est immoderata, cum possit facile damnum imminens declinari adhibendo alios testes, appellando, reclamando; quòd si non possit aliquando damnum impediri, id est per accidens, tribuendumque proprio infortunio; non secus ac si de Cælo vita, aut propria bona tangantur. Non debuit enim natura propter bonum alicujus privati in aliquo raro casu permittere hanc defensionem immoderatam, quæ innumeris cædibus ansam daret; cum quilibet ex passione facile sibi persuadeat Judicem esse infensum. Ad eum modum, quo non debuit natura fornicationem permittere pro illo raro casu, in quo aliquis putaret bonam proles educationem non esse defuturam; eo quod quilibet æstro passionis percitus facile sibi suaderet, quòd hinc & nunc bonæ educationi proles esset prospiciendum, & sic luxuries ubique debaccharetur.

VIII. Constat secundò ex iisdem rationibus falsitas thesium 32., & 33. proscriptarum ab Innoc. XI., quarum prior habet: *Non solum licitum est defendere defensione occisiva, quæ actu possidemus, sed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus*; & Posterior dicit: *Licitum est tam heredi, quam legatario contra injuste impediens, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere, sicut & jus ha-*
Part 1.

benti in Cathedram, vel Præbendam contra eorum possessionem injuste impediens; Quæ propositiones discutuntur à Franc. Amico disp. 36. de Just. sect. 8. num. 31., & 132. Possumus enim facili negotio per Judices obtinere ea, ad quæ jus habemus, & si quando non licet, est per accidens. Licitum est quidem defensione occisiva tueri, quæ actu possidemus, ut communis Doctores permittunt, quia scilicet est evidens grave damnum, quod ab Invasore imminet, & evidens moraliter esse debet, quòd non possit aliter impediri; nec subest periculum occidendi alium ab injusto invasore: hoc tamen non militat in casu harum thesium; ergo defensio occisiva in his casibus est graviter peccaminosa.

IX. Constat tertio falsitas 30. propositionis ab Innoc. XI. proscriptæ, quæ habet: *Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit*: Idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam, vel impactum fustis fugiat. Circa primam partem hujus propositionis jam diximus: Circa secundam, quamplurimi docuerunt apud Mendo dissert. 4. quæst. 3., & apud Dian. par. 5. tract. 4. resp. 11. ex dictis descendit ejus falsitas, quia in tali casu non solum non haberetur defensio occisiva moderata, & permessa, sed simpliciter non haberetur defensio, sed ultio: Etenim qui post alapam impactam fugit, non defert secum honorem sublatum, sicut fur, qui fugiendo defert secum furtum; unde occisio non esset medium ad damnum impediendum, sed ad resarciendum honorem jam sublatum; quod est proprium ultionis, non defensionis. Potest quidem vir nobilis volentem impingere alapam gladio impedire, & ut multi docent apud Dia. loc. cit. resp. 4. etiam defensione occisiva se defendere; at post acceptam alapam non potest repercutere; multò minus insequi fugientem, quia isthec esset ultio, etiam si fieret continuò: præsertim quia honor lesus per alapam inflictam, ut notat Mendo, etiam apud Mundanos magna ex parte resarcitur, dum invasor fugit, timens ab offenso. Verum sicut non licet viro Equestri acceptare duellum, ne timiditatis notam incurrat, ut ostendimus in 2. ex his confixis thesibus; ita nec licet in casu nostro repercutere, & fugientem insequi, eo quod possit per judices honor resarciri. Ideò vindicta, si fiat propria auctoritate, est illicita, juxta illud ad Rom. 12. *Mihi vindictam, & ego retribuam*, quia facile offensus excederet modum debitum: sed multò magis id sequeretur, si vir nobilis post acceptam alapam posset repercutere invasorem, qui desistit ab amplius offendendo: ergo hoc non licet. Pontifex solum damnat, quod possit occidi impingens alapam, si fugiat; non damnat sententiam illam, quam plures apud Less. l. 2. c. 9. dub. 12. docuerunt, quòd scilicet possit offensus ad vitan-

E dam

dam infamiam continuò repercutere, quantum satis est ad honorem recuperandum. Verùm hec opinio ex hæcenus dictis sustineri non potest, & ipse Less. docuit solùm speculativè esse probabilem (quando scilicet percussio esset moderata, & ad correctionem, ut habet etiam Lugo d. 10. n. 169. non ad vindictam) practicè tamen non esse probabilem ob periculum odii, vindictæ, excessus, rixarum, & cædium.

X. Constat quartò falsitas thes. 31. ab eodem Innoc. XI. damnatæ, in qua dicitur, *Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei*. Hæc propositio tribuitur Molinæ tom. 4. tr. 3. disp. 16. & Bonac. l. c., qui tamen hoc solùm admittunt, si furto addatur magna contumelia, ac violentia, ita ut rapina sit, non furtum: in quo casu id etiam admittit Cardin. Lugo disp. 10. de Just. num. 178. propterea ut rapina ista inferat ingentem contumeliam, fieri debet adversus virum nobilem, non plebejum. Quòd si Raptor post rapinam fugiat, non poterit læsus insequi illum, & occidere, quia injuria personæ irrogata non potest amplius impediri; unde talis occisio esset ultio, non defensio.

Communissima Doctorum sententia apud Dia. loc. cit. ref. 18. fert, non posse hominem occidi pro conservatione rei vilis, puta duorum, vel trium, immò nec decem aureorum; quamvis non decernant, quantus debeat esse rei valor, ut possit licitè defensione occisiva custodiri. Ratio, cur possint res magni momenti defensione occisiva incolumes servari, est, quia sine illis non potest juxta proprium statum vita custodiri: ergo sicut licet vitam defendere, ita etiam bona externa, quæ vitæ sustentationi, & status, honorisque conservationi deserviunt. Immò hoc etiam Clericis, ac Religiosis licitum esse ostendit Lugo loc. cit. ex cap. *Delicto* de Sententia Excommunicationis in 6. & docent communius cum Less. Becan. Tann. apud Dia. loc. cit. ref. 17. Quòd verò res conservandæ debeant esse magni valoris, & quæ non possint aliter facilè recuperari, constat, quia non est profundenda vita proximi ad avertendum leve malum proprium. Unde fit, quòd si aliquando amissio unius aurei foret alicui pauperi ingens damnum, ut si artifici tollatur instrumentum suæ artis, quo sublato non possit suam, ac suorum vitam sustentare, tunc poterit illud defensione occisiva custodiri; & ideò propositio damnata solùm vult, id non licere regulariter, esto in aliquibus circumstantiis possit id licere; sicut è converso regulariter licitum est occidere invasorem ad vitam conservandam; at non licet plebejo conservare vitam cum detrimento publico, & interficere Regem, si ab eo injustè invadatur, ut communius docent cum Mol. Less. contra nonnullos apud Dia. ref. 2.

XI. Constat quintò, non subsistere sententiam Bonac. loc. cit. Nav. Rodr. Baldelli, & aliorum apud Dia. ref. 12., quòd possit tanquam invasor

honoris interfici, qui virum nobilem signis, aut contumeliis atrocibus afficit, nec vult desistere. Ratio ex Filliuccio est, quia verbales injuriæ sufficienter verbis repelli possunt, & ita etiam apud viros honoratos repelli solent; unde propulsare illas factis est defensio immoderata, & illicita: Hinc non licet viro honorato gladio insequi, qui contumeliosè diceret ipsi, Mentiris, nec vellet tacere; sufficienter enim defenditur respondendo, quòd ille mentiatur, ut communiter docent cum Azor. contra nonnullos apud eundem Dia. ref. 13.

XII. Constat demum, occidi posse cum moderamine inculpatae tutelæ invasorem vitæ, pudicitiae, honoris, bonorum externorum magni valoris, & quidem etiam proximi, ut docent communiter cum Fill. Mol. Azor. apud Dia. ref. 19. Ratio est, quia vim vi repellere omnia jura legesque permittunt, ex cap. 12. de Homicidio. Immò aliquando ad id datur obligatio, etiam in Ecclesiastico, in eo casu videlicet, in quo iste putaret se esse in mortali, & non posse conteri, antequam ab invasore occidatur. Neque obstat, quòd invasor sit in mortali, & in æternum damnetur: Nam id sua culpa contingit, potestque desistere, si nolit interfici; unde non dicitur esse in extrema necessitate, in qua certè præferenda est vita spiritualis proximi vitæ temporali propriæ.

PROPOSITIO XIX.

Non peccat maritus occidendo propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam.

SYNOPSIS.

I. Videntur Civiles, & Canonicae leges detulisse marito potestatem occidendi uxorem in adulterio deprehensam. II. Conducit quippe ad homines ab hoc facinore deterrendos. III. Sic olim Deus Num. 35. consanguineis occisi potestatem contulit interficiendi homicidam.

IV. Verùm neque collata fuit, neque potuit conferri marito ab ulla lege aut Civili, aut Canonica hujusmodi facultas; tum quia debet reus audiri antequam damnetur, tum etiam quia decederet adultera cum periculo certo aeternæ damnationis. V. Dispar est ratio inter potestatem occidendi Bannitos, & Transfugas, ac occidendi Adulteram.

VI. Leges solùm tribuunt marito jus permittens in foro externo hujusmodi homicidium, non verò jus conferens auctoritatem; & non puniunt homicidam, quia presumunt ex vehementi passione citra libertatem operari. VII. Hujusmodi occisio non est defensio honoris, sed ultio. VIII. Leges puniunt maritum, si non occiderit cum uxore etiam adulterum, quia tunc presumunt uxorem occisam esse pretextu adulterii.

IX.

IX. Deus solum post latam sententiam concessit consanguineis occisi, ut homicidam interficerent.

X. Ne Judex quidem potest uxorem adulteram inauditam occidere. XI. Ad restitutionem tenetur occisor, nisi citra plenam libertatem, atque adeo citra mortale illam occidat. XII. Tam uxor, quam adulter possunt à marito se defendere, etiam defensione occisiva. XIII. Et adulter irregularitatem non incurreret.

I. **E**Xponitur. Per plures Juristæ cum Gomez, Claro, Tauro apud Lugo disp. 10. de Just. nu. 85. putarunt non solum impune, sed etiam citra culpam posse Maritum occidere uxorem, & Patrem filiam in adulterio deprehensas simul cum adultero: Quam sententiam non esse improbabilem docuit etiam Fagundez, Sà, & multi Theologi Salmaticenses apud eundem Lugo.

Primò, quia sine culpa potest quilibet tanquam Minister justitiæ ex potestate sibi delegata interficere bannitos, & transfugas, qui ad hostes confugere conantur; eo quod leges Civiles hoc tribuant jus unicuique privato, ut habetur l. 3. §. Transfugas ad legem Corneliam de Sicariis; atqui etiam in casu nostro leges Civiles hoc tribuunt jus Marito, & Patri, ut constat ex l. Patri ff. ad leg. Jul. de Adult., ubi dicitur: Patri datur jus occidendi adulterum cum filia, quam in potestate habet; & ex aliis legibus apud Lugo, & Molinam lib. 4. disput. 99. n. 17.

Secundò, quia etiam leges Canonice videntur hoc jus in marito supponere, & implicite confirmare: etenim Nicolaus Papa in Cap. Interfectores 33. q. 1. sic rescribit cuidam Archiepiscopo: Interfectores suarum conjugum sine judicio, cum non addis, Adulterarum, quid aliud habendi sunt, quam homicidæ?

II. Denum, quia expediens fuit hanc potestatem conferri Marito, & Patri tum ad deterrendos homines ab adulterio, tum ad consulendum conscientie mariti, & parentis, qui ab occidendis adulteris vix possunt se continere ad honorem tuendum: ergo dicendum factam iis esse hanc potestatem.

Confirmatur primò, quia nisi id marito liceret, sequeretur, quod leges Civiles adductæ, cum permittant marito occisionem uxoris simul cum adultero, non tamen uxoris tantum, allicerent ad novum crimen, nempe ad occidendum adulterum post interfectam uxorem; quandoquidem si solum uxor occidatur sine adultero, maritus puniendus esset. Adde leges canonicas nollæ, quod excommunicatio incurratur ab occidente Clericum adulterum ex Cap. Si verò primo de Sententia Excomm.: ergo signum est, quod maritus occidens in casu nostro Clericum non peccet.

III. Confirmatur secundò, quia Deus Num. 35. concessit consanguineis occisi, ut homicidam interficerent: dicitur enim loco laudato:

Cognatus occisi, statim ut invenerit eum, jugulabit: ergo pariter potuit conferre Judex, & de facto convenienter contulit facultatem marito ad occidendam uxorem in adulterio deprehensam.

IV. Ostenditur falsitas ex D. Th. in 4. dist. 37. qu. 2. art. 2., & aliis communissimè apud Sanch. l. 10. de Matr. disp. 8., quia lex neque contulit, neque potuit conferre marito potestatem occidendi uxorem in adulterio deprehensam: ergo peccat illam occidendo propria auctoritate. Antecedens quoad primam partem patet ex Cap. Inter hæc 33. qu. 2., ubi Nicolaus I. dicit, non licere secundum Ecclesiasticas leges uxorem adulteram interficere. Quoad secundam partem probatur, quia injustum est parte inaudita aliquem damnare; Deus ipse antequam Adamum damnaret, voluit illum audire, vocans eum, Adam ubi es? Genes. 3., ut doceret nos debere excusationes reorum audire: Hinc illud Seneca in Medea, Qui statuit aliquid parte inaudita altera, Æquum licet statuerit, haud æquus fuit; fortè enim uxor nullatenus vult in adulterium consentire, dum reperitur cum alio adulterium suadente: Et quamvis verè consenserit, non datur ratio cohonestans hanc legem, quod de medio tollatur uxor cum certo, aut ferè certo periculo damnationis; atque adeo leges solum concedunt impunitatem marito adulteram uxorem occidenti, parentes vehementissimo dolori, & præsumentes citra plenam libertatem ex passione immodica id contingere, quin facultatem conferant ad tale homicidium. Unde Augustinus lib. 2. de adult. conjug. cap. 15. vocat illud Rem nefariam.

V. Ad primam rationem in contrarium: Leges Civiles tribuunt potestatem unicuique occidendi bannitos, & transfugas, sed post sententiam, & causam examinatam, quod non habetur in casu nostro: Et quamvis aliquando possit contingere, quod in aliquo casu necessitatis possit aliquis inauditus damnari, quando v.g. non vult comparere, ut audiatur, ad avertenda mala gravia imminencia; non licet tamen in casu nostro; cum velit adultera audiri: nec detur ratio cogens ad puniendam illam, dum est in mortali, quin detur ei locus ad pœnitendum: Quare leges adductæ solum interpretandæ sunt, quod permittant, ac dent impunitatem, non facultatem marito, aut patri: & quamvis dicant inesse jus, hoc sonat dare jus permittens in foro externo, & non puniens, non verò jus conferens auctoritatem positivam; & in hoc sensu lex Hispana apud eundem Sanch. dicit, hujusmodi occisionem esse justam.

VI. Ad secundam recurrit eadem responsio: Leges etiam Pontificiæ præsumunt ex vehementi passione contingere hujusmodi homicidia, ac sine plena libertate, & ideò non puniunt reos tanquam homicidas, nec volunt excommunica-

tionem incurri, si adulter Clericus occidatur: puniunt tamen illos aliis mitioribus pœnis.

VII. Ad tertiam: Non fuit expediens, quod hæc potestas conferretur marito, ut ostendimus; essent quippe leges iniquæ: & quamvis maritus non peccasset, si posset auctoritate Judicis uxorem interficere, hæc facultas tamen non potuit illi concedi cum periculo certo damnationis illius. Solum potest Judex post causam examinatam, & post sententiam constituere maritum, vel patrem executorem sententiæ, & tunc si non livore vindictæ, sed justitiæ zelo interficiant, perinde ac carnifices non peccabunt. Quod spectat ad honorem tuendum, constat uxoricidium non esse defensionem honoris post adulterium, sed ultionem, quæ est illicita: Præterquamquod hujusmodi facinus magis confert ad subeundam infamiam, quam ad tuendum honorem; & si quando ad id conferret, non potest propria auctoritate fieri, sed per interpositionem justitiæ; non secus ac quando per aliam quamcunque injuriam honor periclitatur.

VIII. Ad primam Confirmationem: Non alliciunt leges Civiles ad novum crimen, nisi per accidens, eo modo quo Divina misericordia inducit aliquos ad peccandum ob spem misericordiæ consequendæ. Leges præsumunt, quod communiter contingit, quod scilicet si etiam occidatur adulter, uxor ob adulterium, & non alia de causa occisa sit, & ideo tunc dant impunitatem; Si verò sine adultero occidatur, tunc non præsumitur occisa ob adulterium, sed prætextu adulterii; & ideo tunc leges mulctatum volunt homicidam.

IX. Ad secundam alii aliter apud Mol. disp. 7.: Aliqui putant Deum Dominum vitæ legem illam potuisse condere, quam non potest legislator humanus: Alii cum Cajetano, Deum permisisse illam occisionem, ita ut fieret citra pœnam, non citra culpam, ut nos dicimus de permissione occisionis adulteræ. Verius dicendum cum Lyrano, eam occisionem fuisse licitam post latam sententiam; Sicut diximus de bannitis, qui solum post latam sententiam possunt occidi ad vitanda gravia incommoda in Rep., & quando jam potuit eos pœnitere de suis culpis. Et quamvis hoc in Sacris Bibliis non exprimitur, subintelligitur, utpote necessarium; præsertim quia ibidem statim subditur: *Homicida sub testibus punietur; ad unius testimonium nullus condemnabitur.*

X. Ex dictis fit primò ex Antonino, Gabr. & aliis apud Sanch. loc. cit., quod si maritus sit Judex, neque possit uxorem in adulterio deprehensam interficere, quia debet juris ordinem servare, antequam damnet: & sicut Judex Supremus ante examen, & sententiam non potest committere marito, quod uxorem adulteram interficiat; ita nec potest ipse suam uxorem occidere, non servato juris ordine.

XI. Fit secundò, quod maritus occidens aut uxorem, aut adulterum, ad restitutionem damnorum teneatur, ut docent communissimè cum Sanch. contra Molinam l. 4. disp. 81. Ratio est, quia hæc obligatio non consequitur ex lege humana, sed ex præcepto justitiæ, atque adeo ex lege naturali. Hinc qui verè graviter in eo homicidio peccavit, quamvis excusetur ab excommunicatione, si adulter occisus sit Clericus, aut ab alia pœna legislatoris humani, non excusatur tamen ab onere restituendi. Quod si passione turbatus citra plenam libertatem, atque adeo citra mortale commisit homicidium, tunc immunis erit ab hoc onere; quod cum sit grave, nonnisi ad culpam gravem consequitur.

XII. Fit tertio, Uxorem, & adulterum posse licitè se defendere, & cum moderamine inculpatae tutelæ etiam occidere maritum, à quo injustè invaduntur; quamvis enim invasioni dederint occasionem adulterando, injustè tamen invaduntur, atque adeo justè se defendunt.

XIII. Utrum autem adulter maritum occidens cum moderamine inculpatae tutelæ irregularitatem incurrat? Affirmant Villalobos, Ugolinus, Molin., & alii apud Dian. par. 4. tract. 2. resolut. 2., quia culpabiliter tali homicidio dedit causam. Suar. Laym. Con. putant tunc incurere irregularitatem, quando prævidit adulter morale periculum aut occumbendi, aut occidendi; Secus non incurere. Communius tamen cum Less., Hurtado, Avila, negant irregularitatem incurri, quia ex Clem. *Si furiosus* de homicidio absolutè, & sine ulla distinctione habetur, quod irregularitatem non incurrat, qui se invadentem occidit, cum moderamine inculpatae tutelæ se defendendo.

PROPOSITIO XX.

Restitutio à Pio V. imposita Beneficiariis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis, eo quod sit pœna.

SYNOPSIS.

I. Quod hæc restitutio in pœnam imponatur, videtur colligi ex eo, quod solum facienda sit ab omissis Horarum recitationem culpabiliter. II. Quod verò isthæc pœna ante sententiam Judicis non sit luenda, suadet, quia exigit hominis actionem, ut executioni mandetur.

III. Verùm pœna ista ex voluntate rationabilis legislatoris ante sententiam incurritur. IV. Aliter ferè nunquam fructus Beneficii ob omissionem Horarum restituerentur. V. Præterquamquod lex ista non est pœnalis, quippe quæ solum vult Beneficiarium posse facere fructus Beneficii suos sub conditione, quod non omittat horas culpabiliter. VI. Probabiliter hæc

per alium recitentur horæ canonicæ.

V. Deinde potest etiam id suaderi, quia sicut potest Capellanus per alium celebrare, quando ipse commodè non potest, ita potest per alium satisfacere oneri horarum: Quod videtur præsertim habere locum in præstimoniis, quæ juvenibus dantur, ut possint commodè studiis vacare ad inserviendum deinde Ecclesiæ. Ex quibus Ortiz in Summa cap. 3. de obligat à restitutione fructuum beneficiarium, qui per alios recitat horas.

VI. Ostenditur tamen falsitas, quia obligatio recitandi horas est onus personale, non secus, ac onus audiendi Missam, jejunandi, implendi pœnitentiam à Confessario impositam, ut diximus in expositione propositionis 15., & constat ex Trid. sess. 24. cap. 12. ubi dicitur: *Omnes Divina per se, & non per substitutos compellantur obire officia*; ergo non potest per alium huic obligationi satisfieri.

VII. Deinde, sicut constitutus in Sacris non potest per alium satisfacere oneri recitandi horas, quia huiusmodi onus est annexum Ordini Sacro; ita nec satisfacit beneficiarius, quia pariter huiusmodi onus est annexum beneficio, quod illum in statu beneficiarii constituit: propterea sicut constitutus in Sacris non deobligatur ab hoc onere personali ex hoc, quod studiis vacet, & si quando ex ægitudine, aut alia iusta causa deobligetur, non tenetur per alium horas recitare; ita nec beneficiarius; atque adeo etiam si per alium recitet, tenetur ad restitutionem fructuum, perinde ac si nullatenus recitaret.

VIII. Ad primam rationem in contrarium respondetur, idcirco beneficiarium studiis vacantem à residentia deobligari, quia studia sunt incompossibilia cum residentia: potest tamen commodè, qui studiis vacat, horas recitare; immò ad studia magnopere confert identidem animum ad Cælum tollere: quod si aliquando infirma valetudo obstaret, quo minus studiis vacare posset, qui in recitandis horis distinetur, tunc potius petenda est dispensatio à Prælato; cum recitatio per alium nullatenus suffragetur, prout omnes docent de constituto in Sacris.

IX. Ad id, quod additur: non sufficit, quod à te, vel alio ponatur opus præstantius, ut eximaris ab observantia præcepti. Quare sicut nequit per alium satisfieri auditioni Missæ, quia Ecclesiæ vult ab unoquoque diem festum sanctificari: ita neque sufficit, quod beneficiarius per alium recitet horas, quia huic statui convenit, & præcipitur isthæ occupatio. Quinimò DD. advertunt, idcirco horas Canonicas vocari Officium, quia illarum recitatio est proprium munus Ecclesiasticorum, qui ad illas obligantur.

X. Ad secundam: Capellanus tunc potest per alium celebrare, quando id à Fundatore permittitur: Quod si Fundator velit, quod Capellanus celebret per se ipsum, & non per alium,

tunc non potest alium substituere, nisi in aliquo raro casu ex præsumpta voluntate Fundatoris, qui non censetur velle ita rigide obligare; immò si adsit legitimum impedimentum, puta infirmitatis, carceris, &c. non tenetur supplere defectum celebrando per alium ex eadem benigna Fundatoris præsumpta voluntate; dummodo huiusmodi impedimentum sit breve, puta octo dierum ex Barbosa, quindecim ex Bonac., unius mensis ex Navar., duorum mensium ex Lugo de Euch. d. 21. n. 49., & aliis apud ipsum. At cum obligatio recitandi horas in Beneficiariis oriatur ab Ecclesia, quæ solum impotentes excusat, nunquam tamen censetur permittere, quod per alium quis satisfaciat, ut omnes docent in similibus præceptis de audienda Missa, de jejunando, &c. ideò nunquam potest habens Capellaniam collativam, vel præstimonium, aut alius beneficiarius ratione studiorum per alium satisfacere: Quamvis omnino excusetur à recitatione, si quando iustum habeat impedimentum, quale esset lectio habenda post 24. horas à ducta puncti sorte ad lauream Doctoralem obtinendam; vel si quis non posset aliter ad concionem coram frequenti populo habendam se parare; aut si deberet confessiones audire, ne pœnitentes, qui ad alium Confessarium transmitti nequeunt, iacturam faciant Jubilæi. Universim enim excusat quodcunque charitatis opus majoris momenti, quàm sint horæ, quod sine gravi incommodo tuo, aut aliorum omitti non potest ex Suar., Laym. Sylv. Sanch. l. 7. Conf. c. 2.

XI. Ex dictis sequitur, peccare graviter beneficiarium, etiam si semel per alium horas recitet, ut studiis consuetis vacet, non secus ac si semel omitteret horas simpliciter; cum recitatio per alium non eximat ab onere recitandi per se ipsum: Sicut etiam peccat graviter, & tenetur ad fructuum restitutionem, qui semel omittit horas, quamvis die sequenti duplicatum Officium recitet. Rejiciuntur quippe communissimè Angelus, & Richardus dicentes apud Busenbaum non peccari mortaliter, nisi ex consuetudine Officium omittatur; ex consensu enim, & traditione Ecclesiæ constat oppositum, & gravis hæc obligatio videtur supponi potius, quàm imponi beneficiariis in Conc. Lateran. sess. 9. de refor., ut notat Suar. cap. 8.

XII. Nec est audiendus hac in re Verde docens apud Lumbier, posse aliquam partem quantitatis restituendæ sibi retinere, qui omittens horas una die duplicatas recitet die sequenti, ob levamen, quod affert animabus Purgatorii per illam duplicatam recitationem: Ex hoc enim sequeretur, quod propter alia etiam pia opera posset aliquid sibi retinere, quod nemo dixerit; cum aperte præcipiatur à Pio V., quod elapsis primis sex mensibus post adeptam possessionem Beneficii qui uno die totum Officium culpabiliter omiserit,

ferit, teneatur omnes fructus illi diei correspondentes restituere: ita ut si fructus Beneficii quotannis sint 365. aureorum, debeat pro hac omissione unum aureum restituere; Si verò omiserit tantum Matutinum (videlicet cum Laudibus) debeat dimidiam partem restituere; sicut etiam qui reliquas sex horas omiserit; sextam verò partem, si una tantum ex his horis omittatur. Quamvis probabiliter ex Navar. Filliuc. Bonac. apud Dia. p.2. tract. 12. resol.8., qui præter onus recitandi horas alia onera subit, ut Parochus, Episcopus, &c. possit retinere partem fructus illius diei, quo horas omittit, respondentem illis aliis oneribus, & solum tertiam, vel quartam partem illorum restituere ob horarum omissionem. Et Sanch. lib.2. Conf. c.2. d.84. approbat cum aliis sententiam Medinæ, quod habens Capellaniam, si non recitet horas, solum tertiam partem fructuum respondentium iis diebus debeat restituere; habens verò beneficium Curatum quartam partem, Episcopus quintam: Quicquid sit de habentibus præstimonium, aut pensionem, quos Medina contra Henriq. damnat ad omnes fructus restituendos, eo quod alio onere careant.

Ex quibus etiam patet, rejiciendos dela Cruz, & Lopez apud Dia. loc. cit. ref. 34. putantes beneficiarium, qui per octo, vel decem dies intra annum recitationem horarum omiserit, non teneri ad fructuum restitutionem, eo quod sit servus liberalissimi Domini, qui multo minus, quam Domini temporales, ad pauca attendit. Quamvis enim Deus sit liberalissimus, est simul iustus, volens dari unicuique, quod suum est: Excusat Deus à gravi obligatione restituendi, ubi datur materiæ parvitas; Sed fructus respondentes octo diebus non possunt dici parvitas materiæ, neque secundum se, ut patet, neque relatè ad totum annum; quia sicut omittens horas per octiduum, imò per unum tantum diem intra annum, non dicitur excusari à mortali ratione parvitas materiæ, quia præceptum de recitandis horis, ut de audienda Missa, de jejunando, &c. respicit singulos dies seorsim, ut communissime docent contra Aragon. apud Dia. p.3. tr.5. ref.26. ita in casu nostro.

XIII. Ubi advertit Lugo, omittentem horarum recitationem peccare mortaliter, etiam si nolit facere fructus beneficii suos, sed velit illos pauperibus, aut fabricæ beneficii erogare; quia onus recitandi horas est absolutum, non verò conditionatum (videl. si velit percipere fructus beneficii) atque adeò etiam si nolit eos percipere, peccat horas omittendo; nisi tamen à recitatione horarum excusetur à beneficii tenuitate, quod scilicet, ut communius docent, non subministrat tertiam partem congruæ sustentationis, nec proximè ad illam accedit, ut diximus in expositione antecedentis propositionis.

PROPOSITIO XXII.

Non est contra iustitiam Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia Collator conferens illa Beneficia Ecclesiastica, pecuniâ interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

SYNOPSIS.

I. Nonnemo docuit citra iniustitiam posse in collatione Beneficiorum Electorem vendere arbitria. II. Necnon Judicem in ferenda sententia, & similes. III. Videntur quippe huiusmodi arbitria esse pretio æstimabilia.

IV. Constat tamen id esse falsum ex eo, quod vendens arbitria non det totum, quod ex iustitia debet, unde ad restitutionem tenetur. V. Conferens Beneficium, si arbitrium vendat, revera ipsum Beneficium vendit simoniace. VI. Et Judex vendens arbitria sententiam justam reddit venalem. VII. Aliter qui debet distribuere mille in dotem alicujus puellæ, posset nongentos accipere à Berta illos offerente, ut præeligatur.

VIII. In casibus adductis unum præ alio eligere est actio debita ex iustitia, atque adeo non est pretio æstimabilis. IX. Favor præelectionis sufficienter compensatur per obligationem antidoralem ejus, qui præeligitur. X. Injuria irrogatur ementi huiusmodi arbitria, quamvis libenter emat, ut alteri postponatur. XI. Munera, quæ dantur Electori ad animum alliciendum, si non sint parvi valoris, quæ censeantur liberaliter dari, restituenda sunt. XII. Pro opere honesto, quod non debetur ex iustitia, potest aliquid accipi, si ponatur in gratiam alterius; secus verò si sit debitum ex iustitia. XIII. Quid si ponatur opus ex iustitia debitum in gratiam alicujus tertii? XIV. Poteritne Judex aliquid accipere, ut prius expediat causam Sortis, quam Caji?

I. Exponitur. Thesis hæc loquitur de eo, qui potest ad arbitrium conferre Beneficium uni præ altero, & pro electione huius præ illo vult aliquid exigere, ita ut velit arbitrium vendere, non Beneficium: quod citra iniustitiam fieri posse docuit Vincentius Candidus t. 1. de Benefic. disquis. 18. art. 39. apud Mendo. differt. 6. qu. 7.

II. Eiusdem furfuris est 26. thesis confixa ab eodem Alex. VII. Quando litigantes habent pro se opiniones æquè probabiles, potest Judex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio. Quod quamvis legibus prohibeatur, jure tamen naturali non esse illicitum visum fuit probabile Lessio lib.2. c.14. n.64. apud Dia. p.3. tr.5.

tr. 5. ref. 55., necnon Trul. Salon., & aliis apud eundem Mendo.

III. Rationes pro utraque Thesi sunt, Primò, quia non est contra iustitiam accipere aliquid pro re pretio æstimabili, quæ ex iustitia non sit debita: huiusmodi videtur esse adjudicare litem huic præ illo, necnon conferre huic præ altero Beneficium; ergo non est cur non possit pro huiusmodi arbitriis aliquid citra iniustitiam exigi.

Secundò quia Iudex adjudicans litem, & elector conferens Beneficium Sorti præ Cajo amittit favorem Caji, cui posset gratificari adjudicando illi litem, aut eligendo illum ad Beneficium, & confert Sorti aliquid, quod est illi utilissimum, quin ad id teneatur: ergo ut prius.

Tertiò, quia nemo dixerit factam esse injuriam Sorti, cui Beneficium confertur, vel cui lis adjudicatur, si ab eo ob favorem præstitum pretium accipiat; cum passim idcirco libenter dentur munera iudicibus, ut quantum intra limites iustitiæ possunt, suum favorem impendant: Quod quamvis sit reprehensibile, & jure positivo prohibeatur, quia, ut dicitur Ecclesiastici 20. *Xenia, & dona excæcant oculos Iudicum*, (dummodo non sint esculenta, & poculenta paucis diebus consumenda, quæ censentur dari omnino liberaliter, ut notat Bonac. disp. 10. de præc. dec. q. 8. p. 8.) jure tamen naturali non est cur dicatur prohibitum: unde non videtur dari in conscientia onus restituendi ante sententiam condemnatoriam Iudicis. Ob easdem rationes Bannez, Lopez, Rodrig. Carolus Baucius, Fagun. t. 2. l. 8. c. 26., & alii apud Dia. p. 6. tr. 6. r. 56., & apud Mendo l. c. docuerunt Electores ad Majoratum, ad Cathedram, ad Capellam, & qui debent eligere pauperes pro dividenda eleemosyna, posse citra onus restitutionis aliquid accipere pro eligendo uno præ altero, quando liberum est alterutrum eligere.

IV. Ostenditur falsitas, quia Beneficii Collator tenetur gratis illud conferre, quantum quantum est; Sicut Iudex ex iustitia tenetur integram litem adjudicare (quicquid sit, an teneatur illam dividere, non solum quando probationes circa factum sunt æquales pro utraque parte, ut omnes docent, sed etiam quando sunt æquales rationes circa ius pro collitigantibus civiliter, quod docent communius cum Bannez contra Sanch. l. 1. c. 9. n. 45. & alios apud ipsum, & apud Tamb. lib. 1. in dec. cap. 3. §. 3.) & integra eleemosyna est distribuenda ex voluntate testatoris; sed qui aliquid accipit ab eo, quem alteri præfert, non dat totum, quod debet ex iustitia dare; ergo peccat contra iustitiam, & ad restitutionem tenetur.

V. Ex quibus fit primò, Collatorem Beneficii in hoc casu simoniacè pretium accipere, ut notat Suar. lib. 3. de Sim. c. 59., cum revera beneficium vendat, quamvis ore tenus dicat vendere arbi-

trium; atque adeo Divino simul, ac Naturali jure ad restitutionem tenetur, & peccat tum contra Religionem, tum contra Iustitiam.

VI. Fit secundò, Judicem in eo casu sententiam justam reddere venalem, ut communiter docent etiam Juristæ cum Baldo in cap. *Super eo*, de transact. atque adeò ad restitutionem teneri; idemque dicendum de Arbitro constituto ad eligendum alterutrum, quem maluerit, si prætextu electionis pretium accipiat; & de Arbitratore pro arbitramento explicando, ut tradunt Interpre. in leg. *Ita demum*, ff. de arbitris. Idemque ex eodem Suario dicas de hærede, qui ex voluntate testatoris tenetur distribuere dotes Virgihum, vel alia legata pia juxta suum prudens arbitrium; & de œconomo, qui à patrefamilias habuit potestatem gratis conferendi officia domus suæ.

VII. Ratio omnium horum est eadem, quia ex vi proprii muneris, & officii gratis hæc omnia dispensanda sunt: Aliter qui tenetur ver. gr. dare dotem mille aureorum alicui nobili puellæ, posset licitè accipere nongentos à Berta, quæ mavult habere centum ipsa, quam quod mille alii conferantur; quo quid absurdius? Sequeretur etiam, quòd semper divitibus, qui possunt pecuniam offerre, adjudicaretur lis, & conferrentur Beneficia, exclusis pauperibus; quod pariter est maximè dissonum.

VIII. Ad primam rationem in contrarium negandum, quòd pretio æstimabile sit in his casibus unum alteri præferre; nam actio, quæ debetur ex iustitia, non est pretio æstimabilis; atqui quòd Beneficium, quantum quantum est, conferatur alicui, & consequenter quòd unus alteri præferatur, est actio debita ex iustitia; sicut etiam, quòd lis alicui adjudicetur; ergo non potest pro hac præelectione aliquid in pretium accipi. Quare distributor non solum ex iustitia tenetur ad rem gratis distribuendam, sed etiam ad ipsam electionem: ergo nihil potest accipere in pretium nec pro re, quam distribuit, nec pro ipsa electione. Verum quidem est, quòd eligens Sortem, privetur libertate ad eligendum Cajum; at ex munere electoris ad hoc onus obligatur; quod abundè compensatur per hoc, quòd qui eligitur, ad gratitudinem ex obligatione antidotali teneatur.

IX. Ad secundam: Quamvis eligens amittat favorem Caji, cui posset gratificari, acquirit tamen favorem Sortis, quem eligit, & qui ad aliquam gratitudinem tenetur; unde sufficienter, ut diximus, illa electio Sortis benefica compensatur per hanc obligationem antidoralem; quia tamen ista electio non est pretio æstimabilis, ideo non trahit ullam obligationem ex iustitia: sicut actio mutuandi, quia non est pretio æstimabilis, quamvis benefica sit mutuatorio, cui magnam affert utilitatem, solum trahit obligationem antidoralem, seu ex gratitudine, non tamen ex iustitia; atque adeò contra iustitiam in utroque casu delin-

delinquitur, si quid ex conventionē prævīa sive implicita, sive explicita accipiatur.

X. Ad tertiam: Injuria irrogatur accipiendo pretium à Sorte, ut eligatur ad Beneficiū; non secus, ac injuria irrogatur Mutuatario accipiendo pretium propter mutuum; quia neutra actio est pretio æstimabilis, ut ostendimus: propterea venderetur, quod vendi non potest.

XI. Quod spectat ad munera, quæ dari solent Judici, aut Electori ad alliciendum animum, ut tibi potius, quàm alteri faveat, dicendum, ea non solum contra leges positivas accipi, sed etiam contra legem naturalem (nisi sint parvi valoris, quæ censeantur dari omnino liberaliter, ita ut donans non censeatur conqueri, si deinde alteri favor tribuatur). Quare si eo animo accipiantur, ut ad hujusmodi favorem conferendum implicitè obligatio contrahatur, datur onus restituendi, tam si denegetur, quàm si conferatur favor; non secus ac si mutuator si munera accipiat eo animo, ut velit implicitè ex justitia obligari ad mutuum dandum. Si tamen aliquid omnino liberaliter conferatur Judici, aut Electori, quod adeò tenuis valoris sit, ut non facile mentem excæcet (quod in praxi est valdè periculosum, & vitandum) idque ad animum alliciendum, ut loquitur Molin. t. 1. tr. 2. disp. 88. ad hoc ut majorem, quàm teneatur, diligentiam in tui favorem impendat, & ut tuis indigentis consulat citra præjudiciū justitiæ, nec animo illum ullatenus obligandi, tunc cessat onus restitutionis, ut docet etiam Less. cap. 15. n. 64. Sicut enim dicimus eleemosynas parvas datas pauperi ficto, dari omnino liberaliter ex charitate absque voluntate implicita, quod restituantur, aut alteri vero pauperi dentur, si revera desit in eo paupertas; secus verò si eleemosynæ pauperi ficto erogatæ sint alicujus valoris; ita dicimus, munuscula, seu esculenta, & poculenta, circumscripta aliqua lege positiva, aut consuetudine, qua vetentur, accipi, ac retineri posse ab Electore, à Judice, à Distributore officiorum, si absit periculum alicujus obcæcationis, & injustitiæ (quod in praxi rarò abest) quia non solent dari invitè, nec cum voluntate obligandi ad favorem conferendum; quod tamen dici non potest de muneribus alicujus valoris, quæ sæpè offeruntur ad injustam vexationem redimendam, quatenus aliter speratur à Judice, vel Arbitro sententia justa; in quo casu licitè offeruntur, sed non licitè, nec justè acceptantur.

XII. Dices: Juxta sententiam communioem apud Theologos non peccat contra justitiam, qui accipit aliquid à Petro ad ponendum opus honestum, debitum quidem, sed non ex justitia, puta ad non blasphemandum, ad audiendum Sacrum die festo, ad non ludendum ludo vetito: ergo quamvis detur obligatio ex justitia conferendi Beneficiū, vel adjudicandi causam alterutri, quia tamen non datur obligatio ex justitia, quòd

Sorti potius, quàm Cajo favor conferatur, poterit citra injustitiam aliquid accipi, ut uni præ altero conferatur.

Respondeo, nego consequentiam: quamvis enim non detur obligatio ulla eligendi Sortem præ Cajo, datur tamen, ut diximus, obligatio ex justitia eligendi alterutrum, & conferendi illi gratis favorem electionis. Idcirco nihil potest accipi pro opere ex justitia debito, quia venderetur res aliena: ex gr. qui debet centum, non potest accipere decem, ut hoc debitum solvat, quia venderet illud ipsum jus ad centum, quod erat creditoris, & sic venderet quod suum non est; sed alienum, nec restitueret centum, sed nonaginta: atqui pariter in casu nostro ex justitia Collator Beneficii tenetur alteri conferre gratis Beneficiū; ergo si à Sorte aliquid accipiat, ut ipse præ Cajo eligatur, vendit quod suum non est, atque adeò peccat contra justitiam. Quando verò opus est debitum ex aliis virtutibus, ut auditio Missæ &c. docent communius, quòd possit pretium retineri; quia illud non est alteri debitum; atque adeò si in gratiam alterius ponatur, poterit in recompensationem laboris aliquid accipi: non secus ac juxta communioem sententiam pecunia, quæ collata est ob turpe facinus, puta ob homicidium, vel adulterium, eo patrato, potest retineri, non quidem in pretium facinoris, sed in recompensationem laboris, & periculi. Ex quibus fit, Judicem, si quid accipiat pro ferenda sententia injusta, ea lata, posse illud retinere, quamvis teneatur compensare damnum parti læsæ; si verò aliquid accipiat pro sententia justa ferenda, illud retinere non posse.

XIII. Difficultas est, An possit Collator Beneficii, & Judex in casu nostro accipere aliquid à tertia persona, ut conferat Beneficiū, vel adjudicet litem uni præ altero? Quamvis enim teneatur ex justitia conferre gratis alicui suum favorem; non tenetur tamen ex justitia satisfacere huic suæ obligationi in gratiam illius tertii: ergo sicut potest aliquid accipere ad ponendum opus non debitum ex justitia, puta ad audiendum Sacrum, quia non est opus illi debitum: ita videtur in casu nostro posse aliquid accipi à tertia illa persona pro eligendo Sorte, quia etiam si electio sit debita ex justitia, non est tamen illi debita. Sotus apud Less. c. 14. nu. 67. hoc admittit: Less. tamen cum communi id negat, quia venderetur aliquid invendibile, & quod non est proprium vendentis, ut explicavimus: Sicut Mutuator non potest aliquid accipere à tertia persona, ut gratis det mutuum Mutuatario; quia quamvis non teneatur ex justitia hoc obsequium præstare illi tertiæ personæ, tenetur tamen omnino gratis dare mutuum, eo quod hæc actio non sit vendibilis; ita qui debet aliquid ex justitia alteri (sive debeat alicui determinatè, sive vagè) non potest aliquid à tertia persona accipere, ut huic obligationi faciat satis.

hæc restitutio non est facienda jure nature, sed jure positivo. Nec est facienda omnium fructuum, sed solum tertia, vel quarta partis, aut etiam quinta in Episcopo. VII. Quod si Beneficium sit tenue, non pertingens ad tertiam partem congruæ sustentationis Clerici vulgaris, nulla est facienda restitutio. VIII. Quid veniat hæc nomine congruæ sustentationis?

IX. Nequit hæc restitutio suppleri per quasvis eleemosynas antea factas, licet suppleri probabiliter possit per eleemosynas post omissionem horarum erogatas, quamvis tunc non venerit in mentem obligatio restitutionis faciendæ. X. Potest Beneficiarius eleemosynas ob omissionem horarum debitas sibi applicare, si sit pauper: & potest Episcopum adire ad compositionem faciendam.

I. **E**Xponitur. Concilium Later. sub Leone X. sess. 9. statuit, quod Beneficiarius omittere horas post sex menses ab obtento Beneficio, fructus non faciat suos, sed illos pro rata omissionis, tanquam injustè perceptos, teneatur in fabricam Beneficii, aut in eleemosynas erogare: & quia nonnullis videbatur non esse in usu receptum, ideò Pius V. in sua Constitutione id ipsum confirmavit. Soto, & Medina apud Sanchez lib. 2. conf. cap. 2. dub. 82. dixerunt, decretum hoc esse pœnale, ac proinde ante Judicis sententiam non obligare. Quod sit pœnale ex eo evincitur, quia solum obligat omittentes recitationem culpabiliter, ut docet communius cum eodem Sanch. dub. 86. contra Ledesm. & alios putantes, jure naturali faciendam esse fructuum restitutionem, undeunde proveniat omisio recitationis, cum fructus dentur ob recitationem, qua non posita, fructus non debentur.

II. Quod verò ante sententiam Judicis pœna ista non sit luenda, ex eo probant, quia sola pœna, quæ non exigit actionem hominis, ut executioni mandetur, incurrere potest ante sententiam Judicis in foro conscientie ipso facto; ut est censura, irregularitas, & similes, ad quas homo nullo passivè se habet; At pœna, quæ exigit actionem hominis, ut in casu nostro, etiam si feratur ipso facto, & ipso jure, & nulla expectata declaratione, ea non incurratur ante sententiam Judicis, saltem criminis declaratoriam, si minus pœnæ, ut docent communiter apud Dia. p. 1. tr. 10. ref. 23. cum Laym. Maldero, & aliis; dummodo non clarè appareat legislatorem velle, ut reus illam subeat ante quamcunque sententiam Judicis. Et ratio est, tum quia ita usu receptum est, ut nemo privet se re, quam possidet, nisi per Judicis sententiam cogatur; tum etiam quia lex obligans homines ad exequendum penas in semetipsos, non videtur accommodata humanæ imbecillitati. Ex quibus Molina t. 1. tr. 2. disp. 95. infert, ante sententiam non incurrere pœnas Sixti V. contra Clericos non deferentes habitum, & Clementis VIII. contra Religiosos munera lar-

gientes, & Pii V. contra Religiosos admittentes fœminas intra claustra: idemque dicendum ex Valero, V. Pœna, diff. 20. de pœna privationis officii ipso facto lata in Superiores Regularium ob contraventionem alicujus Bullæ, & de pœna confiscationis bonorum ab hæreticis ipso facto incurrenda. Imò Sanch. lib. 2. cap. 39. contra Salonium putat, etiam requiri sententiam Judicis, ut à Religiosis incurratur pœna inhabilitatis ad officia, & dignitates, quamvis hæc non requirat actionem hominis, ut executioni mandetur; quia solum censuræ, & irregularitates citra sententiam possunt ipso facto incurrere; ergo à fortiori pœna ista restituendi fructus non videtur ab omittentibus recitationem incurrenda ante Judicis sententiam.

III. Ostenditur falsitas, quia Doctores laudati communiter docent, pœnam non incurrere ante Judicis sententiam, nisi clarè appareat, quod legislator velit illam, nulla expectata Judicis sententia, incurrere, & hac de causa censuræ incurruntur in conscientia ante quamcunque sententiam, quando feruntur ipso facto incurrendæ: In casu nostro, quamvis pœna ista exigit hominis actionem, ut executioni mandetur; ex voluntate tamen legislatoris statim in conscientia incurratur, cum expressè dicatur in Concilio Lateranensi, & in Bulla Pii V. fructus injustè retineri post omissionem recitationis: Quis autem non videat ante quamcunque sententiam restituendum in foro conscientie quod alienum est, & injustè retinetur?

IV. Neque dici potest, quod lex ista pœnalis exigens, quod reus exequatur pœnas in semetipsum, non sit accommodata humanæ fragilitati, nec rationabilis. Nam nisi ita ferretur, ferè nunquam fructus ulli restituerentur; cum vix juridicè probari possit, aliquem non recitasse privatim horas.

V. Adde, legem istam re vera non esse pœnalem, quamvis feratur in omittentes horas culpabiliter, sed esse conditionalem, quatenus non vult fructus beneficiario conferri, si horas omittat: Sicut ex Less. Salas apud Dia. p. 1. tr. 10. ref. 23. si in testamento relinquatur fœminæ legatum sub conditione, quod castè vivat, non potest legatum accipere, si turpiter vivat, non in pœnam, sed ob adjectam legati conditionem.

VI. Hinc oritur apud DD. quæstio, utrum jure naturali debeatur ista restitutio, ut proinde etiam prius sex mensibus ex justitia commutativa teneatur ad aliquam restitutionem Beneficiarius, si omittat horas, ut docent Suar. de Relig. t. 2. l. 4. c. 29. Valentia, & alii apud Dia. p. 1. tr. 12. ref. 25. An verò solum debeatur ex præcepto Ecclesiastico, atque adeò solum ex obedientia, vel religione, ut docent Sylves. Less. Filliuc. & alii communius apud eundem Dia. Ad quod videtur dicendum, probabiliter ex natura rei, secluso jure positivo, nullam esse faciendam restitutionem,

quia beneficium potuit dari propter recitationem horarum, non tanquam sub conditione, adeò ut, iis non recitatis, etiam inculpabiliter facienda sit restitutio, sed tanquam, sub modo, ut loquitur Sylvester, adeò ut iis non recitatis, adhuc retineri possint fructus Beneficii. Et ita de facto conferri beneficia videtur congruum, cum non sit adstruenda obligatio ista ex iustitia citra rationabile fundamentum: præsertim, quia potuerunt conferri fructus beneficii non solum propter recitationem horarum, sed etiam propter alia onera beneficiariorum; quippe qui tenentur habitum, & tonsuram gestare, abstinere à negotiatione, ludis, venationibus, inservire Ecclesiæ: Propterea si primis sex mensibus horas non recitent, peccant quidem mortaliter, sed ad restitutionem non tenentur; elapsis tamen sex mensibus, si non recitent culpabiliter, idcirco tenentur restituere, quia Ecclesia voluit eos fructus erogari pauperibus, aut fabricæ beneficii, atque adeò tunc ex iustitia tenentur restituere; non secus ac ex iustitia tenetur restituere quicunque retinet res alienas. Verum non esse faciendam restitutionem omnium fructuum beneficii habentis plura onera, sed solum restituendos esse fructus respondentes oneri horarum, nempe tertiam, vel quartam partem tantum, aut etiam quintam in Episcopo, cui plurima insunt onera, dicemus in explicatione propositionis sequentis.

VII. Difficultas est, utrum jure naturali, an positivo ad restitutionem fructuum teneatur, qui horas omnino omittit, eo quod habeat beneficium tenue? Communior sententia docet cum Suar. Nav. Less. & aliis plurimis apud Dian. l. c. ref. 9. quod habens beneficium, quantumvis tenue, sicut gaudet privilegiis omnibus Beneficiariorum, ita ad omnia eorundem onera, atque adeò etiam ad horarum recitationem tenetur, ac proinde si eas omittat, tenetur pariter ad restitutionem. Præterea quia Concilium, & Pius V. loquuntur indefinite, quin excludant habentes tenue beneficium: proinde sicuti qui mulierem modicè dotatam duxit, tenetur eam alere; ita qui beneficium tenue sortitus est, tenetur, ut ait Glossa, Ecclesiam officiare, licet sit pauper. Quod ex eo etiam videtur firmari, quia si tenetur ad restitutionem, qui uno tantum die horas omittit, immò etiam qui unam integram omittit horam, tenetur ad sextam partem fructuum respondentium uni diei; à fortiori, qui semper omitteret horas, & interim perciperet fructus beneficii tenuis. Verum quia non pauci cum Less. Soto, Rodriq. apud Dia. & Sanch. l. 2. consil. c. 2. putant non obligari ad horas, qui fructus beneficii valde modicos habet, eo quod parum pro nihilo reputetur, & ex Apost. 1. ad Cor. 9. *Qui altari deserviunt, cum altari participant, & de altari vivere debent*; idcirco probabile est nullam fructuum restitutionem faciendam esse ab iis, qui non habent à beneficio, demptis oneribus

pecuniariis, bonam partem congruæ sustentationis; possuntque fructus illos modicos retinere in compensationem aliorum onerum personarum, quæ subeunt Beneficarii.

Quod acriter inquiritur, est, Quodnam beneficium dicatur tenue, ita ut probabiliter ad horas, & restitutionem fructuum non obliget? Alii aliter apud DD., & hoc ideò, quia valor monetæ non est idem ubique, & quod sufficit ad congruam sustentationem in uno loco, non sufficit in alio: propterea rationabilis videtur opinio Malderi, Sanch. l. c., & aliorum putantium esse tenue beneficium, quod non subministrat tertiam partem congruæ sustentationis alicujus vulgaris Clerici, v. gr. si non subministrat 12. aureos, ubi patrimonium est 36. aureorum, vel si non subministret octo, ubi ad congruam sustentationem sufficiunt 24., & totidem pro patrimonio requiruntur. Less. & Molfesius putant, hos teneri ad recitandas horas aliquibus diebus per annum, v. g. diebus festis, si pro iis congruam sustentationem accipiunt; aliter viverent de altari, & altari non inservirent. Hoc certè videtur rationabile; ab hoc tamen onere eximunt eos Malderus, & Dian. p. 9. tr. 7. ref. 8. ex Suar. t. 2. de Rel. l. 4. cap. 16. putantes neque legem Ecclesiasticam, neque naturalem ad id obligare; non Ecclesiasticam, quia in jure Beneficium tenue reputatur pro non beneficio ex cap. *Is cui* de Præb. in 6.; neque obligare legem naturalem, quia fructus tenues, qui recipiuntur, vel compensantur aliis oneribus Beneficiariorum, vel compensari possunt aliis orationibus, vel alio Dei cultu.

VIII. Verum ne detur æquivocationi locus, sciendum, diversimodè in materiis diversis nomen congruæ sustentationis usurpari. Nam dum agitur de onere Beneficiariorum expendendi in usus pios, quod congruæ sustentationi superfluit ex fructibus Beneficii, communiter docent ad congruam sustentationem spectare, quicquid est necessarium ad victum, vestitum, habitationem, & alia hujusmodi, tum ipsius Beneficarii, tum etiam aliorum, quorum cura ipsi incumbit, puta pauperum parentum, aut nepotum; immò ex Conrado, & Martino de S. Joseph l. 3. tr. 7. n. 13. etiam quicquid est necessarium ad alendos famulos dignitati, ac nobilitati personæ consentaneos. Idemque verum est juxta doctrinam Cajetani 2. 2. q. 100. a. 3. si congrua sustentatio spectetur prout debita jure naturæ Sacerdoti in spiritualibus occupato; ita ut possit illam exigere citra ullam simoniam, etiam si aliunde sit ditissimus. Et ratio ex eodem Cajetano est, quia aliter Beneficiarius, vel Sacerdos secundum se cogeretur mendicare, si ea sibi deessent. Contra verò dum agitur de congrua sustentatione, prout spectat ad eximendum Beneficarium ab onere recitandi Horas, si ad tertiam ejus partem non pertingat, venit quidem sub hoc nomine quicquid est necessarium ad victum, vestitum, habita-

tationem, medicinalia, & alia huiusmodi ad vitam moderatam Clerici vulgaris requisita ex Sanch. l. 2. conf. cap. 2. dub. 67. n. 4., non tamen quicquid est necessarium ad alendos consanguineos pauperes suæ curæ commissos, aut ad alendos famulos dignitati Personæ consonos; aliter facile contingere posset, quod aliquis habens quotannis centum aureos ex fructibus Beneficii ad horas non obligaretur. Et ratio ulterior est, quia si Beneficiarius habeat tertiam partem congruæ sustentationis Clerici vulgaris, puta 12. aureos, ubi Patrimonium est triginta sex aureorum, non eatenus cogitur mendicare, quamvis indigeat centum aureis ad alendos nepotes pauperes, & famulos sibi consentaneos, cum possit ad procuranda sibi necessaria toto die vacare, dempto dumtaxat brevi illo tempore recitationi horarum requisito: sicut ob eandem rationem habens solum tertiam partem congruæ sustentationis per hoc, quod obligetur ad horas recitandas, non dicitur cogi ad mendicandum, ut reliquam sustentationem sibi procuret.

Hinc fit, eatenus ab onere recitandi horas eximi Beneficiarium, si fructus Beneficii nec pertingant, nec proximè accedant ad tertiam partem congruæ sustentationis Clerici vulgaris; quia huiusmodi fructus utpote tenues pro nihilo reputantur; unde non imponitur ratione illorum onus illud grave recitandi horas quotidie: secus verò, si Beneficium redderet centum aureos, etiam si hæc summa esset necessaria ad tertiam partem congruæ sustentationis tum ipsius Beneficiarii, tum etiam pauperum consanguineorum, ac inservientium: Unde universim ad horas tenetur Beneficiarius habens ex Beneficio tertiam partem congruæ sustentationis Clerici vulgaris: esto per accidens deobligari possit, si aliter vacare non possit necessariæ sustentationi suæ, & suorum suæ curæ secundum naturæ jura relictorum.

IX. Denique advertendum, damnari pariter ab eodem Alex. VII. propos. 33. quæ habet: *Restitutio fructuum ob omissionem horarum suppleri potest per quasunque eleemosynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui Beneficii fecerat.* Communius cum Sanch. l. 1. c. 13., & Bonac. docent, quod debitor ex iustitia, si debiti immemor aliquid donet liberaliter creditori, non possit id computare in partem restitutionis debite, quando deinde debiti recordatur, aliter donatio illa non fuisset liberalis. Oppositum tamen probabiliter docuit Baldellus cum aliis apud Dia. p. 5. tr. 13. ref. 94., quia donans liberaliter cum oblivione debiti ex iustitia, censetur implicite velle prius suis obligationibus satisfacere, si quas habet, sive ex iustitia, sive ex voto, sive ex precepto: propterea donatio illa liberalis præsumitur fuisse cum ea tacita conditione, nisi aliunde id tibi debeant. Ex hac probabilis opinione intulerunt nonnulli irrationabiliter, quod obligatus ad restituendos beneficii fructus ob omissionem ho-

rarum, possit satisfacere etiam per eleemosynas, quas ante omissionem recitationis fecerat. Ratio, cur id nullatenus liceat, est, quia donatio illa fuit omnino liberalis, tum explicitè, tum implicitè; unde nequit deinde obligationi supervenienti satisfieri per eleemosynam illam, quæ absolute prius transiit in dominium pauperis. Propterea ex ea probabilis opinione solum sequitur, quod huic obligationi satisfieri possit per eleemosynas factas post horarum omissionem, etiam si tunc non venisset in mentem hoc debitum. Quod si quis explicitè vellet eleemosynas dare liberaliter, etiam si adesset aliqua obligatio aliqujus debiti obliti, cui per eleemosynas satisfieri debeat, certè non potest suppleri deinde restitutio etiam per eleemosynas post contractum debitum erogatas.

X. Ad levandum onus hoc maximè molestum restitutionis, Prima via est, quam docet Sanch. l. c. dub. 87. cum Navar. Arag. & aliis communiter; quod scilicet, si Beneficiarius sit pauper, sibi applicet eleemosynas faciendas pauperibus, cum non sit peioris conditionis ipse, quam alii, etiam si olim deliquerit; etenim etiam pauperibus existentibus in mortali potest fieri huiusmodi eleemosyna.

Secunda est, quam docet Mendo in Epitome V. *Bulla Compositionis*, adire Episcopum, ubi Bulla Cruciatæ non viget; is enim potest in sua Diocesi, non secus ac Pontifex pro toto Orbe, componere bona omnia pauperibus debita, acceptando partem ex iis, quæ debentur, ut illam in usus necessarios utilitati publicæ convertat, & remittendo debitori partem aliam, prout in Domino judicaverit. Spectat quippe ad Pastorem animarum huiusmodi potestas, ne fiant æternæ damnationi obnoxii, qui difficile integra debita incerta restitunt: bona enim incerta debentur Ecclesiæ, vel pauperibus; & idcirco plenam habet Pastor Spiritualis illorum administrationem: Et sicut Princeps bona incerta, quæ Reip. debentur, potest in utilitatem publicam convertere; ita Pontifex, & Episcopus de iis, quæ Ecclesiæ, aut pauperibus debentur, disponere potest, prout ad salutem animarum, & ad bonum Christianæ Reipubl. magis expediens judicaverit.

PROPOSITIO XXI.

Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si officium per alium recitet.

SYNOPSIS.

1. *Quid intersit inter Capellaniam collativam, quæ obligat ad recitationem horarum, & non collativam,*

tivam, quæ ad id non obligat? II. Etiam Præstimonia habent rationem Beneficii cum onere annexo recitandi Horas. Pensiones verò clericales obligant solum ad recitandum Officium B. virginis; non tamen laicales.

III. Beneficarii studiis vacantes videntur posse per alium satisfacere obligationi recitandi Horas.

IV. Sicut ratione studii excusantur à residentia in suis Beneficiis. Videtur siquidem sufficienter Beneficio inservire, qui inservit per alium. V. Sicut Capellanus potest per alium celebrare.

VI. At onus recitandi Horas est personale ex Tridentino. VII. Sicut constitutus in Sacris quamvis studiis vacet, non potest per alium Horas recitare, ita nec Beneficiarius.

VIII. Deobligatur quidem à residentia Beneficiarius ratione studiorum ob impossibilitatem, non tamen à recitatione horarum. IX. Hæc sacra occupatio ipsi Beneficiario competit, & ideo ipsi imponitur. X. Tunc solum Capellanus potest per alium celebrare, quando id à Fundatore permittitur.

XI. Ad fructuum restitutionem tenetur etiam ille, qui semel horas post primos sex menses omisit. XII. Quota pars fructuum restituenda sit ob omissionem singularium horarum, Pius V. declaravit. XIII. Beneficiarius omittendo horas mortaliter peccat, etiam si nolit facere fructus suos.

I. **E**Xponitur. Dubitatur apud DD. num habens Capellaniam teneatur ad horas Canonicas recitandas? Videtur enim recipere fructus per modum cuiusdam stipendii, & mercedis, non verò propter proprium titulum Beneficii. Docent tamen communiter apud Suar. t. 2. de Relig. l. 4. c. 22. Palaum, Laym. Capellaniam collativam esse Beneficium Ecclesiasticum, & ad horas obligare: Secus verò non collativam. In hoc autem diversificantur collativæ à non collativis, quòd istæ à Patronis laicis concedantur absque collatione facta à Prælato Ecclesiastico; illæ verò hanc collationem requirant. Porro ex earum fundatione inquirendum est, num indigeant Capellaniæ collatione Ecclesiastica; quando enim laici relinquunt bona sua cum eo onere, quòd quotannis certa quædam pensio detur alicui Clerico, ut tot missas celebret, hic Clericus dicitur habere Capellaniam non collativam, quæ in eo statu semper perseverabit, donec consuetudine, aut auctoritate Prælatorum ea institutio mutetur: quando verò Capellania auctoritate Episcopi erigitur (etiam si ex bonis laicorum dotata sit) & jus præsentandi personam est penes Patronum laicum, tunc Capellania dicitur collativa, & habet rationem beneficii Ecclesiastici. Etenim ex Panormit. apud eundem Suar. ad rationem Beneficii huiusmodi qualitates requiruntur, vid. quòd tantum personæ Ecclesiasticæ per Prælatum Ecclesiasticum conferri possit, purè, absque ullo pacto, & in perpetuum, & quòd

habeat aliquid spiritualitatis, in quo fundetur, seu quòd habeat officium aliquod Divinum; quæ omnia concurrunt in Capellania collativa, & ideo habet rationem beneficii Ecclesiastici, atque adeo trahit onus recitandi horas.

II. Olim dubitabatur de Præstimoniis, essentne beneficia Ecclesiastica, an pensiones? & an ad horas obligarent? Sunt enim Præstimonia quædam portiones à redditibus beneficiorum abstractæ, ac designatæ, quæ per modum subventionis juvenibus conferuntur ad studia peragenda, ut possint commodè instrui ad inserviendum deinde Ecclesiæ. cum enim non dentur propter aliquod Sacrum Ministerium, seu propter Officium aliquod Divinum, sed solum propter studium ordinatum remotè ad ministerium sacrum postmodum habendum, ideo multi Canonistæ cum Medina, Palatio, negarunt esse beneficium Ecclesiasticum, & ad horas obligare; sed concedebant esse meram pensionem Clericalem. Alii cum Navar. Soto putarunt esse propriè beneficium, ad quòd sufficere videtur, quòd portio illa præstimonialis detur in ordine ad Officium Sacrum postea obtinendum. Ad hanc dubietatem tollendam Pius V. declaravit disertè, etiam præstimonia, & præstimoniales portiones nullum Ecclesiæ servitium habentia esse Beneficia cum annexo onere horas recitandi, ut videre est apud Sanch. l. 2. conf. c. 2. d. 59. Quod tamen non competit pensionibus Clericalibus; Quamvis enim istæ sint portiones ex fructibus Ecclesiæ, & exigant in persona statum Clericalem, saltem primam tonsuram, & dentur pro tota vita, non ordinantur tamen ad officium Sacrum, sed conferuntur aut in gratitudinem, aut per modum cuiusdam subsidii, ut possit in eo statu pensionarius Ecclesiæ inservire; & ideo ex Constitutione Pii V. solum inducunt obligationem recitandi Officium B. V.: Pensiones verò laicales, quæ ab Ecclesia laico conferuntur vel per modum gratitudinis propter servitia parentum in Ecclesiæ utilitatem, vel propter aliquod ministerium temporale præstitum, aut præstandum, nullum continens onus spirituale, tanquam aliquid omninò temporale citra simoniam vendi possunt, nedum redimi, ut docet Less. & Victoria. His explicatis,

III. Landolphus apud Sylv. V. Hora q. 2. Lucas de Penna, Rosella, Angelus, Lopez, & alii apud Sanch. l. 2. conf. c. 2. dub. 62. docuerunt, posse obtinentem Capellaniam collativam, & quodvis aliud beneficium satisfacere obligationi horarum recitando illas per alium, si vacet studio literarum, saltem quando sufficienter inservit beneficio per Vicarium.

IV. Probant id primò ex Cap. fin. de Magistris; ubi ratione studii excusantur beneficiarii à residentia in suis beneficiis; quia scilicet sufficienter videtur satisfieri beneficio, dum per alium servitur ipsis: ergo etiam si per

Equidem tamen cum Lugo disp. 18. de Just. n. 74. ex Vasq. distinguendum censeo; si enim tertia illa persona pecuniam conferat in gratiam ipsius Collatoris Beneficii, vel Judicis, quem diligit, ut nimirum inducat illum ad satisfaciendum obligationi ex iustitia, puta ad Beneficium conferendum, ad ferendam sententiam prout debet, potest illa retineri: si verò conferat aliquid in gratiam Creditoris, ut illi satisfiat, & multò magis, si conferat in gratiam Sortis, ut illi potius præ altero Beneficium conferatur, retineri pecunia non potest. Ratio est, quia in hoc secundo casu à Judice venderetur res ex iustitia debita; nam sive accipiat pecuniam à Creditore, sive ab alio, qui partes gerit Creditoris, de materiali se habet; in primo casu verò pecunia daretur in compensationem illius actus virtuosius præstiti in gratiam amici; propterea sicut potest amicus aliquid dare Titio, ne se inebriet, & ut Missam audiat; ita poterit illi dare aliquid, ne peccet contra iustitiam, & ne se exponat periculo infamiae, ac poenae.

XIV. Dices ulterius: Juxta sententiam Laym. lib. 3. sect. 5. tract. 4. cap. 4. apud Dian. p. 3. tract. 5. ref. 45. Judex potest aliquid accipere, ut prius expediat causam Sortis, quam Caji, quando liberum est unum alteri præferre, eo quod neuter, aut diutius expectarit, aut aliunde sit præferendus: ergo pariter poterunt in casu nostro citra iniustitiam arbitria vendi.

Respondeo ex dictis, opinionem istam nullatenus esse amplectendam, & Laym. ipse docet illam esse periculosam, & solum speculativè loquendo non videri damnandam. Equidem tamen censeo tunc practicè, tunc speculativè explodendam esse ob easdem rationes: ex iustitia enim tenetur Judex unum alteri præferre, quem maluerit; unde ista præelectio tanquam debita ex iustitia non est pretio æstimabilis, nec vendibilis. Nec video, quomodo admittenda ea opinione negari possent duæ istæ propositiones ab Alex. VII. proscripser, atque adeò certò falsæ.

PROPOSITIO XXIII.

Frangens jejunium Ecclesiasticum, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta quia non vult se subicere præcepto.

SYNOPSIS.

I. Videtur præceptum jejunii non obligare sub gravi, sicut nec aliud præceptum Ecclesiasticum. II. Potest quidem Ecclesia sub gravi obligare. III. Videtur tamen noluisse ita de facto obligare ad jejunandum, cum non utatur verbis præceptivis. IV. Saltem de

hac obligatione dubitatur; & in tali dubio melior est conditio libertatis, quæ est in possessione.

V. At firmissima est omnium persuasio, quod ad jejunia sub mortali teneamur. VI. Præsumi debet intentio in Legislatore obligandi sub gravi, quoties materia est gravis. VII. Ecclesia consuetudo palam ostendit, intentionem Pontificis esse, quod ad jejunandum, & ad festa servanda obligemur sub gravi. VIII. Pontifex condemnando hanc thesim authentice declarat se velle hanc gravem obligationem imponere.

IX. Peccatum potest esse mortale, quamvis solum sit contra Charitatem subjective, & non objective. X. Obligatio jejunandi est gravis tunc ex traditione, tunc etiam ex jure scripto. XI. Consuetudo aperte declarat gravem hanc obligationem. XII. Quid requiritur, ut consuetudo sit obligatoria? XIII. Lex Ecclesiastica in materia gravi obligat in conscientia sub gravi. XIV. Quandoque lex dicenda sit pure panalis.

I. **E**Xponitur. Si Cajetanum audiamus in Sum. V. Jejunium, de jejniis, quæ consuevit Ecclesia facere, nusquam præcepti vestigium reperitur, ac proinde docet fractionem jejunii Ecclesiastici, quantum est ex jure scripto, non esse lethalem, si desit contemptus. Additque V. Clericorum peccata, nullum prorsus præceptum ad mortale obligare, si ejus transgressio non sit contra Charitatem: hæc sunt verba Cajetani: Qui putat omnia præcepta ad mortale obligare, eget lumine, quo videat nec Naturalis, nec Divini, nec Humani juris præcepta omnia ad mortale obligare, sed ea solum, quorum transgressio contra charitatem est. Propterea 2. 2. qu. 147. c. 7. dicit, quod cum jejunium neque ad dilectionem Dei, neque ad dilectionem proximi sit necessarium, ejus transgressio non sit mortalis, si desit contemptus. Tab. etiam, & Turrecr. relati à Machado de Perfect. Confess. l. 2. fol. 472. putant violationem jejunii non esse lethalem, si desit contemptus, aut saltem consuetudo, quippe quæ fert quendam virtutalem contemptum: Syivest. V. Jejunium, & Corradus referunt opinionem Cardinalis, & Archidiaconi putantium in violatione jejunii abesse culpam gravem, nisi fiat ex contemptu, aut inobedientia, quatenus nolit quis præcepto se subicere. Caramuel denique in Apologemate de Probabilitate num. 265. refert non paucos hoc idem docentes de legibus Canonicis, ac de quinque Ecclesiæ præceptis, inter quos Cajetanum, Gersonem, Almainum, necnon D. Bernardum, qui l. de Præc. cap. 39. hæc habet: Non ergo qualiscunque mandati præscriptio criminalem facit inobedientiam, sed repugnare, sed nolle obedire. Verum D. Bernardus ibi non loquitur de præceptis Ecclesiæ, sed de iussionibus simplicibus Superiorum: Cajetanus solum negat adesse ius scriptum obligans ad jejunium sub

mortali; quomodo autem explicandus sit, dum dicit solam violationem præcepti lædentis charitatem esse mortalem, dicemus infra.

II. Quod verò attinet ad alios DD. qui pro hac sententia laudantur, sciendum eos non negare, quòd possit Ecclesia aliquid præcipere sub gravi; omnes enim Catholici, teste Suar. l. 3. de leg. c. 20. & l. 4. cap. 17. in hoc conveniunt, quòd possit tum lex Ecclesiastica, tum etiam Civilis obligare in conscientia, ut docet D. Th. p. 2. q. 96. art. 4. dicens: *Leges humanitùs positæ, si justæ sint, habent vim obligandi in foro conscientie à lege æterna, à qua derivantur, secundum illud Prov. 8. Per me Reges regnant, & legum Conditores iusta decernunt.* Quare solum dubitarunt nonnulli, an de facto voluerit Ecclesia obligare sub gravi ad jejunia præscripta, necnon ad festa servanda? ut propterea damnata sit etiam ab Innoc. XI. proposit. 52. dicens: *Præceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.* Nomine autem contemptus, ut advertit Suar. l. 3. de leg. c. 28. non venit contemptus rei præceptæ, quæ fortè existimetur inutilis, aut inepta ad finem intentum, nec contemptus legislatoris, quatenus est hæc persona, quæ fortè est contemptibilis, sed contemptus ipsius legis, seu legislatoris in quantum talis, adeò ut habeatur contemptus ipsius Jurisdictionis.

Fundamentum hujus erroris videtur esse: Primò, quia ut peccatum sit mortale, debet graviter lædere charitatem aut Dei, aut proximi; etenim *Plenitudo legis est dilectio*, ad Rom 13. sed jejunii violatio nullatenus lædit charitatem, cum ad Deum, ac proximum diligendum illud non sit necessarium: ergo non præcipitur de facto jejunium sub gravi.

III. Preterea, ut lex obliget sub gravi, tria requiruntur, ut notat Suar. l. c. c. 18. Primò materiæ gravitas, sive ea sit gravis secundum se, sive solum ratione circumstantiarum, & finis; ut fuit prohibitio facta Protoparentibus de non gustando eo pomo: Secundò intentio precipientis: Tertiò verba ipsa præceptiva; In casu nusquam reperiuntur verba Ecclesiæ exprimentia præceptum de jejunio: ergo lex Ecclesiastica indicens jejunium non obligat sub gravi, sed est instar Rubricarum directivarum, seu instar Regularum Societatis Jesu, & plurium aliarum Religionum, quæ non obligant sub reatu culpe, ne venialis quidem, est earum transgressio ferat quandam imperfectionem positivam, ratione cujus homo redditur indignus specialibus auxiliis Divinis (non secus ac irregularitas ex defectu citra omnem culpam fert quandam positivam indispositionem ad Ordines Sacros suscipiendos) ad differentiam imperfectionis negativæ, quæ habetur, dum quis ponit actum minus perfectum potens ponere perfectiorem, vi cujus homo, licet non fiat positivè indignus specialibus Dei

auxiliis, sit tamen minus dignus, & minus dispositus ad suum ultimum finem, nempe ad intensiorem beatitudinem obtinendam.

IV. Denique, quia si dubitetur, num lex aliqua obliget sub gravi, dicendum non obligare, cum stet in possessione libertas, ut communiter Theologi docent cum Molin. t. 3. disp. 674. atqui saltem est dubium, an lex jejunii obliget sub gravi; siquidem ex vi legis scriptæ non apparent verba indicantia gravitatem præcepti; ex vi verò consuetudinis non constat, quòd hujusmodi consuetudo habeat condiciones omnes requisitas ad graviter obligandum; inter eas enim est voluntas in maiore parte populi obligandi se ad talem actum; quæ certè ferè nunquam potest præsumi: ergo non datur ista gravis obligatio; atque adeo frangens jejunium non peccat graviter, si desit contemptus, vel formalis inobedientia, qua quis nolit se præcepto subjicere.

V. Ostenditur falsitas ex firma persuasionem fidelium putantium ad jejunia Ecclesiastica se graviter obligari; adeò ut à puero discendo catechismum quilibet apprehendat omnia quinque præcepta Ecclesiæ esse graviter obligatoria: tum etiam quia, ut advertit Sanch. l. 4. c. 4. num. 67. universim saltem lex Canonica, quæ ordinatur ad animarum salutem (quicquid sit de Civili, quæ ordinatur ad pacem & tranquillitatem Reip.) obligat semper sub mortali, si contineat materiam gravem ad bonum animarum conducen-tem, etiamsi non superaddantur illi verba, quæ aut contineant formam præcipiendi gravem, puta in virtute S. Obedientiæ, sub interminatione Divini judicii, aut contineant comminationem pænæ spiritualis gravis, puta sub excommunicatione latæ sententiæ: atqui lex precipiens jejunium (idemque dicas de lege precipiente observantiam festorum) continet materiam gravem, & maximè ad bonum animarum conducit, ut patet: ergo obligat in conscientia graviter, adeò ut earum transgressio sit mortalis, etiamsi non fiat in contemptum, vel ex consuetudine, aut ex inobedientia formali, aut cum scandalo, sed ob meram fragilitatem. Major patet in plurimis legibus Ecclesiasticis, quæ ita feruntur, ut in omnium sententia censeantur obligare sub mortali: hujusmodi enim est præceptum impositum à Trid. sess. 13. cap. 5. Sacerdotibus confitendi quamprimum, si celebraverint non præmissa confessione ob inopiam Confessarii; necnon lex Clementis VIII. præcipiens Superioribus, ne utantur scientia Confessionis ad externam gubernationem, & lex de Missa audienda diebus festis, ac similes.

VI. Ratio à priori est, quia ut lex de re gravi obliget sub reatu peccati mortalis, requiritur in legislatore præter potestatem etiam intentio obligandi graviter; sed in casibus adductis potestas obligandi in legislatore Ecclesiastico procul-

dubio non deest; intentio verò obligandi præsumitur, quia præsumi debet in legislatore intentio accommodata materiæ, quam præcipit, & consona bono subditorum, atque adeò intentio obligandi sub gravi materiæ gravem, quæ conducit ad salutem animarum: ergo de facto hujusmodi leges obligant sub gravi. Quòd communiter etiam probant apud Sanch. lib. 6. c. 4. n. 39. ex Clementina *Exivi*, ubi Pontifex ex materiæ tantum gravitate colligit, quòd multa, quæ in Regula D. Francisci præcipiuntur, graviter obligent Fratres Minores ad eorum observantiam.

VII. Deinde transmissio, quòd dubitari possit de intentione legislatoris, An velit graviter obligare, quando verba præcipientia non addunt formam præcipiendi ullatenus gravem, aut gravem comminationem; in casu tamen nostro hujusmodi dubium evanescit posita consuetudine, quæ declarat, mentem legislatoris esse, ut ad jejunandum, & ad observationem festorum obligemur sub gravi: Consuetudo enim in Cap. *Cum dilectus*, de Consuet. dicitur esse optima legum interpretes: ergo cum ea sit consuetudo, seu praxis Ecclesiæ, ut quilibet putet ad jejunandum se teneri sub gravi, nullum remanet dubium de intentione legislatoris, quin voluerit ad id graviter obligare. Certè Florentinum ex universali consuetudine Ecclesiæ Latinæ consecrandi in azymo infert obligationem gravem: ergo à fortiori ex consuetudine universali jejunandi diebus præceptis, infertur obligatio gravis, cum magis hoc, quàm illud ad animarum salutem conducat.

VIII. Denique etiam transmissio, & non concessio, quòd dubitari possit, An consuetudo ista universalis Ecclesiæ habeat omnia requisita ad declarandam intentionem legislatoris graviter obligantem, negari de facto non potest, quòd, posita condemnatione hujus propositionis, sufficienter Ecclesia declarat, & quidem authenticè, legem istam præcipientem jejunia obligare sub gravi; quilibet enim legislator potest legem suam authenticè declarare; ergo cum lex de jejuniiis servandis sit Ecclesiastica, potest authenticè à Pontifice declarari in casu dubii: & de facto condemnando hanc propositionem, declarat se graviter ad id velle obligare, & semper obligasse, atque adeò non remanet amplius locus de hoc dubitandi.

IX. Ad primam rationem in contrarium respondetur, eam probare nimis, videlicet nullam omninò legem Ecclesiasticam, quæ non spectet directè ad Dei Charitatem, aut proximi, posse graviter obligare; atque adeò probat, quòd non solum de facto Ecclesia noluerit, sed etiam quòd non potuerit præcipere jejunium sub gravi: probat etiam, quòd neque peccatum mortale contineatur in contemptu talis legis, cum hujusmodi contemptus non videatur opponi Charitati. Quare dicendum, quòd peccatum

quodvis mortale debeat esse contra Charitatem solum subjectivè, quatenus à subjecto peccante expellit Charitatem, & gratiam; at non quodvis peccatum debet esse contra Charitatem objectivè, aliter nec peccata contra Fidem, aut Spem essent mortalia.

X. Ad secundam: ostendit Fagun. 4. Pr. lib. 1. cap. 3. num. 7. contra Cajetan. obligationem gravem de jejuniiis servandis non solum constare ex perpetua traditione Ecclesiæ, sed etiam ex jure scripto, videl. ex Cap. *Non licet*, de Consecr. dist. 3. ex Cap. *Non oportet*, ibid., ex Cap. *Quadragesima*, ibid. dist. 5. ubi apponuntur verba sufficienter exprimentia præceptum. Sed transmissio, quòd hujusmodi præceptum non reperitur scriptum, non proinde sequitur illud non dari: etenim, ut advertit idem Cajet. apud Sanch. lib. 5. Conf. c. 1. non omnes leges Ecclesiasticæ petendæ sunt in Juris volumine, cum multas usus inseruerit: Præterquamquod non nemo apud eundem Sanch. putat, præceptum jejunii viva voce prolatum esse à temporibus Apostolorum. Sed quicquid sit, utrum hujusmodi præceptum sit scriptum, an traditum, non debet de ejus obligatione gravi dubitari. Verum quidem est, multas leges Ecclesiasticas non obligare sub gravi; sic teste Angelico 2.2. q. 186. a. 9. Regulæ Fratrum Prædicatorum non obligant ad culpam venialem quidem, sed solum ad pœnam taxatam sustinendam; at non proinde sequitur, quòd lex Ecclesiastica non obliget sub gravi, si gravem materiæ contineat conducentem ad animarum bonum; præsertim quando ipse communis sensus, ac persuasio, ac consuetudo immemorabilis ostendit, voluisse Ecclesiam sub gravi ad illam obligare.

XI. Ad ultimam ostendimus, quòd etiam si spectatis tantum verbis legis dubitari posset, an voluerit Ecclesia sub gravi ad jejunia obligare; consuetudo tamen optima legum interpretes ostendit apertè hanc gravem obligationem: quæ rursus ex condemnatione hujus propositionis magis declaratur.

XII. Neque dicas, Consuetudinem non esse satis ad inducendam obligationem gravem; quis enim dixerit, consuetudines accipiendi Sacros Cineres primo die Quadragesimæ, accipiendi ramos die Palmarum, orandi dum pulsatur ad Ave Maria, suscipiendi aquam lustralem in ingressu templi, & similes esse obligatorias? Nam contra est, quia neque omnis consuetudo est obligatoria, neque omnis consuetudo est ex mera devotione, ut constat de consuetudine abstinendi ab ovis, & lacticiniis in Quadragesima, quæ evidenter est obligatoria ex propositione 32. Alexandri VII. sicut etiam ex Trident. sess. 13. cap. 7. obligatoria est consuetudo præmittendi Confessionem mortalium ante sumptionem Eucharistiæ: Quare illa consuetudo dicenda est obligatoria, quæ est in materia gravi, & jamdiu
ita

ita servatur, ut communiter fideles putent ad illam servandam teneri; quod habetur in casu nostro. Præscindimus hinc ab ea questione, quam discutit Arria. t. 4. disp. 5. sect. 1. Num scilicet, ut consuetudo aliqua sit obligatoria, sufficiat, quod voluerint olim homines ad illam se obligare; an requiratur etiam lex aliqua à Superiore, vel Principe lata, illam directè præcipiens, aut votum Communitatis de ea servanda, eo quod vix possit aliter præsumi in majori parte Communitatis animus se obligandi? Illud solum dicimus, quod quamvis consuetudo jejunandi in Ecclesia non sit orta ex voluntate in majori parte Ecclesiæ obligandi se ad jejunium, adhuc ex ista consuetudine, qua communiter fideles putant se ad jejunia Ecclesiastica obligari, colligitur, quod saltem extet hujusmodi præceptum de jejunio servando, etiam si non reperiatur in jure scripto.

XIII. Oppones. Potest Ecclesia præcipere aliquid grave, puta jejunium, non obligando ad illud determinatè, sed disjunctivè, videl. vel ad jejunandum, vel ad subeundam pœnam gravem consentaneam omissioni talis actus, eo modo, quo obligant ex Angelico Regulæ Patrum Prædicatorum: ergo ex benignitate Ecclesiæ præsumendum est, hujusmodi esse omnia præcepta Ecclesiastica; atque adeò frangens jejunii præceptum non peccat graviter, si paratus sit subire pœnam ab Ecclesia taxatam.

Respondeo, Vasq. disp. 158. n. 22. Medin., Salmer., & alios apud Arr. t. 3. d. 16. num. 7. negare, quod possit in materia gravi aliquid præcipi sub veniali; unde multò minus poterit disjunctivè prohiberi modo explicato. Equidem tamen cum communiori apud Sanch. lib. 6. cap. 4. censeo posse materiam gravem præcipi sub veniali; sicut etiam posse voventem votum emitte cum intentione obligandi se tantum sub levi in materia gravi; & de facto in Religione Carmelitarum Discalceatorum prohibetur esus carniarum tantum sub levi, quamvis ea materia sit capax præcepti gravis: propterea concedendum etiam posse ab Ecclesia materiam gravem prohiberi disjunctivè modo explicato, v. g. vel ad jejunandum, vel ad subeundam pœnam consentaneam. Hoc tamen non expedit; præsertim quando non facile deprehendi potest transgressor, ut puniatur, ut in casu nostro.

Hinc docent communiter, leges Ecclesiasticas, quibus apponitur pœna gravis, puta Excommunicationis, Degradationis, & similes, obligare sub gravi; ita ut pœna isthæc peccatum mortale præsupponat, cum non debeat ex benignitate Ecclesiæ præsumi, quod velit ansam dare transgressionibus, quando materia præcepta graviter conducit ad salutem animæ: sicut ex benignitate Legislatoris civilis non est præsumendum, quod velit citra obligationem in conscientia præcipere, quæ valde expediunt ad pacem, & bonum Reipublicæ, ut docent communius apud Sanch.

lib. 6. cap. 4. num. 59., & Dian. p. 1. tract. 10. ref. 17.; cum pœna gravis apponi soleat tum ad expressius significandam obligationem gravem in conscientia, tum etiam ad fortius compellendos subditos ad legis observantiam. Propterea neque lex jejunii, neque lex alia Ecclesiastica in materia gravi censenda est purè pœnalis, obligans duntaxat ad subeundam pœnam in casu transgressionis.

XIV. Regula autem generalis ad dignoscendum, quando nam lex dicenda sit purè pœnalis, obligans solum sub reatu pœnæ, & non sub reatu culpæ, ea videtur esse: Quando ita aliquid præcipitur, ut neque ex gravitate materiæ, neque ex vi verborum, neque ex ullis circumstantiis colligi possit, quod Legislator velit in conscientia, seu sub reatu pœnæ obligare, tunc lex dicenda est purè pœnalis; ut cum dicitur v. g. Qui merces in civitatem detulerit, hac pœna puniatur, vel hoc solvat: Contra verò quando aliquid præcipitur sub pœna transgressoribus imponenda: v. g. Prohibemus ne quis arma deferat sub tali pœna; tunc lex non est censenda purè pœnalis, seu solum obligans ad pœnam subeundam, si deprehendatur transgressio, sed mixta, hoc est obligans sub reatu culpæ simul, & pœnæ, ut docent Sanch. l. 6. c. 4. num. 60. Vasq., & alii apud Dian. p. p. tr. 10. ref. 20. Quamvis probabiliter etiam multi cum Valen., Nav., Filliuc., Dia. loc. cit., & Tamb. de Sacrific. Missæ l. 3. cap. p. §. 8. num. 14. doceant, nullam legem pœnalem, sive puram, sive mixtam in quacunque pœna temporali quantumvis gravi, obligare in conscientia ad culpam, sed solum ad pœnam subeundam, nisi legislator exprimat, quod velit etiam in conscientia obligare. Quando tamen pœna, quæ imponitur transgressoribus, est spiritalis, ut pœna Excommunicationis, Suspensionis, & similes, tunc lex Ecclesiastica non est dicenda purè pœnalis, sed mixta, obligans sub reatu culpæ simul, & pœnæ.

PROPOSITIO XXIV.

Mollities, Sodomia, & Bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ, ideoque sufficit dicere in Confessione, se procurasse pollutionem.

STNOPSIS.

I. Non differre specie peccata omnia contra naturam fuit nonnullorum error. **II.** Recensentur variae hac de re opiniones. **III.** Videntur esse ejusdem speciei Mollities, Sodomia, Bestialitas; quia procurare hoc, vel illo modo pollutionem non videtur diversificare moraliter speciem culpæ.

IV. Verùm sicut peccata specie diversificantur, se opponantur diversis virtutibus, ita si eidem virtuti oppo-

opponantur diversimodè. V. *St. Furtum, Adulte-
rium, Homicidium, Detractio* specie differunt, quam-
vis eidem virtuti *Iustitiæ* adversentur. VI. *Expli-
catur*, unde specifica ista diversitas peccatorum di-
gnosceda sit. VII. Sicut specie differunt *Fornica-
tio, Adulterium, Incestus, Stuprum, Raptus*, li-
cèt eidem virtuti *Castitatis* opponantur, ita *Molli-
ties, Sodomia, Bestialitas*. VIII. Aliter omnia
peccata *luxuriæ* essent ejusdem speciei.

IX. Peccata contra naturam dicuntur aliquando
esse ejusdem speciei, non tamen infimæ, sed subal-
ternæ. X. Non se habet de materiali, quod procura-
retur pollutio tangendo hominem, vel tangendo bel-
luam; aut quod concubitus sit cum supposito ratio-
nali, vel irrationali. XI. Hinc plurimæ quæstio-
nes in hac materia enodantur. XII. Quandonam
diversitas specifica peccatorum habeatur etiam à præ-
ceptorum diversitate?

I. **E**Xponitur. Ejusdem esse speciei omnia
peccata contra naturam docuit Caram.
in Theol. Fund. num. 1199. ex Nav. Grassis, & a-
liis decem DD. Lovaniensibus, cum Armilla,
Cano, & aliis apud Dia.p.3.tr.4.ref.59.putantem
id esse probabile cum Fill., & Trull.t.2.lib.2.
cap.pr.dub.8.num.8. Ex qua doctrina sequitur,
quod sufficienter in Confessione exponantur
peccata mollitiæ, sodomix, & bestialitatis, & a-
lia hujusmodi dicendo, Commisi tot peccata
contra naturam, posita ea probabilissima senten-
tia, quod non detur obligatio explicandi circum-
stantias notabiliter aggravantes. Sequitur etiam
non esse explicandum in confessione, num pec-
catum contra naturam fuerit commissum cum
homine, an cum bruto; eo quod hæc diversitas
spectet ad diversum modum operandi intra ean-
dem speciem: ad eum modum, quo in omnium
sententia peccans peccato bestialitatis non de-
bet explicare speciem bestix, num fuerit v.g. o-
vis, an avis; eo quod diversitas ista specifica
physica de materiali se habeat ad diversifican-
dam moraliter speciem peccati.

II. Hac de causa Dia.p.p.tr.7.ref.2.docuit con-
tra Tanne., & alios, quod peccans cum bestia non
debeat explicare, num cum bestia mare, an cum
fœmina peccaverit, & quod peccans sodomiti-
cè, neque debeat hanc sexus diversitatem ex-
ponere. Docuit etiam Dicastill., & Azor.
contra communioem apud Dia.p.7.tr.12.ref.15.
pollutionem procuratam tactibus propriis non
differre specie à procurata tactibus alienis, pu-
ta tangendo puerum, aut puellam nondum do-
li capacem, aut tangendo dormientem, vel be-
stiam, dummodo absit concubitus, atque a-
deò omnia isthæc peccata sufficienter in confes-
sione explicari dicendo, Commisi pollutio-
nem voluntariam. Docent etiam septemdecim
DD. apud Dia.p.11.tr.p.ref.11., & tr.3.ref.4.,
inter quos Bordonus, Pontius, Gesualdus, Tho-

Pars I.

mas Hurtado, contra communioem apud Lugo
de Pœn.d.16.num.243. Sodomitam non debere
in Confessione explicare, num fuerit agens, an
patiens, eo quod videatur esse ejusdem speciei
moralis malitia agentis, qui polluitur, ac mali-
tia patientis, qui ad illam pollutionem concu-
rit; sicut eadem species homicidii est in tenente
eum, qui occiditur, ne fugiat, & in vulnerante;
& sicut ejusdem speciei est peccatum fornicatio-
nis tam ex parte viri, quam ex parte feminx,
eo quod ad idem scelus uterque per modum u-
nius causæ concurrant. Quod autem in utroque
hoc peccato sodomix, & fornicationis pollutio
sequatur, vel non sequatur, videtur spectare ad
circumstantiam aggravantem, quin ea addat no-
vam speciem malitiæ: Juxta quam doctrinam
Verricelli t.1. Quæst.Moral.tr.4.q.p.num.21. ex
Sot.& Jo.Sanch.apud Mendo differ.5.q.12. dixit,
eum, qui propriis tactibus pollutionem procura-
vit, satisfacere præcepto confessionis dicendo,
se procurasse tactibus pollutionem, quin addat
eam fuisse secutam, etiamsi secuta fuerit; quod
in expositione propositionis sequentis dicemus
esse falsissimum.

III. Denique Caram. in Theologia morali l.4.
num.1607.docuit id, quod directè in hac propo-
sitione damnatur, vid. Mollitiem, Sodomiam,
& Bestialitatem non esse diversæ speciei infimæ,
atque adeò sufficere, quod qui hujusmodi sce-
lus patravit, in confessione dicat se procurasse
pollutionem.

Fundamentum autem videtur esse: Primò, quia
communiter DD. cum D. Th. 2.2.q.104.a.1. sex
assignant species luxuriæ, nempe fornicatio-
nem, adulterium, incestum, stuprum, ra-
ptum, & vitium contra naturam: ergo omnia
ista peccata mollitiæ, sodomix, & bestialita-
tis ad eandem speciem peccati contra naturam
spectant.

Secundò, quia non differt specie pollutio, si-
ve ea procuretur tangendo manus, si-ve brachia alte-
rius: ergo nec differt specie, si-ve sodomiticè, si-ve
brutaliter procuretur; eo quod varietas ista
physica membrorum non videatur diversificare
speciem moralem culpæ, sed solum spectare ad
circumstantias notabiliter aggravantes intra
eandem speciem.

IV. Ostenditur falsitas, quia universim sicut po-
tentia, ita & habitus tam intellectuales, quam
morales, atque adeò tam virtutes, quam vitia spe-
cificantur, & diversificantur à suo objecto forma-
li: sicut enim potentia sensitiva specificatur à sen-
sibili; & hæc, vel illa potentia sensitiva à diverso
modo attingendi hoc, vel illud sensibile, unde vi-
siva v.g. specificatur à colorato, auditiva à so-
noro; ita virtus respicit honestum, seu quod ra-
tionis dictamini, atque adeo Divinæ voluntati
est conforme, adeò ut pro diversitate honestatis
objectivæ diversificentur virtutes. Quare iustitia
ver. gr. quæ respicit adæquationem juris alieni,

F

specie

specie differt à Fortitudine, quæ respicit per-
persionem molestiarum, quæ in bonorum ope-
rum exercitio occurrunt, & à Temperantia,
quæ moderatur voluptates gustus, & tactus,
& à Prudentia, quæ dictat media opportuna
ad actiones morales eliciendas: Et eodem pa-
cto vitia inclinant ad operationes inhonestas,
& rationi difformes, ita ut pro diversitate inho-
nestatis in objecto formali vitia specie diversifi-
centur; unde specie differt v. g. injustitia ab in-
temperantia.

V. Verum sicut virtus potest à suo objecto for-
mali honesto reponi in specie aliqua subalterna,
ita ut in alias species inferiores dividatur pro di-
verso modo attingendi eandem honestatem: e.
g. Justitia ita respicit adæquationem juris alieni,
ut dividatur in Commutativam, Distributivam,
Vindicativam, & Legalem (quicquid sit, Num
Justitiæ nomen univocè, an analogicè de his
virtutibus dicatur, quamvis non sint partes po-
testativæ virtutis Justitiæ dicentes tantum ana-
logiam ad illam, ut Religio, Fidelitas, Vera-
citas, Obedientia, Amicitia, & similes, sed
sint partes subjectivæ, seu species Justitiæ: de
quo Theologi disputant); Ita vitium potest repo-
ni à suo objecto formali inhonesto in specie sub-
alterna, quæ in alias species inferiores dividi
possit: Et hoc pacto in omnium sententia fur-
tum, adulterium, homicidium, detractio, sunt
species injustitiæ ob diversum modum, quo vir-
tuti Justitiæ commutativæ opponuntur, & inju-
stitiam participant: unde fit, vitia diversifica-
ri specie, non solum si diversis virtutibus oppo-
nantur, sed etiam si eidem virtuti opponantur
diversimodè. Proinde D. Th. p. 2. qu. 72. a. 8. cum
communi docent, Prodigalitatem, & Tenaci-
tatem specie differre per hoc, quod extrinsecè op-
ponantur eidem virtuti Liberalitatis.

VI. Cum autem non facile sit dignoscere,
quandonam vitia ea diversitate opponantur ei-
dem virtuti, ut inter se specie diversificentur,
hinc oritur varietas opinionum inter DD., num
scil. hæc, vel illa vitia diversificentur: e. g. num
specie distinguatur pollutio procurata tactibus
propriis, & procurata tactibus alienis præciso
scandalo, v. gr. tangendo puerum nondum doli
capacem, & similia? Ex qua dubietate prodiit
hæc thesis proscripta, quod Mollities, Sodomia,
& Bestialitas non differant specie. Ad criterium
hoc inveniendum advertit Tannerus disp. 4. de
Peccatis ex Valent. qu. 2. p. 1. quod specie di-
versificentur vitia, quoties adeò diversa ratio-
ne, & malitia eidem virtuti opponuntur, ut
quantum est ex natura, & ratione ejusdem pec-
cati, non sit eadem facilitas moraliter loquen-
do in his peccatis committendis, & qui propen-
sus est ad unum eorum, quantum est ex ipsa pec-
cati ratione, non sit similiter propensus ad alte-
rum, ut sunt in omnium sententia furtum, a-
dulterium, detractio, homicidium; atqui pa-

riter mollities, sodomia, bestialitas, ita op-
ponuntur eidem virtuti Castitatis, ut quantum
est ex natura, & ratione horum peccatorum,
non sit eadem facilitas committendi omnia hæc;
& qui est propensus ad unum eorum, quantum
est ex ipsa peccati ratione, non sit eatenus pro-
pensus ad alia: ergo quamvis hæc peccata ei-
dem virtuti Castitatis opponantur, atque adeo
sint in eadem specie subalterna, differunt ta-
men specie infima, non secus ac furtum, & ho-
micidium; ut proinde debeant in sua specie in
confessione explicari.

VII. Confirmatur: Peccata, quæ non sunt con-
tra naturam, sed eidem virtuti Castitatis oppo-
nuntur, ut sunt fornicatio, adulterium, ince-
stus, stuprum, raptus, in omnium sententia
specie infima differunt, quamvis convenient in
specie subalterna, eo quod singula importent
specialem dissonantiam cum recta ratione, &
diversimodè eidem virtuti Castitatis opponan-
tur: Siquidem adulterium lædit etiam jus conju-
gis; incestus opponitur reverentiæ debitæ con-
sanguineis; stuprum violat subjectionem debi-
tam à virgine parentibus, si sit sub eorum pote-
state, & ponit illam in via ad meretricandum,
eo quod difficile maritum inveniat post amissam
virginitatem; raptus infert violentiam &c. Atqui
pariter mollities, sodomia, bestialitas, quæ con-
veniunt in ratione peccati contra naturam, di-
cunt etiam specialem dissonantiam cum recta ra-
tione, & diversimodè virtuti Castitatis oppo-
nuntur: cum sodomia non solum generationem
impediat, ut mollities, sed etiam dicat ordinem
ad vas ineptum ad generationem intra speciem
humanam; bestialitas verò dicat ordinem ad vas
ineptum ad generationem in supposito alienæ
speciei, cui ordo naturalis summè contrariatur;
magis enim legi naturali adversatur hominem
conjugi cum bestiis, quam homines inter se in-
debitè conjugari, ut constat lumine naturæ: er-
go peccata ista contra naturam specie etiam infi-
ma differunt, quamvis convenient in specie sub-
alterna; adeò ut bestialitas sit peccatum inter i-
sta gravissimum, ultra quod non reperitur, ni-
si concubitus cum dæmone formam humanam
assumentem; & post bestialitatem gravissimum sit
sodomia, quod antonomasticè dicitur Scelus ne-
fandum; mollities verò utpote contra naturam
gravior sit in genere luxuriæ aliis peccatis con-
tra Castitatem: quæ omnia fusè ostendit Angel.
2.2. q. 154. n. 12. Denique fornicatio inter peccata
luxuriæ est minimè omnium grave, quippe quod
solum impedit bonam proles educationem; est ta-
men peccatum secundum speciem suam gravius
furto, ut docet etiam Angel. l. c. a. 3. eò quod for-
nicatio sit contra bonum hominis nascituri, fur-
tum verò sit contra bona exteriora; sed non est
gravior fornicatio, quam homicidium, cum il-
la sit contra bonum hominis nascituri, hoc verò
sit contra vitam hominis jam nati.

VIII. Confirmatur secundò Auctoritate communissima omnium ferè DD. dicentium unanimiter specie differre peccata contra naturam, ut mirum sit Caramuelem docuisse peccata ista sufficienter exprimi in Confessione dicendo, procuratam esse pollutionem. Quæ sententia si vera esset, non daretur amplius via impugnandi, qui diceret, omnia peccata luxuriæ esse ejusdem speciei infimæ, utpotè opposita eidem virtuti Castitatis, & sufficienter in confessione explicari dicendo, Commisi peccatum contra Castitatem: quod certè nemo somniavit: ut omitterem, quòd in sodomia intervenit etiam peccatum scandalum.

IX. Ad primam rationem in contrarium respondens, Angelicum ibi enumerasse species luxuriæ subalternas, non infimas: sicut quando dicitur, peccata injustitiæ, alia esse contra Justitiam commutativam, alia contra distributivam, tunc enumerantur species subalternæ injustitiæ; siquidem contra commutativam dantur diversæ species infimæ eidem virtuti justitiæ oppositæ, ut sunt furtum, detractio, homicidium. Sic etiam in re nostra, sub specie adulterii subalterna includuntur tam adulterium, quod fit cum conjugata, marito consentiente, quàm illud, quod fit marito invito, atque adeò injustè; sicut etiam adulterium non sacrilegum, & sacrilegum, quando scilicet conjugatus cum Moniali, aut alia persona Deo dicata peccaret, quæ certè sunt species infimæ diversæ in confessione explicandæ.

X. Ad secundam: Quidam tactus valdè impudici, etiam si non sint sodomitici, explicandi verius sunt in confessione, ob specialem dissonantiam; unde si duo homines ita se polluant, ut alter alteri incumbat, perinde ac si peccarent cum muliere, id videtur explicandum, ut notat Llamas p. 3. c. 8. contra Gobat., Regin. Dian. apud Mendo in Epit. V. *Luxuria* num. 13. Sed hoc transmissio, sodomiam, & bestialitatem ferre dissonantiam, & horrorem specialem nemo non videt: Hinc p. ad Cor. 6. de molitie, & de solomia fit mentio specialis, tanquam de duobus specie differentibus, dicitur enim, *Neque fornicarii, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores &c. regnum Dei possidebunt*, & Genes. 3. dicitur, *Homines sodomitæ pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis*. Sicut etiam Levit. 18. specialiter Deus sodomiam, & bestialitatem execratur dicens: *Cum masculo non commiscearis coitu fæmineo, quia abominatio est: Cum omni pecore non coibis. Mulier non succumbet jumento, nec miscebitur ei, quia scelus est*. Quare varietas ista in his facinorosis non est materialis, ut varietas membrorum, ex quorum tactu procuretur pollutio, sed diversificat speciem moralem culpæ: Sicut enim in peccato bestialitatis de materiali se habet, quòd bestia sit hujus, vel illius speciei phy-

ficæ, & solum de formali, quòd cum ea peccetur (imò de formali etiam se habet sexus bestie, ita ut explicandum sit, num cum bestia mare, an cum fœmina peccatum sit commissum, ut docent communius contra Dian. loc. cit.) ita de materiali se habet, quòd his, vel illis membris pollutio procuretur, non tamen de materiali, quòd concubitus sit præter ordinem naturalem in vase indebito, aut cum suppositis irrationalibus, à quibus omnibus summè abhorret ipsa natura.

XI. Ex doctrina, & principiis jactis descendit resolutio quamplurium questionum in hac materia. Ex hoc enim quòd specie differant ea peccata, quæ vel opponuntur diversis virtutibus, vel eidem diversimodè, ita, ut quantum est ex ipsorum natura, non eandem facilitatem ferant ea committendi, unde qui propensus est ad unum illorum, spectata peccati natura, non sit eatenus propensus ad aliud; sequitur probabilius esse, in sodomia explicandam in confessione tanquam mutantem speciem circumstantiam Agentis, aut Patientis. Secundò, similiter explicandum esse in Sodomia, num ea fuerit commissæ cum fœmina. Tertiò, Num quis eam commiserit cum consanguineis, vel affinibus, & An Uxoratus propria uxore abusus sit. Quartò, Num procurata sit pollutio tactibus alienis. Quintò, Explicanda verius videtur in peccato fornicationis circumstantia Sponsi, vel Sponsæ de futuro ob injuriam, quæ alteri Sponso irrogatur, quamvis ea non sit adulterium: sicut etiam in incestu circumstantia personæ in primo gradu conjunctæ in linea recta, ob specialem violationem pietatis. Sextò, Explicanda probabilius est circumstantia filix spiritualis; videtur enim quòd confessarius peccans cum poenitente sacrilegium speciale committat ratione vinculi similis cognationi spirituali ex Sacramento contracti. Septimò, Explicanda etiam videtur circumstantia disparitatis Cultus ob injuriam, quæ Sacramento baptismi irrogatur peccando cum infidelibus, ut notat Less. contra Azor. Octavò, Similiter si tactus impudici fiant in Ecclesia, & à fortiori si in ea habeatur pollutio occulta. Nonò, Videtur sacrilegium diversum, si quis peccet cum Sacerdote, ac si peccet cum Religioso; cum videatur esse diversæ speciei votum solemne Castitatis unius, & alterius: Sicut communius docent contra Sanch. lib. 7. disput. 27. num. 27. votum solemne Castitatis specie differre à voto simplici; & ideò dum clavibus subjiciuntur peccata contra Castitatem, hujusmodi vota sunt explicanda. Decimò, si inducatur mulier parata ad peccandum, videtur exprimenda circumstantia inductionis, & scandalum, esto ea sit parata: quicquid in contrarium dicant Coninc. Ledesm. Azor. Suar. disp. 22. de Pœnit. sec. 4. apud Dian. p. 1. tract. 7. ref. 34. Contra verò probabilius videtur ex Vasq. &

Palao apud Tamb. lib. 10. in Dec. cap. 3. , quod in peccato delectationis morosa de copula cum aliqua femina non sit explicanda circumstantia feminae, num scil. sit Monialis, an conjugata, nisi forte delectatio sit de copula cum illa qua tali; cum enim ab ea circumstantia delectatio praescindat, de materiali se habet: Quamvis ea non se habeat de materiali in actu desiderii de tali copula, quippe quod directe, & efficaciter fertur in ipsum opus externum, a quo desiderium specificatur: Sicut etiam in omnium sententia non se habent de materiali istae circumstantiae relate ad personam, quae morose delectatur; unde explicare debet, num habeat votum castitatis, num sit conjugata, &c. Quae, & alia plurima fuse discutit Dia. tractatu laudato.

XII. Dubitatur apud Theologos, Utrum distinctio specifica peccatorum solum desumatur ab objectis formalibus, & ab oppositione cum virtutibus modo explicato, an etiam ex diversitate praepceptorum? Nav., & Duran. apud Gonetum t. 8. disp. 2. a. 2. docent, peccata specie diversificari etiam ex multiplicatione praepceptorum, atque adeo in Confessione tot malitias in quolibet peccato esse detegendas, quot fuerint praepcepta, quibus illud prohibetur. Communiter tamen docent cum Angelico p. 2. q. 72. a. 6. meram diversitatem praepceptorum circa idem objectum non inducere diversitatem specificam; propterea violatio jejunii, si fiat tempore Quadragesimae, & die 4. Temporum, non est duplex peccatum, quamvis duplici praepcepto illud praecipitur; sicut neque est duplex peccatum omissio Sacri die Dominico, in quem incidat festum Apostoli, ut proinde duplici praepcepto illud praecipitur: Aliter sequeretur, quod in quolibet violatione praepcepti humani duplex inesset malitia, altera contra humanum, altera contra Divinum praepceptum. Tunc igitur multiplicitas praepceptorum infert multiplicationem malitiarum in peccato, quando praepcepta idem prohibent ex diversis motivis diversarum virtutum, eo quod ex motivis, & objectis formalibus peccata specificentur, & distinguantur. Hinc percussio v. gr. Clerici duplicem habet malitiam, vid. Injustitiae, & Sacrilegii, quia a duobus praepceptis id prohibetur ex motivo duarum virtutum, Justitiae, & Religionis: Similiter effusio sanguinis in loco Sacro prohibita a jure naturali ex motivo Justitiae, & a jure positivo Ecclesiastico ex motivo Religionis duplicem continet malitiam in Confessione explicandam: & eodem modo qui ex voto tenetur jejunare tempore Quadragesimae, duo peccata committit comedendo carnes, alterum Intemperantiae, alterum Sacrilegii: quod si illud ipsum jejunium impositum sit a Confessario, contrahitur nova malitia in ejus violatione, eo quod praecipitur a Confessario ex motivo Poenitentiae.

Ex quibus fit, ut advertit idem Gonetius, quod Fratres Minores, qui vovent observantiam suae regulae, a qua obligantur ad jejunandum feriis sextis, si eo die comedant carnes, duplex peccatum committant in Confessione exprimendum: quia motivum praepcepti contenti in regula est motivum Religionis posito voto illam observandi: at si alius Religiosus a sua regula obligetur sub gravi ad jejunandum feria sexta, cum non detur votum observandi talem regulam, & illa more alterius legis jejunium praecipiat ex solo motivo temperantiae, unum peccatum committit, dum feria sexta non jejunat.

PROPOSITIO XXV.

Qui habuit Copulam cum soluta, satisfacit Confessionis praepcepto dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra Castitatem, non explicando copulam.

S Y N O P S I S.

I. Videtur non explicata copula, explicari sufficienter numerus, & species peccati. II. Copula videtur ad circumstantiam aggravantem pertinere. III. Sicut etiam quando ex tactibus obscenis sequitur pollutio. IV. Ad eum modum, quo effectus peccati probabiliter non est in Confessione explicandus, puta mors, quae consequitur ad veneni propinationem.

V. Verum copula in casu nostro explicanda, cum spectet ad peccati individuationem speciali modo participantem speciem peccati. VI. Ob eandem rationem qui se exposuit periculo fornicandi, & simul fornicatus est, debet fornicationem exponere. VII. Et qui peccato interno superaddidit externum, debet hoc etiam explicare, etiamsi non sit novum peccatum, sed solum speciali modo participet peccati speciem. VIII. Similiter explicanda pollutio, si ea ad tactus impudicos consequatur. IX. Congruenter Christus Dom. voluit, ut individuatō etiam peccati notabiliter difformis in Confessione explicaretur juxta praxim Ecclesiae.

X. Effectus peccati idem non est in Confessione explicandus, quia non ponitur dependenter ab actu de presenti libero, unde nec dicitur esse peccatum; secus vero actus externus peccaminosus, & copula in casu nostro. XI. Hinc neque datur obligatio explicandi pollutionem in somno secutam ex causa data graviter culpabili. XII. Multiplicitas numerica objectorum videtur se habere de materiali ad individuationem peccati, & idem probabiliter ea non est explicanda in Confessione. XIII. Num in peccato Sodomiae explicanda sit circumstantia Agentis, vel Patientis?

I. **E**Xponitur. Docuit hanc Thesim Caramuel in Theol. fundamentali, fundam. 25. num. 45., addens id esse coherentem dicendum ab iis, qui volunt circumstantiam agentis, vel patientis in sodomia posse non explicari, ut videre est apud Dia. p. 11. tr. 1. res. 11. §. *Nota verò.* Hoc etiam docuerunt nonnulli Recentiores Complutenses apud Luisium Turrianum de Pœnit. q. 9. art. 2. disp. 29.

Fundamentum videtur esse, quia ex Trid. sess. 14. cap. 5. solum numerus peccatorum, & circumstantiæ, quæ speciem peccati mutant, explicandæ sunt in confessione; qui autem habuit copulam cum soluta dicendo, Commisi peccatum grave contra castitatem, neque numerum reticet, neque circumstantiam, quæ mutet speciem peccati; cum copula non reponat peccatum in alia specie distincta à peccato contra castitatem: ergo satisfacit præcepto confessionis.

II. Confirmatur: quia in sententia satis probabili, quod non sint explicandæ in confessione circumstantiæ notabiliter aggravantes, non debet explicari modus peccati contra castitatem, sed sufficit speciem huius peccati exponere; atqui quod peccatum cum soluta fiat tactibus, vel osculis, vel copula, spectat tantum ad modum peccati; cum omnia ista peccata sint ejusdem speciei: ergo sufficienter hæc peccata explicantur, dicendo numerum determinatum peccatorum sub ea ratione, quod commissæ sint cum soluta contra castitatem: copula enim videtur solum pertinere ad circumstantiam aggravantem; cum non addat novam speciem malitiæ.

III. Huic sententiæ favent Domin. Soto, Jo. Sanc. & Verric. t. 1. qq. Moral. tr. 4. q. 1. docentes, sufficienter explicari in confessione pollutionem propriis tactibus causatam, dicendo solum, quod pollutio propriis tactibus sit procurata, & reticendo, quod ea sit secuta: Et q. 27. sect. 13. idem Verric. docet, fœminam, quæ tactibus polluta est, sufficienter peccatum subicere clavibus, accusando solum se de tactibus impudicis, ac reticendo pollutionem. Cujus ratio est, quia pollutio, quæ ad tactus impudicos consequitur, neque est novum numero peccatum, neque addit malitiam specie distinctam à tactibus impudicis, in quibus prævidetur, & intenditur: Siquidem habetur in iis tactibus malitia mollitiei, etiam si pollutio non sequeretur: cum autem non detur obligatio confitendi nisi numerum & species peccatorum, non verò modum, & circumstantias superadditas, non videtur dari obligatio explicandi pollutionem, quæ ad tactus impudicos consequitur. Et in casu nostro, neque videtur dari obligatio explicandi copulam cum soluta; cum species, & numerus sufficienter explicentur dicendo commissum esse peccatum grave contra castitatem cum soluta.

Pars A

IV. Quod videtur confirmari ex doctrina communiter recepta cum Suar., Sanc., Vasq. Layman., Lugo disp. 16. de Pœ. nu. 440. contra Sotum, Palaum t. 1. tr. 2. disp. 1. apud Dicast. disp. 9. de Pœn. dub. 1., quod scilicet non sit in Confessione aperiendus effectus à peccato subsecutus: ex. gr. qui venenum propinavit, non tenetur explicare mortem secutam, nisi fortè per accidens, quatenus ex homicidio secuto incurritur reservatio, vel excommunicatio, aut si cognoscenda ea sit à Confessario ob irregularitatem, quæ contrahitur, aut ad imponendum onus restitutionis. Sicut autem non est aperienda mors, quæ ad propinationem veneni consequitur, ita nec pollutio, quæ consequitur ad tactus impudicos, cum non sit novum peccatum, atque adeò neque est explicanda copula, quæ non differt specie à tactibus impudicis cum eadem soluta.

V. Ostenditur falsitas. Quamvis juxta probabilem sententiam non teneamur in confessione aperire circumstantias peccati aggravantes, sed solum numerum, & circumstantias speciem mutant; nihilominus ita numerum peccatorum tenemur explicare, ut unumquodque explicandum sit secundum individuationem suam, si ea individuatō speciali modo participet malitiam specificam peccati: e. g. licet non teneamur aperire, nūm peccatum commissum contra castitatem diu duraverit, nūm fuerit intensum; nec explicandum sit, nūm copula v. g. hoc, vel illo situ fuerit commissæ, eo quod hæc spectent ad circumstantias, non ad substantiam actus; explicanda tamen est diversitas actuum, qui diversimodè speciem peccati participant; atque adeò explicandum est, nūm peccatum patratum cum soluta contra castitatem fuerit merus tactus, an fuerit copula; cum hujusmodi duo actus in æstimatione morali diversimodè contrahant eandem speciem luxuriæ, & non se habeant, sicut tactus impudicus manus dexteræ, vel manus sinistræ fœminæ solutæ, in quibus in æstimatione morali diversitas ista se habet tantum de materiali: ergo qui copulam habuit cum soluta, non sufficienter illam explicat in Confessione dicendo, Commisi peccatum grave contra castitatem cum soluta: quamvis enim & numerum, & speciem peccati aperiret; at non aperiret individuationem actus, prout debet explicari. Antecedens liquidò constat ex praxi Ecclesiæ, ex usu Fidelium, & ex consensu unanimi Doctorum; Ex quibus omnibus innoscitur à posteriori, hanc fuisse Christi Domini institutionem.

VI. Confirmatur: quia aliter sequeretur, quod qui se exposuit periculo peccandi, v. g. fornicandi, & simul fornicaretur, satis superque peccatum in confessione explicaret dicendo, Exposui me periculo fornicandi: eo quod ipsa fornicatio, quæ consequitur, nec sit novum numero,

F 3

nec

nec novum specie peccatum, sed solum sit ejusdem numero peccati complementum, spectans ad hanc peccati individuationem: hoc tamen nemo dixerit; quamvis enim hic sufficienter explicet utrumque dicendo, Fornicatus sum, quia implicitè tunc dicitur, quòd se exposuerit periculo huius peccati, ut solet evenire; at non sufficienter explicaret utrumque dicendo, quòd se exposuerit periculo fornicandi, cum non soleat fornicatio semper consequi ad periculum fornicandi. Præterquamquod quamvis in eadem specie peccati sit fornicatio, & periculum fornicandi, eo quod ab eadem virtute castitatis utrumque prohibeatur; at non eodem modo malitiam hanc specificam participat in morali æstimatione actus, quo quis se exponit periculo, & actus, quo quis vult fornicari; & idcirco hæc diversa individuatione est in Confessione aperienda; ergo pariter in casu nostro explicanda est copula cum soluta; eo quod hæc specialis individuatione peccati specialem malitiam contrahat in morali æstimatione diversam ab ea, quam contrahunt tactus, & oscula cum eadem soluta: Sicut in linea physica e. g. individuatione Catelli, & individuatione Molossi diversimodè contrahunt speciem animalis latrabilis.

VII. Confirmatur secundò: quia in omnium sententia explicandus est in Confessione præter actum internum etiam externus; neque enim sufficit dicere, Volui furari, si de facto furtum secutum est; & tamen actus externus neque est novum numero peccatum, neque mutat peccati speciem, neque spectat ad circumstantias aggravantes peccati, sed spectat duntaxat ad individuationem, quæ diverso modo participat malitiam peccati, ac merus actus internus: ergo quamvis ex Trident. solum explicari debeat in Confessione numerus, & species peccatorum, & probabiliter non sint explicandæ circumstantiæ aggravantes, adhuc verum est, quòd individuatione peccati speciali modo participans malitiam peccati specificam aperienda sit in Confessione: atque adeò non sufficit in casu nostro dicere, Commisi peccatum grave cum soluta contra castitatem, non explicando copulam habitam.

VIII. Hinc sequitur, quòd licet copula incepta, & copula completa sint in eadem specie peccati, quia tamen diversimodè ejus malitiam participat copula completa, idcirco individuatione horum peccatorum est explicanda. Verum quidem est, quòd explicans copulam sufficienter explicet completam, quia antonomasticè sumitur pro completa; at si quis desisteret ab illa incepta, id esset explicandum ob diversam individuationem peccati: ad eum modum, quo qui solum se exponit periculo peccandi, & non peccat, debet id explicare ob diversam peccati individuationem. Similiter si quis tangendo solutam se polluat, id debet explicare, quin sufficiat ex-

plicare tactus impudicos, ut docent communissimè: & qui pollutionem propriis tactibus causavit, non explicat sufficienter individuum peccati dicendo, se procurasse pollutionem, & non exprimendo, quòd ea secuta sit; Sicut enim actus externus est explicandus, quin sufficiat explicare internum; ita explicanda est pollutio secuta, quin sufficiat dicere, quòd ea sit procurata: Propterea opposita sententia Verricelli l. c. rejiciens la omnino est tanquam falsa & improbabilis, & communis sensui, ac praxi Ecclesiæ contraria, atque adeò etiam institutioni Christi Dom.

IX. Ratio autem, cur congruenter ita Christus Dom. instituerit, ut etiam peccati individuatione explicari debeat, si specialiter malitiam specificam participet, est illa eadem, ob quam Christus Dom. congruenter voluit in confessione explicari præter actum internum, etiam externum, quamvis hic non superaddat novum peccatum interno; quia scilicet notabiliter variari solet ratio peccati, & status peccatoris, atque adeò iudicium Confessarii in utroque casu: Sicut enim actus externus ferè semper conjungitur cum actu interno intensiore, diuturniore, & efficaciore, ac sæpè trahit novam peccati speciem, nempe scandalum aliorum, redditque hominem ad recidendum in idem peccatum proclivior, eo quod ipsa peccati experientia externa horrorem peccati minuit, & audaciam parit ad sæpius peccandum; sæpè etiam reddit hominem obnoxium restitutioni, ut in furto, & homicidio; sæpè pariter ex illo contrahitur reservatio, censura, irregularitas, & alia huiusmodi, de quibus sæpè debet Confessarius penitentem instruere; & ideò cognitio actus externi est necessaria in foro Sacramentali, quod ad animarum medelam institutum est, ut possit Confessarius rectum iudicium ferre: Ità in casu nostro explicari debuit copula, quin sufficiat dicere, commissum esse peccatum contra castitatem cum soluta; quia sæpè instruendus est Penitens, quòd per illam contrahatur affinitas, quæ matrimonium impedit cum aliquibus personis, & peccatum venereum cum illis reponit in specie incestus; sæpè etiam in conjugato trahit impedimentum ad petendum debitum ab uxore, si scil. illa soluta sit uxoris consanguinea in gradibus à Tridentino assignatis, vid. in primo, aut secundo gradu: oportet etiam ut Confessarius cognoscat, num peccatum cum soluta fuerit copula, an solum oscula, vel amplexus, quia ista sæpè conjunguntur cum periculo conspurcationis extra vas, unde supervenit peccato circumstantia speciem mutans; pariter sæpè datum reservatio peccati consummati in specie luxuriæ, quæ non se extendit ad alia peccata venerea: ergo pariter congruum fuit ita à Christo Dom. institui Sacramentum, ut detur obligatio aperiendi individuationem

neni istam peccati, à qua sæpè iudicium Confessarii solet variari.

X. Ad rationes in contrarium satisfecimus abundè ostendendo, quòd licèt non detur obligatio aperiendi in Confessione circumstantias actum aggravantes, debeat tamen peccatorum numerus ità explicari, ut exprimenda sit peccati individuatio, quæ speciali modo malitiam specificam contrahit, ut est in casu nostro copula, quæ licèt sit modus actus, est tamen modus specialis non pertinens ad circumstantias aggravantes, sed ad specialem individuationem, atque adeò ad substantiam actus, & ideò in confessione est aperiendus. Opiniones verò supra relatæ, quæ huic thesi confixæ favent, ex dictis sunt omninò rejiciendæ.

Ad id, quod additur de effectu ex peccatis secuto: probabile quidem est, illum non esse in Confessione explicandum; Id enim interest inter actum externum: puta propinationem veneni, & effectum peccati, nempe mortem ab eo veneno causatam, ut notat Lugo disp. 16. de Pæn. nu. 449., quòd actus externus sit actualiter, & absolute liber, quamvis per denominationem extrinsecam ab actu interno libero, & ideò est formaliter peccatum, ac proinde explicandus in Confessione: ex Aug. enim peccatum definitur, *Dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei*, atque adeò definitio peccati cadit etiam supra actum externum, quamvis non addat novam malitiam supra internum: contra verò effectus peccati, licèt olim fuerit liber in sua causa, quatenus liberè posita fuit causa pariens hic & nunc talem effectum; huiusmodi tamen effectus nunc non est actu liber, atque adeò nec peccatum; unde non est in confessione explicandus, cum ex Tridentino non nisi peccata in confessione aperienda sint quoad numerum, & speciem. Hinc si quis in ebrietate daret culpabiliter causam homicidio, aut pollutioni, iuxta hanc probabilem sententiam Vasqui, Layman., Bonac. contra Tanner., & alios apud Dian. p. 1. tr. 7. ref. 67. non tenetur explicare homicidium deinde secutum, aut pollutionem, nisi fortè per accidens ad discernendum de irregularitate, de excommunicatione, de onere restitutionis &c.; sed sufficit dicere, se in ebrietate dedisse causam proximam homicidio, vel pollutioni. Et ratio est, quia, ut notat Martinus Perez disp. 16. de Pæn. lect. 5., & Dicastillo tr. 5. d. 9. quib. 1. ad hoc, ut aliquod opus sit peccatum, non satis est liberè datam esse illi causam, sed requiritur, quòd, dum ponitur, sit sub libera potestate operantis; aliter qui propinavit venenum, tandiù peccaret, tandiù venenum operatur ad mortem causandam; ac proinde si statim post propinationem veneni contereretur, justificaretur simul ratione contritionis, & simul actu peccaret, eo quod tunc venenum ad mortem causandam operaretur; quo quid absurdius? Immo multi probabi-

liter docent apud Dian. p. 8. tr. 7. ref. 85., quòd, si imposita sit excommunicatio, aut reservatio peccato homicidii, & Titius post propinatum venenum statim confiteatur Confessario non habenti facultatem in reservata, & deinde sequatur mors; non teneatur iterum Titius confiteri Superiori, qui possit illum ab eo peccato, & ab excommunicatione absolvere; eo quod mors secuta, cum non sit peccatum, nequit efficere, quòd Titius à culpis ritè, ac directè absolutus ratione illius excommunicatione, aut reservatione innodetur. Et nonnulli etiam addunt apud eundem Dianam, quòd si Titius post propinatum venenum solum contereretur, excommunicationem deinde, aut reservationem non contrahat, cum hæc non incurrantur nisi ob culpam; cum autem culpa veneni propinati per contritionem sit remissa, antequam mors sequatur, non poterit deinde excommunicatio, aut reservatio incurrere ob mortem, quæ sequitur; quippe quæ nullatenus est peccatum. Addit ulterius Aversa, & Bordonus, quòd si Titius post propinatum venenum solum contereretur, non incurrat deinde excommunicationem, aut reservationem, quando sequitur mors; quia quamvis culpa per attritionem non sit remissa, nihilominus est sufficienter retractata, adeò ut non faciat unum moraliter cum morte, quæ sequitur; unde non subit reservationem, aut excommunicationem: incurritur tamen irregularitas ex Hurtado, quia ad hanc incurrendam non requiritur contumacia.

XI. Ex quibus patet disparitas, quare copula, & conspurcatio inde secuta innotescere debeat Confessario, non tamen conspurcatio in somnis habita ex causa graviter culpabili illi data. Etenim ista conspurcatio, quæ habetur à dormiente, non est peccatum, sed effectus peccati, cum non sit tunc sub libera potestate dormientis: contra verò copula, & conspurcatio, quæ tunc sequitur, sunt peccatum, nempe factum aliquod contra legem Dei, quamvis solum habeant denominationem liberi ab actu interno, à quo tunc causantur, & ideò non sint novum peccatum distinctum à peccato interno, nec superaddant illi novum demeritum.

XII. Opponitur adversus dicta, quòd si esset explicanda individuatio peccati speciali modo contrahens ejus malitiam specificam, sequeretur, quòd qui uno actu vult v.g. decem homines occidere, vel decem fornicationes committere, aut si quis uno ictu decem occidat, vel eadem detractione decem homines infamet, debeat numerum istorum objectorum in Confessione explicare. Sequela autem quamvis admittatur à Vasq. Gran. Henr. Oviedo, & aliis apud Dian. p. 9. tr. 9. ref. 55. putantibus, quòd sicut habens votum castitatis, si fornicetur, eodem actu physico contrahit duas malitias morales specie diversas luxuriæ, & sacrilegii expli-

eandas in Confessione; ita qui eodem actu physico vult decem occidere, contrahat decem malitias morales homicidii numero distinctas in Confessione explicandas: Ea tamen sequela probabiliter negatur à Lugo disp. 16. de Pœnit. num. 135. Leand. Tamb. in Meth. Conf. l. 2. cap. 1. nu. 59.; Et Lugo putat hoc idem supponi à Suar. dum disp. 22. de Pœn. sect. 5. negat, multiplicari numericè malitias in eodem actu à multiplicatione objectorum. Præscindendo tamen ab hac quæstione speculativa, & transmittendo quod in eodem actu non possit haberi multiplex numerica moralis malitia, adhuc tamen individuatio peccati, quo quis vult occidere decem, videtur diversimodè contrahere malitiam homicidii, ac individuatio peccati, quo quis vult occidere unum tantum hominem: ergo si individuatio peccati explicanda est in Confessione, non sufficiet dicere, Volui occidere plures, sed debet explicari numerus objectorum dicendo, Volui occidere decem, vel occidi decem uno ictu tormenti bellici, sicut in communiori sententia, si conjugatus cognoscat conjugatam, non satis est dicere, Commisi adulterium, sed explicari debet utrumque conjugium.

Respondeo, ex falsitate propositionis damnatæ, & ex rationibus adductis ad probandum, quod debeat explicari in Confessione individuum peccati participans speciali modo specificam peccati malitiam, non inferri, quod sententia ista Lugonis, & aliorum careat sua probabilitate. Nam probabile est, quod malitia homicidii non contrahatur diversa ratione ab actu, quo quis vult occidere duos homines, ac ab actu, quo quis vult occidere centum; ut proinde sufficienter utrumque peccatum explicetur dicendo, Semel volui occidere plures: contra verò, ut ostendimus, malitia luxuriæ diversimodè contrahitur à tactibus, & à copula; unde non sufficiet dicere, Commisi peccatum cum soluta contra castitatem. Ratio cur in primo casu non contrahatur diversimodè malitia homicidii ab iis actibus, est illa eadem, ob quam Suar. loc. cit. putat, in peccato respiciente plura objecta non contineri moraliter plures malitias numero distinctas, etiam si in eodem actu opposito diversis virtutibus moraliter contineantur plures malitiæ specie diversæ; Quando enim peccatum respicit plura objecta, totam malitiam speciei participat, & in morali æstimatione est materialiter tantum diversum ab eo, quod respicit pauciora objecta: sicut enim peccatum, quod opponitur pluribus præceptis eandem materiam prohibentibus ex motivo ejusdem virtutis, tunc est materialiter tantum diversum ab eo, quod opponitur eidem præcepto; & ideo diximus, violationem jejunii die pervigilii incidentis in quatuor tempora esse materialiter diversam à violatione jejunii die pervigilii extra quatuor tempora, ita in casu nostro pecca-

tum, quod respicit plura objecta, materialiter differt ab eo, quod respicit unum tantum, ac proinde non est diversum moraliter peccatum, quo quis vult decem homines occidere, ab eo, quo quis vult unum tantum occidere: Unde probabiliter satisficit præcepto Confessionis dicendo, Volui plures occidere, non explicando determinatè eorum numerum. Verum non satisficit dicendo, Commisi homicidium, quia, ut notant DD. per hæc verba significari solet occisio unius tantum hominis, unde non manifestaretur individuum peccati commissum, sed aliud; manifestaretur enim actus terminatus ad unum tantum objectum, cum tamen peccatum commissum ad plura se extenderit.

Paritas de conjugato peccante cum conjugata non est ad rem: non enim ideo explicandum est utrumque conjugium, quia per illud peccatum læditur jus utriusque conjugis, sed quia læditur diversimodè; lædit quippe peccans jus propriæ conjugis, quia contra fidem illi datam peccat, & lædit jus conjugis Bertæ, cum qua peccat, non quia fidem illi datam violat, sed quia cooperatur cum peccato Bertæ violantis fidem datam conjugi suo; Idemque dicas, si habens votum castitatis peccet cum habente idem votum, in quo casu votum utriusque debet explicari. At quando quis eodem actu occidit plures, vel furatur à pluribus, tunc eodem modo violat jus utriusque; non secus ac quando quis transgreditur plura præcepta eandem materiam prohibentia ex motivo ejusdem virtutis, tunc eodem modo læditur jus jurisdictionis utriusque legislatoris; & ideo sicut de materiali se habet pluralitas præceptorum, ac Superiorum, ita de materiali se habet pluralitas illa objectorum; atque adeo non vacat sua probabilitate opinio negans, hujusmodi objecta debere determinatè explicari (nisi fortè illa objecta essent diversæ rationis, ut si quis uno actu vellet occidere Patrem suum, & alium Sacerdotem, nam tunc explicandum esset Parricidium, & Sacrilegium). Hoc etiam patet à posteriori, quia quando quis eodem actu detrahit multis, aut coram multis, scandalizando illos, non solet explicari, nec à Confessario interrogari numerus iste determinatus: ergo ex praxi ista Ecclesiæ videtur colligi, quod respectus ad plures personas se habeat de materiali; atque adeo non datur hujusmodi obligatio explicandi hunc numerum objectorum, quæ certè multis scrupulis, & anxietatibus esset obnoxia.

XIII. Quod tamen attinet ad celebrem quæstionem, Num in peccato sodomix explicanda sit circumstantia Agentis, vel Patientis? Negat Diana p. 11. tr. 1. res. 11. laudans pro hac sententia septendecim DD., nititurque eo motivo, quod agens, & patiens in peccato sodomix cōcurrant ad idem scelus, & ad eandem pollutionem, & co-

& copulam per modum unius causæ: quare sicut eadem est species homicidii tam in eo, qui lethaliter vulnerat, quam in eo, qui tenet vulneratum ne fugiat, eo quod ambo ad idem homicidium concurrant per modum unius causæ; & eadem est species fornicationis tam in viro, quam in femina, quia ambo pariter ad eandem fornicationem concurrunt; unde sufficienter in utroque casu explicatur peccatum ab utroque dicendo, Commisi homicidium, vel fornicatus sum: ita eadem videtur esse species sodomie in Agente, ac Patiente concurrentibus per modum unius causæ ad idem nefandum scelus; atque adeo uterque pariter peccatum sufficienter explicat dicendo, Peccavi sodomiticè.

Communiùs tamen DD. cum Lugo, Sanch. Dicastillo disp. 9. num. 465. docent huiusmodi circumstantiam esse explicandam, eo quod in æstimatione morali diversimodè contrahat malitiam specificam peccati sodomitici peccatum agentis, utpote se polluentis, quam peccatum patientis: Contra verò non participat diversimodè malitiam homicidii, qui vulnerat, ac qui tenet vulneratum, aut malitiam fornicationis vir, ac mulier, cum uterque se polluat: atque adeò quamvis in his casibus non sit explicanda circumstantia ista, aut peccati individuatio; explicanda tamen videtur in sodomia circumstantia Agentis, vel Patientis, eo quod ferat individuationem peccati speciali modo contrahentem malitiam specificam sodomie, ut proinde huiusmodi circumstantia ad substantiam actus spectet; non secus ac actus externus superadditus peccato interno fert peccati individuationem specialiter contrahentem specificam malitiam peccati, ut propterea spectet ad substantiam peccati, non ad circumstantiam aggravantem.

Hac de causa communiter docent cum Lugo apud eundem Dicastillo num. 270. contra Dian. loco nuper laudato, quod in peccato adulterii explicandum sit, num conjugatus peccaverit cum libera, an liber cum conjugata; & similiter in peccato sacrilegii ob violationem voti num habens votum v. g. castitatis peccaverit cum non habente votum, an verò non habens votum peccaverit cum habente huiusmodi votum: siquidem malitia specifica adulterii, & sacrilegii in his casibus ab individuatione illorum peccatorum contrahitur diversimodè; ita ut in morali æstimatione longè diversa sit malitia conjugati frangentis fidem suæ conjugii à malitia liberi cooperantis cum conjugata ad frangendam fidem, quam illa suo conjugii debet; necnon malitia violantis suum votum castitatis, quam malitia illius, qui cum habente votum castitatis cooperatur ad violationem talis voti: quare huiusmodi peccatorum individuationes sub eadem peccati specie in Confessione aperiendæ sunt. Ubi advertendum, nonnullos apud Dicastillo l. cit.

velle, quod huiusmodi individuationes peccatorum notabiliter diversæ spectent ad diversam peccati speciem, non verò ad eandem diversimodè; eo modo quo in physicis individuatio huius Catelli ab individuatione huius Molossi dicitur à quibusdam ad diversam speciem animalis latrabilis pertinere, non verò ad eandem cum notabili diversitate; quod tamen in representi videtur solum esse lis de voce.

PROPOSITIO XXVI.

Quando litigantes habent pro se opiniones æquè probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.

S T N O P S I S.

Consule, quæ hac de re habentur in expositione Propositionis 22.

IN expositione Propositionis 22 abundè habentur, quæ ad hanc thesim spectant.

PROPOSITIO XXVII.

Si liber sit alicujus Junioris, & Moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet rejectam esse à Sede Apostolica tanquam improbabilem.

I. Ad opinionis probabilitatem videtur sufficere, quod ea sit alicujus Neoterici, & non sit confixa à Sede Apostolica. II. Sic potest quilibet acquiescere opinioni sui Magistri, qui pius sit, & doctus; necnon rusticus opinioni Parochi.

III. Verùm ut opinio sit probabilis ab extrinseco, niti debet Auctoritate gravis momenti; qualis sæpè non est Auctoritas Junioris; imò & plurium Summistarum, quippe qui passim hallucinantur. IV. Passim etiam Librorum Censores approbant ex oscitantia Codices reprehendendos.

V. Tunc discipulus potest acquiescere opinioni sui Magistri, & rusticus Parochi, quando invincibiliter ignorant, illorum sententiam esse singularem. VI. Ut opinio singularis sit solida probabilitatis, plura requiruntur.

VII. In dubiis licitum est consulere plures pios, ac doctos ad repudiandum aliquem, qui faveat libertati. VIII. Quanta debet esse auctoritas extrinseca unius partis præ alia, ut hæc non deturbetur à solida probabilitate? IX. Non sufficit solida probabilitas speculativa ad prudenter operandum; sed requiritur etiam practica. X. Leges, quæ fundantur in præsumptione periculi, non cessant obligare, si

non cesset universum periculum, quamvis cesset in aliquo particulari malum, quod timetur.

I. **E**Xponitur. Cum opinio possit esse probabilis, tum ab intrinseco ob rationem gravis momenti, quæ valeat inducere assensum prudentem, tum ab extrinseco ob auctoritatem Doctorum magni ponderis, docuerunt nonnulli ad extrinsecam opinionis probabilitatem sufficere meram Auctoritatem alicujus Auctoris Junioris, & Moderni, dummodo ea non sit confixa mucrone Apostolico. Pro qua sententia plures DD. adducit Verricelli t. 2. q. 5. Et quamvis plerique ex his solum doceant cum Sanch. l. 1. cap. 9. Vasq. Azor. Valen., id verum esse, quando Auctor est valde doctus, ac pius, qui rem accuratè discussit, qui non sit novitatis sectator, qui sit valde peritus tum juris naturalis, tum positivi, qui non passim hallucinetur, &c. nihilominus non pauci cum Mag. Acacio de Velasco Episc. Oriolensi ref. 316. Sylv., & aliis putarunt hoc tantum sufficere, quod opinio in aliquo Juniore reperiatur, nec sit proscripta. Non censent sufficere, quod sit Auctoris Antiqui, quia potest talis opinio esse vel antiquata, vel aliquo Apostolico decreto, quod ignoretur, rejecta; solum putant sufficere, quod sit Auctoris Moderni, quia præcisè per hoc, quod ea non rejiciatur à Sede Apostolica, ad quam spectat noxias opiniones convellere, & quod Censores libri à Neoterico editi nullam opinioni in eo contentæ censuram inusserunt, videtur illa habere sufficiens auctoritatis pondus ad extrinsecam probabilitatem requisitum.

II. Et ratio videtur esse, quia ex doctrina D. Thom. quodlib. 3. ar. 10. potest unusquisque acquiescere opinioni sui Magistri, p̄i vid. ac docti: ergo à fortiori videtur posse quilibet acquiescere opinioni alicujus Junioris, quæ à Censoribus debuisset non tolerari, antequam typis daretur, & cui Ecclesia debuisset suam notam inurere, si careret sufficienti probabilitate.

Confirmatur: quia indoctis sufficiens est Auctoritas Parochi, ut licitè operentur: ergo à fortiori sufficiens poterit esse alicujus Doctoris auctoritas, qui suam opinionem vulgavit, quin ea passa sit proscriptionem.

Ex quibus nonnulli intulerunt, quod quamvis hujusmodi opinio esset contra torrentem Doctorum, & quamvis existimaretur falsa, spectatis principiis intrinsecis, adhuc posset censi probabilis, & practicè vera; quia scilicet potest quilibet tanquam indoctus se gerere, & judicio illius Auctoris proprium judicium submittere: Quod docuit Verricelli loc. cit., ubi habet: *Puto, posse me operari secundum opinionem unius gravis recentioris contra communem, & contra propriam opinionem, quamvis judicem illam esse falsam ex principiis intrinsecis.*

III. Ostenditur falsitas: Ut opinio aliqua sit

probabilis, debet niti motivo gravis momenti, à quo intellectus experiatur se inclinari ad assensum; non secus ac onus tunc dicitur grave, quando quis experitur se ab illo valde premi: propterea non solum debet motivum esse grave secundum se, sed etiam comparativè ad motiva retrahentia: qua de causa rationes hæreticorum, quæ magnam speciem præferunt, non possunt prudentem assensum inducere, eo quod à validissimis rationibus in contrarium Catholicorum enerventur: neque poterit ulla propositio dici probabilis, utut validis rationibus fulciri videatur, si adversus illam stet aliqua definitio Ecclesiæ, aut evidentia sensuum, aut absurdum manifestum, aut communis consensus Doctorum, qui moraliter nos certificent de sententia opposita: tunc enim rationes illæ in speciem validæ dicendæ sunt umbratiles, & ad paralogizandum, non ad concludendum deservire: ergo ut opinio aliqua ob solam auctoritatem extrinsecam dici possit probabilis, debet pondus Auctoritatis esse grave tum secundum se, tum etiam comparativè ad auctoritates, quæ stant pro sententia opposita; atqui opinio unius Moderni, & sæpe etiam plurium Summistarum potius, & Collectorum, quàm Auctorum, secundum se non est magni ponderis, & comparativè ad communem Doctorum auctoritatem in oppositum nullius est ponderis: ergo non potest opinionem reddere probabilem, etiam si non sit rejecta à Sede Apostolica. Minor probatur, quia, experientia teste, Auctores moderni non rarò hallucinantur; sicut etiam Antiqui non semel hallucinati sunt; etenim penè omnes proscriptæ propositiones, antequam à Pontifice damnarentur, auctoritate non unius dumtaxat aut ex Modernis, aut ex Antiquis fulciebantur, & tamen communiter Doctores etiam ante condemnationem Pontificiam damnabant illas, ut improbables, & falsas: Sic Corduba l. 1. q. 22. dub. 11. docuit, delectationem morosam non esse mortale, quod tamen in Indice expurgatorio anno 1652. à Sacro Fidei Tribunali Hispaniæ damnatum fuit: Angelus, Rosella, Turrecremata putarunt, quod præceptum jejunandi, ac audiendi Missam die festo non obliget sub mortali; idemque dicas de sexcentis aliis ejusdem furfuris, quæ à communissima Doctorum sententia abhorrent: ergo auctoritas unius, & sæpe plurium Modernorum non potest de se esse tanti ponderis, ut valeat inducere prudentem assensum, & reddere opinionem probabilem, etiam si, antequam liber edatur, sub oculos Censorum cadat, & ab Ecclesia non interdicatur. Et ratio à priori est, quia in rebus moralibus facile est homines decipi, cum multa falsa interdum sint verisimiliora veris; quod præsertim verum habet, quando Auctores aut ad novitates, aut ad laxitates propendent, ut idcirco in paremiam venerit illud: *Nulla fides sine Patrone, Nulla fides sine Amatore.*

IV. Neque obstat, quod libri, antequam in lucem prodeant, sub oculos Censorum cadant. Sæpe enim librorum Censores ex oscitantia, aut ex conniventia approbant Codices reprobandos: sæpe etiam non pollent ea perspicacia, quæ valeat opinionum laxitates taxare, & pondus rationum juxta meritum librare. Ecclesia deinde non configit opiniones laxas statim, ac prodeunt, tum quia non statim ad ejus Tribunal deferuntur, tum etiam quia ad id opus est maturo examine, ut proinde pede claudo descendat ad condemnationes, cum sæpe opiniones verbis implexis virus evomant; propterea Innoc. XI., & Alex. VIII. in suis decretis monent, non censendas esse approbatas alias propositiones ibi non expressas, etiam si Sedi Apostolicæ exhibitæ sint, ut damnentur.

V. Ad id, quod dicitur ex Angelico: verum est posse unumquemque præsertim indoctum sui Præceptoris pii, ac docti sententiam sequi, nec non rusticos posse acquiescere auctoritati Parochi: Hoc tamen tunc est verum, ut notat Vasq. d. 62. cap. 2. quando discipulus, & illiteratus invincibiliter ignorant sententiam illam, quam Præceptor, aut Parochus docent, singularem esse, & contra communem Doctorum: aliter in Oppidis, ubi unus est Parochus, nemo posset ejus consiliis acquiescere, sed deberet quilibet peregrinari ad veritatem indagandam. Unde August. lib. de quant. animæ cap. 7. habet: *Auctoritati credere magnum compendium est, & nullus labor; imperitiores homines, si ratione velint verum comprehendere, similitudinibus rationum facile decipiuntur; his ergo utilissimum est excellentissimæ auctoritati credere.* Quando tamen quis advertit, opinionem aliquam esse singularem, & adversus illam plurimos sentire, tenetur profecto aut momenta rationum perpendere, si sufficienti doctrina polleat, aut auctoritatem extrinsecam sufficientem expectare, ut possit juxta eam opinionem operari; auctoritas enim unius Præceptoris, aut Parochi valde tenuis est comparativè ad aliorum aliter communiter sentientium auctoritatem, ut idem Vericelli docet loc. cit. cum Lorca, Azor., & aliis. Et sanè sicut quilibet doctus, & probus potest suam sequi opinionem, solum quando invincibiliter ignorat illam non esse singularem; quando tamen advertit esse contra communem Doctorum, tenetur suspicari, ne hallucinetur, & ulterius veritatem inquirere; ita quilibet illiteratus potest opinionem Viri docti, ac probi sequi, si is sit Præceptor, si Parochus, si Auctor Neotericus, quando invincibiliter ignorat eam opinionem esse singularem, aliter illi acquiescere non potest: Sicut nec potest acquiescere opinioni plurium, quorum doctrina, ac prudentia non magni fiat, quoties multitudo DD. primæ notæ militet ex adverso.

VI. In eo dumtaxat casu admitti potest ut

probabilis non solum plurium, sed etiam unius Auctoris opinio, etiam si adversus communem aliorum sentiat, quoties Auctor est omni exceptione major; cum enim Auctores relatè ad imperitos, qui non valent momenta rationum perpendere, sint veluti testes veritatis, sicut unus testis potest esse aliquando sufficiens ad aliquid suadendum, quando est omni exceptione major, adeò ut ejus auctoritas pluris fiat, quàm multorum tenuis auctoritatis, ac dubie fidei in oppositum; ita poterit unus Auctor omni exceptione major reddere opinionem aliquam probabilem, etiam si adversus illam plures tenuioris auctoritatis sentiant. Is autem dicitur Auctor omni exceptione major, qui sit valde peritus tum juris naturalis, tum etiam positivi, qui firmis, ac validis rationibus consueverit conclusiones suas fundare, qui veritatis potius, quàm novitatis censeatur amator; ac demum qui aliorum fundamenta plenè discussit, & deiecit; adeò ut prudenter credi possit alios etiam doctissimos eidem opinioni subscripturos: Ita contingit in opinionibus, quas D. Thom. primus omnium adversus communem Antiquorum docuit; quod optimè advertit M. Gallego de Consc. Probabili dub. 21. dicens: *Noster Angelicus Doctor multa scripsit, & docuit contra alios, qui ante ipsum scripserunt; & tamen ejus opiniones statim, ac ab ipso traditæ sunt, existimate sunt probabiles, tum propter maximam ejus auctoritatem apud Theologos; tum quia non levibus, sed rationabilibus fundamentis ductus est ad sic opinandum.*

VII. Hinc fit, posse aliquem consulere plures viros doctos, donec inveniat aliquem, qui ab obligatione v. g. restituendi, vel jejunandi illum excuset; ut docet Sanch. l. 1. cap. 9. Palaus, Zumel, & alii non pauci apud Machado t. 1. Disc. pract. art. 7. Ratio est, quia unicuique licitum est suo jure uti, & per licitum, & honestum medium deobligari; quale est varios Doctores consulere ad favorabilem opinionem invenendam. Id tamen ita præstandum, ut Auctoritas Doctoris faventis libertati tanti ponderis sit, quanti debet esse auctoritas unius Auctoris, ut possit reddere opinionem probabilem adversus communem aliorum opinionem; proinde debent voce, aut scripto aliorum auctoritates, rationes, ac fundamenta ei referri, si ignorentur, ut scitè refellantur; aliter coram Deo excusatio erit nulla. Ubi advertit Bardi d. 4. de Consc. c. 4., quod in rebus ad Theologiam moralem spectantibus non satis sit consulere Theologum Scholasticum magnæ auctoritatis, si in morali Theologia, ut accidit non raro, sit parum versatus: plurimi enim pollent ingenio, non tamen judicio prudentiali; & ideo in Scholastica eminent, in Morali claudicant. Spectanda etiam est in Doctore, qui consulitur, non secus ac in Auctore, qui evolvitur, Probitas,

tas, quippe quæ plurimum conducit ad opinionis, quam docet, probabilitatem.

VIII. Quæri potest hîc, quanta debeat esse auctoritas extrinseca unius partis præ altera, ut ab hac non dicatur illa infringi, ac enervari, in ordine ad reddendam opinionem probabilem? Respondeo, Caramuelem in Reg. S. Bened. n. 16. docuisse, sententiam esse improbabilem, quoties pro opposita parte stat plusquam octupla pars auctoritatis extrinsecæ: ex. gr. si pro sententia A stent quatuor Auctores, & pro opposita sint triginta tres ejusdem nominis, illa non potest dici probabilis: addittamen, unum Auctorem maximi nominis æquivalere quinque Auctoribus magni nominis. Navar. in Sum. c. 27. n. 89. docet, communio rem, & probabilio rem esse sententiam, pro qua stant sex Auctores tractantes illam ex professo, quam oppositam, pro qua stant quinquaginta, qui sola priorum auctoritate ducantur. Vasq., Azor., & alii apud Tamb. l. 1. in Dec. cap. 3. §. 3. docent, ad probabilitatem extrinsecam non requiri Doctorum multitudinem, sed sufficere unum contra innumeros; dummodo sit doctus, ac pius, & rem tractaverit ex professo, firmanque rationem pro se habeat, nec appareat contra ipsum aliquid convincens: quia ex tali Auctore his dotibus munito meritò prudens judicium enascitur. Ex his, aliisque doctrinis hac in re fusillimè adductis à Cardenas in Crisi p. 1. d. 11. colligitur, non posse indoctos ferre judicium sanum de probabilitate extrinseca alicujus opinionis, sed requiri doctrinam ad discernendum in multitudine, vel paucitate Doctorum pondus auctoritatis, & pondus rationum. Sic ex. gr. pro necessitate contritionis in Sacramento Pœnitentiæ adducuntur undecim Auctores à Suario de Pœnit. disp. 20.; & tamen ea opinio censetur omni probabilitate destituta, præsertim post Trident., & ipse Suar. putat non posse absque errore defendi: contra verò plures opiniones Angelicus, ut supra notavimus, primus invexit, & statim albo probabiliū fuerunt adscriptæ.

Hæc tamen regula videtur posse dari, quòd si opinio sit unius, aut paucorum non paucis ab hinc annis in lucem edita, & contra illam stet sensus communis, non sit dicenda probabilis; Si enim validè fundaretur, habuisset affeclas, cum autem non habuerit, à posteriori signum est eam solido fundamento destitui: Si verò sit unius Doctoris Moderni, aut paucorum, & contra illam stet sensus communis, tunc discutendum, an omnes illæ circumstantiæ enumeratæ à Vasq., & Azor. concurrant, ut possit dici probabilis.

IX. Ubi etiam advertendum, quòd probabilitas ab extrinseca auctoritate opinioni refusa, aliquando est solum speculativa, non practica; in quo casu non licet illam in praxim deducere: Sic est speculativè probabile, quòd ad validita-

tem Sacramenti Pœnitentiæ sufficiant illa tantum verba, *Absolve te*, quin proinde possit illa in praxim deduci: Sicut Medicus potest aliquod pharmacum credere probabiliter allativum sanitatis, quin tamen possit illud adhibere, omisso alio certius curativo: Et Venatori potest esse probabile, quòd sit fera ea, quæ movetur in saltu, non homo; non tamen potest jacere sagittam, antequam certificetur: Sic multæ ex confixis thesibus habitæ sunt à DD. speculativè probabiles, nullatenus tamen practicè; cujusmodi habita est à Suar. Less. Laym. & aliis proposit. 13. ab Innoc. XI. proscripta: *Fas est viro honorato occidere in vasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit; nec non aliæ, de quibus diximus in expositione propositionis 17.* Et ratio horum omnium est, quia potest aliquando propositio aliqua considerari secundum se depurata à circumstantiis, à quibus in praxi impossibile moraliter est, quòd depuretur; sicut in casu adducto, impossibile moraliter est, quòd nequeat alia via vitari ignominia orta à calumnia, quam per occisionem calumniatoris; & idcirco ne aperiatur ostium homicidii, & vindictis, nunquam licet has opiniones in praxim deducere, etiamsi aliquando quis credat evidens esse, quòd alia via non suppetat, ut loco laudato ostendimus. Idemque dicendum de plurimis opinionibus ad simoniam, ad usuram, ad vindictam, ad luxuriam spectantibus, quæ solum speculativè à DD. admittuntur ut probabiles, non tamen practicè, etiamsi alicui videatur nullum subesse periculum in praxi; tum quia facile homo passione abreptus hallucinatur; tum etiam quia ad vitandum periculum proximum gravis damni debuit à natura, & à rationis dictamine universim prohiberi, quod de se cum hujusmodi periculo conjungitur; Sicut parvitas materiæ in delectatione venerea graviter prohibetur, adeò ut nunquam liceat illam deliberatè admittere citra mortale, quia de se est conjuncta cum proximo periculo gravis lapsus.

Neque dicas, leges, quæ in præsumptione fundantur, si constet de carentia ejus, quod præsumitur, non obligare; Nam aliquando leges fundantur non in præsumptione alicujus mali, sed solum in præsumptione periculi proximi alicujus mali imminens, ut liquet in exemplis adductis. Quando autem leges in præsumptione talis periculi fundantur, quamvis constet evidenter, quòd cesset malum in aliquo casu particulari, si tamen nunquam cessat periculum proximum talis mali, nunquam cessant illæ leges obligare, ut communiter docent cum Suar. l. 5. de Leg. c. 7., & aliis apud Dia. p. 1. tr. 10. ref. 27. contra nonnullos aliter circa idem ratiocinantes. Sic nunquam cessat lex naturalis prohibens fornicationem, quia ea prohibetur à natura, non solum ne minus apte proles educetur, sed

etiam ob periculum proximum ne aptè educetur; unde quamvis constet, quòd aliquando aptè educaretur, quia tamen nunquam cessat huiusmodi proximum periculum, idèò nunquam cessat ea lex obligare. Quare similiter in re nostra ratiocinandum.

PROPOSITIO XXVIII.

Populus non peccat, etiam si absque ulla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.

SYNOPSIS.

I. Hic non exprimitur, num populus legem non acceptans peccet adversus legem, an verò adversus jus, & voluntatem legislatoris. II. Docent plures, legem non acceptatam non obligare. Videtur enim lex ferri sub ea conditione, quod acceptetur. III. Aliter non esset in bonum Communitatis. IV. Hinc populus videtur transulisse in Superiorem potestatem ferendi leges non nisi sub hac conditione. V. Et Ecclesia sub hac etiam conditione videtur leges condere, ne sua potestate abutatur in destructionem.

VI. Sed dicendum in legislatore esse cum potestatem, tum etiam voluntatem obligandi suis legibus independentem à populi acceptatione. VII. Si careret ea potestate, non esset propriè Superior. VIII. Et si careret ea voluntate, non posset pœnis cogere populum ad legis executionem. IX. Tunc solùm præsumitur, quòd nolit legislator velle obligare ante acceptationem legis, quando scilicet lex est ardua.

X. Hinc ad legis validitatem non requiritur acceptatio. XI. Lex firmatur moribus utentium, ut loquitur Gratianus, firmitate tamen facti, non juris. XII. Populus potestatem contulit Regibus condendi leges independentem à suo consensu. XIII. Unde populus legem non acceptans citra ullam causam, peccat etiam adversus legem. XIV. Quid tamen dicendum in dubio, an lex sit usu recepta? XV. Transmisso quòd populus non peccaret adversus legem, illam non acceptando, adhuc peccaret adversus jus, & auctoritatem Legislatoris.

I. **E**Xponitur. Hac in re distinguenda est duplex quæstio; Altera, an lex independentem à populi acceptatione sit valida, ut proinde populus illam non acceptans ea lege adhuc obligetur? Altera, an etiam dato, quòd lex non acceptata sit nulla, adhuc populus peccet illam sine iusta causa non acceptando? ita tamen ut non peccet adversus legem, si ea supponatur ante acceptationem non obligare, sed peccet contra jus, & auctoritatem superioris, dum sine causa eximit se ab eius subiectione, & ab obedientia debita. In hac propositione solùm damatur,

quòd populus sine iusta causa legem non acceptans non peccet; præscinditur autem, num peccet adversus legem, quam non observat, an verò adversus jus, & auctoritatem Superioris? quod hic discutiemus.

II. Docent nonnulli cum Cajet. Valen. Fill. Less. Nav. Sà contra Suar. Vasq. Granad. & alios apud Dia. p. 1. tr. 10. ref. 1. acceptationem, & consensum populi esse essentialiter requisitum ad legis validitatem: Quod probant, quia lex fertur, ac promulgatur sub ea tacita conditione, quòd à populo acceptetur; hoc enim præsumitur ex benigna voluntate legislatoris; & hoc habetur in l. De quibus ff. de Legibus, ubi dicitur: *Leges nulla alia ex causa nos tenent, quam quòd iudicio populi receptæ sunt*; Propterea Gratianus in cap. In illis dist. 4. dixit: *Leges instituuntur, dum promulgantur; firmantur, cum moribus utentium approbantur*. Hoc autem non solùm procedit in legibus Civilibus, sed etiam, ut notant Azor. & Becap. apud eundem Dia., in legibus Pontificiis; Cum enim ex Apost. 2. ad Cor. 13. data sit Ecclesiæ à Christo D. potestas legislativa in ædificationem, non in destructionem, præsumendum est nolle Prelatos Ecclesiæ uti sua potestate contra communem populorum consensum, quod esset ea uti in destructionem. Quare quando populus legem non acceptat, seu quando major populi pars sequitur operari, ut prius ante legis promulgationem, tunc Superior censetur nolle eos obligare ad legis observantiam; atque adeò qui eam non observat, non dicitur ejus legis transgressor culpabilis; Ad eum modum quo quando lex per desuetudinem abrogatur, seu incipit à majori parte populi non observari, Superiore vidente, & non contradicente, tunc cessat obligare, nec peccat amplius illam transgrediens: Propterea Sanch. & Azor. putant, Bullam Cœnæ, ubi non est usu recepta, non obligare.

III. Addit Valentia disp. 7. q. 5. p. 5. legem esse invalidam, si legislator intendat obligare independentem à populi consensu, & acceptatione; eo quòd huiusmodi lex magnam excitaret perturbationem, atque adeò non esset in bonum communitatis: Cum autem lex, quæ non est utilis, & in bonum communitatis, sit invalida, sequitur, quòd si velit legislator obligare sua lege populum renitentem, ea lex non sit valida, atque adeò non peccet illam transgrediens: quod putat etiam probabile Bonac. tr. de Leg. d. 1. qu. 1. num. 39. Præterea Granado, & alii contra Vasq. p. 2. d. 156. c. 5. apud Dia. l. c. & p. 1. tr. 14. ref. 8. docent non peccare eos, qui legem non acceptant, dummodo animo parati sint obedire, & legem recipere ut obligatoriam, si legislator aliter tolerare noluerit; si tamen ex tali non acceptatione legis non sequatur scandalum, aut vilipendium iustarum sanctionum.

IV. Denique alii censent universum populum non peccare, etiamsi absque ulla causa nolit legem acceptare. Et videtur ex eo suaderi, quia potuit populus transferre in legislatorem potestatem condendi leges sub ea conditione, quod illæ à communitate acceptentur, ut notat Suar. lib. 3. de Leg. cap. 19.: ergo præsumendum est, quod ita de facto transtulerit hanc potestatem; tum quia præsumi debet, quod populus voluerit gravari legibus, quàm minimum fieri possit; tum etiam quia hoc videtur conveniens bono publico: ut propterea hic fuerit usus antiquissimus populi Romani, ut refert Alex. ab Alex. l. 6. Geni. cap. 23. Hinc fit, quod populus liberè absque ulla causa legem non acceptans, nec peccet adversus legislatoris jus, & auctoritatem, quippe qui non habet facultatem condendi leges, in quas populus non consentiat, neque peccet adversus ipsam legem, quippe quæ citra acceptationem non est valida; atque adeò nullatenus peccet.

V. Quamvis autem Superior Ecclesiasticus non habeat potestatem condendi leges à populo, sed à Christo Dom., præsumendum tamen, quod sub eadem conditione Ecclesiasticas leges ferat; tum quia Ecclesia est Parens benignissima, atque adeo nolens cogere invitos legibus suis; tum etiam quia uteretur potestate legislativa in destructionem, non in ædificationem, si cum magna perturbatione, & scandalo vellet leges suas condere, adeo ut non vergerent in bonum commune.

VI. Ostenditur falsitas ex duobus principiis, ex quibus apertè descendit huius erroris confutatio. Primum est, in legislatore humano esse potestatem condendi legem, quæ obliget independentè à populi consensu, & acceptatione: idque non solum verum est de legislatore Ecclesiastico, qui non à populo, sed à Christo Dom. potestatem legislativam accepit, sed etiam de Principe Sæculari. Secundum est, in legislatore adesse de facto voluntatem obligandi legibus suis independentè ab acceptatione populi: quamvis si res sit ardua, & à majori parte populi lex non observetur, censeatur solum legislator velle legem abrogare; ut proinde solum post abrogationem citra culpam lex non observetur, in principio tamen non vacet culpa ejus transgressio, etiamsi res præcepta fuisset ardua; & à fortiori si absque ulla causa lex non observetur, & acceptetur.

VII. Prima ex his propositionibus à Lorca apud Dia. l. c. censetur evidens; si enim legislator dependentè tantum à populi consensu posset leges ferre, legislator non esset Superior, nec populus esset subditus; quippe qui voluntate, non necessitate pareret, & haberetur solum quedam conventio, & pactum inter legislatorem, & subditos de lege observanda, unde nullum haberetur obedientiæ vinculum. Præterquamquod major esset potestas in populo, quàm

in legislatore, eo quod posset populus potestatem legislatoris impedire: saltem valdè debilis esset potestas Principis, si non posset obligare populum ad parendum, nisi sub conditione, quod non repugnet. Quomodo autem posset Princeps Reipublicæ incolumitatem servare, si non potest cogere populum ad acceptandam legem aliquam rationabilem, justam, & bono publico convenientem? Negari itaque non potest, inesse legislatori potestatem obligandi populum legibus suis independentè ab ejus acceptatione: Quod à posteriori etiam innotescit, quia is est usus, & consuetudo, ut legem non acceptantes, nec servantes puniantur.

Confirmatur: quia ex cap. de Liguribus 23. q. 1. Princeps plenissimam habet vim coercitivam erga subditos independentè à populi voluntate: ergo habet similiter vim legislativam: in tantum enim potest Princeps subditos coercere, ac punire, in quantum potest eos obligare; atque adeò eadem independentia requiritur, ut possit leges ferre obligatorias, ac ut possit coercere, seu punire legum transgressores. Et sane nemo dixerit, Superiorem non posse ferre præceptum independentè à voluntate subditi: ergo neque potest sustineri, quod Superior non possit ferre leges obligatorias independentè à consensu populi: Aliter daretur bellum justum ex utraque parte: Princeps enim justè exigeret suarum legum observantiam, & populus justè resisteret, cum legis acceptatio ab ejus arbitrio dependeat. Verum quidem est, ut notat Suar. l. 3. de Leg. cap. 19. in aliquibus Regnis Regem non posse legem condere, nisi cum consensu Regni in publicis Comitibus, ut dicitur esse in Regno Aragoniæ; at hoc non est requiri acceptationem populi, de qua hic quærimus, ad legis promulgatæ validitatem, sed est consensum Regni simul cum consensu Regis concurrere ad legem condendam, antequam promulgetur, ac proinde in hoc casu legislator non est solus Rex, sed Rex simul cum Regno, eo quod tale pactum intercessit inter populum, & Regem, ut non possent aliter leges condi: At quando de hoc pacto non constat, consuetus modus gubernandi fert, ut in Principem sit translata potestas condendi leges absoluta, & independentè à populi consensu. Quare ubicunque Regimen non est Democraticum, populus supremam potestatem legislativam contulit in Principem, sive illa sit una persona, ut in Monarchia, sive sit Consilium Procerum, ut in Aristocratia, sive sit mixtum aliquid ex utroque, ut Rex cum Comitibus Regni, vel Dux cum Senatu in Republica: Potestati autem huic legislativæ populus debet esse subditus, juxta illud ad Rom. 13. *Omnia anima potestatibus sublimioribus subdita est*: ergo potestas legislativa debet posse leges ferre independentè à populi consensu, & acceptatione.

VIII. Altera propositio, quod scilicet de facto legis-

legislator velit obligare, prout potest, legibus suis independentem à populi acceptatione, & consensu, probatur etiam tum à posteriori, quia Principes de facto cogunt per pœnas ad legis executionem, ut usu ipso constat; tum etiam quia verba legis, quæ promulgantur, sunt absolute præceptiva, & non sub conditione, quod populus non repugnet; tum demum quia hoc expedit ad bonum regimen, ut vis obligandi non pendeat à populi arbitrio, sicut vis obligandi in præcepto non debet dependere ab arbitrio eius, cui præceptum imponitur. Quod etiam constat ex illo dicto Gratiani dist. 4. (esto non habeat Canonis auctoritatem) *Leges instituuntur, dum promulgantur; firmantur, cum moribus utentium approbantur*; Si enim leges instituuntur, cum promulgantur; ergo cum promulgentur ante populi acceptationem, antecederent ad hanc acceptationem vim habent obligandi; firmantur autem moribus, & usu, non ut incipiant obligare, cum usus ipse ex obligatione nascatur, sed ut stabiliores sint, & non facile per desuetudinem abrogentur.

Constat itaque, quod populus legem non observans, nec acceptans post eius promulgationem, peccet, dummodo lex non sit iniusta, & invalida: Quamvis si eius violatio sit frequens, & in majori parte populi, & legislator id sciat, ac dissimulet, tunc desinat lex obligare; non quia non fuit acceptata, sed quia ex tacito legislatoris consensu censetur revocata, ut docent communissime DD. teste Suar. loco laudato. Propterea ex communi sententia Matrimonium clandestinum est validum, ubi Tridentinum non est acceptatum, quia lex Tridentini illud irritantis non obligat amplius, posito quod non fuerit à majori parte populi acceptata; idque ex benigna voluntate Pontificis nolentis insistere, quod ea observetur, ac proinde tacite illam revocantis pro iis locis, in quibus procul dubio peccarunt, qui eam à principio noluerunt acceptare.

IX. Illud tamen advertendum ex eodem Suar., quod, si lex sit ardua, & gravis, quamvis non iniusta, & talis communiter iudicetur, tunc probabile sit nolle legislatorem obligare populum ad eius observantiam ante communem acceptationem; sed solum velle experiri, num possit citra perturbationem executioni mandari; & in tali casu, qui eam non observat ante communem acceptationem per Epichejam posset à culpa excusari: Neque hoc erit absque ulla causa legem non acceptare, cum detur sufficiens causa ob eius arduam interpretandi benignam mentem legislatoris. Alii tamen docent, etiam in hoc casu servandam esse, si arduitas sit intra latitudinem iustæ legis, juxta illud Ulpiani in l. *Prospexit ff. Qui, & à quibus: Quod quidem perquam durum est, sed ita lex scripta est*; Et ut habet Glossa in cap. *Ex parte 2. de off. de leg. Quamvis durum sit Superioris mandatum, obtemperandum est*: Un-

de consultius erit in hoc casu ad legislatorem recurrere, ut legem moderetur; quod si persistat, servanda lex est, & acceptanda, cum in rigore valida sit, si non est iniusta.

X. Ad fundamenta adversariorum respondetur, commentitium esse, quod ex natura sua requiratur ad legis validitatem populi acceptatio; cum ostenderimus posse legislatorem obligare subditos independentem ab illorum consensu: potest itaque lex ferri absolute, ita ut obliget, etiam si populus nolit ea ligari. Verum quidem est, quod si lex non feratur sub ea conditione, quod populus illam acceptet, possit aliquando sequi perturbatio in communitate: at non per hoc fit, quod materia illa præcepta tunc non respiciat bonum commune, atque adeo quod lex sit invalida, & non obliget. Quinimmo majus malum, & major perturbatio in communitate sequeretur, si posset illa ad arbitrium leges respicere, quam si aliquando cogatur invita ad legis observantiam: Præsertim quia, quando lex est ardua, non solet de facto legislator cum omni rigore ad illam servandam obligare, sed potius vult experiri, quomodo executioni mandari possit; & si viderit populum ob arduam illam non observare, tacite illam solet revocare, tolerando communes inobservantias, ratione quarum per desuetudinem abrogatur.

Ex quibus constat, quomodo potestas condendi leges independentem à populi consensu data à Christo D. Ecclesiæ sit in ædificationem, & quomodo esset in destructionem, si dependentem à populi consensu leges essent ferendæ. Constat etiam probabile esse, quod, si lex sit ardua, tunc ex benignitate legislatoris præsumi possit, non solum quod velit illam tacite revocare, si ea non acceptetur, sed etiam quod feratur sub ea tacita conditione, quod acceptetur, ut proinde probabiliter non peccet, qui per Epichejam credit ad legem nimis arduam etiam à principio non obligari, quousque legislator non insistat ad eius observantiam: quod præter Suar. docent etiam Salas disp. 18. sect. 4. Bonac. & alii. Si tamen leges sint moderatæ, nulla est ratio asserendi, quod ea ferantur sub ea tacita conditione, quod acceptentur, ac propterea illæ obligant à principio, peccatque eas non observans, & acceptans: quamvis si culpabiliter non acceptentur à majori parte populi, censeantur tacite revocatæ.

XI. Ad textum illum, ubi dicitur, Nulla alia causa nos teneri legibus, nisi quia iudicio populi receptæ sunt; Respondetur legis acceptationem esse in causa, quod lex non censeatur revocata; ac proinde legis acceptatio non est essentialis conditio ad legis validitatem, sed est duntaxat signum, quod ea non sit revocata, & obliget. Præterquam quod probabile est, ut diximus, quod ea non raro à principio non obligarit; nam si non acceptetur, idcirco solet non acceptari, quia est ardua; & quando lex est ardua, probabi-

babilitur fertur de facto sub ea conditione, quod populus illam acceptet; ut proinde tunc obliget, quando est acceptata.

Juxta hanc responsionem explicandus est Philosophus 2. Polit. c. 2., ubi dicit, Legem nullam vim habere, ut ei pareatur, nisi ex more, qui non fit, nisi temporis longitudine. Et eodem modo explicandum est dictum illud Gratiani, ubi Archidiaconus dicit, legem firmari moribus utentium, firmitate facti, non juris: quia scilicet prima vis, & obligatio in legibus habetur ab institutione, & promulgatione, ac deinde continuatio, & firmitas habetur à consuetudine. Quod dicitur à Sanch. & Azor. de Bulla Cœnæ, intelligendum est, quod non obliget amplius, postquam non est usu recepta; non verò quod non obligaverit, antequam non acceptaretur. Præterquamquod cum quotannis renovetur, videtur non posse dici, quod per non usum, & acceptationem desinat obligare.

Ad id, quod additur postremo loco, posse scilicet legislatorem condere legem sub ea conditione, quod acceptetur: hoc negari non potest; negandum tamen est, quod ita præsumi debeat universim; cum hoc non expediat ad bonum regimen, ut ostendimus. Quare esto probabile sit sub hac conditione legem ferri, si res præcepta sit ardua; at non quando res præcepta est moderata, & congrua bono subditorum; cum non debeat à populi arbitrio pendere vis legum, sed ab ipso tantum legislatore, cujus est bono publico prospicere.

XII. Ex dictis sequitur primò, de facto populum transulisse Regibus potestatem condendi leges independentem à suo consensu; non secus ac Christus Dom. dedit Prælati Ecclesiæ hujusmodi absolutam potestatem. Potuisset quidem populus Regi, & Christus Prælati Ecclesiæ dare potestatem condendi leges, quæ vim non haberent obligandi antecederet ad consensum subditorum; sed tunc legislator non esset vera Superior, eo quod lex non obligaret ex ejus voluntate, sed ex quadam cum subditis conventionione.

XIII. Sequitur secundò, quod populus legem non observans, nec acceptans, peccet directè adversus legem ipsam; quippe quæ ante acceptationem, ut ostendimus, habet vim obligandi: quoties verò res præcepta est ardua, & præsumitur, quod nolit Superior obligare ad legis observantiam antequam acceptetur, tunc potest ex Epichejanon acceptari ob ejus arduitatem; nunquam tamen abique ulla causa licitum est legem promulgatam non recipere.

XIV. Sequitur tertio, quid dicendum ad celebrem illam quæstionem, Utrum quando dubitatur, an lex sit usu recepta, præsumi possit, quod non sit acceptata, atque adeò quod citra culpam possit violari? Affirmat Azor. apud Dia. p. 1. tr. 10. ref. 3. necnon Moura, & Palaus in Sum-

ma Dia. V. Lex; eo quod possessio videatur stare pro libertate, cum lex non possideat ante acceptationem. Unde Diana infert, quod cum ab aliquibus dubitetur, an sit usu recepta Bulla Clem. VIII. de Largitione manerum; & dubitetur etiam de Bulla Pauli II. contra alienantes bona Ecclesiastica, an sit usu recepta quoad penas in ea contentas; idcirco qui contra illas operatur, non incurrat eas penas. Sed verius negandum cum Sanch. l. 1. cap. 10., & aliis communius, quia in hoc dubio non stat in possessione libertas, sed lex, quippe quæ antecederet ad acceptationem est obligatoria: & ad summum probabile est, quod stet in possessione libertas (atque adeo quod citra culpam lex violetur in dubio, an sit acceptata) quando materia præcepta est ardua; quia tunc probabile est, quod feratur sub ea conditione, quod populus illam acceptet, atque adeò ante acceptationem non est obligatoria.

XV. Sequitur demum, quod in sententia Navar. Cordub. Driedon. Covarr. & Juristarum communiter apud Suar. l. 3. de Leg. c. 19. putantium acceptationem populi esse de facto requisitam, ut lex obliget; non quia non potest legislator, præsertim Ecclesiasticus, independentem à populi acceptatione suis legibus obligare, sed quia de facto leges feruntur sub hac conditione, quod acceptentur, prout moderatum, ac prudens regimen videtur exigere, ne lex lata in bonum communis cedat in ejus perniciem; In hac, inquam, sententia, validè ab eodem Suario ibid. rejecta, in dubio, an lex esset acceptata, & non obligaret, eo quod staret in possessione libertas; & qui sine causa legem non acceptaret, non peccaret directè adversus legem promulgatam, quæ supponitur non obligare ex defectu conditionis, nempe acceptationis requisitæ si minus ex natura legis, saltem ex mera legislatoris benignitate; peccaret tamen adversus auctoritatem legislatoris, eo quod ista non acceptatio legis jam promulgatæ absque ulla rationabili causa est quidam contemptus Jurisdictionis, ac derogat subjectioni debitæ legislatori: Quod si hic post non acceptationem urgeret ad legis observantiam, tunc antecederet ad acceptationem lex obligaret; atque adeò directè tunc adversus legem peccaret illam non acceptans. Quare semper verum est, quod peccet populus sine ulla causa legem non recipiens à Principe promulgatam.

PROPOSITIO XXIX.

In die Jejunii qui sæpius modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.

SYNOPSIS.

I. Videntur modica comestiuncula nunquam frangere jejunium, si nunquam detur intentio pervenienti ad notabilem quantitatem. II. Peccatur quippe singulis vicibus venialiter. III. Sicut si singulis diebus Quadragesimæ parum comedatur. IV. Aut si eodem die in variis rebus Deo promissis omittatur materia levis. V. Sic Religiosus subripiens sæpe comestibilia in modica quantitate non peccat graviter contra Paupertatem.

VI. Regula tamen generalis est, peccari universim graviter, quando parvæ quantitates ita multiplicantur, ut deveniant ad quantitatem notabilem graviter à lege prohibitam. VII. Quantitas notabilis, si ve ponatur simul, si ve per plures actus, eodem modo opponitur fini, & voluntati legislatoris. VIII. Esto quantitas, ut dicatur notabilis, major debeat esse, si ponatur per plures actus, quam si ponatur simul.

IX. Nunquam venialia pertingunt ad mortale, at plures materia parvæ perveniunt ad quantitatem notabilem. X. Dispar est ratio inter comestiunculas eodem die, ac diversis diebus. XI. Necnon inter materias leves adversus idem votum, & adversus diversa. XII. Quid dicendum de furtulis Religiosorum? XIII. Plura mendacia levia non pertingunt ad mortale, quia non coalescunt in unum. XIV. Quid dicendum de multiplici communicatione cum excommunicatis? XV. Assignatur regula ad dignoscendum, quando nam materia leves coalescere possint in materiam notabilem.

XVI. Quod per varia furtula sublatum est, sub gravi restituendum, ubi pervenerit ad materiam notabilem. XVII. Quenam interpolatio inter unum, & aliud furtulum impedire poterit, ne in unum coalescant? XVIII. Quid intersit inter plura furtula, & plures comestiunculas die jejunii? XIX. Quid si parum sæpius comedatur, ne potius noceat? XX. Quid de iterato potu chocolatis?

I. Exponitur. Docuerunt Medina, Victor, Armilla apud Ferdinandum de la Cruz in Direct. 1. Præcep. 3. ar. 4. non peccare mortaliter diebus esurialibus, qui invitatus ab amico ad bibendum, comedit sæpe aliquid parum, ne potus noceat. Salas verò apud Dian. p. 3. tr. 16. ref. 43. docuit, tunc parvas comestiones coalescere in unum, atque adeò frangere jejunium, si simul sumptæ ad notabilem quantitatem per-

Pars I.

tingant, quando quis uno, eodemque actu vult omnes illas comestiunculas identidem ponendas; secus verò si singulis vicibus velit parvam quantitatem comedere, quin tunc velit ad notabilem quantitatem pervenire.

II. Fundamentum videtur esse primò, quia singulæ illæ parvæ comestiones non sunt nisi venialia; innumera autem venialia non possunt evadere unum mortale: ergo singulæ illæ comestiunculæ procedentes à diversis actibus, quorum nullus intendat quantitatem notabilem, nunquam possunt fieri unum mortale, atque adeò non poterit iis in quacunque multitudine positis jejunium violari.

III. Secundò: Qui vult singulis diebus Quadragesimæ materiam parvam comedere, non peccat mortaliter, quamvis omnes illæ comestiunculæ notabilem quantitatem contineant; idque, quia non coalescunt in unum ratione diversi diei, quo sumuntur: ergo quando diversis actibus eadem parvæ quantitates eodem die sumuntur, neque coalescunt in unum: sicut enim diversitas dierum impedit unitatem moralem in iis comestiunculis, ita in eisdem unitatem impedit diversitas actuum.

IV. Tertiò; non solum qui singulis diebus omittit materiam levem in re Deo promissa, nunquam peccat mortaliter, sed etiam, qui eodem die materiam levem omittit in variis rebus Deo promissis, v. gr. si quis vovit eodem die audire sacrum, recitare coronam, jejunare, &c., & in singulis hisce rebus omitteret aliquid leve, non peccaret mortaliter, ut docent communius cum Suar. contra Sanch. apud Dian. p. 5. tr. 5. ref. 51. Et ratio est, quia diversitas ista votorum obstat, quominus materia illæ leves conflent materiam notabilem, quæ sufficiat ad mortale, etiam si omnia illa vota ad eandem virtutem Religionis pertineant: ergo pariter in casu nostro obstat diversitas actuum.

V. Quartò, quia votum paupertatis non violatur à Religioso, qui sæpius subripit de bonis Monasterii comestibilia in modica quantitate, etiam si successu temporis deveniat ad quantitatem notabilem, ut docent Sanch. l. 7. c. 19. n. 15. Less., Navar., Fagund. l. 7. in Decal. cap. 5. nu. 7. (quicquid sit, an recipiens, vel expendens sæpius modica mortaliter peccet, quando ad notabilem quantitatem pervenit? quod pariter negant Less., & Navar., sed communius affirmant) Similiter nunquam mortaliter contra votum Castitatis peccat, qui sæpius leviter peccat adversus hanc virtutem: Et eodem modo, qui frequenter communicat cum excommunicato vitando in civilibus, nunquam peccat graviter, ut docent Avila, & Sayr. contra Bonac. Suar., Filliuc., Conin. num. 149.; ergo neque violat jejunium, qui sæpius comedit modica per diversos actus, non intendens pervenire ad quantitatem notabilem. Et ratio horum omnium

G

est,

est, quia materiæ istæ parvæ non coalescunt in unum.

VI. Ostenditur falsitas. Univerſim quoties aliquid sub gravi prohibetur, si ratione parvitatæ materiæ hic & nunc peccatur adversus tale præceptum, solum venialiter, graviter tamen peccatur, quando ob multiplicationem materiarum parvarum devenitur ad materiam notabilem ab eo præcepto prohibitam; dummodo in ultima illa materia parva advertatur, quod cum reliquis præteritis materia notabilis confurgat: ergo in casu nostro peccatur graviter, quoties die jejunii sæpè modicum comeditur, ita ut in fine deveniatur ad materiam gravem à jejunii præcepto prohibitam. Antecedens constat inductione, & ratione: Inductione quidem; quia non alia de causa peccatur graviter in eo ultimo furtulo, ratione cujus simul cum præteritis furtulis materia notabilis accepta est invito Domino, ut docent communissimè contra nonnullos apud Dia. p. 1. tr. 6. ref. 34., & constat ex propositione 38. ab Innoc. XI. confixa: Similiter qui sæpius die festo parum laborat, peccat graviter, quando ad tempus notabile pervenit, sicut etiam qui sæpè parum ex horis canonicis omittit eodem die.

VII. Ratio à priori est, quia eodem modo opponitur voluntati, & fini legislatoris materia notabilis prohibita, five ea ponatur simul, five per plures actus: ex. gr. tam adversatur graviter Justitiæ furtum notabilis quantitatis, quàm plura furtula, quæ simul sumpta notabile damnum alii irrogant; & tam adversatur fini jejunii, & intentioni legislatoris una comestio notabilis, quàm plures comestiunculæ, quæ ad notabilem quantitatem perveniant; & eodem modo tam opponitur graviter Temperantiæ unica gravis intemperantia, quàm multæ modicæ, quæ simul sumptæ æquivalent uni gravi.

VIII. Nihilominus sæpè materia notabilis, quæ sufficit ad peccatum grave, aliquantò major debet esse, quando per plures materias parvas constituitur, quàm si per unam tantum. E. g. si ad peccandum graviter contra Justitiam sufficit unum furtum quatuor regalium, requiruntur plura, quàm quatuor furtula unius regalis ad peccandum graviter ob multitudinem furtulorum, præsertim si magna intercedat interpolatio inter illa, ut notat Sanch. l. 7. cap. 21. Lessl., & alii apud Dia. loc. cit., & multò magis si furtula fiant relatè ad diversos Dominos, cum minus censeantur inviti Domini in hujusmodi furtis levibus, præsertim interpolatis, quàm in unico gravi. Sic in casu nostro, si materia parva excusans à mortali die jejunii est cibus duarum unciarum (modò non sit carniū, vel ovorum, quorum materia parva est longè minor) ut Turri. & Henr. docent apud Dian. loc. laud. ref. 11. fortè erit aliquantulò major, si pluribus vicibus non parum interpolatis aliquid modicum sumatur;

eo quod minus videatur tunc opponi voluntati, & fini legislatoris.

IX. Ad primam rationem in contrarium, verum est innumera venialia non æquivalere uni mortali, sed non est verum, quod plures comestiunculæ leves non æquivalent uni notabili excedenti quantitatem duarum unciarum in ordine ad vires per cibum reficiendas: sicut plures damnificationes leves æquivalent uni gravi in ordine ad faciendum Dominum rationabiliter invitum; ergo quamvis plura venialia nunquam pertingant ad mortale, plures tamen comestiunculæ, sicut plura furtula, possunt ad mortale pertingere.

X. Ad secundam, conc. antec. neg. conf. Quoties materiæ leves non violant idem præceptum, non coalescunt in unum moraliter, & idèò nunquam peccatur graviter contra præceptum jejunii, etiam si singulis diebus aliquid parum comedatur: contra verò quando idem præceptum violatur: Quod ab Adversariis etiam dici debet, quippe qui concedunt esse mortale velle unico actu eodem die jejunii vices unciam cibi comedere; negant tamen esse mortale velle eodem actu viginti diebus esurialibus, aut tota Quadragesima quotidie unciam cibi comedere: ergo etiam per Adversarios dispar est ratio inter multas comestiunculas diversis diebus, ac eodem die. Et ratio à priori est, quia istæ graviter opponuntur voluntati, & fini legislatoris, non illæ.

XI. Ad tertiam recurrit eadem responsio: sicut enim non coalescunt in unum moraliter multæ materiæ parvæ, si respiciant diversa præcepta, vel vota pro diebus diversis, ita nec coalescunt in unum, si respiciant diversa præcepta, seu vota pro eodem die; secus verò si idem præceptum, aut votum respiciant, five hoc præceptum, aut votum obliget relatè ad eundem diem, five relatè ad plures.

Hinc five furtula fiant eodem die, five diversis, adhuc possunt pertingere ad mortale; & si quis per modum unius voveat recitare singulis diebus Salutationem Angelicam, & per mensem illam non recitet, peccabit mortaliter: quod tamen non est verum, si votum sit per modum plurium, ita ut singulis diebus veluti suum votum respondeat de recitanda eo die Salutatione Angelica; tunc enim etiam si per totum annum earum recitatio omittatur, nunquam mortaliter peccabitur, ut docet Sanch. l. 1. cap. 4. num. 14. apud Dian. p. 5. tr. 5. ref. 53. Ubi hanc regulam tradit ex Palao: Tunc vota ista dicuntur fieri per modum plurium, quando obligatio singulis diebus affigitur, ita ut, iis elapsis, non detur obligatio ponendi in posterum id, quod eo die est omisum; quod accidere solet in votis personalibus, ut si quis voveat singulis diebus recitare calculum Virgineum, aut singulis Sabbatis jejunare: Contra verò tunc vota fiunt per

per modum unius, quando obligatio prorogatur in tempus sequens; quod accidere solet in votis realibus, ut si quis voveat quotidie stipem erogare, censetur velle supplere diebus sequentibus, quod aliquo die omiserit.

XII. Ad quartam: In tantum nonnulli DD. putant Religiosum non peccare graviter, si fureretur comestibilia ad proprium usum per varia furtula usque ad quantitatem notabilem, in quantum Superior non censetur rationabiliter invitus: si enim Dominus non censetur rationabiliter invitus in huiusmodi furtulis comestibilia ad proprium usum, quæ fiunt à famulis, ut docent Cajet. Nav. Less., Sà apud Dianam p. 1. tr. 6. ref. 34.; à fortiori non erit rationabiliter invitus Superior relatè ad subditos, qui aliquatenus filiis æquiparantur ex Sanch. l. 7. cap. 21. nu. 31. Rebell. Fagund. Quamvis, ut notat Lugo d. 3. de Just. non omninò filiis æquiparentur; tum quia non debent succedere in bona Monasterii, ut filii succedunt in bona Patris; tum etiam quia subditi non sunt pauci, ut filii; tum demum quia Superior non solum respicit damnum temporale, quod causatur per furtula, sed multò magis damnum spirituale subditorum, quod tamen non respicitur à Patre relatè ad filios; unde facilius sunt rationabiliter invitati Superiores relatè ad plura furtula subditorum, quàm Parentes relatè ad furtula filiorum. Negari tamen non potest ex eodem Sanchez, quòd mortaliter peccet Religiosus, si magnam comestibilia quantitatem simul sumat ad proprium usum: Quamvis major quantitas requiratur ad peccandum mortaliter, quando quis clam accipit comestibilia Monasterii ad proprium usum, quàm si accipiat, ut vendat, vel donet; eo quòd in hoc secundo casu Superior sit magis invitatus.

XIII. Ad id, quod additur: Sicut multa mendacia levia, quæ opponuntur virtuti Veracitatis, nunquam pertingunt ad mortale, ita multa venialia adversus Castitatem non pertingunt ad mortale, cum non coalescant in aliquo effectu prohibito ab his virtutibus: contra verò furtula, quæ opponuntur virtuti Justitiæ, coalescunt in ordine ad lædendum jus alterius, & comestiunculæ in ordine ad reficiendas vires; & ideò possunt pertingere ad culpam gravem.

XIV. Ad id, quod dicitur de communicatione cum excommunicatis in civilibus, ea nunquam censetur graviter prohibita ab iis Auctoribus, qui docent non posse adeo eas multiplicari, ut pertingant ad mortale: at in casu nostro multæ comestiunculæ, quæ reficiunt vires multò magis, quàm unica, quæ excedat duas uncias, censentur graviter prohibita; & ideò mortaliter peccat, qui comedit aliquid parvum die jejunii, quando illud parvum simul cum aliis modicis antecedentibus comestiunculis quantitatem notabilem conflatur.

XV. Regula itaque generalis hæc est: Quoties aliquis habens intentionem peccandi pluries leviter adversus aliquam virtutem non peccat graviter, tunc illæ materiæ leves non coalescunt in unam materiam notabilem: e. gr. cum non peccet graviter, qui habet intentionem mentiendi passim in materia levi, ideò nunquam mendacia multiplicata pertingunt ad culpam gravem. Contra verò coalescunt in unam materiam leves, quando habens intentionem peccandi pluries leviter, eo actu peccat graviter; ut accidit in casu nostro; siquidem etiam in sententia Adversariorum habens intentionem peccandi pluries leviter per plures comestiunculas die jejunii, peccat graviter; sicut etiam habens intentionem peccandi pluries leviter per plura furtula peccat graviter; propterea plures comestiunculæ, & plura furtula coalescunt in unam materiam notabilem; atque adeò graviter peccat, qui ponit materiam illam ultimam levem, quæ simul cum antecedentibus conflatur materiam gravem. Quod tamen intelligendum est, dummodò ad id advertat; aliter excusabitur à culpa gravi, & consequenter etiam ab onere restitutionis sub gravi orto ex injusta acceptione; cum communius doceant, ex culpa levi contra justitiam nunquam oriri onus grave restituendi, eo quòd pœna ista gravis non sit consona culpæ levi: non excusatur tamen ab onere restituendi ex re accepta, si per plura furtula graviter læsit jus alienum, & extet res aliena, aut si ex illa factus sit ditior.

XVI. Ex quibus sequitur primò, jure merito confixam esse ab Innoc. XI. propos. 38., quam docuerant Sà, & Bernarduccius apud Dian. par. 1. tr. 6. ref. 34. *Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furtula, quantumcunque sit magna summa totalis.* Constat enim ex dictis rem alienam per furtula sublatam coalescere in unum moraliter, ut proinde mortaliter peccetur in illo furtulo levi, quo devenitur ad materiam gravem: quomodo enim daretur onus restitutionis sub gravi, nisi in eo ultimo furtulo supponeretur culpa gravis? Utrum autem habens obligationem hanc gravem restituendi ob ultimum furtulum, teneatur sub gravi restituere integram rem notabilem per plura illa furtula sublatam, v. gr. quinque carolinos, quos quinque vicibus subripuit, an verò sufficiat, quòd restituat solum id, quod ultimo furtulo sustulit, puta carolenum? Censeo cum communiori apud Dianam loc. laud. sufficere, quòd restituat solum materiam illam parvam, qua sublata, non dicitur amplius retinere rem alienam notabilem: si enim ante ultimum furtulum non tenebatur sub gravi ad restituendum, eo quòd non haberet tunc rem alienam notabilem, neque tenebatur sub gravi ad illam restituendam, postquam restituit id, quod per ultimum illud furtulum sustulerat.

XVII. Sequitur secundò, non continuari moraliter furtula comestibilia ad proprium usum, siue ea fiant à servis, siue à Religiosis, iuxta doctrinam traditam à Doctoribus adductis: Nec continuari moraliter transgressiones leves Religiosorum in materia paupertatis, quando aliquid expendunt, aut accipiunt ab externis absque detrimento bonorum Monasterii cum sua non modica interpolatione morali; ut docet Lugo disp. 3. de Just. nu. 182. Nec furtula continuari moraliter, quotiescunque Dominus non est de iis graviter invitatus rationabiliter, ut si maxima inter unum, & alterum intercedat interpolatio, puta per annum, ut notat Sanch., & alii apud Dian. l. c. Non videtur tamen probabile, quòd docet Filliuc. cum eodem Diana, sufficere interpolationem unius mensis, aut dimidii ad tollendam moralem continuationem, nisi fortè materia esset admodum modica: censetur enim rationabiliter graviter invitatus Dominus, si sibi singulis mensibus tres julii v. g. ab eodem subripiantur.

XVIII. Sequitur tertio, quòd qui post ultimum furtulum, quo complevit materiam notabilem, iterum novum furtulum committit, iterum peccet mortaliter, quia pergit notabiliter damnificare proximum. At in casu jejunii distinguendum est: qui enim post ultimam comestionculam, quæ pervenit ad quantitatem notabilem, pergit comedere cibos quadragesimales, siue parum, siue multum comedat, non amplius peccat; quia postquam jejunium fregit scienter (secus verò, si inadvertenter, & materialiter) non tenetur amplius jejunare; unde quamvis comedat, non peccat. At si comedat carnes, peccat toties quoties, quia etiam post fractionem jejunii tenetur à carnibus abstinere; cum enim præceptum abstinendi à carnibus sit negativum, obligat eo die semper, & ad semper; præceptum verò jejunandi est positivum, quòd servari amplius non potest posita duplici comestione; & ideo post fractionem jejunii per secundam comestionem non peccat amplius, qui tertio, aut quarto comedit, ut docent communius contra Lessium, Durandum, & alios apud Dian. par. 1. tract. 9. ref. 53.

XIX. Sequitur quarto, quòd si quis parum non semel comedat die jejunii, quantum sufficit, ne potus cæteroqui necessarius noceat, in his comestionculis non peccet mortaliter, ut docet Sylv. ex D. Thom., quia cum sumatur per modum medicinæ in valde modica quantitate, & ad vitandum damnum notabile, non censetur ab Ecclesia prohiberi; secus verò si quis comedat pluries parum, ne noceat potus, ad quem ab amico invitatur, si hujusmodi potus non sit necessarius; mera enim amici invitatio ad comedendum, aut bibendum non sufficit ad excusandum à culpa annuentem ad id die jejunii.

XX. Sequitur quinto, quòd si supponatur cho-

colatem ratione parvitatatis materiæ non violare jejunium, ut docent communius, non potest citra mortale sumi in magna quantitate, nec citra veniale potest sumi quantitas levis, quam Alphonsus de Leon. apud Tamb. l. 4. in Dec. cap. 1. §. 2. putat esse mediam unciam, eo quòd sit valde confortativa virium; Escobar verò esse unciam; & Dia. p. 11. tract. 6. ref. 53. esse duas uncias instar aliorum ciborum.

Si verò supponatur esse potum usualement instar vini, cervisiæ, & similium, quæ per accidens tantum nutriunt, & per se ordinantur ad sedandam sitim, ad alterandum, ad refrigerandum, & ad deijciendum cibum in ventriculum, atque ad alimenti, sanguinisque distributionem (ut docent non pauci cum Turriano, Machado, Trull., Pontio, Cornejo, Thoma Hurtado, ac Eminentissimis Lugo, & Brancatio, aliisque apud Mendo in Epit. V. *Jejunium* n. 5., & apud Dianam loco laudato, ubi refert ita sensisse Pium V., & Paulum V. de hac re interrogatos) tunc die jejunii sumi posset pluries ad eum modum, quo potest quis pluries vinum, vel cervisiam bibere, dummodo non ex gula, aut intemperanter bibat. Idemque dicendum in sententia Machadi, Trull. apud eundem Dian. putantium contra Pasqual., & Murciam, chocolatem non frangere jejunium ratione consuetudinis; sicut enim cœnula serotina ratione consuetudinis introducta jejunium non frangit, quòd certè ante eam consuetudinem frangebat, ita chocolates, præscindendo sine potus, an cibis.

Communior tamen sententia in praxi tenenda est, quòd scil. jejunium violet: Verum qui cum laudatis Doctoribus vellet esse potum usualement, atque adeò non frangere jejunium, advertat oportet, quòd aptè notat inter alios idem Brancatius in suo eruditissimo opusculo de Potu chocolatis, tunc illam habere rationem potus usualis, quando sumitur in ea quantitate, qua Indi eam sumere solent ad sedandam sitim, vid. quando sex uncias circiter aquæ, quæ cyathum non parvum replent, non nisi uncia chocolatis admiscetur, & media uncia sacchari; aliter non sumitur ad sitim sedandam, sed ad explendam famem. Nec potest ulla consuetudo de ea aliter sumenda adduci, sed merus aliquorum abusus; sicuti non esset potus usualis, sed merus abusus, si quis pinguiorem cervisium conficeret, quàm prout moris est, ubi ea utuntur ad bibendum.

PROPOSITIO XXX.

Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.

S T N O P S I S.

I. Omnes Artifices videntur à jejunio exempti ex Eugenii IV. declaratione. II. Isthac Pontificia declaratio fuisse inanis, si solum loqueretur de exercentibus artes valde laboriosas.

III. Verum si quilibet labor excusaret, deberent etiam à jejunio eximi vacantes Studiis, & exercentes Artes ingenuas, qui majus incommodum subeunt, quam scriptores, filum ex lana nentes, aut Typographi literas ordinantes.

IV. Eugenius IV. declaravit eximi à jejunio solum eos, qui exercent artes laboriosas. V. Declaratio ista habet rationem decisionis dubii simul, & Privilegii relatè ad exercentes artes de se laboriosas, in dubio sc. an possint cum eo labore commodè jejunare. VI. Quid si dubitetur, an aliqua Ars sit de se laboriosa, ut Barbitonsoris, Coqui, & similia? VII. In dubio, an labor, aut aegritudo excusent, standum judicio Peritorum, aut Medici, vel petenda dispensatio. VIII. Excusat timor rationabilis mali gravis, non tamen merum dubium. IX. Universim in dubiis præsumendum quod plerumque contingit. X. Quenam dicantur Artes de se laboriosae? Quid de Concionatoribus, Ludimagistris, Advocatis, Procuratoribus?

I. EXponitur. Nonnulli apud Fagundez Pr. 4. l. 1. c. 8. nu. 15. docuerunt, indiscriminatim Artifices eximi à jejunii obligatione; tum quia cum corporaliter tota die laborent, videntur indigere multiplici refectione virium, nec posse aliter sine magno incommodo laborare; tum etiam quia Eugen. IV. apud Sylv., Navar., & Tabienam, liberos esse declaravit ab obligatione jejunii Opifices, qui laboriosas artes exercent, & agrorum cultores, sive divites sint, sive pauperes: Cum autem indiscriminatim Eugenius loquatur de Opificibus laborantibus corporaliter in Repub., videntur omnes eximi ab hoc onere, sive hujusmodi Pontificis declaratio dicatur habere vim privilegii iis concessi, sive dicatur habere vim decidendi hoc dubium, num sit grave incommodum, quod Opifices omnes tota die laborando sustinent?

II. Confirmatur: quia respectu Artificum exercentium opera valde laboriosa, ut sunt Ferrarii, Lignarii, Fossor, non erat necessaria ulla Pontificis aut Declaratio, aut Privilegium ad

Part I.

eos eximendos à jejunio: ergo ut aliquid ea Pontificis declaratio operetur, intelligi debet etiam de aliis Artificibus, qui operibus non valde laboriosis incumbunt, de quibus dubitabatur, an tenerentur jejunare, vel quibus voluit Pontifex hunc favorem impertiri, ne molestior iis redderetur labor ille diuturnus qualisqualis. Omnes ergo Officiales à lege jejunii videntur eximi, si corporaliter laborant, quamvis eorum labor sit compatibilis cum jejunio.

III. Ostenditur falsitas: Nam si ob incommodum, quod subeunt tota die laborando, deberent omnes Artifices à jejunii lege eximi, deberent à fortiori eximi, qui studiis vacant, & qui ingenuas, ac liberales artes exercent, quippe qui sepe majus incommodum subeunt, quam Scriptores, Notarii, filum ex lino, vel lana nentes, Typographi literas ordinantes, & alii hujusmodi, qui laborant corporaliter; illorum autem incommodum non censetur sufficiens ad eos à jejunio eximendos: ergo à fortiori nec labor istorum.

IV. Ad id, quod opponitur de declaratione Eugenii IV. dicendum, illam oppositum evincere, ac retorqueri: Non enim Pontifex declarat, omnes omnino Opifices ab onere jejunii esse immunes, sed eos duntaxat, qui laboriosa opera exercent, ut notat Mendo diff. 8. q. 8.: ergo mente Pontificis non sunt eximendi, qui opera laboriosa non exercent; non censentur autem antonomasticè laboriosa opera exercere, nisi qui laborant cum magna agitatione membrorum, in qua multi spiritus consumuntur, ut proinde opus sit virium refectione: ergo ex mente Eugenii IV. isti duntaxat, non verò omnes Officiales, qui corporaliter quomodocunque laborant, à lege jejunii sunt immunes.

V. Neque hinc sequitur, quod isthac Pontificis declaratio fuerit frustranea: Habet enim rationem decisionis illius dubii, Num Officiales omnes, qui corporaliter laborant, excusentur à jejunio, an verò solum illi, qui exercent artes laboriosas; habetque etiam rationem privilegii relatè ad illos Artifices, qui dubitarent, An spectatis viribus propriis possent commodè cum arte per se laboriosa, qualis est Fossoris, vel Ferrarii, aut Lignarii, jejunium conjungere? Imò Tamb. lib. 4. in Dec. c. 5. §. 7. n. 18. contra Reginald. l. 4. c. 16. n. 216. censet, quod si quis inveniatur, qui non dubitet posse se cum exercitio alicujus artis per se laboriosae, puta Fossoris, jejunium tolerare, adhuc ab illo vi hujus privilegii, seu declarationis sit immunis; Etenim leges semper respiciunt, quod communiter, & per se contingit; non verò quod rarò, & per accidens. Equidem tamen cum Reginaldo loc. cit. censeo, quod si manifestè non subeat grave incommodum jejunando, qui exercet artem de se laboriosam, teneatur jejunare, cum non constet, quod Eugenius IV. voluerit cum his dispensare, & aptè declaratio illa Pontificis explicetur de eo, qui exercendo

artem laboriosam dubitat, an possit jejunium tolerare: consonum enim est, ut hic nullatenus teneatur.

VI. Quod si dubitetur, an aliqua ars dicenda sit laboriosa, prout dubitatur v. gr. de Barbitonforibus, de Sutoribus calceos consuentibus, de Coquis, & aliis hujusmodi, tunc ista Pontificis declaratio non se extendit ad illas; atque adeo quilibet istorum certificari debet, an suus labor sit compatibilis cum jejunio, aut an certo probabile sit, quod hujusmodi ars, prout à se exercetur, sit per se laboriosa; aliter à jejunii præcepto non eximitur. Ratio est, quia universim in dubiis melior est conditio possidentis; in his autem dubiis est in possessione præceptum: ergo &c.

VII. Neque dicas, In dubiis an labor proprius alicujus artis, v. gr. Barbitonforis, sit compatibilis cum jejunio, videtur potius dicendum, quod sit incompatibilis, quia possidet lex naturalis præstantior de tuenda vita; atque adeo si dubitetur, an graviter obsit valetudini jejunium cum tali labore, illud omittendum; Sicut si dubitetur, an graviter obsit valetudini jejunium cum hac, vel illa infirmitate, videmur non teneri ad jejunandum ex Ecclesiæ benignitate, quæ non patitur, nos exponi periculo gravis damni.

Nam communiter docent in his dubiis standum consilio Peritorum; non secus ac in dubio, an talis infirmitas excuset à jejunio, ex D. Thom., & aliis apud Fagund. p. 4. cap. 8. num. 13. standum judicio Medici, vel petentia est dispensatio; eo quod hujusmodi dubium sufficiens causa sit ad dispensandum, nec possit aliter omitti jejunium, quia stat in possessione præceptum.

VIII. Verum quidem est ex Ecclesiæ benignitate, ut à jejunio liberemur, non esse expectandum grave detrimentum, sed sufficere timorem rationabilem, ac prudentem, non solum detrimenti gravissimi, puta amittendi vitam, sed etiam mali notabilis. Dicimus tamen non sufficere merum dubium de incurrendo malo notabili, sed requiri timorem prudentem, ac rationabilem, ut advertit Tamb. loc. cit.; qui pariter docet censerì notabile damnum, quod à jejunio excuset, si quis jejunando impediretur ab operationibus sibi consonis, aut debitis; puta si Scholasticus non posset debito modo vacare studiis, & Mater familias curæ suæ domus; sicut etiam Concionator concionibus habendis, & Confessarius audiendis Confessionibus; non enim tenentur ab his operationibus sibi consuetis, & consonis abstinere, ut jejunent. Propter eandem rationem excusantur à jejunio communiter nutriendi, & prægnantes, eo quod non possint cum jejunio alere commodè infantem, & prolem: quanvis non excusentur ab abstinentia à carnibus; nisi fortè alicujus specialiter delicata, aut ægra complexio id exigat, eo quod timea-

tur prudenter aliter grave damnum infanti, aut proli subsecuturum.

IX. Quares, an excusentur universim à jejunio etiam diebus festis, in quibus non laborant, ii, qui exercent artes manifestè laboriosas? Medina, Bonac., Ledesma apud Mendo loc. cit. q. 7. putant tunc solum excusari, quando ex præcedentibus laboribus experiuntur lassitudinem, ut ad laborem sequentis diei minis apti redduntur. Diana verò p. 1. tract. 9. ref. 9. cum Fagund., Azor., Henriq. absolute eos liberat iis diebus à jejunio; quia in ipso labore improbo istorum Artificum imbibitur lassitudo, & debilitas indigens virium refectione; aliter aditus aperiretur scrupulis, & anxietatibus. Equidem censeo, quod sicut hujusmodi artifices tenentur jejunare eo die, quo laborant, si manifestè grave incommodum non sustinerent (quod aliquando, quamvis raro, accidere potest, ut diximus ex Regin. contra Tambur.) in dubio tamen excusentur ex Eugenii IV. declaratione, aut privilegio, & ut aditus scrupulis intercludatur; ita pariter dicendum relatè ad dies festos, in quibus non laborant, si in iis jejunandum est: præsertim quia facilius est reperire nonnullos, qui non sustineant grave incommodum ex jejunio iis diebus, quibus non laborant. Si tamen de hoc dubitetur, videntur eximendi, quia cum pauci admodum inveniantur, qui ex his jejunis non reddantur minus apti ad labores diei sequentis, ideo in dubiis præsumendum, quod plerumque contingit, & ab onere jejunii liberandi.

X. Quanam autem sint Artes manifestè laboriosæ, in quibus militat hæc doctrina, enumerant passim DD. præsertim Tamb. l. cit. ubi recenset etiam Artes manifestè non laboriosas, quæ non nisi per accidens possunt à jejunio liberare, & Artes dubiè laboriosas, de quibus lis est apud DD. nunc per se eximant à jejunio juxta declarationem explicatam Eugenii IV., ita scilicet ut eas exercens à jejunio deobligetur etiam in dubio, an grave incommodum sit inde reportaturus; eo quod in tali materia præsumendum in dubiis id, quod communiter contingit; ut proinde conscientia dubia deponi possit per opinionem probabilem, quam parit præsumptio orta ex communiter contingentibus.

Dubitatur præsertim de Sutoribus, qui calceos consunt, de Barbitonforibus, qui non interpolatim, sed continenter per integrum diem artem suam exercent, de Coquis, qui toto ferme die exercitiis Culinæ laboriosis incumbunt, ac de aliis hujusmodi: Inquiritur etiam de Concionatoribus, & de Ludimagistris, de Advocatis, & Procuratoribus.

Quod attinet ad Concionatores Sanch. l. 1. Conf. cap. 1. dub. 13. censet regulariter excusari, etiam si ter, vel quater in hebdomada per horam concionentur cum debita contentione; quia hoc videtur necessarium ad vires conservandas in or-

ordine a. l. exercendum vividè tantum munus. Lectores etiam putat regulariter excusandos, si quinque, aut quatuor horis edoceant, ut Magistri Scholarum inferiorum Societatis Jesu: quod si sint robusti, censet sufficere, ut tribus circiter diebus jejunent: Ad tollendos tamen scrupulos adhibenda Superioris dispensatio. Excusantur etiam apud Dianam par. 1. tract. 9. ref. 12. Advocati, & Procuratores, quibus labor est improbus. Equidem censeo in his omnibus, de quibus dubitatur, an per se à jejunio excusentur, servandam esse regulam traditam; quod scilicet si constet posse commodè jejunium tolerare, ad illud teneantur; si tamen non liquidò constet, sed dubitetur, tunc ex communitate contingentibus præsumi poterit, quod non possint sine gravi incommodo jejunare; & ad majorem cautelam adhiberi poterit dispensatio.

PROPOSITIO XXXI.

Excusantur à præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiam si iter necessarium non sit, & etiam si iter unius diei conficiant.

SYNOPSIS.

I. Ex itinere videtur universim corpus ita defatigari, ut indigeat refectioe. II. Etiam si iter non sit necessarium, videtur posse assumi ad evadendam obligationem jejunandi. III. Sicut potest quis consultò adire Urbem, in qua non jejunatur, ad jejunium declinandum.

IV. Verùm lex jejunii obligat omnes, qui ex jejunio notabiliter non gravantur. V. Cum obligentur Opifices, qui artes non valde laboriosas exercent, à fortiori itinerantes cum oblectatione, & sine magno incommodo. VI. Iter pedestre 20. milliariorum, & equestre non paucorum dierum solet notabiliter gravare; in dubio tamen præsumendum ex communitate contingentibus. VII. Idem dicas de eo, qui frequenter concionatur.

VIII. Lex, quæ obligat ad finem, obligat ad media, & ad non ponenda illi impedimenta; unde nequit arripi iter non necessarium ad declinandum jejunium. IX. Impedimentum ad jejunium, si sit indirectum, potest licitè apponi, puta adeundo Urbem, in qua non jejunatur. X. Itinerantes tenentur cœnulam mane sumere, & cœnam vespere, si non possint aliter jejunare. XI. Debent potius jejunare cum ovis etiam in Quadragesima, quàm abstinere ab ovis cum violatione jejunii. XII. Utrum in cœnula attendenda sit sola quantitas ciborum, an etiam qualitas?

I. Exponitur. Quod iter agentes equitando, etiam si iter non sit necessarium, à jejunio

liberentur, docuit Ortiz apud Dian. p. 1. tract. 9. ref. 46. Alii addiderunt, id etiam verum esse, si iter unius diei conficiatur. Ratio videtur esse, quia multum ex itinere corpus defatigatur, etiam si equo, vel curru fiat; quare sicut docti Juniores, ut testatur Sanch. l. 5. Conf. cap. 1. dub. 13. putant Concionatorem, qui inter annum frequenter concionatur, probabiliter non teneri ad jejunium in vigilia concionis, & in ipso die, quia valde in hoc exercitio defatigatur, debetque vires conservare ad hoc munus cum debito fervore exercendum; ita cum valde etiam defatigetur, qui per integrum diem iter habet, videtur etiam à jejunio eximi.

Quod autem id verum sit, etiam si iter non sit necessarium, videtur probari ex eo quod nonnulli cum Joan. Sancio apud Dian. loc. cit. ref. 52. docent, videlicet non peccare adversus legem jejunii eos, qui volunt se reddere impotentes ad jejunandum ex eo dumtaxat fine, ut deinde à jejunio deobligentur: exempli gratia qui vult ludere pila, ire venatun, defatigari, aut aliud impedimentum jejunio apponere ex solo desiderio non jejunandi; quia scilicet quilibet jus habet ad has operationes, quo non debet privari, ut jejunium serve.

III. Huc videtur facere doctrina Suarii dicentis, posse aliquem die jejunii adire Urbem illam, in qua non datur obligatio jejunandi eo die; quia hoc non esset jejunium infringere, sed modum querere, quo onus jejunandi excutatur: unde non intervenit fraus, sed fuga quædam obligationis: ergo pariter poterit quis assumere iter non necessarium impossibile cum jejunio, ut à jejunio deobligetur.

IV. Ostenditur falsitas, quia lex jejunii obligat, quoties sine magno incommodo potest jejunium servari: sed procul dubio passim sine magno incommodo servari potest jejunium ab ite agentibus, præsertim si curru, aut equo commodo iter habeant, & iter sit paucorum dierum, ut experientia testatur, & communiter DD. advertunt apud Sanch. lib. 5. Conf. cap. 1. dub. 10. ubi ad summum eximunt ab obligatione jejunandi, qui iter agunt pedestre per magnam diei partem, vel curru, aut equo incommodo iter habent diuturnum, vid. per octo, aut decem dies, ut notat Laym. lib. 4. tract. 8. cap. 3. dummodo iter ex honesta causa assumatur, & non in fraudem jejunii: ergo nullatenus eximendi sunt ab onere jejunandi, qui utrumque iter agunt, quanvis non necessarium, & unius diei.

V. Confirmatur: In tantum non sunt immunes ab obligatione jejunii omnes Officiales, qui corporaliter laborant, sed debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio, ut ostendimus in expositione propositionis antecedentis, in quantum passim hujusmodi Officiales sine magno incommodo integrum diem transigunt laborando, ut Notarii, Pictores, Scribæ: atqui

passim etiam cum minore incommodo, imo cum non levi oblectatione, iter agitur à multis equo, aut curru commodo, saltem paucis diebus, vel uno die: ergo non sufficit huiusmodi iter ad deobligandum à jejunando: præsertim quia habentibus huiusmodi iter, nullatenus suffragatur Declaratio illa Eugenii IV. quæ aliquatenus suffragatur corporaliter laborantibus juxta explicationem traditam.

VI. Quare ex dictis in propositione antecedente deducitur, quod ubi iter sit arduum, in quo ferè omnes multum defatigantur, ut est iter pedestre majoris partis unius diei, puta 20. miliariorum, & iter equestre non paucorum dierum, si certum sit aliquem sine magno incommodo posse etiam jejunare, tenetur ad jejunium: si verò dubitet, poterit ex communiter contingentibus probabiliter opinari, quod magnum incommodum sit reportaturus, & ideo esse exemptus ab onere jejunii. Ubi verò iter non sit arduum, ille tantum erit exemptus, cui constat ex propria debilitate, aut ægritudine magnum incommodum esse reportandum: quod si de hoc dubitetur, adhibendum consilium Medici, vel peritorum, aut petenda dispensatio; aliter jejunandum, quia stat in possessione præceptum, & causa excusans est dubia; in dubiis autem melior est conditio possidentis; nisi fortè detur rationabilis timor mali gravis, qui pariter ex benignitate Ecclesiæ, ut diximus, sufficiens est, ut à jejunio deobligemur.

VII. Ad id, quod opponebatur, vid. Concionantem frequenter in anno probabiliter non teneri ad jejunandum, tum in pervigilio concionis habendæ, tum etiam ipso die, quo concionatur, dicendum, sententiam hanc non esse admittendam, quando constat, quod aliquis sine magno incommodo possit jejunare simul, & concionari: quod si id non constet, tunc Concionator erit liber à jejunio, quia similiter ex communiter contingentibus poterit opinari, quod indigeat multiplici comestione ad obeundum cum fervore debito tantum munus, necnon ad vires conservandas pro concionibus proximè futuris.

VIII. Quod attinet ad illam aliam partem propositionis, quod scilicet iter, licet arduum, etiam si non sit necessarium, excuset à jejunio, dicendum cum communissima contra nonnullos apud Dia. loc. laud., neminem posse arripere iter non necessarium, aut aliter defatigari, puta pilæ ludo, aut hastiludio, vel venatione eo die, quo urget præceptum jejunii, præcisè ut à jejunio deobligetur; cum nemo possit apponere impedimentum directum executioni præcepti jam urgentis. Ratio est, quia qui præcipit finem, præcipit etiam id, quod est necessarium ad talem finem; atque adeo Ecclesia præcipiendo jejunium, præcipit etiam, ne apponantur liberè hæc impedimenta.

IX. Neque dicas cum Jo. Sancio apud Dia. l. c. hominem habere jus ad iter habendum, venan-

dum, ludendum, etiam eo die, quo præceptum urget: ergo poterit licitè iter pedestre arripere in fraudem jejunii: Sicut in sententia Suarii, & Sanch., si Neapoli v. g. detur aliquo die obligatio jejunandi, & Nolæ non detur ista obligatio, licitè poterit Neapolitanus eo die adire Nolam, ne jejunet, cum in hoc non interveniat ulla fraus, sed fuga quædam obligationis præcepti.

Nam ex hoc ipso, quod præcipiatur ab Ecclesiæ jejunium, cessat jus ad iter illud habendum; Sicut ex hoc ipso, quod præcipiatur auditio Sacri, cessat jus, seu libera facultas manendi eo die domi; cum tenearis adire Ecclesiam ad Sacrum audiendum. Doctrina autem illa Suarii, & Tho. Sanch. cæteroqui verissima, non est ad rem, quia, ut notant DD., in eo casu solum habetur fuga licita à loco, ubi præceptum urget, quin apponatur præcepto urgenti impedimentum directum, sicut apponeretur in casu nostro arripendo iter non necessarium, vel lulum pilæ: ergo hæc nullatenus licent, dum præceptum urget. Solum hæc permittuntur tempore remoto à præcepto: v. gr. duobus diebus, & probabiliter etiam ex Tambur. lib. 3. in Decal. cap. 2. §. 3., uno die, antequam urgeat præceptum jejunii, vel auditionis Sacri, poterit aliquis ire venatum, quamvis deinde non possit jejunare, aut Missam audire; Imo Sanch. lib. 1. Conf. cap. 1. dub. 7. cum Henriq. permittit etiam Magnatibus, & Equitibus ludum pilæ, vel venationem eo ipso die, quo urget præceptum jejunii, dummodò id non fiat frequenter, sed semel, aut iterum, nec fiat in fraudem jejunii, sed directè intendatur illa honesta, ac licita recreatio consona proprio statui. Et similiter poterit haberi aliqua peregrinatio, vel flagellatio impossibilis cum jejunio, præcisè ex devotione, & non intendendo directè exemptionem à jejunio: dummodò id rarò fiat, & multum ad Divinum honorem conferat, ut notat idem Sanch. dub. 11. aliter omittenda, aut differenda, quia à jejunio non excusat, ut docet D. Th. 2. 2. q. 47. ar. 4. ad 3. Pariter poterit quis die jejunii ad invisendos consanguineos adire patriam pedester, & sic non jejunare, quamvis posset ire cum equo, & non eximi à jejunio, dummodo non eat pedester in fraudem jejunii, ut probabiliter docet idem Sanchez dub. 7. cum aliis. Ratio est, quia non datur obligatio abstinendi ab honestis, & justis laboribus ad servandum jejunium. Imò communius contra Tolet. apud Dian. p. 1. tract. 9. res. 13. docent, non teneri Dominum servis illum solum laborem imponere, vel eos solum operarios vocare, qui cum moderato labore possunt jejunium servare; sed poterit consuetum laborem imponere servis, & quoscunque operarios vocare, licet jejunium ex impotentia non sint servaturi; cum non adeò strictè obliget hoc præceptum, ut ostendit consuetudo, etiam à timoratis, & religiosi viris recepta.

X. Queritur, Utrum itinerantes, si non reperiunt hora meridiana in cauponis cibum sufficientem, teneantur cœnulam serotinam sumere meridiæ, & cœnam differre ad tempus nocturnum, an verò sint à jejunio liberi: præsertim cum nonnulli putent cum Azor., & Fagund. apud Dian. ref. 33. esse mortale collationem manere sumere, eo quòd ex consuetudine solum introducta sit pro tempore serotino, non pro matutino.

Ad quod dicendum cum Sanch. loc. cit. dub. 27., Cajet., & aliis teneri ad jejunium servandum, transferendo cœnam ad tempus nocturnum, nisi per accidens à nimia defatigatione excusentur; Cum enim ratio jejunii benè consistat, etiamsi manè cœnula sumatur, ut docent communiter, ideò quamvis sine causa non liceat cœnulam sumere manè, in casu nostro datur causa sufficiens, ut etiam citra veniale manè sumatur.

XI. Similiter advertit Sanch. dub. 32. itinerantes, & alios habentes, quod sufficit ex cibis Quadragesimalibus, si non possint cum iis jejunare semel comedendo, possint tamen jejunare, si in refectioe adhibeant ova, & lacticia; teneri etiam in Quadragesima potius servare jejunium, & ovis vesci, quàm, neglecto jejunio, vesci cibis Quadragesimalibus. Et ratio est eadem, quia cum ovis, & lacticiis benè potest jejunium consistere: unde præstat servare legem jejunii præstantiorem, quàm consuetudinem graviter obligatoriam abstinendi ab ovis.

XII. Utrum autem itinerantes, alique possint in cœnulam sumere non solum pisciculos, aut exiguam partem piscis majoris, sed etiam piscem ver. gr. sex unciarum cum duabus unciis panis, ita ut solum attendatur quantitas, non qualitas ciborum Quadragesimalium? Annuere videtur Bonac. disp. ult. de Præc. Eccl. qu. 1. pun. 3. dicens, in serotina collatione non tam cibi qualitatem, quàm quantitatem attendendam esse; adversus quem acriter invehitur Dian. p. 1. tr. 9. ref. 1. recensens innumeros Doctores oppositum sentientes, vocatque sententiam Bonac. improbabilem, nulla fultam ratione, aut auctoritate; cum cœnula ista introducta sit à consuetudine, quæ non patitur quamcunque ciborum Quadragesimalium qualitatem, sed solum secundas mensas, pisciculos, vel tantillum magni piscis cum frusto panis; adeò ut nolint DD. ex solo pane posse octo uncias sumi. Sententiam Bonac. videntur etiam docere Marchant., VVigers, Zambellus, Bizozerus, Pasqual., Machad., & alii apud eundem Dian. par. 9. tr. 6. ref. 8., qui tamen putat rejiciendam esse, utpote contra Ecclesiæ praxim, à qua desumenda est mensura, & qualitas collatiunculæ permissæ. Equidem censo standum consuetudini timoratorum, quæ proculdubio ova, & lacticia à cœnula amandat. Circa qualitatem verò aliorum ciborum non vi-

detur adeò scrupulosè agere; quanvis communiter à magnis piscibus abstineant; ac proinde sine rationabili causa ab hac praxi non est recedendum. Multò minùs adhibendum est pulmentum ex sex unciis v. g. panis, & duabus cremoris amygdalini, aut jusculum ex herbis aqua, & oleo elixatis, quod permittitur à Dian. p. 10. tr. 14. ref. 58. cum Rocaf., Vidal., Pasqual., & Bosfio, putantibus, aquam mixtam cibo cocto non augere cibi substantiam quoad nutritionem, sed solum alterare cibi qualitatem in ordine ad faciliorem concoctionem in stomacho; unde docent, quòd sicut potest in collatione serotina panis permissus imbui vino, quamvis sic crescat in pondere, ita possit cum aqua concoqui, quamvis evadat jusculum.

Qua in re mirari non desinam, quòd Dia., qui p. 1. tr. 9. ref. 1. tam acriter invehitur adversus Bonacinæ sententiam (qui tamen loc. c. non docet expressè, quòd possint in cœnula sumi sex uncie piscis majoris cum duabus panis, sed solum quòd possit in ea sumi pisciculus, aut exigua pars piscis majoris, attendendo magis ad quantitatem, quàm ad qualitatem cibi) vocatque sententiam hanc improbabilem, falsam, auctoritate, ac ratione destitutam; nunc tamen in hac ipsa resolutione 58. laudata, in qua iterum rejicit sententiam Bonacinæ, ad emolliendum tamen quoad ejus fieri potest jejunii præceptum, adhæret sententiæ permittenti in ea cœnula jusculum panis cocti, & in herbis aqua, & oleo elixatis (esto non permittat juscula aliorum ciborum) cum tamen magis videatur opponi tam fini jejunii, quàm consuetudini timoratorum hujusmodi jusculum, seu pulmentum, quàm pisciculus, aut exigua pars piscis majoris: præsertim quia, ut notat Laym. lib. 4. tract. 8. cap. 1. num. 9., ignis concoctio plurimum mutat materiam subjectam, ut alium ex ea cibum faciat, nutritioni magis infervientem: unde Layman ab eodem Diana pro sua sententia perperam laudatus, solum permittit hujusmodi jusculum in modica quantitate, aut si aliqua causa subsit, v. gr. stomachi infirmitas, cui calido jusculo subveniatur.

PROPOSITIO XXXII.

Non est evidens, quòd consuetudo non comedendi ova, & lacticia in Quadragesima obliget.

SYNOPSIS.

I. Videtur consuetudo abstinendi ab Ovis in Quadragesima non esse obligatoria, cum non constet, quòd introducta sit animo se obligandi. II. Et quia non eodem modo tenemur abstinere ab Ovis in Quadragesima, ac à Carnibus. III. Aliter deberet etiam obli-

gare consuetudo abstinendi ab Ovis in Dominicis Quadragesimæ, in Vigiliis, & in Feriis quatuor Temporum. IV. Saltem non videtur obligare sub gravi.

V. Vetantur autem Ova in Quadragesima, tum vi juris scripti. VI. Tum vi consuetudinis, quæ ex communi traditione est obligatoria. VII. Et quidem sub gravi.

VIII. Abstinencia tamen ab Ovis non spectat ad substantiam jejunii, ut abstinencia à Carnibus. IX. Etiam in Dominicis Quadragesimæ ab ovis abstinendum. X. At in jejuniis extra Quadragesimam solum in iis regionibus, ubi viget consimilis consuetudo. XI. Ex hoc quod thess. proscripta non loquatur de jejuniis extra Quadragesimam, non infertur, quod in iis licitum sit vesci ovis.

XII. Etiam si clerici tenerentur servare consuetudines Sæcularium; Religiosi tamen non tenentur servare consuetudines aut Sæcularium, aut etiam Clericorum, nisi forte ad vitandum scandalum. XIII. Undenam constet consuetudinem aliquam sub gravi obligare? XIV. Num dispensatus ad ova, & lacticia possit etiam uti sagimine, & larido?

I. **E**Xponitur. Dubitarunt DD. apud Fagund. Præc. 4. cap. 2. Num jure communi interdicitur esus ovorum, & lacticianorum in Quadragesima, & an interdicitur sub veniali tantum? In controversiam deinde revocarunt, an saltem ex consuetudine teneamur iis abstinere? Nec defuit, qui etiam consuetudinem ad id obligantem ausus fuerit negare, ductus ex eo, quod ad consuetudinem obligantem introducendam plurima requirantur; præsertim quod ea sit introducta à populo animo te obligandi, & quod ab Episcopo saltem sit approbata. Cum autem de his requisitis non constet, & in dubio melior sit conditio libertatis possidentis, ideo nonnemo docuit, ne ex consuetudine quidem nos obligari ad abstinendum ab ovis, & lacticiis in Quadragesima.

II. Confirmatur primò: quia si eodem modo sive ex jure communi, sive ex consuetudine teneremur abstinere à carnibus, ac ab ovis, & lacticiis in Quadragesima, sequeretur, quod sicut ille, qui facultatem habet edendi carnes, censetur in communiori sententia apud eundem Fagund. num. 3. à jejunio liber, ita pariter deberet esse à jejunio liber, qui facultatem habet comedendi tantum lacticia; quod tamen non admittitur, quia solum abstinencia à carnibus dicitur spectare ad substantiam jejunii: ergo non tenemur eodem modo à carnibus, ac ab ovis, & lacticiis in Quadragesima abstinere.

III. Confirmatur secundò: quia si ex vi consuetudinis obligaremur ad abstinendum à lacticiis tempore Quadragesimali, obligaremur pariter ad abstinendum ab illis etiam diebus Dominicis in Quadragesima; imò etiam in Vigiliis, & jejuniis quatuor Temporum extra Quadra-

gesimam; atqui de hac consuetudine habente vim præcepti in Dominicis Quadragesimæ, & in jejuniis extra Quadragesimam non constat: ergo neque de consuetudine, quæ obliget in Quadragesima.

IV. Denique transmissio, quod hæc consuetudo obliget, non obligat tamen sub gravi, sed tantum sub veniali, cum o. dia. sint restringenda ex Reg. 15. Juris in 6. Quod videtur etiam dicendum post proscriptionem hujus propositionis, in qua solum damnatur, quod ea non obliget; qui autem dicit eam obligare sub veniali, non dicit eam non obligare; ergo etiam post proscrip. tam hanc thess. sustineri poterit, quod non detur consuetudo graviter obligans ad abstinendum ab ovis, & lacticiis in Quadragesima: Et à fortiori idem dicendum in Dominicis Quadragesimæ, quas ad Quadragesimam non pertinere docent Henr. Machado, Escobar, & alii apud Dia. p. 10. tr. 12. ref. 46. Et multò magis in jejuniis extra Quadragesimam, in quibus Sanch., & alii apud Dian. p. 1. tr. 6. ref. 41. docent nullatenus, aut ex jure, aut ex consuetudine ova, & lacticia prohiberi.

V. Ostenditur falsitas. Et primò quidem quod non solum ex evidenti, & indubitabili consuetudine teneamur à lacticiis, & ovis in Quadragesima abstinere, sed etiam ex jure scripto, docent communius apud Mendo, diff. 8. sect. 3. ex cap. Denique dist. 4. ubi D. Greg. ait: *Par est, ut qui his diebus à carnibus animalium abstinemus, ab omnibus quoque, quæ sementinam trahunt originem carnis, jejunemus, à lacte vid. caseo, & ovis.* Et quamvis non pauci apud Fag. loc. laud. putent, quod verba illa *Par est* non contineant præceptum saltem grave, communius tamen illa interpretantur de præcepto graviter obligante; tum ratione gravitatis materiæ; tum quia eodem modo vult Pontifex nos à carnibus, ac ab iis, quæ sementinam originem carnis trahunt, abstinere; atque adeò videtur velle utrumque eodem modo, & sub mortali prohibere; tum demum quia D. Greg. in eo capite respondens Augustino Anglorum Episcopo interroganti, Num præceptum abstinendi à carnibus importaret pariter obligationem abstinendi etiam ab ovis, & lacticiis? dixit, *Par esse, ut ab utrisque jejunemus*; non quidem inducendo novum jus, ut notant DD. sed explicando jus antiquum, quod scil. eodem modo ab utrisque abstinere teneamur: Quare verba illa *Par est* non possunt intelligi de obligatione solum veniali, ut contendunt Alagona, Palacios, alique cum Glossa. Quod ex eo etiam evincitur, quia universim quodvis præceptum Ecclesiasticum in materia gravi obligat sub gravi, quoties consuetudo aliter illud non interpretatur, ut passim DD. animadvertunt; aliter hæc propositio, quæ declarat consuetudinem abstinendi à lacticiis in Quadragesima obligare, non

non addendo, quòd obliget graviter, intelligi posset de obligatione tantum levi, quòd nemo dixerit, ut infra ostendemus.

Confirmatur, quia in Canone 56. Sextæ Synodi Trullanæ sub pœna excommunicationis prohibetur esus lacticiniorum in Quadragesima, ut videre est apud eundem Fagund. l. c. : ergo saltem ex hoc iure scripto datur gravis obligatio in re præsentì. Quia tamen nonnulli docent Canones istos non fuisse à Sergio Papa approbatos, eo quòd multis scaterent erroribus; idcirco non pauci docuerunt, neque ex illo cap. Denique, neque ex hoc Can. Synodi Trullanæ, neque ex alio iure scripto constare de hac gravi obligatione : quam sententiam Alex. VII. in præsentì noluit damnare; solumque declaravit, consuetudinem istam evidenter esse obligatoriam.

VI. Progredimur proinde ad ostendendum dubitari non posse de hac consuetudine obligatoria : de hac enim testantur supra centum Episcopi, qui adfuerunt Synodo Trullanæ celebratæ anno 692. ; de illa est communis traditio immemorabiliter recepta : de eadem vix est reperire tot inter DD. qui dubitet : proinde esto requiratur ad consuetudinem obligatoriam, ut animo se obligandi fuerit introducta, & quòd consuetudo tanquam ex obligatione, non ex devotione introducta, deinde à Pontifice, vel ab Episcopo approbetur, certo certius asserendum requisita isthæc omnia in casu nostro adfuisse; quamvis aliunde probari non possint, nisi à posteriori, vid. ex hac firma, & communissima persuasione, quòd ista consuetudo obliget. Aliter de qualibet consuetudine immemorabiliter introducta dubitare possemus, an fuerit cum debitis requisitis introducta, & sic ab ejus obligatione essemus liberi; quòd quàm sit absonum, nemo est, quin videat.

Confirmatur : quia Trident. sess. 13. cap. 7. non aliunde nobis declarat obligationem præmittendi confessionem mortalium communioni, quàm ex Ecclesiastica consuetudine; & cap. 7. loquens de consuetudine servata semper ab Ecclesia, quòd laici à Sacerdotibus communionem accipiant, Sacerdotes verò celebrantes seipsos communicent, addit, morem hunc tanquam ex traditione Apostolica descendente retineri debere; idemque passim docet de similibus consuetudinibus, quamvis aliunde non constet illas esse obligatorias, quàm ex communis fidelium persuasione, quòd ex Apostolica traditione emanarint : ergo in casu nostro communis fidelium persuasio, quòd consuetudo abstinenti à lacticiis in Quadragesima sit obligatoria, habueritque requisita ad obligandum, sufficit, ut de huiusmodi obligatione non sit dubitandum.

VII. Hinc infertur, consuetudinem istam non solum obligare, sed etiam evidens esse, quòd obliget sub gravi : quamvis id in prosci-

ptione hujus thesìs non exprimatur. Ratio est eadem : ideo enim consuetudo ista est evidenter obligatoria, quia est communis persuasio Fidelium, & communissimus Theologorum sensus, quòd obliget, esto non constet aliunde, quòd habuerit olim omnia, quæ requiruntur ad hoc, ut aliqua consuetudo obliget; atqui est consimilis Fidelium persuasio, & Theologorum unanimis consensus, quòd obliget graviter : ergo evidens pariter est, quòd sit graviter obligatoria : Propterea qui doceret post hanc propositionem proscriptam, consuetudinem istam obligare tantum sub levi, si minus explicitè contradiceret definitioni Pontificis, implicitè certè contradiceret.

VIII. Ad rationem in contrarium, diximus, communissimum Fidelium, & Theologorum sensum de obligatione talis consuetudinis expellere omnem dubitationem, an habuerit olim requisita ad obligandum; ac proinde evidenter est obligatoria.

Ad primam confirmationem : etsi plerique passim doceant cum Med., Cord., Nav., Azor. Cajet., & aliis apud Fagund. loc. laud., quòd dispensatus ad carnes comedendas sit eatenus à jejunio dispensatus, quia tota substantia jejunii videtur in abstinentia à carnibus consistere, non verò in unica comestione; unde, sublata priori prohibitione substantiali, corrumpitur altera accidentalìs : Nihilominus non pauci id negant : Et Less. Victoria, Rodriq. Bonac. Regin. Ortiz, alique apud Dian. p. 1. tr. 9. res. 25. ita distinguunt, dicendo, quòd si ad carnes aliquis dispensetur ob aegritudinem, solutus pariter sit à jejunio : secus verò si ad carnes dispensetur, quia non solum à piscibus, & oleo, sed etiam ab ovis, & lacticiis grave detrimentum sustineret; debitor enim, qui non tenetur ad totum, quòd non potest, teneturolvere partem, quam potest. Et Clementi XI. nunc temporis regnanti placuit sententiam hanc tanquam magis rationi consonam Romæ in praxim deduci, esto ad id non obligarit pro universa Ecclesia. Verum, esto ad substantiam jejunii spectet abstinentia à carnibus, adeò ut sine illa jejunium non consistat; abstinentia verò ab ovis, & lacticiis non spectet ad essentiam jejunii, ut proinde omnes doceant, quòd dispensatus ad ista teneatur jejunare, hinc non fit, quòd non possit abstinentia à lacticiis graviter à lege, vel consuetudine prohiberi : Sufficit enim, quòd sit materia de se gravis, ut possit cadere sub præceptum graviter obligatorium : propterea neganda est sequela majoris, etiam transmissio quòd præsupponitur. Et ratio ulterior est, quia carnes, utpote validam sustentationem exhibentes, videntur jejunium omnino deturbare, secus verò lacticiniorum comestio : ideo quamvis utrumque prohibeatur graviter, dispensatus tamen ab utroque Medico, Spirituali, & Corporali ad carnes comedendas cen-

tenetur eatenus à jejunio solutus, non tamen qui ad lacticia duntaxat dispensatur.

IX. Ad secundam Confirmationem, in qua multa tanguntur, seorsim de singulis agemus. Quod attinet ad Dominicas in Quadragesima, abstinendum ab ovis, & lacticiis iis diebus saltem vi ejusdem evidentis consuetudinis obligatoriae, qua tenemur in aliis quadraginta diebus ab iis abstinere; cum pariter pro hac consuetudine stet communis Fidelium persuasio, & consensus ferè omnium Theologorum, pauculis exceptis apud Dian. loc. laud.: immemorabilem autem consuetudinem fixam, & pacificam nullatenus concutit auctoritas unius, aut alterius Theologi revocantis illam in controversiam, ex eo quod nunc non appareat, an olim habuerit requisita ad obligandum. Præterquamquod isthæc obligatio habetur etiam ex jure scripto, non secus ac obligatio abstinendi à lacticiis in aliis diebus Quadragesimæ: etenim, ut advertit Sanch. l. 1. Conf. cap. 1. dub. 19. in dicto cap. Denique prohibentur lacticia in Quadragesima; atqui etiam dies Dominici sunt dies Quadragesimæ; ergo etiam in Dominicis prohibentur. Minor probatur ex Cap. Quadragesima de Consecrat. in 6., ubi dicitur, diebus omnibus Quadragesimæ jejunandum præter dies Dominicos: ergo dies Dominici sunt verè dies Quadragesimæ; aliter ineptè exciperentur. Similiter in laudato Can. 16. Sextæ Synodi reprobaturs usus comedendi in Dominicis Quadragesimæ lacticia: ergo ex jure etiam scripto ea prohibentur; quicquid in contrarium dixerit Pasqualigus apud eundem Dianam, qui deinde in secunda editione cecinit palinodiam, & argumenta omnia in favorem sententiæ oppositæ dissolvit.

X. Quod verò attinet ad jejunia extra Quadragesimam, major difficultas est, Utrum in illis etiam ova, & lacticia interdican- tur? Covar., & Gomez apud Sanch. l. c. dub. 20. censet interdici; quia scilicet ratio prohibitionis, qua in Cap. Denique laudato ea interdiciuntur in Quadragesima (vid. ut iis diebus, quibus jejunatur, à lacticiis abstineamus) militat etiam pro reliquis jejniis; & qua in Cap. Rogationes de Consecr. dist. 3. dicitur in his jejniis utendum cibis Quadragesimalibus, cum autem lacticia non sint cibi Quadragesimales, videntur vetari. Communis tamen sententia negat jure communi ea prohiberi: In primo enim textu laudato solum est sermo de Quadragesima, & ideò non potest ea prohibitio extendi ad jejunia extra Quadragesimam; tum etiam, quia sumus in pœnalibus, & pœnæ sunt restringendæ, favores tantum ampliandi; tum denu quia in Quadragesima pœnitentia, & consequenter abstinencia debet esse rigidior, quàm extra illam. Deinde verba illa in Cap. Rogationes communissimè intelliguntur, quòd abstinendum sit à carnibus, quæ per se vetantur, & quarum abstinencia per-

tinet ad essentiam jejunii, non verò de lacticiis, ut notat Fag. l. 1. num. 42.

Quamvis autem jure communi ova, & lacticia in jejniis extra Quadragesimam non interdican- tur, dubitatur tamen, Utrum vi consuetudinis detur obligatio ab iis abstinendi, non secus ac in Quadragesima, si minùs pro tota Ecclesia, saltem in iis regionibus, ubi viget ea consuetudo? Sanch. dub. 21. inquirens, Utrum in Hispania consuetudo ista sit obligatoria? docet dubitari, an introducta fuerit à majori parte populi animo se obligandi; & quia in dubiis melior est conditio possidentis, ideò censet consuetudinem istam in Hispania non esse obligatoriam. Equidem præscindendo, nùm in hac, vel alia regione consuetudo illa sit obligatoria, solum assero hypotheticè, quòd sicubi talis consuetudo esset immemorabilis, prout est consuetudo pro tempore Quadragesimali, & communiter timorati eodem modo à lacticiis abstinerent in iis jejniis, non ex ignorantia, sed ex communi persuasione, quòd detur ista obligatio, procul dubio ea esset obligatoria, quamvis ignoretur, utrum fuerit introducta à populo animo se obligandi. Ratio est, quia communis ista persuasio indicat præfuisse requisita ad talem obligationem inducendam per consuetudinem, ut omnes dicimus de consuetudine pro tempore Quadragesimali: Et hac de causa Diana in Summa V. Jejunium num. 56. dicit, consuetudinem abstinendi à lacticiis in Vigiliis, & quatuor anni Temporibus in Sicilia videri gravem, & sub mortali receptam etiam apud Regulares.

XI. Neque obstat, quod passim auditur, vid. Alex. VII. in hac propositione solum loqui de consuetudine ista in Quadragesima: ergo videtur aliter sentire de consuetudine abstinendi à lacticiis in aliis jejniis, cum exceptio firmet regulam; aliter declarasset, consuetudinem istam in omnibus jejniis esse obligatoriam. Nam contra est primò, quia ideò Pontifex loquitur solum de consuetudine in Quadragesima, quia hæc est universalis pro tota Ecclesia; consuetudo autem pro aliis jejniis non est universalis, atque adeò solum in iis regionibus est sub gravi servanda, ubi fortè est obligatoria, habetque characteres omnes obligationis instar consuetudinis in Quadragesima. Secundò quia, ut notavimus in expositione primæ propositionis, solum in lege præceptiva, aut prohibitiva attendenda sunt verba legis, & ea strictè interpretanda; ut proinde, si prohiberentur ab Alex. VII. lacticia in Quadragesima, lex ista non deberet extendi ad alia jejunia; at in propositionibus damnatis attendenda est ratio condemnationis, quæ si æque militet in aliis casibus, condemnatio implicite etià ad illos casus se extendit. In casu nostro ratio, cur definiatur ab Alex. VII. consuetudinè abstinendi à lacticiis in Quadragesima esse obligatoriam, est, quia non est dubitandum de tali obligatione, quan-

quando communis persuasio populi illam evidenter ostendit, etiamsi ignoretur, an introducta fuerit talis consuetudo cum debitis requisitis: propterea si hoc idem in aliqua regione, aut pro tota Ecclesia militaret pro consuetudine abstinendi à lacticiniis in aliis jejuniis, certè implicitè damnatum etiam censendum esset ab Alex. VII. in condemnatione hujus propositionis, quòd consuetudo pro aliis jejuniis non sit etiam evidenter obligatoria.

XII. Illud advertunt DD. cum Sanch. loc. cit. & Dia. p. 5. tr. 14. res. 13. Religiosos non obligari ad observandas consuetudines particulares Sæcularium, immo nec Clericorum, nisi fortè eas acceptarint etiam ut obligatorias; quia cum sint diversi eorum status, diversæ sunt pariter consuetudines, & abstinentiæ, ut notant Sylv., Ledes., & alii; puta si consuetudo abstinendi à lacticiniis aliquibus diebus sit particularis alicujus regionis, non obligantur Religiosi, qui illam non acceptarunt; quamvis teneantur scandalum vitare: Quicquid sit an Clerici teneantur servare consuetudines particulares obligatorias Sæcularium? quod non pauci negant contra Suar., & Palaum apud eundem Dia. nam putantes teneri, cum non eximantur à Jurisdictione Episcopi, à quo consuetudines habent, quòd sint obligatoriæ.

XIII. Denique quod hæc consuetudo abstinendi à lacticiniis in Quadragesima obliget sub gravi, quamvis in hac propositione proscripta non exprimatur, constat ex dictis; tum quia materia est gravis, & magnæ ædificationis; leges autem, ac consuetudines Ecclesiasticæ in materia gravi semper graviter obligant, nisi aliunde constet oppositum; tum etiam quia, qua ratione evidens est dari consuetudinem istam obligatoriam, ea pariter evidens est esse obligatoriam sub gravi; quia scilicet id habetur ex communissimo Fidelium sensu, & consensu Theologorum, ita ut de transgressione populus scandalizetur, timorati non benè sentiant, & à Superioribus transgressores puniantur.

XIV. Illud dubitatur, An habens facultatem comedendi lacticinia diebus jejuniorum, possit etiam comedere sagimen, & laridum? Affirmant Sylv., Rosella, Hostiensis apud Fag. l. cit. n. 49. cum aliis apud Dia. p. 1. tr. 9. res. 21. Communiter tamen negant; nisi fortè in aliqua regione ratione inveteratæ consuetudinis id permittatur; sicut ratione consuetudinis permittuntur etiam intestina animalium die Sabbati apud Castellanos in Hispania, ut notat Sanch. l. 3. disp. 18. n. 19. & in aliquibus Provinciis propter olei penuriam introductum est, quòd sagimine uti possint pro oleo etiam iis diebus, quibus tenentur ab ovis, & lacticiniis abstinere, ut advertit Mendo differt. 80. qu. 4.; quod cum fiat scientibus, & tacentibus Prælatibus, qui in hoc possunt dispensare, censentur in hoc dispensasse.

PROPOSITIO XXXIII.

Restitutio fructuum ob omissionem horarum suppleri potest per quascunque eleemosynas, quas Beneficiarius de fructibus sui Beneficii fecerit.

SYNOPSIS.

De hac Thesi abundè in expositione 20.

DE hac propositione satis superque dictum est in expositione propositionis 20.

PROPOSITIO XXXIV.

In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit præcepto.

SYNOPSIS.

I. Graviter peccat, qui in recitatione Horarum notabiliter discedit à forma in Breviario præscripta. II. In dubium revocantur, an habeatur notabilis recessus ab ea forma per hoc, quòd Officium Resurrectionis recitetur die Palmarum. III. Videtur hæc esse accidentaliter variatio. IV. Aliter nunquam posset Officium pro Officio recitari. V. Sic accidentaliter variatur ritus Missæ, legendo die Palmarum Missam Defunctorum. VI. Hinc posset quotidie citra mortale recitari Officium Paschale.

VII. Verè variatio est substantialiter diversa, si pro Officio trium Nocturnorum recitetur Officium unius Nocturni, sicut si Vesperæ brevissimæ Sabbati Sancti quotidie recitentur. VIII. Ità fert sensus communissimus Theologorum. IX. Valde etiam indecens est, quòd die lugubri Palmarum recitetur Officium Paschale. X. Est pariter variatio substantialis Rituum, si passim Officium pro Officio recitetur. Non est arduum explicare, quomodo possint leves istæ variationes ritus quotidianæ in unum coalescere. XI. Ex confixione hujus Thesæ sequitur non satisfieri præcepto recitationis horarum, si ritus varietur notabiliter. XII. Quenam autem sit notabilis, & substantialis variatio ritus, indicat communis sensus Theologorum.

XIII. Rituum non variatur substantialiter, si aliquando Officium in consimile permutetur. XIV. Secus verò, si permutetur in Officium ritus Extraordinarii, aut si permutetur frequenter. XV. Etiam in Missa variare Ritum substantialiter est culpa lethalis. XVI. Quid si inadvertenter Officium pro Officio recitatum sit? XVII. Præstat recitare Officium brevius integrum, quàm longius mutilare, quando integrè recitari non potest. XVIII. Quid si quis nequeat sine Socio Horas recitare? XIX. Num sub mortali recitari debeat Officium Defunctorum v. die Nov., aut Litanie diebus Rogationum, & S. Marci?

I. **E**Xponitur. Cum Pius V. in sua Bulla, quæ in Breviario habetur, præceperit in virtute S. Obedientiæ, quod non aliter Horæ Canonice recitentur ab iis, qui ad illas obligantur, quam juxta ritum in eo Breviario præscriptum, addens, *Neminem ex his, quibus hoc dicendi munus necessarium impositum est, nisi hac sola formula satisfacere posse*, sequitur aperte mortaliter peccari ab iis, qui notabiliter ab ea formula discedunt; venialiter verò ratione parvitatæ materie ab iis, qui citra rationabilem causam ab ea discedunt, sed non notabiliter.

II. Difficultas tamen apud Theologos non levis est, Utrum formulam Breviarii notabiliter variant, qui officium pro officio recitant? Prima sententia apud Gobat tr. 5. disp. 3. n. 858. cum Tolet. Bonac. Palao, Busemb., & aliis docet, quamcunque officii mutationem importare notabilem deviationem à formula præscripta, & esse mortaliter peccaminosam; ut proinde sicut non satisfaceret præcepto recitandi Horas, qui integrum psalterium recitaret, vel innumeras alias orationes, ita nec satisfaceret, qui die alicujus Sancti recitaret officium Dominicæ, vel è contra; eo quod non perageret pensum impositum, sed aliud longè diversum. Secunda sententia extremè opposita, pro qua Gobat dicit 34. Scriptores nominari, docet quamcunque officii pro officio mutationem esse levem, atque adeò nunquam in ea culpam gravem reperiri; quia scilicet in quolibet officio habetur ritus substantialis à Pio V. præscriptus, vid., quod constet septem horis, psalmis, lectionibus, orationibus &c., & istorum variatio est merè accidentalis; sicut est merè accidentalis variatio unius Missæ in aliam, dummodo servetur ritus substantialiter præscriptus, quod scilicet constet Introitu, Epistola, Evangelio &c. Advertit tamen Illing. tr. 5. disp. 1. num. 6. quod DD. isti à Gobat laudati nonnisi pauci excusent à mortali, qui frequenter officium pro officio recitaret, & solus Caramuel absque alio Auctore admittat, quod etiam officium Paschæ Resurrectionis, & Pentecostes possit absque mortali quolibet anni die recitari; quam tamen sententiam deinde retractavit in secunda editione sui operis nu. 1489. quippe quæ adversatur communi Fidelium, & DD. sensui, ut fusè ostendit Dia. p. 1. tr. 1. ref. 26. Tertia sententia cum Suar. Fell. Baldel. Regin., & aliis docet graviter peccari, quoties in fraudem mutatur officium in notabiliter brevius, & quoties frequenter mutatur in æquale; quia in his casibus videtur notabilis discessus à ritu, & formula sub gravi præcepta: Et Bassæus addit graviter etiam peccari, si in aliqua principali festivitate, puta in Nativitate Domini officium mutaretur, ob notabilem neglectum cultus Divini. Quarta demum sententia, quam Sanch. putat probabiliorē cum Vasq. Navar. Escobar, Rodriq. Tamb. tenet, solum

frequentiam mutandi officium ferre lethalem culpam, ac proinde leviter peccari, si semel, aut iterum officium de Sancto subrogetur officio Dominicæ, etiamsi illud sit valdè brevius: nusquam tamen docent expressè posse officium Resurrectionis, vel Pentecostes extra suas octavas recitari citra mortale; cum unus Caramuel id asseruerit citra solidum fundamentum, ut proinde postea cecinerit palinodiam.

III. Fundamentum, quod adducitur ad ostendendum satisfacere præcepto recitantem officium Resurrectionis quolibet die, etiam die Palmarum, est, quia quoties non variatur notabiliter ritus à Pio V. graviter impositus, non peccatur lethaliter, & præcepto recitandi horas satisficit: sed mutare officium Palmarum in officium Resurrectionis non fert variationem notabilem ritus præscripti: ergo præcepto satisficit. Minor probatur, quia ad formam substantialem ritus præscripti solum spectat, quod officium constet septem horis cum suis psalmis, lectionibus, orationibus; quod autem hoc, vel illud officium recitetur, est variatio accidentalis formæ præscriptæ: Aliter etiam qui semel officium pro officio recitaret, peccaret graviter; quod quamvis nonnulli docuerint, communissime tamen negatur.

IV. Confirmatur primò, quia plurimi DD., qui docent posse aliquando officium pro officio recitari citra mortale, ut Cajet. Soto, Valen. Less. Azor., non excipiunt officium Paschale: ergo ex horum plurimorum sententia, sicut potest quodvis aliud officium permutari, ita etiam officium Palmarum in officium Paschale.

V. Confirmatur secundò, quia non censetur substantialiter mutare formam, ac ritum præscriptum, qui die Palmarum recitaret Missam votivam de Passione Domini, aut Missam Defunctorum, quamvis istæ Missæ sint longè breviores ea, quæ die Palmarum præscribitur; quia scilicet solum spectat ad ritum Missæ substantialem, quod ea constet Introitu, Epistola, Evang. &c.; quod autem hæc, vel illa Missa dicatur, spectat ad ritum accidentalem: ergo neque in casu nostro habetur substantialis variatio ritus, si recitetur officium Resurrectionis die Palmarum.

VI. Ex quo fit, neque peccari graviter, si quotidie officium Resurrectionis officio præscripto subrogetur: sicut enim non peccat graviter, qui singulis diebus Quadragesimæ quid parum comedit extra cœnam, & cœnulam, ut communiter docent apud Dian. p. 2. tr. 12. ref. 3., neque peccat graviter, qui quotidie omittit in recitatione horarum unum Psalmum, quia materiæ istæ parvæ, cum spectent ad diversa præcepta suis diebus affixa, non coalescunt in unum, nec constant materiam gravem; ita variatio ista accidentalis officii pro officio, etiamsi quo-

quotidie fiat, non constat variationem substantialem; atque adeo ad culpam gravem non pergit. Pro qua opinione, & praxi fuisse Suarium suspicatur Caramuel disp. 16. in Reg. S. Bened. nu. 1438. ubi adnotans, Eximium Doctorem quotidie ferè octodecim horis studio vacasse, dubitat, an sex residuis horis poterit somnum capere, comedere, Sacrum facere, & horas recitare? & subdit: Fortè singulis diebus legebat Officium de Resurrectione.

VII. Ostenditur falsitas. Et primò quidem, quòd non satisfiat præcepto non solum die Palmarum, sed nec quolibet alio die extra suas octavas, recitando Officium Resurrectionis, aut Pentecostes, quæ uno tantum Nocturno constant, ex eo videtur evinci, quia formula ista recitandi Officium cum uno tantum nocturno continente tres psalmos est extraordinaria, & notabiliter diversa à communi, & ordinario ritu: ergo variatio istorum Officiorum est substantialiter diversa; ut proinde citra mortale nequeat Officium unius nocturni Officio trium nocturnorum subrogari: Sicut Vesperæ, quæ die Sabbati Sancti recitantur cum uno tantum brevissimo Psalmo, habent ritum extraordinarium affixum illi diei, adeò ut nemo somnari possit citra mortale singulis diebus satisfieri præcepto recitandi Vesperas per recitationem illarum Vesperarum.

VIII. Quod à posteriori sit perspicuum ex sensu Theologorum; Quamvis enim non pauci censeant citra mortale posse semel, aut iterum Officio diei Dominicæ subrogari Officium de Sancto, cum quo valde discepat in pluralitate Psalmorum; solus tamen Caramuel (cui aliquatenus tantum adstipulantur cum suis limitationibus Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum familia, & uterque Leander) docuit variationem cujusvis Officii in Paschate esse accidentalem: ergo juxta sensum communissimum ea est variatio substantialis, quæ impedit, quominus præcepto satisfiat. Præsertim quia idem Caramuel re maturius perpensa cecinit palinodiam, & communissimam sententiam probavit ex Cap. In die de Consecr. dist. 5., ubi Greg. VII. hæc habet: *Qui in quotidianis diebus tres tantummodo Psalmos, & tres lectiones celebrare volunt, non ex regula SS. Patrum, sed ex fastidio, & negligentia probantur hoc facere; Romani verò diverso modo agere ceperunt. Nos autem ordinem Romanum investigantes, & antiquos Patres, statuimus fieri sicut superius prænotavimus: ergo ex antiqua consuetudine, & lege Pontificis vetamur extra tempus Paschæ, & Pentecostes Matutinum cum tribus dumtaxat Psalmis, & Lectionibus celebrare: quod præceptum, cum sit in materia gravi obligat sub mortali, atque adeò non satisfacit præcepto, qui Officia Paschæ, & Pentecostes recitat extra illas Octavas. Quamvis autem in propositione da-*

mnata id non exprimat in hac universalitate, communis tamen doctrina fert, quòd ubi est eadem ratio, ibi sit eadem legis dispositio, non quidem extensive, sed comprehensive.

IX. Deinde à fortiori non satisfacit, qui Officium Resurrectionis recitat die Palmarum, prout in præsentì thesi exprimitur. Et ratio est, quia præter illam mutationem substantialem ritus Extraordinarii in Ordinarium, datur etiam notabilis variatio quoad Officii qualitatem: maximè enim videtur dedecere, quòd ritus proprius lætissimæ Dominicæ Resurrectionis adhibeatur pro ritu lugubri addicto Dominicæ Palmarum: etenim si maximè dedecet, ut Bassæus, & Reginald. notant, die v.g. Nativitatis Domini celebrare de Sancto: vel die Palmarum de Ascensione, eo quod hæc variatio videatur præferre notabilem neglectum cultus Divini, à fortiori dissonabit die Palmarum recitare Officium Resurrectionis.

X. Denique multo minùs præcepto satisfaciet, qui singulis diebus Officium Resurrectionis recitarit, quia præter utramque notabilem variationem ritus adductam, habetur tertia notabilis variatio rituum orta ex frequentia mutationis unius Officii in aliud; quod esse lethale, communior, ut diximus, & probabilior fert opinio. Quamvis enim mutatio unius Officii in aliud etiam brevis semel, aut iterum, aut rarò, à multis censeatur parva, & accidentalis, adeò ut si ex rationabili causa fiat, excuset etiam à veniali (ut si quis iter agens recitet Officium, quod scit memoriter, omisso alio, quod sine magno incommodo non potest legere; aut si quis Concionator, Prælector, Oeconomus gravibus aliquando occupationibus detineatur; & fortè etiam si quis ex magna erga Sanctum aliquem devotione velit semel in anno de illo Officium recitare) at frequens Officii mutatio quomodo poterit non esse notabilis, & substantialis, & à mortali excusare? Cum enim præcipiatur in virtute S. Obedientiæ à Pio V., quòd Officium juxta formulam in Breviario præscriptam recitetur, nec possit à mortali excusare, nisi parvitas materiæ, poterit quidem censerì materiæ parvitas, si aliquando, sed rarò, unum Officium in alterum ordinarii ritus permutetur; non tamen si permutetur quotidie, aut frequenter.

Verum quidem est, quòd si quis quotidie Psalmum omittat, nunquam graviter peccabit: eo quod istæ materiæ leves moraliter non continentur; sicut nec peccabit graviter, qui tota Quadragesima singulis diebus parùm comedit extra suas horas: At non proinde erunt semper materiæ leves quotidiane mutationes Officiorum. Disparitas, quæ Moyæ videtur perdifficilis, facile assignari poterit cum Gobat l. c. dicendo, posse procul dubio aliquam legem ita ferri, & introduci, ut non obliget graviter; nisi agatur con-

tra illam cum frequentia, quæ contemptum denotet; ut absentia frequens Canonici à Choro, diu abstinere ab eroganda aliqua eleemosyna, & similes: Hujusmodi autem esse legem hanc de non mutanda forma, & ritu præscripto in Breviario videtur evinci, tum ex sensu ferè communi DD., ita ut ad quinquaginta Scriptores, inter quos non paucos primi subsellii, adducat pro hac opinione idem Gobat; tum ex eo, quod scandalizarentur homines, si scirent aliquem toto anno ritum præscriptum perturbare, Superiores illum punirent, Confessarii non absolverent, si persisteret; ergo quamvis citra mortale possit aliquando Officium habens ritum ordinarium in aliud simile permutari, ut fert etiam sensus ferè communis Theologorum, non poterit tamen frequenter: sicut nec potest eodem die in singulis septem horis Canonicis omitti unus Psalmus, etiam in sententia Lessii, & aliorum docentium præceptum recitandi horas æquivalere septem præceptis. Contra verò citra mortale poterit quotidie aliquis Psalmus omitti, quia ex nullo capite habetur latam esse legem, quæ graviter obliget ad non omittendam in horis Canonicis frequenter materiam levem: sensus enim communissimus est, quod istæ materie leves nunquam coalescunt in unum; Idemque dicas de eo, qui parum comedit singulis diebus Quadragesimæ. Ecce itaque disparitatem fundatam in sensu ferè communi, quod leges non eodem modo obligent in utroque casu: Integrum autem est iudicium, quod plurimorum sententiis confirmatur; ut habetur in Cap. *Prudentiam* de Off. Judicis Delegati. Peccat itaque graviter, & præcepto non satisfacit non solum, qui Officium Resurrectionis recitat die Palmarum, sed etiam qui Officia Octavarum Paschæ, & Pentecostes recitat extra illas Octavas, & qui frequenter alia Officia permutat: Sicut peccaret graviter, qui Missam v. g. Defunctorum quotidie recitaret, etiam diebus Solemnibus Paschæ, & Nativitatis Domini, ut notat Tamb. lib. 3. de Sacrif. Miss. cap. 6. ex Gavanto p. 3. t. II., quia frequens mutatio ritus præscripti censetur sub gravi prohiberi, eo quod præseferat quendam contemptum.

XI. Dices: Alexander VII. solum damnat, quod satisfiat præcepto per recitationem Officii Resurrectionis die Palmarum: ergo hinc erui potest nullam aliam mutationem, aut mutationis frequentiam importare culpam lethalem; cum exceptio firmet regulam in contrarium.

Sed contra, quia ex hac ipsa propositionis condemnatione manifestè eruitur, falsum esse principium, in quo sententia illa fundabatur, vid. quia solum spectat ad substantiam ritus præscripti, quod Officium constet septem horis Canonicis, reliqua verò videantur spectare ad ritum accidentalem, ut proinde horum transgressio sit levis. Etenim ex hujus Thesis proscriptio-

ne perspicuum fit, etiam qualitatem ritus aliquando graviter præcipi, atque adeo variationem ritus, quæ juxta ferè communem DD. sensum est substantialis, & notabilis, graviter etiam prohiberi: ostendimus autem esse juxta ferè communem sensum, quod sit etiam notabilis variatio ritus, tam quando Officium extraordinarium, quale est Octavarum Paschæ, & Pentecostes, in ordinarium permutatur, ut expressè advertit etiam Tancredi apud Dia. p. II. tr. p. ref. 25., quam quando Officia frequenter permutantur: ergo ex hac propositione damnata inferitur, quod ista etiam variatio ritus sit graviter prohibita. Verum quidem est, quod qui doceret omnia Officia, posse permutari præter Officium Palmarum in Officium Resurrectionis, non incurreret excommunicationem latam contra docentes hujusmodi damnatas propositiones, cum odia sint restringenda, non amplianda: at doctrinam apertè falsam doceret, utpotè destitutam eo fundamento, quod per condemnationem hujus propositionis convellitur, vid. quod variatio ritus semper sit accidentalis.

XII. Neque replices, variationem ritus esse substantialem, quando variatur Officium longissimum in brevissimum, & lugubre primæ classis in hilare primæ classis, non verò si hæc omnia non occurrant: Nam stabilito jam, quod variatio ritus possit esse substantialis, ad ferè communem DD. sensum recurrendum est, ut decidatur, in quonam casu variatio ritus sit solum accidentalis: Cum autem ferè omnes doceant variationem esse substantialem, tum quando Officium extraordinarium in ordinarium permutatur, tum quando Officia permutantur frequenter, sequitur hanc etiam variationem ritus censendam esse substantialem, idque implicite per condemnationem hujus propositionis decerni. Quod à posteriori sit perspicuum; nam si quis doceret nunc expressè, posse in Dominica Passionis, & tota hebdomada Sancta præter Dominicam Palmarum recitari Officium Paschale, stomachum moveret, & probris exciperetur, cum omnes videant, everso fundamento propositionis damnatæ, doctrinas illi affines non posse subsistere.

XIII. Ad rationes in contrarium manifesta est ex dictis responsio; vid. mutationem ritus esse substantialem, si Officium Paschale permutetur in Officium Palmarum, secus verò si raro unum Officium ritus consueti in aliud permutetur.

XIV. Ad primam confirmationem: Qui absolute docent posse citra mortale officium pro officio recitari, non sunt intelligendi de officiis istis extraordinariis Paschæ, & Pentecostes, neque de frequentia permutandi officia; quia, ut notat Gobat ex cap. *Quamvis* de Præbendis, Quæ sunt speciali nota digna, non intelliguntur in dispositione generali comprehensa, nisi exprimantur;

tur; & ex Reg. 81. juris in 6. In generali concessione non veniunt ea, quæ quis in specie non esset verosimiliter concessurus; cum autem unus Caramel, ut habet Illsung, expressè concedat posse officia Paschalia aliis subrogari, (qui deinde sententiam retractavit) sequitur sententiam istam, ut ratione, ita auctoritate etiam esse destitutam.

XV. Ad secundam: Sicut sub gravi præcipitur ritus servandus in recitandis horis, ita ritus in celebratione Missæ, ut videre est in Bulla Pii V., quæ Missali præfigitur; atque adeò in utroque casu solum materiæ levitas poterit a mortali excusare; sicut autem graviter ritus variaretur, si die Palmarum recitaretur officium Paschale, ita pariter si eodem die Missa Paschæ celebraretur. Non videtur tamen variatio notabilis, si die, quo Passio recitanda est, legatur Missa votiva de Passione, aut Missa defunctorum, dummodo variatio ista non fieret frequenter, juxta ea, quæ docent Tann. Gavantus, & alii apud Dia. p. 4. tr. 4. ref. 39.

Ad id, quod additur de quotidiana recitatione officii Paschalis citra mortale, fecimus satis. Advertendum tamen, Suarium non solum aperte oppositum sentire, sed injuriosè illi appingi, quòd sententiam hanc communissimè explosam ad praxim deduceret, cum illum addictissimum fuisse orationi in comperto sit; adeò ut teste Adamo Burghaber Centur. pr. cas. 16. auditus fuerit a Nostis dicere, *Malle se omnem scientiam perdere, quam unam horam ex regula Ordinis quotidianæ orationi destinatam omittere*; Quare Pius, ac Eximius Doctor longissime absuit non solum ab hac frequenti, ac enormi ordinis inversione in horis recitandis prætextu gravissimarum occupationum, quibus distinebatur (quod citra injuriam non poterat de illo Caramel suspicari) sed etiam à petenda facultate utendi privilegio, quod Dia. p. 3. tr. 2. ref. 68. fatetur à Clem. VII. Patribus Theatinis concessum esse, vid., quòd Concionibus, Confessionibus, Studio Sacræ Theologiæ, & Canonum occupati præcepto Horarum satisfaciant, recitando saltem sex, aut septem psalmos a Præfato assignandos, cum septem Pater noster, & bis Symbolum Apostolorum.

XVI. Ex dictis sequitur primò, quòd si quis inadvertenter officium pro officio recitarit, præcepto satisfecerit, (dummodò illud non fuerit ritus extraordinarii, ut si die Palmarum recitaverit officium Paschale.) Imò ne sub veniali quidem tenetur errorem corrigere, ac iterum officium debitum illi diei adscriptum recitare, sed solum consultum est repetere id, quod ad officium proprium spectat, ut docent communiter apud Bussembaum. Quòd si error post aliquas horas recitatus deprehendatur, sufficit, quòd ex tunc error corrigatur, ut docent Lugo l. 5. Resp. Mor. d. 8. Utrum autem qui in-

advertenter hodie legit de Sancto crastino, debeat crastina de eodem Sancto iterum recitare, an verò debeat, aut possit crastina legere de Sancto hodierno? discutit ibidem Lugo, & probabilius putat contra Quintanad. debere iterum cras de eodem Sancto recitare, ne bis erret.

XVII. Sequitur secundò, quòd impotens ratione ægritudinis, itineris, mediæ noctis imminens &c. integrum officium longum recitare, possit, & consultius sit aliud officium brevius, quod potest, integrum recitare; cum præstet substantiam præcepti implere cum aliqua levi immutatione, quàm officium debitum mutilare notabiliter. Immodò Villal. t. p. tr. 24. dub. 16. putat hunc ad id teneri contra Dianam p. 1. tr. 11. ref. 3. ubi docet neminem teneri ad recitandum aliud officium à corrente: Censet tamen p. 9. tr. 9. ref. 25., quòd carens Breviario v. g. Romano, teneatur officium recitare in quocunque alio officio, quod habere potest, eo quod per utrumvis impleatur substantia præcepti; unde non est liber ab obligatione per hoc, quòd careat Breviario proprio.

XVIII. Utrum autem liber sit ab onere horarum, qui non potest illas sine socio recitare? Affirmant Jo: Sancius apud Dia. p. 2. tr. 12. ref. 43. Communius tamen cum Suar. Valen., Azor. sententiam hanc Sancii refellunt, dummodò commodè possit socius haberi: & ratio est, quia quilibet tenetur adhibere media, quæ facile adhiberi possunt ad præceptum implendum. Propterea communius docent apud Fagund. Pr. p. l. 2. c. 9. teneri ad audiendum sacrum die festo, qui in carcere detinetur, si ex privilegio facultas concedatur; teneturque audire Sacrum tempore interdicti, qui habet ad id privilegium.

XIX. Sequitur tertio, die Commemorationis Defunctorum, diebus Rogationum, & die S. Marci non satisfieri præcepto, si ita mutetur officium, ut omittatur aut officium Defunctorum, aut Litanie iis diebus præscriptæ; cum ista sint pars notabilis officii illorum dierum, & communius contra nonnullos apud Molfesum tr. 5. cap. pr. num. 58. censeant sub mortali ea præcipi. Quamvis enim Pius V. excipiat universim utentes Breviario Romano ab onere recitandi officium Defunctorum, B. Virginis, & similia iis diebus, quibus Rubricæ ea præscribunt; consuetudo tamen explicat id non intelligi pro die Commemorationis Defunctorum, nec de Litiis Sanctorum pro diebus Rogationum, & S. Marci, ut habet communior, & probabilior sententia apud Dia. loc. cit. ref. 42. Utrum autem officium hoc Defunctorum, & Litanie istæ possint pridie serò recitari post Matutinum diei sequentis? Affirmant Gavantus, & Gobat. apud Illsung tr. 5. disp. 1. quest. 1. tract. 16. Communius tamen negant, præ-

fertim de Litaniis, ut notat Tamb. l. 2. cap. 5. §. 5., quippe quæ iis diebus ab iis, qui publicæ supplicationi non interfunt ad illas canendas, vice talis supplicationis privatim recitandæ sunt.

PROPOSITIO XXXV.

Unico Officio potest quis satisfacere duplici præcepto pro die præsentis, & crastino.

S Y N O P S I S.

I. Videtur id licere, cum possit unica actione duplici præcepto fieri satis. II. Non est major ratio, cur ea actione uni, & non alteri præcepto satisfiat. III. Assignatur casus, in quo possit integrum Officium ad duos dies pertinere.

IV. At onus Horarum est affixum diei, quatenus cuilibet diei debet suum Officium respondere.

V. Possumus eadem solutione huic, vel illi debito satisfacere ad arbitrium, at non semper utrique.

VI. Dux opinioniones probabiles non semper sunt comprobabiles. VII. Datur regula ad dignoscendam opinionum probabilitatem comprobabilitatem.

I. **E**xponitur. Caramuel in sua Theologia fundamentali Fund. 31. inquit, An recitans Matutinum cum Laudibus post Vesperas, quando potest illud recitari, tam pro die hodierno, quam pro crastino, satisfaciatur duplici præcepto recitandi illud pro utroque die? Ad id affirmandum videtur facere, quod in communi sententia potest unica actione satisfieri duplici præcepto, & obligationi. E.g. potest, unica Missa audita die Dominico, in quem incidit festum Apostoli, satisfieri præcepto audiendi Missam die Dominico, & præcepto audiendi Missam diebus Apostolorum; sic eadem communione facta à moribundo tempore Paschali satisfieri potest præcepto communicandi in Paschate, & præcepto sumendi Viaticum in articulo mortis; sic eadem elemosyna potest satisfieri simul voto erogandi illam, & obligationi ortæ ex extrema indigentia pauperis: ergo pariter poterit eadem officii recitatione satisfieri obligationi recitandi Matutinum, & Laudes pro die hodierno, & pro crastino, supposito quod non sit mortale recitare aliquando officium pro officio, quando non datur mutatio notabilis.

II. Confirmatur, quia potest hoc idem officium recitari ad satisfaciendum obligationi recitandi illud hodie, & potest etiam recitari ad satisfaciendum obligationi recitandi illud pro crastina die: ergo potest etiam recitari ad satisfaciendum utrique obligationi; sicuti quia potest eadem Missa audiri ad satisfaciendum obligationi ortæ ex voto, & obligationi ortæ ex

præcepto Ecclesiastico, potest simul audiri ad satisfaciendum utrique obligationi.

III. Quod si possit Matutinum, & Laudes recitari ad satisfaciendum utrique præcepto, poterunt etiam aliæ horæ, & sic totum officium in aliquo casu, qui facile potest evenire: Ponamus enim duo horologia æquè probabilia variare per mediam horam, ita ut quando horologium A pulsat undecimam cum dimidio, horologium B pulset duodecimam, seu mediam noctem; si quis post recitatum Matutinum, & Laudes incipiat tunc recitationem aliarum horarum, quando scilicet horologium A pulsat undecimam cum dimidio, & horologium B duodecimam, videtur quod cum has horas recitet, antequam primum horologium pulset duodecimam, & secundum duodecimam cum dimidio, possit eadem recitatione satisfacere utrique obligationi pro die hodierno, & crastino. Et ratio est, quia cum utrumque horologium supponatur probabiliter pulsare veras horas, probabile erit, quod sit hora undecima cum dimidio: unde poterit satisfieri recitationi horarum pro die hodierno: probabile etiam erit, quod sit hora duodecima, unde poterit etiam recitationi horarum satisfieri pro die crastino, atque adeo poterit utrique obligationi satisfieri pro utroque die, recitando semel non solum Matutinum, & Laudes, sed etiam reliquas horas.

IV. Ostenditur falsitas, quia obligatio recitandi horas est onus affixum diei, non quatenus quolibet die debeat recitari Matutinum, & Laudes, cum possit hodie recitari duplex Matutinum, alterum mane pro die hodierno, alterum Vespere pro die crastino, ut proinde crastino nullatenus Matutinum recitetur; sed dicitur onus affixum diei, quatenus pro quolibet die officium recitari debet: ergo sicut duplex dies non potest esse unus dies, ita pro duplici die non potest unum, idemque officium, aut etiam Matutinum recitari. Antecedens patet ex communissimo omnium sensu, necnon ex praxi, & consuetudine, quæ est optima legum interpres.

V. Hinc patet disparitas ad paritates adductas: Etenim Ecclesia solum præcipit auditionem unius Missæ die festo, sive dies ille ex uno, sive ex pluribus titulis sit festus; præcipit etiam communionem tempore Paschali, quin velit illam esse distinctam a communionem in articulo mortis, si tunc temporis sumatur; nec vovens erogare stipem, voluit se obligare ad illam erogandam pauperi, qui non sit in extrema necessitate; & ideo potest in his casibus eadem actione multiplici obligationi satisfieri. Contra verò, quando officium ex duplici titulo debetur, videlicet ad satisfaciendum penso diurno, & crastino, tunc præcipitur duplex officium; unde obligatus ad horas recitandas nequit eadem recitatione

ne duplici præcepto satisfacere pro utroque die, seu titulo.

Ad Confirmationem, instantiæ sunt manifestæ: possum enim eadem solutione ex iustitia satisfacere vel debito A, vel B, non tamen utrique; sic qui tenetur jejunare ob pœnitentiam in duplici confessione impositam, potest eodem jejunio satisfacere vel obligationi ortæ ex prima, vel obligationi ortæ ex secunda aliorum peccatorum confessione; nemo tamen dixerit, quod possit eodem jejunio satisfacere utrique. Etratio universim est, quia quando obligatio non solum est duplex, sed etiam est de duplici solutione ponenda, tunc quamvis una solutio apta sit extinguere alterutram obligationem, non potest tamen utramque; in casu nostro obligatio est de duplici officio ponendo pro duobus diebus: ergo nequit unico officio utrique obligationi fieri satis. Sicuti si quis voveat auditionem Sacri, quia communiter huiusmodi votum intelligitur de auditione Sacri non præcepta, ideò non potest die festo eadem auditione Sacri satisfacere obligationi ortæ ex voto, & obligationi ortæ ex præcepto Ecclesiastico.

VI. Ad id, quod additur de recitatione Primæ, & aliarum horarum, quando duplex horologium probabiliter indicat tempus illud pertinere ad diem præsentem, & ad diem crastinum, dicendum licitum esse accommodare se huic, vel illi opinioni probabili ortæ ex alterutro horologio, quin sit licitum accommodare se utrique, eo quod utraque opinio seorsim sit probabilis, non tamen conjunctim, unde non sunt opiniones comprobabiles. Doctrina fit manifesta multis exemplis apud Lugo de Euch. disp. 15. sect. 2. Tambur. l. 1. in Dec. cap. 3. §. 5. & alios: Potest enim quis die Sabbati audito utroque hoc horologio accommodare se opinioni, quod sit hora duodecima, & carnes comedere, perinde ac dies Sabbati sit elapsus; poterit etiam se accommodare opinioni, quod sit tantum hora undecima cum dimidio, & sic sumere collationem serotinam jejunii, & manè deinde communicare; non poterit tamen se utrique opinioni accommodare, ita ut velit simul & carnes comedere, & mane deinde communicare. Similiter qui habet facultatem celebrandi post median noctem poterit se accommodare horologio pulsanti duodecimam, & celebrare; at post celebrationem non poterit velle etiam se accommodare alteri horologio, quod tunc temporis pulsavit undecimam cum dimidio, & perinde ac si non celebrasset eo die, velle iterum manè celebrare. Pariter in sententia docente anticipationem comestionis diebus esurialibus non esse peccatum lethale, poterit quis tempore Quadragesimæ post cœnam hodie factam meridie, audita duodecima hora noctis ab horologio A, velle cœnare pro alio die; sed post cœnam non poterit velle se accommodare horologio B

quod tunc temporis pulsavit undecimam cum dimidio, & perinde ac si non cœnasset pro secundo die, velle iterum cœnare meridie; aliter duplex cœna posset quotidie sumi singulis diebus Quadragesimæ: quare similiter obligatus ad officium recitandum, audito horologio A pulsante undecimam cum dimidio, potest velle Primam, & reliquas horas recitare pro die hodierno, non poterit tamen simul accommodare se alteri horologio B pulsanti duodecimam, & velle, quod per illam recitationem satisfiat pro recitatione debita die crastino. Multæ enim opiniones, quæ seorsim sunt probabiles, nullatenus sunt comprobabiles, ut proinde una electa non possit homo alteri se accommodare.

VII. Quod si quæras, quænam sint huiusmodi? Respondeo, quod sicut illa opinio dicitur probabilis, quæ nititur fundamento gravi, sive illud sit grave ab intrinseco, sive ab extrinseco DD. auctoritate, adeo ut spectatis omnibus experiatur intellectus vi quadam inclinari ad illi assentiendum, ut dicetur in expositione propositionis 3. Innoc. XI. Ità illæ opiniones dicuntur comprobabiles, quæ non solum seorsim, sed etiam conjunctim fundamento gravituntur, ita ut spectatis omnibus experiatur intellectus vi quadam ad complexum illarum inclinari, sive ob rationes intrinsecas, sive ob extrinsecam DD. auctoritatem. In casu autem nostro nemo est, qui experiatur se inclinari ad dicendum, posse obligatum ad horas eodem officio satisfacere duplici obligationi pro duplici die, quamvis spectata illa horologiorum varietate rationabiliter dicatur eadem recitatione posse alterutri obligationi satisfieri. ergo varietas ista horologiorum potest reddere ambas opiniones probabiles, non comprobabiles; idemque dicas in aliis exemplis adductis, in quibus manifestum est, quod, electa una opinione, non poterit homo amplius juxta alteram, etsi secundum se probabilem, operari. Hanc aliam regulam tradit Tamb. l. c. n. 17., quod quoties duæ opiniones sunt probabiles independentes à mea voluntate, tunc sint etiam comprobabiles; secus verò si sint probabiles dependentes à propria voluntate, ut quod pulsus primi, vel secundi horologii pertineat ad diem præsentem. Verum nisi hæc regula tandem aliquando ad regulam à nobis traditam reducat, petit principium, ut consideranti sit perspicuum.

PROPOSITIO XXXVI.

**Regulares possunt in foro conscientiæ
uti privilegiis suis, quæ sunt expresse
revocata per Concil. Tridentinum.**

S Y N O P S I S.

I. Thesis solum loquitur de Privilegiis à Tridentino revocatis expresse, puta quod non possint

Regulares citra Approbationem audire Confessiones Sæcularium. II. At videntur posse iis uti in foro conscientie, quia revocantur solum per clausulas generales. III. Et quia censentur revalidata à Bullis Pontificis. IV. Necnon viva vocis oraculo. V. Ac demum, quia Privilegia Regularium, utpotè Remuneratoria, non revocantur citra compensationem.

VI. Sed hæc nihil evincunt; quomodo enim hæc Thesis posset declarari scandalosa, si probabiliter posset suaderi? VII. Si Privilegia ista non essent revocata pro foro interno, nec pro externo.

VIII. Ex stylo Curie sufficienter hæc Privilegia revocantur per clausulas generales. IX. Viva vocis oracula etiam pro foro interno revocata sunt. X. Privilegia Regularium non sunt strictè Remuneratoria; unde non indigent compensatione, ut revocentur.

XI. Revocatio ista facta per Tridentinum viget; & obligat etiam, ubi Tridentinum non est receptum. XII. Idemque dicendum de Privilegiis Regularium, quæ solum implicitè à Tridentino revocantur.

I. Exponitur. Nonnulla Regularium privilegia Tridentinum revocavit expressè, addendo clausulam illam revocatoriam, *Non obstantibus privilegiis in contrarium, aut consuetudine immemorabili*: Alia verò revocavit duntaxat implicitè, vid. condendo legem oppositam privilegiis Regularium. Utrum hæc privilegia, quæ solum implicitè revocata sunt à Tridentino, adhuc perseverent? Affirmat Stieron., Rodriq. ref. 106. num. 14. cum Portel., Miranda, & aliis, eo nixi fundamento, quòd si voluisset ea Concilium revocare, addidisset, ut in aliis, clausulam revocatoriam. Rectène id asseratur, an secus, dicemus infra. Præsens confixa thesis solum loquitur de privilegiis expressè revocatis per Tridentinum: ut sit e. g. sess. 22., ubi Ordinariis locorum præcipitur, ne in privatis domorum Oratoriis patiantur aliquem privatim celebrare; & in sess. 23. cap. 12. quòd nemo ante vigesimum quintum ætatis annum ad Presbyteratum promoveatur, revocando Privilegium Minimorum, qui poterant vigesimo secundo anno Sacerdotio initiari; quod etiam poterant alii Regulares per communicationem privilegiorum. Sic sess. 23. cap. 15. præcipitur, ut nemo possit Sæcularium confessiones excipere, si Parochiali careat Beneficio, aut Episcopi approbatione: Et sess. 25. cap. 22. de Regularibus definitur, decreta illius sessionis ab omnibus Regularibus servanda esse, non obstantibus quibuscunque privilegiis in contrarium. De his itaque privilegiis expressè revocatis per Tridentinum opinati fuerunt nonnulli cum Henr. l. 6. cap. 10. lit. B., Rodr. t. 2. qu. 8. a. 9. Sà, Velasco, Aluise, Bruno, & aliis posse licitè iis Regulares uti, non quidem in foro externo, cum id vetitum fuerit à Greg. XIII.

ad vitandas dissensiones inter Episcopos, & Regulares, sed solum in foro conscientie.

II. Fundamentum primò erat, quia clausula illa generalis, quæ habetur in Tridentino, *Privilegiis quibuscunque quoad hoc penitus exclusis*, vel similis non sufficit ad revocanda Privilegia Regularium; tum quia ex privilegio Eugenii IV. facto Prædicatoribus, & ejusdem Eugenii IV., ac Leonis X. facto Benedictinis eorum privilegiis derogari non potest, nisi de illis fiat de verbo ad verbum expressa mentio, ut habet Rodr. t. 1. QQ. Regul. a. 6.; tum etiam, quia Privilegia, se habent tanquam inserta in corpore juris: hæc autem per clausulam generalem non revocantur, ut docent DD. passim.

III. Secundò, quia quamvis ea essent sufficienter per Tridentinum revocata, fuerunt postea à Summis Pontificibus revalidata, & integrum restituta: Siquidem Pius IV. confirmavit omnia privilegia Ordinis SS. Trinitatis, cum quo Mendicantes communicant, ut videre est apud M. Antonium de Hinojosa Ordinis Prædic. in Direct. Decis. Regul. V. Confirmatio, ubi hæc habet: *Hæc Bulla Confirmationis ostensa Academiae Salmantinae, DD. tum Theologi, tum utriusque Juris prudentes affirmarunt, posse Mendicantes vi hujus privilegii, non obstantibus recentis Concilii Decretis, uti omnibus privilegiis sibi jamdudum concessis*. Similiter Pius V., ut idem Auctor testatur, viva vocis oraculo Fratribus Minoribus omnia Prædecessorum privilegia, absque ulla restrictione, vel obstaculo Tridentini, in foro conscientie tantum, concessit 13. Maji 1568. Ac deinde idem Pontifex 18. Jan. 1570. motu proprio de novo concessit Ordini Prædicatorum omnia privilegia à suis Prædecessoribus indulta, & voluit pro expressis haberi, non obstantibus quibuscunque Apostolicis Constitutionibus. Et anno 1567. concesserat etiam Mendicantibus omnia privilegia a prædecessoribus concessa, ut videre est apud Quintanad. tr. 3. sing. 17.

IV. Neque obstat, quòd Gregor. XIII. in Bulla *In tanta rerum* ann. 1573. reduxerit omnia ad terminos juris communis, & Concil. Tridentini, revocando Constitutiones istas in contrarium. Nam esto revocaverit etiam illum motum proprium Pii V., de quo potest dubitari, non revocavit tamen illud viva vocis oraculum concedens Fratribus Minoribus privilegia per Tridentinum revocata in foro tantum conscientie; et enim, ut notat Henr. l. 6. c. 6. n. 6. Lezana, & Portellus, per revocationem privilegiorum non intelliguntur revocata viva vocis oracula; quia, cum revocatio privilegiorum sit odiosa, non debet ampliari ad oracula, quæ secundum propriam significationem non veniunt nomine privilegii, quo solum significantur privilegia scripta. Præterquamquod cum Greg. XIII. ea privilegia revocaverit ad tollendas dissensiones inter

Prælatos, & Regulares, videtur ea sustulisse pro foro tantum externo, ut docet Rodriq. cum aliis apud Lumbier. Quicquid etiam sit, an revocatio vivæ vocis oraculorum, prout à Pontificibus est facta, obliget in conscientia? quod nonnulli negant apud Peyr. t. 3. de Privil. cap. 12. nu. 1. ad Const. 18. Urb. VIII.; cum enim ea sit odiosa, interpretanda videtur ita, ut minime lædat quoad ejus fieri potest, atque adeo ita, ut solum obliget pro foro externo. Quibus adde, quod licet illud vivæ vocis oraculum etiam pro foro conscientie fuerit revocatum à Greg. XIII. in ea Bulla anni 1573., iterum tamen fuit ab eodem Pontifice confirmatum, & innovatum in Constitutione edita 10. Oct. 1575., qua confirmavit, & innovavit in favorem Minimorum omnia privilegia, & vivæ vocis oracula à Prædecessoribus concessa Ordinibus Mendicantium, ut notat idem Peyrinus loc. laud. nu. 33. Et quamvis deinde Gregor. XV. & Urban. VIII. omnia vivæ vocis oracula iterum revocarint; revocatio tamen ista, esto obligaret pro foro conscientie, at non videtur se extendere ad ea vivæ vocis oracula, quæ per confirmationem illorum factam in Constitutionibus Apostolicis transierunt in Privilegia Bullata, ut in casu nostro, juxta doctrinam Peyrin. l. c. Ex quibus videbatur posse Mendicantes uti privilegiis expressè à Tridentino revocatis in foro conscientie.

Confirmatur, quia Gregor. XIII. apud Gasparum Hurtado de Sacr. Ord. diff. 21. concessit Societati Jesu, ut pro foro conscientie uti possit privilegiis per Tridentinum revocatis; unde alii Regulares per communicationem Privilegiorum possunt iisdem uti.

V. Tertiò denique, quia privilegia Regularium, cum sint remuneratoria, & contractu firmata, quippe concessa in remunerationem obsequiorum, quæ Regulares Ecclesiæ præstiterunt, & non merè gratuita, revocari non possunt, nisi revocatio aperte cedat in bonum publicum, & simul fiat aliter compensatio conferendo aliquid æquivalens, ut docent DD. apud Sanch. l. 8. de Matr. disput. 33. Et ratio est, quia hujusmodi privilegia collata vi contractus transferunt in jus privilegiarii; & juri alieno ne ipse quidem Pontifex sine causa potest præjudicare: in casu autem nostro nulla apparet causa, cur privilegia Regularium remuneratoria revocentur etiam pro foro conscientie; nec videtur id cedere in bonum publicum; & dato quod in bonum publicum id cederet, non fuit à Tridentino data Mendicantibus ulla compensatio: ergo videntur non esse à Tridentino revocata pro foro conscientie.

VI. Ostenditur tamen falsitas, quia quæcunque adducuntur ad ostendendam revocationem privilegiorum expressè factam per Tridentinum esse aut nullam, aut pro solo foro externo, sunt umbratilis probabilitatis: ergo ex iis non

fit, quod possint Mendicantes uti in foro conscientie privilegiis expressè per Tridentinum revocatis. Antecedens probatur, tum quia, quæ adducta sunt in favorem istius sententiae, universim non habent multos Patronos, & communius DD. aliter sentiunt, ut mox dicemus; tum etiam à posteriori, quia si rationes pro ea sententia adductæ sufficienti pollerent probabilitate, non potuisset damnari tanquam scandalosa hæc propositio, quod possint Mendicantes iis privilegiis uti; quomodo enim poterit oriri scandalum, si quis juxta probabilem opinionem operetur?

VII. Confirmatur, quia communissimè DD. docent, privilegiis expressè per Tridentinum revocatis non posse Mendicantes uti pro foro externo: ergo idem dicendum pro foro conscientie. Probatur consequentia; idèò communiter docent ea esse revocata pro foro externo, quia sic fuit expediens in bonum publicum ad vitandas discordias inter Prælatos, & Mendicantes; atqui hoc pariter probat expediens fuisse, quod revocentur etiam pro foro interno: ergo pro utroque foro sunt revocata. Minor patet, nam si possent v. g. Regulares pro foro interno absolvere à reservatis Episcopo, vel sine Episcopi approbatione, aut alia hujusmodi præstare, nec consuleretur bono publico, nec vitarentur omnino, esto multæ vitarentur, dissensiones inter Prælatos, & Regulares: ergo expediens fuit, quod pro foro etiam interno privilegia isthæc revocarentur. Adde, hunc esse communem sensum legum Ecclesiasticarum, quod etiam pro foro interno, & non pro solo foro externo obligent, adeo ut censurari debuerit utraque illa propositio, quod præceptum jejunii, & præceptum servandi festa non obligent sub mortali, secluso contemptu, & scandalo: ergo lex ista Tridentini revocans Regularium privilegia obligat etiam pro foro interno.

VIII. Ad primam rationem in contrarium: Argumentum si quid probat, evincit, quod neque pro foro externo Privilegia Mendicantium sint revocata, quod non admittitur; quare ex usu, & stylo Curie dicendum sufficere ad revocationem privilegiorum clausulam illam generalem; præsertim quia, ut diximus in expositione propositionis 12., Urbanus VIII. apud Dia. p. 11. tr. 2. ref. 9. declaravit in Constitutionibus Apostolicis Regulares omnes comprehendere, nisi expressè excipiantur, quin iis profint clausulæ quæcunque in contrarium suis privilegiis superadditæ. Non requiritur itaque, quod privilegii fiat expressa mentio, ut revocetur; nec est verum, quod se habeant omnia Regularium privilegia tanquam inserta in corpore juris; ita ut non possint per clausulam generalem revocari, ut docet Suar. l. 8. de Leg. cap. 38.; aliter nec pro foro externo per hujusmodi clausulam revocarentur.

Ad secundam: Quidquid sit de Bullis illis Pii IV., & V., quæ si veræ essent, revalidassent privilegia etiam pro foro externo; dico oraculum illud Pii V. concedens Fratribus Minoribus privilegia antiqua pro foro conscientiae, sublatum fuisse à Greg. XIII. quippe qui non solum revocavit privilegia Mendicantium contraria Tridentino, sed etiam voluit omnia reduci ad jus commune; quod non fieret, nisi etiam oraculum illud revocasset. Præterea quia finis Pontificis in revocatione privilegiorum fuit ad vitandas discordias inter Prælatos, & Regulares, qui finis non cessaret adæquate, ut diximus, nisi ea etiam pro foro interno revocasset, ideo pro utroque foro ea revocavit: Et quod lex ista revocans privilegia, & oracula obliget pro foro conscientiae instar omnium legum Ecclesiasticarum, jam ostendimus. Quod autem Greg. XIII. deinde in favorem Minorum innovaverit privilegia, & oracula Mendicantibus concessa, non facit, quominus ea oracula non sublata deinde sint ab Urbano VIII. Quamvis enim Greg. XIII. in ea Constitutione expresse innovare generatim oracula, falsum tamen est, ut docet Bordonus tom. 2. ref. 31. nu. 5. quod ea oracula transferint in privilegium Bullatum, cum non mutant propriam oraculorum naturam, nisi specialiter in Bulla inserantur: propterea per revocationem omnium oraculorum factam ab Urbano VIII. communiter docent, omnia omnino vivæ vocis oracula corruisse. Præterquamquod in Confirmationibus Privilegiorum addi semper solet clausula illa, *Modò Sacris Canonibus, & Decretis Sacri Concilii Tridentini non adversentur*.

Ad Confirmationem dicendum, similiter oraculum illud ab Urbano VIII. fuisse revocatum, & antecedenter à Greg. XV.: uterque enim vivæ vocis oracula revocavit, quamvis Greg. XV. exceperit ea, quæ manu propria S. R. E. Cardinalium erant confirmata: quæ tamen Urb. VIII. non excepit.

IX. Ad tertiam dico cum Palao tr. 3. d. 4. p. 21. §. 2., & aliis apud ipsum, privilegium non dici Remuneratorium, nec exigere recompensationem, quando justis de causis tollitur, si solum in genere dicatur concedi ob merita privilegiarii; quia hæc mentio meritorum in genere fieri solet potius ob honorem privilegiarii, quam pro rei veritate: quare tunc dicitur Remuneratorium, quando exprimitur in particulari meritum aliquod, cujus intuitu privilegium adæquans tale meritum datur in remunerationem: & in eo casu dicitur privilegium istud esse contractu firmatum, & ita proprium privilegiarii, ut non nisi ob urgentissimas causas possit tolli; & tunc fieri debet compensatio, conferendo aliquid æquivalens. Privilegia autem Regularium non sunt in hoc stricto sensu remuneratoria; & ideo possunt ob commune bonum

tollī, quamvis nihil detur in compensationem: Sufficiente enim meritis præteritis Regularium respondent in remunerationem privilegia alia, quæ ulterius perseverant, simul cum privilegio illo, quod usque ad revocationem perseveravit, & deinde revocatur.

X. Inquirendum superest, An ubi Tridentinum non est receptum, possint Regulares saltem in foro conscientiae uti privilegiis per Tridentinum revocatis? Ad quod respondendum cum De la Cruz, & aliis negativè; quod ostenditur tum à posteriori, tum à priori: Et quidem à posteriori, quia propositio ista ab Alex. VII. proscripta ubique gentium est scandalosa, ut constat ex dictis in questione prodroma: ergo nusquam gentium possunt Mendicantes uti privilegiis per Tridentinum expresse revocatis; atque adeò hac lege Tridentini revocantis hæc privilegia obligantur etiam illi, qui Tridentinum non receperunt. Consequentia sequitur: quomodo enim esset scandalosa hæc thesis confixa ubique gentium, atque adeò etiam ubi non est receptum Tridentinum, si ibi liceret Mendicantibus uti iis privilegiis? quare ex proscriptione hujus propositionis legitime infertur à posteriori, quod antecedenter ad hanc proscriptionem id non liceret; & à fortiori post proscriptionem. Ratio deinde à priori est, quia ut privilegium revocetur, non requiritur consensus privilegiarii; licet enim privilegia non conferantur invitis, ab invitis tamen auferuntur; atque adeò etiam si Tridentinum alicubi non fuerit receptum, adhuc ibi censentur revocata privilegia Mendicantium, quæ in Tridentino revocantur expresse.

XI. Quod attinet ad privilegia solum implicitè per Tridentinum revocata, prout implicitè sess. 23. cap. 8. revocatur privilegium, quod Regulares possint extra tempora ordinari, & similia, communius docent, nec posse iis Mendicantes uti, ne in foro quidem conscientiae. Ratio est, quia Tridentinum condendo legem in contrarium illa implicitè revocavit. Præterquamquod, quamvis ea Privilegia non revocaverit expresse Tridentinum, revocavit tamen expresse Pius IV. ann. 1665. in Bulla *In Principis Apostolorum Sede*, quæ habetur in calce Concilii, ubi revocantur quæcunque privilegia, quæ Tridentini Decretis contradicunt. Neque dici potest, quod hujusmodi privilegia per innovationem, & confirmationem privilegiorum restituta sint Mendicantibus: Nam in iis confirmationibus addi solet clausula illa, *Dummodo Decretis Tridentini non adversentur*; ergo per confirmationes Privilegiorum non censentur restituta, atque adeò neque iis possunt Mendicantes uti in foro conscientiae, quicquid in contrarium docuerit Rodriq. cum Miranda, & Portello.

PROPOSITIO XXXVII.

Indulgentiæ concessæ Regularibus, & revocatæ à Paulo V. hodie sunt revalidatæ.

SYNOPSIS.

I. Paulus V. plurimas Regularium Indulgentias revocavit. II. Videbantur tamen restitutæ per Innovationes, & Confirmationes Indultorum factas à Sede Apostolica. III. Nomine enim Indultorum comprehenduntur Indulgentiæ. IV. Idemque Paulus V. eas Societati Jesu restituit.

V. Sed est inverisimile, ac falsum Indulgentias revocatas, ab eodem Pontifice statim esse restitutas. VI. Per innovationem generalem Indultorum non censetur Pontifex Indulgentias illas innovasse. VII. Esto vivæ vocis oraculo ea restituerit Societati Jesu incommunicabiliter, vivæ tamen vocis oraculo corruerunt.

VIII. Recensentur innumera Indulgentiæ ex antiquis, quæ non censentur à Paulo V. revocatæ. IX. Ad Indulgentias lucrandas sufficit opinionis probabilitas. X. Probabiliter Indulgentiam lucratur, qui illam ignorans ponit opus injunctum. XI. Ex immenso Indulgentiarum cumulo, quem possumus passim lucrari, non fit, animas omnes à Purgatorii lacu statim esse liberandas.

I. Exponitur. Paulus V., ut modum poneret innumeris Regularium Indulgentiis, anno 1606. antiquas omnes revocavit, & nonnullas de novo concessit; vid. Indulgentiam plenariam pro die ingressus in Religionem; necnon pro die, quo vota Religiosa nuncupantur; in articulo mortis, invocato saltem corde Jesu nomine; in Festo principali proprii Ordinis; eo die quo quis primam Missam celebrat; quam etiam alii Regulares lucrantur, si eidem Missæ interfint, aut eo die celebrent; iis etiam, qui per decem dies exercitiis Spiritualibus vacant; & visitantibus propriam Ecclesiam concessit Indulgentias Ecclesiarum Urbis, & Stationum, aliasque hujusmodi.

II. Quod autem attinet ad Indulgentias antiquas ab hoc Pontifice revocatas, docuit Rodr. ref. 77. num. 45. cum nonnullis Academiae Salmaticensis Magistris, eas jam esse revalidatas, atque a deo posse illis Regulares frui: Fundamentum erat, quia idem Paulus post præfatam revocationem anno 1609. confirmavit, ac innovavit, hoc est de novo concessit Fratribus Minoribus omnia antiqua privilegia, gratias, & indulta spiritualia, exprimens se illa confirmare, & innovare, prout confirmaverat Clem. VIII., qui apertè etiam Indulgentias concesserat: cum autem decretum innovans intelligendum sit jux-

ta naturam decreti innovati ex l. *In testam. ff. de condit. & demonstrat.* fit, quod etiam indultum Pauli V. intelligendum sit juxta formam, & tenorem Clem. VIII., qui expressè Indulgentias confirmaverat.

III. Confirmatur primo: quia Fr. Aloy. à S. Jo. testatus est, se ab eodem Paulo V. audivisse, quòd nomine Indultorum spiritualium, quæ Religioni Seraphicæ confirmaverat, intelligerentur etiam Indulgentiæ.

IV. Confirmatur secundò: quia Em. de Lugo in additione manuscripta Privilegiis Societatis V. Indulgentiæ §. 1. hæc habet: R. P. Claudius Aquaviva Generalis in Congregatione sexta Generali testatus fuit eundem Paulum V. postea Societati nostræ restituisse Indulgentias omnes virtute illius Bullæ revocatas: Ut proinde etiam per communicationem privilegiorum censerì debeant omnibus Regularibus restitutæ; unde Indulgentiæ omnes Regularibus concessæ, & à Paulo V. revocatæ, videntur jam revalidatæ.

V. Ostenditur falsitas ex Portello de Dub. Regul. V. Indulgentiæ num. 13., & aliis ab eo consultis: quia non est verisimile, Paulum V. post revocatas Regularibus Indulgentias statim voluisse eas iisdem restituere, cum nulla de novo affulserit ratio ad mutandam sententiam in re tam gravi: ergo non est præsumendum, quòd ex innovatione privilegiorum facta Fratribus Minoribus revalidatæ sint Regularibus Indulgentiæ antiquæ: præsertim, quia in confirmatione privilegiorum facta eodem anno ab eodem Pontifice Ordini B. M. de Mercede Redemptionis Captivorum, expressè excepit Indulgentias nuper revocatas.

VI. Confirmatur: In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus, ex Reg. 81. Juris in 6.: ergo quamvis omnia privilegia, & indulta spiritualia Paulus V. innovaverit Fratribus Minoribus, quæ Clemens VIII. antecederet confirmaverat, non proinde censetur innovasse etiam Indulgentias, quamvis has etiam Clem. VIII. confirmasset; quia in specie ea non esset verisimiliter concessurus post Bullam editam de eorum revocatione. Hinc patet solutio ad fundamentum oppositum.

VII. Ad Confirmationes, vel dicendum, quòd Paulus V. voluerit Indulgentias revocatas innovare solum in favorem Religionis Seraphicæ, & Societatis Jesu incommunicabiliter; cum non sit verisimile voluisse pro omnibus Regularibus eas statim innovare, ut ostendimus; vel dicendum ea oracula sublata esse per revocationem vivæ vocis oraculorum factam ab Urbano VIII. quicquid in contrarium dicat Bordonus ref. 81. qu. 14. num. 33. cum aliis, docens, revocationes vivæ vocis oraculorum non comprehendere Indulgentias, utpotè speciali nota dignas. Neque dicas per condemnationem hujus

propositionis Pontificem exercite revocare iterum illas Indulgentias, quas Paulus V. revocaverat, ac illas reddere invalidas relatè ad Regulares, quibus fuerant restitutæ. Nam propositio ista, quæ damnatur ut scandalosa, debet supponere, quòd ante condemnationem nullæ essent illæ Indulgentiæ; aliter quomodo posset damnari ut scandalosa, atque adeò falsa, si revera Indulgentiæ illæ fuissent revalidatæ? Ostendimus quippe in quæstione prodroma, non posse esse veram propositionem illam, quæ damnatur ut scandalosa, vel alia censura Theologica munitur à Pontifice loquente ex cathedra.

VIII. Notandum tamen ex Peyr., Quintanad., & aliis, quos retuli in Opusc. de Jubilæo pag. 447. in revocatione Indulgentiarum facta à Paulo V. non esse revocatas pro Regularibus, Primò Indulgentias olim concessas omnibus Christi fidelibus, qualis est v.g. Indulgentia plenaria ab Adriano VI. concessa apud Dia. p. 4. tract. 4. ref. 24. recitantibus *Angelus Domini* ad pulsum campanæ post solis occasum, cum non debeant Regulares in hoc esse deterioris conditionis, quam alii.

Neque secundo Indulgentias concessas Confraternitatibus Rosarii, Carmelitarum, Centurionum, Cordigerorum, & similium: Immo probabile est, quòd Regulares possint eas lucrari, quamvis non sint adscripti illis Confraternitatibus, neque earum insignia gestent; Sicuti, ut Fratres Minores v. g. lucrentur Indulgentias Religioni Carmelitarum concessas, non est opus, quòd isti Religioni adscribantur, aut ejus habitum gestent, sed sufficit, quòd ponant opera injuncta.

Neque tertio Indulgentias Regularibus concessas pro animabus Purgatorii, prout Pontifex declaravit apud Dia. p. 4. tract. 4. ref. 20. sicut etiam anno Jubilæi non suspenduntur Indulgentiæ pro defunctis.

Neque quarto Indulgentiam plenariam à Clemente VIII. concessam parentibus Regularium existentibus in Purgatorio, si pro illis Regularis celebret; cum hæc non sit concessa Regularibus, sed eorum parentibus.

Neque quinto Indulgentias concessas olim pro Sæcularibus Ecclesiis Regularium visitantibus; eas enim lucrari etiam possunt Regulares, utpotè Christi fidelibus omnibus, non solis Regularibus concessas, ut notat Portellus: Præsertim quia Indulgentiæ istæ locales potius sunt, quàm personales: indulgentiæ autem locales, etiam si pro solis Regularibus concessæ, non censentur revocatæ ex declaratione S. Congregationis anno 1615. apud Peyrinum de Subdito t. 1. in fine, & apud Angelum Lantuscum in Theatro Regularium. Propterea nonnulli cum eodem Lantusca apud Jo. Petrum Natalem num. 43. putant, non esse revocatam celeberrimam illam Indulgentiam, seu Indulgentiarum cumulum,

quem concessit Leo X. Minoribus, ut videre est in Comp. Privil. Soc. §. 3. vid., quòd si in propriis Ecclesiis recitent sexies Pater, Ave, & Gloria Patri, lucrentur Indulgentias omnes concessas Ecclesiis Romanis, Hierusalem, Compostellæ, & Portiunculæ, quia hujusmodi Indulgentiæ sunt locales. Verum quamvis hic Indulgentiarum cumulus prout concessus à Leone X. dicatur revocatus à Paulo V., revalidatus tamen fuit ab Urbano VIII. dummodo coram Venerabili recitentur illi sex Pater, & Ave &c., ut refert Rodriq. ref. 7. num. 47., & Quintand. in Append. tr. 4. dub. 2. num. 7. Neque obstat decretum Innoc. XI. de Apocryphis Indulgentiis editum ann. 1678. Nam ibi declaratur solum, nullius esse roboris Indulgentias Regularium à Paulo V. revocatas, nisi fuerint deinde Romani Pontificis auctoritate innovatæ, aut confirmatæ: hujusmodi autem est hic Indulgentiarum cumulus, & ideo possunt illum Regulares lucrari, necnon alias plurimas, quas in memorato Opusculo recensui.

IX. Illud hic inquirendum, Num sufficiat probabilitas opinionis ad Indulgentiam lucranda? Negant Bonac. Boss. de Jubil. sect. 4. causa 8., & alii apud Dian. p. 5. tr. 12. ref. 32. cum Indulgentiæ solum dependeant à voluntate concedentis, non ab opinione operantis: tantum enim valent, quantum sonant, idest, ut interpretatur Angelicus apud Gobat. cap. 44. quantum sonant conformiter menti, & arbitrio elargientis illas, & astringentis ad condiciones, & circumstantias, quas ipse censet rationabiles, non verò quas putat probabiliter esse attendendas qui Indulgentias lucratur: Propterea si revera Indulgentia aliqua non sit concessa, aut si præscriptum opus non præstetur, illam non consequimur; quamvis probabilissimum videatur eam esse concessam, vel opus præscriptum præstari.

Equidem tamen censeo cum Leandro, Quarta, & aliis non paucis apud Dia. p. 10. tr. 11. ref. 34. Opinionem probabilem aut circa concessiōnem Indulgentiæ, aut circa opera injuncta suffragari ad illam assequendam, quamvis opinio non concordet cum veritate. Ratio est, quia sicut ex Ecclesiæ benignitate suppletur à Pontifice jurisdictio, si ea fortè desit, non solum quando habetur error communis cum titulo colorato ex l. *Barbarius ff. de Off. Præt.*, sed etiam quando habetur de illa opinio probabilis, ut docent Suar. disp. 32. de Pœn. sec. 5. Sanch. l. 3. disp. 20. Less. cap. 29. num. 68. ita pariter suppletur Indulgentia ex benigna mente Pontificis, si ea fortè desit: quando quis sequitur opinionem probabilem de ea lucranda; utrumque enim confert ad universale bonum animarum: præsertim quia qui sequitur ductum opinionis probabilis, aut saltem probabilioris prudenter operatur, atque adeò juxta voluntatem Superioris, quæ

eo tendit, ut quilibet operetur rectè; non est autem verisimile Superiorem nolle sua voluntate assistere ei, qui rectè operatur, & juxta suam voluntatem: ergo incredibile est, quòd nolit, ut Jurisdictionem, ità etiam Indulgentiam impertiri ei, qui juxta opinionem probabilem operatur. Verum quidem est Indulgentias tantum valere, quantum sonant, h. e. quantum conformes sunt menti Pontificis illas concedentis; consonum tamen videtur eas esse conformes voluntati Pontificis, quoties lucraturus Indulgentias juxta probabilem opinionem operatur prudenter, & rationabiliter mentem illius interpretando ex verbis in Bulla expressis, aut ponendo opera injuncta juxta probabilem opinionem: atque adeò probabilitas opinionis ad Indulgentias lucrandas videtur conferre, etiamsi opinio non esset vera: quod fusiùs ostendebam in Opusc. de Jubil. q. 3. ar. 2.

X. Dubitatur etiam, An qui Indulgentiam ignorat, illam lucretur, si opus injunctum aliunde exequatur; puta si quis recitet *Angelus Domini* ad pulsus campanæ post solis occasum, ignorans lucrari posse Indulgentiam plenariam, vel putans esse hanc declaratam apocrypham ab Innoc. XI. qui tamen solum declaravit apocrypham hujusmodi Indulgentiam ut concessam à Clem. X. ad pulsus campanæ mane, meridie, & post solis occasum? Negant Corduba, Trullench., Rodr. apud Dian. l. c.; videtur enim lucraturus Indulgentiam debere habere intentionem saltem virtualem lucrandi illam, quin sufficiat interpretativa. Sed arbitror concedendum cum Leandro, Lugo, Layman, Molina, Salas, & aliis. Ratio est, quia Pontifex Indulgentiam concedens requirit quidem opus injunctum, non tamen requirit, ut fiat ex intentione lucrandi illam; sicut Ecclesia præcipiendo auditionem Missæ die festo, non præcipit, ut audiat ex intentione satisfaciendi præcepto; & idcirco qui audit Missam, ignorans, diem illum esse festum, atque adeò carens intentione satisfaciendi præcepto, adhuc præcepto satisfacit, ut docent communius.

Confirmatur ex Portello apud Dianam: Opera nostra satisfactoria satisfaciunt ex opere operantis, quamvis operans id ignoret, ut docent communiter Theologi: ergo etiam habetur satisfactio, & remissio pœnarum ex opere operato, seu ex applicatione satisfactionum Christi nobis facta per Indulgentias, si ponatur opus injunctum, quamvis id ignoretur; non secus ac in infante baptismum suscipiente habetur remissio pœnæ damni ex opere operato, quamvis illam ignoret; & in adulto sensibus destituto habetur pariter per Extremam Unionem remissio pœnæ sensus ab que notitia talis remissionis: ergo non requiritur intentio actualis, vel virtualis lucrandi Indulgentiam, sed sufficit habitualis, & interpretativa. Et ratio à priori est, quia ad

remissionem pœnæ non est necessaria notitia, nec acceptatio illius: propterea non raro Pontifex Indulgentiam plenariam largitur sensibus destituto: & animabus Purgatorii profunt nostræ satisfactiones, & Indulgentiæ, quas pro iis applicamus, quin sit necessaria illis notitia, vel acceptatio talis applicationis, ut docent Suar., & Lugo apud Dian. p. 11. tr. 5. res. 54.

XI. Oppones. Si hætenus dicta essent vera, perrari essent, præsertim Regulares, qui decedentes in gratia in Purgatorio torquerentur, aut per plures ibi dies detinerentur; innumeræ enim sunt plenariæ Indulgentiæ, quas Christi fideles, ac præsertim Regulares, lucrari possunt, & vix est, qui aliqua careat pro mortis articulo, & qui eam non lucretur; cum nihil aliud ad illam lucrandam desideretur, quàm Venerabile Nomen, saltem corde, invocare. Quod si fortè quis illam non lucretur, adhuc innumeræ sunt Indulgentiæ, quas pro animabus Purgatorii lucrari possunt fideles. Quod ut penè oculis subiiciatur, ponamus, ut communiter fertur, mille hominum millones de facto vivere, & hanc hominum multitudinem singulis viginti quinque annis variari, cum multi ultra, plurimi infra hanc ætatem decedant: hinc fit singulis diebus penè centum, & decem hominum millia emori, & nasci: Ex his autem, qui damnantur ob infidelitatem, aut hæresim, aut ob pessimè transactam vitam sunt plurimi; ex iis verò residuis, qui in gratia decedunt, plures Indulgentiam in mortis articulo lucrantes rectà ad cælum evolant, & qui flammis purgantibus addicuntur, sunt admodum pauci. Hinc eo temporis momento, quo D. Bernardus decessit, fertur juxta celebrem revelationem, ex triginta hominum millibus vita functis tres duntaxat Purgatorio fuisse addictos; ac duos tantum Patriam fuisse ingressos. Jam verò plenariæ Indulgentiæ, quæ pro liberandis animabus Purgatorii quoti die à fidelibus acquiri possunt, sunt innumeræ, adeò ut P. Antonius Natalis cap. 7. in solis Ecclesiis Romanis recenseat ut minimum octo, & triginta, quæ quotidie per modum suffragii applicari possint, quas Regulares etiam extra Romam visitando proprias Ecclesias lucrari possunt, quod etiam passim in aliis Ecclesiis conceditur etiam sæcularibus; & probabiliter pluries quoti die acquiri possunt pro defunctis, si pluries injuncta opera ponantur: Quomodo ergo fiet, quòd diù in Purgatorio animæ detineantur? Præsertim si vera sit sententia Suarii, Con., Val., Ledesmae, Trull. apud Dia. p. 5. tr. 12. res. 8. contra Cajet., Bonav. Cordubani, quòd Indulgentiæ pro defunctis applicatæ iis profint certò, & infallibiliter, cum non desit Divina promissio de remissione pœnarum per Indulgentiarum applicationem faciendā fundata in perpetua traditione Ecclesiæ, & in verbis illis Matth. 16. *Quodcunque solveris, &c.* Et tamen communis est persuasio, multas animas per

per secula, & fortè etiam usque ad diem Iudicii detinendas in Purgatorio; ut proinde confixa sit propositio 43. ab Alex. VII. dicens, *Annum legatum pro anima relictum non durat plusquam per decem annos*, perinde quasi nulla anima ultra id tempus ab iis flammis crucianda sit.

Huic non levi difficultati fieri satis debet ab omnibus, etiam negata qualibet Indulgentia: Certum enim est promitti à Christo D. nobis quicquid in suo nomine à Deo petatur; atque adeò cum ferè omnes petant à Deo remissionem culparum, ac poenarum, & vitam æternam, ferè omnes deberent salvari, quin superfit ulla poena in Purgatorio luenda. Idcirco autem non omnes culparum, ac poenarum remissiones obtinent, quia non omnes petunt sub circumstantiis debitis, idest cum debita humilitate, fiducia, perseverantia, & similibus. Idem dicendum in casu nostro; promissa enim est remissio poenarum per Indulgentias, dummodò cum debitis circumstantiis conferantur, & suscipiantur: Requiritur enim debita causa in elargiente, ut sit Dispensator fidelis mysteriorum Dei; requiritur etiam debita præparatio ad illas assequendas; requiritur quippe humilitas, fiducia in Christi sanguine, perseverantia &c. Quia tamen non semper dictæ istæ circumstantiæ adhibentur, ideò non semper Indulgentias lucratur; immo, ut ait Glossa in Clement. 1. de Reliq. & Venerat. SS. *Pauci admodum Indulgentias consequuntur*. Præterea, ut eas pro defunctis lucremur, requiruntur etiam plures aliæ circumstantiæ; requiritur enim, quòd à Deo pro illis acceptentur, cum non teneatur offensus acceptare satisfactionem, quæ ab alio offensoris nomine exhibetur: & ideò dicuntur Indulgentiæ applicari pro defunctis per modum Suffragii, petendo scilicet à Deo, quòd illis suffragentur. Verùm dato, quòd ad id Deus se obligarit, posito quòd voluerit, posse Pontificem conferre Indulgentias pro defunctis applicabiles, atque adeò, quòd certò, & infallibiliter defunctis prosint, si pro iis applicentur: adhuc requiruntur aliquæ circumstantiæ ex parte eorum, pro quibus offeruntur, inter quas Cajetanus l. c. putat illam esse, quòd scilicet defunctus in vita per pietatem, & curam erga mortuos meruerit Indulgentias sibi profuturas. Cum autem non rarò huiusmodi circumstantiæ desint, idcirco non pauci diutissimè in Purgatorio detinentur, quamvis innumera Indulgentiæ pro iis applicentur, ac innumera Sacrificia. Ex quibus omnibus id apertè colligitur, non esse lucrationem Indulgentiarum negligendam, sed curandum, ut quoad ejus fieri possit, cum debita præparatione, ac circumstantiis ad eas frequenter assequendas animum adjiciamus; sicut non est Oratio negligenda, sed connitendum, ut cum debitis circumstantiis, & frequentissimè ponatur, si volumus votorum esse compotes.

PROPOSITIO XXXVIII.

Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quamprimum est consilium, non præceptum.

S Y N O P S I S.

I. Videtur id esse Consilium, cum non utatur Tridentinum verbis præceptivis. II. Sæpe verba præferentia præceptum, aut sunt duntaxat directiva, aut obligant solum sub veniali. III. Saltem obligatio gravis in casu est dubia. IV. Dici potest, quòd solum detur ad id debitum convenientiæ, & honestatis.

V. At ex usu, & omnium consensu constat dari ad id gravem obligationem. VI. Universim lex obligat sub gravi, si materiam gravem contineat. VII. Hinc præceptum de præmittenda Confessione Communioni graviter obligat. VIII. Probabiliter tam hoc, quam præceptum, de quo loquimur, est Juris Ecclesiastici.

IX. Laici hoc præcepto Tridentini non obligantur, si absque Confessione, urgente necessitate, communicent in mortali. X. Nec Sacerdos, si communice instar Laicorum. XI. Et in aliis casibus. XII. Nec si culpabiliter celebret absque Confessione. XIII. Explicatur quid hic veniat nomine urgentis necessitatis.

I. **E**Xponitur. Trid. sess. 13. cap. 3. habet: *Quòd si necessitate urgente Sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur*. Villalobos, Ledesma de Euch. cap. 11. apud Dia. p. 2. tr. 14. res. 60. docuerunt, hæc verba non continere præceptum; cum neque habeatur ulla clausula indicans obligationem gravem, qualis esset, *Sub obtestatione Divini Iudicii*, aut similis, nec imponatur ulla gravis poena transgressoribus: sicut quando in Cap. *Omnia utriusque sexus* præcipitur annua Confessio, imponitur gravis poena transgressoribus, quamvis præcepto nulla gravis clausula addatur, dicitur enim: *Quilibet semel in anno confiteatur: alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Ecclesiastica careat sepultura*. Idem docuit Machadus lib. 2. p. 4. tract. 8.: Et hanc sententiam tamquam probabilem admittit Tamb. de Commun. cap. 1. §. 4., cum enim potuerit Concilium uti verbis imperativis indicantibus præceptum, & iis abstinerit, videtur potius voluisse adhortari, & dare consilium, quam imponere præceptum.

II. Confirmatur: quia ipsa verba significantia præceptum, qualia sunt *Cavete, Facite, Abstineant omnes, Nemo audeat*, & similia in nonnullorum sententia cum Cajetano, & aliis apud

apud Palaum disp. 1. de Leg. pun. 9. consilium duntaxat continent: & in aliorum sententia cum Sayr., Nav. solum continent præceptum sub veniali (esto Paulus, & Sanch. putent in materia grav. obligare sub mortali:) ergo à fortiori in casu nostro verba Tridentini, quæ non explicant imperium, probabiliter non continebunt præceptum, saltem sub gravi.

III. Adde quod in dubio de legis obligatione ex Sanch. lib. 6. cap. 4. num. 66., & Palao loc. cit. melior est conditio libertatis humanæ, quæ ab ea est immunis; & in dubio de gravi, an levi legis obligatione, non censetur lex obligare sub mortali, quia ex Reg. 39. Jur. in 6. *In penis benignior interpretatio est facienda*: propterea probabiliter videtur Tridentinum eo mandato aut non obligare, aut saltem non sub gravi.

IV. Neque obstat, quod Missale Romanum explicet illud Tridentini, *Quamprimum confiteatur*, dicendo, *Quamprimum debet confiteri*; quia nonnulli apud Palaum loc. cit. docent, quod verbum *debet* sæpè tantum importet debitum convenientiæ, & honestatis, non verò obligationem sub gravi: sicut ex Suar., & Vasq. apud eundem Palaum verbum *Oportet* neque significat semper obligationem gravem. Præterquam quod Rubricæ Missalis ex Lugo disp. 20. de Euch. num. 104., non obligant sub mortali, nisi aliquid contineant, quod vel ratione materiæ, vel aliunde sit grave. In casu autem nostro, non videtur esse grave inconveniens, quod Sacerdos post celebrationem cum debita contritione, ac dispositione peractam, differat usque ad sequentem celebrationem confiteri peccatum, cujus antea meminerat, quin potuerit præmittere confessionem de illo.

V. Ostenditur falsitas: quia universim leges, quamvis nullam clausulam contineant, quæ explicet gravem obligationem, & quamvis nullam pœnam imponant transgressoribus, obligant tamen sub gravi, quoties usus, & communis DD. consensus, qui est optimus legum interpret, censet illas sub gravi obligare, ut suprâ diximus in expositione propositionis 9.: & notant DD. communiter cum Præposito 3. p. q. 80. ar. 4. dub. 5.: Nec aliter leges de audienda Missa die festo, de jejuniis, & similes obligant sub gravi, nisi quia ita usus, & consensus DD. eas interpretatur: Atqui in casu nostro tam usus Ecclesiæ, quam Theologi omnes (uno, vel altero excepto, ut loquitur Lugo disp. 14. de Euch. sect. 7.) censent Tridentini præceptum graviter obligare; ergo ita dicendum.

VI. Præterquam quod universim lex censetur sub gravi obligare, ubi materia est gravis, sive in se, sive ratione finis, ob quem lex imponitur; eo quod præsumatur, quod legislator velit imponere obligationem materiæ consonam, nisi aliunde aliud colligatur: In casu nostro censent communius non esse levem materiam hujus le-

gis, ne scilicet Sacerdos, qui frequenter celebrat, facile judicet necessitatem urgere ad celebrandum sine prævia confessione peccati, & assuescat differre Confessionem peccati non manifestati in Confessione prævia; quod fert gravem irreverentiam Sacramento Eucharistico, ad quod ex precepto Divino non sufficit solam contritionem sine Confessione præmittere, ut in aliis Sacramentis vivorum sufficit: ergo lex ista Tridentini non est merum consilium, nec præceptum obligans sub levi, sed sub gravi. Quamvis autem in hac thesi proscripta non exprimitur, quod sit præceptum graviter obligans; nihilominus Præceptum antonomasticè sumitur apud Theologos pro præcepto obligante sub mortali, nisi desit materiæ gravitas; atque adeò lex ista, quæ communiter censetur præceptiva, dicenda est graviter obligare juxta materiæ gravitatem.

VII. Ex quibus corruunt quæcunque congeruntur ab Adversariis ad hanc gravem obligationem declinandam: Aliter posset etiam dici (quod nemo somniavit) præceptum de præmittenda Confessione Communioni obligare tantum sub levi, cum non addatur pœna gravis transgressoribus; & cæteroqui illud esse præceptum Ecclesiasticum, non Divinum, docent non pauci, quorum sententiam Suar., Less., Anicæ, Kon. apud Dia. p. 9. tr. 3. ref. 2. censent probabilem, quamvis putent oppositam esse communior, & probabilior.

VIII. Utrum autem præceptum, de quo loquimur, impositum Sacerdoti de confitendo quamprimum, si necessitate urgente absque prævia Confessione cum sola contritione de mortali celebraverit, sit Ecclesiasticum, an verò Divinum? disputant pariter Theologi apud Dianam loco laudato ref. 21. Communius docent cum Less., Præposito, Nugno esse juris Ecclesiastici, non verò juris Naturalis, aut Divini; cum neque jus naturæ obliget ad ponendam postmodum Confessionem, quæ erat antecederet ponenda; sicut non debet poni connaturaliter post formam dispositio, quæ erat ponenda antecederet; neque extet Divini præcepti ad id obligantis vestigium ullum. Ex quibus fit, ut notat Præpositus, quod, ubi Tridentinum non est receptum, non datur isthæc obligatio.

IX. Difficultas est primò, Num vi hujus præcepti solum Sacerdotes, an verò etiam Laici, qui ex necessitate cum peccato mortali prævia contritione communicant, teneantur quamprimum confiteri? Henr. lib. 8. cap. 45. num. 4. Sâ, Zanardus, Azor. apud Dia. ref. 27. obligant etiam Laicos; quia quamvis Tridentinum solum loquatur de Sacerdote celebrante; finis tamen præcepti militat etiam pro Laico, atque adeò uterque videtur obligandus: Cum enim detur Divinum præceptum de præmittenda Confessione Communioni, quod tam Sacerdotes, quam Lai-

eos obligat, qui urgente necessitate Confessionem omittit, tenetur ad illam statim ac potest, cessante illa necessitate; cum universim qui dispensatur in aliqua lege pro tempore necessitatis, soleat dispensari cum onere illam implendi statim ac potest; atq; adeò tam Sacerdos, quam Laicus, ne videantur præceptum de præmittenda Confessione Communioni spernere, ad illam obligantur post communionem, quamprimum possunt.

Verùm communissimè DD. cum Suar. disp. 66. sec. 7. Lefs. Gran., Leandro negant Laicos ad id teneri. Cum enim lex solum loquatur de Sacerdotibus, non est extendenda ad Laicos; tum quia in legibus positivis non tenet argumentum à pari; tum etiam quia dispar est ratio de utrisque; cum enim Sacerdotes frequenter celebrent, erat id iis specialiter injungendum, quippe iis majus periculum subest indignè communicandi. Præterquamquod facile est contingere, quòd in aliquo oppido Sacerdos non habeat alium Sacerdotem, à quo absolvatur; Laicus verò ferè semper habet Sacerdotem, saltem illum, à quo suscipit Eucharistiam, à quo possit ante Communionem absolvi. Falsum deinde est universim, quòd obligatus hic & nunc ad aliquem actum, si per accidens impediatur, teneatur deinde statim præceptum implere; nam obligatus ad communicandum in articulo mortis, si tunc impediatur, non tenetur deinde statim communicare: ergo Laicus obligatus ad Confessionem ante Communionem, si tunc careat copia Confessarii non tenetur deinde statim confiteri.

X. Ex quibus inferunt Villal., & alii communius, quòd neque ad id teneatur Sacerdos, si non celebret, sed instar Laicorum communicet; secus verò si communicet celebrando die Parasceves, aut perficiendo Sacrificium inchoatum ab alio, qui cogatur illud interrompere; tunc enim communicat Communionem non Laicam, sed Sacerdotalem, ut notant Suarez, & Vasq. cum Lugo hic num. 139.

XI. Utrum autem Sacerdos, qui præmisit jam Confessionem, & deinde recordatur alicujus mortalis, quin possit ad Confessarium redire, si necessitate urgente celebret, teneatur quamprimum deinde confiteri? Affirmant communiter cum Suar., Regin., Bonac. cum jam citra confessionem illius peccati ex necessitate celebret. Quamvis non nemo id neget apud Dian. ref. 26. quia Trid. solum videtur loqui de eo, qui absque ulla prævia Confessione celebrat, volens fortè reddere Parochos Rurales magis sollicitos ad quærendum Confessarium ante celebrationem Missæ, ne diù celebrent absque Sacramento Pœnitentiæ prætextu carentiæ Confessarii: Propterea iis tantum illud onus imponitur, qui nulla prævia Confessione celebrarunt, non verò iis, qui post Confessionem per acci-

dens recordantur alicujus mortalis: Immo fortè nec iis, qui absque Confessione, & absque conscientia peccati mortalis ad celebrandum accedunt, & dum celebrant, mortalis recordantur; ut iidem DD. docent, & alii cum Vasq. apud Lugo: sicut etiam qui post communionem recordantur peccati invincibiliter prius obliti, non obligantur illud quamprimum confiteri, ut docent communiter.

XII. Difficultas etiam est, An hoc præcepto confitendi quamprimum post Missam obligetur Sacerdos, qui culpabiliter celebrat absque Confessione? Affirmant aliqui cum Sylvio apud Lugo, necnon Viigers, & Zanardus apud Dianam ref. 26., quia hic magis est reus, quam Sacerdos, qui mortaliter deliquit, sed necessitate urgente absque Confessione inculpabiliter celebrat. Verùm communiter cum Suar., Fill., Lugo negant, quia præceptum hoc est impositum Sacerdotibus, qui prætextu necessitatis celebrandi diu differunt Confessionem, non illis, qui ex malitia omittunt Confessionem; cum istos jam urgeat Divinum præceptum confitendi: novum autem illud præceptum Ecclesiæ confitendi quamprimum esset illis nova occasio peccandi absque spe fructus; unde non debuit illis imponi (esto sint sacrilegi) cum non teneat in legibus positivis argumentum à minori ad majus.

XIII. Denique de hac necessitate sacrificandi, si adsit mortale, absque prævia Confessione disputant Theologi quærendo, Quænam illa sit? Conveniunt in hoc, quòd sit sufficiens caput ita sacrificandi, & Laicis communicandi, Primò si detur mortis periculum, nec detur copia Confessarii: Secundò, si Eucharistiæ susceptio omitti non possit citra gravem infamiam propriam, vel citra aliorum scandalum. Immo Sylv. Henr. Valen. & alii apud Dicast. tract. 8. disp. 7. dub. 8. putant, quòd etiam secluso scandalo, & infamia Sacerdos, qui Missam est exorsus, & Laicus, qui ad linteam Communionis accessit, non teneatur ad Confessionem, si tunc mortalis recordetur, vel tunc peccet, sed possit præmissa contritione communicare; idque ad vitandam irreverentiam, quæ haberetur in relinquendo locum illum, & actionem jam moraliter inchoatam: Tertiò, potest Sacerdos sic celebrare ad dandum Viaticum moribundo. Quare autem in hoc casu cesset obligatio præcepti Divini de præmittenda Confessione Communioni, non tamen cesset obligatio celebrandi cum Sacris vestibus, cum non possit ad dandum Viaticum celebrare Sacerdos sine vestibus Sacris, aut in una tantum specie, & probabiliter neque id possit, si non sit jejunos, ut nonnulli docent apud Lugo disp. 15. num. 67. Ratio videtur esse, quia reverentia Christo debita compensatur sufficienter per contritionem, ut docet Tamb. l. de Comm. cap. 1. §. 6. quod non habetur in aliis casibus. Quartò, Probabiliter

ex Lugo, Fag. apud eundem Tamb. potest sic Sacerdos celebrare, si non possit aliter aut ipse, aut alii satisfacere præcepto de Sacro audiendo: Idemque docet Henriq., si non possit aliter satisfieri præcepto Communionis Paschalis; quamvis ad id non teneantur, cum possint sequi opinionem oppositam probabiliorem, quod id non liceat. Et quod dicitur de habente mortale, dicendum etiam ex Vasq. & Lugo contra Kon., & Tamb. de habente excommunicationem; ubi enim non obstat peccatum, quod de jure Divino impedit Communionem non præmissa absolutione, neque obstat excommunicatio, quæ illam impedit jure Ecclesiastico. Denique Sylvester, Tabiena, Rosella, & alii apud Dicast. loc. cit. docent esse sufficiens caput solam magnam utilitatem, aut commoditatem, ut si Sacerdos sit pauper, & indigeat Missæ stipendio, vel si obligatione Capellanix teneatur celebrare, aut quid simile; quod tamen Swar., Valen., Henr. putant esse improbabile; cum hæc non aptè dicatur necessitas; quæ omnia, & his affinia probè discutit Fag. in 3. Præc. Eccl. lib. 3. cap. 9.

PROPOSITIO XXXIX.

Illa particula Quamprimum intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.

S Y N O P S I S.

I. Alii aliter illam interpretati sunt. II. Nequit importare, quod Sacerdos teneatur suo tempore confiteri; cum ad id aliunde teneatur. III. Nec dicitur confiteri quamprimum, qui spontè Confessionem differt V. G. per sex menses. IV. Hæc particula pro diversitate materiae diversam patitur temporis latitudinem. V. In casu nostro probabiliter significat intra triduum.

VI. Qui tamen prævidet intra triduum defuturam opportunitatem confitendi, tenetur prævenire. VII. Sic tenetur prævenire, si minus ante, saltem intra tempus præfixum; qui non potest aliter satisfacere præcepto Confessionis annuæ, & Communionis Paschalis. VIII. Quanta debeat esse distantia Confessarii, ut Sacerdos excusetur à Confessione præmittenda, aut quamprimum ponenda? IX. Sacerdos, qui urgente necessitate celebravit in mortali, nec tenetur vi hujus præcepti, nec potest adire deinde simplicem Confessarium, ut absolvetur à reservatis.

I. *Exponitur. Multifariam DD. particulam istam Quamprimum interpretati sunt, Fagundez 3. Præc. lib. 3. cap. 8. Moliæius, Binsfeldius apud Dian. p. 2. tract. 14. ref. 60. putant sufficere, si Sacerdos, qui cum conscientia*

peccati mortalis necessitate urgente, prævia contritione, sed non prævia confessione celebravit, confiteatur deinde cum primùm iterum celebraverit; atque adeo posse per plures menses confessionem differre. Alii ex opposito cum Henriq. lib. 8. cap. 45. num. 4. Soto, Viçt., Cano, Jo. Sancio in Sel. Disp. 32. docent teneri Sacerdotem statim, idest, ut interpretatur illos Diana, finita Missa, adire Confessarium, ut huic obligationi satisfaciat. Alii benignius cum Zanardo non obligant Sacerdotem immediatè eo ipso die, sed putant sufficere, quod non differatur Confessio per longum tempus, quod arbitrio prudentis viri spectatis circumstantiis determinari poterit. Lugo tamen, Garzias, Candidus, & alii cum Dian. p. 9. tract. 3. ref. 23. putant sufficere, si intra triduum confiteatur; additque Lugo, neque Molfesum, neque Binsfeldium à Diana laudatos, sed solum Fagundez docuisse sufficere, quod confiteatur cum primùm iterum celebraverit; atque adeo sententiam hanc, utpotè destitutam auctoritate, & ratione, rejiciendam esse tanquam omnino improbabilem, & laxam.

II. *Ostenditur falsitas: quia, ut notat Aversa de Euch. qu. 8. sec. 7., si hæc sententia subsisteret, rueret præceptum Tridentini imponens Sacerdoti huic, quod quamprimum confiteatur; nam independentè ab hoc præcepto tenetur Jure Divino suo tempore confiteri ante aliam celebrationem propter mortale nondum clavibus subiectum. Quare eodem modo obligaretur laicus, qui probabilius non ligatur hoc præcepto confitendi quamprimum, si ex necessitate communicet cum mortali absque prævia confessione, quam Sacerdos, qui eo obstringitur; cum uterque teneatur suo tempore peccatum illud confiteri.*

III. *Denique quis dixerit, quod Sacerdos hic quamprimum confiteatur, si per sex menses differat novam celebrationem; atque adeo post sex menses peccatum illud subjiciat clavibus in ordine ad absolutionem directam? Verum quidem est, quod non teneatur immediatè post communionem adire Confessarium, cum ly Quamprimum debeat sumi moraliter, non physice: debet tamen non differre diu Confessionem, ut possit intelligi, quod quamprimum satisfecerit huic obligationi. Regula Missalis explicat hoc verbum Tridentini, Quamprimum, dicendo, Cum primùm poterit, quod est dicere, Prima data opportunitate: ergo non poterit expectare usque ad novam celebrationem, si illa diu differenda sit, seu cum suo tempore Sacerdos confitebitur.*

IV. *Advertit autem Card. de Lugo disp. 14. de Euch. num. 161., quod hæc vox Quamprimum, Statim, Mox, Incontinenti, & similes non habeant certam, & determinatam significationem, sed ex diversitate materiae, de qua agitur, & ratio-*

tione circumstantiarum diversimodè sumantur : ut docent Juristæ communiter apud Cardinalem Tuscum in dictione *Mox* : propterea aliquid in una materia dicitur fieri statim, si fiat intra hebdomadam, vel mensem; immò si quis v. g. vo-veat ingressum Religionis, dici potest, quòd statim ingressus sit, dummodo intra spatium sex mensium ingrediatur ex Sanch. l. 4. cap. 14. num. 22. Et si stabile aliquod donetur domui Professæ Societatis, quæ debet illud quamprimum vendere, ut habetur in Constitutionibus p. 6. c. 2. l. E., dicitur illud quamprimum vendi, si vendatur intra decennium ex Lugo in Resp. Mor. l. 4. dub. 1., & Sanch. l. 7. c. 27. nu. 23., quia ex iisdem Constitutionibus temporis opportunitas non est excludenda. In alia verò materia non dicitur aliquid statim fieri, nisi fiat eodem die, aut hora, aut immediate: Sic in Rubricis Missalis dicitur, quòd Sacerdos, antequam consecret vinum, eleve Calicem ambabus manibus, ac statim deponat; non diceretur autem deponere statim, qui non deponeret immediate; & cum dicitur Jo. 10. *Et statim gallus cantavit*, non potest intelligi de cantu post aliquam horam: quare prudentis arbitrio judicandum ex circumstantiis, quanam temporis dilatio obstet, quominus aliquid dicatur fieri statim, seu quamprimum.

V. In casu autem nostro probabiliter ex Lugo, Candido, Trullencho, Bassio, Con., & aliis apud Dia. l. c. Sacerdos dicitur confiteri quamprimum, si intra triduum confiteatur: quia apud omnes Juristas, quòd sit intra triduum, dicitur fieri quamprimum, & continuo, ex l. fin. Cod. de Judiciis, & l. fin. Cod. de Errore Advocatorum, ut videre est apud Baldum, Feli., Mandosium: Sic præcipitur in Cap. *Eos, qui* de Sent. excomm. in 6., quòd absolutus in articulo mortis ab excommunicatione reservata, si convalescerit, quamprimum adeat ad Superiorem, aliter in censuram reincidat; non censetur autem reincidere, ut notat Lugo, si intra triduum datæ commoditatis ad Superiorem recurat; ex Sanch. verò l. 2. cap. 10. nu. 55. non violat præceptum deferendi libros hæreticorum ad Inquisitores, qui per bidduum illos retinet.

VI. Utrum autem qui statim finita Missa præsentaneum habet Confessarium, quem postea intra triduum non est amplius habiturus, teneatur illicò confiteri, nulla interposita mora? fuscè disputat Dicastil. disp. 9. de Euch. dub. 9. Affirmant tamen communiter cum Lugo, Candido, Garzia, Dia. l. c.; Universim enim, qui ad aliquem actum intra certum tempus obligatur, prævenire debet, si non possit deinde præceptum implere: Sic qui die festo diluculo tantum potest audire Sacrum, nullam deinde habens opportunitatem, tenetur in omnium sententia anticipare, & summo mane illud audire: Sic etiam ex Azor., & Nav. apud Dicastil. disp. 7. de Pœn. sect. 10., qui in principio diei timet

febrim, puta quartanam superventuram, aut aliud impedimentum, tenetur Officium ejus diei prævenire, & mane Vesperas, & Completorium recitare. Quamvis hac in re sit quædam controversia apud DD., & in opposita sententia sint Henr. Sotus, Sà, Canus, & alii putantes in hoc casu sufficere sic impedito, quòd recitet horas temporis non impediti; quia facultas anteverendi horas est privilegium favoris, quo nemo tenetur uti, non vinculum necessitatis; esto, ut notat Canus, si impedimentum apponatur voluntariè, tunc debeat Officium præveniri. Resolutio autem hujus difficultatis pendet ex eo principio inter DD. controverso, Nùm scil. præceptum cujuscunque horæ Canonice sit solum pro determinato tempore diei, ita ut solum ex privilegio possit ea anticipari, aut postponi; An verò substantia totius Officii intra latitudinem totius diei sit præcepta sub mortali, & substantiæ hujus præcepti adjuncta sit circumstantia, quòd scilicet quælibet hora suo tempore recitetur sub veniali, nisi detur causa excusans? Si dicatur primum, quòd ex privilegio tantum possint horæ anticipari, vel postponi, certè nemo tenetur anticipare horas, quas nequit suo tempore recitare, cum nemo teneatur uti privilegio; Sin autem recitatio totius Officii sit præcepta sub mortali intra latitudinem diei, ut docent communius, tunc certè prævidens impedimentum futurum debet totum officium anticipare, non secus ac debet summo mane Missam audire, qui prævidet futurum deinde impedimentum.

VII. Neque dicas, non paucos graves DD. apud Dicastillum, & Dian. p. 3. tr. 4. ref. 69. docere, quòd nemo teneatur prævenire ad satisfaciendum præcepto Ecclesiastico Confessionis annuæ, aut Communionis Paschalis: ergo neque tenetur Sacerdos prævenire confessionem in casu nostro ad satisfaciendum huic præcepto Tridentini, quòd pariter est Ecclesiasticum. Nam, ut advertit Dicastillo, nemo docuit non dari tunc obligationem præveniendi intra tempus à præcepto præfixum: proinde qui prævidet post diem Palmarum defuturam opportunitatem satisfaciendi præcepto Communionis Paschalis, in omnium sententia tenetur die Palmarum communicare: Et eodem modo tenetur in principio anni satisfacere præcepto annuæ Confessionis, qui prævidet impedimentum deinde superventurum: ergo etiam in casu nostro tenetur Sacerdos prævenire.

Illud solum in his præceptis Communionis, & Confessionis revocatur in dubium apud DD. An scilicet qui toto tempore Paschali est impeditus, teneatur ante illud tempus ad satisfaciendum præcepto communicare, & eodem modo antevertere Confessionem, qui prævidet impedimentum futurum pro toto anno insequenti? Nonnulli enim docent apud Dicastil. tr. 4. disp. 10. dub. 6. cum Antonino, Sylv. Med., Valen., Soto, & aliis

& aliis non paucis, quod præceptum Communionis Paschalis sit affixum illi tempori, non secus ac auditio Sacri diei festo; unde non teneatur anticipare, aut postponere Communionem, qui toto eo tempore impeditur: Alii censent tempore Paschali incipere, non tamen desinere obligationem; ut in eo, qui tenetur restituere, incipit obligatio restituendi statim ac habet rem alienam, nunquam tamen desinit, donec restituat; & in hac sententia impeditus toto tempore Paschali tenetur postponere, non anticipare Communionem: Alii demum putant communis, & probabilius, quod impeditus tempore Paschali, licet non teneatur præcepto Ecclesiastico ad communicandum alio tempore, teneatur tamen vi præcepti divini de non differenda diu Communionem; & juxta hanc sententiam tenetur anticipare, si aliter diu futurum sit, ut communicare non possit: Quæ doctrina militat etiam pro præcepto Confessionis, quæ ex Ecclesiæ præscripto debet poni quotannis, sed ex Divino præcepto non potest à peccatore diu differri. In casu tamen nostro certum est, quod, si Sacerdos non possit intra triduum confiteri, obligatio non expiret; unde debet statim ac potest Confessarium adire.

VIII. Superest hic inquirendum, Quanta universim debeat esse distantia Confessarii, ut Sacerdos habens conscientiam peccati mortalis excusari possit, quominus illum adeat, sive ante celebrationem, quam omittere non potest, prout tenetur ex Divino præcepto, sive quamprimum post talem celebrationem, prout vi hujus præcepti Ecclesiastici obligatur? Communiter cum Suar. Vasq. Bonac., Fagund., & aliis apud Dicastil. l. cit. docent, id relinquendum esse arbitrio prudentis viri, spectatis omnibus circumstantiis personæ, temporis, & loci. Aliqui putant, distantiam trium milliariorum universim excusare; sicut eadem distantia universim excusat à præcepto Ecclesiastico audiendi Missam. Verum in utroque casu ea est universalis regula: Quando distantia tanta est, ut sine magno incommodo non possit huic præcepto Ecclesiastico satisfieri, tunc præceptum non obligat; quia tamen aliquando potest esse magnum incommodum, etiam si distantia sit brevissima, vel ratione brevissimi temporis, vel ratione pluvix, vel ob periculum scandali, aut infamix, vel ob alia urgentia negotia, & obligatoria; ideò etiam brevis distantia potest aliquando deobligare; & viceversa distantia plurium milliariorum potest non deobligare, si ea evidenter non pariat magnum incommodum.

IX. Illud videtur hic advertendum, quod licet Sacerdos habens mortale reservatum, aut excommunicationem, si urgeat necessitas celebrandi, & solum habeat copiam Confessarii simplicis non habentis potestatem in reservata, tunc possit juxta varias sententias, quas fusè discutit Dicastil. tr. 4. disput. 9. dub. 7. vel omissa Con-

fessione cum sola contritione celebrare, vel præmittere solum Confessionem de non reservatis, vel præmittere Confessionem omnium, ita ut à non reservatis absolvatur directè, & à reservatis indirectè, & cum onere adeundi quamprimum Superiorem: Nihilominus hujusmodi Sacerdos, qui habens reservata caret copia cujusunque Confessarii, & urgente necessitate celebrat, si intra triduum habet deinde copiam solius Confessarii simplicis non habentis potestatem in reservata, nec tenetur ex hoc præcepto Tridentini, nec potest illum adire ad absolutionem accipiendam. Ratio est, quia, ut advertit idem Dicastil. num. 117. in tantum potest in primo casu dimidiari Confessio, & dari absolutio directà tantum de non reservatis, in quantum urget necessitas Communionis, ad quam jure divino debet præire Confessio; at in secundo casu neque hæc, neque alia urgens necessitas datur, unde possit dimidiari Confessio, quæ jure divino debet esse integra: ergo nullatenus potest à simplici Confessario absolvi; unde non ligatur hac lege Ecclesiastica Tridentini, nisi ad adeundum, quamprimum fieri poterit, Superiorem.

PROPOSITIO XL.

Est probabilis opinio, quæ dicit esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensualem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, & pollutionis.

S Y N O P S I S.

I. In hac Thesi non configitur sententia de parvitate materiæ in re venerea, etiam si confixionem mereatur, & in dubio sit, an fuerit olim à Clem. VIII. confixa. II. Osculum ob delectationem sensualem in hac Thesi dicitur esse solum veniale. III. Sed distinguendum inter oscula honesta ex benevolentia, & oscula ob delectationem. IV. Distinguendum etiam inter delectationem sensualem, & delectationem sensibilem; necnon inter parvitem materiæ in delectatione venerea, & in re ex objecto venerea.

V. Nititur hæc Thesis in eo, quod Apostolus non enumerat hæc oscula inter peccata, quæ excludunt à regno Dei. VI. Et quia D. Th. lethalem culpam agnoscit solum in osculis, quæ ad copulam ordinantur. VII. Oscula videntur indifferentia, ut ad bonum, vel malum finem ordinantur. VIII. Nec opponuntur bono prolis, ut fornicatio. IX. Nec est cur in his non sit danda materiæ parvitas.

X. Sed paralogizat, qui sic ratiocinatur; Siquidem isthæc oscula natura sua ad fornicationem ordinantur magis, quam delectatio morosa de fornicatione.

zione . XI. Apostolus ea vocat immunditias, quæ excludunt à Regno Dei . XII. Idemque dicendum de tactibus, & verbis amatoriis proximè provocativis delectationis venereæ . XIII. Quanam causa requiratur, ut licitè possint exerceri actiones hujus delectationis provocativæ? XIV. Quid de actionibus indifferentibus, quæ solent aliquando conspurcationem causare? XV. Quid de osculis more patrio, si prævideatur conspurcatio secutura? XVI. Distinguenda sunt actiones influxivæ graviter ad commotionem spirituum generationi deservientium ab influxivis leviter .

XVII. Apostolus, & D. Th. laudati ritè sunt interpretandi . XVIII. Oscula sunt indifferentia, non tamen si ob delectationem sensualem exerceantur . XIX. Opponuntur bono prolis, sicut delectatio morosa de fornicatione, XX. Secus verò oscula, & tactus ob delectationem sensibilem, sed non sensualem .

XXI. Quare in delectatione venerea non detur materiæ parvitas? XXII. Quid si quis putet opinionem oppositam esse ab extrinseco probabilem? XXIII. Num vacent culpa mortali oscula inter Sponsos, & Sponsas de futuro .

I. **E**xponitur, Non est idem inquirere, ut nonnemo docuit, Num osculum habitum ob delectationem veneream sit veniale; & Utrum in delectatione venerea detur parvitas materiæ? quamvis enim ex hoc, quòd in delectatione venerea non detur parvitas materiæ, rectè inferatur, osculum habitum ob hanc delectationem esse mortale, non proinde ex hoc, quòd hujusmodi osculum sit mortale, rectè inferitur, non dari materiæ parvitatem in re venerea: de facto enim Sanch. l. 9. de Matr. disp. 46. num. 7. multis cum communissima DD. ostendit, osculum ob delectationem carnalem habitum, nec non amplexus, & tactus esse mortalia, adeò ut Clemens VIII., & Paulus V. jussèrint denunciandos esse Inquisitoribus fidei asserentes in illis non contineri crimen lethale: At num. 9. subdit cum Armilla, Soto, Navar. id intelligendum esse, nisi in ea delectatione parvitas materiæ adfit: quamvis deinde, re maturius considerata idem Sanch. lib. 5. Summæ cap. 6. num. 12. moderationem hanc sapienter disertissimis verbis retractaverit, & fusè ostenderit ex D. Th., & Rebello de Just. p. 2. lib. 3. q. 19. sect. 3. delectationem veneream deliberatè quæsitam nunquam excusare à mortali ratione parvitatatis materiæ, tum quia ex Galeno l. 14. de Usu partium c. 9. hujusmodi delectatio oritur ex motu substantiæ feminis descendens ad partes obscenas ex commotione spirituum vitalium generationi deservientium, unde est quædam pollutio inchoata; tum etiam quia ob lubricitatem naturæ fert periculum proximum progrediendi ad majorem delectationem: sicut qui in præcipiti positus vult paucos gradus descendere, exponitur periculo proximo labendi ulterius; & quia qui amat pericu-

lum perit in illo, idcirco citra mortale admitti nequit deliberatè quæcunque modica venerea delectatio; quod docent etiam communissime. Quicquid autem sit, an Clem. VIII. sententiam oppositam damnaverit, de quo dubitant nonnulli apud Mendo in Epitome V. *Luxuria*; certum tamen est P. Claudium Aquavivam Præpositum Generalem Societatis Jesu præcepisse in virtute S. Obedientiæ, & sub pœna excommunicationis, Ne ullus è Societate publicè, aut privatim, non modò ut veram, vel probabilem, sed nec ut tolerabilem quidem doctrinam ulla ratione doceat, aut sibi placere significet, aut secundum illam consilium cuiquam det, scilicet in re venerea exiguum aliquam delectationem deliberatè quæsitam propter levitatem materiæ excusari à peccato mortali. Quod præceptum deinde Congregatio 9. Generalis decreto 24. iterum confirmavit.

II. Nihilominus non solum Caramuel, Aravio, & alii apud Dia. p. 7. tract. 11. ref. 28. contra communissimam excusant à mortali delectationem veneream modicam deliberatè quæsitam, sed etiam Martinus de Magistris, Javellus, Ledesma, Soto, & alii apud Sanch. l. c. putarunt osculum ob solam veneream delectationem habitum, secluso periculo consensus ulterioris, & pollutionis, vacare culpa lethali; quod in præsentì propositione ab Alex. VII. meritò damnatur.

III. Ubi advertendum cum Sanch. oscula, & amplexus ex benevolentia, & amicitia honesta habita juxta morem patriæ vacare omni culpa, cum in iis non sit turpitudine, sed castus amor, ut docet D. Thom. 2. 2. qu. 154. a. 4. Quòd si in iis motus sensualitatis, & delectatio venerea insurgat, sufficit quòd reprimatur, & nullus ei consensus præstetur. Oscula verò, tactus, & amplexus, qui fiunt ob delectationem veneream, non sistendo in ipsa, sed intendendo copulam, aut delectationem morosam de ista, vel cum periculo hujus delectationis, vel pollutionis, in omnium sententia non vacant culpa mortali. Solum itaque docuerunt nonnulli, osculum habitum ob delectationem veneream, seu carnalem, ac sensualem, sistendo in ipsa, nec intendendo copulam, aut de copula voluptatem, nec exponendo se periculo ulterioris consensus, aut pollutionis, esse duntaxat veniale ob materiæ parvitatem.

IV. In eo autem distinguitur delectatio venerea, seu sensualis à delectatione merè sensibili, quòd illa sentitur in carne cum commotione spirituum subservientium generationi circa partes libidinosas, & ideò vocatur etiam delectatio carnalis: At delectatio sensibilis est illa, qua solum placet tactus, vel visus v. g. proprii corporis, vel alieni, absque ulla libidine, ob proportionem, & connaturalitatem cum organo tactus, vel visus, ut quando tangitur res blanda v. g. felis, holosericum &c. vel quando videtur res pulchra, ut pulcher equus, pratum, quæ

quæ naturaliter delectant, vel quando mater osculatur infantem suum. Porro delectatio ista tactiva, ut tactiva, seu sensitiva, procul dubio culpa vacat, si non ordinetur ad malum finem, & non exponat hominem periculo delectationis sensualis; unde si ea tantum delectatio habeatur, tangendo v. g. alterius manum, aut faciem pulchram aspiciendo, aut congressum animalium, solum in his actionibus haberetur veniale, si fiant ex levitate animi, aut curiositate, & periculo duntaxat levi, & remoto delectationis carnalis; ut docet Mendo l. c. in Epitome, & Paulus t. 3. t. 16. d. 5. q. 9. cum Fill. apud Tamb. l. 7. c. 8. §. 1. Neque hoc esset dari parvitatem materiæ in delectatione venerea, sed parvitas materiæ daretur solum in re venerea, hoc est in actionibus istis venereis duntaxat ex objecto. Idemque verum esset, si osculum inter virum, & mulierem haberetur ex ea tantum delectatione sensibili. Quia tamen moraliter impossibile est, quod huiusmodi oscula fiant ob delectationem sensibilem, & non habeatur etiam periculum proximum delectationis sensualis, idcirco non est practicè probabile, quod huiusmodi oscula vacent lethali culpa.

V. Quod attinet ad osculum habitum ob delectationem carnalem, de qua est in præsentī sermo, sistendo in ipsa absque periculo ulterioris consensus, & pollutionis, fundamentum asserendi, quod esset solum veniale, fuit Primò, quia Apostolus docens, quæ à regno Christi excludunt, atque adeo sunt mortalia, recensuit solum fornicationem, non delectationem veneream, quæ non sit de ipsa fornicatione, dicens ad Ephes. 5. *Omnis fornicator, aut immundus, aut avarus non habet hereditatem in Regno Christi.*

VI. Secundò, quia D. Th. 2. 2. qu. 154. ar. 4. docet, tunc amplexus, & oscula esse libi linosa, & mortalia, quando ad delectationem copulæ experiendam referuntur, unde malitiam moralem osculi, & tactum reducit ad delectationem morosam de ipsa copula.

VII. Tertiò: Oscula, & tactus sunt de se indifferentia, aliter non possent in signum benevolentiae adhiberi; ergo in tantum sunt mala moraliter, in quantum ad fornicationis delectationem ordinantur, atque adeò si ad illam non ordinantur, non sunt saltem graviter mala.

VIII. Quartò: Ideò fornicatio est intrinsecè mala, quia opponitur bonæ educationi prolis; in osculis autem ob meram delectationem veneream habitis, hæc oppositio cum bona prolis educatione non reperitur: ergo non participant malitiam fornicationis, quamvis ad illam naturam sua ordinantur, atque adeò non sunt graviter peccaminosa.

IX. Quintò: Quoties actio non est mala, nec est mala delectatio, quæ oritur ex illa, quippe quæ naturaliter consequitur; sed oscula de se non sunt mala, cum possint ex casto

amore prodire: ergo nec est mala delectatio carnalis, quæ inde consequitur, nisi ad ulteriorem consensum, vel ad pollutionem inducat.

Denique quia, ut ratiocinatur Caramuell. c. in aliis materiis, puta in furto, in dehonoratione parentum, datur materiæ parvitas excusans à mortali: ergo etiam in delectatione venerea deliberatè quæsitæ, qualis videtur esse ea, quæ in osculis percipitur, si non inducant ad consensum ulteriorem: quamvis enim ea sit inchoata pollutio, est tamen inchoatio remota, & levis, non proxima, & gravis; & quamvis illam admittens subsit periculo ulterioris consensus, subest tamen de se periculo levi, non gravi, atque adeò non contrahit malitiam mortalem.

X. Ostenditur nunc falsitas: Primò, quia ex dictis Clem. VIII., & Paulus V. apud Sanch. l. 5. cap. 6. num. 12. iusserunt Inquisitoribus fidei denunciari asserentes in osculis ob meram delectationem veneream habitis non contineri culpam lethalem. Secundo, quia delectatio, seu complacentia deliberata de objecto mortali, puta de homicidio, de furto, & similibus semper est mortalis; atqui osculum, cui annectitur delectatio venerea, fert complacentiam deliberatam de objecto mortali, nempe de fornicatione, ad quam talis delectatio, & commotio spirituum generationi subservientium natura sua ordinatur: ergo huiusmodi osculum, amplexus, & tactus mortalem culpam continent, etiam secluso periculo consentiendi in ipsam fornicationem, & secluso periculo pollutionis. Quod autem natura sua huiusmodi oscula, & tactus ad fornicationem ordinantur, constat, tum quia iis bruta se præparant ad congressum; tum quia magis ad copulam disponunt, quam delectatio morosa de illa; atque adeò si delectatio isthæc morosa in omnium sententia est mortalis, à fortiori oscula, & tactus. Tertiò, Prohibita fornicatione censetur prohibitum quodcumque immediatè ad illam disponit; nam universim interdicta re aliqua, censetur interdictum id, per quod ad illam devenitur, ex l. *Oratio* de Sponsalibus: & idcirco est graviter prohibita delectatio morosa de ipsa copula, quia ad illam immediatè disponit: atqui magis ad fornicationem disponit osculum habitum ob delectationem veneream in ipsa sistens, quam delectatio morosa de ipsa fornicatione, ut patet: ergo à fortiori huiusmodi osculum graviter ab ipsa natura prohibetur.

XI. Hinc Apostolus ad Ephes. 5. dicit: *Fornicator, aut immundus, aut avarus non habent hereditatem in Regno Christi, & Dei*; nomine autem immunditiæ (ut notat Cyril.) veniunt oscula, amplexus, & omnia alia ad luxuriam spectantia; & idcirco communissimè huic sententiæ adstipulantur DD. cum D. Thom. 2. 2. q. 154. a. 4. apud Sanch. l. 9. d. 46. n. 7.

Quod ex eo manifestius evincitur, quia com-

munissimè etiam omnes docent, in delectatione venerea non dari materiæ parvitatem ob rationes, quas præmisimus, quia scilicet ea est quædam inchoata pollutio, & quia ob lubricitatem naturæ nunquam est sine periculo labendi in consensum ulteriorem; ac demum quia delectatio ista, quamvis modica, est quædam complacentia de ipsa copula, ad quam natura sua ordinatur; ut proinde solum possit esse venialis ex actus indeliberatione, & inadvertentia, non secus ac ipsa delectatio morosa de copula: quare sicut delectatio, quamvis modica v. g. de homicidio, de fornicatione, de furto, si sit deliberata, continet in omnium sententia culpam lethalem; ita etiam delectatio venerea, quamvis modica, si sit deliberatè quæsitæ, quippe quæ est delectatio de ipsa fornicatione, ad quam immediatè disponit natura sua.

XII. Ex quibus omnibus sequitur, non solum oscula esse graviter peccaminosa, si fiant ob carnalem delectationem, quæ ex osculis oritur, etiam secluso periculo ulterioris consensus, & pollutionis, sed etiam amplexus, tactus, & verba amatoria proximè ad eandem delectationem provocativa; idque verum est, etiam si tactus non fiant immediatè supra carnem, sed fiant supra vestem; sicut etiam si tangatur ob eundem finem canis, aut aliud animal. Sequitur etiam idem dicendum de aspectibus erga objecta proximè ad eandem delectationem inducentia.

XIII. Ubi notandum, quòd illæ actiones, quæ proximè ad delectationem sensualem, immò etiam ad conspurcationem, & immunditiam inducunt, possunt licitè poni, data sufficienti causa honesta, secluso periculo consensus; ut potest chirurgus mederi etiam pudenda mulieris, si aliter ea curari non potest: At seclusa causa sufficienti, & gravi juxta gravitatem periculi, cui quis exponitur, poni nequeunt actiones, quæ proximè inducunt ad eas delectationes, etiam si homo proponat iis non consentire; propterea nequit homo iis comœdiis v. gr. interesse, quæ maximè provocant ad delectationes carnales, cum periculum iis consentiendi sit grave; & qui amat periculum peribit in illo: Qua de causa aspectus etiam mulieris deliberatus in iis partibus, quæ excitant spirituum generationi servientium commotionem, nisi ex rationabili causa cohonestetur, est graviter peccaminosus ob grave, & proximum periculum consentiendi in delectationem, quam naturaliter causat.

XIV. Verum quidem est, quòd non teneatur homo abstinere ab actionibus de se indifferentibus, quamvis soleant in ipso etiam pollutionem, nedum commotionem spirituum causare, si non adsit periculum consensus; v. gr. non tenetur homo abstinere ab equitatione, à cubatione supina, aut alia hujusmodi actione de se indifferenti, quamvis non rarò cau-

saverint in ipso etiam pollutionem. Et ratio est, quia esset grave onus abstinere ab omnibus actionibus de se indifferentibus. At actiones, quæ de se, & ex natura sua, & non per accidens inducunt hos effectus, ut sunt oscula, tactus, verba amatoria, aspectus, comœdiæ, picturæ, & alia hujusmodi, in iis circumstantiis, in quibus de se, atque adeò fere semper in omnibus graviter, & proximè carnales delectationes excitant, non dicuntur actiones indifferentes, sed intrinsecè malæ, nisi ex fine apto cohonestentur; eo modo, quo est intrinsecè malum mederi verenda mulieris, nisi hujusmodi actio in chirurgo cohonestetur à necessitate talis curationis, & simul absit periculum consensus.

XV. Quare osculum v. g. fratris cum sorore, aut aliud, quod sit more patrio in signum benevolentiae, etiam si commotionem magnam spirituum excitet, & delectationem carnalem inducat, non continet culpam, cessante periculo consentiendi; eo quod à fine honesto cohonestetur, & Deus speciali modo assistat ei, qui ob rationabile motivum aliquali illi periculo se exponit, juxta illud Psalmi 97. *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis*; Custodit enim Deus homines, & mandat eos ab Angelis custodiri, si in viis suis ambulent, hoc est si in actionibus debitis se exercent, non tamen si ambulent in viis iniquitatis, exercendo actiones indebitas: Propterea osculum v. g. habitum inter solum, & solutam, quod à debito fine non cohonestatur, cum excitet de se spirituum commotionem, quæ causat naturaliter delectationem, exponit hominem periculo proximo consentiendi in illam, & ideo de se est graviter peccaminosum. Et ratio ulterior est, quia in tantum oscula ex fine benevolentiae habita more patrio non sunt intrinsecè mala, quamvis prævideatur in iis commotio spirituum, & pollutio, dummodo absit periculum consensus, quia ordinantur ad finem honestum, & ab ipso cohonestantur: idemque dicas de omnibus actionibus utilibus, in quibus prævidetur pollutio secutura citra periculum consensus, ut sunt sæpè curatio vulnerum in partibus verendis, auditio Confessionum, studium de rebus turpibus causa docendi, allocutio foeminarum causa pietatis, vel urbanitatis, & similes, in quibus veneret spiritus accendi solent. At oscula, tactus, aspectus, comœdiæ, verba amatoria carent fine honesto, cum de se nullum alium effectum causent, quàm excitare spiritus venereos, & ad delectationem carnalem inducere: ergo de se sunt intrinsecè mala, & graviter peccaminosa, quoties proximè, & graviter hanc spirituum commotionem excitant, & multò magis, si causent pollutionem, cum non desit de se proximum periculum consensus.

XVI. Distinguendæ tamen sunt actiones malæ

la leviter influxivæ ad commotionem spirituum, & pollutionem, ab actionibus graviter influxivis, nam si leviter sunt influxivæ, ut nonnulli aspectus mulierum, nonnulli tactus, nonnullæ comædiæ, & lectiones librorum obscænorum, nonnulla verba amatoria, v. gr. dicendo, Cor meum, Anima mea, ob solam vanitatem, & ad conciliandum vanum amorem, communius docent cum Vasq., Salas, Lessi., Bonac., apud Dia. p. 2. tr. 1. ref. 31., & Tamb. l. 7. c. 3. §. 5. nu. 50. quod non excedant culpam venialem, quamvis in iis prævideatur etiam pollutio secutura, dummodo absit periculum consensus, aut grave scandalum; contra verò si tactus, aspectus, verba amatoria, lectio librorum, oscula, & similes actiones de se, & non per accidens sint graviter ad spirituum commotionem, & ad pollutionem influxivæ, tunc in genere luxuriæ non vacant culpa mortali, si desit necessitas urgens eas exercendi, ut notat Sanch. l. 9. disp. 45., esto absit periculum consensus in pollutione, quæ prævidetur secutura. Immo communius etiam docent cum Dia. p. 1. tr. 7. ref. 65., quod non solum actiones leviter influxivæ in pollutionem, atque adeò in genere luxuriæ leves careant culpa mortali, si prævideatur pollutio, & non intendatur, nec subsit periculum consensus; sed etiam actiones mortaliter malæ, sed non in genere luxuriæ, ut sunt crapulæ, nimius potus, non contrahunt malitiam gravem spectantem ad luxuriam, si prævideatur ex iis pollutio secutura citra periculum consensus: Et ratio est, quia de se non ordinantur ad pollutionem, & ideò de se non graviter, sed leviter ad illam concurrunt.

XVII. Ad rationes in favorem propositionis hujus proscriptæ adductas respondetur facile: & quidem ad primam, diximus Apostolum nomine immunditiæ, quæ à Regno Dei excludit, intelligere hujusmodi oscula; non secus ac in omnium sententia intelligitur etiam delectatio morosa de fornicatione.

Ad secundam: D. Th., ut advertit Sanch. l. 9. d. 46. n. 20., vult oscula, & amplexus esse libidinosos, & graviter mortalia, si vè dirigantur ad delectationem fornicationis ab osculante, si vè ad illam dirigantur ex natura ipsius osculi; sicut est osculum in casu nostro habitum ob delectationem veneream.

XVIII. Ad tertiam: Oscula, & tactus de se sunt indifferentia; verum tactus, & oscula, quæ ob delectationem carnalem exercentur, non sunt indifferentia, sed mortaliter mala: quod ab Adversariis etiam dicendum, qui volunt ea esse saltem venialiter mala, & non indifferentia; Sunt autem mortaliter mala, non propter delectationem sensibilem, quæ naturaliter percipitur ex contactu rei organo sensus proportionatæ, sed propter delectationem sensualem, & veneream, quæ suapte natura ad copulam ordinatur.

XIX. Ad quartam: Per hoc quod hujusmodi oscula participant malitiam copulæ, quatenus natura sua ad illam ordinantur, sequitur, quod etiam de se bono prolis opponantur, non secus ac delectatio morosa.

XX. Ad quintam: diximus osculum de se non esse malum, & ideò delectatio sensibilis, & tactiva ut tactiva, non est mala; at osculum habitum ob delectationem carnalem de se est malum, & ideò delectatio venerea, quæ non consequitur ex osculo secundum se, sed ex tali osculo, est etiam mala: Quare delectatio quoties continet se intra limites sui objecti, ab illo sumit suam bonitatem, aut malitiam; quando verò transit ad aliam delectationis speciem, nempe luxuriæ ad copulam ordinatæ, tunc malitiam suam sumit ab illa specie, ad quam transit.

XXI. Ad ultimam, ostendimus jam in delectatione venerea non dari parvitatem materiæ, sicut non datur in odio Dei, in blasphemia, in omnia: Universim enim quoties integra malitia objecti reperitur tam in re parva, quam in re magna, tunc peccatum eam malitiam imbibens non potest esse veniale ex parvitate materiæ, sed solum ex in deliberatione consensus, aut ex inadvertentia; atqui in delectatione venerea reperitur tota malitia impuditiæ, si vè ea delectatio parva sit, si vè magna; non secus ac in delectatione morosa, si vè duret per instans, si vè per horam: ergo non datur in istis materiæ parvitas. Quamvis enim delectatio modica sit inchoatio pollutionis levis; at in hac etiam inchoatione stat integra malitia fornicationis, ut ostendimus; atque adeò independentem à periculo ulterioris consensus, & pollutionis, est graviter peccaminosa, si deliberatè admittatur. Et ratio à priori est, quia cum omnis delectatio venerea fiat per commotionem spirituum, & seminis resolutionem, quod per venas, & arterias ad partes obscænas deducitur, ut notat Rebel. p. 2. l. 3. q. 19. ex Hippocrate, Galeno, & Aristotele; idcirco omnis delectatio venerea ex natura operis, atque adeò saltem virtualiter ex natura etiam operantis, ordinatur ad seminis emissionem extra actum conjugalem graviter illicitam; & consequenter ipsa etiam ex suo fine intrinseco est graviter illicita: Cum enim natura sua sit medium ad aliquid intrinsecè malum, non potest esse deliberatè volita, quin virtualiter etiam, & implicite intendatur id, ad quod per se ordinatur: quare quælibet delectatio venerea, quamvis modicissima, deliberatè quaesita continet culpam lethalem.

XXII. Adde tamen hinc, osculum habitum ob delectationem carnalem, quæ ex ipso oritur, secundum se annexi delectationi non modicæ; atque adeò etiam si in delectatione venerea daretur parvitas materiæ, adhuc hujusmodi osculum secundum se est graviter peccaminosum. Unde sit, quod si quis se accuset de

osculis ob delectationem veneream habitis tanquam de venialibus, nec velit sententiam istam habere ut falsam, & improbabilem, & nullatenus in praxi sequendam, nullatenus sit absolvendus; Sicut neque erat absolvendus ante condemnationem hujus propositionis, postquam Clem. VIII., & Paulus V. jusserunt denunciari asserentes sententiam hanc esse probabilem. Contra verò si quis doctus accuset se de modica delectatione venerea tanquam de veniali ob levitatem materiæ, nolens habere ut omnino improbabilem, sicut est, sententiam negantem in re venerea materiæ parvitatem, ductus ab auctoritate extrinseca DD. illam docentium apud Sanch. l. c., huic non est deneganda absolutio, ne à Confessario quidem Societatis, qui juxta præceptum laudatum P. Claudii sententiam istam non modo ut veram, aut probabilem, sed nec ut tolerabilem habet: Sic enim responderunt Revisores Romani Societatis ad Provinciam Gallobelagicam nomine P. Generalis 15. Jan. 1659. apud Platel. t. 2. nu. 52. Et ratio est, quia Confessarius nequit absolutionem negare Pœnitenti disposito: pœnitens autem est sufficienter dispositus sequendo opinionem, quam ipse putat probabilem ob sufficientem auctoritatem extrinsecam, etiamsi Confessarius illam putet improbabilissimam, dummodo non constet, aut ex evidentia rationum, aut ex definitione Ecclesiæ, quòd ea sententia non sit probabilis; cujusmodi est in casu sententia admittens parvitatem materiæ in re venerea: ergo non est neganda huic pœnitenti absolutio, quamvis nolit acquiescere rationibus, & sententiæ Confessarii.

XXIII. Illud controversum est hac in re, Num scil. oscula ista ob delectationem carnalem habitata ortam ex ipsis osculis vacent culpa mortali inter sponso, & sponsas de futuro? Affirmat Sanch. l. 9. d. 46. nu. 47. cum aliis plurimis, dummodo absit periculum consensus in copulam, aut pollutionis; quia scil. cum sponsalia sint initium matrimonii, excusant à mortali hanc delectationem, quæ est quædam inchoatio copulæ. Verius tamen videtur negandum cum Henr. l. 11. c. 19. & aliis; in tantum enim ea oscula sunt interdicta solutis sub mortali, quia iis est interdicta copula, cujus oscula illa sunt initium: atqui pariter sponso de futuro est interdicta copula: ergo iis etiam interdicuntur sub mortali hujusmodi oscula, & amplexus ad captandam carnalem delectationem ordinati: Sicut etiam communiter cum eodem Sanch. disp. 47. contra nonnullos, prohibetur illis sub mortali delectatio carnalis de copula habenda tempore matrimonii, quæ omnia solum in conjugibus vacant mortali culpa; eo quod his permessa sit ipsa copula, ad quam ordinantur.

PROPOSITIO XLI.

Non est obligandus concubinarium ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinari, vulgò *Regalo*, dum deficiente illo nimis ægrè ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficilè inveniretur.

S Y N O P S I S.

I. *Occasio proxima materialis peccandi tunc solum non est fugienda, quando aut physicè, aut moraliter vitari non potest.* II. *Ea quippè tunc solum est involuntaria.* III. *Magnum incommodum, quod excusat ab observantia legis positivæ, non sufficit ad excusandum à lege naturali.* IV. *Periculum peccandi proximum debet reddi remotum saltem moraliter, si non possit physicè.* V. *Non sufficit propositum non peccandi, nisi etiam proxima peccandi occasio tollatur.*

VI. *Docuit Jo. Sanc. posse Concubinam retineri, si ea sit valde utilis.* VII. *Sicut potest nova famula advocari, quamvis subsit aliquod periculum, dummodo detur propositum non peccandi.*

VIII. *At universim nisi detur impossibilitas moralis tollendi occasionem peccandi proximam, atque adeo ejiciendi Concubinam, ea est tollenda.* IX. *Quare non sufficit ad eam retinendam, quòd sit valde utilis.* X. *Non est absolvendus, qui potest, & non vult proximam peccandi occasionem deferere.* XI. *Illicitum pariter est occasionem peccandi directè quærere pro bono temporali, aut etiam spiritali nostro, vel proximi.*

XII. *Lex positiva de audiendo Sacro, de jejunando non exigit valde grave incommodum, ut deobliget, sicut lex naturalis de fugiendo periculo proximo peccandi.* XIII. *Si nequeat absque gravi incommodo tolli physicè proxima peccandi occasio, tunc non est voluntaria, nec intenditur, sed solum permittitur; redditamen debet orationibus, aliisque mediis opportunis occasio moraliter remota.* XIV. *Si nova famula esset eodem modo proxima peccandi occasio ut est Concubina, nullatenus posset de novo advocari.*

XV. *Non solum vitari debet periculum peccandi certum, sed etiam probabile.* XVI. *Absolvi potest semel, ac iterum, qui proponit occasionem peccandi tollere, antequam tollat; Consultius tamen est absolutionem differre.* XVII. *Differenda simpliciter est absolutio, quando non potest physicè tolli proxima peccandi occasio, si non affulgeat emendatio, aut spes emendationis.*

I. **E**Xponitur. Hæc propositio est Jo. Sanc. d. 10. n. 20. ubi quamvis cum communissima doceat non dari obligationem fugiendi

occasionem peccandi proximam materialiter, si ea aut physicè, aut moraliter, hoc est sine valde magno incommodo inducente impossibilitatem moralem, vitari non possit; ex hac tamen verissima doctrina absurdissimas infert conclusiones, videlicet, quòd concubinarium non teneatur concubinam ejicere, si ejiciendo non possit recuperare centum aureos, quos illi mutuos dedit; aut si amittat lucrum temporale in negotio, cui illa est necessaria: Additque non tenei concubinarium ad illam ejiciendam, si ea deserviret ad oblectamentum, vulgò *Regalo*, quia scilicet benè epulas ministrat, sine quibus nimis ægrè vitam transigeret concubinarium, & similis famula difficilè inveniretur. Immo vult etiam, quòd ob easdem causas possit concubinarium ejectam concubinam iterum ad famulatum admittere, quantumcunque metuat labendi periculum, dummodò adsit propositum non labendi. Et in eadem sententia videtur esse Joseph ab Ortu apud Dia. p. 4. tr. 4. res. 165. qui occasionem peccandi proximam putat non esse tollendam in aliis similibus casibus, in quibus vera nulla subest impossibilitas moralis amovendi, ac proinde datur obligatio illam vitandi; quandoquidem qui non vitaret, diceretur nolle, non verò non posse illam vitare, unde deneganda illi esset absolutio; ut constat ex proposit. 61. ab Innoc. XI. proscripta, quæ habet: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult cmittere; quinimò directè, & ex proposito querit, aut ei se ingerit.* Inconcussum enim est apud DD., quòd circumscripta aut physica, aut morali impotentia fugiendi proximam occasionem, ea omninò fugienda sit, quin sufficiat quæcunque causa utilis, aut honesta, ut possit homo in ea versari, nec licitum sit eam querere, aut etiam retinere pro bono etiam spirituali, nedum temporali nostro, aut proximi. Quod pariter constat ex proposit. 62. Innoc. XI. in qua dicitur: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit; & ex 63. quæ habet: Licitum est querere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.*

II. Ut rem hanc tanti momenti dilucidè discutiamus, præmittendum, Occasionem Proximam dici illam, in qua quis frequenter peccat; Remotam verò, in qua rarò. Ex quo fit, ut possit aliqua occasio esse uni proxima, alteri remota, si vid. ille, non hic, frequenter in lapsum inducatur, aut putet se inducendum. Porro hæc proxima occasio alia est Voluntaria, quæ scil. potest tum physicè, tum moraliter deferri; alia Involuntaria, quæ scilicet aut est physicè necessaria, ut cum quis in eodem carcere habitat cum concubina; aut necessaria moraliter, quando scil. aut sine peccato, aut sine valde gra-

Pars I.

vi incommodo deferri non potest, ut quando mancipium, vel famulus obstrictus ex iustitia ad inserviendum cohabitatur cum domestica secum peccante, vel quando filius familias teneatur cohabitare cum Patre ad illum sustinendum, & consimilem habet ibi domesticam, quam non potest ejicere; vel si non possit munus aliquod, aut artem, vel mercaturam, in qua frequenter peccavit, sine valde gravi incommodo deferre, ita ut illud subire vires humanas superet, unde dicatur esse moraliter impossibile occasionem illam proximam vitare. Hujusmodi autem valde grave incommodum censetur esse, si v. g. vita discrimini evidenti esset exponenda, si viro honorato incurrenda esset gravis infamia, si familia honesta ad mendicitatem esset redigenda.

III. Quòd occasio peccandi remota non sit deferenda, certum est apud omnes; oporteret enim, ut loquuntur Theologi ex Apostolo 1. ad Cor. 5. ex hoc mundo exire. Præterea quòd occasio proxima voluntaria sit deferenda, est pariter certum; nomine autem occasionis voluntariæ venit illa, ad quam vitandam non cogimur valde grave incommodum subire; quando enim incommodum non est hujusmodi, ut redigat nos ad miseriam, tenemur potius illud subire, quàm esse in discrimine peccandi, & incurrendi reatum odii Divini, ac pænæ æternæ: *Melius enim est, ut habetur Matth. 18. in vitam ingredi debilem, vel claudum, quàm duas manus, vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum.* Verum quidem est, quòd periculum non levis incommodi excuset nos à lege positiva, puta jejunandi, audiendi Sacrum, quippe quæ ex benignitate legislatoris cum gravi incommodo non obligat; at lex naturalis utpotè indispensabilis, puta de non fornicando, blasphemando, &c. obligat etiam cum vitæ discrimine; & ideo ut deobligemur à fugiendo periculo illam transgrediendi valde grave incommodum requiritur, quod sit morti, vel miseriæ proximum. Ubi advertendum, periculum peccandi aliud esse certum, aliud probabile, & utrumque si oriatur ab extrinseco, coincidit cum occasione proxima peccandi; unde quæ dicimus de occasione proxima peccandi, dicas etiam de periculo sive certo, sive probabili, orto scil. ab extrinseca occasione, & non à pravo habitu interno, aut à propria fragilitate.

IV. Quòd attinet ad occasionem peccandi proximam involuntariam, sive ea sit physicè, sive moraliter tantum necessaria, certum pariter est apud omnes, quòd non teneamur illam vitare materialiter, cum nemo ad impossibile teneatur; & impossibilitas etiam moralis dicitur absolutè Impossibilitas, ut proinde etiam moralis impossibilitas excuset à tollenda materialiter occasione proxima peccandi; quia periculum peccandi secundum se non est peccatum,

I 3

sed

sed solum est proxima dispositio ad peccandum. Nihilominus tenemur hanc eandem occasionem peccandi vitare formaliter; hoc est periculum illud peccandi, quod secundum se spectatum, & materialiter sumptum est proximum, & certum, aut saltem probabile, tenemur orationibus, jejniis, frequentia Sacramentorum, & aliis mediis spiritualibus reddere periculum remotum; unde ea occasio, quæ materialiter sumpta est proxima, debet iis mediis moralibus reddi formaliter, seu moraliter remota. Et ratio est evidens, quia, ut dicitur Eccl. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*: Ubi DD. advertunt, quod amans periculum non pereat per illud, sed in illo, quia ipse amor periculi peccatum est.

V. His præmissis ut certis, remanet inquirendum, Num occasionem de se proximam materialiter sumptam, quam sine valde gravi incommodo vitare possumus, atque adeo voluntariam, teneamur omnino vitare, an verò sufficiat proposito non peccandi se munire, quando non leve incommodum subeundum est in ea deferenda? Hac in re opinatus est contra sensum communem Jo. Sanchez l. c. non esse vitandam; atque adeo non esse obligandum concubinarium ad ejiciendam concubinam in iis casibus, vid. si non possit aliter recuperare centum aureos illi mutuò dados, aut si ea necessaria sit ad lucrandum in aliquo negotio, aut si non possit facile invenire aliam famulam, quæ benè ministret epulas, sine quibus ægrè vitam transigeret; ac propterea locet concubinarium hunc esse absolvendum, dommodo proponat non amplius peccare; eo quod occasionem illam proximam non dicatur propriè velle, sed tantum permittere ad detrimentum vitandum: Immo addit idem Auctor cum Vivaldo apud Dia. p. 2. tract. 6. ref. 45., quod hic toties quoties sit absolvendus, etsi nullus profectus appareat.

VI. Fundamentum hujus erroris videtur esse, quia in communi sententia exercens officium v. gr. fabri, puta ferrarii, sive lignarii, quamvis sit dives, non tenetur die jejunii ab opere cessare, ut possit jejunare; neque ille, qui properat ad nundinas, tenetur iter interrompere ad audiendum Sacrum die festo, si interim occasio elabatur: ergo neque tenetur concubinarium ejicere concubinam, si ea sit valde utilis ad lucrandum in aliquo negotio; & à fortiori non est ejicienda, si sit utilis ad oblectamentum, quatenus sine illa ægrè vitam transigeret concubinarium, & aliæ epulæ magno tædio illum afficerent, quia oblectamentum in his circumstantiis est majoris momenti, quam quodcunque lucrum temporale.

VII. Confirmatur, quia ad hujusmodi oblectamentum percipiendum fas est cuique famulam aliquam de novo advocare, quamvis subsit labendi periculum: ergo si potest novam concubinam admittere, quidni poterit etiam anti-

quam retinere cum eodem periculo, esto hæc prius fuerit concubina? Ex quibus fieret, non esse negandam absolutionem ei, qui hujusmodi occasionem proximam retinet in his circumstantiis, si verè proponat non peccare; quia cum hujusmodi proposito verè accedit ad Sacramentum sufficienter dispositus, & si milles cum eodem proposito redeat post lapsum, milles videtur absolvendus, quamvis nullus profectus appareat; Sicuti potest non solum septies, sed etiam septuagies septies, juxta verba Christi Dom., absolvi, qui in eadem peccata relabitur.

VIII. Ostenditur tamen horum omnium falsitas; Et primò quidem, quod occasio proxima peccandi materialiter sumpta, sicut est concubina domi, tolli debeat omnino, nisi detur impossibilitas aut physica, aut moralis eam tollendi, adeò ut non sufficiat ad eam retinendam, quod sit occasio lucri, aut causa damni, quod non sit valde grave, morti, aut miseriæ affine, ex eo evincitur, quia si non detur impotentia aut physica, aut moralis tollendi occasionem proximam, seu periculum peccandi, hujusmodi periculum est voluntarium: ergo est peccaminosum; qui enim amat periculum, peribit in illo; atque adeò peccat. Hinc Christus Dominus Matth. 18. dixit: *Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te*. Vult itaque Christus Dom. quod etiam oculos, seu ea, quæ maximè diligimus, & præ oculis habemus, à nobis abjiciamus, si scandalizent, seu sint occasio ruinæ spiritualis; *Melius est enim cum uno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis*.

IX. Ex quo sequitur primò, concubinam ejiciendam esse in casibus à Sancio adductis, quia in iis casibus occasio peccandi est voluntaria, atque adeò peccaminosa; damnum enim illud, quod ex ejus ejectione subitur, non est adeò grave, ut refundat impotentiam moralem, ac reddat occasionem illam proximam peccandi involuntariam. In eo tantum casu, ut notat Mendo in Epit. V. *Occasio*, posset concubinam retinere ad repetendos ducentos aureos mutuò dados, quando concubinarium esset in extrema necessitate, cui non posset alia via occurrere; Cum enim in hoc casu damnum esset valde grave, reddens moraliter impossibilem concubinæ ejectionem, posset firmiter proponens non consentire, jejniis, ac orationibus munitus ingredi ejus domum, & eam inducere ad solvendum. Quod si moraliter certum esset se fore peccaturum, si illuc intraret, teneretur mortem ipsam præeligere, quam ingredi ejus domum, ac ponere se in hac morali certitudine peccandi.

X. Sequitur secundò, negandam esse absolutionem ei, qui in proxima hujusmodi occasione peccandi versatur, quamvis dicat firmissimum habere propositum non peccandi. Ratio est, quia

quia hoc ipsum nolle occasionem proximam peccandi tollere, peccatum est; unde propositum illud non peccandi non est efficax, nec universale, cum non se extendat ad tollendam peccandi occasionem, quam debet ille tollere, atque adeo sine debita dispositione accedit ad Sacramentum. Propterea jure merito proscripta fuit ab Innoc. XI. propositio illa 61. quod scilicet absolvi possit, qui in proxima peccandi occasione versatur, quam potest, & non vult omittere.

XI. Sequitur tertio, ad retinendam proximam peccandi occasionem non sufficere quancumque causam utilem, aut honestam, nec posse eam queri directe pro spirituali, aut temporali bono nostro, aut proximi; quod pariter constat ex propositionibus 62., & 63. ab Innoc. XI. proscriptis. Et ratio est, quia hujusmodi causæ non efficiunt, quominus ea occasio sit voluntaria, atque adeo peccaminosa; *Quid enim prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?* ut habetur Matth. 16. Quod si minimum animæ detrimentum non est subeundum pro toto Mundo lucrando, multò minus pro bono quocunque, sive temporali, sive etiam spirituali periculum peccandi subiri poterit, quando in eo ipso periculo peccatum habetur, & animæ jactura, quoties est voluntarium; cum de hoc dicatur Eccl. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo.*

XII. Ad rationes in contrarium adductas dicendum, evidens esse discrimen inter leges positivas jejunandi, seu audiendi Sacrum, & inter legem naturalem vitandi periculum peccandi: Illæ quippe non exigunt valde grave incommodum ad deobligandum, sed sufficit, quod sit non leve, puta ne damnum temporale non levis momenti subeatur, aut ne lucrum non leve amittatur: lex tamen naturalis fugiendi periculum peccandi etiam cum his incommodis obligat. Quod ex eo fit perspicuum; nam si quis adeundo ad nundinas habeat periculum peccandi proximum aut in itinere cum malis sodalibus, aut in termino, tenetur certè nundinas non adire, & lucrum quod sperat, amittere; quamvis ad id non teneatur, ut possit Sacrum audire, si interim ea occasio elabatur. Et ratio à priori est, quia auditio Sacri, jejunium, & alia hujusmodi, quæ legibus positivis præcipiuntur, non sunt ad salutem præcisè necessaria, & ideò legislator non vult ad ea cum magno incommodo obligare; at fuga ab eo, quod est intrinsecè malum, est præcisè necessaria ad salutem; & idcirco lex naturalis obligat etiam cum magno incommodo ad fugiendum adhuc periculum incurrendi in id, quod est intrinsecè malum.

XIII. Neque dicas, quod si tenemur vitare occasionem materialiter proximam peccandi, cum incommodo gravi, teneamur etiam illam vitare cum incommodo gravissimo, nempe cum

periculo mortis, miseriæ, infamiæ: sicut leonem sævientem cum quovis incommodo vitare debemus.

Nam quando incommodum est gravissimum, tunc non dicimur periculum peccandi velle, sed permittere, & inviti subire, ut habet Basil. in Constit. Monast. dicens: *Qui urgente aliqua causa, & necessitate se periculo objicit, vel permittit se esse in illo, cum tamen alias nollet, non tamen dicitur amare periculum, quàm invitatus illud subire, & ideò providebit Deus, ne in illo pereat.* Disparitas autem inter periculum peccandi in casu nostro, & periculum incidendi in leonem sævientem, est, quia possumus orationibus, jejuniiis, aliisque mediis periculum peccandi proximum reddere remotum, & ad id tenemur; aliter etiam cum periculo vitæ periculum peccandi fugiendum est.

XIV. Ad confirmationem: Certè non est idem periculum secundum se peccandi cum nova famula advocata ad epulas conficiendas, ac peccandi cum concubina; si tamen in aliquo casu periculum peccandi cum nova famula sit proximum, certè non poterit advocari ex eo præcisè capite, quod sine illa epulæ ab aliis præparatæ magno tædio hominem afficerent; solumque in extrema necessitate posset advocari, sicut etiam concubina ad eas epulas conficiendas retineri; dummodo orationibus, aliisque mediis efficiatur, ut periculum illud de se proximum evadat remotum: Sicut potest etiam concubina, cessante scandalo, retineri, si vel ob deformitatem, aut ægritudinem, aut aliunde periculum reincidendi omnino cessavit, ut habet Palaus, & alii apud Dia. p. 2. tr. 16. ref. 45. Quamvis hac in re nemo facile debeat sibi persuadere, quod periculum reiniciendi cessaverit; incedit enim per ignes suppositos cineri dolo.

XV. Mendo l.c. dicit ex Gobat. tr. 7. num. 526. & Caram., quod si detur utrinque probabilitas prudens, te fore peccaturum, & te non fore peccaturum in tali occasione, non tenearis ab ea abstinere; quia sicut in aliis opinionibus certò probabilibus, ita in hoc casu poteris formare judicium practicum te non fore peccaturum, atque adeo conscientiam certam, quod non tenearis periculum istud sub mortali vitare. Equidem verò huic opinioni solum subscribo, si probabilius sit te non peccaturum; secus vero si sit æquè probabile utrumque, & multò magis, si sit probabilius te peccaturum. Et ratio est, quia ex communi DD. consensu contra Caramuelem, & alios paucos apud Cardenas diff. 40. c. 2. num. 13., non solum periculum peccandi certum, sed etiam probabile fugiendum est, non secus ac occasio peccandi proxima; in casu autem nostro habetur periculum probabile, eo ipso quod probabiliter judicatur peccatum fore, quamvis simul probabiliter judicetur peccatum non fore: ergo etiam in casu

nostro periculum peccandi fugiendum est, si æquè probabile sit peccatum fore, & multò magis, si id sit probabilius. Addo tamen majorem causam requiri, ut possit quis excusari à vitando periculo peccandi certo, quàm à vitando solum probabili (præsertim si detur etiam probabilitas de non futuritione peccati) & consequenter quando peccandi periculum aut physicè, aut moraliter vitari non potest, pluribus præfidiis jejuniorum, ac orationum muniri debet ad reddendum remotum tale periculum, qui versatur in periculo de se certo, quàm qui versatur in periculo duntaxat probabili.

XVI. Dubitatur hic, an possit absolvi, qui in occasione peccandi proxima versatus est, antequam illam tollat: præsertim si in alia Confessione id promissit, & deinde non stetit promissis? Nonnulli cum Con. disp. 8. de Pœn. num. 133. Fill., Azor., Sanch. putant absolvi non posse extra casum necessitatis: Immò Cardenas diss. 40. cap. 5. ar. 4. num. 108. putat id colligi ex propositione 61. Innoc. XI. ubi damnatur, quòd absolvi possit, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere. Et ratio videtur esse, quia qui ad Sacramentum Pœnitentiæ accedit, antequam occasionem illam tollat, censetur eam nolle ejicere, atque adeò sine debito proposito efficaci non peccandi de cætero accedere; quandoquidem in hoc ipso, quòd occasio peccandi non tollatur, quando potest tolli, peccatur. Neque obstat, quòd dicat habere propositum tollendi: Nam si solum proponit illam tollere de futuro, & non statim tollit, eo ipso vult de præsentis in ea occasione manere, atque adeò peccat; sicut qui appropinquante leone proponit fugere, & non statim fugit, censetur velle in periculo mortis manere.

Communiùs tamen cum Suar. disp. 32. sc. 3. Tabiena, & aliis censent, posse hujusmodi Pœnitentem absolvi semel, ac iterum, si appareant hic & nunc vera signa doloris, & propositi efficacis tollendi statim occasionem proximam: Imò Corduba, Cajet., & alii putant, quòd possit etiam tertia, & quarta vice absolvi; esto sæpè expediat absolutionem differre, quousque proxima illa occasio tollatur. Debet tamen omninò absolvi, etiam ante separationem ab illa, tum si instet mortis periculum, tum si dilata absolutione, credatur non habiturus ille opportunitatem redeundi, aut ex alia causa non rediturus. Ratio, cur videatur posse prima, & secunda vice absolvi, est, quia potuit pœnitens aut immediatè ante, aut audiendo concionem, aut audiendo ipsius Confessarii admonitiones, excitari ad verum, & efficacem propositum non peccandi, in quo casu est sufficienter dispositus: Sic passim absolvuntur pœnitentes per hoc, quòd proponant restituere, quamvis ante Confessionem non restituerint, prout pote-

rant; quia ex admonitionibus Confessarii potest hic & nunc consurgere verum propositum restituendi, quod ante Confessionem, vel erat debile, vel putabatur sufficiens, esto per aliquod tempus opportunum restitutio esset differenda: ergo hoc idem fieri potest in eo, qui tenetur proximam occasionem tollere. Neque ex propositione illa 61. Innoc. XI. eruitur, quòd absolvi non possit: Nam qui proponit occasionem statim tollere, non potest dici, quòd illam velit de præsentis; sicut nec dicitur velle periculum mortis, qui appropinquante leone proponit fugere statim ac potest. Cautè tamen in hoc procedendum, eo quòd passim hujusmodi propositum non est efficax in eo, qui potuit antecedenter occasionem peccandi tollere, & nondum sustulit.

XVII. Dubitatur ulterius, An qui versatur in proxima occasione peccandi, quam tollere non potest aut physicè, aut moraliter, absolvi possit, si sæpius in eadem peccata redeat, nec appareat ulla emendatio? Jo. Sanch., & Vivaldus apud Lugo disp. 38. nu. 38. putant absolvi posse toties quoties, non secus ac consuetudinarium, si appareant vera signa doloris juxta illud Christi D. *Non septies, sed septuagies septies*: sicut enim absolvi potest toties quoties, qui in eadem venialia reincidit, ita qui in eadem mortalia: idemque docet Dicast. tr. 8. disp. 6. nu. 354. Suarez tamen disp. 32. de Pœn. sect. 2. Nav., Regin., & alii communiter apud Dian. p. 1. tr. 16. ref. 45. docent absolvendum non esse, sed cogendum ad occasionem proximam deferendam, etiam cum maximo detrimento. Et ratio est, quia quoties certò moraliter quis in aliqua occasione est peccaturus, debet illam fugere etiam cum discrimine vitæ; qui autem frequentissimè relapsus est absque ulla emendatione in idem peccatum, certò moraliter est peccaturus: ergo tenetur illam occasionem dimittere etiam cum magno detrimento. Quod attinet ad consuetudinarium, dicemus, cum de propositione 60. Innoc. XI. differendam pariter esse absolutionem, si non sit ulla emendatio, aut spes emendationis, esto non possit occasionem tollere statim, quippè quæ non oritur ab extrinseco, sed ab ipsa fragilitate, & à pravis habitibus: potest quidem occasio ab extrinseco orta, puta concubina, saltem cum magno incommodo statim tolli; at fragilitas orta à pravis habitibus non potest tolli statim; nihilominus differenda est huic absolutio, donec resipiscat, & spes emendationis habeatur.

Quando autem Christus Dominus dixit, *septuagies septies absolutionem esse impertientiam*, voluit etiam, quòd à Confessario Judice simul, & Medico ea impertiretur; atque adeò voluit, ut de proposito efficaci pœnitentis constaret, & quòd spes emendationis affulgeret.

geret, quæ certè in consuetudinario non habentur, in quo nulla apparet emendatio.

Neque obstat, quòd hìc & nunc hujusmodi consuetudinariis sit dispositus ad absolutionem: Nam, ut notat Arr. disp. 38. de Pœn. num. 33., sicut Ecclesia reservat quædam peccata, ita ut nolit à quovis Confessario absolutionem impendi, quamvis pœnitens habeat sufficientem dolorem de illis, & sit ritè dispositus, quia expedit ad majorem cautelam, quòd tantum absolvatur à habente facultatem in reservata: ita in casu nostro expedit etiam, ut absolutio aliquando differatur ad hoc, ut pœnitens reddatur cautior, & non facilè relabatur.

Ad id, quod additur de venialibus, respondet Con. disp. 2. dub. 14. nu. 130. posse absolutionem toties quoties conferri illi, qui sæpè in eadem levia venialia relabatur; tùm quia occasiones ad ea patranda sunt innumeræ, nec facilè vitabiles; tùm etiam quia non afferunt grave illud damnum, quod habetur à mortalibus; & ideò oportet absolutionem differre ad medellam ei, qui passim in eadem mortalia reincidit, quin ulla appareat emendatio: Experientia enim teste, ut notat Lugo disp. 14. de Pœn. num. 171., dilatio ista absolutionis plurimum confert ad resipiscendum; Esto sæpè etiam odiosam reddat Confessionem, & in desperationem inducat; unde magna prudentia opus est ad absolutionem differendam, & multò magis ad negandam ei, qui sibi persuadet habere jus ad illam, quamvis nondum executioni mandaverit ea, quæ à Confessario imposita fuerunt.

PROPOSITIO XLII.

Licitum est mutuanti aliquid supra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.

S Y N O P S I S.

I. Jure naturæ prohibetur usura, non secus ac furtum, utpotè continens injustitiam. II. Citra usuram accipi potest à Mutuante aliquid supra sortem non solum ratione damni emergentis, aut lucri cessantis, sed probabiliter etiam ratione periculi Extraordinarii, & proximi amittendi sortem. III. Nonnulli putarunt posse etiam aliquid accipi pro obligatione non repetendi mutuum per longum tempus.

IV. Ratio videtur esse, quia isthæc obligatio est pretio æstimabilis, ac mutuo extrinseca. V. Sicut est pretio æstimabilis obligatio mutuandi e. g., aut vendendi domum intra decennium. VI. Aut obligatio non colendi e. g. agrum per decennium

ad arbitrium alterius. VII. Vel obligatio conferendi alteri Beneficium Ecclesiasticum. VIII. Aut fidejubendi. IX. Et universim pro munere, quod non teneor ex justitia alteri deferre, possum aliquid accipere, si sit pretio æstimabile.

X. Verùm obligatio non repetendi mutuum non debet dici pretio æstimabilis. XI. Periculum remotum, quòd possit interim Mutuans pecunia indigere, compensatur per hoc, quòd si ea interim pereat, non pereat Mutuanti, sed Mutuatario. XII. Si tamen hujusmodi periculum sit proximum, potest pro eo aliquid accipi, servatis quibusdam conditionibus. XIII. Lucrum, quod reportatur ex eo præcisè, quòd detur pecunia numerata pro numeranda, est fœneratitium.

XIV. Si Mutuatarius obliget se ad compensandum damnum, quod facile posset Mutuanti occurrere ex absentia pecuniæ, nullatenus hic potest auctarium accipere pro obligatione non repetendi mutuum ad certum tempus. XV. Dispar est ratio inter obligationem non repetendi mutuum, & obligationem mutuandi, fidejubendi, conferendi Beneficium, &c. XVI. Sicut pro donatione nihil potest accipi tamquam debitum ex justitia, ita nec pro obligatione non repetendi mutuum.

XVII. Ex quibus plura ad praxim inferuntur. XVIII. Num possint Apodixæ minoris emi, quàm valeant?

I. **E**Xponitur. Supponendum hìc naturaliter jure prohiberi usuras eodem præcepto, quo furtum prohibetur; quando enim præcisè ratione mutui aliquid ultra sortem exigitur, injustè accipitur, cum non servetur æqualitas inter datum, & acceptum; dantur enim v. gr. 100. & accipiuntur 105. Quare sicut in contractu v. gr. venditionis committitur injustitia, & furtum, si accipiatur res, quæ pluris valeat, quàm pretium, quod solvitur; ita in contractu mutui injustitia committitur, & furtum, si accipiatur major pecunia, quàm fuerit pecunia mutuata: Quamvis enim auctarium illud offeratur à mutuatario, non idcirco injuria, & injustitia declinatur, quia offert illud metuens, ne alioqui mutuum sibi denegetur; unde non habetur donatio plenè libera, sed meticulosa, atque adeò invalida.

II. Possè aliquid ultra sortem à mutuante accipi ob rationes mutuo extrinsecas, puta ob damnum emergens, aut ob lucrum cessans, admittitur communiter, eo quòd sicut ratio naturalis dictat non debere mutuantem distescere ob miseriam mutuatarii, & præcisè ratione mutui auctarium acquirere: ita eadem ratio naturalis dictat mutuantem in erogando beneficio mutui debere servari indemnem, atque adeò posse à mutuatario exigere compensationem damni, quod ob mutuum sibi emergeret, aut lucri, quod cessaret. Hac etiam de

causa communius docent apud Dia. p. 1. tract. 8. ref. 37., & ref. 57. posse mutuantem aliquid ultra sortem exigere ratione periculi extraordinarii, & proximi amittendi sortem, aut recuperandi illam non sine molestia, & labore: Non enim est rationi consonum, quod mutuans hoc periculum extraordinarium, probabile, & proximum subeat in gratiam mutuatarii; unde tantum potest pro illo accipere, quanti communiter aestimatur: sicut enim emi potest spes proxima aliquid lucrandi, ita potest vendi periculum proximum aliquid amittendi, cum utrumque sit pretio aestimabile. Dixi periculum extraordinarium, & proximum, nam ob periculum remotum amittendi sortem, quod in omni mutuo essentialiter imbibitur, procul dubio nihil potest accipi; tum quia in omni mutuo posset aliquid ultra sortem accipi, unde licite essent usurae; tum etiam quia periculum hoc remotum, quod imbibitur in omni mutuo amittendi sortem, compensatur, ut notat Salas, cum ea utilitate, quam percipit mutuans mutuando, quod scilicet si res interim pereat ob aliquod infortunium, puta incendii, eluvionis, furti, &c. non pereat mutuantem, sed mutuatarium; ac promde in mutuo servatur omnis æqualitas inter onera utriusque contrahentis.

III. Difficultas nunc est, an etiam pro obligatione non repetendi mutuum intra aliquod tempus, puta intra decennium, possit mutuans aliquid ultra sortem exigere? Siquidem hæc obligatio videtur pretio aestimabilis, & non esse mutuo intrinseca, ac essentialis; non enim est necesse, quod mutuans obliget se ad non repetendum mutuum per decennium, cum sufficiat quod non repetat v. g. per mensem. Affirmarunt non pauci apud Dia. p. 1. tr. 7. ref. 48. cum Medina, Serra, Bassæo, Dela Cruz, Velasco, Ledesma, qui apud eundem Dia. dicit sententiam hanc esse discipulis D. Th. communem; quod tamen falsum esse advertit Mendo diss. 6. q. 8., cum nusquam D. Th. id docuerit. Communissima tamen opinio negat cum Less. l. 2. c. 20. dub. 14. Lugo d. 25. de Just. sect. 3. Amico d. 20. sect. 8. Layman, & aliis; quorum aliqui sententiam oppositam volunt esse periculosa, & usuris palliatis expositam; alii verò docent ex ea sequi, quod controversia de usuris ad questionem de voce revocaretur; nullus enim contractus esset usurarius, cum in eo posset semper auctarium accipi pro obligatione ista non repetendi sortem per aliquod tempus.

IV. Fundamenta tamen partis affirmativæ negotium non leve facessunt. Et Primò quidem, idcirco potest aliquid ultra sortem accipi in mutuo pro damno emergente, pro lucro cessante, & pro periculo proximo, ac probabili amittendi sortem, quia non est æquum, quod mutuans subeat in gratiam mutuatarii hæc

onera pretio aestimabilia, quæ sunt mutuo extrinseca: atqui etiam obligatio non repetendi mutuum ad tempus diuturnum, puta ad decennium, est onus pretio aestimabile, & mutuo extrinsecum: ergo potest etiam pro hac obligatione citra usuram auctuarium accipi, quanti illa prudentis arbitrio aestimatur, spectata temporis dilatione, & spectatis opportunitatibus, quæ intra illud tempus accidere possent, quo mutuans pecunia indigeret.

V. Secundò, quia communius DD. cum Molina contra Nav., Salas, & alios docent, quod possit Cajus aliquid accipere à Petro, si se obliget illi ad mutuandum v. g. mille intra decennium, quandocunque mutuum petierit: eo modo quo potest Cajus aliquid accipere, si se obliget Petro ad vendendam domum intra decennium ad ejus arbitrium, vel si se obliget ad fidejubendum &c. ergo etiam potest Mutuans aliquid accipere, si se obliget ad non repetendum mille per decennium. Probatur consequentia, tum quia utraque obligatio censetur pretio aestimabilis; tum etiam quia in morali aestimatione idem videtur esse obligare se ad mutuandum mille intra decennium ad arbitrium alterius, ac obligare se ad non repetendum mille per decennium.

VI. Tertiò: Qui non vult agrum colere, aut domum locare per decennium, si ad id se obliget alteri, potest in omnium sententia apud Lugo aliquid accipere pro hac obligatione, quam subit in gratiam alterius: ergo pariter, qui non vult uti pecunia, & illam alteri mutat per decennium, si obliget se ad illam per decennium non repetendam, poterit etiam pro hac obligatione aliquid exigere.

VII. Quartò: Communiter docent, usuram esse mutuare cum pacto, quod Mutuatarius conferat tibi beneficium Ecclesiasticum, quia hujusmodi obligatio adimit libertatem collatori, & ideo est pretio aestimabilis; sed obligatio ad non repetendum mutuum per decennium adimit etiam Mutuanti libertatem: ergo etiam est pretio aestimabilis; atque adeò potest licite compensari.

VIII. Quintò: Fidejussio est de se pretio aestimabilis, & potest pro ea aliquid accipi, ut docent communiter, & tamen fidejubere non fert aliud, quam obligationem ad solvendum pro alio, atq; adeò ad virtualiter mutuandum: ergo etiam pro obligatione non repetendi mutuum potest aliquid accipi, quia etiam obligatio ista ad non repetendum mutuum est pariter obligatio ad virtualiter mutuandum, atque adeò est pretio aestimabilis. Immo, ut advertit Less. dub. 14. magis est pretio aestimabile obligare se ad non repetendum mutuum, quam fidejubere pro alio; nam qui fidejubet, quando nullum est periculum, est moraliter certus nullam à se pecuniam numerandam, & si fortè contigerit, quod

numeret, est moraliter certus, quod sit illam statim recuperaturus cum omni favore; at qui mutuatur cum obligatione repetendi intra annum, revera caret per annum pecunia, & si quid damni interim forte eveniat, non compensabitur: ergo si potest pro fidejussione aliquid accipi, à fortiori pro obligatione non repetendi mutuum usque ad certum tempus, præsertim si tempus sit diuturnum.

IX. Et ratio à priori videtur esse, quia pro omni beneficio, quo non teneor ex justitia impendere, possum aliquid in compensationem accipere: sed hanc obligationem non repetendi sortem ad tempus diuturnum non tenetur mutuans subire ex justitia: ergo potest pro ea aliquid accipere. Propterea Tamb. ex Dicastillo docet, obligationem non repetendi sortem ad tempus congruum esse mutuo intrinsecam, & pro ea non posse aliquid accipi, quia ad illam tenetur Mutuans ex justitia, posito quod velit mutuare; secus verò obligationem non repetendi sortem ad tempus diuturnum.

X. Ostenditur falsitas: Primo quia si hæc sententia subsisteret, aperiretur immensum ostium usuris palliatis; quilibet enim Mutuans dicere posset, quod per diem mutuet gratis, deinde auctarium velit pro obligatione non repetendi sortem per annum, aut per aliud tempus. Propterea Amicus loc. cit. dicit, sententiam hanc esse novam, periculosam, & expositam usuris palliatis, & Palas t. 7. tr. 32. p. 8. esse valde periculosam in fide, ut proinde Diana p. 8. tr. 7. res. 63., & p. 11. tr. 1. res. 25. illam retractarit.

Ratio à priori, cur id non liceat, est perdifficilis. Lugo disp. 26. de Just. sect. 3. varias recenset, ac rejicit, & deinde concludit id non licere, quia tanti aestimantur centum, quæ dantur nunc mutuuario, quanti centum, quæ à mutuuario restituantur post decennium: ergo obligatio non repetendi centum per decennium non videtur pretio aestimabilis, posito quod interim nullum damnum ex absentia pecuniæ patiatur mutuans, nec ullum lucrum cesset. Hæc tamen ratio, quamvis subtiliter ab Auctore promoveatur, patitur tamen difficultatem; quia obligatio ista carendi emolumentis, quæ forte evenire possent ex usu pecuniæ intra decennium, videtur pretio aestimabilis; sicut qui non vult agrum colere per decennium, si ad id se obliget, contrahit obligationem pretio aestimabilem.

Lumbier, & alii communius in eo nituntur, quod obligatio non repetendi sortem per aliquod tempus sit mutuo intrinseca, & essentialis; atque adeò qua ratione usura est illicita, & continet injustitiam, continet pariter injustitiam auctarium, quod pro hac obligatione accipitur, quæ est de essentia mutui. Sed hæc pariter ratio videtur insufficiens, quia licet sit essentialis mutuo obligatio non repetendi sortem

per aliquod tempus congruum, v. g. per mensem, aut annum; at est accidentalis, & extrinseca mutuo obligatio non repetendi per tempus diuturnum, puta per decennium; ergo solum pro hac obligatione posset aliquid justè accipi: sicut quia est essentialis mutuo periculum remotum amittendi sortem, non verò periculum proximum, & probabile, ideò non potest Mutuans pro eo periculo aliquid ultra sortem accipere, potest tamen pro isto, ut diximus.

XI. Equidem censeo juxta doctrinam Salas dub. 9. idcirco pro hac obligatione non posse aliquid ultra sortem accipi, quia dum mutuans obligat se ad non repetendum mutuum per decennium, vel prævidet periculum esse remotum, quod interim ea pecunia indigeat, vel prævidet esse proximum, & probabile. Si prævidet esse remotum, non potest pro ea obligatione aliquid accipere, sicut nec potest aliquid accipere pro periculo remoto amittendi sortem; quia pericula ista remota abundè compensantur cum eo emolumento, quod si interim pecunia ex aliquo infortunio, puta furto, incendio &c. pereat, non pereat mutuanti, sed mutuuario. Si verò prævideat periculum esse proximum, & probabile, tunc saltem potest justè exigere à mutuuario, quod si interim intra decennium accadat, quod, pecunia sit ipsi necessaria ad præcavendum aliquod damnum, vel acquirendum aliquod lucrum, ab eo hæc omnia compensentur, ut servetur indemnitas.

XII. Dices: Si Mutuans prævidet periculum proximum amittendi sortem, potest à mutuuario juxta probabilem sententiam aliquid exigere pro hoc periculo, cui se exponit, quanti illud aestimatur, vel quanti v. g. alteri solveret, ut fidejuberet pro ipso: ergo pariter mutuans, qui prævidet periculum proximum, quod intra decennium pecunia illa futura sit necessaria ad præcavendum aliquod damnum, vel ad lucrandum, poterit etiam pro obligatione non repetendi sortem intra decennium aliquid exigere, quanti hujusmodi periculum prudentis arbitrio aestimabitur.

Respondeo posse citra usuram in hoc casu auctarium accipi, non quidem pro obligatione non repetendi sortem intra decennium, sed pro damno probabiliter emerfuro, aut pro lucro probabiliter cessaturo intra hoc tempus, quo mutuans in gratiam mutuarii privat se pecunia sua. Duo tamen sunt à mutuantem præstanda: Primum est, quod moneat mutuarium de hoc damno probabiliter emerfuro, ut possit ille aliter sibi consulere, accipiendo pecuniam ab alio, cui forte damnum nullum emergeret, & sic à solvendo auctario liberetur: Alterum est, quod si mutuarius velit se obligare ad reddendum mutuantem indemnem in eventu, quod pecunia futura sit illi necessaria, sol-

solvendo tunc omne damnum emergens, aut lucrum cessans, non obliget illum ad solvendum auctarium ad mensuram æstimationis ejus periculi: Mutuans enim solum habet jus, ut serveatur indemnis, nec potest aliam obligationem mutuuario imponere citra usuram.

XIII. Ex iisdem ratiocinationibus facile etiam descendit falsitas propositionis 41. damnatæ ab Innoc. XI. quæ habet: *Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam præsentem, quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuuario exigere, & eo titulo ab usura excusari.* De essentia enim mutui est, quod pecunia per aliquod tempus absit, quin possit repeti: Quando autem diu abest ratione mutui; vel subest mutuanti periculum proximum subeundi interim aliquod damnum ob absentiam pecuniæ, vel solum subest periculum remotum: Si solum remotum, hoc abundè compensantur ex eo emolumento, quod si interim pecunia pereat, non mutuanti pereat, sed mutuuario; Si verò subest periculum proximum, sufficit, quod mutuarius obliget se ad reddendum mutuanti indemnem, ac proinde nihil potest hoc titulo ultra sortem accipi citra usuram. Verum quidem est, communiter pluris æstimari pecuniam præsentem, quam futuram, quia pecunia præsens est apta negotiationi, beneficentiæ, sustentationi &c., & ex pecunia absente, licet futura, sæpe plurima damna eveniunt, & lucra cessant; ut proinde Chirographa, & Apodixæ emi soleant minoris, quam valeant juxta doctrinam Fagundes contra Molinam: At quando pecunia præsens esset omnino inutiliter retinenda in arca per annum, melior est pecunia futura post annum, quam præsens, ob hoc emolumentum, quod si interim pereat, non tibi pereat, sed alteri; & ideo non potest in hoc casu à mutuante aliquid accipi ultra sortem ex hoc titulo. Sicut nec apodixæ, & credita immatura, seu acerba possunt citra usuram palliatam minoris emi, quam valeant in casu, quo ementi nullum probabile damnum esset interim emergens, aut lucrum cessaturum, aut nisi difficilis, vel ambigua futura sit solutio, ut docent communiter apud Dia. p. 1. tr. 8. res. 47. cum Less., Val., Azor., Rebell., & aliis contra Bellar., Nav. Cajet. apud Less. cap. 21. dub. 8.

XIV. Ad primam rationem in contrarium adductam, diximus, obligationem non repetendi mutuum per decennium non esse pretio æstimabilem, nec mutuo extrinsecam, si solum appareat periculum remotum, quod ea pecunia possit deservire; Si verò appareat periculum proximum, tunc potest auctarium accipi, non pro ea obligatione, sed pro damno probabiliter emergens, aut lucro probabiliter cessaturo intra decennium, quanti arbitrio prudentis poterit hoc periculum æstimari. Immo nec pro hoc

etiam periculo potest licite aliquid accipi, si mutuarius obliget se ad compensandum integrum damnum, quod fortè emergeret, aut lucrum, quod cessaret.

XV. Ad secundam: Communiter docent, quod obligans se ad mutuandum intra decennium, tunc possit aliquid pro hac obligatione accipere, quando apparet periculum proximum, quod interim pecunia illa ipse indigebit; quod si solum appareat periculum remotum, non potest quicquam pro hac obligatione accipere, aliter aperiretur via usuris; Mutuans enim posset dicere, Mutuos tibi do gratis mille aureos per hebdomadam, & obligo me ad mutuandum eosdem per annum, vel per decennium, si deinde illos velis, & sic pro hac obligatione aliquid acciperet; quod in omni mutuo contingere posset. Equidem tamen coherentius ad dicta censeo, quod si obligans se ad mutuandum per decennium debeat penes se tenere pecuniam paratam, possit aliquid pro hac obligatione accipere, quamvis solum prævideat periculum remotum, quod ea pecunia sit futura sibi eo tempore necessaria. Ratio est, quia in tantum Mutuans non potest pro hoc periculo remoto, cui se exponit in gratiam mutuarii, aliquid accipere, quia illud compensatur cum eo emolumento, quod si interim pecunia pereat, non pereat ipsi mutuanti, sed mutuuario: At si solum se obliget ad mutuandum, & non mutuet, illud periculum remotum nullo emolumento compensatur: ergo potest justè, ac licite aliquantulum pro ea accipere, quanti prudentis arbitrio æstimabitur. Idemque dicas de eo, qui se obligat ad fidejuben- dum pro alio per decennium; necnon de eo, qui se obligat ad vendendum aliquid justo pretio ad alterius arbitrium.

Ad tertiam recurrit eadem doctrina: propterea concessio antecedente, negatur consequentia.

Ad quartam: obligatio in mutuuario conferendi Beneficium mutuanti propter mutuum, est onus præter rationem mutui, & quod nullatenus compensatur; & ideo si mutuuario hujusmodi onus imponatur, committitur usura; at obligatio non repetendi mutuum in mutuante, qui solum prævidet periculum remotum, quod ea pecunia possit interim indigere, compensatur sufficienter eo emolumento, quod si forte pecunia illa interim pereat, non sibi pereat, sed alteri: ergo non potest mutuans pro hac obligatione mutuo intrinseca auctarium accipere.

Ad quintam: Pro fidejussione, quæ non est periculosa, nihil posse accipi docent Salon., Sylv., Armilla, Salas dub. 1. Alii verò cum Mol., Nav., Soto, Emmanuele, Vega putant etiam fidejussionem non periculosam ferre de se obligationem pretio æstimabilem, adeò ut pro

pro ea possit aliquid accipi. Huic secundæ sententiæ ipse adhæreo, prout dixi in responsione ad secundam, & ob rationem ibi adductam nego inde sequi, quod possit aliquid accipi à mutuante præcisè propter obligationem non repetendi sortem per aliquod tempus; quia scilicet hæc obligatio in mutuante compensatur aliunde, quod si pecunia interim pereat, non pereat sibi; secus verò in fidejubente obligatio illa solvendi in defectum debitoris.

XVI. Ad rationem à priori: non est verum universum, quod possit aliquid accipi pro beneficio, quod non tenemur ex justitia impendere: Nam donans non tenetur ex justitia impendere beneficium donationis, & tamen nihil pro ea potest accipere; aliter destrueretur conceptus donationis. Pariter pro obligatione vendendi rem justo pretio statim, non potest aliquid accipi distinctum à pretio justo rei; quia ea obligatio unicè est æstimabilis ratione rei venditæ: ergo non meretur pretium distinctum à pretio justo rei venditæ. Sic in casu nostro pro obligatione non repetendi mutuum intra decennium non potest aliquid accipi distinctum à sorte; quia ea obligatio est unicè æstimabilis ratione pecuniæ mutuata: ergo si illa restituatur cum lucro cessante, aut damno emergente, non meretur ullum aliud auctarium. In tantum autem qui se obligat ad vendendum intra decennium, potest aliquid pro ea obligatione accipere distinctum à pretio rei venditæ, quia intra illud tempus possunt multa contingere onerosa ei, qui suscipit hanc obligationem, quod onus non compensatur aliunde: at qui se obligat ad repetendam sortem intra decennium, si solum sit periculum remotum, quod possit ea interim indigere, contrahit onus, quod compensatur eo emolumento, quod si pecunia pereat, non pereat sibi; ergo non potest justè pro ea obligatione aliquid accipi.

XVII. Ex quibus fit primò, rejiciendam esse sententiam Tamb. l. 8. in Dec. tr. 3. c. 8. §. 5. putantis ex Dicast. non esse mutuo intrinsecam obligationem non repetendi sortem, sive ad tempus congruum, sive ad tempus diuturnum ad arbitrium mutantis; solum enim est mutuo extrinsecum periculum proximum, seu probabile, aut amittendi sortem, aut amittendi inter aliquid lucrum; unde solum pro periculo hoc probabili, non verò pro remoto potest aliquid ultra sortem suscipi.

Fit secundò, admitti posse, quod hæc obligatio non repetendi mutuum intra certum tempus sit pretio æstimabilis, non secus ac fidejussio, & obligatio ad mutuandum, vel vendendum intra decennium; pro ea tamen non potest aliquid accipi, sicut potest pro his aliis obligationibus. Disparitas est, quia illa tantum obligatio sufficienter compensatur per hoc, quod si res mutuata interim pereat, non pereat mutuanti; quod

certè est aliquo modo pretio æstimabile, quicquid in contrarium dicat Lugo disp. 25. de Just. n. 20.

Fit tertio, quod si obligans se ad non repetendam sortem intra tempus diuturnum prævideat probabile periculum, quod possit interim ea pecunia indigere, possit aliquid pro hoc periculo accipere servata æqualitate, & servatis illis duabus conditionibus supra explicatis; nihil tamen accipi potest pro ea duntaxat obligatione.

XVIII. Fit quartò, sententiam Bellarm., Navarri, Cajet. & aliorum apud Less. loc. cit., & Dianam p. 1. tr. 8. res. 47., quod scilicet citra usuram palliatam possint apodixæ, & credita immatura aliquantò minoris emi, quam valeant, etiam si non sint difficilis solutionis, nec interim ullum damnum probabile, & proximum emergat, aut lucrum cesset ementi, in hac ratiocinatione, ac disparitate Patris Salas aliquatenus niti: idcirco enim in mutuo nihil potest accipi ultra sortem pro periculo remoto, quod subit mutuans in gratiam mutuatarii, quod si fortè interim indigeat pecunia ad lucrandum, debeat ea carere, quia hujusmodi incommodum, cum sit valde tenue, sufficienter compensatur cum eo etiam tenui emolumento, quod si interim pecunia ex aliquo infortunio pereat, non pereat mutuanti, sed mutuatario; utrumque enim periculum est remotum, & idcirco non magni momenti: Atqui emens Apodixas, seu pagas acerbis, quæ v. gr. post annum maturescunt, ita subit periculum remotum, ut, si interim indigeat pecunia ad lucrandum, debeat illa carere, ut hoc incommodum non compensetur ullo alio emolumento, siquidem si fortè pecunia credita perit, non perit vendenti, sed ipsi ementi apodixas: ergo potest aliquantò minoris apodixas emere, quanti hujusmodi incommodum, quantumvis tenue, immò ex Lugo tenuissimum, arbitrio prudentis æstimatur. Quod si ita emanant apodixæ, ut si fortè pecunia credita pereat, non pereat ementi, sed vendenti, procul dubio usura palliata committeretur in emendis apodixis minoris; quam valeant, quando ementi nullum subest periculum proximum damni ex absentia, & dilatione pecuniæ.

PROPOSITIO XLIII.

Annum legatum pro anima relictum non durat plus, quam per decem annos.

S Y N O P S I S.

I. Non duraret ultra decennium legatum annuum pro anima relictum, si animæ non indigerent illo ultra id temporis. II. Docuit Beda, quod omnes animæ usque ad Judicii diem in igne purgante torqueantur.

queantur; Sotus tamen, & alii, quod nulla ultra decennium. III. Videtur quippe Deus pœnarum brevitatem intensione compensare, ne diu extra Patriam animas sibi necessitudine conjunctas distineat. IV. Pœna Purgatorii utpotè acerbissima, si per decennium à justo tolerentur, videntur debium omne culparum adæquare. V. Præsertim quia suffragia pro Defunctis sunt innumera.

VI. Verum omnino arbitrariè dicitur, quod non ultra decennium animæ in Purgatorio detineantur. VII. Revelationes, & historia Ecclesiastica oppositum suadent. VIII. Nec non usus Ecclesiæ celebrantis Anniversaria per secula. IX. Hinc annum legatum perdurare debet quoad ejus fieri potest.

X. Potuit quidem Deus decernere, ut nulla ex animabus ultra decennium puniretur, compensando intensione brevitatem pœnarum; sed falsum est ita decrevisse. XI. Divina Justitiæ consonum est, ut Purgatorii pœna acerbissima simul sint, & valde diuturna. XII. Rarè admodum in hac vita pro debitis pœnis adæquatè satisfiit. XIII. Suffragia pro Defunctis oblata non tenetur Deus acceptare. XIV. Indulgentiæ non prosunt Defunctis per modum Absolutionis, ut prosunt Viventibus, sed per modum Solutionis, quæ probabiliter non habet effectum infallibilem. XV. Valor Sacrificii, etiam si in actu primo proximo dicatur esse valoris infiniti, & habere effectum ex opere operato infallibilem, non obest diuturnitati pœnarum. XVI. Jure merito vindicta post hanc vitam non exercetur in corpore salvandorum, sed in sola anima, quæ fuit vera, ac principalis causa peccati.

I. **E**Xponitur. Veritas, aut falsitas hujus assertionis descendit ab ea quæstione, Num scil. ultra decennium animæ in Purgatorio detineantur? Si enim vera esset sententia Soti in 4. dist. 19. qu. 3. ar. 2. apud Suar. d. 46. de Pœn. sect. 4., & aliorum cum Jo. De la Cruz, Conrado, Vivaldo apud Dia. p. 4. tr. 8. ref. 101., quod nulla anima in Purgatorio detineatur ultra decem annos (quod Vivaldus asserit esse verum propter immensam Dei misericordiam, & propter acerbissimam illarum pœnarum; etiam si nulla daretur Indulgentia) procul dubio annum legatum pro anima dumtaxat relictum non duraret amplius, quàm per decem annos; cessante enim fine adæquato hujus obligationis, qui est, ut anima ex pœnis purgantibus liberetur, cessaret etiam ipsa obligatio. Examinandum itaque, Num ea sententia sit moraliter certa, prout deberet esse ad eximendum legatarium à sua obligatione satisfaciendi legato in perpetuum? Num saltem ob auctoritatem tot DD. sit probabilis? An verò sit improbabilis, & arbitrariè asserta, ut tenet Suar. loc. cit.? An demum sit erronea, & sua censura digna? quod vult Naldus apud Dia. l. c. dicens, Inquisitores in Hispania coegisse quendam insignem Concionatorem Minoritam illam retractare, ut constet ex Henriq. l. 7. c.

16. num. 4. eo quod retrahat fideles ab operationibus satisfactoriis, & Missis offerendis pro defunctis.

II. Hac in re duæ sunt sententiæ oppositæ; Altera Bedæ l. 5. Hist. Anglic. c. 13. apud eundem Suar. putantis, omnes animas purgandas usque ad diem Judicii in Purgatorio detinendas de lege ordinaria, nisi propter Ecclesiæ intercessionem aliquæ citius liberentur: sicut enim in inferno omnes æqualem in extensione subeunt pœnam, ita & in Purgatorio; quamvis utrobique inæqualem habentes reatum puniantur inæqualiter, dum inæqualem subeunt intensiorem pœnarum. Altera verò Soti, & aliorum putantium, vix ullam animam viginti, immò nec decem annis gravissima Purgatorii pœna puniri. Utamque hanc sententiam posse de potentia Dei absoluta esse veram, nemo est qui ambigat: Potest quippe Deus de potentia absoluta duas animas (atque adeò omnes) inæqualiter reas punire eodem tempore, ita ut solum ratione intensiorem pœnarum inæqualiter puniantur; unde potest omnes punire usque ad diem judicii, ita tamen ut quæ ob levissimum veniale sunt puniendæ, eas puniat levissima, quamvis diuturnissima pœna. Potest etiam Deus omnes punire solum per decennium, ita ut multarum culparum reas puniantur intensissimè, aliæ remissius. Et de facto quæ decedent paucis diebus ante diem Judicii, brevi illo tempore in Purgatorio cruciabuntur, gravitate supplicii brevitatem compensante; cum certum sit pœnas Purgatorias ultra diem Judicii non esse duraturas ex Aug. 21. de Civit. 16.: omnes enim post diem Judicii, ut habetur Matth. 25., vel in beatitudinem recipientur, vel in gehennam relegabuntur.

Verum quod de facto non ita accidat, ut omnes animæ seclusis Ecclesiæ suffragiis usque ad diem Judicii puniantur, est communis Ecclesiæ sensus, ut habet Suarius; videturque incredibile, quod Sanctissimi viri cum levissimo reatu decedentes tandiu à visione Dei amicitia sibi conjuncti distineantur. Quod ex eo fit perspicuum, quia ante Christi adventum erat transitus à Purgatorio ad sinum Abraham; aliter Christus D. eas solas animas ad Cælum adduxisset, quæ sine ullo reatu temporalis pœnæ decessissent: quod etiam est inopinabile. Et ratio à priori videtur esse, quia connaturale est, ut juxta culpæ gravitatem pœna sit intensa simul, & diuturna; quare sicut est inopinabile, quod omnes animæ in Purgatorio eadem intensiorem pœnæ crucientur, & solum differant in diuturnitate; ita est inopinabile, quod omnes eadem pœnæ extensione puniantur, & solum differant in intensiorem. Idcirco in Inferno solum habetur diversitas in intensiorem pœnarum, quia in diuturnitate dari nequit inæqualitas; siquidem quodvis mortale ob aversionem à Deo æternam

penam meretur; & ob inæqualem conversionem ad Creaturas meretur penas solum in intensione inæquales; at venialia, & mortalia remissa, merentur penas inæquales simpliciter, atque adeo connaturaliter debent esse inæquales non solum in intensione, sed etiam in diuturnitate; unde omnino inopinabile est, omnes animas purgandas seclusis Ecclesiæ suffragiis usque ad diem Judicii in Purgatorio igne esse detinendas.

III. Quod attinet ad Soti sententiam, quod nulla ultra decennium ibi detineatur, Fundamentum videtur esse Primò, quia potuit ita decernere, quod intra hoc tempus totus reatus deleteretur: eo prorsus pacto, quo intra breve tempus deletur reatus omnis eorum, qui paulò ante diem Judicii decedunt, supplente gravitate intensiva pœnarum temporis brevitatem: ergo dicendum ita de facto contingere; cum non sit verisimile, quod Deus velit ulterius amicos suos detinere in igne Purgationis, de quo August. serm. 42. de Sanctis habet: *Ignis ille Purgatorius durior est, quam quicquid potest in hoc seculo pœnarum videri, cogitari, aut sentiri.* Ex doctrina enim D. Th. in 4. dist. 21. qu. 1. *Idem ignis est, qui damnatos cruciat in inferno, & qui justos in Purgatorio.*

IV. Secundò, quia per breves, ac leves satisfactiones hujus vitæ compensatur reatus venialium: & aliquando potest contritio esse adeo intensa, ut deleatur à mortalibus etiam reatus pœnæ temporalis: ergo à fortiori compensari potest reatus omnis pœnæ temporalis, tolerando atrocissimos Purgatori cruciatus per decennium.

V. Tertiò, quia Ecclesiæ suffragia sunt innumera pro defunctis, & Indulgentiæ, quæ pro iis applicantur, sunt plurimæ: Item valor Missæ probabiliter est infiniti valoris in actu primo proximo, adeo ut æquè profit singulis, sive pro pluribus, sive pro paucioribus offeratur juxta sententiam Vasq. disp. 231. Cajet. Henriq. Cord., Soti, contra Suar. Lugo, Con. Hæc autem omnia efficiunt, quod moraliter certum sit, animas in Purgatorio non esse ultra decennium detinendas; & ideo annum legatum pro anima relictum non durat plus, quam per decem annos; ac propterea Covarr. cum aliis docet, annum illud legatum esse instar usufructus, qui post decennium extinguitur.

VI. Ostenditur falsitas. Primò, quia omnino arbitrariè, & sine solido fundamento asseritur animas non amplius quam per decem annos esse in Purgatorio detinendas: cur enim non quinque? cur non viginti? argumenta siquidem adducta non magis evincunt determinationem hujus, quam illius temporis; atque adeo improbabilius tempus decennale determinatur; unde ruit fundamentum asserendi cessare post decennium obligationem solvendi legatum annum pro anima à testatoribus relictum.

VII. Secundò, quia plurimæ revelationes, & Ecclesiasticæ historiæ ostendunt, plures animas diutius in eo carcere detineri. Henriq. l. c. lit. I. ex Surio notat de Innocentio Papa III., quod esset usque in diem Judicii in Purgatorio detinendus. Paucis ab hinc annis in quodam Conventu propè Neapolim apparuit Religiosus, qui ferè centum ab hinc annis decesserat, & suffragia postulavit: Nec mirum, quod qui post myriades culparum gravium ex Dei misericordia cum sufficienti attritione post absolutionem Sacramentalem moritur, diutissime in Purgatorio sit mulctandus, ubi ex multis apparitionibus constat, Sanctos viros ob leves aliquas veniales culpas diu pœnas eo loci luisse.

VIII. Tertiò, quia ex usu Ecclesiæ celebrantis annua anniversaria pro defunctis per sæcula constat, incertum esse, an ibi animæ post penas sæculares adæquatè satisfecerint Divinæ justitiæ; eo quod judicia Dei sint occulta, & abyssi multa: ergo falsa, & omnino improbabilis est sententia Soti; ut proinde nunquam cesset de se obligatio solvendi legatum annum pro anima relictum: Quamvis enim aliquando prodesse non possit testatori, vel quia statim ad Cælum evolavit, vel quia in gehennam detrusus est, sufficit, quod possit suffragiis indigere, ut legatum sit ei debitum ex justitia. Quod si non indigeat, mens testatoris fuit, ut legato satisfaceret, ad hoc ut possint ea suffragia aliis animabus prodesse.

IX. Hinc fit, quod etiam si sententia Soti esset probabilis, quod animæ non amplius, quam per decem annos in Purgatorio detineantur; quia tamen cum probabilitate opinionis stat incertitudo, idcirco adhuc legatum annum solvendum esset citra temporis limitationem, & suffragia pro defuncto offerenda essent; cum debitum certum ex justitia semper urgeat, donec certa sit excusatio ab eo solvendo: certitudo autem in casu nostro haberi non potest, cum incertum sit, an animæ defunctorum post decem annos non amplius in Purgatorio detineantur: ergo semper urget obligatio solvendi legatum annum pro iis relictum.

X. Ad primam rationem in contrarium: diximus, non repugnare, de potentia Dei extraordinaria quod omnes animæ intra decennium satisfaciant Divinæ justitiæ usque ad ultimum quadrantem in Purgatorio; sicut nec repugnat, quod similiter satisfaciant omnes intra quinquennium, aut intra annum, aut intra mensem, supplente acerbitate supplicii brevitatem; omnino tamen arbitrariò inde infertur, quod ita de facto eveniat. Immo oppositum esse connaturalius, & conformius ad historias Ecclesiasticas, ad revelationes, & ad praxim Ecclesiæ, jam ostendimus.

XI. Ad secundam: Verum est satisfactiones in hac vita, utpotè voluntarias, longè præstare

satisfactionibus alterius vitæ, utpotè necessariis, adeò ut SS. PP. comparent illas monetæ aureæ, istas æræ; nihilominus pro plurimis culpis à quamplurimis satisfaciendum est; & ideo quamvis pœnæ ibi sint acerbissimæ, sunt etiam sepè diuturnissimæ. Et sanè cum septies in die cadat justus, sequitur, quòd etiam justus, qui decies singulis diebus venialiter peccaret, deberet pro tribus millibus, & sexcentis, ac quinquaginta venialibus quotannis patris pœnas luere, ac proinde qui 70. annis post usum rationis viveret, deberet pro viginti quinque millibus quingentis quinquaginta venialibus satisfacere; cum autem longè superet reatus unius mortalis reatum venialium, heu quantum pœnarum luendum vel pro unico mortali dimisso quoad reatum culpæ, & pœnæ æternæ! Quid autem pro tot, tantisque mortalibus, quæ passim patrantur ab iis, qui, ut loquitur Job cap. 15. *Quasi aquam bibunt iniquitatem?* Quid ergo mirum, quòd acerbissimæ simul sint, ac diuturnissimæ pœnæ in Purgatorio non paucis animabus debita? Admirationem omnem tollet ea consideratio, quòd pro mortali non dimisso nulla diuturnitas pœnarum in inferno satis sit ad reatum extinguendum; usque adeò grave est, vilissimum homuncionem Divinam Majestatem contemnere: Proinde Divinæ justitiæ simul, & Misericordiæ congruum est, ut dimisso mortali quoad reatum culpæ, & pœnæ æternæ, reatus non levis supersit pœnæ temporalis luendæ in Purgatorio, quem ille solum poterit æqua lance ponderare, qui gravitatem mortalis appende-rit in statera injuriæ Deo irrogatæ. Hinc Bellar. lib. 2. de Gemitu columbæ cap. 9. aperte pronunciat: *Purgatorii pœnas ultra decem, aut viginti annos extendi, & fortasse ultra centum, & mille annos prorogari non dubium est:* & ex quibusdam revelationibus omni fide dignis animas nonnullas usque ad diem Judicii cruciandas docet; quod etiam Tertulliani, & Cypriani auctoritate confirmat. Innocentissimus Bernardus in serm. de Quadruplici debito sic plorans exclamat: *Quomodo satisfaciam, cum cogor debitum reddere usque ad novissimum quadrantem? Peccavi enim super numerum arenæ maris, & multiplicata sunt peccata mea, & non sum dignus videre altitudinem Cæli præ multitudine iniquitatis meæ: Circumdederunt me mala, quorum non est numerus.* Si hæc Bernardus, quid dicat peccator? & si hæc in viridi, quid in arido?

XII. Neque dicas, homines pro peccatis satisfacere passim in hac vita jejuniis, orationibus, eleemosynis, indulgentiis, ut proinde non multum supersit in altera luendum: Nam, ut hujusmodi opera sint satisfactoria, poni debent ab hominibus in statu gratiæ: non pauci autem ita vivunt, ut rarò in statu gratiæ versentur; unde hujusmodi homines, si in statu gratiæ ex Divina misericordia decedant, diu-

turnissimè in Purgatorio cruciandi sunt. Præterquamquod illi ipsi, qui Divinam amicitiam custodire nituntur, non pauci rarò jejunant prætextu ægritudinis, rarò orationibus vacant, easque tot evagationibus mentis, ac imperfectionibus intermiserunt, ut novam in iis lignorum struem aggerent in Purgatorio comburendam; eleemosynas non pauci erogare non possunt, si paupertate laborant; si divitiis affluunt, sæpè nolunt: Indulgentias obvias passim habent etiam non pauci; quia tamen thesaurum hunc gratis nobis ex Christi meritis oblatum negligunt, justissimo Dei judicio in Purgatorio carent etiam suffragio Indulgentiarum, quas alii pro ipsis lucentur; unde pluribus lustris, ac decenniis igne Purgatorii torquentur.

XIII. Ad tertiam: Suffragia, quæ pro defunctis offeruntur, non offeruntur ab ipsismet debitoribus, sed à viventibus, qui exhibent suas pro illis satisfactiones; Deus autem offensus non tenetur satisfactiones ab alio, quàm ab offensore præstitas acceptare; & ideo nil mirum, quòd Deus justis de causis illas non acceptet: præsertim si animæ defunctorum, dum viverent, neglexerunt pro defunctis exorare, & proprias satisfactiones exhibere.

XIV. Pariter Indulgentiæ pro defunctis, cum offerantur per modum solutionis, & suffragii, hoc est offerendo pro iis pretium de thesauro Ecclesiæ, non verò per modum absolutionis, ita scilicet ut Vicarius Christi acceptet solutionem oblatam de thesauro pro illis, & juridicè absolvat, prout conferuntur indulgentiæ viventibus, erga quos tantum habet Pontifex potestatem judicariam, idcirco probabile est ex Bonac., Laym. Cajet., Cano, Corduba, & aliis apud Lugo, quòd illæ non habeant effectum infallibilem, atque adeò sæpè à Deo non acceptentur pro iis, qui thesaurum Indulgentiarum in vita neglexerunt. Quòd si transmittatur juxta doctrinam Suar., Gran., Valent., & Soto, Trull. apud Dia. p. 5. tr. 12. ref. 8. indulgentias etiam pro defunctis applicatas habere effectum infallibilem, eo quod detur Divina promissio de tali effectu, fundata in perpetua traditione Ecclesiæ, & in verbis illis Matth. 16. *Quodcunque solveris &c.*, non proinde fit, statim animas vi indulgentiarum è Purgatorio liberari: Nam etiam oratio iusti habet effectum infallibilem ex opere operantis, cum detur etiam Divina illa promissio Joan. 16. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis;* & tamen nemo dixerit, quòd si justus petat animas omnes è Purgatorio liberari, statim, & infallibiliter liberentur. Et ratio in utroque casu est, quia Divina promissio non est absoluta, sed conditionata, vid. si applicentur indulgentiæ, & si fiat oratio cum debitis circumstantiis, cum fiducia, humilitate, perseverantia debita &c., aliter, ut advertit Arriaga, homines desides

essent in Divino servitio, si statim obtinerent, quodcunque peterent, quomodocunque peterent; & eodem modo torpentes essent ad evadendas Purgatorii pœnas, si statim vi indulgentiarum omnes animæ essent liberandæ.

XV. Idem denique dicas ad id, quod additur de Sacrificio Missæ. Etiam dato, quod sit infiniti valoris in actu primo proximo, adeo ut æquè profit singulis, si ve pro pluribus offeratur, si ve pro paucioribus, & etiam dato, quod effectus ex opere operato Sacrificii Missæ sit infallibilis, ut communius docent apud Vasq. disp. 228. n. 19., & Arr. disp. 51. sect. 3., non proinde fit, quod statim omnes animæ e pœnis purgantibus vi Sacrificiorum liberentur; idque propter easdem rationes, quibus non statim liberantur vi indulgentiarum, & vi orationum Christi fidelium, quamvis infallibilis sit horum omnium effectus; quia scil. debent hæc omnia præstari cum debitis circumstantiis à Dom. rationabiliter statutis, tam ex parte offerentium suffragia, & preces pro defunctis, quam ex parte ipsorum defunctorum: Inter quas illæ in primis solent esse, & quod cum debita fide, ac fiducia, humilitate, & perseverantia ea offerantur; & quod animæ defunctorum non posuerint in vita obicem ad talem effectum, negligendo ea omnia, quæ ex speciali misericordia Dei instituta sunt ad evadendas Purgatorii pœnas, cuiusmodi sunt Indulgentiæ, Sacrificia, ac Sacramenta, nec non orationes ac suffragia pro defunctis. Ex quibus fit, sententiam istam de duratione legati annui pro anima relictæ, duntaxat per decennium, non solum esse improbabilem, sed aperte falsam, defunctis noxiam, & injustam, pietati fidelium, ac usui Ecclesiæ dissonam, ac sua censura dignam, prout illam Pontifex inurit; atque adeo improbabilem etiam esse sententiam Soti, in qua fundatur, quod scil. animæ vix per decem annos igni purganti subijciantur.

XVI. Dices. Quamvis corpus cum anima peccaverit, quatenus corpus fuit animæ organum, ac proinde in inferno anima simul, & corpus crucientur, non secus ac in Patria etiam corpus, quod pro Christo passum est, glorificabitur; in Purgatorio tamen corpus, quod fuit organum animæ Deo dilectæ, est omnino immune à pœnis: ergo a fortiori ipsa anima Deo dilecta immunis erit à diuturnitate pœnarum; unde vix ulla plus, quam per decennium cruciabitur.

Respondeo primò, argumentum probare, quod simpliciter anima Deo dilecta non sit crucianda, cum corpus ejus nullatenus crucietur. Deinde arbitrariò assignatur tēpus decennii; cur non enim quinquenii, aut 20. annorum; Denique idcirco corpus justorum non indiget purgatione, ut ostendit Origines hom. 14. in Lucam apud Suar. loc. cit. quia ante resurrectionem suf-

Pars I.

ficienter animæ satisfaciunt in Purgatorio, unde non debent usque ad diem iudicii extra patriam detineri, ut deinde post resurrectionem cum corpore crucientur: Contra verò plurimæ ex animabus intra decennium non sufficienter satisfaciunt pro suis culpis, ut ostendimus, & ideo plurimæ ultra hoc tempus cruciantur. Verum quidem est, quod corpus fuerit organum animæ ad peccandum; quia tamen vera, & principalis causa peccati est anima, ideo poterit in illa fieri sufficiens vindicta ob reatum illum, qui remanet post peccati remissionem; ipsumque corpus per separationem ab anima, per corruptionem, & incinerationem, etiam aliquantulum subit pœnas peccatis debitas, unde non debet amplius post resurrectionem mulctari: aliter animæ istæ etiam post diem iudicii deberent cum suo corpore cruciari, unde corpus salvandum non resurgeret impassibile: quod est contra Apostolum, qui 1. ad Cor. 15. habet: *Seminatur corpus animale, surget spiritale; seminatur in corruptione, surget in incorruptione; seminatur in ignobilitate, surget in gloria.*

PROPOSITIO XLIV.

Quoad forum conscientiae Reo correcto, ejusque contumacia cessante, cessant censuræ.

S Y N O P S I S.

I. Variè hac in re Doctores opinati sunt. II. Videtur Censura per correctionem Rei cessare; tum quia est pœna Medicinalis, unde implicite videtur ferri sub ea conditione, Donec resipiscas; tum etiam quia per contumaciam contrahitur, unde per cessationem contumaciæ cessare debet: Sic si feratur censura per annum, elapso anno, censura cessat citra absolutionem. III. Contritus, & correctus ante absolutionem est vivum Christi membrum, atque adeo etiam Ecclesiæ.

IV. At Censura, quæ in fieri pendet à contumacia, non pendet ab illa in conservari; unde qui ab Ecclesiæ censura innodatur, ab Ecclesiæ potestate debet dissolvi. V. Si Censura feratur per tempus determinatum, puta per annum, eo elapso, cessat quidem citra absolutionem, quæ conferatur post annum, sed non cessat simpliciter citra absolutionem, quamvis cum sit pœna medicinalis, non debeat sic ferri. VI. Si non requireretur absolutio post correctionem Rei, semper absolutio esset inutilis pro foro interno. VII. Etiam Defunctus, qui decessit contritus, indiget absolutione ab excommunicatione post mortem, ut possit Ecclesiastica sepultura donari.

VIII. Sicut peccatum non tollitur formaliter per resipiscentiam peccatoris, sed per gratiam consequentem; ita censura per consequentem absolutionem.

nem. IX. Ex hoc quod sit pœna medicinalis solum fit, quod curato aegroto debeat tolli; non tamen sine actu Judiciali. X. Sola suspensio fertur aliquando sub conditione, v. g. donec restituas; & hæc ipsa non tollitur nisi per absolutionem præviā, quæ suum effectum habet, purificata conditione. XI. Non est mirum, quod excommunicatus contritus sit virum Christi membrum, & simul à Communione fidelium sit segregatus.

XII. Possuntne directe pro hoc Excommunicatio, saltem post ejus mortem, communia Ecclesiæ suffragia, ac Missæ Sacrificium offerri?

I. **E**Xponitur. Fuit opinio Sayri, Innoc., Covarr., Megal. apud Dia. p. 5. tract. 10. res. 25. posse saltem suspensionem tolli ipso facto citra absolutionem, si contumacia recessit, & offeratur satisfactio. Idem docet de excommunicatione Alciatus in cap. 1. de Electione in 6. cum eodem Covarr. apud Suar. disp. 19. de Cens. sect. 1. in eo casu, in quo aliquis excommunicetur sub ea conditione, *Donec satisfaciatur, Donec resipiscat*. Quod pariter multi docent etiam de Interdicto, atque adeo de omnibus censuris; ut proinde Nav. cap. 27. nu. 28. D. Anton., Henr., Sà, Boss. apud Dian. p. 5. tr. 12. res. 13. contra Hurt., Con., Sotum, putent excommunicatum, si coneratur, atque adeo sit in statu gratiæ, posse esse participem suffragiorum Ecclesiæ, & Indulgentias lucrari. Unde videntur sentire, per correctionem, & contritionem omnino cessasse pro foro conscientiæ excommunicationem, quæ privat hominem Ecclesiæ suffragiis, & Indulgentiis. Immo Palud. in 4. d. 1. q. 18. apud Suar. dis. 7. de Cens. sect. 1. absolute dicit, affectum censura, si in charitate decessit, jam non esse ligatum censura, etiamsi non fuerit ante absolutus.

II. Fundamentum hujus thesisi videtur esse, quia omnis lex, seu prohibitio lata pro quantum aliqua conditio duraverit, ea conditione cessante, ipso facto cessat; v. g. si expressè feratur suspensio, *Donec restituas*, posita restitutione, cessat suspensio: Sed quælibet censura implicitè fertur sub ea conditione, *Donec resipiscas*, cum sit pœna medicinalis, juxta illud 1. ad Cor. 5. *Judicavi tradere hujusmodi hominem Satanae in interitum carnis, ut Spiritus salvus sit*: ergo contumacia cessante, ac reo correcto, antecederet ad omnem absolutionem censure cessant; non secus ac peccatum mortale posita contritione perfecta deletur ante absolutionem Sacramentalem. Et ratio à priori videtur esse, quia per quas causas effectus nascitur, per easdem dissolvitur; sed censure causa est unice contumacia; ergo hac cessante tollitur.

Confirmatur primò: Si censura feratur usque ad præfixum tempus, puta per annum, eo elapso, cessat citra absolutionem: ergo cum implicitè feratur usque ad resipiscentiam, & cor-

rectionem Rei, Reo correcto, cessat. Quod relatè ad Suspensionem esse probabile, si feratur ob contumaciam, docet Dia. l. c., tum quia hæc æquivalet Suspensioni latæ sub ea conditione, *Donec restituas*, quæ ex c. *Quia sepe* de Elect. impleta conditione cessat per seipsam, ut notat Glossa; tum etiam quia quamvis in cap. *Cum desideres* de Sententia excommunicationis cautum sit, quod excommunicatio per solam resipiscentiam absque absolutione non tollatur, & in cap. *Qua fronte* idem insinuetur de Excommunicatione simul, ac de Interdicto; nusquam tamen idem dicitur de Suspensione: ergo saltem suspensio citra absolutionem tolli potest, cessante contumacia.

III. Confirmatur secundò: quia censura innodatus, si sit contritus, & correctus, est verum Christi membrum, adeò ut ab eo tanquam capite influxum recipiat, non secus ac omnes iusti: ergo unitur etiam aliis Ecclesiæ membris, ita ut communium suffragiorum sit particeps: atque adeò per solam contritionem, & correctionem redditur à censura immunis.

IV. Ostenditur falsitas: quia quamvis contumacia requiratur, ut possit ferri Censura, adeò ut hæc ab illa dependeat in fieri, non pendet tamen ab illa in conservari; non secus ac culpa est causa pœnæ: hæc tamen sæpè post culpam transactam perseverat; atque adeò licet post resipiscentiam, & condignam satisfactionem exhibitam absolutio conferenda sit, eo quod censura sit pœna medicinalis, & non merè vindicativa, nihilominus ante absolutionem ea non cessat; ut colligitur ex cap. *Qua fronte* de Appell., & cap. *Cum desideres* de Sententia excommunicationis. Quod jure merito ita institutum est, tum quia qui iudica, & legitima potestate ligatur, ab eadem debet dissolvi; tum etiam quia, quavis sublata contumacia satisfactum sit obedienciæ debitæ Ecclesiæ, pœna tamè pro culpa commissa nõ sufficienter luitur, donec ab ipsa Ecclesia absolutio obtineatur.

V. Confirmatur primò: quia ex illis verbis Matth. 18. *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cælis, & quodcumque solveris &c.* constat, tam actum ligandi, seu innodandi aliqua censura esse actum jurisdictionis, quam actum absolvendi: ergo si ex jurisdictione Ecclesiæ fertur censura, ex ejusdem jurisdictione tolli debet; non secus, ac pœna vindicativa, quæ à Judicis potestate promanat, ab eadem debet auferri. Quod si pœna aliquando feratur ad tempus determinatum, puta ad decennium, eo elapso cessat pœna ex ejusdem Judicis voluntate, qui simul illam infligit, & simul decernit liberare Reum ab illa, purificata conditione decennii elapsi. Et eodem modo, si posset censura ferri ad tempus determinatum, puta per mensem, elapso mense cessaret censura per absolutionem, quæ fertur simul cum excommunicatione sub conditione, quod mensis elabatur. At censura, cum sit pœna medicinalis, non

non potest ferri, ut notat Suarius, ad tempus determinatum, nam si ante illud tempus resipuerit Reus, debet ante illud absolvi; & si post illud perseveravit contumacia, non est æquum, quod absolvatur: proinde quando quis ad tempus determinatum suspenditur, ea suspensio habet solum rationem pœnæ vindicativæ, non verò censuræ, seu pœnæ medicinalis. Solum potest censura ferri ad tempus indeterminatum, puta donec restituas; & in tali casu putant nonnulli, quod purificata conditione ista, tunc censura statim cesset ob absolutionem, quæ simul cum excommunicatione collata fuit sub conditione restitutionis. Sicut enim quando fertur censura v. g. contra furantes ipso facto incurrenda, posito furto statim incurritur censura, non quæ tunc feratur, sed quæ lata fuit olim sub ea conditione, quod ponatur furtum: ita si suspendatur Petrus, donec restituat, posita restitutione remanet absolutus, non vi absolutionis, quæ confertur tunc, sed vi absolutionis, quæ collata fuit, quando fuit lata suspensio, sub ea tamen conditione, quod ponatur restitutio. Verum quavis possit censuræ absolutio sub huiusmodi conditione conferri, de facto tamen non ita confertur, cum ex Reg. 77. Jur. in 6. *Actus legitimi conditionem non recipiant*; propterea quando quis excommunicatur, vel suspenditur, donec restituat, non fit sensus, quod ex tunc absolvatur sub conditione, quod restituat; sed fit sensus, quod non erit absolvendus, nisi post restitutionem, atque adeò, etiam si restituat, adhuc indiget absolutione. Idemque dicas, etiam si explicitè, nedum implicitè, aliquis excommunicetur, aut suspendatur, *Donec resipiscat*: Sensus enim est, quod nonnisi post resipiscentiam, & correctionem absolutio sit conferenda; atque adeò universim, contumacia cessante, ac Reo correcto, censuræ non cessant.

VI. Confirmatur secundo: quia aliter, ut notat Cornejo t. 2. tr. 5. disp. 2., absolutio Ecclesiæ pro foro interno esset semper inutilis; cum nunquam Ecclesia conferat absolutionem ante resipiscentiam, & correctionem delinquentis; unde semper Ecclesiæ absolutio præsupponeret censuram sublatam, atque adeò pro foro interno semper esset otiosa.

VII. Confirmatur demum: quia jura Canonica docent, etiam mortuum indigere absolutione, si decessit cum censura publica, quamvis decesserit contritus; ut proinde non possit sepultura Ecclesiastica gaudere, & fructum communium Ecclesiæ suffragiorum percipere ante absolutionem, ut patet ex cap. *A nobis* 2., Cap. *Sacris* de Sent. excommunic. Cap. *Is cui* eod. tit. in 6., & ex Conc. Apaunensi apud Burchardum l. 11. sui decreti cap. 51.: ergo universim censuræ ante absolutionem non cessant. Probabile quidem est, quod si excommunicatus sit occultus, non indigeat absolutione post mortem;

cum ex Extrav. *Ad evitanda* non sit exclusus à communione fidelium ex parte ipsius; probabilius tamen est ex Suar. disp. 7. de Cens. sect. 1., quod sit absolvendus occultè; cum disputetur à DD. apud Dia. p. 5. tr. 9. ref. 74., an possit Ecclesiæ suffragiis frui ante absolutionem. Ubi notandum, quod qui probabiliter docent cum Hurt., Con., Boss. apud Dia. p. 5. tr. 12. ref. 139., excommunicatum contritum ex benignitate Ecclesiæ esse capacem Indulgentiarum, non proinde docent esse simpliciter à censura immunem ante absolutionem; cum negent posse illum suscipere Sacramenta Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ, antequam absolvatur, aut se gerere tanquam non excommunicatum.

VIII. Ad rationem in contrarium diximus, quod etiam si censura feratur explicitè sub ea conditione, *donec resipiscas*, adhuc post resipiscentiam opus sit absolutione; sicut de facto peccatum non remittitur, donec peccator resipuerit; & tamen reatus culpæ, & pœnæ æternæ non tollitur per ipsam resipiscentiam formaliter, sed per gratiam, quæ ex Trid. est unica causa formalis nostræ justificationis, & peccati remissio, quæ gratia in præsentia providentia ex Divina benignitate confertur, aut in posteriori natura ad contritionem supernaturalem, aut in posteriori natura ad attritionem cum Sacramento, quod eatenus dicitur ex attrito facere contritum.

Hinc paritas retorquetur; peccatum enim mortale non tollitur formaliter per ipsam resipiscentiam, sed per gratiam consequentem: ergo nec censura formaliter tollitur per resipiscentiam, sed per absolutionem; non secus ac obligatio voti non tollitur ante dispensationem, quamvis detur causa sufficiens ad dispensationem obtinendam. Verum quidem est in præsentia providentia conferri sæpe nobis gratiam peccati remissivam antecedenter ad Sacramentalem absolutionem; Et ratio est, quia id nobis benignissimè promittitur in Scripturis à Deo, qui poterat nolle remissionem impertiri ante absolutionem: Cum autem ex dictis noluerit Ecclesia à nobis vincula censurarum tolli ante absolutionem, idcirco etiam post contritionem, & correctionem illa perseverant, donec per absolutionem tollantur.

Ad rationem à priori dicendum, quod sicut peccatum consequitur reatus odii Divini, & pœnæ æternæ, qui ab illo solum pendet in fieri, non in conservari; unde etiam retractato peccato per actum naturalem, aut per attritionem supernaturalem ille perseverat (& perseverare posset in alia providentia etiam post contritionem supernaturalem juxta sententiam communiorum, quod contritio non justificet formaliter) ita ad contumaciam consequitur censura, quæ ab illa tantum pendet in fieri, non in conservari. Quinimò sicut censura non incurritur per meram inobedientiam præcepto

Ecclesiastico, sed requiritur etiam voluntas Judicis Ecclesiastici, quod ea incuratur; ita etiam requiritur ejusdem Judicis voluntas, quod ea tollatur post Rei resipiscentiam.

IX. Neque obstat, quod censura sit pœna medicinalis, quæ post curationem cessare debet. Nam cum simul sit medicina, & pœna, quatenus medicina cessare debet post curationem, quatenus pœna cessare debet per actum judiciale: Sicut enim inobediens fuit sensibiliter contumax Ecclesiæ, ita visibiliter subicere se debet Ecclesiæ, ut ab ea absolvatur; cum acquisiverit Ecclesia adversus contumacem jus, quod per solam resipiscentiam non extinguatur; eo pacto, quo per furtum acquiritur à Judice jus adversus furem, quod per meram restitutionem non abraditur.

X. Ad primam Confirmationem: diximus censuram sub ratione censuræ ferri non posse ad tempus determinatum. Quod si feratur ad tempus indeterminatum, videl. donec Reus restituat, aut resipiscat, tunc verba ista probabilius indicant, quod post restitutionem, aut resipiscentiam conferenda sit absolutio. Et data probabilitate ejus sententiæ, quod Suspendio lata sub hac conditione, donec restituas, non indigeat nova absolutione post hanc conditionem purificatam, non proinde sequitur, quod ea citra absolutionem tollatur. Nam, ut diximus, dum confertur sub ea conditione suspensio, simul confertur absolutio pro quando erit purificata conditio. Non repugnat enim ex opinione Navar., & aliorum apud Suar. absolutionem ferri sub conditione; & quavis de facto absolutio ab excommunicatione, & interdicto nunquam sub conditione feratur, ut constat ex citatis juribus, non est tamen improbable, quod sola absolutio à suspensione de facto feratur sub conditione, quando quis suspenditur e.g. donec restituat.

XI. Ad secundam Confirmationem: argumentum probat, quod etiam Catechumenus contritus cum sit justus, & vivum Christi membrum, participet suffragia communia Ecclesiæ, quavis nondum ingressus sit per Baptismum tanquam per januam in ovile Christi, seu in Ecclesiam militantem; quod tamen communiter non admittitur, ut videre est apud Suar. d. 48. de Pœn. sect. 6. immò communius etiam cum Suar., Fill., Con., Bonac. contra Navar., & Sà apud Palaum de Indulg. q. 8., nec admittunt, quod Catechumenus in gratia existens sit capax Indulgentiarum.

Quare sicut Christus, etiam in quantum homo, ut docet D. Th. in 3. dist. 13. qu. 2. nu. 2., est caput Angelorum simul, & hominum juxta illud ad Coloss. 2. *In Christo habitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter, & estis in illo repleti, qui est Caput omnis Principatus, & Potestatis*; Angelis enim meruit vel gloriam essentialem, ut docent Suar., Val., & alii, vel sal-

tem accidentalem, ut vult Vasq., Gonetus disp. 14. de Incar. ar. 4.; & tamen non eodem modo uniuntur tanquam Christi membra homines viatores cum Angelis, sicut uniuntur homines inter se: Sic pariter Pontifex caput est tam Ecclesiasticorum, quam Sæcularium Fidelium, & tamen non eodem modo uniuntur tanquam membra hujus capitis Sæculares cum Ecclesiasticis, sicut Ecclesiastici inter se. Ita Christus est caput omnium Justorum tam baptizatorum, & à censura immunium, quam Catechumenorum, vel censura innodatorum post contritionem; & tamen membra ista viva Christi capitis non eodem modo inter se uniuntur: nec eodem modo communicant cum Ecclesia militante baptizati à censuris immunes, ac justi Catechumeni, aut censura innodati post contritionem; ac proinde possunt isti esse Christi viva membra, & simul privari communibus Ecclesiæ suffragiis donec baptizentur, aut absolvantur à censuris. Adde, Christum D. diversimodè esse Christianorum omnium caput: etenim, ut habet D. Th. 3. p. q. 6. ar. 3. *Primò, & principaliter est caput eorum, qui actu sibi uniuntur per gloriam: secundò eorum, qui actu uniuntur sibi per charitatem: tertio eorum, qui actu sibi uniuntur per fidem*; hæreticorum verò, qui solum sibi uniuntur per baptismum, dicitur dumtaxat caput in potentia (ut docet Gonet. loco c. contra Cajet.) quatenus possunt converti, ac redire in Ecclesiam, quæ definitur à Theologis ex Nicolao Pontifice *Collectio fidelium*; ut proinde Christus non influat specialiter in hæreticos tanquam in sua membra ob defectum fidei, quæ est initium vitæ spiritualis, & fundamentum Ecclesiæ militantis, juxta illud Matth. 16. *Super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, idest supra fidem Petri*: Propterea non eodem modo Christus influit in hæc omnia sua membra; aliter enim influit in Ecclesiam triumphantem, aliter in justos Ecclesiæ militantis, qui sunt membra ejus viva, aliter in fideles peccatores, qui sunt membra actualia, sed mortua; siquidem in hæc solum influit, ut vivificentur à gratia, & desinant esse membra diaboli, sicut in hæreticos, ac gentiles, qui sunt membra in potentia, influit ad hoc, ut fiant membra; non secus ac calor naturalis influit in cibum, non quia est membrum, sed ut convertatur in substantiam aliti. Quare similiter diversimodè Ecclesia in sua membra, seu in Christi fideles influit; in justos quidem à censuris immunes, reddendo illos omnium suffragiorum participes; in justos verò censura innodatos, solum concionibus, ac privatis orationibus eos adjuvando, ut ad subjectionem debitam visibiliter veniant; & in peccatores, adjuvando eos orationibus etiam publicis: hæreticos tamen adjuvat, ut ad ovile fidelium redeant. Quamvis non possit Ecclesia jurisdictionem exercere in eos, qui extra

Ecclesiam sunt, juxta illud Apostoli 1. ad Cor. 5. *Quid mihi de iis, qui foris sunt?* potest tamen eos, qui characterem baptismi retinent, punire, quatenus contra ipsam ut illius subditi deliquerunt, fidem deferendo, & quia ob characterem habent speciale debitum pertinendi ad collectionem fidelium. Ex quibus perspicuum fit, posse contritum censura innodatum esse Christi, & Ecclesiae membrum vivum, & tamen communione fidelium privari, donec absolvatur.

XII. Dubitatur apud Suar. disp. 9. de Cens. sect. 3. An liceat communia suffragia offerre pro excommunicatis jam contritis nondum absolutis? Afirmat Nav., & alii multi apud Dia. p. 5. tr. 9. ref. 75. cum Avila, Henr., Sayr., quia non videtur Ecclesia benignissima Parens velle suffragia publica subtrahere iis, qui jam Deo reconciliati sunt: quare licet censura perseveret quoad alios effectus, donec obtineatur absolutio, non tamen quoad istum. Verius tamen dicendum cum eodem Suar., Laym., Soto, Con. censuram etiam quoad istum effectum perseverare, cum non constet oppositum ex ullo Canone; atque adeo non licere pro iis directe communia Ecclesiae suffragia exhibere: sicut neque licet pro iisdem Sacrificium offerre, ut docent communis cum Vasq. contra Fabrum apud eundem Dia. ref. 76.; quamvis verum sit, quod, si pro iis offeratur, valide offeratur, ut docet Suar. l. c. sect. 4.: Ad eum modum quo si excommunicatus ministraret alteri Sacramentum Eucharistiae, valide, sed illicitè ministraret; quandoquidem Ecclesia solum videtur prohibere posse, ne pro excommunicatis Sacrificium offeratur, quin possit efficere, quod Sacrificium à Sacerdote Ministro Christi oblatum frustretur effectum suo juxta Christi institutionem (ut dicimus etiam de Sacramentis) solumque efficere potest, quod Sacrificium à Sacerdote ut Ministro Ecclesiae pro excommunicatis oblatum nullatenus illis profit, vid. quoad orationes, & preces nomine Ecclesiae in Missa praestitas. Illud probabile est ex Suar., Præp., Dia. l. c. quod si excommunicatio sit occulta, liceat pro hujusmodi excommunicato, si mortuus sit in gratia, Ecclesiae communia Suffragia, Indulgentias, & Sacrificia applicare; cum non videatur Ecclesia velle illum iis privare, quandoquidem citra infamiam raro poterit obtineri post mortem absolutio, quando excommunicatio est occulta. Immo probabile est ex Hurtad. Con., Nav., contra Suar., Vasq., Avilam apud Dia. ref. 74. quod si excommunicatus sit toleratus, possint universim Sacrificia, & publicæ orationes pro eo offerri; quamvis non possit ille eas petere.

PROPOSITIO XLV.

Libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri, usque dum adhibita diligentia corrigantur.

S Y N O P S I S.

I. Videntur retineri posse, donec expurgentur, cum cesset finis prohibitionis.

II. Verum nisi parvitas temporis excuset, citra mortale retineri non possunt ex Reg. Indici s. decima: Aliter multa incommoda traherentur. Finis legis non cessat adequatè, quippe qui non tendit solum ad avertendum periculum perversionis, sed etiam in poenam Auctoris, & ut partes conformentur toti. III. Major est Auctoris poena, si comburantur, quam si solum libris nigrum theta praefigatur. Duplici tamen titulo comburendi, & in poenam, & in medicinam, ne scilicet in aliorum manus dilabantur, qui eam lucem imbibant.

IV. Negatur communis, quod, cessante fine legis in particulari, cesset legis obligatio. V. Nunquam tamen cessat finis hujus legis adequatè, cum nunquam cesset finis ille universalis, qui est, ut partes conformentur toti. VI. Hinc ne Lanii quidem, & Aromatarii possunt libros prohibitos retinere. VII. Aliter possent hujusmodi libri etiam ab Auctore retineri, ac legi. VIII. Quando finis legis cessat contrariè, ita scilicet ut ejus observantia adversetur bono communi, tunc datur locus Epichejae; Quando verò cessat solum negativè, non cessat obligatio legis, si ea non fundetur in praesumptione facti, sed in praesumptione periculi, ut in casu nostro.

IX. Non prohibetur lectio libri merè materialis. X. Num sub nomine libri veniat Codex manuscriptus? XI. Num possint Generales Religionum concedere subditis suis facultatem legendi libros vetitos ad oppugnandum? XII. Num sit solum culpa venialis legere libros, qui nullum continent errorem, & non prohibentur ex fine gravi.

I. **E**Xponitur. Libri hæreticorum hæresim continentem, vel de Religione tractantes, in Bulla Cœnæ prohibentur absolutè sub excommunicatione reservata. Contra verò alii libri passim prohiberi solent sub hac clausula, *Donec corrigantur*: cum hoc tamen discrimine, quod libri hæresiarcharum, qui de Religione non tractant, nec continent hæresim, nec non libri Catholicorum, qui ob suspicionem hæresis, vel falsi dogmatis damnantur, solum prohibeantur sub excommunicatione lata non reservata, ut habetur in Regula Indici s. decima; libri verò alio titulo interdicti, puta ob obscenitates, ad vitandas offensiones, & scan-

dala &c., quibus non est annexa excommunicatio, solum sub mortali prohibentur, ut in eadem Regula habetur. De his itaque libris, qui prohibentur, *Donec expurgentur*, Marchantius apud Dia. p. 11. tr. 8. ref. 62. docuit retineri posse, donec opportunè eorum correctio, aut expunctio sit indulta; quod ipse etiam Diana approbat, si diligentia moraliter adhibeatur pro licentia obtinenda: idemque docet Verde. Et ratio videtur esse illa eadem, ob quam Felin. Albert. Decianus, Mascardus apud Palaum tr. 4. d. 2. §. 2. num. 8. docuerunt, posse libros prohibitos legi, si nullum sit periculum subversionis, nec scandalum, aut aliud malum subsequatur; quia scilicet cessante fine legis in particulari juxta probabilem opinionem, cessat obligatio legis; finis autem legis prohibentis retentionem, & lectionem librorum prohibitorum videtur esse periculum subversionis in legente, ut fatetur Sanch. l. 2. cap. 10. nu. 52., & insinuat Palaus nu. 9. apud Tambur. l. 2. in Dec. c. 1. §. 7. n. 40.: ergo si cesset hujusmodi finis per retentionem librorum donec expurgentur, possunt retineri; atque adeò cessat interim onus tradendi eos Inquisitori: Propria enim auctoritate comburi, aut corrigi non possunt ex constitutione Greg. XV. anno 1623. apud eundem Dianam, & ex Const. Julii III. apud Rodr. in Comp. QQ. Reg. ref. 92.: Quamvis Fill. t. 2. tr. 22. c. 7. nu. 208. excuset comburentem, aut dantem alteri, qui habet facultatem legendi illos.

II. Ostenditur tamen falsitas, quia absolute prohibetur à Pontifice sub mortali, ut constat ex Reg. Indicis laudata, ne quis apud se habeat libros quovis titulo interdictos: ergo nisi excuset à mortali parvitas temporis (v. g. si post unum, aut alterum diem Inquisitoribus deferantur) retineri nullatenus possunt prætextu expurgationis faciendæ. Et sanè si hæc doctrina subsisteret, quòd cessante periculo subversionis propriæ, aut alienæ possent libri retineri, sequeretur, quòd illi, qui legere nesciunt, aut non intelligunt ea, quæ legunt, possent omnes libros prohibitos retinere, cautè illos custodiendo: sequeretur etiam, neminem teneri ad ullum librum vetitum Inquisitoribus deferendum, dummodo proponat illum non legere, & vitet ne ab aliis legatur, atque adeò posset illum retinere, donec licentiam legendi etiam post multos annos obtinuerit; quod certè nemo dixerit.

Et ratio est, tum quia propositum non legendi ex vertibilitate voluntatis mutari facile potest; tum etiam quia periculum, ne ab aliis legantur decursu temporis diuturni non facile potest evitari; tum demum quia finis adæquatus prohibendi retentionem horum librorum non est sola securitas retinentis, aut periculum, ne in manus aliorum deveniant, qui ea lue infici possint, sed est etiam pœna Auctoris, quæ simul ab-

sterreat, & simul coerceat alios à similibus libris edendis; cum videant eos omninò flammis addicendos. Est etiam finis prohibitionis, ut partes conformentur toti, & ut notat Suar. de Fide d. 10. sect. 2. n. 21., ne tales libri conserventur, sed destruantur: hujusmodi autem fines legis hujus prohibitivæ librorum nunquam cessant; atque adeò etiam transmissio, quòd cessante fine adæquato legis in particulari cesset in illo legis obligatio, (quod communius negatur, ut mox dicemus) non proinde fit, posse libros prohibitos retineri, donec corrigantur, & à fortiori nec legi.

III. Dices cum Caramuele, majorem esse pœnam, & ignominiam Auctoris libri; atque adeò magis coerceri alios à similibus libris edendis, si liber legatur cum nigro theta præfixo, quàm si comburatur; sicut major est ignominia, ac pœna furis, si tota Urbe circumducatur, præcone ejus furtum inclamante, quàm si exulet; atque adeò si cesset uterque finis prohibitionis, nempe periculum subversionis in legente, & pœna, ac ignominia Auctoris, videntur posse hujusmodi libri impunè legi, ac retineri, donec corrigantur.

Sed hæc ratio probat, quòd nunquam deberent comburi, aut corrigi, ut semper vigeat condemnatio. Quis autem non videat majorem esse Auctoris pœnam, ac ignominiam, si ejus liber condemnatur simul, & comburatur, quàm si solum condemnatur? Sed transmissio quòd major esset ignominia, si solum sententia condemnatoria libro præfigatur, adhuc tamen hujusmodi libri sunt comburendi, ne in manus aliorum dilabantur, eorumque contagium serpat; prout consuevit Ecclesia facere jam inde à tempore Apostolorum; dicitur enim in Act. Apost. cap. 19. *Multi ex eis, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt eos coram omnibus.* Et ratio ex Lugo d. 21. de Fide nu. 25. est, quia si necesse est vitare sermones, & colloquia hæreticorum, ut ex Apostolorum doctrina aperte constat; unde D. Paulus ad Tit. 3. ait. *Hæreticum hominem post unam, aut alteram correctionem devita;* à fortiori eorum scripta fugienda sunt, quæ efficaciora sunt ad lectores pervertendos; siquidem *Segnius irritant animos demissa per aures, Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus:* eademque est ratio de aliis libris alia lue infectis. Unde etiam Gentiles libros bonis moribus, vel suæ falsæ Religionis contrarios prohibebant, & comburebant, ut constat ex Valerio Maximo l. 1. cap. 1., & ex M. Tull. lib. 1. de Nat. Deorum. Itaque duplici titulo libri prohibiti retineri non possunt, sed comburendi ab Inquisitoribus; Primò per modum medicinæ, ut consulatur bono fidelium, avertendo ab iis venenum, quo possent infici; Secundò per modum pœnæ, ut Auctor plectatur, qui in doctrinæ abusu peccavit. Quamvis autem sufficienter plecteretur Auctor sola condemnatione, non tamen sufficien-

ter consulitur bono fidelium, nisi libri huiusmodi exterminentur; atque adeò retineri, nedum legi, non possunt, esto cesset hic & nunc in aliquo particulari periculum subversionis.

IV. Hic tamen maximè advertendum, doctrinam istam de cessatione obligationis legis in aliquo particulari, quando finis legis in eo cessat, esse valde implexam, & dubiam. Admittunt hanc opinionem Gran., Sà, Nav., Cajet., Henr., Ledesma, & alii apud Dia. p. 1. tr. 10. ref. 28., & Palaum dis. 1. n. 1., quia sicuti si cessat finis legis, quæ est anima legis, pro tota communitate, cessat lex totam communitatem obligare; ita si cessat in aliquo particulari: Non secus ac lex correctionis fraternæ, quæ cessat obligare, si hic & nunc cessat ejus finis, nec speretur emendatio. Communiter tamen, & probabilius id negatur à Suar., Vasquez., Sanch., Conin., Mol., Bonac., Soto, Salon., Med., & aliis apud eundem Dianam; quia scil. lex non respicit casus particulares, sed eos qui communiter solent contingere ex l. *Ea quæ raro* ff. de Reg. juris. V. g. delatio armorum non prohibetur ad has, vel illas rixas vitandas, sed ad vitandas rixas, quæ passim solent evenire; unde quamvis hic & nunc non subsit periculum rixæ, si senex v. gr. deferat arma; quia tamen adhuc possunt rixæ communiter contingere, adhuc lex obligat senem ad arma non gestanda; & solum excipitur aliquis casus, qui ab ipso legislatore censetur excipiendus ratione Epichejæ (quæ ex Aristotele 1. Eth. 10. est quædam emendatio, & benigna interpretatio legis) puta si quis deferat hic & nunc arma ad defensionem innocentium, qui injustè à latronibus vexantur.

V. Confirmatur: quia ex opposita sententia plurima sequerentur absurda: possent enim Matrimonia v. g. sine præviis denunciationibus contrahi, si constet nullum subesse impedimentum: Posset etiam vir probus ingredi Monasteria Monialium ad eas in spiritu juvandas, si constaret nullum adesse periculum, aut scandalum; Licita pariter esset fornicatio quando nullum esset periculum de mala prolis educatione, & alia huiusmodi incommoda inferrentur. Ratio autem à priori, cur non cesset lex, si cesset ejus finis primarius in casu particulari, est, quia finis legis etiam est, ut partes conformentur toti, prout expedit bono publico; propterea si jejunium v. g. præcipiatur ob finem mortificationis, adhuc à viro aliis mortificationibus vacante jejunandum est, ut communitati se conformet. Præterquamquod innumera sequerentur inconvenientia, ac scandala, si quilibet posset in causa propria esse Judex, judicando quòd sibi hic & nunc finis legis cesset; passim enim homines ab omnium legum obligatione se eximerent; & ideò debet lex obligare, etiam si videatur hic & nunc ejus finis primarius cessare: cum nunquam cesset hic alius finis universalis,

quòd partes se conforment toti, & quòd nemo exponat se periculo transgrediendi legem, dum in propria causa judicat hic & nunc finem legis cessare; Omnes autem istæ rationes non militant, si finis legis cessat obligare. Lex verò correctionis fraternæ ideò non obligat, quando hic & nunc non speratur emendatio; quia, ut notat Covarr., lex ista directè ordinatur in bonum personæ particularis corrigendæ, & si cesset ejus finis in particulari, cessat ejus obligatio: At aliæ leges ordinantur directè in bonum commune, & indirectè in bonum singulorum, & ideò nisi cesset finis legis pro tota communitate, non cessant obligare. Quis enim dixerit, quòd lex v. g. de non mentiendo cesset obligare hic & nunc, puta dum mendacium confert ad salvandum innocentem, eo quòd finis legis videatur hic & nunc cessare? Quis dixerit legem fornicationis prohibivam cessare, si cesset hic & nunc ejus finis, nempe periculum de mala prolis educatione?

VI. Hinc communius docent apud Palaum loc. cit., & Tamb. l. 2. in Dec. c. 1. §. 7. neminem posse licitè libros prohibitos legere, aut retinere, quamvis videatur cessare finis primarius talis prohibitionis; tum quia non cessat ille finis universalis, quòd partes conformentur toti; tum etiam quia nemo debet de se judicare, quòd longè sit à periculo subversionis; legendo enim huiusmodi libros incedimus per ignes suppositos cineri doloso; tum denuò quia non facile vitatur periculum, ne huiusmodi libri, si diu detinentur, transeant in aliorum manus, qui ab iis inficiantur. Et hac de causa, Sanch. n. 53. cum Ugol., & aliis docet peccare etiam lanios, & aromatarios retinentes huiusmodi libros ad obvolvendas carnes, thus, & odores, & quicquid chartis amicitur inunctis. Immo Turrianus apud Dia. p. 11. tr. 8. ref. 62. docet, asserentem libros prohibitos retineri posse, si non contineant doctrinam contrariam fidei, aut Sacræ doctrinæ, denunciandum esse S. Officio tanquam assertorem propositionis scandalosæ, & temerariæ.

VII. Confirmatur etiam: quia aliter Auctor libri prohibiti posset licitè suum librum legere, & cautè retinere; si finis prohibitionis solum esset securitas legentium, & ne in aliorum manus libri dilabantur; cum Auctor nullum novum venenum haurire possit ex eo libro, cuius doctrinam, & errores in mente habet; communiter autem DD. docent hunc peccare cum Trull., Fagund., Sanch., Ugol. apud Dia. p. 15. tr. 1. ref. 1.

VIII. Confirmatur demum: quia ex Oviedo, Marchantio, Carena, Lugo, & aliis apud eundem Dianam, lectio librorum istorum ne ipsis quidem viris doctis, qui sine periculo eos legere possent, licita est ad errores confundendos, nisi accedat facultas à Sac. Congregatio-

ne; idque quia quamvis in hoc casu cesset in iis periculum perversionis; at non cessat pro tota communitate periculum perversionis, quod solet ut plurimum intervenire, & est, ut diximus, unus ex finibus talis prohibitionis: ergo à fortiori non licet libros retinere, aut legere absque animo confutandi eorum errores.

Verum quidem est, quod si cesset aliquando finis legis contrariæ, ita scilicet ut observantia legis hic, & nunc cedat potius in damnum, quam in bonum commune, tunc lex non obliget, ut advertit Lugo disp. 21. de Fide num. 63. v. g. obligatio restituendi res alienas non obligat ad restituendum gladium Domino furioso, quia hæc restitutio adversatur bono communi. Rursus quando finis legis cessat per hoc, quod ejus observantia hic & nunc, licet non inferat damnum bono communi, impedit tamen bonum commune, tunc datur locus Epichejæ; ut si quis indigeat lectione librorum prohibitorum ad confutandum errorem aliquem, nec possit facile facultas obtineri, aut expectari. At quando finis legis cessat merè negativè in aliquo particulari, si finis non est solum ad avertendum directe aliquod damnum, sed etiam ad avertendum periculum, quod communiter contingit (ut est lex prohibens librorum lectionem, ac retentionem) tunc lex non cessat obligare, quamvis in aliquo particulari periculum cesset; eo quod non cesset finis legis fundatæ in præsumptione periculi, ut docet Suar. l. 3. de Leg. c. 24., & Arr. l. 3. disp. 16. sect. 4. Hinc communius docent, quod lex fundata in præsumptione cessante facto non obligat; ut lex, quæ obligat ad refarciendum damnum fundata in præsumptione damni illati; at lex fundata in præsumptione periculi, etiam cessante hic & nunc periculo, obligat; quia non cessat finis prohibitionis, qui est avertere pericula, & damna, quæ solent contingere, ut ex rationibus adductis fit perspicuum. Propterea omnes docent, quod lex irritans matrimonia clandestina, aut professionem religiosam ante annum Novitatus, vel ante decimum sextum annum ætatis, obliget etiam, quando cessat hic & nunc periculum alicujus damni, eo quod illa fundetur in præsumptione periculi, & intendat avertere pericula, quæ passim solent evenire.

Ex quibus omnibus colliges primò, principium illud, in quo nititur hæc propositio prescripta, quod scilicet cessante fine legis in particulari cesset lex, valdè claudicare, & communius negari. Colliges secundò, etiam data probabilitate hujus asserti, falsum esse in casu nostro, quod cesset finis adæquatus legis; cum finis adæquatus, cur libri prohibeantur, non sit sola securitas legentis, sed etiam conformitas partium cum toto, ac avertere periculum, quod haberetur, si quilibet in propria causa esset iudex, & periculum ne in aliorum manus illi deveniant, nec non pœna Auctoris, quæ etiam alios coerceat ab

hujusmodi libris edendis, dum sciunt flammis esse donandos.

Concludo, ostendendo à posteriori ratiocinationem Adversariorum esse fallacem. Nemo unus asseruit, aut asserere potuit, posse libros prohibitos aut retineri donec corrigantur, aut legi cum proprio, aut alieno periculo; sed solum à nonnullis asserabatur, quod retineri possent cessante periculo, aut scandalo: atqui propositio ista de facto damnatur, & in virtute S. Obedientiæ præcipitur, ne ad praxim deducatur: ergo etiam cessante periculo propriæ, aut alienæ perversionis retineri, aut legi non possunt (nisi fortè aliquando ex Epicheja) atque adeò, vel falsa est illa doctrina, quod cessante fine legis in particulari cesset in eo casu legis obligatio; vel falsum est, quod in casu nostro cesset finis legis adæquatus.

IX. Oppones: Qui legit librum, cujus sensum non percipit, retinendo illum per modicum tempus, puta per horam, non peccat mortaliter ex Sanch., & aliis communius contra Megalam apud Dia. p. 1. tr. 11. ref. 36., præcisè quia cessat in eo periculum perversionis: ergo universim qui legit hujusmodi libros, aut cautè retinet quousque corrigantur, citra periculum perversionis propriæ, aut alienæ, nec peccabit mortaliter.

Respondeo neg. conf.: Disparitas est, quia lectio, quæ prohibetur, est lectio formalis, non materialis, eo quod in ea soleat passim intervenire periculum perversionis ipsius legentis: cum autem hujusmodi periculum perversionis siue propriæ, siue alienæ passim interveniat, etiam quando libri retinentur, quamvis retineantur cautè, idcirco non licet eos ullatenus nec legere formaliter, nec retinere, donec corrigantur, esto possent citra gravem culpam legi materialiter. Unde putat Tamb. l. c. ex Palao, Fill. contra Suar., Laym., Regin. apud Dia. l. c. ref. 33., quod si quis citra ullum periculum, aut scandalum dicat famulo, aut alteri ignorantibus v. g. linguam latinam, quod legat librum prohibitum latino idiomate conscriptum, & ipse audiat, neuter graviter peccet; non enim peccat famulus, quia non legit formaliter; nec peccat ipse, ut docent Sanch., Fill., Palao contra Azor., Laym., Regin. apud Lugo d. 21. de Fide nu. 74., quia solum prohibetur lectio horum librorum, non verò ne audiantur legentes; pœnæ autem, ac prohibitiones sunt extendendæ; unde non peccat, nisi fortè ratione retentionis talis libri, quæ ob temporis brevitatem posset à mortali excusare.

X. Utrum autem peccet, qui librum prohibitum non typis impressum, sed manuscriptum lectitat? Affirmant communius cum Suar., & Sanch., tum quia aliter facile eluderetur lex de libris hæreticorum non legendis, si illi transcriberentur; tum etiam quia liber manuscriptus in

communī acceptione est verè liber, & de materiali se habet, quòd sit impressus, aut manu exaratus. Negat tamen id Tamb. l. c. n. 14. putans legem hanc odiosam esse restringendam, præsertim quia quando Pontifex vult etiam scripta prohibere, id solet exprimere, ut in Conc. Lateran. sess. 50. ubi dicitur: *Nullus librum aliquem, seu aliquam quamcumque scripturam imprimere præsumat, nisi prius per Vicarium approbetur*; & in Trid. sess. 4., ubi dicitur: *Nulli liceat imprimere quosvis libros de rebus Sacris &c.*, Qui autem scripto eos communicant, nisi approbati fuerint, eisdem pœnis subjaceant. Sanch. l. 2. c. 17. n. 29. putat peccare, & excommunicationem incurrere retinentem, aut legentem, vel imprimentem librum hæretici nondum typis excusum, aut transcriptum, cum hic in morali æstimatione, re vera sit liber; censet tamen non peccare eum, qui legit, aut imprimit Epistolam, Concionem, aut aliam papyrum hæretici solutam, nec in tractatus formam redactam; tùm quia non habet rationem libri; tùm etiam quia non militat eadem ratio, quæ in libris, qui multò amplius extenduntur, & diutius permanent. Hæc autem ratiocinatio æquè militat pro libris manuscriptis (dummodo non sint in fraudem transcripti ex impressis) ac pro Epistolis, vel Concionibus impressis, idcirco me iudice non est improbabilis opinio Tamb., quòd scripta non veniant nomine librorum: licet enim æquè possit aliquis infici legendo librum manuscriptum, ac legendo impressum, non propterea prohibitio cadit contra utrumque: Sicut licet æquè possit aliquis infici legendo librum, ac audiendo alium, qui cum facultate eum legeret, non propterea prohibitio cadens supra legentem, cadit etiam supra audientem: non enim lex odiosa debet comprehendere casus aliquos raros, qui accidere possunt, si verbis legis non continentur, quamvis militaret pro illis finis legis. Hinc in Reg. 10. Indicis fit mentio specialis de scriptis dicendo: *Si quis libros hæreticorum, vel cuiusvis Auctoris scripta ob hæresis, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita tegerit, sive habuerit, statim in excommunicationis sententiam incurrat.*

XI. Inquit Dia. p. 4. tr. 13. ref. 49. Utrum Generales Regularium non obstante Bulla Gregorii XV., & Urb. VIII. concedere possint facultatem legendi libros prohibitos subditis suis ad oppugnandum, juxta facultatem concessam à Gregor. XIII. Generali Societ. Jesu in Bulla *Exponi nobis* an. 1575., dummodo id fiat cum delectu, & re cum Assistentibus consultata? Affirmat Peyr. in Privil. Minim. t. 2. Constit. 9. Pauli V. n. 10. apud eundem Dian., quia Bullæ illæ revocant quidem facultates antecesser concessas legendi hujusmodi libros, sed non faciunt mentionem revocandi privilegium ullum. Præterquamquod quamvis in iis Bullis revoca-

rentur privilegia, non revocantur tamen in ea forma, qua unice revocari possunt privilegia Societatis ex Bulla Gregor. XIII. *Æquum reputamus*, vid. ita ut revocatio per trinas distinctas literas tribus distinctis vicibus intimata, & insinuata fuerit Societati; prout hanc Bullam intelligunt, & explicant Antonius de Amatis, Cherub., Dia. p. 1. tr. 2. ref. 68. ut habet Amicus disp. 9. de Just. tr. 10. nu. 148. Hanc Peyrini sententiam Lezanz in Com. QQ. Regular. c. 18. n. 69. putat speculativè probabilem; securiorem tamen esse sententiam oppositam, & in praxi consulendam. Equidem cenfeo in praxi sententiam istam non esse sequendam, quia Urb. VIII. in Bulla illa *Apostolatus officium* 1631. addit: *De cætero similis licentia, nisi à Congregatione S. Officii, dum singulis hebdomadis coram Nobis habetur, vel ab aliis per Nos etiam in eadem Congregatione specialiter deputandis concedatur*; quibus verbis videtur Privilegium illud Generali Societatis concessum revocasse (quicquid in contrarium dicat Pelliz. tr. 6. c. 9. num. 37.) præsertim quia, ut notat Dia. p. 7. tract. 10. ref. 29. Stylus Curie fert, ut Privilegia Societatis revocentur absque illa forma à Greg. XIII. requisita; & ex multis Bullis Pontificiis constat derogari Privilegiis Societatis, aut per hoc, quòd de Societate fiat expressa mentio, aut per hoc, quòd in Bullis apponatur in fine clausula illa, *Ac si eis personaliter fuissent intimata*: Et quamvis neutrum ex his habeatur in ea Bulla Urb. VIII. (ut proinde Peyrinus dicat iis verbis nullatenus revocari privilegia olim concessa) cum tamen Pontifex expressè sibi uni reservet potestatem concedendi hujusmodi licentias, sufficienter videtur hanc potestatem à Generali Societatis abstulisse; quod praxis Societatis confirmat, cum à Sacra Congregatione duntaxat ea facultas à Nostris petatur.

XII. Denique difficultas esse posset, An quando liber prohibitus nullum continet errorem, nec ex fine gravi prohibetur, tunc sit solum veniale ratione levitatis materiæ illum legere, aut retinere? Affirmat Tambur. l. 2. c. 1. §. 7. n. 59. si prohibitioni nulla sit annexa excommunicatio; Cajetanus verò, & Serra addunt id verum esse, etiam si prohibitioni annectatur excommunicatio ferenda, quia juxta multorum sententiam apud Sanch. l. 6. cap. 4. n. 49., & Dia. p. 3. tr. 6. ref. 76. cum Palao, & Nav., & aliis pœna ista non est signum obligationis gravis. Moya tamen tr. 5. q. 10. putat nullatenus posse citra mortale quemcumque librum prohibitum legi, aut retineri, quia Alex. VII. in eo decreto vetuit in virtute S. Obedientiæ, ne ulla ex iis propositionibus in praxi deducatur; unde videtur graviter prohiberi retentio librorum prohibitorum. Hæc tamen ratiocinatio non est efficax; Nam ex hoc præcepto in virtute S. Obedientiæ solum inferitur, quòd peccet mortaliter, qui retinet libros prohibitos, asserendo id licere; non

verò qui retinet illos, dicendo in ea retentione saltem venialem culpam contineri; Sicut peccat mortaliter, qui comedit, & bibit ad satietatem ob solam voluptatem, asserendo id licere; non verò qui comedit ad satietatem asserendo in ea comestione venialem culpam contineri. Quare sententia ista Tamb., Cajet., & Serræ efficacius videtur impugnari, tum ex eo

quòd in Reg. 10. Indicis dicantur prohiberi sub mortali libri, qui non ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, sed alio titulo interduntur; tum etiam quia non solent prohiberi à S. Congregatione libri, si non contineant materiam quæ aut ratione sui, aut saltem ratione finis sit gravis; atque adeò universim retentio librorum prohibitorum non vacat culpa lethali.

INDICULUS

THESIUM CONFIXARUM

AB ALEX. VII.

1. **D**E actibus Theologalibus iterandis.
2. De Provocato ad duellum.
3. De casibus Bullæ Cœnæ.
4. De Prælati Regularibus.
5. De Hæretico denunciando.
6. De sollicitante per chartam.
7. De modo declinandi Denunciatio-
nem.
8. De fructu Missæ specialissimo.
9. De pingui stipendio Missæ.
10. De multiplici Missæ stipendio.
11. De Peccatis oblitis.
12. De casibus Episcopo Reservatis.
13. De Regulari injustè reprobato.
14. De Confessione invalida.
15. De Pœnitentia per alium im-
pleta.
16. De Confessario Curati.
- 17., & 18. De occisione Calumni-
toris, &c.
19. De occisione adulteræ.
20. De restitutione fructuum Benefi-
cii.
21. De Horis per alium recitatis.
22. De Pecunia pro Beneficiis col-
lata.
23. De fractione jejunii citra contem-
ptum.
24. De peccatis luxuriæ specie diversis.
25. De Copula cum soluta.
26. De Judice vendente arbitria.
27. De Probabilitate ex uno Auctore.
28. De Populo legem non acceptante.
29. De Modicis comestiunculis.
- 30., & 31. De Jejunio quoad Opifices,
& Itinerantes.
32. De Ovis in Quadragesima.
33. De Restitutione ob omissionem
Horarum.
34. De Officio Paschæ die Palmarum.
35. De unico Officio pro duplici die.
- 36., & 37. De Regularium Privilegiis,
ac Indulgentiis.
38. De Obligatione confitendi quam-
primùm.
39. De particula illa *Quamprimùm*.
40. De Osculis ob delectationem car-
nalem.
41. De Concubina ejicienda.
42. De lucro ob dilationem mutui.
43. De annuo legato pro anima.
44. De Censurarum cessatione.
45. De Libris vetitis.

I N D E X

R E R U M N O T A B I L I U M,

Quæ in prima parte hujus Operis continentur.

Primus Numerus designat Propositionem ab Alexand. VII. confixam, Secundus
Numerum ejusdem, Tertius paginas hujus voluminis.

A

Absolvi non potest Consuetudinarius, & qui in proxima peccandi occasione involuntaria versatur, si nulla affulgeat emendatio, aut spes emendationis. Propos. 41. Alex. VII. num. 17. pag. 136

Absolutio à reservatis quandonam debeat conferri cum onere, si conferatur ab Inferiore per hoc, quod pœnitens laboret impedimento ad eundem Superiorem? prop. 3. 7 pag. 19. & 20.

Absolutio quandonam conferri potest ei, qui proponit proximam occasionem peccandi tollere, sed nondum sustulit? prop. 41. 16. pag. 136

Actiones, quæ ex natura sua proximè inducunt in delectationem carnalem, quid requiratur, ut possint cohonestari? prop. 40. 16. pag. 130. & 131.

Actus interni num possint ab Ecclesia præcipi? prop. 14. 5. pag. 55

Actus Theologales Fidei, Spei, & Charitatis quoties in vitæ decursu sint iterandi? prop. 1. 7. pag. 12

Adultera in adulterio deprehensa nequit à Marito interfici. prop. 10. 4. pag. 67

Amor Dei virtualis non sufficit ad satisfaciendum præcepto Charitatis. prop. 1. 5. pag. 12

Apodixæ, & credita immatura num possint minoris emi, quàm valeant? prop. 42. 18. pag. 141.

Approbatio ad audiendas confessiones in quonam differat à Jurisdictione? prop. 13. 3. pag. 50

Approbatio injustè negata num habeatur pro concessa? prop. 13. 4. & seq. pag. ead.

Approbatio num possit ab Episcopo denegari Regulari idoneo præcisè ob superfluitatem Confessoriorum? prop. 13. 2. pag. ead.

Approbatio Episcopi num requiratur in Prælati Regularibus ad audiendas Confessiones secularium? prop. 13. 17. pag. 52. & 53

Approbatus sine rationabili causa limitatè relatè ad tempus, ad personas, ad peccata, non potest illimitatè Confessiones audire. prop. 13. 16. pag. 52

Arbitria vendi non possunt à conferente Beneficia, à Judice, & similibus. prop. 22. 4. pag. 75.

Attentio in recitandis Horis Canonicis quonam requiratur? prop. 14. 9. pag. 55. & 56

B

Beneficiati omittentes recitationem Horarum ad restitutionem tenentur ante sententiam Judicis prop. 20. 3. pag. 69. Num teneantur, si primis sex mensibus recitatio omittatur? ibid. n. 6. Num possit hæc restitutio suppleri per eleemosynas antea factas? pr. ead. nu. 9. pag. 71. Quid si Beneficium sit tenue, aut solum parva aliqua hora omittatur? n. 7. & prop. 21. 13. pag. 74

Beneficium tenue quodnam sit? prop. 20. 8. pag. 70.

Beneficium Curatum habentes nequeunt eligere simplicem Sacerdotem in Confessarium. prop. 16. 6. pag. 61

Beneficiorum collator simoniacè, & injustè pecuniam accipit veluti pro emolumento temporali, quod huic conferre non tenetur. prop. 22. 4. pag. 75

Bullæ Cænæ Casus occulti num possint ab Episcopis absolvi? prop. 3. 3. pag. 18

Bullæ Cænæ Casus quandonam possint à quolibet Confessario absolvi? prop. 3. 9. pag. 20

C

Calumniator num possit aliquando interfici cum moderamine debito? prop. 17. 3. pag. 64.

Capellania collativa in quonam differat à non collativa? prop. 21. 1. pag. 72

Capellaniam habens collativam, aut aliud Beneficium, non satisfacit obligationi recitandi horas, si per alium recitet, etiam si studio literarum vacet. prop. 21. 7. pag. 73

Capellanus obligatus ad celebrandum quotidie, num possit semel in hebdomada pro alio celebrare, & ab eo stipendium accipere? prop. 10. 6.

10. 6. pag. 41
Capellanus, non secus ac beneficiarius, per alium celebrans potest illi dare congruam dumtaxat elemosynam. prop. 9. 9. pag. 38
Capellanus legitime impeditus non tenetur per alium celebrare, si impedimentum non est diuturnum; & quodnam dicatur diuturnum? prop. 21. 11. pag. 76
Casus Bullæ Cænæ occulti num possint aliquando ab Episcopis, aut ab alio inferiore absolvi? prop. 3. 5., & 9. pag. 19. & 20
Casus Episcopo reservati, sive in tabella, sive in Synodo, sive à jure, vel consuetudine num possint à Mendicantibus absolvi? prop. 12. 13. pag. 48. *Quid de Casibus Papalibus extra Bullam Cænæ, & extra sex illos Casus Clementis VII.* 49
Censura Theologica quid sit, & quotuplex? In quæst. prodr. 1. pag. 1. *Quam censuram mereatur, qui theses à Pontifice confixas amplectitur ut veras?* ibid. n. 18
Censuræ Ecclesiasticæ non cessant per cessationem contumaciæ, & correctionem Rei. prop. 44. 4. pag. 146. *Quid si ferantur, donec respicias?* ibid. n. 8. & 10.
Chocolatis potus num frangat jejunium? pr. 29. 20. pag. 100
Christus D. quonam pacto dicatur christianorum caput? & quinam dicantur Christi membra? prop. 44. 11. pag. 148
Cænula vespertina diebus esurialibus quos cibos admittat? prop. 31. 12. pag. 105
Communienem paschalem prævenire num teneatur, qui toto Paschali tempore, ac deinceps erit impeditus? prop. 39. 7. pag. 126
Concilii Oecumenici Decretis sæpe derogatur, etiam si de iis non fiat specialis mentio. prop. 3. 4. pag. 18. & 19.
Concubina ejicienda, etiam si nimis utilis videatur ad oblectamentum concubinarum, quatenus sine illa nimis ægrè hic vitam duceres. prop. 41. 8. pag. 134
Condemnatio Thesium valde differt ab earum prohibitione. In quæst. prodr. 2. p. 2.
Confessio voluntariè nulla non sufficit, ut præcepto Ecclesiæ satisfiat. prop. 14. 3. pag. 54. *Quid de Confessione valida, sed informi?* prop. 14. n. 10. pag. 56
Confessiones factæ Regulari injustè reprobato non sufficiunt ad satisfaciendum præcepto Confessionis annuæ. prop. 13. 9. pag. 50. & 51. *Num etiam dicenda sint invalida?* prop. 13. n. 18. pag. 53
In Confessione non solùm explicanda sunt circumstantiæ speciem mutant, & peccatorum numerus, sed etiam peccati individuatio, quæ speciali modo malitiam peccati specificam participat; non secus ac actus externus, quamvis non sit novum numero peccatum, nec mutet pecca-

ti speciem. prop. 25. 5. pag. 85
In Confessione probabiliter non est explicandus effectus ex peccato subsecutus, puta mors ex propinatione veneni. prop. 25. 10. pag. 87. *Nec numerus objectorum, quæ ab eodem actu respiciuntur, puta quot homines eodem ictu sunt occisi?* ib. pag. 87. *Conjugatus peccans cum Conjugata num debeat utriusque conjugium explicare aut utriusque votum castitatis?* pag. 88. n. 13. *Num in Sodomia explicari debeat circumstantia Agentis, vel Patientis?* pag. ib. *Confessario quid agendum, quando non potest inducere penitentem ad denunciandum?* prop. 7. 7. pag. 31. & 32
Confessarius debetne subire onera Penitentis, præsertim in denunciatione facienda? pr. 7. 8. pag. 32
Confessarii Societatis approbati ab Episcopo si mittantur ad fructificandum in alia Diocesi, poteruntne in itinere Confessiones audire de Parochorum consensu? pr. 16. 12. pag. 62
In Confessarium eligere simplicem sacerdotem quinam possint? pr. 16. 3. pag. 60
Consuetudo quenam dicenda sit obligatoria? pr. 23. 12. pag. 79., & p. 32. 6. pag. 107
consuetudo abstinendi ab ovis, & lacticiis in Quadragesima est evidenter obligatoria. pr. 32. 5. pag. 106. *Num etiam in aliis Vigiliis, & quatuor anni Temporibus?* pag. 108. num. 10
Consuetudines particulares Sæcularium, aut Clericorum non tenentur servare Regulares. pr. 32. 12. pag. 109
Copula cum soluta in Confessione est explicanda, quin sufficiat dicere, Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem. pr. 25. 5. pag. 85
Correctio fraterna num debeat præmitti Denunciationi Canonica? pr. 5. 6. pag. 26

D

Decreta S. Congregationis num habeant vim legis, an solùm vim opinionis probabilis? prop. 12. 6., & 11. pag. 46. & 47
Decretis Concilii Oecumenici quomodo possit derogari? pr. 3. 4. pag. 18
Defensio occisiva, etiam si videatur esse cum moderamine inculpata tutela, in pluribus casibus est illicita, ac præsertim Ecclesiasticis. pr. 18. 3. pag. 64
Delectatio sensualis, seu venerea, in quonam differat à sensibili delectatione. pr. 40. 4. pag. 128
Delectatio venerea deliberatè quæsit non admittit materiæ parvitatem. pr. 40. 1. pag. 127
Delicta Inquisitoribus Fidei denuncianda quenam sint? pr. 5. 15. pag. 27. & 28
Denunciatio fieri debet ab eo, qui delictum audit dumtaxat, sed non vidit? Et quid si audiverit à personis levibus? pr. 5. 14. pag. 27
De-

- Denunciatio fieri debet per Epistolam, an per internuncium, quando non potest fieri immediate prop. 7. 8. pag. 32*
- Denunciationem præire num debeat correctio fraterna? pr. 5. 6. pag. 26*
- A denunciatione faciendâ quanam excusent? prop. 5. 6. pag. 26. & prop. 7. 4. pag. 32*
- Denunciandus est hereticus, etiam si probari non possit. pr. 5. 2. pag. 25*
- Denunciandus est confessorius, qui per chartam sollicitat in sacramentali Confessione. pr. 6. 5. pag. 28*
- Denunciationis obligatio non declinatur per hoc, quod sollicitatus confiteatur cum sollicitante, qui hujusmodi onus non imponat. pr. 7. 3. pag. 32*
- Denunciare debet Confessarium sollicitantem femina, licet ipsa consenserit. pr. 5. 13. pag. 27*
- Dilectionis Dei actus quoties in vitâ decursu iterandus sit? pr. 1. 7. pag. 13*
- Duellum acceptari non potest à viro equestri ad effugiendam notam timiditatis. pr. 2. 4. pag. 15*
- Duellum acceptans quandonam excommunicationem reservatam incurrat? pr. 2. 11. pag. 17*

E

- Ecclesia num possit actus internos præcipere? pr. 14. 5. pag. 55*
- Ecclesiastici num possint bona externa magni valoris defendere defensione occisiva? pr. 17. 6. pag. 64. & 65*
- Ecclesiasticus tenetur potius aggressorem fugere, quam se defendere defensione occisiva. pr. 18. 5. pag. 64. Num ad id ex charitate, an etiam ex iustitia teneatur? ibid.*
- Episcopi quandonam absolvant sine onere impeditos adire Pontificem, ut à reservatis Sedi Apostolicæ absolvantur? pr. 3. 5. pag. 10*
- Episcopi num possint absolvere ab occultis Bullæ cænæ? pr. 3. 4. pag. 18*
- Episcopus tunc solum potest sibi in Confessarium eligere simplicem sacerdotem, quando est in propria Diocesi, aut ille est subditus. pr. 16. 7. pag. 61*
- Eucharistia quandonam potest cum sola contritione sumi ab habente mortale? pr. 38. 13. pag. 124. & pr. 39. 8. pag. 127*
- Eucharistia non reviviscit, sublato obice. pr. 14. 11. pag. 56*
- Excommunicatio non incurritur à marito occidente Clericum in adulterio deprehensum; quamvis peccet, & ad restitutionem teneatur. pr. 19. 11. pag. 68*
- Pro excommunicatis contritis vita functis, sed nondum absolutis, num liceat Sacrificium offerre, & alia Ecclesiæ suffragia? pr. 44. 12. pag. 149*

Cum excommunicatis sæpius communicare in civilibus, num possit pertinere ad mortale? pr. 29. 14. pag. 99

F

- Fidei articuli quinam credendi sunt explicitè? pr. 1. 9. pag. 14*
- Fidei, & Spei actus formales num præmittendi sint Sacramento Penitentiae? pr. 1. 10. pag. 14*
- Fidejussor num possit semper aliquid pro fidejussione accipere? pr. 42. 15. pag. 140*
- Fur non potest regulariter occidi pro conservatione unius aurei. pr. 18. 10. pag. 66*
- Furtulum committens quandonam peccet mortaliter? pr. 29. 18. pag. 100*
- Furtula Religiosorum quandonam pertingant ad materiam gravem? pr. 29. 12. & 17. pag. 29. & 100*

H

- Hæresis casus num possit à Confessario Jubilari absolvi? pr. 3. 9. pag. 20*
- Ab hæresi occulta num possint absolvere Prælati Regulares? pr. 4. 2. pag. 23*
- Hereticus denunciandus est, etiam si probari non possit. pr. 5. 2. pag. 25*
- Horarum recitatio quam attentionem exigit? pr. 14. 9. pag. 55*
- Horarum recitationem num debeat prævenire, qui tempore ad illas præstituto erit impeditus? pr. 39. 6. pag. 126*
- Ab Horis recitandis quodnam opus charitatis excuset? pr. 21. 11. pag. 73*
- In Horarum recitatione qui inadvertenter erravit, num teneatur errorem corrigere, & quomodo? pr. 34. 16. pag. 113*
- Ob Horarum singularum recitationem omissam quanta pars fructuum Beneficii restituenda sit? pr. 21. 13. pag. 74*
- Horas qui sine socio recitare non potest, num teneatur illum asciscere? pr. 34. 18. pag. 113*

I

- Iejunium Ecclesiasticum violans, ac festa non servans peccat mortaliter, etiam si id non faciat ex contemptu, aut quia non vult obedire. pr. 23. 5. pag. 78*
- A jejuniis quodnam iter excuset? pr. 31. 6. pag. 104*
- Iejunium qui servare non potest, nisi vescatur avis, tenetur potius vesci ovibus, quam neglecto jejuniis vesci solis cibis quadragesimalibus. pr. 31. 11. pag. 105*
- Ad jejunium num teneantur Barbitonsores, Coqui, Sutores, Pregnantes, Advocati, Procuratores*

tores, Ludimagistri, concionatores? pr. 30. 6. pag. 102
 Jejunii cœnula qualis esse debeat? pr. 31. 12. pag. 105
 Jejunium violatur etiam per modicas comestunculas sæpius repetitas. pr. 29. 6. pag. 98
 Jejunio non excusantur universim omnes Officiales in Republica corporaliter laborantes. pr. 30. 3. pag. 101
 Ad jejunandum num possit apponi impedimentum voluntarium? pr. 31. 8. pag. 104
 Impediti adire superiorem pro absolutione à reservatis, quandonam absolvantur sine onere? pr. 3. 6. pag. 19
 Imperfectio positiva in quonam differat ab imperfectione negativa, & à culpa veniali. pr. 23. 3. pag. 78
 Indulgentia plenaria num eximat ab onere ponendi pœnitentias impositas à Confessario? pr. 15. 8. pag. 58. & 59
 Indulgentia pro defunctis applicata num semper habeant effectum infallibilem? pr. 43. 14. pag. 144
 Indulgentia plenaria recitantibus Angelus Domini ad pulsum campanæ post solis occasum num sit revocata? prop. 37. 10. pag. 120
 Indulgentiam probabiliter lucratur, qui illam ignorans ponit opus injunctum. prop. 37. 10. pag. 121
 Indulgentia Regularibus concessa, & à Paulo V. revocata, hodie non sunt revalidatae. pr. 37. 5. pag. 119. Plurimas tamen ex Antiquis possunt nunc Regulares lucrari. ibid. n. 8
 Ad Indulgentias lucrandas probabilis opinio suffragatur. prop. 37. 9. pag. 120
 Indulgentiarum multitudo cur non impediatur quominus plurimorum animæ diutissime in Purgatorio torqueantur? pr. 37. 11. pag. 121
 Inquisitio quandonam fieri possit sine pravia diffamatione? pr. 5. 12. pag. 27
 Irregularitatem non incurrit adulter, qui maritum adulteræ à quo invaditur, occidit cum moderamine inculpatae tutelæ, etiamsi culpabiliter dederit causam homicidio. pr. 19. 13. pag. 68
 Judex acceptans munera quandonam peccet contra legem naturalem, & ad restitutionem teneatur? pr. 22. 11. pag. 76
 Judex à quo iniqua certò imminet sententia, ac falsi testes, & accusatores, num possint interfici, si aliter malum declinari non possit? pr. 18. 7. pag. 65
 Judex injustè pecuniam accipit pro sententia in favorem unius præ altero. pr. 22. 2. pag. 74
 Poteritne aliquid accipere à tertia persona pro ferenda sententia justa? ib. n. 13. Num possit etiam aliquid accipere, ut prius expediat causam Sortis, quàm Caji. pr. 22. 14. pag. 77

L

L Aridum. Vide Sagimen.
 Legatum annuum pro anima relictum non limitatur ad decennium. pr. 43. 6. pag. 143
 Leges Pontificiæ non debent in singulis Provinciis publicari, ut obligent. pr. 12. 9. pag. 47
 Lex Ecclesiastica sub gravi universim obligat, posita materiae gravitate. pr. 23. 5. pag. 71. & pr. 38. 9. pag. 123
 Lex lata sub comminatione pœnæ quandonam dicenda sit purè pœnalis? pr. 23. 14. pag. 80
 Lex promulgata non potest sine causa non acceptari. pr. 28. 7. pag. 94
 Lex ardua, & quæ frequenter non observatur, num obliget? prop. 28. 10. pag. 95
 Lex in dubio an sit acceptata, vel usu recepta, num obliget? pr. 28. 15. pag. 96
 Libri prohibiti retineri non possunt, usque dum adhibita diligentia corrigantur. pr. 45. 2. pag. 150
 Librorum prohibitio relatè ad aliquos est sub excommunicatione reservata, relatè ad alios sub excommunicatione non reservata; alii demum citra ullam excommunicationem solum prohibentur sub mortali. prop. 45. 1. pag. ead.
 Libri prohibiti, si transcribantur, poteruntne in Manuscripto legi, ac retineri? pr. 45. 10. pag. 152. Num extuset à mortali horum librorum letitio, si quando non prohibeantur ex fine gravi, nec errorem contineant? ibid. n. 12. Num possint legi, si in casu particulari cesset finis prohibitionis? ibid. num. 6
 Licentia ad Sacramentaliter absolvendum petita, & non obtenta, quandonam habeatur pro concessa? pr. 13. 14. pag. 52
 Litanie Sanctorum diebus Rogationum, ac S. Marci num debeant sub mortali recitari? pr. 34. n. 19. pag. 111

M

M Aritus non potest uxorem in adulterio deprehensam occidere. pr. 19. 4. pag. 67
 Materiae leves quandonam multiplicatae coalescant in unam materiam gravem? prop. 29. 15. pag. 99. & pr. 34. 10. pag. 111
 Mendicantes quoad casus Episcopo reservatos, necnon quoad casus Papales. V. Casus Episcopo reservati.
 Missæ fructus specialissimus num possit alienari, & pro eo novum stipendium accipi? pr. 8. 6. pag. 34
 Missæ ejusdem stipendium quandonam potest esse duplex? pr. 8. 9. pag. ead. Quandonam potest partem stipendii sibi retinere qui per alium celebrat? ibid. n. 7. & seq. Num possit unica Mis-

- Missæ satisfieri pluribus obligationibus, quæ non ex iustitia? ibid. nu. 12. Quo jure prohibeatur multiplex stipendium ejusdem Missæ? pr. 10. 2. pag. 39*
- Missæ ritus vertere quandonam vacet lethali culpa? pr. 34. 15. pag. 113*
- Missæ unius omisso debitæ ex iustitia, aut ex fidelitate, num contineat culpam gravem? pr. 10. 5. pag. 41*
- Mollities, Sodomia, Bestialitas non sunt peccata ejusdem speciei infirmæ, sed subalternæ. pr. 24. 4. pag. 81. Undenam desumatur universim diversitas specifica peccatorum? ibid.*
- Mutuator non potest aliquid supra sortem accipere pro obligatione non repetendi mutuum usque ad certum tempus. pr. 42. 10. pag. 139*
- Mutuans, ut servet se indemnem, potest auctarium consonum accipere non solum ratione lucri cessantis, & damni emergentis, sed etiam ratione periculi extraordinarii, & proximi amittendi sortem; non tamen ratione periculi ordinarii, & remoti. pr. 42. 2. pag. 137*
- Ad mutuandum v.g. intra decennium, quandocumque mutuum petatur, qui se obligat, poterit ne aliquid pro hac obligatione accipere? pr. 42. 15. pag. 140*

N

- N**otorium quidnam dicatur, quidnam occultum? pr. 4. 5. pag. 24

O

- O**ccasio peccandi proxima quomodo sit vitanda, quando est voluntaria; & quomodo, quando est involuntaria? pr. 41. 4. pag. 133
- Occasio proxima peccandi num tollenda sit, antequam penitens absolvatur? pr. 41. 16. pag. 136*
- Occultum per quid habeatur, & per quid Notorium? v. Notorium quidnam dicatur.*
- Officium non potest per alium recitare, qui Capellaniam collativam, aut aliud Beneficium habet, per hoc quod studio literarum vacet. pr. 21. 8. pag. 73*
- Officium Paschale recitans in die Palmarum non satisfacit præcepto. pr. 34. 7. pag. ead. Sicut nec satisficit recitando quodlibet aliud extraordinarium pro ordinario. ibid. Nec si frequenter unum officium pro alio recitetur: esto possit citra mortale semel, aut iterum unum Officium ordinarium alteri subrogari. ibid. nu. 10*
- Officio unico nequit satisfieri duplici præcepto pro die bodierno, & crastino. pr. 35. 4. pag. 114*
- Opinio solide probabilis quænam dicatur? pr. 27. 3. pag. 90*
- Opinio per hoc tantum, quod sit in libro alicujus Junioris, & non sit rejecta à Sede Apostolica, non eatenus est probabilis. ibid.*

- Opinio singularis, ut possit dici probabilis, quid requiratur? pr. 27. 6. pag. 91*
- Opinioni Magistri discipulus, & Parochi rusticus acquiescere possunt, si invincibiliter ignorent illam esse singularem. pr. 27. 5. pag. ibid.*
- Opiniones seorsim probabiles quare non semper sint comprobabiles? prop. 35. 17. pag. 115*
- Oraculorum vivæ vocis revocatio facta ab Urb. VIII. num obliget in foro conscientie relatè ad privilegia, quæ videntur transisse in Privilegia Bullata per confirmationem illorum in constitutionibus Apostolicis? prop. 36. 8. pag. 117*
- Oscula inter Sponsos, & Sponsas de futuro num vacent culpa gravi? pr. 40. 23. pag. 132*
- Osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensualem nequit excusari à culpa lethali. p. 40. 10. pag. 129*
- Ovis, & lacticiinis num liceat vesci in Vigiliis extra Quadragesimam? prop. 32. 10. pag. 108*

P

- P**arochus non potest simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario post Tridentinum exponere ad excipiendas Confessiones suarum ovium. pr. 16. 10. pag. 62. Potest tamen alium Parochum, necnon Sacerdotem ab alieno Episcopo approbatum. ibid. nu. 11
- Parvitas materiæ non datur in delectatione Venerea deliberatè quæstia. pr. 40. 21. pag. 131*
- Parvitas materiæ num detur in delicto sollicitationis? pr. 6. 11. pag. 30*
- Peccata oblita clavibus subjicienda in sequenti Confessione, si memoriæ occurrant. pr. 11. 6. pag. 43. Et quidem ante susceptionem Eucharistiæ. ib. nu. 12. Non tamen statim. ibid. num. 13*
- Peccatum manifestatum ut dubium, si deinde deprehendatur ut certum, debetne iterum ut certum subjici clavibus? prop. 11. 11. pag. 44*
- Peccata undenam specie diversificentur? prop. 24. 4. pag. 81. & pr. 25. 12. pag. 87*
- Peccatum mortale quodcumque est contra Charitatem subjective, non tamen objective. prop. 23. 7. pag. 79*
- Periculum peccandi, si sit certum, si sit solum probabilis, coincidit cum occasione peccandi proxima, si oriatur ab extrinseco. pr. 41. 3. pag. 133*
- Pœna quandonam incurratur ante sententiam Judicis? pr. 20. 3. pag. 69*
- Pœnitens non potest alium substituere, qui pœnitentiam sibi à Confessario impositam impleat. pr. 15. 4. pag. 58. Quid si Confessarius annuat? ibi. nu. 6*
- Pœnitentia à Confessario injuncta non potest à Pœnitente in melius commutari. ibi. n. 7. Num possit commutari in lucrationem Indulgentiæ plenariæ? ib. n. 8. Num possit pœnitens velle illam in Purgatorio luere? ib. n. 10. Num illi satisfiat, si ponatur in statu peccati mortalis? pr. 14. 12. pag. 57*
- Pœnitentiæ præceptum num obliget per se, & pro quan-*

quando? pr. 1. 8. pag. 13
 Pontifex quandonam dicitur ex Cathedra loqui? In
 quæst. prodr. n. 3. pag. 2. Quandonam poterit er-
 rare? ibi. n. 5. Nunquam erravit in Decretis Fi-
 dei. ibi. n. 15. Pontificis etiam extra Concilium ex
 Cathedra loquentis auctoritas est infallibilis in de-
 cretis Fidei, ac morum. ib. n. 6
 Præceptum est, non verò consilium, illud Tridentini
 mandatum, quod Sacerdos celebrans in necessitate
 cum mortali quamprimum deinde confiteatur. pr.
 38. 5. pag. 123. Hæc particula quamprimum non
 intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.
 pr. 39. nu. 2. pag. 125. Sed probabiliter, intra tri-
 duum. ibid. num. 5
 Præceptum hoc Tridentini est Ecclesiasticum. pr. 38.
 8. pag. 123. Nec obligat Laicos similiter cum pec-
 cato mortali communicantes. ibi. nu. 9
 Præcepto Confessionis non satisfacit per Confessionem
 voluntariè nullam; sicut nec præcepto Communionis
 per Communionem Sacrilegam. pr. 14. 3. pag.
 54. Quid dicendum de Confessione, aut Commu-
 nione valida, & informi? ibi. nu. 10
 Præcepto Confessionis non satisfacit, qui confite-
 tur Regulari injustè reprobato. pr. 13. 8. pag. 50
 Prælati Regulares num indigeant Episcopi approba-
 tione ad audiendas Confessiones secularium? pr.
 13. 17. pag. 52. & 53. Quam facultatem habeant
 absolvendi, ac dispensandi tam relatè ad subditos,
 quàm relatè ad Sæculares? pr. 4. 6. pag. 24. Non
 possunt in foro conscientie sæculares absolvere ab
 hæresi occulta, ibid. num. 3
 Prælati exempti, qui possunt eligere simplicem Sacer-
 dotem in Confessarium, quinam dicantur? pr. 16.
 3. pag. 60
 Præstimonium num sint Beneficia, an verò Clericales
 pensiones? prop. 21. 2. pag. 72
 Privilegia Mendicantium remaneratoria num de-
 beant aliunde compensari, si revocentur? pr. 12. 7.
 pag. 47. & prop. 36. 9. pag. 118
 Privilegiis Societatis Jesu num derogetur citra tri-
 nam intimationem per trinas distinctas literas fa-
 ctam? prop. 12. 5. & 16. pag. 46. & 47.
 Privilegiis per Tridentinum revocatis non possunt
 amplius Regulares uti in foro conscientie, pr. 36.
 6. pag. 117
 Probabilis non dicitur esse opinio per hoc præcisè quod
 in libro alicujus Neoterici reperiatur, & non sit
 expuncta à Sede Apostolica, pr. 27. 3. pag. 90
 Ad probabilitatem extrinsecam quid requiratur?
 ibid. num. 8
 Probabiles seorsim opiniones non semper sunt compro-
 habiles, prop. 35. 6. pag. 115
 Ubi probabile æque sit, quod in tali occasione sis pec-
 caturus, & quod non sis peccaturus, tenerrisne ab
 ea te retrahere? prop. 41. 15. pag. 135
 Purgatorii pœnæ sunt diuturnæ, unde annum lega-
 tum pro anima relictum non durat duntaxat per
 decennium, prop. 43. 6. pag. 143

Quamprimum confiteri debet Sacerdos, qui ex
 necessitate celebravit cum mortali, non præ-
 missa confessione; idque non est Consilium, sed
 præceptum. prop. 38. 5. pag. 123. Hæc particula,
 quamprimum, non intelligitur, cum Sacerdos
 suo tempore confitebitur. prop. 39. 2. pag. 125. &
 126. Sed probabiliter in hoc casu significat, intra
 triduum. ibid. Quamvis pro diversitate materie di-
 versam secundum se patiatur temporis latitudinem.
 ibid. num. 6

R

Ratihabitio Episcopi de præsentis sufficit ad con-
 fessiones audiendas, non verò ratihabitio de
 futuro. pr. 16. 8. pag. 61
 Regula universalis ad dignoscendum quandonam ma-
 terie leves coalescere possint in materiam gravem.
 pr. 29. 15. pag. 99
 Regula ad dignoscendam specificam peccatorum di-
 versitatem. pr. 24. 4. pag. 81, & prop. 25. 12.
 pag. 87
 Regularis in una Diœcesi approbatus poteritne in alia
 Diœcesi Confessiones audire de consensu Parochi?
 prop. 16. 12. pag. 62
 Regularis injustè reprobatus nequit Confessiones au-
 dire. pr. 13. 8. pag. 50. & invalidè absolvit.
 ibid. num. 18. pag. 53
 Regulares num possint absolvere à sex Casibus Clemen-
 tis VIII., si sint occulti? prop. 4. 2. pag. 23. Num
 à casibus Papalibus extra Bullam Cœnæ? prop. 12.
 13. pag. 48. Num à casibus de jure, vel consuetu-
 dine, aut in Synodo Episcopo reservatis? ibid.
 Regulares quoad Indulgentias à Paulo V. revocatas.
 pr. 37. 5. pag. 119
 Regulares quoad privilegia revocata per Tridenti-
 num. pr. 36. 6. pag. 117
 Religiosorum furtula quandonam pertingant ad ma-
 teriam gravem? prop. 29. 12. pag. 99
 Religiosi non obligantur servare consuetudines parti-
 culares secularium, aut clericorum, pr. 32. 12.
 pag. 109
 Restitutio à Beneficiatis non recitantibus Horas fa-
 cienda debetur ante sententiam Judicis. pr. 20.
 3. pag. 69. Jure ne naturali, an positivo? ibid.
 n. 6. Quid si Beneficium sit tenue, aut si aliqua
 tantum ex parvis Horis omittatur? ibid. n. 7. &
 & pr. 21. 13. pag. 74
 Restitutio ob Horarum omissionem debita non potest
 suppleri per eleemosynas ante factas. pr. 20. 9. pag.
 71. Duplex datur via ad levandum hoc onus resti-
 tutionis apprime molestum. ibid. n. 10
 Revocatio Privilegiorum Regularium num fiat per
 clausulam generalem, non facta de iis expressa men-
 tione? prop. 36. 8. pag. 117
 Revocatio Privilegiorum Societatis Jesu num re-
 qui-

quirat trinam mentionem? pr. 12. 5., & 10.
pag. 46. & 47.

S

- S** Agimen, & laridum num possit comedere diebus
esurialibus qui potest vesci ovis, & lacticiis?
prop. 32. 14. pag. 109
- S**ocietatis Jesu Privilegiis quid requiratur ut dero-
getur? pr. 12. n. 5., & 10. pag. 46. & 47.
- S**odomie reus num debeat explicare in Confessione cir-
cumstantiam Agentis, vel Patientis? prop. 24. n.
11. pag. 83., & prop. 25. 13. pag. 89. 90.
- S**ollicitans Confessarius per chartam in Sacramenta-
li Confessione denunciandus est. pr. 6. 5. pag. 28.
& 29.
- S**ollicitans in quibus casibus non est necessariò denun-
ciandus? pr. 6. 9. pag. 29
- I**nsollicitatione daturne materia parvitas? pr. 6. n.
11. pag. 30
- S**ollicitatus non evadit onus denunciandi, per hoc
quod confiteatur cum Solicitante, à quo ad id
non obligetur. prop. 7. 3. pag. 31
- S**pecialissimus Missæ fructus quinam dicatur? Et an
possit pro eo accipi novum stipendium? pr. 8. 4.
pag. 34
- S**tipendium ejusdem Missæ multiplex quo jure probi-
beatur? pr. 10. 2. pag. 39. in quonam casu liceat
duplex stipendium pro eadem Missa accipere? pr.
8. 9. pag. 35. & 32. Qui accipit plura stipendia
incongrua æquivalentia uni congruo, poteritne u-
num tantum Sacrificium offerre? pr. 10. 4. pag. 40.
- S**tipendii pinguioris excessus quandonam retineri pot-
est ab eo, qui per alium celebrat? pr. 9. 7. pag. 38
- S**uario per injuriam à Caramuele appingitur, quod
gravissimis curis distentus Officium pro Officio re-
sitavit. pr. 34. 15. pag. 113

T

Theologales Actus Fidei, Spei, & charitatis i-
dentidem in decursu vitæ iterandi ex vi præce-
ptorum divinatorum ad eas virtutes pertinentium.
prop. 1. 3. pag. 11

V

- V**erba amatoria quandonam sunt graviter pec-
caminosa? prop. 40. 15. pag. 130
- V**ir equestris nequit acceptare duellum ad effugien-
dam notam timiditatis. pr. 2. 4. pag. 18. Neque
ad calumniam declinandam. ibid. n. 9
- V**ir equestris num teneatur fugere aggressorem cum
suo dedecore? pr. 17. 5. pag. 64. Num possit duel-
lum acceptare, si ab injustis conviciis, ac subeun-
do dedecore aliter se liberare non possit? p. 2. 10.
pag. 17
- V**ir honoratus num possit calumniatorem occidere,
aut illum, qui post impactam alapam fugit? p. 17.
9 pag. 65. Num illum, à quo contumeliis atroci-
bus impetitur, quin velit desistere? ibid. nu. 11
- V**ivæ vocis oracula in favorem Mendicantium num
transferint deinde in Privilegia Bullata. pr. 36. 8.
pag. 117
- V**otum quandonam graviter violatur per plures trans-
gressiones in materia levi? pr. 22. 11. pag. 98
- U**sura jure etiam naturali prohibetur non secus ac
furtum. pr. 42. 1. pag. 138
- U**sura non declinatur accipiendo auctarium, per hoc
quod detur pecunia præsens, ac numerata pro fu-
tura, ac numeranda, quamvis hæc minoris, quàm
illa soleat æstimari. pr. 42. 13. pag. 140
- U**surarie accipitur auctarium pro obligatione non re-
petendi mutuum usque ad certum tempus. pr. 40.
10. pag. ead.

Sit autem hic hujus Opusculi (sed ob ubi Æternitatis!)

F I N I S.

Lans Deo, & B. Virg. sine labe Conceptæ.

A. M. D. G.

DECRETUM
S. D. N.
INNOCENTII PAPAE XI
De A. Mart. 1679.

DAMNATARUM
THESIUM

THEOLOGICA TRUTINA
P. DOMINICI VIVA
SOCIETATIS JESU.

PARS SECUNDA.

DE LXV. THESIBUS PROSCRIPTIS
AB INNOCENTIO XI,

DE THEOLOGICA TRUTINA

DE THEOLOGICA TRUTINA

DE THEOLOGICA TRUTINA

DE THEOLOGICA TRUTINA

DE THEOLOGICA TRUTINA

DE THEOLOGICA TRUTINA

DE THEOLOGICA TRUTINA

DE THEOLOGICA TRUTINA

DE THEOLOGICA TRUTINA

DE THEOLOGICA TRUTINA

DECRETUM

SS. D. N.

INNOCENTII PAPÆ XI.

Die 2. Martii 1679.

Sanctissimus D. N. Innocentius Papa XI. prædictus, ovium sibi à Deo creditarum salutem sedulo incumbens, & salubre opus in segregandis noxiis doctrinarum pascuis ab innoxiiis, à felic. record. Alexandro VII. Prædecessore suo inchoatum proseguere volens, Plurimas Propositiones, partim ex diversis vel libris, vel thesibus, seu scriptis excerptas, & partim noviter adinventas, Theologorum plurium examini, & deinde Eminentissimis, & Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus subiecit. Quibus propositionibus sedulo, & accuratè sæpius discussis, eorundem Eminentissimorum Cardinalium, & Theologorum votis per Sanctitatem Suam auditis, Idem SS. D. N. re postea maturè considerata, statuit, & decrevit pro nunc sequentes propositiones, & unamquamque ipsarum, sicut jacent, ut minimum tanquam scandalosas, & in praxi perniciosas, esse damnandas, & prohibendas, sicuti eas damnat, & prohibet. Non intendens tamen Sanctitas Sua per hoc Decretum alias propositiones in ipso non expressas, & Sanctitati Suæ quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel exhibendas ullatenus approbare.

1 Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabilis tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.

2 Probabiliter existimo, Judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

3 Generatim dum probabilitate sive intrinseca, sive extrinseca quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeatur, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.

4 Ab infidelitate excusabitur Infidelis non credens ductus opinione minus probabili.

5 An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.

6 Probabile est, ne singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum Charitatis erga Deum.

7 Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possimus.

8 Comedere, & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem non est peccatum, modò non obsit valetudini, quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui.

9 Opus Conjugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.

10 Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

11 Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.

12 Vix in sæcularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui. Et ita

Pars II.

L 3

vix

vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.

13 Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita aliqujus tristiari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.

14 Licitum est absoluto desiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hæreditas.

15 Licitum est filio gaudere de parricidio Parentis à se in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hæreditate consecutas.

16 Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se.

17 Satis est actum fidei semel in vita elicere.

18 Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo, & Fidei gloriosum consulo; tacere, ut peccaminosum per se non damno.

19 Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in se ipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.

20 Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habeat supernaturalem.

21 Assensus fidei supernaturalis, & utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis: immò cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus Deus.

22 Nonnisi fides Unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita Remuneratoris.

23 Fides latè dicta ex testimonio Creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit.

24 Vocare Deum in testem mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.

25 Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, siue res sit levis, siue gravis.

26 Si quis vel solus, vel coram aliis, siue interrogatus, siue propria sponte, siue recreationis causa, siue quocumque alio fine, juret se non fecisse aliquid, quod re vera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, re vera non mentitur, nec est perjurus.

27 Causa justa utendi his amphibologiis est, quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens, & studiosa.

28 Qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel Officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

29 Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.

30 Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.

31 Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.

32 Non solum licitum est defendere defensione occisiva, quæ actu possidemus, sed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus.

33 Licitum est tam hæredi, quam legatario contra injustè impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere, sicut & jus habenti in Cathedram, vel Præbendam contra eorum possessionem injustè impedientem.

- 34 Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne Puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.
- 35 Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiu in utero est, carere anima rationali, & tunc primùm incipere eandem habere, cùm paritur; ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.
- 36 Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.
- 37 Famuli, & famulæ domesticæ possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.
- 38 Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furtiva, quantumcunque sit magna summa totalis.
- 39 Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.
- 40 Contractus Mohatra licitus est etiam respectu ejusdem Personæ, & cum contractu retrovenditionis præviè inito, cum intentione lucri.
- 41 Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam præsentem, quàm futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuatario exigere, & eo titulo ab usura excusari.
- 42 Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, sed solum si exigatur tanquam ex justitia debitum.
- 43 Quidni non nisi veniale sit detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?
- 44 Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam, & honorem defendat. Et si hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.
- 45 Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut è contra.
- 46 Et id quoque locum habet, etiam si temporale sit principale motivum dandi spirituale; immò etiam si sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris æstimetur, quàm res spiritualis.
- 47 Cùm dicit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, ad Ecclesias promovent, Concilium vel primò videtur per hoc, Digniores, non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo propositivo: vel secundò locutione minùs propria ponit digniores, ut excludat indignos, non verò dignos: vel tandem loquitur tertio, quando fit concursus.
- 48 Tam clarum videtur, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omninò rationi dissonum videatur.
- 49 Mollities jure naturæ prohibita non est: Unde si Deus eam non interdixisset, sæpe esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali.
- 50 Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium; adeoque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.
- 51 Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

52 Præceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.

53 Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, immò quatuor simul, à diversis Celebrantibus audit.

54 Qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.

55 Præcepto Communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem.

56 Frequens Confessio, & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

57 Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modò honestam.

58 Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.

59 Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantum confessos, ratione magni concursus Pœnitentium, qualis v. gr. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut Indulgentiæ.

60 Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio; dummodo ore proferat, se dolere, & proponere emendationem.

61 Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere; quinimò directè, & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.

62 Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.

63 Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi pro bono spiritali, vel temporali nostro, vel proximi.

64 Absolutionis rapax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiam si per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri Jesu Christi.

65 Sufficit illa Mysteria semel credidisse.

Quicumque autem cujusvis conditionis, status, & dignitatis illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim defenderit, vel ediderit, vel de eis disputativè, & publicè, aut privatim tractaverit, vel prædicaverit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem latæ sententiæ, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, nisi pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

Insuper districtè in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Christifidelibus, cujusunque conditionis, dignitatis, & status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Tandem, ut ab injuriosis contentionibus Doctores, seu Scholastici, aut alii quicumque in posterum se abstineant, ut paci, & charitati consulatur, idem Sanctissimus in virtute Sanctæ Obedientiæ eis præcipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quàm in Thesibus, Disputationibus, ac Prædicationibus, caveant ab omni censura, & nota, necnon à quibuscumque conviciis contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à S. Sede recognitæ sint, & super iisdem propositionibus judicium proferatur.

PRIMA PROPOSITIO

A B INNOCENTIO XI.

C O N F I X A:

Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.

S Y N O P S I S.

I. Præmittuntur nonnulla ad probabilitatem spectantia. II. Advertendum discrimen inter opinionem probabiliorē, ac tutiorem. III. Et inter opinionem speculative probabilem, ac probabilem practice. IV. Necnon inter probabilem, seu probabiliorē præ opposita, & probabilissimam, aut moraliter certam. V. Quæ opinio est speculative probabilis non est eatenus probabilis practice, nisi ab hac ipsa opinionis probabilitate dependeat, quod grave damnum declinetur. VI. Universim in humanis actionibus licitum est sequi opinionem solide probabilem faventem libertati, etiam in conflictu probabilioris faventis legi. VII. Minor quippe illa probabilitas non eliditur à majori probabilitate partis opposita.

VIII. Non pauci proscriptam hanc thesim videntur docuisse. IX. Alii putarunt in casu hujus thesis peccari quidem, exponendo Sacramentum periculo frustrationis, non tamen contra Religionem, sed contra Charitatem, unde docuerunt illicitum esse usum opinionis probabilis minus tutæ de valore Sacramenti, solum in conferendis, ut habet confixa thesis, non verò in suscipiendis Sacramentis. X. Non abs re alii dixerunt licitum esse in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem, dummodò non sit speculative solum, sed etiam practice probabilis.

XI. Fundamenta pro licito usu opinionis probabilis minus tutæ de valore Sacramentorum in eorum collatione videntur esse, tum quia prudenter operatur, qui sequitur ductum opinionis probabilis. XII. Tum etiam quia aliter non liceret absolvere cum Jurisdictione dumtaxat probabilis. XIII. Nec liceret cum attritione accedere ad Sacramentum Pœnitentiæ, ommissa contritione tutiori. XIV. Et quia ex praxi Ecclesiæ absolvuntur Pœniteres, qui probabiliter tantum sunt dispositi. XV. Demum quia dispensarunt Pontifices apud Indos, quòd Episcopi consecratio fieret juxta opinionem probabilem ab uno tantum Episcopo, non à tribus.

XVI. Falsitas innotescit ex irreverentia, qua Sacramento irrogatur, exponendo illud periculo frustrationis. XVII. Esto id non adversaretur virtuti Religionis, negari non potest, quòd graviter adversetur virtuti Charitatis. XVIII. Verum sicut contra utramque virtutem graviter peccaret, qui conferret Sacramentum animo illud irritandi, ita qui exponit illud periculo frustrationis: Sicut tam peccat contra legem, qui directe illam transgreditur, quam qui exponit se periculo illam transgrediendi.

XIX. Prudenter operatur, qui sequitur ductum opinionis practice, non verò speculative dumtaxat probabilis. XX. Quando confertur Absolutio cum jurisdictione solum probabilis, non exponitur periculo frustrationis Sacramentum. XXI. Non solum in conferendis, sed etiam in suscipiendis Sacramentis illicitum est sequi opinionem probabilem de illorum valore minus tutam. XXII. Cum hoc bene stat, quòd liceat in Sacramento Pœnitentiæ adhibere attritionem, ommissa contritione tutiore, eo quòd sententia de sufficientia attritionis non sit solum probabilis, sed probabilissima, immò etiam moraliter certa. XXIII. Quando Pœniteres apparent probabiliter dispositi, nec datur motivum dubitandi de opposito, tunc habetur certitudo moralis, saltem respectiva. XXIV. Pontifex post consultationem Theologorum pro comperto habuit, quòd valide posset Episcopus ab uno tantum Episcopo consecrari, & ideò potuit apud Indos dispensare, ne à tribus consecraretur.

XXV. Ex quibus fit, videri implicite proscriptum etiam in suscipiendis Sacramentis usum opinionis probabilis de eorum valore minus tutæ. XXVI. Licitum tamen esse tam in suscipiendis, quam in conferendis Sacramentis universim usum opinionis moraliter certæ. XXVII. Necnon usum opinionis probabilis, si ea non spectet ad materiam Sacramenti proximam, sed remotam. XXVIII. Quid tamen in ordine ad praxim circa Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe?

XXIX. Eritne licitum contrahere Matrimonium cum sola opinione probabili de carentia impedimenti, aut de obtenta dispensatione? Et quid si probabilitas sit circa factum, quid si circa jus? XXX. Quid si impedimentum sit dirimens jure Naturali, aut Divino? XXXI. Hinc plurima ad praxim spectantia descendunt.

I. **E**Xponitur. Hujus thesisi meritiſſima proſcriptio innumeras in medium protulit difficultates, quæ Theologis ipsis non leve negotium facessunt; eo quod non sit obvium falsitatem istius, prout jacet, conciliare cum veritate plurimarum Opinionum, quæ passim à DD. pro practicè probabilibus, ac tutis habentur in materia Sacramentorum, & quas ipsa Ecclesiæ praxis comprobat. Equidem, ut sensus proſcriptæ thesisi altè percipiatur, & facili negotio enodari possint, quæ passim occurrunt in collatione, & susceptione Sacramentorum, dubitationes, nonnulla ad materiam de Probabili spectantia primoribus labris delibabo.

II. Et primò quidem adverto, latum esse discrimen inter Opinionem tutiorem, & probabiliorē; Quis enim ignoret posse opinionem aliquam esse præ opposita probabiliorē, quamvis sit minus tuta? Sic opinio de sufficientia attritionis in Sacramento Pœnitentiæ est probabilior, quamvis tutius sit contritionem adhibere; & in dubio, num detur obligatio v. gr. restituendi, jejunandi? semper tutius est restituere, jejunare, quamvis non semper sit probabilius, quòd ad id obligemur. Et ratio est, quia quamvis nomine Opinionis tutæ sæpè veniat opinio practicè probabilis probabilitate non tenui, sed solida, & inconcussa, quæ proinde excludat periculum peccandi formaliter; & in hoc sensu, quæ opinio est probabilior, ea dici possit tutior, quatenus longius abest a periculo peccati formalis: Nihilominus nomine Opinionis tutioris significare solemus opinionem illam, quæ tuta est tum formaliter, tum etiam materialiter, seu quæ excludit periculum tum peccati formalis, tum etiam materialis: In quo sensu opinio requirens contritionem in Sacramento tutior est, sed non probabilior; adhibendo enim in Sacramento contritionem, ne materialiter quidem, & involuntariè peccare possumus; contra verò, qui probabiliori, immò probabilissimæ, ac moraliter certæ opinioni de attritionis sufficientia se accommodat, longissimè quidem abest à reatu culpæ formalis, sed non abest omninò à periculo remotissimo peccati materialis.

Ratio autem, quare vacet culpa formali exponere se huic periculo remotissimo peccati materialis, est, quia Deus non obligat homines ad sequendum, quod est tutius (quicquid in contrarium oblatrent Tutioristæ, & Rigidioristæ, qui instar Scribarum, & Phariseorum, Alligant onera gravia, & importabilia, & im-

nunt in humeros hominum; digito autem suo nolunt ea movere, ut dicitur Matth. 23.) sed solum obligat ad prudenter operandum, cavendo periculum proximum duntaxat, non verò etiam remotissimum peccati materialis. Si enim ad id, quod tutius est, obligaremur, via, quæ ducit ad vitam, non esset solum arcta, sed & impervia; cum superet humanas vires, & moraliter fieri nequeat, semper assequi, quod est tutissimum; teneremur quippe ad semper iterandos contritionis, aliarumque virtutum actus, & quidem intensissimos quoad ejus fieri potest, cum hoc sit tutius: Et sanè debueramus ex hoc Mundo exisse, ut loquitur Apost. 1. ad Cor. 5. si pericula etiam remota cavere deberemus. Hinc proſcripta fuit ab Alex. VIII. tertia illa propositio, quæ habet: *Non licet sequi inter opiniones probabiles probabilissimam.*

III. Advertendum ulterius discrimen inter Opinionem speculativè probabilem, & probabilem practicè; potest siquidem aliqua opinio solidam habere probabilitatem speculativam, quin ullam habeat practicam, ut proinde peccet, qui ei se in praxi accommodat. Sic opinio v. g. de sufficientia contactus moralis materiæ proximæ in susceptione Ordinis Sacri, non solum est probabilis, sed fortè etiam est probabilior præ opposita requirente contactum physicum; eam tamen in praxim deducere non licet, ne exponatur periculo frustrationis Sacramentum; De ratione enim opinionis probabilis, quæ non pertingit ad probabilissimam, seu moraliter certam, est incertitudo, & formido de opposito; atque adeò qui in materia Sacramentorum accommodat se opinioni speculativè probabili, incertus est de validitate Sacramenti, unde exponit illud periculo frustrationis sequendo opinionem probabilem de ejus valore, omiſſa tutiore; ac proinde opinio illa, quæ est probabilis speculativè, non est probabilis practicè. Sic medicus adhibens phamacum merè probabile, omiſſo tutiore, peccat, quia accommodando se in praxi opinioni illi speculativè probabili de pharmaco curativo, exponit ægrotum periculo mortis, incertusque est de ejus salute; unde talis opinio speculativa caret practica probabilitate.

IV. Hinc apparet tertium discrimen valdè advertendum in re nostra inter Opinionem merè probabilem, seu etiam probabiliorē præ opposita, & Opinionem probabilissimam, seu moraliter certam. Opinio siquidem probabilis, quæ ad moralem certitudinem non pertingit, habet essentialiter prædicata propria opinionis, nempe obscuritatem, & incertitudinem: ac proinde sæpè opinio speculativè probabilis non est practicè probabilis, quando scil. imminet periculum gravis damni incurrendi, ut in exemplis adductis: At Opinio probabilissima, seu moraliter certa, esto non sit tutissima tum formaliter, tum materialiter, non habet in se ullam incertitudinem.

incertitudinem, seu periculum proximum de frustratione eventus, esto subsit illi aliquod periculum remotissimum, quod cavere non tene-
mur, ut ostendimus. Et ideo quoties aliqua opinio est probabilissima, seu moraliter certa speculativè, est etiam practicè probabilitatis; aliter non liceret sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam, quod nemo dixerit. Sic medicus licetè adhibet pharmacum moraliter certum, quin teneatur inquirere pharmacum tutius; & nos licetè in praxim deducimus opinionem moraliter certam de sufficientia attritionis in Sacramento Pœnitentiæ, quin obligemur ad contritionem tutiorem. Et ratio horum omnium est, quia est onus impar humanis viribus conari semper ad tutissima.

Neque dicas, quod homines in rebus magni momenti inquirant semper majorem certitudinem, quam possunt; & Medicus injuriam irrogaret ægroto, si adhiberet pharmacum moraliter certum, omisso tutiore: Nam quamvis hoc verum sit, quando æquè commodè adhiberi potest tam medium minus certum, quam magis certum; at quando sine speciali incommodo nequit adhiberi tutissimum, sufficit adhibere moraliter certum. Sic ægrotus ad vitam tuendam non teneatur emere pharmacum valde pretiosum, etiam si sit tutius, quia nequit illud habere sine speciali incommodo: Et eodem modo Deus in rebus ad salutem animæ pertinentibus non obligat nos ad adhibenda media tutissima, sed solum ad adhibenda moraliter certa; aliter, ut diximus, teneremur semper contritionis, & aliarum virtutum actus iterare, ut tutius incedamus; unde via salutis omnibus esset impervia.

V. Denique advertendum, universim in humanis actionibus Opinionem solidè probabilem speculativè, etiam si non sit moraliter certa, esse etiam practicè probabilem, nisi fortè aut periculum gravis damni incurrendi, aut lex, aut conventio, aut aliunde ratio dicat non licere sequi probabilem, ommissa tutiore; (Sicut e. g. ob periculum gravis damni non licet conferre Baptismum sequendo opinionem probabilem, ommissa tutiore, nec licet Medico adhibere pharmacum probabile, quando habet tutius; nec excusatur ab Infidelitate Infidelis non credens, ductus opinione minus probabili, ut dicemus in expositione propositionis 4.; nec potest Judex judicare juxta opinionem minus probabilem, ut dicemus in expositione propositionis sequentis.) Ratio doctrinæ est, quia quoties in humanis actionibus opinio aliqua apparet solidè probabilis, tunc qui ei se accommodat, prudenter operatur, atque adeò non peccat; unde licetè illam in praxim deducit, quanvis non sit probabilissima, & moraliter certa. Etenim formido de opposito imbibita in opinione probabili, obstat quidem, quominus juxta illam opinionem operans sit omnino tutus, & immunis à pec-

cato materiali; non obstat tamen, quominus sit tutus, & immunis à peccato formali; cum Deus in humanis actionibus universim solum obliget ad prudenter operandum (prout homines operari solent in iis, quæ ad res temporales spectant, quæ censentur non levis momenti) non verò ad sequendum, quod est omnino tutum, etiam materialiter; eò quod hujusmodi onus esset humanis viribus impar. Solum ad id obligat, quando sequendo opinionem speculativè probabilem imminet grave damnum, aut quando lex, conventio, aut ratio dicat sequendam esse opinionem tutiorem: Si enim in humanis actionibus, quoties ad res temporales, aut ad salutem corporis spectant, imprudenter agimus sequendo opiniones merè probabiles, ommissis tutioribus, quando ex earum falsitate grave damnum imminet; à fortiori imprudenter operamur sequendo in humanis actionibus ad animæ salutem spectantibus ductum opinionis probabilis, ommissa tutiore, si ex eius falsitate grave damnum spirituale immineat.

Et ratio radicalis est, quia sæpè non pendet ab opinionis probabilitate, quod grave damnum avertatur; e. g. quamvis pharmacum sit probabiliter curativum, non ideo declinatur mors ægroti, si probabilitas non stet cum veritate opinionis; & quamvis opinio de collatione Baptismi sit probabilis, non eatenus confertur Baptismus, si ea sit falsa: unde imprudentissime in his casibus accommodat se homo opinioni probabilis, ommissa tutiore. At in aliis humanis actionibus, in quibus specialis aliqua ratio non exigit, quod via tutiori incedatur, non imprudenter agimus sequendo opinionem probabilem, quia ex ejus probabilitate dependet, quod peccatum formale declinetur; & si ea sit falsa, solum incurrimus peccatum materiale, quod cum magno incommodo vitare non tenemur. E. gr. sufficit esse probabilem opinionem, quod pingere non sit opus laboriosum, & servile, ut peccatum formale declinet, qui pingit die festo; & quamvis si ea opinio sit falsa, materialiter peccet, non ideo exponendo se huic periculo peccati materialis peccat formaliter, quia Deus non obligat nos cum tanto onere ad illud præcavendum; eò quod jugum Divinæ legis esset valde grave, si semper obligaremur ad prosequendum, quod est tutius, quin sufficiat prosequi, quod probabiliter est conforme Divinæ voluntati. Verum quidem est, quod nunquam liceat operari cum formidine de honestate operationis; nihilominus eo ipso quod opinio directè considerata apparet probabilis, statim consurgit judicium reflexum evidens de honestate formali operationis, quæ opinioni probabilis se accommodat: Evidens quippe est, & communissime ab omnibus traditum (exceptis pauculis Tutoristis) Deum nolle homines obligare, nisi ad prudenter operandum, seu ad sequendum ductum opinionis probabilis; Evidens

dens rursus est, esse probabilem ex. gr. hanc opinionem, quod opus pictorium non sit laboriosum; unde Evidens fit, quod accommodans se huic opinioni, & pingens die festo neq; Ecclesiasticam, neq; Divinam legem transgrediatur, etiamsi hæc actio sub sit periculo peccati materialis.

VI. Quamvis autem in administratione Sacramentorum, & ubi est periculum gravis damni incurrendi, ac in similibus non sufficiat sequi opinionem probabilem, omissa tutiore, sed requiratur opinio saltem moraliter certa; in reliquis verò humanis actionibus ad prudenter operandum satis sit sequi ductum opinionis probabilis; Nihilominus lis est hoc temporis acriter in medium vocata inter Probabilistas, & Probabilioristas, Num ad licitè, ac prudenter operandum sufficiat sequi opinionem solidè probabilem faventem libertati, etiam in conflictu probabilioris faventis legi; An verò requiratur, quod opinio favens libertati sit saltem probabilior, si minus moraliter certa, præ opposita favente legi? E. gr. num ad licitè pingendum die festo satis sit, quod probabiliter opus pictorium sit liberale, etiamsi probabilius esset, quod sit servile; An verò requiratur, quod probabilius sit opus liberale, & ingenuum, ne peccet, qui vellet pingere? Communissimè contra nonnullos docent, sufficere regulariter ad prudenter, & licitè operandum, quod opinio speculativa, quæ in praxim est deducenda, sit solidè, & non tenuiter tantum probabilis, etiamsi sit minus probabilis præ opposita. Et ratio est, tum quia sic onus Divinæ legis esset gravissimum, & jugum durissimum humanis cervicibus impar, si universim obligarentur homines ad sequendum, quod est probabilius: cum sit moraliter impossibile ante quamcumque operationem id discutere, ac discernere, & interim ab operatione desistere; unde via salutis esset impervia: Tum etiam quia, ut advertit P. Paulus Segneri in aurea illa Epistola de probabili n. 49., rationes ferè omnes, quæ à Probabilioristis congeruntur ad probandum teneri nos ad sequendum ductum opinionis probabilioris, indivisim evincunt teneri ad sequendum, quod est tutius; atque adeò cum nimis probent, nihil probant. Et ratio à priori est, quia opinio minus probabilis, adhuc in conflictu probabilioris oppositæ retinet suam probabilitatem, atque adeò sufficit ad prudenter, ac licitè operandum.

VII. Neque obstat, quod in speciem opponi solet; vid., quod sicut grave de se inclinans lancem ad descensum, in conflictu ponderis gravioris in altera lance positi illam nequit inclinare; ita Opinio probabilis habens grave fundamentum, quamvis possit secundum se spectata inclinare intellectum ad prudentem assensum; in conflictu tamen Opinionis probabilioris nixa fundamento graviori non poterit illum ad prudentem assensum inclinare; atque adeò in conflictu pro-

babilioris Opinio minus probabilis non retinet suam probabilitatem, nec sufficit ad prudenter operandum: Ad hoc enim ut Opinio sit probabilis, debet niti fundamento, quod sæpius, immò ut plurimum cum veritate potius Opinionis ab eo fundatæ, quam cum falsitate conjugatur: Quamvis autem hoc possit contingere, quando opinio probabilis spectatur absolutè, & secundum se; quando tamen spectatur in conflictu opinionis oppositæ probabilioris, videtur fieri non posse, quod utraque Opinio opposita nitatur fundamento, quod magis cum veritate, quam cum falsitate conjugatur: ergo Opinio de se probabilis in conflictu probabilioris non retinet probabilitatem, nec sufficit ad operandum prudenter.

Nam contra est: quia licet gravitas unius ponderis, utpote homogenea, infringat gravitatem ponderis, quod est in lance opposita; probabilitas tamen Opinionis v. g. affirmativæ, si sit heterogenea, & oriatur à fundamentis diversis, non infringit probabilitatem Opinionis negativæ oppositæ; Benè enim cohæret, quod opinio affirmativa spectato hoc fundamento sit solidè probabilis; quatenus hoc fundamentum, in quo nititur, sæpius, immò ut plurimum, conjungitur cum veritate, quam cum falsitate opinionis, quam fundat; & quod etiam opinio negativa opposita sit probabilis, aut probabilior per hoc, quod fundamentum, in quo nititur, non solum absolutè sæpius conjungatur cum veritate, quam cum falsitate opinionis, quam fundat, sed etiam comparative ad opinionem affirmativam oppositam: Unde bene cohæret, quod Opinio minus probabilis etiam in conflictu probabilioris retineat suam probabilitatem, & sufficiat ad prudenter, ac licitè operandum.

Quod ex eo validè confirmatur, quia ex dictis quælibet Opinio probabilissime, seu moraliter certa est practicè probabilis; cū Deus nō obliget homines ad querendam certitudinem metaphysicam; atqui Opinio ista de licito usu opinionis minus probabilis in conflictu probabilioris est probabilissima, & moraliter certa, utpote communissimè recepta, paucis exceptis apud Dian. p. 1. tr. 13. ref. 1. non secus, ac Opinio de sufficientia attritionis in Sacramento dicitur probabilissima, & moraliter certa, quamvis pro opposita sententia requirente contritionem non pauci graves Doctores adducantur apud Suar. d. 20. de Pœnit. sect. 1., & apud Platellum t. 5. num. 643. ergo ea est practicè probabilis; atque adeò licitum est regulariter in humanis actionibus sequi opinionem probabilem, omissa non solum tutiori, sed etiam probabiliori: Esto non liceat in Sacramentis conferendis, aut in similibus casibus sequi opinionem probabilem de Sacramenti valore, omissa tutiore. Nisi enim universim in humanis actionibus licitum esset sequi opinionem minus probabilem in conflictu probabilioris, duo hæc absurdissima sequerentur: Primum est, quod

quod non liceret obtemperare Superioris præcepto, quando Subditus opinatur probabilius esse, quod sit inhonestum id, quod præcipitur; quod tamen adversatur doctrinæ Augustini relatæ in Cap. *Quid culpatur* 23. q. p., ubi habetur, Militem justum ad belligerandum teneri, Rege sacrilego bellum imperante, si quod jubetur, *Non esse contra Dei præceptum certum est, vel utrum sit, certum non est.* Necnon doctrinæ Patriarchæ nostri Ignatii, qui par. 6. Constit. cap. p. lit. B, obedientiam vult à Subditis præstari in iis omnibus, in quibus nullum est peccatum manifestum.

Nec satisficit à Probabilioristis dicendo, quod obedientia Superiori debita obliget ad abnegandum iudicium proprium, & ad iudicandum esse honestum id, quod Superior præcipit, quoties manifestè non constat esse inhonestum, etiam si probabilius sit tum ab intrinseco, tum ab extrinseca Doctorum plurimorum auctoritate, quod illud sit inhonestum. Nam sicut potest Subditus ex extrinseca auctoritate Superioris, cui tenetur obedire, inclinari ad iudicandum esse honestum, ac licitum, quod solum probabiliter est huiusmodi, quamvis probabilius sit esse inhonestum; ita potest quilibet, aut ex valida ratione, aut ex gravi classicorum Doctorum auctoritate, quibus fidei prudenter, inclinari ad iudicandum esse honestum, ac licitum, quod probabilius ab aliis dicitur esse inhonestum.

Alterum inconveniens apertissimum, quod sequeretur, est, quod homines communiter peccarent per hoc quod maneat in sæculo, ubi probabiliter tantum peccata declinantur, & non ingrediantur Religionem aliquam viridis observantiæ, in qua peccata declinantur probabilius; in ea quippe, ut habet Bernardus, *Homo vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, irrigatur frequentius, quiescit securius, moritur fiducius, purgatur citius, præmiatur copiosius.* Si enim culpa non vacat juxta sententiam Antiprobabilistarum sequi opinionem minus probabilem, vi cuius solum probabiliter declinatur Legis transgressio, omissa probabilior, vi cuius declinatur probabilius; à fortiori erit illicitum manere in sæculo, ubi solum probabiliter declinatur peccatum, & gehenna, omisso statu aut Religioso, aut longè perfectiori, in quo peccatum, & gehenna declinetur probabilius. Quare sicut prudenter operatur, & non peccat, qui in eo vitæ statu vitam degit, in quo minus probabiliter gehenna declinetur, neglecto statu perfectiori, quem prudentius aggredieretur; ita prudenter operatur qui sequitur opinionem minus probabilem, quamvis operaretur prudentius, & consultius sequendo opinionem probabilior. Et ratio à priori est, quia si non esset merum consilium, sed præceptum æmulari charismata meliora, jugum Christi D. esset durissimum, onus supra vires, & via salutis esset impervia.

Quibus adde, quod si dubitaretur, Num detur lex obligans ad sequendam opinionem probabiliorē? ea non teneremur; cum lex dubia non obliget; unde D. Th. quodl. 9. a. 5. disertè habet: *Omnis questio, in qua de peccato mortali agitur, nisi expressè veritas habeatur, periculosè determinatur;* à fortiori itaq; ea lege non tenemur, dum non solum est probabile, sed probabilissimum tum spectatis rationibus ab intrinseco, tum etiam spectata communissima Doctorum auctoritate, huiusmodi legē ad id obligantem non dari.

VIII. Venio nunc ad præsentem thesīm, quam docuerunt Serra, Ledesma, Velasquez, Lorca apud Dian. p. 1. tr. 13. ref. 2., putantes in collatione Sacramentorum licitum esse universum usum Opinionis probabilis, relicta tutiore, nisi fortè lex aliqua, aut conventio, aut periculum gravis damni aliud postulet; ut proinde id non liceat in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, & Episcopalis; quia incertitudo, & dubietas de valore Baptismi obstat salutis animæ; dubietas de valore Ordinis Sacerdotalis obstat validitati Consecrationum, & Absolutionum; & dubietas Ordinis Episcopalis obstat validitati Ordinis Sacri per Episcopum conferendi; unde ob periculum tanti damni lex naturalis dicat, illicitum esse in his casibus sequi opinionem probabilem, atque adeo incertam, de valore Sacramenti, omissa tutiore. Idemque docent in collatione Absolutionis Sacramentalis, ubi videtur intercedere inter Confessarium, & Pœnitentem implicita conventio, ratione cuius Pœnitens contrahit obligationem obtemperandi Confessario, & hic viceversa absolvendi Pœnitentem ritè dispositum juxta opinionem tutiorem, ne exponat illum periculo carendi gratia Sacramentali ob invaliditatem Sacramenti.

IX. Non pauci primi subsellii DD., ut videre est apud Sanch. l. 1. cap. 9. num. 33., & Vasquez p. 2. disp. 63. cum Pontio, Machado, Salas, Salonio, & aliis putarunt illicitum esse universum usum opinionis probabilis, relicta tutiore in Sacramentorum administratione; non quidem ex eo capite, quod sit contra virtutem Religionis, seu contra reverentiam Sacramentis debitam, exponere illa periculo frustrationis, sed quia est contra Charitatem, & misericordiam exponere hominem periculo carendi gratia Sacramentali, qua indiget; Unde inferunt, posse Pœnitentem suscipere Sacramentum juxta opinionem probabilem de ipsius valore minus tutam, quia potest ipse juri suo cedere. Hæc sententia, ut patet, in hac thesi non proferbitur explicitè; in ea enim solum damnatur usus opinionis probabilis, relicta tutiore, in Sacramentis conferendis, non verò in suscipendis. Nihilominus dicendum censeo cum Suar. t. 3. in 3. p. disp. 16. sect. 2. Soto, Valen., Henric., & aliis communiter, in conferendis Sacramentis usum opinionis probabilis, relicta tutiore, esse illi-

illicitum, etiam ob reverentiam Sacramentis debitam; atque adeò non solum contra Charitatem, sed etiam contra Religionem peccari, exponendo Sacramentum periculo frustrationis: Ex quo fit, quòd neque in Sacramentis suscipiendis licitum sit sequi opinionem probabilem de eorum valore, omiſſa tutiore, ut mox ostendetur.

X. Cardinalis de Lugo disp. 7. de Pœnit. nu. 273. solum docuit, licitum esse universim in administratione Sacramentorum sequi opinionem practicè probabilem, omiſſa tutiore. Quæ sententia neque hic proscribitur, neque est rejicienda; quippe quæ non vult licitum esse sequi opinionem speculativè probabilem de valore Sacramenti; sed solum docet licitum esse usum opinionis practicè probabilis, omiſſa tutiore; cum autem nulla opinio, ratione cujus exponitur periculo frustrationis Sacramentum, sit practicè probabilis, ideò juxta hanc sententiam nunquam licet in conferendis Sacramentis sequi opinionem probabilem de eorum valore, relicta tutiore; quod in hac theſi damnatur: Licitum tamen est in Sacramentorum administratione sequi opinionem practicè probabilem; quia ex terminis manifestum est, opinionem practicè probabilem posse prudenter, ac licitè in praxim deduci: Quare cum sit practicè probabile, quòd liceat e. g. in Sacramento Pœnitentiæ adhibere attritionem, licitum erit juxta hanc probabilem opinionem suscipere Sacramentum, omiſſa contritione tutiore.

XI. Fundamenta hujus profligatæ theſis sunt; Primò, quia universim qui sequitur ductum opinionis probabilis, prudenter, atque adeò licitè operatur; sed qui sequitur opinionem probabilem de valore Sacramenti, saltem quando ea est probabilior præ opposita, verè sequitur ductum opinionis probabilis: ergo quamvis omittat tutiorem, adhuc prudenter, ac licitè operatur.

XII. Secundò: nisi hæc theſis subsisteret, non posset à Confessario conferri absolutio cum Jurisdictione solum probabili, omiſſa certa; Communius tamen DD. docent id licere, ut videre est apud Dianam p. 8. tr. 1. ref. 93.: ergo &c. Probatur sequela, quia quamvis Jurisdictio non spectet ad materiam, vel formam Sacramenti, spectat tamen ad valorem Sacramenti, quatenus si verè non adsit Jurisdictio, Sacramentum non est validum, eo quod desit essentialè requisitum formæ Absolutoriæ; atque adeò tam subest periculo frustrationis Sacramentum, si sequamur opinionem probabilem spectantem ad materiam, vel formam, quam si spectantem ad Jurisdictionem: unde si non liceret sequi opinionem probabilem spectantem ad materiam, vel formam Sacramenti, relicta tutiore, nec liceret conferre Sacramentum Pœnitentiæ cum Jurisdictione probabili, omiſſa certa.

XIII. Tertiò: licitè Sacramentum suscipitur sequendo opinionem probabilem de ejus valore, omiſſa tutiore: ergo etiam licitè Sacramentum sic confertur; cum in utroque casu æquè exponatur periculo frustrationis. Ant. prob., quia communissimè docent posse pœnitentem licitè accedere ad Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione, omiſſa contritione; & tamen hæc sententia de sufficientia attritionis est merè probabilis: cum adversus illam stent Magister Sentent., Hugo, Richardus de S. Victore, A-lensis, Gabriel, Major, Medina, Adrianus, Soto, apud Suar. l. c. quibus accedunt Estius, Molanus, Jansenius, Lupus, Dela Verdura, Farvaquius, Havermannus, & alii Recentiores Lovanienses apud Platelium t. 5. nu. 649., qui pro sententia requirente contritionem laudant Thomistis Cajetanum, Victoriam, Contenson, & ex DD. Societatis Toletum, Comitolum, Pallavicinum. Neque dicas opinionem de sufficientia attritionis esse non solum probabilem, sed etiam moraliter certam; Nam non videtur quomodo possit coherere hæc moralis certitudo cum auctoritate tot gravium DD. oppositum sentientium.

Confirmatur: quia Alex. VII. die 5. Maji 1667. sub pœna excommunicationis prohibuit, ne censura ulla notaretur, aut opinio requirens in attritione aliqualem Dei dilectionem, ut ad Dei gratiam impetrandam in Sacramento disponat, quod acriter contendebant multi cum Sylvio, Pallavicino, & aliis apud Haunoldum lib. 4. nu. 985.; aut opinio negans id requiri cum communi Theologorum apud Lugo disp. 5. de Pœn. sect. 9.: ergo ex mente Pontificis utraque opinio videtur probabilis, quamvis prima sit tutior: Communiter autem docent, licitum esse adhibere in Sacramento attritionem excludentem omnem Dei dilectionem condistinctam à proposito non peccandi de cætero, & spe veniæ: ergo licitum est in materia Sacramentorum sequi opinionem probabilem minus tutam.

XIV. Quartò: quia communiter Confessarii absolvunt pœnitentes per hoc tantum, quòd probabiliter appareant dispositi, quin requirant dispositionem certiorē: ergo ut prius. Et ratio ulterior videtur esse, quia sicut in casu necessitatis licitè adhibetur materia, aut forma dubia conferendo Sacramentum sub conditione ex eo quod ipsa necessitas tunc excuset à collatione Sacramenti cum periculo frustrandi illud; ita licitè adhibetur materia, & forma probabilis, quamvis haberi possit certa; quia moralis impossibilitas assequendi semper, quod est tutius, excusat à collatione Sacramenti cum aliquo periculo frustrationis.

XV. Denique à posteriori id suadet: quia sæpè Pontifices apud Indos dispensarunt, quòd Episcopi consecratio non fieret à tribus, sed ab unico tantum Episcopo, sequentes opinio-

nem probabilem, quod unus sufficiat, quamvis hæc sit minus tuta; Siquidem plurimi DD. docent apud Sanch. l. 7. Conf. dub. 15. nu. 26. hujusmodi consecrationem ab uno factam esse invalidam: ergo universim licitum est, etiam in materia Sacramentorum sequi opinionem probabilem minus tutam.

XVI. Ostenditur falsitas proscriptæ thes. Primò, quia non levis irreverentia Sacramento irrogatur sequendo opinionem probabilem de illius valore, relicta tutiore, atque adeò exponendo illud periculo frustrationis; Sicut enim, ut advertit Suarius, eandem irreverentiam adversus legem, & adversus Superiorem irrogat, & eodem modo peccat tam qui legem transgreditur, quam qui se exponit periculo illam transgrediendi; ita eodem modo peccat adversus reverentiam Sacramento debitam, tam qui illud frustratur, & invalidè administrat, quam qui exponit periculo frustrationis: Non secus, ac eodem modo adversus reverentiam Regi debitam delinquit, qui Regem lædit, & qui citra necessitatem exponit se periculo illum lædendi.

XVII. Deinde, esto adversus virtutem Religionis non peccaret, qui administrat Sacramentum cum periculo frustrationis, per hoc quod sequatur opinionem probabilem de ejus valore, omiſſa tutiore, juxta sententiam laudatam gravium DD.; negari tamen non potest, ut videre est apud Vasquez, & Sanchez l. c., quod peccet contra Charitatem. Si enim contra charitatem peccat Medicus, qui propinat pharmacum probabile, omiſſo certo; à fortiori Minister Sacramentorum adversus Charitatem peccabit, conferendo Sacramentum juxta opinionem minus tutam: Et quamvis gravius peccet, quando Sacramentum est magis necessarium; ut si exponeret periculo frustrationis Baptisma, Ordinem Sacerdotalem, aut Episcopalem; adhuc tamen contra Charitatem peccat, licet leviùs, exponendo periculo frustrationis reliqua Sacramenta, quæ adeò ad salutem non conferunt. Quamvis autem ex proscripta thesi aperte non inferatur, quod semper sit graviter illicitum conferre quodcunque Sacramentum juxta opinionem minus tutam; at ex materiæ gravitate constat, in hoc usu opinionis probabilis, relicta tutiore, nunquam venialem dumtaxat, sed semper contineri de se culpam lethalem.

XVIII. Confirmatur: quia graviter contra Justitiam peccat, tam qui directè projicit sagittam ad occidendum hominem, quam Venator, qui citra necessitatem projicit sagittam ad occidendum Animal, quod à longè visum probabilius putatur esse fera, quam homo; eo quod ista major probabilitas speculativa non possit vitare homicidium, si re ipsa illud animal fuerit homo: ergo peccat etiam, & quidem graviter

contra Charitatem, necnon contra Religionem, tam qui directè confert quodcunque Sacramentum animo illud irritandi, quam qui citra necessitatem confert illud juxta opinionem probabilem minus tutam de ejus valore; eo quod pariter ista probabilitas speculativa non possit vitare invaliditatem Sacramenti, si re vera ea opinio non subsistat. Et ratio à priori est, quam adducimus ex Suario; quia scilicet tam peccat contra legem, qui directè illam transgreditur, quam qui exponit se periculo illam transgrediendi.

XIX. Ad primam rationem in contrarium respondendo argumentum probare nimis; probat enim etiam in collatione Baptismi, & Ordinis, licitum esse sequi opinionem probabilem minus tutam, quod ne ipsa quidem confixa thesis audeat asserere. Quare is tantum prudenter operatur, qui sequitur opinionem practicè probabilem; ostendimus autem, opinionem probabilem de valore Sacramenti, omiſſa tutiore, non esse practicè probabilem: ergo non prudenter, nec licite operatur, qui ei se accomodat.

XX. Ad secundam negatur sequela; dispar enim est ratio inter opinionem probabilem spectantem ad materiam, aut formam Sacramenti, & opinionem probabilem spectantem ad Jurisdictionem, si vè illa sit essentielle requisitum, ut docent communius, si vè etiam constituat Sacramentum. Quando enim opinio probabilis versatur circa materiam, & formam Sacramenti, tunc illud exponitur periculo frustrationis, & incertum est, an Sacramentum conferatur; cum de ratione opinionis sit incertitudo: At quando opinio probabilis versatur circa Jurisdictionem, tunc Sacramentum non exponitur periculo frustrationis, quia certum moraliter est (ut fuse ostendi in Opusculo de Jubilæo qu. 3. nu. 4. ex Lugo disp. 17. de Pœn. n. 33. Suar. Sanch. l. 10.) illam ab Ecclesia Parente pietissima suppleri, si fortè defit; quicquid nonnulli in contrarium adducant. Quod si certum moraliter sit Sacramentum conferri cum Jurisdictione solum probabili, omiſſa certa, licitum erit ex dictis Confessario cum probabili tantum Jurisdictione absolutionem impendere. Unde, ut notat Dia. p. 9. tr. 7. res. 50., licite in articulo mortis absolvitur moribundus à simplici Sacerdote, etiam præſente Sacerdote proprio; Sicut etiam licite adhibetur in articulo mortis in Sacramento attritio, cum moraliter certum sit eam sufficere, ut mox explicabimus, quin eatenus exponatur discrimini salutis æternæ.

XXI. Ad tertiam: Antecedens à gravibus DD. supra laudatis admittitur; putant siquidem non peccari contra Religionem; sed contra Charitatem ab eo, qui confert Sacramentum juxta opinionem minus tutam; & idcirco solum esse illicitum in Sacramentis conferendis, non

verò in suscipiendis sequi opinionem probabilem de eorum valore, omissa tutiore. Equidem verò cum Suar. t. 3. in 3. p. disp. 16. Less., Bonac., Regin., & aliis communius nego antecedens; puto enim contra reverentiam Sacramentis debitam peccari, sive ea conferantur, sive suscipiantur juxta opinionem minus tutam. Ad probationem itaque antec. Suar. l. c. respondet, à DD. vocari in controversiam, An attritio sufficiat ad fructum Sacramenti, sed extra opinionem esse, quòd sufficiat ad valorem; unde, qui omissa contritione ponit attritionem, non sequitur opinionem merè probabilem de valore Sacramenti. Verùm quia hoc ipsum videtur aliquam irreverentiam adversus Sacramentum continere, vid. exponere periculo frustrationis ejus fructum; idcirco juxta doctrinam traditam responderi potest cum eodem Suar. n. 20., Opinionem de sufficientia attritionis tum ad valorem, tum ad fructum Sacramenti, non esse merè probabilem, aut probabilissimam, sed practicè, ac moraliter certam, (ut hic supponimus ex fusè dicendis in expositione decimæ quintæ propositionis ab Alex. VIII. proscriptæ, ubi ostendemus sufficere etiam attritionem ex mero pœnarum metu conceptam absque alia dilectione Dei imperfecta) Propterà licitè in Sacramento Pœnitentiæ adhibetur attritio, omissa contritione tutiore; eo quòd in negotio nostræ salutis Deus solum obliget nos ad media moraliter, non ad media metaphysicè certa; aliter teneremur ad contritionem intensissimam, & ad illam iterandam quoad ejus fieri potest, ut tutius justificationem consequamur, quod nemo somniavit. Hinc communius docent, etiam in articulo mortis licitè attritionem in Sacramento adhiberi (præsertim quia si in articulo mortis satisfiat præcepto diligendi Deum super omnia, quod tunc urget, superadditur nova moralis certitudo justificationis, atque adeò æternæ salutis) quin detur obligatio, sed solum consilium iterandi actus contritionis, satagendo magis, ut per illos certiorum electionem nostram faciamus.

XXII. Quod spectat ad auctoritatem tot gravium DD. requirentium contritionem in Sacramento, ea non infringit moralem certitudinem de sufficientia attritionis; etenim, ut advertit Suar. nu. 3. graves illi DD., nempe Mag. Sent., Hugo, Alensis, Richard., Bonav., negabant potestatem Clavium extendi ad remissionem culpæ mortalis, putantes Sacerdotem non remittere peccata, sed solum declarare illa esse remissa, & idcirco contritionem in Sacramento requirebant; Cum autem hoc fundamentum post Tridentinum corruerit, auctoritas istorum DD. huic sententiæ non suffragatur. Præterquamquod, ut advertit Platellius t. 5. n. 715. benè coherent ista duo, quòd opinio de sufficientia attritionis sit moraliter certa, & opinio

opposita habeat aliquam tenuem probabilitatem, cum certitudo moralis non consistat in indivisibili, unde possit non esse summa, excludens quamcumque probabilitatem, etiam tenuem, sententiæ oppositæ. Sic de facto communissimè docent esse moraliter certum, quòd possimus in humanis actionibus sequi opinionem probabilem faventem libertati in conflictu probabilioris faventis legi; & tamen non pauci docent oppositum. Sic etiam communiter dicimus licitè conferri Sacramentum Pœnitentiæ cum Jurisdictione solum probabili, quia moraliter certum est easuppleri ab Ecclesia, si fortè desit, aliter exponeretur periculo frustrationis Sacramentum; & tamen non pauci docent Jurisdictionem ab Ecclesia suppleri solum, quando adest error communis cum titulo colorato, non verò quando Jurisdictio est solum probabilis; Quare benè potest moralis certitudo opinionis consistere cum hoc, quòd non pauci sentiant oppositum; quando scilicet & ratio videtur perspicua, ac valde solida, & communissimè eam DD. amplectuntur.

Ad confirmationem: Quamvis Alex. VII. ad vitandas contentiones, & dissidia vetuerit, ne alterutra ex iis opinionibus carpatur, hinc non inferitur, quòd non sit practicè, & moraliter certa sententiæ de sufficientia attritionis in Sacramento absque illa aliquali Dei dilectione, quam Adversarii comminiscuntur; sive ea dicatur consistere in hoc, quòd attritioni annectatur dilectio aliqua Dei debilis, & remissa, sive in hoc, quòd attritio procedat ex utroque motivo contritionis simul, & attritionis, sive bonitatis Divinæ, & pœnarum. Et ratio est, quia utraque ista aliqualis dilectio sic explicata est vera Dei dilectio sufficiens ad justificationem extra Sacramentum; ergo moraliter certum est, quòd ea in Sacramento non requiratur; Non secus, ac moraliter certum est, quòd non requiratur contritio; tum ex verbis Trid. sess. 14. cap. 4. dicentis attritionem disponere ad gratiam in Sacramento; tum quia aliter Sacramentum Pœnitentiæ nunquam peccata remitteret, nec esset Sacramentum mortuorum, sed vivorum, si contritionem necessariò præsupponeret; tum pariter quia lex gratiæ non esset benignior, sed difficilior lege Mosaica, & Naturæ, in quibus sola contritio absque confessione ad remissionem peccati requirebatur; tum demùm quia malè in Can. Si Presbyter 26. qu. 3. diceretur: Si Presbyter pœnitentiam morientibus denegaverit, reus erit Animarum; si enim contritio prærequireretur, ea independentè ab absolutione Sacramentali sufficeret ad salutem. Quare id quod dicitur p. Jo. 3. Qui non diligit, manet in morte; & p. ad Cor. 3. Sine charitate nihil sum, non est intelligendum de charitate actuali, ut contendit Pallavicinus, sed habituali; aliter infantes post

post Baptismum essent in morte, cum careant actuali charitate. Illud verò, quod habetur in Trid. sess. 6. cap. 6. vid. peccatores ad justificationem disponi, dum Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium, & detestationem, aptè explicatur, circumscripta illa aliquali dilectione Dei ad mentem Adversariorum, si dicatur, peccatores habere inchoatam Dei dilectionem per propositum non peccandi de cætero inclusum in attritione ex mero metu pœnarum: qui enim proponit non peccare de cætero, proponit servare omnia mandata; cum autem inter Dei mandata sit præceptum dilectionis, proponit consequenter Deum diligere, atque adeò illum in causa, & inchoatè diligit. Præterquamquod peccator incipit Deum diligere per actum Spei prævium ad attritionem, amando illum amore concupiscentiæ ut bonum sibi, non verò amore benevolentiae, quatenus bonum in se, quod spectat ad Charitatem. Fixum itaque sit opinionem de sufficientia attritionis ex mero pœnarum metu conceptæ esse moraliter, ac practice certam; quin huic morali certitudini refragetur auctoritas nonnullorum aliter sentientium: Sicut sunt etiam moraliter certæ opiniones, quòd non requiratur contritio intensissima ad justificationem, neque quòd de singulis peccatis singulæ contritiones requirantur, & aliæ hujusmodi, quamvis non pauci illas docuerint; nam, ut loquitur D. Ambrosius in ps. 118. *Sunt qui habent timorem Dei, sed non secundum scientiam, statuentes duriora præcepta, quæ non possit humana conditio sustinere. Timor ex eo est, quia sibi videntur consulere disciplinæ, opus virtutis exigere; Sed inscitia in eo est, quia non compatiuntur naturæ, non æstimant possibilitatem &c.*

XXIII. Ad quartam: quando pœnitentes apparent probabiliter dispositi, nec apparet motivum in oppositum, tunc habetur de sufficienti dispositione moralis certitudo, si minùs objectiva, & absoluta, certè subjectiva, & respectiva, idest quantum hîc & nunc sufficit ad ritè absolutionem impendendam, eo quòd esset moraliter impossibile assequi majorem illam, & majorem certitudinem, quæ physicè ipsolet haberi; Ad eum modum, quo ad prudenter imperandum actum fidei firmissimum super omnia non sufficit mera probabilitas, sed requiritur moralis certitudo de existentia Revelationis (ut constat ex propositione 21. inferiùs exponenda) nihilominus Rusticus, cui à Parocho proponitur Verbi Incarnatio, dicitur habere notitiam non merè probabilem, sed moraliter certam revelationis, si non habeat motivum dubitandi de inscitia, aut mendacitate Parochi; ea quippe notitia, licet de se non ferat moralem certitudinem; at respectu rustici, qui non tenetur ulterius inquirere (ne oblige-

tur ad moraliter impossibile) dicitur ferre certitudinem moralem respectivam. Ad id, quòd in argumento additur: verum est, quòd in casu necessitatis adhiberi possit materia dubia, & à fortiori materia probabilis in collatione Sacramenti, si non possit haberi certa; secus tamen si non detur impossibilitas moralis adhibendi tutiorem.

XXIV. Ad ultimam: quamvis olim multi docuerint, Episcopi consecrationem ab unico Episcopo factam esse invalidam; atque adeò illicitum tunc fuisset usus opinionis probabilis de valore talis Consecrationis, omissa tutiore: postquam tamen Pontifices, præmissa Theologorum consultatione, declararunt eam esse validam; ac proinde apud Indos, ubi non est Episcoporum multitudo, dispensarunt, ut licitè ab unico Episcopo Episcopi consecrarentur, erroneum est validitatem talis consecrationis in dubium revocare; etenim, ut habet Banez 2. 2. q. 1. a. 4. dub. 8. *Non potest Pontifex errare, ita ut approbet leges perniciosas, aut nocivas salutis animarum; & oppositum dicere, est hæreticum;* & ut benè Canus l. 6. de Locis propof. 2. *Sic Pascua salubris doctrinæ oribus Christi non daret, sed posset eas erroribus falsis, & perniciosis pasce-re, non esset à Christo Ecclesiæ provisum;* quinam autem error perniciosior, quàm Ecclesiam Dei Episcopis, & Sacerdotibus orbare? quòd contingeret, si invalida esset consecratio Episcopi ab unico Episcopo facta, quam Pontifex permetteret.

XXV. Ex hætenus dictis sequitur primò, in hac thesi, in qua proscribitur, non esse illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem minùs tutam, explicitè non proscribi, quòd id sit etiam illicitum in Sacramentis suspiciendis, implicitè tamen videtur id etiam proscribi. Ratio est, quia, ut ostendimus ex Suar., & aliis communius, ex hoc etiam capite illicitum est in Sacramentis conferendis sequi opinionem de valore Sacramenti minùs tutam, quia exponitur periculo frustrationis Sacramentum; & idcirco sic administrans Sacramenta non solum peccat contra Charitatem, sed etiam contra Religionem, seu contra reverentiam Sacramentis debitam: atqui eodem modo exponitur periculo frustrationis Sacramentum, si adhibeatur materia, vel forma minùs tuta in conferendis, quàm si adhibeatur in suscipiendis Sacramentis; ergo utrumque est illicitum; unde implicitè videtur illa etiam sententia proscribi, quæ plures habuit Patronos apud Sanchez loc. laud. Et sanè cum thesis proscripta dicat, Non esse illicitum usum talis opinionis probabilis, nisi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni; seu nisi id vetet Obedientia, Justitia, aut Charitas, sequitur, quòd vera sit sententia opposita dicens, hujusmodi usum esse illicitum, etiamsi

id non vetet Obedientia, Justitia, aut Charitas, sed sola Religio, seu periculum frustrandi Sacramentum: unde ex hac thesi legitime videtur inferri usum hunc opinionis probabilis esse illicitum, quoties Sacramentum exponitur periculo frustrationis; atque adeo etiam in susceptione Sacramentorum.

Confirmatur: quia thesis proscripta æquipollet huic exceptivæ; Tantum est illicitum uti hac probabilitate, quando in contrarium est lex, aut conventio, aut periculum damni gravis: ergo vera est propositio contradictoria, quod scilicet non tantum ob has causas id sit illicitum, atque adeo etiam ob aliam causam, videlicet ob irreverentiam, quæ Sacramento irrogatur exponendo illud periculo frustrationis: cum autem hæc causa æquè militet tam in collatione, quam in susceptione Sacramentorum, fit in utroque casu ex vi hujus thesis dicendum, esse illicitum usum opinionis probabilis de valore Sacramenti, relicta tutiore.

XXVI. Sequitur secundo, quod licet illicitum sit tam in conferendis, quam in suscipiendis Sacramentis uti opinione probabilis minus tuta, liceat tamen uti opinione probabilissima, seu moraliter certa, omissa tutiore, ut constat, tum ex propositione 3. ab Alex. VIII. proscripta, quæ negat universim licere sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam: tum etiam quia etiam in negotio salutis æternæ Deus non obligat homines ad adhibenda media metaphysicè, sed solum moraliter certa; aliter via salutis non esset arcta dumtaxat, sed etiam impervia. Quod ex eo confirmatur, quia post hujus thesis confessionem interrogata S. Congregatio à Diocesi Hispalensi, utrum liceret Oleo Benedicto ad Extremam unctionem conferendam aliud non benedictum pluribus vicibus adjungere; ita tamen ut Oleum adjunctum in unaquaque admixtione sit in minori quantitate, quam benedictum, quamvis adjunctum in omnibus simul admixtionibus superet quantitatem Olei Benedicti? Respondit die 23. Septembris 1682. id licere: Et ratio hujus responsionis descendit ex doctrina tradita, quod scilicet liceat in Sacramentis conferendis uti opinione moraliter certa de eorum valore, omissa tutiore: Quamvis enim multi essent in opposita sententia, putantes exponi Sacramentum Extremæ unctionis periculo frustrationis adhibendo hoc Oleum; quia tamen est moraliter certum, quod hujusmodi Oleum sufficiat ad validè conferendum Sacramentum; siquidem, ut notat Bussem. ex Bonac., & aliis, hæc est praxis Ecclesiæ, ut, si necessitas requirat ob copiam infirmorum, sæpius paulatim adjungatur Oleum non consecratum consecrato, etiam si post plures additiones major sit quantitas Olei non consecrati, quam consecrati; idcirco Sacra Congregatio respondit, licere eam admixtionem. Hinc cum videatur esse morali-

ter certum, non requiri in Sacramento Pœnitentiæ, aut contritionem intensissimam, aut attritionem existimatam contritionem, aut singulas contritiones de singulis peccatis, aut propositum non peccandi de cætero formale, sed sufficere virtuale, ut videre est apud Dicastil. disp. 6. n. 212. ac sufficere etiam attritionem supernaturalem ex metu pœnarum temporalium, ut à Deo vindice infligendarum, & alia hujusmodi; idcirco licet sequimur hujusmodi opiniones probabilissimas, omittis tutioribus. Contra verò quia est solum probabile, & non moraliter certum v. gr. quod in Confessione venialium sufficiat mera non complacentia, & dolor virtualis inclusus in proposito confitendi, ut putarunt Præpositus, Sylv. Rosella, & alii apud Tamb. de Conf. l. 1. c. 3., & Dianam p. 11. tr. 5. res. 22., aut quod sufficiat ad Sacramentum Pœnitentiæ dolor, etiam si per longissimum tempus præcesserit Confessionem, dummodo non sit retractatus, ut docent Leand., Hurt., Candidus apud Tamb. de Conf. cap. 2. n. 6., & alia id genus; idcirco hujusmodi opiniones illicitè in praxim deducuntur. Quicquid sit autem, Num universim possit iterari absolutio super iisdem peccatis non iterato dolore, ut multi autumant cum Ledesma, Lugo, Dicastillo apud Tamb. l. c. & Dianam res. 21. certum tamen videtur ex praxi Ecclesiæ, & Confessariorum, ut notant Lugo, & Diana ibidem, non esse necesse, quod qui post absolutionem statim reconciliatur, moneatur de novo dolore iterando. Et ratio hujus praxis videtur esse, quia est moraliter certum, quod dolor præteritus non sit retractatus, & jungatur moraliter cum nova Absolutione, si paulò ante præcesserit; secus verò si reconciliatio non fiat statim.

XXVII. Sequitur tertio, illicitum esse usum opinionis probabilis minus tute, solum si spectet ad valorem, seu ad materiam proximam, & formam Sacramenti, non verò si spectet ad materiam remotam; tunc enim non exponitur periculo frustrationis Sacramentum, atque adeo neque contra Religionem, neque contra Charitatem peccatur. Hinc licet pœnitens accommodat se opinioni probabilis minus tute, quod non detur obligatio aperiendi in Confessione aut circumstantias merè aggravantes, quæ non mutant peccati speciem, aut peccati complicem, quando aliter circumstantia mutans speciem explicari non potest, aut peccatum negativè dubium, & alia id generis: hujusmodi enim opiniones probabiles, si re vera essent falsæ, non redderent irritum Sacramentum, sicut opiniones probabiles, quæ spectant ad constitutiva Sacramenti; unde non exponunt illud periculo frustrationis.

XXVIII. Sequitur quarto, quid dicendum in ordine ad praxim circa Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe, quod à Suar., Lugo, & aliis communius contra Vasq., Con., Amicum,

cum, & alios solum probabiliter censetur dari posse ex defectu doloris illimitati; quando scilicet habens v. g. duo peccata furti, & sacrilegii, de furto dolet ex motivo turpitudinis suae specialis, & nullatenus dolet de sacrilegio, aut quia illius est invincibiliter oblitus, aut quia non advertit ad obligationem dolendi de illo. Ad quod dicendum primò, quòd non liceat ponere dolorem de furto limitatum; seu ex motivo particulari turpitudinis furti, quando solum est probabile, quòd nullum aliud peccatum sit commissum. Ratio est, quia sequendo hanc opinionem probabilem minus tutam exponeretur Sacramentum periculo frustrationis. Dicendum videtur secundò, licet poni dolorem de furto limitatum, quando datur moralis certitudo, quòd nullum aliud peccatum mortale fuerit commissum. Ratio est, quia videtur moraliter certum, quòd huiusmodi dolor limitatus sufficiat ad valorem, & fructum Sacramenti, quando constat nullum aliud peccatum esse commissum: siquidem, ut advertit Dicast. lib. 8. disp. 6. dub. 5. hic est fere communis DD. sensus: ergo in tali casu, in quo dolor constituens Sacramentum est etiam dispositio ad gratiam, erit moraliter certus valor, & fructus Sacramenti; unde non exponitur periculo frustrationis. Dicendum tertio, quòd si quis bona fide adhibuerit dolorem limitatum de furto, & deinde deprehendat se olim commississe aliud peccatum, puta sacrilegii, poterit juxta opinionem probabilem de valore prioris Sacramenti informis subicere clavibus in sequenti Sacramento solum peccatum sacrilegii, quia accommodando se huic opinioni probabilis non exponit Sacramentum periculo frustrationis; eo quòd opinio ista probabilis, quòd non detur obligatio iterum confitendi furtum, versetur circa materiam remotam, & non circa valorem Sacramenti.

XXIX. Negotium tamen hac in re non leve facessit celebris illa quaestio, An liceat matrimonium contrahere, atque adeò Sacramentum conficere simul, & suscipere cum sola opinione probabilis, & non moraliter certa, quòd nullum subsit impedimentum dirimens, aut quòd praecesserit super impedimento dirimente sufficiens dispensatio. Nonnullis videtur negandum, quia scilicet exponeretur periculo frustrationis Sacramentum Matrimonii sequendo opiniones istas merè probabiles minus tutas. Equidem tamen distinguendum censeo, & Dico primò, id non licere, si probabilitas sit circa factum, hoc est si probabile sit adesse huiusmodi impedimentum, aut non adesse dispensationem. Quod ex eo videtur colligi, quia in cap. *Inquisitioni* de Sent. excom. dicitur, habentem probabilitatem de impedimento dirimente consanguinitatis, aut affinitatis, non posse debitum petere, quamvis teneatur reddere: ergo signum est Ecclesiam non habere huiusmodi matrimonium pro

indubitanter valido; atque adeò si cum tali probabilitate matrimonium contrahatur, exponitur periculo frustrationis, quod est illicitum. Dico secundò, id licere, si probabilitas sit circa jus, hoc est, quando probabiliter utrinque DD. censent aliquid esse, vel non esse impedimentum, aut dispensationem esse, vel non esse validam. Ratio est, quia quando utrinque habentur huiusmodi opiniones probabiles, consuetudo, & praxis Ecclesiae fert, quòd matrimonium sic contractum censeatur validum; atque adeò Ecclesia vult matrimonium non dirimi ab impedimento, quod probabiliter non est impedimentum, aut quando dispensatio probabiliter est valida; unde non exponitur periculo frustrationis hoc Sacramentum, si cum tali probabilitate matrimonium contrahatur.

Confirmatur. Non alia de causa communiter dicimus, Sacramentum Pœnitentiae licet conferri cum Jurisdictione solidè probabili, nec eatenus exponi periculo frustrationis, nisi quia moraliter certum est, jurisdictionem in tali casu ab Ecclesia Parente benignissima suppleri, si fortè desit, ut fert communior DD. sensus apud Dianam p. 8. tr. 1. ref. 93.: non secus, ac suppletur Jurisdictio ex Ecclesiae benignitate, quando adest error communis cum titulo colorato propter commune bonum (eadem quippe incommoda sequerentur, ut notat Bonac. disp. 5. de Pœn. q. 9. p. 5. §. 4. si Jurisdictio ab Ecclesia non suppleretur, quando Sacramentum administratur cum Jurisdictione tantum probabili, ac quando administratur cum errore communi, & titulo colorato; immò etiam cum solo errore communi, ut docent plurimi apud eundem Dianam ref. 94.) Atqui pariter ex Ecclesiae benignitate impedimentum dirimens nullum est, & matrimonium habetur pro valido, quando est solum probabile, quòd aliquid non sit impedimentum, aut quòd dispensatio sit valida: ergo licet etiam cum hac probabilitate matrimonium contrahitur, quin Sacramentum exponitur periculo frustrationis. Minor ostenditur ex praxi Ecclesiae, quae semper huiusmodi matrimonia declaravit valida: Declaravit quippe validum apud Dianam in fine partis II. Matrimonium initum cum metu reverentiali, qui à multis apud Sanch. l. 4. disp. 6. censetur impedimentum dirimens: Declaravit etiam validum apud eundem Dianam in fine partis X. matrimonium, in quo testes non fuerunt specialiter ad contractum vocati, nec contrahentes fuerunt interrogati à Parocho, qui invitatus interfuit; quod impedire validitatem matrimonii docent non pauci apud Sanch. l. 3. disp. 39. Præterea Urbanus VIII. rogatus, ut in India dispensaret cum iis, qui suscepto Baptismo vellent aliquam ad arbitrium ex iis multis uxoribus, quas præhabebant, retinere, quia cogerentur ad retinendam primam. Respondit, ut refert Carden.

hic n. 553. non opus esse dispensatione, sed posse Missionarios sequi opiniones Barbaris illis favorabiliores. Et ratio ulterior est, quia causa matrimonii in cap. fin. de Sent., & re judic. dicitur esse causa favorabilis, in qua non est standum pro Reo, sed pro Actore, atque adeo à Judice semper favendum valori matrimonii quoad eius fieri potest: ergo rationabiliter Ecclesia vult favere matrimonio, reddendo illud validum, quoties juxta probabiles opiniones contrahitur: Propterea in cap. *Ex literis* de Probat. deciditur, Judicem inter probationes æquales debere stare pro Reo, præterquam in causa liberali, hoc est, ut exponit Glossa, præterquam in causa Matrimonii.

Neque dicas primò, id esse verum solum si matrimonium sit contractum, quia tunc est in possessione; non verò si sit contrahendum.

Nam in tantum favendum est Actori, & standum pro validitate matrimonii, quando matrimonium est contractum, quia causa matrimonii est favorabilis, & favores ex Reg. 15. Jur. sunt ampliandi; sed hoc probat, quòd etiam matrimonium contrahendum haberi debeat pro valido, quoties juxta opiniones probabiles contrahitur: ergo &c. Et ratio ulterior est, quia quamvis matrimonium contractum ex eo, quòd sit in possessione, debeat à Judice manuteneri; possessio tamen non sufficit, quòd feratur sententia pro ejus valore, cum non sufficiat possessio ad ferendam sententiam in articulo proprietatis: ergo si Ecclesia matrimonium contractum declarat validum, quoties juxta opiniones probabiles fuit contractum, non ideò declarat validum, quia fuit contractum, & stat in possessione, sed quia est causa favorabilis; atque adeo etiam matrimonium eodem modo contrahendum ab Ecclesia habetur pro valido; & impedimentum, quòd probabiliter non est dirimens, habetur pro nullo: & de facto Urban. VIII. in responsione laudata loquitur etiam de matrimoniis contrahendis.

XXX. Neque dicas secundo, Ecclesiam solum posse reddere validum matrimonium, quòd contrahitur juxta opinionem probabilem circa impedimentum dirimens jure Ecclesiastico, non verò si dirimat jure Naturali, aut Divino, cum non possit Ecclesie auctoritas ad id se extendere.

Nam sicut in dubio invincibili de honestate actionis potest Ecclesie præcipere Subdito talem actionem, & Subditus tenetur obedire, ut docet Aug. l. 22. contra Faustum cap. 74., & refertur in Cap. *Quid culpatur* 23. q. 1. E. G. si solum sit probabile, quòd bellum sit justum, potest Superior obligare Subditos ad bellandum; & Subditi, quamvis probabiliter putent bellum esse injustum, adhuc tenentur obedire: ita pariter, si probabile tantum sit impedimentum esse dirimens jure Naturali, aut Divino, potest Ecclesia, sequendo opinionem probabilem op-

positam, obligare homines, quòd matrimonium juxta has probabiles opiniones contractum habeatur pro valido, & nulla habeatur ratio ejus impediendi: unde doctrina tradita procedit de quolibet impedimento: sive dirimat matrimonium jure Ecclesiastico, sive jure Naturali, aut Divino, si matrimonium sit contractum. At si sit contrahendum, abstinendum, videtur, ubi Pontifex dispensare non possit, ne exponatur Sacramentum periculo frustrationis.

Confirmantur hæc omnia ex quadam decisione in Tribunali Hispalensi apud Cardenas hic n. 629. Vir quidam detulerat puellam ad suscipiendum Sacramentum Confirmationis, volebatque ejus esse Patrinus: At dum Episcopus Sacramentum contulit, Vir aliquantulum distans non tenuit puellam physicè, sed moraliter, ita scil., ut communiter existimaretur Patrinus. Quia tamen probabile est, quòd Patrinus non contrahat impedimentum dirimens matrimonium, nisi physicè teneat eum, qui baptizatur, aut confirmatur, ideò volebat puellam illam in conjugem accipere citra dispensationem. Judex autem in tali casu decrevit, quòd citra dispensationem acciperet in conjugem, si factum plenè probaret, secus peteret dispensationem; ille nonnisi semiplenè, & probabiliter probavit, quòd puellam non tenuerit physicè, & idcirco indiguit dispensatione. Ex qua decisione perspicuum fit, matrimonium juxta opinionem probabilem de carentia impedimenti spectantem ad jus, validè, & licitè contrahi; secus verò si spectet ad factum.

XXXI. Ex dictis hactenus fit primò, posse licitè matrimonium contrahi cum dispensatione in impedimento dirimente facta ab Episcopo in casu urgentis necessitatis; cum probabile sit posse Episcopum in tali casu dispensare. Fit secundo, matrimonium invalidum posse revalidari sine Parocho, & Testibus juxta probabilem opinionem apud Sanch. l. 2. disp. 36. Fit tertio, posse revalidari matrimonium invalidum, etiam si alter Conjux sit ignarus nullitatis, quando ex revelatione nullitatis grave scandalum timetur, ut plurimi docent apud eundem Sanchez. Fit quarto, posse licitè matrimonium contrahi inter Patrinum, & Matrem baptizati, quando baptismus collatus est sine solemnitatibus in necessitate ob periculum vitæ Infantis; cum probabiliter in tali casu impedimentum dirimens cognationis spiritualis non contrahatur, ut multi apud Sanch. l. 7. disp. 72. Fit quinto, non posse licitè matrimonium contrahi cum sola probabilitate facti circa impedimentum dirimens, puta si tantum probabile sit non dari impedimentum dirimens affinitatis, quia Ecclesia non consuevit hujusmodi matrimonia habere pro ratis. Et ratio disparitatis inter probabilitatem circa factum, & circa jus est, quia opinio probabilis circa factum facile deprehendi potest falsa; quod

quod si contingeret, jam matrimonium cum ea probabilitate celebratum deberet dissolvi: At non facile deprehendi potest falsa opinio probabilis circa jus; & idcirco rationabiliter Ecclesia hujusmodi matrimonia habet pro validis; Unde non exponitur periculo frustrationis Sacramentum matrimonii celebrati juxta opinionem probabilem circa jus, relicta tutiori. Nihilominus si circa factum de impedimento dirimente detur dubium invincibile, tunc standum pro libertate, quæ est in possessione; unde licet potest matrimonium contrahi: Contra verò si dubium sit de validitate dispensationis, matrimonium non potest contrahi, quia stat in possessione lex prohibens matrimonium sub impedimento prævio. Fit denique, matrimonium celebratum juxta opinionem probabilem, quod nullum subest impedimentum, non posse deinde ob probabilitatem opinionis oppositæ de existentia impedimenti dissolvi. Ratio est, quia hoc fert natura hujus contractus indissolubilis, ut velit Ecclesia illum validè, & indissolubiliter contrahi, etiam si secundum opinionem probabilem circa jus contrahatur.

PROPOSITIO II.

Probabiliter existimo, Judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

S Y N O P S I S.

I. Distinguendum inter causas Criminales, & Civiles; Necnon inter dubietatem circa factum, & circa jus. II. Quando in causis Civilibus dubietas oritur ex opinionum diversitate circa jus, non pauci docuerunt posse Judicem ferre sententiam juxta opinionem minus probabilem.

III. Ratio, qua nititur hac sententia est, quia sequens ductum opinionis probabilis prudenter operatur. IV. Hinc fieret, quod posset Judex ad arbitrium modò uni, modò alteri parti favere, quoties utrinque dantur opiniones probabiles circa jus.

V. Dicendum tamen, Judicem jure positivo Civili, & Canonico, necnon jure Naturali, debere sententiam ferre juxta opinionem probabiliorē, ex quodam implicito contractu cum Republica. VI. Ad id quippe astringitur, quando constituitur Judex. VII. Aliter dici deberet Personarum acceptor.

VIII. Hinc non operatur prudenter judicando juxta opinionem minus probabilem. Sicut nec Medicus v. g. adhibendo pharmacum minus probabile, omisso probabiliori. Idemque dicendum, quoties per usum opinionis probabilis damnum tertii non declinatur.

IX. Contrahit onus restitutionis Judex, si ferat sententiam juxta opinionem minus probabilem.

Pars II.

X. Quamvis neuter ex colligantibus habeat jus strictum in re ante sententiam Judicis; uterque tamen habet jus strictum, ne res adjudicetur ei, cui minus assistunt favores Legum. XI. Quod dicitur de Judice, dicendum etiam de Arbitris, & similibus.

XII. Tunc solum potest Judex accommodare se opinioni Collegæ, quando censet eum esse doctiorem, & integerrimum. XIII. Advocatus, & Procurator possunt patrocinari causæ, cui putant minus assistere favores Legum; & probabiliter etiam causæ dubiæ, proponendo Judici merita causæ.

I. **E**Xponitur. Quando dubietas ob diversitatem opinionum est in causis criminalibus, conveniunt omnes, quod Judex teneatur favere Reo, sequendo opinionem probabilem illi faventem, etiam si sit minus probabilis præ opposita; dicitur enim in Reg. 11. de Reg. Jur. in 6. Cum sunt partium jura obscura, Reo favendum est potius, quam Actori. In causis verò civilibus, si dubium sit circa factum, v. g. Num homo fuerit sui compos, dum condidit Testamentum? Num commiserit delictum, unde ad restitutionem teneatur? communissimè docent, debere Judicem ferre sententiam pro eo, qui plures probationes circa factum adducit; Quod si æquales sint probationes, favendum potius Reo, quam Actori, juxta varias Regulas juris positivi, & naturalis apud Juristas; In causis enim Pupillorum, Viduarum, Locorum priorum, Matrimonii, Dotis, Libertatis &c. Judices, si non possint rem dividere, debent ferre sententiam pro his privilegiatis. Similiter in causa utrinque dubia circa jus dubio negativo, favendum est potius Possessori, & Reo; cum in dubio melior sit eorum causa. Quod si neuter possideat, res dividenda; & si sit individua, quamvis Ledesma putet posse à Judice applicari cui maluerit (sicut potest Episcopus Beneficium conferre cui maluerit, si duo sint æquè digni) communiter tamen docent ejus pretium esse dividendum; vel forte poterit lis dirimi, & res alteri applicari, si consentiant, ut videre est apud Lugo dis. 37. de Justitia n. 121., ex Sanch., Salas, & aliis; Idemque dicendum contra Bannez, & Gran. apud eundem Lugo, quoties utrinque opiniones sint æquè probabiles circa jus, & neuter possideat; cum non sit major ratio, cur uni potius, quam alteri res adjudicetur, & Judex teneatur secundum merita causæ judicare. Neque obstat paritas Beneficii, quod potest alterutri ex æquè dignis conferri ad arbitrium Episcopi; Nam Beneficium ne secundum æstimationem quidem potest dividi. His positis.

II. Quod nunc inquiritur est, An quando dubietas in causis civilibus oritur ex diversitate opinionum circa jus, tunc possit Judex ferre sententiam juxta opinionem minus probabilem? Affirmarunt Salon., Ledes., Arag.,

Delrio, Lorca, & alii apud Dia. p. 1. tr. 13. ref. 3., quorum opinionem alii cum Bonac. dixerunt probabilem, quamvis doceant oppositam.

III. Ratio, qua hæc sententia nititur, est, quia qui juxta opinionem probabilem fert sententiam, prudenter operatur: ergo non peccat omittendo sententiam probabiliorem.

IV. Adducit pro hac eadem sententia ad decem alios graves Auctores Dia. p. 11. tr. 2. ref. 60., Et ex illa infert, Judicem posse prout libuerit in ferenda sententia, secluso scandalo, modò uni, modò alteri favere in omnibus casibus, in quibus est opinionum varietas, ut sunt v. g., Num filii expositi reputari debeant legitimi, an illegitimi? Num Pater teneatur filiam naturalem dotare? Num collatio Beneficii facta vel infami, vel irregulari sit ipso jure nulla? Num possessor bonæ fidei teneatur restituere fructus industriales mixtos bona fide consumptos, si factus sit ditior? & similes, quos congerit Tamb. l. 1. c. 3. §. 3. n. 24. Nec defuit, qui doceret posse Judicem hæc arbitria vendere; quos rejecimus, cum de propositione 26. Alex. VII. Et Valerus, alique putarunt, quòd si Judex juxta opinionem minus Probabilem judicando peccaret, aut ratione scandali, aut quia ex proprio munere tenetur illi magis favere, cui jus magis assistit; non proinde teneretur ad restitutionem, eo quòd non violaret Justitiam commutativam: Sicut qui eligit ad Beneficium minus dignum, omisso digniori, non tenetur huic quicquam restituere, sed solum Ecclesiæ pro mensura detrimenti, quod inde patitur. Quæ omnia quam absone dicantur, nemo non videt.

V. Ostenditur itaque falsitas: quia tum jure positivo Canonico, & Civili, tum Jure naturali tenetur Judex in ferenda sententia sequi opinionem probabiliorem: ergo non potest juxta minus probabilem judicare. Tenetur quidem Jure positivo, Canonico, & Civili, quia in Reg. 45. Juris in 6., & l. *In obscuris* ff. De Regulis juris dicitur, *Inspicimus in obscuris, quod est verisimilius*. Tenetur pariter jure naturali, quia sicut Medicus, etiamsi ex Charitate, & sine salario suam operam ægroto exhibeat, tenetur ex contractu implicito adhibere pharmacum probabilius curativum, omisso minus probabili, quando æquè potest utrumque applicari; ita Judex ex contractu implicito cum Rep. tenetur ferre sententiam juxta merita causæ, ad judicando rem illi, cui magis jus favet: Aliter malè consuleretur bono publico, si sententia ferenda esset ex favore, & ob amicitiam cum Judice; undè ferè semper pauperes opprimerentur.

VI. Confirmatur; quia Judex à Rep., vel à Principe constituitur, ut fidelis Minister veritatis, seu ut inquirat diligenter de veritate, & pro ea judicet; non secus, ac Oeconomus con-

stituitur à Domino, ut fideliter provideat rebus domesticis, & Medicus, ut fideliter consulat sanitati: ergo tenetur Judex in veritate investiganda, & in ferenda sententia inire viam securiorem; non secus, ac Oeconomus tenetur emere, & conducere pro æquali pretio meliora, & Medicus adhibere pharmacum securius.

VII. Confirmatur ulterius: quia sicut dicitur personarum acceptor, qui in distributione bonorum, quæ non sunt propria distribuentis, sed Communitatis, præfert dignioribus minus dignos ex affectu erga personam; ita in casu nostro Judex personarum acceptor dici deberet, si bona litigantibus debita, ac illorum propria, vellet iis conferri, non pro meritis causæ, sed pro affectu erga amicum: hujusmodi autem peccatum acceptionis personarum ex genere suo esse mortale, docent communiter cum Angelico.

VIII. Hinc sequitur primò, futilem esse rationem sententiæ oppositæ: Quamvis enim prudenter operetur, qui sequitur opinionem practicè probabilem; non tamen prudenter operatur, qui sequitur opinionem tantum speculative probabilem, quando datur lex, seu conventio de sequenda probabiliori. Quare sicut non operatur prudenter, nec licite Medicus adhibendo pharmacum minus probabile; nec Minister Sacramentorum sequendo opinionem minus probabilem; ita nec Judex; quia datur in his omnibus obligatio sequendi, quod est probabilius, ac tutius. Ideò in humanis actionibus licitum est sequi opinionem probabilem, omitta probabiliori, in sententia communiori Probabilistarum; quia per hoc præcisè, quòd aliquis credat citra passionem, & culpam, opinionem esse probabilem, & operationem illi accommodatam esse prudentem, est immunis à peccato formali, quod scilicet ipsi imputetur; & solum potest incidere in peccatum materiale, quod vitare non tenemur (aliter non possemus sequi opinionem probabiliissimam omitta tutiori) At Judex per hoc, quòd sequatur opinionem minus probabilem, non per hoc vitat damnum colligantis, pro quo stat opinio probabilior; sicut Medicus per hoc, quòd det pharmacum minus probabile, non vitat damnum ægroti; nec vitatur damnum susipientis Sacramentum, sic in eo administrando sequamur opinionem minus probabilem; quæ tamen omnia vitare debemus: ergo in his omnibus, & similibus illicitum est sequi opinionem minus probabilem; quamvis possumus universim sequi opinionem minus probabilem, quando ex ea nullum aliud damnum sequi potest, quam peccatum materiale, quod in humanis actionibus est inevitabile; ut fusè diximus in expositione propos. antec.

IX. Sequitur secundo, Judicem, qui juxta minus probabilem opinionem judicat, non solum pec-

peccare, sed etiam ad restitutionem teneri, ut docent communiter apud Lugo l.c. num. 121. Ratio est, quia peccat contra Justitiam commutativam, tollendo ab altero ex collitigantibus id, quod ipsi debetur, & ad quod habet jus strictum proprietatis. Quod tamen non accidit, quando Episcopus confert Beneficium minus digno, omisso digniori; cum enim nemo ad hæc bona habeat jus strictum proprietatis, utpotè quæ sunt bona Communitatis distribuenda in bonum ipsius Communitatis, idcirco si non distribuuntur fideliter, & ad mentem Communitatis, non peccatur adversus jus strictum particularis personæ; unde huic nihil restituendum, sed solum Communitati compensandum damnum ex prava electione secutum. At in casu nostro bonum, quod adjudicatur secundum opinionem minus probabilem, non est Communitatis, sed proprium collitigantium: ergo si ex injusta Judicis sententia denegetur illi ex Collitigantibus, cui debetur, tenetur Judex hoc damnum compensare, qui ppè qui non solum peccat adversus Remp., sed etiam adversus illum, qui privatur bono suo: Ad eum modum, quo Magistratus, ob cuius culpabilem negligentiam patrantur furta, ac homicidia, non solum peccat contra justitiam adversus Remp., sed etiam adversus eos, qui ea damna patiuntur; ac proinde ad restitutionem tenetur, ut communiter docent apud Lessl. l. 2. c. 13. n. 70.

X. Neque dicas, neutri ex collitigantibus inesse jus proprietatis, antequam lis adjudicetur alteri; ergo Judex non lædit jus justitiæ, seu non peccat contra justitiam commutativam, atque adeò non tenetur ad restitutionem, si judicet secundum opinionem minus probabilem, etiam si peccet contra munus Judicis; Sicuti quia Fiscus, seu Rex non habet jus ad pœnam pecuniariam ex delicto ante sententiam, qui injustè impedit sententiam, peccat quidem, sed non tenetur ad restitutionem, quia solum impedit, ne Rex acquirat jus, non tamen violat jus acquisitum, ut docent communiter cum Lessl., Sanch., contra Mol., & Laym. apud Dia. par. 3. tr. 6. r. 35.

Nam sicut lædit Justitiam commutativam, & ad restitutionem tenetur, qui vi, mendaciis, ac malis artibus impedit alicui consecutionem alicujus boni; quia quamvis hic non habeat jus absolutum ad tale bonum, antequam ei conferatur, habet tamen jus strictum, ne sibi vi, & fraude impediatur, ut docent communiter apud eundem Dia. ref. 33.; ita pariter ad restitutionem tenetur Judex judicans secundum minus probabilem opinionem, quia inest alteri jus strictum, ne adjudicetur res collitiganti, cui minus assistunt favores legum. Est autem dispar ratio circa pœnam pecuniariam ex delicto: Fiscus enim nullum habet jus ad illam ante sententiam Judicis; At collitigantes habent jus ad rem adju-

dicandam ante sententiam; & sententia Judicis expectatur, ut jus declaretur potius, quam ut conferatur.

XI. Sequitur tertio, quod dictum est de Judicibus à Rep. constitutis, dicendum etiam de Judicibus ex partium conventionione destinatis, seu de Arbitris, necnon de omnibus iis, qui litigantium dissensiones in rebus civilibus decidunt. Omnes isti contra Justitiam commutativam peccant, & ad restitutionem tenentur, si opinioni minus probabili se accommodant; idque verum est, etiam si prævideatur, quòd Judex Superior sententiam inferioris sit retractaturus: cavendumque Judicibus quàm maxime, ne precibus, muneribus, amicitia, timore mens obtenebretur, & apud se statuant probabilitatem majorem stare pro una parte, ubi revera stat pro altera, pro qua ferrent sententiam, si citra passionem judicarent.

XII. Difficultas est, Num Judex possit accommodare se opinioni Collegæ, & contra propriam opinionem secundum illam ferre sententiam? Ad quod dicendum cum Bardi disp. 4. c. 28., & Tamb. l. 1. in Dec. cap. 3. §. 4., quòd si Collega sit doctior, ita ut ob ejus extrinsecam auctoritatem sententia possit prudenter æstimari probabilior, poterit Judex suam opinionem deponere, & illi se accommodare; secus non potest; quia Resp. vult, ut quilibet juxta proprium sensum judicet, quod sibi videtur verosimilius.

XIII. Difficultas etiam est, An pariter Advocato, & Procuratori illicitum sit tueri opinionem minus probabilem sui Clientis? Ad quod pariter dicendum cum Vasq., Azor., Lessl. apud eundem Tamb., & Bardi, teneri admonere Clientem de minori probabilitate suæ causæ, atque de proximo periculo amittendi etiam expensas. Nihilominus licitum est promovere rationes Clientis, etiam si Patrono appareat probabilior esse opinionem, quæ favet parti contrariæ. Ratio est, tum quia possunt progressu temporis novæ rationes apparere Advocato, ita ut Clienti lis adjudicanda sit; tum etiam quia poterit Judici apparere probabilior opinio, quæ Advocato apparet minus probabilis; nec Advocatus patrocinando causæ, cogit ullatenus Judicem, aut illi suadet, ut suam opinionem sequatur: proinde poterit patrocinari Clienti secundum opinionem minus probabilem, ut deinde Judex sententiam ferat secundum opinionem sibi probabiliorē. Immo Dia. p. 1. tr. 13. ref. 6., & Mendo dis. 13. qu. 43. contra quamplures docent cum Mald., Lorca, Nav., D. Ant., Sylv., & aliis, quòd Advocatus possit etiam causæ dubiæ patrocinari, quia solum proponit Judici merita causæ, ad hoc ut maturius sententia proferatur.

PROPOSITIO III.

Generatim dum probabilitate five intrinseca, five extrinseca quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeatur, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.

S Y N O P S I S.

I. Censuit nonnemo ad prudenter operandum sufficere Generatim, hoc est Regulariter, tenuem probabilitatem: Sicut etiam ad extrinsecam probabilitatem sufficere, quòd opinio sit alicujus Neoterici.

II. Videtur assensus esse prudens, etiamsi nitatur probabilitati tenui. III. Sicut in physicis forma tenuitas non distrahit à tali forma, ita nec tenuitas probabilitatis destruit conceptum probabilitatis, quæ de se apta nata est fundare iudicium prudens.

IV. Verùm de conceptu opinionis probabilis trahentis assensum prudentem est, quòd nitatur fundamento, quod sit grave tùm absolute, tùm comparative ad motiva in oppositum. V. Si probabilitas sit tenuis, & umbratilis, non nititur fundamento gravi, unde non parit assensum prudentem, sed levem, ac temerarium.

VI. Hinc tamen non fit, quòd probabilitas tenuis sit probabilitas cum addito distrahente. VII. Explicatur, quid veniat nomine Tenuis probabilitatis. VIII. Et quare non omnis probabilitas pariat prudentem assensum.

IX. Exhujus thesis proscriptione non inferitur, illicitum esse usum opinionis solide probabilis in conflictu probabilioris. X. Videtur opinio probabiliter tantum probabilis non esse absolute probabilis; non secus ac opinio certo probabilis non est certa. XI. Qui accommodat se consilio, & opinioni Confessarii, aut Theologi, non dicitur sequi opinionem probabiliter probabilem. XII. Opinio probabiliter probabilis nititur fundamento gravi de probabilitate, non de veritate talis opinionis. XIII. Ne in casu quidem urgentis necessitatis licitum est sequi opinionem tenuiter probabilem: Ipsa tamen necessitas sæpè addit pondus rationi ab intrinseco, & reddit opinionem illam solide probabilem, ita ut solum in casu urgentis necessitatis licitum sit illi se accommodare.

I. **E**Xponitur. In duplici sensu potest accipi ly *Generatim*. Primò, ut significet semper, & in omni casu; & in hoc sensu nemo fertur pro hac thesi: quamvis enim Tambur. l. 1. in Dec. c. 3. §. 3. n. 3. cum Amico t. 3. d. 15. f. 3. num. 49., & Bressero apud Bardi de Consc. Probab. cap. 13. docuerint licitum esse sequi opinionem exiguæ probabilitatis, dummodo revera intra fines probabilitatis se contineat; ne-

garunt tamen id licere semper, & in omni casu. Siquidem aperte docent, peccare Judicem, si in ferenda sententia sequatur opinionem minus probabilem; necnon Medicum in medendo: idemque docent in administratione Sacramentorum, & similibus; in quibus lex, consuetudo, aut pactum obligant ad opinionem probabiliorem sequendam; in his enim casibus opinio probabilis nullam haberet practicam probabilitatem. Secundò ly *Generatim* potest idem significare, ac Regulariter, quando scil. nihil speciale obstat; & in hoc sensu dumtaxat nonnulli putarunt sufficere ad prudenter operandum exiguam, ac tenuem probabilitatem, dummodo à probabilitatis finibus non exeatur: Quod Tamb. num. 11. explicavit, dicens id verum haberi, quando probabilitas partis oppositæ non est tanta, ut dejiciat alteram à probabilitate; tunc enim expulsa jam probabilitate non potest intellectum ad prudentem assensum inducere. Hæc propositio est affinis propositioni 27. Alex. VII., quæ contendebat ad extrinsecam probabilitatem opinionis sufficere, illam esse alicujus Auctoris Junioris, ac Moderni, & non esse rejectam à Sede Apostolica ut improbabilem; quod, ut in expositione illius propositionis ostendimus, non sufficit ad prudenter operandum ob exiguam probabilitatem, quæ ab unius Neoterici Auctoritate in opinionem transfunditur.

II. Videtur tamen non improbabile, quòd tenuis probabilitas sufficiat ad prudenter operandum, dummodo probabilitas tenuis sit re vera probabilitas; Primò, quia cum Opinio probabilis idem sonet, ac opinio, quæ prudentem assensum trahit, eo ipso ac tenuitas probabilitatis stat cum vera probabilitate, hujusmodi probabilitas trahit consequenter assensum prudentem, atque adeò sufficit in humanis actionibus ad prudenter, ac licite operandum.

III. Secundò, quia sicut in physicis, ita in moralibus magis, & minus non variant speciem, ut proinde calor remissus, ac debilis, intra speciem caloris sit; & Sanctitas exigua, adhuc sit Sanctitas: ergo probabilitas tenuis, adhuc est probabilitas, de cujus ratione est, ut ad prudentem assensum, & licitam operationem sit satis.

IV. Ostenditur falsitas. De ratione Opinionis probabilis est, quòd nitatur fundamento gravi, tùm absolute, tùm comparative ad motiva in contrarium, sive fundamentum hoc grave sit ab Intrinseco, sive ab extrinseco DD. auctoritate; adeò ut spectatis omnibus experiatur intellectus vi quadam inclinari, ac quodammodo rapi ad assensum, non quidem raptu ineluctabili, ut contingit in propositionibus evidentibus, sed ita ut ad assensum inclinetur liberè cum facultate ad resistendum: sicut enim experientia ipsa discernimus, num pondus aliquod dicatur grave, necne? ita experientia ipsa o-

rendit, nūm vis rapiens ad assensum modo explicato, dicenda sit valida, an tenuis, unde probabilitas opinionis dici debeat solida, an umbratilis: quoties autem probabilitas opinionis est tenuis, & exigua, non potest intellectus experiri vim illam, qua ad assensum validè inclinatur: ergo opinio tunc non nititur fundamento gravi, nec est solidè probabilis.

V. Confirmatur: quia nixus fundamento levi pariente verisimilitudinem aliquam, & tenuem, ac apparentem probabilitatem non potest dici, quòd prudenter assentiatur, sed potius temerè ac leviter; juxta illud Eccl. 19. *Qui cito credit, levis est corde*: ergo tenuis probabilitas non sufficit ad prudentem assensum.

VI. Docuit nonnemo non posse hæc duo consistere, probabilitatem esse tenuem, & simul intra fines probabilitatis contineri; quia eo ipso, ac probabilitas opinionis est tenuis, opinio non nititur fundamento gravi, atque adeò non est probabilis: proinde probabilitas tenuis non videtur esse probabilitas cum addito diminvente, sed distrahente: sicut si dicamus aliquem esse tenuis idoneitatis, exiguæ doctrinæ, modicæ valetudinis, denotamus ineptitudinem, inscientiam, ægritudinem; & dùm quis dicitur esse parum diligens, significatur, quòd sit negligens; pariformiter dum probabilitas dicitur esse tenuis, ac umbratilis, denotatur apparentia tantum probabilitatis; ut propterea non possit dici, quòd opinio tenuis probabilitatis è probabilitatis finibus non egrediatur.

VII. Verùm nomine opinionis tenuiter probabilis hic non est intelligenda opinio, quæ est probabilis cum addito distrahente, ita ut nullatenus intra fines probabilitatis contineatur; Aliiter hæc thesis non indigeret proscriptione, cum nemo sanæ mentis docuerit homines prudenter, ac licitè operari, si opinione nullatenus probabilis nitantur. Quare nomine opinionis tenuiter probabilis venit opinio, quæ tenuiter inclinat intellectum ad assensum; quod experientia ipsa discerni potest: Hujusmodi ex Card. diss. 4. c. 5. est opinio dubiæ probabilitatis, & in multorum sententia etiam opinio probabiliter tantum probabilis; sic etiam auctoritas unius Moderni sæpè est tenuiter probabilis, prout explicavimus, cum de 27. thesi ab Alex. VII. confixa: Propterea probabilitas tenuis dici potest, Gravitas apparens alicujus rationis secundum se spectatæ, quæ possit fundare judicium prudens, non quidem absolutum, nec practicum, sed speculativum, ac respectivè duntaxat ad tale fundamentum, quod solum secundum quid, non simpliciter est grave, eo quòd validis rationibus arietetur. Quare adversus hanc tenuem probabilitatem procedit thesis confixa, necnon fundamenta exposita, vi quorum digna fuit, quæ configeretur.

Ad primam rationem in contrarium dicimus,

sensum prudentem non trahi ab opinione quomodocumque probabili, sed ab opinione solidè probabili: eo quòd niti debeat fundamento gravi; non potest autem dici, quòd nitatur fundamento absolutè, & spectatis omnibus gravi, opinio, quæ tenuem solum habet probabilitatem, ut ostendimus, temerè enim, & imprudenter assentitur, qui levibus indiciis, ac exigua probabilitate inducitur ad assentiendum.

VIII. Ad secundam: dupliciter potest sumi probabilitas: Primò antonomastice, & hæc importat probabilitatem, quæ nititur fundamento, quod spectatis omnibus sit grave, unde est apta nata parere assensum prudentem. Secundò probabilitas sumi potest, prout importat fundamentum grave secundum quid, quòd tamen spectatis omnibus possit esse simpliciter, & absolutè leve; & hujusmodi probabilitas nequit parere assensum prudentem; unde quamvis se contineat intra speciem probabilitatis, non tamen pertingit ad probabilitatem antonomastice dictam: Quare falsum est, quòd quantacumque sit opinionis probabilitas, semper sufficiat ad prudentem, ac licitè operandum.

IX. Nonnulli Probabilioristæ ex proscriptione hujus propositionis putarunt inferri proscriptionem Probabilissimi; non secus, ac Probabilistæ ex proscriptione propositionis 3. Alex. VIII. docent cum P. Segneri in Epist. de Prob. num. 49. inferri falsitatem Probabiliorismi; quatenus argumenta, quæ militent pro Probabiliorismo, evincunt etiam Tutorismum: Pariformiter argumenta, quæ militent pro Probabilismo, videntur inferre, licitum esse sequi opinionem tenuis probabilitatis. Quod ex eo etiam probant, quia Pontifex damnat licitum esse sequi opinionem tenuis probabilitatis, quæ intra fines probabilitatis contineatur: ergo videtur damnare ut illicitum, sequi opinionem minus probabilem in conflictu probabilioris.

Sed falluntur; tùm quia, si universim in hac tertia propositione damnaretur ut illicitum, sequi opinionem minus probabilem, frustra damnaretur ab eodem Pontifice in propositione antecedenti, quòd id sit licitum Judici, & in propositione immediatè sequenti, quòd liceat Infideli; tùm etiam quia opinio minus probabilis potest niti firmo fundamento, adeò ut inducat ad assensum prudentem etiam in conflictu probabilioris, ut dicemus cum de propositione 3. Alex. VIII.; Secus verò opinio tenuis probabilitatis; proinde hæc tantum de Cælo Vaticano tangenda fuit.

X. Difficultas tamen est, an opinio probabiliter tantum probabilis dicenda sit tenuis probabilitatis, adeò ut non liceat juxta illam operari; Negant id nonnulli apud Card. diss. 4. cap. 4., & ratio videtur esse, quia si Theologus v. g. det consilium juxta opinionem probabilem, hujusmodi consilium est solum probabiliter pro-

probabile, & tamen sufficit ad prudenter operandum. Sicut etiam si Medicus peritus juxta probabilem opinionem dicat ægroto, quod non teneatur v. g. ad recitandas horas, ad Sacrum audiendum ratione talis ægritudinis: Et ratio à priori videtur esse, quia sicut opinio certò probabilis stat cum securitate de vitando peccato formali, quamvis formidet de incurrendo peccato materiali, quia nititur fundamento gravi de veritate objecti; ita opinio probabiliter probabilis, licet formidet de ipsa probabilitate, nihilominus quia nititur gravi fundamento, prudenter assentitur immediatè in ordine ad probabilitatem opinionis, & mediatè in ordine ad veritatem objecti, & ideò stat cum securitate de vitando peccato formali, quod scil. operanti imputetur.

Censeo tamen cum Suar. Arr. t. 3. disp. 23. Mendo, opinionem probabiliter tantum, & non certò probabilè carere solida probabilitate. Antequàm id probetur expono casum, in quo opinio dici possit solum probabiliter probabilis. Fingamus opinionem aliquam singularem doceri à Recentiore tanquam probabilem. Nunc sic. Vel in hoc Recentiore concurrunt indubitabiliter ea omnia, quæ requiruntur, ut possit hæc opinio haberi ut certò probabilis ab extrinseco, prout diximus in expositione propositionis 27. Alex. VII.; vel illa requisita indubitabiliter non concurrunt; vel demum ea concurrunt solum probabiliter. Si ea requisita certò concurrant, ea opinio dicenda est certò probabilis (prout fuere multæ opiniones singulares D. Thomæ, ut ibidem diximus) si verò ea certè non concurrant, opinio dicenda est tenuis probabilitatis, atque adeò insufficiens ad prudenter operandum: quod si ea concurrant solum probabiliter, tunc opinio dicetur probabiliter solum probabilis. De hac itaque opinione probabiliter probabili dicimus, quod caret solida probabilitate, seu probabilitate simpliciter dicta. Ratio est, quia ad probabilitatem requiritur fundamentum spectatis omnibus grave, ac firmum; quando autem de firmitate fundamenti non habetur certitudo, sed probabilitas, tunc fundamentum videtur, experientia teste, nutare, atque adeo non esse firmum. Et sanè Opinio probabilis, licet patiatur obscuritatem, incertitudinem, ac formidinem de opposito, non tamen compatitur dubietatem; dubietas enim impedit assensum prudentem, qui à formidine opinionis non impeditur; atqui quando de probabilitate opinionis habetur solum probabilitas, & formido, tunc experientia teste, videtur hujusmodi formido de probabilitate declinare in dubietatem de veritate objecti, & intellectus prudenter suspendit potius, quam ponit assensum circa illam: ergo opinio probabiliter probabilis non videtur absolutè probabilis: Sicut certò probabilis non est certa.

Quòd autem experientia doceat, formidinem de probabilitate opinionis declinare in dubietatem de opinionis veritate facileprehenditur à posteriori; nam si penitens timoratus interroget Confessarium cæteroqui doctum, An liceat sibi v. g. pingere die festo? Et Confessarius respondeat certò sibi constare, quòd detur opinio solidè probabilis docens artem pictoriam non esse servilem, sed ingenuam, facile ille judicaret se posse circa culpam huic exercitio operam navare die festo; At si Confessarius respondeat, probabile tantum sibi esse, quòd detur hujusmodi opinio, non tamen id habere exploratum, profectò penitens timoratus non induceret animum ad pingendum, donec de solida probabilitate talis opinionis certior fieret, perinde quasi dubitaret de honestate talis actionis: ergo experientia teste formido de probabilitate opinionis declinat in dubietatem de opinionis veritate.

Et ratio à priori est, quia dum habetur probabilitas de probabilitate opinionis, sicut probabilitati directæ de opinionis veritate additur probabilitas reflexa de opinionis probabilitate; ita formidini directæ imbibitæ in probabilitate directæ superadditur formido reflexa, quæ reflexæ probabilitati annectitur; duplex autem isthæc formido, directæ simul & reflexa, in dubietatem declinat de veritate opinionis probabiliter probabilis: Aliter semper ea opinio remaneret probabilis, etiam si probabilitati primò reflexæ adderetur probabilitas secundò reflexa, & sic tertio, quarto, & in infinitum reflexa; quod nemo dixerit.

XI. Ad id, quod dicitur de Theologo, & Medico, negandum, quòd ea opinio sit tantum probabiliter, & non certò probabilis, quando non datur in oppositum prudens motivum suspicandi, quòd Theologus, aut Medicus decipiant, vel decipiantur: Sicut enim quando Parochus dicit rustico dari evidentiam credibilitatis de mysteriis nostræ Fidei ob tot Miracula, Scripturas, Prophetias, Martyria, & alia signa, quæ Bellar. recenset t. 2. Contr. 1. l. 4., adeò ut dicere possumus cum Regio Psalte ps. 92. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis*, tunc rusticus non dicitur habere probabilitatem de hac evidentia morali, quia Parochus facit illi evidentiam moralem reflexam de evidentia credibilitatis nostræ Fidei, donec rusticus prudenter suspicetur de ignorantia, aut malitia Parochi: ita Theologus, & Medicus pariunt evidentiam moralem de probabilitate opinionis, quam asserunt, si non detur suspicio, quòd decipiant, aut decipiantur; aut nisi dicant probabiliter se opinari, quòd detur talis opinio; tunc enim probabilitas ista probabilitatis non sufficeret ad prudenter operandum, & deberemus magis certificari, an verè apud Doctores habeatur ea probabilis opinio, quam Theologus, aut Medicus probabiliter judi-

dicant reperiri. Et sanè tunc habetur moralis aliqua certitudo, quando non datur prudens motivum asserendi oppositum; tunc verò datur probabilitas, quando datur motivum prudens pro una parte, quod sit compossibile cum motivo prudenti pro parte opposita; quamvis neque certitudo moralis consistat in indivisibili, sed possit una esse major alia, nec consistat in indivisibili probabilitas, cum pariter una opinio possit esse probabilior altera. In casu nostro, dum Theologus testatur dari probabilitatem alicujus opinionis, reddit nos moraliter certos de probabilitate, nisi detur prudens motivum asserendi oppositum; sicut Parochus moraliter certificat rusticum de evidentia credibilitatis, quam testatur, nisi detur prudens motivum asserendi oppositum: ergo non habetur in hoc casu adducto à Cardenas mera probabilitas probabilitatis. Hinc D. Th. quodlib. 3. ar. 10. dixit, *Posse quemlibet amplecti opinionem, quam à suo Magistro audivit in iis, quæ ad mores pertinent.*

XII. Ad rationem à priori diximus, quòd licet opinio probabiliter probabilis nitatur gravi fundamento de probabilitate talis opinionis; non nititur tamen gravi fundamento de veritate talis opinionis, sicut nititur opinio certò probabilis: experimur enim nos quodammodo dubitare, ac retrahi ab assensu circa veritatem opinionis, quando ea est probabiliter probabilis, non secus, ac quando est tenuiter probabilis; contra verò impelli, ac vi quadam rapi, quamvis non ineluctabiliter, ad assensum, si sit certò probabilis; unde non vitamus peccatum formale adhærendo Opinioni probabiliter tantum probabilis. Et ratio ulterior ex Mendo in Epit., ubi præmittit discursum de opinione probab. n. 8., est, quia voluntas peccat prosequendo bonum, quod non repræsentatur adæquatè bonum, sed simul cum aliqua specie mali; Cum enim bonum sit ex integra causa; quando bonum est immixtum malo, absolutè non est bonum, atque adeò peccat voluntas illud prosequendo; atqui dum opinio apparet tantum probabiliter probabilis, bonitas talis opinionis apparet cum immixtione mali, & cum formidine, ne objectum sit malum, & inhonestum; unde peccat voluntas illud prosequendo. Quando verò opinio est certò probabilis, certum est, quòd homo illi prudenter assentiatur, atque adeò objectum apparet voluntati adæquatè, ut bonum; & solum habetur periculum remotum de falsitate talis opinionis, quod potest voluntas negligere, quia aliter ferè nunquam actiones humanæ essent licitæ, nisi possent ab opinione probabili regulari; & ideò licitum est sequi opinionem certò probabilem, non tamen probabiliter probabilem; Esto opposita sententia gravium DD. non careat sua probabilitate: præsertim quia, licet, quando probabilitas de probabilitate opinionis non est benè magna, sed sufficiens, tunc facile declinet in dubietatem

de opinionis veritate, ut ostendimus; nihilominus quando probabilitas tum directa, tum reflexa est benè magna, facile poterit in opinionem probabiliter probabilem transfundi sufficiens probabilitas de ejus veritate; & sic poterit tunc opinio probabiliter probabilis esse sufficienter probabilis.

XIII. Difficultas etiam est apud DD., An saltem in casu necessitatis urgentis possimus sequi opinionem tenuiter probabilem? Bardi disp. 4. cap. 13. ex Soto, Sanch., Baldelli, Salas, Less., & aliis, affirmat, & exemplificat in casu adducto à Sanchez lib. 1. c. 9., & Less. Nam si debeat revalidari matrimonium nulliter contractum, communiter docent, quòd requiratur novus consensus utriusque conjugis; Si tamen sine periculo scandali, infamiae, vitæ, & rixarum manifestari non possit alteri conjugum necessitas revalidandi contractum, tunc paucissimi DD. putant sufficere consensum unius tantum conjugis; quæ opinio, licet parum probabilis, in tali casu posset admitti, quia magna necessitas facit licere id, quod cæteroqui esset illicitum; Sicut potest v. g. infans baptizari in digito, quando non potest in aliis partibus baptizari.

Sed nullatenus videtur admittendus usus opinionis tenuiter probabilis in sensu composito, quòd retineat tenuem probabilitatem, eo quòd tunc non nitatur fundamento, quod spectatis omnibus sit grave, possitque parere prudentem assensum. Verum quidem est, quòd in casu necessitatis possit infans baptizari in digito, sicut potest baptizari cum aqua rosacea, deficiente aqua pluviali, quia necessitas facit, quòd possit sub conditione Baptismus conferri; quòd non solum est certò probabile, sed peccaret qui nollet hoc pacto puerum baptizare; unde non habetur in hoc casu tenuis probabilitas. Similiter in casu matrimonii docent DD. laudati cum Less. l. 2. c. 17. n. 77. sufficere, quòd conjux conscius nullitatis matrimonii inducat conjugem sub aliquo prætextu, puta amoris majoris, vel cōsolationis ad renovandū contractum; vel, si id non posset, sufficere, quòd ipse petendo, aut reddendo debitum intendat de novo consentire, quia consensus alterius jam adest, dum utitur illa tanquam conjugē. Hoc tamen ideò solum est licitum in casu necessitatis, non quia in eo casu licitum est sequi opinionem tenuis probabilitatis, sed quia ipsa necessitas addit pondus rationi ab intrinseco, & reddit absolutè probabile, quòd, seclusa ea circumstantia, parum haberet probabilitatis: Sicut in casu necessitatis licitum est v. g. æquivocare, conferre baptismum cum aqua rosacea sub conditione, & his similia, quæ extra casum necessitatis sunt illicita.

PROPOSITIO IV.

Ab infidelitate excusabitur Infidelis non credens ductus opinione minus probabili.

SYNOPSIS.

I. Hæc pariter confixa thesis excusans Infidelem non credentem, si ducatur opinione minus probabili, nititur in eo principio illegitimè usurpato, quòd scilicet Prudenter operetur, qui sequitur ductum opinionis probabilis. II. Præsertim quia aliter Fidelis teneretur Fidem Catholicam deferere, si per errorem altera Secta illi probabilior appareret. III. Esto in articulo mortis non excusetur Infidelis non credens ductus opinione minus probabili; At in decursu vitæ videtur excusari, ut diutius discutiat rem tanti momenti. IV. Ad obligationem credendi ex Angelico non sufficit major probabilitas, sed requiritur evidentia credibilitatis.

V. Nihilominus ad vitandum periculum æternæ damnationis tenetur Infidelis juxta opinionem probabiliorē credere; cum non pendeat ab opinionis probabilitate, quòd Secta sit vera, & damnatio declinetur. VI. Præterquamquod nequit Infidelis de sua Secta veram probabilitatem habere inculpabiliter; si enim Patrem luminum, prout tenetur, exoret, illustratio Spiritus Sancti non deesset.

VII. Opinio minus probabilis in hoc casu, etsi esset speculative probabilis, non tamen practice. VIII. Non est eadem ratio de Fidei, ac de Infidelis; hic enim umbratilem, ille solidam habet de sua Religione probabilitatem, immò moralem evidentiam saltem subjectivam, si minus objectivam. IX. Assensus quippe Fidei supernaturalis nequit esse opinativus, & formidolosus. X. Solum in articulis, quorum Fides non est necessaria necessitate medii, sed præcepti, potest Fidelis errare invincibiliter; & tunc assensus Fidei falsus non erit supernaturalis, quamvis imperetur à Pia affectione ad Fidem supernaturalem.

XI. Nequit Fidelis suam Fidem supernaturalem ullatenus mutare; datur quippe modus obtinendi à Deo evidentiam credibilitatis, quam prærequirit Angelicus in credente. XII. Non solum in mortis articulo, sed etiam in vitæ decursu sequenda est hac in re sententia probabilior; esto in vitæ decursu detur locus veritati maturius inquirendæ.

XIII. Explicatur, in quonam sensu verum sit, quòd extra Fidem Catholicam nemo salvus esse possit, etiam si Infidelis credat juxta sententiam probabiliorē. Nutritus in Sylvis, aut apud Infideles nunquam damnatur ob infidelitatem negativam.

I. Exponitur. Quòd Infidelis non teneatur Religionem suam falsam relinquere, & Fidem Catholicam amplecti, si probabile illi

sit suam Religionem esse veram, esto probabilius esset, quòd esset falsa, docuit Jo. Sanch. dis. 19. n. 9. nixus his fundamentis. Primò quidem, quia prudenter operatur quicumque accommodat se opinioni probabili, etiam in conflictu probabilioris oppositæ; atque adeò sicut non peccat in aliis humanis actionibus, qui sequitur opinionem minus probabilem, ut docent communius DD. contra paucos Probabilioristas, ita nec peccat Infidelis, si ductus opinione probabili non deserat sectam suam.

II. Præterea, quia aliter Fidelis etiam teneretur Fidem Catholicam deferere, si per errorem secta falsa, v. g. Lutherana, aut Calvinistica appareret probabilior; Interdum enim falsa sunt verisimiliora veris; Et si deinde alia Secta appareret probabilior, deberet iterum, iterumque Religionem mutare, quod in retā gravi videtur sapere levitatem: quocirca videtur posse quilibet in sua Religione persistere, quousque apparet probabiliter vera, etiam si alia videatur probabilior.

III. Videturque in hanc sententiam inclinare Thomas Sanch. l. 2. Sum. cap. 1. n. 6., ubi adversus Bannez, & Ledes. docentes Infidelem teneri credere Evangelio, si illud proponatur magis credibile, etiam si sua Secta credibilis etiam videatur, docet, id solum esse verum in articulo mortis; quia tunc debet quilibet tutiorem, ac probabiliorē partem amplecti; at extra mortis articulum poterit Infidelis in sua Secta prudenter perseverare, eo quòd supersit tempus ad rem tanti momenti melius examinandam: Præsertim quia mysteria fidei sunt adeò sublimia, & Christi leges adeò carnis, & sanguinis legibus repugnantes, ut non quælibet major probabilitas sufficiens videatur ad inducendam credendi obligationem.

IV. Videtur etiam favere D. Th. 2. 2. qu. 1. a. 4. ubi ad obligationem credendi requirit evidentiam credibilitatis, non verò majorem probabilitatem; Non enim crederet, inquit, nisi videret ea esse credenda, vel propter evidentiam signorum, vel propter aliquid hujusmodi, unde Christus Dom. Jo. 15. dixit, Si signa non fecissem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent; atque adeò à peccato infidelitatis excusandus videtur Infidelis, si ductus opinione minus probabili non credat, donec habeat non probabilitatem solum majorem, sed etiam evidentiam credibilitatis, quæ expugnet probabilitatem illam, qua ducitur ad non credendum.

V. Ostenditur falsitas: quia, ut diximus in expositione antecedentium propositionum, nunquam licet sequi opinionem minus probabilem, quando datur lex, consuetudo, conventio de sequenda probabiliori, aut quando periculum gravis damni ad id obliget; eo quòd non pendeat ab opinionis probabilitate illud vitare. Hinc docent communissime, non esse licitum

in Sacramentis conferendis sequi opinionem minus probabilem de eorum valore; sicut non licet Medico sequi in medendo opinionem huiusmodi minus tutam, cum non pendeat ab opinionis probabilitate, quod Sacramentum sit validum, & quod pharmacum sit curativum. Contra verò, quia in aliis humanis actionibus ab opinionis probabilitate pendet, quod vitetur peccatum formale, seu imputabile operanti, idcirco licitum est in iis sequi opinionem minus probabilem in conflictu probabilioris; atqui in casu nostro non pendet ab opinionis probabilitate, quod Secta sit vera; sicut neque, quod Sacramenta v.g., quæ fortè falsò creduntur, causent gratiã, & ad salutem perducant; vel quod actus fidei, qui elicitur, sit supernaturalis (ad quod requiritur, quod nitatur revelationi veræ, non putatæ) & disponat ad vitam æternam: ergo ad vitandum periculum sequendi Sectam falsam, sicut etiam ad vitandum periculum carendi gratia Sacramentali, aut fide ad salutem necessaria, atque adeò ad vitandum periculum æternæ damnationis, illicitum est his in rebus duci ab opinione minus probabili.

VI. Adde, Infidelem non posse habere veram probabilitatem de sua Secta inculpabiliter; Si enim observet naturæ leges, & oret ad assequendam veritatem, (uti tenetur) quando duplex Secta opposita videtur probabilis, Deus volens omnes homines salvos fieri, non deerit sua illustratione, qua ostendatur vera Religio; cum certum sit, quod extra veram Catholicam Fidem nemo salvus esse possit, ut dicitur in forma Professionis fidei apud Tridentinum, & in Cap. *Firmiter* de Sum. Trin., & in Extravag. *Unam Sanctam* de Major., & Obod.: ergo infidelis non credens ductus opinione minus probabili, peccat etiam in causa, non orando, ut veritas patefiat. Sicut enim qui tenetur inquirere, an hodie jejunandum sit? si omittat id inquire, ad quod tenetur, peccabit non jejunando ob culpabilem negligentiam inquirendi veritatem; quinimò excommunicationem v.g. latam contra non jejunantes incurreret, si ignorantia graviter culpabilis esset, vel affectata, quæ in iure æquiparatur scientiæ, vel crassa, aut supina, quæ æquiparatur dolo ex Cap. *Eos qui* de Tempor. Ordin. in 6., & ex Cap. *Ut animarum* de Constit. in 6. apud Sanch. l. 9. disp. 32. num. 31., & Con. dub. 13., (quicquid sit, An possit dari ignorantia graviter culpabilis, quæ non pertingat ad crassam, aut supinam, quæ à censura excuset, quam laudati DD. admittunt contra Suar.) ita pariter Infidelis ductus opinione minus probabili, si omittat inquirere, prout tenetur, graviter peccat non credendo, ob eam scil. culpabilem negligentiam, & ignorantiam, in qua ipsa infidelitas est interpretativè volita, ut advertit Vasq. p. 2. disp. 126.

VII. Ad primam rationem in contrarium,

jã diximus opinionem minus probabilem in hoc casu esse solum probabilem speculativè, non tamen practicè; ut non est probabilis practicè opinio minus probabilis de valore Sacramenti in conflictu tutioris ob imminens periculum damni gravis.

VIII. Ad secundam: Non est eadem ratio de Infideli, ac de Fideli: Infidelis peccat, si non credat ductus opinione minus probabili, quia opinio minus probabilis est solum apparenter probabilis, cum habeat contra se evidentiam credibilitatis, quam pariunt signa, & notæ omnes, quæ reddunt Fidem Catholicam evidenter credibilem: cujusmodi sunt ex Bell. l. 2. Contr. p. l. 4. Sanctitas doctrinæ, Firmitas, & uniformitas in quovis tempore, & loco inter tot persecutiones, Christi auctoris Sapiencia, ac Sanctitas infinita, Ministrorum virtus, per quos propagata est, Modus propagationis per paucos Piscatores, ac rudes, Constantia Martyrum, Prophetiæ antecedentes tam dilucidè impletæ, Gloria tot miraculorum, & aliæ similes, quibus visis, Infideles sunt inexcusabiles, ut dicitur ad Rom. 1., & Fideles cum omni fiducia dicere possunt Deo cum Rich. à S. Vict. l. 1. de Trin. c. 2. *Domine si error est, à Te decepti sumus; ista enim nobis sunt tantis signis, & prodigiis confirmata, & talibus, quæ non nisi per te fieri potuerint.* Quod si aliquando Infidelis putet suam Sectam esse probabiliter veram, & Religionem Catholicam probabilius tantum veram citra evidentiam credibilitatis, tenetur, ut diximus, sequi sententiam tutiorem, ac probabiliorem, & simul tenetur orare Deum, qui, ut dicitur Jo. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum,* & paratus semper est ostendere lumine fidei supernæ subobscurò evidentiam credibilitatis Mysteriorum nostræ fidei, unde probabilitas falsæ sectæ evanescat. At Fidelis secundum se nequit habere opinionem minus probabilem de veritate fidei Catholicæ; tum quia signa credibilitatis reddentia evidenter credibilem Fidem Catholicam, atque adeò parientia aliquam moralem evidentiam de ejus veritate, non dant locum prudenti dubitationi, nedum probabilitati in oppositum; tum etiam quia ad credendum fidei supernaturali fidelis indiget evidentiã ista credibilitatis, si minus objectiva, orta scil. ex merito, & ex consideratione signorum credibilitatis, saltem subjectiva, & consentanea propriæ capacitati; quatenus rustici v.g., vel pueri, qui non possunt notas credibilitatis à Parocho, vel Parentibus propositas ad trutinam revocare, habere debent evidentiam moralem credibilitatis, & credenditatis sibi consonam, adeò ut non dubitent teneri ad credendũ; cū Deus non obliget nos ad exhibendũ ipsi cultum intellectualem supremum per fidẽ, sine certitudine non morali de revelatione excludente prudentem formidinem de opposito, ut advertit Lugo.

Lugo. Unde fit, quod quantumcumque deinde consurgant motiva in contrarium, non possint fideles prudenter veram fidem deferere, cum nunquam dari possit probabilitas, quæ illam evidentiam moralem expugnet, ut constat ex propositione 20. damnata ab eodem Innocent. XI., quæ habet: *Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habebat supernaturalem; quæ propositio deducebatur à prævia propositione damnata, cujus tenor est, Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in se ipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium; Cum enim ex imperio voluntatis, & ex pia affectione ad fidem, etiam rustici, & pueri teneantur habere assensum subjectivè simul, & objectivè firmissimum, magis quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium, ut suo loco explicabimus, sequitur, quod nunquam possint veram fidem deferere, nec possint motiva in oppositum prudenter suadere repudium veræ fidei. Unde potest quilibet dicere illud Psal. 118. Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua.*

IX. Quinimò assensus fidei supernaturalis nunquam potest esse formidolosus, & opinativus, sed est firmissimus excludens omnem formidinem, ut constat ex propositione sequenti 21., quæ dicit, *Assensus fidei supernaturalis, & utilis ad salutem, stat cum notitia solum probabili revelationis, immo cum formidine, qua quis formidet, ne non sit Deus locutus; & licet Suarius putet in rusticis, & pueris evidentiam credibilitatis, quam non possunt habere ex consideratione signorum credibilitatis, suppleri à lumine fidei; hoc tamen communius negant, cum sufficiat, quod indoctus advertat, se teneri ad amplectendum in iis, quæ ad Religionem spectant, quod pii, ac docti prædicant, & docent; ac proinde citra ullam formidinem credunt, quod audiunt à Parocho, vel à Parentibus.*

X. Dices: Potest aliquando Fidelis inter Lutheranos degens, audiendo eorum errores credere, quod probabilior sit hæresis Lutherana, quam fides Catholica; sicut potest rusticus credere Incarnationem Spiritus S., si à Parocho ea proponatur: ergo potest aliquando prudenter fides Catholica respui.

Respondeo, quod Fidelis in iis, quæ sunt necessaria ad salutem necessitate mediæ (ut est fides in Deum Remuneratorem, & probabiliter etiam fides de Trinitate, & Incarnatione) non possit invincibiliter errare, cum Deus non desit in necessariis; Immo ne ipsis quidem Infidelibus permittit Deus horum mysteriorum ignorantiam invincibilem, & inculpabilem, ut constat tum ex illo axioma, *Faciendi quod in se est Deus non denegat gratiam suam*; tum ex propositione 6. damnata ab Alex. VIII. quæ dicit,

Paganos, Judæos, Hæreticos nullum accipere à Jesu Christo influxum, & carere gratia sufficienti. Possunt tamen etiam fideles aliquando errare invincibiliter in iis articulis, quorum fides est solum necessaria necessitate præcepti, puta in numero Sacramentorum &c. & in his casibus fidelis non peccat, immò meretur credendo falsum invincibiliter; non secus, ac meretur, qui mentitur, invincibiliter putans se teneri ad mentiendum hic & nunc, v. g. ad salvandam vitam innocentis. Quod si hinc inde habeat opiniones utrinque probabiles, tenetur credere juxta probabiliorē, quando dubium post adhibitam diligentiam deponi non potest; in quo casu, si fides esset de articulo falso, esset assensus naturalis, non supernaturalis, eo quod ex Trid. sess. 6. cap. 9. fidei supernaturali non possit subesse falsum; non secus, ac si Parochus rustico proponat credendam Incarnationem tum Verbi, tum Spiritus Sancti, quamvis eodem modo hic conaretur ad credendum firmissimè, ut debet, utrumque articulum duplici actu; sola tamen fides de Incarnatione Verbi esset assensus supernaturalis, non verò fides de Incarnatione Spiritus Sancti, etiam si uterque actus imperaretur à pia affectione ad fidem, quæ esset actus supernaturalis, & meritorius. Immo fides ipsa de articulo vero esset pariter assensus naturalis, si inbiberet aliquam formidinem; cum assensus fidei supernaturalis, ut diximus, formidinem, non secus ac falsitatem, respuat.

XI. Ex dictis sequitur primò, quod Fidelis fidem suam supernaturalem nunquam prudenter sit mutaturus, etiam relatè ad articulos, quorum fides est solum necessaria necessitate præcepti, quavis teneatur credere, quod sibi videtur probabilius. Ratio est, tum quia inquirenti veritatem, & facienti quod in se est, non denegat Deus suam gratiam, & illustrationem supernam, ut assequatur, vel retineat fidem veram, quæ unicè potest esse supernaturalis; tum etiam quia facile dignosci potest in his dubiis, quid in tali articulo sentiat Ecclesia Catholica, quæ, ut habet Apost. 1. ad Tim. 3. *Columna est, & firmamentum veritatis*; Posita autem Ecclesiæ auctoritate, habetur evidentia moralis credibilitatis, quam requirit Angelicus locus laudato, unde evanescit probabilitas in oppositum.

XII. Sequitur secundo, doctrinam adductam Thomæ Sanch., quod sc. solum in articulo mortis teneatur Infidelis credere, quod videtur sibi probabilius, in hoc tantum sensu debere accipi, quatenus, nisi instet mors, possit, antequam firmissimè credat, adhibere diligentiam ad inquirendam veritatem, qua tamen sufficienter adhibita, excusari non potest, si vellet ulterius juxta minus probabilem opinionem credere: diximus enim ex Lugo, quod Deus non obliget nos ad supremum hunc cultum intellectu-

Qualem illi per fidem exhibendum, donec certificemur moraliter de credibilitate mysterii credendi; quamvis non debeamus evidentiam de illo, aut de Divina revelatione expectare. Quare idcirco in articulo mortis debet Infidelis statim credere, quod sibi videtur probabilius, quia non vacat tunc diligentiam debitam adhibere; non quia in articulo tantum mortis sequenda sit hac in re pars probabilior, & tutior; Siquidem universam opinionem minus tutam materialiter, quam possumus sequi in vita, possumus etiam in articulo mortis, eo quod illa debeat esse formaliter tuta. Hinc in articulo mortis v. g. licitum est in Sacramento Pœnitentiæ adhibere attritionem, omissa contritione, licet tutiore (ut docent communius apud Lugo disp. 7. sect. 13. contra Suar.) Sufficit enim ad vitandum periculum etiam remotum damnationis, quod moribundus satisfaciatur extra Sacramentum in articulo mortis præcepto diligendi Deum super omnia.

XIII. Inquiritur anxie, in quonam sensu verum sit id, quod habetur in Professione Fidei, & in Symbolo D. Athanasii, quod scil. *Extra Fidem Catholicam nemo salvus esse possit*; & quod dicitur Act. 4. *Non est in alio aliquo salus*; Cum enim dictum sit, Infidelem salvari posse, dummodo credat fide supernaturali, quæ necessario credenda sunt necessitate medii, videl. Deum esse, & esse Remuneratorem, etiamsi invincibiliter ignoret ea, quæ credenda sunt necessario necessitate præcepti, inter quæ juxta probabilem sententiam sunt Mysteria Trinitatis, & Incarnationis; videtur hinc sequi, non solum Hæreticos, sed etiam Infideles omnes, Hebræos, Maumethanos, aliosque Paganos, dummodo non sint Athei, salutem consequi posse, etiamsi ex errore invincibili Catholicam Fidem ignorent: atque adeo extra Fidem Catholicam videtur posse salus obtineri, & independentem à fide in Christum Domi.

Ad hoc dicendum, de fide esse, neminem salvari posse nisi aliquatenus Ecclesiam Catholicam ingrediatur, saltem per votum implicitum Baptismi, inclusum in contritione, aut in dilectione Dei super omnia; nec posse salutem in alio aliquo haberi, nisi in nomine Christi, seu in ejus virtute, ac ex ejus meritis; ut proinde essentialiter requiratur fides, si minus explicita, ut docent quamplurimi cum Mol., Sanch., saltem implicita de utroque illo Mystério Incarnationis, & Trinitatis, ut volunt Laym., Con., Med., Sà apud Dian. p. 3. tr. 5. ref. 46., adeo ut culpabilis ignorantia horum Mysteriorum sit peccatum grave distinctum ab eo, cujus est causa, ut notat Bussem., & constat ex propositione 64. Innoc. XI. Hoc posito, verum est, neminem extra Fidem Catholicam in sua Secta salvari posse, quatenus in

nulla alia Secta habentur media ad salutem assequendam; & si desit fides saltem implicita de Mysteriis in Secta Catholica credendis, deest fundamentum salutis; quandoquidem sine hac fide impossibile est placere Deo. Quando autem ex invincibili ignorantia aliquis sectatur aliam fidem eo animo, ut per contritionem, vel dilectionem Dei super omnia velit præcepta omnia servare, atque adeo implicitè velit credere quicquid credendum est, retractetque idipsum, quod explicitè credit, & consequenter velit etiam implicitè Baptismum à Christo institutum; tunc si minus dicitur esse intra ovile Christi per fidem explicitam in Christum, & baptismum in re, saltem dicitur esse aliquatenus in eo ovili, & veluti ad januam per fidem hanc implicitam, & per baptismum in voto; & sic salutem consequitur, non vi propriæ Sectæ, quam credit explicitè, sed vi Sectæ Catholicæ, quam implicitè credit, retractando quamcunque aliam fidem. Juxta sententiam verò (de qua dicemus in expositione propositionis 64.) docentem in lege gratiæ esse necessariam necessitate medii Fidem explicitam Incarnationis, & Trinitatis, dicendum cum Angelico qu. 14. de Ver. a. 11. quod si quis in alia Secta, aut nutritus in sylvis legem naturalem observet, Deus, qui non deficit nobis in iis, quæ necessaria sunt ad salutem, mitteret aut Angelum, aut Concionatorem, qui hunc imbueret Mysteriis credendis, ut misit Petrum ad Cornelium Act. 10. Et ita accidere in præsentī providentia existimo: Congruum enim est, ut nemo salutem assequatur sine explicita notitia sui Salvatoris, atque adeo etiam Mysterii Trinitatis, quo ignorato, nequit Verbi Incarnatio explicitè cognosci, nedum credi. Verum quia citra controversiam necessaria est necessitate medii fides explicita Dei Remuneratoris, atque adeo præmii, ac pœnæ aternæ, idcirco, si quis nutritus in sylvis hæc invincibiliter ignoraret, ac cæteroqui legem naturalem servasset, procul dubio divinitus esset imbuendus notitia ad hos actus fidei eliciendos necessaria: Si tamen legem naturæ violasset (ut passim contingit) damnaretur solum ob eas culpas, non verò propter infidelitatem negativam, hoc est ex eo, quod non crediderit ea, quæ invincibiliter ignoravit.

PROPOSITIO V.

An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.

PROPOSITIO VI.

Probabile est, ne singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum Charitatis erga Deum.

PROPOSITIO VII.

Tunc solùm obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possimus.

SYNOPSIS.

De his tribus thesibus abundè diximus in expositione primæ propositionis ab Alex. VII. proscriptæ.

IN his tribus Propositionibus non est innotandum, cum de illis satis superque dictum sit in expositione Propositionis I. Alex. VII.

PROPOSITIO VIII.

Comedere, & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem non est peccatum; modò non obsit valetudini; quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui.

PROPOSITIO IX.

Opus Conjugii ob solam voluptatem exercitum penitus caret culpa, ac defectu veniali.

SYNOPSIS.

I. Ratio utriusque thes. venialem quidem culpam agnoscentis in esu, & potu ad satietatem, necnon in usu conjugii ob solam voluptatem, videtur esse, tum quia licitè appetitus naturalis suis actibus fruatur, tum etiam quia huiusmodi actus videtur recenseri inter actus morales indifferentes in individuo; non secus ac florem olfacere, campum prospectare ob solam delectationem. II. Comestio ad Satieta-tem, & Opus conjugii, cum non sint

de se mali, videntur posse ob solam voluptatem exerceri. III. Aliter illicitus esset actus conjugal- is imbibens eam delectationem; unde illicitum esset Matrimonium ordinatum ad talem actum.

IV. Verùm voluptas immodica, quæ habetur in his actibus, nequit citra veniale esse finis præcisè intentus, utpotè mediocritatem excedens, & dissona naturæ rationali. V. Bruta ipsa à cibo immoderato abstinent. VI. Videtur pariter venialis culpa comedere, & bibere, non solùm ad satietatem, sed etiam moderatè, ob solam voluptatem.

VII. Potest quidem appetitus naturalis suis actibus uti, non tamen frui. VIII. Bruta ipsa venem respiciunt, si cesset finis generationis prolis. IX. Idcirco intendi potest delectatio moderata, quæ oritur ex olfactu floris, aut campi prospectu, quia ea ex natura operis ad finem debitum ordinatur, animumque ad Cœlestia trahit potius, quàm retrahat: Secus verò voluptas immoderata in casu nostro; quæ tunc solùm admitti potest, quando ad finem honestum ordinatur.

X. Possibilitas actus moralis indifferentis in individuo non infert licitam comestionem ad satietatem, aut opus conjugii ob solam voluptatem. XI. Sicut amputatio brachii cohonestatur ex fine conservandi vitam, ita opus conjugii ex fine debito procreandi prolem. XII. Vacat proinde culpa, si ad id ordinetur, secus verò, si ad solam voluptatem.

XIII. Hinc plura ad praxim inferuntur. XIV. Conjux secundum se tenetur reddere debitum, etiam si alter ob solam voluptatem, atque adeò illicitè petat.

I. Exponitur utraque propositio. Docuerunt Jo. Sanch. disp. 2. n. 14. apud Dian. p. 3. tra. 5. ref. 6. Escobar, Martinus Perez. d. 18. de Matrim. sect. 7. n. 9., & alii, posse hominem licitè comedere, aut bibere ob solam delectationem capiendam, v. g. ob suavitatem cibi, aut potus frigiditatem, deficiente corporis no- cumento. Addiderunt alii id licitum esse, non solùm si cibus, aut potus ob solam voluptatem sumatur moderatè, sed etiam si ad satietatem. Ratio huius asserti exprimitur in hac octava the- si, quæ proscribitur, vid., quia licitè potest ap- petitus naturalis suis actibus frui. Ex quo prin- cipio hanc aliam conclusionem deduxerunt, quòd scil. opus Conjugii ob solam voluptatem exercitum careat culpa etiam veniali: quod Jo. Sanchius, De la Crux, Pontius docuerunt apud Dian. p. 3. tr. 4. ref. 216., & ipse Diana putat esse probabile tum l. c., tum p. 11. tr. 8. ref. 35.

Ratio ulterior utriusque huius asserti videtur esse, quia juxta probabilissimam sententiam Sco- ti, Vasq. 1. 2. q. 52. a. 2., & aliorum: dari pot- est actus moralis indifferens in individuo: pu- ta si quis accedat ad ignem, ut calefiat; vel si quis deambulet per pomarium, ita ut advertat huiusmodi actiones nec prohiberi, nec præcipi; sed

sed permitti, & non referat illas signatè ad finem virtutis, seu ad Deum, sed solum intendat delectationem illam naturalem, quæ inde percipitur. Satis enim est, quod istæ actiones natura sua ordinentur, & possint signatè ordinari ad finem virtutis, ut licitè ponantur, quin proinde sint moraliter bonæ, ac honestæ; ergo pariter poterit quis licitè ad satietatem comedere, & bibere, ac uti conjugio ob solam voluptatem. Probatur consequentia; quia magis & minus non variant speciem: ergo si deambulare per pomarium ob solam voluptatem est actus moralis indifferens, & non malus moraliter, erit pariter actus moralis indifferens comedere ad satietatem ob solam voluptatem, dummodo non obstitit valetudini; necnon conjugio uti. Propterea Cajetanus in Summa V. Gula hæc habet: *Nullum peccatum est in hoc, quod cibus delectabilis delectabiliter sumatur, nisi quis sit adeò insipiens, ut putet omnem voluntariam delectationem sensualem esse peccatum.*

II. Confirmatur primò ex Almayno in 4. dist. 26 q. 1.: Delectari cum uxore de se non est malum; aliter quilibet cognoscens uxorem peccaret: ergo ferri in eam delectationem non est ferri in aliquod malum, seu prohibitum: ergo ob solam delectationem uti conjugio non est malum ex objecto; neque est malum ex circumstantia mali finis, cum supponatur non referri in alium malum finem: ergo simpliciter vacat culpa. Quod etiam videtur dicendum de eo, qui ad satietatem comedit ob solam voluptatem; cum pariter vacet culpa de se ad satietatem comedere; aliter peccaret, qui ad satietatem comedit, prævidens aliter se ex jejunio futuro damnum reportaturum.

III. Confirmatur secundo à Martino Perez l. c. Si intendere delectationem actus conjugalis esset culpa venialis, actus conjugalis esset illicitus; unde illicitus etiam esset contractus matrimonii ad hunc actum ordinatus propter proli generationem; cum nulla possit esse obligatio ad culpam venialem: ergo ea delectatio, & voluptas carnalis ex se verè est licita, sicut actus conjugalis: atque adeò potest ea unice intendi. Unde potest etiam pariformiter unice intendi voluptas orta ex cibo, & potu ad satietatem sumpto, quoties non obest valetudini.

IV. Ostenditur falsitas. Et primò quod attinet ad cibum, & potum, expressa est auctoritas August. to. 10. serm. 4. in die Animarum, ubi habet: *Quoties aliquis in cibo, & potu plus accipit, quam necesse sit, ad minuta peccata pertinere noverit.*

Similiter D. Thom. qu. 14. de Malo art. 1. habet: *Regula rationis hæc est, ut homo sumat cibum secundum quod convenit sustentationi naturæ, & bonæ habitudini hominis, & conversationi eorum quibus vivit; Et 2. 2. q. 184. a. 4. species Gula hoc versiculo comprehendit: Præprope-*

rè, Lautè, Nimis, Ardentè, Studiosè: Cum enim Gula consistat in inordinata concupiscentia edendi, potest inordinata ista concupiscentia attendi dupliciter: Uno modo in ordine ad ipsum cibum, aut quatenus spectat ad substantiam, & speciem cibi, videlicet si comedatur Lautè, sumendo cibos pretiosos; aut quatenus ad qualitatem, ut si accuratè, ac Studiosè præparatus cibus quærat; aut quantum ad quantitatem, excedendo Nimis in edendo: Altero modo quantum ad cibi sumptionem, aut præveniendū tempus debitum, ac Præprope edendo; aut non servando modum debitum, & comedendo Ardentè. Ecce quomodo ex Angelico non vacat vitio, ac culpa, nimis (& multò magis ad satietatem) comedere ob meram cibi delectationem.

V. Ratio horum omnium videtur esse, tum quia non potest vacare culpa cibus immoderatus propter meram delectationem sumptus, quando bruta ipsa, quæ unice à delectatione provocantur ad comedendum, abstinere tamen a cibo immoderato, & solum ad sufficientiam, non ad satietatem comedunt; tum etiam, quia natura in comestione delectationem annexit, non ut finem, sed ut medium, vid. ut ea alliceremur ad comedendum: ergo comedere, & bibere ad satietatem ob meram voluptatem, est invertere naturæ ordinem, ordinando finem ad medium, non medium ad finem. Quod tamen non accidit, quando quis v. g. florem olfacit, ludit, venatur, aut alium actum moraliter indifferentem exercet ob delectationem vitæ conservationi convenientem; tunc enim, ut advertit D. Tho. in 4. dist. 49. qu. 3. a. 4. q. 3., saltem virtualiter, & ex natura ipsius operis, si minus ex parte operantis, ipsa delectatio ad finem debitum ordinatur, cum hujusmodi operationes ab ipsa natura ad animum relaxandum institutæ sint; & ideo non invertitur in his naturæ ordo, nec hujusmodi actus dici debent peccaminosi, sed de se moraliter indifferentes.

VI. Utrum autem non solum sit illicitum comedere, & bibere ad satietatem, sed etiam moderatè comedere ob solam delectationem? Quamvis in thesi proscripta id non exprimitur; Dicendum tamen juxta communem DD. sensum contra nonnullos relatos à Moya tom. 1. tr. 6. disp. 3. q. 3., quibus ipse subscribit, neque id licere, ut apertè docuit D. Th. 4. contra Gentes cap. 87. num. 7. dicens, non licere cibus, & venereis uti propter solam delectationem; quia delectationes, quæ sunt in his actionibus, non sunt finis actionum, sed potius è contra. Sic Philosophus 10. Eth. 7. docet voluptatem operationis comitem esse solum eo modo appetibilem, sicut est appetibilis operatio; cum autem esus, & potus non sint appetibiles gratia sui, nec delectatio, quæ illas operationes

comitatur. Et ratio ulterior est, quia bonum, quod non est proprium hominis, in quantum homo est, sed est commune homini, ac belluis, non videtur gratia sui appetibile, siquidem à natura illud propter finem altiorem intenditur in homine; unde homo propter finem à natura intentum debet illud intendere: huiusmodi autem est voluptas, quæ est in cibo, & potu, nec non voluptas venerea; & ideò neutra potest propter se intendi. Neque obstat, quòd huiusmodi voluptas à natura cibo apponatur, ut ad comedendum homo invitetur: Hinc enim solum fit, quòd possit intendi propter finem à natura intentum, non verò propter se ipsam. Verum quidem est, quòd possit propter se intendi directè oblectatio aliqua, quæ reperitur in ludo v. gr., in olfactu floris, in auditione musicæ, & in aliis actibus moraliter indifferentibus; Et ratio est, quia huiusmodi voluptas ad hoc ipsum instituta est à natura, ut animum relaxet: At voluptas in cibo, potu, ac in venereis, non est ad id instituta, sed ut per comestionem consulamus conservationi individui, & per actum conjugalem conservationi speciei; unde inverteretur naturæ ordo, si huiusmodi delectationes directè, & ratione sui intenderentur. Præsertim quia in his delectationibus facile est modum excedere; & idcirco debuit à natura ipsa vetari, ne propter se directè intenderentur: Ut proinde non nemo docuerit, in hac thesi, in qua proscribitur explicitè, quòd liceat comedere, & bibere ad satietatem ob solam voluptatem, proscribi etiam implicitè, quòd liceat etiam moderatè comedere, & bibere, directè intendendo solum voluptatem; eo quod ratio, cur à natura ipsa vetetur illud primum, militet etiam pro hoc secundo, videlicet, quia frueremur, non uteremur voluptate, quæ à natura instituta est ad usum, non ad fruitionem.

VII. Ex hæcenus dictis descendit falsitas principii illius in proscripta propositione assumpti, quòd scilicet licitè possit appetitus naturalis suis actibus frui: Illud enim interest inter frui, & uti, quòd fruamur fine, utamur medio: Proinde Seneca lib. de Vita beata c. 10. cuidam Epicuri discipulo sic affatur: *Tu voluptate fruere, ego utor*: Voluptas autem, quæ in cibo reperitur, à natura intenditur ut medium aliciens ad operationem conservationi hominis necessariam: ergo nunquam licet frui voluptate orta ex actibus appetitus naturalis, eam unicè, ac ultimè intendendo; ut accidit præsertim, quando quis ob solam voluptatem comedit ad satietatem. Et sanè si liceret universim frui actibus appetitus naturalis, liceret etiam ebrietas, ingluviæ, libido brutalis, & similia, à quibus ipsa natura abhorret; cum autem etiam ad satietatem comedere, ac bibere naturæ ipsi sit dissonum, ut patet etiam in

brutis, nec poterit homo licitè frui hoc actu appetitus naturalis. Quòd si dicas cum Philosopho 10. Eth. cap. 5. ebrietatem, ac ingluviem non spectare ad appetitum naturalem, cum sint contra naturam, & dici debere voluptates innaturales, & turpes; idem dicas de comestione, & potu ad satietatem.

VIII. Quod verò spectat ad opus conjugii, facile etiam ostenditur, quòd nequeat ob solam voluptatem licitè exerceri, tum auctoritate D. Aug. 1. de Bono Conjugali cap. 6., ubi habet: *Conjugalis concubitus generandi causa non habet culpam; concupiscentiæ verò satiandæ, tamen cum coniuge, venialem*; Tum etiam auctoritate D. Thom. 4. contra Gentes c. 87. num. 5. dicentis, Inordinatum esse venereis uti propter solam delectationem. Quod pariter constat à posteriori; quia bruta ipsa ab hac delectatione abhorrent, quando cessat finis à natura intentus, qui est prolis generatio; bellua enim prægnans venerem respuit; Tum demum, quia immodicam natura in eo opere apposituit voluptatem, ut ad onera valde gravia matrimonii homines allicerentur; Cum autem sit immodica, animum à divinis facile revocat, nisi ad debitum finem ordinetur, & idcirco non licet ob solam voluptatem opus illud exercere.

IX. Neque dicas, quòd sicut possumus citra culpam Cælum, aut vernantem campum prospicere, musicam audire, rosam olfacere ob voluptatem naturæ consonam, quia ex natura ipsa operis huiusmodi delectatio ad finem debitum, nempe ad vitæ conservationem, ordinatur; ita pariter potest homo, citra ullam etiam venialem culpam, uti conjugio directè ob delectationem, quia pariter ex natura operis ad finem debitum ordinatur: quod non accidit, quando quis ad satietatem comedit, aut bibit ob voluptatem, quippe quæ ex ipsa natura talis operis ad vitæ conservationem non ordinatur.

Nam, ut diximus, lata est disparitas inter voluptatem ortam ex aspectu campi vernantis, & voluptatem ortam ex actu conjugali; illa enim est voluptas moderata, quæ animum ad cœlestia trahit potius, quàm retrahat; & idcirco natura ad hoc ipsum præstandum eam instituit; unde illam intendens ordinat ad finem à natura intentum: Contra verò voluptas venerea, utpotè immodica, animum minùs aptum reddit ad finem suum; & idcirco nunquam hæc potest directè intendi, sed ordinari debet ad finem à natura illi præstitutum, puta ad prolis procreationem; sicuti quia delectatio, quæ habetur in cibo, à natura ordinatur ad vires reficiendas, nunquam ea propter se intendi potest, sed ordinari debet ad finem à natura præfixum.

Propterea in re tam lubrica, qualis est luxuria, qui unicè delectationem intendit, exponit se

se proximo periculo prolabendi in varias culpas, excedendo modum debitum; secus verò, qui moderatam intendit voluptatem olfaciendo rosam, aut audiendo gratum concentum: ergo non potest citra veniale ob solam voluptatem opus conjugii exerceri, sed debet aut ad bonum prolis procreandæ ac educandæ ad Dei cultum ordinari, & sic erit actus Religionis; vel ad reddendum debitum coniugi, & sic erit actus Iustitiæ, ut advertit Angelicus in cap. 7. Epist. 1. ad Corinth.: Quicquid sit, an possit opus conjugii exerceri ad vitandum in se periculum incontinentiæ? quod communius negant cum D. Thom. apud Sanch. lib. 9. de Matr. disp. 9.; quoties tamen aliis non difficilibus mediis potest incontinentia vitari: Immo etiam communius docent apud eundem Sanch. disp. 10., esse veniale, illud opus exercere unice propter sanitatem, si aliud medium detur sanitatis instaurandæ.

X. Ad rationem in contrarium adductam, fundatam in possibilitate actus moralis indifferentis in individuo, satisfecimus abundè. Concedimus siquidem, non peccari venialiter in deambulatione v. g. per pomarium, in auditione concetus ob delectationem convenientem conservationi vitæ, quoties huiusmodi actus non apparent prohibiti, etiamsi non ponantur ex hoc motivo, quòd non sint prohibiti, aut ex alio motivo honesto, ac virtutis. Negamus tamen, ob meram delectationem licitè posse hominem ad satietatem comedere, aut actum conjugalem exercere; eo quòd huiusmodi delectationes sint incongruæ, ac immodicæ, nec propter se intentæ à natura, ut proinde debeant signatè ad finem altiorem ordinari; sicut quando comestio ad satietatem ordinatur ad vomitum necessarium v. g. salutis recuperandæ, vel quando actus conjugalis ad prolis generationem (non quidem, quæ propriis commodis, sed quæ Deo inserviat,) aut ad reddendum debitum ex iustitia. Falsum est autem, quòd in moralibus magis, & minus speciem non variant: cum enim virtus in mediocritate consistat, actus, qui à mediocritate aberrat vel per excessum, vel defectum, non est actus in specie virtutis, sed vitii: v. gr. non est actus Liberalitatis, sed vel Avaritiæ, vel Prodigalitatis, si aut minus detur, aut magis quàm oporteat; nec est actus illius virtutis, quam D. Thom. 2. 2. q. 143. ar. 1. vocat Austeritatis, sed est actus Loquacitatis, loqui magis, quàm expediat ad convenientem recreationem; similiter excessus in voluptatibus, quæ ex nimio cibo, aut potu, vel ex opere conjugali percipiuntur, non vacat culpa, nisi ad rectum finem ordinetur: Voluptas autem moderata, quæ ex auditione concentus percipitur, si ad honestum finem ordinetur, erit actus virtutis; si verò propter se dumtaxat signatè ametur, quoties non apparet prohibita, erit actus

moralis indifferens, ex natura ipsius operis ad rectum finem à natura intentum ordinatus.

XI. Ad primam confirmationem: Sicut amputare sibi brachium v. gr. est malum, non tamen si ordinetur ad vitam conservandam; ita delectari cum uxore ob solam voluptatem est malum; quòd tamen non est malum, dum ordinatur ad prolis generationem, quæ Deo famuletur: multa enim sunt, quæ quamvis secundum se sint mala, possunt tamen ex circumstantia aliqua cohonestari: Quid turpius, quàm innocentem occidere: quid autem gloriosius, & honestius voluntate Abraham de occidendo filio ad morem gerendum Deo præcipienti? Malum pariter est, nolle restituere gladium domino, si sit furiosus: ita in casu nostro non est malum vacare generationi, & actum conjugalem propter suum finem exercere; malum verò est illum propter meram voluptatem exercere ob rationes adductas; idemque dicendum de comestione ad satietatem.

XII. Ad secundam, nego sequelam; ex hoc quòd intendere directè delectationem actus conjugalis sit culpa venialis, non sequitur, quòd actus conjugalis, & contractus matrimonialis sit illicitus; Contractus enim matrimonialis ordinatur quidem ad actum conjugalem immediatè, & ultimatè ad prolis generationem, non tamen ob voluptatem ex actu conjugali percipiendam; illa enim actui conjugali annectitur, ne homines ab oneribus matrimonii retrahantur; sicut comestioni annectitur delectatio, non ut illa ultimatè intendatur, sed ut ex illa ad vires reficiendas, & ad vitam sustentandam alliciamur. Hinc licet ea voluptas finaliter, & inordinatè intenta sit peccaminosa, non proinde dici debet peccaminosus actus conjugalis, ad quem consequitur delectatio, non ut ea propter se intendatur, sed ut ordinetur ad prolis generationem; nec contractus matrimonialis obligans ad reddendum debitum obligabit ad actum illicitum, cum non obliget ad intendendam finaliter delectationem in eo actu: Et similiter nequit finaliter intendi delectatio, quæ in comestione, ac potu percipitur; siquidem non annectitur ea delectatio comestioni, ut propter se intendatur, sed ut ad sustentationem vitæ ordinetur.

XIII. Ex dictis sequitur Primò, ex condemnatione harum propositionum nullatenus concuti opinionem de possibilitate actus moralis indifferentis in individuo. Secundò, comedere, & bibere ad satietatem tunc esse illicitum, quando fit ob solam delectationem, non verò si ad honestum finem ordinetur. Tertio, comedere, & bibere modicum aliquid non necessarium ad sustentationem, sed utile ad vitæ conservationem, non esse illicitum, dummodo delectatio illa moderata ad finem debitum honestæ recreationis ordinetur, & non propter se intendatur:

datur: Quicquid fusè in contrarium docuerit Bernardus Stubrochius in Notam 3. ad Epist. 9. putans voluptates gustus esse æquè licitas, ac voluptates auditus, odoratus, & aspectus, easque moderatas ex se esse indifferentes, laudans pro hac sententia D. Bonav., Scotum, Ochamum, Almaynum, Tabienam, & alios; quod etiam docuit Moya tr. 6. disp. 2. d. 3. Quartò, posse hominem licitè prospectare campum, olfacere rosam, audire musicam, ob delectationem illam conservationi vitæ consonam, etiamsi solum virtualiter, & ex natura operis ea delectatio ad hunc finem ordinetur. Neque hinc sequitur, quòd homo instar belluæ operetur, intendendo dumtaxat hanc delectationem; Nam homo illam amplectitur, & intendit, advertendo, quòd sit moderata, & quòd à prima regula morum non prohibeatur; quòd bellua præstare non potest. Neque sequitur, quòd homo delectatione fruatur, non utatur; Quamvis enim finis explicitè ab operante intentus sit delectatio; at implicitè ea ad vitæ conservationem, cui valde est consona, ordinatur; atque adeò delectatione ista, utpote moderata, & de se ordinabili ad finem debitum homo utitur, non fruatur, etiamsi explicitè solum illam intendat cum advertentia, quòd non prohibeatur. Quintò sequitur, principium illud esse omninò falsum, quòd scilicet possit appetitus naturalis actibus suis frui: Immo si sensus sit, quòd possit universim appetitus frui quolibet actu suo, ita ut etiam ebrietas, libido præpostera, & similia sint licita, est principium dignum quavis censura Theologica: quòd si non intelligatur in ea universalitate, ineptè, & contra regulas dialecticas ex eo infertur, quòd liceat comedere, & bibere ad satietatem ob solam delectationem; ex eo enim, quòd aliquando liceat intendere delectationem, non ritè infertur, quòd etiam liceat in casu præsentis. Sextò demum, non vacare veniali culpa, si actus conjugalis ob solam voluptatem exerceatur; aut si voluptas illa directè intendatur, etiamsi talis operatio ad finem debitum ordinetur, ut probant rationes adductæ.

XIV. Dubitatur, An conjux teneatur reddere debitum, si alter ob solam delectationem petat? Ad quod dicendum cum Sanch. l. 9. disp. 6. num. 6., Palao, Perez, teneri; actus enim ille, qui est illicitus exigenti, non est illicitus reddenti, & ideò est debitus: Ad eum modum, quo si quis voveat non petere crastina depositum, peccat sacrilegè petendo; alter tamen reddere tenetur, quia malitia petentis non deobligat alterum à reddendo illi, quod suum est. Quamvis autem aliquando videatur conjux reddendo debitum cooperari materialiter actioni illi externæ peccaminosæ petentis, excusatur tamen à culpa sufficienter ex justa cau-

sa, quæ subest, vid. ne excitentur odia inter conjuges, aut mutuus amor debitus defervescat. Certè petens mutuum ab usurario, ac solvens usuras, quamvis aliquando cooperetur materialiter illius peccato interno; excusatur à culpa ex justa causa, quam habet petendi mutuum: ergo à fortiori in casu nostro excusabitur reddens debitum, quippe qui ex justa causa cooperatur materialiter, non quidem peccato interno petentis, sed solum actioni externæ peccaminosæ: Universim enim non peccat, qui cooperatur actui, quem potest alter hic & nunc bene exercere, & culpa sua facit malè, quoties sufficiens datur causa cooperandi, ut in casu nostro: Si tamen posset commodè adhiberi correctio fraterna, & speraretur in posterum emendatio, ea ex charitate sub levi adhibenda esset, possetque debitum hic & nunc negari; quamvis id rarò admodum contingat, ut advertit idem Sanchez; præsertim quia præsumi debet, quòd petens debitum non petat illud unicè ob delectationem, sed vel ad incontinentiam etiam vitandam, aut ad salutem instaurandam: cum possit juxta probabilem sententiam ob istos etiam fines exerceri actus conjugalis.

PROPOSITIO X.

Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

PROPOSITIO XI.

Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.

S Y N O P S I S.

I. Vindicantur hac in re à persona calumniæ graves DD., quippe qui non negant dari obligationem diligendi proximum actu interno, dum docent non dari obligationem per se exercendi actum internum dilectionis proximi propter amandum tantum, sicut tenemur Deum diligere præcisè propter amandum.

II. In eo nituntur proscriptæ theses, excludentes obligationem diligendi proximum actu interno, & formali, quòd Christus D. solum præcipiat actus Charitatis externos. III. Sicut etiam prim. Jo. 3. solum præscribitur, quòd diligamus opere, & veritate. IV. Dilectio quippe interna est grata Deo, qui cor intuetur, proximus autem sollicitus est de actibus dilectionis externis. V. Demum, quia diligere omnes homines in confuso est inutile, & diligere in particulari omnes est impossibile.

VI. Ex Scripturis tamen constat, proximum etiam

iam actu interno diligendum esse. VII. Sicut datur speciale præceptum diligendi Deum actu interno, ac formali, ita & proximum: Esto sufficiat, quod dum alia præcepta implentur, eodem actu præcepto diligendi proximum satisfiat. VIII. Natura ipsa homines obligat ad hanc dilectionem; ea quippe necessaria est ad generis humani conservationem, atque ad pacem, & iustitiam servandam. Dilectio verò proximi supernaturalis, seu ex motivo lumine Fidei cognito, est mandatum novum Christi D. IX. Identidem in vitæ decursu ista dilectio iteranda est.

X. Dum præcipitur a Christo D., & in Scripturis actus externus Charitatis, implicite etiam præcipitur internus, XI. Quamvis proximus non intueatur cor, exigit tamen dilectionem etiam internam, sine qua consistere non potest externa. XII. Ita proximus in confuso diligendus est, ut animus debeat esse paratus ad diligendum quemlibet in particulari, etiam inimicum, si necessitas occurrat. XIII. Non sufficit dilectio proximi virtualis inclusa in Dei dilectione.

XIV. Discutitur quenam, & quanta sit obligatio diligendi inimicum, etiam actu interno, & formali; ac plura ad praxim spectantia inferuntur.

I. **E**Xponuntur. Arriaga 2.2. disput. 39. sect. 2. Fagundez, Coninch, Gaspar Hurtado, & alii videntur hisce thesibus astipulari, dum negant præcepto Charitatis obligari nos ad amandum proximum, aut amore orto ex ejus bonitate, cum sufficiat, quod illum amemus propter Deum; aut amore orto ex Divina bonitate, cum sufficiat illum amare propter se; aut amore explicite, ac distincte proximum attingente, cum videatur sufficere, quod implicite in amore Dei includatur proximi amor. Immo nonnemo putavit in has propositiones impegisse ipsum Suarium disp. 5. de Charit. sect. 1., ubi docet, homines non obligari per se ad exercendum actum internum dilectionis proximi propter amandum tantum, sicut tenentur ad amandum Deum præcisè propter amandum, sistendo in ipso amore; cum sufficiat, quod proximum diligamus veluti per accidens in casibus passim occurrentibus; quando scilicet tenemur ejus necessitati succurrere, aut quando adesset magna tentatio, & periculum odii, vel vindictæ, ut moraliter non posset citra hujusmodi actum amoris vinci. Verum si attentè Doctores isti legantur, non contendunt, quod in his propositionibus configitur, videlicet satisfieri præcepto proximum diligendi absque ullo actu formali, & interno, per solos actus externos, ita ut satisfaciatur v. gr. huic præcepto etiam ille, qui ex motivo inanis gloriæ erogat stipem pauperi extreme indigenti, etiamsi nunquam proximum diligat dilectione formali; cum aperte doceant actum internum charitatis saltem naturalem esse nobis ab ipsa ratione naturali præceptum, &

Part II.

actum dilectionis supernaturalem à Christo Domino nobis præcipi verbis illis Jo. 15. Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexisti vos. Solum DD. laudati negant, vel ad actus dilectionis dari obligationem per se præcisè propter amandum, & non propter succurrendum in necessitatibus aut spiritualibus, aut temporalibus, sicut datur obligatio ad amandum Deum propter se; vel negant dilectionem istam debere esse explicitam; aut volunt satisfieri huic præcepto per dilectionem proximi propter Deum; quæ, & his similia in his propositionibus non proscribuntur.

II. Fundamentum harum thesium est primò, quia Matth. 1. Christus explicans quonam pacto diligendus sit proximus, solum requirit actus externos, dicens: Omnia ergo quaecunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis; hæc est enim lex, & Prophetæ: ergo lex Charitatis abundè impletur per actus externos. Quod videtur dixisse etiam Bernardus serm. 58. in Cantica, ubi habet: An non satis tibi esse iudices ad implendum istud de proximi dilectione mandatum, si id perfecte observes, in quo omni homini rectè de lege naturæ præscribitur, Quod tibi non vis, alteri ne feceris; & item illud, Quodcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis?

III. Secundò, quia 1. Jo. 3. solum præscribitur, quod proximum diligamus opere, quin præscribatur actus internus dilectionis: dicitur enim: Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere, & veritate.

IV. Tertio à priori: quia eam dilectionem debemus proximo impendere, quæ in ejus bonum cedit; cum omnis alia dilectio relatè ad proximum, qui non intuetur cor, ut intuetur Deus, parvipendatur; Sed dilectio, quæ in bonum proximi cedit, est ea tantum dilectio, qua per actus externos ei benefacimus, & succurrimus; ergo solum ad actus externos obligat præceptum diligendi proximum.

V. Confirmatur primò: non enim tenemur actu interno diligere omnes homines in confuso, quia hoc videtur inutile; neque omnes in particulari, quia hoc est impossibile; neque hos potius, quam alios, cum non sit major ratio de his, quam de illis: ergo simpliciter non tenemur proximum diligere actu interno: sufficiet, quod in necessitatibus occurrentibus præsto simus, exhibendo officia charitatis debita.

Confirmatur secundò: quia ex verbis laudatis D. Joannis, & ex doctrina D. Th. 2. 2. q. 25. ar. 8. non tenemur proximum ex virtute charitatis affectu particulari diligere, nisi ratione occurrentis necessitatis: atqui potest huic occurrere per externam beneficentiam citra actum charitatis internum: ergo hic non est necessarius.

VI. Ostenditur falsitas. Primò, quia Christus

stus D. Matth. 22. post expressum primum mandatum, *Diliges Dominum Deum tuum*, subdit alterum, *Diliges proximum tuum, sicut te ipsum*. Atqui primo illi mandato non satisfacit sine dilectione interna, & formali: ergo nec secundo. Præterea 1. Jo. 4. dicitur: *Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum*, vid. consimili dilectione. Et Jo. 15. dicitur *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*: ergo sicut Deus dilectione interna diligendus, ita & proximus: Deum tamen tenemur propter ipsum amare, & non propter aliud; proximum verò perfectius amamus, si propter Deum diligamus; & ideo ista proximi dilectio spectans ad charitatem infusam sufficit ad implendum secundum præceptum de proximo diligendo. Præterea August. l. 8. de Trinit. cap. 7. aperte docet, nos eadem charitate Deum, & proximum diligere, quatenus actu interno proximum amamus propter Deum: quod si præcepto diligendi proximum satisfaceret per solos actus externos, non esset eadem charitas, qua Deum diligimus, & qua proximum, sed diversa.

VII. Secundò, quia communissimè à Theologis rejiciuntur ii, qui apud Lorc. 2. 2. sect. 3. disp. 57. putarunt non dari speciale præceptum diligendi Deum actu interno, sed sufficere, quòd impleamus præcepta decalogi, juxta illud Christi Dom. Jo. 14. *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me*; immò ab Alex. VII. proscribitur prima propositio negans hominem teneri ad eliciendos actus Fidei, Spei, & Charitatis ex vi præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium: Et ratio est, quia Scriptura sapissimè inculcat, Deum super omnia diligendum, & hoc præceptum vocat Primum, & maximum; quod non esset verum, si non esset distinctum à cæteris; atqui eodem modo Scriptura sæpè inculcat proximi dilectionem, & hoc præceptum vocat Secundum, novum, & proprium Christi Dom.: ergo pariter diligendus proximus actu interno, & formali directè ad hoc præceptum adimplendum, independentè ab impletione aliorum præceptorum: Esto sufficiat, quòd dum alia præcepta implentur, eodem actu satisfiat & huic; V. gr. dum teneor hic & nunc succurrere proximo extrèmè indigenti, possum satisfacere simul præcepto charitatis, si illi succurram ex motivo charitatis, cui non satisfacerem, si illi succurrerem ex motivo v. g. inanis gloriæ, nec alias actum Charitatis exercerem; Et eodem modo probabile est, quòd præcepto charitatis erga Deum satisfaciamus per hoc, quòd exerceatur actus dilectionis, quando hic est necessarius ad alia præcepta implenda, ut diximus in expositione primæ propositionis Alex. VII. V. gr. si quis eliciat actum contritionis, dum est administraturus aliquod Sacramentum,

nec habet copiam Confessarii; aut si credat hic & nunc esse necessarium actum dilectionis Dei super omnia ad vincendam aliquam gravem tentationem. Et ratio à priori est, quia solum tenemur ex præcepto Divino Charitatis identidem actum amoris Dei exercere; Sive igitur illum eliciamus, dum satisfacimus aliis præceptis, sive extra hanc occasionem, semper illi præcepto satisfacimus; cum non videatur necessarium, quòd præcepto Charitatis satisfiat extra occasionem satisfaciendi aliis præceptis, nisi fortè ea occasio non detur.

VIII. Denique fundamentum ex Suario est, tum quia ratio ipsa naturalis dictat proximum actu dilectionis interno prosequendum esse, cum nihil magis necessarium sit ad generis humani conservationem, ad pacem, & justitiam tuendam; tum etiam quia lex naturalis de proximo diligendo, & præceptum hoc novum Christi Dom. non imponunt, nisi actum honestum spectantem ad virtutem charitatis: ergo non possumus huic præcepto satisfacere per meros actus externos subveniendos illi in opportunitatibus ex motivo v. g. inanis gloriæ, aut indifferenti, aut ex motivo etiam alterius virtutis: Propterea, ut satisfaciamus legi naturali, satis est, quòd ponamus actum dilectionis naturalem; ut satisfaciamus verò præcepto novo Christi Dom., requiritur, quòd diligamus aliquando proximum amore supernaturali, sive ex motivo benevolentie erga proximum, sive propter amorem Dei; qui actus est præstantioris dilectionis. Quòd si ex Christi præcepto non imponeretur obligatio amandi proximum aliquo amore supernaturali, non posset præceptum Christi dici novum, prout habetur Jo. 13. *Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*, hoc est, amore pariter supernaturali, ut communiter Patres, & Theologi docent, ut notat Suar. disp. 5. de Char. sect. 4. & quos citatos sequitur M. Prado cap. 12. q. 4. §. 2. Immo ex verbis illis ad Rom. 13. *Qui diligit proximum, legem implevit*, colligunt nonnulli dilectionem proximi non solum debere esse supernaturalem, sed etiam propter Deum: quod videtur docere August. t. 9. tract. 9. in 1. Jo. 4. dicens; *Necesse est ergo, ut Deum diligat, qui diligit fratrem*; nec non D. Tho. in locum laudatum Pauli sect. 2., ubi habet: *In dilectione proximi includitur dilectio Dei, sicut causa in effectu*.

IX. Circa tempus tamen hujus obligationis, arridet sententia D. Thom. 2. 2. qu. 25. art. 8. Suar. l. c., & aliorum communius, putantium sufficere, quòd aliquando hi actus exerceantur, vid. cum necessitas occurrerit aut exercendi misericordiam, aut vitandi odium, vel periculum vindictæ; & quia est moraliter impossibile, quòd in convictu hominum deficiant hujusmodi occasiones, in quibus necessaria sit proximi dilectio, ideo moraliter impossibile est, quòd Chri-

Christifidelis, qui Christianè vivit, huic præcepto non satisfaciatur abundè. Quòd si quis animo sit inhumano, advertere ad hanc obligationem debet; & sicut identidem exercere debet actum dilectionis Dei, ita ut non satisfaciatur huic præcepto, qui diù caret hoc actu, juxta dicta in expositione primæ propositionis Alex. VII., ita identidem etiam exercere debet actum dilectionis proximi etiam supernaturalem, h. e. ortum ex motivo cognito lumine supernaturali, puta quia ita Christus præcipit, vel quia pro illo Christus sanguinem fudit, vel ut Deum in æternum glorificet, ita ut in dilectione proximi etiam dilectio Dei aliquatenus includatur; & inde fiat, quòd semper sit animo paratus ad diligendum quemlibet, etiam inimicum in particulari, si necessitas occurrerit, ut loquitur Angelicus. Sicut autem arduum est præfigere tempus, quo obliget præceptum diligendi Deum, ita arduum est præfigere tempus, quo obligamur ad diligendum proximum. Certè ad utrumque frequenter obligamur, unusquisque pro frequentia occasionum; Ex iis quippe verbis primæ Petri 4. *Mutua in vobismetipsis charitatem continuam habentes*, colligitur, hujusmodi actus debere esse adeò frequentes, ut quodammodò sint continui, saltem quoad animi promptitudinem ad succurrendum proximo in necessitatibus occurrentibus.

X. Ad primam rationem in contrarium dicendum, Christum Dom., & D. Bernardum velle, ut aliis præstemus, quæ vellemus nobis præstari; Cum autem nos velimus ab aliis etiam interno affectu diligere, eo quòd hic sit necessarius, ut homo sit paratus aliis succurrere in necessitatibus, & parcere in occasionibus dissidii, rixæ, querelarum, invidentiæ &c., idcirco nos pariter debemus alios interno affectu diligere: Quòd docuit idem Bernard. loco laudato subdens: *Neque hoc dico, quòd sine affectione simus &c.*

XI. Ad secundam: Præscribitur à D. Joanne, quòd diligamus non verbo tantum, sed opere; & quia, ut opere diligamus in occasionibus, quæ passim occurrunt, requiritur internus affectus, qui identidem renovetur, ideò hic etiam præcipitur.

Ad tertiam: Verum quidem est, quòd homines non essent solliciti de actu interno, quo diligantur, si omnia signa benevolentiae sibi exterius ostenderentur: At quia hæc præstari constanter nequeunt sine interno affectu, idcirco permagni interest, quòd quilibet interno affectu à proximo identidem ametur.

XII. Ad primam confirmationem: diximus ex Angelico hominem debere esse paratum ad diligendum quemlibet in particulari, si necessitas occurrerit, etiam inimicum; ad hoc autem est necesse, quòd aliquando exerceat actus dilectionis proximi in confuso; & idcirco datur

obligatio diligendi non semel proximum actu interno in confuso; ita ut ex his actibus homo reddatur paratus ad diligendum in particulari, quoties opus fuerit.

XIII. Ad secundam: diximus teneri homines ad diligendum proximum in particulari, quoties hic & nunc necessitas occurrat; & ut ad hos actus præsto simus, tenemur etiam aliquando proximum actu interno diligere in confuso. Neque dicas ad id sufficere, quòd identidem diligamus Deum super omnia, ex qua dilectione sequitur, quòd simus animo parato ad observantiam omnium præceptorum, atque adeò ad diligendum proximum, cum necessitas occurrerit. Nam quamvis non nemo apud laudatos Auctores putarit, sufficere hanc dilectionem proximi implicitam, inclusam in dilectione Dei, ad satisfaciendum præcepto charitatis erga proximum; hæc tamen sententia communiter rejicitur, quia si illa dilectio Dei sufficeret, quatenus implicitè includens dilectionem proximi, non darentur duo, sed unum tantum præceptum Charitatis. Propterea proximus explicitè diligendus ex motivo charitatis supernaturali (hoc est, quòd cognoscatur lumine fidei) volendo scilicet eidem bonum, quia Deo summè Bono placet, ut à nobis ametur. Sicut enim in omnium sententia ad satisfaciendum præcepto diligendi Deum, non sufficit dilectio Dei implicita, inclusa in præceptorum executione, juxta illud Jo. 14. *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me*; ita ad satisfaciendum præcepto diligendi proximum, non sufficit dilectio implicita, inclusa in dilectione Dei super omnia.

XIV. Ex dictis infertur, etiam inimicos diligendos esse amore interno, ac supernaturali, non solum ut satisfaciamus præcepto illi novo Christi D. expresso his verbis Jo. 13. *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*: Sed etiam ut satisfaciamus illi alii Christi D. præcepto Matt. 5. *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, & benefacite iis, qui oderunt vos*. Probabiliter autem sufficit ex Angelico 2. 2. q. 25. a. 8., quòd quilibet ita identidem actu interno, ac supernaturali propter Deum diligat proximum in confuso, ut ex his actibus reddatur animus paratus ad diligendum etiam inimicum in particulari, si necessitas occurrerit, quin sit de præcepto, sed solum de consilio, quòd inimicum in particulari diligat, & illi benefaciat propter Deum extra articulum necessitatis. Ratio est, quia sufficienter diligimus inimicum actu interno, & supernaturali, quoties diligendo proximum amore supernaturali, ita non excludimus inimicum, ut reddamur parati ad illum in particulari diligendum, immò ad illi benefaciendum, quoties necessitas occurrerit (quæ moraliter in convictu humano diù abesse non potest) v. gr. quando hujusmodi

dilectio inimici in particulari, & beneficentia necessaria est ad vincendam tentationem gravem odii, vel periculum vindictæ, autrixarum, & quando beneficentia necessaria est ad vitandum scandalum, & quodcumque odii signum: Extra hos casus inimicum in particulari diligere, illique benefacere, ex Angelico non est de necessitate, sed solum pertinet ad perfectionem charitatis.

Unde fit primò, contra præceptum charitatis peccare, qui vult inimico malum, ut malum est; sicut etiam, qui aut de ejus malo gaudet, aut de ejus bono tristatur. Licitum quidem est, speculativè loquendo, velle ex motivo justitiæ, quòd inimicus puniatur, vel ad aliorum exemplum, vel ut ipse corrigatur; practicè tamen non est id facile admittendum, quia sub tali zelo sæpè latitat odium inimici, & desiderium vindictæ.

Fit secundò, teneri nos ex præcepto Charitatis ad scandalum vitandum, etiam externa signa odii erga inimicum tollere; ut proinde non possimus inimicum excludere ab iis officiis, quæ aliis passim præstare solemus; E. g. non possumus illi salutationem denegare, quam aliis omnibus ejusdem conditionis exhibemus; nec possumus post offensam ab eo acceptam omittere salutationem, qua illum antea prosequebamur; quod præsertim verum est, si quis aliquando debeat prævenire, vel quia est inferior, vel quia prius alterum læsit, & offendit. Poterit quidem Superior alteri salutationem denegare aliquando causa justæ correctionis, aut in pœnam justam criminis; pœna tamen isthæc non debet culpam excedere; aliter non esset justa pœna, sed ultio. Ubi advertit Suar. disp. 5. de char. sect. 5. n. 8., aliquando per accidens nos obligari ad præveniendum inimicum in salutando, etiam si ille prius læserit; & ad alia specialia benevolentiae signa illi exhibenda, quando scilicet id judicaretur necessarium, aut ad deponendum odium internum, aut ad placandum inimicum, ut ipse odium deponat; pro salute enim æterna proximi tenemur sæpe aliquod simile incommodum subire; dicitur proinde Matth. 5. *Esto consentiens Adversario tuo.*

Fit tertio, neminem posse ab orationibus inimicum excludere, nec à beneficiis communibus; E. gr. in distributione eleemosynæ non potest excludi inimicus: poterit tamen, si eleemosyna distribuenda non sufficiat omnibus, ea solum amicis erogari, eo quod hoc de se non sit signum odii erga inimicum: Cavendum tamen ne in hac exclusionem aut odium latitet, aut scandalum suboriatur.

Fit quartò, etiam inimico optandam esse salutem æternam, & quodcumque bonum, quod juxta Charitatis dictamen optare debemus proximo, quando illum actu interno, ac supernaturali diligimus propter Deum, & pro illo ora-

mus; & sicut parati esse debemus ad posthabendam etiam vitam temporalem nostram saluti spirituali proximi, quando id opus esset; ita parati pariter esse debemus ad vitam profundendam pro salute æterna inimici.

PROPOSITIO XII.

Vix in sæcularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.

S T N O P S I S.

I. Hæc proscripta thesis, docens vix aliquem teneri ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui, per injuriam ascribitur Vasq. à Montalto in famosis illis Literis Provincialibus. II. Strictiorem enim hac in re Vasquius, quàm alii DD., obligationem imponit.

III. Tàm in gravi proximi necessitate, quàm in necessitatibus pauperum, quæ appellantur communes, quilibet tenetur ad aliquam eleemosynam de superfluis suo statui præsentis, esto nihil habeat superfluum relatè ad statum mutandum. IV. Quod constat, tàm ex præcepto proximum diligendi, tum ex Scripturis innumeris.

V. In extrema necessitate succurrendum esse proximo de superfluis statui saltem ex lege Charitatis, si minùs ex lege Justitiæ, non dubitatur. VI. De superfluis etiam statui, ac necessariis naturæ eidem succurrendum: Quamvis autem non teneamur proprium statum destruere, tenemur tamen cum aliquo detrimento, licet non gravi, proprii status illi subvenire. VII. Laicus non tenetur ingentem vim pecuniæ impendere pro redimenda vita pauperis: Ad id verd obligatur Ecclesiasticus de superfluis statui, nisi malit pecuniam istam ad sublevandam minùs gravem plurium pauperum necessitatem insumere.

VIII. In gravi necessitate, quæ non equiparatur extremæ, succurrendum est pauperi solum de superfluis, non de necessariis præsentis statui. IX. Magis tamen subveniendum ei, qui de suo statu mox est casurus, quàm ei, qui jam cecidit: Magisque ab Ecclesiastico, quàm à Laico.

X. In communibus pauperum ostiatim mendicantium necessitatibus subveniendum ab omnibus aliquatè de superfluis statui; ità ut moraliter peccet, qui propositum habet nunquam erogandi his pauperibus stipem.

XI. Crebriùs tamen ad id obligantur Ecclesiastici (quippe qui quod superest congruè sustentationi, tenentur in pios usus erogare) quàm Laici. Isti probabiliter gravi huic obligationi satisfaciunt, si quinquagesimam partem annui redditus in pauperes distribuunt.

I. **E**Xponitur. Thesim hanc Montaltius in Epistolis illis Provincialibus ab Alex. VII. proscriptis tribuit Vasquio, ut Moralem Jesuitarum carpat: Sed immeritò; Quamvis enim Vasquius in Opusc. de eleemosyna cap. 1. dub. 3. nu. 27. solum secundam partem hujus thesisi doceat, dicendo: *Vix aliquis tenetur, aut secundum opinionem Cajetani, aut nostram, ad eleemosynam, quando tamen tenetur ex superfluo statui;* & cap. 4. nu. 14. doceat primam partem hujus thesisi dicendo: *Vix in Sæcularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui;* sumendo superfluum statui, non pro superfluo statui præsentis, sed pro superfluo statui mutando, seu pro superfluo ad comparandum statum altiore, quo ex bonis propriis licite conniti possunt sæculares, etiam Reges; ut proinde non loquatur de Ecclesiasticis, qui non possunt uti bonis Beneficii ad comparandum sibi statum digniorem, sed debent pauperibus, & in opera pia erogare, quod est superfluum statui præsentis, & decenti sustentationi: Nihilominus Vasq. eodem cap. 1. nu. 25. docet, non solum in necessitate extrema, sed etiam in gravi (quando scilicet aut gravis morbus imminet, aut periculum famæ amittendæ, quæ est auro pretiosior) teneri unumquemque ad eleemosynam erogandam non solum de superfluo, sed etiam de necessario statui dummodò sit superfluum naturæ, seu suæ, suorumque sustentationi: Ubi alii Doctores communius docent apud Sanch. in opusc. lib. 1. cap. 5. dub. 5. num. 44. cum Navar., Cajet., Soto, Ledesma, eleemosynam de necessariis statui erogandam esse sub mortali solum in extrema, non in gravi proximi necessitate; & sufficere, quòd in gravi necessitate detur eleemosyna solum de superfluis statui.

II. Constat itaque Vasquium hac in re per injuriam notari à Montaltio, ut Auctorem laxitatis profligatæ; siquidem, ut advertit Moya tract. 6. d. 6. qu. 4. num. 6. strictiorem Vasquius, quam alii obligationem imponit in eo, quòd velit proximo succurrendum, etiam de necessario statui, si periculum illi imminet famæ amittendæ; ubi communius putant sufficere tunc, quòd succurratur de superfluis statui. In reliquis verò eodem modo ratiocinatur, eandemque obligationem imponit Vasquius, ac alii communius, quamvis diversimodè loquatur, & in alio sensu ipse usurpet verbum illud *Superfluum statui*, ac alii Auctores; Siquidem alii communius, dum docent in gravi necessitate proximi subveniendum illi esse de superfluis statui, intelligunt de superfluis statui præsentis; Vasquez verò docens, subveniendum proximo in gravi necessitate etiam de necessariis statui, intelligit de necessariis ad acquirendum statum altiore: Unde fit, quòd licet vix in Sæcularibus, etiam in Regibus, inveniatur superfluum statui mutando, adhuc tamen ad eleemosynam tenean-

tur juxta Vasquez de iis, quæ huic statui sunt necessaria, dummodò sint naturæ superflua. Hæc repetit Vasquez cap. 4. num. 13. dicens *Ecclesiastici tenentur extremas necessitates sublevare eodem modo, ac Sæculares; graves etiam necessitates status proximorum, & alias graves tenentur Ecclesiastici sublevare, ut minimum de superfluo statui, & aliquando de necessario, ut supra de Sæcularibus diximus.* Additque duplex discrimen inter Ecclesiasticos, & Laicos; Primum est, quòd Laici non teneantur perquirere pauperes, ut eleemosynam elargiantur, cum sufficiat, si illam erogent pauperibus, qui obviam fiunt; secus verò Ecclesiastici, præsertim Episcopi, qui sunt Patres pauperum, tenentur inquirere, eo quòd iis cura pauperum sit demandata; Alterum, quòd Laici possint de bonis patrimonialibus servare ad statum mutandum; ac proinde fit, ut vix in Sæcularibus, etiam in Regibus, invenias superfluum statui, non quidem præsentis, sed altiori, ad quem facile possunt ascendere; Ecclesiastici verò non possunt de bonis Ecclesiasticis servare ad statum altiore comparandum; cum ea bona data sint ad congruam sustentationem cum onere, quòd superfluum præsentis statui in pios usus erogetur.

III. Quod autem attinet ad eleemosynas erogandas in communibus pauperum necessitatibus, quando ad illas tenemur tantum ex superfluo statui, seu præcisè quia est superfluum, & datur sufficiens indigentia proximi, etiamsi defuit necessitas extrema, aut gravis, de quo est sermo in præsentis thesi, Vasquez recedit à sententia Hurtadi, & aliorum cum Dia. p. 5. tr. 8. ref. 17. putantium nullam dari ad id obligationem in sæcularibus; cum solum permittat sæcularibus, quòd possint aliquid ex superfluis præsentis statui de bonis patrimonialibus servare ad suum, vel consanguineorum statum mutandum, quòd non permittit Ecclesiasticis relatè ad bona Beneficii; Unde non negat utrosque teneri ad subveniendum pauperibus in communibus necessitatibus, quando ad id tantum tenentur ex superfluo statui. Immo apertè loco laudato docet, Ecclesiasticos ad id teneri sub mortali, Sæculares verò videri sibi, quòd non obligentur ad id sub mortali; non tamen negat ad id teneri, saltem sub veniali, quòd etiam Granadus, & alii docuerunt apud Dianam l. c. & p. 1. tr. 15. ref. 32. (quicquid sit, an communissima sententia retinenda sit, quòd ad id sub mortali teneantur, prout infra mox discutiemus) Quare Vasquius non erat carpendus, perinde ac docuisset thesim hanc confixam. Hæc dicta sint ad vindicandum tantum Virum à persona calumnie, non ab uno Montaltio, sed ab aliis etiam acriter imposita, implicando verbis malè sonantibus piam, ac legitimam ejus mentem in ordine ad obligandum omnes.

omnes ad sublevandum pauperes de superfluis statui, non solum in extrema, & gravi necessitate (in quo rigidior, ac verior sententia propugnat) sed etiam in necessitatibus communibus: esto in hoc recesserit à rigidiore discutienda, quæ ad id obligat sub mortali.

IV. Venio itaque ad præsentem thesim prout jacet exponendam, & redarguendam falsitatis. Prima ejus pars, quod vix in Sæcularibus, etiam in Regibus, invenias superfluum statui, intelligitur communiter de statu præsentis; ac proinde est falsissima, ut patet; quamvis vera esset, si intelligeretur de statu mutando, & quem facile comparare possent. Altera pars, quod vix aliquis teneatur ad eleemosynam, quando tenetur ex superfluis statui, intelligendo de statu præsentis, prout communiter usurpatur, est pariter manifestè falsa: Cum enim plurimi abundant divitiis, atque adeo habeant statui præsentis superflua, plurimi sunt, qui ad eleemosynam tenentur, quando tenentur de superfluis statui præsentis, vid. in gravi proximi necessitate, ut docent communiter, & non raro in necessitatibus communibus proximi, ut docent communiter apud Dia. p. 5. tr. 8. res. 17. Et utrumque ostenditur, tum ex præcepto proximum diligendi, cui satisfacere non possumus, si nolumus illi graviter indigenti subvenire cum levissimo nostro incommodo, vid. erogando illi superflua statui; aut si nunquam vellemus quicquam de superfluis erogare in communibus pauperum necessitatibus ostiatim mendicantibus; Tum ex scripturis, quæ passim graviter nobis misericordiæ actus præcipiunt; Lucæ 11. *Quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis*; 1. ad Tim. 6. dicitur, *Divitibus hujus sæculi præcipe facile tribuere*: Divites profectò dicuntur, qui superflua statui præsentis habent; his autem præcipitur non solum, quod de superfluis aliquid pauperibus tribuant, sed etiam quod facile tribuant: quomodo autem diceretur quis facile tribuere, si nec in gravi proximi necessitate illi de superfluis subveniret, nec vellet aliquid in communibus pauperum necessitatibus erogare?

Neque dici potest, quod huic præcepto satisfiat, si facile, & hilari animo subveniatur pauperi in extrema necessitate constituto: Nam in extrema necessitate, etiam à non divitibus proximo succurrendum de bonis necessariis statui, quæ sint superflua naturæ, seu conservationi vite propriæ, ac familiæ, ut docent communiter apud Sanch. l. c.; cum ordo charitatis postulet, quod magis vitam proximi diligamus, quam propria bona, quæ ad vitam necessaria non sunt: ergo præceptum Apostoli latum divitibus de facile tribuendo, intelligendum est de stipe facile eroganda proximo etiam in gravi necessitate constituto, & non raro in communibus necessitatibus ex superfluis statui, ut do-

cent Suar. dis. 7. de char. sec. 3. Laym. Bonac. Azor.

Idem significatur à verbis Christi Domini Luc. 3. *Qui habet duas tunicas, det non habenti, & qui habet escas, similiter faciat*; & ab Apostolo 2. ad Cor. 8. *In præsentis tempore vestra abundantia illorum, nempe pauperum, inopiam suppleat*. Et apertius 1. Jo. 3. *Qui habuerit substantiam hujus Mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo Charitas Dei manet in eo?* Quibus verbis explicatur, præcepto charitatis sub mortali obligari divites, qui propriè dicuntur substantiam habere hujus Mundi, ad succurrendum pauperibus necessitatem habentibus: Et ideo dicitur, Necessitatem habentibus, non explicando Extremam, Gravem, aut Communem, quia in omnibus hisce necessitatibus proximo aliquantulum subveniendum; ut proinde graviter peccent, ut docent communiter, qui de superfluis statui nunquam aliquid erogant pauperibus ostiatim mendicantibus ob communes tantum, non graves necessitates, volentes superfluum statui præsentis integrum servare ad statum altiore comparandum; Quamvis enim Laici non teneantur, ut Ecclesiastici, totum, quod præsentis statui superfluum est, in pios usus erogare, sed possint plurimum servare ad statum mutandum; tenentur tamen aliquid ex eo largiri etiam ad communes pauperum inopias sublevandas, ut præcepto Charitatis satisfaciant.

Neque obstat, quod in communibus necessitatibus sit moraliter impossibile, desiderari eos, qui pauperibus subveniant. Nam idcirco est moraliter impossibile, quia quilibet debet sub gravi aliquando illis subvenire; aliter posset quilibet eleemosynam negare, & sic pauperum necessitas evaderet gravis, aut extrema.

V. Hactenus de obligatione universim succurrendi pauperibus in necessitate extrema, gravi, & communi. Quia tamen res est valde implexa, non levis momenti, & valde obvia, idcirco distinctius de obligatione in singulis hisce necessitatibus agendum, tam quod spectat ad Ecclesiasticos, quam quoad Laicos.

Principium generale, & commune tam Laicis, quam Beneficiariis est, Utrosque obligari ad succurrendum pauperi in extrema necessitate constituto de superfluis statui. Ratio est, quia nulla major necessitas, quam extrema, nullumque minus incommodum divitibus, quam expendere, quæ non solum naturæ, sed etiam statui superfluum: ergo si in aliquo casu lex Charitatis, & Misericordiæ obligat sub gravi, procul dubio obligat in casu adducto: Quicquid sit, an obligatio ista sit solum ex lege Charitatis, an etiam Justitiæ; adeo ut teneatur etiam restituere damna inde secuta, qui huic obligationi non satisfecit? Quod complures docent apud Dia. p. 5. tr. 8. res. 2. Præcindimus etiam, An huic obligationi satisfiat solum mutuando pau-

pauperi, non donando? Quod pariter nonnulli docent apud eundem Dia. ref. 5.

VI. Difficultas gravis est, Utrum in extrema necessitate subveniendum pauperi sit etiam ex necessariis statui? Ad quod dicendum videtur cum Suar. disp. 7. de Char. Con. disp. 27. de Char. nu. 134., & aliis apud Dia. l. c. ref. 7. neminem teneri ad destruendum proprium statum, ut occurrat extremæ necessitati pauperis; teneri tamen omnes cum aliquo, non cum gravi detrimento proprii status illi subvenire. Prima pars hujus propositionis ostenditur, quia nemo tenetur proprium statum destruere pro tuenda vita propria, ut docent communiter: ergo à fortiori pro tuenda aliena. Et ratio à priori est, quia nemo tenetur ad conservandum majus bonum temporale facere jacturam minoris boni cum maxima, & moraliter insuperabili difficultate: Sic nemo tenetur perdere famam ad tuendam vitam; nec tenetur tolerare sectionem brachii ad vitam conservandam; quamvis enim famæ amissio, aut brachii sit amissio minoris boni, quam amissio vitæ, nihilominus quando ea conservari non possunt citra ingentem difficultatem, non tenemur hanc subire ad illa conservanda, ne vitæ faciamus jacturam: ergo nec tenetur homo statum proprium destruere, quod sine ingenti difficultate non fit, ad vitam pauperis conservandam. Præsertim quia ad Reip. utilitatem magis confert status divitum, qui possint plures in gravibus, & communibus necessitatibus sublevare, quam vita pauperis; qua de causa nec Beneficiarius, nec ipse Episcopus tenetur ad statum proprium destruendum, ne persona privata pereat. Secunda pars propositionis, quod scil. cum aliquo, licet non cum gravi detrimento status succurrendum sit pauperi extremè indigenti, tam à Laico, quam à Beneficiario, descendit ex præjacto principio: Etenim pati aliquod detrimentum status non censetur medium extraordinarium, & moraliter impossibile; secus verò pati grave detrimentum: ergo ad illud datur obligatio ex præcepto misericordiæ, non ad istud.

VII. Addo tamen ex Con., Palao, Dia. l. c., ex superfluis statui non teneri Laicum ingentem vim pecuniæ insumere, v. g. tria, vel quatuor millia aureorum expendere pro redimenda vita pauperis: Et ex Layman, & Sà, non obligatur ad succurrendum ægroto extraordinarias medicinas offerre, & Medicum longè distantem advocare; quia hæc sunt media extraordinaria, quæ continent difficultatem ingentem; Contra verò Beneficiarius, cum teneatur superfluum statui in pios usus erogare, non patitur magnam difficultatem, si magnam vim pecuniæ expendat ad sublevandam extremam indigentiam personæ privatæ; & ideo ad id obligatur; nisi fortè ad bonum publicum magis expediret, pecuniam istam insumere ad

sublevandam indigentiam minùs gravem plurium pauperum, quam ad conservandam vitam unius privati.

VIII. Difficultas ulterior est, An in gravi necessitate subveniendum sit pauperi ex superfluis, aut etiam ex necessariis statui, tam ab Ecclesiasticis, quam à Laicis sub mortali? Ad quod videtur cum communiori dicendum, quod si nomine gravis necessitatis veniat necessitas valdè gravis, & penè extrema, qualis esset e. g., quod nobilis cogatur mendicare, aut aliter ducere vitam miseram ipsa morte peiorem; tunc subveniendum illi sit, etiam de necessariis statui, cum levi tamen, non cum gravi detrimento proprii status: Eo prorsus pacto quo diximus subveniendum esse, tam ab Ecclesiastico, quam à Laico in necessitate extrema. Ratio est, quia necessitas hæc valdè gravis, & quasi extrema in morali æstimatione ipsi extremæ indigentiae equiparatur; ut proinde Lessius docuerit licitum esse furari, non quidem in gravi necessitate (ut per injuriam nonnulli illum criminantur,) sed in valde gravi, quæ scil. sit extremæ contermina; ut habet disertè l. 2. c. 12. n. 71. Si tamen nomine necessitatis gravis veniat ea proximi indigentia, ratione cujus minùs dignè, & opulenter vivat, quam deceat statum suum, succurrendum illi sub mortali solum de superfluis, non de necessariis statui, ut communius docent apud Dia. l. c. ref. 14. contra nonnullos apud Sanch. l. c. nu. 43. putantes ad id non dari gravem obligationem; quorum sententiam Mendo in Epitome V. *Eleemosyna* n. 2. dicit esse certò probabilem. Ratio tamen hujus nostri asserti est, quia quod est superfluum statui, non est grave incommodum, si erogetur necessitatem gravem patienti: ergo Charitas Christiana non solum id suadet, sed etiam sub mortali præcipit.

Ubi pariter notandum, quod sicut in extrema necessitate pauperis, ita à fortiori in gravi, dives non teneatur ingentem pecuniæ vim de superfluis statui expendere; cum hæc sint media valdè difficilia, & impossibilia moraliter: tenetur tamen ad id Ecclesiasticus; quippe qui superfluum statui integrè debet in pios usus erogare; nisi tamen velit solum partem superfluatorum congruæ sustentationi ad tollendas proximi necessitates expendere, & reliquum Divino cultui, aut aliis piis operibus applicare, prout mox dicemus.

IX. Advertendum pariter ex Va/q. cap. 1. dub. 3. num. 28., & Diana ref. 16. diversimodè subveniendum pauperi illi, qui de statu suo cecidit, & non potest eum recuperare; ac pauperi, qui de statu suo mox est casurus: Sicut enim gravius est pati damnum, quam non lucrari, ita gravius est cadere de statu proprio, quam post casum non resurgere; ac proinde hæc censetur necessitas gravior, cui strictius est subveniendum; sicut strictius est subveniendum ei, qui injustè res suas amisit,

a. 11.1, qui casu, & fortuito decidit de statu suo: Quinimò illi, qui non injustè, sed casu decidit de statu suo, non esse subveniendum sub mortali, docent communius cum eodem Vasq., eo quòd pauper iste eleemosynis acceptis, non tam damnum vitaret, quàm lucrum acquireret; nemo autem sub mortali tenetur alteri subvenire ad lucrum acquirendum.

X. Difficultas denuò est. Utrum in communibus pauperum necessitatibus ostiatim mendicantium sub mortali subveniendum sit de superfluis statui, tam ab Ecclesiasticis, quàm à Laicis? Qua in re, quamvis nonnulli apud Dia. p. 1. tr. 15. ref. 37., & p. 5. tr. 8. ref. 17. putent, aut nullam, aut saltem sub veniali dari ad id obligationem, eo quòd quilibet prudenter sibi persuadere possit, necessitatem istam pauperum esse ab aliis tollendam (aliter necessitas non esset communis, sed gravis, aut extrema) dicendum tamen veriùs cum Suar. disp. 7. de Char. sec. 3. Laym., Lorca, Azor., & aliis, graviter peccare, qui propositum habet nunquam subveniendi pauperibus in communibus necessitatibus. Ratio est, tum quia non apparet, quomodo ab isto servetur præceptum illud impositum 1. ad Timoth. 6. ubi dicitur, *Divitibus hujus sæculi præcipe, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere*; tum etiam quia, cum erogatio stipis de se sit ardua, nisi daretur obligatio sub gravi erogandi illam identidem pauperibus in communibus necessitatibus, facile contingere posset, quòd hujusmodi pauperibus nemo subveniret; unde non posset formari prudens illud iudiciu, quòd non sit defuturus alius, qui subveniat.

Censeo etiam ex proscripta thesi hujusmodi gravem obligationem inferri: Cum enim ex ejus proscriptione descendat nos ad eleemosynam teneri, quando ad illam tenemur tantum ex superfluo statui, atque adeò seclusa extrema, aut gravi proximi necessitate, cum etiam materia hujus obligationis de se sit gravis, dicendum ex proscripta thesi descendere, quòd ad id obligemur sub gravi.

XI. In hoc tamen Laici ab Ecclesiasticis differunt, quòd isti, qui quicquid superest congruæ sustentationi, debent in pios usus erogare, videntur crebriùs ad id obligandi; secus illi, qui possunt de superfluo status plurimum servare ad altiorem statum acquirendum. Propter eà Tambur. probabiliter putat, satisfieri à Laicis huic obligationi, si quinquagesimam partem annui redditus in pauperes distribuant: Gravidus verò apud Dia. p. 4. tr. 4. ref. 254. probabiliter putat, quòd Episcopi huic obligationi satisfaciant, si quartam partem, & alii Ecclesiastici, si quintam, vel sextam partem annui redditus Beneficii ad sublevandos pauperes impendant, dummodò quòd superfluum est congruæ sustentationi, vel ad Dei cultum, vel in usus pios erogent.

PROPOSITIO XIII.

Si cum debita moderatiõne facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam efficaci affectu petere & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.

PROPOSITIO XIV.

Licitum est absoluto desiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, sed ut bonum cupientis; quia nimirum ei obventura est pinguis hæreditas.

PROPOSITIO XV.

Licitum est filio gaudere de parricidio Parentis à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate consecutâs.

S Y N O P S I S.

I. Videtur in casibus harum thesium intentio principalis ferri potiùs in bonum proprium; nec desiderari malum alienum sub ratione mali, sed sub ratione parientis boni. II. Desiderium inefficax proinde se habet, ac complacentia, & gaudium. III. Hujusmodi inefficax desiderium, complacentia, & gaudium de morte aliena vacat culpa, si ordinetur ad bonum longè præstantius vita proximi, cujusmodi est bonum ingens Reip., aut bonum spirituale proprium, vel alienum; secus verò, si ad inferius bonum ordinetur. IV. Licitum etiam est gaudere de bono proprio, quòd provenit ex suppositione mortis alienæ, quin tamen liceat gaudium de malo alieno, unde hujusmodi bonum provenit.

V. Nituntur hæ proscriptæ theses in eo, quòd desiderium inefficax ultimati feratur in bonum proprium; ut quando Ecclesia orat, ut gentes Paganorum Divinæ dexteræ potentia conterantur. VI. Tum etiam in eo, quòd hujusmodi desiderium est veluti conditionatum. VII. Et quia licitè possumus non solum optare, sed etiam consciscere mortem injusto vitæ invasori cum moderamine debito, præcisè intendendo proprium bonum. VIII. Non videtur legi Charitatis opponi, saltem graviter, quòd mors aliena inefficaciter desideretur ob emolumentu temporale. IX. Sicut non est culpa gravis violare ordinem Charitatis debitum inter Personas, sic nec in-
ter

ter objecta. X. Mors aliena, quæ inefficaciter exoptatur, neque est malum morale, neque ad finem malum ordinatur. XI. Denique delectari de bono, quod consequitur ad malum, non videtur illicitum.

XII. Verum ordo Charitatis postulat, quod vita proximi bono temporali proprio levioris momenti praeferatur; adeo ut sub gravi teneamur extreme indigenti etiam de necessariis proprio statui subvenire. Tunc non violaretur ordo Charitatis, quando mors alteri desideraretur ob bonum præstantius vita, puta ad Dei gloriam, ad animæ salutem. XIII. Filius gaudens de inculpabili Parricidio, non solum contra Charitatem, sed etiam contra Pietatem graviter peccat.

XIV. Ecclesia petit Paganos conteri, sed ad Dei gloriam. XV. Desiderium inefficax, de quo loquimur, non est conditionatum, sed absolutum, ut expresse habet thesis 14. Quid tamen dicendum de huiusmodi desiderio conditionato? XVI. Possumus injustum aggressorem cum moderamine debito occidere ob bonum præstantius vita, vid. ob quietem Reip.; Sicut potest Iudex furem morte damnare. XVII. Graviter læditur charitas erga proximum his affectibus, qui, si innotescerent, amicitiam rationabiliter rescinderent. XVIII. Universim quando Ordo Charitatis aut inter Personas, aut inter Objecta pervertitur graviter, ut in casu nostro, peccatum est grave. XIX. Malitia in his actibus non habetur ab Objecto, aut à fine, sed ex modo tendendi in Objectum ob talem finem. XX. Gaudium de malo, quod trahit bonum, tunc est licitum, quando ordinatur ad bonum præstantius. XXI. Plura hinc ad praxim spectantia deducuntur.

I. **E**Xponuntur. Primam ex his propositionibus videntur docuisse Cajetanus, Oviedo, Mendo in Statera dissert. 4. qu. 4. Palaus t. 1. tr. 6. disp. 4. p. 1. num. 15., & alii putantes, id licere, quia huiusmodi gaudium, & inefficax desiderium non est de morte proximi, quatenus illi est mala, sed quatenus est causa emolumenti temporalis, ut proinde principalis intentio non feratur in malum alienum, sed in bonum proprium. Et videtur hæc doctrina niti verbis Angelici 2. 2. qu. 57. a. 2., ubi hæc habet: Cum aliquis dolet de bono alicujus, in quantum ex eo timetur nocumentum vel sibi ipsi, vel alii bonis, talis tristitia non est invidia, & potest esse sine peccato. Ubi S. Th. addit testimonium D. Gregor. 22. Moral. 11. dicentis: Evenire plerumque solet, ut non omissa Charitate, & inimici nos ruina lætificet, & rursus ejus gloria sine invidiæ culpa contristet. Ex qua doctrina videntur sequentes Theses 14., & 15. descendere: quando enim desideramus absolute desiderio inefficaci mortem Patris propter hæreditatem captandam, non cupimus ejus mortem, ut ipsi malam, sed bonum hæreditatis, quod consequitur; ut videtur docere Oviedo p. 2. tr. 6. Contr. 6. n. 37. Et

quando Filius gaudet de Parricidio inculpabiliter commisso ob bonum hæreditatis, non gaudet de malo Patris, sed de bono proprio; ut videtur docere Salas p. 2. tr. 3. disp. 6. sect. 28. num. 29. hæc habens. Licitum est nobis delectari de occisione hostis, non ut fuit in vindictam, sed ut attulit hæreditatem, vel intulit alia commoda, & vitavit incommoda aliqua.

II. Ubi notandum, complacentiam, seu gaudium in casu nostro perinde se habere, ac desiderium inefficax, quod ex D. Tho. non est voluntas simpliciter, sed voluntas conditionata, seu velleitas quædam; ut proinde Vasq. p. 2. disp. 114. desiderium inefficax vocet complacentiam, eo quod non aliter in objectum influat huiusmodi desiderium, quam gaudendo de illo (quamvis re vera desiderium inefficax antecedit objectum, & gaudium consequatur.) Hinc Vasquez loco laudato putat, quod ea, de quibus gaudere possumus, pariter possumus inefficaci desiderio cupere; & viceversa: e.g. quia licitum est delectari ob salutem corporalem, vel spirituales de conspurcatione, quæ in somno accidit, ut docent communiter Theologi cum Angelico in 4. dist. 9. q. p. ar. 4. ad 5. infert Vasq. licitum esse ob eundem finem huiusmodi conspurcationem desiderare desiderio inefficaci, quod communius docent cum Sanch., Laym., Fill., contra Sotum, Azor., Rodriq., apud Dia. p. 3. tr. 5. ref. 87. Ex quo fit, quod si possemus gaudere de Parricidio in ebrietate patrato ob bonum hæreditatis, possemus etiam illud ob eundem finem inefficaciter desiderare; quod quam absonum sit, nemo est, quin videat. Præsertim quia in duabus postremis thesibus non solum dicitur vacare culpa mortali, ut habetur in prima ex his thesibus, sed etiam dicitur, licitum esse cupere mortem Patris, & de ea delectari ob bonum hæreditatis.

III. Ad intelligentiam præmitto; quod si verba illa, quæ habentur in prima ex his thesibus, vid. Si cum debita moderatione facias, rectè explicarentur; & significaretur, quod possumus de malo temporali alicujus gaudere, illudque inefficaciter desiderare, quando inde provenit Reip. majus bonum, ita ut possit hoc rationabiliter bono privato alterius præferri, tunc propositio non esset rejicienda: Illam quippe expresse docet Angelicus in 3. dist. 30. q. 1. ar. 1. ad 4. ubi habet: Potest aliquis, salva Charitate, optare malum temporale alicui, & gaudere, si contingat, non in quantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quem plus tenemur diligere, vel Communitatis, aut Ecclesiæ. Sicut enim in omnium sententia licite optamus mortem alicujus ob bonum spirituale, quod ex illa sequitur (si aliter non potest illud obtineri) vid. ad vitandas ejus, vel aliorum culpas; quia scil. bonum spirituale

tuale præferendum temporali; & ipse rectus Charitatis ordo postulat, ut bonum ingens spirituale optemus, etiam si ad illud obtinendum prærequiratur mors proximi: & similiter, quia præferendum est bonum temporale Reipublicæ, & proprium bono temporali proximi, quando bonum temporale Reipublicæ est ingens, ita ut rationabiliter præferatur vitæ alicujus privati, possumus juxta ordinatam Charitatem desiderare inefficaciter mortem alicujus privati præcisè ad obtinendum bonum ingens Reip.; propterea citra mortale optamus ob publicum bonum, quod scelestus à Judice morti damnetur: Et eodem modo, quia vita propria præferenda est vitæ alterius, qui non sit valde utilis Reipub., ubi necessaria sit ad vitam propriam conservandam mors alterius, puta inimiçi, seu injusti aggressoris, non erit contra Charitatem ordinatam cupere, quod ille potius moriatur, ne ab illo occidaris. Quamvis enim hujusmodi affectus non vacent sæpè veniali culpa, præsertim si sint absoluti, & solum implicite conditionati; nihilominus, si cum hac debita moderatione ponantur, possunt citra culpam mortalem exerceri. Hac etiam de causa potest aliquis citra mortale optare sibi mortem ad evadendam vitam, quam expeditur morte ipsa amariorem; nam, ut dicitur Eccl. 30. *Melior est mors, quam vita amara*: Sic Elias 3. Reg. 9. *Petivit animæ suæ, ut moreretur ad evadendas Jezabelis insidias*; Et Moyse Num. 11. populi pervicacia contristatus ait: *Obsecro, ut interficias me, & inveniam gratiam coram oculis tuis, ne tantis afficiar malis*. Jonas etiam, quia parcente Deo Ninivitis, populi Perturbator, & Propheta mendax videbatur, dixit 3. Reg. 4. *Et nunc Domine tolle, quæso, animam meam à me, quia melior est mihi mors, quam vita*; Et Judas Machabæus 1. Machab. 3. *Melius est nos mori in bello, quam videre mala gentis nostræ*. Ecce quomodo possimus licite mortem aut aliis, aut nobis optare cum debita moderatione, videlicet, aut ob bonum spirituale, aut etiam ob bonum temporale, quod sit vita longè præstantius; non tamen ob quodcumque temporale emolumentum, ut sonant verba propositionis proscriptæ.

IV. Propterea potest aliter rectè intelligi id, quod dicitur in ea propositione. *Si cum debita moderatione fiat*, vid. si quis gaudeat præcisè de emolumento temporali, quod ex morte alicujus provenit, nullatenus verò gaudeat de illius morte; unde complacentia, & desiderium inefficax tantum terminetur ad bonum proprium, nullatenus ad malum alienum; sed solum ex suppositione mortis alienæ velimus emolumentum temporale, quod consequitur, & de illo gaudeamus, vel ad summum de connexionem, quam habet mors proximi cum nostro emolumento temporali. In hoc sensu videntur inter-

pretandi Cajetan., Pal., & alii supra laudati, qui proscriptæ huic propositioni videntur adhærere, ut advertit Puente Hurt. Verum propositio, ut jacet, non depurat gaudium de emolumento proprio à gaudio de morte proximi, sed docet vacare mortali labe, gaudere de morte proximi ob nostrum temporale emolumentum, & idcirco meritò proscribitur.

V. Fundamentum trium istarum thesium videtur esse, Primò, quia juxta doctrinam Angelici, & D. Greg. l. c. potest quis velle malum alteri, non ut illi malum, sed ut bonum sibi, vel aliis; Sicuti quando Ecclesia contra Paganos orat, *Ut Gentes Paganorum, quæ in sua feritate confidunt, dextera tuæ potentia conterantur*: ergo potest pariter quis saltem citra mortale velle mortem alterius propter emolumentum temporale proprium, intendendo directè bonum proprium, non malum alienum. Et ob eandem rationem poterit cupere mortem Patris, & de Parricidio inculpabiliter patrato delectari ob hæreditatem consecutam.

VI. Secundò, quia, ut advertit Pasqual. n. 474., hujusmodi desiderium inefficax de morte alterius propter bonum proprium, est veluti desiderium conditionatum, perinde quasi dicatur, Si Deus ita disponderet, quod ille moriatur, gauderem de emolumento proprio: Sed hic affectus conditionatus videtur culpa saltem gravi vacare: ergo &c.

VII. Tertiò: Possum injusto aggressori mortem optare, immò etiam inferre cum modamine inculpata tutelæ, non intendendo ejus malum, sed ad declinandum malum proprium temporale: ergo pariter possum inefficaciter desiderare mortem alterius, non ob malum illius, sed ob bonum proprium temporale.

VIII. Quartò: In tantum id non liceret, quia ordo Charitatis postulat, ut præferatur vita proximi emolumento proprio: hoc tamen non videtur legi Charitatis opponi, si desiderium mortis alienæ sit inefficax, nec oriatur ex odio personæ, sed ex amore proprii emolumenti; Sicut non opponitur legi Charitatis, quod quis negligat vitæ conservationem, quando non potest aliter conservari, quam pharmacis valde pretiosis: ergo ad summum id erit veniale, quatenus homo immodicè seipsum amat, aut propria commoda; non tamen mortale, cum non intendatur malum proximi.

IX. Confirmatur primò: quia ordo Charitatis tam debet esse inter Personas, ita ut præferantur e. g. Parentes Filiis, aut Uxori, quam inter Objecta, ita ut præferatur bonum spirituale alienum temporali proprio, & vita aliena propriis emolumentis: sed non semper est mortale violare istum ordinem Charitatis debitum inter Personas, ut docent plures apud Lorcam: ergo nec inter Objecta; atque adeò in casu nostro, cum

cum desiderium mortis alienæ sit inefficax, videtur ad summum levis culpa præferre emolumentum proprium vitæ proximi.

X. Confirmatur secundò: quia id, quod intenditur inefficaciter, nempe mors proximi, non est de se malum morale, aliter non posset Judex velle mortem delinquentis; neque est malus finis, ob quem mors proximi intenditur, cum intendatur propter emolumentum proprium: ergo non est, cur non possimus id intendere citra gravem culpam.

XI. Denique, quod neque sit illicitum delectari de Parricidio in ebrietate perpetrato ob divitias ex hæreditate consecutas, ex eo videtur ostendi; tum quia ex Angelico sup. laud., licitum est delectari de pollutione in somno habita ob salutem spirituales, ac etiam corporalem; tum etiam quia videtur licitum delectari de inculpabili omissione jejunii præcepti, aut Horarum Canonicarum. Et ratio à priori videtur esse, quia licitum est delectari de bono, quod malo adjungitur, & ad illud consequitur: Sicut licite delectatur Beatus de Gloria Divina, quæ consequitur ad condemnationem Reprobatorum, juxta illud Psalmi 57. *Letabitur Justus, cum viderit vindictam*; ergo licite possumus delectari non solum de hæreditate, quæ ad mortem Patris consequitur ortam à parricidio in ebrietate commissio, sed etiam de ipso parricidio; non quidem in quantum est malum Patris, sed in quantum est causa hæreditatis captandæ; Sicut Beati lætantur de Reprobatorum condemnatione, non quidem ut est illis mala, sed in quantum in illa elucet Justitia Divina semper glorificanda.

XII. Ostenditur tamen falsitas: quia ordo Charitatis postulat, quod vita proximi præferatur emolumento temporali proprio; immò exigit, ut ad illam conservandam succurramus pauperi etiam de necessariis statui, ut diximus in expositione propositionis antecedentis: ergo Charitatis ordo pervertitur, si mortem proximi appetamus, aut de ea gaudeamus propter nostrum temporale emolumentum; eo quod hisce affectibus nostrum emolumentum præferatur vitæ proximi, quæ est in ordine longè superiori; ut proinde perversio ordinis non possit dici levis, nec possint hujusmodi affectus gravi culpa vacare. Et sanè magis est damnum pati, quam lucrum non reportare: atqui ad vitam proximi conservandam tenemur adhuc damnum pati, erogando pauperi, etiam quæ sunt statui necessaria, quamvis non cum gravi detrimento: ergo à fortiori non possumus ejus mortem appetere ad lucrum temporale reportandum. Possumus quidem mortem proximi appetere ob bonum præstantius vita, puta ob Dei gloriam, ob salutem animæ, ob bonum Communitatis, cum ordo Charitatis petat, vitam etiam propriam tantis bonis posthaberi; at non possumus

mortem proximi velle ob bonum levis momenti, quale est emolumentum temporale.

XIII. Confirmatur: quia tenemur præcepto Charitatis proximum sicut nos ipsos diligere: nemo autem citra mortale vellet sibi vitam abscindi ob emolumentum aliquod temporale: ergo nec possumus velle proximo mortem ob eundem finem. Quod si Filius mortem Patri exoptet, aut de illa gaudeat, aut si gaudeat de Parricidio à se in ebrietate commissio, ob hæreditatem captandam, non solum peccabit contra Charitatem, sed etiam contra Pietatem, quæ dicat, Parentes præ cæteris esse diligendos, illisque obsequendum.

XIV. Ad primam rationem in contrarium respondetur, Angelicum ex D. Gregorio admittere, quod possit quis velle alteri malum, ut bonum sibi, vel aliis, quando bonum, quod ex illo malo causatur, est valde præponderans, ita ut etiam ipse, cui malum optatur, rationabiliter vellet sibi hujusmodi malum ad consequendum illud ingens bonum, quod ex tali malo provenit; ut accidit, quando Ecclesia orat, ut in bonum Christianorum, & ad Dei gloriam obtinendam Gentes Paganorum conterantur. Quod innuit D. Greg. l. c. apud Angelicum dicens, *Evenire plerumque solet, ut non omissa Charitate, & inimici nos ruina latifcet, & rursus ejus gloria, sine invidia culpa, contristet; cum & ruente eo, quosdam bene erigi credimus, & proficiente illo, plerisque iniuste opprimi formidamus*. In casu autem nostro vita proximi, & Patris ordinaretur ad obtinendum bonum temporale, & hæreditatem, quæ sunt bona levis momenti; & ideò ordo Charitatis enormiter perverteretur, atque adeò non sine culpa lethali.

XV. Ad secundam: Affectus ille conditionatus erga emolumentum temporale (scilicet Deus ob fines suos altissimos vellet mortem proximi, quæ cum illo emolumento connectitur) non solet vacare mortali culpa. Ratio est, quia quamvis affectus conditionatus de re intrinsecè turpi sub hypothese, quod liceret, possit speculative loquendo depurari à culpa juxta ea, quæ docet Vasq. p. 2. disp. 116. cap. 2., & alii apud Tamb. lib. 10. in decal. cap. 5. §. 3., nihilominus practice non vacat culpa; nam, ut notat idem Vasq. disp. 42. cap. 3. nu. 15. hujusmodi affectus conditionatus ex parte objecti (v. g. vellem ulcisci, aut odisse Deum, si liceret) oritur regulariter ab affectu ex parte subjecti absolutio inefficaci erga hujusmodi objectum turpe: unde regulariter etiam non vacat culpa gravi affectus hic conditionatus, Vellem mortem proximi, ex qua mihi provenit bonum temporale, puta hæreditas, si Deus ita disponderet; quia oritur ex affectu subjectivè absoluto inefficaci, quo complacet sibi animus de morte proximi ex amore hæreditatis; qui affectus procul dubio est inordinatus,

tus, & contra regulas charitatis; Quis enim non est rationabiliter invitatus, quod alter de sua morte hunc affectum, & complacentiam concipiat? præsertim quia huiusmodi affectus conditionatus facile transit in absolutum.

Neque obstat, quod mors proximi connexa cum proprio emolumento temporali desideretur sub ea conditione, quod Deus illam velit ob suos altissimos fines. Nam quamvis huiusmodi voluntas videatur recta intendens conformitatem cum Divina voluntate, revera tamen est peccaminosa, & à Divina voluntate difformis: Etenim, ut explicat D. Th. 1. 2. q. 19. a. 10., quando Deus ob suam iustitiam vult homini aliquod malum, puta damnationem Petri, voluntas nostra, ut sit recta, non debet esse conformis voluntati Divinæ in re voluta, sed in ratione volendi; solumque debemus velle, ac amare iustitiam Dei, non damnationem Petri. Quare in casu nostro, esto licitum, & laudabile sit, velle, quod juxta altissimos Dei fines omnia disponantur, adorando inscrutabilia ejus consilia; non possumus tamen velle mortem proximi cum nostro emolumento temporali connexam, etiamsi Deus illam velit ob altissimos fines suos; quia huiusmodi affectus practicè magis oritur ex affectu erga emolumentum temporale, & ex odio de vita proximi impediente nobis affectionem illius boni temporalis, quam ex affectu erga Divina consilia, quibus omnia ad fines altissimos ordinantur. Immo hinc apparet, quomodo in hoc affectu non habeatur conformitas cum Divina voluntate, sed aperta difformitas: quia voluntas in mortem proximi inclinatur ob finem sordidum, videlicet ob emolumentum temporale, quod appetit, ubi Deus mortem illam solum vult ob fines altissimos.

XVI. Ad tertiam: Ideò licitum est vim repellere, & cum moderamine inculpatae tutelæ etiam occidere injustum aggressorem, dummodo bona temporalia non levis momenti velit abripere, quia malum hoc proximi ordinatur ad bonum longè præstantius, puta ad quietem in Republica; aliter si unice ordinaretur ad conservandum bonum illud temporale, id non liceret: Sicut enim Judex licitè furem morti damnat, ut bono publico consulat, & sic furta devitet, quod est bonum præstantius vita furis; ita ad consulendum huiusmodi bono publico, & ad injustos aggressores comprimendos, licitum est unicuique cum moderamine inculpatae tutelæ illos occidere.

XVII. Ad quartam: Etiam si desiderium inefficax mortis alienæ non oriatur ex odio, aut ex displicentia personæ, adhuc graviter contra charitatem peccatur, si malum illud intendatur ob bonum, quod sit levis momenti in conflictu vitæ proximi: Sicut invidia de se est peccatum grave (ut communissimè docent Theologi

contra Lorcam apud Dia. p. 3. tr. 6. ref. 85., cum ad Galat. 5. dicatur excludere à regno Dei) & tamen invidia non tristatur de bono alterius ex odio illius Personæ, sed ex amore inordinato propriæ excellentiæ, seu ex odio illius mali, quod putat homo se habere, dum videt, quod alius præcellat: ita in casu nostro huiusmodi affectus sunt graviter peccaminosi, quamvis non procedant ex odio personæ, sed quia graviter pervertunt ordinem charitatis. Quod ex eo etiam constat, quia si proximo, aut Patri manifestarentur huiusmodi affectus interni, nempe desiderium inefficax, & complacentia de eorum morte ob divitias captandas, certè graviter contristarentur, & rationabiliter rescinderetur amicitia cum illis; præsertim quia huiusmodi desiderium inefficax facile etiam potest in desiderium efficax prolabi.

Ad id quod dicitur, non esse contra Charitatem nolle suam, aut proximi vitam prorogare pharmacis, ac mediis valdè pretiosis, ac extraordinariis, dicendum, neminem teneri ad conservandum majus bonum temporale facere jacturam minoris boni, cum maxima, & moraliter insuperabili difficultate: v. g. nemo tenetur amittere famam, aut pati sectionem brachii ad vitam conservandam; & similiter nec tenetur pharmacis valdè pretiosis illam prorogare, sed potest mortem aut suam, aut proximi permittere, ne statum suum destruat. Et ratio à priori est, quia ad bonum publicum magis confert, quod conserventur divitiæ, quæ possint pluribus pauperibus prodesse, quam quod vita alicujus privati conservetur; unde hæc ipsa permissio (non verò desiderium) mortis ad bonum præstantius ordinatur: At hoc non habetur, si mors proximi appetatur ob emolumentum temporale, unde dispar ratio.

XVIII. Ad primam confirmationem. Quoties ordo charitatis sive inter Personas, sive inter objecta læditur leviter, peccatur solum venialiter; Secus verò si ledatur graviter, ut contingit in casu nostro: quamvis enim affectus sint inefficaces, adhuc inordinatio est gravis; Sicut invidia est grave peccatum, ut diximus, quamvis solum inefficaciter tristitiam ferat de bono alterius ex inordinato amore propriæ excellentiæ.

XIX. Ad secundam: Argumentum probat nimis; probat enim, quod etiam efficaciter possumus mortem alterius cupere ob bonum temporale nostrum, quia scilicet nec mors alterius, quæ desideratur, est malum morale, nec finis propter quem desideratur. Directè dicendum, malitiam moralem in hoc desiderio oriri, non ex objecto, aut fine, sed ex modo tendendi in tale objectum propter illum finem. Judex, dum efficaciter vult mortem delinquentis ob publicum bonum, ritè ordinat huiusmodi medium ad tantum finem; secus verò qui cupit mortem proximi ob temporale emolumentum.

XX. Ad ultimam: Delectatio de conspurcatione in somno habita propter salutem spiritua-lem, aut temporalem, excusatur à culpa ratio-ne debiti finis, nempe boni præponderantis; Sic si Filia delectaretur de parricidio inculpabi-liter commissio, ne vexetur amplius à Patre, qui volebat eam prostituere, & ad peccandum impellebat, excusari posset talis delectatio à fine, & bono spirituali, quod longè præstat, quàm vita Patris. At pinguis hæreditas non præstat vitæ Patris, & ideò citra mortale nequit Fi-lius de Parricidio inculpabiliter patrato delecta-ri ob pingues divitias ex hæreditate consecutas. Præterquàm quod conspurcatio illa de se est opus solius naturæ exonerantis se, ac proinde D. Th. l. c. dicit, *Si placeat, ut natura exoneratio, vel alleviatio, peccatum non creditur*: At parricidium non est de se opus solius naturæ; & ideò nequit intendi, nisi ob finem valdè sublimem; ut Abraham voluit Isaacum occidere ad obse-quendum Deo præcipienti. Complacentia de inculpabili jejuniorum violatione, aut omisso-ne Horarum non est licita, nisi ad finem præponderantem ordinetur; atque adeò peccat, si quis de iis delectetur ob finem ignobilem proprii commodi: nemo enim secundum se potest de objecto materialiter malo delectari; & ideò die Veneris nemo potest delectari de comestione carniū, ut facta die prohibito; sed ad summum citra mortale delectari de ea potest ut facta tempore, quo non prohibetur.

Ad rationem à priori dicendum, licitè posse nos delectari de malo alterius, non in quan-tum est malum illius, sed in quantum est causa boni præponderantis, ut Beati lætantur, dum vident Reprobos pœnas ordinari ad osten-sionem Divinæ justitiæ. Propterea D. Th. permit-tit, quòd malum proximi temporali affectu inefficaci appetamus ob tres istos fines; Primò ob eorum correctionem: Secundò in quantum aliquorum temporalis prosperitas est in detri-mentum alicujus multitudinis, vel etiam to-tius Ecclesiæ; Tertiò ad servandum ordinem Divinæ justitiæ, juxta illud Psalmi, *Lætabi-tur justus, cum viderit vindictam*. At in ca-su nostro complacentia de inculpabili parrici-dio propter hæreditatem non ordinatur ad bo-num præponderans: & ideò est graviter pecca-minosa tum contra Charitatem, tum etiam contra Pietatem.

XXI. Ex dictis sequitur primò, licitum esse optare mortem Turcis, Hæreticis, & aliis ho-stibus Ecclesiæ, aut Reipublicæ, ne Ecclesia, aut Resp. opprimatur, & Divinus cultus, aut justitiæ æquitas conculcetur, ut communiter docent cum Azor. p. 3. c. 2. q. 20. Ratio est, quia finis hic est bonum præponderans.

Sequitur secundò ex eodem Azor., Trull. & aliis, licitum id esse, etiam si putemus Turcas istos, aut Hæreticos cum temporali morte et-

iam æternam esse subituros: Etenim, quòd in eo statu sint, provenit ex propria culpa, & quòd intenditur, est bonum præponderans, vid. non solum quies temporalis Ecclesiæ, & Reip., sed etiam æterna salus multorum, quæ ab iis persecutoribus plerumque impeditur. Et sanè si potest Judex morte Reum damnare, etiam si obstinatè hic nolit ad pœnitentiam converti; poterit cum debito moderamine etiam occidi injustus aggressor, quamvis putetur ad tartara descendurus; tum quia ex propria culpa in eo sta-tu ponitur; tum etiam quia hujusmodi licita aggressoris injusti occisio vitat multorum pec-cata, & damnationem: multi enim ab inju-stitis aggressionibus detinentur metu, ne simili-ter occidantur.

Sequitur tertiò ex Trull., Navar., contra Bonac. disp. 3. in primum præ. decal. q. 4. p. ult., & Azor., apud Dian. p. 3. tr. 6. ref. 84. non posse Matrem optare mortem Filix, aut ex eo quòd non possit juxta proprii status exigen-tiam nuptui illam tradere, aut ex eo, quòd ob illam à marito contemnatur: Et ratio est, quia non habetur in tali casu bonum præponde-rans.

Sequitur ultimò ex Granado, & aliis apud Dian. par. 5. tr. 14. ref. 92. contra Tambur. l. 1. c. 1. §. 3. nu. 34., & Jo. De la Cruz, pec-care graviter homines (nisi inadvertentia excu-set) qui mortem sibi optant ad evadendas le-ves, & communes hujus vitæ calamitates. Ra-tio est, quia non habetur bonum præponderans: possumus tamen, ut supra diximus, mortem optare ad evadendas ærumnas, quæ reddunt vi-tam morte deteriore, ut si quis mortem cu-piat, ne Deum O. M. amplius offendat, aut ne diu exulet à Patria, dicens cum Psalmista, *Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est!* vel cum Apostolo, *Cupio dissolvi, & esse cum Christo*: Sic enim fulget bonum præponde-rans.

PROPOSITIO XVI.

Fides non censetur cadere sub præce-ptum speciale, & secundum se.

PROPOSITIO XVII.

Satis est actum Fidei semel in vita elicere.

S T N O P S I S.

De utraque hac thesi affatim diximus in ex-positione primæ propositionis Alex. VII.

PROPOSITIO XVIII.

Si à Potestate publica quis interrogetur, Fidem ingenuè confiteri, ut Deo, & Fidei gloriosum consulo; tacere, ut peccaminosum per se non damno.

SYNOPSIS.

I. Variè à variis dicitur obligare præceptum hoc de externa Fidei Confessione. II. Hic solum proscribitur, quòd per se non obliget, quando interrogatio fit à persona publica, esto aliquando non obliget per accidens.

III. Rationes pro hac thesi videntur esse, tum quia per se loquendo nemo tenetur Fidem suam prodere; Et Persona publica, quæ interrogat, non potest ad id obligare. IV. Tum etiam quia, cum Tyrannus non interroget juridicè, potest Fidelis respondere cum equivocatione, ne se exponat periculo amittendi aut vitam, aut Fidem. V. Denum quia Sancti, & ipse Christus D. de hoc interrogati tacerunt.

VI. At obsequium Fidei debitum postulat Confessionem sinceram, quando interrogatio fit à Potestate publica, eo quod taciturnitas cederet in Fidei contemptum, & in scandalum. VII. Et ex verbis Christi D. constat, huiusmodi obligationem esse gravem.

VIII. Obligatio isthæc respondendi non imponitur ab interrogante, sed à lege naturali. IX. Quamvis Tyrannus non interroget juridicè, datur tamen obligatio respondendi citra equivocationem, ne Deo, ac Fidei honor debitus subtrahatur, quin metus mortis excuset. X. Christus tacendo coram Herode, ac Pilato interrogantibus, illos contemnebat, & sic virtualiter respondebat: Et consimilis fuit aliorum Sanctorum taciturnitas.

XI. Sicut per se loquendo tenemur Fidem profiteri, quando interrogatio fit à publica Potestate, quia taciturnitas in tali casu cederet in Fidei contemptum; ita per accidens aliquando tenemur Personæ privatz de hoc interroganti respondere, quando scilicet taciturnitas pariter cederet in contemptum Fidei. XII. Si interrogatio à Potestate publica non fiat intuitu Fidei, sed v. g. ad imponendum vectigal, tunc præceptum affirmativum profitendi Fidem non obligat. XIII. Neque obligat, si solum fiat generale Edictum, ut si quis est Fidelis, se prodatur.

XIV. Ad vitandum mortis periculum licitum est in terris Turcarum uti Turcico pileo, quippe qui non est signum Religionis protestativum, sed indifferens. XV. Immo licitum est feria sexta carnibus vesci ad Fidem occultandam, quando ita expedit; non tamen in iis casibus, quos Cardinalis Lugo perpendit.

I. **Q**uod attinet ad duas priores theses, satis superque de iis diximus in expositione primæ propositionis Alex. VII. Quod verò spectat ad ultimam, Suar. disp. 4. de Fide sect. 3., & Lugo disp. 14. num. 37. inquirentes, Num Christianus de sua Religione interrogatus teneatur palam Fidem suam fateri? varias referunt DD. opiniones. Nonnulli enim cum Angelico, Sylv., Angelo indiscriminatim docent per se teneri à quocumq; fiat interrogatio, quoties dissimulatio cederet in contemptum Fidei, aut scandalum pareret: Alii cum Valen., Sanch. l. 2. cap. 4. docent, dari ad id obligationem, si interrogatio fiat à Persona publica, quia tunc publicè agitur de honore Fidei; non vero si fiat à Persona privata, cui responderi potest cum contemptu personæ, non Fidei, Quid ad te? Rursus alii docent teneri Christi fidelem ad candidè respondendum, si Tyrannus interroget publicè, non tamen si privatim; quia in hoc casu gerit vices personæ privatz, & de materiali se habet, quòd fit Persona publica: Quinimmo in ipsa Persona publica publicè interrogante distinguunt inter Regem proprium, & extraneum; & relatè ad extraneum, docent minorem dari obligationem respondendi: Alii demum putant respondendum esse etiam personæ privatz interroganti, si persona sit gravis, quia tunc tergiversatio cedit in gravem Dei, ac Religionis injuriam; Secus verò, si persona sit vilis.

II. Id, quod in hac thesi proscribitur, est solum, non dari per se obligationem ad respondendum, si interrogatio fiat à Persona publica habente jurisdictionem, & potestatem ad interrogandum: Esto per accidens aliquando huiusmodi obligatio cesset, e. g. si Persona isthæc publica non interroget in odium fidei, sed ut inimicum detegat; tunc enim non dari hanc obligationem, intrepidè fatetur Suarius l. c., dicens id per se constare: Sicut etiam passim nulla datur obligatio respondendi, si interrogatio fiat à Persona privata, præsertim vili. Immo non solum satius est, sed etiam obligatorium occultare Fidem suam, quando scilicet id fieri potest sine injuria Dei, & Religionis, & sine scandalo, & aliunde ex manifestatione propriæ Fidei non speratur utilitas proximi; præstat enim tunc non se prodere. Quòd si periclitaretur ex hac manifestatione vita, quæ ad aliorum commodum utilis esset, & necessaria, daretur certè gravis obligatio Fidem occultandi, ut notant D. Thom., Sylv., Angelus, dicentes apud Suar. l. c., interdum esse reprehensibile se prodere; cum nō debeat homo vitam suam exponere periculo sine magna causa utilitatis spiritualis propriæ, aut proximorum, vel honoris Dei. Præterquamquod, cum possit accidere, quòd aliquis prodendo exponat se periculo Fidem negandi, non debet tunc facilè se offerre ad

ad Fidem confitendam, nisi necessitas, & obsequium Deo, ac Religioni debitum ad id cogat, ut monet Cyprianus Ep. 83., & Greg. Papa in Cap. *Sciscitaris* 7. q. 1.

III. Thesis hæc profligata, teste Vvilhelmo Sandæo in Confutatione trium virorum fol. 161. desumpta est ex quibusdam Thesis Antuerpiæ propugnatis 16. April. 1674. Præside P. Arnaldo Marchant Minorita; unde etiam desumptæ sunt propositiones sequentes 19., & 20. ab eodem Innoc. XI. proscriptæ. Fundamentum hujus propositionis negantis obligationem per se respondendi, si interrogatio fiat à Potestate publica, videtur esse primò, quia per se loquendo nemo tenetur Fidem suam prodere: ergo neque si à Potestate publica fiat interrogatio. Consequentia probatur, quia interrogatio nequit obligationem hæc inducere, non solum si fiat à Persona privata sed neque si fiat à Persona publica, nempe à Magistratu, vel Principe, præsertim si sit Tyrannus; quippe qui auctoritatem non habet præcipiendi Confessionem Fidei.

IV. Secundò: potest universim verbis ambiguus, & artificiosis decipi, qui non interrogat legitime: ergo cum Tyrannus non habeat auctoritatem interrogandi de propria uniuscujusque Religione, potest eludi hujusmodi interrogatio æquivocando. Neque dicas, erubescen- tiam hanc in Fide profitenda esse Fidei injurio- sam atque adeò peccaminosam: Nam posset sal- tem aliquis tacere, non ob erubescen- tiam, sed ob metum acerbissimæ pœnæ à Tyranno infligendæ, qui cadit in constantem virum, aut sal- tem metu, ne se exponat periculo negandi Fi- dem in tormentis.

V. Tertiò: quia sæpè Sancti, & ipse Christus Dom. interrogati de hoc, tacuerunt: Lucæ 23. Herodes interrogabat Christum Dom. multis sermonibus; At ipse nihil illi respondebat: Et Jo. 19. Pilatus dicit ad Jesum: Unde es Tu? Je- sus autem responsum non dedit ei: ergo non datur per se obligatio ista respondendi, si à Potestate publica fiat interrogatio de Fidei professione.

VI. Ostenditur falsitas: quia, ut advertit An- gelicus 2.2. q. 3. a.2., obsequium Deo, ac Fidei debitum postulat, ut publicè illam profiteamur, quando taciturnitas cederet in ejus contem- ptum, aut in aliorum scandalum: quando au- tem à Potestate publica procedit interrogatio de propria Religione, per se loquendo taciturnitas cedit in Fidei contemptum, & in scanda- lum: ergo per se loquendo datur obligatio res- pondendi candidè, & Fidem profitendi.

VII. Quòd autem obligatio ista sit gravis, con- stat ex verbis Christi D. Luc: 9. Qui me erubuerit, & sermones meos, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, & Patris, & San- ctorum Angelorum: Necnon ex Cap. Existimat, & Cap. Nolite timere 11. q. 3. ubi dicitur, No- lite timere eos, qui occidunt corpus, ne forte

propter timorem mortis non liberè dicatis, quod audistis: Quò collineant etiam verba Apost. ad Rom. 10. corde creditur ad justitiam; ore au- tem confessio fit ad salutem. Et Augustinus apud Suar. habet: Qui metu Potestatis veritatem occul- tat, iram Dei super se provocat, quia magis ti- met hominem, quàm Deum.

VIII. Ad primam rationem in contrarium di- cendum, obligationem respondendi in casu no- stro non oriri à potestate, quam habet Tyrannus interrogandi, sed ex eo quòd per ta- lem interrogationem consurgit articulus ne- cessitatis, pro quo obligat præceptum confi- tendi Fidem. Non solum enim datur præce- ptum negativum non negandi Fidem, quod obligat semper, & ad semper; ac affirma- tivum credendi Mysteria Fidei interiùs, quod obligat in vita non semel: sed etiam præ- ceptum affirmativum profitendi Fidem exte- riùs, quod, ut habet D. Thom. 1. c., obligat, quando per dimissionem hujus Confessionis subtra- heretur honor debitus Deo, & utilitas proximo impendenda; puta, si aliquis interrogatus de Fide taceret, & ex hoc crederetur, vel quòd non haberet Fidem, vel quòd Fides non esset vera, vel alii per ejus taciturnitatem averterentur à Fide; In hujusmodi enim casibus Confessio Fidei est de ne- cessitate salutis. Hactenus Angelicus. Quis au- tem non videat, hæc incommoda oriri per se loquendo, si quis à Potestate publica interro- gatus hac de re, taceat? ergo &c.

IX. Ad secundam: Esto publica Potestas quan- tumvis sit legitima, & non tyrannica, jus non habeat ad interrogandum de Lege, sub qua quisque vivit, in ordine ad vitam auferendam, aut in odium ipsius Fidei; tenetur tamen, ut ostendimus, quilibet secundum se respondere, etiam Tyranno; cum ex taciturnitate magnus Deo, ac Fidei honor debitus subtrahatur: Hinc nec erubescen- tia, nec timor mortis excusant; quia Dei magis ira pertimescenda, quàm homi- num, & mors potius æterna, quàm temporalis. Propterea dicitur Matth. 10. Nolite timere eos, qui occidunt corpus: & ibidem intrepidè con- fidenti Christum Dom. promittitur merces ma- gna nimis: Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo: Erubescen- tes verò pœnam illam subibunt horren- dam: Qui me erubuerit, hunc Filius hominis eru- bescet.

X. Ad tertiam: Quoties taciturnitas indicat Tyranni contemptum, & constantiam in Fide, tunc ea est virtualis Confessio, & responsio; ut in exemplis Sanctorum, & Christi Dom. Idemque dicas, si Tyranno interrogante, & minante, Christifidelis v. g. Crucifixum oscu- letur, aut jugulum ostendat, ostendendo se paratum vitam potius, quàm Fidem perde- re.

XI. Ex dictis sequitur primò, quòd sicut

per se loquendo tenemur respondere, quando à Potestate publica de nostra Religione interrogamur; ita pariter per accidens teneamur etiam respondere, si à Persona privata interrogemur, quoties per accidens ex taciturnitate pariter honor Deo, ac Fidei debitus subtrahitur, aut alii à Fide avertuntur: Etenim, Augustino teste in lib. de Fide, & Symb., *Salvi esse non possumus, nisi nos ad salutem proximorum etiam ore profiteamur Fidem*. Hujusmodi autem obligatio in tali casu, ut notat Lugo loc. cit. num. 62., & Petrus de Tapia tom. 2. Caten. Moral. l. 1. qu. 3. non solum oritur ex Charitate, ne scil. alii in Fide vacillent, sed ex ipso Fidei præcepto affirmativo, quo obligamur ad illam profitendam, quoties ex taciturnitate per se sequitur aliorum vacillatio.

XII. Sequitur secundò, quòd si quis à Potestate publica in locis Belgii v. g. interrogetur, An sit Fidelis? non intuitu Fidei, sed ad imponendum tributum Catholicis, vel ad alium finem nullatenus pertinentem ad Fidem; quamvis peccet non respondendo Superiori juridicè interroganti, non peccat tamen contra præceptum affirmativum profitendi Fidem, si dissimulet; eo quod hujusmodi taciturnitas nullatenus redundet, ut supponitur, in Fidei contemptum.

XIII. Sequitur Tertiò ex Suar. loc. c. Lugo, Con., Palao, quòd si tantum in generali per Edictum proponatur, ut si quis est fidelis, se prodatur, cum multi adsint occulti, nullus per se loquendo teneatur se prodere; cum nemo proprie interrogetur; unde non cedit in Fidei contemptum isthæc occultatio: Ea enim, ut diximus, sæpè est expediens, & aliquando etiam necessaria, ut quando in bonum aliorum necessaria est vita ejus, qui vellet se prodere; unde aliquando tempore persecutionis licitum est fideli fugere, ne interrogetur, & Fidem confiteri compellatur: Quod expressè docuit Christus Dom. tum suo exemplo, qui non solum infans fugit Herodem, sed etiam factus vir alterum Herodem fugit Matth. 4., ut notavit Greg. Papa in laudato Cap. *Sciscitaris*; tum verbis illis Matth. 10. *Cum vos persequentur in Civitate ista, fugite in aliam*; hæc enim fuga est quædam virtualis Fidei confessio, & quædam portio martyrii; siquidem exilium, quando per fugam assumitur, est quædam poena, quæ propter Fidem suscipitur. Aliquando verò hujusmodi fuga est etiam præcepta, ut si quis valdè timeat de sua fragilitate, ne metu mortis sit Fidem negaturus; aut si persona sit ad utilitatem Fidelium necessaria, ut notat August. de D. Paulo ad hunc finem fugiente, ubi dixit 2. ad Cor. 11. *Per murum in sportam demissus sum, & sic ef-fugi manus ejus*.

Quòd si fuga alicujus, præsertim Pastoris, tempore persecutionis, esset aliis detrimento

spirituali, certè esset peccaminosa; tenemur enim magis diligere proximum in spiritualibus, quam nos in temporalibus; & *Bonus Pastor*, ut habetur J. 10., *Animam suam ponit pro ovibus suis; Mercenarius autem videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit*.

XIV. Dubitatur, An licitum sit Fideli interris Turcarum uti pileo turcico, & tobalia alba ad vitandum mortis periculum? Negant Cajet., Tolet. Val., Nav., Sed probabilius affirmant Suar. Sanch., Con., Tann. apud Dia. p. 3. tr. 5. ref. 49., quia hujusmodi vestes non sunt signa Religionis protestativa, sed sunt signa indifferentia; & ita se habent, ac verba ambigua, quibus licitè ex rationabili causa veritas occultatur: Propterea vestes illæ Turcicæ nec mendacium continerent, nec ullam præferrent negationem Fidei, sed meram Fidei occultationem cum materiali simulatione.

XV. Immo ex Sanch. l. 2. cap. 4. num. 25. neque delinqueret adversus Fidei Confessionem, qui ad occultandam Religionem, & ad evadendum mortis periculum, carnibus v. g. vesceretur feria sexta in locis Hæreticorum, etiam si ex observantia talis legis soleant Catholici ab Hæreticis discerni. Ratio est, quia carni ejus non est de se signum, aut confessio hæresis, sed multis de causis adhiberi potest tanquam aliquid indifferens, quamvis per accidens Hæretici talem esum ad suæ perfidiæ signum trahant. Notat tamen Lugo disp. 14. de Fide num. 106. circa hunc esum carnium, non posse Catholicum carnibus vesci diebus vetitis coram Hæreticis; Nec quando ab omnibus præsentibus scitur, quòd sit Catholicus; Nec quando solum timetur periculum irrisionis; quippe quod est levissimum malum, ascribendum potius honori à Catholico, quàm ignominia; Nec quando aliquo prætextu potest ea necessitas declinari, puta prætexendo debilitatem stomachi, aut appetitum piscium, vel ovorum: Nec demum quando etiam sine Superioris coactione Sodales hæretici sese mutuò invitant, & hortantur ad esum carnium in contemptum Ecclesiæ. Advertit etiam idem Lugo num. 34. ex Suar. Con., Sanch. non teneri Catholicum cum gravi suo periculo ad utendum veste, vel signo à Principe statuto, quo Christianus ab Hæreticis distinguatur; omisso quippe talis signi non censetur virtualis negatio, sed solum mera occultatio fidei licita ad periculum evadendum. Nunquam tamen poterit Catholicus uti signo ad protestandam falsam Sectam instituto.

PROPOSITIO XIX.

Voluntas non potest efficere, ut assensus Fidei in se ipso sit magis firmus, quàm mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.

PROPOSITIO XX.

Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habebat supernaturalem.

S T N O P S I S.

I. Distinguendum inter firmitatem Fidei affectivam ortam a voluntatis imperio, & firmitatem intellectualem, seu adhesionis ortam ab objecto credito, quæ actui supernaturali Fidei est essentialis, & identificatur cum ejus summa certitudine; de hac quippe loquitur prior thesis. II. Distinguendum pariter inter motivum intrinsecum actus Fidei, quod est Prima Veritas revelans; & rationes extrinsecas impellentes ad credendum, ut sunt signa credibilitatis, Auctoritas humana Ecclesiæ, aut Parochi. III. Prior harum thesium contendit non posse suo imperio voluntatem efficere, quod actus Fidei sit in seipso magis firmus firmitate intellectuali, quàm mereantur rationes istæ extrinsecæ, quæ non possunt in actu parere majorem certitudinem, quàm moralem, compossibilem cum falsitate.

IV. Nititur hæc thesis in eo, quod signa credibilitatis deserviunt solum voluntati, ut imperet assensum firmum, non verò intellectui, ut firmitus assentiatur. V. Cum Fidei assensus niti non possit soli Primæ Veritati revelanti, nisi præeant signa credibilitatis, videtur eam firmitatem habere assensus Fidei, quam merentur rationes istæ extrinsecæ ad illum impellentes. VI. Ex quo descendit thesis posterior, quod scil. possit voluntas prudenter assensum Fidei supernaturalem repudiare, ubi dentur in oppositum motiva validiora.

VII. Verum, si res ita se haberet, assensus Fidei supernaturalis non esset infallibilis. VIII. Firmitas, & certitudo summa Fidei non habetur ab evidentia objecti, sed suo modo ab imperio voluntatis. IX. Assensus Fidei non esset Theologicus ac supernaturalis, si solum haberet firmitatem intellectualem, quàm merentur rationes extrinsecæ ad Fidem impellentes. X. Præsertim quia per Adversarios istæ rationes non merentur, nisi assensum opinativum, & fallibilem; aliter non posset assensus Fidei repudiari prudenter. XI. Unde ineptè vellent, quod ex illa priori thesi posterior hæc deducatur.

XII. Ad imperandum assensum Fidei certissimum requiritur evidentia orta ex signis credibilitatis, quæ posita ex imperio voluntatis trahit Fidei
Pars II.

assensus firmitatem intellectualem summam, atque adeò majorem, quàm ea signa mereantur; unde repudium hujus assensus supernaturalis non poterit esse prudens. XIII. Si posita evidentia credibilitatis eliciatur Fidei assensus, & deinde consurgant motiva oppositum suadentia, tunc inquirendum, quid sentiat de tali mysterio Ecclesiæ, & recurrendum per preces ad Deum, qui certè sua illustratione non deerit; unde nunquam prudenter assensus Fidei supernaturalis repudiari poterit. XIV. Quid si Episcopi oppositum hinc inde doceant, ut olim circa validitatem Baptismi ab Hæreticis collati?

I. **E**xponuntur. Utraque propositio desumpta est ex iisdem Thesis Antuerpiæ propugnatis à P. Arnaldo Marchant Minorita, teste Sandæo, ut diximus in propositione antecedente; & de utraque hac propositione nonnulla diximus in expositione propositionis IV. Innoc. XI. ubi ostendimus, Infidelem non excusari ab infidelitate, si non credat, ductus opinione minùs probabili, quam potest habere de sua falsa secta; Fidelem verò non posse habere aut ignorantiam invincibilem in præsentī providentia, aut opinionem minùs probabilem de mysteriis necessariò credendis necessitate medii. Ostendimus pariter, Fidelem non posse prudenter repudiare assensum Fidei supernaturalem, etiam de mysteriis credendis necessitate dumtaxat præcepti, eo quod inquirenti veritatem in his dubiis, & consulenti sensum Ecclesiæ, quæ dicitur 1. Tim. 3., *Columna est, & Firmamentum veritatis*, non possit falsus Fidei articulus apparere verosimilior: Unde nequit prudenter assensus Fidei verus, ac supernaturalis repudiari; quod ulterius hinc prosequendum est.

Verum circa priorem propositionem advertendum, non negari ab Adversariis, quod requiratur ad actum Fidei imperium voluntatis, seu Pia affectio supernaturalis ad Fidem; aliter quomodo posset actus dici meritorius? Propterea ad Rom. 10. dicitur: *Corde autem creditur ad Justitiam*, hoc est voluntate liberè Fidem imperante; Et in Trid. sess. 6. c. 6. *Liberè moventur in Deum credentes*. Neque ab Adversariis negatur, quod possit voluntas imperare assensum firmissimum, & constantissimum; ita ut parata sit potius vitam, quàm Fidem deserre. Quod ab iis negatur, est, voluntatem posse efficere, quod assensus Fidei sit in seipso magis firmus, quàm mereatur pondus rationum ad illum impellentium.

In iis Thesis Antuerpiæ propugnatis hæc habentur thesi undecima: *Judicium credibilitatis, quo judicamus de honestate Fidei, ejusque necessitate, voluntati servit, ut firmiter, invictèque assensum imperet, non intellectui, ut certius, firmitusque assentiatur. Voluntas non potest*

efficere, ut assensus Fidei sit in seipso magis firmus; quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium. Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habebat supernaturalem. Hac in re, ne terminis implicemur, duplex distinguenda est firmitas in actu Fidei: Altera dicitur firmitas affectiva, quæ habetur ratione voluntatis imperantis assensum, & obfirmato animo volentis credere, cujusmodi firmitas habetur etiam in iis, qui obstinatè, & imprudenter volunt aliquid affirmare: Altera dicitur firmitas intellectualis, seu firmitas adhesionis objecto credito, quæ est essentialis ipsi actui Fidei supernaturalis, & identificatur cum ejus summa certitudine, ut constat ex Angelico in 3. dist. 26. art. 1., ubi definiens certitudinem actus, hæc habet: *Certitudo propriè dicitur firmitas adhesionis virtutis cognoscitivæ ad sumum cognoscibile*: Et q. 24. de Verit. 2. 1. dicit, certitudinem actus scientifici duo importare, Firmitatem adhesionis, & Evidentiam; in primo autem prædicato Fidem esse præstantiorem scientia, juxta illud 2. Petr. 1. *Habemus firmiorem propheticum sermonem*, secus in secundo, cum Fides ex Apostolo sit *Argumentum non apparentium*: De hac itaque firmitate adhesionis, quam habet actus Fidei in seipso, & ex suis prædicatis essentialibus, loquitur Thesis profligata, dicens, Non posse voluntatem efficere, quod actus sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.

II. Ubi pariter distinguendum inter motivum intrinsecum actus Fidei, quod est unice Prima Veritas revelans; & inter rationes extrinsecas impellentes ad actum Fidei, quæ sunt, Auctoritas humana Ecclesiæ, seu Parochi, Miracula, Prophetiæ, Sanctitas Doctrinæ, Consensus Doctorum, & alia signa credibilitatis. Sicut enim relatè ad actum Charitatis, aliud est motivum intrinsecum, vid. Dei Summa Bonitas; aliud motivum extrinsecum impellens ad actum Charitatis, quod sæpè est metus naufragii, mortis, gehennæ &c., adeò ut actus non esset Charitatis, nec dolor de peccatis esset perfecta Contritio, sed Attritio, si moveretur à metu gehennæ; secus verò si à metu gehennæ solum impellatur voluntas ad Deum diligendum, & ad detestanda peccata ex motivo Divinæ Bonitatis offensæ: Ità actus non esset Fidei Divinæ, nec supernaturalis, & infallibiliter certus, si moveretur ab auctoritate humana Ecclesiæ, & à signis credibilitatis; secus verò si ab his tantum impellatur ad credendum ex motivo intrinseco Primæ Veritatis revelantis.

III. His explicatis, perspicuum fit, Adversarios velle, quod voluntas non possit efficere visui imperii, quod assensus Fidei supernaturalis nixus motivo intrinseco Fidei habeat majorem firmitatem adhesionis, seu certitudinem

majorem, quam mereantur rationes istæ extrinsecæ, nempe signa credibilitatis, & auctoritas humana Ecclesiæ, quæ ad summum parere possunt evidentiam, & certitudinem moralem, compossibilem cum falsitate: Unde fieret, quod vel assensus Fidei non esset supernaturalis, vel si esset supernaturalis, non esset infallibiliter verus: quod est contra Trident. sess. 6. cap. 9. dicens, actui Fidei falsum subesse non posse.

IV. Fundamentum hujus erroris videtur esse, quia, ut habetur in Thesi Antuerpiæ propugnata, judicium credibilitatis ortum ex signis credibilitatis, seu ex rationibus ad assensum Fidei impellentibus, solum deservit, ut voluntas firmiter, invictèque assensum imperet, non verò ut intellectus firmius, ac certius assentiatur: ergo actus Fidei solum habet firmitatem affectivam ex imperio voluntatis, non verò firmitatem intellectualem, seu adhesionis, nec certitudinem majorem, quam mereantur rationes illæ extrinsecæ ad assensum impellentes.

V. Confirmatur: quia assensus Fidei, v. g. de mysterio Incarnationis, non potest niti soli Primæ veritati revelanti hoc mysterium. Cum enim hæc propositio, Deus revelat Incarnationem, sit propositio neutra, non secus ac ista alia, Astra sunt paria, non habens de se motivum ullum, vi cujus affirmetur potius, quam negetur, sequitur, quod in tantum possit voluntas imperare assensum Fidei de hoc mysterio, in quantum dantur rationes extrinsecæ ad hunc assensum impellentes; ergo actus Fidei in se ipso illam firmitatem, & certitudinem habet, quam meretur pondus harum rationum, & solum ab imperio extrinseco voluntatis est firmissimus, firmitate solum affectiva, non intellectuali.

VI. Hinc inferunt, quod si rationes ad assensum Fidei impellentes aliquando à rationibus in contrarium superentur, possit prudenter repudiari actus Fidei supernaturalis: v. g. si quis à Parocho, & Episcopis Europæis edoceatur, validum esse Baptismum ab hæreticis collatum, idque credat fide supernaturali, & deinde in Africam appulsus audiat ab iis Episcopis doctrinam, & sanctitatem claris, ex mente D. Cypriani hujusmodi Baptismum esse invalidum, poterit prudenter repudiare assensum, quem præhabuit supernaturalem.

Similiter si rusticus à Parocho audivit Incarnationem Verbi, & deinde à pluribus Parochis indoctis audiret, non Verbum, sed Spiritum S. fuisse incarnatum, prudenter posset, immò & deberet priorem assensum supernaturalem de Verbi Incarnatione repudiare: Sicut enim tenetur credere Spiritus Sancti Incarnationem rusticus, si invincibiliter putet illam esse revelatam à Deo, esto solum crederet illam assen-

sensu naturali; ita qui prius erecidit assensu supernaturali Incarnationem Verbi, & deinde habet rationes præponderantes, quibus invincibiliter putet Incarnationem non Verbi, sed Spiritus S. esse à Deo revelatam, & ab Ecclesia doceri, tenebitur hanc credere, & priorem assensum supernaturalem de Verbi Incarnatione repudiare.

VII. Ostenditur falsitas prioris propositionis: quia si voluntas non posset efficere, ut intellectus adhæreat assensu Fidei nixò Deo revelanti, ita in se ipso firmo, firmitate intellectuali condistincta à firmitate affectiva, ut superet firmitatem adhæssionis, quam merentur rationes ad assensum impellentes, sequeretur, quòd assensus Fidei esset infallibilis, & consequenter nec supernaturalis, quod nemo Catholicus dixerit. Sequela probatur, quia infallibilitas in actu Fidei non haberetur à prædicatis intrinsicis actus Fidei, quippe qui solum haberet firmitatem, quam merentur rationes illæ extrinsecæ, quæ non est firmitas summa metaphysicè impossibilis cum falsitate: Neque haberetur à firmitate affectiva, quæ non est apta nata parere infallibilitatem in actu, ut patet; Hæretici enim e. g. firmissimè credunt firmitate affectiva falsa Dogmata, & assensus ille firmissimus est falsus: ergo in actu Fidei supernaturali non daretur infallibilitas, si voluntas non posset efficere, quòd actus Fidei ita nitatur Deo revelanti, ut huiusmodi actus ex prædicatis intrinsicis majorem firmitatem habeat, & connexionem cum mysterio credito, quam habeat actus nixus rationibus ad Fidem impellentibus. Quare sicut longè præstantior est actus contritionis nixus bonitati Dei offensi, quam actus nixus metui naufragii, & gehennæ ad actum Contritionis impellentium; ita longè præstantior, & in se ipso magis firmus firmitate intellectuali ex imperio voluntatis est actus Fidei nixus Deo revelanti, quam si niteretur signis credibilitatis, & auctoritati humanæ Ecclesiæ ad assensum impellentibus. Ubi vides, quòd sicut posito metu gehennæ liberum est voluntati, vel elicere actum attritionis conceptum ex tali metu, vel usurpare hunc metum tamquam rationem extrinsecam impellentem ad actum contritionis perfectissimum, qui unice moveatur à Bonitate Dei offensi; ita positis signis credibilitatis, & auctoritate humana Ecclesiæ proponentis Incarnationem, liberum est voluntati vel imperare assensum naturalem, & de se fallibilem nixum his motivis humanis, vel usurpare hæc motiva tamquam rationes extrinsecas impellentes ad actum Fidei supernaturalem, qui unice moveatur à Prima Veritate revelante.

VIII. Confirmatur primò: quia ad assentiendum firmissimè objecto, vel requiritur evidentia objecti, vel imperium voluntatis: atqui re-

latè ad objectum Fidei Divina super omnia credibilia firmissimè credendum, non datur evidentia objecti, cum Fides sit Argumentum non apparentium: ergo sola voluntas potest intellectum inclinare ad firmissimè credendum, atque adeò potest voluntas efficere, quòd assensus Fidei sit firmior in seipso, quam mereatur pondus rationum ad Fidem impellentium.

IX. Confirmatur secundò: quia voluntas liberè utitur habitu Fidei supernaturali, sicut & aliis habitibus infusis, & auxiliis extrinsecis: ergo voluntas potest liberè imperare assensum Fidei supernaturalem causatum ab habitu Fidei infuso, aut ab auxilio supernaturali positis signis credibilitatis ad assensum impellentibus; sed huiusmodi actus supernaturalis Fidei esset in se magis firmus firmitate intellectuali, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium; cum non possit assensus nixus his rationibus creatis esse Theologicus, supernaturalis, & infallibilis: ergo potest Voluntas efficere, ut assensus fidei sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum impellentium ad Fidem.

X. Adde, quòd per Adversarios rationes ad assensum impellentes non mereantur nisi assensum opinativum, & fallibilem; aliter ineptè inferretur, quòd prudenter possit actus Fidei supernaturalis repudiari, si consurgant rationes efficaciores in contrarium; sed erroneum est dicere, quòd voluntas non possit efficere, quominus actus Fidei supernaturalis sit magis in se ipso firmus firmitate intellectuali, quam sit actus opinativus, & fallibilis: ergo ut supra.

XI. Altera Propositio dicens, *Hinc rectè inferes &c.*, nequit legitimè deduci ex illa priorè, si assensus supernaturalis Fidei supponatur habere firmitatem plusquam fallibilem, & opinativam, prout debet ab omnibus supponi: Quomodo enim posset prudenter deferri assensus Fidei, nisi esset fallibilis, & tantum probabiliter verus, ita ut possit apparere probabilior ejus falsitas? Quòd si esset fallibilis, jam esset supernaturalis, cum actus Fidei supernaturalis sit essentialiter verus ex Tridentino loco laudato.

Deinde directè ostenditur assensum supernaturalem non posse prudenter repudiari: Nam vel nititur rationibus creatis, seu signis credibilitatis ad assensum impellentibus: & huiusmodi assensus non est Theologicus, & supernaturalis, cum non nitatur Deo loquenti; Vel positis signis credibilitatis nititur Deo loquenti; Et quomodo potest prudenter testimonium Divinum amplius repudiari? 1. Jo. 5. dicitur: *Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se*: atqui tantum testimonium prudenter repelli non potest: ergo nunquam potest actus Fidei supernaturalis præconceptus repudiari.

Confirmatur: Ut actus Fidei sit supernaturalis, & cum influxu habitus Fidei infusæ, debet mysterium creditum esse evidenter credibile, quin sufficiat sola probabilitas, quod Deus sit locutus, admiscens formidinem, ne Deus non sit locutus, ut dicemus in expositione propositionis sequentis: posita autem evidentia credibilitatis, non potest amplius probabile esse, quod Deus non sit locutus, ut patet: ergo actus Fidei supernaturalis non potest amplius prudenter repudiari.

XII. Ad rationes in contrarium: Judicium evidens credibilitatis ortum ex signis credibilitatis mysterii credendi, deservit ad prudenter imperandum actum firmissimum, tum firmitate affectiva, tum firmitate intellectuali; si enim solum esset probabiliter verum, quod Deus revelaverit Incarnationem, non daretur motivum sufficiens ad imperandum assensum Fidei adeo firmum firmitate affectiva, ut homo esset paratus potius vitam perdere, quam Fidem de tali mysterio, etiam si Angelus euangelizaret oppositum, ut habetur ad Galat. 1. : Quando autem datur evidentia credibilitatis, quamvis non detur evidentia veritatis, tunc imprudentissime non creditur; & injuria irrogaretur Primæ Veritati, si nollemus illi credere, nisi quando datur evidentia revelationis: Sicut injuria irrogaretur Principi per suos Ministros præcipienti, si nollemus obedire, quoties non præcipit nobis aliquid immediate, prætendendo excusationem ex eo, quod non constet evidenter Ministros nomine Principis præcepta imponere. Propterea, si posita evidentia credibilitatis, quæ reddat doctrinam credibiliorem quacumque alia illi repugnante, voluntas renuat imperare assensum Fidei firmissimum, peccat: Si verò posita probabilitate tantum Revelationis Divinæ, voluntas imperet assensum Fidei firmissimum, talis assensus, etiam si unice nitatur Deo revelanti, & revelatio sit vera, non erit assensus supernaturalis, sed naturalis, ut dicemus in expositione propositionis sequentis; & consequenter hujusmodi assensus Fidei erit solum firmissimus firmitate affectiva, non intellectuali: Solus quippe assensus supernaturalis habet hujusmodi firmitatem summam, seu connexionem infallibilem cum objecto credito magis, quam habeat actus scientificus cum objecto scito; adeo ut possit Fidelis dicere cum Augustino 7. Confess. 10. *Facilius dubitarem me vivere, quam vera esse, quæ audiui*. Denique si posita evidentia credibilitatis voluntas captivet intellectum in obsequium Fidei, & velit ex toto corde credere, Deus præsto est ad concurrendum, vel cum habitu Fidei infuso, vel cum auxilio supernaturali ad actum Fidei supernaturalem usquequaque firmissimum: Potest ergo voluntas efficere, quod

ponatur actus Fidei supernaturalis, atque adeo quod assensus Fidei sit in se ipso firmissimus; qualis non esset, si meris rationibus extrinsecis ad fidem impellentibus niteretur.

Ad confirmationem: Equidem in tractatu de Fide dixi cum Angelico, Suar., Con., Valen., contra Ripaldam, Lugo, & alios RR., Fidem niti uni Primæ Veritati revelanti: quamvis enim hæc propositio, Deus revelat Incarnationem, sit neutra; at illustrata motivis credibilitatis, sicut potest in sententia Adversariorum movere inadæquatè ad assensum, (aliter assensus non esset Theologicus, si ne inadæquatè quidem niteretur Primæ Veritati revelanti) ita in mea sententia potest movere adæquatè. Verum dato, quod signa credibilitatis essent motivum immediatum, ut docet Ripal., & Lugo, & Prima Veritas revelans sit motivum ultimum, nemo tamen dixerit, Fidem eam solum firmitatem habere intellectualem, quam merentur signa credibilitatis, quæ movent immediatè; aliter actus Fidei non esset firmissimus, & infallibilis, nec supernaturalis.

XIII. Ad id, quod additur pro secunda thesi, dicendum, posse quidem rusticum audientem à Parocho, quod Spiritus S. sit incarnatus, conari ad actum Fidei de Incarnatione Spiritus Sancti, ita ut actus voluntatis imperans hujusmodi actum sit supernaturalis, & meritorius, actus verò Fidei, cum sit falsus, sit solum naturalis; at si rusticus audiat à Parocho Incarnationem Verbi, & post sufficientem evidentiam credibilitatis saltem respectivam, seu consentaneam capacitati rusticorum, imperet actum Fidei supernaturalem de Verbi Incarnatione, nullatenus deinde poterit prudenter hujusmodi actum repudiare, etiam si à sexcentis Episcopis, & ab ipsis Angelis, si fieri posset, audiret, non Verbum esse incarnatum, sed Spiritum Sanctum. Ratio est, quia postquam Rusticus posita evidentia credibilitatis semel elicit actum super omnia credibilia firmissimum, & supernaturalem, relucente deinde aliqua ratione in contrarium, tenetur inquirere de veritate, & de sensu Ecclesiæ Catholicæ circa tale mysterium: Inquirenti autem Deus præsto est sua illustratione; Siquidem *Inquirentes Dominum non deficient omni bono*, ut dicitur Psal. 33., ac propterea nullatenus poterit prudenter assensum supernaturalem repudiare. Idem dicendum de eo, qui in Africa ab innumeris Episcopis audiret Baptismum ab Hæreticis collatum esse invalidum; hic enim memor actus Fidei semel olim elicit, quod hujusmodi Baptismus sit validus, teneretur inquirere, quid Pontifex, & Ecclesia Catholica Columna, & Firmamentum veritatis, hac de re doceat; nec Deus (qui, ut dicitur Jo. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum*)

dum) permetteret hunc frustrari notitia sufficiente ad retinendam veram Fidem; unde non posset prudenter à Fide supernaturali semel concepta recedere.

XIV. Dices cum Petro Hurtado q. 14. de Fide: Antequam definiretur ab Ecclesia, quod v. gr. Baptismus ab Hæreticis collatus sit validus, dum hinc inde Episcopi Sanctitate, & Doctrina clarissimi oppositum prædicabant, & in praxim deducebat unusquisque sententiam suam, quare non poterat rusticus prius elicere Fidem supernaturalem de validitate talis Baptismi, prout à Parocho edocebatur, & deinde hunc actum prudenter repudiare audiendo, quod D. Cyprianus doceret oppositum? Respondeo, quod si de aliquo articulo Fidei sit controversia apud Catholicos, actus Fidei de illo non est supernaturalis, sed naturalis; aliter Fides supernaturalis stare posset cum formidine, ne Deus non sit locutus, quod fieri non posse mox ostendimus: Quando verò est moraliter evidens ex signis credibilitatis, aut est omnino certum ex definitione Ecclesiæ, quod Deus revelaverit aliquod mysterium, tunc assensus Rustici illud credentis postquam fuerit edoctus à Parocho, erit supernaturalis; & si eidem Rustico superveniant rationes in contrarium, debet Ecclesiæ mentem pervestigare, nec Deus deerit, ut diximus, sua illustratione, ut in Fide supernaturali semel concepta perseveret: Quod ita accidere in præsentī providentia constat, tum ex hac propositione jam damnata, tum ex communi DD. sensu apud Suar. d. 4. de Fide sect. 2. n. 5.

PROPOSITIO XXI.

Assensus Fidei supernaturalis, & utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili Revelationis; immò cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus Deus.

SYNOPSIS.

I. Quod non requiratur ad credendum Fide supernaturali evidentia credibilitatis, sed satis sit probabilitas de existentia Revelationis, unde possit assensus Fidei supernaturalis esse formidolus, videtur ex eo suaderi posse, quod in aliis virtutibus sufficiat, dari probabiliter earum Objectum. II. Cereemoniale vult, credi ab infirmo Sacrum Viaticum suscipiente, Christum esse sub ea Hostia, quæ illi ostenditur. III. Scripturæ, & Patres agnoscunt Fidem imperfectam, introductoriā, & infirmam. IV. Sicut etiam datur Charitas imperfecta. V. Rudes, & pueri non nisi probabilem habent Revelationis notitiam. VI. Denique si cum evidentia morali Revelationis, quamvis fallibili,

stare potest assensus Fidei infallibilis, quidni etiam cum notitia solum probabili Revelationis?

VII. At si posset cum sola notitia probabili Revelationis consistere assensus Fidei supernaturalis, non deberet Fidelis esse paratus ad vitam potius, quam Fidem perdendam; sed posset prudenter aliquando Fidem repudiare. VIII. Huiusmodi probabilitas est in causa, cur nō possit homo Fide supernaturali credere se esse in statu gratiæ. IX. Si posset esse Objectum materiale Fidei conclusio eruta ex altera præmissa probabili, posset v. g. Fide Divina credi, quod detur de facto prædeterminatio physica. X. Hinc plura ad rem inferuntur.

XI. Dispar est ratio inter actum Fidei, & actus aliarum virtutum: Unde licet possit v. g. hæc numero Hostia absolute adorari; non potest tamen fide supernaturali credi, quod in ea Christus D. contineatur, nisi sub ea implicita conditione, quod sit consecrata. XII. Huiusmodi est actus Fidei, qui in Cereemoniali exigitur ab infirmo de Christi existentia sub ea Hostia, quæ ostenditur. XIII. Fides, quam Scripturæ, & Patres vocant modicam, & imperfectam, non est fides formidolosa, sed ea, quæ facile amittitur. XIV. Dicitur Charitas imperfecta, quæ conjungitur cum aliquo veniali; & in hoc sensu etiam Fides supernaturalis potest esse imperfecta. XV. In rudibus, & pueris datur evidentia moralis respectiva de Revelationis existentia. XVI. Assensus Fidei firmissimus prudenter imperatur posita evidentia morali credibilitatis, secus verò data solum probabilitate Revelationis.

XVII. Hinc licet pauperi probabili, aut dubio prudenter slips erogetur; non tamen prudenter imperatur Fides, si Revelatio sit probabilis, aut dubia. XVIII. Quæ solum probabiliter sunt de Fide, non creduntur Fide supernaturali, sed naturali. XIX. Poteritne de fide credi, Deiparam fuisse sine labe conceptam?

I. **E**Xponitur. Acerrimè thesis hæc propugnabatur à Neotericis, qui multis conabantur ostendere possibilitatem actus Fidei Theologicæ, & supernaturalis, atque adeò utilis ad salutem, nixæ Primæ Veritati revelanti, quamvis non daretur moralis evidentia, sed solum notitia probabilis de Divina Revelatione, seu probabiliter tantum propositio aliqua particularis includeretur in universali revelata. E. g. quia de Fide est in Hostia consecrata contineri Christum Dom., & valdè probabile est hanc Hostiam esse consecratam, docebant posse Fide Divina, ac supernaturali credi, quod in hac Hostia determinata Christus contineatur, etiamsi detur aliqua formido, ne Deus in revelatione illa universali de existentia Christi Dom. sub Hostia consecrata locutus fuerit de hac numero Hostia: Similiter quia multi valdè probabiliter docent ex Scripturis colligi v. g. non posse Deum videri oculis corporeis, & ex testimonio etiam Scripturarum Dei existentiam,

tiam, ac Immortalitatem animæ posse naturali ratione evidenter demonstrari, idcirco dicebant posse hæc omnia de Fide credi; cum formidinetamen, ne illa non revelaverit Deus. Ripalda verò disp. 6. de Fide sect. 6. n. 76., licet conetur ostendere, quod sufficiat sola probabilitas revelationis ad credendum aliquid Fide supernaturali, negat tamen mordicus posse Fidem supernaturalem componi cum formidine, ne Deus non sit locutus; quando enim solum probabile est dari revelationem, & nulum datur motivum in oppositum, videtur tunc stare probabilitas de existentia revelationis absque formidine actuali de opposito, & in hoc casu putat Ripalda stare posse Fidem cum sola notitia probabilis revelationis absque formidine, ne non sit locutus Deus. Revera tamen huiusmodi notitia probabilis vocatur communiter evidentiæ moralis respectiva; V. g. quando Parochus proponit rustico revelatum esse Mystrium Incarnationis, auctoritas Parochi non dicitur parere rustico notitiam probabilem talis revelationis, sed moralem evidentiæ consentaneam rustico: & idcirco potest rusticus tunc Fide Divina utili ad salutem credere Incarnationem.

Rationes huius confixæ thesisi videntur esse, Primò, quia in aliis virtutibus sufficit, quod probabiliter detur earum objectum, ut possit prudenter voluntas earum actus imperare: V. gr., ut possit prudenter, & honestè exerceri actus misericordiæ supernaturalis erga Petrum, sufficit, quod Petrus probabiliter sit pauper, esto detur de hoc aliqua formido in oppositum: Sic etiam, ut possit prudenter, & honestè adorari hæc numero Hostia adoratione latriæ supernaturali, sufficit, quod probabiliter sit consecrata. Et ratio à priori est, quia aliter rarè virtutum moralium actus exercerentur, si requireretur omnimoda certitudo de earum objecto materiali; v. gr. multi pauperes carerent subsidio, si ad exercendam misericordiam requireretur certitudo speculativa de eorum indigentia; & idcirco sufficit certitudo practica, quod hic actus misericordiæ sit honestus, quamvis exerceatur erga Petrum solum probabiliter, & fortè putativè tantum indigentem: ergo à pari ad imperandum prudenter, & honestè actum Fidei supernaturalem sufficit, quod detur tantum probabilitas de Divina revelatione; atque adeò Conclusio Theologica descendens ex una præmissa revelata, & altera probabiliter tantum cognita, est objectum materiale Fidei; qualis est v. gr., quod hæc numero Hostia probabiliter tantum consecrata contineat Christum Dominum.

II. Confirmatur: quia Cæremoniale, ut notat Lumbier de Fide num. 402. mandat, quod Sacerdos antequam ministret Eucharistiam moribundo, dicat, *Credis frater hoc esse ve-*

rum Corpus Domini Nostri Jesu Christi, & infirmus respondeat, Credo. Præterea Sacerdos in orationibus ante sumptionem dicit, *Libera me per hoc Sacrosanctum Corpus, & Sanguinem tuum,* ergo potest Fides supernaturalis exerceri erga objectum probabiliter tantum revelatum.

III. Secundò: quia Scripturæ ipsæ, ut notat Ripalda disp. 2. sect. 11., videntur indicare dari posse Fidem supernaturalem infirmam, & imperfectam nixam motivo probabili; nam Matth. 14. dicitur: *Modicæ fidei, quare dubitasti?* & Marci 9. Pater Energumeni dixit: *Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam;* ubi Chrysost. addit; *Si credit, quomodo dicit, Adjuva incredulitatem meam?* dicamus igitur, quod multiplex est Fides, *Introductoria scil., & Perfecta;* hic autem incipiens credere, salvatorem deprecabatur, ut apponeret reliquum ad suam virtutem.

IV. Tertiò: Quamvis Charitas supernaturalis debeat amare Deum super omnia, dari tamen potest Charitas minus perfecta, quæ componatur cum amore boni delectabilis oppositi Deo, h. e. cum peccato veniali: ergo quamvis Fides supernaturalis debeat credere objectum super omnia, dari tamen potest Fides minus perfecta, quæ componatur cum aliqua dubietate partis oppositæ.

V. Quartò: Rudes, & Pueri non aliam habent notitiam de existentia revelationis, quam probabilem, nempe illam, quæ habetur ex auctoritate Parochi; Pariter in Ecclesiæ incunabulis, quando deerant plures notæ credibilitatis, vid. Consensus populi, Martyria &c. credebant Fideles ob solam Apostolorum auctoritatem. Sic Dionysius Areopagita ad solam Pauli concionem est conversus Act. 16. Sic Eunuchus Regiæ Æthyopum Jo. 8., & Samaritani Jo. 4. sine evidentiâ credibilitatis ad Fidem conversi sunt.

VI. Denique, quia quamvis evidentiæ moralis de existentia Revelationis Divinæ metaphysicè sit fallibilis, hoc tamen non impedit, quominus supposita ea evidentiæ morali, possit exerceri actus Fidei supernaturalis metaphysicè infallibilis: ergo neque obstat fallibilitas, quæ habetur in probabilitate de existentia Revelationis, quominus ea posita exerceatur actus Fidei supernaturalis infallibilis. Et ratio est, quia potest voluntas efficere, ut actus Fidei in se ipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium, ut supra ostendimus: Solum enim requiritur, quod assensus Fidei nixus Primæ Veritati revelanti prudenter imperetur; quando autem datur probabilitas de existentia Revelationis etiam si cum formidine de opposito, prudenter imperatur: ergo potest stare actus Fidei cum notitia solum probabilis Revelationis, immo cum formidine de opposito.

VII. Ostenditur nunc falsitas: quia assensus Fidei supernaturalis, utilis ad salutem, debet esse

se adeò firmus firmitate tum affectiva, tum intentionali, ut non possimus prudenter illum repudiare, ut ostendimus in expositione propositionis antecedentis; atqui si sola probabilitas de existentia revelationis sufficeret, posset prudenter repudiari; eo quod possent facile consurgere rationes validiores in oppositum: ergo sola probabilitas revelationis non sufficit ad eliciendum actum Fidei supernaturalem. Et ratio ulterior est, quia Fidelis tenetur esse paratus magis vitam, quam Fidem deferere; id autem esset irrationabile, si Fides supponeret solum notitiam probabilem Revelationis: ergo hæc non sufficit.

VIII. Confirmatur primò ex Lugo disp. 1. n. 424. quia ex Trid. sess. 6. cap. 9., nemo potest Fide supernaturali credere se esse in statu gratiæ; hæc enim sunt verba Concilii: *Sicut nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque Sacramentorum virtute, & efficacia dubitare debet; Sic quilibet, dum se ipsum, suamque infirmitatem, & indispositionem respicit, de sua gratia formidare, & timere potest; Cum nullus scire valeat certitudine Fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consequutum.* Atqui si sola probabilitas Revelationis sufficeret, possemus post intensos, & iteratos actus contritionis, Fide supernaturali credere, gratiam Dei nos esse consequutos; cum id probabilissimè erueretur ex illa præmissa revelata universali, quòd Contritus gratiam assequatur, & ex hac altera probabilissima, quòd nos simus verè contriti: ergo non sufficit sola probabilitas Revelationis ad actum Fidei supernaturalem.

IX. Confirmatur secundò ex Lumbier de Fide num. 401.: quia aliter posset v. g. actu Fidei credi, quòd detur v. gr. Prædeterminatio physica; Nam de Fide est dari auxilium efficax; & probabile est auxilium efficax consistere in prædeterminatione physica ad consensum: ergo probabile est dari in consentientibus physicam prædeterminationem: Hujusmodi autem conclusio eruta ex una de Fide, & altera probabilis potest esse in hac sententia objectum materiale Fidei: ergo posset actu Fidei supernaturalis credi, quòd detur prædeterminatio physica, quod nemo admiserit.

X. Ex quibus sequitur primò, assensum Fidei supernaturalem non solum non posse esse formidolosum, ut habetur in thesi profligata, sed neque posse stare cum sola probabilitate Revelationis depurata ab actuali formidine; prout docent Lumb. de Fide num. 403., & Rip. l. c., nisi ea reducatur ad evidentiam moralem respectivam; ut supra diximus. Ratio est, quia ea Fides, etiam si careat formidine, adhuc posset prudenter repudiari; & adhuc irrationabiliter vellet sic credens vitam potius, quam fidem deferere; ac demum adhuc posset homo fide supernaturali credere se post iteratos actus contri-

tionis gratiam esse consecutum, quæ admitti non possunt.

Sequitur secundò, quòd si Infidelis advertens Religionem Catholicam esse probabiliorem suam, de illa tamen non haberet adhuc evidentiam credibilitatis, sed aliquam formidinem; sed vellet, prout tenetur, Religionem Catholicam credere, in tali casu hujusmodi assensus fidei non esset supernaturalis, sed naturalis, utpotè formidolosus.

Sequitur tertio, quòd si quis vellet absolute credere assensu fidei se post contritionem, quam credit supernaturalem, gratiam esse consecutum, aut hanc numero Hostiam esse consecratam, vel hunc infantem post Baptismum esse in statu gratiæ, neque hujusmodi actus fidei esset supernaturalis, sed naturalis: Ad eum modum, quo si Parochus doceat rusticum, Incarnatum esse Spiritum Sanctum, & rusticus eliciat actum fidei de Incarnatione Spiritus Sancti, hujusmodi actus esset naturalis. Ratio est, quia fides supernaturalis sicut abhorret à falsitate, ita etià abhorret à formidine, sive actuali, sive radicali, ut ostendimus: assensus autem fidei in casibus adductis non potest excludere formidinem saltem radicalem, cum prudenter dubitari possit, num Contritio fuerit sufficiens ad gratiam recuperandam, num hæc Hostia sit à legitimo Ministro cum debita intentione consecrata &c.; cum enim hæc aliquando accidant, potest intellectus dicere, Forte hic & nunc ita se res habet: ergo assensus Fidei in his casibus esset solum naturalis; qui quamvis firmitatem posset habere summam affectivam, non tamen haberet firmitatem summam intentionalem ortam ex intrinsicis prædicatis actus essentialiter connexi cum veritate mysterii crediti.

Sequitur quartò, quòd si Rusticus non habeat evidentiam moralem saltem respectivam, seu consentaneam proprio captui, quòd verè Deus revelaverit, & ab Ecclesia proponatur credendum mysterium Incarnationis prout Parochus docet, sed solum appareat id sibi tantum probabile adeò ut possit dubitare de opposito, tunc non possit actum Fidei supernaturalem de hoc mysterio elicere.

Dices: Tàm potest accidere, quòd qui Hostiam consecravit, non sit vere ordinatus, aut baptizatus, unde Hostia non sit verè consecrata, quam potest accidere, quòd Parochus ex ignorantia, aut mendacitate non doceat populum vera Fidei mysteria: ergo si non potest dari Fides supernaturalis, quòd in hac numero Hostia consecrata sit Christus D., neque poterunt unquam Fide supernaturali pueri, & rudes credere mysterium v. g. Incarnationis, quod Parochus dicit esse revelatum à Deo, & propositum ab Ecclesia, ut credatur.

Respondeo Suarium disp. 4. sect. 5. putare, quòd evidentia credibilitatis in pueris, & ru-

dibus suppleatur ab illustratione Spiritus S., & idcirco possint isti Fide supernaturali credere, quæ Parochus docet esse credenda. Equidem cum Lugo, & aliis censeo, non esse recurrendum ad illustrationem supernaturalem Spiritus S., ad hoc ut habeatur in pueris, & rudibus sufficiens evidentia credibilitatis condistincta à mera probabilitate relatè ad mysteria Fidei credenda, quæ Parochus proponit. Et ratio est, quia rudes, ac pueri facile efformant iudicium evidens de credibilitate mysterii propositi a Parocho per hoc, quod ita quilibet intra se ratio-cinetur: Ego indoctus in rebus à me ignoratis, ac præsertim Religionis stare debeo iudicio sapientum, & piorum; sed Parochus est sapiens, ac pius: ergo ejus iudicio mihi standum est, & illa teneor credere, quæ mihi credenda proponit; Sic rusticus erumpit in actum Fidei nixum Deo revelanti, non secus ac doctus positus notis credibilitatis, quæ reddunt mysteria Fidei evidenter credibilia. Adde, quod Parochus non solum proponit rustico mysteria credenda, sed etiam proponit signa credibilitatis, & miracula à Deo patrata ad illas veritates confirmandas; unde, nisi dubitet de veracitate Parochi, habet evidentiam de credibilitate mysteriorum: Contra verò nullum miraculum proponitur patratum à Deo, ut credatur, quod hæc numero Hostia sit consecrata: ergo de hoc non habetur nisi tantum probabilitas; ac proinde non potest absolutè credi fide supernaturali, quod in hac numero Hostia sit Christus D., sed potest id credi conditionatè, si scilicet sit consecrata: Et absolutè creditur solum fide supernaturali, quod in quavis Hostia consecrata Christus D. contineatur.

XI. Ad primam rationem in contrarium dicendum, prudenter imperari actum Misericordiæ, si probabiliter credatur, quod Petrus sit indigens, & prudenter etiam imperari adorationem hujus numero Hostiæ, si probabiliter credatur, quod sit consecrata. At non prudenter imperatur actus Fidei supernaturalis, & firmissimus de existentia Corporis Christi in hac numero Hostia, si probabiliter tantum sit consecrata. Disparitas ex Lugo disp. 1. de Fide n. 320. est, quia imprudenter imperatur actus Fidei super omnia firmissimus, ita ut velit credens potius vitam perdere, quam Fidem, quando solum probabile est, quod Deus sit locutus; Propterea Deus ad hunc supremum cultum intellectualem nos non obligat, nisi detur evidentia credibilitatis: contra verò prudenter imperatur actus misericordiæ, quando Petrus est probabiliter indigens; vel actus pietatis erga Cajum, qui censetur esse tuus Pater; aut actus adorationis hujus numero Hostiæ; esto fortè nec Petrus sit indigens, nec Cajus sit tuus Pater, nec Hostia hæc sit consecrata, aut ex defectu intentionis in Consecrante, aut ex defe-

ctu Ordinis Sacerdotalis, vel Baptismi essentialiter requisiti ad validam Consecrationem. Ratio horum omnium est, quia plurimi, & ferè omnes pauperes carerent subsidio, plurimi, & ferè omnes Parètes obsequio debito, ac ferè omnes Hostiæ Consecratæ carerent debita adoratione, si ad eliciendos actus harum virtutum non sufficeret probabilitas consentanea, sed requireretur illa moralis evidentia, quæ requiritur ad eliciendum actum Fidei firmissimum: Et idcirco potest absolutè adorari hæc numero Hostia consecrata: Non potest tamen Fide supernaturali credi, quod in hac numero Hostia contineatur Christus D., sed actus Fidei debet esse absolutus relatè ad Hostiam consecratam ut sic, & relatè ad hanc numero Hostiam est saltem implicitè conditionatus, si scilicet sit consecrata. Quod si adsit prudens formido de ejus Consecratione, actus Fidei debet esse etiam explicitè conditionatus, necnon actus adorationis ad declinandum periculum idololatriæ.

XII. Ad Confirmationem: Lumbier. nu. 403. putat, quod possit fides de Corpore Christi sub hac Hostia esse supernaturalis, si nulla detur formido, quod non sit consecrata: Sed dicendum, actum Fidei esse absolutum relatè ad Hostiam consecratam ut sic, & relatè ad hanc Hostiam esse implicitè conditionatum. Ratio est, quia actui Fidei repugnat non solum actualis, sed etiam radicalis formido: aliter possemus prudenter repudiare assensum Fidei supernaturalem, si consurgant rationes validæ, quæ ostendant hanc Hostiam non esse consecratam ex defectu v. g. Ordinis Sacerdotalis in Consecrante, prout aliquando accidit. Præterquamquod imprudenter firmissimè credimus, in hac numero Hostia contineri Corpus Christi, ita ut velimus vitam potius, quam Fidem hanc deferere, cum possit facile accidere, quod ea non sit consecrata; Contra verò prudentissimè etiam rudes, & pueri Fidem v. g. de Incarnatione Verbi firmissimam ponunt, etiam si Parochus illam proponens facile possit aut decipi, aut decipere. Et ratio est, quia in hoc casu, vel evidentia moralis credibilitatis prærequisita suppletur ab illustratione Spiritus Sancti, juxta Doctrinam Suarii loco supra laudato, vel habetur ex notis credibilitatis, & miraculis, quæ proponit Parochus, quoties non datur motivum dubitandi de Veracitate, ac Sapientia Parochi: esto per accidens aliquando possit decipi, aut decipere, in quo casu assensus Fidei falsus esset naturalis, non verò supernaturalis.

XIII. Ad secundam rationem in contrarium: Fides potest esse imperfecta, infirma, & introductoria, non per hoc, quod sit formidolosa, sed quia facile amittitur: sicut propositum non peccandi potest esse imperfectum, non quia admiscet aliquam voluntatem peccandi, sed quia facile accedente tentatione deseritur. Hujusmodi

modi fuit Fides illa modica D. Petri, qui dubitavit, non componendo Fidem cum dubitatione, sed amittendo illam per dubitationem. Quod notavit Aug. serm. 14. de Verbis Domini dicens: *Titubatio Petri, quasi mors Fidei fuit, sed ubi exclamavit, Fides resurrexit; non ambularet, nisi crederet, sed nec mergeretur, nisi dubitaret.* Quare cum firmitas ista Fidei desumatur præcipue ex pia voluntatis affectione, & hæc possit in sua linea esse major, vel minor, idè poterit Fides esse magis, vel minùs perfecta, quin sit formidolosa. Et in hoc sensu dicitur in Scriptura: *O mulier, magna est Fides tua. Domine adauge Fidem; & à Patre Energumeni, Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam.* Quamvis hæc possint etiam explicari de Fide, quam habebant solum naturalem, non supernaturalem; vel de Fide mortua, non formata charitate; aut de voluntate, & conatu credendi, qui erat debilis: unde exclamant, *Adauge Fidem; Adjuva incredulitatem meam.*

XIV. Ad tertiam, paritas retorquetur: quamvis enim Charitas supernaturalis possit cum veniali conjungi, repugnat tamen, quòd ipse actus charitatis sit supernaturalis, & diligat Deum super omnia amabilem, ac simul sit venialiter peccaminosus; cum peccatum non possit esse supernaturale; ergo quamvis aliquis actus supernaturalis Fidei firmissimus circa aliquod mysterium possit conjungi cum peccato veniali contra Fidem, non poterit ipse actus Fidei supernaturalis esse firmissimus, & credere Deo super omnia credibilia, ac simul esse formidolosus.

XV. Ad quartam, diximus abundè, quomodo non sola probabilitas, sed etiam evidentia credibilitatis in rudibus, & pueris habeatur, & requiratur, ut possint firmissimè credere. Idemque dicendum de Fide illa firmissima Dionysii Areopagitæ, & de illa Eunuchi Jo. 8. ac Samaritanorum. Hinc D. Th. 2. 2. q. 1. num. 4. ad 2. dixit, *Non enim quis crederet, nisi videret ea esse credenda, vel propter evidentiam signorum, vel propter aliquid hujusmodi.* Ubi innuit, non semper requiri evidentiam unicè ortam ex signis credibilitatis, sed posse hanc aliunde suppleri; omninò tamen aliquam evidentiam credibilitatis ad Fidem supernaturalem prærequiri.

XVI. Ad ultimam negatur consequentia. Et disparitas est, quia si detur evidentia credibilitatis, imprudentissimè non creditur, sicut etiam imprudentissimè Fides firmissima, & supernaturalis præconcepta repudiatur: secus verò, si detur solum probabilitas Revelationis, & multò magis, si detur actualis formido, ne Deus non sit locutus.

XVII. Colliges ex dictis primò, quòd non solum prudens dubium, & formido, sed etiam sola probabilitas moralis, quòd hæc Hostia v. g.

non sit consecrata, impediatur, ne prudenter imperetur assensus Fidei firmissimus, quòd Christus in ea contineatur: At eadem possibilitas moralis, quòd hæc numero Hostia non sit consecrata, non impedit, ne prudenter impereatur adoratio latriæ absolutè erga illam; Sicut mera possibilitas moralis, quòd hi non sint tui Genitores, non impedit, quominus prudenter absolutè colantur. Quod si detur prudens motivum dubitandi, an hæc Hostia sit consecrata, adoratio debet esse conditionata ad declinandum periculum Idololatriæ: Contra verò, si detur prudens motivum dubitandi, an isti sint tui Genitores, adhuc possunt absolutè coli (imò debent, si dubium superveniat post legitimam possessionem exigendi talem cultum) sicut potest erogari stipis Petro, etiam si prudenter dubitetur de ejus indigentia. Et ratio est, quia nullum sequitur inconveniens, si colantur parentes dubii, aut si subsidium erogetur pauperi dubio; sequitur verò inconveniens adductum exponendi se periculo Idololatriæ, si absolutè adoretur Hostia dubiè consecrata.

XVIII. Colliges secundò, non posse Fide supernaturali credi ea, quæ probabiliter tantum dicuntur esse de Fide, seu colligi ex Scripturis, v. g. quòd possit naturaliter demonstrari immortalitas animæ, aut quòd ne divinitus quidem possit oculus corporeus Deum videre, & alia hujusmodi. Ratio illationis est, quia imprudenter imperatur assensus Fidei firmissimus super omnia relatè ad objectum, quod probabiliter tantum est à Deo revelatum.

XIX. Dubitatur, an possit Fide supernaturali credi, Deiparam fuisse sine labe conceptam? Videtur hæc veritas non esse objectum materiale Fidei; quia quamvis ea probabilissimè, imò etiam cum morali certitudine ex Scripturis eruatur, & sit proximè definibilis à Pontifice, præsertim post decretum Alex. VII. decernentis, cultum Conceptioni Virginis exhiberi ab Ecclesia secundum piam sententiam, quam ferè omnes Catholici amplectuntur: nihilominus opposita sententia videtur aliquam habere probabilitatem, posito quòd ex Pontificio Decreto non possit hereseos, peccati mortalis, aut impietatis damnari. Equidem censeo posse Immaculatam Virginis Conceptionem Fide Divina credi ab eo, cui moraliter constat eam esse implicitè in Scripturis revelatam: etenim juxta doctrinam Suarii t. 2. in 3. par. disp. 3. sect. 6. prohibitio Pontificia, ne alicui propositioni censura ulla Theologica inuratur, benè coheret cum summa probabilitate, necnon cum morali certitudine sententiæ oppositæ: unde non impedit, quominus sententia, quæ censurari non potest, dici possit omnino improbabilis, ut habet Lugo disp. 20. de Fide n. 104. ex Hurtado; quod innuimus in quæstione prodroma, & dicemus etiam in expositione propositionis 15. Alex.

Alex. VIII., ubi de prohibitione Alex. VII. ne censura ulla notetur aut opinio requirens in attritione aliqualem Dei dilectionem benevolentiae, ut in Sacramento disponat ad gratiam, aut illam non requirens: esto cum morali certitudine unius partis stare possit aliqua saltem tenuissima probabilitas extrinseca partis oppositae. Quare sicut Fide supernaturali credere potest v. g. Incarnationem propositam à Parocho ille rusticus, cui moraliter certum est, Parochum non falli, nec fallere; secus verò si hoc illi sit tantum probabile, & incertum: ita potest Fide supernaturali credere Deiparam sine macula conceptam fuisse is, cui moraliter constat id in Scripturis implicite revelari; Secus verò, si hoc putet esse tantum probabile, & incertum. Idemque dicas de similibus.

PROPOSITIO XXII.

Nonnisi Fides Unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita Remuneratoris.

SYNOPSIS.

I. Fides explicita Dei Remuneratoris videtur solum esse necessaria necessitate praecepti; aut saltem non pro omni casu necessaria necessitate medii. II. Si quis post cognitam, & amatam Dei Bonitatem statim decederet sine Fide Dei Remuneratoris, quare non posset salutem consequi? III. Sicut Baptismus, qui est necessarius necessitate medii, sufficit, quod ponatur in voto, quidni sufficiat pariter Fides explicita Remuneratoris in voto? IV. Ea quippe in re ipsa nec est necessaria ex natura rei, neque ex lege ulla positiva; cum de hac non constet.

V. Verum ex verbis Apostoli sit perspicuum, eodem modo requiri Fidem Dei Unius, ac Dei Remuneratoris. VI. Idcirco hanc Fidem Deus requirit non solum in voto sed etiam in re ipsa, & quidem in omni casu, quia in ea fundatur Spes veniae & Beatitudinis, qui actus ad Charitatem disponit.

VII. Quamvis dari possit physice actus Charitatis sine praevio actu Spei, non tamen moraliter. VIII. Si forte accadat, quod quis Deum diligat cognita ejus Bonitate, absque praevia Fide Remuneratoris, Deus non permittet hunc ita decedere. IX. Quamvis amor eo sit purior, quod minus mercenarius, aut servilis, ad amorem tamen purissimum in natura lapsa non pervenitur absque praevia Spe mercedis, ac timore poenae. X. Solum ex lege Dei positiva requiritur ad salutem Fides explicita Dei Remuneratoris in re; Fides verò explicita de Mysterio Trinitatis, & Incarnationis probabiliter sufficit quod detur in voto. XI. Diversimodè requiritur ad salutem v. g. restitutio sal-

tem in voto, ac Fides explicita horum Mysteriorum, aut Baptismus saltem in voto.

XII. Fides de Deo Remuneratore debet esse de Deo Remuneratore non naturali, sed supernaturali.

XIII. Ad justificationem Infidelis requiritur, quod Fides ista praeceat formaliter; ad justificationem vero Fidelis peccatoris sufficit, quod praeceat virtualiter.

I. **E**Xponitur. Fides Dei Remuneratoris dicitur Implicita, quando quis in generali credit quidquid Deus revelavit, aut Ecclesia proposuit credendum, cum inter articulos credendos sit etiam retributio danda à Deo meritis, ac demeritis; Explicita verò dicitur, quando hic articulus creditur in particulari, cognoscendo Deum ut Remuneratorem. De hac quaeritur, Num sit necessaria, non solum necessitate praecepti, ita scilicet ut si invincibiliter omitatur, adhuc possit justificatio, & salus aeterna obtineri, sed etiam necessitate medii, tamquam medium non solum utile, & conducens, sed etiam omnino necessarium ad salutem obtinendam? Non secus ac Baptismus, & Pœnitentia lapsis post Baptismum dicuntur necessaria necessitate medii ad salutem, eo quod non solum ad salutem conducant, sed etiam sint medium usque adeò necessarium, ut etiam si inculpabiliter omitantur, salus non possit obtineri. Nonnulli cum Arriaga d. 12. de Fide sect. 2., Leandro à SS. Sacr., Caramuele, putarunt esse quidem universim necessariam Fidem explicitam Dei Remuneratoris, non tamen in omni casu.

II. Ratio videtur esse, quia si quis, cognita Dei Bonitate, illum super omnia diligat, & statim decedat citra Fidem, aut cognitionem Dei Remuneratoris, salus aeterna ab ipso videtur consequenda; Plenitudo enim legis est Dilectio; atque adeò in hoc saltem casu dicendum sufficere Fidem implicitam Dei Remuneratoris.

III. Præterquamquod sicut Baptismus est necessarius necessitate medii, non tamen semper in re, sed aliquando etiam in voto, adeò ut sufficiat ad salutem dilectio Dei super omnia, quatenus includens votum Baptismi, qui suscipi debeat, si possit; Ità videtur Fides explicita Dei Remuneratoris esse necessaria necessitate medii, non tamen semper in re, sed aliquando etiam in voto, adeò ut satis sit dilectio Dei, quatenus includens votum, seu propositum ponendi hujusmodi Fidem explicitam, si detur occasio: atque adeò sicut potest homo salvari sine Baptismo in re, quamvis Baptismus sit institutus à Deo ad gratiam conferendam, ita salvari possit homo cum sola hac Fide explicita in voto, quamvis Fides ita de se conducat ad Spem, & ad Charitatem, atque adeò ad justificationem obtinendam.

IV. Confirmatur: quia procul dubio Deus

potest de potentia absoluta absque hac Fide, immo absque ullo actu adulti, justificationem, & salutem conferre; non secus ac illam confert de facto infantibus, qui baptizantur, & statim moriuntur, non expectato ullo eorum actu; Quare ut Fides ista sit necessario prærequisita in omni eventu ad justificationem in adultis, oriri debet aut ex ipsa natura rei, aut ex lege extrinseca Divina: Atqui id non oritur ex natura rei, cum etiam naturaliter accidere possit, quod Catechumenus habita tantum notitia, ac Fide unius Dei summe boni, illum super omnia diligat, & statim moriatur; neque ex lege Dei extrinseca, cum de ea non constet: Et quamvis Apostolus dicat ad Hebr. 11. *Credere oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se Remunerator est*, id potest intelligi de Fide implicita, aut de Fide explicita in voto. Sic passim in Scripturis requiritur Fides de Mysterio Incarnationis, ut ad Gal. 2. *Scientes, quod non justificetur homo, nisi per Fidem Jesu Christi*; Et Act. 16. *Crede in Dominum Jesum, & salvus eris*; Et Jo. 3. *Qui incredulus est Filio, ira Dei manet super illum*; & tamen communius docent, etiam in Lege Gratia sufficere Fidem implicitam de Mysterio Trinitatis, & Incarnationis; explicitam verò solum esse necessariam necessitate præcepti, ita ut absolutionis sit incapax, qui per negligentiam culpabilem ea Mysteria ignoraverit, prout suo loco explicabimus cum de propositione 64. Innoc. XI.: ergo pariter sufficit Fides implicita Dei Remuneratoris; ita ut solum necessaria sit necessitate præcepti Fides explicita.

V. Ostenditur falsitas: quia Apostolus 1. c. eodẽ modo loquitur de necessitate Fidei unius Dei, ac de necessitate Fidei Dei Remuneratoris: sed Fides Unius Dei explicita est necessaria necessitate medii: ergo etiam Fides Dei Remuneratoris explicita. Hanc necessitatem medii, & non solius præcepti innuit Apostolus præmittendo verba illa, *Sine Fide impossibile est placere Deo*, quibus ostendit, Fidem Dei Unius, & Remuneratoris esse adeo necessariam, ut sine illa justificatio haberi non possit. Quod etiam expressit definiendo Fidem, quod sit *Spesrandarum substantia rerum, Argumentum non apparentium*; Cum enim speremus bona, præsertim supernaturalia à Deo Remuneratore, quæ ab Apostolo dicuntur non apparere, siquidem *Nec oculus vidit, nec auris audivit &c.*, quæ à Deo Remuneratore expectantur, sit, Fidem esse basim, ac fundamentum Spei nostræ, atque adeo Fidem debere esse Dei, etiam Remuneratoris, explicitam.

VI. Ratio autem, cur Deus Fidem explicitam, non quidem in voto, sed in re ipsa, voluerit esse medium ad salutem necessarium, & quidem in omni eventu, est, quia sublata hac Fide explicita, tollitur etiam Spes præmiorum;

& Timor pœnarum; cum Spes in Fide Dei Remuneratoris, & Timor in Fide Dei ut Vindictis nitatur: Tollitur pariter Spes veniæ à Deo obtinendæ, & homo nihil cogitat de animæ immortalitate, & de vita futura, nec advertit Deum exaudire orationes, Sacrificiis placari &c. Unde fieret, quod nemo toto corde Deum inquireret, ac nemo vitam suam componeret, prout oportet, ad salutem obtinendam, ut communiter docent SS. PP.: Et ipsa experientia docet, deficientibus hisce stimulis, animum in via Spiritus languescere. Quod docuit pariter Angelicus lect. 2. lit. B. dicens; *Non solum est necessarium credere, quod Deus sit, sed quod habeat providentiam de rebus; aliter nullus iret ad ipsum, si non speraret aliquam remunerationem ab ipso.*

VII. Verum quidem est, posse ex natura rei voluntatem, cognita per Fidem Bonitate Divina, immediatè in actum dilectionis erumpere, nullo prævio actu Spei, & nullatenus cognito Deo ut Remuneratore; Verum licet ex natura rei, & physicè sit id possibile, moraliter tamen est omnino impossibile; & idcirco Deus ad Fidem explicitam Dei Remuneratoris voluit nos obligare, illamque voluit indispensabiliter præviam ad Justificationem adulti, ut docuit Trid. sess. 6. c. 7. dicens, Fidem sine Spe, & Charitate vitam æternam præstare non posse. Quare ex Tridentino illa dumtaxat Fides præstare potest vitam æternam, quæ cum Spe, & Charitate conjungitur: Cum autem ad Spem requiratur Fides explicita Dei Remuneratoris, idcirco hæc Fides explicita Remuneratoris est illa, sine qua salus æterna obtineri non potest.

VIII. Hinc fit juxta leges huius Providentiæ, quod, si fortè accideret, aliquem in sylvis educatum legem naturalem servare, & nihil scire de præmiis in altera vita conferendis, ac de suppliciis infligendis, Deus non permetteret illum mori, antequam de his omnibus instrueretur vel ab Angelo, vel ab alio Prædicante, juxta illud Apostoli, *Fides ex auditu: Quomodo autem audient sine Prædicante?* Permittit quidem Deus, Catechumenum innocentem post actus Fidei, Spei, & Charitatis sine Baptismo decedere, quia Baptismus in re non est medium ad salutem necessarium, cum sufficiat Baptismus in voto; At non permittit hominem innocentem in sylvis enutritum cum sola dilectione Dei naturaliter cogniti decedere absque Fide supernaturali Dei Unius, & Remuneratoris, ut docet Angelicus; quia Fides ista, non in voto, sed in re ipsa est medium necessarium, ut ad Spem erigamur, qua ad Charitatem, & Justificationem disponimur.

IX. Ad rationem in contrarium adductam jam fecimus satis, transmittendo, physicè, & ex natura rei possibilem actum dilectionis Dei supernaturalem immediatè post Fidem supernatu-

turam Dei summè boni, nullatenus cogniti ut Remuneratoris; quia tamen impossibile moraliter est, ut id contingat, idcirco nunquam eveniet, quòd citra Fidem Dei Remuneratoris salus obtineatur. Immo non solum vix est, ut eveniat ob moralem impossibilitatem, sed nec potest evenire juxta leges præsantis Providentiæ, ut ostendimus. Verum quidem est, amorem Dei eò esse puriorem, quò minus est mercenarius, aut servilis, hoc est quò minus nititur in Spe præmii, aut Timore pænæ; Nihilominus ut ad illum amorem purissimum perveniat in natura lapsa, oportet per Spem, & Timorem se disponere: Sicut enim notitia beneficiorum non solum juvat ad gratias agendas, sed etiam ad amandum amore amicitiae ipsum Benefactorem; ita Fides explicita Dei Remuneratoris, & Vindicis, non solum juvat ad Spem, & Timorem, sed etiam ad amorem purissimum Dei Remuneratoris. Hinc Aug. l. de Catechizandis Rudibus dixit, *De Timore Dei Charitatem esse edificandam, quia rarissime accidit, immò verò nunquam, ut quispiam veniat volens fieri Christianus, qui non sit aliquo Dei timore perculsus. Ecclesiastici primo habetur: Timor Dei expellit peccatum: nam qui sine timore est, non poterit justificari.*

X. Ad confirmationem, diximus ex verbis illis Apostoli colligi, Fidem explicitam Dei, etiam ut Remuneratoris, ex lege Dei extrinsecam esse in omni eventu necessariam; esto naturaliter accidere posset (quamvis cum summa difficultate, & cum morali impossibilitate) quòd aliquis Divinam Bonitatem diligat super omnia citra notitiam Dei ut Remuneratoris. Quod attinet verò ad Fidem explicitam Trinitatis, & Incarnationis, communius docent esse solum necessariam necessitate præcepti, & sufficere ad salutem, quòd habeatur hujusmodi Fides explicita tantum in voto; Siquidem neque ex ullo Scripturæ textu, neque ex sensu communi Ecclesiæ, neque ratione ulla aperte colligitur, quòd sit necessitate mediæ necessaria, ut videre est apud Suar. disp. 12. de Fide sect. 4., & Lugo d. 12.; Aliter, ut notat Bonæ Spei, surdus qui nequit his mysteriis instrui, non posset salvari. Quare, sicut Baptismus est ita necessarius ad salutem, ut *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. non possit introire in Regnum Dei*, & tamen sufficit ex Divina Misericordia etiam Baptismus in voto: Ita probabilissimè ex Suar. l. c. etiam in lege gratiæ sufficit Fides explicita Trinitatis, & Incarnationis etiam in voto.

XI. Ubi notandum est celebre discrimen inter observantiam in voto reliquorum præceptorum, & istorum: Diversimodè enim requiritur v. g. restitutio in voto ad salutem obtinendam, ac Baptismus, seu Fides in Christum in voto: Etenim votum, seu propositum restituendi, requiritur solum necessitate præcepti,

quo tenemur restituere; restitutio autem non est medium, per quod gratia, & salus conferatur. At votum, seu propositum suscipiendi Baptismum, & ponendi Fidem explicitam de mysterio Trinitatis, & Incarnationis, requiritur necessitate mediæ, quatenus Baptismus in re susceptus est medium institutum ad gratiam causandam, & Fides horum mysteriorum explicita est medium institutum, ut positivè disponamur, & per modum meriti de congruo ad Spem, & Charitatem, & salutem obtinendam.

XII. Dubitatur primò, Num Fides explicita Dei Remuneratoris necessaria necessitate mediæ ad salutem debeat esse de Deo Remuneratore supernaturali, an verò sufficiat credere Deum remunerari merita bonis naturalibus? Quamvis propositio confixa ab hoc præscindat, dicendum tamen cum communi, Fidem debere esse de Deo Remuneratore supernaturali, cum de tali Fide loquatur Apostolus l. c. dicens, Fidem ad salutem necessariam esse Argumentum non apparentium, non solum oculis corporeis, sed etiam investigationi rationis, juxta illud, *Oculus non vidit, neque auris audivit, neque in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se.* Propterea, ut notat Suar. disp. 12. de Fide sect. 3. n. 8. necessitatem Fidei de Deo Remuneratore, quam docet Paulus, *De Remuneratione supernaturali intelligendam esse omnes exponunt, & ex contextu aperte colligitur, ut bene ponderavit Cano l. 22. de Locis c. 4.*

XIII. Dubitatur secundo, Utrum Fides ista explicita Dei Remuneratoris sit necessaria necessitate mediæ solum ad primam justificationem adulti, an verò ad quamcumque, adeò ut adultus peccator ad gratiam in Sacramento consequendam teneatur præmittere Fidem explicitam Dei Remuneratoris? Putant nonnulli, non solum ad justificationem Infidelis, sed etiam ad justificationem impii Fidelis eam prærequiri; quia Tridentinum sess. 6. cap. 6. inter dispositiones adulti ad gratiam consequendam enumerat Fidem, & Spem; Cum autem Spes fundetur in Fide Dei Remuneratoris, videtur hæc omninò requiri. Communis tamen sententia docet, à Tridentino ibi enumerari actus, qui solent justificationem peccatoris præire, quin sit necesse, quòd semper formaliter præeant; sufficit enim, quòd olim præierint, & virtualiter perseverent: Sicut enim qui spargit sementem, dicitur spargere cum spe fructus colligendi, quamvis ea spes non sit semper actualis, sed ferè semper virtualis, & moraliter perseverans; ita peccator, dum dolet de peccato ex motivo supernaturali, dicitur habere Spem veniæ, & Fidem in Deum Remuneratorem, per hoc quòd saltem virtualiter hujusmodi actus perseverent: Unde ad primam justificationem adulti necessariò Fides, & Spes præire debent, sed non semper debent
ite

iterari, quoties peccator justificatur, dummodo virtualiter perseverent, quamvis huiusmodi actus debeant identidem in vita iterari.

Neque dicas, in iis, quæ spectant ad valorem Sacramenti, sequendam esse partem tutiorem, atque adeo præmittendos esse huiusmodi actus ante quamcumque susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ. Nam Fidem hanc explicitam actualem Dei Remuneratoris, & Spem, ad validè suscipiendum Pœnitentiæ Sacramentum non requiri, videtur esse moraliter certum, tum ex consensu Theologorum, tum etiam quia aliter mutila esset in re tam gravi doctrina Tridentini tradentis in sess. 14. ea, quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ spectant. Quare sicut possumus licitè adhibere in Sacramento Pœnitentiæ attritionem, omissa contritione tutiore, & adhibere intentionem virtuales in quovis Sacramento, omissa actuali tutiore; ita possumus hos actus Fidei, & Spei virtualiter perseverantes adhibere, posito quod huiusmodi opiniones non sint solum probabiles, sed etiam moraliter certæ: illicitum namque solum est, in iis, quæ ad valorem Sacramenti spectant, sequi opinionem probabilem, non verò sequi moraliter certam, omissa tutiori: ergo ad validè, ac licitè suscipiendum Pœnitentiæ Sacramentum non requiritur, quod huiusmodi actus Fidei, ac Spei iterentur, sed sufficit, quod moraliter perseverent, & in actu doloris virtualiter contineantur, prout explicavimus.

PROPOSITIO XXIII.

Fides latè dicta ex Testimonio Creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit.

S Y N O P S I S.

I. Fides ista latè dicta, nixa testimonio creaturarum, aut simili motivo, potius est scientia, quam Fides: quod si ea sit naturalis, procul dubio ad justificationem non disponit. II. In hac thesi sermo est de Fide lata superna. III. Hic error doctissimo Ripaldæ ascribitur; sed immeritè, cum aperte oppositum doceat.

IV. Nititur thesi in locutionibus Apostoli, Augustini, Angelici. V. Necnon in eo, quod dicitur Act. 10. de Cornelio Centurione. VI. Et in hoc, quod sine Fide stricta dari possit ardentissimus Dei amor, atque adeo justificatio.

VII. Verùm Fides ad justificationem disponens debet esse Argumentum non apparentium, & consequenter Fides stricta. VIII. Quod constat ex Tridentino. IX. Sola Fides stricta potest esse initium salutis, fundamentum, & radix justificationis.

¶ Pars II.

X. Nutritus in sylvis habere potest huiusmodi fidem strictam ex interna inspiratione; Sicut illam habuerunt Angeli viatores. XI. Gentiles ab Apostolo dicuntur inexcusabiles, non quia non se disposuerunt per fidem latam ad justificationem; sed quia per peccata reddiderunt se positivè indignos illustratione superna, qua ad justificationem perducerentur. XII. Cornelius non erat justus iustitia supernaturali ante fidem strictam; & quamvis hac fide non careret, indiguit tamen D. Petri instructione de Incarnationis Mystério, ut posset illud explicitè credere, aut saltem ne subiret ignorantiam de illo vincibilem. XIII. Amor ardentissimus supernaturalis ex consideratione Divinæ Bonitatis solum concipi potest ab iis, qui fidem strictam præhabuerunt; Secus verò ab Infidelibus. XIV. Primum auxilium supernaturale datur immediatè in ordine ad credendum, non verò in ordine ad diligendum Deum.

XV. Solum in præsentí providentia fides stricta est necessariè ad justificationem prærequisita. XVI. Cum sola fide lata, etiam supernaturali, non potest in præsentí providentia dari actus Charitatis supernaturalis, & probabilius nec alii aliarum virtutum actus supernaturales. XVII. Fides stricta sufficit quòd virtualiter perseveret, ut possit elici actus dilectionis Dei supernaturalis.

I. **E**Xponitur. Fides strictè, & antonomastice dicta nititur Divino testimonio: Fides verò latè dicta analogiam quandam habens cum Fide stricta nititur quodam testimonio metaphorico Creaturarum ostendentium Dei bonitatem, peccati turpitudinem, aut virtutis honestatem; in quo sensu dicitur in Psalmis: *Cœli enarrant gloriam tuam. Dies diei eructat verbum;* & ab Augustino, *Habent miracula linguam suam.* Fidem istam latè dictam (quæ potius est scientia, quam Fides) non sufficere ad justificationem, si sit merè naturalis, docent communissimè contra Vegam lib. 1. in Trid. cap. 20., & Sotum lib. 2. de Nat., & Grat. cap. 11. qui tamen palinodiam cecinit in 4. dist. 1. qu. 2. a. 3.; non potest enim per modum meriti de congruo ad gratiam supernaturalem disponere, nisi actus supernaturalis, ut proinde etiam Fides strictè dicta, si sit naturalis, in omnium sententia ad justificationem non sufficiat: Quod constat ex Trid. sess. 6. can. 3. ubi habet, *Si quis dixerit, sine Spiritus S. adiutorio hominem credere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.*

II. Quærendum itaque solum, an sufficiat ad justificationem Fides latè dicta supernaturalis? ita ut si quis credat Deum esse, & Remuneratorem esse, idque affirmet ex cognitione superna, quam habet Dei Remuneratoris, orta ex cognitione Creaturarum ostendentium Deum in alia vita retribuere præmia iustis, qui in hac vita cruciantur (siquidem Invisibilia ipsius à Creatura Mundi per ea, quæ facta sunt, intel-

P le-

lecta conspiciuntur, ut dicitur ad Rom. 1.) hic per huiusmodi actum supernaturalem Fidei latè dictæ valeat ad justificationem se disponere, non secus ac de facto disponit se ad justificationem per Fidem Dei Unius, & Remuneratoris strictè dictam, nixam testimonio, seu revelationi Divinæ.

III. Tribuunt nonnulli thesim hanc proscriptam doctissimo Ripaldæ, qui multis ostendit possibilem esse Fidem supernaturalem latè dictam, quæ ad justificationem disponat. Inmeritò tamen nota hæc inuritur tanto Viro; siquidem dis. 17. de Fide n. 213., & disp. 20. de Ente Supernatur. num. 123. hæc habet: *Puto quidem, si legem, & libitum Dei excludamus, ex natura rei in præsentia etiam ordine Providentiæ potuisse Gentiles ex cognitione supernaturali, quæ non sit ex Fide stricta, Deum super omnia diligere, & justificationem obtinere: Caterum quia communis Theologorum assensus videtur intelligere testimonium illud Pauli ad Heb. 11. Sine Fide impossibile est placere Deo, & Trid. sess. 6. cap. 7. Sine fide nulli unquam justificationem contigisse, de necessitate strictæ fidei in re exhibitæ ad consequendam justificationem, dicendum est ex lege voluntaria Dei nunquam dari auxilium saltem efficax ad dilectionem supernaturalem in Deum absque prævia instructione fidei strictæ. Et infra addit, ea omnia, quæ pro Fide latè dicta proposuerat, solum disputandi gratia, non assertivè proposuisse; cum non liceat temerè refragari communi sensui Theologorum negantium Fidem infusam latè acceptam sufficere. Nihilominus Justinianus apud eundem Ripaldam num. 215. notat, non deesse Theologos, qui asserant illud Pauli, *Sine fide impossibile est placere Deo*, intelligendum de Fide saltem lata, seu de cognitione supernaturali infusa à Deo ad excitationem naturæ, quam Gentibus sufficientem ad salutem arbitrantur.*

IV. Rationes suadentes hanc thesim videntur esse, Primò, quia D. Th. qu. 14. de Verit. ar. 11. ad 1. loquens de nutrito in sylvis, & ductum naturalis rationis sequente, habet: *Certissime tenendum est, quòd ei Deus, vel per internam inspirationem revelaret ea, quæ sunt credenda, vel aliquem fidei Prædicatorem ad eum dirigeret; Ubi non requirit D. Th. determinatè instructionem externam, sed docet sufficere etiam inspirationem internam, qua habeatur cognitio supernaturalis Dei, etiamsi non sit elicità à Fide stricta, ut videre est apud Medinam p. 2. qu. 89. a. 6., Alvarez de Auxiliis disp. 56. nu. 22.*

Deinde Gentiles ad Rom. 1. dicuntur de sua injustitia inexcusabiles, quia cum cognoverint Deum per creaturas, illum non sicut Deum glorificaverunt: Similiter Augustinus lib. 10. Confess. cap. 6. habet: *Cælum, & Terra, & omnia, quæ in eis sunt, ecce undique mihi dicunt, ut*

Te amem; nec cessant dicere omnibus, ut sint inexcusabiles: ergo ex Apostolo, & Augustino potest Fides lata Gentiles ad dilectionem Dei, & ad justificationem disponere.

V. Demum, quia Cornelius Centurio Act. 10. erat *Vir justus, religiosus, ac timens Deum, faciens eleemosynas multas plebi, & deprecans Deum semper*, & tamen Fide stricta carebat, ut constat ex eo, quia ab Angelo admonitus fuit, ut vocaret Petrum, qui prædicaret ipsi Fidem Christi, & sic salvus fieret: ergo stare potest justitia, seu justificatio absque Fide stricta.

VI. Confirmatur, quia incredibile est, rusticos Fideles, & alios pios homines, qui ex meditatione creaturarum accenduntur in ardentissimum amorem Dei propositi ut Creatoris, Sapientis, Benefactoris, &c. absque ulla memoria Revelationis, non elicere actum utilem ad salutem: ergo idem dicendum de Infidelibus, atque adeò sine Fide stricta stare potest justificatio.

VII. Ostenditur falsitas ex Lugo disp. 12., & aliis passim. Primò, quia Fides Dei Unius, & Remuneratoris, quæ est necessaria necessitate medii, & sine qua impossibile est placere Deo, ab Apostolo ad Hebr. 11. dicitur esse, *Sperandarum substantia rerum, Argumentum non apparentium*, præsertim visionis beatæ, ut constat ex contextu: Fides autem lata orta ex cognitione creaturarum non potest assurgere ad attingendam beatitudinem supernaturalem, ad quam sperandam Fides debet disponere: Ergo Fides lata non sufficit ad Spem prærequisitam ad Charitatem, atque adeò nec ad justificationem.

VIII. Secundò, quia ex Trid. Fides disponens per modum meriti ad Spem, ad Charitatem, & ad Justificationem, est solum Fides stricta nixa Deo revelanti: Hæc sunt verba Concilii sess. 6. cap. 6.: *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati Divina gratia, & adjuvi, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum, credentes vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt.* Præterea sess. 6. cap. 7. dicit, *Baptismum esse Sacramentum fidei, sine qua nulli unquam contigit justificatio; cum autem Fides protestata in Baptismo sit solum Fides stricta, de hac intelligendum, quod necessariò ad justificationem prærequiratur.*

IX. Tertiò à priori, quia quamvis in alia Providentia potuerit Deus velle justificationem impertiri absque prævio actu Fidei disponentis ad illam per modum meriti de congruo; de facto tamen in præsentia Providentia non solum decrevit, quòd Fides justificationem præcedat, testante Apostolo, *Sine Fide impossibile est placere Deo*, sed etiam decrevit, quòd Fides per modum meriti de congruo præcederet: (voluit enim, idem esse initium salutis, fundamentum,

& ra-

& radicem omnis justificationis, ut habetur in eodem Trid. cap. 8., & nisi Fides haberet rationem meriti congrui, sequeretur, quod non ipsa, sed auxilium supernaturale prævium ad Fidem deberet dici salutis initium) atqui sola Fides strictè dicta, utpotè obscura, potest esse libera, & habere rationem meriti congrui, non verò Fides lata, quæ cum sit evidens, non est libera: ergo in præsentī Providentiā sola Fides stricta est necessaria necessitate mediī ad salutem; atque adeo Fides lata non sufficit ad justificationem, esto in alia Providentiā posset sufficere.

X. Ad primam rationem in contrarium: Revelatio illa, de qua loquitur D. Th. facta à Deo per internam inspirationem, non pareret Fidem latam, sed strictam, ut notat Lugo disp. 12. n. 61. ex Soto, & Con.: Sicut enim Angeli juxta communiorē per Fidem strictam se disposuerunt ad gratiam in primo instanti suæ creationis, nec aliam habuerunt revelationem, nisi immediatè à Deo; ita nutritus in sylvis potest etiam à Deo immediatè habere revelationem mysteriorum, quæ Fide stricta tenetur credere.

XI. Ad secundam, Apostolus dicit, Gentiles esse inexcusabiles, non per hoc, quod caruerint justitia, sed per hoc, quod contraxerint injustitiam, seu per hoc, quod peccaverint, & sic reddiderint se positivè indignos illustratione supernaturali, & indirectè magis indispositos ad credendum, & ad justitiam assequendam, ut fusè ostendit Lumbier de Fide num. 826. Augustinus etiam ibi docet, Gentiles esse inexcusabiles in hoc, quod non dilexerint Deum amore naturali, quo redderentur minùs indigni illustratione superna, & indirectè fierent magis dispositi ad assequendum gratiæ, & ad justificationem consequendam. Dixi, Gentiles per actus honestos naturales fieri magis dispositos indirectè ad ponendos actus supernaturales, quia actus naturales non possunt directè, & positivè disponere ad gratiam, utpotè quæ est in altiori ordine: potest tamen habitus acquisitus ex frequentatis actibus honestis naturalibus facilitare potentiam ad consimiles actus supernaturales, quoties datur comprincipium supernaturale; & in hoc sensu actus naturales indirectè reddunt hominē magis dispositum ad justificationem assequendam.

XII. Ad ultimam dupliciter respondet Lugo num. 99., Primò negando, Cornelium fuisse justum justitia supernaturali, antequam à D. Petro instrueretur ad credendum, sed solum erat justus justitia morali, quatenus legi naturali obtemperabat; Secundò, quod Cornelius habebat Fidem strictam de Deo Uno, & Remuneratore, eratque Justus justitia supernaturali; nihilominus, quia care-

bat Fide explicita Incarnationis, ideò indiguit D. Petro, à quo institueretur de hoc mysterio: facile enim erat, quod de tanto mysterio haberet ignorantiam vincibilem, & damnaretur, nisi instructus fuisset à D. Petro.

XIII. Ad confirmationem: Rustici Fideles, qui ex consideratione naturæ accenduntur ad amorem Dei, præhabuerunt Fidem strictam de Deo Uno, & Remuneratore, & illa Fides virtualiter perseverans satis est ad actum dilectionis supernaturalem ponendum cum auxilio gratiæ, & ad justificationem, ac salutem obtinendam: At Infideles, qui Fide stricta semper caruerunt, carent auxilio supernaturali ad diligendum Deum amore supernaturali; cum primum auxilium supernaturale detur in præsentī Providentiā ad credendum Fide stricta, quæ sunt necessaria necessitate mediī; & ideò non possunt citra Fidem strictam præviā justificari.

XIV. Dices: Ante Fidem strictam supernaturalem potest Infidelis cum comprincipio supernaturali elicere actum, qui dicitur Pia affectio ad Fidem, nempe actum, quo velit credere: ergo etiam poterit elicere actum dilectionis supernaturalem, & justificari.

Confirmatur, quia ex Lugo disp. 12. nu. 24. possunt Infideles cum auxilio supernaturali ponere orationem supernaturalem, qua obtineant illustrationem, ut credant Fide stricta: ergo ut prius.

Negatur consequentia. Ratio est, quia hæc ipsa Pia affectio, seu voluntas credendi essentialiter spectat ad Fidem strictam, in quantum liberam, atque adeò in quantum habet rationem meriti de congruo, & est humanæ salutis initium; unde nullus actus honestus supernaturalis elici potest in præsentī Providentiā in priori ad Fidem liberè imperatam.

Ad confirmationem, putat Lugo, quod oratio ista supernaturalis spectet etiam ad Fidem, non secus ac voluntas credendi; & idcirco admittit posse ab Infideli poni orationem supernaturalem, qua de congruo mereatur illustrationem ad credendum, quin proinde possit actum dilectionis Dei, aut alium actum supernaturalem ponere ante actum Fidei strictæ. Censeo tamen cum communiori, orationem Infidelium ante Fidem strictam non esse supernaturalem, sed naturalem, quæ solum disponit indirectè ad actum Fidei supernaturalis, & ad justificationem, prout diximus de observantia legis naturalis.

XV. Ex dictis sequitur primò. Fidem strictam necessariam necessitate mediī in re ipsa esse essentialiter prærequisitam ad justificationem, non quidem ex natura rei, sed solum in præsentī Providentiā: non secus ac Baptismus in re, aut in voto, est essentialiter

requisitus ad justificationem, non ex natura rei, sed solum juxta ordinem præsentis Providentiæ.

XVI. Sequitur secundo, cum sola Fide latè dicta supernaturali prævia non posse elici in præsentis Providentiæ actum supernaturalem dilectionis Dei super omnia; cum enim huic actui annectatur justificatio juxta illud 1. Jo. 4. *Qui diligit, ex Deo natus est*, inde fieret, quòd Fides lata sufficeret ad justificationem. Utrum autem cum sola Fide lata prævia possint elici alii actus honesti supernaturales? si id admittatur, non est in hac thesi proscriptum: Sed veriùs negandum, quia sicut Fides stricta de facto per modum meriti congrui disponit ad justificationem, ita deberent illi etiam actus supernaturales ad justificationem disponere; unde non esset verum, quòd sola Fides stricta sit humanæ salutis initium.

XVII. Sequitur tertio, ad quemlibet actum supernaturalem debere præire Fidem strictam in præsentis Providentiæ; non quasi verò simul cum aliis actibus supernaturalibus debeat semper credi Deus Unus, & Remunerator, sed quia debet hæc Fides prævia virtualiter perseverare, ut possint elici alii actus supernaturales; Sicut in expositione propositionis antecedentis diximus, ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam sufficere, quòd virtualiter perseverent actus Fidei strictæ, & Spei supernaturalis.

PROPOSITIO XXIV.

Vocare Deum in testem mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.

S Y N O P S I S.

I. Per injuriam Scoto, & Baunio imputatur hæc thesis non agnoscens gravem culpam in perjurio de re levi.

II. Ea nititur, tùm in hoc, quòd falsitas, seu difformitas propositionis cum objecto, ad perjurium requisita, non consistat in indivisibili, unde possit esse levissima. III. Tàm etiam in eo, quòd jurans se prolaturum crastina mendacium leve, non nisi leviter peccet, quamvis adducatur Deus in testem mendacii futuri. IV. Tàm denique quia, cum detur materiæ parvitas in juramento Promissorio, quidni etiam in Assertorio?

V. Verùm perjurii gravitas desumenda ab irreverentia, quæ irrogatur Primæ Veritati, adducendo illam in testem falsi. VI. Hujusmodi irreverentia, etiam in re levissima, est peccatum gravius homicidio. VII. Assignatur Regula generalis ad dignoscendum, quando materiæ parvitas non ex-

cusat à mortali. VIII. Sicut in Simonia, ita in Perjurio, peccatum est gravius, si sit in materia levi, quàm in gravi.

IX. Malitia perjurii non mensuratur à falsitate asserta, sed ab irreverentia erga Deum. X. Juramentum de cras mentiando non adducit Deum in testem falsi, sed in testem veri propositi de ponenda cras culpa veniali, & ideo non censetur irreverentia gravis. XI. Tres requirit comites Juramentum, vid. Veritatem, Judicium, & Justitiam; si desit Veritas, semper culpa est gravis. XII. Graviùs peccat, qui jurat se cras mentiturum non habens animum mentiendi, quàm si velit crastina mentiri. XIII. Sicut in Voto, ita à fortiori in Juramento promissorio, datur materiæ parvitas. XIV. Violatio juramenti promissorii non reddit falsum id, ad quòd testandum Prima Veritas invocata fuit.

XV. Peccat graviter Petrus inducendo Paulum ad jurandum de re, quam hic putat esse veram, ille verò scit esse falsam. XVI. Non secus ac peccat graviter, qui v. g. inducit ebrium ad fornicandum.

I. **E**Xponitur. Goffredus apud Angelum V. Perjurium docuit, Perjurium jocofum non esse peccatum lethale. Nonnemo ausus est in patrocinium hujus erroris adducere etiam Scotum in 3. dist. 39. q. 1.: Illum tamen ab ea calumnia vindicat Suar. t. 2. de Relig. tr. 5. l. 3. c. 4. dicens, Scotum non esse locutum de perjurio levi ex parvitate materiæ, sed de levitate loquendi ex semiplena, & imperfecta deliberatione, dum dixit loco laudato, Unicum perjurium leve non esse peccatum mortale, esse verò peccatum mortale consuetudinem sic jurandi: quatenus consuetus sic jurare, non caret sufficienti illa deliberatione, qua sæpè caret, qui semel tempore imperceptibili in perjurium erumpit. Tribuitur etiam hic error Baunio ab Auctore faniosi illius libelli, qui inscribitur, *Theologia moralis Jesuitarum*: Sed immeritò, quia Baunius solum in juramento promissorio parvitatem materiæ admittit.

II. Fundamentum hujus thesisi videtur esse, Primò, quia perjurii malitia desumitur à falsitate propositionis, ad quam comprobendam Deus in testem adducitur: hæc autem falsitas potest esse major, vel minor; non enim consistit in indivisibili; magis enim difformis objecto, seu falsa, est propositio, qua quis dicit se habere v. g. centum oculos, quàm si dicat habere tres tantum: ergo cum possit falsitas esse levissima, videtur posse perjurium ratione levitatis materiæ à mortali excusari.

III. Secundo: Qui jurat se mendacium leve dicturum, juxta communem sententia contra Turrianum p. 1. cap. 168. dub. 6., & Catherinum apud Suar. l. c. cap. 19. committit solum culpam venialem, & tamen Deus adducitur in

in testem mendacii futuri : ergo si adducatur in testem mendacii præsentis , dummodò levis , erit pariter veniale .

IV. Denique, quia in Juramento promissorio datur parvitas materiæ , ita ut aliquando sit tantum veniale illius transgressio , ut docent communius cum D. Antonino , Scoto , Suar. , Sanch. , Con. contra Less. , Valen. , Med. apud Dia. p. 4. tr. 4. ref. 60. : ergo etiam in juramento assertorio : in utroque enim casu adducitur Deus in testem falsi , cum hoc solum discrimine , quòd in promissorio falsitas sit in opere , quatenus facta non concordant dictis præteritis , seu promissioni factæ ; in assertorio verò falsitas sit in ore seu in verbis , quatenus verba non concordant menti .

V. Ostenditur falsitas : qua licet mendacium , five jocosum , five officiosum , five perniciosum desumat suam gravitatem , aut levitatem à damno gravi , aut levi , quod alteri , aut commercio humano irrogat , ut proinde , si damnum leve irroget , culpam venialem non excedat ; malitia tamen perjurii suam gravitatem desumit ex eo , quòd Deus Prima Veritas adducatur in testem falsi ; ad quod parum refert , quòd falsitas illa sit gravis , aut levis , perniciosa , vel tantum jocosa : Gravissima autem Deo irreverentia irrogatur , quòd adducatur in testem falsi ; cum tacite protestetur , Deum posse aut fallere , aut falli , qui vult Deum posse testari falsum ; unde quantum est ex se , privat Deum sua infallibili Veritate : ergo nunquam perjurium assertorium poterit à mortali excusari .

VI. Immò , ut docent communius ex Angelico contra nonnullos apud Suar. cap. 3. , gravius est peccatum perjurii , etiam in materia levissima , quàm ipsum homicidium , & quodcumque aliud peccatum contra proximum ; illud quippe immediatè Deum lædit , & est contra præceptum primæ tabulæ : ergo sicut odium Dei , infidelitas , Desperatio , Idololatria , Blasphemia , & similia , parvitatem materiæ excusantem à mortali omninò excludunt , quippè quæ immediatè Deum ipsum lædunt , suis illum Attributis privando , quantum est ex parte peccantis ; ita pariter Perjurium .

VII. Regula autem generalis ea est : Quotiescumque malitia specifica peccati , quantaquanta est , reperitur in aliquo actu peccaminoso , five materia sit gravis , five levis , tunc peccatum illud parvitatem materiæ excludit : Sic quia malitia peccati Infidelitatis e. gr. quantaquanta est , reperitur in actu positivè opposito Fidei , five non credatur Deo mysterium Incarnationis revelatum , five quòd canis Tobie blandimento suæ caudæ gauderet , ut dicitur Tob. 11. (quandoquidem in utroque casu negatur Deo infallibilitas in loquendo) ideo Infidelitas non patitur parvitatem materiæ . Hoc pariter accidit in Perjurio , eo quòd pariter tollatur à

Deo infallibilitas in testando , five materia perjurii sit gravis , five levis : ergo nec perjurium ob materiæ parvitatem à mortali excusatur .

VIII. Immò , ut advertit Angelicus 2.2. qu. 97. a. 3. ad 2. major est irreverentia , & gravius peccatum si perjurium sit in re levi , quàm si in gravi : Sicut enim gravius est peccatum Simonie , & major contemptus rei Sacre , si hæc vendatur ob pretium tenuissimum , quàm si ob ingentem thesaurum ; ita major est irreverentia , quæ Deo , & Divinæ Veracitati irrogatur , si ad tenuissimam , quàm si ad ingentem falsitatem confirmandam adducatur in testem : unde ex parvitate materiæ contemptus Divinæ Veracitatis crescit potius , quàm decrescat in juramento assertorio .

IX. Ad primam rationem in contrarium : Argumentum probat perjurium , neque in materia gravi esse grave peccatum ; quia ejus falsitas etiam in materia gravi est levis , dummodò mendacium non sit perniciosum . Quare dicendum , malitiam perjurii non haberi præcisè ratione falsitatis assertæ , ita ut illam solum habeat malitiam , quam habet mendacium præsuppositum , sed oriri ex irreverentia , quæ Deo irrogatur adducendo illum in testem falsi ; cum autem ista irreverentia ex parvitate falsitatis præassertæ non decrescat , sed potius augeatur , ut diximus , idcirco perjurium etiam in materia levi est peccatum mortale .

X. Ad secundam , concessio antecedente , negatur consequentia . Ut disparitas fiat perspicua , advertendum eandem esse malitiam in juramento de leviter mentiando craftina , ac de ponendo craftina aliud peccatum leve , puta de leviter vindicanda aliqua injuria . Certè illicitum est , & contra reverentiam debitam Divinæ Veracitati invocare illam ad testandum propositum præsens de ponendo cras aliquo peccato , puta mendacii , aut vindictæ ; hæc tamen irreverentia non censetur esse gravis , si verè adsit propositum istud , dummodò propositum non sit de patrandæ culpa mortali , sed solum veniali : Et ratio est , quia revera non adducitur Deus ad testandum falsum , quòd graviter derogat suæ summæ Veracitati ; sed solum invocatur ad testandum verum , nempe ad testandum , quòd detur propositum de patrandæ culpa veniali : Unde sicut non censetur gravis irreverentia erga Deum , si non observetur votum in materia levi ; ita non censetur gravis irreverentia erga Deum , si invocetur ad testandum propositum verum de proferendo cras mendacio , aut de alio veniali ponendo , ut docent communiter cum Cajet. 2.2. q. 39. ar. 7. Suar. l. c. ca. 19. , Sanch. l. 3. c. 4. , Palao d. 1. de Juram. punct. 6. , Laym. , Azor. : Contra verò communissimè Patres , & Theologi censent irreverentiam esse gravem , si Deus addu-

catur per juramentum ad testandum falsum, quamvis in materia levissima.

XI. Et ratio ulterior est, quia juramentum tres debet habere comites, ut sitlicitum, & religiosum, Veritatem, Judicium, & Justitiam, ut habetur Jerem. 4. *Jurabis, Vivit Dominus, in Veritate, in Judicio, & in Justitia*; Si desit Veritas, semper culpa est gravis, ut ostendimus: Si desit Judicium, seu necessitas, culpa ut plurimum est venialis; ut cum quis ex levitate, aut consuetudine jurat; & solum peccari potest graviter, si gravis negligentia committatur in investigatione veritatis, aut in ea consuetudine tollenda, quæ certè periculo pejerandi subest: Si tamen desit Justitia comes (ut accidit, quando quis jurat se facturum aliquod inhonestum, aut contra Divina Consilia) tunc censetur grave peccatum, & gravis irreverentia erga Deum, si abutatur Divina auctoritate ad confirmandum se magis in voluntate ponendi peccatum grave, & ad reddendos alios de hoc securiores; ut si quis juret se interfec-turum hominem: censetur verò irreverentia levis, si eadem auctoritate abutatur relatè ad culpam levem.

XII. Hinc fit, quòd si quis juret se cras mentiturum, peccet leviter invocando Deum in testem mendacii futuri, eo quod desit Justitia comes in materia levi; Contra verò peccet graviter, qui Deum invocatur ad testandum mendacium præsens, eo quod huic juramento desit Veritas comes. Propterea gravius peccat, qui jurat se mentiturum, non habens animum mentiendi, quàm si hujusmodi animum habeat: Si enim eo animo careat, deest juramento Veritas comes, atque adeò culpa est gravis; Si verò habeat animum mentiendi, deest Justitia comes in re levi, & ideo culpa est solum venialis. Jurans tamen se patraturum rem malam, non tenetur illam ponere: cum Juramentum non sit vinculum iniquitatis: Immo neque obligat juramentum de non ponenda re Deo grata juxta consilia, puta de non ingrediendo Religionem; sicut nec obligat votum, quod non est de meliori bono.

XIII. Ad tertiam: Certum est, quòd ex juramento promissorio oriatur gravis obligatio implendi quod juratur ponendum, idque præcisè ex vi juramenti, independentè ab obligatione, quæ oritur ex fidelitate ratione promissionis; Propterea David. Psal. 14. ad observantiam Præceptorum id spectare ostendit, dicens, *Qui jurat proximo suo, & non decipit*: Quamvis autem Less. l. 2. c. 42. dub. 5. Valent., Arnall. putent hac in re non dari parvitatem materiæ, quia si non ponatur res cum juramento promissa, redditur falsum, quod Deus testatus est, quod graviter dissonat Primæ Veritati: Communiter tamen censent oppositum apud Diana l. c., quia in juramento promissorio, si

non præstetur deinde id, quod promittitur, non peccatur contra Veracitatem, sed contra Fidelitatem: neque enim in eo juramento additus fuit Deus in testem falsi, sed solum ob reverentiam Numinis invocati ponendum est id, quod fuit promissum; non secus ac ponendum est, quod per votum Deo promissum: atqui in voto datur materiæ parvitas excusans à mortali: ergo à fortiori in juramento promissorio; quandoquidem ex Angelico 2.2. q. 89. a. 8. major est obligatio Voti, quàm Juramenti; quia obligatio voti causatur ex fidelitate, quam Deo debemus; obligatio verò juramenti ex reverentia Deo debita; cum autem infidelitas erga Deum irreverentiam etiam contineat, & non è converso, idcirco Votum ex ratione sua est magis obligatorium, quàm Juramentum; unde si culpa solum venialis est violare votum in materia levi, à fortiori erit veniale in materia levi omittere, quod vi juramenti promissorii ponendum esset.

XIV. Neque est verum, quòd reddatur falsum id, quod Deus testatus est, quia Deus non fuit invocatus ad testandam rem futuram, sed solum ad testandum propositum præsens de ponenda re futura; quia tamen Deus invocatus est tamquam Promotor, & Sponsor illius propositi, & in pignus securitatis alienæ, & ad firmitatem majorem nostræ voluntatis, idcirco solum ob reverentiam Numinis invocati propositum deberet remanere firmum, & constans, non secus ac in voto ob fidelitatem Deo debitam; atque adeo in utroque casu datur materiæ parvitas excusans à mortali.

XV. Dubitatur, An Petrus peccet, perinde ac si juratus falsum testaretur, si Paulum inducat ad jurandum de aliqua re, quam Paulus ex ignorantia putat veram, Petrus tamen scit esse falsam? Communiter affirmant cum Suar., Pontio, Azor. apud Dia. p. 5. tr. 7. res. 14., quia sufficit, quòd actus sit materialiter malus, ut ejus malitia imputetur ei, qui ad talem actum inducit alium aut laborantem ignorantia, aut libertatis expertem: puta si quis induceret Infantem ad conculcandas Sacras Imagines, Ebrum ad blasphemandum, vel fornicandum. Hurt. tamen, Quint., Tancred., Dia. l. c., Dicast. de Juram. disp. 2. nu. 389., & alii negant, putantes juramentum in casu nostro non esse materialiter malum, cum nulla falsitas sit in tali juramento, unde videtur non haberi irreverentia Numinis in testem invocati. Verum quidem est, quòd dictum jurantis non sit conforme objecto; quia tamen est conforme menti jurantis, & ad hoc testandum Deus invocatur, eo ipso non habetur in juramento falsitas.

XVI. Non est tamen à communi sententiâ recedendum; quia per hoc, quòd dictum jurantis sit difforme objecto, est simpliciter falsum, quan-

quamvis sit conforme menti, ut proinde jurans falsum dicat, quamvis non mentiatur; Cum autem iuramentum immediate adhibeatur ad testandam conformitatem verborum cum mente, & mediatè ad confirmandam conformitatem verborum cum objecto, idcirco in casu adducto videtur jurans induci ad actum materialiter malum; atque adeò ad id inducens peccare. Ideò enim fornicatio ebrii dicitur mala materialiter, quia talis actio in habente libertatem esset formaliter mala, & peccaminosa: Sic est mala materialiter actio laboriosa die festo facta ab eo, qui ignorat diem esse festum, quia si id sciret, actio esset formaliter peccaminosa: atqui Paulus, si sciret esse falsum, quod jurat, peccaret formaliter jurando: ergo dum jurat id ignorando peccat materialiter: ad peccatum autem materiale non licet quemquam inducere; ergo non licet Petro alium inducere ad testandum cum iuramento id quod ille putat verum, si Petrus sciat id esse falsum.

PROPOSITIO XXV.

Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sine gravis.

SYNOPSIS.

I. Hæc thesis permittens iuramentum sine animo jurandi, sive detur ad id causa levis, sive gravis, in eo videtur niti, quod licitum sit Confessario jurare sine animo jurandi ad custodiendum Sacramentale sigillum; Et quia universim, quando datur sufficiens causa equivocandi, iuramentum superadditum non videtur requirere animum jurandi.

II. Nihilominus qui jurat sine animo jurandi, saltem à mendacio excusari non potest; non secus ac qui promittit sine animo promittendi. Immo mendacium in re nostra esset irreligiosum, & sacrilegum. III. Rueret finis iuramenti, si liceret jurare sine animo jurandi. IV. Qui sic jurat falsum, quamvis in rigore non pejeret, adhuc graviter peccat. V. Sicut qui blasphemat sine animo blasphemandi. VI. Idque verum est, etiam si iuramentum sit in re levi. VII. Qui tamen sine animo jurandi jurat verum, non nisi venialiter peccat, dummodo id non fiat in contractu, aut in iudicio. VIII. Huiusmodi enim iuramentum non est graviter deceptivum, nec est illudivum Dei. IX. Hinc jurans sine animo jurandi semper peccat, quamvis non semper peccet graviter.

X. Confessarius quando ad custodiendum sigillum Sacramentale jurat se non audivisse peccatum poenitentis, quod re vera audivit, si loquitur formaliter per usum duplicis scientiæ, aut aliter equivocando, tenetur habere animum jurandi juxta verum sensum verborum; Si verò loquatur mate-

rialiter, tunc non jurat. XI. Universim quicumque amphibologicè loquendo jurat, tenetur habere animum jurandi juxta verum verborum sensum, ne mentiatur.

XII. Longè differunt locutio materialis, & iuramentum materiale: Etiam si licita esset aliquando locutio materialis, nunquam tamen licet iuramentum materiale; sicut nec blasphemia materialis; hoc est sine animo jurandi, aut blasphemandi. XIII. Non solum est illicitum iuramentum promissorium sine animo jurandi, sed etiam sine animo se obligandi, nec non sine animo implendi, quod promittitur. XIV. Quid de verbis, quæ juratoria non sunt, speciem tamen iuramenti præferunt, v. g. In mea conscientia. Coram Deo loquor, Per fidem Sacerdotis &c?

I. **E**Xponitur. Ascribitur hæc sententia Tamburino, qui l. 3. c. 3. §. 2. habet: Certum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis, vel jurare verbis equivocis, non esse licitum sine causa; licitum esse cum causa, juxta ea, quæ diximus cap. 2. §. 2.; quia tamen locus hic, ad quem Lectorem remittit, desideratur, idcirco ignotum est, in quo sensu dixerit id esse licitum. Si enim solum contenderit, Confessarium, ne revelet sigillum Sacramentale, posse, urgente Tyranno, cum iuramento negare peccatum Poenitentis, aut utendo verbis equivocis, & sic jurando cum animo jurandi, aut loquendo materialiter, atque adeò proferendo verba juratoria non ut significativa, & idcirco sine animo jurandi, non est notandus ut Auctor huiusmodi thesis profligata, quippe quæ solum vult licitum esse ex causa aliqua, sive levi, sive gravi loqui formaliter, & jurare absque animo jurandi.

Fundamentum huius erroris videtur esse Primò, quia saltem Confessarius in casu adducto ad custodiendum sigillum potest jurare, quod poenitens non subjecerit Clavibus v. g. homicidium, quin debeat habere animum jurandi, sive loquatur amphibologicè, sive utatur duplici scientia, vid. communicabili, & incommunicabili, sive utatur restrictione non purè mentali, sive loquatur materialiter, juxta quatuor vias, de quibus dicemus in expositione propositionis sequentis: ergo aliquando licitum est, saltem ex causa gravissima, jurare sine animo jurandi.

Secundò: negari non potest, quod cum causa licitum sit uti verbis amphibologicis; in eo autem casu non videtur, quare jurans debeat habere animum jurandi; nam in sensu falso, quo accipiuntur verba ab audiente, non potest jurare, quia pejeraret; in sensu autem vero, quo usurpantur verba à loquente, frustra adhibetur intentio jurandi, posito quod audiens accipiat verba in sensu diverso: ergo cum causa licitum est jurare sine animo jurandi.

Tertiò: Si quis per injuriam coactus ad jurandum proferat hæc verba, Ego dico cum ju-

ramento, non tenetur habere animum jurandi, cum possit ad injuriam propulsandam æquivocare, & proferre materialiter verba illa *cum Juramento*: Quod si jocosè aliquando utatur hoc æquivoco, nec debet habere animum jurandi: ergo cum causa licita videtur jurare sine animo jurandi.

II. Ostenditur falsitas: quia jurans sine animo jurandi, sive juret verum, sive pejeret, sive in re gravi, sive in re levi, sive videatur habere causam, sive non, nunquam excusari potest ut minimum à mendacio; mentitur enim, qui dicit, Promitto, Dono, carens animo promittendi, donandi &c.: sed mendacium nunquam est licitum, quantacumque detur causa; cum Innoc. III. Cap. *Super eo de Usuris* dicat, *Ne pro vita quidem defendenda nobis licitum est mentiri*; quod etiam dictum fuisse Simoni Mago à D. Petro refert S. Clemens l. 3. Recognitionū: ergo nunquam licet jurare sine animo jurandi.

Adde, mendacium hoc esse etiam sacrilegum; quandoquidem contra virtutem Religionis est in vanum usurpare Nomen Domini: qui autem jurat sine animo jurandi, in vanum usurpat Dei Nomen, ut patet.

III. Confirmatur: Si liceret aliquando jurare sine animo jurandi, rueret finis juramenti, qui est finiendi controversias, & confirmandi veritatem, quod in magnum Reipublicæ damnum vergeret: Quare sicut nunquam caret culpa mendacium, quacumque data causa, quia si aliquando liceret, rueret finis locutionis, qui est arcana mentis communicare, quod cederet in magnum Reip. detrimentum, ita nunquam licet jurare sine animo jurandi quacumque interveniente causa, quia si aliquando liceret, rueret finis juramenti cum magno Reip. incommodo.

IV. Quod si quis juret falsum sine animo jurandi, citra controversiam peccat graviter. Ratio ex Suar. l. 3. de Juram. c. 17. est, quia invocatione externa adducitur Dei Nomen ad falsum confirmandum, quod sine gravi irreverentia, & magno abusu Divini Nominis contingere non potest: nam cum homines non intueantur cor, sed solum signa externa, hinc apud audientes perinde est fictè jurare falsum, ac Deum ad testandum falsum adducere, atq; adeò neutrum vacat lethali culpa.

V. Confirmatur, quia qui thus adoleret Idolo sine animo adolendi, & qui proferret verba blasphemix absque animo blasphemandi, sed ex metu, aut ex vana ostentatione, magnam irrogaret Deo injuriam, quæ non excusaretur à mortali: ergo idem dicendum, si Deus adducatur exterius ad falsum testificandum sine animo jurandi.

Neque obstat, quòd vacet mortali culpa maledicere, & imprecari alicui malum, absque intentione imprecandi. Nam in imprecatione invocatur Dei Nomen, non ad testificandum,

sed ad causandum alteri malum, quod si solum verbotenus, & non ex animo invocetur, non intervenit gravis Dei injuria, vel proximi; Secus verò si ad testificandum falsum exterius invocetur absque animo invocandi, ut ostendimus. Et quamvis in tali Juramento non haberetur perjurium propè dictum, sed tantum apparens; hæc tamen ipsa perjurii fictio est gravis Dei injuria, & societati humanæ valde perniciofa, atque adeò graviter peccaminosa ex genere suo.

VI. Utrum autem etiam sit gravis culpa jurare falsum sine animo jurandi in materia levi; ita ut nulla detur in hoc materiæ parvitas, non secus ac in perjurio? Suar. l. c. dicit non invenire id ab aliis disputatum: Videri posset, quòd sicut est venialis irreverentia non observare in re levi verum Juramentum promissorium, aut non implere votum, quia non est adductus in his casibus Deus in testem falsi; ita sit irreverentia venialis jurare falsum in re levi sine animo jurandi, eo quòd nec Deus adductus sit in testem falsi: Quia tamen reverentia debita Numini invocato in juramento promissorio ad testandum propositum præsens de ponenda re futura, exigit, quòd res futura ponatur, cum Deus invocatus sit tanquam Sponsor, & Promotor talis propositi; ideò peccat graviter, qui in materia gravi hujusmodi propositum non implet, & solum leviter in materia levi, non secus, ac qui in materia levi Votum non implet: & pariformiter, quia reverentia debita Numini verbis invocato ad testandum quod asferitur, exigit, quòd non invocetur in vanum, & sine animo invocandi, idcirco si apparenter invocetur ad testandum falsum in materia gravi, procul dubio peccatum est grave; at si apparenter invocetur ad testandum falsum in re levi, videri posset irreverentia solum venialis.

Verum Verricelli id fuse discutiens p. 1. Qu. Moral. tr. 1. q. 12. concludit: *Non audeo asserere probabilem, neque tutam in conscientia eam sententiam, quæ affirmaret non esse peccatum mortale in materia levi, ut in mendacio jocosò, aut officioso, jurare exterius sine animo interno jurandi*: Additque nullum Auctorem reperire, qui oppositum docuerit. Et ratio videtur esse, quia sicut in Idololatria, & in Blasphemia, aut in Infidelitate, non datur parvitas materiæ, quæ à mortali excuset, etiamsi desit animus internus litandi Idolo, blasphemandi, non credendi; Ita nec in perjurio, etiamsi desit animus internus jurandi; Et quamvis gravius peccet, qui pejerat cum animo jurandi (sicut qui Idololatrat, blasphemat, discredet cum interno animo) quam qui solum exterius ea peccata committit, nunquam tamen à gravi culpa excusatur, per hoc quòd desit animus jurandi, blasphemandi, &c.

VII. Difficultas tamen est, An graviter etiam

etiam semper peccet, qui jurat sine animo jurandi, dum verum jurat? Affirmat Cajet. 2. 2. q. 89. a. 7.; idque verum putat etiam si materia sit levis, & juramentum per injuriam exigatur: quam sententiam Suar. c. 17. nu. 6. censet probabilem, quamvis nimis rigorosam. Et ratio videtur esse, tum quia etiam in hoc casu invocatio externa Divini Numinis est quædam ejus illusio, contraria primario fini juramenti; tum pariter quia id non fit absque mendacio (cum re vera non juret, qui dicit se jurare) quod videtur Reipublicæ esse valde perniciosum. Communius tamen cum eodem Suar., Sanch. l. 3. c. 6., Less., Palao docent, id esse duntaxat veniale, dummodo non fiat in contractu, aut in judicio legitimo. Ratio hujus doctrinæ est, quia hujusmodi mendacium (quod procul dubio profert, qui dicit se jurare, non habens animum jurandi) neque Deo, neque homini est injuriosum: Non Deo, cum invocetur exterius ad confirmandum duntaxat verum; & quamvis aliqua irreverentia sit illum invocare sine animo invocandi, atque adeo in vanum, ea tamen non est gravis irreverentia; sicut non est gravis irreverentia jurare verum sine necessitate, hoc est sine judicio comite, aut juramento firmare propositum de patrandi aliquo veniali, ut diximus in expositione propositionis antecedentis. Neque est injuriosum homini, quia supponimus hoc fieri extra contractum, & extra judicium legitimum, ac extra quemcumque casum, in quo homo damnum aliquod patiatur ex hoc ficto juramento. Hinc Sanch. à mortali excusat scrupulosum, qui verè aliquid asserens, aut promittens cum juramento, scrupulis agitatus, ac timens ex levissimo motivo, ne pejeret, non habet animum jurandi.

VIII. Neque dicas primò, hujusmodi juramentum fictum esse deceptivum hominum; Nam si proximus decipiatur absque alia damnificatione, culpa est solum venialis.

Neque dicas secundò, quod jurans verum sine animo jurandi illuderet Divino testimonio; externè enim invocaretur Deus ad testandum, & actu interno ejus testimonium respiceretur. Nam sicut non dicitur illudere Deo, qui fingit exterius orationem, aut invocationem Divinam, nolens tunc orare; aut qui fingit audire Sacrum, & colere Deum, nolens audire hic & nunc Sacrum, ad quod non tenetur, unde non peccat, nisi venialiter in hac simulatione, ut docet Angelicus 2. 2. q. 3. ar. 4.; Ità nec dicitur illudere Deo jurans verum sine animo jurandi, nec peccat secundum se, nisi venialiter, nolens interius Divinum testimonium advocare, quando aliunde ad id non tenetur. Illuderet verò si in contractibus, aut in judicio juramentum fieret sine animo jurandi, quia ad jurandum teneretur; non secus ac Deo illuderet, qui simularet audire Sacrum, quando ad audiendum tene-

retur: Qui verò falsum jurat sine animo jurandi, non illudit solum Divinum testimonium, sed graviter etiam contemnit; sicut Verum Deum contemnit etiam graviter, qui exterius tantum adolet Idolo thus: Contemnit verò gravissimè qui pejerat, sicut qui thus adolet Idolo animo adolendi.

IX. Ex quibus omnibus sequitur, quod licet non semper sit mortale jurare sine animo jurandi, semper tamen sit illicitum: Nec Pontifex damnat asserentem id esse aliquando veniale, ut non nemo scripsit, sed solum asserentem id licere. Ratio, cur semper sit illicitum, est, quia semper continet mendacium irreligiosum, quod à nulla causa, sive levi, sive gravi cohonestari potest: quamvis enim juramentum fictum addatur assertioni veræ, falsò tamen asserit se jurare, qui non habet animum jurandi. Quod si quis ex consuetudine juret nihil aliud affirmando, vel negando, tunc etiam habetur hujusmodi mendacium irreligiosum; cum falsò etiam hic asserat jurare, si re vera non juret: Quod si verè juret, certè non pejerat, nec mentitur, sed irreverenter invocatur Dei Nomen, atque adeo ex hoc alio capite à culpa non excusatur. Ubi advertendum, quod qui ex consuetudine jurat nihil affirmando, vel negando, culpam etiam lethalem contrahat, si ob illam consuetudinem exponat se periculo pejerandi.

X. Ad primam rationem in contrarium: Confessarius interrogatus à Tyranno de peccato Penitentis, dum coactus negat cum juramento illud audivisse, Vel id negat amphibologicè, aut per usum duplicis scientiæ communicabilis, & incommunicabilis, aut per restrictionem non purè mentalem, prout dicemus in propositione sequenti; & tunc tenetur habere animum jurandi, juxta sensum verborum verum, aliter mentitur, ut ostendimus: Vel loquitur materialiter perinde ac si diceret Blittri; & tunc non debet habere animum jurandi, quia re vera non jurat, ne exterius quidem, qui profert verba tantum materialiter, & pro quando non sunt instituta ex contractu implicito ad mentem manifestandam: Sicut enim qui dicit, Propositio hæc, Juro Antichristum vivere, constat tribus verbis, non debet habere animum jurandi, quia solum materialiter profert illam propositionem; ita nec tenetur habere animum jurandi Confessarius, quando solum materialiter dicit, Juro non audivisse peccatum hoc in confessione; in quo casu non ipse Tyrannum decipit, sed Tyrannus à se decipitur, existimans etiam pro tali casu voces debere proferri ut significativas.

XI. Ad secundam diximus, quod habens sufficientem causam utendi verbis amphibologicis, teneatur habere animum jurandi juxta sensum verborum verum, (etiam si non accipian-

tur ab audiente verba in illo sensu) quia aliter mentiretur, per hoc præcisè, quòd falsò dicat se jurare.

Ad tertiam: Qui habet sufficientem causam proferendi materialiter verba illa, cum *Juramentum*, certè non peccat, dum sine animo jurandi dicit, Ego dico cum *Juramento*; quia in tali casu non jurat exterius, cum non proferat ea verba formaliter ut significativa, & ideo non mentitur, si non habeat animum jurandi. Causa tamen debet esse gravissima, ut licere possit locutio materialis, etiam dato, quòd per illam mendacium declinetur.

XII. Hinc habes primò, aliud in rigore esse, locutionem esse materiale, aliud verò juramentum esse materiale. Dicitur jurare materialiter, qui habens obligationem utendi vocibus ut significativis, & loquendi formaliter, jurat sine animo jurandi; sicut blasphemiam est pariter materialis, si sit sine animo blasphemandi; hujusmodi autem juramentum, aut blasphemiam nunquam licet: Quòd si locutio sit materialis, ita ut vel ex contextu, vel ex circumstantiis appareat, verba non debere usurpari ut significativa, tunc citra culpam proferuntur verba juratoria sine animo jurandi, sicut etiam ipsa verba blasphemiam; ut quando dicimus cum Psalmista, *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus*, proferendo solum materialiter propositionem istam insipientis. Et idcirco Confessarius, si aliter non possit custodire sigillum Sacramentale, potest materialiter proferre verba juratoria sine animo jurandi, quia in his circumstantiis non datur obligatio utendi verbis ut significativis. Verum de hac via plura in expositione thesisi sequentis.

XIII. Habes secundò, quòd sicut in juramento assertorio nunquam licitum est jurare sine animo jurandi, ita neque in promissorio propter eandem rationem; quia scilicet nunquam deest saltem mendacium irreligiosum: Unde fit, nullam causam, quantumvis gravem, posse efficere, quòd id liceat, etiamsi juramentum coactè, & per injuriam exigatur. Adde, quòd in promissorio jurare sine animo se obligandi est etiam illicitum ex vi talis juramenti: cum reverentia debita Numini invocato exigat natura sua, quòd jurans obligetur ad reddendum factis verum id, quod promittitur adducendo Deum in Promotorem, & Sponsorem talis veritatis: Hinc etiam est illicitum jurare sine animo implendi, quod sub juramento promittitur. Quamvis, si *Lessum* audiamus cap. 42. num. 42., gravius peccat, qui jurat animo non se obligandi, quam qui jurat animo non implendi: quia videtur gravior irreverentia velle Deum adducere in testem, & nolle ejus testimonio astringi, quam nolle ponere quod juratur. Si quis tamen juret sine animo jurandi, non tenetur ponere, quod promittit ex vir-

tute Religionis, sed solum ad vitandum scandalum, ut docet Sanch. l. 3. c. 10. penes quem probabilior est sententia putantium idem dicendum de eo, qui jurat sine animo se obligandi; quia re benè inspecta non jurat, dum ponit conditionem naturæ juramenti contrariam; Contra verò tenetur promissionem juratam ex virtute Religionis implere etiam ille, qui juravit sine animo implendi: propterea qui coactus promittit cum juramento aut Usuras Usurario, aut lytrum Latroni, etiamsi peccaminosè caruerit animo standi promissis, adhuc ob reverentiam Numinis invocati tenetur promissis satisfacere, saltem momentanea solutione; etiamsi possit deinde statim solutum repetere, eo quod injustè ab Usurario, & Latrone retineatur.

XIV. Dubitatur, Utrum contra virtutem Religionis peccet, qui ad confirmandum mendacium addit verba, quæ juratoria non sunt, nec ut juratoria ab audientibus accipiuntur, juramenti tamen speciem præferunt? Hujusmodi sunt ista; In mea conscientia, per fidem mei, per Fidem Sacerdotis &c. non intelligendo Fidem Catholicam Sacerdotis, sed Fidem, quæ adhibenda est Sacerdoti, qui non facile mentitur; sicut verba illa, In mea conscientia, denotant solum, id certò à me sciri; siquidem Conscientia ex D. Bernardo idem est, ac Cordis scientia: Et similiter si dicatur, Coram Deo loquor, Deus videt meam conscientiam, quæ censentur proferri narrative, non invocatorie, atque adeò speciem habent juramenti, quin sint juramenta. Ad hoc dicendum cum Sanch. l. 3. c. 6. nu. 11. Azor., Sylv. in his casibus præter mendacium nullam aliam culpam reperiri contra virtutem Religionis, cum Deus non invocetur nec significetur invocari ad falsum testandum: Quòd si ab audientibus ex ignorantia apprehendantur formulæ istæ ut juratoriæ, tunc ad vitandum scandalum hoc passivum non sunt usurpandæ citra sufficientem necessitatem, aut utilitatem propriam, vel alienam. Quando tamen de aliquibus formulis dubitatur, Num accipiantur communiter ut juratoriæ? Tunc stat in possessione libertas, atque adeò usurpari possunt tamquam non juratoriæ; cavendo pariter quoad ejus fieri potest aliorum scandalum.

PROPOSITIO XXVI.

Si quis vel solus, vel coram aliis, five interrogatus, five propria sponte, five recreationis causa, five quocumque alio fine, juret se non fecisse aliquid, quod re vera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua

qua fecit; vel quodvis aliud additum verum, re vera non mentitur, nec est perjurus.

PROPOSITIO XXVII.

Causa justa utendi his amphibologiis est, quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens, & studiosa.

S T N O P S I S.

I. Plurimi Doctores, qui videntur hisce thesibus, restrictionem mentalem ex justa causa permittentibus, suffragari, si bene advertatur, illis refragantur. II. Explicatur, quid sit Restrictio purè mentalis, seu interna, quæ hic damnatur ut mendax: Quid verò Restrictio non purè mentalis, seu externa? III. Necnon quid sit usus duplicis scientiæ? quid Æquivocatio.

IV. Videtur restrictio purè mentalis non continere mendacium, & ex causa licere. V. Potest mente retineri, si potest submissa voce proferri id, quod requiritur, ne locutio habeat sensum falsum. VI. Videtur posse Confessarius ad custodiendum sigillum Sacramentale uti hac restrictione. VII. Videturque licita, quandocumque expediens, & studiosa est veritatis occultatio.

VIII. At in restrictione purè mentali imbibitur tota deformitas mendacii. IX. Æquè utrumque fini locutionis repugnat, & humanum commercium destruit.

X. Intercedit lata disparitas inter Restrictionem purè, & non purè mentalem, seu Æquivocationem. XI. Datur modus citra hanc restrictionem declinandi mendacium simul, & violationem sigilli sive naturalis, sive Sacramentalis. XII. Sicut est mendax, qui mente retinet id, quod complet sensum verum, ita qui illud ipsum profert voce imperceptibili ab audiente. XIII. Multifariam potest Confessarius citra perjuriam negare juratus se audivisse peccatum penitentis, quando re vera audivit, quando ad id cogitur à Tyranno. XIV. Rustici, si detur gravis causa occultandi veritatem, facile uti possunt usu duplicis scientiæ, negando factum, quatenus non habetur de eo notitia, quæ licite possit communicari.

XV. In eo sensu juramentum restrictioni purè mentali superadditum dicitur perjurium, quatenus cuilibet illicito juramento competit nomen perjurii. XVI. Quæ passim adducantur de Christo D., de S. Raphael, de Jacob, de SS. Athanasio, Francisco, Felice, & aliis, non fuerunt restrictiones purè mentales. Immo nunquam Christus D. usus fuit Æquivocatione pressè dicta. XVII. Per Æquivocationem non declinatur mendacium, si non detur causa sufficiens

equivocandi: nec declinatur perjurium, si desit causa, & quidem gravior, superaddendi juramentum. XVIII. In multis casibus licita est Æquivocatio, quin liceat superaddere juramentum. XIX. Quando interrogatus à Judice potest equivocare? XX. Pote. itne reus criminis capitalis negare suum delictum cum Æquivocatione, si juridicè interrogetur? XXI. In quonam sensu verum est, quod ne pro vita quidem tuenda licitum sit mentiri?

I. **E**Xponitur. In utraque thesi usus restrictionis purè mentalis damnatur à Pontifice, ita ut quocumque fine, & qualibet ex causa fiat, illicitè fiat, non secus ac mendacium in quocumque casu illicitum est: Imò declaratur, hanc amphibologiam, seu restrictionem purè mentalem esse revera mendacium, & juramentum illi additum esse perjurium. Utraque propositio à plurimis primi subseclii DD. videbatur doceri apud Dia. p. 2. tr. 15. ref. 25., & p. 3. tract. 6. ref. 30., & apud Sanchez lib. 3. cap. 6. num. 15., & num. 19., & nonnemo ad quinquaginta DD. laudat pro utraque propositione. Verum si attentè mens plerorumque istorum cum eodem Sanch. inspicatur; & si advertatur ad casus, in quibus docent has amphibologias licere, & eorum fundamenta; liquèdò apparebit, eos nolle licitas esse restrictiones purè mentales, quas Pontifex ut mendacia damnat, sed solum restrictiones non purè mentales, aut Æquivocationes, & ad summum locutionem materiale, prout omnes omninò docent, aliqua ex iis viis declinandam esse violationem sigilli Sacramentalis à Confessario, qui à Tyranno interrogatur de peccato Penitentis. Quare inter has amphibologias distinguendum est, ut mentem Pontificis, & veritatem assequamur, & ut scrupulis in casibus passim occurrentibus eatur obviam.

II. Restrictio enim purè mentalis, quæ hic damnatur tamquam locutio mendax, habetur, quoties verba secundum se spectata, seclusis omnibus circumstantiis, significant falsum, seu aliud, quàm loquens habeat in mente, quamvis ut conjuncta cum eo, quod loquens intra se retinet, habeant sensum verum; ut si quis dicat, se vidisse Romam, intelligendo intra se, quod viderit illam in pictura; vel si dicat, Petrum esse mortuum, intelligendo civiliter, seu per assumptionem habitus Religiosi, quando ex circumstantiis apparet locutionem solum esse de morte naturali, de qua loquens interrogatur.

Restrictio verò non purè mentalis, seu restrictio realis, & externa habetur, quoties verba unum de se significatum habent, sed ex circumstantiis, & adjunctis habent aliud significare, ut proinde possint secundum se esse falsa, sed quatenus simul cum circumstantiis consignant, possint esse vera; ut si Judex pro Tribunali dicat, Petrum esse innocentem, quem tamen

privata scientia scit esse reum; circumstantiæ enim illæ significant, Petrum haberi à Judice innocentem juridicè, seu secundum allegata, & probata: Sic Christus D. dicens Jo. 7. *Ego autem non ascendam ad diem festum hunc*, verissimum dixit, quamvis ascenderit; quia ex circumstantiis verba illa denotabant, se non ascensurum publicè ad ostendendam miraculis suam Divinitatem, ut rogabatur.

III. Ad restrictionem istam non purè mentalem reducitur usus duplicis scientiæ, vid. Communicabilis, & Incommunicabilis, quatenus ex circumstantiis apparet, verba sumenda esse spectata tantum scientia loquentis communicabili: Ut quando Confessarius interrogatur, an aliquid sciat de peccato Pœnitentis? & ipse respondet se nihil scire, ex circumstantiis denotatur se nihil scire, quatenus homo est, seu scientia extrasacramentali: Et si rursus à Tyranno interrogatur, an aliquid de tali peccato sciat ut Confessarius, & scientia Sacramentali licitè incommunicabili? poterit juratus asserere, se nihil scire etiam spectata tali scientia, quia ex circumstantiis apparet verba ista proferri à Confessario quatenus homo est, & scientia extrasacramentali, relatè ad quam verè nihil scit, quod spectet ad scientiam Sacramentalem. In hoc sensu comunissimè Sacri Interpretes docent locutum esse Christum D., quando Marci 13. loquens de Judicis adventu dixit: *De die illo, vel hora, nemo scit, neque Angeli in Cælo, neque Filius*. Quamvis enim Christus D. non solum quæ Deus, sed etiam quæ homo, diem Universalis Judicii verè sciret; quia tamen illum nesciebat quæ Legatus à Patre ad nos edocendos mysteria Divina, atque adeò nesciebat scientia communicabili; & ex circumstantiis luculenter apparebat, verba illa de tali scientia fore accipienda, idcirco verè, & absolute dixit, se diem illum nescire.

Sæpè à Doctoribus Restrictio illa non purè mentalis confunditur cum Æquivocatione: quando scilicet re vera verba duplicem sensum habent, alterum secundum se spectata falsum, alterum verum sub t. alibus circumstantiis, sub quibus apparet ea verba sumenda esse. In rigore tamen Æquivocatio habetur, quando verba secundum se habent duplicem sensum, ut cum dicitur, Petrus non est in triclinio, quod potest esse verum, si sit in triclinio, sed ibi non comedat, sumendo ly non est, pro non Comedit: Restrictio tamen non purè mentalis habetur per verba, quæ de se unam tantum significationem habent, sed ratione circumstantiarum habent aliam. Omnes tamen conveniunt, quòd eodem modo sit illicita æquivocatio, ac restrictio non purè mentalis, quando passim adhibentur, & sine rationabili causa; cum sint destructiva humani commercii, si sensum falsum habeant obivium, & sensum verum obscurum. Utraque et-

iam ex rationabili causa licet; quis enim neget posse Confessarium, vel Secretarium Regni ad occultandam veritatem uti aut æquivocatione, aut restrictione non purè mentali? Idemque dicendum, si adultera à marito interrogetur ad necem, an commiserit adulterium, & in similibus casibus, in quibus datur rationabilis causa permittendi alterius deceptionem salva veracitate loquentis: Etenim si possumus ad vitam nostram tuendam permittere mortem proximi, occidendo illum cum moderamine inculpatæ tutelæ, possumus à fortiori ad grave damnum proprium injustum impediendum permittere deceptionem proximi per usum restrictionis non purè mentalis, aut æquivocationis; quamvis nunquam possumus deceptionem proximi velle per mendacium, quippe quod est intrinsecè malum; Sicut nec potest æquivocare qui juridicè interrogatur, quia in tali casu debet prævalere bonum publicum bono privato.

IV. Difficultas itaque solum est de Restrictione purè mentali jam explicita, nùm contineat mendacium, atque adeò sit intrinsecè mala, & in nullo casu licita, unde etiam sit perjurum, qui cum ea restrictione jurat; an verò ex aliqua gravi causa liceat, quin dicatur hic esse mendax, & perjurus? Videtur, quòd non contineat mendacium, & consequenter nec perjurium, & quòd ex rationabili aliqua causa liceat.

Primò; quia in tantum æquivocatio non continet mendacium, & ex rationabili causa licet, in quantum continet aliquem sensum verum; & quamvis ille sit obscurus, ita ut audiens illum non facile percipiat, sed decipiatur, permitti tamen potest ista deceptio ad grave damnum declinandum, aut ad occultandam veritatem, quam non oportet aperire, aut ad alium finem gravem: Sicut Christus D. dixit Jo. 2. *Solvite Templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*, loquens, ut advertit Evangelista, de Templo Corporis sui, quod facile ex circumstantiis percipi poterat, & in hoc obvio vero sensu ea locutio accepta fuit ab Apostolis, qui, ut notat idem Evangelista, post resurrectionem recordati sunt, quòd de eo Templo loquebatur; Judæi tamen, odio erga Dominum obcecati, putarunt ipsum loqui de Templo Hierosolymitano, unde ejecerat nundinantes: atqui pariter restrictio purè mentalis habet sensum verum in mente loquentis, quamvis obscurum relatè ad audientem: ergo pariter restrictio purè mentalis est immunis à mendacio, & consequenter à perjurio, & ex rationabili causa licet.

V. Secundò: Si quis veluti solus loquens elata voce, ut audiat ab aliis, non tamen illos alloquens, proferat propositionem falsam, & submissa voce addat id, ratione cujus propositio est vera, non videtur esse mendax, nec perjurus, si addat juramentum: V. g. si elata

voce dicat, *Juro me vidisse Romam*, & submissa voce, addat *Pictam*, non est mendax, nec perjurus, quamvis Romam solum viderit in pictura: ergo pariter si mente retineatur ly *Picta*.

VI. Tertiò; quia Confessarius interrogatus à Tyranno, num habeat de peccato Pœnitentis notitiam licite incommunicabilem? non potest negare sine restrictione purè mentali: Si enim dicat, se non posse loqui de auditis in Confessione, eo ipso implicite fatetur peccatum, cum Tyrannus advertat, quòd si peccatum non fuisset auditum in Confessione, intrepidè Confessarius negaret.

VII. Quartò; quia passim occurrunt casus, in quibus non est licitum veritatem aperire, aut aperiri non potest sine magno incommodo, unde expediens, & studiosa est veritatis occultatio: ergo debet ad id dari via quædam omnibus obvia, etiam rusticis; via autem æquivocationis, aut restrictionis non purè mentalis non est facile obvia, & subest multis perplexitatibus, & periculis incidendi in mendacium, ne veritas occultanda manifestetur: contra verò recursus ad restrictionem purè mentalem est obvius, nec continet animum mentiendi, seu proferendi verba difformia menti, nec animum invocandi Deum in Testem falsi: ergo est licita, & mendacium non continet; & si juramentum accedat, illud non potest dici perjurium, cum ad perjurium essentialiter spectet Deum adducere ad falsum testificandum.

VIII. Ostenditur falsitas: quia Restrictio purè mentalis, & interna, de qua sermo est in propositione proscripta, est verissimum mendacium; ergo si quis ea utatur ob quemcumque finem, & quomodocumque, est verè mendax; & consequenter, si juramentum superaddat, erit perjurus. Antecedens probatur; quia mendacium nihil aliud est, quam locutio difformis menti loquentis: quoties enim verba neque secundum se, neque sub his circumstantiis externis exprimunt objectum prout est in mente loquentis, tunc locutio est mendax: sed in Restrictione pure mentali totum hoc habetur; quamvis enim verba ut conjuncta cum eo, quod mente retinetur, verum exprimant, illud tamen, quod mente retinetur, impertinenter se habet ad locutionem, seu ad significandum audienti Judicium, quod habet loquens de objecto, quod vult manifestare: ergo non potest Restrictio purè mentalis depurari à locutione mendaci.

IX. Confirmatur: Quamvis Mendacium importet difformitatem verborum cum judicio loquentis, Restrictio verò pure mentalis importet conformitatem verborum cum eo, quod mente retinetur; nihilominus utrumque æque omnino repugnat fini locutionis, & est humani commercii destructivum: ergo utrumque est æque malum intrinsecè. Immo licet non omne

mendacium sit restrictio mentalis, omnis tamen restrictio mentalis est verum mendacium. Et ratio à priori est, quia cum non possint homines internos aliorum conceptus introspicere, natura instituit verba, & signa externa, quæ iis substituerentur ad fovendum commercium; propterea ille solum dicitur verax, qui adhibet signa externa, aut de se, aut sub talibus circumstantiis expressiva conceptus loquentis; ille verò mendax, qui adhibet signa isthæc menti difformia; atqui loquens cum purè mentali, & interna restrictione ponit signa externa menti difformia, spectato significato verborum, esto sint conformia cum eo, quod mente retinetur, & à verbis non significatur: ergo adhibens in locutione restrictionem purè mentalem est verè mendax, & consequenter perjurus, si ita loquatur juratus.

X. Ad primam rationem in contrarium: Est manifesta disparitas inter Amphibologiam, quæ habetur cum Restrictione purè mentali, seu interna, ac Æquivocationem, aut Restrictionem non purè mentalem, seu externam: siquidem in illa nullatenus potest innotescere audienti judicium loquentis de objecto manifestando; secus verò in æquivocatione, ac restrictione externa: Etenim si audiens advertat aut ad duplicem sensum, quem verba habent, aut secundum se, aut sub his circumstantiis, facile potest percipere, aut saltem dubitare, in quonam sensu accipienda sint; unde non frustratur finis locutionis, nec commercium incommodatur: Immo potius fovetur, quando ad occultandam aliquam veritatem, quam non oportet aperire, utimur his mediis, quæ utrumque scopulum devitant, nimirum & violationem sigilli, & mendacium, cum utrumque humano commercio repugnet. Verum quidem est, quòd si passim, & sine rationabili causa Æquivocationibus uteremur, adhibendo verba, quæ habent sensum obviu falsum, & sensum obscurum verum, humanum commercium læderetur; ac proinde sicut non vacat culpa mendacium, ita nec hujusmodi æquivocationes, si desit sufficiens causa eas adhibendi. Potest tamen dari sufficiens causa Æquivocandi, aut utendi Restrictione non purè mentali, aut loquendi cum usu duplicis illius scientiæ communicabilis, & incommunicabilis, esto iis audiens decipiatur, puta quando aliter sigillum Sacramentale, vel naturale custodiri non potest; cum hoc magis conducat ad bonum humani commercii, quam quod audiens per eas æquivocationes non decipiatur: At in nullo prorsus casu licitum est mendacium, & consequenter nec restrictio purè mentalis, quæ mendacium involvit.

XI. Dices: Licite possumus uti æquivocationibus, non ex fine decipiendi, sed ex fine custodiendi sigillum, aut ex alio gravi fine,

fine, sicut Christus D. ex fine gravi usus est verbis illis in speciem ambiguis Jo. 11. *Lazarus amicus noster dormit, sed vado, ut à somno excitem eum*; ad quod Apostoli responderunt: *Si dormit, salvus est*; ubi Evangelista addit. *Dixerat autem Jesus de morte ejus; illi autem putaverunt, quod de dormitione somni diceret*: ergo possumus etiam licite ad eundem finem mendacio uti, aut restrictione pure mentali; siquidem in utroque casu potest haberi non animus decipiendi, sed animus custodiendi v. g. sigillum, permittendo deceptionem audientis, eo quod magis ad humanum commercium conducatur, quod non violetur sigillum, quam quod audiens non decipiat.

Sed contra est, quia quamvis, si hæc duo essent impossibilia, custodire sigillum, & non mentiri, potius esset mentiendum, quia præceptum de sigillo custodiendo est gravius: Ad eum modum quo, licet utrumque prohibeatur & violare sigillum, & per æquivocationes consulto proximum decipere, juxta illud Levit. 19.: *Nec decipiet unusquisque proximum suum*; præstat tamen proximum adhibita æquivocatione decipere, quam sigillum violare: Nihilominus, cum detur via custodiendi in omni casu sigillum, & simul nunquam mentiendi, aut restringendi pure mentaliter, videlicet utendo æquivocationibus &c. quibus audiens ipse potius se decipit, quam decipiatur, idcirco in nullo prorsus casu mendacium, aut restrictio pure mentalis usurpari possunt: Ut enim habet Innoc. III. cap. *super eo de Usur.* *Ne pro vita quidem defendenda nobis licitum est mentiri*: quod etiam dictum fuisse Simoni Maggo à D. Petro refert lib. 3. Recognitionum S. Clemens. Et hinc innotescit, quare homicidium, quod est gravius mendacio, possit aliquando esse licitum, videlicet pro vita defendenda cum moderamine inculpatae tutelæ; mendacium verò nunquam liceat, ne pro vita quidem tuenda. Ratio est, quia non possumus aliquando aliter vitam tueri, quam occidendo injustum invasorem; contra verò possumus vitam tueri citra mendacium, vid. utendo restrictionibus non pure mentalibus, æquivocationibus, & in aliquorum sententia etiam locutione materiali, ut mox explicabimus; unde ne pro vita quidem defendenda licitum est mentiri.

Ad ea, quæ dicuntur de Christo D., negandum mordicus, quod usus fuerit aliquando ulla æquivocatione strictè dicta, quæ scilicet haberet sensum obviū falsum, & obscurum verum, esto aliquando audientes non adverterent ad sensum verum obviū; Cum enim æquivocatio secundum se adversetur Sinceritati, si minus Veritati, ea nullatenus admittenda in Christo D.: Propterea Jo. 2. dicitur, quod

Apostoli post resurrectionem recordati sunt, non verò quod tunc primò noverint, ipsum locutum esse de Templo Corporis sui, quando dixit, *Solvite Templum hoc*, quamvis Judæi odio erga Dominum obcæcati putarent loqui de Templo Hierosolymitano; Et eodem modo ex circumstantiis facile advertere poterant Apostoli, quod de morte Lazari Christus loqueretur, quando dixit, *Lazarus amicus noster dormit, sed vado, ut à somno excitem eum*; si enim de dormitione somni loquebatur, poterat à quocumque alio excitari, esto Apostoli ex Divina permissione putassent, quod de dormitione Christus loqueretur: Idemque dicendum in aliis textibus, in quibus videtur Christus D. usus fuisse æquivocationibus.

XII. Ad secundam: Vox, quæ non potest pervenire ad aures audientis, perinde est, ac si non proferatur; atque adeò tam est mendax, qui solus loquitur animo decipiendi audientes, quos non alloquitur, si mente occultet id, cum quo verba, quæ audiri possunt, habent sensum verum, quam si proferat illud submissa voce: Propterea, sicut est mendax, & perjurus, qui solus elata voce animo decipiendi audientes dicit, *Juro me vidisse Romam*, subintelligendo *Pisam*, ita si submissa voce addat *ly Pisam*.

XIII. Ad tertiam: Confessarius dum urgetur à Tyranno, num habeat notitiam de peccato Pœnitentis? potest juratus negare; quia spectatis circumstantiis, quod hic sit Confessarius; verba ista significant, Nescire se peccatum, quatenus est homo, seu notitia communicabili: eo modo quo Christus D. verè dixit se nescire diem Judicii, videlicet quatenus erat Legatus Patris; unde ista restrictio non est pure mentalis: Sicut Judex dicens pro Tribunali, Petrum esse innocentem, non dicitur uti restrictione pure mentali, si privata notitia sciat ejus delictum; eo quod circumstantiæ externæ determinant voces illas ad significandum, quod Petrus sit innocens juridicè, seu secundum allegata, & probata. Quando autem Tyrannus urget interrogando Confessarium, An sciat peccatum Pœnitentis, qua Confessarius est, & notitia licite incommunicabili, potest ille, ac debet, ut diximus, iterum negare.

Quæstio tamen est solum speculativa inter Theologos, quomodo hæc secunda responsio à restrictione pure mentali depuretur: nam videtur hæc responsio veritatem habere non posse, nisi cum eo, quod mente retinetur, vid. *Nescio ad dicendum, hoc est ita ut teneam, aut possim respondere*. Communiter docent, circumstantiam illam externam Confessarii indicare, quod dum iterum respondetur, *Nescio*, illud ipsum iterum significetur, quod scilicet non detur de illo peccato notitia ulla extrasacramentalis, & humana; quod est dicere, *Nescio illud*
qua

qua homo sum, esto sciam qua Confessarius; quæ restrictio, cum habeatur ratione illius externæ circumstantiæ, appellari solet restrictio externa, & non purè mentalis, quæ non incommodat, sed potius fovet humanum commercium; cum per illam possint citra mendacium tegi arcana, quæ nefas est revelare. Sibi autem imputare debet Tyrannus, quòd ad illam circumstantiam non advertat, ut possit deprehendere verum sensum verborum.

Addo, nonnullos docere cum Sot., Valent. Sanch. l. 3. c. 6. n. 10. Pallav. l. 3. cap. 2., quòd possit Confessarius usurpare hæc verba, *Juro me nescire*, merè materialiter, hoc est perinde ac si diceret Blitri, aut sicut profert hæc verba, qui dicit, Hæc propositio, *Juro me nescire*, constat tribus verbis. Sicut enim in his circumstantiis non datur obligatio usurpandi verba hæc, ut significativa: ita Confessarius ex contractu implicito hominum instituentium verba ad hoc, vel illud significandum videtur non habere obligationem in illis circumstantiis adhibendi ea verba ut significativa, sed posse usurpare perinde ac nulla esset iis hætenus imposita significatio; quia ipsum humanum commercium postulat, ut non detur obligatio utendi verbis ut significativis, quando subest periculum violandi sigillum etiam naturale. Sicut enim promittens v. gr. centum, non obligatur ad dandum, si accadat, quòd iis indigeat ad vitam conservandam, quia per contractum Promissionis non censetur voluisse se obligare pro tali circumstantia; ita loquens non tenetur usurpare verba juxta significationem per contractum implicitum impositam, quando periculum subest violandi sigillum; quia per illum contractum implicitum non censetur homines voluisse se obligare ad utendum in tali casu vocibus ad significandum, seu ut significativis; Obligatio enim illa major custodiendi sigillum prævalet huic minori; unde licita videtur in his, & similibus casibus locutio materialis. Neque hinc fieret, quòd homo juret sine animo jurandi; Nam, ut diximus in expositione propositionis antecedentis, qui materialiter usurpat verba juratoria, re vera non loquitur, unde nec jurat; sicut non dicitur blasphemare sine animo blasphemandi, qui materialiter usurpat verba blasphemæ, ut quando dicitur, Hæc propositio, Non est Deus, constat tribus verbis, vel quando dicitur in Psalmis, *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus*, usurpando has postremas voces merè materialiter. Sicut enim ex ipsa conventionem implicita hominum oritur, quòd voces istæ, Non est Deus, non debeant usurpari semper ut significativa; ita ex ipso implicito pacto hominum videtur oriri, quòd non debeant proferri ut significativa à Confessario hæc verba, *Juro me nescire peccatum Pœnitentis*, in iis circumstantiis, in

quibus non potest aliter custodiri sigillum Sacramentale. Verùm quicquid sit de hac opinione, quæ fortè mendacium non declinat, satis sit illam innuisse: cum per usum duplicis scientiæ possit facillè tam sigillum Sacramentale, quàm naturale facili negotio ab omnibus custodiri.

XIV. Ad ultimam: Rustici, qui ignorant opportunas adhibere æquivocationes, debent advertere, nùm prævaleat bono publico occultatio veritatis, an sincera illius confessio, ne proximus decipiatur: Certè quando veritatis occultatio confert ad tuendam salutem, honorem, res familiares, aut ad quamlibet alium virtutis actum, tunc licita est æquivocatio; major tamen causa requiritur ad superaddendum juramentum locutioni ambiguae; quando tamen non occurrit commoda æquivocatio, aut restrictio externa, si causa sit gravis, rustici possunt usu duplicis scientiæ facillè obvio veritatem occultare, non animo decipiendi, sed solum permittendo deceptionem.

XV. Difficultas videtur esse, quomodo juramentum restrictioni purè mentali superadditum possit dici perjurium? Quamvis enim restrictio ista sit mendacium, nihilominus qui ea utitur dum jurat, non invocat Deum ad testandum falsum, quod à vocibus significatur, sed ad testandum verum, quod mente retinet: ergo hujusmodi juramentum non videtur posse dici perjurium, sed ad summum juramentum quoddam deceptivum, & sacrilegum.

Dicendum tamen esse perjurium; Primò quia quamvis Deus invocetur ad testandum verum illud, quod in mente retinetur; invocatio tamen ista fit etiam ad testandum alteri falsitatem, quam exprimunt verba, atque adeò est perjurium. Deinde quia ex Aug. relato in cap. 1. 2. q. 2., mediante juramento nequiter decipere credentem, perjurium est. Tertiò quia ex Hieron., & Angelico omne Juramentum illicitum vocatur perjurium; sic dicitur pejerare, qui jurat se patraturum homicidium, quia obligatur ad illud non patrandum, atque adeò ad reddendum falsum juramentum; sic est perjurium incautum, & temerarium, eo quod subest periculum falsitatis; est etiam perjurium non implere promissionem juratam ex communi sensu, & usu, ut notat Less. cap. 42. n. 73., quia opere redditur falsum juramentum, olim verè præstitum. Perjurium igitur habetur etiam in casu nostro, quia juramentum deservit ad decipiendum, & ad confirmandum mendacium, esto animus sit invocandi Deum ad testandum verum.

XVI. Ex hætenus dictis sequitur primò, ex iis, quæ de Christo Dom., & aliis Sanctis habemus, non evinci licitum usum restrictionis purè mentalis, ut patet percurrendo singula, quæ passim objiciuntur. Dixit Christus Dom. Jo. 2. *Solvite*

Temp. um hoc &c., & Jo. I. *Non ascendam ad diem festum*, & Marci 13. *De illo die nemo scit, neque Filius*; In his autem omnibus neque interfuit restrictio mentalis, nec æquivocatio strictè dicta, ita scilicet, ut sensus obvius verborum esset falsus, & sensus minus obvius esset verus; quandoquidē ex circumstantiis obvius erat illorū verborum sensus germanus: unde nec propriè in his locutionibus interfuit restrictio externa. Jacob verò dicens Genes. 27. se esse Esau primogenitum Isaac, loquutus est allegoricè (ut notat August. lib. contra Mendacium c. 10.) ac metaphoricè, atque adedò æquivocè; erat enim jure, licet non persona, Esau primogenitus, quia ob pulmentum lentis acquisiverat ius ad primogenituram. Raphael dicens Tobie 5.: *Ego sum Azarias magni Anania filius*, locutus est etiam mysticè, & metaphoricè; quia Azarias significat Adjutorium Dei, & Ananias Nubem, & Nubes ex Ambros. serm. 61. significat Patrem Æternum, unde significavit se esse Adjutorium Dei, & filium adoptivum Patris Æterni. Similiter ratiocinantur Sacri Interpretes de Judith, quæ videtur imposuisse Holopherni, necnon de obstetricibus Ægyptiorum Exod. 1., & similibus; & pariformiter discurrendum de celebri responsione D. Athanasii eludentis satellites Juliani; & Divi Francisci dicentis, homicidam illum, qui a. l. necem quærebatur, Hæc non transisse, denotando saltem locum, ubi ipse erat, esto vidisset illum longius transisse; ea quippe erat causa gravissima, ratione cuius poterat sic æquivocare. Et Sanctus Felix Nolanus interrogatus à Paganis, Ubi nam lateret Felix, quem ad necem deposcebant? per usum duplicis scientiæ dixit, se Felicem ad necem conquistum ignorare; eo quod adverterit Divino consilio, ac celebri illo miraculo ipsum occultatum, ut proinde non debuerit à se manifestari, ut cecinit D. Paulinus Presbyter in celebri poemate in honorem S. Felicis elucubrato, dicens:

*Persentit & ipse faventis
Consilium Christi, ridensque rogantibus inquit;
Nescio Felicem, quem queritis: ilicet illi
Prætereunt ipsum.*

Ubi etiam nonnulli volunt Sanctum Felicem iussisse in æquivoco sui nominis, dicentem ignorare se Felicem, dum in tot angustiis, ac ærumnis versaretur.

XVII. Sequitur secundò, æquivocationem, & restrictionem externam aliquando licere, ita tamen, ut quando habent sensum verum obscurum, requiratur causa aliqua ad iis utendum; & quò major est obscuritas sensus veri, eò gravior causa requiratur. Ratio est, quia, nisi detur causa excusans, non intenditur directè occultatio veritatis celandæ, nec deceptio solum permittitur, quod est licitum, sed ea intenditur directè per ea verba præferentia sen-

sus obvius falsum, quod valde incommodat humano commercio; Unde non declinatur mendacium consistens in falsa vocis significatione cum intentione fallendi. Propterea si æquivocationi illicitæ superaddatur juramentum, non declinatur perjurium, ut advertit Sanch. l. 3. c. 6. num. 18.; perjurium enim habetur, ut diximus ex Hieron., & Angelico, quoties directè illo utimur ad decipiendum; quamvis enim signatè videatur Deus invocari ad testandum verum, exercitè tamen invocatur ad falsum testandum.

XVIII. Sequitur tertio, aliquando licitam esse æquivocationem, necnon restrictionem non purè mentalem, quin sit licitum illi superaddere, juramentum: Sicut enim contra reverentiam Numini debitam est, illud invocare ad testandum verum, quoties non datur necessitas, unde huiusmodi juramentum non vacat culpa saltem veniali; ita contingere potest, quòd detur solum necessitas aliqua sufficiens solum ad æquivocandum, quin sufficiat ad iurandum; in quo casu iurans contra reverentiam Deo debitam iuraret, unde neque id vacaret culpa saltem veniali: Exempli gratia, si quis invitatus ad bibendum daret ansam querelis, nihil auderet vini bonitatem, esto posset fortè æquivocare, dicendo vinum esse bonum, loquendo de bonitate transcendentali, sed non proinde haberet sufficientem causam ad superaddendum juramentum; Sic habens nummos, quos mutuare non potest sine incommodo notabili, si petantur mutui, & ipse respondeat se non habere, videtur respondere ad mentem petentis, cum non præsumatur, quòd velit ille mutuos nummos, qui sine notabili incommodo mutui dari non possunt: At si mutuando illos incommodum non esset notabile, esset tamen extraordinarium, dari potest aliquando solum causa sufficiens ad æquivocandum, dicendo se non habere, itaut ex circumstantiis id intelligatur, se non habere ad mutuandum sine extraordinario incommodo; quin causa ista sit sufficiens ad superaddendum juramentum; quod causam exigit graviolem; Sic etiam si quis interrogatur de aliquo levi defectu proximi occulto, poterit æquivocare, dicendo, illum nescire; quod communiter intelligitur nesciri illum scientia, quæ possit sine causa communicari; at nequit superaddi juramentum, cum ex manifestatione illius levis defectus non sequatur grave damnum; Eodem modo Clericus, dum à Custodibus Gabellarum interrogatur, num habeat v. g., ac velit introducere carnes? poterit absolute dicere, se nihil habere, de quo sibi solvenda sit gabella, & ex sufficienti necessitate superaddere ad id juramentum; cum sensus verus huius locutionis sit obvius: at non videtur admittenda nonnullorum sententia apud Sanch. li. 3. cap. 6., quòd scilicet possit hic dicere determinatè se non habere car-

carnes, intelligendo de carnibus obnoxiiis gabbellæ juxta mentem interrogantis, nisi detur aliqua gravis causa sic æquivocandi, cum sensus verus sit obscurus; & à fortiori non poterit superaddi juramentum, quod requirit causam valde graviolem.

XIX. Sequitur quartò, testem, aut reum non juridicè interrogatos de crimine occulto posse illud negare cum restrictione non pura; ex circumstantiis enim significatur, nesciri delictum, quod debeat tali judicio subijci: Idemque docet Sanch. loc. cit. de teste, qui juridicè quidem interrogatur, sed ob aliquam causam gravem non tenetur ferre testimonium, puta quia notabile damnum incurreret; hinc enim nemo tenetur extracausum hæresis contra Parentes, & sanguine junctos testificari ex l. 4. ff. de Test. Cæterum universim procul dubio peccat graviter, qui juridicè interrogatus æquivocando veritatem occultat; & sacrilegè peccaret mortaliter, si juramentum superadderet, etiamsi sine animo jurandi.

XX. Utrum autem Reus criminis capitalis, si juridicè interrogetur, possit negare delictum cum Juramento, si sit spes evadendi? Negat D. Thom., Nav., & alii plurimi apud Sanch. l. 6. Confil. c. 3. dub. 29. Affirmant tamen etiam plurimi cum Sylv., Henr., Less., Lugo d. 40. de Just. sect. 1. quia leges, & præcepta humana universim non obligant cum discrimine vitæ, aut alterius gravissimi damni; proinde Judex habet quidem jus interrogandi ad pœnam infligendam, sed reus non obligatur ad crimen suum manifestandum sub reatu culpæ; Propterea juxta hanc sententiam, si reus juratus illud neget, censetur negare cum restrictione non pura, vid. negando id esse verum, ita ut teneatur declarare, donec est spes evadendi: Similiter qui graviter læsit proximi famam, manifestando delictum occultum, si sit spes, ut retractatio profit, tenetur, ut docet Sanch. num. 28., illud retractare, dicendo, aut se fuisse deceptum, aut se esse mentitum; in quo casu habetur restrictio non purè mentalis; quia circumstantia delicti gravis denotat, negari illud delictum commissum fuisse, ita ut revelari potuerit.

XXI. Sequitur demum, in quonam sensu verum sit id, quod diximus n. 11. ex Innoc. III. dictum etiam Simoni Mago à D. Petro, quòd scilicet ne pro vita quidem defendenda licitum sit mentiri, atque adeo nec uti restrictione interna, seu purè mentali: Non enim est sensus, quòd ad vitam propriam, aut proximi tuendam, necnon ad vitandum aliud grave incommodum, non liceat alterius deceptionem permittere, adhibendo congruam æquivocationem, aut restrictionem externam, seu non purè mentalem, aut usum

duplicis scientiæ, aut etiam in nonnullorum sententia locutionem materiale: cum enim pro vita defendenda licitum sit injustum invasorem occidere cum moderamine inculpatae tutelæ, à fortiori licitum erit illum decipere, seu potius permittere ejus deceptionem citra mendacium, aut restrictionem purè mentalem. Quare sensus est, quòd cum mendacium sit intrinsecè malum, non secus ac homicidium; sicut pro vita tuenda non est licitum homicidium pressè dictum: v. g. Si Tyrannus mihi mortem minitetur, nisi occidam Cajum, non possum occidere Cajum ad mortem declinandam, quia talis occisio esset rigorosè homicidium: ita pro vita defendenda neque erit licitum mendacium, aut restrictio purè mentalis: ex. g. Si Tyrannus mihi mortem comminetur, nisi dicam Cajo aliquod mendacium, non potero mendacium hoc, utut levissimum, aut jocosum, proferre ad mortem declinandam, eo quòd mendacium hoc sit intrinsecè malum, quin possit ab hac circumstantia mortis declinandæ cohonestari; Et in hoc etiam sensu neque est licita ad mortem declinandam restrictio purè mentalis. Poterit quidem acceptio rei alienæ cohonestari à circumstantia mortis declinandæ; e. g. Si non possum declinare mortem, quam hostis intentat, nisi accipiendo equum à Cajo ad fugiendum, acceptio ista cohonestatur ab hac circumstantia, nec habet rationem furti pressè dicti, cum non sit Acceptio rei alienæ invito rationabiliter Domino; At non poterit ex hac circumstantia mortis declinandæ cohonestari nec occisio Caji, qui non sit injustus invasor, nec locutio difformis menti; atque adeo etiam in tali casu locutio ista difformis menti est mendacium strictè dictum, ac similiter restrictio purè mentalis.

PROPOSITIO XXVIII.

Qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel Officium publicum promotus est, poterit cum Restrictione mentali præstare Juramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

S Y N O P S I S.

I. Non proscribitur in hac thesi opinio de crimine occulto non fatendo, quando Judex non interrogat juridicè. II. Nec quando Judex interrogat juridicè reum capitalis criminis, si huic affulgeat spes evadendi. III. Neque proscribitur sola restrictio purè mentalis, seu interna pro casu thesis; sed etiam Restrictio non purè mentalis, seu externa, & Æquivocatio. IV. Immeritò carpitur Lessus tanquam Auctor hujus thesis profligata.

V. In eo videtur ea niti, quia nemo tenetur suum delictum pandere, quoties nulla infamia, aut semiplena probatio præcessit. VI. Non semper jus ad interrogandum, quod residet in Judice, habet sibi correlativum debitum respondendi.

VII. Verùm in casu thesis tenetur Candidatus vel retrahere se ab eo Magistratu volendo, aut pandere crimen occultum. VIII. Sicut quando promovendi ad Ordines Sacros interrogantur de natalibus, de censuris, de irregularitate &c. tenentur vel retrahere se à petendis Ordinibus, vel crimina occulta detegere. IX. Quoties interrogatio non fit à Judice ad puniendum delictum, sed ad præcavendum damnum Reip., semper candidè respondendum. X. Sicut etiam quando delictum est notorium, & Judex interrogat de Auctore criminis, citra æquivocationem respondendum, quamvis non præcesserit semiprobatio. XI. Poteritne Candidatus æquivocare, si commendatio non fuit efficax; aut munus oblatum nullatenus influxit ad Magistratum obtinendum?

XII. Præceptum humanum nihil habet inhumani in casu nostro. XIII. Et interrogatio est juridica, quamvis non præcesserit semiprobatio. XIV. Candidatus poterit suum honorem, ad quem habet jus, servare, retrahendo se ab acceptatione illius Magistratus.

XV. Hinc pejerant Scholares, qui ad obtinendas Matriculas jurant se studuisse, cum non studuerint. XVI. Alia ad praxim spectantia deducuntur. XVII. Utrum qui pejeravit in casu thesis, teneatur statim Magistratu se abdicare, ac damna compensare?

I. **E**Xponitur. Censet Filguera apud Cardenas, in hac thesi damnari opinionem asserentem non dari obligationem fatendi crimen occultum Judici interroganti: Lumbier verò putat solum in ea damnari in hoc casu particulari restrictionem illam mentalem, quam universim Pontifex in duabus thesibus antecedentibus proscripserat. Equidem censeo neutrum in hac thesi damnari; Non primum, quia sententia asserens, quòd non teneatur Reus, aut Testis manifestare coram Judice crimen occultum, quando non præcessit semiplena probatio, est omnino diversa ab ista, de qua loquitur thesis; illa enim idcirco vult non dari obligationem fatendi crimen occultum, quia

Judex non interrogat juridicè, si non præcedat semiplena probatio; in casu autem hujus thesis supponitur, quòd Judex procedat juridicè, etiam si non præcedat semiplena probatio, eo quòd non inquiratur de delicto in ordine ad punitionem, sed solum ne Magistratus, & officia publica conferantur indignis, qui mediante commendatione, aut munere promoventur; unde ex falsitate hujus thesis nullatenus descendit falsitas illius communis sententiæ, quòd non teneatur testis, aut reus fateri crimen occultum coram Judice non interrogante juridicè.

II. Neque in hac thesi damnatur illa alia probabilis sententia, quòd reus non teneatur fateri crimen capitale, etiam si Judex interroget juridicè, si sit spes evadendi. Nam idcirco in causa capitali id permittitur à plurimis DD. apud Dia. p. 2. tr. 15. ref. 27. & Lugo disp. 40. de Justitia sect. 1., quia præceptum humanum non videtur obligare cum periculo mortis, nisi quando magnitudo negotii aliud exigat: At in casu hujus thesis non agitur de morte, aut gravissima pœna declinanda, sed solum de non obtinendo Magistratu: ergo quamvis hæc thesis meritò damnetur, non proinde infertur, in hac etiam damnari implicite sententiam illam valde probabilem; est D. Th., & alii communius sentiant oppositum.

III. Neque subscribo opinioni Lumbierii, & ipsius Cardenas nu. 89., quòd scilicet in hac thesi solum proscribatur Restrictio mentalis, de qua in duabus propositionibus antecedentibus; cum enim ex earum damnatione constet, eas Restrictiones juratas non vacare mendacio, ac perjurio: frustra id ipsum iterum in hac alia thesi statueretur. Quare censeo, in hac thesi damnari, licitam esse Restrictionem etiam non purè mentalem, atque adeò etiam Æquivocationem, quoties de mandato Regis, aut ex aliquo speciali statuto juramentum illud exigatur à promotò ad Magistratum; ut proinde promotus teneatur candidè fateri suum crimen occultum, nisi velit renunciare Magistratui obtento, & interrogationem illam, ac juramentum declinare. Quamvis enim Æquivocatio, ac Restrictio non purè mentalis licita sit, quando Judex reum, aut testem de crimine occulto interrogat, si non præcesserit infamia, vel semiplena probatio, aut indicia sufficientia; eo quòd tunc non interroget juridicè, hoc est secundum ordinem juris, unde non interrogat tunc tamquam Judex, aut Superior, sed tamquam persona privata, cui nemo tenetur pandere crimen occultum: Et quamvis etiam probabile sit, licere æquivocationem in Judicio, quando Judex juridicè, ac post semiplenam probationem reum interrogat, si crimen sit capitale, & detur spes evadendi mortem, aut aliam pœnam gravissimam; cum non censeatur præceptum hu-

humanum in eo casu obligare cum vitæ discrimine: Nihilominus quotiescumque de mandato Regis exigitur iuramentum à Promoto ad Magistratum, quòd illum non obtinuerit ob commendationes, aut munera, tunc etiam si nulla infamia, aut semiprobatio præcesserit, interrogatio est juridica, & ordinata non ad puniendum delictum, sed ad avertendum à Rep. damnum, quòd sequeretur, si hac via Magistratus indignis conferrentur; & idcirco illicita prorsus est responsio æquivoca, & iuramentum additum esset perjurium, ut fert communissima DD. sententia, adeò ut ignoretur quisnam fuerit hujus thesisi proscriptæ Auctor.

IV. Putavit nonnemo, thesim hanc doceri à Lessio lib. 2. cap. 42. nu. 48., ubi docet, quòd si electio ad Prælaturam v.g. jam sit facta mediante munere, possis coram Judice negare delictum cum Restrictione mentali, intelligendo quòd non fecisti publicè, vel eo modo, ut sit probabile in iudicio; quia non teneris fateri crimen occultum, ubi non habetur infamia, aut probatio semiplena, aut indicia æquipollentia, ut communiter DD. tradunt. Verùm Lessius non loquitur in casu hujus thesisi, quando scilicet Judex juridicè interrogat ad impediendam Officii publici collationem; cum ad juridicè interrogandum in casu thesisi non requiratur semiplena probatio delicti. Solum itaque loquitur, quando ad juridicè interrogandum requiritur semiprobatio, eo quòd fiat ad delictum puniendum, ut constat ex iis, quæ docet cap. 31. nu. 9., ubi apertè dicit, quòd si interrogatio Judicis non tendit ad punitionem delicti, (ut in casu hujus thesisi) teneatur subditus fateri veritatem, etiam de occultis, etsi nulla præcesserit infamia, aut semiprobatio, aut indicia; vel saltem abstinere ab eo, in quo est peccati periculum, ut cum promovendus ad Ordines rogatur de natalibus, de censuris, de irregularitate, aut cum inituri Matrimonium rogantur de impedimentis. Non est itaque carpendus Lessius, sed aptè interpretandus. Nam quòd Less. ibi docet, docetur etiam à Soto, Ledesma, Suar. l. 5. de. Leg. cap. 9. n. 50., & aliis plurimis apud Sanch. l. 2. Conf. c. 1. dub. 52., posse scilicet negari delictum coram Judice, si ad juridicè interrogandum requiratur semiprobatio, eaque desit: Thesis verò præsens docet, posse universim negari delictum occultum, atque adeò etiam si non prærequiratur semiprobatio ad juridicè interrogandum, aut licet ea præcesserit, quando requiritur, quòd Lessius non somniavit. Hæc ad vindicandum tantum virum ab ea calumnia.

V. Verùm cujusmodi ea thesis sit, videtur in eo niti, Primò, quia universim præceptum humanum non obligat cum gravi onere: est autem onus gravissimum delictum proprium occultum pandere, quoties nulla infamia, aut

probatio, aut indicia præcesserunt: ergo poterit cum æquivocatione negare delictum, qui subornatione interposita promotus fuit ad Magistratum, quando de mandato Regis, aut ex statuto speciali iuramentum exigitur.

Secundò: Potest reus universim cum iuramento negare delictum occultum, si à Judice de illo non interrogetur juridicè, ut tradunt communiter DD. apud Less. l. c., & Sanch. l. 3. c. 6. num. 25.; nec censetur juridicè interrogare, nisi præcedat infamia, semiprobatio, aut indicia: ergo etiam in casu thesisi poterit delictum negari, quoties ista non præcesserunt.

VI. Tertiò à priori: quia, ut plurimi DD. docent, quamvis aliquis gravissimum crimen commiserit, non idcirco amittit jus proprii honoris, quousque crimen est occultum; sicut latro non amittit jus ad propriam vitam defendendam: ergo quamvis juridicè interrogetur reus in casu nostro, non proinde non poterit cum æquivocatione negare delictum, etiam cum iuramento.

Neque dicas, quòd si Judex habet jus interrogandi, consequenter Reus habet debitum respondendi ad mentem interrogantis. Nam sæpè ex varia opinionum probabilitate datur jus in uno absq; reatu, seu obligatione in altero: sic qui justè ad triremes damnatus est, aut ad servitutem, probabile est, quòd possit licitè fugere, ut Less., Lugo, Sanch., & alii docent apud Dia. p. 7. tra. 7. res. 12. quia præceptum non fugiendi videtur durum, & superans conditionem humanam; hujusmodi si autem videtur esse etiam præceptum de pandendo proprio delicto occulto: ergo quamvis Judex legitimè interroget, adhuc poterit delictum negari, etiam cum iuramento, in casu thesisi.

VII. Ostenditur falsitas. Quoties de mandato Regis, aut ex speciali statuto ab eo, qui vult ad aliquod officium publicum promoveri, iuramentum exigitur, quòd non obtinuerit illud media subornatione, aut commendatione, tunc Rex, aut Lex non intendit, quòd Candidatus revelet proprium crimen patratum in hoc, quòd per commendationes, aut munera promotionem procurarit; sed solum intendit, quòd Candidatus retrahat se ab eo munere, ne hac via Magistratus cum detrimento Reip. conferantur indignis, ac proinde non cogit ad manifestandum crimen, nisi in hypothesi, quòd nolit Magistratum sic obtentum renunciare: ergo in tali casu præceptum non est durum, sed rationabile, & valde expediens ad publicum bonum, atque adeò tenetur subditus obedire; ut proinde quamvis nulla præcesserit infamia, aut semiprobatio de delicto, debeat candidè illud detegere, ut repellatur, si nolit ipse se retrahere. Propterea si juratus illud negat sub quacumque æquivocatione, peccat graviter, & juxta explicata in propositionibus antecedenti-

bus est etiam perjurus; non secus, ac peccat graviter, & est perjurus Reus juridicè interrogatus de delicto, quod inquiritur ad vindictam; quando præcessit semiplena probatio, si cum æquivocatione, & juramento negetur: Æquivocatio enim non liberat à perjurio, nisi fiat ex justa causa æquivocandi.

VIII. Confirmatur: quia quando Superior promovendos ad Ordines Sacros interrogat de Natalibus, de Censuris, de Irregularitate, & quando volentes contrahere Matrimonium interrogat de impedimentis, quamvis nulla præcesserit infamia, aut semiprobatio de ullo delicto, adhuc tamen datur obligatio respondendi citra æquivocationem, adeoque manifestandi delictum occultum, ut docent communiter cum Less. l. 2. c. 31. n. 9., nisi tamen velint abstinere à petendis Ordinibus Sacris, aut Matrimonio: ergo idem dicendum in casu nostro.

IX. Ratio à priori est quia dupliciter potest Judex, vel Superior de aliquo crimine interrogare: Primò ad illud puniendum; secundò ad impediendum commune damnum, aut alia crimina, quæ aliter sequerentur; ut quando fit interrogatio de crimine impellente susceptionem Ordinis Sacri, vel Matrimonium, & in casu hujus thesisi, dum interrogatio fit de subornatione, aut favore prævio ad promotionem. Si interrogatio fiat ad puniendum delictum, procul dubio requiritur semiprobatio, aut indicia, ut juridicè Superior interroget, & Subditus teneatur obedire, ut docent communiter apud Suar. l. c., cum id postulet æquitas juris: At quando interrogatio fit de delicto in ordine ad præcavendum damnum publicum, aut alia peccata, tunc non debet semiprobatio præire, quia bonum publicum prævalere debet privato; bono autem publico consonum est, quòd Subditus ad alterutrum compellatur, vel ad manifestandum delictum omninò occultum, vel ad retrahendum se ab eo munere, ad quod cum Reip. detrimento vult promoveri: ergo non datur locus æquivocationi, sed debet Subditus candidè respondere ad mentem interrogantis, & delictum suum pandere, si vult persistere in proposito obtinendi Magistratum.

X. Addo, communiter DD. docere apud Dia. p. 2. tr. 15. ref. 63., quòd si delictum sit notorium, quamvis nulla præeat semiprobatio, aut indicia de Auctore talis delicti, adhuc possit Judex juridicè, seu secundum ordinem juris interrogare aliquem de Auctore criminis, ita ut ille teneatur citra æquivocationem respondere: Et ratio est, quia hoc postulat bonum publicum; aliter enim hujusmodi crimina notoria remanerent impunita. Quare, si quòdo interrogatio fit de delicto notorio in ordine ad punitionem, adhuc debet reus manifestari, quamvis nulla præverit de illo infama-

tio, aut semiplena probatio; à fortiori hoc dicendum in casu nostro, quando interrogatio non fit de delicto in ordine ad vindictam, sed in bonum Reip., & ab vitandas culpas, quæ facile patrantur ad obtinentibus Magistratum per munera, aut commendationes.

XI. Notandum tamen id, quod expressè habetur in proscripta thesi, videlicet ad intentionem exigentis juramentum candidè respondendum esse. Hinc si præcessit commendatio, quæ tamen non fuit efficax, eo quòd nullatenus illa ad promotionem influxerit, vel si minus fuit quidem oblatum, sed nullatenus profuit, docent nonnulli, quòd possit Candidatus cum æquivocatione negare, quòd commendatio, aut munus præcesserint, intelligendo, quòd non præcesserint, ita ut propter illa Magistratus sit obtentus; sic enim ad mentem exigentis juramentum respondetur, & delictum non manifestatur: id tamen non facile admittendum, quia passim periculum subest, quòd commendatio, aut munus ad promotionem induxerint: & cum hujusmodi etiam periculum velit Superior vitare, non respondetur ad mentem interrogantis, quando negatur, quòd ea præcesserint. Præterquamquod facile innotescere potest, quòd commendatio, aut munera præcesserint, unde scandalum, & infamia orientur. Quando tamen dubium est, an commendatio, aut munera ad electionem influxerint, tunc procul dubio non poterit adhiberi æquivocatio, quia stat in possessione præceptum, ut docent communiter contra nonnullos apud Sanch. lib. 1. cap. 10. num. 44.

XII. Ad primam rationem in contrarium: Constat ex hætenus dictis, præceptum humanum nihil habet inhumani, si propter bonum publicum obliget aliquem vel ad proprium delictum aperiendum, ut removeatur à Superiore à male administrando Magistratum, vel ad nuncium remittendum Magistratui obtento. Arduum censetur præceptum detegendi proprium crimen in ordine ad vindictam; & idcirco in hoc tantum casu æquitas humana postulat, ne reus de illo interrogetur ante sufficientia indicia; ut proinde, si ea desint, non teneatur reus obedire, unde possit æquivocando etiam cum juramento, interrogationem eludere; secus in casu nostro.

XIII. Ad secundam: Diximus juridicam esse in casu nostro interrogationem, quamvis infamia, semiprobatio, & indicia non antecesserint. Si tamen aliquando accideret, quòd interrogatio fieret in ordine ad delictum puniendum, nisi ea antecederent, interrogatio non erit juridica; unde nec datur obligatio non æquivocandi.

XIV. Ad tertiam, concesso antecedente, negatur consequentia; Candidatus reus habet jus conservandi propriam famam, quousque crimen est occultum, & idcirco non habet ab-

solutè obligationem illud detegendi; sed ea obligatio solum datur, si nolit renunciare Magistratum obtentum: hoc enim expedit ad bonum publicum, quòd privatus alterutrum incommodum subeat, vel renunciandi Magistratum, vel detegendi proprium crimen occultum.

XV. Ex dictis sequitur primò, pejerare Scholares illos, qui ad obtinendas matriculas ad Lauream Doctorem prærequisitas, dum de mandato Regis, aut ex speciali statuto interrogantur, an præmiserint tempore debito studium prærequisitum, cum juramento affirmant, æquivocando, aut jurando sine animo jurandi; Constat enim ex dictis, æquivocationem in tali casu non licere, ac proinde juramentum, etiam si fiat absque animo jurandi, esse perjurium prout explicavimus in thesi superiore. Neque dicas, quòd Ministri Regii conscii sæpè sint harum fraudum, nec illas morentur; unde videtur juramentum exigi potius ex quadam antiqua formula, quam animo impediendi susceptionem matricularum iis, qui debito studio non vacarunt; atque adeò possunt cum æquivocatione respondere. Nam quamvis aliquando Minister conniveat, non proinde fit, quòd juramentum de mandato Regis exigatur merè ad pompam; ut notat Suar. l. 5. de Leg. c. 9., ubi disputat de restitutione facienda ab iis, qui alios hac via præcurrunt.

XVI. Sequitur secundo, ex Suar. l. cit., Soto, & aliis, advertendum esse, num Juramentum exigatur à Superiore, vel Judice ad deprehendendum crimen occultum, & illud vindicandum, an ad vitanda alia crimina, & damnum Reip.? In primo enim casu potest reus amphibologicè respondere, ac jurare, ne crimen occultum manifestet, si non præcessit infamia, aut semiprobatio; secus verò in secundo; siquidem in secundo casu, etiam nulla præcedente infamia, aut probatione, juridicè interrogatur, non tamen in primo.

Sequitur tertio, posse candidatum negare cum æquivocatione crimen occultum, si proponat statim renunciare Magistratum, & desistere ab illo. Ità Vasq. disp. 168. nu. 47., Salas, Sanch. lib. 3. de Matrim. disp. 14. Ratio est, quia tunc respondet ad intentionem exigentis juramentum, qui non intendit aut infamiam Candidati, aut punitionem delicti, sed solum ne conferantur officia publica indignis mediante commendatione, aut munere. Quòd si proposuit statim Magistratum renunciare, & deinde non renunciet, quamvis non fuerit perjurus tunc, quando negavit delictum, est tamen deinde perjurus, quatenus non ponit id, ad quod ex eo juramento obligatur.

Sequitur demum, nec posse pœnitentem æquivocare, dum à Confessario interrogatur de consuetudine peccati, de quantitate furti,

Pars II.

aut de aliis circumstantiis aggravantibus peccatorum, quoties ea notitia deservit ad ritè exercendum munus Judicis, ac Medici. Ratio est, quia Confessarius tanquam Medicus simul, & Judex in foro Sacramentali legitime interrogat in ordine ad vitanda nova delicta; propterea tenetur candidè pœnitens respondere, esto non teneatur ea subicere clavibus, si de iis non interrogetur.

XVII. Dubitatur, an promotus ad Magistratum, seu Prælaturam, qui interrogatus juridicè, num mediante commendatione, vel munere illam obtinuerit, veritatem pejerando occultavit, teneatur statim Prælaturam renunciare, & damna compensare alteri, qui sua causa non est electus? Certum est, quòd si collatio Magistratus, vel Prælaturæ ex speciali statuto sit ipso jure irrita, quoties per commendationes, aut munera paratur aditus ad illa, sive hic pejeraverit, sive non, semper teneatur ea renunciare, cum invalidè fuerit promotus, ut habet Suar. l. 5. de Leg. cap. 9. num. 13. debetque pariter damna compensare ei, qui fuisset eligendus, cum fuerit illi injurius. Quòd si collatio illa non sit invalida ipso jure, sed invalidanda per sententiam Judicis post delictum deprehensum, qui negavit delictum, peccavit quidem, sed non tenetur ante sententiam Judicis renunciare: Putatque Suar. contra Soto, & Ledesnam probabilius esse, quòd non teneatur damna alteri compensare; cum non peccaverit contra Justitiam commutativam respectu eligendi, sed contra obedientiam respectu Judicis, vel contra Justitiam legalem respectu Reipub., vel contra juramentum, & Religionem. Quod Suarius confirmat ex Navar., & aliis doctis, Reum, qui negando iniquè veritatem declinat condemnationem pœnæ alias ferendæ non teneri illam restituere.

PROPOSITIO XXIX.

Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.

S Y N O P S I S.

I. Simulatio formalis in administratione Sacramentorum semper est illicita. II. Simulatio verò materialis videtur ob metum mortis licere. III. Sic videtur dari posse aliquando Hostiam non Consecratam pro consecrata peccatori occulto, aut moribundo, ad vitandam eorum infamiam. IV. Sicut passim Confessarii fingunt absolvere pœnitentes indispositos. V. Ac Matrimonium sæpè simulatur ob metum. VI. Videtur non irrogari injuria Sacramento, quippe quòd nunc non habetur.

VII. Sed dicendum, reverentiam Sacramentis debitam postulare, ut sincerè administrantur, quin metus ullus simulationem cohonestet. VIII. Gravius peccat, qui fictè Sacramentum administrat, quàm qui sacrilegè. IX. Illudit Christo D., qui fingit se meritorum Christi dispensatorem.

X. Nunquam licet præbere Hostiam non Consecratam pro Consecrata peccatori occulto, aut moribundo. XI. Confessarii non simulant Absolutionem, sed solùm occultant defectum Absolutionis erga indispositos. XII. Dum simulatur contractus Matrimonialis, non ponitur materia Sacramenti Matrimonii, & ideo Sacramentum non simulatur. XIII. Etiam si non habeatur tunc Sacramentum, quando simulatur, adhuc illi irreverentia irrogatur per hoc, quòd ponantur ejus partes essentielles, & impediatur, ne sit.

XIV. Hinc hujus thesisi condemnatio non est restringenda ad solam simulationem formalem. XV. Nec est intelligenda de aliquo tantum metu urgente, sed de quocumque, etiam mortis; juxta Regulam advertendam ad dignoscendum, quandoam thesisi proscripta indefinita sumenda sit in sensu particulari, quando verò in sensu universali? XVI. Unde Sacerdos ab hæretico metu mortis coactus ad consecrandum totum panem, qui est in foro, nequit consecrationem simulare.

I. **E**Xponitur. Simulatio alia est formalis, quæ fit cum voluntate directâ decipiendi; alia materialis, quæ fit ob justam causam permittendo aliorum deceptionem, eo pacto quo per æquivocationem non intenditur directè, sed ob juxtam causam permittitur aliorum deceptio. Quòd simulatio formalis tam in administratione Sacramentorum, quàm in quocumque alio casu sit illicita, non dubitatur; quippè quæ ex D. Th. 2. 2. q. 11. art. 1. depurari non potest à mendacio: Parum enim refert, ut notat Angelicus, quod mendacium fiat verbo, aut nutibus, aut alio signo exteriori, dummodo fiat animo fallendi. Quare cum mendacium sit in quovis casu illicitum, adeo ut dicat Innoc. III. Cap. Super eo de Uiribus, Ne pro vita quidem defendenda licitum est mentiri; Quod pariter dixit D. Petrus Simoni Mago, ut refert D. Clemens l. 3. Recognitionum; hinc evidens est, urgentem metum non esse causam sufficientem simulandi formaliter Sacramentorum administrationem, hoc est directè intendendo aliorum deceptionem; Nec est reperire, qui in hoc dissenserit.

II. De simulatione itaque materiali fuit dissensio apud Auctores. Nonnulli enim cum Jo. Sanch. disp. 35., & aliis apud Dian. p. 3. tr. 6. ref. 83., & p. 4. tr. 4. ref. 47. ratione metus gravis licitam esse putarunt simulationem materiale in Sacramentorum administratione: Unde infert Sancius l. c. Primò, quòd si hæreticus minaretur mortem Sacerdoti, si non consecra-

ret totum panem in foro extantem, possit hic ad mortem evadendam simulare consecrationem, proferendo verba Consecratoria sine intentione consecrandi. Secundò, Confessarium posse verba absolutoria fictè proferre supra indispositum, si non posset aliter malum comminatum declinare. Tertiò, posse eadem verba fictè proferre ob solatium scrupulosi anxie peccantis absolutionem, etiam si videretur indispositus. Similiter alii docent licere Sacerdoti Hostiam non consecratam pro consecrata præbere in casu urgente, puta si peccator sit indispositus, & teneatur communicare, vel ad vitandum scandalum, vel ne occidatur mulier à marito, si hic non videat illam communicare: Quæ tamen omnia audaciam, & temeritatem redolere dixit Palaus trat. 2. disp. 1. p. 13. apud eundem Dian. Adversus hanc sententiam loquitur in thesi hac profligata Pontifex, definiendo, metum ipsum mortis non esse justam causam simulandi Sacramentorum administrationem.

III. Rationes pro hac thesi videntur esse Primò, quia graves, & non pauci DD. apud eundem Dian. cum Bonac., Alberto, Vilalobos, & aliis docent, peccatori occulto, qui ad vitandam infamiam communicat, posse ministrari Hostiam non consecratam pro ea consecrata, dummodo vitetur idololatria materialis: Quod putant fieri posse, si ostendatur populo Hostia consecrata, quæ adoretur, & à tergo illius sit Hostia non consecrata, quæ deinde detur peccatori, ipso id sciente, ne illam adoret.

Confirmatur: quia multi docent cum Altissiodorensi apud Suar. t. 3. in 3. p. disp. 67. sect. 4., quòd si desit Hostia consecrata, possit moribundo dari Hostia non consecrata in Sacrum Viaticum ad vitandum scandalum.

IV. Secundò; quia passim Confessarii indispositum fingunt absolvere ad custodiendum sigillum Sacramentale, & ad illum non infamandum.

V. Tertiò; quia sæpè matrimonium ob urgentem causam simulatur licitè, ut communiter docent apud Thomam Sanch. l. 1. disp. 11. cum Nav., Sylv., Angel., Lopez: v. g. ad vitandum scandalum, vel ad declinandam mortem sibi comminatum, poterit quis cum æquivocatione dicere, se in matrimonium consentire, intelligendo, si ad id teneatur.

VI. Denique: In tantum non liceret ob urgentem causam talis simulatio, quia irrogaretur injuria Sacramento: atqui nulla injuria Sacramento irrogatur; quia, ut dicit Verricelli tr. 5. qn. 10., re vera Sacramentum ibi non est, si ejus administratio simuletur: ergo licita est ob metum gravem ista simulatio: Sicut licet ob aliam gravem causam matrimonium simulare; quia quando matrimonium simulatur,

tunc non datur Sacramentum, cum desit ejus materia, quæ est legitimus contractus.

VII. Ostenditur tamen falsitas: quia quamvis regulariter simulatio materialis tam verbis, quam aliis signis exterioribus, ob justam causam liceat, & possit etiam esse honesta; cum etiam de Christo Dom. dicatur Luc. 24. *Et ipse se finxit longius ire*; Nihilominus quoties simulatio aliqua externa est aliquatenus Deo injuriosa, tunc nullatenus licet, ne ad mortem quidem declinandam; Sic nullam ob causam licet exterius adolere thus Idolo, etiam sine animo adolendi; quia hæc ipsa simulatio est graviter Deo injuriosa: & si Catholicus à Potestate publica interrogetur de sua fide, illud ipsum tacere, ac dissimulare est peccaminosum, ut constat ex propositione 18. Innoc. XI. quia hoc ipsum est graviter Fidei injuriosum: atqui in casu nostro simulare administrationem Sacramentorum est pariter Sacramentis injuriosum: ergo ne ad mortem quidem vitandam ista simulatio materialis est licita. Minor patet; quia reverentia debita Sacramentis postulat non solum, quod sanctè tractentur, sed etiam quod administrentur sincerè; ut proinde, sicut peccat graviter, qui pejerat sine animo jurandi, eò quod non sincere invocet Sacrosanctum Dei Nomen; ita qui fictè Sacramenta administrat, quin metus mortis sit causa sufficiens ad has simulationes permittendas, sicut nec ad fictè pejerandum, aut ad fictè blasphemandum, vel adolendum Idolo thura.

VIII. Confirmatur: Gravius peccatum est simulare administrationem Sacramenti, quam sacrilegè illud administrare: atqui administrari sacrilegè non potest ob quemcumque metum gravem: ergo neque fictè. Major constat ex Cap. De homine de Celebr. Miss. ubi Innoc. III. loquens de Presbytero, qui conscius peccati mortalis, ne sacrilegè celebraret, fictè celebravit, dicit: *Licet is, qui profui criminis conscientia reputat se indignum, peccet graviter, si se ingerit irreverenter ad illud; gravius tamen videtur offendere, qui sic fraudulenter illud præsumpserit simulare; cum ille insolius misericordis Dei manus incidat; iste verò non solum Deo (cui non veretur illudere) sed Populo, quem decipit se astringat*; Constat igitur, gravius committi sacrilegium fictè Sacramentum administrando, quam administrando illud in mortali; quia Deo illudit, & homines decipit, qui fraudulenter præsumit Sacramentum simulare.

IX. Confirmatur secundò: quia simulans Sacramenti administrationem fingit se meritorem Christi dispensatorem: sed fingere hanc dispensationem est Christo illudere, quod nullatenus licet, ne ad mortem quidem declinandam: ergo urgens metus gravis non est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.

X. Ad primam rationem in contrarium: Doctores, qui admittunt posse administrari peccatori occulto Hostiam non Consecratam pro Consecrata, dummodo vitetur idololatria materialis, non admittunt, hanc simulationem esse licitam ob ullum urgentem metum, sed ne aut violetur à Confessario sigillum Sacramentale, si negetur publicè Communio illi, qui ex notitia in confessione habita cognoscitur esse indispositus, aut projiciatur margarita ante porcos communicando indignum. Verum neque hæc est causa sufficiens hujus simulationis, tum quia gravius esset peccatum Sacerdotis simulantis administrationem Eucharistiæ, quam peccatum peccatoris indignè illam sumentis, ut ostendimus auctoritate Innoc. III.; tum etiam quia periculum Idololatriæ materialis, ut notat Cajet. 3. p. q. 80. c. 6., evitari non potest: quamvis enim à tergo ponatur Hostia non consecrata, à populo tamen adorantur omnes illæ Hostiæ, quæ à Sacerdote ministrantur, atque adeo etiam illi Hostiæ non Consecratæ exhibetur cultus materialiter idololatricus; quod licet fiat sine peccato populi invincibiliter putantis illam esse Consecratam; non fit tamen sine gravissima culpa Sacerdotis præbentis ansam tali cultui; adeò ut gravius peccet ex Innoc. III., quam si sacrilegè Eucharistiam ministraret. Quare in tali casu sanum esset consilium ex Henriq. l. 8. c. 33. n. 3., quod fingatur dari Hostia Consecrata peccatori occulto, sed statim retrahatur, & in Pyxidem reponatur, si fieri possit; Aliter porrigenda est illi Hostia Consecrata juxta exemplum Christi D., qui Judam proditorem communicare maluit, quam infamare, ex sua benignitate volendo, ut magis famæ proximi consulamus, quam reverentiæ Corpori suo debitæ.

Neque dicas, quod si fingeremus dare Hostiam Consecratam peccatori illi, & statim illam retraheremus, adhuc simularem Sacramenti administrationem, quod nullatenus licet. Nam sicut non simulat Sacramenti administrationem Confessarius, qui fingit, quod absolvat indispositum, ne illum infamet, quia tunc solum ob justam causam occultat defectum absolutionis; ita in casu nostro, qui fingit porrigere Hostiam Consecratam peccatori, & non porrigit, non simulat Sacramenti administrationem, sed ob justam causam occultat defectum Communio- nis, ne illum infamet.

Ad Confirmationem: Ex dictis constat nunquam licere dare Hostiam non Consecratam pro Consecrata: undè Suar. l. c. opinionem illam vocat improbabilem, & intolerabilem.

XI. Ad secundam: possunt quidem Confessarii, & debent occultare defectum absolutionis, ut diximus, quando dimittunt indispositum, sed nullatenus possunt proferre verba absolutoria sine intentione absolvendi, quia hoc esset Sacramenti administrationem simulare.

Verum quidem est, quòd si alterutrum esset necessarium, aut violare sigillum Sacramentale, aut proferre verba absolutoria sine animo absolvendi, hoc prius esset faciendum; At neutrum fieri debet, cum possit uterque scopulus declinari, si obmurmurando dicantur alia verba, perinde ac si proferretur forma absolutoria. Quare non potest clarè proferri forma absolutoria sine intentione absolvendi, ut docent communiter: Nec subscribo P. Cardenas putanti, quòd possit secretò dici hoc verbum, *Neutiquam*, & deinde clarè addi, *Ego te absolvo*, quia verbum illud *Neutiquam* submissa voce dictum perinde esset ac si mente tantum retineretur, ut diximus cum de Restrictione mentali.

Hinc fit ob metum gravem posse Sacerdotem fingere, quòd absolvat indispositum, dicendo super illum v. g. Orationem Dominicam, & illum benedicendo, perinde ac si absolveret: At non posse proferre verba absolutoria sine animo absolvendi; nec dicere submissa voce, *Neutiquam*, & postea addere clara voce, *Ego te absolvo*. Ratio disparitatis est, quia in primo casu, ut notat idem Cardenas, non adhibetur forma Sacramenti, unde non irrogatur injuria Sacramento in ea simulatione (sicut non irrogatur Numini injuria, si quis ad declinandam mortem proferat alia verba à juratoriis, quando alter putat, quòd sic ille pejeret) Cum enim Oratio illa Dominica nullatenus spectet ad administrationem Sacramenti, sicut licita est &quivocatio ob justam causam, ita ob urgentem metum gravem licita est hæc simulatio, quæ Sacramento non est injuriosa, eo quod impertinenter se habeat ad illud; secus verò in secundo casu, in quo forma à Christo instituta ad Sacramentum conficiendum fit, fraudulenter, atque adeò indebitè usurparetur: per hanc enim simulationem materialem Sacramentis, & meritis Christi illuderetur, non secus ac illuderet Deo, qui juraret sine animo jurandi, nec solum contra Veracitatem peccaret, sed etiam contra Religionem, & quidem mortaliter, si juraret falsum sine animo jurandi, ut ostendimus in expositione propositionis 26.

XII. Ad tertiam: Ex hac doctrina præjacta patet disparitas, cur liceat ob urgentem metum gravem simulare celebrationem contractus Matrimonialis, ut docent communiter apud Palaum tom. 5. disp. 2. puncto 12., non verò simulare administrationem Sacramenti. Ratio est, quia dum simulatur contractus Matrimonialis, tunc non ponitur materia, aut forma Sacramenti Matrimonii, nempe mutui consensus: contra verò dum quis simulat v. gr. administrationem Sacramenti Pœnitentiæ dicendo, *Ego te absolvo*, sine animo absolvendi, tunc ponit formam à Christo institutam ad conficiendum hoc Sacramentum: ergo in primo casu potest homo

ob urgentem metum gravem simulare voluntatem contrahendi, & sic nullatenus ponere constitutiva Sacramenti Matrimonii; at non potest in secundo casu Sacramenti Pœnitentiæ administrationem simulare, eo quod poneret formam a Christo institutam absq; intentione efficiendi Sacramentum. Et ratio ulterior est, quia in Sacramento Matrimonii magis attenditur consensus internus, quamvis per signa externa manifestetur, quippè qui est materia Sacramenti: in aliis verò Sacramentis magis attenduntur ipsa signa externa; & ideò hæc nunquam possunt ob urgentem metum simulari: Sicut nec potest simulari materia Sacramenti Matrimonii, per hoc quòd quis velit celebrare contractum Matrimoniale, & simul nolit Sacramentum Matrimonii suscipere: v. gr. in casu quo conscius sibi peccati mortalis nollet Sacramentum suscipere sacrilegè, & nollet contritionem præmittere, ac proinde ob urgentem metum gravem simularet Sacramentum recipere, cum re vera illud nollet. Hic procul dubio graviter peccaret per hanc simulationem, quia revera poneret materiam Sacramenti absque animo, quòd Sacramentum conficiatur, & gravius peccaret per hanc simulationem, quam si sacrilegè Sacramentum Matrimonii reciperet, ut ostendimus. Est etiam alia disparitas, quia Matrimonium, si ob metum gravem celebretur, est ipso jure irritum; unde si contractus simuletur, siue non, nunquam suscipitur Sacramentum Matrimonii; quod non accidit in reliquis Sacramentis.

XIII. Ad ultimam: Non solum irrogatur gravis irreverentia Sacramento, quando est, sed etiam quando ponuntur ejus partes essentielles, & impeditur, ne sit: sicut irreverentia irrogatur Deo, non solum si invocetur ad falsum testandum, sed etiam si ponantur verba juratoria, & non invocetur; ut proinde sacrilegè pejeret etiam qui falsum jurat sine animo jurandi, ut diximus in expositione propositionis 26.: Sic etiam proli dicatur esse injurius, non solum qui conceptam enecat, sed etiam qui adhibendo media ad ejus conceptionem instituta, impedit tantum ne concipiatur; ut proinde in nullo casu licita sit pollutio. In casu autem quo quis fitè matrimonium celebrat ob gravem metum, non ponit materiam ad conficiendum hoc Sacramentum institutam (nempe contractum legitimum) & ideò non est injurius Sacramento.

XIV. Ex dictis infertur, in thesi proscripta non solum damnari simulationem formalem, sed etiam materialem in Sacramentorum administratione. Ratio est, quia de hac tantum erat sententia in contrarium, non de illa; & rationes adductæ apertissime ostendunt hanc etiam esse illicitam. Quare licet condemnationes istæ, & leges Pontificiæ, utpotè odiosæ, strictè sint interpretandæ, siquidem ex Reg. juris in 6.

In obscuris quod minimum est sequimur; Nihilominus interpretatio facienda est juxta meritum causæ, & juxta communem intelligentiam; nec est obscurum in casu nostro, aut dubium, num sola simulatio formalis, & non etiam materialis damnetur?

XV. Unde infertur ulterius, quid ad subtilissimam illam difficultatem, Num scil. ex vi præsentis Pontificiæ proscriptionis damnetur solum, quod aliquis tantum urgens metus gravis, puta infamiæ, sit causa justa simulandi Sacramentorum administrationem, an verò quod quilibet metus etiam gravissimus, puta mortis? Juxta regulas summulisticas videtur, quod hoc secundum non damnetur. Ratio est, quia quando aliqua propositio damnatur, tunc solum debet esse vera ejus contradictoria; atqui hujus propositionis damnata, Urgens metus gravis est causa justa (quæ cum sit indefinita, videtur facere sensum universalem, & significare, Omnis urgens metus gravis &c.) contradictoria est ista, Aliquis metus gravis non est causa justa &c.: ergo vi hujus condemnationis solum debet esse verum, quod aliquis metus gravis, puta infamiæ, non verò quod quilibet metus gravis, etiam mortis, non sit justa causa administrandi fictè Sacramentum. Hæc tamen ratiocinatio nulla est, si advertatur ad scopum propositionis, qui diligenter adverti debet, ne paralogizetur in his materiis. Propositio ista damnata indefinita duplicem sensum potest habere: Primus est universalis, vid. Omnis urgens metus gravis &c., & si hunc sensum faceret, ritè juxta regulas summulisticas inferretur, quod ex vi hujus proscriptionis non sit illicitum, ob aliquem metum gravissimum, puta mortis, fictè Sacramenta administrare. Secundus sensus, quem potest habere, & de facto habet ex dictis, est particularis, vid. Aliquis urgens metus gravis est causa justa &c. Et hujus contradictoria est, Nullus metus gravis est causa justa &c. unde fit, ne metum quidem mortis posse reddere licitam hanc simulationem. Quod autem propositio ista proscripta indefinita accipienda sit in sensu particulari, & non in sensu universali, constare debet ex ipsa materia, quæ proscribitur, & communi sensu, & ex mente eorum, qui thesim proscriptam docuerunt. Et juxta hanc regulam in aliis propositionibus damnatis ratiocinandum est. Sic e.g. propositio 26. Innoc. XI. quæ dicit non esse mendacem, nec perjurum, qui utitur restrictione mentali sive hoc, sive illo modo, duplicem sensum habere potest, vid. vel universalem, quod scil. Omnes illi modi enumerati in illa thesi excusent à mendacio, & perjurio; vel particularem, quod scil. Aliquis ex illis modis excuset. Si faceret sensum universalem, ex vi talis proscriptionis deberet solum esse vera ejus contradictoria, quod scil. Aliquis ex illis modis non excuset: Sin au-

tem sensus illius thesis sit particularis, erit vera ejus contradictoria universalis, quod scil. Nullus ex iis modis à mendacio excuset. Quod autem in hoc secundo sensu particulari accipienda sit ea thesis, ex ipsa materia, quæ proscribitur, & ex rationibus, quæ ad illam proscribendam Pontificem induxerunt, dignoscendum est; necnon ex mente eorum, qui illam docuerunt. Idem etiam dicas de propositione 34. ejusdem Innoc. XI. ubi dicitur, Licitum esse procurare abortum, ne puella occidatur, vel infametur: Neutrum enim ex his capitibus reddit licitum abortum, quia propositio damnata sumenda est in sensu particulari, perinde ac si diceret: Alterutrum ex his capitibus sufficit; & non in sensu universali, ac si diceret, Utrunque hoc caput sufficit ad licitè procurandum abortum, & sic de aliis propositionibus ratiocinandum, ut dicemus etiam in expositione propositionis 53. de auditione simultanea plurium partium Missæ.

XVI. Dubitatur, an si Sacerdos ab hæretico sub interminatione mortis cogeretur ad consecrandum totum panem in foro extantem, posset ille in sensu æquivoco dicere, Hoc est Corpus meum, intelligendo de suo corpore, eo pacto quo Christus D. Jo. 2. dixit, *Solvite templum hoc*, intelligendo de Templo Corporis sui, quamvis alii putarent, ipsum loqui de Templo Hierosolymitano. Affirmat nonnemo in expositione hujus thesis. Equidem negandum censeo; tum quia hæc ipsa æquivocatio, non secus ac prolatio externa formæ consecratoriæ sine animo consecrandi, fert gravem irreverentiam Sacramentis, ac meritis Christi D. sicut fert gravem irreverentiam Deo blasphemia etiam in sensu æquivoco prolata ad mortem evadendam, necnon externa adoratio facta idolo in significatione æquivoca; tum etiam quia si liceret in tali casu æquivocatio, liceret etiam restrictio mentalis non pura, aut locutio materialis ob circumstantiam illam metus incussi; ad eum modum quo ob consimilem circumstantiam hæc licent Confessario, qui cogitur ad revelandum sigillum Sacramentale juxta explicata in propositione 26., quod tamen in casu nostro nemo admiserit.

PROPOSITIO XXX.

Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.

PROPOSITIO XXXI.

Regulariter occidere possum furem pro
conservatione unius aurei.

PROPOSITIO XXXII.

Non solum licitum est defendere de-
fensione occisiva, quæ actu posside-
mus, sed etiam ad quæ jus inchoatum
habemus, & quæ nos possessuros spe-
ramus.

PROPOSITIO XXXIII.

Licitum est tam hæredi, quàm legata-
rio contra injustè impredientem ne
vel hæreditas adeatur, vel legata sol-
vantur, setaliter defendere; sicut &
jus habenti in Cathedram, vel Præ-
bendam contra eorum possessionem
injustè impredientem.

S Y N O P S I S.

De his omnibus satis superque in expositione the-
sis 17. Alex. VII.

QUod attinet ad has quatuor propositiones
abundè de iis diximus in expositione the-
sis 17. Alex. VII. idcirco ad alias expenden-
das hic gradum facimus.

PROPOSITIO XXXIV.

Licet procurare abortum ante anima-
tionem fœtus, ne Puella deprehensa
gravida occidatur, aut infametur.

S Y N O P S I S.

I. Sensus hujus indefinitæ thesisi non est universa-
lis, sed particularis, videlicet quod tam mortis,
quàm infamiæ metus excusent à procurando abortu
fœtus inanimis.

II. Videtur ad mortem, vel infamiam prægnan-
tis vitandam licitè posse procurari; Sicut potest su-
mi pharmacum causans abortum, quando à fœtu in-
animi imminet mors. III. Universim enim, quod
est licitum ad mortem declinandam, quoties ea im-
minet ab intrinseco, licitum etiam erit, si ea ab ex-
trinseco immineat, puta amputare sibi brachium,
vesci carnibus humanis, rem alienam surripere, &c.
IV. In tantum non liceret hic abortus, in quantum
impediretur vita fœtus: At si prægnans occidatur,

adhuc fœtus non animabitur. V. Hac de causa li-
citum est dare pharmacum prægnanti, etiamsi timea-
tur abortus fœtus animati: quia scilicet aliter præ-
gnans simul, & fœtus interibunt.

VI. Sed tam dicitur homicida, qui vitam homi-
ni adimit, quàm qui impedit immediatè, & proxi-
mè, ut in casu. VII. Hinc ne ob metum quidem
mortis licitum est procurare pollutionem, & à for-
tiori nec abortum. VIII. Quoties mors prægnantis
imminet ab ipso fœtu, licitum est directè procurare
abortum, dummodo fœtus sit inanimis, non verò si
sit animatus. IX. Nunquam tamen licet pollutio-
nem procurare, etiamsi ex abundantia, aut corru-
ptione seminis immineat mors.

X. Sicut possumus cum moderamine debito occide-
re invasorem vitæ, ne ab eo occidamur, quin tamen
possimus interficere Petrum ad evadendam mortem,
quàm aliter Tyrannus comminatur; ita potest pro-
curari directè abortus fœtus inanimis, quoties mors
prægnanti imminet ab ipso fœtu, non verò si immi-
neat ab extrinseco. XI. Sæpè quidem quæ licita
sunt ad evadendam mortem ab intrinseco imminen-
tem, licent etiam ad illam declinandam, si immi-
neat ab extrinseco; at non in casu nostro. XII. Po-
tius toleranda est mors prægnantis, & quod fœtus
non animetur. XIII. Quoties mors prægnantis im-
minet ab ipso fœtu inanimi, hic se habet tanquam
vitæ invasor, & idèd dispar ratio.

XIV. Hinc nec licet abortum fœtus inanimis di-
rectè procurare ad vitandam infamiam alicujus Sa-
cri Gynæcei. XVI. Immo nec pharmaco indirecto.
XVI. Nec licet unquam hominis conceptionem im-
mediatè, ac proximè impedire. XVII. Quicquid sit,
an fœmina per vim oppressa possit continuò semen ex-
pellere; non potest tamen deinde. XVIII. Etiam
ipsa prægnans abortum procurans excommunicatio-
nem incurrit. XIX. Et irregularitas incurritur et-
iam in dubio, an fœtus fuerit animatus.

I. **E**Xponitur. Ad rectam intelligentiam
hujus thesisi, advertenda est Regula tra-
dita in expositione propositionis 29. Nam si hæc
thesis indefinita faceret sensum universalem,
vid. Utrumque ex his capitibus sufficit ad pro-
curandum abortum fœtus inanimis, aut ne in-
fametur, aut ne occidatur puella, sequeretur,
quod ex vi hujus proscriptionis inferretur, so-
lum esse veram ejus contradictoriam particula-
rem, vid. Aliquod ex his capitibus non sufficit;
cum quo benè sustineri posset, quod licet non
sufficiat caput illud, ne puella infametur, suffi-
ciat tamen alterum caput, ne scilicet occida-
tur. Verùm hæc thesis sumenda est in sensu par-
ticulari, vid. Aliquod ex his capitibus sufficit;
Unde vera debet esse ejus contradictoria uni-
versalis, videlicet: Neutrum caput sufficit;
ita ut non liceat hujusmodi abortus neque ad vi-
tandam infamiam, neque ad vitandam mortem
puellæ.

II.

II. Quod autem possit hic abortus procurari, saltem ne puella occidatur, docuerunt Torrelblanca, Bordonus, Zambellus, & alii; & probabile id putaverunt Lezana, Trull., aliique apud Dia. p. 6. tract. 8. ref. 37. Primò, quia si puellæ mors immineret immediatè ab intrinseco, seu ab ipso fœtu inanimi, posset sumi pharmacum directè intentivum abortus, juxta sententiam, quam Sanch. lib. 9. de Matr. disp. 20. nu. 10. vocat communissimam contra Navar., & alios; quia fœtus inanimis est veluti pars viscerum, unde sicut potest amputari digitus, vel brachium ad vitam conservandam, ita potest ille veluti pars viscerum expelli ad vitam matris conservandam; præsertim quia matre pereunte fœtus ille non animabitur: ergo poterit etiam hic abortus procurari, quando aliter mors immineret matri ab extrinseco, vid. ne ab aliis occidatur: Immò videtur id licere, etiam si puellæ immineret sola infamia, quia hæc sæpè deterior est morte, juxta illud 1. ad Cor. 9. *Bonum est mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet.* Probatur consequentia; quia sive mors immineat matri ab intrinseco, sive ab extrinseco ratione fœtus, semper illa jus habet ad vitam tuendam, atque adeò semper potest abortum procurare, si fœtus sit inanimis: Esto id non possit, quando est animatus, ne sine baptismo moriatur; solum enim in tali casu licitum est parenti sumere pharmacum directè intendendo curationem ab ægritudine, quamvis prævideatur probabiliter secuturus abortus, qui permitti potest ad vitam Genitricis conservandam.

III. Secundò; quia universim quæcumque media licita sunt ad mortem declinandam, quando mors aliter imminet ab intrinseco, sunt etiam licita, si mors immineat ab extrinseco, puta à Tyranno: sed procurare abortum fœtus inanimis est licitum, quando aliter mors imminet prægnanti ab intrinseco: ergo etiam si imminet ab extrinseco. In minori Sanch. l.c. dicit neminem invenisse dissentientem præter Navarrum; non tenetur enim Parens cum discrimine vitæ retinere fœtum inanimem, quando potest etiam membrum suum animatum abscindere ad vitæ conservationem. Major autem multis exemplis fit perspicua. Nam ex eo quod possit homo sibi brachium abscindere, quando aliter mortem declinare non potest, inferunt multi cum Bannez, Soto, Ledesma, Lessio, Baldello, quod possit etiam sibi brachium amputare, quando Tyrannus id jubet sub interminatione certæ mortis. Similiter ex eo quod Cajet. 2. 2. qu. 118. a. 3. cum aliis doceat, licitum esse in extrema necessitate vesci carnibus humanis, infert Victoria, Sanch., & alii apud Dia. p. 3. tr. 6. ref. 48. idem prorsus dicendum, si aliquin mors ab aliis esset inferenda. Cajetanus pariter 2. 2. q. 150. a. 2., & Ledesma docent licitam esse ebrietatem, si tanquàm pharmacum sumatur ad vitam conservandam; Et

ideò Villal., Less., Laym., Dian. p. 6. tr. 7. ref. 44. contra nonnullos inferunt, posse aliquem se inebriare, quando aliter Tyrannus mortem minitetur. Sic etiam licitum est accipere rem alienam tam in extrema necessitate, quam si alius mortem aliter comminetur, ut docet Palaus ex D. Th., & Vasq.: ergo universim quod est licitum ad mortem ab intrinseco imminentem declinandam, licitum erit, si ea ab extrinseco impendeat.

IV. Tertiò; in tantum non esset licitum procurare hunc abortum, quia esset in præjudicium fœtus animandi, atque adeò in præjudicium speciei humanæ per hæc media propagandæ; quamvis enim propriè homicidium non sit, quia vitam non aufert; est tamen reductivè, quia proximè, & immediatè vitam impedit; idque multò magis, quam effusio seminis, ut proinde neutrum possit ullatenus quacumque ex causa cohonestari: Hæc tamen ratio videtur esse nulla in casu nostro; quia nisi procuraretur abortus, prægnans occideretur, & sic nunquam fœtus animabitur; cessat itaque ratio, cur nequeat abortus procurari.

V. Confirmatur: Idcirco quando fœtus est animatus, potest dari pharmacum prægnanti, quamvis ex illo timeatur abortus, quia supponitur, prægnantem simul, & fœtum alioqui morituros: ergo quia in casu nostro supponitur, quod prægnans sit occidenda, & fœtus non sit animandus, poterit pariter expelli fœtus ad salvandam vitam prænantis.

VI. Ostenditur falsitas: quia tam dicitur homicidii reus, qui procurat abortum fœtus animati, quam qui inanimati, non quia in hoc secundo casu vitam homini adimat, sed quia proximè, & immediatè vitam hominis impedit: homicidium autem ob nullum metum cohonestari potest; quamvis enim possit quis cum modamine inculpatæ tutelæ invasorem occidere, non potest tamen homicidium committere, ne ipse ab alio occidatur: ergo non potest procurari abortus, ne puella deprehensa gravida occidatur, & multò minus ne infametur, sive fœtus sit animatus, sive inanimis. Major constat ex cap. *Si aliquis de Homicidio*, ubi dicitur: *Si aliquis causa explenda libidinis, vel odii meditatione homini, aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare, aut concipere, vel nasci soboles, de homicidio tenetur; Idemque docet Tertull. in Apolog. cap. 1. dicens: Nobis verò, homicidio semper interdicto, etiam conceptum utero, dum sanguis in hominem delibatur, dissolvere non licet: Neque refert, natam quis eripiat animam, an nascentem disturbet.*

VII. Confirmatur: quia magis proximè, & immediatè ad hominis generationem concurrat fœtus inanimis, quam semen: atqui ne ob metum quidem mortis licitum est pollutione procurare, ut est in confesso: ergo à fortiori non licet

licet procurare abortum foetus inanimis ad vitandam occisionem pręgnantis; cum enim hæc ordinentur ad speciei humanę conservationem, nulla excogitabilis causa potest eorum expulsiõnem cohonestare; solumque licitum est foetum inanimem expellere, quando se habet tanquam inuasor vitę matris. Sicut autem cum moderamine inculpatę tutelę licitum est inuasorem iniustum occidere (immo etiam inuasorem innocentem, puta furiosum, aut amentem) si aliter mors declinari non possit, ut notat Dia. p. 5. tr. 4. ref. 34., nunquam tamen licitum est sortem occidere ad effugiendam mortem, quam Cajus tibi aliter intentet; ita cum eodem moderamine licitum est foetum inanimem expellere, tanquam matris inuasorem; nunquam verò illum expellere licitum est ad vitandam mortem pręgnantis, quam alius aliter vellet occidere.

VIII. Quoad foetum verò animatum, est aliqua dispar ratio; cum enim ex defectu baptismi hujusmodi foetus passurus sit æternam mortem, si occidatur, idcirco nunquam licet directè expellere, etiamsi ille inuasor sit vitę parentis, sed solum licitum est pharmaco aliquo directè procurare vitam, & salutem parentis, etiamsi pręvideatur abortus secuturus; quia præstat vitam matris tueri cum abortu permisso, & non intento, quàm expectare utriusque mortem. At foetus inanimis communius docet contra Vasq., Less., Nav., Fill., Amicum, quod possit etiam directè expelli, si sit inuasor vitę parentis, non verò si mors ab extrinseco imminet; ut nec potest pollutio procurari.

Neque dicas, disparem esse rationem inter procurationem pollutionis, & procurationem abortus inanimati; quia, ut notat Sanch. l. 9. disp. 20. n. 12., pollutio nunquam procurari potest, etiamsi aliter mors timeatur, sive ab intrinseco, sive ab extrinseco, idque propter periculum imminens consentiendi in delectationem: at hoc periculum non habetur in abortu foetus inanimati: ergo sicut licitum est procurare hunc abortum, quando mors imminet ab intrinseco, ut communius concedunt, licebit etiam, quando mors imminet ab extrinseco.

Nam paritas inter procurationem pollutionis, & abortus foetus inanimati stat in hoc, quòd utrumque impedit generationem hominis, in ordine ad quam instituta sunt à natura semen, & foetus; & quidem magis proximè impedit illam abortus, quàm pollutio: ergo si hæc à metu mortis non cohonestatur, eo quòd frustraretur natura sine suo, & injuria irrogaretur ipsi speciei humanę, cujus propagatio impeditur, à fortiori idem dicendum de abortu foetus inanimati.

IX. Verum quidem est, licite procurari abortum hujus foetus, quando aliter mors Parentis imminet ab intrinseco; non posse tamen licitè

procurari pollutionem, quando ex abundantia, aut corruptione seminis mors imminet: Disparitas tamen est, quia foetus tunc se habet, ut aggressor vitę, qui cum moderamine inculpatę tutelę potest repelli, quando alia via non suppetit: At quamvis semen aliquando se habeat ut aggressor vitę, suppetit tamen alia via occurrendi illi: Quòd si per accidens aliquando non suppeteret, non proinde aperiendum esset hoc ostium, permittendo scilicet procurationem pollutionis, in qua periculum imminet consentiendi in delectationem, & idcirco nunquam hæc poterit cohonestari. Constat autem ex alibi dictis, quòd quando aliqua operatio prohibetur à Lege Positiva, aut Naturali ratione periculi aliqujus damni, quòd facillè imminet, prohibitio non cessat, etiamsi hic & nunc per accidens periculum cesset; propterea Lex de non fornicando nunquam cessat, quamvis per accidens hic & nunc cesset periculum malè educandi prolem, ratione cujus periculi illa est intrinsecè mala: atqui procuratio pollutionis à Lege Naturali prohibetur propter periculum imminens consentiendi in eam delectationem: ergo quamvis videatur aliquando hujusmodi periculum cessare, adhuc ea est intrinsecè mala, & lege naturali prohibita; facile enim esset sibi persuadere, quòd ea sit necessaria ad mortem declinandam, & quòd cesset illud periculum: unde facile esset in eam delectationem consentire.

X. Ad primam rationem in contrarium patet disparitas ex dictis: tam brachium potest abscindi, quàm foetus inanimis, quando mors aliter imminet ab intrinseco, quia se habent ut inuasores vitę; secus verò si mors ab extrinseco imminet, ut in casu nostro. Et dato, quòd posset aliquis sibi digitum amputare, ne ab alio occidatur, non propterea, ne occidatur, poterit procurare abortum foetus inanimati. Ratio est, quia hujusmodi foetus se habet, ut alter homo in potentia proxima, ut proinde reus homicidii dicatur, qui abortum procurat: Quare sicut non possumus alium non inuasorem occidere directè, ne ab invasore occidamur (quamvis possumus fugere ab invasore, ita ut ex fuga infans v. g., modò sit baptizatus, conculcetur, & sic permittere ejus mortem) ita nec possumus abortum licitè procurare, ne puella pręgnans occidatur.

XI. Ad secundam: Esto sæpè, quæ licita sunt ad vitandam mortem, quando hæc imminet ab intrinseco, liceant etiam, quando imminet ab extrinseco; at non in casu nostro: quia quando mors pręgnantis imminet ab intrinseco, tunc foetus se habet ut inuasor vitę matris, & ideo potest licitè expelli, sicut potest inuasor occidi; secus verò si mors imminet ab extrinseco.

XII. Ad tertiam: argumentum probat nimis; probat enim, quòd si quis mihi, & Titio mor-

tem comminetur, nisi ego Titium occidam, possim ego Titium interficere: sicut ergo potius toleranda est utriusque mors, quam occidere Titium non inuasorem; ita in casu nostro potius toleranda est mors prægnantis, ita ut etiam impediatur animatio fœtus, quam abortum procurare fœtus inanimis, quod sine reatu homicidii, ut diximus, fieri non potest.

XIII. Ad confirmationem: Pharmacum directe causans abortum fœtus animati non potest sumi licite, quamvis hic fœtus videatur invasor vitæ Genitricis; quia prævalere debet bonum spirituale illius fœtus non baptizati ipsi vitæ Genitricis: solum in hoc casu licitum est pharmacum directe causans salutem matris, quamvis prævideatur secuturus abortus, quando aliter mors utriusque declinari non potest: Contra verò, sicut directe possumus brachium secare, ita directe procurare abortum fœtus inanimis, juxta communionem sententiam, quia reputatur ille tamquam vitæ invasor, si aliter mors declinari non possit. Quando autem fœtus censendus sit animatus? dicemus in expositione propositionis sequentis.

XIV. Ex hætenus discussis sequitur primò, non licere abortum fœtus inanimis procurare etiam ad vitandam infamiam alicujus Communitatis, puta Familiæ nobilis, aut Sacri alicujus Gynæcei: cum enim id sit intrinsecè malum, non secus ac aliquem occidere non inuasorem, aut pollutionem procurare, sequitur, quòd nulla omninò ex causa cohonestari possit.

XV. Sequitur secundò, quòd neque liceat procurare abortum fœtus inanimis pharmaco aliquo indirecto ad vitandam infamiam, aut ne occidatur prægnans. Ratio est eadem, quia sive expellatur fœtus pharmaco directe intendente ejus expulsionem, sive pharmaco intendente directe salutem prægnantis, & indirecte expulsionem fœtus, semper est intrinsecè malum, quando non periclitatur alioqui vita prægnantis: Hinc sicut poni nequit causa per accidens pollutionis ex intentione, quòd ea sequatur; ita poni nequit causa per accidens abortus ex intentione, quòd sequatur, quando non se habet fœtus ut invasor vitæ matris.

XVI. Sequitur tertio, quòd neque liceat impedire hominis conceptionem quacumque ex causa. Quòd si mulier prudenter timeat sibi mortem imminere ex partu, tunc non tenetur reddere debitum conjugii; non potest tamen eo animo reddere debitum, ut conceptionem impediatur.

XVII. Sequitur quartò, quòd si fœmina per vim sit oppressa, possit ad summum continuò semen expellere, tamquam injustum aggressorem castitatis ad infamiam vitandam, ut probabiliter putat Sanch. l. 2. disp. 22. nu. 17.; at postea nullatenus expelli potest, sicut nec fœtus: Ad eum modum, quo potest continuò injustus inva-

sor cum moderamine inculpatae tutelæ occidi, sed post injustam invasionem non licet; quia hæc non esset defensio, sed ultio.

XVIII. Utrum autem prægnans procurans abortum incidat in excommunicationem latam per Sixtum V. contra procurantes abortum? Negat Naldus apud Dia. p. 7. tr. 5. ref. 7., quia ex verbis Bullæ videtur eximi ipsa prægnans: At communissimè DD., ut ipse Naldus advertit, affirmant; quia Bulla loquitur de omnibus, qui quomodocumque, ope, consilio, vel alia ratione, sive per se, sive per alios, ad abortum concurrerint. Notandum tamen Greg. XIV. voluisse hanc excommunicationem incurri solum propter abortum fœtus animati, & effectum secuto; ita tamen ut à Confessario approbato ad id specialiter deputato ab Ordinario possit absolvi: Ubi Bonacina apud eundem Dia. ref. 15. advertit, dici probabiliter ad id specialiter deputatum ab Ordinario etiam illum, qui habet generalem facultatem ab Ordinario absolvendi ab omnibus censuris sibi reservatis, ut sunt Pœnitentiarii Ecclesiæ Metropolitanæ; quanvis ipse, dum Pœnitentiarii munus obibat, de hoc non leve dubium haberet.

XIX. Quod autem attinet ad irregularitatem, quæ ex procuratione abortus fœtus animati effectu secuto incurritur, dicendum, quòd in dubio, fuerit necnè animatus, ea incuratur, ut docent communiter cum Avila, Barb., Molina. contra nonnullos apud Dia. ref. 24.; sicut etiam in dubio, nùm medium certò adhibitum fuerit causa abortus, an verò aliundè abortus evenerit. Ratio est, quia etiam in dubio homicidii incurritur irregularitas. Cum autem communiter doceat ex Aristotele l. 7. de Anim. c. 3., & Plin. l. 7. c. 6. contra nonnullos, Marem die 40. animari, & fœminam die octogesimo, non est censendus irregularis, qui ante hos die procuraverit abortum. Si tamen procurato abortu post quadragesimum diem dubitetur, nùm fœtus sit masculus, an fœmina? præsumendum esse masculum, & irregularitatem incurri, ut advertit idem Dia. ref. 6. ex Macha., & Bord., prout servat Sacra Pœnitentia; ac propterea ex procuratione talis abortus effectu secuto incurritur etiam privatio beneficii, ac dignitatis, & inhabilitas ad ea obtinenda citra dispensationem Sedis Apostolicæ.

PROPOSITIO XXXV.

Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiù in utero est, carere anima rationali, & tunc primùm incipere eandem habere, cum paritur; ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

S T N O P S I S.

I. Prior hujus theſis error, quod fetus, quamdiu eſt in utero, careat anima rationali, eſt ſpeculativus; alter ex illo deductus, quod nunquam in abortu homicidium committatur, eſt practicus.

II. Suadetur prior pars, tum quia nequit fetus, antequam in lucem edatur, ſimul cum Matre baptizari; tum etiam quia aliter non facile explicaretur, quomodo Deus velit omnes homines ſalvos fieri; tum demum quia ſic facile ſalvatur, quomodo ante nativitatem nemini detur à Rep. Tutor, nec à Deo Angelus tutelaris proprius, & alia id generis.

III. Hoc tamen non ſubſiſtit; tum quia circa ſeptennium deberet anima rationalis infundi, ſi ea deberet reperire organa diſpoſita ad operationes diſcurſivas; tum etiam quia ſi fetus abortivè editus moveatur, baptizandus eſt; tum demum quia aliter non eſſent Martyres, qui decedunt in utero Matris interemptæ in odium Fidei.

IV. Idem ad Baptiſmum præſupponi debet nativitas temporalis, quia per illum homo ſpiritualiter renaſcitur. V. Variè à Doctõribus aptè explicatur, quomodo Deus velit omnes homines ſalvos fieri, etiam infantes in utero Matris decedentes.

VI. Non datur à Rep. his infantibus Tutor, eo quod careant tunc propriis bonis: Datur tamen illis à Deo juxta veriorẽ ſententiã proprius Angelus tutelaris.

VII. Etiamſi dubitaretur, an fetus in utero careat anima rationali, adhuc procurans abortum fetus animati dicendus eſt homicida, & irregularitatem incurrit. VIII. Et licet eſſet probabilis prior pars hujus theſis ſpeculativa, non proinde erit probabilis altera pars practica.

IX. Excusatur ab homicidio, qui procurat abortum quando moraliter certum eſt, fetum non eſſe animatum, videlicet ante diem quadrageſimum. X. Sententia oppoſita cenſetur improbabilis.

I. **E**Xponitur. Duplex deliramentum eſt advertere in theſi hac confixa; Alterum ſpeculativum, quod probabile ſit fetum non animari anima rationali, antequam in lucem edatur; Alterum practicum, quod data hac probabilitate in nullo abortu homicidium perpetretur. Ex quo fieret etiam, quod nunquam propter procurationem abortus excommunicatio, aut irregularitas incurreretur, nec privatio beneficii, ac dignitatis, aut inhabilitas ad ea obtinenda ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolice; cum hujusmodi pœnæ olim latæ à Sixto V. poſt Bullam Greg. XIV. non incurrantur, ſi fetus ſit inanimis. Immo etiam hinc fieret, quod poſſet licitè quilibet abortum directè procurare, quando ex illo imminet mors Genitricis; cum poſſit id fieri juxta probabilem, & com-

muniorem ſententiã, quando fetus nondum eſt animatus, ut diximus in expoſitione propoſitionis antecedentis.

II. Quod attinet ad primam partem theſis ſpeculativam, docuit illam, ut refert Caramuel in Theol. Fundam. nu. 1193., Joannes Marcus Protomedicus Pragenſis, ſubſcribentibus quibuſdam Theologis, & Univerſitate Lovaniienſi non repugnante: ejuſque fundamentum videtur eſſe, Primò auctoritas Jurisperitorum, qui cum Tiraqueſ. ad l. Si unquam Cod. de Revoc. Donat. n. 148., Baldo, & aliis docent homicidium non committi, quamvis fetus in ventre perimatur.

Secundò auctoritas Theologica S. Iſidori l. 1. de Summo Bono relati in Cap. Qui in maternis 4. de Conſec. diſt. 4. ubi dicitur, Qui in maternis uteris ſunt, cum matre baptizari non poſſunt; quia qui natus adhuc ſecundum Adam non eſt, renaſci ſecundum Chriſtum non poteſt: Neque enim dici regeneratio in eo poterit, quem generatio non præceſſerit.

Tertiò; quia peccatum originale contrahitur à die Nativitatis: ergo tunc primò fetus animatur anima rationali. Antecedens, quod videtur abſonum, ſuaderi poteſt ex verbis Eccl. 40. Jugum grave (quod Gelafius Papa Epist. 1. contra Pelag. intelligit de originali) à die exitus de ventre matris eorum uſque ad diem ſepulture.

Quartò; quia ſi in utero matris fetus informaretur anima rationali, non facile explicaretur, quomodo Deus velit omnes homines ſalvos fieri; ſiquidem infantibus in utero matris decedentibus ſæpe nulla humana providentia poteſt applicari Baptiſmus, nec potuit olim circumciſio, vel remedium in ſtatu legis naturæ inſtitutum ad ſalutem. Quomodo enim dici poterit, Deum velle ſeriò finem, ſi velit media ad illum conſequendum eſſe moraliter impoſſibilia?

Quintò demum; quia ſi dicatur anima fetus ante partum non eſſe rationalis, ſed ſenſitiva, ſalvantur optimè multa, que aliter difficile ſalvari poſſunt; vid. Quare ætas hominis à die nativitatis, & non à die animationis fetus computetur? Quare nemini ante nativitatem detur à Rep. Tutor; nec à Deo Angelus tutelaris diſtinctus à tutelari matris? Quare abortus fetus animati non puniatur pœna homicidii, ſed multò leviori, nempe exilii ſive temporalis, ſive perpetui juxta varias Juristarum ſententias? Et his ſimilia: ergo probabile eſt fetum non animari anima rationali, antequam in lucem edatur.

III. Oſtenditur falſitas; Primò, quia omnino arbitrariè dicitur infundi anima rationalis in fetu, dum editur: nam vel requiri debet, quod fetus ſit diſpoſitus ad operationes diſcurſivas ad hoc, ut poſſit informari anima rationali, & ſic circa ſeptenniũ ætatis infunderetur: vel id non requiritur, & negari debet in fetu ſucceſſio

animarum, & proinde semper, ac ille vegetatur, ac movetur, informatur anima rationali: Experientia autem prægnantium constat, fœtus in utero, antequam edantur, moveri: ergo antequam edantur, habent animam rationalem. Propterea Rituale Romanum præcipit, ut si fœtus abortivè editus moveatur, absolutè, & sine conditione baptizetur, quia supponit motum illum unicè esse ab anima rationali.

Deinde id constat ex Scripturis; nam Luc. 1. de Jo. Baptista dicitur: *Exultavit Infans in utero ejus*; non diceretur autem Infans, si careret anima rationali; Nec dixisset Angelus Zachariæ, *Spiritus Sanctus replebitur adhuc ex utero matris sue*, cum non possit Spiritu Sancto repleri, quod caret anima rationali. Idemque ostenditur etiam ex verbis Apostoli ad Rom. 9. dicentis de Esau, & Jacob, *Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali*, quibus significatur capaces fuisse in utero bonè, vel malè operandi, licet capacitate remota, atque adeo fuisse præditos anima rationali.

Adde, multos septimo mense in lucem edi, qui si deberent expectare nonum mensem, ut informarentur anima rationali, essent invalidè baptizati ante hoc tempus; & si non debent expectare nonum mensem, non est ratio, cur negetur ante partum fuisse cum anima rationali. Idemque dicas de iis, qui cæsa matre mortua ante partum, supervivunt, ut de S. Raymundo Nonnato fertur. Denique, nisi in utero fœtus anima rationali informaretur, originale non contraheretur in hominis conceptione; quod repugnat locutioni Scripturæ dicentis Ps. 50. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum*. Nec essent Martyres illi, qui decedunt in utero Matris, quæ in odium Fidei perimitur; quod repugnat communi sensui Theologorum apud Ruiz de Prædest. disp. 49. sect. 4.

IV. Ad primam rationem in contrarium: Communiter Juristæ cum Covarr. Gomez, Julio Claro, Mol. docent, homicidium committi per procurationem abortus fœtus animati: Qui secus docent ex Papiniano, vel loquuntur juxta Sectam Stoicorum, vel interpretandi sunt, quod loquantur de abortu fœtus inanimati; si enim sit animatus, negari non potest, quod homicidium committatur, ut constat ex Cap. *Consultisti* 2. q. 5. ubi Stephanus V. dicit, *Qui conceptum in utero per abortum deleverit, homicida est*.

Ad secundam: D. Isidorus solum vult non esse baptizandum infantem dum adhuc est in utero matris, nec illum per baptismum matris baptizari.

Ad tertiam: Originale contrahi à primo instanti Conceptionis, quis dubitet? aliter quomodo Psalmista diceret, *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum*? quomodo esset specialissimum B. V. Privilegium, ab eo fuisse in tali in-

stanti immunem? Quare verba illa Scripturæ solum indicant, quamdiù in hac vita versamur, iugo originalis, hoc est ejus effectibus nos premii.

V. Ad quartam: In expositione propositionis 4. Alex. VIII. explicabimus, quomodo Deus velit voluntate serâ omnes homines salvos fieri, etiam Infantes, qui in utero matris decedunt, & quibus remedium ad salutem applicari non potest; Sive dicatur cum communiori, quod Deus alligaverit proximam applicabilitatem Baptismi voluntati Parentum, qui si non peccarent, sed orarent pro his infantibus, ut debent, applicationem baptismi obtinerent; Sive dicatur cum Vasq., & aliis, Deum noluisse providere illis de proxima, ac morali applicabilitate Baptismi, sed solum de applicabilitate physica, quatenus spectato cursu causarum secundarum posset illis Baptismus applicari; Necnon quia dedit pro iisdem Christum Redemptorem, qui si orasset pro illorum salute, non quidem conditionatè (si sc. id Patri placeret, & ad ejus gloriam conduceret, prout oravit, ut à morte ipse liberaretur, cum dixit: *Pater si possibile est, transeat à me Calix iste*), sed absolutè, etiam his infantibus applicationem baptismi obtinisset.

VI. Ad quintam: Ea omnia facilè enodantur. Computatur ætas humana à die nativitatis, quia dies conceptionis est valde incertus: Non datur Tutor fœtui antequam nascatur, tum quia ex natura rei tutela competit tunc matri; tum etiam quia tunc non habet propria bona, cum non dicatur hæres, nec rumpat Testamentum, antequam ex utero egrediatur ex l. 1. Cod. de posth. hæredib.: Quod spectat ad Angelum tutelarem, variè Theologi opinantur; censent quidem nonnulli cum Vasq., Mol., Zumel., Val., Angelum tutelarem matris custodire infantem, tanquam matris partem, dum est in utero: Sed communius cum Suar. lib. 6. de Angelis cap. 17. num. 18. ex D. Thom., Bonav., Anselmo, putant infanti à die conceptionis suum Angelum assignari, qui specialiter illum custodiat; necnon suum Daemonem adjungi, qui specialiter damnum inferre procuret, cum ex tunc incipiat infans esse Viator. Denique Juristæ, qui docent mitiori pœna mulctandum, qui abortum procurat, quam homicidam, intelligendi sunt de abortu fœtus inanimati; quando enim est animatus, Covarr., Gomez, Julius Clarus, & alii apertè, docent, illum tanquam homicidam puniendum esse.

VII. Venio nunc ad secundam partem proscriptæ thesisi, ubi ex probabilitate primæ partis deducitur, in nullo abortu homicidium committi. Qua in re enormiter etiam erratur: quis enim dixerit, quod si probabile v. g. sit hominem, quem video à longè, esse feram, & probabile etiam sit esse hominem, homicidium non

non committatur illud occidendo? Constans enim est Theologorum doctrina apud Suar. t. 5. in 3. p. disp. 18. sect. 3. n. 16., ejusdem speciei, seu malitiæ moralis peccatum committi, tam ab eo, qui constituit se in proximo periculo illud committendi, quam ab eo, qui illud de facto committit: ergo tam committitur homicidium ab eo, qui hominem occidit, quam ab eo, qui voluntariè conjicit se in proximum periculum occidendi: atqui in casu nostro, licet esset probabile, quod fœtus non animetur anima rationali, antequam ex utero egrediatur, negari non potest ab ipsis adversariis, esse saltem probabile, quod animetur: ergo procurans abortum in tali dubietate conjicit se in periculum proximum occidendi hominem, atque adeo homicidium committit.

VIII. Neque obstat, quod possit homo licetè, ac prudenter operari inhærendo opinioni probabili. Nam tunc prudenter, & licetè operatur, quando operatur juxta opinionem non solum speculativè, sed etiam practicè probabilem: in casu autem nostro, esto error ille, quod fœtus careat anima rationali donec est in utero, esset opinio probabilis, ad summum esset probabilis speculativè, non practicè; non enim ex ea liceret inferre practicè, quod possimus illum tractare, perinde ac si anima rationali careret, procurando v. g. pharmaco ejus expulsionem, quando aliter vita matris periclitatur; ergo neque infertur, quod in procuratione talis abortus homicidium non committatur: Sicut nemo ab homicidio excusat illum, qui putans probabiliter Petrum vivere, & probabiliter putans esse mortuum, illum pugione confodiat, aut in mare demergat.

Regula enim generalis est, quod Opinio speculativè probabilis non sit practicè probabilis, quoties, si ea re vera esset falsa, non declinaretur malum proprium, aut proximi, ut diximus in expositione propositionis primæ Innoc. XI.: Unde fit, quod non possimus in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore; Sicut non potest Medicus uti pharmaco probabiliter tantum inductivo sanitatis, relicto tutiore: Nec potest Judex juxta opinionem minus probabilem judicare; Nec potest Infidelis ab Infidelitate excusari ductus opinione minus probabili: In his enim omnibus casibus probabilitas speculativa opinionis non reddit illam practicè probabilem; quia si opinio speculativa non sit vera, grave detrimentum non declinatur; ut suffus l. c. explicavimus.

IX. Ex dictis sequitur, procurantem abortum nunquam ab homicidio excusari, quoties est solum probabile, quod fœtus non sit animatus: Excusatur tamen, si id sit moraliter certum, seu probabilissimum, sicut universum licitum est sequi opinionem probabilissimam, seu

moraliter certam ex Propositione 3. damnata ab Alex. VIII. Quare cum moraliter certum existimetur, nullum fœtum animari ante diem quadragesimum, ut notat Dian. p. 7. tr. 5. ref. 6., hinc non dicitur homicidii reus, nec irregularitatem incurrere, qui ante hunc diem abortum procuraverit. Quod si post diem quadragesimum, sed ante octogesimum (quando censetur animari fœtus fœmineus) procuretur abortus, peccatum homicidii non declinatur; quia cum ignoretur, num fœtus sit mas, an fœmina, procurans abortum exponit se periculo expellendi fœtum masculinum, atque adeo committendi homicidium; huic autem periculo se exponere, est culpa ejusdem Speciei moralis, ac est ipsum homicidium, ut diximus. Verum tamen est, quod si deinde fœtus deprehendatur esse fœmineus, irregularitas non incurritur, quia hæc pœna non incurritur ob peccatum homicidii, nisi homicidio jam secuto: Si tamen dubitetur, num fœtus ille fuerit mas, an fœmina, adhuc incurritur irregularitas, quia hoc est in homicidio speciale, ex Cap. *Ad audientiam*, quod etiam in dubio homicidii ea incurritur.

X. Dices, multos insignes Medicos cum Gaspare Bravo t. 3. promp. 4. putare, quod statim in primo instanti, quo concipitur fœtus, animeatur anima rationali; Et alios cum Thoma Fieno apud eundem Dianam putare, quod prima, vel secunda die, aut saltem tertia animeatur; unde docent quemcumque fœtum baptizandum esse, saltem sub conditione: ergo posita probabilitate hujus sententiæ, semper in procuratione abortus committeretur homicidium, etiam si expelleretur fœtus ad effugiendam mortem Matris imminuentem ab ipso fœtu vitæ Matris in vasore, si subsisteret doctrina tradita, quod procuratio abortus non excusetur ab homicidio, quoties fœtus probabiliter est animatus.

Respondeo, sententiam, quæ tenuis est probabilitatis, censi improbabilem, atque adeo oppositam esse moraliter certam: est autem sententia horum Medicorum omninò improbabilis; tum quia contra torrentem Doctorum; tum quia ex Naldo apud Dianam loc. cit. Sacra Pœnitentia hunc ritum servat, ut reputet irregularem illum, qui procuravit abortum post 40. dies à conceptu, eo quod omnes tradant circa illum diem marem animari; tum demum quia ex Scriptura etiam colligitur, fœtum non statim animari, dicitur enim Exod. 21. juxta versionem LXX. *Qui percusserit mulierem prægnantem, & illa abortivum fecerit, si fœtus erat formatus, dabit animam pro anima, si nondum erat formatus, multabitur pecunia.* Quare non animatur fœtus donec formetur; nec formatur, nisi intra quadraginta dies in masculo, octoginta in fœmina, ut docent communiter; & idcirco ne sub condi-

ditione quidem baptizandus fœtus paucorum dierum, donec prudenter de ejus animatione dubitetur; nec erit homicidii reus, qui hujus Abortum procuraverit, nisi quatenus impedit vitam hominis.

PROPOSITIO XXXVI.

Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

S Y N O P S I S.

I. Non proscribitur in hac thesi furtum materialiter sumptum etiam in necessitate extrema, sed furtum formaliter sumptum in necessitate gravi.

II. Lessius id permisit solum in necessitate valde gravi, quæ equiparatur extremæ; atque adeo per injuriam à Montaltio dicitur esse hujus thesisi Auctor.

III. Explicatur quid veniat nomine necessitatis extremæ, & gravis.

IV. Videtur licere furtum etiam in gravi necessitate, tum quia dives non potest dici rationabiliter invitatus per hoc, quod sibi à paupere surripiatur id, quod ipse tenetur illi erogare. V. Tum etiam, quia Natura pauperi presso gravi necessitate contulit jus ad bona, quæ ad statum divitis sunt superflua. VI. Tum demum quia aliter facile pauper à gravi in extremam necessitatem dilabatur.

VII. Verum ex Sacris Canonibus constat puniendum esse, qui in gravi necessitate furatur. VIII. Tenetur quidem dives de superfluis suo statui subvenire pauperibus graviter indigentibus; at non facile tenetur huic pauperi determinato quicquam erogare; nec facile huic pauperi constare potest, quod hic dives, à quo furari vellet, superfluis abundet. IX. Et quamvis utrumque videatur constare, adhuc furtum debuit à natura pro tali casu prohiberi ob periculum hallucinationis. X. Usus Epichejæ permitti potest aliquando pauperi graviter indigenti; at non de facili, nec in materia gravi.

XI. Solum in extrema necessitate omnia sunt communia, quia debuit natura speciali modo prospicere pro tali indigentia. XII. Ex hoc quod teneatur dives succurrere pauperi in gravi necessitate, non fit, quod hujusmodi pauper possit aliquid ab eo surripere. XIII. Aliter aperiretur furtis via consularis. XIV. Si necessitas sit adeo gravis, ut proximè disponat ad extremam, tunc equiparatur extremæ.

XV. Solum ex misericordia, non ex justitia tenetur dives pauperi extremè indigenti subvenire. XVI. Ex justitia tamen tenetur dives non impedire vi, aut minis, ne ab hujusmodi paupere sua bona accipiantur: Quod si ea solum abscondat ad declinandam hanc acceptionem, peccabit dumtaxat contra charitatem.

I. **E**Xponitur. Non subscribo contendentibus damnari in hac propositione furtum formaliter sumptum, etiam in extrema necessitate; quamvis enim furtum formaliter sumptum, seu acceptio rei invito rationaliter Domino, nunquam liceat, & sit malum intrinsecè, adeo ut ne Deus quidem possit in hoc propriè dispensare, & idcirco propositio asserens furtum hoc esse aliquando licitum, puta in extrema necessitate, sit propositio apertè falsa, & digna quavis censura: nihilominus nemo hætenus usque adeo desipuit, ut dixerit id licere: Propterea thesis proscripta non est intelligenda de furto formaliter sumpto, sed de furto sumpto materialiter, seu de acceptione rei alienæ, prout permittitur ab omnibus in extrema necessitate; in hoc enim sensu erroneè ab aliquibus asseritur apud Dian. p. 11. tr. 1. res. 13. furtum permissum esse etiam in necessitate gravi; & adversus hanc sententiam Pontifex loquitur censurando hanc thesim: Ad eum modum, quo hæc propositio, Permissum est homicidium non solum ad sui defensionem, sed etiam in vindictam offensæ, digna esset, cui censura Theologica inureretur, non quia præsumeretur Auctorem hujus propositionis esse adeo excordem, ut vellet homicidium formaliter sumptum esse aliquando licitum, sed quia doceret homicidium depurari à ratione homicidii per hoc, quod fiat in vindictam, sicut in omnium sententia depuratur à ratione homicidii per hoc, quod fiat in sui defensionem cum moderamine debito.

II. Quare quod furtum in eo sensu, quo permittitur in extrema necessitate, in qua omnia sunt communia, permissum etiam censeretur debet in necessitate gravi, videntur docuisse apud Dia. l. c. & p. 5. tr. 8. res. 53. plures, & graves DD. quos inter nonnulli recensent Less., Con., Vasq., Bor., Sà, Sylv., Navar., Verum si attentè advertatur, Less. l. 2. cap. 12. n. 71. Con., Tamb. l. 8. tra. 2. §. 1. n. 2., & alii communius cum ipso Dia. p. 2. tra. 17. res. 29. docent id esse licitum, non in gravi quacumque necessitate, quod in hac thesi damnatur, sed in necessitate valde gravi, quæ scilicet equiparatur extremæ. Cum enim vita miserrima sit ipsa morte deterior, juxta illud Ecclesiastici 30. *Melior est mors, quam vita amara*, idcirco sicut ad declinandam mortem in extrema necessitate permissum est furari, ita ex istorum DD. sententia permissum videtur furari ad declinandam hanc vitam miserrimam morte ipsa peiorem in necessitate hac valde gravi, quod in hac thesi non proscribitur. Vasq. verò videtur quidem docere in Opus. de Eleemosyna cap. 1. n. 60. ex Sylv., & Angelo, posse pauperem tam in extrema, quam in gravi necessitate surripere à divite, quæ sunt ejus statui superflua ad sublevan-

R dam

dam propriam necessitatem, quando dives tenetur huic pauperi determinatè hæc conferre, eo quòd tunc rationabiliter non sit invitus; Addit tamen num. 61. solùm in extrema necessitate posse pauperem usurpare sibi, quæ sunt ad vitam tuendam necessaria ex facultate sibi præstita à natura; non verò in necessitate gravi, quando dives non tenetur determinatè huius pauperis necessitatem sublevare ex superfluis statui, sed potest sublevare liberè necessitatem aliorum pauperum: Cum autem semper ita contingat, ideò ex sententia Vasqui non potest pauper in gravi necessitate furari.

III. Ut dilucidè res discutiatur, explicanda est necessitas Extrema, Quasi extrema, seu valde gravis, & Gravis. Dicitur communiter Extrema necessitas illa, ratione cujus pauper est in periculo mortis, amentiae, aut similis detrimenti: Ubi advertit Vasq. sufficere, ut hæc mala probabiliter timeantur: nam si expectatur, quòd pauper jamjam sit emissurus spiritum, aut de salute desperetur, tunc frustra esset eleemosyna, quæ in extrema necessitate est eroganda. Bannez. 2. 2. q. 32. ar. 7. dub. ult. putat, esse in extrema necessitate etiam illum, cui ratione sui status esset gravissimum dedecus mendicare, nec aliunde haberet alimenta: Quod videtur admittendum, si mendicare esset illi moraliter impossibile: sæpe enim nobilis morti potius se objiciet, quàm huic ignominia. Lorca, & Arriaga apud Leandr. p. 6. tr. 5. d. 2. qu. 7. idem docent de eo, cui ignominiosissimum esset arti mechanicæ operam dare, aut alteri famulari ad vitam alendam. Villal. p. 1. tr. 2. docet, laborare pariter necessitate extrema, qui est in proximo periculo labendi in mortale ob defectum alimenti, ut si Pater vellet filias prostituere. Trullench, Azor., & alii vocant extremam necessitatem illius Catholici, qui nisi fugiat v. g. cum equo alieno, incidit in captivitatem apud Turcas; præsertim si ibi vita deinde, aut Fides periclitetur. Verùm necessitates istæ, quæ ab his Doctoribus appellantur extremae, ab aliis dicuntur quasi extremae, & valde graves; & in his casibus docent licitum esse furari, perinde ac si daretur extrema necessitas. Gravis verò necessitas dicitur communiter illa, quam patitur, qui ad se, suosque alendos cogitur de statu suo cadere, sicut etiam qui cogitur pati nuditatem, famem, &c. cum gravi incommodo, non tamen cum incommodo ingenti, quod vitam redderet miseriam, & ad mortem proximè disponderet.

Quòd divites pauperibus extrema necessitate laborantibus teneantur subvenire, etiam de necessariis ad proprium statum; & quòd pauperibus gravi necessitate pressis teneantur subvenire de superfluis ad statum, fusè ostendimus in expositione propositionis 12. ejusdem Innoc. XI. cum

suis animadversionibus. Utrùm autem hinc sequatur, quòd sicut laborans necessitate extrema potest surripere à divite, quæ illi sunt ad suum statum necessaria, ita pressus necessitate gravi possit surripere à divite, quæ illi ad statum sunt superflua? hic discutiendum.

IV. Et primò quidem videtur licere, quia quod surripitur à Domino irrationabiliter invito, non habet rationem furti, nec illicitè surripitur: atqui tam est irrationabiliter invitus dives, quòd sibi aliquid surripiatur de necessariis ad statum à paupere extremè indigente, quàm quòd aliquid surripiatur de superfluis ad statum à paupere graviter indigente: ergo non minus habet rationem furti formaliter sumpti; atque adeò in eo sensu, in quo permissum est furari in extrema necessitate, permissum pariter est in gravi. Minor probatur, quia nemo potest dici rationabiliter invitus relatè ad id, ad quod obligatur; aliter posset etiam dici rationabiliter invitus dives per hoc, quòd pauper in extrema necessitate surripiat, quod sibi præcisè necessarium est ad mortem declinandam, quod nemo dixerit.

V. Secundò: Non potest acceptio rei alienæ dici furtiva, quoties datur jus illam accipiendi: sed pauper in necessitate gravi habet jus surripiendi à divite, quæ sunt illi ad statum superflua: ergo hæc acceptio non habet rationem furti, sed est permissa. Minor probatur: Ideò in extrema necessitate pauper habet jus accipiendi à divite, quæ illi sunt superflua ad vitam conservandam, quia, ut notat Lessius, finis rerum inferiorum est, ut hominibus in necessitate sint subsidio ad vitam conservandam, ac proinde dedit omnibus natura hoc jus iis utendi, adeò ut juxta receptum axioma *In extrema necessitate omnia sint communia*; Nec divisio rerum jure Gentium introducta adimere potuit hoc jus naturæ, quia jus Gentium supponit, non evertit jus naturale: atqui hoc pariter probat, quòd etiam in gravi necessitate insit pauperi tale jus surripiendi à divite, quæ huic sunt superflua ad statum suum: ergo in utroque casu permittitur surreptio rei alienæ. Minor hæc probatur, quia non est ratio, cur facultas data pauperi à natura Parente benignissima restringatur ad solam necessitatem extremam, cum etiam in necessitatibus gravibus voluerit nobis natura de opportunis remediis providere.

Confirmatur: Tàm obligat natura divites ad succurrendum pauperi in extrema necessitate de sibi superfluis ad naturam, seu ad vitam conservandam, quàm ad succurrendum pauperi in gravi necessitate de sibi superfluis ad statum: ergo sicut pauper in primo casu habet à natura facultatem usurpandi sibi bona divitis illi non necessaria ad naturam; ita in secundo casu facultatem habet usurpandi bona divitis illi non necessaria ad statum.

VI. Confirmatur secundò : quia facilis est descensus à necessitate gravi ad extremam : ergo si voluit natura occurrere necessitati extremæ pauperis, tribuendo illi non quidem Dominium rerum, ut notat Navar. cap. 17. num. 61., sed jus utendi rebus, quantum satis est ad necessitatem illam sublevandam; voluit pariter occurrere necessitati gravi, quæ viam sternit ad extremam; atque adeò permissum est furari non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

VII. Ostenditur falsitas primò; quia in cap. Si quis 3. de furtis desumpto ex Pœnitentiali Theodori dicitur: *Si quis ob necessitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, aut pecus, pœniteat hebdomadas tres*: Hæc autem pœnitentia non imponderetur, si liceret in necessitate gravi furari, aut si necessitas illa esset extrema, seu quasi extrema (ut notavit Angelicus 1. 2. q. 66. a. 7. ad 1. dicens, *Decretalis illa loquitur in casu, qui non eraturgens necessitas*, vid. saltem quasi extrema) cum negari non possit necessitatem famis, & nuditatis esse gravem.

VIII. Deinde, esto probabilis esset sententia Cajet., Alensis, Durandi, Panormitani, & aliorum apud Mendo in Epitome V. *Eleemosyna*, quòd dives non teneatur sub mortali succurrere pauperi in necessitate gravi de superfluis suo statui, quæ tamen opinio communiter rejicitur, ut ostendimus in expositione propositionis 12., præsertim ex illis verbis Apostoli 1. ad Timoth. 6. *Divitibus hujus sæculi præcipe facile tribuere*, & Christi D. Matth. 25. *Discedite à me maledicti: esurivi enim, & non dedistis mihi manducare; hospes eram, & non collegistis me; nudus, & non cooperuistis me*; Ubi ex communi Sacrorum Interpretum sententia sermo est de necessitate gravi pauperum: Nihilominus conveniunt DD. cum Angelico l. c., quòd dives non teneatur huic potius, quàm illi necessitatem gravem patienti succurrere, quando non potest omnibus; Nec tenetur quisquam extra necessitatem extremam succurrere pauperi, si non habeat superflua ad statum suum: ergo licet possit pauper in extrema necessitate, in qua ex dispositione naturæ omnia sunt communia, furari à divite, non potest tamen, ut advertit idem Angelicus, in necessitate gravi. Probat. conf. Non potest pauperi constare, quòd dives non reservet superflua statui suo ad succurrendum necessitati gravi aliorum, præsertim sanguine, aut necessitudine conjunctorum; Immo neque potest constare, quòd habeat statui superflua; cum sæpè homines ære alieno graventur, & debita hæreditatis initæ nondum solverint: ergo non potest pauper gravi tantum necessitate laborans furari; acciperet quippe id, quod non constat sibi esse debitum.

IX. Adde, quamvis constaret pauperi, quòd dives abundet superfluis, & quòd nemo alius

detur gravem necessitatem patiens, cui liberum sit diviti erogare sibi superflua ad statum; cum hic casus sit perrarus, & moraliter impossibilis, neque in tali casu debuit pauperi licitum esse furtum. Cum enim facile homo pressus angustiis hallucinari possit, & sibi persuadere, quòd sit in gravi necessitate, & quòd dives sibi determinatè teneatur succurrere, idcirco debuit à natura universim vetari furtum in gravi necessitate, juxta ea, quæ diximus in simili casu in expositione propositionis 17., & 18. Alex. VII., & dicemus infra in expositione propos. 43., & 44., quæ doctrina non militat pro necessitate extremæ, quæ est admodum rara, & urgentissima: unde permissum est tunc furtum materiale.

X. Poterit tamen aliquando pauper extra necessitatem extremam per Epicheiam aliquid leve surripere ad sublevandam non levem miseriam, quando ex misericordia, & pietate divitis probabiliter judicare potest, quòd non sit invitus saltem quoad substantiam acceptionis, esto fortè credatur invitus quoad modum, quia vellet, ut id sibi petatur, & non clanculum surripiatur: Usus tamen hujus Epicheiæ non debet esse facilis, nec in materia gravi; quia divites passim in hoc sunt rationabiliter etiam quoad substantiam inviti, eo quòd velint sibi innotescere id, quod pauperibus in stipem erogarint, ut sciant, an satisfecerint obligationi, qua tenentur, stipem aliquam erogandi.

XI. Ad primam rationem in contrarium descendit facile ex dictis responsio: Negandum enim, facile contingere posse, quòd dives huic determinato pauperi graviter indigenti teneatur succurrere de superfluis ad statum, quin possit ea reservare ad succurrendum alteri, qui fortè est in graviori necessitate: Et dato quòd ad hoc teneretur, & quòd id pauperi constaret; debuit tamen à natura vetari etiam in tali casu pauperi surreptio rei alienæ; quia cum necessitates pauperum sint frequentes, facile pauper hallucinari posset ad credendum se esse in gravi necessitate, & divitem hunc teneri sibi succurrere: unde aperiretur ostium immensum furtis: Ad eum modum quo fornicatio debuit in omni casu esse illicita, esto hic & nunc videatur cessare finis legis eam prohibentis, qui est, ne male proles educetur; quia nisi prohiberetur fornicatio in omni eventu, facile homines præ passione persuadere sibi possent, cessare hic & nunc finem prohibitionis, & sic aperiretur fornicationibus via consularis; Quod inconveniens non sequitur per hoc, quòd licitum sit furari in extrema necessitate, quippe quæ est perrara, & urgentissima, cui natura debuit speciali modo prospicere; & idè pro tali eventu permissum est uti rebus alienis, perinde ac si essent propriæ.

XII. Ad secundam patet etiam ex dictis responsio; assignavimus quippe rationem, cur

facultas data a natura pauperi ad sibi succurrendum per usurpationem rerum alienarum restringenda sit ad solam necessitatem extremam, ut proinde non detur jus illud pauperi in gravi necessitate, esto detur in divite obligatio illi succurrendi. Neque enim est novum, quod aliquis teneatur aliquid tibi dare, quin tu possis illud tibi usurpare: Sicut viceversa in sententia communiori, quod dives non teneatur ex justitia, sed solum ex charitate succurrere pauperi extreme indigenti, bene intelligitur, quod pauper habeat jus justitiæ ad usurpandas res divitis, quin corresponsdeat in divite debitum ex justitia ad illas subministrandas, sed solum ex justitia teneatur non impedire pauperem, ne iis utatur. Et universim quoties tibi non constat rem ab alio possessam tibi deberi, esto re vera ille teneatur dare, si sciat esse tuam, non poteris tamen illam surripere; cum nemo possit spoliare alium rebus, quas possidet, ob meras rationes probabiles, quod sibi debeantur. Immo si Petrus certò debeat tibi centum, ut occulta compensatio tibi sit licita, debet esse verum, quod non possis commode per Judicem, aut aliter illam obtinere, ut notat Less. c. 12. dub. 10., (esto probabiliter non peccet mortaliter, qui utitur occulta compensatione, si desit hæc conditio, ut docet Dian. p. 7. tr. 10. resol. 17.) Usque adeò verum est, non posse pauperem graviter indigentem spoliare divitem rebus ad ejus statum superfluis, esto ille teneretur eas erogare huic pauperi determinato; quod rarò contingit.

XIII. Ad primam confirmationem: Constat ex dictis disparitas inter gravem, & extremam necessitatem. Cum necessitates graves sint frequentissimæ, & facile possit homo persuadere sibi, quod graviter indigeat, aperiretur via furis, si liceret usurpare res alienas in gravi, prout licet in extrema necessitate.

XIV. Ad secundam: Si necessitas sit adeò gravis, ut proximè disponat ad extremam, tunc necessitas illa dicitur quasi extrema, & in ea perinde ac in extrema necessitate datur à natura facultas amplissima utendi rebus omnibus, quantum sufficit ad gravissimam illam necessitatem depellendam: adeò ut si deinde pauper in pinguem fortunam deveniat, non teneatur restituere quod usurpavit, quando extreme indigebat; eo quod tunc omnia fuerint communia, ut docent Sotus, Sylv., Azor., & alii contra Less., Nav., Tolet. apud Dia. p. 5. tr. 8. res. 9.; at si necessitas non sit valde gravis, ita ut ad extremam proximè disponat, non datur à natura ea facultas, ut ostendimus.

XV. Utrum autem re vera ex justitia teneatur dives pauperi succurrere in extrema necessitate? Discutit fusè Sanch. l. 1. Conf. c. 5. dub. 5., qui negativam sententiam putat probabiliorum cum Sot., Salon., Navar., Ledes., Conin., & aliis: Ratio est, quia in extrema necessitate

communiter DD. docent urgere præceptum eleemosynæ; ergo stips tunc non est debita ex justitia; actus enim eleemosynæ siapte natura elicitur à misericordia, & imperatur à charitate, unde nullatenus ad justitiam spectat.

Neque obstat, quod Sancti Patres vocent Homicidas eos, qui pauperes fame perire sinunt. Solum enim indicant, mortem pauperum divitibus imputari, si ex defectu subsidii ex charitate debiti moriantur: Sicut in eodem sensu Patres, ut notat Sanch., hujusmodi divites vocant Raptores ex hoc, quod negent res pauperi ex charitate debitas.

Neque rursus obstat, quod in extrema necessitate omnia sint communia, ita ut detur dominium in solidum erga illa, tum in divite possidente, tum etiam in paupere, qui potest illa sibi usurpare: Communiter enim Theologi, & Juristæ negant possibilitatem dominii in solidum perfecti in pluribus; & solum disputant Theologi, an sit illud possibile pro aliquo instanti, præta pro instanti, quo res donatur, venditur &c. Quare dicuntur ea bona communia solum per hoc, quod pauper possit ea sibi accipere, ita ut per apprehensionem fiat illorum Dominus, & tunc desinat esse Dominus dives, qui ea possidebat. Hinc diximus pauperem extreme indigentem solum habere jus, ne sibi impediatur acceptio illorum bonorum, quin tamen habeat jus Justitiæ ad illa, nisi post acceptionem: Sicut quilibet habet jus Justitiæ, ne sibi malis artibus impediatur collatio alicujus doni, seu beneficii, quin tamen habeat jus Justitiæ erga illud donum, nisi post donationem.

XVI. Neque denique obstat, quod pauper in extrema necessitate habeat jus ad furandum à divite, quod videtur stare non posse cum solo debito charitatis in divite ad ea bona subministranda: Nam jus ad furandum in paupere bene cohæret cum debito ex justitia in divite ad non impediendam pauperi acceptionem bonorum, & cum solo debito ex charitate ad ea subministranda. Unde fit, ut notat Con., quod si dives abscondat sua bona, ne à paupere illa accipiantur, solum peccet contra charitatem; peccet verò contra justitiam, si pauperem impediat vi, aut minis, dum vult ea accipere: Sicut peccat contra charitatem, qui ex odio erga Petrum, precibus, suasionem, ac bonis artibus inducit Paulum, ne quicquam Petro donet; peccat verò contra justitiam, si malis artibus, fraude, aut minis ad id Paulum inducat.

PROPOSITIO XXXVII.

Famuli, & famulae domesticæ possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.

S Y N O P S I S.

I. Non proscribitur, quòd aliquando hujusmodi occulta compensatio liceat; sed solum quòd liceat, quando ipsi famuli judicant sibi salarium majus deberi.

II. In eo nititur thesis, quòd ad occultam compensationem faciendam videatur sufficere sola debiti probabilitas. III. Et quia Judex obligat Herum ad solvendum salarium majus, si probabilius sit, quòd debeatur. IV. Saltem potest Judex litem dividere juxta merita probabilitatis, quæ pro utraque parte habentur; unde poterit famulus occultè compensare id, quod sibi Judex adjudicaret.

V. Sed communiter docent, neminem posse alium spoliare re possessa, ob rationes duntaxat probabiles, quòd ea sibi debeatur. VI. Quòd salarium majus huic famulo debeatur, non est facile judicare. VII. Adde, possessorem bonæ Fidei non teneri ad restituendam rem possessam, etiamsi probabilius sit, quòd ea alteri debeatur.

VIII. Quamvis possit Judex Herum condemnare ad solvendum famulo salarium majus ob rationes probabiliores circa jus, quæ huic favent, non potest tamen ipse famulus hoc judicium ferre; unde nequit quicquam sibi hac de causa compensare. IX. Universim quippe est illicitum, quod est moraliter impossibile, ut ab inhonestate depuretur. X. Jus certum possessionis in Domino prævalet juri incerto orto ex opinione favente famulis. XI. Ipse Judex juxta communioem nequit rem ab uno possessam dividere, si probationes faventes utrique parti sint æquales.

XII. Pauperes, qui necessitate compulsi adiguntur ad inserviendum parvo pretio, possunt sibi compensare solum usque ad pretium justum infimum. XIII. Idem docent nonnulli de Sacerdote, qui paupertate coactus consensit in stipendium Missæ minus justo. Sed hoc nullatenus admittendam post Urbani VIII. Decretum. XIV. Si tamen famulus vi, aut metu compellatur ad salarium certò inæquale, poterit occultè sibi compensare usque ad pretium justum medium, dummodo judicium de pretii inæqualitate non fiat ab ipso famulo.

I. **E**Xponitur. Conveniunt DD. apud Rebell. l. 14. q. 15., posse famulos uti occulta compensatione, tum quando sibi denegatur ab Heris salarium ex pacto debitum; tum etiam quando evidenter constat, non quidem ex mero judicio famulorum, sed ex communissimo Peritorum sensu, injustitiam ab Heris

Part II.

committi in solutione salarii juxta communem æstimationem debiti, spectatis omnibus circumstantiis, ratione quarum potest pretium famulatus præstiti crescere, aut decrescere: Esto in his casibus observandæ sint conditiones à DD. requisitæ, ut fieri possit occulta compensatio; quarum Prima est, quòd vitetur damnum debitoris, ne iteratò restituat, aut in mala conscientia sit, putando se debere, quod non debet: Altera, quòd vitetur etiam damnum proximi, ne illi furtum ascribatur: Tertia, quòd non possit facile via juris debitum obtineri; quamvis probabiliter, si hæc conditio desit, non peccet mortaliter, qui utitur occulta compensatione, ut docet Dia. p. 7. tr. 10. ref. 17. Quod in hac thesi proscribitur, est, posse famulos occultè compensare id, quod ipsi judicant ex justitia sibi deberi in salarium; quod certè scandalosum est, & viam aperit innumeris furtis.

II. Fundamentum videtur esse Primò, quia, ut docent non pauci DD. apud Dian. l. c. ref. 16. ad occultam compensationem faciendam non requiritur, quòd debitum sit omninò liquidum, & certum, sed sufficit, quòd probabiliter, aut saltem quòd probabilius sit, illud deberi: ergo si famuli probabiliter, aut saltem probabilius judicant operam, quam impendunt, esse majorem salario, quod recipiunt, etiamsi id non constet evidenter, adhuc possunt uti compensatione occulta. Antecedens constat percurrendo nonnullas celebres Theologorum opiniones: Docent quippe Lessl., Dela Crux, Tann. apud Dia. p. 3. tr. 5. ref. 30. posse infamatum sibi ipsi satisfacere ex debito pecuniario infamantis, si is nolit, aut non possit famam restituere; esto multi probabiliter etiam doceant non debere famam pecunia compensari, quando aliter compensari non potest. Similiter si testamentum ex defectu alicujus solemnitatis à jure requisitæ sit nullum, probabiliter docent non pauci, legata in eo relicta in conscientia non deberi (quod Barbosa apud Dian. p. 7. tr. 6. ref. 3. contra communioem, & verioem sententiam extendit etiam ad legata pia;) quia tamen putant alii cum Mol., Lessl., Gran. apud Lugo disp. 16. de Just. sect. 5. eadeberi, ideò docent posse legatarium uti occulta compensatione, esto hoc debitum sit tantum probabile. Gravissimè etiam DD. docent cum Maldero, Victoria, Covar., Fill. apud Dian. p. 2. tr. 13. ref. 8. Regem ex opinione probabili circa jus, quòd Regnum ab alio possessum ad se pertineat, posse illud bello, & armis recuperare; quòd si opinio favēs Regi sit probabilior, id etiam admittit Suar. Valen. & alii apud Gran. 2. 2. Contr. 3. tr. 12. disp. 4. sect. 3. ergo universim licitum est uti occulta compensatione, quando debitum est probabile, aut saltem quando probabilius est, quòd debeatur.

III. Secundo: Judex non solum potest, sed etiam tenetur obligare Herum ad solvendum

R 3

fa-

famulis salarium majus, quando probabilius est, quod majus salarium sit debitum ex justitia; cum teneatur Judex sequi opinionem probabiliorum: ergo si non possit famulus via juris facile hujusmodi salarium obtinere, poterit uti occulta compensatione, non secus ac quando debitum est liquidum.

Tertio: si probabile sit me non debere centum Petro, non teneor ea solvere, ut docent Salon., Mald., & alii apud Jo. Sanch. disp. 33. n. 35. ergo si ex ignorantia hec centum solverim, possum illa mihi compensare occultè; siquidem causa illa, quæ excusat à solutione debiti, permittere poterit occultam compensationem, si fuerit solutum: ergo universim sola probabilitas, quod res ab altero possessa ad me pertineat, sufficit ad illam occultè recuperandam; atque adeò possunt famuli occulta compensatione uti, quando probabiliter judicant majus deberi sibi salarium.

IV. Denique, quia quando utrinque datur opinio probabilis, altera favens uni, altera alteri circa rem ab alterutro possessam, tenetur Judex, non obstante possessione, rem illam dividere juxta probationes utriusque partis, cum Judex teneatur judicare juxta merita causæ, ne sit acceptar personarum, juxta dicta in expositione propositionis 2. Innoc. XI.: ergo quando herus probabiliter putat se non teneri ad solvendum majus salarium, & famulus probabiliter putat sibi deberi majus, sicut tenetur Judex dividere litem pro merito utriusque probabilitatis, ita poterit famulus per occultam compensationem saltem compensare sibi partem illam, quam Judex sibi judicaret. Et sanè, si debitum sit liquidum, potest sibi totum compensare; si dubium, nullam potest facere compensationem: ergo si sit probabile, poterit saltem sibi partialiter illud compensare pro merito probabilitatis.

V. Ostenditur falsitas: quia universim non licet privato spoliare possessorem re possessa per solas rationes probabiles, ut docent communissimè cum Suar. l. 5. de Leg. c. 18., Vasq. de Rest. c. 6. n. 83., Molin. disp. 691., & aliis apud Dia. p. 4. tr. 4. res. 26. putantibus id oriri ratione possessionis, quæ dat possidenti jus certum prævalens rationibus probabilibus in oppositum. Sanch. l. 2. de Matr. disp. 44. hæc habet: *Ut possim alium possessione spoliare, oportet me certum esse, rem non esse suam; & ita universi DD., ut licita sit compensatio, petunt certitudinem in utente illa*: Sic Vasq. l. c. dicit: *In hoc æqualitas justitiæ consistit, quod quamdiu non constat evidenter, aut per sententiam Judicis, possessor sibi rem retineat*. Et Less. c. 12. n. 58. *Nisi moraliter certum sit, rem non esse possessoris, non poterit ea spoliari; & ita in omnibus Tribunalibus apud omnes gentes judicatur*. Et ratio horum est, quia si mera probabilis ratio sufficeret ad deturbandum aliquem à possessione suorum bonorum, dominia rerum

essent incertissima; posset enim quilibet facili negotio rebus suis spoliari: Propterea tum jura in Cap. *Dilecta* de Verb. signif., & l. *Peregrè* §. de Acquir. possess., tum consensus Juristarum, & Theologorum postulant, ut semper in dubiis melior sit conditio possidentis, nec deturbetur aliquis à sua possessione per meram probabilem rationem, quod res sit aliena, nisi aut id sit moraliter certum, aut saltem Judici, non verò privato id sit probabilius; cum solum in Judice supponatur doctrina sufficiens ad id judicandum depurata à passione, non autem in privato, & à fortiori nec infamulis, ac famulabus domesticis: ergo &c.

VI. Confirmatur: quia quamvis certum sit illud esse stipendium justum, quod aut lege, aut consuetudine est taxatum; nihilominus sæpè stipendium debitum, & justum non consistit in indivisibili, sed habet latitudinem pretii Summi, Medii, & Infimi; ut proinde non patiatur injuriam, nec possit compensatione uti famulus, si paciscatur de pretio justo infimo; Sicut nec patitur injuriam Dominus, si cum famulo paciscatur de pretio justo Summo. Verum quidem est, pretium esse evidenter infra infimum, si famulo tota die inservienti non dentur sufficientia ad victum, & vestitum juxta alios suæ conditionis: At quando opera famuli exigit stipendium majus, & consuevit pluris emi, ad decidendum, num stipendium sit minus justo, oportet ad plurima advertere, quæ nonnisi à peritis, doctis, & piis æqua lance perpendi possunt: Examinandum quippè est, an alii passim reperiantur, qui citra consimilem necessitatem tali stipendio contenti sint; hoc enim est manifestum indicium, quod hujusmodi pretium non sit infra infimum. Præterea advertendum, an multi reperiantur, qui velint suam operam locare; ex hac enim multitudine operariorum decrescit pretium famulatus debitum; Sicut ex multitudine venditorum decrescit pretium justum rei emendæ: Similiter, an ultrò famulatus offeratur non indigenti; tunc enim pariter decrescit ejus pretium, sicut in omnium sententia merces ultroneæ vilescunt, earumque pretium decrescit saltem pro tertia parte; & nonnulli etiam putant decrescere usque ad dimidium apud Dia. p. 1. tr. 8. res. 53. Adde, quod quando famulatus habet honores, aut emolumenta alia sibi adjuncta, decrescit etiam ejus pretium; Sicut etiam si spem afferat alicujus officii à Domino procurandi; tunc enim sufficit, quod Dominus id procuret, etiamsi officium famulo non possit obtinere. Quod si quis gratis inserviat Episcopo, sperans ab illo Beneficium Ecclesiasticum, & simul intendat Episcopum ad id obligare, erit Simoniacus, ut dicemus in expositione propositionis 45.; si verò solum speret, sed non intendat Episcopum ad id obligare, ne implicite quidem, eo quod famulatus non

non sit dignus magna mercede, & honore aliquo compensetur; tunc pretium famulatus censetur donari, unde non datur locus occultæ compensationi; Sicut quando Dominus donat aliquid famulo, non potest deinde occultè illud sibi compensare. Hæc autem omnia, & his similia, non solum à famulis amore infano lucri hallucinatis æqua lance pensitari non possunt, sed ne ab ipsis quidem Confessariis non valdè doctis, ac peritis; præsertim quia non solum requiritur ad hæc decidenda doctrina non mediocris, sed requiritur etiam notitia æstimationis communis, & praxis in unaquaque regione: ergo ut prius.

VII. Ratio à priori est, quia universum possessor bonæ Fidei non tenetur restituere rem possessam, etiam si sit probabilius, nedum si solum probabile sit, quod ea sit aliena, prævalente Jure certo, quod habetur à possessione bonæ fidei, juri incerto alieno, quod oritur ex opinione probabili, aut probabiliori, (ut docent communius cum Vasq., Bonac., Salas, Sanch., Layman., Palao apud Dia. p. 4. tr. 3. ref. 26. contra Bannez, Ledes., Salon., Con., Valent. putantes aliquid rei possessæ restituendum à possessore juxta majorem propensionem, quod ea sit aliena:) ergo Heri jure suo retinent illud salarium, quod famuli putant sibi deberi, donec moraliter certum sit, quod debeatur: ergo injuriam patiuntur, & injustitiam, si per occultam compensationem eo spoliuntur à famulis, judicantibus citra moralem certitudinem illud sibi deberi. Cum autem hæc moralis certitudo non possit haberi per hoc, quod ipsi famuli, immo etiam per hoc, quod Confessarii minus docti, & periti ita judicent, ut ostendimus, idcirco ad occultam hanc compensationem faciendam requiritur judicium viri docti simul, ac periti, & passione denudati, qui spectatis omnibus judicet moraliter certum esse, quod majus salarium debeatur.

VIII. Ad primam rationem in contrarium plurima congerit Lugo d. 16. de Just. sect. 5., qui pariter cum communi DD. docet, occultam compensationem esse injustam si fiat ob debitum merè probabile, & non moraliter certum. Addit tamen Lugo videri probabile, quod possit ab aliquo fieri compensatio occulta (dummodo adsint conditiones supra recensitæ) quando Judex, qui tenetur opinionem probabiliorum circa jus sequi, procul dubio sententiam ferret in ejus favorem: v. gr. quia probabilius videtur, quod debeat fieri compensatio in pecunia ab eo, qui non potest famam restituere, & Judex teneretur juxta hanc probabiliorum sententiam judicare: idcirco putat loc. laud. Cardin. de Lugo probabile esse, quod possit fieri in hoc casu occulta compensatio, quando non potest commodè adiri Judex; At juxta communiorum sententiam hoc in eo duntaxat casu permit-

ti potest, quando infamatus penes se habet pecuniam debitam infamantis; potest enim nolle restituere pecuniam, donec sibi restituatur fama, quæ tanti æstimetur, quanti æstimatur pecunia debita; aliter non videtur posse infamatus spoliari pecunia, quam possidet, ob mæras rationes probabiles, quod ea sibi debeatur. Idemque videtur dicendum in alio casu adducto ab eodem Lugo de legatis relictis in testamento solum ex defectu alicujus solemnitatis invalido, cum multi DD. doceant, quod in conscientia hæres ab intestato teneatur ea solvere, multi id negent, ut videre est apud Dian. p. 2. tr. 8. ref. 75. Quamvis apud eundem Dia. p. 7. tr. 6. ref. 3. communissime doceant contra Barb., quod omnino solvenda sint legata pia relictæ in hujusmodi testamento ob defectum solemnitatis alicujus invalido, unde relatè ad hæc legata licita omnino videtur occulta compensatio, si ea non solvantur.

Censeo pariter cum eodem Lugo, quod possit Rex bello, & armis recuperare Regnum ab alio possessum, dummodo probabilius sit, quod Regnum illud ad se pertineat; quia scilicet Rex fungitur tunc auctoritate publica instar Judicis adjudicando sibi Regnum juxta opinionem probabiliorum: unde sicut potest privatus uti occulta compensatione, quando non solvitur id, quod post sententiam Judicis sibi debetur; ita potest Rex usurpare sibi Regnum ab alio possessum, si instar Judicis judicet probabilius esse, quod sibi debeatur: Quamvis, quia in causa propria nemo debet Judicis munus obire, ne à propria passione decipiatur, idcirco Rex ad examen hujus majoris probabilitatis adhibere debet Consiliarios pios, ac doctos, qui coram Deo rem ad trutinam revocent, & ab amore erga proprium Regem non facile & ipsi hallucinentur.

Quando tamen opinio probabilior non versatur circa jus, vid. Cuinam res debeatur juxta leges, ac jura, ac Doctorum sententias? sed solum versatur circa factum, vid. Num revera sit initus talis contractus, vi cujus res à te possessa mihi debeatur? tunc censent communius, Judicem non debere deturbare possidentem bona fide à re possessa, quamvis majores probationes circa factum faveant Actori; sed requiri, quod sit moraliter certum factum illud, ut ferat sententiam contra possessorem; quia leges non permittunt damnari aliquem, nisi delictum, aut debitum plenè probetur, ut videre est apud Lugo l. c. n. 96. Hinc sicut nequit Judex per meram rationem probabiliorum circa factum, seu ob majores probationes favetes Actori spoliare possessorem; ita à fortiori nequit privatus uti occulta compensatione; atque adeo in casu nostro famuli nequeunt uti compensatione occulta per hoc, quod judicent probabilius esse quod operam præstiterint pinguiori salario di-

gnam. Quinimo esto possit in hoc casu Judex damnare Heros ad pinguius salarium solvendum ob rationes probabiliore faventes famulis, non possunt tamen ipsi famuli hoc iudicium aptè formare, & occulta compensatione uti, ut ostendimus, eo quòd facile ob amorem lucri, & inscitiam hallucinentur.

IX. Ad secundam patet ex modò dictis; Potest, & tenetur Judex sequi opinionem probabiliorem circa jus, puta, Num posito tali contractu, & tali opera à famulis præstita competat istis salarium majus? At irrationabile est, quòd hujusmodi iudicium ab ipsis famulis formetur. Immo licet aliquando famulus sufficienti doctrina, ac peritia sit instructus, ut non facile hallucinetur, adhuc tamen irrationabile est, ut proprio iudicio in re tam lubrica fidat; unde nequit uti compensatione occulta, ex hoc præcisè, quòd ipse iudicet operam suam esse dignam pinguiori salario: & ratio est, quia, ut in expositione propositionis 17. Alex. VII., & alibi diximus, illicitum est universim quodcumque impossibile moraliter est, ut depuretur ab inhonestate; sicut in omnium sententia illicita est universim fornicatio, etiamsi videatur in aliquo casu rarissimo cessare posse finis, propter quem prohibetur, qui est mala proles educatio.

X. Ad tertiam, concessio antecedente, negatur prima consequentia; quamvis enim non teneat solvere centum, si probabile sit quòd non sit illorum debitor, cum faveat mihi in hac probabilitate, immò etiam in dubio, possessio; at si solvi centum Petro ductus ex eo, quòd probabiliter ea deberem, non possum amplius per occultam compensationem illa repetere, quia tunc faveat Petro possessio illorum centum; non possum autem spoliare possessorem bonæ fidei re, quam possidet, ob meras rationes probabiles, quòd res illa ad me pertineat, idemque dicendum in casu nostro.

XI. Ad quartam: Quòd spectat ad Judicem diximus in expositione propositionis 2. Innoc. XI. quòd si res à neutra parte possideatur, & rationes probabiles æquè faveant utrique parti, debeat Judex rem, aut ejus pretium quoad ejus fieri potest dividere; aut si res sit etiam secundum æstimationem indivisibilis, ut est Beneficium Ecclesiasticum, poterit cui maluerit ex æquè dignis illam conferre; si verò res ab uno possideatur bona fide; tenetur juxta probabiliorem sententiam circa jus litem adjudicare; si tamen probationes spectent ad factum, cum istæ sint homogeneæ, atque adeò invicem se elidunt, ut explicavimus in expositione primæ propositionis Innocen. XI., idè Judex nequit deturbare possessorem bonæ fidei, per hoc tantum quòd probationes majores ad factum spectantes faveant Actori, nisi moraliter certum sit, quòd res illa debeatur, ut diximus ex Lugo disp. 16. de Justitia n. 97.: Quare falsum est,

quòd teneatur Judex rem ab uno possessam dividere, quando probationes æquales favent utrique parti, sive spectent ad jus, sive ad factum. Hinc à fortiori nequit privatus occulta compensatione uti, partialiter spoliando alium re possessa, si æqualis probabilitas favet utrique (quicquid in contrarium docuerit Mercorus, & Moya tr. 6. par. 2. disp. 4. q. 1. n. 15.) Quòd si opinio probabilior faveat non possidenti, tenetur Judex totaliter rem eidem non possidenti adjudicare, juxta illam probabiliorem opinionem, quòd tota res illi debetur. Quamvis autem id possit, ac debeat Judex; privatus tamen nequit ob hujusmodi rationem probabiliorem spoliare alium re ab illo possessa, quia facile privatus potest hallucinari, unde aperiretur ostium furtis. Ad id, quòd additur, dicendum, quòd sicut Judex nequit aliquem spoliare, ne partialiter quidem, re, quam possidet bona fide, neque in dubio negativo, neque in dubio positivo, (quando scil. probabile est rem illam non spectare ad possidentem, & simul probabilius, aut æquè probabile est ad illum spectare) ita à fortiori nequit id fieri privata auctoritate per occultam compensationem.

Ex quibus sequitur primò, quòd sicut nequeunt famuli, ita nec Sutores, nec alii Officiales uti consimili occulta compensatione; quamvis enim thesis confixa solum loquatur de famulis, eadem tamen ratio militat de reliquis, qui facile possunt similiter in hoc iudicio ferendo hallucinari.

Sequitur secundò, quòd famuli ad restitutionem teneantur, si hujusmodi occulta compensatione usi sint: quòd si bona fide, puta ex consilio Confessarii indocti, id fecerint, tamquam possessores bonæ fidei tenentur solum restituere id, in quo facti sunt locupletiores.

XII. Dubitatur tamen, An famuli possint occultè sibi aliquid compensare, quando necessitate, aut vi adiguntur ad inserviendum parvo pretio? Qua in re Less. c. 12. n. 67., Suar. d. 86. de Sacr. sect. 4., Mol. disp. 506., Dicast., & alii communissimè docent, posse citra injustitiam sibi compensare usque ad pretium justum infimum, si ipsi à propria miseria ad id adigantur. Ratio est, quia sicut qui dat mutuum, aut vendit, consentit implicite in leges contractus mutui, & venditionis; atque adeò si mutuarius necessitate pressus offerat usuras, non tenetur eas ex justitia solvere, cum sint contra leges mutui; & similiter, si quis vendit infra pretium justum infimum, potest sibi defectum compensare, eo quòd spectet ad leges venditionis, quòd pretium sit justum: ita qui conducit famulatum alienum, consentit in leges conductionis, quæ pariter exigunt pretium justum; unde qui necessitate compulsus locat suum famulatum minoris, quàm sit infimum pretium justum, potest citra injustitiam occulta compensationem
sup.

supplere defectum. Notandum tamen, quod si ob consimilem necessitatem alii reperirentur, qui pariter eodem parvo pretio inservirent, tunc pretium justum talis famulatus esse deberet minus, quam extra talem circumstantiam, sicut pretium justum mercium decrescit ex multitudine venditorum: Ac eodem modo sicut decrescit pretium mercium ultronearum, ita pretium famulatus, quando famuli sponte se offerunt ad inserviendum; & Dominus iis utitur, non quia iis indiget, sed misericordia motus erga illorum necessitatem.

XIII. Idem docet Suar. l. c. de illo Sacerdote, qui paupertate compulsus consentit in stipendium Missæ minus justo; hic enim injuriam patitur, unde potest occulte servare se indemnem; quamvis si sponte consenserit in stipendium inæquale, donando gratis reliquum, teneatur tunc ex obligatione fidelitatis stare promissis. Tamb. tamen l. 3. de Sacrif. Missæ c. 1. §. 2. n. 66. docet hanc Suarii doctrinam non esse sustinendam pro casu, quo offerens Sacerdoti inæquale stipendium facile reperturus esset alium Sacerdotem, qui contentus de hoc minori stipendio donaturus esset id, quod desideratur usque ad stipendium justum Missæ; quia in tali casu ille Sacerdos fictè consentiens in stipendium inæquale, esset causa injusta talis damni, quod ille pateretur. Verum, ut optime advertit Puente, Hurt., sicut Mutuatarius fictè offerens usuram potest servare se indemnem, etiam pro eo casu, quo mutuans facile esset reperturus alios mutuatarios, qui sponte post mutuum daturi essent aliquid ultra sortem; ita in casu nostro. Et ratio est, quia uterque injuriam patitur, dum non servantur leges contractus, & idcirco uterque potest servare se indemnem; Idemque dicendum de eo, qui necessitate compulsus vendit rem minoris, quam valeat, esto emens reperturus esset alios, qui donaturi essent reliquum; Et ratio est, quia qui liberè in injustum contractum consentit cum tali indigente, advertere debuerat ad hanc fictam promissionem, ut notat in simili Sanch. lib. 1. de Matr. d. 10, 13, 19., unde ipse potius se decipit, quam à fictè promittente decipiatur: Propterea hic fictè promittens peccaret quidem fictè promittendo, ad restitutionem tamen videtur non teneri, quia causa damni, quod patitur promissarius, videtur non esse ficta illa promissio, sed ipse contrahens nolens advertere, quod ea promissio sit ficta. Utrum autem hæc doctrina Suarii sustineri possit etiam post decretum Urbani VIII., & Declarationem S. Congregationis declarantis, Sacerdotes accipientes stipendium minus congruum teneri ad celebrandas Missas ab offerente præscriptas? Admittit Peyrinus cum aliis tr. 3. Privil. c. 3. ut diximus in expositione propositionis X. Alexan. VII., putans Decretum loqui de Sacerdotibus,

qui sponte, non verò de Sacerdotibus, qui ex paupertate coacti consentiunt in stipendium minus congruum. Pellizzarius tamen tr. 6. cap. 3. n. 32. non audet hanc Peyrini doctrinam approbare, ne in re tam Sacra sordidis hisce culpis laxentur habenæ; quare nec ipse censeo approbandam, præsertim in iis, qui culpabiliter in id consenserint.

XIV. Illud in calce adverto ex Mol., & Dicast. l. c., quod si famulus non à propria indigentia, sed ab extrinseco, idest vi, aut metu compulsus, consentiat in salarium inæquale, possit occulta compensatione supplere defectum, non solum usque ad pretium justum infimum, sed etiam usque ad justum medium: Et ratio est, quia in tali casu facile reperturus esset stipendium justum medium, si talis metus abesset.

PROPOSITIO XXXVIII.

Non tenetur quis sub pena peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furta, quantumcumque sit magna summa totalis.

DE hac affatim diximus in expositione propositionis 29. Alex. VII., ubi de sæpius modicum comedente diebus esurialibus.

PROPOSITIO XXXIX.

Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.

S Y N O P S I S.

I. Omnes concause alicujus damni, tam positivæ, quam negativæ tenentur ad restitutionem. II. Tria tamen ad contrahendam hanc obligationem requiruntur. III. Quid in dubio de damno securo, aut de tua cooperatione ad illud?

IV. Thesis hæc non agnoscens onus restitutionis in eo, qui alium movet, aut inducit ad damnificandum, in eo nititur, quod licet inducat, non tamen cogit; unde solum exequenti damnificatio imputatur, non inducenti. V. Sicut inducens suo proprio exemplo alios ad damnificandum non tenetur ad restitutionem, ita nec inducens suo consilio, mandato, sollicitatione &c. VI. Nec tenetur restituere, qui precibus, aut consilio inducit divitem, ne pauperi stipem eroget, esto id fiat ex odio erga pauperem. VII. Ex sola violatione justitiæ commutativæ consurgit obligatio restituendi: Sicut autem quilibet

libet solum habet jus, ne malis artibus sibi affectio alicujus boni gratis conferendi impediatur, ita ne alius inducatur ad sibi damnificandum; non vero sua oratione, precibus, mandato, quibus libertas non laeditur.

VIII. At mandans, aut consulens damnum, est causa moralis talis damni, & ideo ad restitutionem obligatur. Immo prius tenetur mandans, quam exequens, cum illi magis damnum imputetur. IX. Sicut quia damnum imputatur ei, qui potest, ac tenetur ex justitia illud impedire, & non impedit, ideo pariter Mutus, Non obstans, Non manifestans, tanquam morales causae negativae damni, ad restitutionem obligantur. X. Explicatur quid intersit inter obligationem ex Justitia, & charitate.

XI. Non imputantur Deo peccata creaturarum, quia Deus illa prohibet, & ex munere causae primae non tenetur impedire. At inducens alium ad damnum inferendum illud intendit, unde se habet ut Auctor, & causa moralis talis damnificationis. XII. Qui parvo exemplo inducit alios ad damnificandum, solum peccat contra Charitatem, cum non influat in damnum positivè; secus verò, qui alios inducit suasionem, mandato, precibus. XIII. Pariter contra Charitatem delinquit, qui precibus inducit divitem, ne stipem pauperi elargiatur; contra Justitiam verò, qui precibus inducit alium ad damnum inferendum. XIV. Quilibet enim jus habet, ne sibi damnum in rebus suis inferatur.

XV. Hinc plura ad praxim deducuntur, & quaestiones non leves enodantur.

I. **E**Xponitur. Qui adeò enormiter desipuerit, ut calamo in hanc thesim iret, ignoratur; usque adeò communissimè exploditur. Docent quippè omnes, ad restitutionem teneri quotquot ad damnum aliis inferendum cooperantur, etiam si cooperentur negativè, seu non impediendo illud, dummodo ad id ex Officio, aut ex contractu obligentur. Quapropter onus restituendi subeunt non solum Concausae positivae, ut Mandans, Consulens, Consentiens, vid. suo suffragio, vel auctoritate, Palpo, seu Adulator, laudans quasi strenuum damnificantem, unde ad damnificandum incitur, Recursum praebens, seu Receptans damnificatorem, eique ferens auxilium, ac Participans, seu socius criminis, vel ut executor, vel ut mediator, vel ut explorator; sed etiam Concausae negativae, vid. Mutus, qui scilicet tenetur ex justitia damnum impedire verbis, puta clamando, reprehendendo, consulendo, prohibendo; & Non obstans, seu non prohibens factis, ut debet; ac Non manifestans damnificationem, aut delictum, quando ad id ex justitia tenetur: Quae omnes Concausae versiculis illis continentur.

Jussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus, Participans, Mutus, Non obstans, Non manifestans.

Ratio autem, cur hi omnes ad restitutionem teneantur, est; quia efficaciter concurrunt sua actione, vel omissione injusta ad damnificationem; atque adeò censentur causa injusta damni, non secus ac ipsa causa principalis.

II. Tria tamen requiruntur, ut ad restitutionem teneantur: Primò quidem, quòd damnum indubitanter sit secutum; Secundò, quòd praecesserit eorum externa cooperatio; Tertiò, quòd ea fuerit causa moralis, & efficax damni quoad substantiam, adeò ut damnum secutum sit imputabile cooperanti.

III. Quòd si dubites, an damnum sit secutum? aut si dubites, an damnum secutum sit ex tua cooperatione? vel si dubites, an cum gravi culpa Theologica ad illud concurreris? Tunc probabiliter ex Sayro, Rebell., & alii apud Tamb. l. 1. cap. 3. §. 7. V. *Damnum secutum*, ad restitutionem non obligaris, quia in his dubiis stat in possessione libertas; nisi fortè aliquando adeò urgeat praesumptio, ut non sit dubium, sed moralis certitudo, quòd fueris causa damni. Immo ad talem obligationem inducendam sufficit ex Angelico solum probabilitas, quòd tua cooperatio in damnum influxerit: Id tamen intellige, quando ista probabilitas caret quavis probabilitate in oppositum, unde pariat quandam evidentiam moralem, si minùs absolutam, saltem respectivam, vid. spectatis his circumstantiis; Sicut tenemur v.g. audire Sacrum hoc die, colere hos parentes &c., quando est probabile, quòd hic dies sit festus, isti sint nostri parentes, quin detur probabilitas in oppositum; eo quod ista probabilitas pariat quandam moralem evidentiam respectivam: Hæc sunt verba Angelici 2. 2. qu. 62. ar. 7. *Tunc solum tenetur Confiliator, aut Palpo, idest Adulator, quando probabiliter aestimari potest, quòd ex hujusmodi causis fuerit injusta acceptio subsecuta.* Propterea Sanchez lib. 2. de Matr. d. 41. nu. 17. Mol., & alii docent, quòd si certum sit damnum, & certa sit tua actio injusta, puta tuum consilium, tua associatio, & ignores, an damnum ex tua actione injusta secutum sit, adhuc ad restitutionem tenearis; quia praesumendum est ex communiter contingentibus, quòd actio tua injusta in talem effectum influxerit, dummodo non dentur rationes efficaces, quae prudens dubium inducant, puta si consilium dederis, quando occisor erat capitalis inimicus occisi, & jam parata omnia erant ad homicidium &c. Verum in praxi probabilior videtur sententia Mol. disp. 736. n. 6. apud Dia. p. 3. tr. 5. res. 84. docentis sufficere in his dubiis, quòd pars damni pro quantitate dubii restituatur. Addit Tamb. l. 8. tr. 4. c. 3. §. 8. ex Vasq., Lugo, Dicast., quòd quando quis ita ad damnum concurrat sive physicè, sive moraliter, ut sine ipso nulla alia causa superveniente adhuc damnum fieret, non obligetur, nisi ad partem damni juxta mensuram influxus praestiti; e. gr.

Miles

Miles gregarius non tenetur ad restituendum totum damnum, quod fit ab exercitu, quia illud damnum etiam sine ipso fieret, & valde exigua est animatio concepta ab exercitu ex præsencia talis militis: Et eodem modo Consulens non tenetur ad totum damnum, si adhuc sine tali consilio, & adhortatione totum damnum fuisset inferendum, & consilium solum influxit, ut citius id fieret. Immo Laym. cap. 5. cum Less. c. 13. dub. 4., Mol. contra Vasq. de Restit. cap. 9. §. 1. dub. 2. docet, quod nullatenus ad restitutionem teneatur, qui solum materialiter ad damnum cooperatur, quatenus sine tali cooperatione adhuc totum damnum esset inferendum ab alio; v. g. qui furi scalas tenet, quas fur conscenderet ad furandum, etiam si nemo illas teneret; vel si ancilla, ut obtemperet Dominae, asportet cistam furtivam, quam ceteroquin ipsa Domina asportaret. Probabilior tamen videtur sententia opposita Vasq. nu. 35., quia videntur esse duæ causæ partiales ejusdem individuae actionis damnificativæ, quamvis una deficiente, altera totaliter influeret.

IV. Cæterum quod nullatenus ad restitutionem teneatur, qui alium movet, aut inducit ad damnificandum juxta sententiam hujus confixæ thesæ, ex eo videtur posse in speciem ostendi, Primò, quia movens, aut inducens alium ad damnificandum suo consilio, mandato, petitione, pollicitatione, adulatione &c., non determinat, nec cogit illum, sed relinquit in sua libertate: ergo damnum non ascribitur inducenti, sed exequenti; atque adeo solum exequens ad restitutionem obligabitur: Sicut enim in physicis, solum actiones necessariae tribuuntur generanti, non liberæ; ascribitur quippe generanti formam lapidis gravitas, ac motus deorsum, sed non ascribitur parentibus culpa filiorum; ita in casu nostro damnificatio, utpotè libera, imputatur solum exequenti, non verò inducenti, aut moventi ad illam; Sicut non imputatur peccatum nostrum Deo, quamvis Deus det illicia, à quibus homo movetur ad peccandum.

V. Secundò: Qui malo suo exemplo inducit alios ad damnificandum, non tenetur ad restituendum damnum ab aliis illatum, ut docet Bonac. ex Sanch. l. 1. Sum. cap. 6. num. 5., idque ex eodem Sanchez verum habet, etiam si quis damnificet eo pravo animo, ut suo exemplo alii ad damnificandum inducantur. Verum quidem est, quod ad restitutionem teneatur, qui ex officio, aut ex contractu tenetur impedire furtum, homicidia, aliasque damnificationes, & non impedit; At cives non tenentur ex officio, aut contractu aliorum damnificationes impedire, atque adeo ad restitutionem non tenentur, si non impediant: Et si quis pravo exemplo alios ad id inducat, solum peccat peccato scandalii, non verò contra justitiā commutativā.

Addit Sanchez cum Salas, & aliis, probabiliter nec Judicem, nec Episcopum ad hæc inducentes suo pravo exemplo ad restitutionem teneri; Judex enim cum non sit Pastor, non tenetur ex officio bonum exemplum præbere, nec impedire, ne alii suo pravo exemplo ad damnificandum incitentur; sed solum ex officio tenetur coercere damnum inferre volentes, eosque ad satisfaciendum cogere: Episcopus verò, quamvis teneatur ex officio gregem pascere suo exemplo, at non tenetur ad id in ordine ad patientes damnum, & ut eorum bonis consulat, sed in ordine ad ipsos peccantes, ut eos suo exemplo pascat, & à peccatis avertat. Et ob eandem rationem Lugo disp. 22. de Pen., cum Con., Fill., Bonac., Suar. d. 32. de Pœn. sect. 2. docet, probabiliter Confessarium non teneri ad restitutionem, si culpabiliter non obliget pœnitentem ad restituendum: quia ex officio solum tenetur curare bonum spirituale pœnitentis, non verò bonum creditorum pœnitentis; unde si negligenter munus suum exerceat, peccat solum contra Religionem, non contra Justitiā; unde ad restitutionem non obligabitur. Solum ad restitutionem obligabitur Confessarius, si culpabiliter positivè dicat pœnitenti, quod ad restituendum non teneatur, quia tunc peccat contra justitiā, positivè concurrendo ad damnum creditoris; Si tamen bona fide deobligaverit pœnitentem, non tenebitur ipse ad restituendum, sed tenebitur ex justitiā cum aliquo incommodo monere pœnitentem de tali errore, ac de obligatione, quam habet ad restituendum: sicut qui inculpabiliter incendit domum alienam, tenetur (& quidem ex justitiā, ut docet Lugo n. 62.) cum aliquo incommodo incendium extinguere; & qui inculpabiliter aliquem infamavit, tenetur extinguere incendium famæ, quod inadvertenter accenderat. Confessarius tamen, qui non positivè deobligavit, sed solum omisit culpabiliter pœnitentem in Confessione mone-re de obligatione restituendi, solum ex charitate tenetur illum deinde monere, ut docent Auctores laudati contra Sylv., Nugnum, & alios apud Dian. p. 2. tr. 16. ref. 1.: ergo ut prius.

VI. Tertiò: Qui inducit precibus, suasionem, petitionem &c. divitem, ne pauperi aliquid donet, etiam si id faciat ex odio erga pauperem, non tenetur ad restitutionem, ut docent communiter contra Cajet. apud Dian. p. 3. tr. 6. ref. 33., & apud Tamb. l. 8. tr. 3. cap. 4. §. 2., dummodo fiat id sine dolo, vi, fraude, aut mendaciis: ergo pariter qui suo consilio movet alium ad inferendum damnum. Probatur consequentia: quia tam est grave damnum pauperis careere pingui legato sibi relinquendo, quam amittere v. gr. aureum: sed inducere consilio, aut precibus alium, ne relinquat pauperi pingue legatum, non trahit onus restitutionis: ergo neque induce-

ducere consilio, aut precibus aliquem ad furandum aureum.

VII. Quartò à priori; quia universim non datur onus restitutionis, nisi ex violatione Justitiæ commutativæ; & idcirco qui malis artibus impedit, ne pauperi legatum relinquatur, obligatur ad restitutionem, non verò si impediatur precibus, aut consilio; quia scilicet in primo casu peccat contra justitiam, cum jus habeat pauper, ne malis artibus, vi, aut dolo sibi bonum impediatur; secus verò in secundo casu, cum non habeat jus pauper, ne sibi affectio boni impediatur sine fraudibus: atqui in casu nostro inducens aliquem ad furandum, occidendum &c., peccat etiam solum contra charitatem, non contra justitiam: quia pariter solum jus habet quilibet, ne fraudibus alius inducatur ad sibi damnificandum, non verò ne inducatur sine fraudibus; eo quod solum fraudibus evertatur in damnificante libertas, non secus ac solum fraudibus evertitur libertas divitis ad relinquendum legatum pauperi: ergo neque obligatur ad restituendum, qui movet, aut inducit alium ad damnificandum.

VIII. Ostenditur falsitas. Quicumque damnum alteri infert, obligatur jure naturæ ad damnum compensandum: sed movens, aut inducens alium ad damnificandum Petro, re vera damnum infert Petro, cum sit causa moralis talis damni: ergo ad restitutionem obligatur; Quamvis enim inducens alium ad inferendum damnum, non causet illud physicè, nec necessitet alium ad actionem damnificativam, adhuc tamen illi damnum imputatur, non secus ac inferenti; Quinimmo in morali æstimatione magis imputatur damnum Mandanti, quam Exequenti; ut proinde prius ad restitutionem teneatur ex communi omnium calculo Mandans, quam Exequens, & antonomasticè Mandans dicitur damnum intulisse, non Exequens. Hinc Jo. 19. dicitur: *Tunc apprehendit Pilatus Jesum, & flagellavit*, licet Pilatus solum mandaverit flagellationem: Præterea Philosophus 2. Phys. 29. inter causas efficientes enumerat Consultorem: ergo tam mandans, quam consulens, aut aliter inducens ad damnificandum, ad restitutionem tenetur. Et sanè si duo physicè ad eandem damnificationem cooperentur, uterque tenetur in solidum restituere, quamvis æquè primò ad illam liberè concurrant: ergo à fortiori ad restitutionem tenebitur inducens alium ad actionem damnificativam; cum hæc magis inducenti imputetur, quam exequenti, esto inducens non necessitet exequentem.

IX. Adde, damnificationem imputari etiam illi, qui tenetur ex officio, aut ex contractu illam impedire, & non impedit; unde ad restitutionem ex communi omnium sensu tenetur Mutus, Non obstitans, Non manifestans; & Ezech. 33. dicitur, quod si Speculator vi-

derit gladium venientem, & non insonuerit bucina, reus erit sanguinis effusi: ergo à fortiori contrahit onus restitutionis, qui positivè ad damnum alienum cooperatur consilio, jussu, precibus, aut aliter inducendo alium ad inferendum damnum.

Neque dicas, quòd sicut non impediens alienum damnum tunc solum obligatur ad restitutionem, quando ex officio, aut contractu, non verò quando solum ex charitate tenetur illud impedire; ita pariter inducens alium ad damnificandum, tunc solum obligabitur restituere, quando ex officio, aut contractu, non verò quando solum ex charitate tenetur alium non inducere ad damnificandum.

Nam contra est, quia licet tunc solum Justitia obliget ad impediendum alienum damnum, quando ex officio, aut contractu ad id tenemur; nihilominus independenter ab officio, aut contractu, Justitia obligat ad non inferendum alteri damnum neque immediatè, neque mediatè, neque physicè, neque moraliter; atque adeò licet non semper detur obligatio restituendi, quando non impeditur damnum alienum, semper tamen datur hæc obligatio, quando infertur, aut positivè inducitur alius ad inferendum damnum.

X. Illud autem interest inter obligationem ex Justitia, cujus violatio trahit onus restitutionis, & obligationem ortam ex Charitate, cujus læsio non trahit hoc onus, quòd Justitia obliget adtribuendum unicuique jus suum, atque adeò obligat ad non lædendum jus alienum, & ad refarciendum, si fuerit læsum; non tamen obligat ad illud conservandum, aut promovendum, nec ad impediendum, ne ab aliis lædatur, nisi quis officio, aut contractu ad id teneatur; aliter ut advertit Mendo in Epit. V. *Restitutio* n. 6. quilibet teneretur alteri gratis inservire, impediendo ejus damnum, quod nemo dixerit: Charitas verò obligat ad augendum bonum proprium per conjunctionem cum aliis, & ad promovendum bonum commune; propterea obligatio orta ex justitia semper violatur, quando quis lædit, aut inducit alium ad lædendum jus alienum actione damnificativa; non semper tamen violatur obligatio orta ex justitia, quando non impeditur alienum damnum, sed solum quando ad id obligamur ex officio, aut contractu. Violatur verò obligatio orta ex charitate, quando non impeditur alienum damnum, eo quod non promoveatur tunc bonum commune, nec bonum proprium per conjunctionem cum aliis, prout charitas postulat; & idè in hoc casu, quamvis peccet contra charitatem, qui non impedit alienum damnum, non per hoc obligatur ad restitutionem. Hinc fit, ut notat idem Mendo, teneri ad restitutionem, qui accipit pecuniam, ut taceat furtum ab alio patrandum, quia tunc fur securius furatur; unde accipiens sic pecu-

pecuniam positivè ad furtum concurret, atque adeò lædit Jus alienum: Contra verò, qui accipit pecuniam, ne revelet furtum jam commissum, non tenetur ad restitutionem, quia non cooperatur positivè ad damnum alienum, nec ex officio, aut contractu tenetur illud revelare. Quinimmo testis, qui in judicio negat alienum furtum, quod vidit, quamvis peccet contra justitiam legalem non obtemperando Judici præcipienti, non per hoc violat jus alienum; unde nec tenetur restituere.

XI. Ad primam rationem in contrarium: Constat ex dictis damnum imputari non minùs causæ morali, quàm physicæ: immò mandanti potius, quàm exequenti. Ideo non imputantur parentibus peccata filiorum, nec Deo peccata hominum; quia Deus, & parentes ea prohibent: Actiones verò honestæ à Deo præcipiuntur, & idcirco Deo potius, quàm nobis imputantur; & de iis dicit Apostolus. *Non ego, sed gratia Dei mecum*; & universim ille dicitur Auctor alicujus operis, qui vult illud; ut enim habet August. lib. 83. *QQ. Illo Auctore cum dicimus, illo volente dicimus*; qui autem inducit alium ad inferendum alteri damnum, vult illud: ergo dicitur Auctor talis damnificationis; atque adeò non minùs, quàm Executor, ad restitutionem obligatur.

XII. Ad secundam constat solutio ex diversitate explicata inter obligationem ortam ex justitia, & ortam ex charitate: Qui pravis suis moribus inducit alios ad peccandum, non intendit illorum culpas; & licet aliquando eas velit, non influit tamen positivè in illas, sicut influit Mandans, Consulens, Palpo; & idè qui pravo exemplo inducit alios ad furandum, ad restitutionem non tenetur; Neque incurrit irregularitatem, qui suo exemplo inducit aliquem ad patrandum homicidium; secus verò si mandet, aut suadeat illud.

XIII. Ad tertiam: Quilibet habet jus, ne malis artibus sibi impediatur affectio alicujus boni; eo quod habeat jus ad tale bonum conditionatè, hoc est dependenter à voluntate donantis; unde justitia violatur, si fraudibus evertat libertas illius, qui potest tale bonum conferre: at non læditur justitia, sed charitas, seu promotio boni proprii per conjunctionem cum aliis, si precibus, consilio, aut aliter impediatur collatio boni, & idè in hoc casu non datur onus restitutionis.

XIV. Ad quartam: Ostendimus contra justitiam peccari, si alius inducatur ad damnificandum, etiamsi id non fiat fraudibus, dolo, ac mendaciis; cum quilibet habeat jus, ne sibi damnum in rebus propriis inferatur nec physicè, nec moraliter, nec immediatè, nec mediatè. Verum tamen est, quòd si merè occasionaliter damnum causetur, non violetur justitia, nec detur onus restitutionis; e. g. si quis

alapani alteri impingat, qui ob dedecoris apprehensionem per accidens moriatur, non dicitur causa, sed mera occasio mortis; unde non est irregularis, nec ad restitutionem tenetur ut homicida: Et similiter, si quis alium occidat, & collocet cadaver ante januam Caji, unde Caju à Judice condemnatur, non dicitur causa moralis, sed solum occasio talis condemnationis, unde non tenetur ad restitutionem, si talem condemnationem prævideat, sed non intendat, ut docet Lugo disput. 8. de Just. num. 84. contra Sanch.; & à fortiori id verum est, quando quis invenit cadaver occisi ab alio ante suam januam, & illud collocat ante januam alterius.

XV. Ex dictis sequitur primò, quòd sicut sub mortali ad restitutionem tenetur, qui movet, aut inducit alium ad graviter damnificandum alteri; Ità sub veniali teneatur ad restitutionem, qui inducit alium ad damnificandum leviter; quamvis enim explicitè illud duntaxat in hac thesi damnetur, ex illo tamen sequitur hoc aliud implicitè etiam damnari.

Sequitur etiam juxta sententiam Vasq., Sanch., Lessi. contra Sotum, Mol., Laym. apud Dian. p. 3. tr. 6. res. 35. eum, qui inducit Judicem, ne imponat mulctam pecuniariam Fisco, aut parti læsæ solvendam, aut inducit Custodes Sylvarum, Fluminum, Civitatum, ne deferant Magistratibus transgressores, atque adeò impedit, ne mulcta Fisco, aut Dominis solvatur, quamvis peccet, probabiliter tamen ad restitutionem talis mulctæ non teneri. Ratio est, quia ad has mulctas non habet Fiscus, aut pars læsa jus ante sententiam Judicis; ergo qui has mulctas impedit, non peccat contra Justitiam, nec tenetur ad restitutionem; Sicut nec Judex, & Custodes tenentur ad illam compensandam: Omnes tamen hi tenentur compensare damnum illatum parti læsæ, relatè ad id, ad quod habet jus independentè à sententia Judicis: v. gr. Custodes, qui ex contractu, atque adeo ex Justitia tenentur revelare transgressores, quamvis non teneantur compensare mulctam pecuniariam Fisco post sententiam Judicis solvendam, tenentur tamen compensare Fisco id, quod esset à transgressoribus solvendum ratione Gabellæ; & idè qui inducit Custodes ad non revelandum transgressores, tenetur etiam ipse hoc damnum Fisco compensare.

Dubitatur hìc primò, Utrum inducens alium ad damnificandum suo mandato, aut consilio, si revocet mandatum, aut consilium, adhuc ad restitutionem teneatur? Ad quod responderetur, quòd si mandatum revocet, non teneatur restituere; eo quod tunc Mandatarius non noceat vi mandati, utpotè jam revocati; Si tamen revocet consilium, & Consultus adhuc vi illius consilii damnificet, Consulens ad restitutionem.

tutionem tenetur; sicuti qui propinato alteri veneno conatur deinde antidotis illud extinguere, & non potest, adhuc irregularitatem contrahit, & onus restitutionis, si mors sequatur. Quod si Consultus, non vi illius consilii, sed ex propria malitia damnificet, Consulens excusabitur: hoc autem contingit, quoties Consulens post datum consilium Sorti de inferendo alteri damnum, validiores rationes adducit ad retrahendum illum à suo proposito.

Dubitatur etiam, An ad restitutionem teneatur, qui ratum habet, seu approbat damnum nomine suo alteri illatum, quod tamen ne implicitè quidem mandavit? Ad quod respondetur negativè; quia quamvis ex regula 10. Juris in 6. Ratihabitio retrahatur, & mandato comparetur quoad pœnas fori exterioris, non tamen quoad causalitatem damni, & quoad onus restitutionis: quomodo enim damnum causari potest à ratihabitione subsequente? quamvis autem damnum illatum sit in gratiam Petri ratihabentis deinde illud; Petrus tamen est causa finalis, non causa efficiens illius damni, unde ad restitutionem non tenetur.

Dubitatur demum, An ad restitutionem teneatur, qui movet, aut inducit alium ad inferendum damnum minus, quoties ille determinatus est inferre damnum majus; e.g. qui inducit Petrum ad vulnerandum duntaxat inimicum, quem vult omninò occidere; Ad quod respondendum cum communiori apud Sanch. lib. 7. disp. 11. nu. 15., & Lugo d. 19. de Justit. num. 44., quod nec peccet, nec teneatur consequenter ad restitutionem, si suo consilio intendat tantum avertere illud malum majus; Consilium enim est potius conditionatum, quàm absolutum, quasi dicatur, Si vis illum occidere, potius vulnus, vel alapam infligas. Immo licitum est directè ad tale minus malum illum inducere, intendendo solum malum illud minus, quatenus minus est, non verò quàm malum. Qui tamen determinatus est occidere Petrum, non potest induci ad inferendum potius malum minus Paulo; nisi quando Paulus ex charitate tenetur potius illud minus malum subire, ut proinde non sit rationabiliter invitus: v. gr. si fur determinatus sit furari à Petro, qui ob tale furtum redigetur ad extremam necessitatem, licitum est consulere illi, ut potius furetur aliquantulum à Paulo ditissimo, quia in tali casu hic non esset rationabiliter invitus.

PROPOSITIO XL.

Contractus Mohatra licitus est etiam respectu ejusdem Personæ, & cum contractu retrovenditionis præviè inito, cum intentione lucri.

S Y N O P S I S.

I. Communitè docent hunc contractum esse illicitum, quippe qui injustitiam continet, & usuram palliatam.

II. Videtur tamen licere, ex eo quod liceant singula, quæ in eo includuntur. III. Sicut contractus Societatis, qui dicitur Trium, est immunis à labe Usuræ, eo quod singula in eo inclusa liceant, ita contractus Mohatra. IV. Mutuare sub aliqua conditione levissimè onerosa non semper usuram continet.

V. At negari non potest, quod in hoc Contractu pallietur usura. VI. Etiam si haberetur in illo verus contractus venditionis mercium, adhuc includitur injustitia per hoc, quod superaddatur ementi onus revendendi pretio infimo merces ab eo emptas pretio summo. VII. Esto Mercator sit beneficium Sorti emptori, per hoc quod offerat se ad reemendum; injustè tamen illum gravet imponendo onus retrovenditionis, & quidem pretio infimo. VIII. Si hujusmodi pactum retrovenditionis etiam implicitum desit, injustitia, & usura declinatur; peccari tamen potest contra Charitatem.

IX. Singula, quæ in contractu Mohatra includuntur, licent, circumscripto pacto retrovenditionis. X. Potest quidem mercator lucrum reportare vi contractus, qui dicitur Trium; non tamen vi hujus contractus Mohatra. XI. Tunc potest mutuo superaddi aliquod exiguum onus, quando illud non est pretio æstimabile, nec magis Mutuatarium gravat, quàm gravet Mutuatio ipsum Mutuantem, nec exigitur ex justitia, sed petitur velut in gratitudinem; Et hoc ipsum in praxi est valde periculosum. In casu tamen nostro imponitur onus grave pretio æstimabile, & ex contractu prævio, atque adeo ex justitia; unde contractus est fœneratitius.

XII. Non potest practicè admitti, quod Mercator absque ullo prævio pacto vendat mercem pecunia credita pretio summo, sperans, quod emptor retrovendat eandem sibi pecunia numerata pretio infimo, & manifestando illi hanc suam spem, & intentionem lucrandi.

I. **E**Xponitur. Intervenit hic contractus dictus apud Hispanos Mohatra, seu Barata, quoties Cajus indigens pecunia numerata adit mercatorem, qui nolens pecuniam dare mutuam, offert merces, quibus ille non indiget, ut emat eas pecunia credita pretio summo, puta 105., & deinde sibimet retrovendat eas.

eadem pecunia numerata pretio infimo, puta 100. Sic enim mercator non ex contractu mutui, sed ex contractu venditionis, & emptionis lucratur auctarium illud; & Cajus consulit suæ necessitati habendo centum, quamvis cum onere restituendi post annum centum, & quinque. Hic contractus venditionis mercium pecunia credita, & retrovenditionis pecunia numerata damnatur in hæc thesi ut illicitus, si fiat respectu ejusdem personæ, & si cum pacto præviè inito retrovenditionis ex intentione lucri: Et quamvis non dicatur illicitus, vel quia Scandalosus, vel quia contra Charitatem, vel quia contra Justitiam, communiter tamen docent apud Lugo disp. 16. de Justit. num. 204., Less. l. 2. c. 21. nu. 130., Dia. p. 1. tr. 8. ref. 58., esse injustum, & usuram palliatam continere; Nec reperio inter Auctores, qui oppositum docuerit: Solumque excusant illum ab injustitia Salas, & alii, si fiat absque prævio pacto retrovenditionis, ne implicito quidem, etiam si adsit principalis intentio lucrandi, & prævideatur, quod Cajus merces illas statim sit eidem mercatori revenditurus.

II. Videtur tamen, quod non solum citra injustitiam, sed etiam licite inter mercatorem, & Cajum celebrari possit contractus Mohatra jam explicatus, quia licita sunt singula, quæ in hoc contractu continentur: ergo & totus contractus est licitus. Antecedens probatur; Licite enim potest mercator nolle mutuare; Potest etiam licite vendere merces pretio justo summo; Potest pariter licite emere ipse eadem pretio infimo, si à Cajo exubeantur; cum non sit ipse peioris conditionis, quam alii; unde si possunt alii illas emere pretio infimo, quidni etiam ipse mercator? Potest etiam in utroque hoc contractu venditionis, & emptionis, utpotè licito, haberi intentio lucrandi: non secus ac negotiatores licite intendunt lucrum ex emptione facta pretio infimo, & venditione ejusdem rei pretio summo. Illud solum videtur negotium facessere, quod Cajus ex pacto prævio obligetur ad retrovendendum; sed hoc pactum non tam est onerosum Cajo, quam ipsi Mercatori, qui obligat se ad recimendum merces, quas Cajus querit vendere; unde hic beneficium à mercatore reportat per hoc, quod liberetur à quærendis aliis emptoribus, & à sumptibus in proxenetas faciendis; Præsertim quia pretium mercium ultronearum decresceret: ergo singula, quæ in hoc contractu habentur, videntur justè, & licite fieri posse.

III. Secundò: In tantum esset illicitus contractus Mohatra, in quantum videtur continere usuram palliatam, & prætextu venditionis, & emptionis percipitur virtualiter lucrum ex mutuo: sed revera usuram non continet, quamvis videatur continere: ergo est licitus: Sicut

enim e.g. contractus Trium communiter censetur licitus, quia servantur leges trium contractuum, nempe Societatis, Assecurationis sortis principalis, & Assecurationis fructuum, unde non dicitur continere usuram palliatam, quamvis videatur percipi lucrum ex mutuo, ut communiter docent contra nonnullos apud Dia. p. 1. tr. 8. ref. 30.: ita hic contractus Mohatra dicendus est licitus, quia in eo servantur leges venditionis, & emptionis: unde non debet censeri usurarius, quamvis videatur percipi lucrum ex mutuo.

IV. Tertiò: Mutuare Petro pecuniam cum pacto v. g. quod statim remutuet triticum, non censetur usura, uti multi docent apud Dia. p. 1. tract. 8. ref. 59., saltem si non sit illi grave incommodum remutuare triticum; quia non imponitur onus quod gravet, sed apponitur conditio levissimè onerosa, quod scilicet remutuet triticum, si vult mutuam pecuniam: ergo neque est censendus usurarius contractus Mohatra ex hoc, quod apponatur pactum retrovendendi merces eidem mercatori pretio infimo, quando hoc non est incommodum, sed beneficium; quia pactum istud apponitur tanquam conditio levissimè onerosa, quod scilicet Cajus retrovendat mercem, si velit eam emere pecunia credita.

Ratio in utroque casu est, quia quando obligatio imposita est exigua, nec prudenter pretio æstimabilis, tunc, ut notat Mendo in Epit. V. *Usuranu.* 30., non reddit contractum mutui usurarium. Hinc non censetur usuram committere Præceptor, si mutuet pecuniam Scholaribus cum pacto, quod suis lectionibus intersint, aut Si quis mutuet Petro cum pacto, quod in suo Molendino molat, aut merces à se emat pretio, quo esset ab aliis empturus, ut docet Less. c. 20. dub. 8., Laym., Bannez, Rodr., & alii apud eundem Mendo: ergo pariter si mercator imponat Cajo obligationem retrovendendi merces sibi eo pretio, quo esset aliis venditurus, non imponit obligationem pretio æstimabilem; atque adeò contractus Mohatra non videtur usuram continere, sed esse usquequaque licitus.

V. Ostenditur falsitas: quia contractus Mohatra, si fiat respectu ejusdem Personæ, & cum pacto prævio retrovenditionis, in omnium sententia continet usuram palliatam: etenim verbotenus habetur venditio, & emptio, sed revera solum habetur mutuum, & lucrum ex mutuo, ut in omnibus contractibus, in quibus usura palliatur: ergo non solum est illicitus, sed etiam injustus.

VI. Deinde, etiam dato, quod habeatur verus contractus venditionis, & non mutui, adhuc habetur injustitia; quia venduntur merces pretio summo, & superadditur onus, quod retrovendantur pretio infimo: Quis autem non

videat huiusmodi venditionem iniustitiam continere? Sicut iniusta esset venditio equi pretio summo, si superadderetur emptori onus vendendi domum suam, & à fortiori si ea esset vendenda pretio infimo.

VII. Neque obstat, quòd Cajus venditurus sit mercem pretio infimo ad succurrendum suis indigentis, ut proinde non sit onus, sed beneficium, quod Mercator confert, dum emit pecunia numerata mercem, quam carius vendiderat pecunia credita. Nam licet sit beneficium, quòd mercator offerat se ad emendum, non est tamen beneficium, sed onus grave obligare Cajum ad vendendum statim pretio infimo: Si mercator Cajo ementi mercem daret optionem vendendi illam, cui maluerit, facile Cajus reperiret, qui eam emeret pretio medio, dum tamen mercator renuit vendere mercem, nisi sibi met retrovendatur, adimit Cajo facultatem inveniendi benignum emptorem, & ideò superaddit aliquod onus, quod reddit contractum venditionis iniustum: Immo prætèxtu venditionis palliat Usuram, quam intendit.

Hinc patet disparitas, quare contractus Mohatra iniustitiam contineat, solum si sit respectu ejusdem personæ, & cum pacto retrovenditionis, non verò si sit respectu diversarum, aut sine illo pacto prævio? Quando enim mercator vendit Cajo pecunia credita mercem pretio summo, iniustitiam non committit; quòd si tertius deinde eandem mercem emat pretio infimo pecunia numerata, pariter servat leges contractus emptionis, unde nec habetur iniustitia; idemque dicas, si Cajus sponte offerat eidem mercatori eandem mercedem emendam: Secus verò si Cajus ad id teneatur, ut ostendimus.

VIII. Utrum autem mercator videns indigentiam Caji, qui adigitur ad emendam mercem pretio summo, & ad revendendam infimo, ut suis necessitatibus consulat, peccet, intendendo, quòd Cajus sibi mercem retrovendat, etiamsi ad id non obliget? Dicendum, quòd si præeat de hoc pactum implicitum, peccet contra Justitiam, non secus ac si pacisceretur explicitè, ut patet; si verò nullo præcesserit pactum, peccare poterit peccato scandali, eo quòd videatur velle ditescere ex miseriis Caji, & facile etiam peccabit contra Charitatem, si scil. citra incommodum possit subvenire Cajo graviter indigenti, non vendendo mercem pecunia credita cum tanto ejus detrimento, sed merè mutuando, & tamen renuat viscera pietatis induere, ut in ea venditione lucretur; Non peccabit tamen contra Justitiam, nec usuram committet per hoc, quòd pecunia credita vendat mercem pretio summo, quam pecunia numerata non venderet, nisi pretio infimo, aut medio. Et ratio

est, quia etiam pretium summum est justum; unde in tali venditione non intervenit iniustitia.

IX. Ad primam rationem in contrarium, Antoninus, & Medina apud Dia. l. c. ref. 48. contra Nav., Less., & alios putant, nullatenus posse eundem mercatorem redimere pecunia numerata pretio minori mercem, quam vendidit cariori pretio pecunia credita, etiamsi præcesserit pactum retrovenditionis; cum id sit semper scandalosum, si minus iniustum; ut proinde sub gravissimis pœnis id prohibeatur in Legibus Lusitaniæ, & Castellæ apud Rebell., & Mol. disp. 310. Docent pariter Azor., Vega, Mol. contra Navar., Salas apud eundem Dian., huiusmodi contractum non esse immunem ab iniustitia, & usura, etiamsi non præcedat pactum retrovenditionis, sit fiat principaliter ex intentione redimendi mercem viliori pretio, ita ut sine spe talis lucri mercator non esset creditò venditurus illam: Equidem do cum Lugo nu. 206., licitum esse huiusmodi contractum absque illo pacto cum intentione lucrandi, ita ut si non esset spes lucri, mercator non esset venditurus; ad eum modum quo potest licitè aliquis celebrare propter stipendium, & Canonicus adesse Choro propter distributiones eo animo, ut si hæc abessent, nec Sacerdos hodie celebraret, nec Canonicus adesset Choro, quia scil. possunt hæc esse motivum duntaxat impulsivum, non verò finale; Immo Lugo de Mutuo n. 18. permittit, quòd intentio lucrandi possit etiam esse motivum principale, ac finale, quoties lucrum non est iniustum: Nihilominus quoties in contractu Mohatra præcedit pactum retrovenditionis, nullatenus depurari potest ab iniustitia, ut ostendimus, propter onus grave, quòd Cajo imponitur vendendi rem suam pretio infimo.

Neque obstat, quòd Cajus hoc modo liberetur à quærendis aliis emptoribus, & à sumptibus in proxenetas faciendis, ut proinde ex tali onere lucrum videatur potius reportare, quàm detrimentum. Nam sicut Mutuatarius, qui cogitur ab Usurario ad promittendas usuras, aliquando lucrum reportat (quando scil. aliter deberet vendere res suas vilissimo pretio ad consulendum suis indigentis, aut quando aliter in custodias mitteretur, unde redderetur impotens ad laborandum, & ad solvendum æs alienum) & tamen iniuste cogitur ad usuras solvendas, onusque illud, quòd imponitur, quam vis sit gratum, eo quòd liberet Mutuatarium ab onere graviori, adhuc est iniustum; ita prorsus in casu nostro, iniuste, & usurariè imponitur Cajo onus revendendi mercem pretio infimo, quamvis subeundo tale onus ab onere graviori aliquando liberetur; unde gratias agere possit mercatori illi-

Im reementi, non quidem ob onus injustè impositum, sed ex eo, quòd sic ab onere graviori liberetur.

X. Ad secundam: Negari non potest multos contractus iniquos, & usurarios posse reduci ad limites alterius contractus justì, ità ut licitè possit vi hujus contractus retineri lucrum, quod independentè à tali contractu esset usurarium; Ut proinde multi censeant apud Less. cap. 20. dub. 12., quòd celebrans bona fide contractum usurarium retinere possit lucrum illud, quod reportare potuisset ex alio contractu justo, quem procul dubio celebrasset, si scivisset contractum initum esse iniquum. Quod ipse Lessius putat verum, saltem in casu, quo uterque contrahentium implicitè consentit in illum contractum, qui justè poterat celebrari, & ferre tale lucrum. Sic ex vi contractus societatis, qui dicitur Trium, potest Titius dare mercatori centum, & reportare post annum 110., dummodo re vera pecuniam accipiens, illam cum sua industria negotietur, adeo ut possit fructum uberem retrahere, v. g. 40. unde sublata assecuratione sortis principalis, & fructuum possit justè se obligare ad reddendum centum, & decem: Quòd si Mercator acciperet centum, non vi contractus Trium, sed vi contractus Mutui, usurarium esset quodcunque auctarium. In casu tamen nostro contractus Mohatra de se est injustus eo ipso, ac admiscetur pactum retrovendendi mercem eidem mercatori, nec potest ullatenus cohonestari, sicut potest cohonestari contractus Trium: siquidem in contractu Trium habetur utrinque lucrum, & damnum æquale; in contractu verò Mohatra cum pacto retrovenditionis lucrum est solius mercatoris, & damnum solius Caji: ergo contractus est iniquus, & continet usuram palliatam voce emptionis, & venditionis; quia lucrum, quod reportatur, virtualiter est præcisè ratione mutui, non ratione alterius contractus; ubi in contractu Trium lucrum, quod reportatur, oritur à negotiatione, si re vera hæc intercedit; aliter etiam in contractu Trium haberetur usura palliata.

XI. Ad tertiam: Lis gravis est inter DD., Num sine labe usuræ possit Mutuans imponere Mutuatario obligationem aliquam de præsentì? ex. g. Dubitatur, an possit citra usuram aliquis mutuare pecuniam hodie sub conditione, quòd Mutuatarius simul remutuet triticum, vel vendat, aut emat? Molina disp. 308., Suar., Rebell. l. 8. nu. 4., & alii apud Dia. p. 1. tract. 7. ref. 60., & Less. c. 20. d. 8. contra quamplures putant id licere, quando obligatio, quæ imponitur Mutuatario, non est gravior, quàm sit Mutuanti sua mutuatatio, aliter procul dubio mutuatatio esset usuraria; ut si quis vellet mutuare centum sub conditione, quòd alter ven-

dat omnia bona sua pretio infimo: Conveniunt tamen DD. contra nonnullos apud Molinam disp. 308., quòd semper sit usuraria mutuatatio, si imponatur Mutuatario aliqua obligatio in posterum; v. g. si quis mutuet Petro sub conditione, quòd teneatur ille remutuare tantundem quandocumque; [quia hoc onus semper est pretio æstimabile, & est extra rationem mutui: In eo duntaxat sensu admitti potest cum Less. l. c. doctrina illa Mendo, quòd absque labe usuræ imponi possit aliqua obligatio Mutuatario, quando scil. non solum est exigua, sed etiam, ut ipse addit, non est pretio æstimabilis, nec magis gravat Mutuatarium, quàm Mutuans gravetur ab ipsa mutuatione: Ut si quis mutuet Petro, petens ab eo ratione gratitudinis, ut frequentet suum Molendinum, suam Officinam, quin ad hoc illum obliget ex contractu, & Justitia, ut dicemus in expositione propositionis 42.; aut si petat, quòd condonet sibi injuriam, quando debet illam condonare; aut quòd concedat suam familiaritatem, & similia; à quibus tamen in praxi omninò abstinendum, quia ferè semper novum non leve onus inducunt. In re nostra, quis non videat obligationem, quæ imponitur à mercatore Cajo revendendi mercem pretio infimo esse onus pretio æstimabile? ergo si vendatur merces pretio summo, & redimatur pretio infimo cum hac obligatione, vel habetur ratione hujus oneris contractus venditionis injustus, vel reportatur lucrum ex mutuo virtuali; Ac propterea emptiones istas, quas Mohatras, seu Barattas appellant, damnant DD. communissimè, ut fœneratitias, & iniquas.

XII. Difficultas est; Utrum in sententia Card. de Lugo, & Salas putantium contra Molin., Rodriq., Salon., & alios licitum esse mercatori absque prævio pacto vendere creditò mercem pretio summo, eo animo ut redimat pretio infimo pecunia numerata, liceat etiam eidem mercatori manifestare Cajo hanc suam intentionem, dicendo, Vendo tibi mercem creditò 105., si tamen indiges pecunia præsentì, paratus sum redimere illam pretio viliori, puta centum? Admittit Lugo nu. 208.; qui tamen cum eodem Salas monet, solum speculativè loquendo id esse probabile; practicè enim facilè in manifestatione hujus voluntatis intercedit aliquod pactum implicitum, quod certè in foro externo præsumitur; & idèò à contractu Mohatra etiam sic inito est abstinendum.

PROPOSITIO XLI.

Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam præsentem, quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuuario exigere, & eo titulo ab usura excusari.

PROPOSITIO XLII.

Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur, tamquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, sed solum si exigatur tamquam ex justitia debitum.

SYNOPSIS.

I. De priori hac thesi diximus in expositione propositionis 42. Alex. VII. II. Posterior suadetur, quia cum sit licitum sperare lucrum à Mutuuario ex gratitudine, videtur pariter licitum illud exigere tamquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, dummodo non exigatur tamquam debitum ex justitia. III. Præsertim quia licitum censetur excitare Mutuarium ad aliquam gratitudinem post acceptum mutuum. IV. Potest à Mutuuario exigere, quod suis obligationibus satisfaciatur, puta quod Missam audiat die festo, quidni etiam quod satisfaciatur obligationi antidotali ex gratitudine? V. Cum sit debitum jure naturæ signum aliquod gratitudinis à Mutuuario, videtur posse illud citra usuram in pactum deduci: Sicuti, quia Missæ stipendium jure naturæ est debitum Sacerdoti in sustentationem, potest illud in pactum deduci citra Simoniam.

VI. Sed omne gravamen, quod imponitur Mutuuario, & est extra rationem mutui, est Usurarium. VII. Obligationi antidotali gratitudinis nemo tenetur satisfacere conferendo aliquid temporale; cum sufficiat, quod Mutuarius oret pro Mutuante, & signa benevolentiae exhibeat. VIII. Obligationi ex gratitudine superadderetur vi pacti nova obligatio valde onerosa; nam si post hujusmodi pactum Mutuarius non solveret auctarium, non solum haberetur ingratus, sed etiam infidelis, si minus injustus. IX. Si thesis hæc subsisteret, immensum osium Usuris, & Simonii pateret. X. Non pauca huc spectantia discutiuntur.

XI. Potest quidem lucrum à Mutuuario sperari ut liberaliter conferendum, non tamen ut conferendum vi pacti prævii, quod novum gravamen imponeret. XII. Practicè non debet admitti, quod possit Mutuator excitare Mutuarium ad aliquam re-

munerationem ex gratitudine. XIII. Tunc pactum initum cum Mutuuario de satisfaciendo suis obligationibus non est fœneratitium, quando non superaddit novum gravamen. XIV. Stipendium Missæ idè potest in pactum deduci, quia est debitum jure naturæ ex justitia.

XV. Hinc plura deducuntur ad Usuram, & Simoniam spectantia.

I. **E**xponuntur. Quod attinet ad priorem thesim nihil est causæ, cur in ea immoremur, cum satis superque de illa dixerimus in expositione propositionis 42. Alex. VII., ubi ostendimus illicitum esse Mutuanti aliquid ultra sortem exigere ex hoc, quod obliget se ad non repetendam sortem usque ad certum tempus, eo quod absentia pecuniæ per aliquod tempus determinatum non reddat illam minoris valoris, quam sit pecunia præsens, dummodo damnum inde emergens, aut lucrum cessans sufficienter compensetur, nec non periculum probabile, & proximum amittendi sortem; periculum enim remotum aut amittendi sortem, aut carendi pecunia, si fortè hic & nunc ea Mutuans indigeret, abundè compensatur per hoc, quod si pecunia interim furto, aut alio infortunio pereat, non pereat Mutuanti, sed Mutuatorio.

II. Quod attinet ad posteriorem thesim, cum usura sit Lucrum ex mutuo immediate proveniens, hoc est quod unice confertur ratione mutui tamquam ejus pretium, & ut debitum ex justitia; contra verò à labe usuræ sit immune lucrum, quod provenit ex mutuo mediate, puta ex gratitudine, & liberalitate Mutuarii, aut ex ejus amicitia, adeò ut conferatur omnino gratis, idcirco docuerunt nonnulli apud Dia. p. 1. tract. 8. ref. 62., & p. 11. tr. 7. ref. 23. licitum esse nolle mutuare, donec Mutuarius promittat se daturum auctarium in gratitudinem, non ex obligatione Justitiæ sed veracitatis, ac fidelitatis; ut proinde possit deinde illud exigere tamquam debitum ex benevolentia, & gratitudine, ac ratione promissionis, esto non possit exigere tamquam ex justitia debitum.

Fundamenta hujus opinionis sunt, Primò quia non est usura sperare, & intendere lucrum conferendum à Mutuuario, tamquam debitum ex benevolentia, & gratitudine: ergo neque est usura exigere similiter illud, tamquam ex gratitudine debitum. Antecedens admittitur à DD. communiter apud Lugo de Usuris nu. 28., qui concedunt posse Mutuantem sub hac spe, & intentione offerre mutuum Principi indigenti, ut ille ex gratitudine conferat officium, vel Beneficium Ecclesiasticum; Quod etiam citra simoniam fieri potest, eo quod nullum interveniat pactum explicitum, aut implicitum, sed mera spes gratitudinis; Adduntque, mo-

riyum lucri ad mutuandum posse esse principale, & finale, nedum minus principale, & impulsivum, si lucrum intendatur tanquam debitum ex gratitudine, secus verò si tenderetur tanquam debitum ex Iustitia.

Neque obstat illud Christi D. Lucæ 6. *Mutuum date, nihil indesperantes*, quia vel hoc est consilium relatè ad excludendam spem beneficii ex gratitudine processuri, vel est præceptum relatè ad excludendam spem lucri tanquam debiti ex iustitia, seu quod sit premium mutui; In quo sensu communiter interpretantur id, quod ab Urbano Papa dicitur Cap. *Consuluit* de Usuris, vid. ad restitutionem teneri eum, qui mutuatur, intendens, ac reportans lucrum, etiamsi absque prævia conventionem; tenetur enim ad restitutionem, si lucrum illud accepit tanquam pretium mutui, & in recompensationem non gratuitam, ut proinde à Mutuatario illud coactè, & non liberaliter fuerit datum. Consequentia itaque probatur; quia in tantum potest licitè sperari, & intendi lucrum conferendum ex gratitudine, & non in pretium mutui, in quantum instinctu naturæ Mutuatarius movetur ad ostendendum se gratum: sed hoc probat posse etiam hanc gratitudinem, utpotè jure naturæ debitam, à Mutuante exigì: ergo potest citra usuram exigì lucrum tanquam debitum ex gratitudine.

III. Confirmatur: quia Cajet., Mol., Bannez, Salon., Salas, & apud Lugo, & Dia. loc. laud. contra Scotum, Medin., Richard. permittunt Mutuanti, quòd verbis excitet, & inducat Mutuatarium ad remunerationem ex liberalitate, & gratitudine, saltem post mutuum solutum; ea enim excitatio, & petitio non reddit donationem involuntariam, esto solum ex rubore fiat: ergo poterit etiam ex gratitudine aliquid ultra sortem exigì, dummodo non exigatur tanquam debitum ex Iustitia.

IV. Secundò: Immunis est ab usura Mutuator, si exigat à Mutuatario, quòd suæ obligationi satisfaciatur, puta quòd audiat Missam die festo, quòd remittat odium propter offensam: atqui Mutuatario inest etiam obligatio præbendi se gratum Mutuanti: ergo potest etiam Mutuans ab eo exigere, quòd ex gratitudine aliquid supra sortem donet, atque adeò poterit hoc in pactum deduci.

V. Tertiò: Cum stipendium Missæ sit debitum jure naturæ, (*Quis enim militat suis stipendiis unquam?* ut dicitur 1. ad Cor. 9.) idcirco potest Sacerdos exigere stipendium Missæ, & antecederet pacisci de illo: ergo quia etiam debitum est jure naturæ signum aliquod gratitudinis erga Mutuantem, poterit illud exigì, & de eo antecederet pactum præmitti, ita ut solum deinde tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum exigatur.

VI. Ostenditur tamen falsitas. Committitur usura, quoties immediatè ex mutuo provenit aliquod lucrum Mutuanti, & aliquod gravamen Mutuatario, quod sit extra rationem mutui: atqui si Mutuatarius teneatur præter sortem dare auctarium v.gr. quinque pro singulis centenariis, ita ut possint ea à Mutuante exigì tanquam debita, etiamsi ex gratitudine, aut benevolentia, immediatè provenit ex mutuo hoc lucrum Mutuanti, & hoc gravamen Mutuatario: ergo si aliquod ultra sortem exigatur tanquam debitum ex benevolentia, committitur usura. Minor probatur: Dicat quis ver. gr. se nolle vendere domum, sed paciscatur cum Cajo, quòd si velit domum sibi in donum dari, opus sit quòd obliget se ad donandum pretium domus in gratitudinem; procul dubio hic vellet domum vendere, ac verbis luderet; exigeret enim pretium domus tanquam sibi debitum ex vi promissionis, unde non solveretur illud merè liberaliter ex gratitudine: ergo similiter Mutuans cum pacto, quòd detur auctarium ex gratitudine, necnon si independenter ab ullo explicito pacto prævio exigat auctarium tanquam ex gratitudine debitum, exigit tale lucrum tanquam pretium mutui, & in compensationem non gratuitam, quin solvatur illud ex gratitudine, & merè liberaliter; atque adeò lucrum istud Mutuantis, & gravamen Mutuatarii non provenit immediatè ex gratitudine, & mediatè ex mutuo, sed immediatè provenit ex mutuo, estque fœneratitium.

VII. Ratio à priori est, quia obligatione antidotali gratitudinis nemo tenetur satisfacere conferendo aliquid temporale; sufficit enim, si Mutuatarius oret pro Mutuante, aut si exhibeat alia signa benevolentiae, ostendendo se paratum ad succurrendum illi in necessitatibus; quare quando superadditur onus, quòd ex gratitudine conferatur auctarium, superadditur illi onus, quod non oritur præcisè ex gratitudine; atque adeò lucrum illud immediatè provenit ex mutuo, unde est usurarium. Sicut pariformiter Simonia committitur ab eo, qui paciscitur se daturum rem Sacram sub conditione, quòd sibi detur pecunia, non quidem in pretium, sed in gratitudinem; aut qui pro respiruali exigat temporale tanquam debitum ex gratitudine; quis enim dixerit in tali casu rem Sacram dari gratis, & non permutari spirituale cum temporali; ut mox dicemus in expositione propositionis 45.

VIII. Confirmatur: quia vi illius pacti de dando auctario in gratitudinem superadditur obligationi naturali gratitudinis nova gravior obligatio ratione promissionis; obligationi enim naturali gratitudinis, ut diximus, potest citra ullam notam satisfieri aliter, quam solvendo auctarium, secus verò obligationi ortæ ex promissione: hoc autem incremen-

tum obligationis est novum onus pretio æstimabile, & subitur in pretium mutui, non sponte ex gratitudine: ergo ratione hujus pacti exigitur auctarium verbo tenus ex gratitudine, & revera exigitur tanquam mutui pretium; unde committitur usura: Sicut committitur simonia, si consimile pactum superaddatur, quando res Sacra confertur. Quod si pactum non præeat, sed exigatur tanquam debitum ex gratitudine auctarium, adhuc exigitur tanquam pretium mutui hujusmodi auctarium; quandoquidem gratitudo ad illud determinatè solvendum non obligat, nec exercetur gratitudo, nisi gratis omnino aliquid detur, seu in compensationem gratuitam.

IX. Denique, si Thesis hæc confixa subsisteret, usuris, & simoniis immensum ostium aperiretur, Siquidem quilibet posset in mutuo pacisci de auctario, & in collatione rei Sacre pacisci de danda re temporali, non quidem in pretium mutui, & rei Sacre, sed ex gratitudine, & benevolentia, ita ut posset deinde rem temporalem exigere tanquam debitam ex gratitudine, non ex justitia; quo quid absurdius dici, aut fingi potest? Neque dicas cum Hurt., Soria, & aliis apud Dia. p. 11. tr. 7. ref. 23. declinari usuram, & simoniam, si pactum obliget tantum ex fidelitate, non verò si obliget ex justitia. Nam hæc ipsa obligatio ex fidelitate est novum gravamen pretio æstimabile, unde usura, & simonia non declinatur. Qua in re advertit Mol. disp. 305., ad simoniam, & usuram non prærequiri pactum formale, & explicitum; aliter non daretur usura mentalis, ad quam sufficit, quod auctarium supra sortem accipiat velut in mutui pretium, & ut debitum, & non merè liberaliter datum; quare adhuc habetur usura absque ullo prævio pacto explicito, per hoc solum, quod pactum præeat æquivalenter: nam qui dat aliquid ut debitum, non habet animum donandi, aut satisfaciendi obligationi antidotali gratitudinis, sed dat, perinde ac si pactum præfuisset. Porro hujusmodi pactum implicitum accidere solet, ut notat Lugo hic nu. 31., & Less. nu. 41., quando Mutuatario nota est indoles Mutuantis, quod nolit gratis mutuare; propterea præsumitur tunc auctarium solvi, & accipi ut debitum, perinde ac si de eo solvendo pactum præcessisset.

X. Dubitatur tamen, An Mutuator ad restitutionem talis lucriteneatur, Primò, si Mutuatarius solvit auctarium tanquam debitum, ipse verò accepit tanquam sibi ex gratitudine donatum? Secundò, si viceversa Mutuatarius dedit liberaliter, ipse verò accepit mala fide, putans sibi dari ut debitum? Et quid si de intentione utriusque dubitetur?

Ad primum quæsitum dicendum cum Lug., Molina contra nonnullos apud Salas, Mutuan-

tem ad restitutionem teneri, ni si bona fides excuset; quia datio illa utpote involuntaria insufficientis est ad transferendum dominium, cum desit animus donandi: Immo si Mutuans accepit illud dubia fide, seu dubitans, nùm detur sibi liberaliter, an tanquam debitum? adhuc ad restitutionem tenetur, sicut qui dubia fide cœpit possidere rem alienam: Si verò bona fide accepit, & dubium superveniat, tenetur inquirere ad dubium deponendum: Quod si deponi non possit, probabile est ex Lugo contra Molin., & Salas, quòd possit auctarium retineri: sicut dicimus de eo, qui cœpit possidere rem aliquam bona fide, & deinde supervenit dubium, an ea sit res aliena, quod superari non potest: in hoc enim dubio melior est conditio possidentis.

Ad secundum, docent nonnulli apud eundem Salas auctarium restituendum esse; quia Mutuans non acceptavit illud ut donum, unde non habetur per hujusmodi donationem translatio dominii, deficiente acceptatione. Verius dicendum cum Molin., Less., Lugo, quòd possit Mutuans auctarium illud retinere, quando deprehendit animum liberalem donatarii: Ratio est, quia ex parte dantis posita fuit voluntas sufficiens ad transferendum dominium, & ex parte accipientis potest poni acceptatio formalis, quando deprehenditur animus Mutuatarii non retractatus, ita ut tunc dominium transferatur. Præterquamquod posita fuit acceptatio virtualis tunc, quando Mutuans accepit auctarium, quia quamvis putaverit illud non dari gratis, voluit tamen sibi accipere omni meliori modo, quo poterat. Neque obstat, quòd in Cap. laud. *Corfusius* de Usuris Pontifex dicat usurarium mentalem cogendum esse ad restituendum. Ibi enim est sermo, quando Mutuatarius non dedit aliquid supra sortem merè liberaliter, & quandiu de hac voluntate dantis non constet: Hinc restitutio facienda est, etiamsi dubitetur, an Mutuatarius liberaliter dederit? Etenim solum qui bona fide, non verò qui mala fide cœpit possidere, à restitutione excusatur, si dubium superveniens superari non possit.

Dubitatur ulterius, An teneatur ad restitutionem Mutuator, si aliquid ultra sortem det Mutuatarius, liberaliter quidem, sed ductus timore, ne alioquin non sit accepturus iterum mutuum, quando indigebit, aut ne vocetur ingratus? Affirmant Cajet., Mol., Nav., & alii plures apud Dia. loc. cit.: Negant Salas, Less., Lugo n. 34., & alii; Sicut enim non est Simonia, quando nullo prævio pacto confertur Beneficium famulo ab Episcopo timente, ne alioquin famulus ab ejus obsequio discedat; ita nec intervenit usura in casu nostro. Et ratio à priori videtur esse, quia dare aliquid ex timore non fert, quòd detur in pretium.

qui-

quilibet enim, qui ex gratitudine donat, inducitur ad donandum metu, ne notam subeat ingrati, & tamen liberaliter donat; esto donatio non sit ita spontanea, ac si ex affectu benevolentiae procederet. Tunc metus impediret liberalem donationem, quando injustè incuteretur, ut si Mutuans minaretur Mutuatario infamiam injustam ingratitude, si non daret aliquid ultra sortem; aut si minaretur non mutuare in posterum, quando deberet mutuare. Equidem tamen censeo hanc secundam opinionem solum speculativè esse probabilem, non tamen practicè; quia Mutuatarius, quando solvit auctarium ductus metu, ne sibi novum beneficium subtrahatur, ferè semper putat injustum metum gravem sibi incuti, & idcirco non dat liberaliter, sed coactè ductus hoc injusto metu, unde obligatur Mutuans ad restituendum. Quod si metus esset levis, nec daret causam contractui lucrativo, seu donationi, mutuans posset rem sibi liberaliter donatam retinere.

XI. Superfunt evertenda fundamenta Thesis proscriptæ. Ad primum dicendum, posse quidem sperari, & intendi lucrum liberaliter à Mutuatario dandum; quia spes ista, & intentio, quando nullum præcedit pactum, ne implicitum quidem, non impedit liberalem donationem, nec imponit Mutuatario ullum gravamen; Secus verò si pactum præeat, & si exigatur, quod Mutuatarius ostendat se gratum, superaddendo auctarium, quando ille potest alia via obligationi antidotali gratitudinis satisfacere, puta orando pro Mutuante, laudando illum &c.

XII. Ad confirmationem: Speculativè tantum est probabile, quod possit Mutuans excitare animum Mutuatarii ad gratitudinem debitam jure naturæ; practicè tamen hujusmodi excitatio fert quoddam pactum implicitum, si antecedit mutuum; Et si subsequatur, tunc Mutuatarius metu injusto induci solet ad solvendum auctarium, timens ne sibi injusta nota ingratitude inuratur. Verùm transmissio antecedente, negatur consequentia; in tantum enim potest excitari animus Mutuatarii ad aliquam gratitudinem, in quantum quodcumque deinde datur, liberaliter datur; & si nihil Mutuatarius det supra sortem, ad summum subit notam ingrati, non verò Infidelis: At si pactum præcedat, & deinde exigatur auctarium ut debitum ex fidelitate, tunc imponitur Mutuatario hoc onus pretio æstimabile, quod si non solvat, erit Infidelis; & idcirco non potest citra usuram auctarium exigere vi promissionis præviæ ut debitum ex gratitudine, esto non exigatur ut debitum ex justitia.

XIII. Ad secundum: Tunc onus, quod vi pacti imponitur Mutuatario de satisfaciendo suæ obligationi, puta de audiendo Missam die festo, de remittendo odio &c., non reddit mutuum

fœneratitium, quando pactum non imponit Mutuatario novum gravamen: quod si novum gravamen imponat, non est immune ab usura; ut si obligationi, quam habet Mutuatarius in conscientia solvendi aliquod debitum, superadderetur obligatio Civilis in foro externo: aut si potens in foro externo agere contra offensorem, obligaretur ad non agendum. In casu nostro, si Mutuatarius obligaretur ad solvendum auctarium ex gratitudine, obligationi gratitudinis superadderetur nova obligatio ex fidelitate, quod est novum gravamen: ergo committeretur usura.

Neque dicas, quod pactum de solvendo usuras, utpote iniquum, & injustum, neque in foro interno, neque in externo obligaret: unde non superadderet novum gravamen obligationi antidotali gratitudinis. Nam quamvis hujusmodi pactum non obligaret in conscientia, adhuc imposeret novum gravamen per hoc, quod Mutuatarius, si non solveret auctarium promissum, non effugeret notam infidelis: ergo hujusmodi pactum fert, quod auctarium non solvatur ex gratitudine, sed fœneratitiè.

XIV. Ad tertium: Idcirco potest Sacerdos citra Simoniam pacisci de stipendio Missæ, quia stipendium hoc est debitum jure naturæ ex justitia: Cum enim detur in sustentationem Sacerdotis, & sustentatio ex justitia debeatur operario, juxta illud Matth. 10. *Dignus est operarius cibo suo*; idcirco hujusmodi pactum non superaddit novum onus petenti Sacrum, unde nec impedit, quo minus gratis pro eo Sacrificium offeratur; Sicut non impedit, quominus Pictor dicatur gratis pingere, si exigat cibum necessarium, telam, colores, &c. At in casu nostro pactum solvendi auctarium ex gratitudine superaddit novum gravamen supra obligationem antidotalem gratitudinis debitæ jure naturæ, & idcirco est usurarium. Et quæ diximus de hoc pacto in ordine ad reddendum mutuum fœneratitium, dicenda sunt proportionaliter in ordine ad reddendam collationem rei Sacræ simoniacam.

XV. Ex quibus sequitur primò, quod sicut est usura mutuare cum pacto, quod quis se obliget ex justitia ad remutuandum in posterum, ad frequentandum tuum Molendinum, Officinam, Gymnasium &c.; Ita sit usura mutuare cum pacto, quod quis ad hæc se obliget ex gratitudine: Et ratio est, quia in utroque casu obligationi naturali gratitudinis super additur nova obligatio onerosa; In primo quidem casu ex Justitia, & civilis, in secundo ex fidelitate, & moralis. Tunc liceret nolle mutuare nisi sub conditione, quod alter velit remutuare, frequentare Molendinum, Officinam &c. quando obligari ad id ex fidelitate non gravaret magis Mutuatarium, quam gravet Mutuantem ipsa mutuatatio; quod tamen vix accidit in praxi; & ideo in praxi ab his pactis abstinendum. Similiter potest

quis velle desistere à mutuando, quando videt Mutuatarium minus gratum nolle frequentare Molendinum, Officinam &c., dummodo hæc non sint onerosa Mutuatario; nam si essent onerosa, & ille vellet desistere à mutuando, quando hæc non præstantur, implicite vult Mutuatario hæc onera imponere, & sic usuram committit.

Sequitur secundo, tunc licitum esse mutuare cum pacto quod alter suæ obligationi satisfaciat, v. g. audiat Missam die festo, impleat votum, satisfaciat debito liquido &c., quando huiusmodi pactum non superaddit novum onus, quod magis gravet Mutuatarium, quam mutuatio gravet Mutuantem; passim enim hæc nova promissio non censetur magis gravare, quam antecedens obligatio: Semper tamen est illicitum mutuare cum pacto, quod aliquid supra sortem detur ex gratitudine, & benevolentia; quia huiusmodi pactum semper superaddit onus notabiliter gravius, quam sit obligatio antidotalis ex gratitudine.

Sequitur demum, ut notat Lugo n. 45., quod usura simul, & simonia committatur ab eo, qui mutuatur cum pacto, quod ex gratitudine sibi Beneficium Ecclesiasticum conferatur; cum huiusmodi pactum ferat gravamen pretio æstimabile.

PROPOSITIO XLIII.

Quidni non nisi veniale sit detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?

PROPOSITIO XLIV.

Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alteri, ut suam justitiam, & honorem defendat. Et si hoc non sit probabile, vix erit opinio probabilis in Theologia.

S Y N O P S I S.

I. Non solum est mortale imponere alteri falsum crimen; sed etiam est contra Justitiam: Ab hoc tamen theses istæ præscindunt. II. Aliud est imponere falsum crimen, aliud verò detegere crimen occultum.

III. Videtur tamen esse culpa dumtaxat venialis imponere crimen falsum ad sui defensionem, quia solum peccatur contra veracitatem mentiendo. IV. Sicut solum contra Veracitatem, non contra Justitiam peccat, qui mendaciis recuperat rem suam, aut impedit suum damnum. V. Aliter etiam contra justitiam peccaret graviter, qui detegit crimen occultum in sui defensionem.

VI. Sed cum mendacium hoc sit in materia gra-

vi, ideo non vacat culpa gravi. VII. Nec solum est contra Veracitatem, sed etiam contra Justitiam. VIII. Non habetur in casu nostro defensio, sed ultio; cum tale medium non sit efficax simul, & unicum ad se defendendum.

IX. Qui mendaciis procurat invasorem vitæ cum moderamine inculpatae tutelæ occidere, ideo solum peccat contra Veracitatem leviter, quia huiusmodi medium supponitur esse efficax simul, & unicum ad sui defensionem. X. Qui mendaciis recuperat rem suam, non causat alteri damnum; sicut causat, qui falsum crimen imponit; & quamvis dicatur huiusmodi malum causari in defensionem; ea tamen est ultio. XI. Quando quis detegit crimen alterius occultum ad se defendendum, tunc habetur iusta defensio: perpendenti utrumque casum disparitas innotescit.

XII. Etiam crimen occultum, quod scitur sub sigillo naturali, manifestari potest ad se defendendum. XIII. Sibi tamen falsum crimen imponere ad evadenda gravia tormenta est solum veniale contra Veracitatem, non contra Justitiam.

I. EXponitur. Utraque Thesis adscribitur Caramueli, qui in Theologia fund. nu. 1051. dicit pro his thesibus stare ad viginti DD.: Verum in Editione Lugdunensi videtur palinodiam cecinisse, nam Fundament. 61. n. 1823. docet, imponere testi falsum crimen ad ejus testimonium infirmandum non esse iustam defensionem, sed vindictam, atque adeo non vacare gravi culpa. Cardinalis de Lugo disp. 14. de Just. sect. 2. n. 26. putat, doctrinam Ledesmae, Bannez, Jo. de la Cruz, & Orellanae esse speculative tantum probabilem, quod scilicet non sit mortale contra justitiam imponere alicui falsum crimen ad propriam justitiam, & honorem defendendum; peccari tamen procul dubio graviter contra alias virtutes, ac præsertim contra justitiam legalem, falso accusando testem, ac decipiendo Judicem in re gravi: sicut enim graviter peccat adversus Remp., quamvis non peccet contra justitiam particularem, qui amissa aliqua vera, & legitima scriptura, aliam consimilem confingit, ut docent communiter apud Dian. p. 3. tra. 6. ref. 56. contra nonnullos apud Moyam in App. ad tract. 6. disp. 1. q. 5., ita qui imponit alteri falsum crimen ad defendendum suum honorem, & sua bona, quamvis non peccaret contra justitiam commutativam, adhuc peccaret graviter mentiendo in re gravi, quod maximè bono publico adversatur. Denique Dia. p. 3. tra. 5. ref. 4. refert nonnullos absolute docentes, esse solum veniale objicere testi iniquo crimen falsum, secluso perjurio in objiciente, & in testibus ad hoc inducendis.

II. Ex proscriptis tamen his thesibus, & ex communi DD. sensu constat, id esse mortale, five in Judicio fiat, five extra Judicium. Utrum autem gravis hæc culpa sit etiam contra Justitiam,

tiam, adeò ut trahat onus restitutionis? Theses istæ præscindunt; quamvis communiter DD. affirmant. Præscindunt etiam, an peccet, qui crimen occultum testis detegit, ut suam justitiam, & honorem defendat, quod communiter negant apud Lugo l. cit. nu. 22. dummodo non excedantur limites justæ defensionis. Ut hæc omnia seorsim discutiantur, præmitto fundamenta thesium istarum.

III. Et primò quidem videtur nonnisi venialiter peccare, qui ad sui defensionem imponit alteri falsum crimen, quia solum videtur peccare contra veracitatem mentiando: sicut enim non peccat, nisi leviter, qui cum moderamine inculpatæ tutelæ occidit injustum invasorem vitæ adhibendo aliquod mendacium, ut possit sic se defendere, v. gr. negando se esse illum, qui ad necem quæritur; ita nonnisi venialiter videtur peccare, qui ad sui defensionem mentitur, imponendo alteri personam calumniæ.

IV. Secundò, quia qui imponit alteri falsum crimen ad suum honorem defendendum, non peccat contra justitiam: ergo solum peccat ratione mendacii contra veracitatem: hujusmodi autem mendacium, saltem quando est extra judicium, non apparet, quomodo pertingere possit ad culpam gravem: ergo nonnisi veniale est detrahentis auctoritatem sibi noxiam falso crimine elidere, dummodo fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ; & si hoc non est probabile, vix erit opinio probabilis in Theologia. Antecedens autem multipliciter probatur à Lugo l. c., tum quia non peccat contra justitiam, qui mendaciis recuperat rem suam, aut qui mendaciis decipit injustum invasorem vitæ, ut in foveam v. g., vel in fluvium cadat, & sic se liberet ab illo; tum etiam quia non peccat contra justitiam, qui tollit v. gr. victum, vel segetem Petri, si aliter impedire non potest, ne ab eo injustè lædatur: ergo neque peccat contra justitiam, qui crimen falsum detractori imponit, quando nequit aliter tueri famam suam.

V. Tertiò, si peccaret graviter etiam contra justitiam, qui ad sui defensionem imponit alteri falsum crimen, peccaret pariter contra justitiam, qui ad sui defensionem detegeret crimen occultum alterius: Unusquisque enim tam habet jus, ne falso crimine infametur, quam ne infametur criminis occulti manifestatione: sed hæc sequela communiter negatur: ergo negandum etiam id, unde sequitur.

VI. Ostenditur falsitas Thesium profligatorum: Primò, quia mentiri in materia gravi est gravis culpa: sed imponere detractori, vel testi iniquo crimen falsum, est mentiri in materia gravi: ergo non vacat culpa lethali. Major probatur, quia mendacium in materia levi est culpa levis ob leve damnum, quod Reipublicæ per illud irrogatur: atqui per mendacium in materia gravi grave damnum Reipublicæ e-

mergit: ergo hujusmodi mendacium non est sine gravi culpa. Unde fit, quòd si in nullo casu licitum est mendacium leve, ne ad vitam quidem propriam defendendam, ut docet Innoc. III. in Cap. *Super eo*, de Usuris dicens, *Ne pro vita quidem defendenda licitum est mentiri*; à fortiori illicitum erit in quocumque casu mendacium hoc grave; atque adeò ad proprium honorem defendendum non licet falsum crimen detractori imponere, ut est in confesso apud omnes.

VII. Deinde quòd sit culpa gravis hujusmodi mendacium, non solum contra virtutem Veracitatis ob damnum grave, quod subit propter illud Respublica, sed etiam contra Justitiam legalem, si id fit in Judicio, imponendo testi iniquo crimen falsum, ostendit Lugo l. c., quia Respublica habet jus, ne decipiatur in iis, quæ pertinent ad rectam gubernationem: atqui si imponatur falsum crimen testi iniquo, decipitur Judex condemnando testem ob crimen nunquam ab eo commissum; atque adeò decipitur Respublica in Judiciis, quæ ad rectam Gubernationem maximè spectant: ergo læditur graviter Resp.; unde peccatur graviter contra Justitiam legalem, quæ respicit jus communitatis, seu Reipublicæ.

VIII. Denique mendacium hoc, si in Judicio proferatur, si extra Judicium, est etiam contra Justitiam Particularem, seu Commutativam, & trahit onus restitutionis: ergo non potest gravi culpa vacare. Probatur antecedens: læditur justitia commutativa, quoties læditur jus, quod habet unusquisque, ne ab aliis infametur: sed per mendacium, quo quis detractori imponit falsum crimen, læditur hujusmodi jus, cum proximus infametur: ergo læditur Justitia commutativa.

Neque dicas, non lædi jus, quod habet ad propriam famam detractor, si imponatur illi falsum crimen, quia imponitur ad defensionem, seu ad elidendam ejus auctoritatem valde noxiam, non verò in ultionem. Nam dilucidè ostenditur in hoc casu non haberi defensionem, sed vindictam: Tunc enim dicitur aliquis lædere, immo etiam occidere proximum in defensionem, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, quando evidens est, quòd medium hoc sit efficax, & unicum ad finem, hoc est ad se tuendum: in casu autem nostro læsio famæ Detractoris, cui falsum crimen imponitur, neque evidenter est medium efficax ad impediendum, ne tu ab ea detractioe infameris, neque evidenter est unicum medium ad impediendam, hanc tuam infamiam: ergo non est defensio, sed ultio.

Adde, quòd licet aliquando esset evidens utrumque, nihilominus quia facile potest homo æstro passionis percitus hallucinari, idcirco ad vitandas has hallucinationes passim obvias, quibus quilibet facile crederet, hujusmodi me-

dium evidenter esse efficax, & unicum ad propriam infamiam declinandam, debuit universim à natura vetari, ne quis unquam falsum crimen alteri impingat, etiamsi videatur id fieri in defensionem, ut constat ex iis, quæ fusè diximus in expositione proposition. 17., & 18. Alex. VII., quæ sunt consimilis furfuris.

Adde demum ex Less. c. 9. nu. 82., neminem se defendere cum moderamine inculpatæ tutelæ, si se defendit cum præjudicio Reipublicæ, seu violando jus Reipublicæ: atqui imponens crimen falsum testi iniquo violat jus Reip. in judiciis, seu Justitiam legalem, ut ostendimus; & imponens extra iudicium crimen falsum detractori violat jus Reip., ne cives inter se decipiantur, cum proximo periculo vindictæ, quæ facili negotio ob passionis magnitudinem putetur iusta defensio, quod si sit in materia gravi, grave præjudicium Reip. fiet: ergo nunquam imponitur grave crimen alteri cum moderamine inculpatæ tutelæ; atque adeo semper hoc erit ultio, & crimen lethale.

IX. Ad primam rationem in contrarium patet responsio ex hæcenus dictis: Qui mendaciis procurat invasorem vitæ occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ, ideò solum venialiter peccat mentiando, quia facile potest esse evidens, quòd medium efficax, & unicum ad mortem declinandam sit occisio invasoris: At non facile potest esse evidens, quòd medium efficax, & unicum ad vitandam infamiam propriam sit infamatio detractoris, imponendo illi falsum crimen; & ideò in primo casu habetur defensio, & mendacia illa non excedunt limites culpæ levis; in secundo casu habetur ultio; unde mendacium erit graviter peccaminosum, & contra justitiam in re gravi.

X. Ad secundam negatur antecedens. Ad probationes recurrit disparitas modò adducta, qua perspicuum fit, quòd in iis tribus casibus habetur defensio, in casu tamen nostro habetur ultio.

XI. Ad tertiam negatur consequentia: Disparitas non est obvia: Verùm si advertatur ad ea, quæ diximus, in aperto erit, non esse contra justitiam, sed simpliciter licitum, detegere crimen occultum, quando evidenter est medium efficax, & unicum ad seipsum defendendum; Secus verò esse illicitum tum contra veracitatem, tum contra justitiam imponere alteri falsum crimen, etiamsi dicatur id fieri ad defensionem. Ostendimus enim, in hoc secundo casu nunquam haberi defensionem, sed solum vindictam; tum quia facile hallucinari possumus, dum putamus id esse medium unicum, & efficax ad defendendum proprium honorem; tum etiam, quia ista defensio cum gravi Reipublicæ detrimento non licet: At in primo casu facile habetur iusta defensio; non secus ac quando quis occidit cum moderamine iniustum vitæ invasorem; quod

perpendenti utrumque casum luculenter patefit. Præsertim quia rarò accidit, quòd possit manifestari aliquod verum crimen occultum ad se ipsum defendendum; unde si quando haberetur in hoc hallucinatio, esset perrara, atque adeo non esset in grave detrimentum Reip.; secus verò si liceret ad arbitrium appingere alteri falsum crimen.

XII. Utrum autem crimen occultum, si sit etiam secretum, (h. e. si sciatur sub sigillo naturali), possit etiam manifestari ad se defendendum? Dicendum cum Sanch. l. 6. Conf. cap. 6., & Less. cap. 11. dub. 7. neminem teneri cum gravi iactura honoris, aut aliorum bonorum sigillum hoc naturale servare, dummodo ejus violatio non cedat in grave Reipublicæ damnum, nec per injuriam talis notitia sit extorta, puta aperiendo alienas literas &c. Ratio est, quia solum ex promissione, non ex officio daretur hæc obligatio servandi sigillum; nemo autem sua promissione censetur se ad id obligare cum tanto incommodo.

Neque dicas, quòd hoc esset positivè famam auferre, quod nunquam licet. Nam fama positivè tolleretur, si imponeretur alteri falsum crimen; & ideo hoc nunquam licet, ne ad mortem quidem declinandam: At detegere crimen occultum, ac secretum, est solum famam alterius non custodire; Sicut autem nemo tenetur alienum depositum cum gravi incommodo servare, ut notant Sot., & Nav.; ita nec tenetur alienam famam custodire. Immo Less. contra Sotum putat, probabile esse, quòd si vi, aut fraude extorsisti notitiam criminis occulti, adhuc possis illud revelare ad vitanda gravia tormenta; quia quamvis injuriam irrogaveris extorquendo secretum, aut fraude expiscando, jus tamen habes deinde revelandi in tanta necessitate; Sicut si quis furatus esset equum, posset tamen eo uti in urgente necessitate, etiam cum interitu equi.

XIII. Dubitatur etiam, An possit aliquis sibi ipsi falsum crimen imponere ad vitanda gravia tormenta? Jo. Sancius apud Dia. p. 3. tr. 5. res. 7. censet id vacare culpa etiam veniali, etiamsi superaddatur juramentum; quia datur sufficiens causa utendi restrictione mentali, quæ excuset à perjurio. Sed non est audiendus, cum constet ex propositione 26. Innoc. XI. restrictiones purè mentales esse mendacia, ac juramentum superveniens esse perjurium. Cajet. V. *Detractio* cum aliis putat, id esse mortale independentè à perjurio, cum nemo sit Dominus suæ famæ, sicut non est Dominus famæ alienæ: Unde sicut contra Justitiam peccat, qui falsum crimen alteri imponit, ita qui sibi. Dicendum tamen cum Less. cap. 11. dub. 7. esse solum veniale ratione mendacii sibi falsum crimen imponere, non verò mortale contra Justitiam. Ratio est, tum quia communiter contra Cajet. docent apud eum.

eundem Less. dub. 6., hominem esse suæ famæ Dominum, non secus ac bonorum fortunæ, adeo ut possit ad sui humiliationem propria occulta delicta palam facere: tum etiam quia, esto non esset suæ famæ Dominus, ut non est suorum membrorum, adhuc potest ad vitam salvandam famam prodigere, sicut potest brachium amputare: rectus enim ordo habet, ut bona inferioris notæ exponantur pro conservandis majoribus. Unde etiam fit, ut notat idem Lessius, quod possit homo propriam famam perdere, etiam pro conservanda vita proximi.

Neque hinc sequitur, quod si non peccat homo graviter imponendo sibi crimen falsum ad salvandam vitam proximi, neque peccabit graviter imponendo alteri crimen falsum ad salvandam vitam propriam. Ostendimus enim nunquam id licere, quia est moraliter impossibile, quod hoc sit medium evidenter efficax, & unicum ad se defendendum. Et si quando esset huiusmodi, adhuc debuit universim hoc à natura prohiberi, ne aperiatur magnum ostium læsionibus famæ, quæ facile ex hallucinatione orta præ passionis magnitudine putarentur necessariæ ad sui defensionem: Sicut nunquam licet Calumniatorem occidere, aut Judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, etiamsi innocens putet, non posse se alia via damnum vitare; eo quod hæc via multis homicidiis sub prætextu defensionis ostium aperiret, ut diximus in expositione propositionis 18. Alex. VII. Et pariformiter in expositione propositionis 48. dicemus fornicationem jure naturali in quocumque casu esse prohibitam, quamvis in aliquo rarissimo casu cessare videatur finis talis prohibitionis, qui est, ne malè proles educetur. Esto enim posset hic finis cessare, nunquam tamen cessat periculum proximum, quod proles malè educetur, quia facile homines hac in re possunt hallucinari; unde debuit à natura ratione huius periculi prohiberi universim, ita ut nunquam omnino liceat, quod adamussum dicendum in casu nostro.

PROPOSITIO XLV.

Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut è contra.

PROPOSITIO XLVI.

Et id quoque locum habet, etiamsi temporale sit principale motivum dandi spirituale; immo etiam si sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris æstimetur, quàm res spiritualis.

S Y N O P S I S.

I. In his thesibus supponitur, quod temporale pro spirituali detur cum aliquo pacto, saltem implicito, aut interpretativo. II. Etiamsi pactum solum obliget ex benevolentia, gratitudine, ac fidelitate, non ex iustitia, adhuc continet Simoniam: Superaddit enim novum gravamen pretio æstimabile. III. Explicatur, in quonam differat Usura à Simonia; & quare temporale pro spirituali detur simoniace, etiamsi detur in compensationem gratuitam ob ipsam rem spirituales. IV. Simonia non declinatur per hoc, quod temporale detur ut motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, non ut pretium. V. Distinguendum tamen inter motivum intrinsecum, seu finale, & extrinsecum, seu occasionale, ac impulsivum: Necnon inter motivum principale, & minus principale. VI. Quando temporale, quod pro spirituali confertur, est alicujus momenti, censetur dari tanquam motivum intrinsecum, atque adeo in pretium. VII. Etiamsi temporale detur tanquam motivum impulsivum, aut minus principale, adhuc Simonia committitur, si detur animo obligandi ad conferendum spirituale. VIII. Et à fortiori, si illud detur tanquam motivum principale, ita ut pluris æstimetur temporale, quàm spirituale.

IX. Nituntur he theses in eo, quod sicut dari potest Missæ stipendium, non in pretium Sacrificii, sed in sustentationem Sacerdotis: ita dari possit temporale pro spirituali, non in pretium, sed in motivum. X. Sic potest mancipio conferri citra Simoniam libertas sub conditione, quod baptizetur, & tanquam allektivum ad Baptismum. XI. Potest etiam Sortes obligare se ad dandam alicui loco pio eleemosynam, si ab Episcopo conferatur sibi Beneficium. XII. Potest pariter Sortes eleemosynam erogare alicui Monasterio tanquam motivum, ut in Religiosam acceptetur.

XIII. Videturque esse doctrina D. Thomæ, & Valentia, quod possit aliquando dari temporale tanquam motivum, non tanquam pretium pro spirituali; ut quando stipis Religiosis erogatur ad obtinendas ab eis orationes, ac preces apud Deum. Et quando pro Litaniis, ac Responsoriis, aut pro Anniversariis stipis confertur, ea non habet rationem pretii; ac proinde confertur citra Simoniam.

XIV. Verum omnis pactio, quæ fit circa spiritualia, aut spiritualibus annexa, est Simoniacæ.

XV.

XV. Et quilibet contractus non gratuitus hac in re censetur emptio. XVI. Sicut Index censetur iustitiam vendidisse, si acceptavit munera alicujus momenti tanquam motivum ad ferendam sententiam injustam; ita censetur vendi spirituale in casu prioris thesisi. XVII. Si temporale sit motivum principale, immo finis rei spiritualis conferendæ, tunc non solum equiparatur, sed etiam posthabetur spirituale temporali. XVIII. Potest quidem amari temporale hic & nunc magis, quam spirituale; nunquam tamen licitum est amare illud tanquam bonum majus, & æstimabilius, prout habetur in altera thesi.

XIX. Stipendium Missæ conferri potest etiam cum prævio pacto tanquam debitum ex iustitia, eo quod re vera jure naturæ illud debeat in sustentationem Sacerdotis. XX. Donatio facta Mancipio sub conditione, quod baptizetur, censetur omnino liberalis, cum cedat in ejusdem mancipii utilitatem tam res temporalis donata, quam Baptismus. XXI. In praxi est periculosum, quod Sortes obliget se ad dandam eleemosynam alicui loco pio sub conditione, quod sibi Beneficium conferatur. XXII. Qui dat Ecclesiæ, vel Monasterio pecuniam, tanquam motivum, ut sibi conferatur aliquod Beneficium, censetur illam donare gratis. XXIII. Sicut etiam quando erogatur stipis Religiosis ad obtinendas ab eis orationes, ut notat Angelicus. Et in hujusmodi dumtaxat casibus docet Valentia, quod possit dari temporale tanquam motivum ad obtinendum spirituale: Vindicatur proinde tantus Vir à calumnia illi imposita in famosis illis Literis Provincialibus; cum nec verba, quæ illi tribuuntur, in ejus codicibus reperiuntur, nec hanc thesim ullatenus docuerit, sed positivè oppositum. XXIV. Pecunia pro Litanis, & Responsoris datur in sustentationem, ut stipendium Missæ.

XXV. Ex quibus omnibus plura ad praxim deducuntur.

I. **E**Xponitur. In his thesibus tria habentur: Primum, quod citra Simoniam dari possit temporale tanquam motivum ad obtinendum spirituale: Alterum, quod dari possit in gratuitam compensationem: Tertium, quod possit etiam dari spirituale propter temporale, tanquam propter motivum principale, ac finale, ita ut pluris æstimetur temporale istud, quam ipsa res spiritualis. Quod attinet ad primum, supponitur, quod detur temporale, aut spirituale, non merè gratis, sperando dumtaxat, quod ex gratitudine pro temporali redonetur spirituale, aut è contra, sed quod detur cum aliquo veluti pacto saltem implicito, conferendo vid. temporale non merè benevolè, sed cum intentione aliquo modo obligandi donatarium ad collationem rei spiritualis; adeò ut si ea non conferatur, sed aliter satisfaciat donatarius obligationi antidotali gratitudinis, vid. aut orando pro donante, aut laudando illum, aut exhibendo se paratum ad obsequia &c., aliquam notam subeat,

perin le ac si aut injustè, aut infideliter se gesserit acceptando temporale, & non conferendo spirituale, aut è contra. Ita communiter Theologi apud Suar. t. 1. de Relig. l. 4. c. 65., Less. c. 35. dub. 20., Sanch. l. 2. Conf. c. 3. dub. 28., & alios: Quod constat ex ipsa definitione Simonix, quæ ex D. Thom. 2. 2. q. 100. a. 1. est *Studiosa voluntas emendi, aut vendendi aliquod spirituale, aut spirituali annexum*, ita ut nomine Emptionis, & Venditionis, ex eodem Angelico loc. cit. ad 2., veniat omnis contractus non gratuitus; atque adeo Simonia involvit necessariò aliquod pactum saltem implicitum. Hinc, ut notat Bonac. q. 7. §. 1. num. 4., & alii apud Dia. p. 6. tract. 7. ref. 42. Simonia confidentialis non habetur per hoc præcisè, quod quis resignet Beneficium cum spe, & confidentia, quod aliud sibi conferatur, vel quod pars fructuum sibi, aut alteri tradatur, nisi intendat ad id obligare Resignatarium: Idemque dicas, si quis conferat Beneficium, aut eligat, vel præsentet alterum sub tali spe, & confidentia absque animo obligandi: Et ut notat idem Bonac., si quis conferat rem spirituales ad redimendam vexationem injustam, v. gr. ne sibi mortem intentet inimicus, ne famam lædat, idque fiat absque ullo prævio pacto, sed solum rogando alium, ut ab ea vexatione desistat, Simonia non committitur; secus verò si pactum saltem implicitum præeat. Verum ex cap. *Sicut tuus* de Simonia, non potest offerri pecunia v. gr. Episcopo solum rogando illum, ne vexet injustè, videlicet ne Beneficium alteri minus digno conferat; cum hoc de se contineat in re Beneficiaria pactum implicitum, seu animum obligandi, Simoniam constituens juris Ecclesiastici: siquidem in tali casu injusta vexatio consisteret in hoc, quod tibi denegetur Beneficium debitum, unde per pecuniam via pararetur ad Beneficium obtinendum in quo consistit malitia Simonix. Quare universim Simonia aliquod pactum cōtinet permutandi spirituale cum temporali, & in eo differunt Simonia Mentalis, Conventionalis, & Realis, quod Simonia Mentalis (quæ apud Theologos, & Canonistas est mera Simonia interna nullatenus prodiens in actum externum) ferat collationem rei spiritualis (animo obligandi alterum ad cōferendum temporale, quin tamen hæc iniqua intentio manifestetur: Simonia verò Conventionalis ferat hujusmodi pactum sive explicitum, sive implicitum, quin sit secuta traditio rei spiritualis; post traditionem verò rei spiritualis Simonia dicitur Realis. Et quamvis Less., Suar., & alii communius requirant, quod sit etiam tradita res temporalis pro re spirituali ad incurrendas pœnas Simonix Realis; Palæus tamen p. 22. nu. 5. cum aliis docet sufficere, quod res spiritualis dumtaxat sit tradita; quia per hanc traditionem consequentem ad pactum solum implicitum, seu ad animum obligandi, res

Sacra contrectata jam est irreverenter, unde habetur verissima Simonia.

Præterea potest etiam Simonia continere pactum aliquod solum æquivalenter: nam quando datur temporale pro Spirituali, aut è contra in gratuitam compensationem, si non detur merè gratis, sed tanquam debitum in compensationem, tunc datur perinde ac pactum precesserit, & sic datur ex pacto æquivalenter: Unde semper verum est, quod Simonia, seu Studiosa voluntas emendi, aut vendendi rem Sacram, aliquod pactum involvat saltem implicite, aut æquivalenter.

II. Dubitarunt tamen nonnulli, num citra Simoniam dari possit temporale pro Spirituali, vel è contra cum pacto solum amicitiae, non justitiae, hoc est cum pacto solum obligante ex benevolentia, & gratitudine, aut etiam ex fidelitate, non verò ex justitia. Et non pauci id affirmarunt cum Cœlestino, Ghilino, Rocafull., Hurtado apud Dia. p. 6. tr. 7. ref. 42. & p. 10. tr. 15. ref. 5. putantes ad Simoniam requiri, quod temporale pro Spirituali exigatur vi pacti tanquam pretium, seu ut debitum ex justitia; nec sufficere, quod obligatio naturalis gratitudinis in pactum deducatur; aut quod temporale pro Spirituali detur ut gratuita compensatio, seu ut debitum in compensationem. Hic tamen error in hac thesi configitur; ejusque falsitas apertissime ostenditur ex iis, quæ fusè diximus in expositione propositionis 42., ostendentes usuram haberi, dum ultra sortem aliquid exigatur tanquam debitum, etiam si ex vi pacti prævii exigatur tanquam debitum ex benevolentia, & gratitudine, & non tanquam debitum ex justitia; nec non si dicatur oretenus dari in gratuitam compensationem, detur tamen tanquam debitum, perinde ac si pactum præcessisset: Ex communi enim axioma apud Sotum lib. 9. de Just. qu. 7. a. 3. *Quod in temporalibus est Usura, in Spiritualibus est Simonia*; atque adeò hujusmodi pactum amicitiae sicut non excusat ab usura, ita nec à simonia.

Et ratio breviter est, tum quia nova illa obligatio, quæ consurgit ratione talis pacti supra obligationem naturalem gratitudinis addit novum gravamen pretio æstimabile; siquidem qui pactum hujusmodi non servat, esto alia via obligationi gratitudinis satisfaciatur, notatur saltem ut infidelis, si minus ut injustus; Tum etiam quia gratitudo non obligat ad hoc determinatè præstandum, ad quod obligat pactum illud prævium; Tum pariter quia moraliter censetur vendere, qui donat v. g. domum sub conditione, quod sibi redonetur ex gratitudine pretium æquivalens: Tum demum quia, si hæc via obligandi se ex gratitudine, & ex justitia esset pervia, pateret immensum ostium usuris, & simoniis, ut advertit Suar. t. 1. de Relig. l. 4. c. 45. n. 11.; posset enim Episcopus dicere, Dono ti-

bi beneficium, si redones centum; quæ tamen propositio, ut notat idem Suarez, se ipsam destruit, & falsificat, quia revera in communi æstimatione neuter præter verba donat: Propterea hoc pacto amicitiae, aut gratuitæ compensationis usura, & simonia palliatur. Quod ex eo etiam fit perspicuum, quia Giezi puer Elisæi, quando petiit à Nahamano ea dona temporalia, non petiit illa in pretium miraculi ab Elisæo patratum, sed in gratuitam compensationem, & tamen lepra punitus est, ut habetur 4. Reg. 5.: ergo etiam quod datur in gratitudinem, si detur tanquam debitum, datur simoniacè in casu nostro, eo quod detur veluti debitum ex pacto prævio, atque adeò perinde ac si pactum præcessisset.

III. Advertendum tamen quod notat Angelicus q. 13. de Malo ar. 4., in hoc discriminari Simoniam ab usura, quod Mutuator possit exproscere à Mutuatario, ut obligationi antidotali sibi satisfaciatur, quando quidem mutuando dat illi quod suum est: Contra verò qui dat Spirituale, non dat quod suum est, sed quod est Christi, juxta illud 1. ad Cor. 4. *Sic nos existimet homo ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei*, unde nequit exproscere, quod alter sit sibi gratus ob collatam rem Spiritualem. Potest quidem ob animum benevolum aliqua gratitudo exerceri erga ipsum Collatorem rei Spiritualis; at ob rem Spiritualem collatam gratitudo unicè exerceri debet Ecclesiæ, ac Deo; atque adeò quicquid in gratuitam compensationem propter rem Spiritualem exproscitur, Simoniacè exproscitur, præcipiente Domino Matth. 10. *Gratis accepistis, gratis date*. Unde fit, quod citra usuram possit aliquid spontè, ac liberaliter dari Mutuanti benefico in gratuitam compensationem propter ipsum mutuum; non possit tamen citra Simoniam dari temporale pro Spirituali tanquam in compensationem gratuitam propter rem Spiritualem; cum nequeat Spirituale cum temporali compensari, seu pari pondere rependi citra irreverentiam erga rem Sacram, quæ est in alio ordine ac temporale, quin possit ullatenus cum hoc æquiparari.

IV. Occlusa itaque hac via declinandi Simoniam per hoc, quod detur temporale in gratuitam compensationem, aut cum pacto solum amicitiae, non justitiae, discutiendum, An possit alia via declinari per hoc, quod temporale, ex pacto saltem implicito, non detur tanquam pretium, sed tanquam motivum ad obtinendum Spirituale, prout nonnulli docuerunt apud eundem Dia. p. 6. tr. 7. ref. 42. cum Ghilino, qui putat, in obtinendis Beneficiis licitum esse pacisci de aliquo temporali retribuendo tanquam motivo. Et nonnemo docuit posse similiter temporale esse motivum principale ad conferendum Spirituale, nec non finem ipsius rei Spiritualis, ita ut illud magis æstimetur, quam res Spiritualis.

V. Ut

V. Ut dilucidè appareat harum thesium error, distinguere oportet inter motivum intrinsecum, seu finale actus, ac inter extrinsecum, & impulsivum, seu occasionale, necnon inter motivum principale, ac minus principale, in quibus explicandis multum laborant Navar., & alii apud Suar. t. i. de Relig. l. 4. c. 44. Motivum intrinsecum, & finale actus dicitur id, à quo actus specificatur; Extrinsecum verò, seu impulsivum dicitur id, quod impellit ad actum, quem tamen non specificat. E. g. qui advertens se esse in mortali, dum imminet naufragium, vel ruina, & à metu mortis, ac gehennæ movetur ad eliciendum actum contritionis, tunc ponit actum, qui intrinsecè moveatur à Divina bonitate, seu ab odibilibitate peccati in quantum est malum, seu offensa Dei, aliter non esset actus contritionis; ad hunc tamen actum impellitur duntaxat, & extrinsecè movetur à metu mortis, & gehennæ, seu ab odibilibitate peccati in quantum est malum proprium. Similiter quando ab auctoritate humana Ecclesiæ, vel Parochi, & à Signis credibilitatis movemur ad eliciendum actum Fidei Divinæ, motivum intrinsecum, & ultimum huius actus, juxta communio rem sententiam cum Angelico, est unice auctoritas Dei loquentis, ut proinde Fidelis interrogatus, Quare credis? unice reponat, Quia Deus dixit, juxta illud Augustini: *Credimus non hominibus, sed Deo animam nostram firmanti*; Auctoritas verò humana Ecclesiæ, & signa credibilitatis sunt motivum extrinsecum, & impulsivum, quæ reponuntur solum ad interrogationem illam, Unde moveris ad volendum credere? non verò ad interrogationem, Quare credis? In casu nostro, si quis inserviat Episcopo propter mercedem debitam, sperans ab eo Beneficium, poterit merces esse motivum intrinsecum famulatus, & spes Beneficii esse motivum extrinsecum, & impulsivum; sicut etiam Canonicus potest adire chorum ad Deum laudandum, & extrinsecè moveri à distributionibus, quas lucratur; ac similiter Sacerdos potest celebrare ad Deum colendum, & extrinsecè moveri à stipendio. Et quamvis Sacerdos, si non adesset stipendium, hodie non celebraret, nec Canonicus adiret Chorum, si deessent distributiones, hinc non sequitur, quod à stipendio, aut à distributionibus hic & nunc intrinsecè moveantur, tanquam à motivo specificante actum, atque adeò quod sint Simoniaci (sicut esset Simoniacus Sacerdos, qui existens in mortali sacrilegè celebraret ad lucrandum stipendium, quod esset tunc motivum intrinsecum talis celebrationis) Ad eum modum, quo nec dicitur moveri intrinsecè à metu mortis, & gehennæ, qui ab iis movetur ad actum contritionis eliciendum, quem certè hic & nunc non eliceret, si talis metus abesset. Potest quippe ex imperio voluntatis motivum impellens ad actum non fi-

nalizare illum, sed merè extrinsecè se habere, esto voluntas ab eo actu hic & nunc desisteret, si ad illud à motivo extrinsecò non impelleretur. Motivum itaque impulsivum, ut docet D. Th. Quodl. 8. art. 11., non est causa actus, sed solum potest esse causa, cur actus hic & nunc potius ponatur, quam alia vice.

VI. Quamvis autem ex imperio voluntatis possit semper, speculative loquendo, temporale esse motivum extrinsecum ad conferendum Spirituale, ut proinde Simonia cesset, si ab eo voluntas non moveatur; nihilominus practice tunc temporale solet esse motivum intrinsecum ad conferendum Spirituale, atque adeò habet rationem pretii, & Simoniam continet, quando temporale est alicujus momenti, aptum natum cogere moraliter ad retribuendum Spirituale, non solum ex obligatione antidotali, sed etiam ex quodam pacto implicito; eo quod non censeatur dari omninò gratis temporale, quando non est levis momenti: E. g. si quis det Episcopo esculenta, & poculenta, aut aliud munusculum, censeatur dare illud omninò gratis ex motivo liberalitatis, quin velit obligare illum ad conferendum Beneficium: Contra verò, si det pecuniam aptam cogere moraliter Episcopum ad conferendum Beneficium, ita ut possit aliter notari non solum de ingratitudine, sed etiam de infidelitate, & injustitia, tunc non censeatur illam dari gratis ex motivo liberalitatis, sperando duntaxat ab Episcopo Beneficium sibi conferendum ratione propriæ idoneitatis, non vi pecuniæ oblata; & idcirco in foro externo habetur ut Simoniacus, & in foro interno practice etiam dicendus Simoniacus; unde in Can. 30. Apost. habetur; *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus per pecuniam hanc obtinuerit dignitatem, dejiciatur*; & Act. 4. dicitur: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possidere*. Quamvis enim, ut advertit Urbanus II. in Cap. *Salvator* 1. q. 3., Simon Magus non esset adeò hebes, ut putaret, posse potestatem conferendi Spiritum S. rigorosè emi justo pretio, sed solum vellet offerre pecuniam tanquam motivum ad obtinendam hanc potestatem: quia tamen pecuniam non obtulit gratis, sed animo obligandi D. Petrum ad conferendam eam potestatem Spiritualem, idcirco irreverenter se gessit, & dicitur voluisse emere donum Dei; non quia voluit re vera illud emere, sed quia tractavit ut vendibile (sicut quando dicitur, *Omnis peccans est ignorans*, non fit sensus, quod ignoret obligationem suam, sed fit sensus, quod operetur, perinde ac ignoraret) Adde etiam, quod in morali æstimatione verbo tenus differt motivum, & pretium, quando datur temporale animo obligandi alterum ad conferendum Spirituale, aut è contra. Propterea in Conc. Tolet. VIII. dicitur Simoniacus etiam ille, qui præmium offert, ut ad Sacros Ordines ascen-

ascendat; quia Ecclesia non distinguit, nec practicè est distinguere inter præmium, & pretium, ac inter motivum extrinsecum allectivum, seu excitativum, & inter motivum intrinsecum, & finale, quando confertur temporale, quod sit magni momenti aptum cogere moraliter ad conferendum in recompensationem Spirituale; cum non censeatur dari omnino gratis ex liberalitate, & benevolentia, absque ullo implicito pacto, & cum sola spe, quod excitetur animus donatarii ad conferendum Spirituale ob idoneitatem petentis, & non propter illa munera oblata.

VII. Quod attinet ad motivum finale principale, & minus principale; Sciendum, motivum dici finale, & intrinsecum, si specificet actum; dici verò principale, aut minus principale, si magis, aut minus principaliter intendatur. E. g. motivum finale comestitionis est vitæ conservatio, sæpe etiam intenditur delectatio; at si principaliter intendatur vitæ conservatio, & minus principaliter delectatio consequens, dummodo ea ordinetur ad altiorem finem, nulla habetur deordinatio: Sic motivum finale Incarnationis fuit nostra Redemptio, sed principaliter fuit Divina Gloria, ad quam nostra Redemptio ordinatur. In re nostra, Sacerdos, qui primariò vult celebrare propter stipendium (ut facile contingere potest in eo, qui celebrat in statu peccati mortalis, ne stipendium amittat) certè est Simoniacus; si tamen principaliter celebret propter exhibendum Deo cultum, & minus principaliter propter stipendium jure naturæ debitum (quicquid sit, num hoc dici debeat motivum impulsivum, & extrinsecum, an finale, & minus principale?) hic non est Simoniacus. Suar. enim l. c. advertit, frustra plures DD. desudare in investigando discrimine in hac materia inter motivum impulsivum, & finale minus principale: cum certum sit, Simoniam haberi, si quis det temporale animo obligandi ad Spirituale, five illud detur ut motivum impulsivum, five ut motivum intrinsecum minus principale, seu ut pretium, cum in sensu Ecclesiæ, & in morali æstimatione temporale hoc pacto collatum censeatur pretium. Ceterum quando temporale est finis rei Spiritualis, seu est motivum intrinsecum principaliter intentum; procul dubio Simonia committitur, etiamsi possit illud citra Simoniam intendi minus principaliter, ut docet D. Thom. Quodl. 8. ar. 11. apud eundem Suarium, dicens de Canonico adeunte Chorum propter distributiones: *Si hujusmodi distributiones recipit quasi finem suæ operationis principaliter intentum, Simoniam committit; si autem habet principalem finem Deum, ad hujusmodi autem distributiones respicit secundariò, non tanquam in finem, sed sicut in id, quod est necessarium ad suam sustentationem, constat, quod non vendit actum spirituales, & ita Simoniam non committit, nec peccat: Sic enim acceptio*

distributionum non erit causa, quare ad Ecclesiam vadat, sed propriè hujusmodi determinatio, quare nunc vadat, & non alia vice: Quod si quis vellet distributiones, & stipendium missæ non in sustentationem, sed in pretium, quamvis ea intenderet tanquam finem secundarium, etiam Simoniam committeret: Et viceversa qui concionatur habens pro principali fine affectationem alicujus dignitatis, aut vanam gloriam, non dicitur Simoniacus, quamvis peccet; quia non intendit dignitatem, aut vanam gloriam dandam ut pretium, seu ex pacto præviè inito, aut tanquam debitam ob Sacrum Ministerium; quod requiritur ad Simoniam.

VIII. Ex hætenus explicatis perspicuum fit, Simoniam committi, quoties datur temporale pro Spirituali, etiamsi non detur tanquam pretium, sed præcisè tanquam motivum, si detur animo obligandi alterum ad conferendum Spirituale: Et à fortiori Simoniam committi, si temporale sit motivum principale ad dandum Spirituale, ita ut pluris æstimetur, quam ipsa res Spiritualis; eo quod in hoc casu duplex irreverentia adversus rem Sacram committatur, altera quod permutetur cum temporali tanquam cum pretio, cui censetur æquiparari; altera quod supra rem ipsam temporalem æstimetur, ut proinde res Spiritualis ordinetur ut medium ad obtinendam rem temporalem tanquam ad ejus finem; quod procul dubio summam continet inordinationem, & irreverentiam.

IX. Venio nunc ad fundamenta harum thesium diruenda. Et primò quidem videtur posse dari temporale pro Spirituali non tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motivum etiam principale, quia potest dari stipendium Missæ cum pacto etiam explicito, quod Sacrificium ponatur; in quo casu declinatur Simonia, quia non datur stipendium in pretium Missæ, sed in sustentationem Sacerdotis: ergo pariter dari potest temporale cum pacto, quod ponatur Spirituale citra Simoniam, si detur temporale non tanquam pretium, sed tanquam motivum etiam principale, ita ut sine ipso res Spiritualis non poneretur; sicut sæpè Sacerdos sine stipendio non poneret Sacrificium.

X. Secundò, quia potest citra Simoniam Dominus obligare se ad dandam libertatem mancipio, si suscipiat Baptismum, & Princeps ad dandam vitam reo Infideli, si convertantur ad fidem, ut docent communissimè apud Sanch. l. 1. disp. 39., & apud Suar. t. 1. de Relig. l. 4. cap. 17.; in quibus casibus datur temporale ad obtinendum Spirituale, non tanquam pretium, sed tanquam motivum pariter principale; quatenus mancipium non susciperet Baptismum, si non daretur ei libertas, nec Infidelis amplecteretur fidem deficiente illa promissione vitæ; Et eodem modo potest Pater obligare se ad dandam pecuniam filio, quoties susci-

scipit Sacramenta, aut audit Sacrum ut docent communiter apud Diana par. 5. tr. 14. ref. 75.

XI. Tertiò; juxta doctrinam Turriani, & Roccafoll. apud eundem Dian. l. c., & p. 11. tr. 6. ref. 31. citra Simoniam potest Titius promittere Cajo se daturum loco pio, aut pauperi eleemosynam, si Cajus obtineat Titio Beneficium Ecclesiasticum. Et ratio est, quia eleemosyna non datur per modum pretii, nec pro intercessione, quod saltem jure Ecclesiastico prohibetur, sed ad movendum Cajum, ut impetret tale Beneficium: ergo ut prius.

XII. Quartò; potest dari eleemosyna magni momenti aut Ecclesiæ, à qua speratur aliquod Beneficium, aut Monasterio, ut obtineatur ingressus in Religionem; in quibus casibus cessat Simonia, quia non datur in pretium illa eleemosyna, nec censetur dari cum ullo pacto, sed merè gratis ad alliciendum, quamvis ea eleemosyna non daretur, si talis spes abesset: ergo potest similiter offerri Episcopo pecunia tanquam motivum alliciens ad obtinendos Ordines Sacros, vel Beneficium.

XIII. Quintò, videtur hæc esse doctrina Angelici 2. 2. q. 100. a. 3. ad 4. ubi habet, *Licetum est aliquem provocare ad devotionem Monasterii per temporalia beneficia, ut ex hoc inclinetur ad Monasterii ingressum; licet non sit licitum ex pacto aliquid dare, vel accipere pro ingressu Monasterii*: ergo ex D. Thom. licitum videtur esse dare pro spirituali temporale tanquam motivum, non tanquam pretium. Et Montalvus in famoso illo libello, qui inscribitur, *Litteræ Provinciales*, hanc doctrinam tribuit etiam Valentia tom. 3. pag. 2041. ubi habet, *Non esse Simoniacum usum aliquarum Ecclesiarum, in quibus promittitur aliquod Ministerium spirituale, puta Exequiæ, Missæ &c. illis, qui hanc, vel illam oblationem obtulerint; id quod D. Th. etiam probat articulo 3. hujus quæstionis ad 3. Et ratio est, quoniam tunc illud temporale spectatur ut motivum, non ut pretium*. Et pag. 2039. dicit, duobus modis vitari posse Simoniam, *Primus est, quando temporale est duntaxat motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, aut è contrario. Secundus est, quando per temporale fit compensatio gratuita pro spirituali, aut è contrario*. Eidemque doctrinæ videtur astipulari etiam Tannerus tom. 3. p. 1520.

Ratio à priori horum omnium est, quia sine pretio non consistit Simonia, seu Studiosa voluntas emendi, aut vendendi spirituale: ergo si detur pecunia non tanquam pretium, sed tanquam motivum, Simonia declinatur: Aliter qui dat Religiosis eleemosynas, petens Orationes, Simoniam committeret; Sicut etiam qui stipem erogat, ut Responsoria, ac Litanie coram aliqua Imagine pro se recitentur.

XIV. Ostenditur falsitas istarum thesium, quæ ex hætenus dictis fit loculentissima. Primò quia ex Cap. *Tu nos* de Simon., & ex aliis textibus Sacrorum Canonum, Omnis pactio, quæ fit circa spiritualia, aut spiritualibus annexa, est simoniaca: ergo si detur temporale pro spirituali in pretium, siue ut motivum, semper simoniacè datur, si pactum intercedat saltem implicitum.

XV. Secundò, quia ex Angelico Simonia est Studiosa voluntas emendi spirituale, ita ut nomine emptionis veniat quilibet contractus non gratuitus: ergo si prævio pacto oneroso saltem implicito detur temporale propter spirituale, aut è contra, Simonia committitur, siue temporale dicatur dari ut pretium, siue ut motivum.

XVI. His adde, quòd sicuti qui dicit se dare gratis domum sub conditione, quòd liberaliter donetur sibi pretium æquivalens. revera in morali æstimatione vendit, & solum ore tenus dicitur donare domum; ita qui dicit se dare gratis, & solum ut motivum alliciens, pecuniam cum pacto implicito, quòd sibi gratis redonetur res Sacra, re vera illam emit, & pecuniam dat ut pretium, & solum verbotenus dat ut motivum. Hujusmodi autem pactum implicitum semper censetur haberi, quando non præsumitur, quòd gratis temporale donetur cum sola spe rei Spiritualis, absque animo obligandi alterum ad illam conferendam: Ad eum modum, quo quando quis Judici dat munera alicujus momenti, tunc in morali æstimatione non censetur dare illa gratis, sed animo obligandi illum ad ferendam iniquam sententiam: & Judex litem illi adjudicando dicitur justitiam vendidisse: Propterea D. Thom. 2. 2. qu. 100. ar. 2. absolute dicit, *Simoniacum est per pecuniam parare sibi viam ad spirituale obtinendum*; Quandoquidem tunc in communi æstimatione, & in sensu Ecclesiæ censetur Spirituale emi, & cum indebita irreverentia æquiparari temporali.

XVII. Quòd si temporale esset principale motivum conferendi spirituale, immò finis ipsius rei spiritualis, ita ut illud æstimeretur magis, tunc irreverentia propria Simonie esset longè major; quandoquidem res spiritualis non solum temporali æquipararetur, sed etiam posthaberetur.

Neque dicas, quòd sicut actus attritionis, quo detestamur peccatum propter gehennam, est honestus, quamvis per illum magis odio habeamus gehennam, quam peccatum, Propter quod enim unumquodque tale, & illud magis; quia scilicet per actum attritionis non dicimus, cessaturos nos ab odio culpæ, si gehenna deesset; ita potest etiam esse actus honestus voluntas ponendi rem spiritualement propter bonum temporale tanquam propter finem; quia quamvis hoc actu magis amemus bonum

temporale; quàm rem spiritualem; at non per hoc dicimus, quòd si deesset temporale, non poneretur res spiritualis, aut quòd velimus temporale in pretium, sed ab hoc præscinditur.

XVIII. Nam contra est; quia paritas retorquetur. Actus enim attritionis non esset honestus, si per illum non solum odio haberetur gehenna magis, sed etiam odio haberetur tanquam malum majus, quàm peccatum; est tamen honestus, quamvis per illum magis odio habeatur hic & nunc gehenna, quàm peccatum; nam *Propter quod unumquodque tale, & illud magis*: ergo similiter inhonestus est actus, quo quis vult ponere spirituale propter temporale, non solum amando eo actu temporale magis, quàm spirituale, seu tanquam finem secundarium, sed etiam æstimando plurius illud, prout dicitur in thesi confixa; secus verò si hic & nunc voluntas magis afficiatur erga temporale annexum spirituali, quàm erga ipsam rem spiritualem.

Quare licitum quidem est, velle celebrare Missam propter stipendium, & propter sustentationem tanquam propter finem secundarium, ita ut hoc actu magis hic & nunc ametur stipendium, quàm Missa, non tamen licitum est stipendium amare tanquam bonum æstimabilius. Et sicut potest metus gehennæ determinare me hic & nunc ad odio habendum peccatum, quòd hic & nunc non odio haberem, si abesset talis metus, quin tamen dicere possim, quòd, si talis metus abesset, peccatum non odio haberem ex alio motivo; ita potest stipendium jure naturæ debitum determinare Sacerdotem hic & nunc ad celebrandum, ita ut non celebraret hodie, si abesset stipendium, quin tamen possit dicere, quòd, si stipendium abesset, nunquam vellet celebrare ob cultum Dei. Finis itaque hujusmodi secundarius, sicut etiam motivum occasionale, potest quidem determinare ad actum, ut hic & nunc ponatur, ut habet Angelicus l. c., non verò ut ponatur simpliciter. Quando tamen temporale non est jure naturæ debitum ponenti rem spiritualem, tunc neque potest illud intendi tanquam finis secundarius, nedum tanquam principale motivum, si præeat pactum saltem implicitum de illo conferendo; quia tunc haberet in morali æstimatione rationem pretii, ut ostendimus.

XIX. Ad primam rationem in contrarium adductam, Argumentum probat nimis: probat enim, quòd sicut potest ex pacto justitiæ obligari Petrus ad dandum stipendium Celebranti, ita possit v. g. ex pacto justitiæ obligari Petrus ad dandam pecuniam conferenti Beneficium, aut aliam rem Sacram, quòd nemo dixerit: Disparitas autem est, quia cum stipendium Missæ sit debitum jure naturæ, juxta illud Apostoli 1. ad Cor. 9. *Qui in Sacramentis operantur, quæ de Sacramento sunt, edunt; & qui Altari deserviunt, de Altari participant*, idcirco non solum potest

intendi secundario à Celebrante, sed etiam potest in pactum deduci citra Simoniam, ad eò ut Sacerdos nollet celebrare pro Petro, si non offerretur stipendium. Et ratio est, quia adhuc dicitur Sacerdos celebrare gratis, etiam si exigat stipendium tanquam in sustentationem jure naturæ debitam; sicut gratis dicitur pingere v. g. qui solum exigit, quæ necessaria sunt ad pingendum. At Episcopus v. g. non diceretur gratis conferre Beneficium, si aliquid temporale pro illo exigeret, sive illud exigeret tanquam motivum, sive tanquam pretium; & ideo esset simoniacus, si temporale esset motivum, ut conferatur spirituale.

XX. Ad secundam; Quando res Spiritualis non cedit in utilitatem exhibentis temporale; sed in utilitatem ejus, qui accipit temporale, ut quando datur libertas Servo, si baptizetur; tunc idcirco non intervenit simonia, quia hujusmodi donatio libertatis facta Servo sub ea conditione, quòd baptizetur, censetur contractus conditionatus gratuitus, non verò onerosus; cum utrumque lucrum spirituale, & temporale sit ejusdem Servi, & nullum lucrum cedat Domino danti temporale pro illo spirituali. Contra verò, si detur pecunia Episcopo, ut conferat Beneficium, tunc contractus censetur onerosus, eo quod Episcopus lucretur pecuniam, & offerens pecuniam lucretur pro se, vel pro amico Beneficium; & ideo intervenit simonia, seu emptio rei Sacræ.

XXI. Ad tertiam: Tunc ea sententia subsistit, quando censetur donatio illa eleemosynæ, aut pauperi, aut Monasterio, esse omnino gratuita, quamvis sub conditione, quòd obtineatur Beneficium. At sæpè in praxi potest censerì contractus onerosus, quando scilicet non tam intenditur actus ille honestus eleemosynæ, quàm aliquod emolumentum temporale, vid. quòd tale Monasterium iis eleemosynis redundet; & idcirco cautè ea sententia in praxim deducenda: Præsertim quia etiam quando à simonia depuratur, illam redolet.

XXII. Ad quartam: Advertit Angelicus 2. 2. qu. 100. ar. 5. illud esse discrimen inter pecuniam, quæ datur Ecclesiæ, aut Monasterio, & quæ datur Episcopo cum spe obtinendi aliquod spirituale, quòd donans pecuniam Ecclesiæ, vel Monasterio censeatur dare gratis, & solum, ut fiat benemeritus, ac proinde dignus Beneficio Ecclesiastico: qui verò dat illam Episcopo, censetur dare sub onere, quòd Beneficium sibi conferatur: Propterea conferens pecuniam Ecclesiæ solum intendit fieri dignus Beneficio Ecclesiastico, peratq; illud sibi conferendum præcisè, quia digno, ac benemerito, unde non intervenit contractus ullus simoniacus. Quòd si Petrus daret pecuniā Monasterio, vel Ecclesiæ intendens obligare Superiores ex contractu, ut illum in Religionem admittant, vel

vel ut conferant Beneficium tanquam debitum, seu in gratuitam compensationem, Superiores verò bona fide pecuniam acciperent, absque intentione obligandi se ad admittendum illum in Religionem, vel ad Beneficium conferendum, tunc Simonia mentalis unicè committeretur à Petro, non à Superioribus: Et viceversa si Petrus daret pecuniam gratis, & Superiores illam acceptarent animo obligandi se ad admittendum in Religionem, vel ad conferendum Beneficium, aut animo conferendi illud tanquam debitum, seu in compensationem gratuitam, tunc simonia mentalis committeretur à Superioribus, non à Petro.

XXIII. Ad quintam: Sicut citra simoniam potest conferri Mancipio aliquid temporale, ut alliciatur ad suscipiendum Baptismum, ut diximus in responsione ad secundam; ita potest ex doctrina Angelici l.c. conferri alicui beneficium temporale, ut inclinetur ad Monasterii ingressum; quia in utroque casu temporale confertur tanquam motivum, non tanquam pretium; tum quia nullum intercedit pactum nec explicitè, nec implicitè, neque æquivalenter; tum etiam quia non intenditur in his casibus utilitas propria, sed illius, cui confertur temporale, unde non habetur ulla permutatio temporalis cum spirituali, nec ulla emptio, atque adeò nec simonia.

Quod attinet ad doctrinam Valen., & Tann., Montaltius in eo famoso libello utrumque criminatur, appingitque Valent. verba quædam, quæ si in ejus opere reperirentur, procul dubio deberet dici Valentia auctor hujus profligatæ thesæ, ac laxitatis in hac materia. Verum, si codices omnes Valentia evolvantur, nusquam est reperire verba, quæ illi appinguntur, nec doctrinam iis verbis expressam; sed solum ab eo docetur, (sicut etiam à Tannero) quod D. Th. docet 2. 2. qu. 100., & cum D. Th. alii DD. communissimè, videlicet in iis duntaxat casibus licitum esse ad obtinendum spirituale conferre temporale tanquam motivum, non tanquam pretium, in quibus temporale nullatenus censetur habere rationem pretii, ut in casibus adductis ab eodem Angelico; puta quando dantur eleemosynæ pauperibus, ut orationum suffragia ab ipsis impetrentur, non intendendo eorum orationes emere; aut quando dantur Prædicantibus temporalia ad sustentationem, non ad emendum prædicationis verbum; Sic pro processionibus faciendis in aliquo funere aliquæ eleemosynæ recipiuntur, quamvis, ut notat Angelicus, si pactum interveniret, aut cum intentione emptionis, vel venditionis, simonia non declinaretur. Et similiter confertur Mancipio temporale ut motivum ad suscipiendum Baptismum, & non in pretium. At nec Valent., nec Tann., nec alius, cui consapiat, usquam docuerunt, in resignatione Be-

neficii, aut universim licitum esse dare temporale pro spirituali tanquam motivum, non tanquam pretium. Et ratio est, quia in hoc, & similibus casibus motivum re vera habet rationem pretii, ac præsumitur simonia; unde verba illa, *Non tanquam pretium Beneficii, sed tanquam motivum ad resignandum*, per invidiam appinguntur Valentia à Montaltio; cum tamen Valentia id ne somniaverit quidem; immò loc. laud. doceat oppositum dicens, *Quando actus virtutis affert aliquam utilitatem ei, qui dat pecuniam, ut collatio Beneficii, Absolutio à peccatis &c., tunc præsumitur simonia; & ideo tanquam simoniacum damnatur in Cap. Quam pio 1. q. 2. quòd quis recipiat, aut det pecuniam pro ingressu in Religionem.* Ac similiter Valent., & Tann. ex eodem Angelico in aliquibus duntaxat casibus docent licitum esse dare temporale in gratitudinem pro spirituali, aut è contra, videlicet quando non præsumitur permutatio spiritualis cum temporali, seu emptio; ut quando ex gratitudine conferuntur Ministris spiritualibus stipendia, cum dicat Apostolus 1. ad Cor. 9. *Si non vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si carnalia vestra metamus?* aut quando Episcopus confert in gratitudinem Beneficium Ecclesiasticum ei, qui omninò gratis, & absque ullo implicito pacto inservivit Ecclesiæ; ut proinde nec conferat in pretium, nec tanquam gratuitam compensationem debitam ex justitia pro famulatu; quod enim confertur ut debitum, non confertur ex mera gratitudine.

XXIV. Ad rationem à priori fecimus satis ostendendo, pecuniam habere practicè, & in sensu Ecclesiæ rationem pretii, quoties confertur animo obligandi alterum ad conferendum spirituale. Qui dat eleemosynas Religiosis, petens ab illis orationes, & suffragia, non censetur dare illas animo obligandi ad orandum, aut in gratuitam compensationem, æquiparando spirituale cum temporali; quia procul dubio committeretur simonia. Potest tamen eadem eleemosyna citra simoniam dari Religiosis cum obligatione, quòd orent, si detur in stipendium, & sustentationem, eo modo quo datur, quando petitur Sacrificium, aut quando petuntur Responsoria, ac Litanie coram aliquo Altari recitandæ; Confertur quippe pecunia illa in sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, & ad ornamentum Altaris; & ideo potest conferri obligando Ministros illos Ecclesiæ ex justitia ad ea recitanda, eo modo quo diximus, posse ex justitia obligari Sacerdotem ad celebrandum citra simoniam.

XXV. Ex dictis sequitur primò, famulos Episcopi simoniam committere, si inserviant animo obligandi Episcopum, ut Beneficio aliquo recompenset famulatum, & viceversa Episcopum esse simoniacum, si conferat Beneficium tanquam debitum, seu in gratuitam compensationem.

per sationem pro famulatu. Regulariter tamen Famuli, qui congruam mercedem habent, solum sperant Beneficium, quin intendunt Episcopum ad illud conferendum obligare; contra verò ii, qui debita mercede fraudantur.

Sequitur secundò, simoniam committi ab eo, qui pecuniam offert, ut in Prælaturam Regulari eligatur, non secus ac qui pecuniam offert ad Beneficium obtinendum. Dubium tamen est; an ille excommunicationem incurrat latam contra obtinentes simoniacè Beneficium? quia dubium est apud DD., Utrum nomine Beneficii veniat etiam Prælatura Regularis? Immo dubitant etiam Doctores apud Sanch. lib. 2. Conf. cap. 3. dub. 44. Num simoniam contrahant Petrus, & Paulus, qui inter se ita convenirent, Ego eligo te in Guardianum, & tu elige me in Provinciale? Et multi cum eodem Sanch. putant, quòd quamvis hic contractus non vacet culpa, non sit tamen simoniacus, quia non permittitur temporale cum spirituali, sed spirituale cum spirituali. Idemque docet Mendo in Epitome V. *Simoniam*, si duo Compatroni Beneficii conveniant, ut unus prima vice præsenteret quem mavult alter, & hic altera vice præsenteret ad arbitrium illius.

Sequitur tertio, esse simoniam saltem juris Ecclesiastici, ut notat Sanch. apud Dia. p. 4. tr. 4. rel. 51., offerre pecuniam pro intercessionem Intercessori immediato in ordine ad obtinendum Beneficium, etiamsi offeratur ut motivum: Sicut enim paratur via ad Beneficium per pecuniam, si offeratur tanquam pretium Collatori; ita etiam si offeratur Intercessori immediato. Utrum autem simoniam contineat offerre similiter pecuniam Intercessori mediato? Communius affirmant, licet nonnulli id negent apud Sanch., & Dian. l. c. Passim etiam disputant, Utrum in materia simoniæ dari possit aliquando parvitas materiæ excusans à mortali, saltem si simonia sit juris humani? Nec non quid requiratur ad incurrendas pœnas simoniacorum: & alia hujusmodi, quæ non vacat hic discutere. Illud videtur animadversione dignum, quòd Beneficium dimittendum sit, etiamsi simonia pro eo obtinendo commissa sit ab alio, quam à Beneficiario, & ipso incio, dummodo id innotescat ante triennium; Si verò Beneficiarius id resciverit post triennium, potest illud retinere ratione triennalis possessionis bona fide habitæ cum titulo colorato ex Reg. 33. Cancellariæ apud Mendo l. cit.; fructus tamen eo triennio percepti restituendi sunt tanquam à possessore bonæ fidei rei non suæ; hoc est restitui debent secundum illud duntaxat, in quo Beneficiarius factus est locupletior.

PROPOSITIO XLVII.

Cum dicit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, ad Ecclesias promoveant, Concilium vel primò videtur per hoc, Digniores, non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo; Vel secundò locutione minùs propria ponit digniores, ut excludat indignos, non verò dignos; Vel tandem loquitur tertio, quando fit concursus.

S Y N O P S I S.

I. Videtur sufficere, quòd ad Episcopatum, & Cardinalatum promoveantur digni; esset quippe grave onus, si Pontifex, & Reges tenerentur eligere digniores. II. Apostolus solum exigit, quòd Episcopus sit Sanctus; non quòd sit Sanctior. III. Creatio Cardinalium passim commendatur, si ceciderit in Personas dignas, etiamsi non censeatur esse digniorum. IV. Non debet Beneficium resignari digniori. V. Nec debet Patronus laicus digniorem præsenterare. VI. Nec Beneficia simplicia conferri debent magis digno. VII. Est moraliter impossibile promovere semper digniores ad Beneficia, cum non sit dignior, nisi qui est Ecclesiæ utilior.

VIII. Sed Tridentinum disertè exigit, ut Pastores digniores, ac magis utiles Ecclesiæ promoveantur. Sicut exigitur ab Oeconomo, quòd præsantiores famulos, ac Ministros elizet. IX. Nec solum ad Episcopatum eligendi sunt digniores, sed etiam ad alia Beneficia curata, atque ad Simplicia majoris momenti. X. Nec non ad Prælaturas Regulares.

XI. Apostolus, dum requirit, quòd Episcopus sit Sanctus, præsindit à concursu Sancti cum Sanctiore. XII. Electio Cardinalium, & Episcoporum idcirco passim commendatur, quia supponitur, quòd Electi sint Ecclesiæ utiliores. XIII. Probabilius est, Beneficii resignationem faciendam esse digniori. XIV. Ac teneri Patronum præsenterare digniorem ad Beneficia curata. XV. Pariter Beneficia simplicia alicujus momenti citra acceptionem personarum non possunt conferri minùs dignis. XVI. Si hæc electio humano modo fiat, non erit graviter onerosa, nec moraliter impossibilis. XVII. Ex quibus plura ad praxim descendunt.

XVIII. Si negligatur dignior, peccatur solum peccato scandali, & contra Justitiam distributivam, non contra commutativam adversus digniorem; unde non sunt illi compensanda damna, nisi

T id

id fiat in concursu; compensanda tamen sunt damna Communitati. XIX. Idem dicas de eo, qui inducit Electores ad prætermittendum digniorem.

I. **E**Xponitur. Trid. sess. 24. cap. 1. loquens de promovendis ad Episcopatum, & Cardinalatum advertit, tanti momenti esse hujusmodi munus, ut si pro magnitudine rei expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit. Propterea monet omnes, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque jus quacumque ratione à Sede Apostolica habeant, ut bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoveri studeant; Ac demum declarat, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles judicaverint, præfici diligenter curaverint: Commemoraturq; nihil magis esse Ecclesiæ necessarium, quam ut Pontifex in id sollicitudinem omnem, quam ex muneris sui officio debet, impendat, ut lectissimos Cardinales asciscat, & idoneos Pastores Ecclesiis præficiat; aliter oves, quæ ex negligentium Pastorum regimine peribunt, Dominus noster de ejus manu requiret.

Nonnulli, ut gravem hanc obligationem emollirent, docuerunt sufficere, quod eligantur Pastores digni, ac idonei, etiam si non eligantur Digniores; interpretando verba Concilii, Vel quod voluerit eligi Digniores, hoc est Dignos, sicut apud Latinos Junior, & Senior sumuntur pro Juveni, & Senes: vel quod voluerit eligi Digniores, hoc est Non indignos: vel Digniores, quando fit concursus: In quo casu communiter docent contra Garziam, Ledes., Navar., Sotum, Zapatam apud Dia. p. 11. tr. 4. ref. 35., & p. 4. tr. 4. ref. 210., peccari graviter etiam contra Justitiam commutativam, atque adeo dari obligationem restitutionis, si eligatur Dignus, omisso Digniore. Hæc sententia tribuitur Jo: Andreæ, Pedrazzæ, & aliis apud Dian. p. 2. tr. 15. ref. 40., & Jo: Pontio apud eundem Dia. p. 11. tr. 4. ref. 34. Eamque probabilem dixit Tamb. l. 8. tr. 3. cap. 4. §. 4., ex Fill. tom. 3. tr. 41.; Quamvis addat Tamb. oppositam sententiam esse probabilior, & in praxi consulendam. Reginaldus etiam apud eundem Dia. censuit, Pontificem, & Reges non teneri sub mortali ad Episcopatum eligere Digniores, eo quod videatur grave onus illos ad id obligare: & March. hanc opinionem tribuit Cajet. in Summa V. *Electio Prælati*, aliisque, qui ante Tridentinum scripserunt.

II. Rationes pro hac sententia videntur esse, Primò, quia Trid. sess. 7. c. 3. solum vult, quod Beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia Personis dignis conferantur: & Apostolus ad Tit. 1. solum exigit, Episcopum esse hospitalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, quin exigit esse sanctiorem.

III. Secundò, quia universim Creatio Cardinalium, & electio Episcoporum commenda-

tur, si cadat in personas dignas, quamvis non cadat in digniores; non posset autem commendari, si daretur obligatio eligendi digniores.

IV. Tertiò, quia si daretur obligatio eligendi digniores ad Beneficia curata, sequeretur, quod etiam Resignans hujusmodi Beneficia, deberet resignare digniori, ut vitentur peccata, quæ à Pastore minus digno non vitantur: Hanc tamen obligationem in Resignante non agnoscunt Cajet., Less., Mald., Sà, Salon., Regin. apud Dian. p. 2. tract. 15. ref. 41. contra Vasq., Nav., & alios: ergo &c.

V. Quartò, etiam Patronus Laicus deberet digniorem præsentare; cum tamen multi apud Dian. l. c. ref. 37. putent sufficere, quod præsentetur idoneus; idque probant ex verbis Trid. sess. 24. c. 18., ubi dicit, quod præsentatus examinetur, & si reperiatur idoneus, admittatur; Esto communius cum Soto, Vasq. Less. doceant præsentandum esse digniorem.

VI. Quintò, si Beneficia curata deberent conferri digniori, ut salutem animarum, quoad ejus fieri potest, consulatur, deberent etiam Beneficia simplicia conferri digniori, ut dignitati Ecclesiæ, cui debent Beneficarii inservire, consulatur; quod tamen, ut notat Gutierrez apud Dia. ref. 38., videtur esse contra praxim Ecclesiæ. Et ratio est, quia ista Beneficia non videntur ex natura rei esse bona communia, & decertantibus debita; cum ea sine concursu conferantur; sed esse Prælati commissa, ut conferantur dignis, qui licet non sint digniores, non otiosè, nec cum scandalo vivant, sed aptè possint Ecclesiæ inservire. Esto Vasq., Bannez, & alii apud eundem Dia. ex D. Th. 2. 2. q. 63. censeant, universim acceptionem personarum committi in Beneficiis, atque adeo contra Justitiam distributivam peccari, si conferantur dignis, dignioribus prætermis; præsertim si Beneficia simplicia sint magni momenti, ut Cardinalatus, Canonatus, Decanatus.

VII. Demum, quia videtur onus grave, & anxietatibus, ac scrupulis plenum, eligere semper digniores: Præsertim quia non debet conferri dignior, qui est sanctior, doctior, nobilior, sed qui est magis Ecclesiæ utilis, quod non facile citra passionem aliquam, & affectum erga personam judicari potest: ergo ea obligatio promovendi digniores ad Ecclesias gubernandas non videtur astruenda.

VIII. Ostenditur falsitas: Et primò quidem, quia cum Tridentinum verbis adeo gravibus inculcet necessitatem Promovendi digniores ad curam Ecclesiarum, ac declaret alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui Digniores neglexerint, immeritò aut detorqueatur verbum illud *Digniores* ad aliud significandum contra intentum Concilii, aut limitatur hoc præceptum ad casum concursus: Similiter Innoc. III. in Cap. unico tit. *Ut Ecclesiastica*

Beneficia sine diminutione conferantur, ait: *Non ex affectu carnali, sed discreto iudicio debuisti Ecclesiasticum Beneficium in personam magis idoneam dispensare.* Et ratio ex D. Th. 2. 2. q. 63. est, quia si Dignior prætermittatur, habetur acceptio personarum, ac violatur in re gravi Iustitia distributiva; cum Beneficia sint bona communia, & præmia meritorum, ut docent communiter cum Less., & Sanch. Præterea peccatur peccato scandali, quatenus providendo Ecclesias de Personis dignis omittis Dignioribus, pauciora peccata caventur; & ideo Trid. dicit peccatis aliorum communicare, qui digniores prætermittunt. Quibus adde, contra venerationem Ecclesiæ debitam peccari: Sicut enim quilibet præstantiores famulos exquirat, qui in sua domo sibi deserviant; ita præstantiores Ministros debet ad inserviendum Ecclesiæ promovere, ut ejus honori, ac dignitati consulatur: Elector enim ad Beneficia est instar Oeconomi, ad quem spectat digniores reperire, qui Ecclesiæ deserviant, & in salutem animarum incumbant.

IX. Hinc sequitur, ut notat Lugo disp. 35. de Just. nu. 12., Tridentinum non imposuisse novam in hac re obligationem; sed explicasse antiquam, quæ oritur ex lege naturali. Verum quidem est, Trid. solum loqui de Episcopatibus, & Cardinalatibus, dum dicit eos conferendos esse dignioribus; quia tamen eadem est ratio de aliis Beneficiis, præsertim Curatis, necnon de Beneficiis Simplicibus, præsertim majoris momenti, ut sunt Canonicatus, Decanatus &c. idcirco dicendum cum communiori peccari mortaliter, quoties digniores negliguntur, nisi parvitas materiæ excuset. Hinc Lugo, & alii censent solum posse excusari a mortali collationem alicujus tenuis Beneficii simplicis, si fiat digno, omisso Digniori, dummodo hoc idem raro admodum, & non frequenter fiat.

X. Notandum tamen, quod cum thesis proscripta confutet illam interpretationem verborum Tridentini loquentis solum de Episcopatu, non verò de aliis Beneficiis curatis, aut simplicibus, idcirco qui doceret, quod in aliis Beneficiis ab Episcopatu sufficiat promovere Dignos in conflictu Digniorum, non incurreret pœnas latas contra tuentes aliquam ex thesibus confixis: Verum si nequit a mortali excusari, qui promovet ad Episcopatum personam idoneam, omisso digniori, quomodo poterit a mortali excusari, qui promovet ad Prælaturam Regularem, aut ad aliud Beneficium Curatum personam dignam omisso digniori, ac utiliori? cum sæpè magis ad salutem animarum conferat Prælatura Regularis, aut aliquod Beneficium Curatum distinctum ab Episcopatu, quam Episcopatus tenuis. Et quomodo excusari poterit ab acceptione personarum, qui quodcumque Beneficium, sive curatum, sive simplex alicujus mo-

menti, confert minùs digno, negligendo meritum dignioris, & bonum, quod ex præstantia Ministrorum in Ecclesiam redundat? Ex quibus fit, post hujus thesis proscriptionem non videri posse amplius sustineri sententiam illam Reginaldi docentis, eximi Pontificem, ac Reges ab obligatione promovendi digniores ad Episcopatum. Sententiæ verò illæ docentes, quod Resignans non teneatur digniori resignare, nec Patronus Laicus præsentare digniorem, & quod Beneficia simplicia universim non sint conferenda digniori (quæ à multis DD. propugnantur, à multis etiam oppugnantur) spectata ratione ab intrinseco, non videntur rationabiles, ut videre est apud Lugo disp. 35. de Just. sect. 4.; quamvis spectata extrinseca auctoritate non possint dici improbables relatè ad aliquos casus, quos alitè perpendit idem Lugo l. c.

XI. Ad primam rationem in contrarium respondetur, Tridentinum, & Apostolum in iis locis præscindere à concursu dignorum cum dignioribus, & advertunt solum, præficiendos debere esse dignos, & Episcopum debere esse sobrium, justum, sanctum.

XII. Ad secundam: Commendari solet electio Cardinalium, & Episcoporum, si cadat in personas dignas, quia non facile constare potest, an aliæ, quæ sunt excellentiores in pluribus dotibus, essent Ecclesiæ utiliores; quod si constaret, alias personas Ecclesiæ utiliores esse prætermittas, electio commendari non posset.

XIII. Ad tertiam: Idcirco ab iis Doctoribus negatur inesse Resignanti onus resignandi Beneficium Digniori, quia ille non est distributor Beneficiorum, sed alteri jus suum transfert, & idcirco non peccat contra Iustitiam distributivam, omittendo digniores. Nihilominus censeo, quod alienis peccatis communicaret, ut loquitur Tridentinum, si promoveret ad Curatum Beneficium Personam minùs idoneam ad aliorum peccata præcavenda, licet dignam: Quicquid sit de probabilitate sententiæ oppositæ, quæ dicitur niti praxi receptæ etiam ipsius Pontificis.

XIV. Ad quartam: Puto Patronum etiam Laicum debere digniorem præsentare, præsertim ad Beneficia Curata, cum eadem inconvenientia habeantur ex promotione minùs digni, sive hæc promotio fiat immediatè à Collatore, sive contingat ob præsentationem à Patrono factam.

XV. Ad quintam: Diximus etiam Beneficia simplicia conferenda esse dignioribus, tum ex vi iustitiæ distributiæ, tum ob venerationem Ecclesiæ debitam, ut præstantiores Ministri ei dignius famulentur: quamvis in Beneficiis simplicibus levioris momenti excusare possit a mortali materiæ parvitas.

XVI. Ad ultimam: Argumentum probat nimis: probat enim, quod nunquam debeant Be-

neficia conferri dignioribus, ne in concursu quidem, eo quod arduum sæpè sit, quinam dignior, ac utilior Ecclesiæ futurus sit, dijudicare. Certè quidem Beneficia, cum conferantur primariò in bonum Ecclesiæ, & secundariò in præmium meritorum, conferenda sunt potius illi, qui censetur Ecclesiæ utilior: humano tamen modo id inquirendum, & judicandum, deponendo coram Domino passionem omnem, ac humanum affectum, solum inspiciendo Divinam Gloriam, & salutem animarum. Quando autem post præmissas debitas considerationes, ac preces coram Deo, adhuc res est dubia, tunc conferri poterunt alicui ex æquè dignis ad arbitrium.

XVII. Hinc fit primò, quod si conferenda sint duo beneficia, alterum curatum, quod tenues habeat redditus, alterum simplex pinguius, & concurrant duo, quorum alter sit minùs dignus, sed magis idoneus curæ animarum, alter dignior, sed minùs utilis Ecclesiæ, tunc, ut notat Serra 2. 2. q. 63. a. 2. Beneficium curatum conferri debet illi minùs digno, utpotè magis idoneo, & Beneficium simplex huic digniori; cum hoc postulet zelus animarum, cui debent temporalia omnia subordinari.

Sequitur secundò, quod si concurrant ad Beneficium tres, nempe Dignior, Dignus, & Indignus, & major pars Electorum velit excludere digniorem, & nisi conferatur digno, eligent indignum, tunc licitè potest eligi dignus, omisso digniore; cum hoc sit magis utile Ecclesiæ. Et eodem modo, ut notat Lugo disp. 35. de Just. num. 29., si concurrant tres, Dignus, Indignus, & Indignissimus, & major pars Electorum velit excludere dignum, & nisi eligatur indignus, potius eligent indignissimum; tunc probabiliter potest eligi indignus in bonum Ecclesiæ, quia dignus ille in tali casu perinde est, ac si non esset; unde potest, ac debet eligi minùs indignus, ne eligatur indignissimus, quando fieri non potest, quod neuter eligatur. Ità etiam videtur sentire Less. apud eundem Lugo contra Sot., & alios putantes esse intrinsecè malum eligere indignum; atque adeò in nullo casu licere, etiamsi id fiat ad pejora mala vitanda.

Sequitur tertiò, posse eligi minùs dignum, omisso digniore, quando minus dignus est magis utilis, vel quia est magis sedulus, vel quia magis expertus, vel quia est indigena, vel quia minùs distinetur extraneis curis, vel aliis de causis.

Sequitur quartò, ad Prælatum Regularem eligendum esse sub mortali digniorem, & utiliorem, ut docent communissimè apud Lugo disp. 35. de Just. nu. 55., & apud Dia. p. 5. tr. 14. ref. 11. contra Jo: Valerum, & Palaum, qui putant non militare eandem rationem in Episcopatu, aut alio Beneficio Curato, ac in Prælatu Regulari, eo quod hæc non sit perpetua, & fa-

cile possit occurrere incommotis mutando Superiorem. Hæc tamen disparitas est nulla, quia si Superior est dignus, non debet, nec potest intra tempus præscriptum mutari; si vero non est dignior, non potest præcavere culpas eo modo, quo præcaveret dignior, & utilior regimini, & curæ animarum: unde eadem incommoda oriuntur in utroque casu, si eligatur dignus, omisso digniore; atque adeò in utroque casu peccant graviter Electores alienis culpis communicando.

Neque obstat, quod Prælatu Regularis non sit perpetua. Nam si licitum est hoc primo triennio eligere dignum omisso digniore, licebit alio etiam triennio, ac semper; & idè semper haberetur Pastor minùs idoneus ad oves pascendas, & ad culpas præcavendas; quod est culpa Electorum gravissima. Præterquamquod etiam peccatur contra Justitiam distributivam, acceptando personas in distributione istarum Prælaturarum, quæ licet à Religiosis expeti non debeant, nec sint institutæ per se in præmium meritorum, nihilominus Elector attendere etiam debet ad merita Religiosorum, quoties id fieri potest sine præjudicio publicæ utilitatis: cum ista etiam præmia calcaria sæpè addant unicuique ad regularem observantiam; & scandalum sæpè suboriatur, si cæteris paribus negligatur dignior, ut dignus promoveatur; cum hoc sine acceptione personarum fieri non contingat.

XVIII. Difficultas est, Utrum eligens dignum, omisso digniore, ad Beneficia, præsertim Curata, ità peccet & peccato scandali, & contra Justitiam distributivam, ut peccet etiam contra commutativam, & teneatur etiam ad restitutionem? Teneri ad restitutionem digniori, quando fit concursus, docent communiter, ut supra diximus, contra nonnullos; quia tunc peccatur etiam contra Justitiam commutativam. At si electio minùs digni fiat extra concursum, tunc procul dubio facienda est restitutio, seu compensatio damnorum, quæ ex tali electione patitur Communitas; eo quod Elector teneatur ex proprio munere, atque adeò ex contractu, præcavere damna Communitatis, eligendo digniores ad regimen; unde peccat contra Justitiam commutativam adversus Communitatem eligendo minùs dignos, & idcirco tenetur damna compensare. Utrum autem detur onus compensandi etiam damna ipsi digniori prætermisso? Cajet., Salon., Ledes., Aragon., Vasq. apud Lugo l. c. num. 76. affirmant: Sed communius negant cum eodem Lugo, Suar., Less., Soto, Azor.; quia ex sola violatione Justitiæ commutativæ datur onus restituendi: quando autem eligitur dignus omisso digniore, non violatur justitia commutativa relatè ad digniorem, quippè qui non habet jus ad bona propria Communitatis, cum hæc non sint destinata, ut particulares habeant ullum jus ad illa: ergo non datur obli-

obligatio compensandi damna digniori prætermisso.

XIX. Hinc si quis suo pravo consilio, aut auctoritate inducat Electores ad prætermittendum digniorem, neque tenebitur huic damna compensare; sicut non tenetur compensare damna pauperi, qui pravo consilio inducit divitem ad ei denegandam eleemosynam, cum pauper non habeat jus ad illam; Contra verò qui mendaciis, fraudibus, minis, ac malis artibus inducit Electores ad prætermittendum digniorem, tenetur huic damna compensare; sicut tenetur compensare damna pauperi, qui malis artibus inducit divitem ad negandam illi stipem; quia unusquisque habet jus, ne malis artibus impediatur sibi lucrum, quod potest obtinere ex alterius arbitrio; ac proinde violaretur in hoc casu Justitia commutativa, non quia læditur jus, quod habeat dignior ad Beneficium Ecclesiasticum, aut pauper ad eleemosynam, sed quia læditur jus, quod uterque habet, ne malis artibus impediatur à consecutione talis boni.

PROPOSITIO XLVIII.

Tam clarum videtur fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.

PROPOSITIO XLIX.

Mollities jure naturæ prohibita non est; Unde si eam Deus non interdixisset, sæpe esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali.

S Y N O P S I S.

I. Falsum est ad praxim non pertinere, num hæc prohibita sint, quia mala; an verò mala sint, quia prohibita. II. Quanam dicantur actiones ab intrinseco male, & ex nulla circumstantia cohonestabiles?

III. Putarunt nonnulli fornicationem & molliem cohonestari posse; sicut cohonestatur occisio innocentis, si fiat in defensionem, aut Deo præcipiente. IV. Fornicatio neque fornicanti videtur mala, neque ipsi proli. V. Immo potius huic videtur benefica. VI. Pariter mollities poterit esse proficua; Sicut effusio sanguinis, aut lactis. VII. Ad vitam conservandam potest prægnans sumere pharmacum expulsum fetus inanimis; quidni pariter poterit effundi semen, quando ex illo mors imminet? VIII. Vita in vasor potest in defensionem interfici, cur non etiam expelli semen morbosum, ubi vitam invadit?

Pars II.

IX. At ex Apostolo multifariam ostenditur fornicationem esse jure naturæ prohibitam. X. Ea non solum facit Templum Dei esse corpus meretricis, ac rationem sensui subordinat, sed etiam vergit in nocumentum tum vitæ, tum consonæ educationis prolis. XI. Mollities pariter bono totius generis humani adversatur, facitque rationem sensui obtemperare; unde nullatenus est cohonestabilis.

XII. Fornicatio est mala tum relatè ad vitam, & educationem prolis; tum etiam relatè ad ipsum fornicantem, mentis aciem bebetando, & avocando animum à Cælestibus. XIII. Mollities est humano generi contumeliosa, subditque sensui rationem; quod non habetur per profusionem sanguinis, vel lactis, aut per brachii amputationem; & idèd hæc licet ad vitam conservandam, non illa. XIV. Nec hujusmodi inconveniens sequitur ex expulsionem fetus inanimis. XV. Actus Conjugalis ex Divina Providentia, & ex sua natura non subordinat sensui rationem, ut fornicatio, & mollities. XVI. Cohonestatur quidem homicidium ex Divino præcepto, non tamen mollities, aut fornicatio. XVII. Nequit Deus ratione Supremi dominii hujusmodi actiones præcipere, & efficere, quod licitè fiant.

XVIII. Hinc multa ad praxim deducuntur.

I. Exponuntur. Utraque propositio ascribitur Caram., qui l. 4. Theologiæ Intentionalis num. 1960. habet: Si Deus fornicationem non interdixisset, non esset mala, nec peccatum, & nu. 1965. Si Deus Mollitiem non interdixisset, non esset mala, sæpe esset bona, & aliquando per accidens obligatoria sub peccato mortali: Additque quæstionem hanc, Utrum jure naturali, an positivo Fornicatio, & Mollities interdican- tur? esse merè speculativam, & ad praxim non pertinere, cum citra controversiam sit, eas esse de facto illicitas, & graviter peccaminosas, testante Apostolo 1. ad Cor. 6. Neque fornicarii, neque molles Regnum Dei possidebunt.

Falsissimum tamen est, id ad praxim non pertinere; tum quia peccata, quæ juri naturæ adversantur, secundum se graviora sunt peccatis, quæ adversantur juri positivo: propterea aliud esset iudicium Confessarii, si hæc peccata essent solum mala, quia prohibita, quam si sint prohibita, quia mala; Tum etiam si Mollities non esset intrinsecè mala, ea non solum liceret, sed ad illam obligaremur, quando esset necessaria ad vitam conservandam; sicut obligamur in tali casu ad comedendas v. g. carnes diebus vetitis, eò quod concurrentibus præcepto positivo comestionis carniū prohibitivo, & præcepto naturali conservandi vitam, prævaleat, & fortius obliget præceptum naturale. Valdè itaque ad praxim confert nosse, quæ peccata mala sint, quia prohibita, quanam prohibita, quia mala. Illud solum ad quæstionem speculativam spectat, Num ea, quæ sunt mala ab intrinseco, formaliter habeant rationem peccati, seu mali

T 3

mo-

moraliter, ac inhonesti, per oppositionem cum lege prohibente, an verò per disconvenientiam cum natura rationali? Qua in re communius docent, per disconvenientiam cum natura rationali esse tantum fundamentaliter peccata, & habere solum prohibenditatem, seu exigentiam, ut prohibeantur: formalem vero peccati rationem habere per violationem legis prohibentis, ut proinde carerent malitia formali, si non prohiberentur, siue possibile sit ea positivè non prohiberi à Deo, siue impossibile; quod verius censeo cum Suar. l. 2. de Leg. c. 6. contra Ocamum, & alios. Quinimmo arbitror esse metaphysicè, nedum moraliter, impossibile, quòd homo Deum, saltem ut supremum Legislatorem ignoret, aut de illo actu non cogitet, dum ponit operationem, quam advertit esse naturæ rationali disconvenientem, ut idcirco repugnet peccatum mortale esse merè Philosophicum, & non etiam Theologicum, seu transgressivum Divinæ legis, atque adeò Dei offensam, vi cujus Divina amicitia rescindatur, & contrahatur gehennæ reatus, ut dicemus exponendo secundam ex duabus illis thesibus ab Alex. VIII. proscriptis 24. Aug. 1690.

II. Quod autem attinet ad actiones intrinsecè malas advertendum, aliquas esse simpliciter malas in quacumque circumstantia, ut odium Dei, blasphemia, mendacium, peccatum contra naturam, ut proinde communissimè doceant contra nonnullos, qui malè audiunt in Theologia, apud Suar. l. c. cap. 15., ea à Deo præcipi non posse, nec posse ullatenus Deum in præceptis primæ Tabulæ dispensare: Aliæ tamen actiones ita sunt intrinsecè malæ, ut possint ex circumstantia aliqua cohonestari, ut homicidium, quòd licitum est in defensionem, aut si à Deo Domino vitæ præcipiatur, sicut fuit Abrahamæ præceptum: Sic etiam licitè Osee sumpsit sibi mulierem fornicariam, prout illi præceptum fuit; & licitè filii Israel expoliaverunt Ægyptios, prout concesserat Deus: Ex quibus nonnulli docuerunt apud eundem Suar. posse Deum in præceptis secundæ Tabulæ dispensare. Verius tamen dicendum cum eodem Suario, Deum neque in secundæ Tabulæ præceptis formaliter sumptis dispensare posse: v. gr. non potest dispensare in furto retinente rationem furti, seu acceptionis rei alienæ invito Domino; quamvis ratione supremi Domini efficere possit, quòd aliqua actio desinat esse materia horum præceptorum: Sicut enim quando Dominus equi permittit, quòd equum suum accipias, ex hac circumstantia acceptio illius equi non est amplius furtum, cum non sit invito Domino: ita quando Deus supremus Dominus permisit Israelitis, quòd expoliarent Ægyptios, non dispensavit in lege Non furandi, sed solum mutavit materiam furti, apponendo circumstantiam illam sui consensus, ratione cujus illa ope-

ratio non posset dici furtum, eo quòd non esset invito supremo Domino: Sic non dispensavit in lege Non fornicandi cum Osee, sed effecit mulierem illam ejus conjugem, dando Osee jus in corpus illius tamquam supremus omnium Dominus; Nec dispensavit cum Abraham in lege Non occidendi, sed dedit Abrahamæ jus in vitam Isaaci, tamquam Supremus Dominus vitæ. Propterea in his casibus propriè non dispensavit in præceptis naturalibus (ut non dispensat Deus in lege naturali de servando voto, quando ejus obligationem remittit, solusque Pontifex dicitur propriè in voto dispensare, quippè qui interveniente duntaxat legitima causa potest obligationem relaxare) sed tantum, ut loquitur Suarius, voluit ratione Supremi Domini præter leges ordinariè providentiæ operari in iis actionibus, quæ possunt auctoritate Dei præcipiētis cohonestari.

III. Difficultas tamen hic esse potest, An sic ut homicidium v. g. cohonestari potest ex eo, quòd fiat in defensionem, aut Deo præcipiente; ita Fornicatio, & Mollities cohonestari similiter possint, aut si fiant quando necessaria sunt ad vitam conservandam, aut si fiant, Deo præcipiente?

IV. Quòd fornicatio de se non sit mala, nisi à Deo prohibeatur, atque adeo quòd ex Divino præcepto cohonestari possit, ex eo nititur ostendere Caram. l. c. cum Durando in 4. dist. 3. Martino de Magistris q. 3. de Luxuria apud Tamb. l. 7. cap. 1. §. 2., quia ea neque est mala ipsi fornicanti, cum possit aliquando illi esse salubris; neque est mala proli, cum fornicatio de se tendat ad dandam vitam proli; quare sicut homicida est alteri injurius, quia vitam adimit, ita fornicarius est proli beneficus, quia vitam illi tribuit. Neque denuò dici potest, quòd fornicatio sit proli mala moraliter, si minus physicè, quatenus tendit ad ponendam prolem sine convenienti deinde educatione ob incertitudinem parentum. Nam primò non videtur, quomodo injuria illa irrogari possit proli nondum existenti; cum enim actu sit nihil, nequit jus ullum habere ad convenientem educationem: Deinde potest sapè provideri de apta educatione filiis illegitimis, præsertim Principum, multò magis, quàm filiis legitimis pauperum.

V. Confirmatur; quia ex August. melius est esse miserum, immò & damnatum, quàm non esse: nam l. 3. de Lib. Arb. c. 6. habet: *Si quis dixerit, non esse, quàm miserum me esse, mallem, respondebo, Mentiris.* Et ratio est, quia miser participat aliquatenus, nempe physicè, Divinam bonitatem, quam non participat, qui non existit: ergo proli melius est esse sine convenienti educatione, quàm non esse: atque adeo fornicatio est magis benefica proli per hoc, quòd illi det esse, quàm sit nociva per hoc, quòd illam facile privet debita educatione; unde nequit dici mala proli.

VI. Quod spectat ad Mollitiem, pudet me de his immunditiis, ac nefandis sceleribus verba facere: Verum ut Decretum Pontificium in bono lumine collocetur, expono quæ à Caramuele congeruntur ad probandum illam non esse malum, nisi quia est prohibita, & quod posset aliquando esse bona, immò & obligatoria, nisi esset interdicta. Mollities, inquit Caramuel, non est aliud, nisi effusio portionis alicujus aliquando superflue, & aliquando etiam nocivæ homini, siue ea sit sudor, siue spuma, siue lac, siue sanguis, siue aliud juxta varias Philosophorum opiniones: effusio autem ista non videtur, quomodo dici possit de se mala, nisi esset prohibita: ergo mollities, nisi esset interdicta, non esset mala. Minor probatur: in tantum ea effusio esset mala, in quantum esset dispersio alicujus substantiæ ordinatæ ad hominis generationem, ut proinde Molles dici soleant homicidæ, eo quod vitam homini impediunt, si minus adiuvant: atqui ex hoc nequit dici mala, præsertim quando ipsi effundenti est proficua; sicut effusio lactis ordinati ad nutritionem prolis, & effusio sanguinis ordinati ad conservationem propriæ vitæ non est de se mala, præsertim quando ea effusio est salubris: ergo effusio illa spectans ad mollitiem nequit dici de se mala: Immo videtur posse esse sub mortali obligatoria, quando ad vitam conservandam iudicio Medicorum esset præcisè necessaria.

VII. Confirmatur ex eodem Caramuele; quia ad vitam conservandam potest prægnans sumere pharmacum expulsum fœtus inanimis juxta sententiam, quam Sanch. lib. 9. de Matrim. disp. 20. n. 10. vocat communissimam contra nonnullos, ut diximus supra in expositione propositionis 34.; sicut licitum est amputare brachium, quando aliter imminet mors: ergo à fortiori licita secundum se videtur mollities, quando nisi expellatur portio illa aut superflua, aut morbo-fa, imminet mors; ea enim magis remotè se habet ad prolis generationem, quàm embryo inanimis.

Neque obstat, quòd in mollitie habeatur delectatio, quæ avocat animum à Cœlestibus, ac mentem absorbet, ita ut per illam ratio sensui subjiatur. Nam hoc evinceret, etiam actum Conjugalem esse ex natura sua malum, & simpliciter illicitum, cum pariter in eo ejusdem indolis insit delectatio. Quare videtur fornicatio, & mollities nullam involvere de se malitiam, & de facto esse mala, quia interdicta.

VIII. Denique, quamvis homicidium sit intrinsecè malum, nihilominus licitum est cum moderamine inculpata tutelæ alium occidere in sui defensionem; necnon si Deus illud præcipiat, prout præcepit Abraham interfec-tionem Isaac: ergo saltem licita etiam erit pariter mollities, si ea ad vitæ conservationem sit unicè necessaria, aut si à Deo præcipiatur. Unde fit, non

esse jure naturæ simpliciter; & pro omnibus circumstantiis interdictam; ac proinde poterit esse aliquando obligatoria sub mortali.

IX. Ostenditur falsitas primò ex Apostolo, qui 1. ad Corinth. 6., ut notat Angelicus, multis rationibus fornicationem improbat, ostendendo ejus deformitatem independentem ab extrinseco præcepto; dicit enim Apost. *Qui fornicatur, in corpus suum peccat*: D. Th. 2. 2. q. 154. ar. 3. ad 2. addit; *Qui fornicatur, dicitur peccare in corpus suum, non solum quia fornicationis delectatio consummatur in carne, quod etiam in gula accidit, sed etiam quia contra bonum proprii corporis agit, in quantum indebitè resolvit illud, & inquinat, & alteri commiscet*. Et in eodem Commentario Angelicus laudans August. habet: *Vel aliter secundum Augustinum hic in glossa, Qui fornicatur, in corpus suum peccat, quia anima ejus totaliter carni in illo actu subijcitur, ita quòd non possit aliud ibi cogitare*; Unde in Psalmis dicitur, *Nolite fieri sicut Equus, & Mulus, quibus non est intellectus*. Aliam addit rationem Apostolus dicendo, quòd fornicator Templum Dei facit esse Corpus meretricis. Addit tertio, fornicationem impedire futuram resurrectionem, dicendo: *Corpus autem non fornicationi, sed Domino, & Dominus Corpori*; Deus verò & Dominum suscitavit, & nos suscitabit per virtutem suam, Ubi Angelicus infert his verbis: Unde patet, quòd non est utendum corpore ad fornicationem, quæ impedit futuram incorruptionem secundum illud Galat. ult., *Qui seminat in carne, de carne & metet corruptionem*. Urget Apostolus dicendo: *An nescitis, quia membra vestra Templum sunt Spiritus S. qui in vobis est, quem habetis à Deo, & non estis vestri? Empti enim estis pretio magno; glorificate, & portate Deum in corpore vestro*: Ubi notat Angelicus quartam rationem addi ab Apostolo ad ostendendam deformitatem fornicationis, eamque desumi ex dignitate corporis nostri, quam habet tum ex gratia Spiritus S., tum ex redemptione Sanguinis Christi. Constat igitur ex tot Apostoli validissimis ratiocinationibus, fornicationem esse ab intrinseco malam, & non ab extrinseco Dei præcepto, ut est comestio Carnis v. g. die Veneris; qua de causa nullatenus potuit ea permissi. Hinc in Directorio Inquis. p. 2. q. 4. num. 11. inter errores Rabbi Moyfis ponitur hic, quòd fornicatio non sit jure naturæ mala, sed ex jure positivo, adeo ut ante legem datam licita esset fornicatio.

X. Ratio ulterior ex Angelico loc. cit. est, quia fornicatio fert inordinationem, quæ vergit in nocumentum vitæ ejus, qui ex tali concubitu nasciturus est; quando enim concubitus est vagus, & proles est incerta, parum solliciti sunt parentes de vita prolis. Fert etiam fornicatio inordinationem, quæ vergit in nocumentum educationis consonæ prolis, quia parentes ef-

sent incerti, si concubitus vagus liceret; quod bono totius generis humani valde repugnat; & ideo jure naturæ debuit fornicatio prohiberi.

XI. Pariter Mollities bono totius generis humani repugnat per hoc, quod disperdatur id, quod est ordinatum ad hominis generationem; & si ea liceret, pauci onera matrimonii subirent. Præterquamquod ea pariter, non secus ac fornicatio, aciem intellectus hebetat, animum à Cælestibus avocat, facitque rationem sensui obtemperare: ergo pariter jure naturæ debuit interdici. D. Th. 2. 2. q. 153. a. 5. fusè ostendit, quod per luxuriæ vitium appetitus inferior, scil. concupiscibilis, vehementer intendatur erga suum objectum, scil. delectabile, propter vehementiam passionis, & delectationis, & idcirco vires superiores ad rationem, & voluntatem spectantes deordinentur in actibus suis, ut proinde ex luxuriæ vitiis sequatur cæcitas mentis, inconsideratio, præcipitatio, inconstantia, amor sui, tædium Dei, affectus præsentis sæculi, horror, vel desperatio futuri: Quomodo itaque non debuere omnes luxuriæ filia, quas D. Greg. lib. 31. Moralium enumerat, jure naturæ interdici? Quod autem hæc incommoda ex actu Conjugali non promanent, ostendit tum experientia, tum communis Patrum, & DD. sensus, tum ratio; quia scil. Deus auctor Conjugii debuit sua providentia efficere, ne ex voluptate conjugali pravi effectus orirentur; Quod præstat conferendo ad id sua auxilia, præsertim per matrimonii Sacramentum, quibus amor conjugalis intra limites virtutis facile contineri possit.

XII. Ad rationes in contrarium adductas facile respondetur. Et quod attinet ad fornicationem, dicendum, eam esse malam, & primò quidem ipsis fornicariis, ut constat ex verbis laudatis Apostoli, tum quia fornicator peccat in corpus suum, illud coinquinando, ac reddendo ex Templo Christi corpus meretricis; tum quia per fornicationem mentis acies hebetatur, atque advertentia rationis obstruitur, & pars superior inferiori subicitur. Prætereà fornicatio est etiam mala proli, tum quia ejus vitæ nocumentum præbet, tum etiam quia debitam educationem de se impedit. Ex eo autem, quod proles nondum existat, non proinde fit, quod non peccetur contra Charitatem, impediendo, ne aptè in lucem edatur. Et quamvis aliquando possit provideri, ne malè proles educetur, id tamen, ut notat Angelicus, est per accidens; unde debuit fornicatio universim jure naturæ prohiberi.

Neque dicas, quod sicut lex naturalis de correctione fraterna e. g. cessat obligare, si non speretur emendatio, eo quod cesset tunc ejus finis; ita lex prohibitiva fornicationis ob malam proles educationem cessare possit, quando præcavetur hoc malum.

Nam primò non cessat finis adæquatus hujus legis, si hoc malum præcaveatur, cum multis aliis de causis prohibeatur fornicatio, ut ostendimus: ubi è contra cessat finis adæquatus correctionis, si non speretur emendatio. Deinde quamvis cessaret hic & nunc mala proles educatione, nunquam tamen cessat periculum de mala proles educatione, atque adeò nunquam cessat ea lex obligare: universim enim quoties lex fundatur non in præsumptione mali, sed in præsumptione periculi de malo, quod timetur, quamvis hic & nunc cesset malum, non per hoc cessat lex obligare, si non cessat ejus mali periculum, ut fusè diximus ex Suar. in expositione propositionis ultimæ Alex. VII.

Ad Confirmationem: Christus D. de Juda dixit Matth. 26. *Bonum erat illi, si natus non fuisset homo ille*: Ut dictum Christi D. concordet cum eodictò Augustini, varii varia apud Ruiz. de prædest. disp. 17. sect. 2. Facile concordatur dicendo, Christum D. velle, quod damnato sit eligibilius practicè non esse potius, quam esse miserum: Augustinus verò vult, quod speculativè sit minus malum esse miserum, quam non esse; sicut communiter dicimus, quod speculativè, & ratione sui præstet musca, utpotè vivens, Soli; non tamen practicè, & relatè ad utilitatem nostram, ita ut musca sit eligibilior, quam Sol. Concordari etiam potest dicendo, quod Augustinus ibi loquatur de miseria hujus vitæ, cui succedere possit beatitudo æterna, non verò de miseria æterna damnatorum: quare præeligibilius, & optabilius est proli non fuisse, quam sine debita educatione esse, & cum periculo decedendi sine baptismo, aut cum æterna damnatione; idcirco fornicatio, quæ in hæc discrimina prolem impingit, est illi noxia.

XIII. Ad id, quod dicitur de luxuria contra naturam, nempe de mollitie; quicquid sit, num substantia, quæ profunditur, sit sanguis, aut lac, an aliud? Certum apud omnes est, illam immediatè ad generationem hominis deservire; ergo hujusmodi profusio est humano generi contumeliosa; præsertim quia subdit etiam sensui rationem. Valde tamen interest inter profusionem illius substantiæ, ac profusionem sanguinis, vel lactis; tum quia profusio sanguinis, vel lactis non est contra bonum speciei humanæ, sicut est profusio seminis; tum etiam quia seminis profusio mentem absorbet, & rationem sensui subordinat: contra verò profusio Sanguinis, aut amputatio brachii fit potius cum dolore, quam cum delectatione vehementi; unde sola seminis profusio jure naturæ est interdicta, adeo ut natura ipsa ab ea abhorreat.

Hinc quamvis possit aliquando esse salubris, non per hoc licitè exercetur; tum quia non possumus propriæ vitæ consulere in grave præjudicium boni communis; tum etiam quia, quod est

est intrinsecè malum, etiamsi leve sit, ut mendacium v. gr. officiosum, ne pro vita quidem tuenda poni potest: tum demum quia vehemens illa delectatio eos pravyos affectus parit in intellectu, & voluntate, ut potius mortem subire debeamus, quàm iis affectibus coinquinari.

XIV. Ad confirmationem recurrit eadem responsio: Embryo inanimis, quando se habet ut in vasor vitæ prægnantis, potest cum moderamine inculpatæ tutelæ pharmaco expelli; Sicut potest brachium amputari ad vitam conservandam: At non proinde potest semen expelli, quamvis esset aliquando vitæ in vasor; tum quia propter delectationem illam, quæ mentem absorbet, redditur id pro quacumque circumstantia illicitum; tum etiam quia, nisi fœtus inanimis expellatur, prægnans moritur, & embryo vitam habere non potest: unde communi bono, & propagationi speciei consonum est, fœtum inanimem expellere, ut vivat mater, quæ alios possit procreare: Verum nisi semen expellatur, non idcirco homo moritur, cum possit emissionem sanguinis, aut aliis pharmacis damno occurrere, quod timetur ex ea seminis abundantia.

XV. Ad id, quod additur, videlicet neque debere esse licitum actum conjugalem, si ea delectatio rationem sensui subordinat, diximus actum conjugalem institutum ab Auctore naturæ ad prolis propagationem de se nullum parere pravum affectum, eo quod ad providentiam Dei spectet ea auxilia subministrare, quibus facile possit sine ulla deordinatione actus ille exerceri.

XVI. Ad ultimum: Ex eo quod liceat homicidium in defensionem propriæ vitæ, aut quando à Deo præcipitur, non sequitur quod possit etiam mollities licere, aut à Deo præcipi. Ratio est, quia, ut notat Suar. l. c., universim quoties aliqua actio secundum se præfert turpitudinem, & dissonantiam cum recta ratione, sed sub aliquibus circumstantiis est dictamini rationis consona, toties sub his circumstantiis est licita, & potest esse obligatoria: Contra verò si sub nulla circumstantia aliqua operatio est juxta dictamen rationis, nunquam potest licere, aut præcipi. Hinc quia juxta dictamen rationis est, ut præferatur vita propria vitæ alienæ, & quod possit Deus Dominus vitæ disponere de vita hominum, idcirco occisio innocentis, quæ secundum se dissonat rationi, sub his circumstantiis, quod fiat in defensionem, aut ad obtemperandum Deo illam præcipienti, est aperte licita, & honesta: Sic Osee licitum fuit assumere sibi eam, quæ prius fuerat fornicaria; quia, ut notat August. 22. contra Faustum, Irenæus, Hieron., illam sumpsit sibi, non ad usum tantum, sed etiam in matrimonium, & in conjugem; unde copula cum illa, quæ ex se erat fornicaria, & illicita, sub ea circumstantia,

quod Deus Supremus Dominus dederit ius in corpus illius, perinde ac conceditur à consensu mutuo matrimoniali, desit esse fornicaria, & evasit conjugalis, ac licita. Eodem modo surreptio bonorum facta ab Israelitis, quando Ægyptios, jubente Deo Supremo Domino, expoliarunt, evasit licita; Sicut licitè reus occiditur à Judice, aut ab ejus Ministro: In nulla tamen circumstantia est juxta dictamen rationis fornicatio sub conceptu formali fornicationis, nec furtum, aut homicidium sub proprio formali conceptu; unde hujusmodi operationes materialiter sumptæ possunt aliquando licere, aut præcipi, non verò sumptæ formaliter; & idè Deus in his præceptis secundæ tabulæ formaliter sumptis dispensare nullatenus potest; quamvis possit eas actiones materiales præcipere, mutando materiam præceptorum naturalium, non dispensando in illis.

XVII. Quando tamen actio aliqua in nulla circumstantia est juxta dictamen rationis, ut odium Dei, blasphemia, perjurium, mendacium, tunc non solum Deus nequit in præceptis naturalibus, à quibus istæ actiones prohibentur, dispensare, sed neque poterit illas actiones materialiter sumptas permittere, ut licitè fiant, aut præcipere: hujusmodi autem est mollities, & quodvis peccatum luxuriæ contra naturam; Rationi enim dissonat, ut ostendimus, quod per illas ratio subijciatur sensui, & in præjudicium totius generis humani disperdatur semen, quod est institutum ad propagationem speciei humanæ, etiamsi id fieret ad propriæ vitæ conservationem: ergo non solum nequit in iis Deus dispensare, sed neque poterit ratione supremi dominii efficere, ut licitè fiant; Sicut nequit ratione supremi dominii efficere, ut quis licitè pejeret, aut blasphemet.

XVIII. Ex quibus sequitur primò, quod sicut nemo potest complacere sibi de blasphemis in somno, aut ebrietate prolatis, aut de parricidio, ut constat ex propositione 15. Innoc. XI., ita nec de solutione naturæ, quam in somnis passus est; quia scilicet complacentia de objecto in se turpi est omninò illicita. Verum sicuti licita est complacentia de parricidio in somnis patrato, quando ea habetur ob motivum præponderans, v. g. si ex eo parricidio ingens bonum spirituale emergat aut Religioni Catholice, aut ipsi filie, quæ v. gr. ad peccandum à Patre passim incitabatur; Ità licita erit complacentia de pollutione in somnis ob motivum præponderans (dummodo ea sit absque ulla delectatione sensibili) puta ob immunitatem à vexatione tentationum, & ex D. Thom. etiam ob motivum valetudinis, quæ ad Deo inserviendum confert.

Sequitur secundò, quod neque liceat concupiscitionem istam in somnis habendam desiderare, nisi fortè ob motivum præponderans sedan-

dandi tentationes carnis, aut levandi naturam, ut docent Nav., Vasq., & alii apud Tamb. l. 7. c. 7. §. 2. n. 11. dummodo tamen desiderium sit simplex, & inefficax; nam si notabiliter in pollutionem influeret, non excusaretur à mortali.

Sequitur tertio, quod à fortiori nec liceat illam, ut in somnis accadat, procurare: sicut enim licite possumus v. g. ob finem bonum desiderare mortem hominis scandalosi, non tamen possumus illam procurare; ita possumus ob motivum preponderans desiderare inefficaciter conspurcationem in somnis, quin tamen possumus illam procurare: Quare non possumus v. g. comedere res calidas in eum finem, aut tali situ cubare in lecto, ut ea facilius accadat; poterit tamen homo, saltem citra mortale, res calidas comedere, aut tali situ cubare, quamvis prævideat eam secuturam dummodo eas actiones non exercent ad finem hunc, nec sit periculum consensus, ut docent Sotus, Toletus apud eundem Tamb., quia scilicet huiusmodi actiones non sunt notabiliter in pollutionem influentes; unde esset grave onus si iis teneremur sub gravi abstinere. Sicut enim non tenemur abstinere ab operationibus de se bonis, ut sunt audire confessiones, studio de turpibus vacare ad docendum, loqui honestè cum muliere &c., quamvis prævideatur pollutio citra periculum consensus secutura; ita nec tenemur abstinere ab actionibus indifferentibus, quæ notabiliter in pollutionem non influunt. Tenemur tamen sub gravi causam pollutionis remove, si ea notabiliter influat in genere luxuriæ; sub levi verò, si ea in genere luxuriæ non influat notabiliter; nisi fortè aliquando necessitas excuset, ut in Chirurgico, & similibus. Dicuntur autem causæ pollutionis notabiliter in illam influere in genere luxuriæ e. g. oscula, tactus, aspectus, cogitationes valde excitativæ spirituum ad generationem deservientium: leviter verò dicuntur influere, tactus v. g. levis manus ex vanitate, & joco, lectio vana, & curiosa turpium, verba mollia ad conciliandum vanum, sed non libidinofum amorem, potus vini, & similia, de quibus Tamb. l. 4. c. 3. §. 5.

PROPOSITIO L.

Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium; adeoque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.

S Y N O P S I S.

I. Malitia adulterii non explicatur sufficienter in Confessione dicendo prius, Commisi fornicationem, ac deinde post alia interjecta peccata addendo, In-

tuli cuidam gravem injuriam tertia quadam persona cooperante; præsertim quia injuria illata non explicatur in sua specie infima.

II. Quod copula cum conjugata, consentiente marito, non contineat injustitiam, nec habeat rationem adulterii, ex eo videtur suaderi posse, quia scienti, & volenti non fit injuria. III. Sicut defloratio virginis non est stuprum, si fiat ipsa consentiente; ita copula cum conjugata non est adulterium, si fiat annuente marito. IV. Non facile probatur, quod consensus hic mariti sit irritus; unde injustitia non declinetur. V. Neque quod copula cum conjugata habeat rationem sacrilegii relatè ad Sacramentum Matrimonii, ut proinde non sufficiat in Confessione dicere, Commisi fornicationem, si copula fuerit cum conjugata, marito consentiente.

VI. Verùm præscindendo ab hac tertia malitia (quæ non intervenit, quando copula habetur cum conjugata Infideli) duplex in adulterio malitia continetur, altera contra castitatem, altera contra humanæ generationis bonum; & neutra cessat per consensum mariti in talem copulam. VII. Injuria per adulterium irrogata, potius est adversus prolem, quàm adversus maritum, qui bono prolis cedere non potest. VIII. Sicut homo invalidè consentit, ut sibi membra abscendantur, & Religiosus, ut pallium, quo utitur, surripiatur; ita invalidè maritus consentit in copulam proli injuriosam. IX. Maritus non habet jus in uxorem, sicut habet jus in domum suam, ita ut possit de illa disporre; Sed habet jus in illam, sicut Religiosus in pallium, & homo in sua membra, ita scilicet ut possit ea dumtaxat uti. X. Probabiliter per adulterium infertur solum injuria marito, in quantum maritus est, seu in quantum debet consulere bono prolis, non in quantum est persona privata; Unde fit, non esse explicandum in Confessione, ubi maritus in adulterium suæ uxoris consenserit. XI. Probabiliter etiam irreverentia, quæ Sacramento Matrimonii per adulterium irrogatur, est solum circumstantia aggravans; unde nec est in confessione explicandum, num adulterium fuerit cum Infideli.

XII. Tunc scienti, & volenti non fit injuria, quando consensus non est irritus. XIII. Defloratio virginis, si ipsa consentiat, est solum simplex fornicatio, quia probabiliter virgo non est solum Custos, sed etiam Domina sui claustrum, unde consensus non est irritus. XIV. Consensus mariti redditur irritus à lege Matrimonii.

XV. Si Adulterium sit inter conjugatum, & conjugatam, duplex habetur adulterii malitia in confessione explicanda: Idem dicas, si uterque habeat votum castitatis. XVI. Sicut etiam explicandum, num adulter tantum sit conjugatus, an sola mulier? Diversa quippe habetur malitia, quando conjugatus violat Matrimonium suum, & quando solutus inducit mulierem ad violandum suum Matrimonium. Ac pariformiter si alter tantum habeat votum castitatis, explicare debet poenitentem.

num ipse violaverit votum suum, an verò procuraverit, quòd alter suum votum violaret.

I. **E**Xponitur. Neoterici Casuistæ, ut notat Gonetus n. 120. de Probabilitate, duplicem agnoscentes in Adulterio malitiam, alteram contra Castitatem, alteram contra Justitiam, hanc erroneam thesim intulerunt, quòd scilicet malitia injustitiæ desit, si maritus consentiat in copulam suæ uxoris cum socio criminis, unde tunc satis fit in Confessione fornicationem explicare. Alii verò, quos, citato Illustriss. Fr. Angelo Manrique Episcopo Pacensis, sequitur Caram. in Theol. Fundament. Fund. 35. cap. 3. nu. 537. hunc alium errorem intulerunt, quòd possit adulterium in Confessione explicari dicendo prius, Commisi simplicem fornicationem, ac deinde post alia interjecta peccata addendo, Intuli cuidam gravem injuriam tertia quadam persona cooperante. Falsitas hujus secundi erroris est manifesta, quia injuria Adulterii est specie diversa ab injuria Homicidii, Detractionis, Furti &c., unde non satis est dicere, intuli injuriam gravem alteri tertia quadam persona cooperante, quia explicaretur solum in genere injuria, & non in sua specie infima, ut debet explicari: Quicquid fit, an circumstantia peccati posset ut novum peccatum explicari, quando sic secundum ultimam suam speciem sufficienter explicaretur. Negant enim communius id licere in prima Confessione cum Lugo disp. 16. de Pœn. n. 652. contra Suar. d. 22. sect. 2. quia pro uno individuo peccato ad duplicem speciem moralem pertinente subrogaretur duplex numero peccatum, quod non esset confiteri peccatum commissum, sed alia non commissum; solumque videtur admittendum, quando in prima Confessione explicata est una malitia peccati, & omissa est ex oblivione alia malitia ejusdem: tunc enim videtur sufficere, quòd in secunda Confessione hæc posterior duntaxat malitia explicetur, perinde ac si esset peccatum distinctum physicè ab illo, ut docent non pauci apud Lugo l.c., & Dian. p. 1. tr. 7. res. 45.; v. g. si quis habens votum castitatis confiteatur solum fornicationem, omissa ex oblivione circumstantia Sacrilegii, poterit deinde in alia confessione dicere, Violavi votum in re gravi.

II. Quod attinet ad priorem erroneam illationem, quæ spectat ad hanc thesim proscriptam, Fundamentum videtur esse, quia *Scienti, & volenti non fit injuria*, ut dicitur in Reg. 27. Jur. in 6.: ergo marito consentienti in copulam uxoris cum socio criminis non fit injuria; atque adeo cessat in eo crimine malitia injustitiæ, unde solum remanet malitia fornicationis explicanda in Confessione.

III. Secundò à pari, quia defloratio Virginis, si fiat ipsa dissentiente, habet malitiam stu-

pri: si verò fiat ipsa consentiente, habet solum malitiam fornicationis in confessione explicandam, ut docent communius contra quamplures apud Sanch. lib. 7. disp. 14., & apud Lugo disp. 16. de Pœn. n. 218. ergo pariter copula cum conjugata, si fiat marito dissentiente, erit adulterium, marito verò consentiente, erit simplex fornicatio. Probatur consequentia: in tantum defloratio Virginis desinit esse stuprum, quando virgo consentit, quia neque fit illi injuria, cum ipsa consentiat; neque naturæ ordinanti claustrum virginale ad legitimam prolem, eo quod fœmina ejus sit domina; neque parentibus (nisi aliquando per accidens) sicut per se loquendo non fit injuria parentibus, quando fornicatur corrupta; atque adeo nulli fit injuria. Similiter copula cum conjugata, marito consentiente, non est injuriosa marito, quippe qui consensit; Scienti autem, & volenti non fit injuria: Neque fit injuria naturæ ordinanti copulam ad bonum prolis à conjugibus educandæ, cum hæc malitia in qualibet fornicatione, etiam inter solutum, & solutam, reperitur citra injustitiam; Neque per se loquendo fit injuria consanguineis, ut nec fit à fornicatione solutæ: ergo simpliciter nulli fit injuria, atq; adeo cessat malitia injustitiæ: ergo sicut cessante injustitia defloratio virginis desinit esse stuprum, ita copula cum conjugata desinit esse adulterium.

IV. Confirmatur: In tantum copula cum conjugata, Marito consentiente, habere potest præter malitiam fornicationis novam malitiam in Confessione explicandam, in quantum consensus ille mariti est irritus; unde non cessat malitia injustitiæ subjicienda Clavibus: atqui quamvis ille consensus sit illicitus: non probatur tamen facile, quòd sit irritus; non enim constat, quòd ab ulla lege irritetur, ut habet Lugo d. 8. de Just. sect. 1. ergo omnino cessat malitia injustitiæ.

V. Neque dici potest cum eodem Lugo, & aliis, quòd præter malitiam injustitiæ detur tertia quædam species malitiæ in Confessione explicanda, quæ dicitur à DD. Irreligiositas, per hoc quòd talis copula opponatur sanctitati, & bono Sacramenti Matrimonii. Nam nemo dixerit, eam copulam habere rationem sacrilegii, de cujus ratione est, quòd sit violatio rei Sacræ: quare ad summum erit quædam circumstantia aggravans, sicut est circumstantia aggravans, quòd quis peccet die festo, aut eo die, quo suscipit Sacramentum Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ, non circumstantia mutans speciem in Confessione necessario explicanda; unde superest, quòd hujusmodi copula, consentiente marito, solum fit contra castitatem, ut proinde peccatum sufficienter explicetur dicendo, Commisi simplicem fornicationem.

VI. Ostenditur falsitas: Primò, quia ex Apostolo ad Rom. 7. ad contrahendam malitiam adul-

adulterii nihil aliud requiritur, quàm accessus ad non suam: *Mulier, vivente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.* Idemque docet Angelicus 2. 2. q. 154. a. 8. dicens: *Adulterium, sicut ipsum nomen sonat, est Accessus ad alienum thorum;* advertens duplicem in adulterio malitiam contineri, contra castitatem, & contra humanæ generationis bonum: idque dupliciter, primo quidem in quantum adulter accedit ad mulierem non sibi matrimonio conjunctam, prout requiritur ad bonum propriæ prolis educandæ; alio modo, quia accedit ad mulierem alteri matrimonio copulatam, & sic impedit bonum prolis alienæ. Hæc autem duplex malitia non cessat ex hoc, quod maritus in eam copulam consentiat, ut patet: ergo non cessat ratio adulterii in Confessione explicandi.

VII. Ratio deinde à priori est, quia obligatio in uxore non cognoscendi alium virum ordinatur directè in bonum generationis humanæ, seu in bonum prolis educandæ; atq; adeò est jus prolis potius, quàm mariti, ne alius ab uxore cognoscatur: huic autem juri prolis maritus renunciare validè non potest: ergo quantumvis maritus renunciet juri suo, non declinatur malitia propria adulterii: Sicuti quia privilegium Canonis, & Fori quod habet Clericus, ordinatur directè in bonum status Clericalis, est jus potius commune Ecclesiasticorum, quam privatum, illique juri communi nemo privatus validè renunciare potest; & ideò, quantumvis Clericus cedat juri suo, invalidè cedit; nec declinatur injuria irrogata statui Clericali, si percutiatur, aut ad forum Seculare trahatur Clericus consentiens.

VIII. Confirmatur, & explicatur: Illud jus habet maritus in uxorem, quod quilibet habet in propria membra, ita scilicet ut possit iis uti, non possit tamen de iis disponere: Idemque accidit in Religioso relatè ad bona Religionis, & in Feudatario relatè ad feuda, &c. possunt enim iis uti, sed invalide de iis disponunt: Quare sicut non declinatur malitia injustitiæ per hoc, quod aliquis consentiat, quod sibi membra abscindantur; aut per hoc quod Religiosus consentiat, quod ab alio accipiantur bona Religionis; vel Feudatarius, quod feudum distrahatur, quia jus in membra spectat ad Deum Dominum nostræ vitæ, ac membrorum; jus in bona Religionis spectat ad Communitatem; & Dominium directum feudi spectat ad Regem: ita non declinatur malitia injustitiæ in casu nostro per hoc, quod maritus consentiat in eam copulam, quia jus ne illa ponatur est relatè ad prolem.

Ratio horum omnium est, quia tunc scienti, & volenti non fit injuria, quando consensus in actionem aliquam damnificativam neque est meticulousus, seu coactus, neque irritus, seu juridicè nullus; quare sicut consensus v. g. Mutuatarii solventis usuras non impedit injustitiam in solutione usurarum, quia consensus ille est

coactus; & consensus v. gr. pupilli donantis res suas sine auctoritate Tutoris non impedit, quominus injustè ea bona accipiantur à donatario, quia consensus pupilli juridicè est irritus, hoc est à lege annullatur: ita in casu nostro, quia à lege matrimonii obligantis conjuges, ne commisceantur extraneis, irritatur ille consensus mariti de copula uxoris cum extraneo; & ideò injustitia adulterii propria per hujusmodi consensum non declinatur.

IX. Quòd autem hic mariti consensus irritetur, ex eo patet, quia maritus non habet jus in uxorem, sicut habet jus in domum suam; ita scilicet ut possit ea uti, & ejus usum alteri concedere; sed habet jus in uxorem, sicut Religiosus in bona Monasterii, & sicut quilibet in propria membra, ita scilicet ut possit iis duntaxat uti, non tamen de iis disponere. Quare sicut est irritus à lege, & habetur pro nullo consensus Religiosi, quando disponit de pallio, quo utitur, aut consensus hominis, ut sibi membra abscindantur; ita etiam consensus mariti disponentis de corpore conjugis, & annuentis in ejus copulam; unde injustitia, & adulterium non declinantur, nec sufficit in Confessione explicare duntaxat fornicationem.

X. Dubitatur tamen à DD., Utrum in adulterio duplex injustitia committatur, altera contra bonum generationis humanæ, & prolis, altera contra jus privatum mariti, adeò ut maritus possit juri suo saltem privato cedere; in quo casu cessaret in adulterio hæc tertia malitia, nempe in justitia erga maritum. Affirmant Lug. loc. cit., & Less. cap. 7. dub. 3.; & ex hac doctrina sequitur, quòd qui consentiente marito committit adulterium, debeat in Confessione explicare hunc consensum, ne se accuset de malitia illa peccati, quam non contraxit. Verius tamen dicendum videtur cum Cajet. & Turriano apud eundem Lugo, per adulterium marito inferri injuriam, non in quantum est persona privata, sed in quantum est maritus, ad quem spectat consulere bono prolis; Sicut injuria, quæ irrogatur Clerico, aut Religioso, non irrogatur illis, in quantum sunt personæ privatae, sed statui Clericali, & Monasterio; & eodem modo, si quis mutilet alium, irrogat injuriam ipsi naturæ humanæ; unde de materiali se habet, quòd maritus consentiat, vel non consentiat; ut dicitur de Clerico, & de Religioso, ac de illo, qui in mutilationem suorum membrorum consentit. Ex quorum sententia sequitur, quòd si maritus consentiat, non sit id in Confessione explicandum; sicut non est explicandum in Confessione, quòd Clericus consenserit se trahi ad Tribunal Seculare; cum hujusmodi consensus sint juridicè nulli, nec vitent injustitiam etiam adversus personam privatam; quia non datur in iis jus in bonum privatum, sed in bonum commune.

XI. Dubitatur ulterius, Utrum in adulterio detur specialis quædam malitia adversus sanctitatem Sacramenti, quæ sit peccatum mortale contra virtutem Religionis? Affirmant Lugo, Trull., Regin.: ex quo fit, quod adulter, si peccet cum conjugata Christiana, cujus matrimonium fuit Sacramentum, contrahat hanc aliam malitiam; quam non contrahit, si peccet cum conjugata Infideli. Videtur tamen dicendum, quod Baptismus, & Sacramentum illius conjugatæ solum sint circumstantia aggravans, non mutans speciem; non secus ac in apostata à Fide est solum circumstantia aggravans, quod suscepit Sacramentum Confirmationis; & est solum circumstantia aggravans, quod quis peccet eodem die, quo suscepit Sacramentum, cum directè Sacramentis nulla injuria irrogetur, ut docent communius apud Dian. par. 1. tract. 7. res. 32.

XII. Ad rationes in contrarium supra adductas facile respondetur: Et quidem ad primam diximus, tunc injuriam non fieri consentienti, quando consensus non est à lege irritatus; diximus etiam mariti consensum de copula uxoris à lege matrimonii irritari, ea quippe lex intendit bonam proles educationem; & idcirco marito solum tribuit jus utendi, non disponendi de conjuge: unde per mariti consensum non cessat injustitia, quæ fit eidem, in quantum maritus est, seu in quantum consulere debet bono proles.

XIII. Ad secundam, transmissio antecedente, quod negatur à multis, negatur consequentia: disparitas est, quia virgo probabiliter est domina sui claustrum, & validè, quamvis illicitè, disponit de illo, quippe quod non est instar membrorum, quorum non est domina; ac proinde si consentiat in sui deflorationem, hujusmodi consensus non est juridicè irritus; unde cessat ratio illa injustitiæ propria stupri, ac remanet simplex fornicatio. At maritus non habet jus disponendi de conjuge; unde irritus est ejus consensus in copulam conjugis cum alio viro in præjudicium proles educandæ; atque adeò per consensum mariti non evacuatur à crimine injustitia propria adulterii. Qui tamen docent cum Henr., Sà, Valent., & aliis plurimis apud Sanch. lib. 7. de Matr. disp. 14. ex Angelico 2. 2. qu. 154. ar. 7. Virginem non esse sui claustrum dominam, ut nec suorum membrorum, coherentè docent, ejus consensum in deflorationem esse irritum, atque adeò non tollere ab illa rationem stupri, & injustitiæ, quæ fiat, non quidem virgini ipsi tanquam personæ privatæ, utpote consentienti, sed ipsi naturæ, quæ vult ejus signaculi Virginem, non esse dominam, sed custodem, permittendo ejus jacturam solum in ordine ad usum conjugalem.

XIV. Ad Confirmationem fecimus satis di-

cendo, in adulterio non dari injustitiam erga maritum, in quantum est persona privata (sicut quando soluta fornicatur, secundum se non datur injustitia erga parentes illius) sed solum in quantum est maritus, atque adeò in quantum consulere debet bono proles; huic autem juri cedere non potest, ut ostendimus; & ideo consensus mariti nunquam tollit à copula conjugis cum alio viro injustitiam, & propriam rationem adulterii. Certè si offenderetur etiam maritus, in quantum est persona privata, ut docet Lugo, & Less., huic suo juri validè posset renunciare, & tunc in adulterio hæc specialis injustitia abesset; quod in Confessione esset aperiendum, ne quis se accuset de peccato, quod non commisit. Circa irreligiositatem, quæ ex Suar. t. 1. de Relig. tr. 3. lib. 1. c. 1. est genus quoddam comprehendens idololatriam, perjurium, sacrilegium, & omne vitium virtuti Religionis oppositum, diximus adulterium continere quidem quandam irreverentiam erga Sacramentum matrimonii, cum destruat significationem illam unionis inter Verbum, & naturam humanam, & inter Christum, & Ecclesiam; quandoquidem ex Apostolo, *Qui adheret Meretrici, unum corpus efficitur*: At hæc irreverentia erga Sacramentum matrimonii non videtur continere gravem malitiam in Confessione explicandam; Sicut fornicatio cum Christifideli fert aliquam irreverentiam Sacramento Baptismi, quin tamen videatur hæc malitia in Confessione explicanda, ut non est explicanda irreverentia erga Sacramentum Eucharistiæ, si quis eodem die, quo communicat, peccet. Quare qui peccavit cum conjugata consentiente marito, ea solum de causa non sufficienter explicat peccatum dicendo, Commisi fornicationem, quia non explicat injustitiam erga maritum, in quantum maritus est, seu in quantum debet bono proles consulere.

Ex quibus sequitur, quod sicut vir habens copulam cum conjugata consentiente marito, est verè adulter; ita pariter mulier habens copulam cum conjugato consentiente uxore est verè adultera, & injusta erga illam uxorem, in quantum uxor est, respiciens bonum proles; siquidem consensus ille uxoris, in quantum est persona privata, est pariter irritus, & insufficiens ad impediendam malitiam injustitiæ, & adulterii: Sicut non impedit injustitiam consensus Religiosi, ut sibi pallium, quo utitur, auferatur; aut consensus hominis, ut sibi membrum abscindatur.

XV. Queritur, an quando habens copulam cum conjugata est pariter ipse conjugatus, sufficienter explicet peccatum dicendo. Commisi adulterium, an verò debeat utriusque conjugium explicare? Nonnulli apud Sanch. l. 9. de

de Matr. disp. 15., & apud Mendo differ. 5. qu. 22. putant, unicam in eo peccato esse malitiam adulterii, quamvis relatè ad duo conjugia; & ideo sufficienter peccatum explicari dicendo, Commisi adulterium. Sed communiter cum Suar., Vasq., Sanch., Lugo, Salas docent oppositum. Ratio nonnullorum est, quia in eo adulterio fit duplex injuria duobus conjugibus: Et eadem ratione docent, quod habens votum castitatis, si peccet cum alio habente pariter idem votum debeat in Confessione utriusque votum explicare; quia in copula illa utrinque sacrilega fit duplex injuria Deo, violando duas personas Deo Sacras. Verum, ut advertit Lugo disp. 16. de Pœn. nu. 258. hæc ratio non videtur efficax, cum probabile sit, non debere explicari pluralitatem numericam objectorum in eodem actu peccaminoso: v. g. qui furatur uno actu centum aureos spectantes ad plures Dominos, non est necesse, quod explicet, injustitiam hanc læsisse plures. Quare ratio solidior ex eodem Lugo est, quam innuimus in expositione propositionis 25. ab Alex. VII. proscrip- tæ, quia scilicet diversa specie est obligatio, quam Petrus habet observandi suum votum, aut servandi fidem suæ coniugi, ab ea, qua debet procurare, ne violet alter suum votum, aut fidem suæ coniugi datam, idcirco duplex malitia specie diversa habetur, quando uterque peccans habet votum castitatis, aut est conjugatus; una verò, si alter tantum habeat hoc votum, aut sit conjugatus.

XVI. Ex qua Lugonis ratiocinatione sequitur, quod adulter explicare debeat, num ipse sit conjugatus, an verò mulier, cum qua peccavit? quia diversa specie est malitia conjugati violentis suum matrimonium à malitia soluti procurantis, quod mulier violet matrimonium suum. Et propter eandem rationem, si alter tantum habeat votum castitatis, explicari debet, num ipse violaverit votum suum, an verò procuraverit, quod mulier votum suum castitatis violaret?

PROPOSITIO LI.

Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

S Y N O P S I S.

I. Licitè possumus cooperari materialiter peccato alterius, dummodo tres adsint conditiones, vid. Quod actio non sit intrinsecè mala, Quod non fiat sine rationabili causa, & Quod non teneamur impedire peccatum proximi. II. Assignantur regulæ generales ad dignoscendum, Quanta debeat esse gravitas incommodi, ad quod declinandum, non teneamur peccatum proximi impedire, immo possumus ad illud materialiter cooperari?

III. Hinc non habetur sufficiens causa in famulo ad adjuvandum Herum volentem stuprare Virginem, ponendo actiones in thesi expositas, ne scilicet malè tractetur, aut ne domo expellatur: Dubitatur tamen, an hæc causa sufficiat, si famulus domo expulsus cogeretur mendicare, non quomodo-cumque, sed subeundo mendicitatem gravissimam, morte ipsa amariora? IV. Probabilius neque id sufficit, siquidem probabilius actiones illæ in thesi expositæ sunt intrinsecè malæ, eo quod hic & nunc sint proximè ad peccatum ordinate.

V. Ex regulis præjactis discutiuntur variae D.D. sententiæ in hac materia; Num scilicet possint aurigæ deferre concubinam, famuli comitari Herum ad Lupanar, deferre concubinæ Heri munuscula &c. VI. Num licitè vendantur carnes fracturo jejuniis, aut vinum volenti se inebriare, aut gladius volenti hostem occidere? VII. Num saltem hæc liceant in dubio mali abusus proximi?

I. **E**Xponitur. Inconcussum est apud Theologos, licitè nos cooperari materialiter peccato alterius exhibendo illi aut materiam, aut objectum, aut facultatem peccandi, dummodo tres adsint conditiones: quarum prima est, quod operatio nostra non sit intrinsecè mala, sed aut bona, aut indifferens; ut proinde, quamvis aliquando v. g. Christiani captivi in triremibus Turcarum, aut hæreticorum, ob metum gravem licitè remigent contra Catholicos, sarcinas, & arma ad bellum necessaria convehant, propugnacula ædificent (ut docent Suar., Less., Sanch., Laym. lib. 2. t. 3. c. 13. contra Tolet., & alios apud Dia. p. 3. tr. 5. ref. 36.) quia scil. hujusmodi actiones sunt indifferentes, quæ in bonum finem imperari, & poni possunt, si adsint reliquæ conditiones mox explicandæ; iidem tamen nequeant ignem admoveere tormentis bellicis ad internecionem Catholicorum, ne ob metum quidem mortis; cum hujusmodi actio sit intrinsecè mala, ut patet. Solum possumus cum moderamine inculpatæ tutelæ injustum vitæ invasorem occidere in defensionem; non possumus tamen occidere Petrum, ne occidamur à Paulo: unde nec possumus ob metum mortis actiones ponere de se connexas cum morte innocentis.

Secun-

Secunda ex conditionibus est, quod nostra operatio non ponatur ex intentione adjuvandi alium ad peccandum, immo nec sine rationabili causa; ut proinde non liceat petere mutuum, ac offerre usuras Usurario, si desit indigentia mutui, quæ excuset à tali cooperatione ad peccatum Usurarii: Quicquid sit, Num peccet graviter, an leviter tantum, qui petit mutuum ad res non necessarias, aut leviter inhonestas ab Usurario parato, qui solum poneret de novo novum peccatum externum, non internum? in quo variant DD. apud Lugo disp. 25. de Just. n. 234. & Dia. p. 4. tr. 7. ref. 8.

Tertia conditio est, quod peccatum proximi non tenearis impedire, per hoc quod non possis aut physice, aut moraliter: quando enim aliena peccata impediri non possunt, saltem moraliter, hoc est sine magno incommodo, tunc censentur permitti, non intendi: contra verò, si possint sine gravi incommodo impediri, qui non impedit, censetur ea velle, & proinde peccat cooperando ad illa. Sicut enim censetur velle incendium domus proximi, qui potest sine gravi incommodo illud extinguere, & non extinguit, atque adeo peccat contra charitatem non extinguendo, etiamsi ex justitia ad id non teneatur; ita à fortiori peccat peccato scandali activi, qui peccato proximi cooperatur, potens sine gravi incommodo à tali operatione cessare, & peccatum illud proximi impedire, *Unicuique enim Deus mandavit de proximo suo*, ut habetur Ecclesiastici 17.

II. Gravissima difficultas consistit in definenda gravitate huius incommodi, quod præsupponi debet, ne tenearis peccatum proximi impedire, unde possis illi materialiter cooperari; Sepe enim incommodum non leve excusat ab una, non ab altera cooperatione ad peccatum proximi; & quod incommodum excusat à cooperatione cum peccato A., puta contra temperantiam, non excusat à cooperatione cum peccato B., puta contra Religionem, aut contra Justitiam. Hinc assignantur communiter istæ generales Regulæ. Prima est, Quod peccatum proximi est gravius, eò major causa requiritur, ut possis licite illi materialiter cooperari; cum id charitas exigit. Secunda, Si peccatum sit contra justitiam, gravior etiam causa requiritur, quàm si sit contra alias virtutes; quia cooperando cum peccato contra justitiam, non solum peccatur peccato scandali contra charitatem, sed etiam læditur jus tertii. Tertia, Gravior causa requiritur, si cooperatio sit peccato proquinquior, quàm si remotior; quare causa, quæ excusat à locando v. gr. domum meretrici, non sufficit, ut possis illi venienti ad peccandum ostium aperire, aut lectum sternere; & quod sufficit famulo, ut possit merè associare Dominum pergentem ad peccandum, non sufficit ad submitteudos humeros, vel de-

ferendam scalam, ut possit Dominus ascendere per fenestras ad stuprandam Virginem, cum istæ actiones sint peccato propinquiore. Quarta, Major etiam causa postulatur, quando te non cooperante, non de facili esset alius cooperaturus, quàm si passim alii reperiantur; unde facilius v. g. excusantur, qui vendunt aleas, fucos, gladios, quibus plurimi abutuntur, quàm qui venenum vendit, quod non facile reperitur venale. Quinta demum, Major causa requiritur, si minus juris habeas ad aliquam operationem; unde facilius excusatur, qui v. gr. petit Sacramentum magis necessarium, puta Baptismi ab eo, qui illud administraturus est indignè, quàm si petat Sacramentum minus necessarium, puta Confirmationis.

III. His regulis inspectis, adhuc difficile est in casu particulari aptè definire, quænam dicatur causa rationabilis excusans à cooperatione cum hoc, vel illo peccato? Propterea à Doctoribus passim, præsertim apud Busemb., Bonac., Laym., Sanch.: Tamb., Less., Palaum, Dianam, exemplificatur in multis casibus, ut inde possit in similibus eventibus aptum iudicium efformari. Verum ne in iis legendis erretur, advertere oportet, quod in præsentí thesi proscribitur, videl. sufficientem causam esse in famulo ad adjuvandum in iis actionibus Herum volentem stuprare Virginem, Ne malè tractetur, Ne torvis oculis aspiciatur, Ne domo expellatur; quibus verbis videntur locuti nonnulli apud Dia. p. 5. tr. 7. ref. 29.: Palaus tamen ibi adductus non docet sufficere solum, quod alter famulus è domo expelleretur, sed addit etiam, quod expulsus cogeretur mendicare, aut penuriam pati, quod in hac thesi non proscribitur explicitè. Utrum autem proscribatur implicitè, & virtualiter, dependet ab ea quæstione, num actiones, de quibus thesis loquitur, sint intrinsecè malæ, an verò de se sint indifferentes? si enim sit intrinsecè malum v. gr. adjuvare Herum ascendentem per fenestras ad stuprandam Virginem (sicut est intrinsecè malum admoveere ignem tormentis bellicis, quando inde prævidetur secutura mors innocentis) certè ne metus quidem mortis potest famulum excusare ab ea cooperatione; unde implicitè proscriberetur etiam sententia Palai: Si verò ea actio supponatur esse de se indifferens, eo quod adjuvare Herum ascendentem ad stuprum committendum non sit actio immediatè patrativa talis sceleris, cum possit Herus ea cooperatione famuli uti ad subveniendum Virgini illi, & ad benè operandum, contra verò admoveere ignem tormentis bellicis in iis circumstantiis sit actio de se occisiva innocentis, atque adeo intrinsecè mala, & non indifferens; Certè in hac hypothesi non proscribitur implicitè sententia Palai. Hæc tamen in

eo sensu intelligenda esset, ut nisi famulus obtemperaret, & adjuvaret Herum ascendenti ad fenestras ad peccandum, cogeretur subire mendicitatem non quamcumque, sed gravissimam, quæ scilicet esset morte ipsa amarior, juxta illud Ecclesiastici 30. *Melior est mors, quam vita amara*. Communiter enim Doctores docent, licitum esse cooperari materialiter peccato proximi ponendo actiones de se indifferentes quando aut mors, aut malum morti asine aliter declinari non potest: unde licitum esset famulo cooperari materialiter peccato Heri in iis actionibus, si supponantur esse de se indifferentes, & ad eas adigatur metu mendicitatis amarissimæ, morte ipsa amarioris. Non licet tamen famulo in iis actionibus, etiamsi essent indifferentes, cooperari peccato Heri ob metum, ne torvis oculis ab illo inspiciatur, aut ne domo expellatur, ita ut cogatur mendicitatem non gravissimam subire. Et ratio est, quia actiones istæ magnam habent cum peccato propinquitatem; unde gravissimam exigunt causam, ut licite possit famulus in iis cum peccato sui Heri, seu potius Tyranni cooperari; atque adeo metus mendicitatis non gravissimæ non excusat.

IV. Utrum autem actiones, de quibus loquitur proscripta thesis, re vera sint intrinsecè malæ, an verò indifferentes; dubium est in re præsentis gravissimum. Lumbier putat esse intrinsecè malas; Cardenas verò de hoc dubitat, nec audet dubium decidere, sed putat consulendam esse Romanam Cathedram, & interim dum consultitur, in hoc dubio, utpotè practico, tutiorem partem eligendam esse. Equidem juxta doctrinam Th. Sanch. l. 1. Sum. c. 7. contra Palaum loc. cit. probabilius dicendum censeo, esse intrinsecè malas non solum actiones illas, quæ nullatenus possunt exuere malitiam suam, ut sunt e. g. suadere alicui peccatum, vocare concubinam, ut eat ad peccandum, & similes, de quibus non dubitatur; sed etiam actiones de se, & secundum suum esse physicum indifferentes, quoties hæc & nunc sunt proximè ordinatæ ad peccatum, ut admoveere scalas, aut humeris sustentare volentem ascendere ad stuprandam Virginem, vel ad occidendum hostem; ut proinde famulus non possit à culpa excusari ob quemcumque metum, si eas præstet, etiamsi sciat Dominum esse paratum ad peccandum, & inventurum alios, à quibus ad id adjuvetur: Esse verò actiones indifferentes, quæ remotè se habent ad peccatum, ut vendere agnum Infideli, quem scio velle, ut immolet Idolo, locare domum meretrici, & similes, quæ ex causa rationabili præstari possunt juxta regulas traditas.

V. Ex quibus omnibus facile discerni potest, num solidam, an tenuem habeant probabilitatem plurimæ opiniones, quæ passim hac in re

circumferuntur, præsertim apud Dian. in Summa V. *Peccato cooperari*, & Tamb. lib. 5. cap. 1. §. 4. ? Ex. gr. Franciscus Merolla, & Dia. p. 3. tr. 6. res. 11. à culpa excusant aurigas, qui concubinam deferunt ad peccandum, ne lucrum amittant, aut ne domo à Domino expellantur: Quod tamen ex dictis videtur omninò negandum cum Sanch. l. 1. cap. 8. n. 25.: gravior enim causa requiritur ad præbendum hujusmodi physicum concursum volenti peccare. Immo censeo hujusmodi causam famulo ipsi non sufficere ad merè materialiter comitandum herum ad Lupanar, ut docet Navar. contra Sanch. loc. cit. n. 12., & multò minus ad comitandam Concubinam ad domum heri.

Similiter excusant nonnulli apud Dia. loc. cit. res. 46. famulum, si deferat concubinæ literas, in quibus ad peccatum provocatur, quando aliter mortem illi Dominus minatur. Sed non videtur excusandus, ut docent Sanch. loc. cit. num. 26., Rebell., & alii, quia hujusmodi actio videtur intrinsecè mala; non secus ac si internuncius invitaret concubinam ad peccandum cum hero. Immo in hoc casu famulus non solum deberet potius subire mortem temporalem, verum etiam si crederet, quod si tunc occideretur, careret contritione, atque adeo damnaretur propter mortale, quod habet in conscientia, adhuc deberet potius velle subire mortem æternam; quandoquidem actio intrinsecè mala nullatenus poni potest, ne ad gehennam quidem ipsam declinandam. Quamvis re vera in tali casu hic salvaretur propter hunc ipsum actum dilectionis Dei, quo vellet potius gehennam subire, quam Deum offendere: Si enim *Majorem charitatem nemo habet, quam ut ponat animam suam pro amicis suis*, quanto magis si non vita temporalis duntaxat, sed etiam æterna, posthabeatur ex affectu charitatis, ne scilicet Deus offendatur?

Præterea nec subscribo sententiæ Sanch. loc. cit. num. 29. putantis, quod sola ratio famulatus sufficiat, ut licite possit famulus jussu Heri deferre concubinæ munuscula, aut esculentia; cum enim hæc munuscula foveant ignem tartareum, major causa videtur requiri ad reddendas licitas hujusmodi actiones.

VI. Admitto cum eodem Sanch., & aliis, quod ne lucrum amittas, possis licite vendere v. g. cibos Paschales volentibus jejunium violare; Sicut in Hollandia nautæ Catholici, ut notant Lessi., Sanch., Fill. licite vehunt annonam ad Castra hæreticorum, quia aliter ab aliis veheretur, & ipsi lucrum amitterent. Quando tamen hujusmodi actiones remotè ad peccatum concurrentes non facile ab aliis ponerentur, tunc non sufficit causa ista, ne lucrum amittatur, ut possint licite à te poni; sicut nec sufficit ista causa, sed gravior requiritur, ut possis vendere vinum scienter se inebrianti; cum e-

brie-

brietas sit peccatum gravius solutione jejunii. Quod si peccatum proximi sit contra iustitiam, à fortiori ea causa non sufficit, quamvis ab aliis eadem cooperatio facile poneretur. V. g. si quis velit emere à te gladium directè ad occidendum innocentem, non poteris illum vendere ob quodcumque pretium, etiamsi te non vendente, alius esset venditurus; charitas enim postulat, ut etiam auferatur, nedum suppeditetur gladius volenti illo abuti ad occidendum proximum.

VII. Inquiritur, Utrum in dubio mali abusus proximi licitum sit suppeditare arma, vinum, cibos Paschales, & alia huiusmodi de se indifferencia? Ad quod dicendum cum Sanch. nu. 17, quod si dubietas sit negativa, seu ignorantia mali abusus, absque rationabili causa dubitandi de illo, licitum sit ea suppeditare; Si tamen dubium sit positivum, deturque ratio prudenter dubitandi de abusu, tunc requiratur causa sufficiens, ratione cuius id possit licere; quamvis causa ista non debeat esse adeò gravis, quanta requireretur, si abusus proximi esset certus. Qui plura velit, consulat Sanch., Less., Laym. de scandalo.

PROPOSITIO LII.

Præceptum fervandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.

DE hac abundè diximus in expositione propositionis 23. Alex. VII. ubi de præcepto jejunii obligante etiam seposito scandalo, aut contemptu.

PROPOSITIO LIII.

Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, immò quatuor simul, à diversis Celebrantibus audit.

S Y N O P S I S.

I. Videtur posse simul plures Missæ partes audiri, tum quia obligatus ex præcepto, aut voto ad tres Missas audiendas, potest eas audire simul; tum etiā quia, si possunt duæ Missæ partes à diversis celebrantibus audiri successivè, quidni etiam simul? tum demum quia, sicut possumus simul audire Missam præceptam, & Horas præceptas recitare, ita plures partes Missæ præceptæ simul audire.

II. Verum cum præceptum sit de integra Missa audienda, & Missa ex sua natura confletur ex partibus successivis, non satisfaceret præcepto, qui

Pars II.

plures Missæ partes audiret simul. Idcirco plures contra Suarium admittunt, quod possint à diversis celebrantibus duæ Missæ medietates audiri successivè, quia tunc Missa, si minùs est integra physice, est saltem integra moraliter; quod non habetur, si audiantur simul. III. Ecclesia præcipit auditionem Missæ, in qua possit homo ad singulas ejus partes seorsim attendere. IV. Similiter non satisfacit præcepto Horarum, qui dum recitat unum Psalmi versum, audit simul alium à socio; aut qui simul audit novem lectiones, quæ à novem simul leguntur &c.

V. Possumus aliquando benignè interpretari mentem præcipientis, aut vorentis trium Missarum auditionem, quod satisfiat, si audiantur simul; at hæc benigna interpretatio non potest in rem nostram cadere. VI. Successiva attentio, quæ haberi potest, si audiantur plures Missæ partes à diversis Celebrantibus successivè, nequit haberi, si audiantur simul. VII. Esto sufficiat in auditione Missæ sola attentio externa, quæ sit compossibilis cum interna; hæc tamen in singulis Missæ partibus requiritur successivè. VIII. Ad eum modum quo possunt aliquando tres Missæ præceptæ audiri simul, poterit simul satisfieri præcepto audiendi Missam, & recitandi Horas, quin tamen possint duæ partes Missæ præceptæ simul audiri.

IX. Vi hujus proscriptæ thesisi non solum damnatur, quod satisfiat Missæ præcepto audiendo simul quatuor, sed etiam audiendo simul duas Missæ partes. X. Quenam dicatur pars modica Missæ, quæ excuset à mortali, si omittatur; aut si simul cum alia audiatur.

I. EXponitur. Non paucos Auctores pro hac proscripta Thesi refert Dian. p. 10. tract. 15. ref. 3., & p. 2. tract. 17. ref. 18. præsertim Gesualdum, Hurtadum, Leandrum, Garziam, Baunium, Molfesum, Dicastillo, Escobar, Mendozam. Et ratio videtur esse primò, quia probabilissimum est, obligatum ad tres Missas audiendas (ut satisfaciat v. g. præcepto Ecclesiæ, voto, ac pœnitentiæ injunctæ à Confessario) posse simul, & eodem tempore tres illas audire, ut docent communius cum Azor., Sanch., Rodr., Graff., Suar., Cajet., & aliis: ergo pariter obligatus ad integram Missam audiendam, poterit duas, aut quatuor ejus diversas partes simul à diversis Celebrantibus audire: Sicut enim se habet tota Missa ad totam, ita pars ad partem: ergo si potest tota Missa simul audiri cum alia, quando duæ sunt audiendæ, poterit una pars simul audiri cum alia, & sic integra Missa audiri.

Secundò; communissimè docent apud Dian. p. 5. tract. 14. ref. 52., quod præcepto audiendi Missam satisfaciat, qui duas Missæ medietates audit ordine suo à diversis celebrantibus successivè, verbi gratia usque ad consecrationem ab uno, & à consecratione usque ad finem

ab altero. Immo idem Dian. loc. cit. cum Turriano non audet damnare peccati mortalis, qui inverso ordine prius audiret posteriorem Missæ medietatem, deinde priorem: Sicut sine mortali potest quis prius recitare Vesperas, deinde Matutinum; eo quod ista ordinis inversio non videatur magna deformitas: quod etiam docet Ledesma de Euch. cap. 27. ex Majore, Soto, Navar.: ergo pariter poterunt duæ medietates Missæ simul audiri. Et ratio videtur esse, quia obligat solum Ecclesia ad integram Missam audiendam, atque adeo ad audiendas singulas Missæ partes, non verò ad audiendas illas continuatè ab eodem Sacerdote.

Tertiò; probabile est ex Dian. p. 4. tract. 4. resol. 107. cum Conin., Laym., Sylv., Hurtado satisfieri præcepto Missæ cum sola attentione externa, vid. nullam exercendo actionem, quæ sit impossibilis cum attentione interna, esto hæc desit: ergo probabile etiam est, quod ad satisfaciendum huic præcepto non requiratur attentio successiva, atque adeo posse duas Missæ medietates simul audiri.

Quartò; probabilissimum est apud eundem Dia. loc. cit. posse aliquem simul audire Missam præceptam, & recitare Horas Canonicas; In quo casu attentio versatur circa Horas simul, & circa Missam: ergo si non requiritur attentio successiva in hoc casu relatè ad Horas Canonicas, & Missam, non videtur, cur non possint etiam duæ, aut plures partes Missæ simul audiri citra successivam attentionem ad illas.

II. Ostenditur falsitas ex Suar. disp. 88. de Euch. sect. 2., Lugo disp. 22., Caramuele in Theol. Fundamentali Fund. 31.: quia Ecclesia obligat ad audiendam Missam, quæ sit unum, & integrum Sacrificium: non censetur autem unum Sacrificium, si una medietas audiatur ab uno, altera ab altero Sacerdote; Sicut non dicitur unum, & integrum Sacrificium offerri Deo, si unus Sacerdos dicat unam Missæ medietatem, v. g. usque ad consecrationem Hostiæ, & alter incipiat à consecratione Calicis. Unde infert Suarius, neque satisfacere præcepto Missæ, qui audit duas Missæ medietates successivè, nedum simul. Nihilominus, quamvis transmittatur, quod præcepto satisfiat, si successivè à diversis Celebrantibus audiantur duæ medietates Missæ, eo quod illa successiva auditio, licet non terminaretur ad unam Missam integram physicè, terminaretur tamen ad unam integram moraliter: At non potest dici, quod una Missa moraliter integra audiatur, si simul audiantur duæ Missæ partes; quia, ut notat Nugnus, Missa est de natura sua conflata ex partibus successivis: ergo si simul audiantur plures Missæ partes, non auditur una Missa integra, ne moraliter quidem.

III. Præterea, Ecclesia præcipit auditionem Missæ, in qua possit audiens singulis

partibus Missæ attendere, & devotionem consonam ex iis percipere, esto non obliget ad attentionem eiga singulas: atqui si simul plures Missæ partes audirentur, non posset homo ad singulas attendere, & suam devotionem inde percipere: ergo non possunt plures Missæ partes simul audiri.

IV. Unde fit, quod si vovens audire tres Missas, aut Superior præcipiens trium Missarum auditionem, hoc similiter intenderet, non satisfaceret voto, aut præcepto, si tres Missæ simul audirentur. Quamvis autem probabile sit, quod vovens audire tres Missas, aut Superior præcipiens illas, non intendat successivam auditionem illarum; non est tamen probabile, quod Ecclesia præcipiens auditionem Missæ, non intendat successivam auditionem partium Missæ. Quod patet in omnibus aliis similibus præceptis; Nam dum præcipiuntur v. gr. Horæ Canonice, præcipitur, quod successivè recitentur, aut audiantur; unde non satisfaceret, qui simul audiret novem lectiones, quæ à novem simul legerentur; nec satisfaceret, qui recitaret unum Psalmi versum, quando Socius recitat alium; nec satisfacerent obligationi Chori Communitates, si non successivè, sed simul à diversis in Choro Horæ canerentur. Similiter in Missa solemni, in qua non tenetur juxta multorum sententiam Sacerdos legere Epistolam privatim, Evangelium, Graduale, &c. non poterit Sacerdos, dum ea canuntur, Missam perficere: ergo pariter in casu nostro. Aliter posset brevissimo temporis spatio præcepto audiendi Missam satisfieri, si simul viginti partes Missæ audirentur: quod esset præceptum hoc eludere, ut advertit facultas Lovanensis, quæ olim hanc thesim damnaverat apud Fagnanum.

Adde, quod licet ante hujus thesis proscriptionem factam ab Innoc. XI. non liquidò constaret de mente Ecclesiæ Missæ auditionem præipientis, ut proinde multi opinati sint huic præcepto satisfieri per simultaneam auditionem plurium Missæ partium; nunc tamen de mente Ecclesiæ post hanc proscriptionem nemo, cui cor sapiat, poterit amplius dubitare.

V. Ad primam rationem in contrarium dupliciter responderi potest. Primò, quod audiens simul tres Missas, verè tres integras Missas audiat; unde satisfacit præcepto, aut voto audiendi tres Missas. At audiens simul duas Missæ medietates, non audit unam integram Missam (duæ enim medietates non conflant unum integrum Sacrificium) & ideo non satisfacit præcepto audiendi Missam. Secundò, benignè aliquando possumus interpretari mentem præipientis auditionem trium Missarum, aut vovens illas, quod non intenderit successivam earum auditionem; at non possumus comminisci,

sci, quod Ecclesia præcipiens Missæ auditionem, non intendat successivam partium Missæ auditionem, ut ostendimus. Adde quod licet Confessarius injungens absolute v. gr. auditionem Missæ singulis diebus per mensem, non intelligatur præcipere, quod diebus Festis duæ Missæ audiantur, altera ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ, altera ad satisfaciendum penitentiae injunctæ: Nihilominus, si imponat v. g. auditionem trium Missarum, nihil explicando, intelligendum est, quod imponat auditionem Missarum non præceptorum, ut advertit Mar. Perez disp. 55. sect. 3.

VI. Ad secundam: Suavius cum aliis negat satisfieri præcepto Missæ, etiam si successive, & ordine suo duæ medietates Missæ audiantur à diversis Celebrantibus. Sed transmissio antecedente, negatur consequentia: disparitas est, quia si audiantur successive à diversis Celebrantibus, potest haberi successiva attentio ad singulas Missæ partes, quod Ecclesia intendit; Secus verò si audiantur simul.

VII. Ad tertiam: transmitti potest, quod non requiratur in auditione Missæ nisi illa attentio externa, quæ sit composibilis cum interna: at ista attentio externa requiritur in singulis partibus Missæ successive, ad hoc ut facile possit audiens Missam mentem ad contemplationem illarum actionum elevare: & ideo non possunt plures Missæ partes simul audiri.

VIII. Ad quartam: Qui recitat Horas, verè orat, potestque tam ad singulas Missæ actiones, quam ad sensum verborum Psalterii mentem elevare: Sicut autem probabiliter potest aliquis simul audire plures Missas præceptas, ita probabiliter potest eodem tempore satisfacere Missæ præceptæ, & recitationi Horarum, quin tamen per hoc possit simul audire plures partes Missæ, ob disparitates adductas in responsione ad primam.

IX. Inquiri hinc subtiliter posset: Num vi hujus proscriptæ thesisi solum damnetur, quod satisfiat præcepto Missæ, audiendo simul quatuor ejus partes à diversis celebrantibus, an verò etiam audiendo duas medietates simul? Videri posset, quod hoc secundum non damnetur, sicut dum damnatur v. gr. propositio 36. dicens, *Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi*, solum damnatur, quod liceat invito Domino aliquod surripere in necessitate gravi, non verò in extrema. Et ratio est, quia ex condemnatione alicujus propositionis solum fit, quod ejus contradictoria debeat esse vera: atqui hujus propositionis, Audiens duas Missæ partes, immò quatuor simul, satisfacit præcepto, contradictoria vera est, Audiens duas aut quatuor Missæ partes simul non satisfacit præcepto; cum qua benè cohæret, quod audiens duas simul Missæ partes præcepto satisfaciat; Sicut cum falsitate hujus disjunctivæ, Audiens

Missam solemnem, vel concionem satisfacit huic præcepto Ecclesiæ, stat veritas hujus determinatæ, Audiens solemnem Missam satisfacit præcepto: ergo vi hujus proscriptæ propositionis non videtur condemnari, quod præcepto satisfiat audiendo simul duas Missæ medietates, sed solum si audiantur simul quatuor, vel plures partes: cum hoc videatur longè majorem dissonantiam præferre, ut proinde hoc secundum vix sit qui admiserit, illud verò primum à pluribus DD. doceatur.

Respondeo tamen, in hac thesi non solum daminari, quod satisfiat præcepto audiendo quatuor Missæ partes simul, sed etiam si audiantur simul duæ medietates. Ratio desumenda est ex illa Regula, quam in expositione propositionis 29. perpendimus, quod scilicet Quoties propositio aliqua indefinita proscripta potest habere duplicem sensum, sive universalem, ita ut ejus contradictoria sit particularis, sive particularem, ita ut contradictoria sit universalis, ex ipsa materia, quæ proscribitur, necnon ex rationibus, quibus ea proscribitur, & ex communi sensu eorum, qui propositionem illam docuerunt, colligere oportet, num sumenda sit in sensu universali, an particulari? In casu nostro thesis proscripta, utpotè indefinita, vel potest sumi tanquam universalis, ita ut sensus sit, Utraque auditio Missæ sufficit ad satisfaciendum præcepto, sive fiat audiendo simul duas Missæ partes, sive quatuor, aut plures; Vel potest sumi tanquam propositio particularis, vid. Aliqua auditio, sive duarum, sive plurium partium Missæ simultanea sufficit. Si faceret primum sensum universalem, certè ejus contradictoria esset particularis, vid. Aliqua simultanea partium Missæ auditio non sufficit, cum qua benè cohæret, quod aliqua etiam sufficiat; atque adeo non censeretur damnatum, quod per simultaneam auditionem duarum partium Missæ satisfiat, esto non satisfieret præcepto per simultaneam auditionem quatuor partium Missæ. Si verò thesis proscripta faciat secundum sensum particularem, tunc ejus contradictoria debet esse universalis, vid., Nulla simultanea partium Missæ auditio sufficiens est ad satisfaciendum præcepto, atque adeo neque sufficit, si audiantur quatuor, neque si duæ tantum partes Missæ simul. Dicimus nunc, quod propositio ista damnata faciat hunc secundum sensum particularem, ut proinde non solum damnetur sententia docens sufficere ad satisfaciendum præcepto, quod audiantur quatuor Missæ partes simul, sed etiam quæ docet sufficere, quod audiantur duæ partes simul. Ratio est, quia iisdem incommodis preinitur utraque sententia, ut docent communiter cum Lugo, Turriano, Caramuele, & aliis apud Dian. loc. cit.: Quamvis enim sit magis absolum audire simul quatuor, aut viginti Mis-

ſæ partes, quàm duas tantum medietates; Nihilominus ſi poſſent ſimul duæ medietates audiri, non poſſet dari diſparitas, cur non etiam quatuor, aut viginti; & idcirco theſis proſcripta indefinita ſumenda eſt tanquàm propositio particularis, ita ut ejus contradictoria vera faciat ſenſum univerſalem, unde nulla prorsus ſimultanea auditio partium Miſſæ ſufficiat ad ſatisfaciendum præcepto.

X. Rogabis, an ſaltem pars aliqua Miſſæ modica poſſit citra veniale ſimul audiri cum reliqua Miſſa à diverſis Celebrantibus; & quænam dici poterit pars modica, quæ excuſet à mortali, ſi omittatur? Circa primum, qui vellet audire Miſſam jam inceptam verbi gratia ab Epiftola, & ſimul audire aliam, quæ tunc incipit à principio uſque ad Epiftolam tantum, peccaret venialiter ratione parvitatæ materiæ (non ſecus, ac peccaret venialiter, ſi partem illam Miſſæ modicam omitteret) cum oſtenderimus Miſſæ partes eſſe audiendas ſucceſſivè ad ſatisfaciendum præcepto. Circa ſecundum, omnes rejiciunt ſententiam Amalarii l. 3. de Eccleſiaſtico Off. cap. 36. relatam à Leſſio, & aliis, putantis citra mortale poſſe omitti à parte ante uſque ad Offertorium, & à parte poſt etiam ultimum Euangelium: Communius etiam docent contra Zanardum, Fauſtum, & alios apud Dia. p. 5. tract. 14. ref. 70. eſſe partem notabilem omittere principium Miſſæ uſque ad Offertorium: Addit Dia. ex Lugo, Filliuc., Hurtado, Sà, Laym., Fagund., probabile eſſe, quòd non teneantur Fideles ſub mortali duo Euangelia in Miſſa audire, ut proinde poſſint ſine gravi culpa omittere principium Miſſæ uſque ad Euangelium incluſivè. Verum communior ſententia fert, eſſe modicam Miſſæ partem omittere aut à principio uſque ad Epiftolam excluſivè, vel ad ſummum uſque ad finem Epiftolæ, aut quod ſuper eſt poſt Communionem Sacerdotis.

PROPOSITIO LIV.

Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem.

S T N O P S I S.

I. Ægrotus, qui non poteſt majorem Officii partem recitare, non ſolet obligari ad parvam partem, quam poteſt, ne ad conſcientiæ perplexitatem redigatur: Sicuti ſi nequit majorem Quadrageſimæ partem jejunare, non ſolet obligari ad paucos illos dies, quos poſſet: Quicquid ſit, an ad id indigeat diſpen-

satione Prælati, aut conſilio Medici?

II. Etiam ſublato hoc motivo perplexitatis videtur, impotens recitare majorem partem Horarum, non teneri ad recitandam minorem partem, quam certò poteſt; quia ex Sacris Canonibus Major pars trahit ad ſe minorem, & univerſim Acceſſorium ſequitur Principale. III. Videturque id conſuetudine receptum. IV. Sic qui non poteſt integro die jejunare, non tenetur ad partem diei, quam poteſt. V. Et qui nequit integram parvam Horam recitare, nec tenetur ad modicam partem, quam poteſt. VI. Certè neque obligamur ad quamcumque Horarum partem, quam poſſumus; Neque deobligamur à quacumque, quam poſſumus: Quanta autem debeat eſſe pars, ad quam obligamur, quando non poſſumus integrum Officium recitare? videtur Juri conformius, quòd ſit ſolum pars major.

VII. Verum, ſive præceptum recitandi Horas ſit unum, ſive multiplex, univerſim qui non poteſt ſolvere totum, quòd debet, tenetur ad id, quòd poteſt, ſi hoc ſit ſeparabile; atque adeò qui poteſt aliquam tantum integram Horam recitare, ad illam tenetur ſecluſo periculo perplexitatis in ægrotis. VIII. Sicut qui uno tantum die habet cibos eſuriales per totam Quadrageſimam, tenetur eo die ad jejunandum.

IX. Major pars dicitur trahere ad ſe minorem, quatenus ſtandum eſt majori parti ſuffragiorum; non verò quòd non teneatur ad partem minorem, qui nequit majorem, ubi res præcepta eſt diviſibilis. X. Commentitium eſt, hanc conſuetudinem vigiſſe, niſi in caſu ægritudinis ad vitandam perplexitatem. XI. Præceptum jejunii eſt de re individua, ſecus verò præceptum de recitandis Horis: Aliter, qui non poſſet recitare ſolum Completorium, ad nihil teneretur. XII. Singula tamen Horæ præcipiuntur tanquàm res individua. XIII. Aſſignatur Regula generalis ad diſgnoſcendum, Quando nam præceptum dicatur eſſe de re individua? XIV. Quænam eſt materia parva, quæ excuſat à mortali in recitatione Horarum? XV. Probabilius præceptum Horarum eſt unicum, non multiplex.

XVI. Ægrotus nullatenus deobligatur à recitanda qualibet Hora, quam ſolum poteſt, quando de eſt periculum perplexitatis: ſicut cæcus ſi unam tantum Horam memoriter ſciat, ad illam tenetur. XVII. Qui non niſi cum Socio poteſt Horas recitare, tenetur illum aſciſcere, ſi commodè poteſt. XVIII. Qui feбри laborat, aut aliter involuntariè impeditur tempore ſingulis Horis præſtituto, juxta communioſiorem tenetur prævenire, aut poſtponere, ſi commodè poſſit.

I. **E**Xponitur. Pro hac ſententia indifcriminatim à Dian. p. 4. tract. 4. ref. 225. laudantur Navarr., Palaus, Leſſ. & p. 7. tract. 11. ref. 13. Caramuel, Trullench, Candidus. Sed Palaus laudans Leſſium ſolum loquitur

de infirmo, de quo non pauci docent cum Suar., Garzia, Rodr., Sanchez, quòd si non possit majorem Officii partem recitare, non teneatur ad partem, quam potest; quia nullus est ægrotus, qui non possit aliquam parvam horam recitare; unde nisi ægrotus impotens recitare majorem Officii partem omnino deobligaretur, redigetur ad perplexitatem conscientiae, quæ est incommodum gravius ipsa Officii recitatione; & ideo consuetudo ipsa fert, ut ægrotus impotens recitare majorem partem Horarum, eximatur ab obligatione recitandi quamcunque parvam horam, quamvis posset sine gravi incommodo illam recitare: Sicut impotens jejunare majorem Quadragesimæ partem, quamvis posset uno, vel altero die, aut paucis diebus jejunare, solet omnino deobligari, ne redigatur ad angustias perplexitatis, inquirendo, quot essent dies, quibus jejunium tolerare posset. Quamvis autem multi putent in his casibus ægrotum debere omnino recitare illas parvas Horas, quas certò potest sine gravi incommodo recitare, & diebus illis jejunare, quibus certò potest; & in dubiis recurrere debeat aut ad dispensationem Prælati, aut ad consilium Medici, vel prudentis viri; quod certè est consultius, tutius, & probabilius: Nihilominus sententia illa Suarii t. 2. de Relig. lib. 4. cap. 28. num. 27. Sanch., Palai, Less. c. 37. d. 4. quòd ægrotus certò impotens majorem partem Officii recitare simpliciter deobligetur, ne redigatur ad angustias perplexitatis, non videtur carere solida probabilitate; præsertim quia firmata est consuetudine, quæ vim habet tacitæ dispensationis.

II. Quod in hac Thesi proscribitur, est, neminem teneri ad partem Horarum minorum, si non possit majorem, etiamsi cesset motivum illud perplexitatis, quod haberetur in ægroto: Fingamus enim, quòd aliquis Officio carens sciat memoriter solum Horas parvas; in hac sententia non teneretur illas recitare: Sicuti si quis urgentibus negotiis distineatur usque ad quadrantem ante mediam noctem, neque teneretur eo quadrante id, quod potest, Horarum recitare in hac sententia; quæ est Navarri in cap. Quando de Consecr. dist. 1. cap. suo 11. Dia. l. c., Caramuelis, & aliorum apud Tambur. l. 2. in Dec. cap. 5. §. 8.

Fundamentum est primò, quia ex cap. 1. De iis, quæ fiunt à majori parte, Major pars trahit ad se minorem; & ex vulgari axioma. Accessorium sequitur principale.

III. Secundò ex Tamb. loc. cit., quia sic videtur consuetudine receptum à prudentibus, & sic suavius redditur onus Officii, & scrupulis minus obnoxium, prout diximus relatè ad ægrotum.

IV. Tertio ex Caramuele in Regul. S. Benedicti disp. 115. num. 1435., quia quamvis multi putent præcipi singulas Horas Canonicas divi-

fibiler: at multorum est sententia, quam ipse Caramuel sequitur, quòd totum Officium præcipiatur indivisibiliter; unde non sint septem præcepta terminata ad singulas horas Canonicas, sed unum præceptum terminatum ad integrum Officium: Propterea qui nequit majori ejus parti satisfacere, videtur simpliciter deobligatus; nam rem illam integram præceptam non potest ponere, & ideo ad integram non tenetur; Ad ponendam verò illam mutilatam non obligatur, cum præceptum sit de re integra; & ideo simpliciter deobligatur. Sic qui non potest jejunare integro die, non obligatur jejunare usque ad prandium, licet commodè possit, & qui die jejunii non potest abstinere à carnibus, communius docent non teneri abstinere à cœna: & qui non potest totam Missam audire, probabiliter nec tenetur audire partem.

V. Confirmatur primò; quia ex Suar. t. 2. de Relig. lib. 4. cap. 28. n. 26. qui non potest majorem partem alicujus horæ Canonice recitare, non tenetur recitare partem illam minorem, quam potest, eo quod præceptum de recitandis singulis horis sit præceptum de re integra, & individua: ergo si supponatur, quòd etiam totum Officium unico præcepto præcipiatur, tanquam res integra, & individua, apertè sequitur, quòd impotens recitare majorem Officii partem non teneatur ad partem, quam potest.

VI. Confirmatur secundò ex Nav. apud Sanch. l. 1. Summæ cap. 19.; quia nec datur obligatio recitandi quamcunque minimam partem, quæ solum possit recitari, nec deobligamur à quacunque parte, quæ recitari possit, nec assignatur in jure, quanta sit illa pars, quæ trahat ad se reliquam; ac proinde prudentis arbitrio relinquitur definienda, argumento cap. de Causis de officio Deleg.: Videtur autem juri conformius, si dicatur, quòd universim major pars trahat ad se minorem: ergo in casu, qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, ad nihil tenetur, ex hoc capite, quòd major pars ad se minorem trahat.

VII. Ostenditur falsitas ex Suarez, & Sanchez locis laudatis: quia quamvis Officium unius diei sit integra materia præcepti, ea tamen conflatur ex Horis, quarum singulæ continent integram quandam orationem, ita ut possint seorsim recitari: ergo sive præceptum de recitando totum Officium sit unum, sive multiplex, qui potest aliquam tantum integram Horam recitare, ad illam tenetur. Probatur consequentia ex illo axioma, Qui non potest solvere totum, quod debet, tenetur solvere totum, quod potest, si hoc sit separabile; sicuti si quis debeat centum, nec possit solvere, nisi decem, ad hæc tenetur: sed horæ sunt invicem separabiles, cum præceptum non solum sit de recitando integro Officio, sed etiam de recitandis singulis Horis, ut proinde communiter doceant, quòd

suscipiens Subdiaconatum in meridie teneatur recitare Horas sequentes tantum, non verò antecedentes, quia aptè possunt horæ seorsim recitari: ergo qui potest unicam tantum Horam integram recitare, ad illam tenetur; & à fortiori qui non potest Matutinum, & Laudes recitare, potest tamen reliquas Horas, non poterit illas omittere.

VIII. Confirmatur: Si obligatio recitandi Officium integrum hujus diei non obligaret etiam ad recitandas singulas Horas, tanquam materiam dividuam, ad eum prorsus modum, quo obligatus ad jejunium, si unico tantum die Quadragesimæ (secluso periculo illo perplexitatis in ægroto) possit jejunare, puta quia in itinere unico tantum die habet cibos ad jejunandum, ad illud tenetur tanquam ad rem præceptam de se dividuam; sequeretur, quòd potens recitare omnes Horas, dempto tantum Completorio, ad nihil teneretur, quod nemo dixerit: Quamvis enim nonnulli docuerint non dari obligationem recitandi minorem partem, qui non potest majorem; nemo tamen somniavit, non dari obligationem recitandi partem majorem, qui non potest minorem. Sequela tamen est manifesta: in tantum enim per Auctores hujus thesisi non tenetur ad minorem partem, qui non potest majorem, ita ut major pars trahat ad se minorem, in quantum præcipitur totum Officium tanquam res individua, & integra: atqui tam est mutilatum Officium, si omittatur Matutinum, & Laudes, seu major pars, quam si omittatur solum Completorium: ergo si verum esset, quòd non teneatur ad reliquas Horas, qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, verum etiam esset, quòd simpliciter ab Officio deobligetur, qui non potest Completorium dumtaxat recitare, vel alteram Horam parvam, quamvis possit reliquas. Adde, quòd licet ex diversitate opinionum potuerit nonnemo dubitare, num præcipiatur Officium, tanquam res dividua, an individua? post hujus thesisi proscriptionem nullus superest dubitationis locus.

IX. Ad primam rationem in contrarium dicendum, fundamentum illud, quod in ipsa thesi exponitur, & est præcipuum apud Auctores hujus sententiæ, esse nullum; quia in eo Canone solum dicitur, quòd standum sit majori parti suffragiorum, quia in tali materia major pars trahit ad se minorem; Ex quo non sequitur, quòd in quacunque materia, etiam si divisibiliter præcepta, minor pars à majore trahatur: Aliter qui solum posset minorem quadragesimæ partem jejunare, aut minorem partem debiti solvere, ad id non teneretur, quod nemo dixerit. Similiter axioma illud, Accessorium sequitur principale, limitatur in multis casibus, ut videre est apud Barbosam Tract. var. 1. axiom. 4., præsertim quando accessorium, & principale sunt separabilia, & inconnexa; Sic qui ovem cum

agno promissit, & deinde non potest ovem dare, quia periit, adhuc tenetur dare agnum; Ita in casu nostro.

X. Ad secundam: Falsum omnino est hanc consuetudinem viguisse, nisi in casu ægritudinis ad vitandam perplexitatem, quæ incommodum pareret gravissimum; quis enim testari poterit prudentes, ac timoratos omisisse recitationem Horarum, quas recitare poterant, eo quod non possent Matutinum, & Laudes recitare? Hoc onus recitandi quodcumque recitari potest, est grave, & scrupulis obnoxium, relatè ad ægroto, qui dubitat quousque possit sine gravi detrimento Horas recitare; non tamen relatè ad alios, ut si quis haberet Breviarium, quo solum possit recitare Horas absque Matutino, ac Laudibus.

XI. Ad tertiam: Ostendimus singulas Officii Horas præcipi tanquam res dividuas, quæ separatim recitari possint; quod tamen non habetur in aliis exemplis adductis; jejunium enim præcipitur tanquam res individua, & abstinencia à carnibus censetur communius esse de essentia jejunii; Secus verò abstinencia ab ovis, & lacticiis, ut proinde qui dispensatur ad ova, & lactinia, in omnium sententia teneatur jejunare. Quod attinet ad Missam, dicendum cum Sanch. l. 1. cap. 19., quòd si possit quis audire Missam à Præfatione v. g. usque ad finem, ad id teneatur, quia potest audire Missæ substantialia: Sicut enim in jejunio substantiale est abstinencia à carnibus, & unica comestio; accidentale verò abstinencia ab ovis, hora refectionis &c., & qui non potest hæc accidentalia servare, tenetur substantialia; ita in Missa substantiale est Consecratio, ac Sumptio, ut proinde qui potest iis tantum assistere, teneatur, quamvis à reliquis cogatur abesse.

XII. Ad Confirmationem: Nonnulli cum Cardenas docent, quòd sicut totum Officium præcipitur tanquam res dividua, ita etiam singulæ Horæ; atque adeò qui solum potest partem notabilem alicujus Horæ recitare, puta novem lectiones Matutini, ad illas sub mortali teneatur. Communius tamen cum Suar. n. 26., Sanch. nu. 8. censent singulas Horas præcipi ut materiam individua, & tanquam unam actionem perfectam, ut proinde verum sit, quòd impotens recitare majorem partem, non teneatur ad aliam partem, quam potest, etiam si ea sit notabilis. E. g. si possit solum legere Lectiones Matutini, & non Psalmos, juxta hanc communio rem sententiam non tenetur lectiones recitare, quia illæ non sūt major pars, nec pars substantialis Matutini, nec constant Horam Matutinam juxta Ecclesiæ institutionem: Contra verò, si possit recitare Psalmos, præsertim Feriæ, aut Sancti simplicis, & careat lectionibus, ad id tenetur; Sicut etiam tenetur recitare aut integrum nocturnum tantum, aut Laudes tantum, etiam si re-

reliqua recitare non possit ; quia tam singuli Nocturni, quam Laudes separatim recitari possunt, & tanquam res dividua præcipiuntur, non secus ac reliquæ horæ, ut advertit Suar. num. 4.

XIII. Regula itaque generalis ex Sanch. est : Quoties aliquis non potest totum præceptum implere, sed potest partem, ad illam tenetur, si verisimile est, Legislatorem intendisse illam partem præcipere : secus verò si est verisimile oppositum : & in dubio standum pro lege, quæ est in possessione, atque adeò ad illam partem tenetur. E.g. Quando aliquid præcipitur tanquam res aliqua individua, (ut præcipitur jejunium unius diei, Missa, tertia pars circuli Virginei, septem Psalmi Pœnitentiales) qui non potest ponere id, quod in his materiis est substantiale, non tenetur ad reliquam partem, quam potest : quando verò præcipitur jejunium Quadragesimale, septem Horæ Canonice, jejunia quatuor temporum, & similia ; tunc qui potest partem aliquam dividuam, quam verisimiliter intendit præcipere Legislator, ad illam tenetur ; v. g. si potest quis solum Sextam recitare, ad illam tenetur ; si verò potest recitare unum tantum Psalmum ex singulis septem Horis, quamvis septem isti Psalmi conflent orationem longiorem, quam sit Hora Sexta, ad illos tamen recitandos non tenetur. Similiter si memoriter dicere possit Psalmos tantum Horarum, ad illos tenetur, quia omnes Psalmi sunt pars illarum substantialis, & procul dubio major illarum pars ; si verò solum possit orationes, capitula, versus, & hymnos, ad illa non tenetur.

XIV. Ad secundam confirmationem : Ostendimus rationi consonum esse, quòd ad illas Horas moraliter integras teneamur, quas sine gravi incommodo possumus recitare, quin teneamur, ne sub veniali quidem, ad partem aliquam notabilem, quæ non conflatur moraliter Horam Canonicam, puta ad recitandas novem lectiones, si solum illas possemus recitare. Ubi adverto, materiam parvam, quæ excusat à mortali in recitatione Horarum, communius apud Dia. p. 2. tr. 12. ref. 41. censeri esse dimidiam partem Horæ brevioris, puta Tertie, Sexte, Nonæ, aut Completorii, aut tres Lectiones cum responsoriis. Beneficiarius tamen ex Fill., & Dia. ref. 26., nisi integram Horam omittat, ad nullam restitutionem tenetur, esto mortaliter peccaret omittendo partem notabilem.

XV. Ex dictis sequitur primò contra Caramuel. l. c., quòd etiam si præceptum recitandi integrum Officium sit unum, non multiplex pro multiplicitate Horarum ; atque adeò unum sit peccatum omittere omnes Horas, quin sit explicandum in Confessione, quot Horæ fuerint omissæ ; adhuc peccet graviter, qui unam tantum Horam omitteret, quam solum posset re-

citare ; Sicuti quamvis sit unum præceptum de restituendo centum, quæ debentur, nec debeat explicari in Confessione quantitas furti, aut rei alienæ, quæ invito Domino recinetur, nisi Confessarius de illa interroget (juxta probabilem sententiam, quòd solum circumstantiæ mutantes speciem sint necessariò aperiendæ) nihilominus, qui omittit restituere decem v. g., quæ solum restituere posset, adhuc peccat graviter. Et ratio in utroque casu est, quia præceptum recitandi Horas, & restituendi, respicit materiam dividuam ; unde sufficit, quòd materia sit notabilis, quamvis non sit pars major, ut eius omissio sit graviter peccaminosa. Utrum autem re vera præceptum de recitandis Horis sit unicum, an verò multiplex ? Less., Tab., & alii apud Dian. p. 2. tr. 12. ref. 5. putant esse multiplex, eo quòd singulæ Horæ suis temporibus recitandæ præcipiantur, esto ex benignitate Ecclesiæ possint citra mortale omnes simul recitari ; ac proinde censent explicari debere in Confessione, quot Horæ sint omissæ : Communiùs tamen cum Suar., Vasq. docent, esse unicum, posito quòd possit citra gravem culpam qualibet totius diei hora totum Officium recitari, & solum sub veniali præcipiatur tanquam aliquid accidentale, quòd statuto tempore singulæ Horæ recitentur.

XVI. Sequitur secundò, ægrotum tunc solum deobligari à recitanda qualibet Hora, quamvis illam possit sine gravi incommodo, quando certum est non posse Majorem Officii partem recitare, & incideret in angustias perplexitatis, si vellet decernere, quòd hanc potius, quam illam Officii partem posset citra grave incommodum : qui verò eximitur ab iis angustis, tenetur recitare omnes illas Horas, quas potest ; ut cæcus, qui memoriter recitare potest unam Horam, ad illam procul dubio obligabitur. Idemque dicas de ægroto, quando deobligatur tatione ægritudinis à jejunando per majorem Quadragesimæ partem ; præsertim quia in hoc dierum spatio facilius poterit perplexitas vitari.

Neque dicas, ex thesi proscripta solum reddi improbabilem sententiam, quòd non teneatur ad reliquas Horas qui potest Matutinum, & Laudes, non verò quòd non teneatur ad unam Horam qui non potest reliquas.

Nam quamvis explicitè illa solum sententia damnetur, cum tamen eadem ratio militet pro hac secunda, ut constat ex dictis, sequitur hanc etiam sententiam esse omninò improbabilem : esto solum incideret in excommunicationem, qui priorem illam sententiam doceret, non qui secundam ; Ex regula enim aliàs tradita, Quando eadem ratio, quæ militat pro thesi proscripta, militat pro alia consimili, hæc etiam implicitè redditur improbabilis ; quamvis quia Odia sunt restringenda, non amplianda, pro-

hibitio sub pœna excommunicationis lata à Pontificibus, ne theses proscriptæ doceantur, non se extendat ad alias consimiles theses, in quibus militat eadem ratio condemnationis.

XVII. Anxiè quæritur, An ægrotus, vel cæcus, qui commodè potest solum cum socio Horas recitare, teneatur illum asciscere, si commodè possit? Negat Jo: Sanc. apud Dian. p. 2. tr. 12. ref. 43., & Tamb. l. c. quia nemo tenetur privilegio uti: Laym. admittit, si antea solitus erat cum socio Horas recitare. Sed communiùs cum Valen., Suar., Bonac., Azor., docent teneri socium asciscere, si absque magno incommodo possit; quia universim, quando præcipitur finis, præcipitur etiam, quòd media ad illum necessaria adhibeantur. Sic qui tenetur Missam audire, & caret vestibibus, quas facile potest habere ab alio commodatas, tenetur illas acceptare; & ex Lugo disp. 22. de Euch. sect. 1.; qui in carcere detinetur, si à Judice facultatem habet exeundi ad audiendum Sacrum, tenetur ea licentia uti. Quare universim, tunc nemo tenetur uti privilegio, quando usus privilegii non est necessarius ad satisfaciendum præcepto; quando verò est necessarius, tenetur; & ideò communiùs docent cum Suar., Nav., Henr., & aliis plurimis apud eundem Lugo contra Avil., Ledes., Can., Con., Dian. p. 1. tr. 11. ref. 2., quòd habens facultatem audiendi Sacrum tempore Interdicti, teneatur illud audire diebus festis. Immo Suar. contra Navar. docet, quòd Beneficiarius, qui indigeret socio ad Horas recitandas, quem habere non posset sine aliquo sumptu, qui illi non esset valde gravis, adhuc cum eo sumptu teneatur socium advocare: sicut qui tenetur ad Horas recitandas, tenetur etiam Breviarium emere, si aliunde non habeat.

XVIII. Denique dubitatur, Num qui febris, aut alio impedimento laborat tempore singulis horis præstituto, possit Horas illas omittere, an verò teneatur anticipare, aut postponere? Supponimus tempus tribus nocturnis proprium esse horam noctis tertiam, sextam, & nonam; tempus Laudum esse auroram; tempus quatuor Horarum esse horam diei primam, tertiam, sextam, & nonam; tempus Vesperarum esse ante solis occasum, (quanvis ex consuetudine Ecclesiæ sit duabus, vel tribus horis post meridiem, & tempore Quadragesimæ ante Cœnam.) Completorii verò tempus esse post solis occasum; unde fit, præter nocturnas vigiliis, septies in die Dominum laudari, juxta illud Davidis, *Media nocte surgebam &c. Septies in die laudem dixi tibi*, ut dicitur in cap. 1. de Celeb. Missarum. Hoc posito, docuerunt nonnulli apud Dian. p. 7. tract. 11. ref. 14., quòd habens impedimentum necessarium, v. gr. ob febrim, non tamen voluntarium, de-

obligetur ab Horis eo tempore recitandis: Sicut qui Subdiaconatum suscipit meridie, non tenetur ad Horas Matutinas. Communiùs tamen docent dari obligationem præveniendi, aut postponendi, si commodè fieri possit, quia integra dies est assignata iis recitandis; sicut tenetur summo mane audire Sacrum, qui deinde est impeditus.

PROPOSITIO LV.

Præcepto Communionis annuæ satisfacit per sacrilegam Domini manducationem.

DE hac thesi affatim dictum est in expositione propositionis 14. Alex. VII. ubi ostendimus, non satisfieri præcepto Ecclesiæ per Confessionem voluntariè nullam.

PROPOSITIO LVI.

Frequens Confessio, & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

S Y N O P S I S.

I. Quid importet esse Notam Prædestinationis? II. Enumerantur præcipua Prædestinationis signa; inter quæ Frequentia Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, non tamen in his, qui gentiliter vivunt.

III. Videtur hæc thesis in eo niti, quòd vita instar gentilium non impediat Sacramentorum fructum, si debitè suscipiantur. IV. Tum etiam quia Pœnitentiæ Sacramentum institutum est ad peccata delenda, & Eucharistia tanquam pharmacum immortalitatis; unde sunt nota Prædestinationis.

V. Nihilominus, vel lemma proscriptum loquitur de frequenti horum Sacramentorum usu sacrilego in iis, qui Gentiliter vivunt; & enormiter errat: Vel de usu devoto; & nititur in falso supposito: Vel de usu nec sacrilego, nec devoto; & hic nequit esse diuturnus in iis, qui instar Gentilium vivunt. VI. Frequent horum Sacramentorum susceptio indevota viam sternit ad ea sumenda sacrilegè. VII. Bona opera, quæ dicuntur esse nota Prædestinationis, annecti debent constanti mandatorum observantiæ, quæ in iis, qui vivunt gentiliter, haberi non potest. VIII. Frequent horum Sacramentorum usus indevotus est potius nota Reprobationis.

IX. Ex Angelico non est utilis quotidiana Eucharistiæ perceptio citra debitam preparationem. X. Irreverenter, & indignè sumentibus Eucharistia.

ſia non prodeſt, ſed obeſt, nec eſt pharmacum, ſed venenum.

XI. Nonnulla ſancivit Innoc. XI. circa quotidianam Communionem. XII. Actualis devotio non videtur neceſſaria ad percipiendum primarium Eucharistiæ fructum, ſed ſolum ad percipiendam ſpiritualē dulcedinē. XIII. Præferenda eſt reverentia Eucharistiæ debita utilitati propriæ; & ideo nequit citra rationabilem cauſam abſque congrua devotione ſumi. Annectitur Decretum Innoc. XI. circa Communionem quotidianam.

I. **E**Xponitur. Nota, ſeu ſignum Prædeſtinationis eſt id, unde probabiliter, & conjecturaliter alicujus prædeſtinationem rimari poſſumus; cum enim ea certò ſciri non poſſit, juxta illud Eccleſiaſt. 7. *Nefcit homo, utrum odio, an amore dignus ſit*, ſolum ex conjecturis poſſumus illam ſcrutari, & ex iis ſolum probabiliter illam inferre. Hinc Bernard. ſerm. 2. ſuos alloquens dixit: *Quis ſcit, ſi omnium veſtrum, quos hic video, nomina ſint in Cœlis, & in libro Prædeſtinationis notata? Vocationis, & Juſtificationis noſtræ aliqua ſigna videor intueri*; Signa autem iſthæc eſſe aliud nequeunt, quàm bonæ operationes: quæ cum ſint prædeſtinationis effectus, ut habet Angelicus p. 1. q. 23. a. 5., de illa poſſunt nos quodammodo certiores reddere: unde 2. Petr. 1. dicitur, *Satagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem, & Electionem faciatis*, ideſt compertam aliis Fidelibus, ut exponunt Beda, Gloſſa, Oecumenius, & alii apud Ruiz diſp. 57. de Prædeſt. ſect. 3.

II. Inter opera pietatis, nonnulla præſtantius conferunt ad ſalutem, & idcirco de iis præſertim dicitur, quòd ſint ſigna Prædeſtinationis. D. Bernard. Senen. apud Ruiz. loc. cit. enumerat ſeptem; Recupitus de Signis Prædeſtinationis enumerat duodecim; vid. Timorem peccati, Pœnitentiæ celeritatem poſt peccatum, Pœnitentiam fructuoſam, Tribulationum tolerantiam, Humilitatem, Miſericordiam in pauperes, Dilectionem inimicorum, Continentiam, Paſſionis Chriſti memoriam, Religionem erga Deum, & Sanctos, Devotionem erga Deiparam, & præ cæteris Frequentem, ac devotum Eucharistiæ uſum. Nemo tamen, cui cor ſapiat, auſus eſt dicere, quod in hac theſi proſcribitur, Frequentem ſcil. Confessionem, ac Communionem, etiam in iis, qui gentiliter vivunt, eſſe notam prædeſtinationis. Nonniſi ab indoctis, & indiſcretè frequentiam horum Sacramentorum urgentibus hæc ſententia prodire potuit, aut ab iis, qui ad quotidianam Communionem vellent homines adhortari, flocci facientes quæ hac de re ſtatuit ſapientiſſimè Sacra Congregatio, Innoc. XI. approbante, in eo Decreto ann. 1679. de Communionē quotidiana; quod, ut præ manibus habeatur, in calce hujus theſis apponetur.

III. Rationes pro hac ſententia videntur eſſe primò, quia ex D. Th. 3. p. q. 80. a. 10. Utile eſt quotidie Chriſtum ſumere, ut homo quotidie ejus fructum recipiat: atqui quotidianus fructus ex Fonte gratiarum uberrimè perceptus non poteſt non eſſe ſignum, ac nota prædeſtinationis; idque etiam in iis, qui gentiliter vivunt; cum vita iſthæc inſtar Gentilium non impediatur Eucharistiæ fructum, ſi debitè ſuſcipiatur: ergo frequens uſus Eucharistiæ, atque adeò etiam Pœnitentiæ ad illam prærequiſitæ jure Divino, nota eſt prædeſtinationis etiam in his, qui vivunt gentiliter. Major probatur, quia in tantum illa bona opera ex Recupito enumerata ſunt nota prædeſtinationis, in quantum uberem gratiam conferunt, qua diſponimur ad ſalutem: atqui uberior gratia percipitur ex ſuſceptione horum Sacramentorum; tum quia ex opere operato ſimul, & ex opere operantis augetur gratia in iis ſuſcipiendis; tum etiam quia Sacramentum Eucharistiæ uberrimam confert gratiam, principem enim inter reliqua obtinet locum; in eo quippe, ut habet Trid., *Salvator divitias ſui erga homines amoris velut effudit*: ergo frequens horum Sacramentorum uſus nota eſt prædeſtinationis, etiam in iis, qui peſſimè vivunt, dummodo non ſuſcipiantur ſacrilegè.

IV. Secundò, quia Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum eſt ad delenda peccata, quibus avertimur à ſalute; Eucharistia verò inſtituta eſt tanquam pharmacum immortalitatis, ut loquitur Ignatius Martyr: ergo frequens iſtorum uſus maximè omnium confert ad ſalutem, atque adeò nota eſt prædeſtinationis, etiam in his, qui vivunt gentiliter, quin peccata obſtent, aut tepiditas; nam, ut dicitur Matth. 9. *Non eſt opus valentibus Medico, ſed malè habentibus*, &, ut addit Bonav. tr. de Proceſſ. Religionis Proceſſu 7. cap. 2. *Licet tepidè accedas, fiducialiter conſidas de miſericordia Dei, quia quò magis eger, magis indiges Medico.*

V. Oſtenditur tamen falſitas: quia lemma proſcriptum dicens univerſim Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ frequentiam eſſe notam prædeſtinationis, etiam in his, qui gentiliter vivunt, Vel loquitur de frequenti ſuſceptione Sacramentorum ſacrilega; & enormiter errat, cum non poſſint ſacrilegia ad prædeſtinationem conferre, & præbere prudens fundamentum ad judicandum futuram ſacrilegorum ſalutem; quin potiùs ea ſunt apertiſſima nota reprobationis: Vel loquitur de frequenti ſuſceptione devota, ac religioſa, in quo ſenſu communiffimè PP., & DD. docent, eam eſſe notam prædeſtinationis, & impoſſibile eſt id reperiri in iis, qui gentiliter vivunt: quomodo enim poſſunt frequenter cum propoſito efficaci non peccandi accedere ad Pœnitentiam, & cum debita humilitate, ac præparatione ad Eucharistiam, qui vivunt gentiliter in cœno.

cæno culparum? Vel denuum loquitur de frequenti usu horum Sacramentorum nec sacrilego, nec devoto, sed quantum satis est, ne sacrilegè suscipiantur; & neque hoc poterit esse diuturnum in his, qui vivunt gentiliter; non potest enim frequenter iterari dolor prærequisitus efficaciter excludens voluntatem peccandi de cætero ab eo, qui simul frequenter in enormia Gentilium vitia relabitur.

VI. Quòd si propositio loquatur de iis, qui vivunt gentiliter, hoc est vita Philosophorum gentilium à vitiis immuni, sed exuta Christianis virtutibus, atque adeò nullatenus sollicita de dispositione, ac devotione requisita ad hæc Sacramenta suscipienda, & neque poterit frequens usus horum Sacramentorum esse nota prædestinationis; Siquidem frequens iste tepidus, ac indevotus accessus ad Sacram Exomologesim, & ad Sacram Synaxim viam sternit ad mortalia, & ad susceptionem sacrilegam, & ad damnationem: De hac enim præsertim tepiditate intelligitur illud Apoc. 3. *Quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo.* Non potest itaque probabiliter inferri prædestinatio illorum, qui gentilium mores imitantur, per hoc præcisè quòd frequenter, aut quotidie isthæc Sacramenta suscipiant.

VII. Confirmatur: quia, ut advertit Ruiz l. c., nullum ex iis bonis operibus, quæ dicuntur à PP., & Theologis signa prædestinationis, est tale, nisi annectatur constanti observantiæ mandatorum: nulli enim virtuti Deus Regnum Cælorum promittit, nisi sub ea conditione, quòd servantur mandata: Propterea ille dumtaxat notam aliquam prædestinationis habere potest, qui iis virtutibus munitur, quibus speretur futura aut continuata legis observantia, & victoria tentationum, aut saltem facilis, ac celer resipiscencia post lapsum: in iis autem, qui gentiliter vivunt, si in nova semper peccata relabuntur, id haberi nequit: ergo nullam prorsus habere possunt prædestinationis notā. Quinimmo, quamvis vitiis careant, neque poterunt prædestinationis notam haurire ex frequenti dumtaxat Sacramentorum usu, quippe qui facilè in sacrilegia rapiuntur, si debita careant præparatione, ut proinde minus arduum sit ad salutem pervenire, elemosynis, devotione erga Deiparam, aliisque consimilibus virtutum actibus, eos, qui gentiliter vivunt, quàm frequenti horum Sacramentorum indevota susceptione.

VIII. Denique ratio à priori est, quia illa dicitur nota Prædestinationis, quæ prudens præbet fundamentum judicandi, quòd salus sit obtinenda; Sicut è contra ea dicitur Reprobationis nota, unde probabiliter inferimus damnationem alicujus esse futuram: Atqui sicut in iis, qui vitam suam rectè componunt, frequens

Confessionis, & Eucharistiæ devotus, ac religiosus usus præbet prudens fundamentum judicandi, quòd salus ab iis sit obtinenda, adeò ut si aliquando ex fragilitate sint defecturi, statim sint ad bonam frugem reversuri; ità in iis, qui vivunt vita Gentilium, aut prava, aut Philosophicè duntaxat recta, frequentia, etiam minus devota, nedum sacrilega, horum Sacramentorum, fundamentum præbet judicandi probabiliter, quòd facilè sint etiam in pœnam irreverentiæ in peccata lapsuri, & damnationem æternam subituri: ergo frequens usus horum Sacramentorum citra debitam dispositionem in iis, qui vivunt vita gentilium, aut prava, aut etiam Philosophicè dumtaxat recta, non solum non est nota prædestinationis, sed potiùs reprobationis.

IX. Ad primam rationem in contrarium satisficit ex doctrina ipsius Angelici l. c., qui quamvis dicat cum Ambrosio ex parte ipsius Sacramenti utile esse illud quotidie sumere, addit tamen hæc: *Alio modo potest considerari ex parte summentis, in quo requiritur, ut cum magna devotione, ac reverentia ad hoc Sacramentum accedat; & ideo si aliquis se quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile, quòd quotidie sumat: unde Augustinus, cum dixisset, Accipe quod quotidie tibi prodest, subjungit; Sic vive, ut quotidie merearis accipere. Sed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt propter corporis dispositionem, vel animæ, non est utile omnibus hominibus quotidie ad hoc Sacramentum accedere, sed quotiescumque se ad illud homo invenerit præparatum.* Quare ex Angelico, sicut est utilis, atque adeo nota prædestinationis quotidiana perceptio hujus Sacramenti, si fiat cum debita devotione; ità non est utilis, & consequenter nec nota prædestinationis ejusdem frequens perceptio sine præparatione debita; quæ profecto deest omnino in iis, qui gentiliter vivunt, etiam si à vitiis essent immunes. Idcirco in lib. de Eccl. Dogmatibus apud eundem Angelicum dicitur, *Quotidie Eucharistia Communionem accipere, nec laudo, nec vitupero; Secundum se enim permissivè se habet ad laudem, & vituperium. Laudandi profecto sunt, qui quotidie sumunt cum debita præparatione, sed vituperandi, qui ea carent, unde unde careant; defectus quippè debite dispositionis ob irreverentiam erga tantum Sacramentum, detrimento potiùs est, quam utilitati, ac proinde de illo Ecclesia canit: Mors est malis, vita bonis.*

X. Ad secundam: Verissimum est eos, qui ex fragilitate labuntur, indigere his Sacramentis ad peccata delenda, & ad præcavendos relapsus; præsertim quia Eucharistia, ut loquitur Trid. sess. 13. cap. 2., est *Antidotum, quo liberamur à culpis quotidianis, & à mortalibus præservamur*, quare qui proni sunt ad relabendum, infirmitatem agnoscentes suam, debent Eliæ
instar

instar in fortitudine cibi istius ambulare utque ad montem Dei Horeb; propterea Ambros. lib. 4. de Sac. cap. 6. dixit: *Si quotiescumque effunditur Sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur, debeo semper accipere: Qui semper pecco, debeo semper habere medicinam.* Quia tamen cibus Eucharisticus non est pharmacum, sed venenum, si indigne sumatur; & si sumatur irreverenter ex doctrina Angelici l. c., non prodest, sed obest; idcirco iis, qui gentiliter vivunt, si sacrilegè, aut etiam irreverenter sumant, esse non potest nota prædestinationis. Huc facit, quod Sacri Interpretes docent, vid. Psalterium Regium de Eucharistia locutum fuisse Ps. 21. cum dixit: *Edent pauperes, & saturabuntur; laudabunt eum, qui requirunt eum, & vivent corda eorum in sæculum sæculi:* advertentes satietatem non dari ab hoc ferculo, nisi pauperibus illud esurientibus, & agnoscentibus humiliter propriam indigentiam, neque ex ejus comestione consequi laudem Domini, & vitam comedentium in sæculum sæculi, nisi illud requiratur, idest cum debita præparatione sumatur. His itaque erit pignus futuræ gloriæ, & nota prædestinationis, non verò viventibus gentiliter, qui sacrilegè, aut irreverenter illud sumere præsumunt.

XI. Dubitatum fuit, an quotidiana Communio expediret? Sacra Congregatio, annuente Inn. XI., in Decreto laudato declaravit, quotidianam Communionem non esse de Jure Divino; frequentem tamen, quotidianamve Eucharistiæ usum fuisse semper à SS. PP. in Ecclesia approbatum: Quinimmo in votis Trid. sess. 22. fuisset, quòd in singulis Missis Fideles adstantes illam reverenter sumerent, si id humana fragilitas ferret. Parochis tamen, & Confessariis decidendum est, quanam frequentia possit quilibet ad tantum Sacramentum accedere, spectata uniuscujusque animi puritate, frequentia fructu, & ad pietatem processu. Negotiatoribus præsertim, & Conjugatis illud Confessarii præscribere debebunt, quòd prospicient eorum salutem profuturum; Et unusquisque pro præparationis, ac devotionis modo rarius, aut crebrius Dominici Corporis suavitatem degustet. Monialibus quotidiana Communio permitti poterit, si puritate mentis eniteant, & fervore Spiritus ita incaluerint, ut dignæ quotidiana hujus Sacramenti perceptione videri possint. Verum hac de re recurret sermo in expositione propositionis 23. Alex. VIII.

XII. Dubitatur etiam, Utrum devotio actualis necessaria sit ad primarium fructum Eucharistiæ ex opere operato percipiendum? Cajet. qu. 79. art. 1., Durandus, & alii apud Gonetum affirmant. Sed communius cum Angelico 3. p. qu. 79. nu. 8. negant; Siquidem olim pueris usu rationis, atque adeò devotione carentibus dabatur, utique fructuosè: Et de facto ex Sacris Ca-

nonibus danda est amentibus in articulo mortis, qui ante amentiam illam, saltem implicite, petierunt. Neque ex Conciliis, aut SS. PP. constat devotionem actualem esse omnino prærequisitam: Nihilominus indecens est sine illa ad Eucharistiam accedere; ut proinde si deliberatè omittatur, obesse dicatur potius ab Angelico, quàm prodesse; cum magis Deus puniat irreverentiam positivam erga tantum mysterium, quàm velit ex opere operato munificentiam suam ostendere. Fructus certè spiritualis dulcedinis, & gaudii non confertur, si actualis devotio desit; is quippè oritur ex sanctis cogitationibus, & piis affectibus, quæ per mentis divagationem impediuntur.

XIII. Adde ex Dicast. disp. 9. dub. 18., quòd licet fructus aliquis suscipiatur ex opere operato, quando minus devotè Eucharistia suscipitur, adhuc præferenda est reverentia illi debita, quàm propria utilitas. Sicut Ecclesia præcipit, ne sapius quotidie quis communicet, esto multi ingentem inde fructum essent reportaturi. Solum itaque minus devota Communio permittenda est, aut in magna necessitate, aut ratione alicujus solemnitatis; aut si quis diu caruit hoc ferculo, nec possit hinc & nunc ulterius ad devotionem excitari; aut Sacerdotibus, ne Ecclesia frustretur fructibus Sacrificii.

D E C R E T U M

Circa Communionem quotidianam.

CUM ad aures Sanctissimi D. N. fide dignorum testimonio pervenerit, in quibusdam Diocesis vigere usum quotidianæ Communionis, etiam in feria sexta Parasceve, & simul affirmari eandem quotidianam Communionem præceptam esse à jure Divino; quin etiam in illius administratione aliquos abusus inolevisse; videlicet, quòd aliqui, non in Ecclesia, sed in privatis Oratoriis, & Domi, immò cubantes in lecto, & non laborantes ulla gravis infirmitatis nota sumant Sacrosanctam Eucharistiam, quam argentea theca inclusam in crumena, aut secretò illis deferunt Sacerdotes Saculares, aut Regulares; alique in Communionem accipiant plures formas, ac particulas, vel grandiores solito; ac tandem quis confiteatur peccata venialia simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo, aut Ordinario: Cum autem hæc Sanctissimus consideranda commiserit S. Congregationi Cardinalium Concil. Trident. Interpretum, eadem S. Congregatio, prævia matura discussione super prædictis, unanimi sententia ita censuit. Et si frequens, quotidianamve Sacrosanctæ Eucharistiæ usus à SS. Patribus fuerit semper

per in Ecclesia probatus; nunquam tamen aut sæpius illam percipiendi, aut ab ea abstinendi, certos singulis mensibus, aut hebdomadis dies statuerunt, quos nec Concilium Tridentinum præscripsit, sed quasi humanam infirmitatem secum reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet tantum indicavit, cum inquit: *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes Sacramentali Eucharistiæ perceptione communicarent*; Idque non immerito; multiplices enim sunt conscientiarum recessus, varix ob negotia spiritus alienationes, multæ è contra gratiæ, & Dei dona parvulis concessa: quæ cum humanis oculis scrutari non possimus, nihil certe de cuiusque dignitate, atque integritate, & consequenter de frequentiori, aut quotidiano vitalis panis esu potest constitui. Et propterea quod ad Negotiatores ipsos attinet, frequens ad Sacram alimoniam percipiendam accessus, Confessariorum secreta cordis explorantium iudicio est relinquendus; qui ex conscientiarum puritate, & frequentiarum fructu, & ad pietatem processu Laicis negotiatoribus, & Conjugatis, quod prospicient eorum saluti profuturum, id illis præscribere debebunt. In Conjugatis autem hoc amplius animadvertent, cum B. Apostolus nolit eos invicem fraudari, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacent orationi, eos serio admoneant, tanto magis ob Sacratissimæ Eucharistiæ reverentiam continentiarum vacandum, puriorque mente ad cœlestium Epularum communionem esse conveniendum. In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana Sacrae Communionis sumptione unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituentur, sed magis quid singulis permittendum, per se, aut Parochos, seu Confessarios sibi decernendum putet; Illudque omnino provideat, ut nemo à Sacro Convivio, seu frequenter, seu quotidie accesserit, repellatur; & nihilominus det operam, ut unusquisque dignè pro devotionis, & præparationis modo rarius, aut crebrius Dominici Corporis suavitatem degustet. Itidem Moniales quotidie Sacram Communionem petentes, admonendæ erunt, ut in diebus ex earum Ordinis instituto præstitutis communicent; Si quæ verò puritate mentis eniteant, & fervore spiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quotidiana Sanctissimi Sacramenti perceptione videri possint, id illis à Superioribus permittatur. Proderit etiam præter Parochorum, & Confessariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis constitutum haberi, ut cum fideles ad Sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accesserint, statim de magna ad illud sumendum præparatione orationem habeant, generatimque ostendant, eos qui ad frequentiore, aut quotidianam saluti-

feri cibi sumptionem devoto studio excitantur, debere, si Laici negotiatores sint, si Conjugati, si quicumque alii suam agnoscere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac Divini iudicii formidine discant cœlestem mensam, in qua Christus est, revereri; Et si quando se minus paratos senserint, ab ea abstinere, seque ad maiorem præparationem accingere. Episcopi autem, in quorum Diœcesibus viget huiusmodi devotio erga Sanctissimum Sacramentum, pro illa gratias Deo agant, eamque ipsi adhibito prudentiæ, & iudicii temperamento, alere debebunt; & ab eorum Officio postulari sibi maxime persuadebunt, nulli labori, aut diligentiarum parcendum, ut omnis irreverentiæ, & scandali suspicio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, virtutesque, ac dona in summentibus augeantur: Quod abundè continget, si ii, qui devoto huiusmodi studio, Divina præstante gratia, tenentur, seque Sacratissimo Pane frequentius refici cupiunt, suas vires expendere, seque probare cum timore, & charitate assueverint. Quibus Christum Dominum, qui se Fidelibus manducandum, & se pretium in morte tradidit, atque in Cœlesti Regno se præmiurn est daturus, precatur Sacra Congregatio, ut suam opem ad dignam præparationem, & sumptionem largiatur. Porro Episcopi, & Parochi, seu Confessarii redarguant asserentes Communionem quotidianam esse de jure Divino: Doceant in Ecclesiis, seu Oratoriis privatis, ex dispensatione, seu Privilegio Pontificis de manu Sacerdotis sumendam Sanctissimam Eucharistiam; nec eam ullo modo deferendam in Crumena, aut secretò, ad existentes domi, vel cubantes in lecto, quam ad infirmos, qui ad illam suscipiendam ad loca prædicta accedere non valeant: & ad eos, si ab Ecclesiis deferatur, publicè, & cum pompa juxta formam Ritualis Romani; si verò ab Oratorio privilegiato, cum forma decenti. Curent etiam, ut circa Communionem in feria sexta Parasceve, Missalis Rubricæ, & Ecclesiæ Romanæ usus serventur. Insuper admoneant nulli tradendas plures Eucharistiæ formas, seu particulas, neque grandiores, sed consuetas. Non permittant, ut venialium confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo, aut Ordinario. Si Parochi, & Confessarii etiam Regulares, aut quicumque alii Sacerdotes secus egerint, sciant Deo Optimo Maximo rationem reddituros esse, neque futuram Episcoporum, & Ordinariorum justam, ac rigorosam animadversionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis Jesu, facultate ipsis Episcopis, & Ordinariis per hoc Decretum per Sedem Apostolicam specialiter attributa.

Et facta de præmissis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas Sua approbavit, ac præses Decretum typis dari, ac publicari voluit.

In quorum, &c. Datum Romæ 12. Februarii 1679.

PROPOSITIO LVII.

Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modò honestam.

S Y N O P S I S.

I. Multifariam poterit Attritio esse supernaturalis quo ad substantiam. II. Multiplex pariter est Attritio quoad modum supernaturalis, etiamsi sit naturalis quo ad substantiam. III. Variè Doctores opinati sunt circa sufficientiam Attritionis naturalis in Sacramento Pœnitentiæ. IV. Omnes hujusmodi opiniones in hac thesi proscribuntur.

V. Videtur Attritio naturalis sufficere non solum ad valorem Sacramenti, sed etiam ad fructum; siquidem ex Tridentino ad justificationem disponit etiam attritio, quæ ex turpitudinis peccati consideratione concipitur; hæc autem esse potest naturalis. VI. Ut ad gratiam supernaturalem detur dispositio supernaturalis, videtur sufficere, quòd sit supernaturalis sola Spes veniæ, quæ attritioni annectitur. VII. Sacramenta non pœnitentibus obicem gratiam conferunt; per attritionem autem naturalem non ponitur obex gratiæ. VIII. Saltem naturalis attritio sufficit ad Sacramenti valorem, cum possit ex Angelico Sacramentum Pœnitentiæ esse validum, & informe ex defectu contritionis supernaturalis.

IX. Verùm ex Tridentino attritio, quæ disponit ad gratiam in Sacramento, est antonomastice Dei donum, atque adeò supernaturalis. X. Quod est in ordine naturali, nequit ad formam supernaturalem disponere. XI. Isthæc attritio nec sufficit ad valorem Sacramenti; cum ex Tridentino actus, qui spectant ad integritatem substantialem Sacramenti Pœnitentiæ, spectent etiam ad fructum. XII. Unde fit, nec sufficere attritionem supernaturalem duntaxat quoad modum; atque adeo non sufficere, aut quòd attritio naturalis annectatur Spei veniæ supernaturali, aut quòd imperetur ab actu supernaturali.

XIII. Attritio ex motivo turpitudinis peccati; ut disponat ad justificationem in Sacramento, debet attingere peccati turpitudinem lumine Fidei. XIV. Spes veniæ in Sacramento fundari debet in Fide supernaturali, ex qua procedere etiam debet attritio supernaturalis. XV. Per attritionem naturalem ponitur obex Gratiae merè negativè, quatenus per illam non ponitur attritio disponens ad gratiam. XVI. Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe habetur per hoc, quòd attritio supernaturalis non cadat super omnia mortalia commissa. XVII. Potest dolor constitutivus Sacramenti per accidens non disponere ad gratiam.

XVIII. Etiam attritio concepta ex consideratione turpitudinis peccati, prout dicentis oppositionem

cum Deo Auctore naturæ, potest esse supernaturalis, si hæc ipsa turpitudine lumine Fidei attingatur.

I. **E**Xponitur. Attritio dicitur naturalis, si viribus naturæ eliciatur independentè ab auxilio gratiæ; ut cum quis dolet de peccato ob infamiam, aut ob penas temporales, non respiciendo illas lumine supernaturali ut infligendas à Deo vindice, sed respiciendo illas lumine naturali ut pedissequas culpæ. Est etiam naturalis Attritio, si quis doleat de peccato ob ipsam peccati turpitudinem, & dissonantiam cum natura rationali. Attritio verò dicitur supernaturalis, si procedat ex motivo cognito lumine Fidei supernaturali; tunc enim habet comprincipium etiam supernaturale, & sic est entitativè supernaturalis, v. gr. Si quis doleat de furto ob metum gehennæ, quæ lumine Fidei cognoscitur; & probabilissimè etiam, si quis doleat de peccato ob metum pœnarum temporalium ut infligendarum à Deo vindice; cum enim Tridentinum sess. 14. cap. 4. dicat, attritionem supernaturalem concipi aut ex consideratione turpitudinis peccati, aut ex gehennæ, & pœnarum metu, ne sit superfluum verbum illud, Pœnarum, dicendum, etiam esse supernaturalem attritionem, quæ hoc pacto concipitur ex motivo pœnarum temporalium cognito lumine Fidei. Et communius etiam docent esse pariter supernaturalem, si concipitur ob amissionem æternæ beatitudinis, quæ pariter attingitur lumine Fidei. Similiter est supernaturalis ex Trident., si concipitur ex consideratione turpitudinis peccati, dummodò hujusmodi turpitudine attingatur lumine supernaturali, v. g., ut notat Suar. disp. 5. de Pœnit. sect. 2., ut opposita virtuti supernaturali perducanti ad beatitudinem supernaturalem. Immodò ex Lugo disp. 5. de Pœn. num. 142. hæc ipsa sceleritas peccati, si cognoscatur lumine supernaturali Fidei cum aliqua oppositione ad Deum, v. g. si apprehendatur furum, & homicidium, non solum ut dissonum naturæ rationali, sed etiam ut oppositum divinæ voluntati illud prohibenti, est etiam attritio supernaturalis, quamvis non attingatur peccati oppositio cum virtute supernaturali. Universim autem quoties motivum attritionis attingitur lumine Fidei supernaturali, concurrat ad illam comprincipium supernaturale, & sic est intrinsecè, & quoad substantiam supernaturalis.

II. Prætereà, dari potest Attritio supernaturalis tantum quoad modum, & naturalis quoad substantiam; quod, ut notat Martinonius disp. 48. de Pœn. sect. 7., & alii, tripliciter contingere potest. Primò si modus hic sit actui extrinsecus, v. g. si attritio de se naturalis fiat ex aliqua motione, aut inspiratione interna supernaturali: Ad eum modum quo si per miraculum fiat aliquid intrinsecè naturale, dicitur esse tantum

supernaturale quoad modum, ut replicatio corporis, restitutio visus cæco, vitæ mortuo. Secundò potest modus hic supernaturalis esse actui intrinsecus; ut si ponatur hic & nunc attritio cum ea intensio, aut duratione, ad quam non sufficiunt vires præsentis cum concursu naturali Dei. Tertiò dicitur modus supernaturalis, si attritio imperetur ab actu supernaturali, ipsa tamen procedat à principiis naturalibus: Sic si Parochus v. g. dicat rustico, Spiritum S. esse incarnatum, & rusticus ex pia affectione supernaturali ad Fidem imperet actum Fidei falsum de Incarnatione Spiritus S., hic actus est intrinsecè naturalis; cum ex Trid. non possit Fidei supernaturali subesse falsum; imperatur tamen ab illo actu supernaturali, unde dicitur tantum supernaturalis quoad modum. His explicatis.

III. Multiplex fuit Doctorum opinio circa sufficientiam Attritionis naturalis. Prima Soti, Cani, Pitigiani apud Dian. p. 3. tr. 4. res. 13. docentium Attritionem naturalem honestam sufficere tum ad valorem, tum ad fructum Sacramenti Pœnitentiæ. Hæc tamen sententia exolevit post Triden., quod sess. 6. can. 3. habet: *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus S. inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem pœnitere posse ut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit*: loquitur autem Trid. universim tam de justificatione in Sacramento, quam extra Sacramentum, ut advertit M. Corrad. 2. p. q. 57., & patet ex contextu. Secunda sententia docet, Attritionem naturalem sufficere solum ad valorem, non ad fructum Sacramenti Pœnitentiæ; unde si invincibiliter ea ponatur, Sacramentum erit validum, & informe, nec dabitur obligatio iterum subjiciendi clavibus eadem peccata. Ita Palud., Capreolus, Cajet., Durand., Victoria, Penna, & alii apud Henr. l. 1. de Pœn. cap. 26. nu. 2. lit. D. Tertia sententia vult sufficere ad valorem, si minus ad fructum Sacramenti Pœnitentiæ Attritionem naturalem quoad substantiam, dummodò sit supernaturalis quoad modum, aliquo saltem ex modis jam explicatis.

IV. Dubitatur nunc, Utrum præsens thesis omnes istas sententias damnet ut improbables, an verò solum velit, quòd attritio naturalis, excludens etiam supernaturalem quoad modum, non sufficiat? Et Utrum velit, quòd non sufficiat ad valorem, an verò quòd solum non sufficiat ad fructum Sacramenti Pœnitentiæ? Cardenas censet non damnari, quòd sufficiat saltem ad valorem hujus Sacramenti attritio solum quoad modum supernaturalis; quavis dicat sententiam hanc esse falsissimam. Equidem censeo omnes sententias enumeratas huic damnationi subjici. Ratio est, quia damnatur universim sufficere attritionem naturalem: ergo cum thesis confixa loquatur illimitatè, non possumus nos illam limitare citra rationem vali-

disimam; atqui nulla apparet urgens ratio illam limitandi; ergo neque attritio naturalis nulla, neque attritio solum quoad substantiam naturalis, & supernaturalis quoad modum sufficit; Et rursus neque sufficit ad fructum, neque etiam ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ: Præsertim quia rationes validissimæ ostendunt, thesion hanc intelligendam esse cum omni universalitate, ut mox ostendemus. Illud certè debet esse inconcussum, quòd licet aliqua ex iis opinionibus retineret probabilitatem speculativam, nullam tamen retineat practicam; cum non liceat in his materiis spectantibus ad valorem Sacramenti sequi opinionem probabilem, relicta tutiore.

V. Motiva ad dicendum sufficere attritionem naturalem, videntur esse, Primò, quia Trident. l. c. dicit, Attritionem disponere ad justificationem in Sacramento, si procedat ex consideratione turpitudinis peccati; hæc autem attritio videtur esse naturalis, utpotè procedens ex motivo naturaliter cognito; ergo sufficit etiam ad fructum Sacramenti Pœnitentiæ attritio naturalis.

VI. Confirmatur; quia Trid. ibidem dicit, attritionem ex turpitudine peccati ad justificationem disponere, si excludat voluntatem peccandi, & conjungatur cum spe veniæ; hoc autem haberi potest, etiamsi attritio sit naturalis, & ex motivo naturali procedat; ergo hæc sufficit. Neque obstat, quòd Trid. dicat, hujusmodi attritionem esse donum Dei. Non enim dicit solam attritionem esse Dei donum, sed attritionem cum spe veniæ; atque adeo sufficit, quòd spes veniæ sit actus supernaturalis, etiamsi attritio sit naturalis, ut possit peccator per hujusmodi Dei donum ad justificationem disponi.

VII. Secundò; ex eodem Trid. sess. 7. can. 5. Sacramenta novæ legis gratiam conferunt non ponentibus obicem; atqui dolens de peccato ex motivo naturali non ponit obicem gratiæ in Sacramento Pœnitentiæ conferendæ, saltem si putet se esse benè dispositum: ergo ut prius.

VIII. Tertiò, quia debet sufficere attritio naturalis ad valorem Sacramenti, si minus ad fructum: aliter (ut conqueritur Lumbier) videtur in hac thesi damnari possibilitas Sacramenti Pœnitentiæ validi, & informis ex defectu doloris requisiti, quòd est incredibile. Nunquam enim Ecclesia censetur damnare opiniones receptissimas, & DD. primæ notæ; non quasi verò non præstet sola auctoritas Ecclesiæ omnibus omnino oppositum sentientibus; sed quia impossibile moraliter est, ut communiter prima Theologorum lumina decipiantur: Sacramentum autem Pœnitentiæ validum, & informe etiam ipse Angelicus disertissimè admittit in 4. dist. 17. qu. 3. ar. 4. ubi habet: *Confessio potest esse in eo, qui non est contritus; & quamvis tunc non percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione* per-

percipere incipiet; sicut etiam est in aliis Sacramentis: Unde non tenetur iterare Confessionem, qui factus accedit, sed tenetur postmodum fictionem s. an confiteri: ergo potest dari Sacramentum validum cum sola attritione naturali, quamvis sit informe ex defectu contritionis supernaturalis disponentis ad fructum Sacramenti: Quare probabile videri posset, sufficere attritionem naturalem, modò honestam.

IX. Ostenditur falsitas, tum ex Trident., quod Canone laudato dicit, neminem sine prave-liente Spiritus S. inspiratione, atque ad iutorio pœnitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur: Tum etiam quia loc. cit. Trid. etiam dicit, attritionem disponentem ad gratiam in Sacramento esse donum Dei, & Spiritus S. impulsus, quæ est pariter doctrina Arausici can. 3. Non possent autem huiusmodi doctes attritioni competere, nisi ea esset quoad substantiam supernaturalis: ergo ut disponat in Sacramento ad gratiam, debet esse intrinsecè supernaturalis. Quod etiam docet Apostolus 2. ad Cor. 7. dicens, tristitiam, quæ operatur pœnitentiam ad salutem, debere esse secundum Deum.

X. Et ratio à priori est, quia dispositio debet esse proportionata formæ introducendæ; dolor autem naturalis, utpotè ordinis inferioris, nequit esse proportionatus ad gratiam: ergo attritio disponens ad justificationem debet esse entitativè supernaturalis.

XI. Deinde, quòd attritio naturalis, sicut non sufficit ad fructum, ita nec sufficiat ad valorem Sacramenti, ex eo evincitur, quia Florent., & Trid. eundem dolorem ad utrumque requirunt. Trid. enim s. 14. c. 3. habet: *Sunt autem quasi materia huius Sacramenti pœnitentis actus, qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione Pœnitentia partes dicuntur;* quibus verbis aperte docet eosdem actus ad integritatem Sacramenti substantialem, & ad effectum pertinere. Similiter Trid. c. 4. differens de Contritione, quam prius dixerat esse partem Sacramenti Pœnitentiæ, docet, *Eam disponere ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam.*

XII. Denique, quòd non sufficiat attritio solum supernaturalis quoad modum (quatenus saltem annectitur Spei veniæ supernaturali, aut imperatur à motivo supernaturali) constat ex dictis; tum quia Trid. de attritione disponente ad justificationem, non verò de aliis actibus concomitantibus, dicit esse donum Dei; tum quia Trid. etiam sess. 6. can. 3. definit, non solum actus Fidei, Spei, & Dilectionis, sed etiam actum doloris disponentem ad justificationem debere esse supernaturalem: & Arausicanum l. c. auxilium supernaturale speciatim ad actum pœnitentiæ requirit: ergo attritio, quæ non sit quoad substantiam supernaturalis, neque ad

fructum, neque ad valorem Sacramenti sufficit.

XIII. Ad primam rationem in contrarium: Ex ipsis verbis Tridentini dicentis, attritionem ex turpitudinis peccati consideratione conceptam disponere ad justificationem, eruitur ipsum loqui de attritione, quæ attingit turpitudinem peccati lumine Fidei; aliter non posset ad gratiam supernaturalem disponere: Notat autem Angelicus qu. 85. a. 5. ad 1., detestationem peccati non solum posse esse supernaturalem uno ex iis duobus modis, quos ex Suar., & Lug. explicavimus, vid. si attingatur turpitudinem peccati secundum oppositionem, quam habet cum virtute supernaturali, aut si attingatur lumine supernaturali Fidei dissonantia, quam habet peccatum cum natura rationali, & oppositio cum Divina voluntate illud prohibente, sed etiam posse esse supernaturalem, ita ut sit perfectissimus actus Charitatis; nam in peccato nulla major turpitudinem reperitur, quam ipsa offensa Dei summè amabilis. Propterea si quis ex consideratione huius turpitudinis peccatum detestetur, non solum ponet dolorem supernaturalem, sed etiam elicitum ex virtute Charitatis infusa.

XIV. Ad Confirmationem: Attritio ut disponat ad justificationem in Sacramento, debet excludere voluntatem peccandi, & conjungi cum spe veniæ; huiusmodi autem actus debet fundari in Fide supernaturali, atque adeò attritio procedere debet ex motivo supernaturali, ut ostendimus. Nec sufficit, quòd sola spes veniæ sit actus supernaturalis, quia Trident. l. c. definit, non solum actum Fidei, Spei, & Charitatis, sed etiam actum Pœnitentiæ sine auxilio gratiæ ad justificationem non posse disponere: propterea quando Tridentinum dicit attritionem cum spe veniæ esse donum Dei, non loquitur de hoc complexo categorematicè, & indivisibiliter sumpto, sed de utroque actu sumpto divisibiliter, & syncategorematicè.

XV. Ad secundam: Qui accedit post peccatum cum sola attritione naturali ad Sacramentum Pœnitentiæ, non dicitur ponere obicem gratiæ per hoc, quòd habeat peccatum, & non ponat attritionem supernaturalem requisitam ad effectum gratiæ in Sacramento: Quinimò diximus in tali casu Sacramentum non poni; unde nec formatum est Sacramentum, nec validum.

XVI. Ad tertiam: Ex definitionibus Tridentini constat, non posse sustineri possibilitatem Sacramenti Pœnitentiæ validi, & informis iuxta varias vias olim ab Auctoribus excogitatas: puta Si quis non doleat, & cognoscat se non dolere, confiteatur tamen talem indispositionem; vel Si quis careat dolore in ea intensione, qui requiritur ad fructum; vel Si habeat attritionem putatam: & similes; Ex hac thesi damnata inferitur etiam, non subsistere opinionem admittentium possibilitatem huius Sacramenti validi, & infor-

informis ex hoc, quod ponatur solum attritio naturalis. Hinc tamen non sequitur, opinionem de Sacramento isto valido, & informi omnino damnari: Probabiliter enim est huiusmodi juxta viam Suar., & Lug.; vid. Si quis habens v. g. duo peccata, furti, & homicidii, doleat solum de homicidio dolore supernaturali concepto ex motivo turpitudinis propriæ talis peccati, & invincibiliter oblitus de peccato furti suscipiat Sacramentum Pœnitentiæ: in quo casu dantur omnia constitutiva Sacramenti, unde est validum; sed datur obex gratiæ ob peccatum invincibiliter oblitum, & non retractatum, unde Sacramentum est informe. Et in hoc sensu interpretandus est Angelicus loc. laud. ubi dicit, quod Sacramentum sit validum, quando quis non accedit contritus; non enim potest significare, quod sit validum, si absque ullo prorsus dolore suscipiatur: Quare dicendum, juxta mentem Angelici, Sacramentum esse validum, si quis habeat dolorem supernaturalem de uno peccato, & non sit contritus de alio invincibiliter oblito: & idcirco solum tenetur deinde confiteri hanc fictionem, nempe hoc peccatum oblitum, ratione cujus fuit illa fictio, seu simulatio Sacramenti fructuosè suscepti.

XVII. Neque dicas, quod in hoc Systemate dolor, qui est pars Sacramenti, non esset dispositio ad gratiam, contra ea, quæ supra diximus ex Flor., & Trid.; Nam communiter respondent, id aliquando esse per accidens; Siquidem per se dolor hic ex motivo turpitudinis particularis peccati est sufficiens etiam ad fructum Sacramenti, dummodò per accidens non conjungatur cum peccato illo invincibiliter oblito.

XVIII. Inquiri potest, Num detestatio peccati ex motivo hujus turpitudinis, quod scilicet sit contra Deum Auctorem naturæ, possit esse supernaturalis, & sufficiens ad Sacramentum Pœnitentiæ? Negat Gonet. disp. 7. de Pœnit. a. 4., quia hic actus respiciens motivum naturaliter cognoscibile, est naturalis quoad substantiam; unde nequit tollere averfionem à Deo ut Auctore supernaturali, & ad gratiam in Sacramento disponere. Vasq. verò p. 2. disp. 194. c. 4. n. 35., putat posse huiusmodi attritionem esse donum gratiæ per Christum, & disponere ad justificationem, etiam si secundum naturam sit ordinis naturalis; quia gratior est Deo detestatio peccati ex hoc motivo, quod sit contra Deum auctorem universi, quam ex motivo pœnarum. Equidem cum Scoto, Ripalda, Lugo censeo actus naturales non differre à supernaturalibus ex objecto formali, sed solum ratione principiorum, unde promanant: quare sicut attritio ex pœnarum temporalium metu est supernaturalis, si lumine Fidei illæ pœnæ attingantur ut à Deo vindice infligendæ; ita attritio ex turpitudine peccati, quatenus scilicet est contra Deum

auctorem naturæ, poterit esse supernaturalis, si hoc ipsum cognoscatur lumine Fidei. Potest enim cognosci lumine Fidei illud ipsum, quod potest lumine naturali cognosci: & de facto in Symbolo credimus Deum Creatorem Cœli, & Terræ, quod potest etiam lumen naturale manifestare. Quare si attritio procedat ex motivo, quod potest utroque lumine attingi, naturali, & supernaturali, quoties attingit illud lumine naturali, attritio ex illo procedens erit naturalis; sin illud attingat lumine Fidei, attritio consequens erit entitative supernaturalis, sufficiens ad valorem, & fructum Sacramenti Pœnitentiæ. In praxi tamen semper curandum, ut attritio procedat ex motivo supernaturali.

PROPOSITIO LVIII.

Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.

DE hac thesi profligata agemus in expositione propositionis Sexagesimæ, ubi de Pœnitente habente consuetudinem peccandi.

PROPOSITIO LIX.

Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantum confessos, ratione magni concursus Pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, vel Indulgentiæ.

S Y N O P S I S.

I. Confessio debet esse materialiter integra, nisi excuset impotentia, sive physica, sive etiam moralis. II. Sufficit tamen ad fructum Sacramenti sola integritas formalis, quando haberi non potest integritas materialis. III. Hinc nonnemo docuit, posse sacramentaliter absolvi dimidiatè Confessos ratione magni concursus pœnitentium in die magnæ festivitatis, aut Indulgentiæ, ne aliis impediatursusceptio Sacramentorum, & Indulgentiæ affectio.

IV. Videtur quippe licitum esse, Confessionem dimidiare ad declinandum grave damnum spirituale proximi; quod haberetur in casu. V. Idque videtur ex Christi benignitate præsumendum. VI. Præceptum charitatis prævalet præcepto de integritate materiali Confessionis. VII. Sicut potest Superior gravibus curis distentus, auditis tantum reservatis, absolvere Pœnitentem, & remittere illum Inferiori, ut absolvatur à reliquis; ita in casu. VIII. Sic pariter Confessarius Inferior, au-
diat

ditis tantum non reservatis, potest poenitentem absolvere, quando aliter multum esset differenda Confessio. IX. Cum possit probabiliter Sacerdos carens copia Confessarii, quo indiget, celebrare cum sola contritione, ut ipse, vel alii satisfaciant aut præcepto audiendi Missam, aut communicandi in Paschate, à fortiori videtur posse in casu Confessio dimidiari.

X. Verum non reperitur in casu thes. impotentia moralis, quæ excuset ab integritate materiali Confessionis. XI. Si licerent huiusmodi Confessiones dimidiatae, multorum ruina traheretur.

XII. Quando per accidens longa Poenitentis Confessio jam incepta non posset citra infamiam, aut scandalum differri, tolerandum potius, quod alii eo die Indulgentia priventur. XIII. Non est præsumendum, quod Christus D. consenserit in has dimidiatas Confessiones, quæ obsunt potius, quam prosint animabus. XIV. Prævalet quidem præceptum charitatis; at id esset contra Charitatem.

XV. Superior, auditis tantum reservatis, non absolvit Sacramentaliter, sed solum potest reservationem tollere, & absolvere à Censuris. XVI. Ut possit Inferior absolvere Sacramentaliter directè à non reservatis, & indirectè à reservatis, requiritur gravis causa. XVII. Et tunc verius videtur, quod Confessio non possit dimidiari, ita ut solum non reservata clavibus subjiciantur. XVIII. Idcirco Sacerdos ille potest cum sola contritione celebrare, quia tunc urget præceptum audiendi Missam, vel communicandi, casusque est perrarus; unde non sequuntur incommoda, quæ in casu nostro.

XIX. Non videtur posse Confessio dimidiari, ne peccati complex detegatur, poterit tamen huiusmodi complex detegi, ne hic & nunc amittatur Indulgentia.

I. **E**Xponitur. Constat ex Trid. sess. 14. c. 5. Confessionem debere esse secundum se etiam materialiter integram, quatenus ex præcepto Christi Domini tenemur omnia peccata quoad speciem, & numerum, & circumstantias speciem peccatorum mutantes subicere clavibus. Quia tamen benignissimus Legislator noluit ad id obligare, ubi detur impotentia moralis, nedum physica, exponendi aliquod peccatum (ita enim Ecclesia universa præceptum hoc semper est interpretata) idcirco sufficit tunc dimidiata Confessio, exponendo tantum peccata, quæ citra moralem impossibilitatem, seu grave onus, exponi possunt; In quo casu Confessio dicitur esse formaliter tantum integra, quatenus nihil ei deest, quod ad validitatem, & formam Sacramenti spectet.

II. Præterea, sufficere etiam ad fructum Sacramenti Confessionem formaliter tantum integram, quando non potest esse etiam integra materialiter, nemo est qui dubitet; cum noluerit Christus D., teste eodem Tridentino, Confessionem esse Carnificinam conscientia-

Pars II.

rum. Propterea licite dimidiatur Confessio, tum propter impotentiam physicam, ut si quis post aliquorum peccatorum Confessionem sensibus destituatur, aut si immineat periculum naufragii, ruinæ, incendii, &c., vel si quis inculpabiliter alicujus peccati obliviscatur; Tum propter impotentiam moralem, ut si ex confessione alicujus peccati merito timeatur grave damnum vel proprium, vel alienum, five corporale, five spirituale; V. g. si Sacerdos peccatum aliquod sit revelaturus, aut si mulier sciat ex Confessione alicujus peccati sibi, vel Confessario futurum periculum ruinæ, aut si delato ad moribundum Sacro Viatico deprehendat Confessarius, quod teneatur ille plures Confessiones invalidas repetere, nec possit sine infamia, aut scandalo differri diu Eucharistiæ administratio. In his, & similibus casibus sufficit dimidiata Confessio cum proposito subjiciendi clavibus reliqua peccata, ubi cesset impotentia illa, five physica, five moralis.

III. Ex hac doctrina communissimè admissa intulerunt nonnulli apud Con. disp. 7. num. 93. præsentem thes. quod scilicet possit Confessio dimidiari: quando in aliquo magnæ festivitatis, vel Indulgentiæ die, ob concursum poenitentium, non possent omnia peccata exponi; quatenus si omnia exponerentur, plurimi carent eo bono Spirituali, ac indulgentia, eo quod non posset Confessarius audiendis aliorum Confessionibus vacare, ut unius, vel alterius integram Confessionem excipiat.

IV. Rationes pro hac sententia videntur esse, Primò, quia ad declinandum malum grave aut temporale, aut Spirituale, five proprium, five proximi licite possumus Confessionem dimidiare: sed in casu grave detrimentum Spirituale videtur esse, impedire plurimis Indulgentiam, & Sacramentorum susceptionem in die magnæ festivitatis, ut Confessio sit integra; aut se tanto bono privare, Confessionem omittendo: ergo licitum est in casu Confessionem mutilare; unde potest Confessarius dimidiatè hac de causa confessos absolvere Sacramentaliter.

V. Secundò; in tantum præceptum Christi D. de integritate materiali Confessionis de facto non obligat cum gravi incommodo, & cum morali impotentia, quia ex benignitate Divini Legislatoris non præsumitur, quod voluerit cum gravi incommodo ad illud servandum obligare: atqui nec præsumitur, quod velit propter illud tanto bono Spirituali homines privare, nimirum Sacramentis, & Indulgentia in die magnæ festivitatis: ergo nec obligat in casu nostro.

VI. Tertiò; præceptum de integrè confitendo in omnium sententia non prævalet præcepto charitatis; unde ad scandalum vitandum potest dimidiari Confessio: sed in casu nostro pari-

X

ter

ter concurrat hoc præceptum cum præcepto charitatis: ergo, ne privetur homo tanto bono Spirituali poterit Confessionem dimidiare. Cum enim Sacramenta sint instituta in bonum Spirituale Fidelium, non est credibile, quòd voluerit Christus D. Fideles privare in genti bono Spirituali in die magnæ festivitatis, ut servetur præceptum de materiali integritate Confessionis.

VII. Quartò; potest Superior, auditis tantum reservatis, absolvere Sacramentaliter pœnitentem, & remittere illum aliis Confessariis pro absolutione à non reservatis; idque quia non vacat Episcopo, aut alii Superiori gravibus curis distento audire Confessionem integram; ergo propter caput omnino consimile, potest etiam in casu nostro Confessarius sacramentaliter absolvere Confessos dimidiatè. Consequentia sequitur: Antecedens autem docetur à gravibus Auctoribus apud Lugo disp. 20. de Pœnit. n. 75. vid. à Cajet., D. Anton., Palud., Nav., utroque Soto, & aliis quamvis velint iidem apud Suar. disp. 31. sect. 1., quòd pœnitens dimidiatè absolutus à Superiore debeat deinde reservata simul, & non reservata Inferiori confiteri, ut Sacramentum habeat effectum suum. Addit Cajet. V. *Confessio* conditione 10. hanc esse praxim Curia Romanæ, quam non licet reprobare.

VIII. Quintò; ex Suar. disp. 23. de Pœn. sect. 2. Gran., & aliis apud Dian. p. 5. tr. 13. ref. 8. potest Confessio dimidiari aperiendo Inferiori solum non reservata, quando non potest adiri Superior propter reservata; idque non solum quando hoc expedit ad vitandum scandalum, sed etiam ne quis multum differat Confessionem, & Communionem: longa enim Confessionis dilatio est damnum gravissimum, quia privatur homo gratia Sacramentali, & auxiliis gratiæ ad non relabendum: ergo pariter in casu nostro poterit Confessio dimidiari, ne homo privetur ingenti bono Spirituali.

IX. Sextò, quia juxta probabilem sententiam Cardinalis de Lug. d. 14. de Euch. n. 114., & Fagundez pr. 3. l. 3. c. 9., Henriq., Tolet. Sylv. contra Cordub., Suar., Fill. apud Dia. p. 2. tr. 14. ref. 63. Sacerdos potest cum sola contritione, si desit copia Confessarii, celebrare, præcisè ut ipsemet Sacerdos satisfaciatur præcepto audiendi Missam. Et ratio ad id asserendum est, quia ex summa benignitate Christi D. non præsumitur, quòd velit privare Sacerdotem bono Sacrificii eo die, quo omnes tenentur illud audire, ut satisfiat præcepto de præmittenda Confessione Communioni. Et similiter potest Sacerdos ex eodem Lugo n. 116. contra Suar., sine Confessione celebrare, ut ipse, vel alii impleant præceptum Paschale: ergo à fortiori poterit dimidiari Confessio, ne bono ingenti Spirituali pœnitens, aut alii priventur in die magnæ festivitatis, vel indulgentiæ. Magis enim

est Confessionem omittere, quam dimidiare; quandoquidem si omittatur, necessario requiritur ante Communionem contritio, quæ non est obvia; si verò dimidietur, sufficit attritio prævia.

X. Ostenditur falsitas: quia à præcepto integrè confitendi nemo deobligatur, nisi ob impotentiam physicam, aut moralem; nec dicitur adesse impotentia moralis, nisi quando ingens damnum homo subiret satisfaciendo tali præcepto: Sed in casu nostro homo non subiret grave damnum, si differret Confessionem ad diem sequentem, esto privaretur ea Indulgentia, qua tamen privatur culpa sua, quia poterat die antecedenti integrè, & commodè confiteri: ergo non datur in hoc casu sufficiens caput, ut possit Confessio dimidiari.

Dices: Fingamus, quòd in die alicujus festivitatis unus tantum sit Confessarius, & quòd Pœnitens bona fide Confessionem inceperit per horas protrahendam, ita tamen ut non possit vitare scandalum, si deinde non communicet; in tali casu, nisi dimidietur Confessio, omnes alii absque Confessione, & Communionem discedent: ergo saltem licitum erit Confessionem dimidiare in hoc casu, ne alii hoc bono Spirituali priventur: Esto possit Pœnitens sine absolutione dimitti, quando citra scandalum, aut infamiam posset Confessionem differre.

Respondeo: vel supponimus, quòd in hoc casu non solum sit scandalum, aut infamia, si Pœnitens sine absolutione dimissus non communicet, sed etiam sit scandalum, & infamia ipsa protractio Confessionis ad horas, dum alii diu expectantes fremunt; Et in tali casu potest Confessio dimidiari ad scandalum vitandum; Sicut omnes docent, quòd possit Confessio dimidiari ad vitandum scandalum, quando Parochus detulit Sacrum Viaticum moribundo; & dum vult ille reconciliari, videt Confessiones præteritas esse repetendas, nec posse id fieri sine magna populi expectantis admiratione: Vel nullum supponitur adesse scandalum, aut infamia, per hoc quòd pœnitens diu protrahat Confessionem, ut passim accidit, sed solum haberetur querela illa pœnitentium, quòd non possint ipsi confiteri: hæc non est sufficiens ratio Confessionem dimidiandi. Quare ad summum poterit pœnitenti suaderi, quòd ad vitandas aliorum querelas, recedat sine absolutione, ac deinde redeat tanquam manifestaturus peccatum aliquod oblitum, & interim det locum aliis.

XI. Ratio ulterior est, quia si aperiretur hoc ostium, ita ut licitè possent in concursu pœnitentium Confessiones dimidiari, innumera sequerentur inconvenientia. Nam in his festivitibus plurimi accedunt, qui non facile possunt brevi tempore integrè confiteri; atque adeò plurimæ darentur Confessiones dimidiatæ, præsertim eorum, qui maximè indigerent

Con-

Confessionis remedio. Præterea multæ pariter dimidiatæ Confessiones darentur tempore Paschali: ultimo enim die magnus solet esse pœnitentium concursus; & ii, qui semel quotannis solent Præceptum implere, consultò eo ultimo die accederent, ut possent licitè confiteri dimidiatè, nec redirent, nisi anno insequenti ad Confessionem complendam. Quamvis enim Sot. apud Suar. l. c. putet hunc teneri complere Confessionem statim, ac potest; communius tamen cum eodem Suar. negant.

Adde, quòd Confessarius ignorans pœnitentis statum, non posset illi opportunum remedium dare ad præcavenda nova peccata. Quare ut his, aliisque incommodis occurratur, dicendum, Confessiones non posse ex hoc præcisè capite dimidiari, quod exponitur in thesi profligata.

XII. Ad primam rationem in contrarium: Constat ex dictis non esse magnum incommodum pariens moralem impossibilitatem confitendi integrè, aut quòd hujus Pœnitentis Confessio differatur ad tempus opportunius, aut quòd turba populi expectantis careat eo die Confessione, & Indulgentia, si nullatenus posset illius pœnitentis Confessio differri, vel quia scandalum sequeretur, si is non communicaret, vel quia non facilè speraretur, quòd esset rediturus huiusmodi pœnitens.

XIII. Ad secundam: Non potest de benignitate Christi Dom. præsumi, quòd velit ob levi hanc causam deobligare à præcepto integrè confitendi; præsertim quia, si hoc ostium aperiretur, innumeræ sequerentur Confessiones dimidiatæ, & sacrilegæ, & magna multorum ruina.

XIV. Ad tertiam: Verum est, præceptum Charitatis prævalere præcepto de integrè confitendo, si ut propterea cesset hoc obligare, si damnum notabile alicui eveniret præcisè ob observantiam talis præcepti: Ostendimus tamen ex observantia hujus præcepti non evenire in casu thesiproscriptæ damnum notabile. Imò potius damnum notabile eveniret, si scirent homines ex hac levi, & obvia causa posse Confessiones dimidiari: ergò non cessat in hoc casu obligatio integrè confitendi, nec potest aliter de benignissima Christi D. voluntate præsumi.

XV. Ad quartam, communissimè negant antecedens; cum non detur ratio per se loquendo sufficiens, cur possit Superior absolvere Sacramentaliter Pœnitentem dimidiatè, hoc est à reservatis tantum; potest enim ab excommunicatione extra Sacramentum absolvere, ac tollere reservationem; & sic remittere pœnitentem, ut ab Inferiori à reservatis simul, & non reservatis absolvetur Sacramentaliter: ergo ita debet se gerere. Et in hoc sensu videntur loqui graves illi Auctores, qui pro sententia opposita laudantur (quicquid sit, an aliqui aliter sentiant.) Quod ex eo patet, quia docent, pœni-

tentem post absolutionem à Superiore acceptam à reservatis, debere deinde Inferiori reservata simul, & non reservata aperire: hoc certè non esset necesse, si Superior Sacramentaliter absolvisset à reservatis: quare solum contendunt, quòd possit Superior extrasacramentaliter excommunicationem, & reservationem tollere. Et quod attinet ad praxim Curie Romanæ, Sylvester, qui in Basilica D. Petri fuit Pœnitentiarius, hanc esse praxim testatur apud Lugo; qui putat consuetudinem illam, de qua loquitur Cajetanus, absolvendi dimidiatè, in eo consistere, quòd Pontifex, vel Major Pœnitentiarius absolvant solum ab excommunicatione, & Inferior deinde à peccatis; non verò, quòd absolutio Sacramentalis dimidiatur.

XVI. Ad quintam: Doctrina Suarii, & Grnado, quòd scil. habens reservata, quando non potest Superiorem adire, possit dimidiatè confiteri Inferiori, aperiendo solum non reservata, vel aperiendo etiam reservata (cum onere tamen postea comparandi) vera est, si longa temporis mora interjicienda est, antequam Superior adiri possit. Ratio est, quia sicut dimidiari potest Confessio ad vitandum scandalum, aut infamiam, eo quod præceptum de integritate Confessionis non obliget cum gravi incommodo; ita dimidiari potest Confessio in casu adducto, eo quòd gravissimum incommodum sit diu carere gratia Sacramentali remissiva peccatorum, & auxiliis gratiæ ad vitanda peccata in posterum, necnon gratia Eucharistica: Præsertim quia peccatori diu in statu peccati mortalis degenti difficilis est cōtritio; unde periculum mortis, & æternæ damnationis non esset remotum; ad quod vitandum probabiliter docent laudati DD. posse Confessionem dimidiari, aut aperiendo Inferiori tantum reservata, aut aperiendo omnia; ita tamen, ut absolutio à reservatis sit solum indirecta, atque adeò cum onere comparandi coram Superiore. Hoc autem gravissimum incommodum non habetur in casu thesiproscriptæ; unde non militat utrobique eadem ratio.

Inquirunt hinc, quanta debeat esse hæc temporis mora, quæ sufficiat, ut possit Inferior absolvere pœnitentem directè à non reservatis, & indirectè à reservatis? Quamvis Mendoza apud Dia. loc. cit. docuerit sufficere spatium unius noctis; quia potest qualibet nocte periculum mortis, & æternæ damnationis imminere, juxta illud Christi Domini Luc. 12. *Stulte hac nocte animam tuam repetent à te.* Communissimè tamen hanc sententiam rejiciunt, eo quòd pariter posset sufficere hora, quia qualibet etiam hora potest huiusmodi periculum imminere; Unde docent communiter, spatium hoc temporis arbitrio prudentis viri decernendum, attentis circumstantiis personæ, & impotentia adeundi Superiorem.

XVII. Difficultas ulterior est, Utrum quando potest quis Confessionem dimidiare, (aut ob hanc longam temporis moram, aut quia ad vitandum scandalum aliquis est communicaturus, aut Sacerdos celebraturus) teneatur Inferiori reservata simul) & non reservata aperire, an verò possit aperire tantum non reservata? Lugo disp. 14. de Euch. nu. 98. docet non dari obligationem aperiendi Inferiori reservata, cum non possit ab iis directè absolvere; proinde poterit Confessio dimidiari materialiter, quin desit ea esse formaliter integra. Verius tamen censeo cum Suar. disp. 66. de Euchar. sect. 4., Valent., Cajet., Soto apud Dia. l. cit. ref. 10., aperienda esse reservata simul, & non reservata Inferiori, ut congruè possit Confessarius à non reservatis directè absolvere, & à reservatis indirectè, & cum onere. Vasq. tamen de Euch. disp. 206. c. 2. cum Præpos., Hurt. apud Tamb. de Commun. c. 1. §. 6. n. 21. putat, posse hominem cum sola contritione communicare, si urgeat necessitas ad vitandum scandalum, nec possit Superiorem adire pro absolutione à reservatis: quia inferior nequit ab omnibus absolvere, & Confessio dimidiari non potest. Hæc tamen sententia non habet multos asseclas; Nam si potest homo ex benignitate Redemptoris, & Ecclesiæ communicare, quamvis habeat casus, & excommunicationem reservatam, ad declinandam infamiam, vel scandalum; à fortiori poterit Sacramentum Pœnitentiæ suscipere ab Inferiori cum onere comparendi deinde coram Superiore ad obtinendam absolutionem directam à reservatis: Præsertim quia Confessio de Jure Divino Communioni præmittenda est ab eo, qui conscius est sibi peccati mortalis; ut docent communius ex verbis ipsis Trid. sess. 13. c. 7. contra Jo. Medinam, & Navar. apud Tamb. l. c. putantes præceptum hoc esse Ecclesiasticum.

XVIII. Ad ultimam difficultatem, transmissa probabilitate illius sententiæ, quam negant communius, adhuc dispar est ratio in casu nostro; Idcirco enim potest Sacerdos celebrare cum sola contritione, si desit copia Confessarii, ut ipse, vel alii præcepto audiendi Missam, vel Communionis Paschalis satisfaciant, quia urget tunc obligatio istorum præceptorum, & casus hic est perrarus; unde non sequuntur ea incommoda, quæ sequerentur, si præcisè ob concursum pœnitentium in die magnæ festivitatis dimidiaretur Confessio, quando nullum urget præceptum, cui debeat satisfieri, sed commodè potest ea Confessio aut anticipari, aut postponi. Nunquam itaque licet ob hanc levem causam Confessionem dimidiare. Hinc Dian. p. 2. tr. 14. ref. 4. putat, quòd Sacerdos possit cum sola contritione celebrare, non solum ut ipse, sed etiam ut alii possint præcepto audiendi Missam satisfacere, quando alius Sacer-

dos deest; ratio enim præcepti urgentis videtur esse causa sufficiens non omittendi Sacrum, quamvis non possit præmitti Confessio.

Neque obstat, quòd illi non peccarent non audiendo Sacrum, si desit Sacerdos. Nam neque peccat moribundus omittendo Viaticum, si Sacerdos desit, qui illud ministret, & tamen ex Lugo potest Sacerdos cum sola contritione celebrare ad dandum Viaticum moribundo: ergo etiam poterit cum sola contritione celebrare, ut possint alii præcepto audiendi Sacrum satisfacere; esto urgentior sit ratio in illo, quàm in isto casu.

Confirmatur doctrina, & disparitas adducta: quia ex doctrina Suar. disp. 23. sect. 2., Grana-do, Perez disp. 37. f. 3., & aliorum, Qui mortalem habet impotentiam confitendi aliquo d mortale hic & nunc, si urgeat præceptum Confessionis annuæ, potest, & debet dimidiatè confiteri, si non habeat opportunitatem integrè confitendi cum alio Confessore, idque ut præcepto illi satisfiat, quoad ejus fieri potest; esto præceptum annuæ Confessionis quoad determinationem temporis sit Ecclesiasticum, & præceptum de integritate materiali Confessionis sit Divinum: Contra verò si non urgeat præceptum Confessionis, non potest dimidiatè confiteri, ubi non sit diù differenda Confessio integra: ergo etiam in casibus adductis, quando urget præceptum Ecclesiasticum audiendi Missam, Communicandi in Paschate, & similia, datur sufficiens causa ad Confessionem dimidiandam, ut satisfiat his præceptis, si Confessio non possit fieri integra: At in die alicujus magni festi, vel Indulgentiæ nullum urget præceptum Confessionis, & Communionis: ergo non licet Confessionem dimidiare ob concursum pœnitentium.

XIX. Ex dictis inferitur, quid dicendum ad celebrem quæstionem, Num dimidiari possit Confessio, quando manifestari non potest peccatum non manifestato complice? Certè si potest commodè haberi Confessarius, cui complex sit ignotus, debet pœnitens hunc adire, ne complicem infamet, utque simul integrè confiteatur; in quo omnes conveniunt, teste Suar. disp. 34. sect. 2. Quòd si non habeatur alius Confessor, non est sufficiens causa dimidiandi Confessionem, ne complex manifestetur, cum hoc non sit grave complicitis damnum; & Christus Dom. qui præcepit, ut pœnitens seipsum infamet apud Confessarium, à fortiori voluit, ut complex detegatur: Ita docent communius cum Suarez, Lugo, Vasquez, contra Bannez, Navar., Val. apud Perez disp. 35. sect. 2. Addit ad rem nostram Fagund. libr. 5. cap. 1., quòd si differendo Confessionem uno, vel altero die possit haberi Confessarius, cui complex sit ignotus, differenda sit Confessio, ut etiam docet Lugo disp. 16. n. 416. At si pœnitens differendo

Confessionem, aut quærendo Confessarium ignotum, sit amissurus Jubilæum, vel Indulgentiam, non tenetur amittere hanc utilitatem spirituales, ne complicem detegat: Unde fit, Confessionem non posse dimidiari, sed solum posse complicem manifestari, ne Indulgentia hic & nunc amittatur.

PROPOSITIO LX.

Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio; dummodo ore proferat, se dolere, & proponere emendationem.

S T N O P S I S.

I. Habens peccati consuetudinem, si dicat se dolere, quamvis non affulgeat spes emendationis, videtur habere jus ad Absolutionem. II. Si Consuetudinarius prima vice confiteatur, poterit absolvi: quidni si millies relabatur post millies promissam emendationem? III. Aliter nec deberet absolvi, qui sæpius in eadem venialia relabitur. IV. Videtur esse consilium, non præceptum, quod Consuetudinario differatur Absolutio. V. Ipsi pœnitenti in hoc Tribunalis fides habenda est. VI. Potest prudenter Confessarius credere, quod in hoc pœnitente sit verum propositum, quamvis illud sit mox mutandum.

VII. Verum in casu thes. Absolutio differenda est à Confessario, quæ Judice. VIII. Necnon quæ Medico. IX. Sicut in bonum animarum nonnulli casus reservantur; ita & differtur Consuetudinariis Absolutio.

X. Hujusmodi pœnitens, si habeat dolorem sufficientem, habet quidem jus ad Absolutionem, at non ad obtinendam illam statim. XI. Consuetudinarius, qui prima vice confitetur, secundum se non dat ansam dubitandi de sufficienti proposito non relabendi; Secus in casu thes. XII. Dispar est ratio de relabentibus in venialia, ac in mortalia. XIII. Absolutio sub consilio est differenda, si solum sit utilis dilatio; ac sub præcepto, si simul est necessaria ad emendationem pœnitentis. XIV. Non est credendum pœnitenti, quando facta dictis non concordant. XV. Confessarius non debet sibi persuadere, quod propositum pœnitentis non sit mutandum; debet tamen spem aliquam emendationis concipere.

XVI. Hinc tenetur Pœnitens respondere Confessario interroganti de peccati consuetudine, & de aliis, quæ spectant ad ritè censendum de culpis, & ad vulnera curanda. XVII. Non est novum, quod detur obligatio iterum subjiciendi clavibus eadem peccata. XVIII. Quanam consuetudo, tanquam speciale pec-

Pars II.

catum, clavibus subjicienda, etiam si de illa Confessarius non interroget.

I. **E**Xponitur. Singulares fuerunt hac in re opiniones Jo. Sancio disp. 9., ut notat Arriaga disp. 38. de Pœnit. n. 29., contendentes, Primò, Pœnitentem non obligari ad respondendum Confessario interroganti, an habeat consuetudinem patrando illud idem peccatum, sed posse æquivocatione utendo id negare, ne scilicet cogatur bis eadem peccata confiteri. Secundò, Confessarium non posse negare, nec differre absolutionem Pœnitenti habenti sufficientem dolorem, & propositum, etiam si millies in eadem peccata reinciderit, quamvis nullus appareat profectus, & inchoata emendatio. Tertiò, credendum esse in hoc Tribunalis omnino Pœnitenti, si ore proferat se dolere, & emendationem proponere, quamvis ex frequentissimo relapsu dubitare prudenter possit Confessarius de vero dolore, & sufficienti proposito. Ex quibus infertur id, quod in hac propositione à Pontifice damnatur, videlicet non esse negandam, nec differendam absolutionem Consuetudinario, qui ore proferat se dolere, & emendationem proponere.

II. Falsitas primæ istarum Jo. Sancio opinionum constat ex proscriptione propositionis 58. ejusdem Innoc. XI. quam in calce hujus discutimus. Quod attinet ad secundam, fundamentum est, quia sufficienter dispositus ad absolutionem jus habet ad illam: atqui Consuetudinarius habens hic & nunc dolorem, ac propositum, est sufficienter ad absolutionem dispositus, etiam si nulla affulgeat spes emendationis; Cum ex Tridentino non nisi dolor, & propositum à Pœnitente exigatur: ergo huic Consuetudinario neque negari, neque differri potest absolutio. Aliud enim est firmiter proponere de præsentis; aliud verò postea data occasione à proposito desistere, & iterum peccare; illud solum à Pœnitente requiritur: aliter nemo posset absolvi, cum quilibet possit deinde à proposito resilire: Potest autem Consuetudinarius habere propositum illud non peccandi de cætero, etiam si millies relapsus fuerit, & nulla affulgeat emendationis spes; quomodo ergo poterit huic negari, aut differri absolutio, à qua vires hauriret ad non relabendum? Et sanè huic Consuetudinario in articulo mortis differri non potest absolutio; exponeretur enim periculo æternæ damnationis: ergo præcisè per dolorem, ac propositum est sufficienter dispositus ad absolutionem obtinendam, & jus habet ad illam; atque adeò nunquam potest absolutio differri.

Confirmatur primò; quia qui prima vice confitetur, quamvis millies idem peccatum commiserit, potest statim absolvi, quia habet sufficientem dispositionem ad absolutionem, etiam si credatur facilè relapsurus ob prava habi-

tus acquisitos : ergo etiam qui millies relapsus est, postquam millies Confessario emendationem promiserit, poterit absolvi statim, quamvis nulla detur spes emendationis, eo quod habeat requisita ad absolutionem obtinendam. Immo id videtur à Christo Dom. præceptum, qui voluit peccatores absolvi, non septies, sed septuagies septies.

III. Confirmatur secundò: aliter nec deberet absolvi, qui frequenter eadem venialia confitetur, si præter dolorem, & propositum requireretur inchoata emendatio, aut spes emendationis.

IV. Confirmatur tertio; quia communius Doctores docent cum Sanch. lib. 2. c. 32. n. 45., Suar., Regin., Azor. apud Dicast. disp. 6. num. 366. consilium sanum esse, Consuetudinario absolutionem aliquantisper differre, ut attentius consideret miserum animæ suæ statum; quod si solum consilium est, & non præceptum, sequitur, quod possit absolvi, & quod habeat jus ad absolutionem; unde nequit eo invito differri. Propterea Lovanienses apud Carden. diss. 39. cap. 3. docent, quod si utilis duntaxat sit, & non necessaria absolutionis dilatio, fieri nequeat citra consensum pœnitentis. Præterquamquod, ut notat Jo. Sanch. loc. cit., consilium debet esse de meliori bono; non potest autem esse majus bonum pœnitentis carere absolutione, cujus est capax, quam illam habere: ergo non potest esse sanum consilium de differenda Consuetudinario absolutione, si verè doleat de culpis præteritis.

V. Quod demum attinet ad tertiam illam opinionem, quod scilicet pœnitenti habenda fides sit, si ore proferat se dolere, & proponere emendationem, quamvis nulla sit spes emendationis, ex eo videtur suaderi posse, quod in hoc Sacramento is sit suimet accusator: Quare sicut in foro externo sententia proferenda est juxta allegata, & probata, ut damnari etiam debeat, qui juridicè est reus, quamvis privata scientia Judex habeat illum innocentem, ut docet D. Thom. contra Scotum; Sic in foro Sacramentali absolvi debet, qui suimet accusator est, & dicit se dolere, & dispositum esse ad obtinendam absolutionem, quamvis Confessarius de hoc dubitet: Hæc enim habet Angelicus quodlibet. 1. art. 12. *In foro judiciali creditur homini non pro se; in foro autem Pœnitentiæ creditur homini pro se, & contra se*: & Leander à Murcia disq. 1. in p. 2. disp. 1. ref. 10. l. 1. habet: *Pœnitenti fides habenda est de vero proposito emendæ, sicut de aliis, quæ contra se, & pro se dicit, ut notat D. Thom. opus. 26. ar. 6. & communiter DD.*

VI. E ratio à priori videtur esse, quia, ut notat Suar. disp. 32. de Pœn. sect. 2., ad absolutionem conferendam sufficit, quod Pœnitens concipiat generale propositum non peccandi de cætero mortaliter; neque oportet, ut Confes-

sor sibi persua deat, & judicet etiam probabiliter, ita esse futurum, ut pœnitens à peccando abstineat; sed satis est, ut existimet nunc habere tale propositum, quamvis post breve tempus sit illud mutaturus, ut docent omnes Doctores: Quando autem pœnitens in foro Sacramentali ore profert se dolere, & proponere emendationem, tunc Confessor prudenter existimat dari tale propositum, quamvis etiam credat illud post breve tempus esse mutandum: ergo quamvis nulla sit spes emendationis, non est differenda absolutio Consuetudinario, qui dicit se dolere, & proponere emendationem.

VII. Ostenditur tamen falsitas ex duplici munere Confessarii, qui Judex simul, & Medicus est: Quatenus enim est Judex, tenetur justum judicium facere, atque adeo tenetur prudenter, & probabiliter judicare pœnitentem esse dispositum: aliter sine sufficienti cognitione causæ operaretur; & abuteretur potestate judiciaria exponendo claves periculo errandi; ita ut ipse solveret in terris, quæ in Cælis non essent soluta: non potest autem prudenter judicare pœnitentem esse sufficienter dispositum, & habere efficax propositum non amplius peccandi, si multoties ille relapsus, nullam præbeat spem emendationis; Et quamvis fateatur se habere propositum efficax emendationis, hallucinatur facile, cum experientia præteritorum relapsuum doceat, propositum esse umbratile: ergo ex munere Judicis non potest Confessarius hic & nunc absolutionem impertiri, sed debet illam differre, quousque prudenter existimare possit, quod verè ille doleat, & verè emendationem proponat.

VIII. Ex munere verò Medici, tenetur etiam, nedum potest, Confessarius absolutionem differre, quamvis prudenter judicet, quod pœnitens hic & nunc verè doleat, si ipse existimet, facilitatem absolutionis antea collatæ dedisse ansam relapsibus; ut proinde nulla appareat spes emendationis, si iterum statim absolvatur: Confessarius enim non solum debet præterita vulnera curare, sed etiam alia, quoad ejus fieri potest, impedire: Unde Trid. sess. 14. cap. 8. docet, eam satisfactionem esse pœnitentibus imponendam: *quæ ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem deserviat, & simul ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum*: Quare quando Confessarius judicat dilationem absolutionis esse necessariam ad facilem relapsum impediendum, tunc tenetur illam differre; quando verò censet illam esse quidem utilem, sed non necessariam, tunc erit sanum consilium differre, prout in Domino hic & nunc judicaverit.

IX. In articulo tamen mortis nunquam est differenda, etiam si dubitetur de vero pœnitentis proposito, dummodo non constet illud abesse; cum non possit Confessarius in illo articulo

Io melius certiorari; unde tunc absolutio sub conditione conferenda est; Extra mortis tamen articulum, si facile poenitens non sit amplius habiturus opportunitatem confitendi, vel si credatur, quod ex dilatione absolutionis facile in desperationem merfus in nova scelera sit lapsurus, sufficit, quod probabiliter iudicetur, hic & nunc adesse verum propositum, etiamsi credatur simul, mox propositum esse mutandum. Cum enim in his casibus dilatio absolutionis non appareat profutura, sed potius nocitura, non adhiberetur in medicamentum, sed in venenum; Extra hos casus communis DD. apud Lugo docent, experimento constare, quod brevis aliqua absolutionis dilatio multum conferat, ne Consuetudinarius in eadem peccata relabatur: Sicut enim, ut notat Arr. hic num. 39., in bonum animarum instituta est casuum reservatio, ut ex difficultate absolutionis magis homines ab enormibus illis culpis absterreantur; ita in bonum animarum consuevere Confessarii absolutiones differre, ut ex hac absolutionis difficultate magis homines absterreantur à relapsu.

X. Ad primam rationem in contrarium dicendum, Consuetudinarium habentem hic & nunc verum dolorem, & efficax propositum, quin tamen simul præbeat spem emendationis, habere quidem jus ad absolutionem, sed non habere jus ad illam statim obtinendam. Sic Catechumenus petens baptismum, jus habet ad illum, non tamen ad illum habendum statim; passim enim differtur, ut melius instruat, & cum majori dispositione ad illum accedat: Eodem modo passim differtur absolutio, ut melius ad illam poenitens disponatur; siue per hoc, quod interim ritè instruat à Confessario; siue per hoc, quod expediat prius poenitentiam aliquam imponere implendam ante absolutionem, ut olim consueverat Ecclesia cum publicis peccatoribus poenitentiam agentibus ex Nicephoro lib. 11. cap. 26.; siue quia aliquando expedit, ut ante absolutionem occasio aliqua peccandi proxima à penitente tollatur, vel quod ponatur restitutio, quam non semel poenitens promisit Confessario, quin unquam promissis steterit; siue etiam, ut ex dilatione absolutionis possit advertere ad periculum carenti contritione, & interim moriendi; facile enim terrore perterritus aperiet oculos ad expendendam miseriam suam. Præterquamquod ipsa absolutionis dilatio, tanquam ignominiosa, passim est in causa, cur poenitens resipiscat, juxta illud Psal. 81. *Imple facies eorum ignominia; quaerent nomen tuum Domine.*

Neque obstat, quod destitutus gratia Sacramentali, facilius ex defectu virium spiritualium relabatur. Nam sæpè magis conferunt ad resipiscendum ipsa etiam peccata, quam Sacramentorum citra debitam dispositionem susce-

ptio; Unde August. lib. 4. de Civit. cap. 19. dixit: *Expediit multis, ut cadant in aliquod apertum, manifestumque peccatum, ut ex tali casu habeant notitiam de propria fragilitate, & corrigant se;* quanto magis poterit ad id conducere absolutionis dilatio? Verum quidem est, quod in articulo mortis Consuetudinarius habens sufficientem dolorem jus habeat ad absolutionem statim obtinendam, cum non suppetat tempus disponendi se ad illam perfectius, aut experientia comprobandi efficaciam propositi de non relabendo; at extra mortis articulum suppetit tempus ad hæc præstanda, & ideo absolutio differenda, quoties nulla apparet spes emendationis.

XI. Ad primam confirmationem: Fortè aliquando expedit, quod Consuetudinario, qui prima vice confitetur, differatur absolutio, ut meliori examine, piis meditationibus, ac jejuniis ad uberiorem gratiam in Sacramento recipiendam disponatur; Sed transmissio, quod utilius sit absolutionem conferre, & injungere, quod ad Sacramentum post hujusmodi dispositiones iterum redeat, non proinde sequitur, quod ei, qui sæpius eadem peccata clavibus subiecit, & non est spes emendationis, non sit differenda absolutio; in primo enim casu non habetur prudens dubium de inefficacia propositi, nec deest spes emendationis; secus verò in secundo casu. Quando Christus Dom. præcepit, ut septuagies septies, hoc est non toties, quin pluries, absolutio impenderetur, non præcepit, quod impenderetur statim, & sine sufficienti notitia de poenitentis dispositione; unde fit, dandam quidem esse millies absolutionem Consuetudinario, sed non sequitur dandam esse statim, & nullatenus esse differendam, quando munus Judicis, aut Medici in Confessario id postulat.

XII. Ad secundam: Non solet absolutio negari ei, qui sæpius in eadem venialia relabatur, tum quia frequentes sunt occasiones relabendi in venialia; tum etiam quia, cum poenitens non teneatur ea clavibus subicere, dum subiecit, ostendit, verè se de iis dolere; tum demum quia relapsus in venialia non fert grave noxamentum animæ, quod ferunt mortalia; unde non est arguere à venialibus ad mortalia in casu nostro.

XIII. Ad tertiam diximus esse præceptam absolutionis dilationem, quando est præcisè necessaria ad poenitentis emendationem; esse verò sub consilio, si merè sit utilis, non præcisè necessaria, eo quod possit aliis mediis sperari emendatio; Quando est præcisè necessaria, non est expectandus poenitentis consensus; cum pharmacum à Medico, & sententia judiciaria à Judice, citra ægroti, & delinquentis consensum indicenda sint: quando verò est duntaxat utilis ad emendationem, potest etiam citra consensum poenitentis indici (licet non expediat

eo invito absolutionem differre, si aliunde spes sit emendationis) ostendimus enim quod possit esse majus bonum pœnitentis carere aliquantisper gratia Sacramentali, quam illam statim habere, quando scilicet facilitas absolutionis non retrahit pœnitentem à relapsu.

XIV. Ad id, quod additur de fide habenda pœnitenti, qui ore profert se dolere, & emendationem proponere, dicendum, id esse verum, quando protestatio non est contraria factis; quod si confiteatur quidem dictis se dolere, factis autem neget, eo quod millies in eadem statim peccata relapsus sit, tunc factis ejus potius, quam dictis est credendum. Et quamvis pœnitens ostendat se habere hic & nunc sufficientem dolorem, ac propositum; si tamen nulla sit spes emendationis, non proinde statim absolutio impendenda erit, sed differenda, prout videbitur magis ad obtinendam emendationem profutura.

XV. Ex quibus patet solutio ad rationem à priori: non enim volumus, quod Confessarius sibi persuadeat, & judicet probabiliter propositum pœnitentis non esse mutandum, ut possit absolutionem impertiri; sed solum dicimus, ad absolutionem hic & nunc conferendam Consuetudinario, non solum requiri, quod Confessarius sibi persuadeat dari hic & nunc sufficientem dolorem, & propositum; sed etiam quod sibi persuadeat, aliquam emendationem ex hac absolutione facile secuturam; aliter absolutio differenda est, ut ex tali dilatione emendatio sperari possit; sic enim Judicis simul, & Medici munus à Confessario rite exercetur.

Neque dicas cum nonnullis apud Arriag. loc. cit. num. 43., medicinam à Confessario adhibendam esse solum relatè ad morbos, & vulnera præterita, seu relatè ad peccata, quæ clavibus subjiciuntur, non verò relatè ad peccata futura. Nam, ut ostendimus ex Tridentino loc. cit., Confessarius non solum curare debet vulnera præterita, sed etiam, ne aliis iterum vulneribus pœnitens confodiatur; ut propterea eam pœnitentiam, & ea remedia injungere debeat, quæ non solum ad vindictam præteritarum culparum deserviant, sed etiam ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum.

XVI. Ex dictis sequitur, falsam omnino, & communi sensui, ac rationi valde dissonam esse propositionem quinquagesimam octavam ab eodem Innocentio XI. proscriptam, quæ habet: *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.* Quando enim ad ritè censendum de peccatis, & medendum vulneribus pœnitentis putat Confessarius examinandam esse peccati consuetudinem, vel aliquam circumstantiam aggravantem, puta quantitatem furti, non potest pœnitens illam celare; quamvis si non interrogetur, juxta satis probabilem opinionem, non debeat eam aperire.

XVII. Neque est novum, quod per accidens, & indirectè teneatur aliquis iteratò eadem peccata aliàs remissa clavibus subjicere, non quidem, ut de iis novum judicium feratur, sed ut possit aptum judicium ferri, & aptum remedium applicari relatè ad peccata præsentia, cum quibus præterita aliquatenus connectuntur: Sic, ut notat Lugo disput. 14. n. 173., Conjugatus, qui cognovit uxoris suæ consanguineam, & clavibus hoc peccatum subjecit, si deinde petat debitum ab uxore, peccat, nec poterit hoc secundum peccatum clavibus subjicere, nisi iterum illud primum explicet. Similiter qui filium spurium genuit, ac deinde instituit illum hæredem, non potest hoc secundum peccatum explicare, nisi iterum aperiat primum; & sic in aliis multis. Quid ergo mirum, quod teneatur pœnitens etiam peccati consuetudinem explicare, quando legitime interrogatur à Confessario in ordine ad medicinam applicandam pro culpis præsentibus? Alioquin, ut idem Lugo notat, innumera incommoda sequerentur contra finem, & reverentiam Sacramento debitam: Potest enim exempli gratia aliquis per quinquaginta annos singulis diebus cum Berta peccare, & singulis diebus peccatum confiteri, dicendo ea tantum vice peccasse; quo quid absurdius? deciperetur enim in re gravi Confessor. Hinc fit, quod sicut respondere tenetur pœnitens, si à Confessario interrogetur de consuetudine peccati, quando hujus notitia confert ad rectè judicandum de peccatis præsentibus, & ad congruam satisfactionem, & medelam indicendam; ita respondere similiter teneatur Confessario interroganti de occasione proxima peccandi, ut communissimè docent contra Joan. Sancium apud Dianam p. 1. tract. 7. res. 55.; Sicut etiam si interrogetur de circumstantiis peccatorum aggravantibus, etiam si non detur obligatio eas fatendi, si non petantur; cum non sint peccata: Et ratio est, quia horum omnium notitia conducit ad rectè judicandum in foro Sacramentali; unde jus habet Confessarius, ut non sibi celentur, si de iis interroget.

XVIII. Inquirendum superest, quandonam teneamur peccati consuetudinem fateri in Confessione, etiam si de ea non interrogemur? Ad quod decidendum, duplicem cum Lugo disp. 16. num. 204. distinguere oportet consuetudinem: alteram, quæ inducit ad similia peccata cum sua libertate, & advertentia perpetranda; alteram, quæ inducit ad peccata patranda sine libertate, & advertentia, atque adeò ita ut ea non sint novum peccatum, sed peccatum consistat in eo, quod ea consuetudo sit liberè acquisita, aut in eo, quod non adhibeatur conatus debitus ad eam obliterandam; ut accidit, quando quis ex consuetudine blasphematur, aut pejeratur, quin advertat hic & nunc ad malitiam blasphemiam, aut perjurii. Hæc posterior consuetudo liberè inducta, aut non evulsa, tanquam specialis

peccatum fatenda eſt, graviter enim obligamur ad carendum illa: Quamvis enim non peccet hic & nunc, qui pejerat, aut blaſphemat ſine advertentia; peccat tamen, ſi non conatur evellere conſuetudinem ſic pejerandi, aut blaſphemandi: Illa verò prior conſuetudo tunc eſt etiam ſubjicienda clavibus, quando quis advertit, quòd per illam ponatur in periculo proximo patrandi novas culpas; cum enim exponere ſe periculo proximo peccandi ſit peccatum, qui advertit, quòd per conſuetudinem peccandi in eo periculo ſit, ſpeciale hoc peccatum committit, quòd huic periculo ſe ſubjiciat, aut quòd ab illo non conetur ſe avertere: Quia tamen raro ad id homines advertunt, idcirco raro ſe accuſant de hac conſuetudine, atque adeo raro datur obligatio eam manifeſtandi, antequam Confefſarius de illa interroget. Verum quidem eſt, quòd qui ſe exponit periculo peccandi, & ſtatim peccat, ſufficienter explicat utrumque peccatum, conſitendo peccatum commiſſum, cum quo facit unum moraliter illud aliud, quo ſe expoſuit periculo peccandi; At quando inter unum, & aliud peccatum intercedit mora notabilis ſufficiens ad moralem interruptionem, vel quando ſolum quis ſe exponit periculo proximo committendi aliquod peccatum, quin tamen illud committat, tunc ſeorſim explicandum eſt illud, quo quis periculo peccandi proximo ſe expoſuit; in eo enim ipſo peccatum eſt, juxta illud Eccleſ. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo.*

PROPOSITIO LXI.

Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occasione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere; quinimò directè, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.

PROPOSITIO LXII.

Proxima occasio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit.

PROPOSITIO LXIII.

Licetum eſt quærare directè occasionem proximam peccandi pro bono ſpiritali, vel temporali noſtro, vel proximi.

DE his tibus Theſibus ſatis ſuperque diximus in expoſitione propoſitionis 41. Alex. VII.

PROPOSITIO LXIV.

Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia Myſteriorum Fidei, & etiamſi per negligentiam, etiam culpabilem, neſciat Myſterium SS. Trinitatis, & Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti.

PROPOSITIO LXV.

Sufficit illa Myſteria ſemel credidiſſe.

S Y N O P S I S.

I. De hac ultima olim diximus. Quoad primam, diſtinguendum inter ſcire, & credere Fidei Myſteria. II. Videtur abſolutionis capax, qui dolet de ignorantia culpabili. III. Aliter ne in articulo quidem mortis poſſet hic abſolvi.

IV. Certum tamen eſt, eſſe abſolutionis incapacem, qui laborat ignorantia etiam inculpabili Dei Unius, & Remuneratoris. V. Neque poteſt abſolutio conferri ignorantibus Myſteria Trinitatis, & Incarnationis, quorum fides eſt probabiliter neceſſaria neceſſitate medii, ne exponatur Sacramentum periculo frustrationis. VI. Qui culpabiliter alia Myſteria ignorat, regulariter non eſt abſolvendus, quia non facile præſumi poteſt hac in re emendatio. VII. Ignorantia aliquorum Myſteriorum reddit pœnitentem incapacem abſolutionis, per hoc quòd invalide illi conferatur; aliorum verò, per hoc quòd illicite.

VIII. Non confertur licite abſolutio verè dolenti, niſi etiam aſſulgeat ſpes emendationis. IX. Etiam in articulo mortis pœnitens inſtruendus eſt de Myſteriis Trinitatis, & Incarnationis, quoad ejus fieri poteſt, ante abſolutionem.

X. Probabilius Fides explicita horum Myſteriorum eſt neceſſaria ſolum neceſſitate præcepti, & eadem in voto neceſſaria neceſſitate medii. XI. De hac Fide explicita in voto videntur intelligendi variæ Scripturæ textus, in quibus Fides horum myſteriorum dicitur ad ſalutem neceſſaria.

I. Quid ad hanc ſecundam propoſitionem attinet, abundè de illa dictum eſt in expoſitione propoſitionis primæ Alex. VII. Quoad primam, diſtinguendum eſt cum Sanch. lib. 2. cap. 3. num. 18. inter ſcire myſteria Fidei, & ea credere: Quamvis enim myſteria Fidei ſcienda, & credenda ſint, & nonnulla etiam explicite ſint ſcienda, & credenda, prout diximus.

mus in expositione primæ propositionis Alex. VII. (quod citra controversiam verum est de mysteriis SS. Trinitatis, & Incarnationis) in hac thesi tamen sermo solum est de Scientia, non de Fide mysteriorum Fidei universim. Porro ille dicitur hæc mysteria scire, qui habet illorum notitiam sufficientem, & stabilem, ratione cuius possit identidem ea credere; propterea si quis hic & nunc instructus de illis ea crederet, & statim dediceret, non diceretur habere scientiam illorum, quamvis habuerit Fidem: Ad hanc tamen scientiam sufficit, si interrogatus possit respondere pro modulo proprii captus. Quod si nesciat culpabiliter etiam mysteria Trinitatis, & Incarnationis, non solum peccat, sed etiam absolutionis est incapax.

II. Auctor thesis hujus confixæ fertur esse Marchantius: Hic tamen solum docuit, ut videre est apud Dia. p. 5. tr. 13. ref. 84., non esse repetendas Confessiones eorum, qui ignorabant mysteria Trinitatis, & Incarnationis, si crediderint Deum esse nostræ salutis Auctorem, & nos redemisse; quia hæc Fides implicitè continet mysteria nostræ salutis. Verum quicumque fuerit Auctor hujus thesis, fundamentum illius videtur esse.

Primò, quia quamvis detur obligatio non solum credendi, sed etiam crasso saltem modo sciendi mysteria Fidei, præsertim Trinitatis, & Incarnationis, & communiter peccet, qui ea ignorat per negligentiam culpabilem, non proinde fit, quod is non possit absolvi, si doleat, & proponat ea addiscere: Sicut quamvis peccet, qui culpabiliter retinet res alienas, omittendo per negligentiam culpabilem restituere, non proinde fit, quod si doleat, & proponat restituere, non sit capax absolutionis.

III. Secundò, quia si non esset capax absolutionis, qui neglexit culpabiliter mysteria Fidei, præsertim Trinitatis, & Incarnationis addiscere, sequeretur, quod si quis in articulo mortis de hac negligentia se accusaret, nec posset tunc ob imminentem mortem ea addiscere, non posset absolvi. Sequela videtur durissima, & contra praxim Ecclesiæ, quæ nemini in articulo mortis absolutionem negat, si de culpis omnibus verè doleat: ergo absolutionis videtur esse capax, qui per negligentiam, etiam culpabilem, neglexit addiscere mysteria Fidei, etiam Trinitatis, & Incarnationis (de quibus lis est, num sint necessariò credenda necessitate medii, an verò solius præcepti) dummodo præmiserit Fidem Dei unius, & Remuneratoris, quæ certè est necessaria necessitate medii ad justificationem.

IV. Ostenditur falsitas. Et primò quidem, quod absolutionis sit incapax, qui omnia omnino mysteria Fidei ignorat, etiam Dei unius, & Remuneratoris; etiamsi inculpabiliter ea igno-

ret, nemini est dubium, dummodo ignorantia sit tanta, ut impediat Fidem eorum explicitam: & ratio est manifesta, quia Fides explicita Dei unius, & Remuneratoris est necessariæ necessitate medii ad justificationem; qui autem incapax est justificationis, ob defectum hujus Fidei, incapax pariter erit absolutionis Sacramentalis.

V. Deinde, quod sit incapax absolutionis, qui per negligentiam culpabilem alia mysteria Fidei, etiam Trinitatis, & Incarnationis ignorat, adeò ut non potuerit saltem hæc duo mysteria credere explicitè, probatur: quia probabiliter hujusmodi Fides utriusque mysterii est necessariæ necessitate medii ad justificationem; quare si vera est hæc sententia, manifestum est, quod hic, sicut est incapax justificationis ob defectum hujus Fidei, ita etiam est incapax absolutionis: Quod si vera sit opposita sententia docens, eam Fidem esse necessariam solum necessitate præcepti, neque poterit huic conferri absolutio: quia in iis, quæ spectant ad valorem Sacramenti, non possumus sequi opinionem probabilem, omissa tutiore, ne exponatur Sacramentum periculo frustrationis: ergo quamvis probabile sit, quod ea Fides non sit necessaria necessitate medii, nihilominus ne exponatur periculo frustrationis Sacramentum, debet pœnitens, antequam absolvatur, de his saltem duobus mysteriis instrui, ita ut de utroque Fides explicita præmittatur.

VI. Adde, quod regulariter neque sit absolvendus, qui per negligentiam culpabilem ignorat alia mysteria Fidei ab omnibus scienda, & credenda necessitate præcepti, v. g. qui culpabiliter ignoret Symbolum, Orationem Dominicam, Præcepta Decalogi, & Ecclesiæ, Sacramenta maximè necessaria, ut Baptismum, Eucharistiam, Pœnitentiam. (quamvis non debeat hæc omnia scire memoriter, sed sufficiat, si interrogatus sciat respondere; præceptum enim Ecclesiæ addiscendi memoriter Symbolum, Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, ex consuetudine solum obligat sub veniali, ut tenent Nav., Lopez, apud Bussembaum contra Barbosa putantem, quod obliget sub mortali) Ratio cur hic regulariter non sit absolvendus, quamvis doleat, ac proponat ea addiscere, est, quia non facile præsumi potest hac in re emendatio; & idcirco regulariter differenda est absolutio, quousque huic suæ obligationi satisfaciatur. Cæterum qui solum ignorat, quæ sunt necessariò credenda necessitate præcepti, non verò necessitate medii, quamvis non sit regulariter absolvendus, antequam ea addiscat, si tamen de hac negligentia culpabili doleat, capax est absolutionis; ac proinde, si Fides explicita Trinitatis, & Incarnationis sit solum necessaria necessitate præcepti, &

ea culpabiliter ignorās abſolvatur, quamvis peccet abſolvens, niſi bona fides excuſet, ille tamen, ſi doleat, validè abſolvitur.

VII. Ex quibus habes, in duplici ſenſu poſſe intelligi verbum iſtud, Capax eſt abſolutionis: poteſt enim ſignificare, tum quòd poſſit validè, tum quòd poſſit licitè abſolvi; in theſi proſcripta fit ſolùm ſenſus, quòd poſſit licitè abſolvi, qui culpabiliter ea duo myſteria ignorat; & ideo nos dicimus illicitè abſolvi; quamvis validè abſolveretur, ſi ea duo myſteria eſſent ſolùm credenda neceſſitate præcepti, non medi.

VIII. Ad primam rationem in contrarium dicimus, quòd ſicut non eſt capax abſolutionis, ſeu non licitè abſolvitur, qui aliàs promiſit reſtituere, aut occaſionem proximam peccandi tollere, & non ſtetit promiſſis; quia univerſim, quoties non præſumitur emendatio, abſolutio eſt differenda: ita quia in caſu noſtro regulariter non præſumitur emendatio, etiam ab illo, qui prima vice confitetur hanc negligentiam in addiſcendis myſteriis neceſſariò credendis, idcirco regulariter non licitè abſolvitur, antequam ea addiſcat. Quod tamen ſpectat ad ea duo myſteria Trinitatis, & Incarnationis, ex alio capite non licitè abſolvitur, qui ea ignorat; quia ſcil. probabiliter eorum Fides explicita eſt neceſſaria neceſſitate medi; unde exponeretur periculo fruſtrationis Sacramentum, niſi prius de iis pœnitens inſtrueretur, ita ut illorum fidem præmittat. Notandum tamen, in theſi proſcripta ſolùm proſcribi, quòd licitum fit abſolvere etiam illum, qui ignorat culpabiliter myſteria Trinitatis, & Incarnationis; tum quia exponeretur periculo fruſtrationis Sacramentum; tum etiam quia facilè poteſt à Confefſario de tantis myſteriis inſtrui, quorum fides eſt adeò neceſſaria: Cæterum ſi quis alia myſteria culpabiliter ignoraret, & ex dolore, ac propoſito præſenti poſſet præſumi emendatio, non illicitè aliquando abſolveretur.

IX. Ad ſecundam: Etiam in articulo mortis inſtrui debet pœnitens de his duobus myſteriis, antequam abſolvatur, quoad ejus fieri poteſt, non ſolùm ne exponatur Sacramentum periculo fruſtrationis, ſed etiam ne exponatur pœnitens periculo damnationis. Nam ſi ea Fides explicita horum myſteriorum eſt neceſſaria neceſſitate medi, ut multi opinantur, nullatenus poſſet pœnitens ſalvari, etiam ſi attritioni ſupernaturali abſolutio ſuperadderetur; Sicut nullatenus ſalvari poteſt non præmiſſa Fide explicita Dei etiam Remuneratoris, ut explicavimus in propoſitione antecedenti: Quicquid ſit, an Deus in præſenti providentia, ſicut denegat auxilium ſupernaturale ad actum dilectionis Dei, ſeu ad contritionem ei, qui nondum credidit, quæ neceſſariò credenda ſunt neceſſitate medi, ita etiam denegat eidem auxilium ad attritionem cum abſolutione Sacramentali con-

jungendam. In caſu autem rariffimo, in quo non vacat ob imminentem mortem de his duobus myſteriis pœnitentem inſtruere, abſolutio ſolùm conferri poteſt ſub conditione; quia cum probabile ſit eorum Fidem explicitam non eſſe neceſſariam neceſſitate medi, probabile etiam erit, quòd validè abſolvatur.

X. Hinc ſequitur, non eſſe rejiciendam, nec favere huic theſi proſcriptæ opinionem laudatam Marchantii; quòd ſcilicet non ſint repetendæ Confefſiones ab eo, qui ignorabat myſteria Trinitatis, & Incarnationis: quamvis enim non abſolvatur licitè, qui ea ignorat; at probabile eſt, quòd abſolvatur validè: quoties autem probabile eſt Confefſionem præteritam fuiſſe validam, ea non eſt repetenda.

Denique, quòd non ſolùm probabile, ſed etiam probabilius videatur, cum Soto, Suar., Conin., Ripal., & aliis contra Sanch., Lorcã, Gran., Valen., Amicum, Fidem explicitam horum myſteriorum eſſe neceſſariam neceſſitate dumtaxat præcepti, innuimus breviter in expoſitione primæ propoſitionis Alex. VII. Sicut in expoſitione propoſitionis 22. Innoc. XI. innuimus, quòd Fides explicita Trinitatis, & Incarnationis dicenda etiam ſit neceſſaria neceſſitate medi, ſaltem in voto; eo pacto quo Baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate medi, ſaltem in voto, ut docet idem Suar. d. 12. de Fide ſect. 4. & Lugo d. 12. ſect. 4. n. 88.: quandoquidem ſicut per Baptiſmum cauſatur juſtificatione, ita per hanc Fidem ſecundum ſe diſponitur peccator per modum meriti congrui ad juſtificationem.

Unde ſit, quòd ſicut baptiſmus ſecundum ſe requiritur ad juſtificationem, ita & fides iſta explicita Trinitatis, & Incarnationis; Tunc autem ſufficit, fidem horum myſteriorum, ſicut & baptiſmum, habere ſolùm in voto, nempe in actu contritionis, aut dilectionis Dei ſuper omnia, quando non poteſt in re haberi: Contra verò fides explicita Dei Unius, & Remuneratoris, ſi ſit tantum in voto, & non in re ipſa, nunquam ſufficit ad juſtificationem, ut ibidem oſtendimus; & conſtat tum ex Scripturis juxta conſonam interpretationem intellectis; tum ex communi Patrum, & Theologorum ſenſu; & ratio ipſa aperte ſuadet ita Deum in hac providentia voluiſſe: Cum enim voluerit omnes homines ſalvos fieri, & facilè ſit omnes habere notitiam, ac fidem Dei Remuneratoris, qua maximè ad Spem, & Charitatem, atque adeò ad Juſtificationem adjuvamus, idcirco ſatis providè decrevit Fidem ipſam Dei Remuneratoris explicitam eſſe neceſſariam neceſſitate medi ad ſalutem: At verò quia rudes, ſurdi, ſtupidi, educati in ſylvis, non facilè habere poſſunt notitiam Trinitatis, & Incarnationis, idcirco miſericorditer decrevit, ut qui inculpabiliter hæc myſteria ignorant, adhuc ſalutem conſequi poſſint, dummodo habeant fidem illorum explicitam in voto:

to: Quilibet tamen necessitate præcepti adigitur ad illam pro virili in re ipsa habendam, cum per Fidem Incarnationis salus conferatur, juxta illud ad Galat. 2. *Scientes, quod non justificetur homo ex operibus legis, nisi per fidem Jesu Christi; & Act. 4. Non est aliud Nomen sub cælo datum hominibus, in quo nos oporteat salvos fieri: Verum quia Christus benè intelligi non potest, nisi Trinitas etiam intelligatur (cum debeat intelligi, quod Christus Filius Patris Æterni de Spiritu Sancto ex Maria Virgine conceptus sit, & sua nos morte redemerit) idcirco pariter necessaria est Fides explicita Trinitatis; quin sufficiat hæc duo mysteria semel tantum credidisse, ut constet ex dictis loc. laud.*

XI. Opponuntur à Valent., & Lorca plurimi Scripturæ textus, quibus videtur indicari, Fidem explicitam horum mysteriorum esse simpliciter necessariam, atque adeò necessariam necessitate medii: præsertim illud Jo. 3. *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam; ad Galat. 2. Nos in Christo credimus, ut justificemur ex fide Christi: Jo. 11. Ego sum resurrectio, & vita, qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet: & omnis, qui vivit, & credit in me, non morietur in æternum. Jo. 17. Hæc est vita æterna, ut cognoscant Te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum. Quod videtur confirmari ex facto Cornelii Centurionis, qui, ut habetur Act. 10., erat vir justus, religiosus, ac timens Deum, cujus orationes, & eleemosynæ acceptæ erant coram Deo, & tamen admonitus fuit ab Angelo, ut Petrum accerferet, a quo in fide Christi instrueretur, ut salvus fieret: ubi Augustinus lib. de Prædestinat. Sanct. cap. 7. habet: *Si pos-**

set sine fide Christi Cornelius esse salvus, non ad eum edificandum mitteretur Architectus Apostolus Petrus. Sed cum Suar., Lugo, & aliis communius dicendum, hos, aliosque Scripturæ textus intelligendos esse vel de necessitate medii Fidei explicitæ mysteriorum Incarnationis, & Trinitatis sive in re, sive in voto; vel de necessitate hujus Fidei explicitæ in re iis, quibus explicitè Christus prædicatur; vel de necessitate tantum præcepti relatè ad hanc fidem explicitam; vel demum de necessitate Fidei Christi, hoc est, quam Christus nobis promerui, non verò qua Christus explicitè credatur.

Ad id, quod additur de Cornelio, satisfecimus cum Lugo in expositione propositionis 23. Innocentii XI. dicendo, illum non fuisse justum justitia supernaturali; vel si fuit justus hac justitia, hoc est justificatus, indiguit prædicatione Petri, ne facile laboraret ignorantia vincibili Christi (de quo tunc temporis multa dicebantur) & damnaretur: Nec in alio sensu accipiendus est Augustinus. Quod ex eo manifestè evincitur, quia aliter incohærenter diceretur, quod esset justus, seu justificatus ante prædicationem Petri, & simul indiguerit Petri prædicatione, & Fide in Christum ad justificationem, & salutem obtinendam: Sicut enim nemo potest in præsentī providentia per actum dilectionis Dei super omnia justificari ante fidem explicitam Dei Remuneratoris, eo quod hæc sit necessaria necessitate medii; Ita nec potuisset Cornelius justificari ante fidem explicitam Christi Domini, si hæc in re ipsa esset pariter in omni eventu necessitate medii ad justificationem necessaria. Quæ omnia, fusissimè à Scholasticis discussa, hic paucis perstringere operæ pretium duxi.

INDICULUS

THESIUM CONFIXARUM

AB INNOC. XI.

1. **D**E Probabilitate in Sacramentis.
2. De Probabilitate in Judice.
3. De Tenui Probabilitate.
4. De Probabilitate in Infideli.
5. De Dei dilectione semel in vita.
6. De eadem singulis quinquenniis.
7. De Præcepto charitatis solum obligante, dum tenemur justificari.
8. De Comedente ad satietatem.
9. De opere Conjugii ob voluptatem.
10. De dilectione proximi per actus internos.
11. De eadem per solos actus externos.
12. De Eleemosyna ex superfluis.
13. De Cupiente mortem proximi.
14. De Cupiente mortem Patris.
15. De Gaudio ex Parricidio in Ebrietate.
16. De Præcepto speciali Fidei.
17. De Actu Fidei semel in vita.
18. De Publica Confessione Fidei.
19. De Voluntate reddente Fidem firmiorem.
20. De Fidei repudio.
21. De Assensu Fidei formidoloso.
22. De Fide Dei Remuneratoris.
23. De Fide latè dicta.
24. De Perjurio in re levi.
25. De Juramento sine animo jurandi.
26. De Restrictione mentali.
27. De causa utendi Amphibologiis.
28. De Restrictione ob crimen occultum.
29. De Simulatione ob metum in Sacramentis.
30. De Occisione Calumniatoris.
31. De Occisione Furis.
32. & 33. De defensione occisiva.
34. De Procurante Abortum.
35. De Foetus animatione.
36. De Furto in gravi necessitate.
37. De Occulta compensatione Famulorum.
38. De Restitutione ob furtula.
39. De Inducente ad damnificandum.
40. De Contractu Mohatra.
41. De Lucro ob pecuniam numeratam pro numeranda.
42. De Pacto ex gratitudine in Mutuo.
43. & 44. De Imponente falsum crimen.
45. & 46. De Simonia.
47. De dignioribus ad Beneficia eligendis.
48. De Fornicatione intrinsecè mala.
49. De Mollitie jure naturæ interdicta.
50. De Adulterio cum Mariti consensu.
51. De Famulis cooperantibus ad turpia.
52. De Præcepto servandi Festa.
53. De pluribus Missæ partibus simul.
54. De majori parte Horarum.
55. De Communionem sacrilega.
56. De Frequentia Confessionis, & Communionis.
57. De Attritione naturali.
58. De Fatenda consuetudine peccati.
59. De Confessione dimidiata.
60. De Consuetudinario.
61. De quærente proximam occasionem peccandi.
62. De illam non fugiente.
63. De quærente illam ob bonum spirituale.
64. De ignorantia culpabili Mysteriorum Fidei.
65. De iisdem non semel tantum in vita credendis.

IN-

I N D E X

R E R U M N O T A B I L I U M,

Quæ in Secunda parte hujus Operis continentur.

Primus Numerus designat Propositionem ab Innocentio XL. confixam, Secundus Numerum ejusdem, Tertius paginas hujus voluminis.

A

A Bortum fœtus animati procurare non licet ad præcavendam infamiam, aut mortem prægnantis. pr. 34. n. 6. pag. 251. Potest fœtus inanimis directè pharmaco aliquo expelli, si sit invasor vitæ prægnantis; secus verò si sit animatus. ibi. n. 8. Licitum tamen est procurare directè salutem matris periclitantis, etiamsi prævideatur abortus secuturus. ibi. n. 13. Quandonam ex abortus procuratione contrahatur excommunicatio, & irregularitas? ibi. n. 18. In nulla abortus procuratione homicidium committi, eo quòd fœtus incipiat animari anima rationali, cum paritur, est commentitium. pr. 35. 3. pag. 255.

Absolutio Sacramentalis num possit aliquando iterari super iisdem peccatis, non iterato dolore à Pœnitente? pr. 1. 26. pag. 178.

Aceptio personarum est peccatum ex genere suo mortale. pr. 2. 7. pag. 182. Acceptor personarum, licet non violet jus strictum particularis personæ, nec teneatur illi quicquam restituere, tenetur tamen Communitati compensare damnum ex prava electione, seu ex violatione justitiæ distributiæ secutum, ibi. n. 9.

Actiones ab intrinseco male quænam sint simpliciter inobonestabiles, quænam verò per divinam dispensationem obonestabiles? pr. 48. 2. & 17. pag. 294. & 297.

Actiones, de quibus dubitatur, Num sint intrinsece male, ita ut ne ob metum quidem mortis liceant, an verò indifferentes? pr. 51. 4. pag. 304. & 48. 16. pag. 297.

Actiones notabiliter in pollutionem influentes in genere luxuriæ, à quibus sub mortali tenemur abstinere. pr. 48. 18. pag. ead.

Actus naturales à supernaturalibus probabilis non differunt ab objecto formali, sed ratione principiorum, unde promanant. pr. 57. 18. pag. 320.

Actus morales indifferentes in individuo num sint possibiles? pr. 8. 1. pag. 192.

Adulterium habetur per copulam cum conjugata, etiam marito consentiente. pr. 50. 6. pag. 299. & 300. Num sit explicandus in Confessione hic maritalis consensus? ibi. nu. 10. Quotuplex injustitia

per Adulterium committatur? ibi. Utrum in Adulterio Christifidelium detur etiam malitia Irreligiositatis? ibi. n. 11.

Advocatus, & procurator num possint patrocinari causæ secundum opinionem minus probabilem, aut causæ dubiæ? pr. 2. 13. pag. 183.

Equivocatio causam justam requirit, ut licitè usurpari possit. Aliquando causæ, quæ sufficit ad equivocandum, non sufficit ad superaddendum æquivocationi juramentum. pr. 26. 18. pag. 240.

Equivocare non potest, qui juridicè interrogatur. pr. 26. 20. pag. 241. Quid tamen si reus criminis capitalis possit equivocando penam gravissimam declinare? ibi. n. 20. & pr. 28. 3. pag. 242. Neque potest equivocare, qui absque prævia infamia, aut semiprobatione à Judice de aliquo delicto interrogetur, non ad illud puniendum, sed ad avertendum damnum Reip. ibi. n. 16. pag. 245. Delictum proprium occultum quandonam possit cum æquivocatione negari coram Judice juridicè interrogante? ibi. Num possit equivocando proferre formam consecrationis Sacerdos, qui sub interminatione mortis cogitur ad consecrandum totum panem, qui est in foro? pr. 29. 16. pag. 249. V. etiam Christus D.

Angelus tutelarum proprius num detur etiam infanti, dum est in utero Matris? pr. 35. 6. pag. 255.

Atritio naturalis neque sufficit ad fructum, neque ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ. pr. 57. 9. pag. 291. Quotuplex detur Atritio supernaturalis? ibi. n. 1. & seq.

Atritionem excludentem dilectionem benevolentiam erga Deum sufficere in Sacramento Pœnitentiæ, est moraliter certum. pr. 1. 21. pag. 175. Etiam in articulo mortis adhiberi potest Atritio in Sacramento; præsertim si simul satisfiat præcepto dilectionis Dei, quod urget pro tali tempore. ibi.

B.

Baptisimum suscipientes Indi, num possint aliquam ad arbitrium ex multis uxoribus, quas præhabebant, retinere? pr. 1. 29. pag. 179.

Beneficia curata conferre dignis, neglectis dignioribus, non vacat lethali culpa. pr. 47. 8. pag. 190.

Quid

Quid de Beneficiis simplicibus? ibid. num. 9. Num pariter Resignans Beneficium debeat resignare digniori? ibid. n. 10. & 13. Num Patronus laicus debeat Digniores præsentare? ibid. n. 10. & 14. In quonam casu liceat dignum præferre digniori? ibid. n. 17. Num etiam ad Prælaturam Regularem sub mortali digniores præferendi sint? ibid. Num violetur aliter, præter justitiam distributivam, etiam commutativa. ibid. n. 18. & pr. 2. 9 pag. 182. & 183.

C

Charitatis ordo tam inter personas, quam inter objecta secundum se sub gravi servandus est. pr. 13. 9. & 18. pag. 206. 207. & 208.

Christus D. nunquam usus fuit equivocatione prædicta, in qua scilicet sensus obvius sit falsus, & occultus verus. pr. 26. 11. & 16. pag. 238. & 239.

Circumstantiæ peccatorum aggravantes clavibus subjiciendæ, si de iis Confessarius interroget. pr. 60. 17. pag. 328.

Circumstantia peccati speciem mutans num possit aliquando tamquam novum peccatum subjici clavibus? pr. 50. 1. pag. 299.

Comedere, & bibere ad satietatem ob solam voluptatem non vacat culpa. pr. 8. 6. pag. 193.

Communio quotidiana, aut nimis frequens num expediat? pr. 56. 11. pag. 315. *Decretum Innoc. XI. de Communione quotidiana.* ibid. n. 13. Num requiratur actualis devotio ad percipiendum principalem fructum Communionis? ibid.

Communionis, & Confessionis frequentia non est nota Prædestinationis in iis, qui gentiliter vivunt. pr. 56. 5. pag. 313.

Compensatio occulta. V. Famuli, & V. Probabilitas debiti.

Complacentia de morte proximi ob aliquod emolumentum temporale non vacat lethali culpa. pr. 13. 12. pag. 207. Sicut nec est licitum cupere mortem Patris ob pinguem hereditatem obventuram; aut gaudere de Parricidio in ebrietate perpetrato ob divitias inde ex hereditate consecutas. ibid.

Complacentia, seu gaudium de aliquo objecto in moralibus perinde se habet, ac desiderium inefficax; quamvis hoc physicè consequatur, illud verò antecedit objectum. pr. 13. 2. pag. 205.

Complacentia de conspurcatione in somno habita, aut de inculpabili omissione recitationis Officii; seu jejunii violatione, & similibus, num possit à culpa excusari? pr. 13. 20. pag. 209.

Conditionatus affectus de re intrinsecè turpi sub hypothese, quod liceret, num possit practicè culpa vacare? pr. 13. 15. pag. 207.

Confessarius quomodo possit citra restrictionem pure mentalem jurare coram Tyranno, se non audivisse peccatum penitentis, cum re vera audiverit? pr. 26. 13. pag. 238.

Confessas dimidiatè ratione magni concursus non li-

cet Sacramentaliter absolvere. prop. 59. 10. pag. 322. Nec potest Superior, auditis tantum reservatis, dimidiatè absolvere Sacramentaliter subditum. ibid. n. 15. In casu necessitatis quid faciet, qui non potest Superiorem adire pro absolutione à reservatis? ibid. n. 17. Poteritne confessio dimidiari, ne complex peccati manifestetur? ib. num. 19.

Conformis debet esse voluntas nostra cum Divina, semper quidem in ratione volendi, non semper tamen in re volita. pr. 13. 15. pag. 207.

Conjugatus peccans cum conjugata debetne in Confessione utriusque conjugium explicare? an sufficit dicere, quod adulterium commiserit? pr. 50. 15. pag. 301.

Cooperari materialiter peccato alterius quandonam liceat? pr. 51. 1. pag. 302. Plures quæstiones huc spectantes enodantur. ibid.

Consuetudinem peccandi tenemur fateri, si de illa confessarius interroget. prop. 60. 16. pag. 328. *Quandonam consuetudo peccandi est subjicienda clavibus, etiam si confessarius de illa non interroget?* ibid. n. 18.

Consuetudinario quandonam debeat differri, aut etiam negari absolutio? pr. 60. 8. pag. 326.

Copula cum conjugata, etiam marito consentiente, est adulterium. pr. 50. 6. pag. 299. *Explicandumne sit in Confessione, ubi maritus consenserit?* pr. 50. 10. pag. ead.

D

Defensio occisiva in quibus casibus nullatenus liceat? pr. 30. 31. 32. 33. pag. 249. & 250.

Defloratio Virginis num desinat esse stuprum per hoc, quod illa consentiat? pr. 50. 13. pag. 301.

Delectari de inculpabili violatione jejunii quandonam culpa vacet? prop. 13. 20. pag. 209.

Delectari de malo alterius, in quantum est causa boni præponderantis, num liceat? pr. 13. 20. pag. ead.

Delectationem dumtaxat intendere in esu, & potu ad satietatem, aut in opere conjugii, non vacat culpa. pr. 8. 4. pag. 193. *Quid si ob solam voluptatem quis comedat moderatè?* ibi. n. 6.

Desiderare mortem proximi, aut de ejus vita tristari, seu de morte gaudere ob aliquod temporale emolumentum; Nec non cupere mortem Patris ob hereditatem obventuram; Et gaudere de Parricidio in ebrietate commisso ob ingentes divitias inde ex hereditate consecutas, est mortale. prop. 13. 12. pag. 207.

Desiderium inefficax perinde se habet in moralibus, ac gaudium, seu complacentia de objecto, quamvis hæc consequatur, illud objectum antecedit. pr. 13. 2. pag. 206.

Desiderium conditionatum de re intrinsecè turpi sub hypothese, quod liceret, num possit practicè à culpa depurari? pr. 13. 15. pag. 207.

- Desiderare sibi mortem non licet ad evadendas communes hujus vitæ ærumnas. Nec Mater potest Filie mortem optare, per hoc quod non possit illam juxta exigentiam proprii status nuptui tradere?* pr. 13. 21. pag. 209.
- Deus quonam pacto velit omnes homines salvos fieri, etiam infantes in utero Matris decedentes?* pr. 35. 5. pag. 255.
- Dilectionis Dei præceptum quandonam obliget?* pr. 5. 6. & 7. pag. 192. & pr. 10. 7. pag. 198.
- Dilectionis proximi præcepto non satisficit per solos actus externos absque actu interno, & formali.* pr. 10. 6. pag. 197. & 198.
- Dilectionis inimicorum præcepto quomodo satisfiat?* pr. 10. 14. pag. 199.
- Dolore non iterato, poteritne absolutio Sacramentalis iterari aliquando super iisdem peccatis?* pr. 1. 26. pag. 178.

E

- E**cclesiastici strictius ad eleemosynam obligantur, quam Laici. pr. 12. 4. pag. 202.
- Eleemosyna aliquando eroganda de superfluis statui, aliquando etiam de superfluis naturæ, quamvis necessariis statui præsentis.* pr. 12. 6. pag. 203.
- Vix in secularibus, etiam in Regibus, invenies superfluum statui, non quidem præsentis, sed altiori, & futuro; unde non excusantur ab eleemosyna facienda, quando ad illam tenentur de superfluis statui.* ibid. n. 2. *Quenam eleemosyna eroganda est ab Ecclesiasticis, & quanam à secularibus, tam pauperibus in extrema, quam in gravi necessitate constitutis?* ibid. n. 5. & 8. *Et quid erogare debeant in communibus necessitatibus pauperum ostiatim mendicantium?* ibid. nu. 10. & pr. 36. 8. pag. 259. *Pauperi extreme indigenti ex justitia ne, an ex charitate eleemosyna debeatur?* pr. 36. 15. pag. 260.
- Epicheja in usurpatione rei alienæ quandonam liceat?* pr. 36. 9. pag. 259.
- Episcopi consecratio, etiam si non fiat à tribus Episcopis, sed ab uno dumtaxat, adhuc est valida.* pr. 1. 24. pag. 177.
- Episcopus potest in impedimento Matrimonii dirimente in casu necessitatis dispensare.* pr. 1. 31. pag. 180.
- Eucharistia. V. Communio, & V. Hostia consecrata.*
- Extrema unctio valide, ac licite confertur oleo consecrato, in quo ob copiam infirmorum paulatim adjunctum sit oleum non consecratum, etiam si post plures additiones major sit quantitas olei non consecrati, quam consecrati.* pr. 1. 26. pag. 178.

F

- F**alsum crimen imponere ad elidendam detrabentis auctoritatem, aut ad defendendam suam justitiam, & honorem, est culpa mortalis. pr. 43. 6. pag. 279. *Utrum possit ad hunc finem crimen alterius occultum detegi?* ibid. n. 2. & 11. *Quid si crimen occultum sit etiam secretum?* ibid. n. 12. *Num possit aliquis sibi met imponere falsum crimen ad evadenda gravia tormenta citra culpam lethalem?* ibid. n. 13.
- Famuli quandonam metu notabilis detrimenti cooperari possint materialiter peccato sui Heri?* pr. 51. 1. pag. 302. *Quodnam dicatur hujusmodi detrimentum notabile?* ibid. n. 2. *Certe non possunt adjuvare Herum ascendentem per fenestras ad stuprandam virginem metu, ne domo expellantur. Quid si metu mortis ad id adigantur?* ibid. n. 3.
- Famulis non licet occulta compensatio, per hoc quod judicent, se esse dignos majori salario.* pr. 37. 5. pag. 262. *Quid si necessitate adigantur ad inserviendum parvo pretio?* ibid. n. 12.
- Fides cadit secundum se sub præceptum speciale.* pr. 16. pag. 209. *Fidei actum semel in vitæ decursu elicere non sufficit.* pr. 17. pag. ead.
- Fidem ingenuè fateri tenetur, qui à Potestate publica de sua Religione interrogatur.* pr. 18. 6. pag. 211. *Quid si interrogatio fiat à persona privata?* ibid. nu. 11. *Quid si Persona publica interroget, sed ad imponendum tributum, non intuitu fidei?* ibid. n. 12. *Quid si feratur generale edictum, ut fideles se prodant?* ibid. n. 13. *Licetne ad fidem occultandam, & ad evadendum mortis periculum uti Turcico pileo in terris Turcarum?* ibid. n. 14. *Aut feria sexta vesci carnibus in Hollandia?* ibid. n. 15.
- Fidei assensus potest ex imperio voluntatis esse in se ipso magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.* prop. 19. 7. pag. 215.
- Fidei assensus supernaturalis nunquam potest prudenter repudiari.* pr. 20. 11. pag. 215.
- Fidei motivum intrinsecum est sola Prima Veritas revelans, extrinsecum verò sunt auctoritas humana Ecclesiæ, & aliæ rationes, ac signa credibilitatis ad credendum impellentia. Sicut est liberum voluntati, posito metu naufragii ad actum contritionis impellente, vel ponere actum contritionis ex motivo intrinseco Bonitatis Divinæ, vel ponere actum Attritionis ob metum naufragii: ita posita auctoritate Ecclesiæ, & signis credibilitatis, potest voluntas vel imperare assensum fidei supernaturalem ex motivo fidei intrinseco, vel naturalem ex motivis fidei extrinsecis.* pr. 19. 7. pag. 215.
- Fidei assensus supernaturalis non stat cum notitia solum probabilis revelationis, aut cum formidine, ne Deus non sit locutus.* pr. 21. 7. pag. 218. & 219.

Ut absolute Christus D. in hac Hostia adoretur, sufficit, quod probabiliter sit consecrata; hoc tamen non sufficit, ut absolute credatur in hac Hostia contineri Christum D. ibid. nu. 11. Utrum evidentia credibilitatis, quæ ad fidem firmissimam prærequiritur, suppleatur in pueris, ac rudibus ab illustratione Spiritus Sancti? ibid. n. 10. Fides infirma, & introductoria est illa, quæ facilis amittitur, non verò quæ est formidolosa. ibid. n. 13. Poteritne Fide Divina credi Deiparam fuisse immunem ab originali? ibid. n. 19. Fides explicita Dei Remuneratoris est necessaria necessitate medii. prop. 22. 5. pag. 223. Hinc non permittit Deus in præsentī providentia, quod adultus, qui legem naturalem servavit, decedat, antequam instruatur de Mysteriis credendis. ib. n. 8. Fides Dei Remuneratoris debet esse de Deo Remunatore supernaturali. ib. n. 2. Non sufficit fides hæc explicita tantum in voto; esto probabiliter sufficiat fides explicita in voto Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis. ibid. 10. Utrum ad primam solum justificationem adulti ea fides explicita prærequiratur, an etiam ut peccator iterum justificetur? ibid. n. 13. Fides latè dicta ex testimonio creaturarum, simili-ve motivo ad justificationem non sufficit. pr. 23. 7. pag. 226. Firmitas fidei alia est intellectualis, seu adhesionis, alia verò affectiva. Etiam firmitas intellectualis potest esse in actu fidei ex imperio voluntatis major, quam mereantur rationes impellentes ad credendum. pr. 19. 7. pag. 215. Fœtus inanimis abortus. V. Abortus. Fœtus non incipit animari anima rationali, dum paritur. pr. 35. 3. pag. 254. Nec in primo instanti conceptionis. ibid. n. 9. Sed circa quadragessimam diem, si sit mas, circa octogessimam, si sit femina. ibid. n. 10. Fornicatio est prohibita, quia mala, non mala, quia prohibita. pr. 48. 9. pag. 295. Mollities pariter jure naturæ prohibetur, quin sit cobonestabilis, ibid. n. 6. Furtula. V. Restitutio. Furtum in gravi necessitate non licet, quamvis liceat in extrema. pr. 36. 7. pag. 259.

H

Hora Canonice num præcipiantur tanquam res dividuæ? pr. 54. 11. pag. 310. Sitne multiplex pro multiplicata Horarum, an unicum præceptum recitandi Officium? ibid. n. 15. Qui recitare non potest Matutinum, & Laudes, tenetur recitare alias Horas, quas potest. ib. n. 7. Ad vitandam perplexitatem infirmus, qui non potest recitare majorem Officii partem, nec tenetur ad minorem. ibid. n. 1. Qui non potest Horas sine socio recitare, teneturne illum asciscere? ibid. n. 17. Qui recitare nequit Horas tem-

Pars II.

pore singulis præstituto, teneturne anticipare, aut postponere? ibid. n. 18. Hostia non consecrata potestne pro consecrata administrari peccatori occulto? pr. 29. 10. pag. 247.

I

Impedimentum dirimens Matrimonium. V. Patri-nus. V. Episcopus. Incarnationis, & Trinitatis Mysteria. V. Mysteria. Inimici quomodo sint diligendi? pr. 10. 14. pag. 199. Judex non potest juxta opinionem minus probabilem ferre sententiam. pr. 2. 5. pag. 182. Poteritne opinioni collegæ se accommodare? ibid. nu. 12. Quandonam juridicè interrogat, etiam si non præcesserit infamia, aut semiprobatio? pr. 28. 4. & 8. pag. 244. Aliquando habet jus interrogandi, quin tamen reus teneatur respondere. ib. n. 6. Juramenti comites debent esse tres, Veritas, Judicium, & Justitia. pr. 24. 11. pag. 230. Vocare Deum in testem mendacii levis est culpa lethalis. ibid. n. 5. Jurans se cras mentiturum gravius peccat, si non habeat animum mentiendi cras, quam si habeat. ibid. n. 12. Juramentum promissorium admittit materiæ parvitatem, non assertorium. ibid. n. 13. Num peccet tanquam perjurius, qui inducit alium ad testandum cum juramento id, quod ille putat verum, ipse verò scit esse falsum? ibid. n. 15. Jurare sine animo jurandi num unquam liceat, quacunque causa detur? pr. 25. 2. pag. 232. Mentitur, qui dicit, Juro, nollens jurare; & hujusmodi mendacium est sacrilegum. ibid. Qui falsum jurat sine animo jurandi, licet propriè non pejeret, peccat tamen graviter. ibid. nu. 4. Num detur in hoc materiæ parvitas? ibid. nu. 6. Quid si juret verum sine animo jurandi? ibid. n. 7. Confessarius jurans coram Tyranno se non audivisse peccatum in confessione, quod revera audivit, non dicitur jurare sine animo jurandi, aut pejerare. ibid. n. 10. Qui promittit aliquid juratus sine animo jurandi, tenetur implere, quod promissit, ad vitandum scandalum, non ex virtute Religionis. ibid. n. 13. At qui promittit aliquid juratus sine animo implendi, ex virtute Religionis tenetur implere promissum. ibid. Sintne juratoria hæc verba, In mea conscientia, Per fidem Sacerdotis, & similia? ibid. n. 14. Juramentum additum restrictioni purè mentali est perjurium. pr. 26. 8. & 15. pag. 237. & 239. Juramentum cum restrictione mentali præstitum ab eo, qui mediante commendatione, vel munere promotus est ad Officium publicum, non habito respectu ad intentionem illud exigentis, est illicitum, quamvis fiat ad non manifestandum proprium delictum occultum. pr. 28. 7. pag. 243. Jurisdictio probabilis sufficit ad Sacramentum Pœnitentiæ administrandum. pr. 1. 20. & 29. pag. 175. & 179.

Y

Ju-

Justitiæ distributivæ violatio num ferat onus restitutionis? pr. 2. 9. pag. 182.

L

Legata pia relicta in testamento ex defectu aliqujus solemnitatis invalido, num sint solvenda? pr. 37. 8. pag. 263. Quid etiam de legatis non relictis ad causam piam? ibid.

Legis obligatio num cesset, cessante ejus fine in casu particulari? pr. 48. 12. pag. 296

Locutio materialis quid sit? Et an liceat aliquando? pr. 25. 12. pag. 234. & pr. 26. 13. pag. 238

M

Major pars quandonam trahit ad se minorem? prop. 54. 9. pag. 310.

Mater nequit optare mortem filiae, per hoc quod non possit illam juxta exigentiam proprii status nuptui tradere. pr. 13. 21. pag. 209

Matrimonii Sacramentum quandonam poterit suscipi cum opinione solum probabili, quod nullum detur impedimentum dirimens, aut quod præcesserit dispensatio? prop. 1. 29. pag. 179. Matrimonii causa dicitur esse favorabilis, & liberalis. ibid. Potestne aliquando Matrimonium revalidari, etiamsi alter conjux ejus nullitatem ignoret? ibid. n. 31. Poteritne sine Parocho, & testibus revalidari? ibid.

Matrimonialis contractus potest aliquando ratione urgentis metus simulari, quin possit ob ullum metum simulari Sacramentorum administratio. pr. 29. 12. pag. 248

Matutinum, & Laudes si recitari non possint, non eatenus aliæ Horæ possunt omitti. prop. 54. 7. pag. 309

Mendacium ne pro vita quidem tuenda est licitum ex Doctrina D. Petri, & Innocentii III. pr. 26. 11. & 21. pag. 237. & 241.

Metus urgens gravis. V. Matrimonialis contractus.

Missæ partes si simul à diversis celebrantibus audiantur, non satisfat præcepto Ecclesiæ. prop. 53. 2. pag. 306. Missæ pars modica quænam dicatur? ibid. n. 10.

Mobatræ contractus est usurarius. pr. 40. 5. pag. 271

Mollities jure naturæ prohibetur, quin sit cobonestabilis, necnon fornicatio. pr. 49. 6. & seq. pag. 295

Mortem nemo sibi potest optare ad evadendas communes hujus vitæ calamitates. prop. 13. 21. pag. 209

Mutuator potestne citra usuram superimponere mutuatario aliquam exiguam obligationem, quæ non sit pretio æstimabilis? pr. 40. 4. pag. 271. Poteritne retinere auctarium datum tanquam debitum, si acceperit tanquam liberaliter donatum; Aut auctarium liberaliter donatum, si acceperit tanquam debitum? pr. 42. 10. pag. 276. Quid

si auctarium dometur à mutuatario ob metum, ne ille nollit amplius mutuari? ibid. Poteritne Mutuator excitare animum mutuatarii ad gratitudinem jure naturæ debitam? ibid. n. 12

Mysteria Fidei necessitate solum præcepti credenda quænam sint? prop. 65. 6. pag. 330

Mysteria Trinitatis, & Incarnationis ignorans culpabiliter non est capax absolutionis. prop. 64. 1. pag. 152. Nec sufficit ea semel credidisse. pr. 65. 4. pag. 330. Probabiliter fides explicita horum mysteriorum est necessaria dumtaxat necessitate præcepti; ita tamen, ut eadem fides in voto sit necessaria necessitate medii, non secus ac Baptismus in voto. ibid. n. 10

N

Necessitas extrema in quonam differat à quasi extrema, seu valde gravi, & à gravi? & utrum furtum liceat in necessitate valde gravi? prop. 36. 3. pag. 258

In necessitate gravi pauperum quænam eleemosyna eroganda est ab Ecclesiasticis, & quænam à secularibus? pr. 12. 8. pag. 203. Quid erogandum extremè indigenti? ibid. n. 6. Quid pauperibus ostiatim mendicantibus? ib. n. 10. & pr. 36. 8. pag. 259. V. etiam Eleemosyna.

O

Occasio peccandi proxima fugienda est, quin excuset causa aliqua utilis, aut honesta: Nec potest directè quari pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi. pr. 61. 62. 63. pag. 329

Occisiva defensio non licet adversus calumniatorem; Nec pro conservatione unius aurei; Nec ad defendenda ea, ad quæ solum habetur jus inchoatum, Nec heredem, aut locatario, Aut habenti jus ad Cathedram, vel Præbendam contra injustè impediens eorum possessionem. pr. 30. 31. 32. 33. pag. 249. & 250.

Occulta compensatio ob debitum probabile non licet. pr. 37. 8. pag. 263. V. etiam Famuli.

Opinio probabilis. V. Probabilis opinio.

Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum non vacat culpa veniali. pr. 9. 4. pag. 193. Quid si exerceatur propter vitandam in se incontinentiam, aut propter sanitatem? ibid. n. 9

Oratio supernaturalis poteritne præire actum Fidei supernaturalis, & ad illum disponere, sicut disponit pia affectio ad fidem supernaturalem, seu voluntas credendi? pr. 23. 14. pag. 227

P

Parvitas materiæ in Horarum recitatione. prop. 54. 14. pag. 297. In auditione Missæ. pr. 53. 10. pag. 308. V. etiam Juramentum.

Patrinus in Baptismo, & in Confirmatione contra-

trahitne impedimentum dirimens cognationis spiritalis, si non teneat physice baptizandum, aut confirmandum? pr. 1. 30. pag. 180. Quid si teneat physice infantem, quando baptismus conferatur in necessitate sine solemnitatibus? ibid. n. 31. Patris mortem cupere ob hereditatem obventuram, aut de Parricidio in ebrietate perpetrato gaudere ob divitias inde ex hereditate consecutas, non vacat lethali culpa. pr. 13. 12. pag. 207. Peccatum idem non raro per accidens iterum clavibus subijciendum est. pr. 60. 17. pag. 328. Periculo peccandi proximo qui se exponit, peccat peccato distincto ab eo, quod deinde subsequitur, si succumbit. pr. 60. 18. pag. ead. Utrum autem debeat ut distinctum clavibus subijci? ibid. Perjurium in re levi non vacat culpa gravi. pr. 24. 5. pag. 229. Cur non detur in perjurio materiae parvitas? ibid. nu. 6. Perjurium est peccatum gravius homicidio, & quocumque alio peccato contra proximum. ibid. Et gravius peccat, qui pejerat in re levi, quam qui in gravi. ibid. n. 8. Non peccat tamen graviter, qui jurat se cras mentiturum, si verè habet animum mentiendi crastina; secus verò si hic animus desit, cum sic pejeret. ibid. n. 14. V. etiam Juramentum. Penitentia Sacramentum validum, & informem sit possibile? pr. 57. 15. pag. 291. Quid conferat ad praxim? pr. 1. 28. pag. 178. Præceptum servandi festa obligat sub mortali, etiam secluso scandalo, & contemptu. pr. 52. pag. 305. Præceptum recitandi Officium sitne unicum, an multiplex pro multiplicatione Horarum? prop. 54. 15. pag. 318. Præcepto Ecclesie non satisfacit audiendo plures Missæ partes simul. prop. 53. 2. pag. 306. Nec per Communionem sacrilegam. pr. 55. pag. 312. Probabilis opinio speculative quandonam est etiam probabilis practice? prop. 35. 8. pag. 256. Probabilior opinio in quonam differat à tutiore? pr. 1. 2. pag. 170. In conferendis Sacramentis non licet sequi opinionem probabilem de illorum valore, omissa tutiore. ibid. n. 14. Licitum tamen est sequi moraliter certam in conflictu tutioris. ibid. n. 26. Et opinionem probabilem de Jurisdictione. ibid. num. 20. Num sufficiat opinio probabilis de carentia impedimenti, aut de dispensatione obtenta, ut possit Sacramentum Matrimonii suscipi? ibid. n. 29. Cur in tali casu sufficiat probabilitas circa jus, non circa factum? ibid. n. 31. Universim in humanis actionibus licitum est sequi opinionem minus probabilem in conflictu probabilioris. ibid. n. 6. Non licet tamen Judici juxta opinionem minus probabilem judicare. prop. 2. 5. pag. 182. Nec Infidelis non credens ab infidelitate excusatur, si opinioni minus probabilis se accommodet. prop. 4. 5. pag. 188. Probabilitas tenuis non sufficit ad operandum prudenter. prop. 3. 4. pag. 184. Esto non sit proba-

bilitas cum addito distrahente. ibid. n. 7. Num ea sufficiat in casu magnæ necessitatis? ibid. n. 13. Num sufficiat opinio probabiliter probabilis? ibid. num. 10.

Probabilitas debiti non satis est ad occultam compensationem faciendam. pr. 37. 8. pag. 263.

Proxima occasio peccandi. V. Occasio.

Proximus quomodo diligendus? prop. 10. 6. pag. 197. Quomodo inimicus? ibid. nu. 16. De proximi morte habere complacentiam, aut illam inefficaci affectu cupere, vel de ejus vita tristari ob emolumentum temporale non vacat gravi culpa. prop. 13. 10. pag. 207.

R

Regula universalis ad dinoscendum quando nam propositio proscripta indefinita sumi debeat in sensu universali, & quando in sensu particulari. prop. 29. 15. pag. 249. & prop. 53. 9. pag. 307. Regula, qua dijudicetur, in quam culpa detur materiae parvitas. pr. 24. 7. pag. 226. Regula ad dispiciendum, quandonam teneatur ad partem, quam potest, qui non potest implere totum. prop. 54. 13. pag. 311. Et quandonam opinio speculative probabilis sit etiam probabilis practice. prop. 35. 8. pag. 256. Restituendum est sub mortali, quod per furtula ablatum est, ubi ad quantitatem notabilem perveniat. prop. 38. pag. 265. Restituere debet qui movet, aut inducit alium ad inferendum alteri damnum. pr. 39. 8. pag. 268. Concausa positive, & negative damnificationis, quæ ad restitutionem tenentur, quonam sint? ib. n. 2. Quid si concausa probabiliter dumtaxat in damnum influxerit? ib. nu. 13. Quid si sine illa adhuc damnum sequeretur? ibid. Num restituere teneatur Confessarius non obligans penitentem ad restituendum? ibid. n. 5. Num Gubernator, aut Episcopus, qui suo malo exemplo alios inducunt ad damnificandum? ibid. Num qui divitem inducit, ne aliquid pauperi eroget? ibid. num. 13. Num qui non impedit damnum, quod ex charitate tenetur impedire? ibid. nu. 10. Num Judex non imponens mulctam pecuniariam Fisco debitam? ibid. 15. Aut custodes, qui non revelando transgressores impediunt, ne mulcta pecuniaria Fisco solvatur? ibid. Quid de Consulente, & Mandante damnificationem, si revocetur consilium, aut mandatum? Quid de ratum habente? Quid de inducente ad inferendum malum minus paratum inferre malum majus? ibid.

Restrictio purè mentalis est mendacium. prop. 26. 3. pag. 236. Secus verò restrictio non purè mentalis, seu externa, necnon Æquivocatio, Usus duplicis scientiæ, vid. communicabilis, & incommunicabilis, & Locutio materialis. ib. V. Æquivocatio, & V. Juramentum.

Reus num teneatur fateri crimen capitale, ubi sit

spes evadendi? pr. 28. 3. pag. 242. Aliquando reus non tenetur respondere, etiamsi Juxta habeat jus interrogandi. ibid. num. 6.

S

Sacramenta conferri non possunt juxta probabilem opinionem de eorum valore, omitta tutiore. prop. 1. 16. pag. 175. Immo nec possunt ita suscipi. ibid. n. 25. Licitum tamen est tam in conferendis, quàm in suscipiendis illis sequi opinionem moraliter certam, relicta tutiore, ib. n. 26. Eaque administrare cum Jurisdictione probabili. ibid. n. 20. V. etiam Probabilior opinio.

Scholares num pejerent, quando ad obtinendas matriculas, cum equivocatione jurant se studuisse, cum non studuerint? pr. 28. 15. pag. 245

Scienti, & volenti quandonam non sit injuria? pr. 50. 8. pag. 300

Simonia committitur; etiam quando temporale pro spirituali datur tanquam motivum, & non tanquam pretium; sicut etiam si detur in gratuitam compensationem. pr. 45. 14. pag. 286. Quando nam temporale pro spirituali censetur dari gratis, & liberaliter, quando verò ex quodam implicito pacto? ibid. n. 6. Citra Simoniam exigitur stipendium Missæ in sustentationem Sacerdotis, necnon stipendium pro Litaniis, Responsoriis, & similibus. ibid. nu. 19. Potest Pater aliquid filio dare sub conditione, quod frequenter sacramenta. ibid. n. 20. Num possit Beneficium conferri sub conditione, quod detur Eleemosyna Ecclesiæ? ibid. n. 23. Sitne Simoniacus contractus inter duos Religiosos, qui se mutuo obligant ad dandum alteri suffragium pro Prælatura? ibid. n. 25. Poteritne offerri pecunia Intercessori mediato ad Beneficium obtinendum? ib. Beneficium simoniace obtentum resignandum est etiamsi Beneficiarius ignoraverit simoniam ab aliis commissam ib. Quid tamen, si post triennium hanc Simoniam resciat? ibid.

Simulari potest ob urgentem metum gravem contractus matrimonialis. pr. 29. 12. pag. 248. Est ob nullum metum administratio Sacramentorum simulari possit. ibid. n. 7

Stipendium Missæ, si sit incongruum, num possit compensari? pr. 37. 13. pag. 265

Superfluum statui. V. Eleemosyna.

T

Trininitatis, & Incarnationis Mysteria. V. Mysteria.

Turcico pileo in terris Turcarum uti ad fidem occultandam, num liceat Christianis? prop. 18. 14. pag. 212

V

Valentia vindicatur à persona calumniæ illi imposita à Montaltio circa doctrinam de Simonia. prop. 45. 23. pag. 288

Vasquez per injuriam à Montaltio carpitur circa doctrinam de Eleemosyna eroganda de superfluis statui, aut de superfluis naturæ, cum strictiorem, quàm alii, obligationem imponat. prop. 12. 2. pag. 201

Voluptatem duntaxat intendere per opus conjugii, aut comedendo, ac bibendo ad satietatem, non vacat veniali culpa. prop. 8. 4. pag. 193. Quid si comedatur temperatè ob solam voluptatem? ibid. n. 6. Teneturne conjux debitum reddere, si alter ob solam voluptatem petat? ibid. n. 14

Usura non declinatur accipiendo auctarium, vel quia datur pecunia numerata pro numeranda, quæ minoris æstimari solet; vel quia exigitur aliquid tanquam debitum ex gratitudine. pr. 41. 6. pag. 275. Qui usurarium contractum bona fide celebrat, poteritne retinere lucrum, quod ex licito alio contractu potuisset reportare? pr. 40. 10. pag. 273. V. etiam Mutuator.

Sit autem hic hujus Opusculi (sed ob ubi Aeternitatis!)

F I N I S.

Laus Deo, & B. Virg. sine labe Conceptæ.

A. M. D. G.

DECRETUM
ALEXANDRI PAPAE VIII
DAMNATARUM
THESIUM

THEOLOGICA TRUTINA

P. DOMINICI VIVA
SOCIETATIS JESU.

PARS TERTIA.

DE XXXIII. THESIBUS PROSCRIPTIS
AB ALEXANDRO VIII.

NECNON DE QUINQUE JANSENII
PROPOSITIONIBUS.

THESE
DAMNARUM

THEOLOGICA TRUTINA
P. DOMINICI VIVA
SOCIETATIS IESU.

PARS TERTIA.
DE XXIII. THESIBUS PROPOSITIS
AB ALEXANDRO VII.
NECNON DE QUINQUE JANSENI
PROPOSITIONIBUS.

DECRETUM

SS. D. N.

ALEXANDRI PAPÆ VIII.

Die 24. Augusti 1690.

Sanctissimus D. N. Alexander Papa VIII. non sine magno animi sui mærore audivit duas Theses, seu Propositiones, unam denuò, & in majorem Fidelium perniciem suscitari, alteram de novo erumpere; & cum sui Pastoralis Officii munus sit, Oves sibi creditas à noxiis pascuis avertere, & ad salutaria semper dirigere, dictarum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentissimis, & Reverendissimis DD. Cardinalibus contra Hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus sedulò commisit, qui, pluries re maturè discussa, infrascriptis thesibus, seu propositionibus super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati Suæ singillatim exposuerunt.

I. Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali: Formalis verò in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in Finem ultimum interpretativè. Hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis.

II. Peccatum philosophicum, seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi: Theologicum verò, & mortale est transgressio libera Divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave, in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum.

Quibus peractis, Sanctissimus, omnibus plenè, & maturè consideratis, primam Thesim, seu Propositionem declaravit hæreticam, & uti talem damnamdam, & prohibendam esse, sicuti damnat, & prohibet sub Censuris, & pœnis contra Hæreticos, & eorum fautores in jure expressis: Secundam Thesim, seu Propositionem declaravit scandalosam, temerariam, piarum aurium offensivam, & erroneam, & uti talem damnamdam, & prohibendam esse, sicuti damnat, & prohibet, ita ut quicumque illam docuerit, defenderit, ediderit, aut de ea etiam disputaverit publicè, seu privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in Excommunicationem, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam Dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolvi. Insuper districtè in virtute Sanctæ Obsequentiae, & sub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Christifidelibus cujuscumque conditionis, Dignitatis, ac Status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictam thesim, seu propositionem ad praxim deducant.

DECRETUM ALTERUM

SS. D. N.

ALEXANDRI PAPÆ VIII.

Die 7. Decembris 1690.

Sanctissimus D. N. Alexander Divina Providentia Papa VIII. prædictus, Pro pastoralis cura Ovium à Christo Domino sibi commissa de earum salute sollicitus, ut inoffenso gradu per rectas semitas possint incedere, & pascua nimium perniciose in pravis doctrinis exhibita vitare, unius supra triginta Propositionum examen pluribus in sacra Theologia Magistris, & deinde Eminen- tissimis, ac Reverendissimis DD. Cardinalibus contra Hæreticam pravitatem Ge- neralibus Inquisitoribus commisit, qui tantum negotium diligenter aggressi, ei- que sedulò, ac pluries incumbentes, super unaquaque ipsarum sua suffragia San- ctitati Suæ singulatim detulerunt.

Propositiones autem sunt infra scriptæ, videlicet

1. **I**n statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa li- bertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in causa sua, peccato origi- nali, & libertate Adami peccantis.
2. Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in statu naturæ la- psæ operantem ex ipsa non excusat à peccato formali.
3. Non licet sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam.
4. Dedit semetipsum pro nobis oblationem Deo, non pro solis Electis, sed pro omnibus, & solis Fidelibus.
5. Pagani, Judæi, Hæretici, alique hujus generis nullum omninò accipiunt à Jesu Christo influxum; adeoque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nu- dam, & inermem, sine omni gratia sufficienti.
6. Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quàm perniciose est, sic ut proinde merito possimus petere, A gratia sufficienti libera nos Domine.
7. Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi; si Dei, chari- tas Patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est.
8. Necessè est Infidelem in omni opere peccare.
9. Re vera peccat, qui odio habet peccatum merè ob ejus turpitudinem, & disconvenientiam cum natura rationali, sine ullo ad Deum offensum respe- ctu.
10. Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, merè ut Cœlestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.

11. Omne, quod non est ex Fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est.

12. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis Amor, deficit etiam Fides, & etiam si videantur credere, non est Fides Divina, sed humana.

13. Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.

14. Timor gehennæ non est supernaturalis.

15. Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.

16. Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & præscriptio, natura rei id ipsum quodammodo dictante.

17. Per illam praxim mox absolvendi, ordo pœnitentiæ est inversus.

18. Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiam si eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu.

19. Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali.

20. Confessiones apud Religiosos factæ pleræque vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ.

21. Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui Eleemosynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua pœnitentia, seu satisfactione, ob quæstum, seu lucrum subsidii temporalis.

22. Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.

23. Similiter arcendi sunt à Sacra Communionem, quibus nondum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expers.

24. Oblatio in Templo, quæ fiebat à Beata Virgine Maria in die Purificationis suæ per duos pullos Columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quod indiguerit purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus esset, secundum verba legis.

25. Dei Patris sedentis Simulacrum nefas est Christiano in Templo collocare.

26. Laus, quæ defertur Mariæ, ut Mariæ vana est.

27. Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: In nomine Patris, &c. prætermisissis illis, Ego te baptizo.

28. Valet Baptismus collatus à Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus verò in corde suo apud se resolvit, Non intendendo facere, quod facit Ecclesia.

29. Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in Fidei quæstionibus decernendis infallibilitate.

30. Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolute potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

31. Bulla Urbani VIII. IN EMINENTI, est subreptitia.

Quibus maturè consideratis, Idem Sanctissimus statuit, & decrevit 31. supradictas Propositiones, tanquam temerarias, scandalosas, malè sonantes, injurias, Heresi proximas, Hæresim sapientes, erroneas, Schismaticas, & Hæreticas respectivè, esse damnandas, & prohibendas, sicut eas damnat, & prohibet: Itaut quicumque illas aut conjunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputativè, publicè, aut privatim tractaverit, nisi for-

san impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non possit (preterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

Insuper districtè in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Christifidelibus cujuscumque conditionis, dignitatis, & status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Non intendit tamen Sanctitas Sua per hoc Decretum alias Propositiones in majori numero ultrà supradictas 31. jam exhibitas, & in hoc Decreto non expressas approbare.

DE DUABUS PROPOSITIONIBUS

A B A L E X A N D R O V I I I.

Proscriptis 24. Augusti 1690.

PROPOSITIO I.

Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali; formalis verò in conformitate cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè. Hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis.

DE hac affatim in expositione primæ Propositionis ab Alex. VII. proscriptæ.

PROPOSITIO II.

Peccatum Philosophicum, seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi: Theologicum verò, & mortale est transgressio libera Divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave, in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque pœna æterna dignum.

S Y N O P S I S.

I. Proscribitur hæc thesis ut Scandalosa, Temeraria, Piarum aurium offensiva, & erronea. II. Contendit enim peccatum Philosophicum, seu actum humanum naturæ rationali disconvenientem in eo, qui Deum ignorat, seu de Deo non cogitat, non esse peccatum Theologicum, seu offensam Dei, nec dignum pœna æterna. III. Nuper hanc thesim erupisse testatur Pontifex; propterea hic non proscribitur, quod olim à plurimis primæ notæ DD. docebatur, videl. absolutè repugnare peccatum purè Philosophicum; in hypothesi tamen sive metaphysicè, sive moraliter impossibili, quod aliquis invincibiliter Deum omnino ignoraret, huiusmodi peccatum non fore Dei offensivum.

IV. Docuerunt pariter nonnulli posse per accidens illud dari in hac Providentia.

V. Videturque suaderi, tum quia dari potest ad breve tempus invincibilis Dei ignorantia; in quo casu peccatum non esset Theologicum; tum etiam, quia potest peccatum apparere dissonum naturæ rationali, quin appareat offensivum Dei. VI. Aliter Gentiles sub utraque formalitate deberent peccatum cognoscere. VII. Sicut non est homicida, qui occidit hominem invincibiliter putatum feram; ita nec Deum offendit, qui invincibiliter Deum ignorat, dum peccat.

VIII. Sed peccatum purè Philosophicum fortè etiam metaphysicè repugnat; tum quia peccatum est essentialiter contra Legem æternam; tum etiam, quia adversatur rationis dictamini, quod est præco Divinæ legis. IX. Quando peccatum attingitur ut disconveniens naturæ rationali, attingitur impræcisibiliter ut prohibitum à Deo, atque adeo ut Dei offensivum. X. Peccatum nequit prohiberi ab ipsa natura rationali, siquidem quibuscumque creaturis ad illud impellentibus, adhuc est illicitum. XI. Deo peccatum est impossibile; & ideo non prohibetur illi à lege superiore. XII. Etiam si peccatum purè Philosophicum metaphysicè non repugnaret, adhuc est moraliter impossibile in præsentii Providentia, in qua est unicuique obvia notitia Dei prohibentis actionem dissonam naturæ rationali.

XIII. Ad contrahendam Dei offensam sufficit, si Deus à peccatore attingatur sub conceptu supremi Legislatoris. XIV. Ad contemptum Dei virtualem satis est confusa Dei cognitio. XV. Etiam Gentilium culpa est Theologica. Sicut est impius, qui maledicit Genitori, quem nunquam de facie novit; ita Deum offendit, qui sub confuso conceptu supremi Legislatoris illum cognoscit, dum peccat. XVI. Non incurrit censuram, qui omnino ignorat legem Ecclesiasticam vetantem aliquid sub censura. XVII. At incurrit reatum odii Divini, ac pœnæ æternæ, qui peccat; quia ad gravem culpam hæc connaturaliter consequuntur.

XVIII. Si per impossibile Deus peccatum non vetaret, videtur, quod per locum intrinsecum actio dissona naturæ rationali esset peccatum Theologicum. XIX. Si supponatur possibilis metaphysicè omnimoda ignorantia Dei in eo, qui peccat, huius peccatum esset purè Philosophicum. XX. Sive Prima regula moralitatis sit natura rationalis, sive lex Divina, semper peccatum est Theologicum.

cum. XXI. Sicut *actus moralis bonus est pariter Theologicè bonus*; quamvis hic non sit de se satis ad contrahendam amicitiam cum Deo; peccatum verò Theologicum sufficit ad contrahendum reatum Divinæ inimicitiae. XXII. Non proscribitur in hac thesi, quod solum moraliter sit impossibilis omnimoda Dei ignorantia, atque adeo quod moraliter tantum, & non metaphysicè peccatum purè Philosophicum repugnet. XXIII. Censetur, quod moraliter sit impossibilis Dei ignorantia invincibilis. XXIV. Cum ignorantia Dei invincibili requiritur peccatum esse Theologicum. XXV. Ex celebri Regula ad dignoscendum sensum thesium confixarum descendit, quod in hac thesi non proscribatur peccatum Philosophicum pro hypothesis saltem moraliter, si minus metaphysicè impossibili, quod detur omnimoda invincibilis Dei ignorantia.

I. **U**tramque hanc thesim telo Pontificio confixit Alexander VIII. antequam quicquam decerneret de aliis una, & triginta thesibus, quas eodem tenore deinde proscripsit 7. Decembris 1690., vetando sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ Sanctæ Sedi reservatæ, ne quis illas doceret, defenderet, ederet, aut de iis etiam disputaret, aut privatim tractaret, nisi forsan impugnando; & simul in virtute Sanctæ Obedientiæ prohibendo, ne quis illas in praxim deduceret.

Priorem ex his thesibus Pontifex declaravit Hæreticam, quippè quæ apertè, ac immediatè opponitur veritatibus revelatis: dicitur enim 1. Jo. 3. *Qui non diligit, manet in morte*; & Marc. 12. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua: Hoc est primum mandatum. Quod pariter Matth. 22. vocatur Mandatum primum & maximum.*

Alteram de peccato Philosophico declaravit Scandalosam, Temerariam, Piarum aurium offensivam, & Erroneam. Est autem Erronea, utpote quæ non immediatè adversatur doctrinæ revelatæ, sed mediatè; opponitur enim duntaxat conclusioni Theologicæ erutæ ex una præmissa de fide, & altera naturaliter cognita: de fide enim est, reum esse odii Divini, ac gehennæ, qui Deum offendit; naturaliter verò apertissimè cognoscitur, ut mox explicabimus, Deum offendere, saltem tanquam supremum Legislatorem, qui advertit operationem, quam ponit, esse disconvenientem naturæ rationali, & rectæ rationi, atque adeo à supremo Legislatore prohibitam (cum Divinæ prohibitionis veluti præco sit dictamen rationis) etiam si tunc Deus ignoretur sub conceptu Entis optimi, & à se, aut Primæ causæ, aut de illo sub tali explicito conceptu actu nō cogitetur. Vel saltem est lumine naturæ notum dari Deum, illumque prohibere, quæ rectæ rationi adversantur, adeo ut in præsentī providen-

tia moraliter contingere non possit, quod detur invincibilis Dei ignorantia, aut inadvertentia, dum peccatur. Est itaque Conclusio Theologica, quod peccatum Philosophicum sit etiam Theologicum, hoc est offensa Dei, dissolvens ejus amicitiam, & pena æternæ dignum, saltem in præsentī providentiā; ut proinde propositio opposita, quæ hic proscribitur, sit Erronea.

Est pariter Scandalosa; præbet quippe aliis ruinæ spiritualis ansam, dum credunt Deum non offendi, si hic & nunc æstro passionis perciti de Deo non cogitant, dum in scelera naturæ rationali dissona dilabuntur; atque adeo hujusmodi culpas non esse clavibus subjiiciendas, & lacrymis contritionis eluendas. Est etiam Temeraria; opponitur quippe communissimæ auctoritati Patrum, ac Theologorum aliter sentientium. Ac demum est Piarum aurium offensiva; non solum enim malè sonat, verum etiam aliquid indignum in materia Religionis præferit, ex quo animus pietati, ac doctrina Catholicæ deditus offenditur. Alias unam, & triginta theses Pontifex damnavit tanquam temerarias, scandalosas, malè sonantes, injurias, hæresi proximas, hæresim sapientes, erroneas, schismaticas, & hæreticas respectivè, nullum determinatè ex his nigris theta cuiquam præfigendo, relinquendo aliis advertere, quam ex his censuris Theologicis singulæ sint notandæ.

II. Quod attinet ad priorem ex his duabus thesibus, nihil est causæ, cur hic iterum immoremur, satis enim superque ejus falsitas ostenditur ex iis, quæ diximus in exponenda prima illa propositione ab Alexandro VII. proscripta, quæ habet; *Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium*: post cujus proscriptionem mirum est, quod præsens propositio iterum emerferit; ut proinde Alexander VIII. indoluerit in suo Decreto, quod denuò, & in majorem Fidelium perniciem suscitata fuerit.

III. Agendum itaque hic de altera, quæ spectat ad peccatum purè Philosophicum; quæque, ut habet Pontifex, de novo erupit: Siquidem ortum ea habuit occasione arrepta ex quibusdam thesibus publicè expositis anno 1686 à quodam Professore Divionensi; in quibus licet hæc thesis prout jacet non reperiretur, nihilominus paucis per invidiam mutatis, in hanc præsetem thesim una ex iis concinnata fuit; cum tamen mens Professoris in manuscriptis expressa, & verba expositæ thesisi longè alium sensum haberent, quam faciunt verba thesisi hujus proscriptæ. In ea enim thesi, necnon in manuscriptis, Professor disertè loquebatur de illo, qui peccaret cum omnimoda Dei ignorantia, aut inadvertentia, & solum in quodam sensu conditionato, non absoluto, assererebatur, quod si invincibilis, & omnimoda Dei igno-

rantia dari posset in eo, qui peccat, hic Deum non offenderet: quod non pauci Doctores docent; nec in hac thesi damnatur, ut mox ostendetur.

Quod spectat ad Nomenclaturam peccati hujus Philosophici, D. Thomas p. 2. q. 71. a. 6. ad 5. dicit, *A Theologis consideratur peccatum præcipue secundum quod est offensa contra Deum: à Philosopho autem morali secundum quod contrariatur rationi*: Hinc vocatur peccatum Philosophicum actus humanus disconveniens tantum naturæ rationali; vocatur verò peccatum Theologicum actus humanus Dei offensivus, qui proinde Divinam amicitiam rescindit, & trahit reatum poenæ æternæ.

Quod verò attinet ad Doctorum sententias de peccato Philosophico: Certum in primis est, Alexandrum VIII. in hac thesi noluisse damnare ea, quæ in antiquis, & gravibus Theologis de hoc peccato scripta legimus; aliter nondiceret, Thesim hanc de novo erupisse. Docuerunt autem plurimi primæ notæ Scriptores cum Henr. disp. 5. de Peccat. q. 1. Jo. Poncio Curs. Theol. disp. 2. q. 3. Lugo disp. 5. de Incarn. sect. 5. Martinonio disp. 19. de Peccat. num. 40. & fusè Bonæ Spei disput. 5. de Incarn. dub. 5. num. 132., absolute esse simpliciter impossibile, sive metaphysicè, sive saltem moraliter, peccatum purè Philosophicum, addendo tamen veluti hypotheticè, ac speculativè, quòd si per impossibile quis haberet invincibilem Dei ignorantiam, aut de Deo actu invincibiliter nullatenus, ne implicite quidem, cogitaret, dum avertit furtum v. g. esse rationi dissonum, in tali casu peccatum non foret Dei offensa, nec peccatum Theologicum, sed purè Philosophicum, eo quod impossibile sit Deum offendi, nisi aliquo modo cognoscatur: Universim enim ignorantia invincibilis alicujus rei tollit voluntarium circa ipsam, & ex propositione secundæ ex aliis ab Alexan. VIII. postmodum profligatis constat, ignorantiam invincibilem juris naturæ excusare à peccato formali operantem ex ipsa. Id ipsum hypotheticè docuit D. Thom. 2. 2. qu. 20. ar. 3. ubi ait: *Si posset esse conversio ad bonum commutabile sine aversione à Deo, quamvis esset inordinata, non esset peccatum mortale*. Et in hoc duntaxat sensu hypothetico nonnulli Societatis Professores, vestigiis tantorum virorum inherentes, id ipsum in suis thesibus propugnarunt, rejiciendo semper absolute cum iisdem Auctoribus saltem moralem possibilitatem peccati Philosophici.

Communiore autem hac in re sententia docet, esse etiam metaphysicè impossibile, quòd in eo, qui peccat, detur tunc ignorantia, aut etiam inadvertentia ad Deum, saltem sub conceptu supremi Legislatoris actionem illam naturæ rationali dissonam prohibentis, ut mox explicabimus. Esto tamen metaphysicè contingere

posset, quòd aliquis advertens ad dissonantiam operationis peccaminosæ cum natura rationali nullatenus de Deo tunc cogitaret (quod à nonnullis admittitur) non proinde sit peccatum purè Philosophicum non esse saltem moraliter impossibile. Ratio est, quia ex communissima Theologorum sententia ad contrahendam culpam Theologicam sufficit etiam exercita, ac implicita aliqua cogitatio de Deo actionem naturæ rationali dissonam prohibente: Sicut ver. gr. ut Sacerdos peccans contra castitatem contrahat malitiam sacrilegii, non est necesse, quòd tunc actu explicitè cogitet de suo voto castitatis, sed sufficit, quòd de illo cogitet saltem exercitè, & sub aliqua cogitatione confusa facile obvia: Cum autem moraliter impossibile sit, quòd consimilis cogitatio confusa de Deo culpam prohibente absit ab eo, qui peccat, idcirco est saltem moraliter impossibile peccatum purè Philosophicum.

IV. Nihilominus Zumel qu. 71. de Peccatis ar. 2. disp. 8. apud Tann. tom. 2. disp. 4. qu. 1. dub. 3. refert nonnullos putantes, repugnare quidem per se loquendo dari peccatum purè Philosophicum, quòd ita sit contra rectam rationem, ut non sit etiam contra Deum: posset tamen absolute de facto dari in hac providentia per accidens, saltem in aliquo in sylvis enutrito, ob omnimodam invincibilem Dei ignorantiam, aut inadvertentiam. Victoria etiam in Relect. de perven. ad usum rationis p. 2. n. 8. apud eundem Tannerum refert alios putantes, peccata eorum, qui invincibiliter Deum ignorant, aut ad Dei offensam non advertunt, non rescindere Divinam amicitiam, nec promereri poenam æternam. Id autem esse verum non solum hypotheticè, sed etiam absolute, ita ut dari aliquando de facto possit peccatum purè Philosophicum, non levis momenti rationes videntur suadere.

V. Primò quia implicat Deum offendi, si non cognoscatur; potest autem dari, saltem ad breve tempus, invincibilis Dei ignorantia (ut docent nonnulli cum Victoria, Zumel, & aliis apud Recup. l. 1. q. 7. eo quod existentia Dei non sit nobis per se nota) in quo casu peccatum solum appareret contra dictamen rationis, & dissonum naturæ rationali, non verò Dei offensivum: ergo dari de facto potest absolute hujusmodi peccatum purè Philosophicum, prout scil. spectat ad philosophicam considerationem, quin etiam sit Dei offensivum, prout à Theologo consideratur, juxta explicationem peccati Philosophici, & Theologici traditam ab Angelico loco laudato.

Secundò: Peccatum ut est Dei offensa superaddit novam malitiam, quam non importat, prout est contra rationem creatam, seu quatenus est dissonum naturæ rationali; potest autem dari peccatum, quòd solum appareat natu-

ra rationali dissonum, quin tunc in fervore ipso culpæ reluceat ut Dei offensivum: ergo dari potest peccatum Philosophicum, quin sit Theologicum, seu Dei offensa. Major probatur, quia peccatum prout est offensa Dei importat transgressionem Divinæ Legis, & contemptum Dei saltem virtuale, quæ non importantur à peccato præcisè, prout est contra naturam rationalem, & rationem creatam: ergo nova, ac diversa malitia peccato supervenit ex hoc, quod sit contra Divinam voluntatem, atque adeò Dei offensivum.

VI. Denique, si peccatum ex eo præcisè, quod appareat dissonum naturæ rationali, appareret, ac esset Dei offensivum, sequeretur, quod Philosophi Gentiles non solum cognoscerent peccatum, prout est rationi contrarium, sed etiam prout est Dei offensivum: quod tamen videtur esse contra Angelicum p. 2. q. 71. ar. 6. ad primum. Et ratio à priori est, quia quamvis duæ formalitates realiter identificentur, potest intellectus unam ab altera præscindere: ergo poterit etiam in peccato attingi disconvenientia cum natura rationali, præscindendo ab oppositione cum Divina voluntate, & ab offensa Dei: In quo casu nequit peccatum dici Dei offensivum, cum non possit offendi persona, quæ non cognoscitur; nec potest per huiusmodi peccatum amicitia Divina dissolvi, aut contrahi reatus æternæ pœnæ: sicut Regem non offendit, nec dicitur reus læsæ Majestatis, qui Regem non cognovit ut Regem offendit: Esto Deus tanquam supremus Princeps, & malorum Vindex esset huiusmodi peccata Philosophica puniturus pœna consentanea, quatenus offensas ipsius naturæ rationalis; Sicut Judices scelera, quibus non ipsi, sed alii offenduntur, jure merito puniunt aliquando etiam usque ad privationem vitæ.

VII. Confirmatur primò; quia qui furatur v. gr. rem Sacram advertens tantum, quod sit res aliena, non verò quod sit Sacra, solum est furti reus, non sacrilegii, quia non contrahitur malitia illa, quæ invincibiliter ignoratur. Similiter si quis occidat hominem putatum invincibiliter feram, non est reus homicidii, quia non attingit illum ut hominem: ergo si quis non cognoscat peccatum ut offensivum Dei, sed solum ut dissonum naturæ rationali, patrandò illud non offendit Deum.

Confirmatur secundò; quia communius docent cum Suar., Sanch., Henr. contra Cordub. Ugol., apud Dian. p. 3. tr. 6. resol. 41. quod ubi lata sit excommunicatio contra furtum v. gr., quod lege naturali prohibetur, si quis invincibiliter hanc legem Ecclesiasticam ignorans furaretur, peccaret quidem contra jus naturæ, sed excommunicationem non incurreret, quippe qui non esset contumax, unde esset incapax censuræ, quæ contumaciam, seu contemptum

Legis Ecclesiasticæ præsupponit: quomodo enim poterit Ecclesiasticam Legem contemnere, qui illam invincibiliter ignorat? ergo universim verum est, neminem peccare adversus legem, quam ignorat invincibiliter; atque adeò si quis Deum, aut Divinam Legem prohibentem furtum ignoret, aut ad illam, dum actu furatur, non advertat, sed solum advertat, quod furtum dissonet naturæ rationali, & rectæ rationi, peccatum hoc furti erit merè Philosophicum, non verò Theologicum, seu Dei offensa rescindens amicitiam Divinam, ac dignum gehenna.

VIII. Ostenditur falsitas hujus thes. Et primò quidem, quia validis rationibus suadetur metaphysica repugnantia peccati purè Philosophici. Deinde quia saltem negari non potest eius impossibilitas moralis, si minùs essentialis, in præsentì providentiâ.

Quod metaphysicè illud repugnet, ut docuerunt Zumel, Curiel, & alii apud Lugo loc. cit. num. 77. videtur evinci ex definitione peccati tradita ab August. li. 22. contra Faustum, ubi docet, Peccatum esse *Dictum, Factum, Concupitum contra Legem æternam*: ergo si peccatum, quæ peccatum est, essentialiter est contra Legem æternam, atque adeò contemptivum voluntatis Divinæ, juxta illud: *Qui offendit Legem, offendit Regem*, apertè sequitur, quod peccatum mortale de sua ratione sit Dei offensa, dissolvens amicitiam cum Deo, ac pœna æterna dignum; atque adeò quod metaphysicè repugnet peccatum purè Philosophicum; quippe quod nullatenus adversaretur legi æternæ, seu Divinæ voluntati (nisi solum materialiter, ut quilibet actus malus, qui ponitur ex ignorantia invincibili) sed solum adversaretur naturæ rationali.

Confirmatur; quia peccatum de sua ratione adversatur, & quidem formaliter, dictamini rationis, quod thesis ipsa proscripta fateatur; implicat autem, quod rationis dictamini adversetur, & non adversetur simul Legi æternæ; cum dictamen rationis sit veluti præco indicens nobis Divinam voluntatem sive præceptivam, sive prohibitivam, sive permissivam, ut docent communissimè ex Augustino serm. 6. de Verbis Domini, cum Angelico p. 2. qu. 91. ar. 2., ubi dicit lumen rationis nihil aliud esse, quàm impressionem Divini luminis in nobis, juxta illud Psal. 4. *Signatum est super nos lumen vultu tui, Domine*: ergo implicat peccatum, quod solum sit Philosophicum, & non etiam Theologicum.

IX. Ratio à priori videtur esse, quia quamvis cognitio explicitè attingens peccatum ut dissonum naturæ rationali, non eatenus attingat explicitè illud ut transgressivum Divinæ Legis, nihilominus repugnat, quod peccatum sub illo priori conceptu attingatur, quin simul

attingatur implicite sub hoc secundo, quantum satis est ad quendam contemptum Divinae Legis, atque adeo ad offensam Dei: ergo metaphysicè repugnat peccatum mortale purè Philosophicum, quod Divinam amicitiam non dissolvat, nec sit Dei offensa. Antecedens probatur, quia præcisè per hoc quod peccatum attingatur explicitè ut disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi, attingitur implicite ut illicitum, atque adeo ut prohibitum, & nullatenus patrandum: ergo etiam attingitur implicite ut oppositum Divinae voluntati illud prohibenti, atque adeo ut contemptivum Divinae prohibitionis, & ut Dei offensa. Probatur hæc consequentia, quia quoties peccatum apparet ut prohibitum, ita ut nullatenus liceat, apparet ut prohibitum ab ea voluntate, quæ unicè potest illud prohibere; atqui sola Dei lex, & voluntas potest peccatum prohibere, ita ut nullatenus liceat, quibuscumque creaturis illud suadentibus, aut præcipientibus; ergo quoties peccatum apparet ut omnino prohibitum, apparet etiam oppositum Divinae voluntati illud prohibenti, atque adeo ut contemptivum Divinae Legis. Quod autem confusa ista, & implicita advertentia ad Divinam prohibitionem sufficiat ad contrahendum reatum odii Divini, atque adeo ad dissolvendam Divinam amicitiam, ex eo patet, quia sicut in omnium sententia, qui invincibiliter in sylvis enutritus nunquam audivit de pœne æternitate, aut ad illam non advertit, dum peccat, si verè advertit ad Dei offensam, adhuc fit reus pœnæ æternæ per hoc præcisè, quod consentiendo in culpam, implicite consentiat in pœnam illi annexam natura sua, etiamsi non habeat claram notitiam de æternitate pœnæ debita: ita qui in sylvis enutritus invincibiliter nunquam audivit de Dei existentia, aut ad illum non advertit, dum peccat, si verè advertit ad dissonantiam culpæ cum naturæ rationali, & cum rationis dictamine, atque adeo ad prohibitionem sibi factam ab aliquo Superiore, ita ut nullatenus possit ea operatio sibi licere, quibuscumque creaturis ad illam impellentibus, adhuc fit reus odii Divini per hoc præcisè, quod consentiendo in operationem illam sibi interdictam, implicite consentiat in violationem legis prohibentis, atque adeo in contemptum talis voluntatis, etiamsi careat clara notitia, quod lex, seu Voluntas illam prohibens, sit voluntas Divina, unde Deus contemnatur: & consequenter metaphysicè repugnat peccatum purè Philosophicum, quod non sit Dei offensa, nec ejus amicitiam rescindat.

X. Neque dicas, posse peccatum relucere dissonum dictamini rationis, atque homini prohibitum, ita tamen ut appareat solum prohibitum à natura ipsa rationali, non verò à voluntate Divina, unde non sequitur, quod sit Dei

offensivum. Quod confirmatur ex verbis Apostoli dicentis ad Rom. 2. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt; ejusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex: ergo lex prohibitiva culpæ potest esse ipsa natura rationalis.*

Nam contra est: quia quod est dissonum naturæ rationali, adeo ut natura ipsa rationalis exigat ejus prohibitionem, nullatenus vetari potest ab ipsa natura rationali formaliter, sed unicè prohibetur à lege, seu voluntate Divina; ut proinde non possit à Dei offensa depurari. Et ratio est, quia, vel nomine naturæ rationalis venit ipse homo, qui operatur, & cum ipse non sit sibi Superior, non potest quicquam sibi prohibere, ita ut nullatenus sibi licere possit: Vel nomine naturæ rationalis venit tota Respublica hominum, aut complexum omnium creaturarum rationalium possibile; & neque hujusmodi complexum potest aliquid prohibere homini, ita ut nullatenus possit ei licere: Nam si unicè mendacium v. g. à complexo Creaturarum rationalium homini prohiberetur, sequeretur, quod volentibus omnibus Creaturis rationalibus, quod homo mentiatur, posset hic licite mentiri, quod tamen est falsum: ergo cum à solo Deo prohiberi possit v. g. mendacium, ita ut nullatenus liceat, inde fit, quod idem sit, peccatum esse oppositum naturæ rationali, ac esse oppositum Divinae voluntati illud prohibenti, atque adeo esse Dei offensivum. Apostolus dicens, quod legem non habentes, ipsi sibi sint lex, non est intelligendus, quod homines possint quicquam sibi præcipere, ita ut nullatenus sibi liceat propriam legem transgredi; cum hoc sit aperte falsum: sed est intelligendus, quod homines ex rationis dictamine, quod est Divinae legis tuba, naturaliter faciant ea, quæ spectant ad legem naturæ.

XI. Neque replices, quod sicut Deo est essentialiter dissonum mendacium, quin tamen illud Deo prohibeatur à lege superiore, sed ab ipsamet natura Divina, ita sit pariter illicitum homini, quin aliunde prohibeatur, quam ab ipsamet natura rationali. Nam diversimodè est dissonum mendacium Deo, & homini, esto in utroque sit moraliter malum per difformitatem cum Divina voluntate, quæ est prima regula morum: Etenim Deo ita est dissonum, ut etiam sit metaphysicè impossibile; quia Deus à propria natura, quæ essentialiter est cumulus omnium perfectionum, determinatur, sicut ad amandum semetipsum, ita ad odio habendum quod est intrinsecè malum, seu quod argueret imperfectionem in Divina voluntate, si ab illa amaretur, ut est mendacium, odium Dei, perjurium, & similia, & idcirco, ut hæc sint illicita Deo, non debent à lege superiore ipsi vetari, sed sufficit, quod essentialiter sint contra ipsius Dei voluntatem metaphysicè deter-

terminatam ad bonum: Contra verò homini mendacium est illicitum, sed physicè possibile: ergo ab aliqua regula morum prohiberi debet homini, ne mentiatur: hæc autem prima regula morum relatè ad operationes humanas non potest esse ipsa natura rationalis, nec complexum omnium creaturarum rationalium, ut ostendimus; quia adhuc ipsis præcipientibus mendacium, prout physicè possent illud præcipere, hoc est illicitum, & moraliter malum: ergo dicendum, quòd Prima regula morum, à qua unice homo obligari potest ad non mentiendum, sit Divina voluntas, adeò ut peccatum ideò sit naturæ rationali disconveniens, quia oppositum Divinæ voluntati, & Dei offensivum; ac proinde repugnat attingere, aut odio habere peccatum ut dissonum naturæ rationali sine ullo implicito, ac suboscuro respectu ad Deum offensum.

XII. Deinde dato, quòd metaphysicè contingere possit omnimoda Dei ignorantia invincibilis in eo, qui peccat, ut proinde metaphysicè dari possit peccatum purè Philosophicum; Nihilominus de facto est moraliter impossibilis isthæc ignorantia, qua excusetur homo à reatu odii Divini, & pænæ æternæ, dum ponit humano modo actum graviter disconvenientem naturæ rationali, ac rationis dictamini; unde peccatum purè Philosophicum est saltem moraliter in præsentī providentia impossibile. Ratio est, quia in præsentī Providentia non datur ignorantia Dei invincibilis in hominibus ratione utentibus; dicitur enim Job. 36. *Omnes homines vident eum, nempe Deum, Unusquisque intuetur procul, & ad Rom. 1. Quod notum est Dei, manifestum est in illis; Deus enim illis revelavit; invisibilia enim ipsius per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur; ita ut sint inexcusabiles.* Et August. tr. 106. in Jo: *Hæc est virtus veræ divinitatis, ut Creaturæ rationali jam ratione utenti non omnino ac penitus abscondi possit.* Et Damasc. lib. 1. de Fide Orthodoxa cap. 2. *Omnibus cognitio existendi Deum naturaliter est inserta.* Quod à posteriori patet, nam unusquisque in suis necessitatibus, & periculis, ut in tonitruis, ruinis &c., natura veluti Duce, supremum Numen invocatur; unde stultus duntaxat, aut passionibus obtenebratus, potest Deum negare, juxta illud Ps. 53. *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus:* & Aug. l. c. *Exceptis paucis, in quibus natura nimium depravata est, universum genus humanum Deum hujus Mundi fatetur Auctorem:* ergo impossibile est in præsentī providentia, quòd advertens ad dissonantiam operationis cum natura rationali, non habeat simul virtualiter saltem, & exercitè aliquam cogitationem de Deo actionem illam prohibente. Immo transmissio, quòd quis ob depravatos mores non solum fateatur non dari, sed etiam non cognoverit Deum, aut de illo

nullatenus cogitet, dum actu peccat, adhuc hujusmodi ignorantia, cum sit vincibilis, neque poterit ab offensa Dei peccantem excusare; atque adeò saltem in præsentī providentia impossibile est peccatum purè Philosophicum.

XIII. Ad primam rationem in contrarium: Esto dari possit in aliquo per aliquod tempus invincibilis ignorantia Dei sub conceptu Numinis colendi, aut rerum omnium Conditoris, videtur tamen omnino impossibile, quòd Deum non cognoscat sub conceptu Legislatoris supremi, quicumque advertit aliquid esse naturæ rationali disconveniens; advertit enim illud sibi à Divina lege prohiberi, ut ostendimus: ergo tunc actu cognoscit dari Deum ut Legislatorem: Neque enim ad Deum cognoscendum requiritur, ut singula Divina attributa clarè attingantur; aliter, qui caret clara notitia fecunditatis Divinæ, & Trinitatis Personarum, Deum non cognosceret. Hinc D. Th. p. 1. q. 2. ar. 1. ad primum dicit; Deum naturaliter ab omnibus cognosci sub quadam confusione; Sicut enim, ut advertit idem Angelicus loco laudato, possumus cognoscere venientem, qui est Coryscus, quin tamen Coryscum discernamus: ita possumus Deum cognoscere ut Numen ab omnibus colendum, ut nostrum ultimum finem, & primam causam, & ut supremum Legislatorem, quin advertamus ad reliqua ejus Attributa, vel quòd sit cumulus omnium perfectionum, aut id, quo melius excogitari non potest. Cum autem ostenderimus, non posse aliquem peccare, qui advertat ad Deum sub conceptu Legislatoris actionem illam prohibentis, sequitur repugnare peccatum merè Philosophicum, etiam si dari possit per aliquod tempus invincibilis Dei ignorantia sub alio conceptu proprio Dei. Et dato etiam, quòd metaphysicè dari possit in eo, qui peccat, ignorantia invincibilis Dei etiam sub conceptu Legislatoris, saltem in præsentī providentia id repugnat; cum in præsentī providentia connaturaliter, si minus essentialiter, dictamen rationis à natura nobis inditum sit præco Divinæ voluntatis indicens nobis legem æternam Dei; ut proinde peccatum, quod rationis dictamini adversatur, dicatur esse ab Augustino, *Dictum, Factum, Concupitum contra legem æternam.* Divina quippe lex prohibet nobis ut quod, quæ sunt intrinsecè mala, dictamen verò rationis prohibet ut quo: Ad eum modum, quo promulgatio, & notitia legis humanæ est solum prohibitiva, aut præceptiva ut quo, & voluntas Principis est obligatoria ut quod. Unde Ambros. lib. de Paradiso cap. 8. dixit, *In eo vocem Domini videmur audire, quòd alia interdicit, alia præcipiat.*

XIV. Ad secundam: Quamvis peccatum eò sit gravius, quòd clariùs cognoscitur Deus offensus; unde gravius peccat, qui advertit ad
 Divi-

Divinam Legem prohibentem, explicitè attingendo illam, quàm qui solum confuse: nihilominus non superadditur specialis malitia peccato, nisi quando contemptus Divinæ legis est formalis, seu quando quis ex contemptu legis peccat, volendo legem violare, ut ostendat se illam flocci pendere, ut advertit Lessl. l. 2. c. 6. nu. 2.: quando autem contemptus est virtualis, quia est ratio communis cuiusvis culpæ, non potest refundere illi malitiam specialem. Quia verò quando peccatum apprehenditur solum ut disconveniens naturæ rationali, tunc implicitè, & obscure etiam apprehenditur ut à Deo prohibitum, & ut Dei offensivum, ideò tunc etiam imbibit rationem genericam inobedientiæ, & contemptus virtualis Dei.

XV. Ad tertiam: Sequela est verissima, nec aliud sentit D. Th., ut advertit Amicus disp. 17. de peccatis num. 134. Angelicus enim solum docet, quod licet Gentiles peccatum cognoscant ut contra rationem, & ut offensivum Dei, ut proinde ab Apost. ad Rom. 1. dicantur *Inexcusabiles*, quia scilicet cum Deum ex creatis effectibus cognoscant, illum non sicut Deum glorificent: nihilominus Philosophus Gentilis considerando peccati naturam, solum considerat illud, prout est contra rationem, non verò prout est offensivum Dei, eo quod sub hac consideratione ad Theologum spectet: Sicuti quamvis Primus motor immotus sit Unus simul, & Trinus; tamen quatenus est Unus, consideratur à Scientia naturali, à Theologia verò quatenus est Trinus.

Ad rationem à priori: Verum quidem est, quod si Deus nullatenus cognosceretur sub aliquo conceptu proprio Dei, nullatenus per peccatum offenderetur; sicut quando homo, qui offenditur, non cognoscitur ut Rex, offensa non dicitur regia; at quando peccatum cognoscitur ut disconveniens naturæ rationali, cognoscitur etiam ut prohibitum à lege Suprema, ut ostendimus; ergo cognoscitur, quod per illud offendatur Supremus Legislator, atque adeo cognoscitur Deus sub proprio aliquo Dei prædicato; unde nil mirum, quod Deus offendatur. Sic qui nunquam suum Patrem cognovit, peccat contra pietatem, & contra reverentiam Parentibus debitam, si maledicat suo Genitori, quia sufficit, quod ille cognoscatur sub conceptu Genitoris, ut contrahatur malitia impietatis in iis maledictis: ergo etiam ut contrahatur malitia Divinæ offensæ in peccato, sufficit, quod Deus cognoscatur tanquam Legislator supremus illud prohibens; quod habetur, quoties peccatum cognoscitur ut dissonum naturæ rationali. Quare licet non cognoscatur Deus clarè sub conceptu Entis, quo melius excogitari non potest, quia tamen cognoscitur Deus confuse sub conceptu supremi Legislatoris, idcirco habetur sufficienter notitia

Pars III.

Dei, quantum sufficit ad illum offendendum per peccatum cognitum duntaxat ut disconveniens naturæ rationali.

Ad primam confirmationem, concessio antecedente, negatur suppositum consequentis; diximus enim, quod si peccatum appareat ut dissonum naturæ rationali, apparet etiam ut Dei offensivum, seu ut virtualiter contemptivum Divinæ legis.

XVI. Ad secundam confirmationem recurrit eadem responsio: Ideò non habetur in eo casu contumacia, nec peccatur adversus legem Ecclesiasticam, unde nec incurritur censura, quia lex Ecclesiastica omnino ignoratur: At qui advertit ad dissonantiam, quam habet peccatum cum natura rationali, advertit ad legem Divinam illud prohibentem: ergo legem Divinam violat, & Deum legislatorem offendit, unde amicitia cum Deo dissolvitur, & contrahitur reatus pænæ æternæ.

XVII. Neque dicas, quod licet non excusetur à culpa, & à Dei offensa in casu posito, saltem excusetur à reatu pænæ æternæ, qui ignorat peccato esse annexam hanc pœnam; Sicut excusatur ab incurrenda censura, qui invincibiliter ignorat illam alicui peccato esse annexam.

Nam paritas probat nimis; evincit enim, quod similiter excusetur à reatu odii Divini, qui ignorat illud odium esse peccato annexum. Quare dispar est ratio inter Censuram, quæ est pœna extraordinaria, & liberè annexa alicui culpæ ex voluntate Legislatoris Ecclesiastici, & inter pœnam æternam, ac odium Divinum, quæ connaturaliter consequuntur ad culpam. Invincibilis ignorantia Censuræ excusat ab illa incurrenda, quia Censura solum ligat contumaces, seu contemptores legis Ecclesiasticæ; cum autem non dicatur contumax, nec contemnens Ecclesiæ legem, qui illam ignorat, ideò censuram non incurrit: At qui advertit ad oppositionem peccati cum natura rationali, advertit implicitè ad legem, seu voluntatem Divinam illud vetantem, illamque contemnit, dum non obtemperat; unde fit reus odii Divini, & pænæ æternæ, quæ natura sua ad peccatum consequuntur; Qui enim liberè, & advertenter vult antecedens, præsumitur etiam consentire in consequens illi annexum.

XVIII. Ex quibus colliges primò, Quid dicendum ad quæstionem illam speculativam, An si per impossibile Deus non existeret, aut non prohiberet quod est intrinsecè malum, per locum intrinsecum sequatur, peccatum commissum cum advertentia ad dissonantiam cum natura rationali, non fore tunc Dei offensam, nec mereri pœnam æternam. Annuunt Bellar., Lessl., Zumel apud Lugo disp. 5. de Incarn. sec. 5. Equidem tamen censeo per locum intrinsecum utramque partem contradictionis sequi; non

Z enim

enim esset Dei offensa, quia non prohiberetur à Deo, ut supponitur: ex altera parte cum non possit ex dictis apparere dissonum naturæ rationali, & prohibitum, nisi à Deo prohibeatur, esset simul Dei offensa.

XIX. Colliges secundò, Quid dicendum ad illam aliam quæstionem, Utrum sit possibile peccatum purè Philosophicum saltem in aliquo casu rarissimo; Lugo loc. cit. ostendit casum hunc esse moraliter impossibilem, eo quòd sit moraliter impossibile dari in peccante ignorantiam Dei invincibilem, aut illum non cogitare saltem implicite, quòd sit Dei offensa id, quòd adversatur naturæ rationali: Concedit tamen, quòd si revera id contingeret, peccatum non esset Theologicum; cum non possit esse Dei offensa illa operatio, quæ invincibiliter ponitur absque ulla advertentia, quòd à Deo prohibeatur. Equidem ex dictis censeo casum hunc esse etiam metaphysicè impossibilem; Si tamen supponatur in aliquo rarissimo casu possibili omnimoda, etiam implicita, Dei sub conceptu Supremi Legislatoris ignorantia in peccante, huiusmodi peccatum patratum cum sola advertentia ad dissonantiam operationis cum natura rationali, certè esset purè Philosophicum.

XX. Colliges tertio, Præter regulam formalem, & immediatam nostrorum actuum moralium, consistentem in dictamine rationis, duplicem considerari posse regulam objectivam moralitatis, per conformitatem ad quam actus dicatur moraliter bonus, seu honestus, & per difformitatem malus moraliter, seu inhonestus: Altera est natura ipsa rationalis; altera verò Divina lex, seu voluntas. Disputant tamen Theologi, Utra istarum sit Prima Regula actuum humanorum, Divina ne voluntas, an verò Natura rationalis. Vasquez 1. 2. disp. 58., & disp. 97. putat, Primam regulam esse naturam rationalem, ità ut illud dicatur bonum moraliter, & formaliter honestum, quòd est naturæ rationali conveniens, ut proinde Divina voluntas consequenter velit, ac amet actus honestos, quia naturæ rationali conformes, & essentialiter odio habeat actus inhonestos, quia eidem difformes. Communius tamen cum Agelico Theologi docent, Primam, ac formalem regulam honestatis objectivæ esse Divinam voluntatem; unde fit, actus naturæ rationali disconvenientes, ut mendacium, pejrium, de se esse solum fundamentaliter, & radicaliter inhonestos, ac proinde vetandos à Divina voluntate, à qua suam formalem hauriant inhonestatem; actus verò naturæ rationali conformes esse de se radicaliter tantum honestos; quatenus exigunt præcipi, aut suaderi à Divina voluntate reddente illos formaliter honestos. Verum si Prima regula objectiva moralitatis sit lex Divi-

na, siue natura rationalis, semper verum est, ut ostendimus, hominem non posse attingere actum inhonestum ut dissonum naturæ rationali, quin simul illum attingat implicite ut repugnantem Divinæ legi, ac proinde ut Dei offensivum, atque adeò dignum odio Divino, ac pœna æterna; quare peccatum purè Philosophicum dicendum est commentitium.

XXI. Colliges quartò, quòd sicut quilibet actus cum advertentia ad disconvenientiam naturæ rationali est malus, & peccaminosus non solum Philosophicè, sed etiam Theologicè, quatenus est etiam difformis Divinæ voluntati illum prohibenti; unde si appareat graviter dissonus naturæ rationali, apparet etiam graviter à Deo Supremo Legislatore prohiberi, & idcirco est offensa dissolvens eius amicitiam, ac pœna æterna dignus: ità quilibet actus, qui apparet naturæ rationali conveniens, est pariter non solum Philosophicè, sed etiam Theologicè bonus, aut saltem non malus, quatenus apparet etiam conformis Divinæ voluntati præcipienti, aut consulenti, vel saltem permittenti. Quia tamen ad contrahendum reatum odii Divini, ac gehennæ sufficit, quòd actus appareat aliquo modo difformis Divinæ voluntati graviter illum prohibenti; ad contrahendum verò jus ad amorem Dei amicabilem, & vitam æternam, non sufficit, quòd actus appareat Divinæ voluntati conformis: sed requiritur etiam, quòd sit supernaturalis, & quòd ex motivo charitatis procedat, qualis est contritio perfecta, vel dilectio Dei super omnia, aut saltem attritio supernaturalis cum Sacramento, quibus ultimò ad gratiam disponimur; idcirco non quilibet actus cum advertentia ad consonantiam cum natura rationali trahit amicitiam Divinam; quilibet verò actus cum advertentia ad gravem dissonantiam cum natura rationali fert Dei offensam, ac Divinam inimicitiam, atque adeò reatum gehennæ.

XXII. Colliges quintò, peccatum Philosophicum ità esse absolute juxta communio-rem sententiam metaphysicè impossibile, ut tamen vi huius proscriptæ thesisi, ne implicite quidem proscribatur sententia illa speculativa Herinx, Poncii, Bonæ spei, Lugonis, Martinonii, & aliorum docentium, non metaphysicè, sed moraliter tantum esse impossibilem ignorantiam Dei invincibilem in eo, qui advertit ad dissonantiam peccati cum natura rationali; atque adeo peccatum purè Philosophicum non esse impossibile metaphysicè; sed tantum moraliter. Ratio est, tum quia Alex. VIII. hanc thesim proscribit, tanquam de novo ex Orco emergentem, unde non proscribit in ea doctrinam olim à Doctoribus laudatis primæ notæ traditam; Tum etiam quia thesis confixa intelligi debet de ignorantia Dei

vincibili, ita ut sensus sit, Peccatum grave Philosophicum non esse offensam Dei in illo, qui Deum ignorat, vel de Deo actu non cogitat vincibiliter; non verò si per possibile, aut impossibile Deum ignoraret invincibiliter, cum certissimum sit ex propositione secunda mox exponenda ab eodem Alex. VIII. proscripta, ignorantiam invincibilem juris naturæ, atque adeò Dei, excusare à peccato formali. Sententia verò docens, peccatum purè Philosophicum non esse metaphysicè, sed moraliter tantum impossibile, loquitur pro casu moraliter impossibili, quo daretur tunc ignorantia Dei invincibilis: ergo hæc sententia longè distat à thesi, quæ proscribitur, unde ne implicitè quidem ea damnatur. Adde, præsentem thesim damnari etiam ut scandalosam; Sententia verò docens, moraliter solum, non vero metaphysicè repugnare peccatum purè Philosophicum, non videtur posse haberi ut scandalosa; cum sit opinio merè speculativa; nec videtur posse aliis censuris subijci, quibus subijcitur thesis proscripta, atque adeò extra ictum hujus teli Pontificii videtur posita.

XXIII. Ratio autem, cur à laudatis Doctoribus dicatur de facto omne peccatum Philosophicum esse etiam Theologicum, seu Dei offensa, & quòd peccatum purè Philosophicum sit impossibile moraliter, est, quia moraliter impossibile est invincibilis ignorantia Dei in eo, qui operatur contra rationis dictamen: siquidem ab ipsa natura unicuique inditum est, à Deo prohiberi operationes naturæ rationali dissonas, juxta illud Psal. 4. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*; Omnes enim naturæ ductu advertunt, se ab alio esse, qui ab alio non sit, nempe à Deo, qui per dictamen rationis nobiscum loquitur, atque adeò per actiones dictamini rationis repugnantes offenditur. Unde sicut Religiosus v. g., dum peccat contra castitatem, quamvis explicitè ad votum castitatis à se nuncupatum non advertat; quia tamen ad illud, implicitè, & exercitè advertit, ideò contrahit sacrilegium; & eodem modo uxoratus contrahit malitiam adulterii, quamvis, dum peccat, explicitè nihil cogitet de suo conjugio; & ratio est, quia cum hujusmodi cognitio sit obvia, & frequens, saltem virtualiter, & exercitè tunc habetur, quantum satis est ad contrahendam malitiam adulterii: Ità prorsus adultus in sylvis enutritus, dum committit v. gr. homicidium, advertens ad dissonantiam homicidii cum natura rationali, esto explicitè de Deo non cogitet, quia tamen Dei cognitio est unicuique facilè obvia, & frequens, idcirco saltem virtualiter, & exercitè tunc habet quantum sufficit, ut dicatur ponere non solum peccatum Philosophicum, sed etiam Theologicum, quod sit Dei offensa.

Cum hoc tamen videtur stare posse, quòd sit possibilis casus, in quo aliquis invincibiliter Deum ignoret, dum advertit ad dissonantiam homicidii cum natura rationali, & consequenter, quòd metaphysicè sit possibile peccatum purè Philosophicum, quod non videtur in hac thesi proscribi.

XXIV. Dices, damnari in hac thesi universim, quòd Deum non offendat, qui advertens ad dissonantiam actus cum natura rationali Deum ignorat, aut de illo non cogitat: ergo si ignoret vincibiliter, si invincibiliter, semper Deum offendit, & peccatum est Theologicum; atque adeò sententia istorum Auctorum docens, peccatum fore purè Philosophicum, si invincibiliter Deus tunc ignoraretur, & quòd solum moraliter sit impossibilis hæc ignorantia Dei in eo, qui peccat, vi hujus proscriptæ thesisi exploditur, & damnatur.

Respondeo, nego consequentiam; sensus enim proscriptæ hujus thesisi est universalis, ac si diceret. Quæcumque ignorantia Dei, si vincibilis, si invincibilis excusat à Dei offensa operantem contra rectam rationem; unde ejus contradictoria (quæ est vera) debet esse particularis, videl. Aliqua Dei ignorantia, si vincibilis, si invincibilis non excusat ab offensa Dei, cum qua benè etiam cohæret sententia istorum Doctorum, quòd hæc determinata Dei ignorantia, nempe ignorantia invincibilis excuset à Dei offensa.

XXV. Ut id altius intelligatur, recolenda est hic celebris illa Regula ad percipiendum sensum propositionum proscriptarum maxime advertenda, de qua plura diximus in expositione propositionis 29., & 53. Innoc. XI. Quoties thesis proscripta est indefinita, potest sumi tam in sensu universali, quam in sensu particulari, ex materia ipsa, quæ proscribitur, & ex rationum momentis, quibus meruit proscribi, necnon ex Doctorum sensu colligi debet, num ea sumenda sit in sensu universali, ita ut ejus contradictoria particularis sit vera, an in sensu particulari, ita ut sit vera ejus contradictoria universalis: v. gr. Propositio illa 53. Innoc. XI. *Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, imò quatuor simul, à diversis celebrantibus audit*, sumenda est, ut ibi ostendimus, in sensu particulari, ita ut significet, Aliqua simultanea auditio partium Missæ, siue duarum, siue quatuor, sufficit ad satisfaciendum præcepto, cujus contradictoria vera debet esse hæc universalis, Nulla simultanea auditio sufficit; ac proinde in ea thesi non solum damnatur, quòd sufficiat auditio simultanea quatuor partium Missæ, sed etiam duarum partium. Similiter propositio illa 29. *Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi*, sumi debet in sensu parti-

eulari, ut contradictoria vera sit universalis, videlicet, Nullus urgens metus est causa ad id iusta, ne metus quidem mortis urgentissimus. Contra verò Propositio 36. Innocentii XI. *Permissum est furari non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi*, sumenda est in sensu universali, ita ut significet, Omnis necessitas sive extrema, sive gravis excusat à furto; Cujus contradictoria vera est hæc particularis, Aliqua necessitas non excusat à furto; cum qua verissima thesi benè cohæret hæc Propositio, quòd hæc determinata necessitas, nempe extrema, à furto excuset, seu quòd in extrema necessitate permissum sit furari, hoc est (ne lis sit de voce) surripere res alienas: Sicut cum hac propositione particulari, Aliquis homo est albus, benè cohæret hæc alia singularis, quòd Æthiops sit niger. Quòd si propositio illa indefinita sumeretur in sensu particulari, ita ut significaret, Aliqua necessitas, sive extrema, sive gravis, excusat à furto; ejus contradictoria vera deberet esse universalis, videlicet, Nulla necessitas, neque gravis, neque extrema à furto excusat: quæ propositio in omnium sententia est falsa. In casu nostro, hæc thesis indefinita, Ignorantia Dei excusat

à Dei offensa operantem contra rectam rationem, sumenda est in sensu universali, ne dicamus ignorantiam invincibilem juris naturæ, aut Dei, non excusare à peccato formali: unde sensus proscriptæ thesisi esse debet, quòd Omnis ignorantia Dei, sive vincibilis, sive invincibilis excuset; ejusque contradictoria (quæ est vera) debet esse ista particularis, videlicet, Aliqua Dei ignorantia non excusat ab offensa Dei; cum qua benè cohæret hæc alia propositio singularis, nempe, Ignorantia invincibilis Dei excusat à Dei offensa: ergo ex vi thesisi hujus proscriptæ non damnatur sententia docens, ignorantiam Dei invincibilem ab offensa Dei excusare operantem contra rectam rationem: Quicquid sit, num moraliter solum, an etiam metaphysicè repugnet omnimoda Dei, saltem sub conceptu Supremi Legislatoris, ignorantia in eo, qui contra rectam rationem operatur; Hæc altè perpendere, & ad Summulisticarum Regularum trutinam revocare, operæ pretium fuit ad vindicandam à persona calumniæ celebrem tantorum Virorum doctrinam. Gradum nunc faciamus ad alias in altero Decreto ab eodem Alexandro Octavo proscriptas theses expendendas.

DE ALIIS UNA, ET TRIGINTA THESISIBUS A B A L E X A N D R O V I I I .

Profligatis 7. Decembris 1690.

PROPOSITIO I.

In statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in causa sua, peccato originali, & libertate Adami peccantis.

S Y N O P S I S.

I. Post confixum errorem Baji asserentis hominem peccare in eo, quod necessario facit, & Jansenii asserentis sufficere ad demeritum libertatem à coactione, erupit hic error, quod sufficiat libertas indifferentiæ in causa, nempe in libertate Adami peccantis.

II. Id videtur Novantes suadere, quia ad contrahendam malitiā homicidii in ebrietate patrati sufficit, quod illud fuerit liberum in causa, nempe in ipsa ebrietate. III. Sic actus externus, & imperatus in sua causa sunt liberi. IV. Et damnati in inferno peccant cum sola libertate in causa. V. Demum quia Christus Dom. acceptando mortem præceptam, aut meruit, aut saltem potuit mereri per solam libertatem in petenda dispensatione.

VI. Verum hæc thesis nonnisi verbis discrepat ab erroribus Baji, & Jansenii, qui in actibus malis liberis à coactione hujusmodi libertatem indifferentiæ in sua causa, nempe in peccato originali, & in libertate Adami peccantis, non inficiabatur. Immo Baji, & Jansenius non desipuerunt adeo enormiter, ut vellent rationem peccati formalis competere actionibus materialiter malis puerorum, amentium, ac motibus primò primis concupiscentiæ ob solam libertatem in causa. VII. Libertatem formalem indifferentiæ ad demerendum requiri docent Scripturæ, Concilia, & PP. VIII. Non secus ac ad merendum, aliter de facto nullum opus esset meritorium. IX. Ratio, quæ probat non sufficere libertatem à coactione, evincit, quod nec sufficiat libertas in causa.

X. Homicidium in ebrietate non est novum peccatum, si sine formali libertate patretur. XI. Actus externus cum sit solus liber denominativè, non addit novum meritum, aut demeritum. XII. Idemque dicas de actu imperato, si non sit formaliter liber. XIII. Damnati, si careant libertate physica, ac formali, non peccant, nisi materialiter. XIV. Christi D. libertas formalis ad mortem non acceptandam variè ab Auctoribus conciliatur, eaque ad meritum fuit necessaria; unde si solus fuisset liber ad petendam præcepti dispensationem, fuisset solus meritoria

Pars III.

ipsa non petitio dispensationis, non verò acceptatio mortis, præcepta.

XV. Hinc nullum novum peccatum formale haberi potest in nobis, nec fuit olim in Adamo per solam libertatem in causa.

I. **E**Xponitur. Definiverat jam Tridentinum adversus Calvinum, & Lutherum sess. 6. can. 5. liberum hominis arbitrium post Adami peccatum non fuisse extinctum; & can. 6. esse in potestate hominis vias suas malas facere. Confixerunt deinde Pius V., & Gregor. XIII. Bajanus illas propositiones, videl. 39. Quod voluntariè fit, etiamsi necessario fiat, liberè tamen fit; 66. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali; & 67. Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit. Damnavit etiam Innocent. X., & Alexan. VII. tertiam illam Jansenii propositionem: Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione. Post tot proscriptos errores nova germina ex infecta radice pullularunt; quæ in hac, aliisque sequentibus propositionibus evellere stirpitus curavit Alex. VIII. Docuerunt itaque nonnulli Bajanorum, ac Jansenistarum asseclæ, sufficere in natura lapsa ad peccatum formale libertatem à necessitate, seu libertatem indifferentiæ, quam habuimus in Adamo ad peccandum, vel non peccandum; adeo ut, sicut peccatum originale verè contraximus per hoc, quod inclusi in voluntate Adami, tanquam in voluntate Tutoris, transgressionem illam præcepti Divini à Protoparente formaliter volitam, nos etiam voluerimus interpretativè; ita verè etiam in interpretativa illa voluntaria transgressionem contraxerimus peccata personalia, quæ citra novam libertatem indifferentiæ eramus deinde patraturi: Non quasi verò vellent, sufficere meram libertatem à coactione ad peccatum formale, ac demeritum contrahendum in statu naturæ lapsæ, ut delirabat Jansenius: contendebant tamen, ad peccatum formale nobis imputabile sufficere, quod libertas à necessitate fuerit in causa, videl. in peccato originali, & in libertate Adami peccantis.

II. Multipliciter hic error in speciem suaderi potest. Primò, quia ut contrahatur malitia homicidii v. g. sufficit, quod illud fuerit volitum in causa sua; immò sufficit, quod prævideatur illud in ebrietate patrandum, & homo liberè in-

Z 3 ebrie-

ebrietur, quin requiratur nova libertas, dum patrat: ergo pariter sufficit ad contrahendum peccatum formale, ac demeritum in statu naturæ lapsæ libertas illa, quæ peccatum voluntarium, ac liberum fuit in causa, hoc est in peccato originali, & in libertate Adami peccantis.

III. Confirmatur; quia in omnium sententia actus externus, quamvis non sit formaliter liber, potest tamen esse moraliter malus, ac peccaminosus per hoc, quod procedat ab actu interno peccaminoso formaliter libero; ut proinde actus externus tanquam verum peccatum in Confessione aperiendum sit, quin sufficiat solum actum internum formaliter liberum manifestare: Immo D. Thom. p. 2. qu. 20. a. 9. expressè docet, peccatum externum, quamvis solum habeat libertatem in causa, addere novam malitiam peccato interno: Idemque dicendum de actu imperato, qui solum habeat libertatem formalem in causa, vid. in actu imperante, & de electione unici medii libera solum in intentione efficaci finis: ergo universim ad peccatum formale, ac demeritum contrahendum sufficit libertas in causa; atque adeò ad contrahenda peccata personalia in statu naturæ lapsæ sufficit libertas ad non peccandum, quā habuimus in Adamo.

IV. Secundò, quia damnati peccant formaliter in inferno, dum sibi complacent in peccatis commissis, quamvis nullam aliam habeant libertatem, quàm in causa, hoc est in peccatis commissis in via, quæ fuerunt causa æternæ damnationis: Pariformiter Beati in patria honestè operantur, etiam dum Deum facialiter visum diligunt necessariò cum sola libertate à coactione; idque propter libertatem indifferentiæ habitam in causa, seu in actibus meritoriis viæ: ergo pariter in natura lapsa peccant homines formaliter, etiam quando solam libertatem habent à coactione, dummodo habuerint libertatem à necessitate in causa, nempe in peccato originali, & in libertate Adæ peccantis: Cum hoc tamen discrimine, quod, quia actus turpes damnatorum, & actus honesti in patria ponuntur in termino, non sunt demeritorii, aut meritorii; peccata verò à nobis posita cum sola libertate indifferentiæ in causa, quia ponuntur in via, demeritum contrahunt.

V. Confirmatur; quia Christus D. dicitur liberè mortuus juxta illud Isaia 53. *Ublatus est, quia ipse voluit*: & mors fuit meritoria; dicitur enim *Factus obediens usque ad mortem, propter quod Deus exaltavit illum*; & tamen posito mortis præcepto à Patre imposito, juxta multorum sententiam, nullam aliam libertatem habuit ad moriendum, nisi in causa, quatenus poterat aut præceptum impedire, aut petere dispensationem; cum non posset præceptum transgredi ratione impeccabilitatis ortæ ab unione hypostatica, & à summa Verbi Sanctitate Humanitati communicata: ergo etiam in casu nostro

sufficit libertas in causa ad peccatum formale, ac demeritum.

VI. Ostenditur falsitas huius proscriptæ thes: Ea siquidem, quamvis verbis discrepet à sententiis explosis Calvini, Baji, & Jansenii, cum illis tamen revera coincidit. Ex hoc enim, quod in statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & ad demeritum contrahendum sufficiat libertas in causa sua, seu in peccato originali, & libertate Adami peccantis, apertè deducuntur illorum hæreses jam damnatæ, quod scilicet Liberum arbitrium in natura lapsa sit extinctum, quod Homo damnabiliter peccet in eo, quod facit necessariò, & quod sufficiat ad demerendum libertas à coactione. Ratio est, quia, ut advertit Ripal. tr. 3. disp. 16. s. 3., nemo adeò enormiter desipuit, ut vellet rationem peccati formalis competere actionibus materialiter malis puerorum, dormientium, & amentium, ac motibus omnibus concupiscentiæ; quamvis hæc omnia ab illa prima Adami libertate, & indifferentia ad peccandum, vel non peccandum originem habeant, & in illo potuerint præcaveri, unde suam habeant libertatem in causa. Quare dum contendunt hujus thes Assertores, per libertatem in causa formalem peccati malitiam contrahi ab actibus solum liberis à coactione, quamvis non liberis à necessitate, non sine dolo, ac fraude, implicite eructant errores illos Calvini, Baji, & Jansenii, qui huc tandem collineant.

VII. Addunt pariter iidem Novatores, ut dicemus in sequenti propositione, Ignorantiam invincibilem juris naturæ in statu naturæ lapsæ non excusare à peccato formali operantem ex ipsa: quia scil. quamvis isthæ ignorantia formalem libertatem evertat, componitur tamen cum libertate indifferentiæ in sua causa, nempe in peccato originali, & in libertate Adæ peccantis, in qua poterat præcaveri, eo quod sit pœna peccati originalis: Similiter putant peccare formaliter eos, qui legem transgrediuntur, quamvis careant auxiliis necessariis, ac sufficientibus ad legem implendam, eo quod carentiam istam auxiliorum sufficientium præcavere pariter poterant in libertate Adæ peccantis. Unde universim putant peccatum formaliter contrahi per solam libertatem in causa, quamvis hic & nunc præcaveri non possit. Quis autem non videat, hæc omnia æquè Divinis literis, Conciliis, SS. Patribus, & rationi ipsi adversari, ac errores præfatos Calvini, Baji, & Jansenii? ergo hæc thesis cum iis erroribus coincidit; atque adeò dignissima fuit, cui nigrum theta præfigeretur. Et sanè dicitur Eccl. 15. *Apposuit tibi aquam, & ignem; ad quod volueris porrigere manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.* Tridentinum pariter l. c. dicit: *Liberum arbitrium à Deo motum, & excitatum, posse dissentire, si velit.* Quod

Quod etiam docet Arausic. can. 8., & Valentinum cap. 6. ex August. lib. 1. contra duas Epist. Pelag. cap. 2. ubi habet: *Quis nostrum dicat, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere?* & Basil. Homil. in Psal. 61.: *Unicuique nostrum intus est statera quaedam à Conditoris nostro fabricata.* Ex his autem auctoritatibus tam descendit falsitas errorum Calvini, Baji, & Jansenii, quam presentis propositionis; cum inde constet de facto dari in natura lapsa libertatem indifferentiæ formalem præter libertatem in causa, seu in Adamo peccantē; atque adeo formalem libertatem indifferentiæ ad peccatum formale, ac demeritum omnino requiri.

VIII. Et ratio ulterior est, quia Assertores hujus propositionis, vel volunt, quod etiam libertas in causa, seu in Adamo, sufficiat ad operationes moraliter bonas, ac meritorias, vel non: Si dicant non sufficere illam libertatem ad operationes meritorias: ergo neque ad demeritorias, cum eadem omnino libertas, quæ sufficit ad merendum, sufficiat ad demerendum, atque adeo in utroque casu requiritur libertas indifferentiæ formalis, & actualis: Sin dicant libertatem illam in causa sufficere etiam ad meritum, hinc fieret, quod nulla detur de facto in natura lapsa operatio moraliter bona, ac meritoria, quia electio illius primæ indifferentiæ, quam habuimus in Adamo, non fuit ad bonum, sed duntaxat ad malum; electio autem ad malum, & peccaminosa, non potest operationes inde necessariò consequentes reddere meritorias, ut patet: ergo nulla daretur in natura lapsa actio meritoria: quare sicut nova, & actualis requiritur libertas indifferentiæ in natura lapsa ad ponendas actiones meritorias; ita etiam ad ponendas actiones demeritorias, & ad contrahendum peccatum formale.

IX. Ratio demum à priori est illa eadem, quæ ostenditur contra Jansenistas, ad meritum, & demeritum non sufficere in natura lapsa libertatem à coactione. Ideò enim requiritur libertas à necessitate, seu indifferentiæ, quia non censetur laude, ac præmio, probro, ac pœna dignus, qui habet necessitatem operandi, ut patet in pueris, dormientibus, amentibus. Unde Aug. l. 3. de lib. arb. cap. 18. dixit: *Quis peccat in eo, quod nulla modo cavere potest?* & D. Th. *Nullus debet puniri, vel præmiari in eo, quod non est in ejus potestate facere, vel non facere.* Quod innuitur ab Eccl. 31. *Beatus vir, qui potuit transgredi, & non est transgressus; ideò stabilita sunt bona illius in Domino.* Et ratio ulterior est, quia laudabilitas, & imputabilitas formalis ex duplici capite haberi potest, vel per hoc, quod actus honesti debeantur naturæ, à qua necessariò promanant, ut debentur Deo actus necessarii voluntatis Divinæ; vel per hoc, quod debeantur libe-

ræ electioni operantis; aliter unicè ascribi, & imputari debent causæ determinanti; Sicut actus necessarii Beatorum, & Christi D. imputantur Deo danti lumen gloriæ, & Unionem hypostaticam, ac proinde non sunt meritorii. Quare universim imputabilitas actionis ei tribuitur, à quo habetur determinatio ad illam; & idcirco in nobis, qui à natura non determinamur ad actus honestos, sicut determinatur Deus, imputabilitas unicè habetur à libera electione. Hæc autem omnia, sicut probant in actione meritoria ac demeritoria requiri libertatē indifferentiæ, ita probant requiri etiam libertatem formalem, & actualem, nec sufficere libertatem in causa; quippè quæ sicut non sufficit per Adversarios ad actiones laudabiles, & meritorias, ita nec ad peccaminosas, & demeritorias: ergo ad peccatum formale, ac demeritorium in statu naturæ lapsæ non sufficit libertas, quam habuimus in Adamo peccante.

X. Ad primam rationem in contrarium dicendum, probare nimis: probat enim, quod sicut homicidium in ebrietate non liberè patratum imputatur ebrio propter libertatem in causa, ita non solum peccata, quæ patrantur cum libertate à coactione, sed etiam peccata dormientium, puerorum, amentium, quamvis nullam habeant actualem libertatem, sint pariter imputabilia in natura lapsa ob libertatem in causa, nempe in libertate Adæ peccantis, in qua poterant præcaveri: quod nemo somniavit.

Deinde paritas retorquetur; ebrius enim in omnium sententia non committit novum peccatum, dum sine libertate actuali alium occidit, quamvis peccaverit tam adversus temperantiam, quam adversus iustitiam, quando voluit inebriari, prævidens futurum in ebrietate homicidium, ut explicabimus in expositione propositionis sequentis: ergo quamvis peccaverimus in Adamo peccato originali, non committitur tamen novum peccatum; v. gr. homicidii, quando quis citra libertatem actualem alium occidit.

XI. Ad confirmationem retorquetur etiam paritas; in omnium enim sententia actus externus non est novum peccatum distinctum ab interno, licet ab isto denominetur aut bonus, aut malus moraliter; & quamvis detur obligatio confitendi peccatum externum, id non oritur, quia est novum peccatum, sed ut habeatur à Confessario sufficiens notitia de actu interno ad hoc, ut possit congrua pœna, & medicina adhiberi: Docent quidem communiter cum D. Th. l. c. contra nonnullos apud Gran. p. 2. contr. 2. tr. 14. disp. 6. actum externum addere actu interno novam quandam bonitatem, vel malitiam; negant tamen addere per se novum meritum, aut demeritum: ergo neque datur demeritum in natura lapsa in actu destituto libertate actuali; atque adeo libertas in causa, seu

in Adamo peccante non sufficit ad peccatum formale, & demeritum contrahendum.

XII. Ad id, quod additur de actu imperato (& eadem est ratio de electione unici medii posita intentione efficaci finis) dicendum, quod si potest actus imperatus esse formaliter liber, ut putat Ripalda cum aliis communius, habet consequenter suam malitiam, ac demeritum speciale, distinctum à demerito actus imperantis; quod si careat libertate formali, caret etiam speciali malitia, ac demerito; non secus ac actus externus, qui solum occasionaliter, & per accidens potest ad novum meritum, vel demeritum conferre, quatenus in exercitio actuum externorum aut multiplicantur, aut continuantur actus interni, ut docet Angelicus ibidem.

XIII. Ad secundam dicendum, ratiocinationem illam esse Calvinii apud Bell. l. 5. de Grat., & Lib. Arbitr. cap. 14., & Vviclephi apud Valdensen. l. 1. ar. 1. c. 25., qui conantur ostendere, libertatem ad actus morales posse cum summa necessitate conjungi: Bellarmi. loc. cit. habet, *Tam Angelos Sanctos, quam malos demones respectu finis ultimi non habere liberum arbitrium à necessitate, sed solum à coactione; tamen respectu mediorum liberum arbitrium etiam à necessitate habere; quia multa faciunt, quæ possent non facere, & contra; & in huiusmodi demones verè peccare, & bonos Angelos opus verè laudabile facere; quamvis nec præmium, nec poena essentialis crescere possit, cum utrique sint in termino; & omnia ipsorum opera ad exercitium damnationis, vel gloriæ sempiternæ pertineant.* Adde ulterius, damnatos non habere physicam necessitatem ad peccandum, sed solum moralem, & idcirco peccare formaliter, ut docent probabilius Scotus, Bassolus, Valen., Durand., apud Ripald. t. 3. d. 18. n. 142. Quod si physicè necessitarentur ad Dei odium, ut nonnulli autumant apud Suar. lib. 8. de Angelis cap. 10. communiter rejecti, putantes Deum negare illis concursum paratum ad quancumque operationem bonam eliciendam, & simul infundere habitum necessitantem ad malè operandum; tunc huiusmodi odium non posset dici peccatum formale, sed merè materiale, atque adeo esset quidam actus poenalis potius, quam peccaminosus; ut sunt in nobis actus concupiscentiæ, & actus mali orti ab ignorantia invincibili, qui improprie, & analogicè dicuntur peccata, cum sint merè transgressionibus materiales præceptorum, & effectus, ac poenæ peccati. Similiter amor Beatorum in patria, cum sit physicè necessarius ob claram Dei visionem, dicitur naturaliter potius, quam moraliter bonus, quamvis eliciatur cum advertentia ad regulam honestatis, nempe ad Divinam voluntatem; quod etiam dicendum de amore necessario, quo Deus seipsum amat, cum illi deficiat libertas formalis essentialiter requisita ad bonitatem moralem.

autonomasticè dictam: in patria autem nulla alia datur libertas ex Aug. apud eundem Rip. disp. 17., quam libertas à servitute peccati, quatenus liberum arbitrium sub clara Dei visione nulli peccato servire potest.

XIV. Ad confirmationem: censeo cum Esparza, Haunoldo, Mauro, Lorca, & aliis, præceptum mortis Christo impositum non fuisse rigorosum, videl. sub interminatione odii, & poenæ in hypothese transgressionis; quinimò puto huius præcepti Christum Dom. fuisse incapacem ob impeccabilitatem ortam ex Unione hypostatica, & ex intrinseca Sanctitate Verbi Humanitati communicata: Censeo pariter Christum Dom. ad mortem non fuisse necessitatum ex præcepto minus rigoroso, eo pacto videlicet, quo ad observantiam præceptorum naturalium necessitabatur, quatenus ex Divina voluntate sibi prælucente ad ea servanda dirigebatur. Verum arbitror præceptum mortis fuisse instar legis poenalis, seu potius consilii onerosi, quatenus si nolisset mortem acceptare (prout liberè potuisset citra culpam, aut imperfectionem moralem, etiam negativam) caruisset titulo Redemptoris, & glorificatione corporis, ut collata ex morali exigentia, seu ex merito talis obedientiæ, quamvis ea non caruisset ut collata ex exigentia naturali Unionis hypostaticæ. Hoc videtur innuisse Christus D. iis verbis Jo. 10. *Ego pono animam meam, & iterum sumo eam; nemo tollit eam à me ipso; potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam; hoc mandatum accepi à Patre meo.* Ecce quomodo à mortis mandato Christus non necessitabatur ad illam subeundam: Quod etiam docuit Augustinus dicens; *Quia voluit, quando voluit, & quomodo voluit, mortuus est.* Hinc nihil mirum, quod Christi obedientia fuerit meritoria, ut potè omnino libera à necessitate.

Addidi in tract. de Incarnatione cum Arriaga, Hurt., & P. Thyrso Gonzalez, quod in alia providentia poterat præceptum mortis rigorosum imponi, non quidem Christo, sed Humanitati assumptæ in priori ad subsistentiam Verbi, pro quo signo Humanitas erat peccabilis peccato impeditivo Unionis hypostaticæ; & in hoc systemate acceptatio mortis Humanitatis assumptæ libera simul fuisset, & meritoria. Qui tamen docent præceptum mortis rigorosum fuisse ipsi Christo impositum, non facile salvant, me iudice, in mortis acceptatione libertatem ad meritum requisitam, sive recurrant cum Thomistis ad potentiam non acceptandi in sensu diviso; sive cum Suarez, & Molina ad principium proximum indifferens; Quod si recurrant cum Vasq. ad libertatem quoad mortis circumstantias, aut cum Lugo ad libertatem petendi dispensationem, aut cum Hurtado ad libertatem non acceptandi præceptum, non salvant in rigore meritum Obedientiæ in eo actu.

Cæterum quicquid sit de ardua hac questione Scholastica, illud apud omnes est inconcussum, quod si Christus caruisset formali libertate in actu Obedientiæ, per illum non meruisset: ergo neque actiones nostræ in natura lapsa sunt formaliter peccaminosæ, & demeritoria per meram illam libertatem in causa.

XV. Ex dictis infertur, in natura lapsa nullum peccatum personale nobis imputari, si actu careat libertate formali non solum à coactione, sed etiam à necessitate; sicut nec imputatum fuisset ipsi Adæ in decursu vitæ novum peccatum, si nullam aliam libertatem habuisset, nisi in causa, seu in primo peccato, ratione cujus gratiam, justitiam originalem, & naturæ integritatem amisit, & in peccati servitutem redactus est. Quamvis enim Adam fortè præviderit, quod comedendo pomum vetitum facilè in alia peccata esset lapsurus ipse, & posterì, & idcirco gravius peccaverit; non secus ac gravius peccat, qui habitualiter peccat prævidens, quod propter habitum vitiosum facilius in nova peccata sit lapsurus: nihilominus sicut non committitur novum peccatum citra novum libertatis exercitium ab eo, qui ex habitu ad nova peccata sit proclivior; ita nec Adam, nec posterì in nova peccata formalia lapsi sunt citra novum exercitium libertatis, quamvis ob illud primum peccatum ad nova peccata redditi sint procliviores: Non sufficit ergo ad peccatum formale, ac demeritum libertas illa, qua voluntarium, ac liberum fuit in causa sua, peccato originali, & libertate Adæ peccantis.

PROPOSITIO II.

Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in statu naturæ lapsæ operantem ex ipsa non excusat à peccato formali.

S Y N O P S I S.

I. Baii, ac Jansenii Affectu putantes ad peccatum formale sufficere in natura lapsa libertatem à coactione cum sola libertate indifferentiæ in causa sua, docent in hac thesi ignorantiam juris naturæ invincibilem non excusare à peccato formali. II. Negari autem non potest, dari sæpè ignorantiam juris naturæ; saltem quoad Conclusiones mediatas, & non dilucidè deductas.

III. Ad suadendum, quod hujusmodi ignorantia non excuset, varia adducuntur Scripturæ loca.

IV. Necnon Augustini. V. Ac Sacrorum Canonum.

VI. Necnon effatum illud. Omnis peccans est ignorans.

VII. Verum sicut à culpa excusat ignorantia invincibilis juris positivi, ita & juris naturalis.

VIII. Utraque enim causat involuntarium;

unde ex Augustino, & Angelico excusat à peccato.

IX. Scripturæ, quæ pro hac thesi adducuntur, intelligendæ sunt de ignorantia vincibili; quamvis hæc peccatum minuat, si non sit affectata. X. Idemq; dicas ad auctoritates Augustini. XI. Regula illa, quod Ignorantia facti, non verò juris excuset, intelligenda est pro foro externo. XII. Omnis peccans est ignorans, non formaliter, sed interpretativè, quatenus operatur perinde ac si ignoraret.

XIII. Eiusdem speciei sunt peccata commissa scienter, ac commissa ex ignorantia vincibili; esto illa sint graviora: Aliquando tamen ignorantia vincibilis est peccatum speciale. XIV. Quid dicendum de peccatis commissis cum ignorantia affectata? XV. Quid de commissis cum ignorantia concomitante?

I. **E**Xponitur. Descendit hæc propositio, ut adnotavimus in propositione superiore, ex principiis, & erroribus Baii, & Jansenii contententium hominem peccare etiam damnabiliter in eo, quod necessariò facit; & ad demerendum in natura lapsa non requiri libertatem à necessitate, sed sufficere libertatem indifferentiæ solum in causa, nempe in libertate Adæ peccantis. Cum enim laboras ignorantia invincibili juris naturæ careat notitia inhonestatis objecti, & quidem necessariò careat (aliter ignorantia non esset invincibilis) caret proinde voluntarietate, cum nihil sit volitum, quin præcognitum; caretque pariter libertate relatè ad illam, siquidem omne liberum debet esse voluntarium; atque adeo citra libertatem incideret in peccatum formale. Verum quia ignorantia ista hæc juris naturalis est pœna peccati, quam poteramus præcavere, si in Adamo non lapsi fuisset, ideo docent Novantes isti cum Jansenio Ipr. l. 2. de statu naturæ lapsæ cap. 2., & seq., & Sinnichio in Saule Exrege l. 1. c. 96. peccatum ex ignorantia invincibili juris naturalis patratum, esse nobis sufficienter imputabile, utpotè liberum libertate indifferentiæ in causa sua, atque adeo esse peccatum formale, & non merè materiale; sicut est transgressio legis in dormientibus, & amentibus, in quibus non datur capacitas peccati formalis, cum deficiat in illis libertas à coactione, quam putant essentialiter requiritam, & sufficientem ad culpabiliter, & imputabiliter peccandum in natura lapsa.

II. Et sanè, quod aliqua ignorantia invincibilis juris naturalis sit possibilis in natura lapsa, videtur negari non posse: quamvis enim juxta communioem PP., & Theol. sensum dari non possit ignorantia invincibilis de primis, & universalissimis principiis juris naturæ, qualia sunt, Deum esse colendum, Parentes honorandos, Quod tibi non vis, alteri non esse faciendum, &c. (ut notat Angelicus p. 2. qu. 94. ar. 6. ex August., qui in 2. Confess. dicit, Lex tua scri-

scripta est in cordibus hominum, quam nec ulla quidem delet iniquitas) Necnon de conclusionibus immediatè, & clarè inde deductis, ut sunt ferè omnia præcepta Decalogi ex Vasq., Amico, contra Tann., & Præpositum; Nihilominus dari potest in natura lapsa ignorantia invincibilis juris naturæ quoad conclusiones mediata, & non apertè deductas ex iis principiis moralibus, ut docent communius cum Vasq., Sylvio ex Angelico loc. cit. ar. 4. ubi hæc habet: *Lex naturæ quantum ad prima principia communia est eadem apud omnes, sed quantum ad quædam propria, quæ sunt quasi conclusiones principiorum communium, est eadem apud omnes etiam ut in pluribus; sed ut in paucioribus potest deficere quantum ad notitiam; sicut apud Germanos latrocinium olim non reputabatur iniquum, cum tamen sit expressè contra legem naturæ.* Adde in his conclusionibus remotis, quæ ex principiis moralibus deducuntur, etiam doctos fuisse deceptos: Nam Durandus putavit fornicationem simplicem, stando in jure naturæ, non esse peccatum mortale, dummodo fiat mutuo consensu, & sufficienter caveatur, ne malè proles educetur; Cassianus, Marulus, & alii tradiderunt mendacium officiosum esse licitum; & facilè etiam reperias, qui invincibiliter credat mendacium leve ad salvandam v. gr. vitam innocentis, non esse illicitum; nec lucrum ex mutuo, nec ultionem injuriarum, nec pollutionem, ubi ad vitam tuendam sit necessaria, ut videre est apud Dia. p. 3. tr. 4. ref. 108.: Et Vasq. novit rusticum invincibiliter putantem, licitum, ac pium esse morti proximum in alteram partem versare, ut citius decedat, ne diutius patiatur: quæ tamen omnia ex communi DD. consensu prohibentur jure naturæ. Et Aug. lib. 1. de serm. Dom. cap. 29. non audet peccati damnare eum, qui ad declinandam uxoris mortem, usum illius alteri permiserat ex judicio erroneo, quòd id in tali casu liceret. Quinimò experientia ipsa docet, multos pueros, & rudes varia peccata adversus legem naturæ committere absque ulla apprehensione peccati, quousque à Confessariis admonentur: Quare sicut dari potest ignorantia invincibilis circa veritates speculativas non clarè deductas ex principiis speculativis; ita dari potest consimilis ignorantia circa veritates practicas non clarè deductas ex principiis practicis, & moralibus.

III. Hoc posito, multis suaderi in speciem potest, quòd hujusmodi ignorantia à peccato formali non excuset. Primò ex Scripturis, dicitur enim Luc. 12. *Servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis; qui autem non cognovit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis;* Psal. 24. *Delicta juventutis, & ignorantias meas ne memineris Domine;* 1. ad Cor. 14. *Si quis ignorat, ignorabitur; hoc est, ut exponit Cornel.*

à Lap., improbabitur; ad quod culpa prærequiritur; atque adeo ignorantia juris naturæ invincibilis culpa non vacat.

IV. Secundò ex August. de Gratia, & liber. arbitr. c. 3., ubi explicans textum adductum Lucæ ait: *Ecce ostenditur, gravius peccare hominem scientem, quam nescientem: Illa ignorantia, quæ non est eorum, qui scire nolunt, sed eorum, qui tanquam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat, ut sempiterno igne non ardeat; & Epistola 154. Si quis bonum putaverit esse, quod malum est, & fecerit, hoc putando, utique peccat; & ea sunt peccata ignorantie, quando quis benè fieri putat, quod malè fit.*

V. Tertiò, quia ex Reg. 13. juris in 6. Ignorantia facti excusat, non ignorantia juris, & cap. In lectum 24. q. 1. & 2., punitur qui ex ignorantia invincibili cognoverat non suam: Sicut etiam in cap. Continebatur de Homicidio punitur Diaconus propter homicidium inadvertenter commissum. Et PP. Synodi Palestinæ apud August. lib. de Gestis Pelagii cap. 18., & 19. reprobarunt Celsium asserentem, *Oblivionem, & ignorantiam non subjacere peccato, quoniam non secundum voluntatem, sed secundum necessitatem eveniunt.*

VI. Quartò denum, quia universim ex Philosopho, *Omnis peccans est ignorans;* & Prov. 14. dicitur: *Errant, qui operantur iniquitatem.* Quomodo enim non errent, si malum prosequuntur ut bonum? cum nemo intendens in malum operetur ex D. Dionys. de Div. Nomin. c. 14. ergo ignorantia invincibilis juris naturæ à peccato formali non excusat in natura lapsa operantem ex ipsa. His rationibus permotus Lutherus in Genes. cap. 12. apud Ripal. t. 3. disp. 10. num. 21. dixit: *Falsa est celebris Scholasticorum sententia de ignorantia invincibili excusante. Quisquis invincibilem ignorantiam excusationem mereri statuit, invertit Scripturam Sacram, & tollit à Mundo Christum Justitiæ solem.*

VII. Ostenditur tamen falsitas. Ignorantia invincibilis juris positivi in omnium sententia excusat à peccato formali: ergo etiam ignorantia invincibilis juris naturæ. Antecedens constat, tum ex Scripturis; dicitur enim Jo. 9. *Si cæci essetis, non haberetis peccatum,* & cap. 15. *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent;* Tum ex propositione 68. Baji damnata, quæ habet: *Infidelitas purè negativa in iis, in quibus Deus non est prædicatus, peccatum est:* Tum ratione, quia ut malitia actus sit imputabilis, debet esse voluntaria; proscripta enim est propositio 46. Baji dicens *Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium:* atqui malitia actus ex ignorantia invincibili procedentis non potest dici voluntaria, cum prærequiratur cognitio ad rationem voluntarii; quippe quod ex Philosopho, & DD. apud Div. Thom. p. 2. qu. 6. ar. 1. est id quod

quod procedit ab intrinseco cum cognitione finis: ergo malitia actus non potest esse imputabilis, & formaliter peccaminosa habenti ignorantiam invincibilem illius; atque adeo ignorantia invincibilis juris positivi excusat à peccato formali. Unde August. epist. 48. dixit: *Certè nullus crimen maculat nescientem*: quod etiam verum est, etiam si quis culpabiliter incidat in statum ignorantie invincibilis; ut si quis se inebriet, non prævidens se in ebrietate patraturum homicidium, tunc peccatum dumtaxat est in ebrietate, non in homicidio, ut docet idem August. lib. 22. contra Faustum, cap. 44., ubi de filiabus Loth. ait: *Inebriaverunt eum, & se nescienti miscuerunt, quapropter culpandus est quidem, non tamen quantum ille incestus, sed quantum illa merebatur ebrietas.*

VIII. Consequentia nunc probatur. Hæc omnia, quæ congesimus ad ostendendum ignorantiam invincibilem juris positivi excusare à peccato formali, æquè probant excusare etiam ignorantiam juris naturalis. Propterea D. Thom. universim de quacumque ignorantia invincibili loquens p. 2. qu. 76. ar. 3. habet: *Ignorantia, quæ est causa actus, quia causat involuntarium, de se habet, quod excuset à peccato, eo quod voluntarium est de ratione peccati*: & August. lib. de Natura, & Gratia, c. 67. *Non tibi reputatur ad culpam, quod invitatus ignoras, sed quod negligis querere, quod ignoras*; & lib. 3. de lib. arbit. c. 18. *Si laboriosum est omnia mandare memorie, hoc brevissimum tene: Quæcumque ista causa est voluntatis, si non ei potest resisti, sine peccato ceditur. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo careri potest? Quod etiam probatur ratione, quia aliter qui invincibiliter putat hic & nunc sibi mentiendum ad salvandam vitam innocentis, necessariò peccaret; etenim tam mentiundo, quam non mentiundo peccaret; mentiundo quidem, quia mendacium jure naturæ est illicitum, non mentiundo verò, quia operatur contra conscientiam dictantem sibi mentiendum; Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est, ad Rom. 14. Sequela autem hæc admitti non potest, cum damnata sit propositio 67. Baji: *Homo etiam peccat damnabiliter in eo, quod necessariò facit*; & propositio 3. Jansenii negans, ad demerendum requiri libertatem à necessitate: ergo &c. Præterea sequeretur, quod omnes DD., qui ex ignorantia invincibili aliquid contra jus naturæ docuerunt, peccassent formaliter; ac proinde etiam ipse Jansenius Ipr. peccavit docendo illas quinque propositiones, quamvis verè ex ignorantia invincibili eas docuisset, & non vafre dixisset, iudicio Ecclesiæ sua se dogmata subicere. Peccarent etiam quotquot invincibiliter contra jus naturæ aliquid docent, imperant, suadent, resolvunt, agunt, quin excusentur, etiam si juxta probabiliorē opinionem resolvant: quod esset viam*

salutis reddere imperviam, quod collineant omnes propositiones Bajanæ, & Jansenisticæ.

IX. Ad primam rationem in contrarium: Scripturæ loquuntur de ignorantia vincibili, quæ proculdubio est peccaminosa: Etenim quando tenetur ignorans aut inquirere veritatem, aut petere à Deo, & impetrare gratiam ad peccata vitanda, peccat id omittendo, & peccata ista causata ab ignorantia culpabili dicuntur peccata ignorantie, quæ sunt solum necessaria necessitate consequenti ad illam culpabilem negligentiam, & ideo sunt imputabilia. August. in Enchir. cap. 81. habet: *Ille rogandus est, cui dicitur in Psalmo, Dominus illuminatio mea, & salus mea: ut illuminatio detrahat ignorantiam, salus infirmitatem*. Eodem modo Servus digna plagis facit, & vapulabit paucis, si voluntatem Domini ignoravit culpabiliter, & neglexit saltem petere à Patre luminum talis ignorantie expugnationem. Quod autem ignorantia vincibilis minuat peccatum, atque adeo reddat peccantem dignum minori pœna, quam si sciens, ac prudens peccaret, dummodo ignorantia non sit affectata, ostendit Angelicus; quia cum ignorantia culpabilis sit causa peccati, v. g. homicidii, adeo ut homicidium non poneretur, si adverteretur, sequitur, homicidium esse involuntarium secundum quid; cum universim minus voluntariè peccet, qui peccat ignoranter, quam qui scienter peccat: quod si minuitur ratio voluntarii, minuitur etiam culpa, & consequenter etiam reatus pœnæ.

X. Ad secundam; Recurrit eadem responsio ad Augustini auctoritates; qui pariter interpretandus est de ignorantia vincibili, ut patet ex verbis ipsis adductis, cum dicat, *Ignorantia eorum, qui tanquam nesciunt*, seu qui culpabiliter ignorant: Et in alio textu dicit, *Hoc putando peccat*, si scilicet putet id culpabiliter, aliter peccatum esset materiale; nam ut optimè Angelicus q. 3. de Malo, ar. 7. Ignorantia, quæ omnino involuntaria est, non est peccatum.

XI. Ad tertiam: Regula illa juris in 6. intelligenda est tantum pro foro externo, in quo non præsumitur ignorantia juris, sed solum ignorantia facti; & ideo ista tantum excusat, non illa: Quod dicitur de pœna data illis, qui ex ignorantia peccaverunt, Turrecremata putat, eam ignorantiam pro foro externo non fuisse præsumptam invincibilem; Idem dicendum de mente PP. Synodi Palestinæ.

XII. Ad ultimam: Peccans dicitur ignorans, ut notat Herrera in tract. de Angelis, non quia formaliter semper ignoret, aut non advertat ad legis obligationem, & actus inhonestatem, cum sæpè verum sit illud Poetæ: *Video meliora, præboque, Deteriora sequor*; sed ignorat semper saltem interpretativè, quatenus operatur, perinde ac si ignoraret quid sibi facto opus sit: & eodem modo interpretativè tantum, & practicè errant

errant semper, qui operantur iniquitatem, per hoc quod aberrant ab ultimo fine: quamvis non semper errant formaliter, & speculativè.

XIII. Dubitatur apud DD., Utrum universim peccata commissa ex ignorantia vincibili sint ejusdem rationis cum peccatis scienter commissis? Med., & Adrian. docent universim esse diversæ speciei, atque adeò explicandum in Confessione, num homicidium v. g. fuerit scienter commissum, an verò ex omissione graviter culpabili diligentia debitæ. Cajet. p. 2. q. 76. ar. 4. docet, id esse verum in peccatis contra jus naturæ, non contra jus positivum. Azor., & Vasq. p. 2. dist. 101. c. 5. hoc esse verum in peccatis merè internis, ut in odio Dei, vel proximi, in intentione non obediendi &c. non in peccatis, quæ transeunt in actiones externas. Alii demum cum Mald., & Curiele docent, ignorantiam culpabilem legis esse speciale peccatum, quod ante legis transgressionem committitur, & ideo in Confessione aperiendum. Sed communis doctrina fert apud Suar., Sanch. l. 1. Sum. cap. 17., Bonac., Con., Dian. p. 3. tr. 4. resol. 141. universim ejusdem speciei esse peccata scienter commissa, ac commissa ex ignorantia moraliter vincibili, esto peccata commissa ex ignorantia graviter vincibili sint minùs gravia, quàm scienter commissa, utpote solum indirectè voluntaria, & secundum quid involuntaria. Ratio est, quia quamvis peccata scienter commissa sint magis voluntaria, atque adeò graviora, non per hoc dici debet, quòd differant specie à peccatis commissis ex ignorantia vincibili; unde non est in Confessione aperienda hæc circumstantia (quæ solum est aggravans) juxta probabiliorē opinionem, quòd solum circumstantiæ mutantē speciem sint aperiendæ, non verò aggravantes.

Tunc est verum, quòd ignorantia vincibilis sit speciale peccatum, quando notitia aliqua præcipitur directè, ut præcipitur directè notitia mysteriorum Fidei, præceptorum Decalogi, & notitia eorum, quæ spectant ad munus proprium, puta Confessarii, Judicis &c. Quare si culpabiliter quis omittat hæc addiscere, committit speciale peccatum contra specialem virtutem Studiositatis, ut notat Fill. tr. 21. cap. 10. num. 365. Quando verò ignorantia est unice removenda ad tollendum impedimentum ad executionem præcepti, tunc non est speciale peccatum distinctum à præcepti transgressionē: v. g. Si quis omittat culpabiliter inquirere, an crastina sit jejunandum, non jejunando non committit duplex peccatum; atque adeò sufficit in Confessione dicere, Violavi jejunium præceptum: Etenim eodem præcepto, quo obligamur jejunare, obligamur ad removenda impedimenta ad jejunium, atque adeo ad inquirendum de die, quo ad illud obligamur; Unde negligens hoc inquirere, solum peccat con-

tra præceptum jejunii, & contra virtutem Temperantiæ (quamvis si culpabiliter omittat inquirere de præcepto jejunii, & postea jejunet, non possit citra mendacium dicere, Non jejunavi, sed debeat solum exprimere culpabilem illam negligentiam) At quando v. gr. Confessarius omittit discere quæ tenetur, si invalidè absolveret ob eam culpabilem ignorantiam, non satis est, quòd aperiat in Confessione, se invalidè absolutionem contulisse culpabiliter, sed tenetur etiam aperire culpabilem negligentiam in addiscendo, quæ ad Confessarium spectant, cum hæc notitia directè præcipiatur; ut videre est apud Tannerum qu. 2. disp. 4. qu. 9., & Dian. loc. cit. Eodem modo qui negligit addiscere mysteria Fidei, si debito tempore omittat elicere actus Fidei præceptos, non satis est, quòd de hoc secundo se accuset, quia ea notitia est directè præcepta, ut communiter docent cum Vasq. Fill., Sanch. lib. 1. cap. 17. num. 11. contra Merollam num. 697.

XIV. Inquirat Sanch. l. 1. An saltem specie differant peccata commissa ex ignorantia vincibili affectata à peccatis scienter commissis? Palaus l. 1. tr. 2. disp. 1. pun. 16. putat differre specie, si ignorantia affectetur ad liberius peccandum; Navarrus hanc esse circumstantiam notabiliter aggravantem. Sanch. tamen distinguit; Si enim affectetur ignorantia ad liberius peccandum, ita ut subsit periculum committendi alia peccata, certè ratione talis periculi contrahitur malitia specie diversæ: ex. gr. Sortes volens cognoscere fœminam affectet ignorare quænam illa sit, velut liberius peccet, vel ne culpa sit adeò gravis; si exponitur periculo committendi Adulterium, aut Incestum, aut Sacrilegium, tot peccata committit, quot committendi periculis se exponit: Si verò hujusmodi periculum non subsit (ut si sciat fœminam alio statu, quàm conjugatæ carere, affectetque inquirere, num sit conjugata ad liberius peccandum) tunc non contrahit nisi malitiam adulterii, non secus ac si certò sciret illam esse conjugatam; unde circumstantia hæc ignorantia affectatæ non est in Confessione explicanda.

XV. Difficultas demum est, An ignorantia invincibilis concomitans excuset à peccato formali, seu à malitia objecti sic invincibiliter ignorati? V. g. Si quis jaciat sagittam, & occidat hominem invincibiliter putatum feram, eo tamen animo, ut si sciret ibi esse hostem, etiam jaceret sagittam?

Ad quod dicendum, quòd si solum detur ea habitualis animi dispositio, ut id vellet, si adverteret, non tamen detur actualis illa voluntas peccaminosa, tunc nullum peccatum committatur, ut notat Sanch. lib. 1. cap. 16. num. 14. Si verò detur illa actualis voluntas conditionata occidendi hostem, si fortè adesset, procul dubio hic actus internus erit peccaminosus. Ve-

rum si cum hoc interno actu peccaminoso conjungatur hostis occisio, irregularitas non incurritur, nec excommunicatio, si hostis sit Clericus, nec onus restitutionis, ut docent communius cum eod. Sanch. contra Durand., & Gabriel. Ratio est, quia actus ille externus non causatur à voluntate illa conditionata peccaminosa, sed à voluntate absoluta occidendi feram; unde ille externus actus non contrahit malitiam ab eo interno, a quo imperatur; Cum autem ad incurrendam irregularitatem, excommunicationem, & onus restitutionis requiratur actus externus graviter peccaminosus, atque adeo ortus ab interno graviter culpabili, idcirco in hoc casu istæ pœnæ non incurruntur.

PROPOSITIO III.

Non licet sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam.

S Y N O P S I S.

I. Nil mirum, quod Jansenii Affectæ imperviam velint viam mandatorum Dei, negando licitum usum opinionis Probabilissimæ in conflictu Tutioris, si cum Jansenio negant in natura lapsa vires ad implenda Divina mandata. II. Explicatur sensus hujus thesæ Tutioristarum; & in quo differat opinio probabilissima à moraliter certa.

III. Videntur hanc thesæ suadere Sacri Canones, & Scripturæ; Videturque legem Divinam contemnere, qui sequitur opinionem probabilissimam faventem libertati omiſsa tutiore favente legi: Aliter id etiam liceret in Sacramentorum administratione.

IV. At opinio probabilissima est practicè probabilis, cum sit juxta Spiritus S. consilium, & juxta dictamen rationis. V. Quamvis opinio favens legi sit tutior, adhuc probabilissima favens libertati est iuta: Aliter Divina lex esset humanis humeris impar: Hinc scrupulos hujusmodi opinio admittit, non ut advertendos, sed ut contemnendos.

VI. In dubiis tutior pars est eligenda ex consilio, non verò ex præcepto; nisi fortè dubium sit practicum. VII. Non tenemur vitare peccata materialia; aliter nemo posset obtemperare Superiori præcipienti aliquid probabiliter honestum, si illud sit etiam probabiliter inhonestum; nec licitè miles pugnaret in bello probabiliter tantum iusto. VIII. Non contemnit Divinam legem, qui non sequitur sententiam legi faventem, per hoc, quod id sibi hîc & nunc permittatur. IX. Sicut in procuranda nostra salute non tenemur ad tutissima, inquirendo certitudinem metaphysicam, sed moralem; ita nec in administratione Sacramentorum. X. Hinc licitum est adhibere in Sacramento Pœnitentiæ Attritionem, omiſsa contritione tutiore; nisi fortè alicui opinio de sufficientia Attritionis appareret solum

probabilis, non verò moraliter certa, sive probabilissima.

XI. Hinc licitum est universim sequi opinionem probabilem, omiſsa probabiliori; nisi detur certa lex obligans ad probabilioſiorem, aut ad moraliter certam. XII. Non irrogatur injuria legi Divinæ sequendo opinionem minùs probabilem in conflictu probabilioris; licet irrogetur injuria Sacramentis sequendo opinionem probabilem de eorum valore in conflictu tutioris. XIII. Opinio minùs probabilis quandoque desinit esse probabilis per hoc, quod sit in conflictu probabilioris? XIV. Quando non pendet ex dictamine rationis de probabilitate opinionis, quod damnum aliquod declinetur, tunc non est licitum sequi opinionem minùs probabilem. XV. Licetne sequi opinionem probabiliter probabilem? XVI. Tutiorismum docet, qui contendit, unicè Scripturæ, Conciliis, & Sanctis Patribus studendum, ac fidendum, neglecto studio Scholasticorum, & Moralistarum. XVII. Sicut non satis est studium Sacrorum Bibliorum, neglecto studio Sanctorum Patrum, qui manuducant ad percipiendum legitimum sensum Scripturarum; ita non satis est studium Scripturarum, ac SS. Patrum, neglecto Doctorum studio, qui ad percipiendam legitimam mentem SS. Patrum manuducant: Præsertim in iis questionibus, de quibus nulla sit mentio apud Sanctos Patres.

I. **E**Xponitur. Sinnichius, & alii Tutiorismi Sectatores errorem hunc ex Jansenii penu depromptum in medium protulerunt, quo via ad salutem intercluditur ob moralem impossibilitatem assequendi semper quod est tutissimum. Schola isthæc Tutioristarum, & Rigoristarum, ita testus, & Canones Sacros, ac Sanctos Patres adhortantes ad æmulandum Charismata meliora, interpretatur, ut velit non esse opus consilii, sed præcepti, via tutissima incedere. Proinde docet nunquam licere sequi opinionem libertati faventem adversus aliquam legem, tametsi ea probabilissima, & recepta communiter censeatur: quod est, onus Christi leve, & jugum suave reddere intolerabile, & viam, quæ ducit ad vitam, reddere non quidem arctam, sed imperviam; cum superet vires humanas assequi semper, quod est tutius, atque adeò quod est perfectius, ut innuimus in expositione primæ propositionis Innoc. XI. Nec mirum, quod hoc doceant Affectæ Jansenii, cujus erat prima illa ex quinque propositionibus damnatis ut hæreticis, Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus, & conantibus secundum præsentem, quas habent, vires, sunt impossibilia; deest quoque illis Gravia, qua possibilia fiant.

II. Putavit non nemo apud P. Thyrsium Gonzalez dissert. 10. cap. 2. stare posse, quod non liceat universim sequi opinionem probabilissimam, ubi ea favet libertati adversus legem; liceat tamen probabilissimam sequi solum, quando

do utraque pars subest periculo peccati materialis: V. g. quod possit Judex damnare illum, qui secundum allegata, & probata est reus, quamvis privata notitia sciat illum esse innocentem, ut docet D. Thomas, & quod possit illum servare indemnem, ut docet Scotus: unde fit meritò thesim istam proscribi, si etiam in hoc secundo sensu intelligatur. Verum, ut ipse P. Thyrsus advertit, Pontifex damnat hanc thesim in eo sensu, quo damnari debuit: at in hoc secundo sensu non debuit damnari, eo quod nemo hoc in dubium revocaverit: ergo damnari debuit in eo primo sensu, in quo Sinnichius, & alii Tutioristæ illam docuerunt, putantes tutiorem partem semper esse eligendam, atque adeo partem faventem legi; quamvis pars favens libertati sit probabilissima, aut etiam moraliter certa; e. g. contritionem in Sacramento Pœnitentiæ adhibendam esse, non verò attritionem; esto moraliter certum sit, quod attritio sufficiat, tum ob inconcussam Tridentini auctoritatem, tum ob validissimas rationes, quæ pro illa passim adducuntur, ut dicemus in 15. thesi Alex. VIII.

In eo autem differt opinio probabilissima à moraliter certa, quod illa tot habeat pro se rationum momenta, ac tanta Doctorum auctoritate muniatur, ut inter opiniones probabiles principem locum obtineat; intra fines tamen probabilitatis se contineat, eo quod careat fundamento inducente vi sua necessitatem assensus; unde non excludit omnem proisus, etiam levem formidinem, ne res aliter sit, quam judicetur; Contra verò moraliter certa, ac evidens ad assensum necessitat, & formidinem omnem prudentem de opposito excludit. Quia tamen certitudo moralis non consistit in indivisibili, & supremum infimi attingit infimum supremi, ideò poterit supremus gradus probabilitatis attingere infimum gradum moralis certitudinis, ita tamen, ut nunquam suprema probabilitas dici possit propriè, ac pressè certitudo.

III. Venio nunc ad rationes Tutioristarum: Et prima videtur è Sacrorum Canonum fonte derivari: Etenim in Cap. *Juvenis* de Sponsal. dicitur, *In dubiis tutior pars est eligenda*. Et in cap. *Si quis autem*, de Pœnis, qu. 3. dicitur, *Tene certum, dimitte incertum*.

Secunda, quia periculo peccati se exponere peccatum est, juxta illud Eccl. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*: atqui sequi probabilissimam faventem libertati, omiſſa tutiore favente legi, est exponere se periculo peccati: ergo id culpa non vacat.

Tertia, quia videtur legem contemnere, qui sequitur probabilissimam, omiſſa tutiore favente legi; cum videatur intra se dicere, Volo prosequi, quod mihi placet, nihil morando, quod in hac operatione subsit periculum transgrediendi legem: ergo ut prius.

Quarta, quia si liceret sequi opinionem probabilissimam omiſſa tutiore, eo quod in hac opinione solum subsit periculum transgrediendi legem materialiter, sequeretur, quod liceret universim, etiam in administratione Sacramentorum, sequi opinionem probabilem, omiſſa probabiliore, quia pariter dici potest, quod in hac opinione periculum subsit peccati dumtaxat materialis, non formalis; Nam dum prudenter quis operatur juxta opinionem probabilem, nunquam peccat formaliter; sicut non peccat formaliter, dum sequitur probabilissimam, omiſſa tutiore: ergo.

IV. Ostenditur falsitas: quia probabilissima sententia dicitur illa, quæ validissimo fundamento nititur, habetque pro se suffragium plurimorum Sapientium; Hæc autem, quamvis ad moralem certitudinem non pertingat, ita ut dici possit moraliter certa, adhuc est practicè probabilis, cum non possit practicè errare, qui sequitur Spiritus S. consilium, atque adeo dictamen rationis: Dicitur enim Eccl. 6. *In multitudine Presbyterorum prudentium sta, & sapientia illorum ex corde conjungere*: ergo licitè potest sequi probabilissimam sententiam faventem libertati, omiſſa tutiore favente Legi.

V. Ratio à priori est, quia quamvis Sententia favens legi sit tutior; at favens libertati, si sit probabilissima, adhuc est tuta; sicut opinio moraliter certa, quæ favet libertati, tuta est, quamvis opinio favens legi sit tutior: Esto enim opinio moraliter certa omnem prudentem formidinem de opposito excludat; opinio verò probabilissima, si ad moralem certitudinem non pertingat, admittere possit aliquam levem formidinem de opposito; nihilominus levis isthæc formido in humanis actionibus est contemnenda; sicut qui scrupulis angitur, debet eos continere, ne in angustias, ac in desperationem redigatur: ergo opinio probabilissima favens libertati adversus legem, non secus ac opinio moraliter certa, est absolutè tuta, quamvis opposita sit tutior. Hinc docuit Nider apud P. Paulum Segneri in Epist. de Probab. *Non oportet semper tutiorem eligere de necessitate salutis, sed sufficit tutam eligere*; Nam ut addit Giballinus ibid. *Tutior est gradus comparativus præsupponens positivum, scil. aliam esse tutam Propositionem*.

Ratio autem cur non obliget Deus nos ad sequendum quod tutius est, sed sufficiat universim via tuta incedere, atque adeo juxta probabilissimam, & ferè omnium opinionem, est, quia aliter lex Divina esset onus impar humeris humanis, spes salutis esset exigua, hominesque facile jugum excuterent, & interim libertati, ac vitiis se darent, ut docuit D. Tho. 2. 2. q. 20. art. 4. dicens: *Sublata spe, irrefrenatè homines labuntur ad Vicia, & à bonis laboribus retrahuntur*; Propterea in Reg. Jur. 31. in 6. dicitur *Qui certus est, certiorari ulterius non oportet; Sufficit enim*

nim ad humanas operationes certitudo moralis, quin requiratur certitudo metaphysica, quæ est moraliter impossibilis, & homines ad angustias, & desperationem incitaret: Et ob eandem rationem sufficit opinio probabilissima; quamvis enim utraque opinio tam probabilissima, quam moraliter certa aliquos scrupulos admittat, nihilominus, ut notat Gerson, scrupulos admittit, non ut advertendos, sed ut contemnendos: cum ex Philosopho æquè vitiosum sit, Mathematicum quærere persuadentem, quam Moralem quærere demonstrantem; Ex quibus fit, opinionem probabilissimam esse formaliter tutissimam, licet non sit tutissima materialiter.

VI. Ad primam rationem in contrarium dicimus, In dubiis tutiorem partem esse eligendam solum ex consilio, non ex præcepto; aliter via, quæ ducit ad vitam, esset impervia, ut ostendimus, si non sufficeret opinio probabilissima, nedum moraliter certa, in conflictu tutioris. Hoc docuit D. Antoninus in Summa p. 1. cap. 10. dicens: *Eligere viam tutiorem consilii est, non præcepti, aliter oporteret multos ingredi in Religionem, in qua tutius vivitur, quam in sæculo.* Tunc in dubio tutius est eligendum, quando dubium est practicè practicum: E. g. qui dubitat, an pingere die festo sit peccatum, non potest pingere, antequam dubium deponat per rationem aliquam probabilem, aut per sufficientem auctoritatem Doctorum: quia aliter exponendo se periculo proximo peccandi, peccaret, juxta illud Eccl. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*: Et ex Apostolo, *Quod non est ex fide, peccatum est*, hoc est, quod bona fide non creditur vacare culpa, nequit citra culpam poni: At quando dubium est merè practicum, non practicè practicum, v. g. Num liceat cum sola attritione ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere? cum sententia favens libertati sit probabilissima, imò etiam moraliter certa, adeo ut DD. communiter censeant oppositam post Tridentinū carere probabilitate, (quamvis pro ea plures DD. adducantur à Suario disp. 20. de Pœnit. sect. 1. nempe Magister Sentent., Hug., Richar., Alens., Bonav., Gabr., Major., Medin., Adria., Sot.) possumus absque periculo proximo errandi, & absque ulla prudenti formidine attritionem adhibere tanquam tutam, omitta contritione, licet tutiori. Si sententia de sufficientia Attritionis esset dumtaxat probabilis, aut probabilior opposita, cum de essentia opinionis probabilis sit obscuritas, incertitudo, formido de opposito, & periculum errandi, certè non liceret illam adhibere; At cum ea sententia sit moraliter certa, adhibendo attritionem, omitta contritione tutiori, non adhibemus materiam incertam, nec subest formido prudens, aut periculum proximum frustrandi Sacramentum, & ideo satis facimus illi præcepto, *Tene certum, dimitte incertum.*

VII. Ad secundam: diximus opinionem pro-

babilissimam esse formaliter tutissimam, quippe quæ non subest periculo proximo errandi; unde licitum est illam sequi, cum non teneamur evitare etiam periculum remotum; aliter, ut loquitur Apost. 1. ad Cor. 5. *Debueramus ex hoc Mundo exisse*: Nec tenemur vitare etiam peccata materialia; aliter nemo posset obtemperare Superiori præcipienti aliquid probabiliter honestum, si simul sit probabiliter inhonestum id, quod præcipitur; nec posset miles militare, ubi bellum est tantum probabiliter iustum; cum tamen Aug. relatus in cap. *Quid culpatur in Bello* 23. q. 1. doceat id licere, quamvis multa homicidia materialiter inde sequantur.

VIII. Ad tertiam: Non contemnit legem Divinam, qui operatur juxta opinionem communem probabilissimam; hic enim non dicit intra se, *Volo quod mihi favet*, etiamsi subest periculum transgrediendi legem, sed dicit, *Volo hoc, quod mihi favet*, quia ex Dei Benignitate mihi permittitur, illud non positurus, si prohiberetur.

IX. Ad quartam: diximus in Sacramentis administrandis non esse licitum sequi opinionem probabilem omitta tutiori, quia de ratione opinionis probabilis est incertitudo, & formido de opposito; licitum tamen esse sequi probabilissimam, aut saltem moraliter certam, omitta tutiore, quia illi non subest incertitudo, nec prudens formido. Et sanè non major certitudo requiritur in Sacramentis administrandis, quam in procuranda nostra salute: sed ad hanc sufficit certitudo moralis; aliter, qui in articulo mortis posuit actū Contritionis v. g. deberet iterū iterumq; conari ad novos, & intensiores actus eliciendos, ut majorem habeat certitudinem; unde non esset verum, quod dicitur 1. Jo. 5. *Mandata ejus gravia non sunt*; ergo etiam certitudo moralis sufficit in Sacramentis administrandis, quin sola probabilitas sufficiat, ne Sacramentum exponatur periculo frustrationis. Et ideo communiter DD. docent, sufficere in Sacramento Pœnitentiæ Attritionem, omitta Contritione tutiore; Immo etiam sufficere Jurisdictionem probabilem, quia scil. probabilissimum est illam suppleri ab Ecclesia Parente benignissima, si fortè desit; non secus ac suppletur Jurisdictio, quando habetur error communis cum titulo colorato ex l. *Barbarius* ff. de Off. Prætoris.

X. Ubi adverto, quod sicut potest aliqua opinio esse de se tenuis probabilitatis, mihi tamen apparere invincibiliter solidè probabilis, in quo casu non pecco illam deducendo in praxim; ita vice versa poterit sententia de sufficientia Attritionis in Sacramento Pœnitentiæ esse de se non solum probabilissima, sed etiam (ut de facto est) moraliter certa, & tamen mihi apparere solum probabilis; in quo casu certè non liceret mihi illam adhibere, cum non liceat juxta dicta in expositione primæ propositionis Innoc.

XI. tam in Sacramentis conferendis, quam etiam in suscipiendis, sequi opinionem de eorum valore minus tutam. Ex dictis etiam cum de 3. propos. Inn. XI. constat, opinionem esse tenuis probabilitatis, si v. g. fundamentum sit de se grave absolute, non tamen grave comparative ad momenta partis oppositæ: Propterea si quis solum advertat ad fundamentum huiusmodi de se grave, & invincibiliter non advertat ad momenta partis oppositæ, ratione quorum fundamentum illud est simpliciter leve, & opinio illa est tenuis probabilitatis, non peccabit deducendo in praxim huiusmodi opinionem, idque per accidens, non per se. Huc etiam facit, quod licet ad credendum Fide Divina aliquod mysterium requiratur evidentiæ moralis credibilitatis, quin sufficiat mera probabilitas de existentia Revelationis, ut constat ex propositione 21. Innoc. XI.; nihilominus rudes, & pueri credere possunt Fide Divina, quod sibi à Parocho proponitur credendum; quia scil. auctoritas Parochi, etsi de se non sit tanta, ut pariat evidentiæ moralem, relatè ad rudes verò, & pueros parit sufficientem evidentiæ moralem, quoties carent motivo ad suspicandum de inscitia, aut mendacitate Parochi: Quare similiter poterit aliqua opinio esse de se probabilissima, aut etiam moraliter certa, & simul alicui apparere dumtaxat probabilis solum speculative, & non practice; in quo casu illicitum erit, quamvis per accidens, sequi huiusmodi opinionem de se probabilissimam, aut certam moraliter.

XI. Ex hætenus dictis infertur, universim in humanis actionibus licitum esse sequi opinionem probabilem, ommissa probabiliori, dummodo ea sit veræ, ac solidæ, non tenuis probabilitatis, nec detur certa lex obligans ad probabiliorē, prout datur v. g. in administrandis Sacramentis; & sicut Judex in iudicando tenetur sequi probabiliorē, & Medicus adhibere pharmacum probabilius curativum; & hac de causa non potest ab Infidelitate excusari Infidelis non credens ductus opinione minus probabili. Ratio, cur liceat universim sequi opinionem minus probabilem, est, quia sententia ista est probabilissima solidissime fundata, ac ferè omnium, ut videre est apud Terillum contra paucos, quos recenset Arsdekin: Immo dici potest moraliter certa; sicut enim opinio de sufficientia Attritionis in Sacramento Penitentiae dicitur moraliter certa, quamvis adversus illam nonnulli sentiant; ita in casu nostro; non obstat enim morali certitudini, ac securitati sententiæ communissimæ, quod nonnulli secus opinentur; nam, ut notat idem Terillus q. 22. nu. 70. major probabilitas unius partis, quando est notabiliter major, pertingere potest non solum ad supremum gradum probabilitatis, sed etiam ad certitudinem moralem. Ratio potissima huius sententiæ est ex Sanchez lib. 1. cap. 9. num. 14., quia sequens opi-

nionem solidè probabilem in conflictu probabilioris prudenter operatur, cum omnis opinio probabilis apta nata sit inducere prudentem assensum; nec exponitur periculo peccandi formaliter (ita scil. ut peccatum illi imputetur) sed solum materialiter (ponendo scil. quod à parte rei peccatum est) quia nemo tenetur ponere, quod est tutius, ac perfectius; Si enim in moralibus ad id nos Deus obligasset, onus esset intolerabile, ac multis scrupulis expositum; cum moraliter impossibile sit semper investigare maiorem probabilitatem opinionis, & nimis arduum semper ad tutiora obligari; unde Sylv. V. *Confessio dixit Licet sit tutius statim habita opportunitate confiteri, quam differre; non tamen tutius est tenere, quod sic obligemur; quia viri timorati haberent maximas occasiones peccandi.*

XII. Oppones: sicut injuria irrogatur Sacramentis, si in eorum administratione sequimur opinionem minus probabilem; ita injuria irrogatur legi Dei, sequendo opinionem minus probabilem faventem libertati: ideò enim in primo casu irrogatur injuria Sacramentis, quia exponitur periculo frustrationis, quod est contra reverentiam iis debitam: sed in secundo casu exponitur lex Divina periculo transgressionis: ergo pariter Divinæ legi injuria irrogatur: atque adeò in neutro casu licitum est sequi opinionem minus probabilem.

Respondeo non irrogari injuriam legi Dei ab eo, qui sequitur opinionem probabilem faventem libertati, etiam si probabilior sit opinio favens legi: Siquidem ille paratus est Legi Divinæ obtemperare, quoties constat Deum velle obligare: Idcirco autem irrogatur injuria Sacramentis sequendo opinionem minus probabilem in eorum administratione, quia cum opinio probabilis sit formidolosa, & incerta, incertus esset valor Sacramenti, unde exponeretur periculo frustrationis: At quamvis opinio probabilis favens libertati sit incerta, certum tamen est nos non peccare, quoties prudenter operamur sequendo ductum opinionis probabilis: ergo dispar ratio. Propterea ex dictamine rationis constat, quod si in humanis actionibus opinio aliqua sit probabilis, prudenter, ac licitè juxta illam operamur, eo quod nullum aliud ex ea periculum subsit, quam peccati materialis, quod vitare non tenemur (aliter nec possemus sequi opinionem probabilissimam, ommissa tutiori) unde non irrogatur injuria legi Divinæ: Contra verò ex ipso etiā rationis dictamine constat, quod si opinio aliqua de valore Sacramenti sit solum probabilis, imprudenter, ac illicitè juxta illam operemur, eo quod periculum subsit frustrandi illud; quod citra gravem injuriam adversus Sacramentum non contingit: Ad eum modum quo injuriā irrogat ægroto Medicus sequendo opinionem minus probabilem in curando, quia ex notitia speculativa, quod ea opinio sit probabilis, non fit, quod ægrotus non exponatur

natur periculo mortis : idemque dicas de Iudice, si sequatur opinionem minus probabilem, & de infideli, qui vult sequi sectam suam ductus opinione minus probabili.

Neque dicas, opinionem minus probabilem secundum se consideratam esse probabilem, ac reddere operationem prudentem, ac licitam, non tamen quando est in conflictu probabilioris: Sicut pondus minus grave in lance positum secundum se lancem inclinat; at non quando in opposita lance habetur pondus gravius: Sic Auctoritas unius hominis omni exceptione maioris secundum se inducit ad assensum prudentem; non tamen quando oppositum testantur decem, aut mille homines ejusdem auctoritatis.

XIII. Nam contendimus opinionem posse esse probabilem, & inducere assensum prudentem in conflictu probabilioris, dummodo excessus opinionis probabilioris non sit tantus, ut pariat quandam certitudinem moralem. Sic D. Thom. in 4. dist. 16. q. 4. ar. 2. q. 1. habet. *Quidam dicunt, quod omnes circumstantias, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, necesse est confiteri, si memoria occurrant: Alii verò dicunt, quod non sunt de necessitate confitendæ, nisi circumstantiæ, quæ ad aliud peccati genus trahunt; & hoc est probabilius*: Ecce quomodo Angelicus docet, aliquam opinionem posse esse minus probabilem in conflictu probabilioris. Ratio à priori est, quia propositio dicitur probabilis, quæ nititur motivo, quod plerumque cum veritate conjungitur; in quo sensu Philosophus docet, Probabile esse, quod plerumque contingit: atqui potest aliqua opinio, v. gr. quod circumstantiæ aggravantes in Confessione sint aperiendæ, niti motivo, quod plerumque cum veritate conjungitur, & opposita propositio niti alteri motivo, quod etiam plerumque, imo sæpius conjungitur cum veritate: ergo ex duabus opinionibus oppositis potest utraque esse probabilis, & altera esse probabilior. Neque enim motiva, quibus nituntur opiniones, se habent ut pondera ejusdem rationis posita in duplici lance; ista enim ob homogeneitatem invicem se elidunt, & impediunt lancis descensum. Hinc in quæstionibus Facti verum est, quod testimonium unius elidatur à testimonio plurium, qui testantur oppositum, quia sunt ejusdem rationis auctoritates horum testium, ut dicitur de ponderibus in diversa lance: At in quæstionibus Juris momenta rationum sunt heterogenea, & ideo non eliduntur. Quando verò spectatur auctoritas extrinseca relatè ad aliquam opinionem, in tantum potest censerì probabilis aliqua opinio, quam docent decem Auctores graves in conflictu probabilioris oppositæ, quam docent v. gr. viginti ejusdem notæ Doctores, quia possumus prudenter inclinari ad dicendum, momenta rationum ab intrinseco, quibus nituntur illi decem Doctores, esse

valida, & plerumque cum veritate conjungi, prout illi docuerunt; quamvis momenta rationum pro patre opposita, quam docent viginti Auctores, plerumque pariter, & sæpius cum veritate conjungantur; & idcirco poterit utraque opinio esse probabilis ab extrinseco, & altera probabilior.

XIV. Replicabis. Imprudenter operatur, qui adhibitis v. gr. triginta Consiliariis ad aliquid agendum, puta ad iter periculosum arripiendum, vel ad pharmacum sumendum, quod potest mortem causare, sequitur consilium paucorum, neglecto consilio plurium: ergo imprudenter operatur, qui sequitur opinionem aliquorum DD., posthabita opinione plurium sentientium oppositum; atque adeo nequit opinio aliqua esse probabilis solum ab extrinseco in conflictu probabilioris.

Respondeo argumentum probare nimis, quod scilicet neque possumus sequi probabilissimam in conflictu tutioris, cum nemo prudenter operetur sequendo consilium prudentissimum, & probabilissimum in humanis, omisso tutiori. Quare disparitas est, quia sicut non licet in Sacramentis conferendis sequi opinionem minus probabilem, eo quod non pendeat à notitia speculativa de probabilitate opinionis validitas Sacramenti; ita quia non pendet à prudenti consilio, quod iter sit felix, quod pharmacum sanet, idcirco neque licet uti in his casibus opinione minus probabili, imo nec probabilissima, omissa tutiore: Contra verò quia ex dictamine rationis de probabilitate opinionis pendet, quod formale peccatum vitetur, ideo licet uti non solum opinione probabilissima in conflictu tutæ, sed etiam minus probabili in conflictu probabilioris: Hoc enim exigit jugum suave, ac onus leve Divinæ legis, ut fert communissimus Theologorum sensus contra nonnullos Probabilioristas.

XV. Utrum autem licitum sit sequi opinionem probabiliter probabilem, an verò ad prudenter, & licitè operandum requiratur, quod opinio sit certò probabilis? Subtiliter pro utraque parte ratiocinantur DD., quorum momenta perpendimus in expositione propositionis 3. Innoc. XI., ubi diximus, probabilius videri, quod opinio probabiliter probabilis non sit dicenda absolutè probabilis: Sicut enim certitudo, aut evidentia de probabilitate opinionis non transfundit certitudinem, aut evidentiam in ipsam opinionem; ita probabilitas de opinionis probabilitate nec transfundit probabilitatem in ipsam opinionem. Existimo tamen hac in re non omnes convenire in stabilienda opinione probabiliter probabili, & idcirco non omnes in re ipsa dissentire, quamvis in oppositas partes abire videantur. Illud est certum, Pontifices tam scopulum extremæ laxitatis detexisse, dampnando, quod sufficiat ad pruden-

ter, ac licite operandum opinio tenuis probabilitatis, quam scopulum nimii rigoris, damnando, quod non sufficiat opinio probabilissima, esto non sit tutissima; quia scilicet tam laxitas opinionum, quam nimius rigor naufragium fert animarum: eas enim, quas dæmon inducere in laxitates non potest, inducere tentat in rigorem, ut sic in animi abjectionem, ac desperationem inducat. Quamvis autem Pontifices nihil definierint aut de Probabiliorismo, aut de opinione probabiliter probabili; quia tamen ad utrumque scopulum vergunt ex una parte Probabiliorismus, & ex altera non nihil opinio probabiliter probabilis, ideò cautè, ac prudenter videtur ab utraque sententia recedendum; sic enim *Medio tutissimus ibis*.

XVI. In calce animadvertendum videtur, Tutiorismum, atque adeò thesim hanc proscriptam doceri ab iis, qui contendunt studio Scripturarum, Conciliorum, Bullarum, ac Sanctorum Patrum unice vacandum eorumque auctoritati unice fidendum, neglecto studio Recentiorum Scholasticorum, ac Moralistarum, eo quod huiusmodi DD. aliquando in laxitates ruerint, & theses à Pontificibus proscriptas, antequam proscriberentur, propugnarint. Verum, si attentè res discutiatur, sub specie, ac larva sanæ doctrinæ latitat in hoc Tutiorismus, seu quod non liceat sequi opinionem probabilissimam, relictâ tutiori: nisi velint potius docere, quod unusquisque, neglecto iudicio Doctorum, sibi met fidere debeat in dubio, an aliqua operatio probabilissimè dicenda sit licita, spectatis auctoritatibus Scripturæ, CC., & SS. PP.; quod esset immensum ostium laxitatibus, & erroribus aperire. Ostenditur hoc apertissimè; Nam dum quæritur v. g. An aliquis contractus sit Usurarius: An aliqua operatio sit servilis, atque adeò die festo prohibita? vel his similia, qui contendunt unice studendum, ac fidendum Scripturæ, CC., & SS. PP., à quibus solum docetur, usuram jure naturali esse prohibitam, & operationes serviles jure positivo prohiberi die festo; Vel volunt, quod quamvis spectato Recentiorum iudicio, aliquis contractus (puta contractus Societatis) probabilissimè tantum dicatur non esse usurarius, adhuc tamen ab eo abstinendum sit, eo quod in Scripturis, CC., & SS. PP. non reperiatur, huiusmodi contractum non esse usurarium; & apertè docent Tutiorismum, seu quod non liceat sequi opinionem probabilissimam: Vel volunt, quod quilibet Marte proprio dijudicare debeat, an ex Scripturis, CC., & SS. PP. inferatur probabilissimè huiusmodi contractum non esse usurarium, etiamsi DD. doceant oppositum; & manifestè docent unicuique fidendum proprio iudicio; quod certè laxatibus viam munit consulari, & adversatur Scripturæ dicenti Prov. 3. *Ne innitaris prudentiæ tuæ, & Eccl. 3. In multi-*

tudine Presbyterorum prudentium stas, & sapientiæ eorum ex corde conjungere.

XVII. Quare sicut ineptissimè quis doceret unice Scripturæ studendum esse, nullatenus verò Sanctis Patribus, eo quod non nemo aliquando erraverit; ita longissimè à veritate aberrat, qui docet, unice Scripturæ, & Sanctis Patribus studendum, ac fidendum esse, quin ullatenus studio DD. vacandum sit, eo quod non nemo ex his aliquam ex confixis thesibus propugnarit. Sicut enim legitimum Scripturarum sensum, ubi sit obscurus, aut anceps, expiscari debemus à doctrina, & communi sensu SS. PP.; ita legitimum Scripturarum, & SS. Patrum sensum, ubi sit obscurus, & anceps, expiscari debemus à communi Doctorum sensu: & sicut non est negligendum studium SS. Patrum, quamvis aliquis aliquando erraverit, quia nunquam est reperire, quod error irrepperit in eo, quod Patres communiter docent; ita non est negligendum studium Doctorum tam Scholasticorum, quam Moralistarum, quia quamvis aliquis aliquando erraverit, nunquam tamen est reperire, quod error irrepperit in eo, quod Doctores communiter docent. Quod luculenter constat ex iis, quæ habentur in libello Lovanii edito ann. 1689., qui inscribitur: *Sexagintaquinque propositiones nuper ab Innoc. XI. proscriptæ à Societatis Jesu Theologis diu ante SS. Domini Decretum consensu communissimo rejectæ*. Ex hoc itaque quod nonnulli Doctores theses proscriptas docuerint, & in laxitates ruerint, solum fit, quod cautè Doctores legendi, & quod solum benè firmatus Doctorum sensus in regulam nostrarum operationum accipiendus sit: Quapropter jure merito proscripta fuit ab Alex. VII. propositio 27. dicens, *Si liber sit alicujus Junioris, & Moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet rejectam esse à Sede Apostolica tanquam improbabilem*; Sicut adversus contendentes, quod unice Scripturæ, Conciliis, ac SS. Patribus studendum, & fidendum, meritò damnatur ab Alex. VIII. propositio 30. dicens, *Ubi quis invenerit Doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolute potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam*. Sæpiissimè enim Augustini, ac aliorum Sanctorum Patrum verba ab iis, qui proprio fidunt ingenio, in sensu alieno à mente SS. Patrum, alieno à veritate, alieno etiam à Fide Catholica accipiuntur. Et sanè in Synopsi vitæ Jansenii operis ejus præfixa habetur, ipsum gloriari consuevisse, *Se decies, & amplius universa opera Augustini, attentione acri, adnotatione diligenti, libros verò contra Pelagianos facile trigesies à capite ad calcem evolvisse*: Et Jo. Vviclephi apud Valdensem t. i. c. 2.: hæc erant verba: *A multis extraneis, & Modernis dissensio, sed cum multis Sanctis Antiquis, & specialiter Augustino, convenio*; ut proinde ejus discipuli

puli illum elato, ac famoso nomine vocarent Joannem Augustini: & arrogantius Jansenius se appellavit non Jansenium Augustini, sed Augustinum Jansenii: Nihilominus quia proprio fidebant judicio, in tot hæreses lapsi sunt. Idemque dicas de plurimis aliis in varios errores lapsis, ex eo quod à communi Doctorum sensu recederent in explicandis Scripturis, ac SS. Patribus. Usque adeò verum est, ad veritatem assequendam, nec satis esse studium Sacrae Scripturae absque studio SS. Patrum, qui Scripturae arcanos sensus elucidant; nec studium SS. Patrum sufficere absque studio aliorum Doctorum, qui Sanctorum Patrum mentem profundo sermone expressam in bono lumine collocant. Sicut autem opiniones, quæ probabilissimè juxta communem Doctorum sensum cum Scripturis, & Sanctis Patribus concordant, possunt licitè in praxim deduci, etiamsi non sint tutissimæ, ut constat ex proscriptione tertiæ hujus thesæ Alexandr. VIII. ita quæ probabiliter duntaxat juxta gravium Doctorum sensum ex Scripturae, & SS. Patrum doctrina descendunt, licitè etiam possunt in praxim deduci: dummodo uterque scopulus declinetur, quoad ejus fieri potest, & nimia benignitatis, quæ vergit ad execrandam laxitatem, & nimii rigoris, qui vergit ad execrandum Tutiorismum; ex utroque enim scopulo naufragium imminet animarum, ut ex proscriptis thesibus sit palam. Quamvis, (quod facile est dignoscere) turpius, ac, perniciosius errarint, qui Tutiorismum sectando thesibus ab Alexan. VIII. proscriptis subscripserunt, quippe quæ Fidei doctrinam convellunt, quam qui thesibus ab Alexan. VII., & Innoc. XI. proscriptis subscripserunt sectando intolerabilem benignitatem. Uterque autem scopulus non aliter declinabitur, nisi Manibus continuè terendo Auctores Classicos, qui pertinentes ad conscientiam quæstiones accuratè pertractarint, prout loquitur D. Carolus Borromæus in libello edito de ratione Confitentis ritè audiendi; quod pariter monet S. Franciscus Salesius in opusculo, qui inscribitur: *Admonitio ad Confessarios*. Vocanturque Auctores Classici, ut diximus ex Valentia, Vasquio, Azorio in exponenda thesi 27. Alexan. VII., qui sint valde docti, ac pii, valdeque periti tum juris naturalis, tum positivi, qui firmis, ac validis rationibus consueverint Conclusiones fundare, discutiendo, ac deijciendo partis adversæ fundamenta; qui veritatis potius, quam novitatis censeantur amatores, nec de facili allucinentur.

PROPOSITIO IV.

Dedit semetipsum pro nobis oblationem Deo, non pro solis Electis, sed pro omnibus, & solis Fidelibus.

PROPOSITIO V.

Pagani, Judæi, Hæretici, alique hujus generis nullum omninò accipiunt à Jesu Christo influxum; adeoque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem sine omni gratia sufficienti.

S Y N O P S I S.

I. Non solùm Calvinus, & Lutherus, sed etiam Jansenius negavit Christum D. fuisse Sanguinem pretiosissimum pro æterna salute Reprobatorum. II. Id tamen est de Fide. III. Novatores nunc in his Theisibus docent, Christum pro omnibus, & solis Fidelibus mortuum esse; & Infideles nullum accipere ab illo influxum, atque adeo carere gratia sufficienti.

IV. Variis Scripturae textibus, & SS. Patrum auctoritate id suadere conantur. V. Videntur gratia sufficienti carere Infideles, cum careant Fide, quæ est fundamentum, & initium salutis.

VI. Scripturae tamen, & Tridentinum apertè docent pro omnibus omninò Christum mortuum esse. VII. Ineptè dicitur, quòd ly Pro omnibus hic sumi possit pro generibus singulorum, non pro singulis generum. VIII. Aut quòd Christi mors de se fuerit sufficiens pro salvandis omnibus, quin tamen à Christo fuerit oblata, & à Patre acceptata affectu serio, & quantum est de se efficaci pro omnium salute.

IX. Dum dicitur, quòd sanguis novi Testamenti pro multis effundetur, sit sensus juxta phrasim Scripturarum, quòd effundetur pro omnibus, quæ sunt multi; in hoc enim sensu ad Rom. 5. dicitur: Unius delicto multi mortui sunt.

X. Christus semper fuit exauditus, quando aliquid postulavit voluntate absoluta, & omninò efficaci: non verò si voluntate efficaci tantùm ex parte sua, & conditionata. Hoc pacto omnium salutem postulavit; necnon in horto, quòd calix à se transferret. XI. Obluit pretium sui Sanguinis etiam pro salute Reprobatorum, sub conditione tamen, quòd per media à Deo ordinata propriæ satisfactiones illis applicentur; quæ conditio ob eorum culpam non purificatur. XII. Non desunt proinde auxilia supernaturalia Infidelibus. XIII. Vult enim omnes homines salvos fieri. XIV. Distinguenda tamen gratia Christi à gratia per Christum.

XV. Etiam pueris decedentibus in utero matris Deus providit de sufficienti remedio ad salutem. XVI. Id tamen alii aliter explicant. XVII. Videtur proxima applicabilitas remedii dependere ab oratione Parentum. XVIII. Sententia docens Deum non providisse his infantibus de proxima & mirabili applicabilitate Baptismi, non videtur consona Divinae misericordiae. XIX. In ea tamen apertè sal-

vatur & quod Christus pro iis suam mortem obtulerit. XX. Et quod Deus velit illos salvos fieri. XXI. Discutitur, quomodo Christus sufficientiam ad salutem meruerit etiam iis, qui ipsum præcesserunt. XXII. Deus neminem in hac vita deserit post quamcumque peccatorum multitudinem; unde per ipsos fiat quominus respiciant.

I. **E**Xponuntur. Quod Christus mortem subjerit de se sufficientem pro omnibus omnino salvandis, idest habentem antecedenter ad Christi oblationem, & Patris acceptionem, in actu primo vim meritoriam, ac satisfactoriam de se sufficientem ad redimendos etiam dæmones, & damnatos, & ad salvandos omnes homines, ac Angelos possibiles, Hæretici ipsi fatentur. Illud Hæretici adversus Catholicos inficiantur, quod Christus D. mortem suam Patri obtulerit pro omnibus hominibus, adeo ut antecedenter ad cuiusque reprobationem voluerit omnibus prodesse, non solum quoad temporaneam justificationem, & ad alia dona ordinis supernaturalis, sed etiam in ordine ad salutem æternam. Quod etiam negavit Jansenius tr. 1. lib. 2. c. 21. col. 387. ubi habet: *Cui nullo modo prodest sanguis, & mors Christi, pro illo nec sanguinem fudit, nec mortuus est.* Et col. 309. habet: *Christus pro infidelium in infidelitate morientium, aut iustorum non perseverantium æterna salute mortuus non est, nec sanguinem fudit, nec se ipsum Redemptorem dedit, nec Patrem oravit: immò non magis pro æterna liberatione ipsorum, quàm pro Diaboli, deprecatus est.* Discrepat tamen Jansenius à Calvino, & Luthero, quia isti negant justificationem temporaneam etiam, ac alia dona supernaturalia Reprobis conferri ob merita Christi, atque adeo negant ullatenus Christum pro Reprobis mortem obtulisse; Jansenius verò concedit ex Christi meritis multa beneficia supernaturalia Reprobis in hac vita conferri, atque adeo Christum etiam pro reprobis quoad hoc mortuum esse non tamen pro æterna illorum salute; quod docet lib. 3. c. 21. col. 386.

II. Adversus utramque hæresim apertè loquuntur Scripturæ: 1. ad Tim. 2. dicitur: *Deus vult omnes homines salvos fieri*; & quia nemini salus in hac providentia conceditur independentè à meritis Christi, voluit consequenter Deus pro omnium salute Christi mortem offerre. Inde dicitur 1. ad Tim. 2. *Dedit Redemptionem semetipsum pro omnibus*; & ad Rom. 8. *Pro nobis omnibus tradidit illum*; Sicut etiam 1. Jo. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius Mundi*; & 1. ad Tim. 4. *Qui est Salvator omnium, maximè Fidelium*: quia scil. Fideles magis participant fructum Redemptionis. Quod etiam præter alia Concilia laudata à Platelio tr. 4. nu. 366. definit Trid. s. 6. c. 2. dicens: *Hunc pro-*

posuit Deus propitiatorem per Fidem in Sanguine ipsius pro peccatis nostris, non solum autem pro nostris, sed etiam pro totius Mundi: & c. 3. addit. *Est ille pro omnibus mortuus est, non tamen omnes mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii duntaxat, quibus meritum Passionis ejus communicatur.* Quibus verbis adversus Jansenium ostenditur, Christi mortem non solum pro Electis oblatam sed etiam pro Reprobis; qui non recipiunt Mortis, & Passionis ejus fructum a Christo iis intentum, & quidem efficaciter, quantum est ex parte sua, quamvis ineffaciter ob eorum culpam. Id pariter constat ex Symbolo Fidei, ubi dicitur: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cœlis: Crucifixus etiam pro nobis*; quod etiam à Reprobis credendum est; atque adeo etiam ob Reproborum salutem Christus D. Crucem subiit, ac mortem suam obtulit. Hinc Innocentius XI. damnans ut hæreticam quintam illam Jansenii propositionem, *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse*, hæc habet in sua Constitutione edita anno 1653. *Falsam, Temerariam, ac Scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat Prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.* Quam condemnationem confirmavit deinde Alex. VII. ann. 1656. adversus nonnullos, ut loquitur, *Filios iniquitatis*, qui quinque illas propositiones vel in libro Jansenii Iprensis non reperiri, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse, asserere magno cum Christi Fidelium scandalo non reformidarunt. Quinimò declaravit Pontifex quinque istas propositiones damnatas esse in sensu à Jansenio intento, prout scil. in ejus opere exprimitur: cum autem in eo opere apertè dicatur Christus mortuus esse pro salute æterna solum Prædestinatorum, & non magis pro salute Reproborum, quàm Dæmonum; idcirco de Fide est, Christum non esse mortuum pro Prædestinatorum duntaxat salute.

III. Quoniam autem adversus Pontificias istas condemnationes Jansenistæ plures cavillationes in medium protulerunt, adeo ut oportuerit Clementem IX. anno 1669. & Innoc. XII. anno 1694. & 1696. suis Epistolis in forma Brevis ad Episcopos Galliæ, & Belgii, ac deum Clementem XI. anno 1705. sua Constitutione, veluti securi, tot errorum capita ex hujus Hydræ collo erumpentia obtruncare; idcirco nonnulli Novatores, ut errorem quoad ejus fieri posset retinerent, dederunt quidem manus Pontificiæ illi condemnationi, admiseruntque ut hæreticam quintam illam propositionem, quod scil. Christus pro salute solum Prædestinatorum mortem obtulerit? at non proinde induxerunt animum, ut assererent Christum pro

pro salute omnium mortuum esse: Dixerunt enim dedisse se ipsum oblationem Deo, non pro solis Electis, sed pro omnibus, & solis Fidelibus, quod nunc ab Alexandro VIII. in hac propositione quarta damnatur.

IV. Hujus erroris ansa videtur peti posse ex illis verbis Jo. 15. *Exaltari oportet Filium hominis, ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat; & ad Eph. 5. Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea; & Jo. 17. Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me: Ubi Christus pro omnibus, & solis Fidelibus orat: Necnon ex illis verbis Matthæi 20. Filius hominis venit dare animam suam Redemptionem pro multis: Quod etiam dicitur in Consecratione Calicis, Qui pro vobis, & pro multis effundetur; Cum autem non pro omnibus, nec pro solis prædestinatis, sequitur, quod pro omnibus, & solis fidelibus. Quod videtur etiam innuisse Hieron. in illud Psalm. 43. *Vendisti populum tuum sine pretio, ubi addit: Dictum est, (de populo Judaico) in peccatis vestris venditi estis, & ideo sine pretio, quia non est effusus Agni Sanguis pro eis.**

V. Ex hoc autem errore, quod Christus non pro Infidelibus, sed pro omnibus, & solis Fidelibus mortuus sit, sequentem propositionem intulerunt ab Alexandro VIII. pariter damnatam, vid. Pagani, Judæi, Hæretici, alique hujus generis nullum omnino accipiunt à Jesu Christo influxum: adeoque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem sine omni gratia sufficienti. Nil tamen mirum, quod hujusmodi Dogmatistæ nullam agnoscant gratiam sufficientem in Infidelibus (in quibus nullus datur actus bonus salutaris, deficiente in illis Fide, quæ est fundamentum, & initium salutis) si vestigiis inhærent Jansenii Antesignani, qui nullam in natura lapsa agnoscebat gratiam mere sufficientem, ut ostendit fusè Moraines disput. 23., & nos nonnulla in expositione sequentis propositionis innuamus.

VI. Ostenditur nunc falsitas: quia passim in Scripturis dicitur Christus pro omnium salute mortuus esse, ut constat ex modò adductis textibus, & ex 2. ad Corinth. 5. ubi habetur, *Pro omnibus Christus mortuus est, ut qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.* Clarissimè autem ex illis verbis 1. ad Timoth. 4. *Salvator omnium, maxime Fidelium:* Et ad Rom. 5. ostendit Apostolus, quod sicut ex Adam mors in omnes promanavit, ita pro omnibus pretium redemptionis à Christo D. oblatum est, dicens; *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ.* Quod etiam apertè definit Trid. loc. laud. dicens: *Etsi ille pro omnibus mortuus est, non tamen omnes mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii duntaxat, quibus meritum Passionis ejus com-*

municatur: atque adeò ex Tridentino non pro omnibus, & solis Fidelibus Christus dedit semetipsum oblationem, sed pro omnibus omninò; quamvis soli Electi beneficium mortis Christi recipiant, iisque duntaxat meritum Passionis communicetur in ordine ad salutem consequendam.

VII. Respondent primò Jansenistæ, ly *Pro omnibus* non debere intelligi universaliter pro singulis generum, sed pro generibus singulorum, idest pro doctis, pro indoctis, pro nobilibus, & ignobilibus, dummodò sint Fideles. Hæc tamen responsio ab hæreticis mutuata, ut notat P. Stephanus de Champs, non subsistit; quia pariter restringi posset ad solos Electos: Cum autem passim dicatur in Scripturis, Conciliis, & Patribus, quod pro peccatis totius mundi mortuus sit, non debet ea propositio ullatenus restringi. Præsertim quia, cum Apost. 1. ad Timoth. 4. dicat, *Salvator omnium, maxime Fidelium,* apertissimè docet, Christum Dominum non Fidelibus duntaxat, sed omnibus salutem promeruisse; quamvis illam speciali modo, & cum speciali beneficentia promeruerit Fidelibus; sicut cum beneficentia specialissima promeruit illam Electis. Disertissimè etiam 1. Jo. 2. dicitur, non pro Fidelibus tantum, sed pro omnibus omnino, atque adeò pro singulis generum, non pro generibus singulorum Christum esse mortuum. *Ipsè est,* inquit Joan., *propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum sed etiam pro totius mundi.* Quare impie ac stolidè dicitur mors Christi pro omnibus, & solis Fidelibus fuisse oblata.

VIII. Respondent 2., Christum pro omnibus mortuum esse quoad sufficientiam, in hoc sensu, quod mors Christi de se fuerit sufficiens ad promerendam salutem omnium, non verò in eo sensu, quod pro omnibus, etiam pro Infidelibus, à Christo oblata fuerit, & à Patre accepta affectu serio, & quantum est de se efficaci pro omnium salute; adeò ut per voluntatem Christi, & Dei non stet, quominus Infideles salventur. Sed neque subsistit hæc responsio, tum quia in hoc sensu non magis Christus mortuus esset pro Infidelibus, quam pro Dæmonibus; tum etiam quia gratis adhibetur hæc limitatio; tum demum quia mori pro aliquo in sensu proprio importat morientis intentionem esse, ut mors sua illi profit, teste eodem Jansenio to. 3. c. 21. ubi habet: *Pro aliquo mortuum esse, vel fuisse sanguinem suum, insinuat voluntatem Christi, quam habet, ut ei mors sua Patri oblata, & sanguis profit: ergo cum Christus mortuus fuerit pro omnibus, debuit pretium sanguinis pro omnibus offerre, adeò ut non stet per ipsum, quominus omnes salventur.*

IX. Ad ea, quæ obijciuntur, facile respondetur. Quamvis Christus mortem subjerit, ut Fideles salventur, non proinde non etiam, ut

Infideles credant, ac deinde salventur; tradidit quippe semetipsum pro Ecclesia, voluitque ut omnes intrarent suum ovile. Rogavit Christus in ea oratione pro omnibus, qui credituri essent, impetrando scilicet eis auxilia specialia; sed in Cruce oravit etiam pro iis, qui non credebant, ut advertit Aug. in Psalm. 68. Quando autem dicitur Matt. 20., quod sanguis novi Testamenti pro multis effundetur, ly *Pro multis* non excludit omnes, quando omnes sunt multi, ut notat Jansenius Episcopus Gandavenfis in suis Commentariis: Et Aug. l. 20. de Civ. c. 32. advertit, sæpe in Scriptura idem significare multos, ac omnes; ut Dan. 10. *Et multi de his, qui dormiunt, in terra pulvere evigilabunt, idest omnes resurgent in die Judicii*; & ad Rom. 5. *Si enim unius delicto multi mortui sunt, hoc est omnes*. Hieron. dixit pretium sanguinis non esse effusum pro Judæis, hoc est quoad efficaciam: In quo sensu interpretandus est etiam Aug. Epist. 102. dicens, *Non perit unus ex illis, pro quibus mortuus est*; & Anselmus in Elucid. dicens, *Christus pro solis Electis mortuus est*.

X. Ex quibus sequitur primò, Christum D. semper fuisse exauditum: dicitur enim Jo. 11. *Ego autem sciebam, quia semper me audis*; quando scilicet aliquid à Patre postulavit voluntate absoluta, ac omnino efficaci; secus verò quando postulavit voluntate efficaci tantum ex parte sua, & simpliciter conditionata, si scilicet ita Deo gratum foret: sicut omnium hominum salutem postulavit, necnon in horto, ut Calix à se transfret.

XI. Sequitur secundò, quod Christus obtulerit pretium sui sanguinis pro salute etiam Reprobatorum, volens pro illis satisfacere, non quidem absolute, sed sub conditione, quod per media à Deo ordinata applicentur iis propriæ satisfactiones; qua conditione ob eorum culpam non purificata, justè in inferno pro propriis culpis puniuntur.

XII. Sequitur tertio, falsum esse, quod in quinta propositione ab Alex. VIII. proscripta dicitur, vid. Infideles nullum influxum habere à Jesu Christo, & carere gratia sufficienti ad salutem obtinendam. Quamvis enim salus sit iis conferenda sub conditione propriæ cooperationis; absolute tamen iis conferuntur ex meritis Christi auxilia supernaturalia, quibus ad fidem, & charitatem supernaturalem, atque adeò ad vitam æternam disponantur: Hinc dicitur Jo. 1. *Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum*; quæ verba quamvis ex Cyrillo videantur posse intelligi saltem de illustratione naturali, videntur tamen intelligenda esse de lumine supernaturali ex Chrysostomo, & Aug. lib. 1. de Peccatorum mer., & remiss. cap. 25., cum de illo paulò ante locutus fuerit Evangelista. Item Apostolus relatè ad Infideles præsertim locutus est 1. ad Timoth. 2. di-

cens: *Coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; & Isa. 65. relatè ad Infideles dicitur: *Expādi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas*. Hinc August. illud Psalm. 18. *Non est, qui se abscondat à calore ejus*, sic exponit: *Cum Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, mortalitatem nostram suscipiens, non permisit ullum mortaliū excusare se de umbra mortis; & ipsam enim penetravit Verbi calor*. Et D. Prosper l. 2. de Vocat. Grat. c. 20. *Universitati hominum (quod abundè probavimus) ita multiplex, ac ineffabilis Dei Bonitas consuluit semper, & consulet, ut neque ulla pereuntium excusatio suppetat, neque cuiquam sit liberum de sua justitia gloriari cum & illos propria justitia demergat, & istos Dei gratia perducatur ad gloriam*. Quod pariter habetur in Concilio Coloniensi p. 7. c. 32., ubi dicitur: *Quamquam nemo convertatur ad Dominum, nisi tractus per Patrem, attamen nemo hic excusationem prætexat, quod non trahitur: ille enim semper stat ad ostium pulsans*. Quamvis autem Infideles non sint Christi membra, adhuc Christus D. in illos influit, ut fiant sua membra; non secus ac calor naturalis influit etiam in cibum, ad hoc ut convertatur in substantiam aliti.

XIII. Et ratio à priori, cur Christus Dominus etiam Infidelibus auxilia supernaturalia tribuat, unde non possit eorum voluntas dici nuda, & inermis sine omni gratia sufficienti, est, quia Deus etiam Infideles vult salvos fieri: ergo etiam illis tribuenda fuit sufficientia ad salutem consequendam, atque adeo gratia ad id requisita. Quod Angelicus c. 159. contra Gentes expressit his verbis: *Deus quantum in se paratus est omnibus gratiam dare; vult enim omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, ut dicitur 1. Tim. 2.: sed illi soli gratia juvantur, qui in seipsis gratiæ impedimentum non præstant*. Quod apertius expressit Franciscus Cume. in p. 1., & in p. 2. pag. 351. dicens: *Si Deus voluit dare Christum ut Redemptorem omnium hominum in particulari, & secundum se, necesse est voluisse illis salutem, & media sufficientia ad consequendam eam, & ad consequendam gloriam: sed Deus voluit dare Christum Dominum ut Redemptorem omnium hominum in particulari, & secundum se, ut est de fide apud omnes; ergo.*

XIV. Quare corruit fundamentum illud, quod videntur Auctores hujus confixæ thesibus quadantenus supponere, videlicet principium illud Jansenistarum è Calvinii, ac Lutheri fœdissimis fœcibus haustum, ac Christi Sanguini injuriosum, quod scilicet nulla detur in natura lapsa Gratia purè sufficiens, seu quod Interiori Gratia (ut habet secunda ex quinque proscriptis Jansenii thesibus) in statu naturæ lapsæ nunquam resistatur. Ea quippe non solum da-

tur in Fidelibus in vacuum gratiam Dei recipientibus, sed etiam in Infidelibus, qui Spiritui S. resistunt, & per quos stat, ne ad agnitionem veniant veritatis. Omnibus siquidem ex Divina Misericordia, & ex Christi meritis tribuitur tam gratia ad vitandas culpas, ita ut Trid. sess. 6. can. 6. anathematizet asserentes, *Non esse in potestate hominis vias suas malas facere*; quam gratia ad emergendum è vitiorum cœno necessaria, ut homo cum Deo reconciliari, & salutem consequi possit, ut communissimè Catholici docent ex hoc ipso, quod Christus pro omnibus, & singulis hominibus mortem obierit; &, ut loquitur Apost. ad Tit. 2., *Ut nos redimeret ab omni iniquitate*. Hæc autem, ut communiter docent, etiam Obduratis, ac Infidelibus sic offertur, ut si tenuiora quædam auxilia, quæ vel ad peccata vitanda, vel ad Dei opem implorandam certis quibusdam temporibus tribuuntur, non rejicerent, ad Divinam amicitiam paulatim, ac certis veluti gradibus pervenire possent. Quamvis autem, ut advertit De Champs l. 3. disp. 8. cap. 13., Gratia, quæ Infidelibus tribuitur, non semper sit gratia Christi, hoc est, quæ Christi Mediatoris cognitionem, ac Fidem involvat, semper tamen est gratia Christi, seu per Christum, hoc est à Christi meritis comparata; estque, ut loquitur Augustinus, *Munus Redemptionis*, quæ passim vocari solet Gratia Dei, ne confundatur cum Gratia Christi juxta priorem significationem.

XV. Dubitatur primò, An, & quomodo Deus providerit ex meritis Christi Dom. etiam infantibus in utero Matris decedentibus sufficientia salutis media? Quod de facto providerit, constat ex Scripturis, & PP. dicitur enim 1. ad Timot. 2. *Mediator Dei, & hominum Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*; Et ibid. *Deus vult omnes homines salvos fieri*: Instituit proinde Christus Dom. Baptismum pro omnibus, dicens Matth. 28. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Hinc August l. 4. contra Julianum cap. 8. dixit, *Numquid parvuli homines non sunt, ut non pertineant ad id, quod dictum est, Vult omnes homines salvos fieri?* Et sanè magis Deus hos pueros dilexit, pro quibus voluit Christum pati, juxta illud Jo. 3. *Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum Unigenitum daret*, quam Dæmones, quibus tantum dedit auxilia sufficientia, ne peccarent, quin eos redemerit post servitutem peccati, ut docent communiter Patres, & Theologi, & colligitur ex ea parabola Matth. 18. de nonaginta novem ovibus dimissis ad quærendam illam, quæ erravit: ergo pueris istis non solum contulit in Adamo auxilium sufficiens, ne laborarent in originale, (ut contendit Bannez apud Amicum disp. 28. de Grat. sect. 5.) sed etiam post lapsum providit illis de remedio

ad resurgendum; quod non prælit erga Dæmones.

XVI. Quomodo autem iis providerit non est obvium explicare. Suarius, Bellarm., Zumei apud eundem Amicum putant, præparata esse his infantibus ad salutem sufficientia in ipsa institutione Sacramentorum dependentem a causis secundis sive naturalibus, sive liberis; ita ut Deus quantum est ex se velit, ut baptismum suscipiant, nisi tamen aliunde impedimentum illi apponatur. Et quamvis impedimentum apponendum aut ab aliqua actione causæ liberæ, aut ex casuali aliquo concursu, & occurso causarum fuerit à Deo prævisum, non fuit tamen à Deo intentum; sed solum permissum ob altiores fines. Vasquez par. 1. disp. 96. laudans Gregor., Richardum, Gabrielem, D. Thom. & alios, docet Deum expressè noluisse, quod possent humana diligentia aliquibus parvulis remedia isthæc applicari; quod videtur innuere August. epist. 107. dicens, *Aliquando cupientibus, festinantibusque Parentibus, Ministris quoque volentibus, & paratis (ad dandum scilicet infanti baptismum) Deo nolente, non datur; cum repenti, antequam detur, ille expiret*. Et sanè sicut pauper v. gr. non dicitur habere sufficientiam ad vitæ sustentationem per hoc, quod Deus in causis secundis providerit illi de cibo, si cibus nulla humana diligentia possit ab illo comparari; ita nec infans dicitur habere remedia sufficientia ad salutem per hoc, quod Deus voluerit Baptismum institui, vi cujus posset ille à culpæ reatu liberari, si tamen baptismus nulla humana diligentia possit et applicari; ut accidit, quando prægnans v. gr. de Cœlo tangitur, aut quando occasione terræmotus, ruinæ, incendii, ægritudinis moritur fœtus, antequam in lucem edatur.

XVII. Propterea communius Recentiores docent, quod si Parentes pro parvulis orarent, & culpas aliquas declinarent, illi sine baptismo non decederent; cum Deus, sicut salutem adultorum propriis orationibus alligavit, ita parvulorum salutem alligaverit orationibus Parentum (Orationem enim Suar. t. 2. de Rel. lib. 1. c. 28. censet esse ad salutem necessariam, non solum necessitate præcepti, sed etiam necessitate medii, juxta illud Christi D. *Oportet semper orare*:) Huic benignæ sententiæ favet D. Prosper lib. 2. de Vocat. Gent. cap. 23. dicens, *Non irreligiosè arbitror credi, neque inconvenienter intelligi, quod isti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ semper universis est impensa nationibus; quantique si benè uterentur Parentes, etiam ipsi per eosdem juvarentur*. Et quamvis idem Prosper in Carmine de Ingratis dicat,

*Nec meritis istud poteris aptare Parentum,
Cum videas multos Sanctis Genitoribus ortos,
Nullo salvari studio potuisse suorum;*

Solum tamen his verbis videtur velle, quod Baptismus non desit hic & nunc infanti ob aliquam presentem ignaviam Parentum; non vero quod non desit ob culpas præteritas, aut ob defectum orationis Parentum, aut saltem ob ebrietates, intemperantias, aut alias culpas Avorum. Ex quo fieret, quod ubi Augustin. dixit, Baptismum aliquando non conferri infantibus *Deo nolente*, intelligendum sit Deo nolente voluntate non antecedente, sed consequente ad culpas, aut defectum orationis Parentum.

XVIII. Equidem nolo hanc questionem hanc instituere, in qua Scholastici digladiantur. Solum explico, quomodo non solum juxta hanc tertiam sententiam, quam puto magis consonam Divinæ misericordiæ erga infantes, nec non juxta sententiam laudatam Suarii, & Bellarminus infantibus faventem; sed etiam juxta rigidam sententiam Vasquii docentis, Deum non providisse de proxima, ac morali applicabilitate Baptismi relatè ad hos infantes, atque adeò voluisse eos directè à beatitudine excludere propter originale, adhuc tamen salvari possit, quod Christus dederit seipsum Redemptionem pro illis, & non pro Dæmonibus; & quod Deus speciali modo voluerit eos salvos fieri, non solum tribuendo auxilium sufficiens in Adamo, ne laberentur in originale, juxta sententiam Bannez, sed etiam conferendo post lapsum remedium sufficiens ad salutem.

XIX. Et primò quidem salvatur, quod Christus Dom. dederit seipsum ad illos redimendos, quia Christus Dom. verè oravit pro istorum parvulorum salute, oratione tamen conditionata, si scilicet id Deo gratum foret; Sicut oravit Christus pro sua vita corporali, quando dixit, *Transseat à me Calix iste, veruntamen non quod ego volo, sed quod tu*; habuit quippe voluntatem conditionatam, & inefficacem de propria vita, & simul efficaciter voluit mori, prout Deus Pater præcipiebat: non secus, ac projiciens merces ex metu naufragii, ineffaciter, & conditionatè vult non projicere; absolutè tamen, & efficaciter vult illas projicere ad evadendum naufragium. Quare in hypothesi, quod Christus hoc pacto oraverit pro salute istorum parvulorum, bene salvatur, quod voluntate seria, non fallaci, aut illusoria, voluerit Baptismum iis applicari, voluntate tamen inefficaci, & conditionata, si scil. ita Deo arideret; absolutè tamen noluerit efficaciter remedium applicari, eo quod videret id Patri non esse gratum. Salvatur proinde, quod eos redemerit, offerendo pro illis pretium sui sanguinis conditionatè, hoc est dependenter à beneplacito Patris, sicut verè redemit reprobos offerendo pro illis pretium sui sanguinis conditionatè, hoc est dependenter ab ipsorum voluntate: Non obstat enim veræ redemptioni, quod

absoluta pretii oblatio applicari possit conditionatè, sive dependenter à voluntate Divina, sive dependenter à voluntate illius, pro quo pretium offertur. Cum autem pro Dæmonibus, ne hoc quidem pacto Christus semetipsum obtulerit, salvatur quomodo non eodem pacto se habuerit erga Dæmones, ac erga parvulos istos, quos efficaciter voluit carere remedio ad salutem.

XX. Præterea salvatur etiam, quomodo Deus voluntate seria, & non fallaci voluerit eosdem salvos fieri, quamvis non providerit illis de remedio proximè, & moraliter applicabili; tum quia providit illis de remedio applicabili physicè, quam benevolentiam erga dæmones non exercuit; tum etiam quia dedit pro illis Christum Redemptorem, qui pro eorum salute oraret, ita tamen ut si voluisset orare oratione absoluta, procul dubio fuisset exauditus: cum certum sit Christum D. fuisse semper exauditus, quando oravit absolutè, ut dicitur Jo. 4. *Ego autem sciebam, quia semper me audis*: Verum quia pro parvulis illis oravit conditionatè, si scil. Deo placeret (ut oravit pro se, quando petiit, ut Calix transfret) ideò remedium de facto non fuit illis proximè applicabile. Et recurrit eadem ratio à priori ad ostendendum, quod voluntas ista Divina de istorum parvulorum salute fuerit seria, & non illusoria; siquidem voluntas conditionata, vera, & seria voluntas est: sed Deus volens illorum salutem in hypothesi, quod Redemptor pro iis absolutè oraret, vellet eorum salutem conditionatè: ergo vellet seriò illos salvos fieri. Immo vellet etiam eorum salutem efficaciter, quamvis aliqua tantum, non omni efficacia. Sicut enim quando Deus vult salutem Judæ dependenter ab ejus voluntate, vult salutem Judæ efficaciter quantum est ex parte sua, cum det ad hoc auxilium sufficiens; quamvis non velit illam omninò efficaciter, quatenus non dat auxilium efficax, quod posset Judæ conferre; ita Deus volens salutem parvulorum dependenter à voluntate Redemptoris, qui pro iis absolutè oraret, vellet pariter eorum salutem efficaciter ex parte sua, cum dederit ad hunc finem Redemptorem, qui oraret; quamvis non voluerit illam omninò efficaciter, cum voluerit illam dependere à voluntate Redemptoris, qui absolutè, & non conditionatè tantum oraret.

XXI. Dubitatur secundo, quomodo Christus D. mereri potuerit sufficientiam ad salutem etiam iis, qui ipsum præcesserunt; siquidem ex August. de Moribus Ecclesiæ: *Premium non potest præcedere meritum, & prius homini dari, quam dignus sit*. Ad hanc difficultatem enodandam varii varia. Volunt nonnulli meritum causare præmium intentionaliter; seu prout est in mente præmiantis, & sic posse ante realem sui existentiam præmium causare. Alii cum Esparza

qu. 41. de Incarn. docent, posse præmium præire, quando opus meritorium dignificatur à forma, seu quasi forma infinita, & essentialiter æterna, ut sunt operationes meritorie Christi D.; quia scilicet huiusmodi meritum secundum partem sui formalem, ac digniorem antecedenter ad quodcumque præmium existit; Expedi-
tior videtur via Haunoldinum. 356., & aliorum, qui tribuunt illam D. Thom. p. 2. quæ. 114. ar. 5., ac distinguunt duplex genus meriti: Alterum dicitur remunerandum, quod scil. movet præmiantem ad conferendum præmium post existentiam realem meriti; Alterum Solutivum, seu Compensativum, quod scil. ponitur post præmium ad istud compensandum, habetque potius rationem pretii pro merce antecedenter collata; & juxta hanc viam salvant, quòd Christus D. meruit gratiam SS. PP., Deiparæ, & omnibus qui ipsum præcesserunt.

Lumbier tamen nu. 2081. subtiliorem viam commentus est nixam in revelationibus S. Mariæ Magdalensæ de Pazzis, dicens, quòd posito contractu ab æterno inter Patrem Æternum, & Verbum tanquam legitimum Procuratorem sue Humanitatis in tempore assumende, ille obligaverit se ad gratias Antiquis Patribus, necnon Angelis conferendas propter merita ponenda ab Humanitate, tanquam mercem ob pretium solvendum; juxta quam viam operationes Christi Domini habuerunt rationem meriti, seu obsequii exigentis recompensationem, ac simul rationem pretii ob mercem antecedenter collatam; & Gratia antiquis Patribus collata habuerunt rationem præmii simul, ac mercis ob pretium solvendum.

Nec est mirum, quòd Pater Æternus, ac Verbum potuerint huiusmodi contractum inire, quamvis una sit voluntas Divina. Nam sicut quando Tutor nomine proprio contrahit secum tanquam cum Tutore pupilli, sufficit, quòd habeatur distinctio voluntatum inter Tutorem, & Pupillum; ita quando Deus Pater contrahit nomine proprio cum Verbo tanquam cum Tutore Humanitatis, sufficit, quòd habeatur distinctio voluntatum inter Deum, & Humanitatem, qui sunt Contrahentes Principales. Addit Lumbier ad contractum inter Patrem Æternum, & Filium sufficere distinctionem Personarum, quarum altera possit velle aliquid speciale, quod non dicatur velle formaliter, sed solum identicè altera Persona. Solum enim relatè ad operationes a. l. extra una est Trium Personarum volitio, sicut una est Potentia; non tamen relatè ad operationes ad intra; Nam Pater generat, & consequenter vult generare Filium, quin tamen Filius dicatur generare, aut velle generare seipsum, sed solum vult generari à Patre; Sic etiam Pater misit Filium suum in terras; & utraque Persona Spiritum Sanctum, quin Filius, aut Spiritus Sanctus propriè, ac formaliter mittant

seipsum: Et eodem modo videtur posse Pater Æternus velle contrahere cum Filio, non tamen secummet. Sic Pater Deiparam vocat Filiam, non Matrem, aut Sponsam; & Filius vocat solum Matrem &c.; Sic pariter Pater Æternus dixit, *Hic est Filius meus dilectus*, quod non poterat dicere Verbum; hæc enim omnia supponunt diversas voluntates notionales in Divinis cum summa concordia voluntatis relatè ad objecta volita. Et eodem pacto poterat Pater Æternus dicere, Si Filius meus, nempe Christus, ponat merita, dabo Antiquis Patribus gratias; & Verbum nomine Humanitatis dicere poterat, Ponam merita: quo posito contractu, Gratia Antiquis Patribus, & iis omnibus, qui Christum præcesserunt, conferendæ essent ob merita Christi, eo quod post contractum de meritis ponendis. Hæc solum innuisse sit satis, cum ad Scholasticam, non ad Polemicam Theologiam spectet multa ex his subtilissima indagine pervestigare.

XXII. Dubitatur demum, Utrum Deus cui-libet in hac vita post quamcumque peccatorum multitudinem conferat auxilia sufficientia ad resurgendum, an verò aliquos ita despiciat, ac obduret, ut non possint amplius resipiscere? Suar. d. 8. de Pæn. sect. 2., Amicus disput. 18. de Gratia sect. 4., & alii referunt nonnullos, qui cum Abulensi, Medina, Armacano, Henrico, Catherino docent, non dari legem generalem, ut qui ad aliquam culparum multitudinem pervenerit, privetur auxiliis necessariis ad pœnitendum; sed aliquas personas aliquando in pœnam peccatorum huiusmodi auxiliis de facto à Deo privari, ut proinde ad Rom. 9. dicatur, *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat*: Sic Josue 11. habetur: *Domini sententia fuerat, ut obdurarentur*: Jo. 12. *Propterea non poterant credere, quia dixit Esaias, Excæca cor, &c. Hierem. 51. curavimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam.* Et Psal. 8. *Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis.* Ac similiter Sancti Patres passim locuti sunt. Isidorus lib. 2. de Summo Bono cap. 15.: *Nonnulli ita despiciuntur à Deo, ut non possint mala plangere, etiam si velint.* Euseb. apud eundem Suar. docet, Deum aliquos expectare usque ad certum numerum peccatorum, juxta illud Amos 1. *Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum.* Et August., Pharaonem ita fuisse desertum, ut jam impenitentia non imputaretur ei ad culpam, sed ad pœnam. Et ratio huius doctrinæ videtur esse, quia peccata hanc pœnam merentur; & expedit, ut ea aliquando infligatur ad ostensionem Divine Justitiæ, & ad aliorum terrorem: Sicut his de causis Deus aliquos actualiter peccantes aliquando miraculosè interficit: immò etiam vivos in infernum demersit.

Communissima tamen sententia docet cum Angelico, neminem à Deo post quamcumque mul-

multitudinem, aut gravitatem peccatorum ita deferri, ut non possit physicè, si velit, resipiscere; esto sæpè non possit moraliter. Idque videntur innumera Scripturæ loca insinuare, necnon Concilia, & Patres; Hoc etiam Divinæ Misericordiæ, ac Benignitati procul dubio est magis consonum, atque adeò ita dicendum. Ezechix 18. & 33. dicitur: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur. Numquid voluntatis meæ est mors impi?* Isaiæ 49. *Numquid oblivisci potest mulier infantem suum?* &c. Matth. 9. *Non veni vocare justos, sed peccatores ad poenitentiam*; quæ locutio indefinita, ut advertit Suar. l. c., æquivalet universali; unde dicitur Matth. 11. *Venite ad me omnes*; & ad Tit. 2. *Qui dedit semetipsum pro omnibus, ut nos redimeret ab omni iniquitate*. Tridentinum etiam sess. 6. cap. 14. docet universim in hac vita dari locum poenitentix agendæ. Idemque docent Chrysostomus, Augustinus, Cyprianus, alique Patres. Quæ verò ex Scripturis, & Sanctis Patribus in oppositum adducuntur, intelligenda sunt, quòd Deus in poenam peccatorum nonnullis sæpè deneget auxilium efficax, & congruum, non verò sufficiens; & quòd sæpè ob depravatos mores non possint illi moraliter, non verò quòd non possint physicè resipiscere, & ad bonam frugem redire. Est enim apud Patres universale axioma: Quamdiù hæc vita durat, locum poenitentix concedi, & auxilium in tempore opportuno ad illam agendam non negari. Propterea, quamvis Deus aliquando hominem actualiter peccantem miraculosè interficiat; ita tamen cum illo se gerit, ut si in eo puncto mortis hic vellet poenitentiam agere, illi auxilium non deesset: quod ostenditur, tum quia hoc exigit Divina promissio, orta ex Misericordia, & fundata in Christi D. Justitia; tum etiam quia quamdiù homo vivit, est in statu viatoris; de ratione autem viæ est, ut semper possit dari accessus ad terminum: unde nemo in hac vita privari dicendus est auxiliis sufficientibus, quibus possit ad terminum, seu ad beatitudinem pervenire; atque adeò poena ista, quòd privetur peccator auxiliis ad resurgendum, videtur excedens statum vitæ, minus consona providentiæ Divinæ, & ejus Misericordiæ repugnans. Hinc præceptum poenitendi, ac præceptum sperandi nunquam cessant in hac vita; cessarent autem, si auxilia deessent ad poenitendum, ac sperandum: ergo nulli in hac vita ea denegantur; quamvis non semper ea dentur, sed tempore opportuno.

PROPOSITIO VI.

Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quàm perniciosa est, sic ut proindè meritò possimus petere, A gratia sufficienti libera nos Domine.

S Y N O P S I S.

I. Jansenius non agnovit in natura lapsa gratiam interiorē sufficientem, cui voluntas resistere possit. II. Novatores nunc dicunt illam esse perniciosam, eo quod semper conjugatur cum omissione culpabilis actus præcepti.

III. Id videtur suaderi, quia aliter non dixisset de Juda Christus, Bonum erat ei, si natus non fuisset. IV. Nec prudenter quis mallet gratia pure sufficienti carere. V. Sæpè gratia, quæ confertur, est purè sufficiens in poenam peccati antecedentis. VI. Non secus ac necessitas moralis ad peccandum; unde non est beneficium, sed supplicium.

VII. Hæc tamen nimis probant, videlicet etiam in natura integrā gratiam sufficientem esse perniciosam; quòd ne Jansenistæ quidem audent asserere.

VIII. Gratia sufficiens complet actum primum ad salutariter operandum, quomodo ergo non est ingens beneficium? Sic in ordine naturali habere oculos est beneficium, & sibi imputet, qui claudendo palpebras, non vult iis uti ad videndum. IX. Prædeterminatio ad materiale peccati in sententia Prædeterminantium stat cum libertate ad benè operandum; & idè ex culpa voluntatis non ponitur actus bonus. X. Id planius videtur explicari à Fautoribus scientiæ mediæ. XI. Eadem quippe gratia confertur consentienti, ac dissentienti, ac sæpè uberior dissentienti.

XII. Gratia sufficiens antonomasticè duo importat, & gratiam, quæ datur à Deo animo sincero, ut ponatur bona operatio, & peccatum, quod ponitur ex culpa voluntatis. Gratia illa semper est ingens beneficium; non enim datur gratia inefficax ut inefficax, sed eo animo, ut si esset efficax, illa eadem libentiùs daretur. Quare solùm ratione culpæ illi annexæ melius fuisset Judæ, si natus non fuisset. XIII. Prudenter quilibet eligit carere gratia sufficiente, & quolibet bono etiam æterno, si illud sit annexendum propriæ culpæ. XIV. In poenam peccati solùm denegatur aliquando gratia uberior, non tamè datur gratia inefficax ut inefficax. XV. Nec intenditur à Deo, sed permittitur moralis necessitas peccandi.

XVI. Ex hoc, quòd gratia prævideatur inefficax, non fit, quominus conferatur animo benevolenti, ac benefico; prævisio enim, quæ præcedit tempore,

pore, consequitur natura efficaciam. XVII. Gratia efficax non requiritur ut possit poni, sed solum ut ponatur actus bonus. XVIII. Aptè explicatur, quomodo discernat Deus Electos à Reprobis, ita tamen ut Electio principaliter debeatur Deo, Reprobatio verò imputetur culpæ Reproborum.

I. **E**Xponitur. Lutherus, & Calvinus adversus omnes Catholicos negarunt dari in natura lapsa gratiam sufficientem, quos damnat Trident. sess. 6. cap. 11. dicens: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Jansenius etiam non solum gratiam sufficientem in statu naturæ lapsæ negavit relatè ad observantiam nonnullorum præceptorum, ut constat ex ejus prima propositione, *Aliqua Dei præcepta hominibus iustis, &c. sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant; sed etiam passim docuit, gratiam quamcumque medicinalem, seu gratiam per Christum Salvatorem, esse unicè efficacem, seu, ut ipse loquitur, esse Adjutorium quo, quin unquam detur gratia sufficiens, seu Adjutorium sine quo non, quam solum agnoscit in statu naturæ integræ, seu in Adamo, & in Angelis, in quibus gratia potuit carere effectu suo, ut constat ex eorum lapsu. Immo lib. 3. de Gratia Christi cap. 3. gratiam sufficientem vocat monstrosam, qua monstruosius nihil, eo quod Nunquam ab initio lapsus humani usque ad diem iudicii ullum in humana voluntate effectum habuit, aut habitura est.* Hinc illa Jansenii propositio: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Quamvis enim admittat Jansenius, quod gratiæ externæ prædicationis Evangelii possit humana voluntas resistere; negat tamen, quod possit resistere gratiæ internæ, seu vocationi Spiritus Sancti, docens in natura lapsa solum dari, vel mundanam delectationem victricem, quæ ineluctabiliter culpam invehit, vel cœlestem delectationem victricem, quæ ineluctabiliter trahit actum bonum, quin detur in utroque actu, nisi libertas à coactione. Adversus hanc hæresim plura dicemus in expositione secundæ illius thesisi Jansenianæ, ostendendo negari non posse etiam in natura lapsa gratiam internam purè sufficientem.

II. Assertores huius confixæ thesisi non audent gratiam sufficientem in statu naturæ lapsæ negare; audent tamen asserere, illam non solum non esse nobis utilitati, sed potius detrimento, quatenus infallibiliter, si minus necessariò, ea conjungitur cum omissione culpabili actus præcepti; atque adeò docent à Deo petendum esse, ut à gratia sufficiente tanquam à pestifera luce liberemur.

III. Rationes id in speciem suadentes videntur esse, Primò, quia Christus Dominus loquens de Juda dixit, *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille; ergo gratia sufficiens illi liberaliter*

erogata, fuit perniciosa. Item Matth. 11. dicitur, *Vae tibi Corozaim, vae tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere poenitentiam egissent.* Et August. lib. de Gratia, & Lib. Arb. c. 15. ait, *Tunc utile est velle, cum possumus, & tunc utile est posse, cum volumus; nam quid prodest, si quod non possumus, volumus, aut si quod possumus, nolumus?*

IV. Secundò, quia quilibet prudenter mallet carere gratia purè sufficienti; quis enim prævidens se damnandum fore post gratias purè sufficientes, non mallet libertate destitui, ac vita privari?

V. Tertiò, quia gratia purè sufficiens sæpè datur in pœnam peccati antecedentis: ergo non habet rationem beneficii, sed supplicii, à quo proinde petere possumus, ut liberemur.

VI. Quartò: necessitas moralis ad peccandum, quæ stat cum sufficientia physica ad benè operandum, procul dubio est supplicium, non beneficium, non aliunde, nisi quia infallibiliter connectitur cum operatione libera mala: sed quælibet gratia purè sufficiens est huiusmodi, siue stet cum sufficientia morali, siue cum impotentia morali ad benè operandum: ergo quælibet gratia sufficiens est supplicium: Ad rationem quippè beneficii spectat, quòd sit actio benevola; quomodo autem dici possit actio benevola collatio gratiæ purè sufficientis facta Petro, si cum ejus culpa, & damnatione conjungitur, & quam quilibet prudentissimè recusaret?

VII. Ostenditur tamen falsitas. Primò, quia huiusmodi argumenta, quæ speciem aliquam præferunt, nimis probant: Evincunt enim non solum in natura lapsa, sed etiam in integra, non habere rationem beneficii gratiam sufficientem, quod tamen ne ipsi quidem Jansenistæ audent comminisci.

VIII. Secundò, quia gratia sufficiens ex suo conceptu est illa, quæ complet actum primum ad salutariter operandum; huiusmodi autem complementum esse ingens Dei beneficium, quis ambigat? Siquidem est basis, ac fundamentum totius ædificii spiritualis? Et quamvis gratia sufficiens, si sit purè sufficiens, non conjungatur cum actu bono; at quòd gratia sufficiens sit purè sufficiens, & non sic efficax, id non habet de se, sed ex culpa voluntatis: Ad eum modum quo habere oculos, seu sufficientiam ad videndum, est magnum beneficium in ordine naturali; quòd si quis claudendo palpebras non videat, is non debet carentiam visionis ascribere oculis, aut Auctori naturæ, sed sibi, qui non vult uti oculis ad videndum. Sic ingens beneficium est in ordine supernaturali gratia sufficiens, quæ si non conjungatur cum bono usu voluntatis, id non habet de se, aut ex intentione Dei illam benignissimè conferentis, sed ex culpa liberi arbitrii in vacuum illam recipientis.

Fal-

Falsissimum siquidem est, & definitioni Tridentini, ac Scripturis apertè repugnans, quòd gratia purè sufficiens inferat culpam, seu omissionem actus præcepti independentem ab electione voluntatis, præcisè ob delectationem mundanam victricem; aut quòd gratia efficax inferat bonam operationem necessariò ob victricem delectationem gratiæ cœlestis; dicitur enim in Trident. sess. 6. can. 6. *Esse in potestate hominis vias suas malas facere, ac Deum opera nostra mala solum permissivè operari*; & Zach. 5. *Convertimini ad me, & convertar ad vos*; & Isaia 30. *Expectat Dominus, ut misereatur vestri*; quæ omnia non subsisterent, si gratia sufficiens induceret necessitatem ad dissentium.

IX. Quid tamen si ea conjungatur cum physica prædeterminatione ad malum? Quæstio est celeberrima inter Prædeterminatores, & DD. Societatis. Certè si necessitatem induceret ad peccandum prædeterminatio ad malum, non posset habere rationem gratiæ sufficientis: quomodo enim potest habere sufficientiam ad benè operandum, qui independentem ab exercitio libero suæ voluntatis caret prædeterminatione ad bonam operationem requisita, habetque prædeterminationem, qua ad malum necessitetur? Idcirco nihil mirum, si possemus in eo casu petere à Deo, quòd ab ea tanquam ab hoste infensissimo liberemur: Si tamen ea cum libertate consistat; ut fert sententia, de qua non disputo, Prædeterminantium, non est cur petamus ab ea liberari; quin potiùs gratiæ agendæ Deo, quòd sufficientem nobis det ad bonam operationem, qua mereri possimus gloriam de condigno, quamvis ob defectum nostræ voluntatis eam vacuum operis relinquamus; non secùs ac gratiæ Deo agendæ ob liberum arbitrium nobis collatum, quamvis eo ad peccandum abutamur; & ut habet Hugo de S. Victore in Epist. ad Roman. cap. 9. qui existit in fovea, gratias debet manum offerenti, ut extrahatur, quamvis nolit illam apprehendere, & extrahi ob desidiæ.

X. Hæc autem omnia manifestiùs apparent vera, si cum Fautoribus Scientiæ mediæ dicatur gratia purè sufficiens ab efficaci non discriminari intrinsecè; eademque collata duobus, Petro consentienti, ac Paulo dissentienti, appellari efficax, prout confertur Petro illam conjungenti cum consensu; appellari verò purè sufficiens, prout confertur Paulo liberè illam conjungenti cum dissensu. Quamvis enim ipse actus secundus, & cooperatio liberè superaddita ipsi gratiæ sufficienti à Petro consentiente sit nova quædam gratia, quatenus ex intentione illius Deus contulit sufficientiam per gratiam, ut proindè bona operatio magis Deo tribuatur, quàm nobis, juxta illud Apostoli, *Non ego, sed gratia Dei mecum*: Nihilominus quòd spe-

ciat ad actum primum, & ad sufficientiam propriam gratiæ prævenientis, eadem omninò, ac invariata potest esse gratia sufficiens in consentiente, ac in dissentiente; ut fusè ostendit ex Scripturis, & Patribus Suarez lib. 3. de Auxiliis cap. 20., & Bellarm. lib. 6. de Gratia cap. 15.: Aliter non posset exprobrari dissentienti, quòd non consenserit, ubi alii consenserunt; Sicut non potest exprobrari puero, quòd succumbat hosti, ubi gigas non succumbit; posset enim respondere, quòd succubuerit, eo quòd non haberet vires gigantis: Et idcirco indigna fuisset Christo D. exprobratio illa facta Lucæ 10. *Væ tibi Corozain, & tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere sedentes pænerent*: Aptè enim respondere potuissent, gratiam sibi collatam esse puerilem longè minorem ea, quæ Tyriis data fuisset.

XI. Potest itaque ejusdem rationis esse gratia in consentiente, ac dissentiente, quòd Augustinus lib. de Prædestinatione, & Gratia cap. 15. ostendit comparando Nabuchodonosor cum Pharaone, dicens: *Ambo homines, ambo Reges, ambo captivum Dei populum tenentes, ambo flagellis clementer admoniti: Cur ergo medicamentum, alii ad interitum, alii valuit ad salutem? nisi quòd unus manum Dei sentiens in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit; alter libero contra Dei misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio*. Quinimò non rarò major gratia confertur dissentienti, quàm consentienti. Quamvis autem utilior, & appetibilior sit ea minor gratia consentientis, quàm major dissentientis; hoc tamen non infert, utramque non esse beneficium indebitum, ob quòd gratiæ Deo debeantur. Quis enim neget ingens beneficium confertum omnibus ex Redemptione, quamvis Redemptor positus sit in multorum ruinam, quatenus renuunt multi ejus sanguine ablui? Quis neget, Eucharistiam esse beneficium, in quo Redemptor, ut habet Tridentinum, divitias sui erga homines amoris velut effudit; quamvis ea Mors sit malis, Vita bonis; & judicium sibi manducet, qui manducat illam indignè? Ergo beneficium ingens est gratia sufficiens ad æternam gloriam promerendam, quamvis dissentiens, ac renuens in culpæ, ac gehennæ barathrum ruat; ut enim habetur Osee 13. *Perditio tua, Israel, tantummodò in me auxilium*.

XII. Ad primam rationem in contrarium dicendum, Gratiam purè sufficientem, quæ antonomasticè dicitur Gratia sufficiens, duo importare, & sufficientiam ad benè operandum, quæ unicè confertur à Deo amore sincero, & benevolo, ut ponatur bona operatio, & simul carentiam bonæ operationis, quæ unicè ponitur ex libertate operantis: quatenus importat primum, semper est beneficium, & quamvis benefi-

cium majus esset gratia efficax, quæ scil. prævidetur conjungenda liberè cum consensu, hoc tamen non impedit, quominus gratia sufficiens sit etiam beneficium, licet minus; quatenus verò culpam habet annexam, nobis hæc imputatur, non Deo. Cum autem debeamus præeligere carentiam vitæ, & cujuscumque boni potius, quàm culpam, ideò melius fuisset Judam non nasci, quàm habere sufficientiam illam unà cum culpa. Similiter Corozain, & Bethsaida malè habent, non ob virtutes in iis factas, & ob sufficientiam ad credendum, sed ob incredulitatem. Ad auctoritatem Augustini dicendum, gratiam qua possumus, & nolumus, esse inutilem ex nostra culpa; non secus ac Sacramenta, Miracula, Prædicatio Divini verbi, & Christi exempla dicuntur inutilia, si iis non benè utamur, quin proinde dici possint perniciofa, aut non summè æstimabilia.

XIII. Ad secundam: Quilibet prudentissimè mallet quovis bono carere, quàm cum quolibet bonorum cumulo aliqua culpa infici. Sicut autem qui prænosceret se lapsurum crastina in peccatum, prudenter optaret hodiè mori, nec proinde prorogatio vitæ facta à Deo amore sincero non est beneficium; ita qui cognoscit gratiæ sufficienti annecti ex pravitate voluntatis dissensum, prudenter petit gratia illa sufficienti, ac vita privari, nec proinde desinunt hæc esse Dei beneficia.

XIV. Ad tertiam: In pœnam peccati sæpè denegatur gratia uberior, nunquam tamen denegatur gratia sufficiens: Nec gratia inefficax, quæ aliquando datur à Deo, datur quæ inefficax, seu eo animo, ut culpa inducatur; adeò ut si gratia inefficax, quæ hîc & nunc datur, prævideretur à Deo efficax, non daretur illa eadem, sed daretur alia inefficax; Si enim hoc pacto Deus conferret gratiam inefficacem, seu purè sufficientem, procul dubio peccatum intenderet, illudque Deo, non nobis imputaretur. Itaque quando in pœnam peccati denegatur gratia uberior, & efficax, & animo sincero datur inefficax, quin detur unquam, quæ inefficax, tunc gratia ipsa inefficax non desinit esse beneficium: Sicut si Rex det Paulo centum, ei daturus mille, si non deliquisset, adhuc centum illa habent rationem beneficii, esto minoris, quàm si darentur mille. Ex quo sequitur, quòd possimus à Deo petere, quòd liberemur ab eo tantum, quod habet rationem pœnæ, nempe à privatione gratiæ uberioris, aut efficacis; quin prudenter possimus petere liberari à gratia sufficienti, secundum quod est sufficiens, sed solum à sufficienti prout purè sufficienti, seu prout importat complexum ex gratia Dei, & culpa nostra.

XV. Ad quartam: Procul dubio necessitas moralis ad peccandum est pœna, non quidem inflicta, & intenta, sed solum permissa à Deo,

& prudenter ab illa petimus liberari; necessitas autem moralis ad peccandum importat complexum ex sufficientia physica ad bonam operationem, & necessitatem moralem ad malum; & quia necessitas ista moralis simpliciter dicta semper conjungitur cum mala operatione, idcirco necessitas moralis ad peccandum neque habet rationem beneficii, prout connectitur, & involvit infallibiliter culpam, neque prout fert necessitatem moralem ad malum. Et ratio radicalis est, quia necessitas moralis ad peccandum est impotentia moralis ad benè operandum; impotentia autem ista moralis, quamvis conjungatur cum sufficientia physica, adhuc est impotentia simpliciter dicta; passim enim in Scripturis dicitur non posse, qui moraliter non potest: Sic in Trid. Justus cum auxiliis gratiæ ordinariis dicitur non posse omnia venialia vitare; & prima ad Cor. 10. dicitur *Fidelis Deus, qui non permittit vos tentari ultra id, quod potestis*: cum autem impotentia simpliciter dicta ad benè operandum detur solum in supplicium, ac pœnam, ideò necessitas moralis ad peccandum non dicitur esse beneficium, sed prudenter petimus ab ea liberari: Quòd si à complexo illo, quod involvitur in hoc vocabulo impotentia moralis, sejungatur illa tenuis gratia supernaturalis, qua reddimur physicè potentes ab benè operandum, hæc procul dubio beneficium est, quamvis tenue comparative ad beneficium, quod confertur per gratiam sufficientem, quæ annectitur potentia moralis ad benè operandum; & idem beneficium est tenuissimum comparative ad gratiam sufficientem, quæ annectitur bonæ operationi, seu comparative ad gratiam efficacem. Quare non potest ullatenus dici, quòd gratia sufficiens seorsim sumpta non sit gratia, cum sit entitas supernaturalis dans physicè posse ad benè operandum; quamvis habeat rationem pœnæ (non quidem intentæ, sed permissæ à Deo) complexum illud categorematicè sumptum gratiæ conferentis potentiam physicam, & impotentia moralis. Gratia tamen, quæ physicè, & moraliter est sufficiens ad benè operandum, procul dubio est purum beneficium, ac proinde collatio gratiæ sufficientis simpliciter est actio benevola; confertur quippe animo benevolo, ut bona operatio sequatur, & idcirco eo animo datur, ut si illa eadem gratia, quæ prævidetur inefficax, prævisa fuisset efficax, illa eadem, & libentiùs daretur.

XVI. Dices primò: Deus prævidet gratiam purè sufficientem nobis ex vitio voluntatis nocituram: ergo non est beneficium illam conferendo, sicut non esset beneficium Rex dando gladium Petro, prævidens fore, ut illo sibi mortem consciscat.

Respondeo, prævisionem inefficiæ non obstare, quominus gratia inefficax sit beneficium: Quod patet ex sensu communi SS. PP., qui ad interrogationem, Quare Deus creavit

Dæmones, & Reprobos, quos præviderat esse damnandos? Respondent, non debere Deum abstinere à suorum munerum largitione, ex eo quòd prævideat homines iis esse abusu-
 rarios; Immo ut advertit August. in Enchir. cap. 72. *Melius judicavit Deus de malis benefacere, quam mala nulla esse permittere.* Et ratio ulterior est, quia aliter Deus non posset condere creaturas liberas, nec posset misericordiam, justitiam, & alia hujusmodi attributa exercere, si teneretur solum conferre auxilia efficacia. Immo ex hoc magis elucet Divina Bonitas, quòd prævidens homines fore ingratos, & abusu-
 rarios gratia sufficiente, & aliis suis muneribus, adhuc tamen ea conferat, *Vincente præscientiam Bonitate*, ut loquitur Chrysost. Idcirco Rex prævidens, quòd si Petro donet gladium, illi futurus sit detrimento, tenetur abstinere à tali donatione, nec ista haberet rationem beneficii; quia creatura tenetur impedire malum proximi: Deus tamen ex munere Causæ Primæ non tenetur impedire peccatum creaturarum, aliter non posset illas condere liberas; & ideò conferendo gratiam prævisam inefficacem est beneficus. Ad hoc autem explicandum dicendum cum Aldrete, quòd Deus pro eo signo, quo vult gratiam inefficacem conferre, non intelligitur prævidere inefficiam: ad eum modum quo pro eo signo, pro quo vult ponere decretum liberum, non intelligitur habere scientiam talis decreti, aliter cum scientia Dei sit infallibilis, decretum consequens non esset liberum, sed necessarium: Hinc sicut Rex est verè beneficus conferendo gladium militi eo animo, quòd eo defendatur, si tunc non prævideat eo esse interimendum: ita beneficus est Deus conferendo gratiam inefficacem, per hoc quòd pro eo signo, quo illam confert, non intelligitur prævidere ejus inefficiam, & damnum ex vitio voluntatis secuturum.

XVII. Dices. secundo: Habens gratiam purè sufficientem non potest non peccare, cum ad non peccandum requiratur gratia efficax: ergo per gratiam purè sufficientem constituitur homo à Deo in statu peccati, & damnationis, & consequenter ea non est beneficium, sed supplicium.

Respondeo ex D. Thoma aliquas propositiones esse necessarias necessitate dicti, seu necessitate consequente, ut est hæc, Prædestinatus necessario salvatur, Scitum à Deo necesse est esse: & hujusmodi est hæc propositio, Habens gratiam purè sufficientem necessario peccat: alias propositiones esse necessarias necessitate rei, seu necessitate antecedente, puta, necesse est Deum cognoscere omnia: Necessitas prior non derogat libertati, & potentia ad oppositum, & ideò cum veritate hujus dicti, Necesse est, quòd habens gratiam purè sufficientem peccet, stat pariter hæc alia veritas, quòd Habens gratiam purè sufficientem possit non peccare; quia

necessitas illa est dicti, non rei, est consequens, non antecedens: Sic necesse est sedentem non ambulare, & tamen sedens habet potentiam ad ambulandum; ita pariter necesse est habentem gratiam purè sufficientem dissentire, & tamen habet etiam potentiam ad consentiendum. Ad id, quòd additur, requiri scil. gratiam efficacem ad bonam operationem, & ad non peccandum, distinguendum est. Nam si sensus sit, quòd requiratur gratia efficax importans auxilium sufficiens, & cooperationem Dei, ut habeatur ipsa bona nostra operatio, verum est; si sensus sit, quòd requiratur gratia ista efficax importans complexum auxilii sufficientis, & operationem Divinam, ut possit haberi bona operatio, est falsum: non enim requiritur actus secundus, ut detur potentia proxima expedita ad illum: Sicut enim ut detur ignis comburens in actu secundo requiritur ipsa combustio; non tamen ut ignis sit combustivus in actu primo: ita prorsus, ut detur voluntas bene operans requiritur gratia efficax, quæ importat præter gratiam sufficientem etiam ipsam cooperationem voluntatis; at ut voluntas possit benè operari, sufficit gratia merè sufficiens, & idcirco hæc habet rationem beneficii.

XVIII. Dices ultimò: Deus discernit Electos à Reprobis, ut habetur 1. ad Cor. 4.; nec aliter discernit ex Aug. lib. 2. contra duas Ep. Pelag. cap. 7. Nisi quia *Unde discernaris impertit*: ergo sicut Deus impertiendo gratiam efficacem Petro, illum causaliter eligit, facitque vas in honorem, ut dicitur ad Rom. 9.; ita impertiendo gratiam inefficacem causaliter reprobatur, & facit vas in contumeliam; atqui meritò petimus à reprobatione liberari: ergo meritò petere etiam possumus, A gratia sufficiente libera nos Domine.

Respondetur, Deum speciali affectu discernere Electos conferendo gratiam efficacem; cum qua ipsi cooperantur; & quia etiam nostra operatio tribuitur Deo illam intendenti, ac conferenti gratiam prævisam efficacem intendendo hujusmodi efficaciam; ideò uni Deo tribuitur nostra electio, & prædestinatio; cum nemo possit de sua cooperatione gloriari, quasi non acceperit, ut loquitur Apost. 1. ad Cor. 4. At reprobos non dicitur consimili affectu discernere, cum non det illis gratiam inefficacem ex affectu inefficiæ, & intendendo culpam; quin potius dat gratiam suadendo, præcipiendo, & intendendo bonam operationem; unde quamvis ex collatione gratiæ purè sufficientis, & inefficacis consurgat vas in contumeliam, id non tribuitur Deo illud intendenti, nec gratiæ à Deo collatæ, sed ipsi malè operanti, juxta illud Osee, *Perditio tua, Israel, in me tantummodò auxilium.* Quocirca immeritò petimus à gratia sufficiente liberari, cum solum petere de-

debeamus à defectu nostræ cooperationis misericorditer liberari; Quod à Deo præstatur, si non solum conferat nobis posse bene operari, seu gratiam sufficientem, sed etiam ipsum bene operari, videlicet gratiam prævisam efficacem, qua Deus, ut loquitur Augustinus lib. de Liber. Arbit. cap. 16. efficit, ut faciamus.

PROPOSITIO VII.

Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi; si Dei, Caritas Patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est mala est.

S Y N O P S I S.

I. Iterum in hac thesi recuditur error Baji, quod in natura lapsa non detur actus virtutis condistinctæ à Charitate supernaturali; unde omnis humana actio vel sit dilectio Dei supernaturalis, seu Caritas Patris, atque adeo bona; vel dilectio Mundi, seu concupiscentia carnis, atque adeo mala. II. Ad conterenda hæc dogmata plures Bajana theses fuerunt proscriptæ.

III. In eo videntur niti, quod Scripturæ, & Patres passim dicant, inter iniquitatem, & Charitatem nihil mediare. IV. Et Arausicanum dicat, Neminem habere de suo, nisi peccatum. V. Et quia ex Augustino, si ad Creatorem referatur amor, est Caritas; si creatura propter se ametur, est cupiditas quæ mala est.

VI. Sed negari non possent actus virtutum naturalium, necnon supernaturalium condistinctarum à Charitate. VII. Aliter frustra in Baptismo aliæ virtutes à Charitate infunderentur.

VIII. Quando dicitur inter charitatem, & iniquitatem nihil mediare, nomine charitatis venit amor omnium virtutum moralium, quæ in charitate radicantur. IX. Homo non habet de suo, nisi peccatum, quatenus solum peccatum ita est nostrum, ut nullatenus agnoscat Deum auctorem. X. Etiam si ad quamcunque operationem bonam requireretur gratia per Christum, non idcirco ea esset necessario charitas Patris, sed posset esse ordinis naturalis, quæ dicitur Gratia Providens. XI. Eaque dicitur necessaria, non necessitate antecedente, & quoad sufficientiam, sed necessitate consequente, & quoad efficaciam.

XII. Hinc descendit falsitas sequentis thesisi, quod scilicet omnia Infidelium opera sint peccaminosa. XIII. Præsertim quia non est impossibilis dilectio Dei naturalis in natura destituta auxilio supernaturali.

I. **E**Xponitur. Mirum sanè videri debet, quod iterum error hic irrepserit, illumque propugnarint Joannes Sinnichius S. T. P. Lovanii die 4. Aprilis 1661. thesi 3., & Macarius Havermans S. T. P. Antuerpiæ 10. Maji 1675., ac nonnulli alii Lovanienses post jam proscriptam à Pio V. & Gregorio XIII. propositionem 38. Michaelis Baji, quæ habet: *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua Mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, quæ per Spiritum S. in corde diffusa Deus amatur.* Si enim datur amor, qui neque est cupiditas vitiosa, neque charitas supernaturalis, datur consequenter humana actio deliberata, quæ neque est concupiscentia carnis, neque charitas Patris. Bajus, ut advertit Ripald. tom. 3. d. 13. nu. 29. negabat possibilem in natura lapsa quemcumque actum virtutis condistinctæ à charitate supernaturali; & idcirco docuit omnem amorem liberum, vel esse meritorium vitæ æternæ, si sit elicitus à charitate, vel esse peccaminosum, si ad perfectionem charitatis supernaturalis non pertingat. Docuit quippe non semel, naturam humanam post lapsum adeo imbecillum esse, ut nonnisi ad peccandum valeat; atque adeo citra gratiam, qua Deus ametur amore supernaturali, quemcumque alium amorem, & quemcumque alium actum deliberatum esse inordinatum, & peccaminosum.

II. Ad conterenda hæc falsa dogmata damnata fuerunt plurimæ ejus propositiones, nimirum 30. Cum Pelagiosentit, qui boni aliquid naturalis, idest quod ex naturæ viribus ortum ducit, agnoscit; Et 36. Amor naturalis Dei, qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia per relationem præsumptionis humanæ cum injuria Crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus; Et 27. Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio, nonnisi ad peccandum valet; Et 65. Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis bonus liberi arbitrii, si ve non malus, & gratiæ Dei injuriam facit, qui ita sentit. Ex his, aliisque Bajanis propositionibus tanquam ex infecta radice pullularunt plures errores Jansenii, & plurimæ ex thesibus ab Alex. VIII. confixis, præsertim ab hac septima usque ad decimam quintam, sicut etiam 23., ut infra ostendemus.

III. Rationes, quæ Bajus, ac Baii assecclas ad hos errores pertraxerunt, videntur esse, Primò, quia passim SS. Patres, & Scripturæ docent inter charitatem, & iniquitatem nihil mediare, atque adeo omnem actionem deliberatam, vel esse amorem Dei supernaturalem, seu Charitatem Patris, vel esse peccatum, seu carnis concupiscentiam. August. in Psal. 18. Qui noluerit servire charitati, necesse est serviat iniquitati. In Enchirid. cap. 107. Regnat enim carnalis cupiditas, ubi non est charitas.

Leo

Leo Papa serm. 5. de jejunio habet, *Duo amores sunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates; rationalis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut Mundi. Et Matth. 12. ipse Christus D. Qui non est mecum, contra me est.*

IV. Secundò, quia ut dicitur in Arausic. can. 22. ex Augustino tract. 3. in Joan. *Nemo habet de suo, nisi peccatum, & mendacium; Ex Cœlestino Papa ad Episcopos Galliae: Nemo nisi per Christum benè utitur Libero Arbitrio.* Ex Augustino de spiritu, & littera cap. 3. *Neque Liberum Arbitrium quicquam, nisi ad peccandum valet, si lateat veritatis via.* Et Apostolus ad Rom. 7. *Videō aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, & captivantem me in lege peccati. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum:* Ergo humana actio deliberata, quæ gratia Dei non adjuvatur ad Deum diligendum, atque adeò non est Charitas Patris, erit carnis concupiscentia peccaminosa.

V. Tertiò, quia ad opus moraliter bonum requiritur cogitatio congrua, quæ sine gratia Christi haberi non potest juxta plurimum DD. sententiam cum Vasq. p. 2. d. 189., Torres, nec non Mæratio de Gratia disp. 1. sect. 15., & aliis: ergo quælibet actio deliberata, si ex viribus gratiæ eliciatur, erit Charitas Patris, secus verò erit carnis concupiscentia. Et ratio ulterior est, quia, ut habet August. lib. 9. de Trin. cap. 7., *Si ad Creatorem referatur amor, non jam cupiditas, sed Charitas erit, tunc enim est cupiditas, cum propter se amatur Creatura;* Cum autem in omni actione deliberata ametur vel Creator propter se, vel Creatura, idè quælibet actio deliberata, vel est Charitas, vel concupiscentia; quæ procul dubio mala est: nam, ut idem August. habet lib. 6. de Musica c. 14. *Amor inferioris pulchritudinis (idest Creaturæ) animum polluit.* Contra verò amor Creatoris purus, & castus, qui viribus naturæ est impossibilis ex August. l. 5. cont. Jul. c. 3., erit Charitas Patris, atque adeò inter Charitatem Patris, & concupiscentiam carnis non datur medium in humanis actionibus.

VI. Ostenditur tamen falsitas. Etiam transmissio, quòd dari non possint actus morales indifferentes in individuo (quos tamen plurimi, & graves Theologi admittunt possibiles) negari non potest, possibiles esse actus virtutum naturalium, qui nec Charitas Patris sunt, nec peccata, ut constat ex illo Apostoli ad Rom. 2. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt, faciunt;* Et ex propositionibus Baij citatis: Et licet non essent possibiles sine gratia supernaturali actus virtutum, adhuc tamen possibiles sunt actus supernaturales in peccatore Fi-

deli, & Infideli, qui nec sint peccata, nec actus Charitatis, sed aliarum virtutum, puta Fidei, Spei, Misericordiæ: Quis enim neget, peccatorem Fidelem, & Infidelem benè operari, si orationibus, & jejniis instet coram Deo, orans ut viam salutis edoceatur, si credat, speret, & ex metu gehennæ de peccatis doleat? qui omnes actus nec Charitas Patris sunt, nec carnis concupiscentia.

VII. Et sanè si omnis actio humana deliberata, quæ non est Mundi dilectio, esset dilectio Dei, frustrà in Baptismo aliæ virtutes supernaturales infunderentur; quippe quæ nunquam in actum secundum essent proditura. Quòd autem in Baptismo infundantur aliæ virtutes, saltem Theologales constat ex Trident. sess. 6. cap. 7.: Et ratio, cur virtutes istæ debeant infundi, est, quia per actus fidei, & spei disponitur homo ad charitatem, qua acquisita fit homo Dei amicus per gratiam, & idcirco debet posse etiam actus virtutum reliquarum supernaturales exercere: cum enim gratia sit natura supernaturalis, ac prima radix potentiarum, seu habituum, ac actuum supernaturalium, debuit per suas potentias, seu habitus infusos ad omnes illos actus honestos posse influere, ad quos potest homo in pura natura se extendere; atque adeò sicut in pura natura possibiles sunt actus naturales singularum virtutum; ita in natura elevata per gratiam possibiles sunt actus supernaturales singularum virtutum, ad quos influant habitus infusi. Ex hoc autem, quòd natura sit lapsa in culpam, non fit quominus ex meritis Christi possit gratiam recuperare, cui competunt de se virtutes omnes infusæ, tanquam ejus proprietates: ergo etiam in natura lapsa possunt actus supernaturales singularum virtutum exerceri vi istarum virtutum infusarum, ne dicamus, quòd sint semper otiosæ, ac supervacaneæ. Hinc illud Psal. 83. *Etenim benedictionem dabit Legislator, ibunt de virtute in virtutem:* Quomodo autem progressus ab una ad aliam virtutem contingere posset, si unius charitatis exercitium esset possibile in natura lapsa, & non etiam exercitium virtutum reliquarum? Propterea id, quòd dicitur in eodem Psalmo, *Beatus vir, cujus est auxilium abs Te, ascensiones in corde suo disposuit,* communiter Sancti Patres intelligunt de ascensione, quæ fit vi auxiliorum Divinorum ab exercitio virtutis inferioris ad exercitium superioris, usque ad supremam, quæ est charitas: Sicut etiam de exercitio virtutum minùs intenso ad intensius: Quare inficiari nemo potest, quòd præter charitatem, aliæ etiam virtutes supernaturales exerceri possint in natura lapsa. Et dato, quòd Deus vellet influxu superno ad solos actus charitatis concurrere, non inde fieret, quòd omnis actio humana deliberata, quæ non est Dei dilectio supernaturalis, esset

Mundi dilectio; possunt enim virtutes aliæ morales naturales etiam ab Infidelibus exerceri, ut fusè ostendemus in expositione thesisi sequentis, necnon undecimæ.

Confirmantur hæc omnia ex eo, quod dicitur Sapient. 7. de Sapientia Charitati conjuncta: *Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius; ubi apertè significatur, præter sapientiam, & charitatem plurima alia bona ad morum honestatem spectantia animo advenisse; atque adeo plures alias dari virtutes à charitate distinctas; Quod pariter constat ex eo, quod dicitur Sapient. 8. Sobrietatem, & prudentiam docet, & justitiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominis.* His enim verbis ex August. l. 1. Retract. cap. 7. explicantur quatuor virtutes Cardinales ab invicem, & à charitate distinctæ; licet eidem sociali nexu copulatæ. Hinc Catechismus Romanus capite de Baptismo disertè asserit, effectum justificationis esse, *Notabilissimum virtutum comitatum, quæ in animum cum gratia infunduntur.* Et in illud ad Tit. 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abundè,* addit Glossa, *Ad remissionem omnium peccatorum, & copiam virtutum.* Hujusmodi autem virtutes non ex officio, ut comminiscuntur Bajani, sed ex fine, seu ex honestate objectiva inter se discriminari explicabimus in expositione undecimæ thesisi.

VIII. Ad primam rationem in contrarium: Augustinus, ut ostendit Ripal. t. 3. disp. 22. n. 186. nomine Charitatis, quæ opponitur iniquitati, intelligit charitatem latè sumptam, quæ complectitur amorem omnium virtutum moralium, quatenus ex charitate pressè sumpta consequitur reliquarum virtutum amor, juxta illud Christi Dom. Jo. 15. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit;* Et ad Rom. 10. *Plenitudo legis est dilectio.* Præterea nomine Cupiditatis apud Augustinum non venit quilibet amor creaturæ, sed cupiditas mala, seu concupiscentia; de qua dicitur, *Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum:* Etenim lib. 83. QQ. q. 36. habet: *Aliud est Charitas radix omnium bonorum, aliud cupiditas radix omnium malorum, tantumque inter se differunt, quantum virtus, & vitium.* Cum autem, sublati actibus indifferentibus, quælibet actio vel virtuosa sit, vel vitiosa, ideo in hoc sensu verum est, quod regnet carnalis cupiditas, ubi non est charitas: Eademque via aliis auctoritatibus adductis occurrendum.

IX. Ad secundam: Arausicanum, & Augustinus dicentes, *Nemo habet de suo, nisi peccatum, & mendacium,* non sunt intelligendi in sensu, quo Bajus in propositione 27. damnata dixit, *Liberum Arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio, non nisi ad peccandum valet:* Bajus

enim vult, omnes deliberatas actiones, quæ sine gratia Dei fiunt, esse peccaminosas, quod est falsum: Augustinus verò solum vult, peccatum esse ita proprium nostrum, ut nullo modo sit Dei Auctoris: Is enim dicitur alicujus operis Auctor, qui illud vult, ex eodem Aug. dicente loc. cit. *Illo auctore cum dicimus, illo volente dicimus;* Cum autem omnia omnino sint Deo volente, præter peccatum, quod unice vult voluntas creata, ideo solum peccatum habet Auctorem ipsam voluntatem creatam, reliqua omnia habent Auctorem Deum. Cælestinus Papa loc. cit. solum docet, quod libero arbitrio nemo potest uti, ut oportet, ad vitam æternam obtinendam sine gratia per Christum. Et Apostolus solum monet, quod gratia per Christum requiratur ad superandas tentationes graves, necnon ad superandas collectivè omnes tentationes, ut docent communiter. Et quamvis verum esset, quod ad singulas tentationes leves superandas requiratur aliqua gratia per Christum, ut putant Vasq., Bell., Merar., & alii contra communioem cum Suar.; nihilominus Auctores isti, ut notat Ripal. t. 3. l. 13. num. 3. solum contendunt, quod ad vincendas singulas tentationes requiratur gratia consequens, seu quoad efficaciam, non verò antecedens, seu quoad sufficientiam: Constat enim ex propositione 31. Baji, dari in natura sufficientiam ad vincendas tentationes, victoria tamen non salutaris, nec conducente directè ad vitam æternam. Præterquamquod Vasq., & Bell. nunquam docuerunt, esse gratiam, qua tentationes superamus, eam gratiam ordinis supernaturalis, ita ut per illam gratiam, & tentatio vincatur, & simul ponatur Dei dilectio, seu actus, qui sit Charitas Patris; potest enim quis v. g. nolle furari, velle credere, seu velle sperare &c. vincendo oppositas tentationes, quin ponatur actus charitatis; atque adeo falsum est, quamcumque actionem, quæ non sit Charitas Patris, esse carnis concupiscentiam, & malam.

X. Ad tertiam recurrit eadem responsio: Etiam dato quod cogitatio congrua prærequisita ad actum moraliter bonum esset gratia per Christum, nihilominus hujusmodi gratia non semper trahere debet actum dilectionis Dei, seu charitatis supernaturalis strictè dictæ. Præterquamquod Vasq., & Bell. solum contendunt requiri ad actum moraliter bonum elicendum gratiam per Christum, quæ tamen sit ordinis naturalis, vid. gratiam, quæ dicitur Providens spectans ad ordinem Providentiæ naturalis, non verò gratiam evehentem supra vires naturæ, qua fiat opus salutare, de qua Scripturæ, & DD. loquuntur, ubi dicunt: *Sine me nihil potestis facere; Nemo potest dicere, Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto; Non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex*

nobis tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est: Gratia Deo, qui dedit nobis victoriam per Christum. In tantum autem Gratia isthæc ordinis naturalis diceretur gratia per Christum, quia omnis gratia conferens aliquatenus ad justificationem, & ad salutem est gratia per Christum: cum Christus venerit, ut loquitur August. Epist. 105., *Non pro nullis, ut homines conderentur, sed pro impiis, ut justificarentur*; hujusmodi autem gratia ordinis naturalis confert etiam, licet indirectè, ad justificationem, quatenus ponens sub ista gratia actum honestum ordinis naturalis, superveniente deinde illustratione supernaturali circa idem objectum, ob habitum antecedenter acquisitum facilius in actum salutarem inclinatur.

XI. Ut omittam, hanc ipsam gratiam per Christum ordinis naturalis (quam Vasq., & Bell. putant esse necessariam ad actus honestos) solum esse necessariam, ut diximus, necessitate consequente, seu quoad efficaciam, & relatè ad actum secundum; non vero necessitate antecedente, seu quoad sufficientiam, & relatè ad actum primum: Quicquid sit de sententia illa Ripaldæ, & aliorum, quod scil. in præsentī ordine, quoties habetur oportunitas eliciendi actum honestum naturalem, semper adjungatur gratia ordinis supernaturalis, qua simul alter etiam actus honestus supernaturalis circa idem objectum eliciatur: juxta quam sententiam idcirco non potest elici actus honestus sine gratia ordinis supernaturalis, quia non potest elici actus honestus naturalis, quin simul eliciatur circa idem objectum actus honestus supernaturalis, & salutaris.

XII. Ex hæcenus dictis descendit falsitas, tum propositionis octavæ sequentis: *Necesse est infidelem in omni opere peccare*; tum undecimæ, quæ habet: *Omne, quod non est ex fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est*; De quibus fusè Vasq. p. 2. d. 191., & Ripalda tom. 3. d. 20. Hic solum adverto, has etiam propositiones niti in erroribus Bajanorum, qui putantes omnem actionem deliberatam esse peccaminosam, si non sit Dei dilectio, docuerunt consequenter Infidelem in omni sua actione peccare, eo quod careat fide, atque adeò dilectione Dei super omnia. Hujus quippe furfuris fuerunt plurimæ ex proscriptis propositionibus Baji, nempe 25.; *Omnia opera Infidelium sunt peccata, & virtutes Philosophorum sunt vitia*. Et 23., *Cum Pelagio sentiunt, qui textum illum Apostoli Roman. 2., Gentes, quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt, faciunt, intelligunt de Gentilibus Fidem non habentibus*: Necnon 35. *Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est*. Ac 40. *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati*. Quarum

omnium falsitas ex eo pariter evincitur; tum quia possibiles sunt sine gratia supernaturali actus honesti naturales, etiam in infidelibus, & peccatoribus, quin dici possit, hujusmodi actus honestos esse peccata; tum etiam quia nemo dixerit Infidelem, & peccatorem Divinis inspirationibus obtemperantem peccare (quando v. g. invitatur à Deo ad orandum, ad querendum Instructorem in Fide, ad jejunandum) quamvis tunc non diligant Deum, nec sint in statu gratiæ; atque adeò falsum est, peccatum esse omne, quod non est ex fide Christiana, quæ per dilectionem operatur.

XIII. Quibus adde, non posse dici, quod sint peccatum actus supernaturales Fidei, & Spei præeuntes ad actum dilectionis Dei, qui ab Infideli, & peccatore elici possunt, ut ad gratiam disponatur; Nec posse impossibilem esse naturæ humanæ gratia supernaturali destitutæ amorem Dei naturalem (qui procul dubio non est peccatum), ut fusè ostendit Ripal. t. 2. dist. 114. sect. 16.; cum Deus summè bonus, & amabilis sit intra specificativum voluntatis humanæ tendentis ad bonum. Quanvis autem in natura lapsa ad Deum diligendum aliqua gratia per Christum requireretur, ut docuit Vasq., Mærat., Torres, ea tamen non debet esse gratia ordinis supernaturalis, sed solum ordinis naturalis, quæ dicitur gratia providens; quippe quæ spectat ad providentiam causæ primæ, cujus est ita combinare cursum causarum secundarum, ut hic & nunc consurgat cogitatio congrua, ad quam amor Dei naturalis consequatur; Damnata quippe est propositio 30. Baji dicens: *Non solum fures hi sunt, & latrones, qui Christum viam, & ostium veritatis, & vitæ negant; sed etiam quicumque aliunde, quam per Christum in viam justitiæ, hoc est ad aliquam justitiam, conscendi posse dicunt*. In qua propositione damnatur (ut notat idem Ripal. num. 33. contra nonnullos) non dari in natura sufficientiam ad aliquam justitiam, seu ad aliquem actum moraliter bonum; quod pariter damnatur in illa 38. propositione Baji, *Omnis amor Creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur, aut laudabilis est charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur*. Manifesta est itaque falsitas hujus 7. propositionis ab Alex. VIII. proscriptæ, nec non octavæ sequentis, & undecimæ. Quarum, aliarumque proscriptarum thesium præcipuos Auctores, ac Fautores qui scire velit, consulat libellum inscriptum, *Doctrina Theologica per Belgium manans ex Academia Lovaniensi ab anno 1644. ad 1677. typis datum Moguntiae 1681.*, ubi plures S. Theologiæ DD. Belgæ, præsertim Lovanienses recensentur, istarum, aliarumque ejusdem furfuris thesium propugnatores: quanvis Facultas Theologica Lovaniensis ab iis ab-

horreat, & post Pontificiam proscriptionem acriter illas infectata sit.

PROPOSITIO VIII.

Necesse est Infidelem in omni opere peccare.

S Y N O P S I S.

I. Hic pariter error Auctorem habuit Bajum, aliosque hæreticorum Antesignanos. II. Niti-
turque in nonnullis Scripturæ, & Patrum tex-
tibus ad id suadendum detortis. III. Nec non in
eo, quod opus, ut sit studiosum, ac bonum, or-
dinari debeat ad Deum, ita ut Dei dilectionem
involvat: quod ab infidelibus præstari nequit.
IV. Aliter homo Creaturis fruere, non ute-
retur.

V. Sed Tridentinum anathematizat asseren-
tem, omnia opera ante justificationem facta esse
peccata; & Patres passim docent, multos Infide-
les fuisse virtutibus naturalibus præditos. VI.
Quod etiam ex Scripturis constat. VII. Ut opus
sit studiosum sufficit, quod virtualiter, & ex
natura sua ad Deum referatur. VIII. Transmis-
so, quod deberet actu ad Deum referri; saltem
qui hujusmodi obligationem ignoraret, à culpa
excusaretur.

IX. Quod non est ex Fide, peccatum est, hoc
est, quod ex dictamine conscientie non creditur
esse bonum. X. Patres solent virtutes Infide-
lium vocare vitia, quatenus passim ab iis ob fi-
nem prævum exercentur. XI. Honestè virtus
propter se amatur, etiam si sit Deo inferior.
XII. Utimur, non fruimur Creaturis, quando
virtutem amamus propter propriam ejus hone-
statem, cum id ipsum virtualiter propter Deum
ametur.

XIII. Falsissimum est, aliquas Bajanæ theses
posse aliquo pacto in rigore, ac proprio verbo-
rum sensu sustineri.

I. **E**Xponitur. Hæc thesis Auctorem habet
Bajum, ut diximus in thesi antece-
denti, cujus erat propositio illa 25. à Pio.
V., & Greg. XIII. proscripta, Omnia opera
Infidelium sunt peccata, & virtutes Philoso-
phorum sunt vitia; Immo ante Bajum do-
cuerant illam tum Lutherus in Epist. ad Galat.
c. 4. dicens: Opera extra Fidem facta, ut ma-
ximè in speciem sancta videantur, sub pecca-
to, & maledicto sunt; Tum etiam Calvinus
pluribus in locis apud Rip. t. 3. d. 20. nu. 6. di-
cens, Sine Fide, quæ videntur bona opera, in
peccata vertuntur: Nec non Chemnitius, Buce-
rus, Chamierus, & alii hæreticorum Antesi-
gnani. Chemnitius in Ext. 4. Trid. in sess. 6.
habet, Infidelium opera, non inter verè bona
opera, sed inter peccata recensenda sunt:

Bucerus 1. ad Rom. c. 14., Quod Fide carei,
non modò ingratum, sed & abominabile est apud
Deum; Chamierus lib. 4. cap. 6. Infidelium vo-
luntas, eo ipso ac destruitur Charitate, mala est.

II. Id suadere conantur, Primò ex necessi-
tate Fidei ad omne opus moraliter bonum: di-
citur enim ad Heb. 11. Sine Fide impossibile est
placere Deo; & ad Rom. 14. Omnes, quod non est ex
Fide, peccatum est. Ubi Aug. tr. 86. in Jo: ad-
dit: Quid enim est boni operis ante Fidem, cum
dicat Apostolus, Omne, quod non est ex Fide, pec-
catum est? Similiter Isaia 1. dicitur: Incensum
abominatio est mihi, & solemnitates vestras odit
anima mea: qui immolat bovem, quasi qui in-
terficit hominem; Ex quo textu Chemnitius in-
fert, si Sacrificia Fidelium, quæ fiunt in pec-
catis, Deo displicent, à fortiori si fiant ab
Infideli: De utroque autem dici potest illud
Matth. 7. Non potest arbor mala bonos fructus
facere.

Secundò ex Patrum auctoritate: Augustinus
enim passim docet apud Vasq. p. 2. d. 121. num.
2., Sine Fide, & cultu Dei non posse esse opus
veræ virtutis; præsertim lib. 5. de Civ. c. 12.,
& l. 3. de Trin. c. ult.: Item alii PP. apud Ri-
pald. d. 20. f. 12.; quos inter D. Hieron. l. 2. in
Epist. ad Galatas c. 3. ubi habet: Qui in Chri-
stum non credentes, fortes, & sapientes, & tem-
perantes se putant esse, sciant nullum absque
Christo vivere, sine quo omnis virtus in vitio est.

III. Tertio ratione à priori, quam promovet
Ariminensis in 2. distinct. 39. q. 1. art. 2., quia
universim, ut opus sit studiosum, & bonum,
fieri debet prout oportet, ita scil. ut quod o-
portet fiat, quando, quantum, & cujus gratia o-
portet; alioquin, ut ait Aristoteles 2. Eth. 4.,
homo faciet justum, sed non justè: atqui finis,
cujus gratia quodvis opus liberum fieri debet,
ut justè, & rectè fiat, est Deus dilectus, ad
quem omnia tanquam ad finem ultimum refe-
renda sunt: ergo qui carent hac Dei dilectione
(ut carent omnes Infideles, & peccatores Fi-
deles) non faciunt opus bonum, sed malum, &
peccaminosum. Minor probatur, quia nihil ali-
ud præter Deum diligendum est propter se,
atque adeò opus, quod non dirigitur ad Deum
dilectum, est peccaminosum. Neque dicas,
opus esse studiosum, si ametur propter ipsam
virtutem, etiam si non ametur propter Deum
dilectum. Nam cum virtus sit quid inferius Deo,
si potest aliquid amari propter virtutem, & non
propter Deum citra culpam, poterunt etiam
citra culpam fama v. g. honor, divitiæ amari
propter se, & non propter virtutem, quod ne-
mo dixerit.

IV. Confirmatur; quia Creatura rationalis,
ut conformiter ad rectam rationem operetur,
debet omnia sua opera in Deum tanquam ulti-
mum finem ordinare, illumque diligere: ergo
Infidelis carens Dei cognitione, & amore ne-

quit juxta rationis ductum operari. Antecedens videtur esse Augustini pluribus in locis apud Rip. t. 3. d. 20. præsertim l. 4. contra Julianum c. 3. ubi habet: *Cum ad suum non referuntur Auctorem dona Dei, hoc ipso malè his utentes efficiuntur injusti.* Et l. 83. qq. q. 3., ubi docet, rebus omnibus creatis utendum esse, non fruendum; atque adeò propter Deum omnes, nullamque Creaturam propter seipsam diligendam esse: ergo Infideles, qui Creaturis semper fruuntur, non utuntur, in omni suo opere peccant. Et hoc est, quod contendit Bajus probare in l. de virtutibus impiorum, præsertim cap. 4., cui hunc titulum præfigit: *Quòd honestatis officia, cum in Deum non referuntur, non sint virtutes, sed vitia;* Et cap. 5. cujus titulus est: *Quòd virtutes impiorum, quæ in Deum non referuntur, non idè ab Augustino negantur esse veræ, quia non salvant, sed vitia sunt, & damnant;* Et cap. 8. cujus tit. *Quòd liberum arbitrium sine Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet.*

V. Ostenditur falsitas, tum ex iis omnibus, quæ diximus in thesi antecedenti adversus Baji proscriptas propositiones, præsertim 25. *Omnia opera Infidelium sunt peccata:* 35. *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est:* Et 40. *In omnibus suis actibus peccator servit dominantì cupiditati;* Tum quia adversus Lutherum definit Trident. sess. 6. can. 7. *Si quis dixerit, opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacumque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri, aut quanto vehementius quis nititur se disponere ad gratiam, tantò eum gravius peccare, anathema sit;* Tum etiam quia Patres id passim docent: Hieronymus in quadam Epistola ad Demetriadem habet: *Quid enim? multos Philosophorum & audivimus, & legimus, & ipsos vidimus castos, patientes, modestos, liberales, abstinentes, benignos, amatores justitiæ, non minùs quàm sapientiæ.* Unde quaso hominibus alienis à Deo ista, quæ Deo placent? Unde hæc illis bona, nisi de naturæ bono? Aug. Ep. 130. narrat de Polemone idololatra, non solum ebrioso, sed etiam tunc ebrio, quòd ad bonam frugem Xenocratis sermone conversus fuerit: Et lib. de Spir., & lit. cap. 26. habet: *Impiorum Deum verum neque veraciter, neque justè colentium, quædam facta legimus, vel novimus, vel audimus, quæ secundum justitiæ regulas, non solum vituperare non possumus, verum etiam meritò, rectèque laudamus:* Et lib. 5. de Civit. Dei c. 15. dicit, Deum Amplitudinem Imperii Romanis contulisse, eo quòd plurimis virtutibus naturalibus pollerent. Passim enim Deus operationes laudabiles, & honestas Infidelium, ac Fidelium peccatorum in hac vita remuneratur, eo quòd non possit juxta præsentem providentiam in alia. Unde fit, ineptè Bajanos velle, quòd opera Infidelium sint solum bona ex objecto duntaxat, seu ut ipsi loquuntur, ex

officio, non verò ex fine. Nam si ea essent ex fine peccaminosa, non posset dici, quòd Deus illa remuneretur, nec quòd ad ea facienda Deus adjuvet, nec quòd ea sint Dei dona, nec posset Deus illa commendare: Quæ omnia etiam operibus bonis Infidelium competere passim docent Patres, ac præsertim Augustinus locis laudatis.

VI. Habetur id etiam in Scripturis. Nam Exod. 1., quia obstetrices Ægyptiæ timentes Deum non fecerunt juxta impium præceptum Regis Ægypti, sed conservabant mares, Deus illas muneribus cumulavit; dicitur enim Exod. 1. *Bene ergo fecit Deus obstetricibus.* Et quia timuerunt obstetrices Deum, edificavit eis domos. Pariter pepercit Deus Acab, eo quòd viderit illum coram se humiliatum, ut habetur 3. Reg. 21. *Nonne vidistis Achab humiliatum coram me? quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum super eum.* Et Danielis 4. Nabuchodonosor Regi dicitur: *Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum: forsitan ignoscet Deus delictis tuis.* Constat igitur ex Scripturis, & Patribus, posse Infideles operationes morales honestas exercere; atque adeo eos non peccare in omni suo opere.

VII. Ratio autem à priori, cur etiam in Infidelibus esse possint operationes laudabiles, & non peccaminosæ, est, quia, ut opus sit studiosum, & moraliter bonum, non requiritur, quòd illud eliciatur ex Fide Divina, & infusa, qua credatur illud esse bonum; Neque requiritur, quòd tale opus actu, & formaliter ad Deum referatur; sed sufficit, quòd ad Deum referatur virtualiter relatione virtuali, quæ continetur in ipso amore virtutis, & honestatis affectu, natura sua tendente, ac referibili in Deum: Constat id ex Philosopho 2. Eth. 4., ubi docet, quòd ut quis non solum honesta, sed etiam honestè operetur, sufficit, quòd operetur sciens, eligens, & propter ipsum, hoc est propter honestatem: Et hic est sensus omnium Theologorum. Aliter sequeretur, quòd Fidelis, & Baptizatus, qui nunquam lethaler peccavit, si tribueret eleemosynam ex hoc tantum fine, quia honestum est succurrere miseris, vel si obtemperet parentibus per hoc præcisè, quia hoc est rationi consonum, peccaret; quod planè absurdissimum est. Præterquamquòd etiam si requireretur, quòd opus formaliter ad Deum referatur, ut sit bonum usquequaque, hoc etiam haberi potest in Infideli, qui naturaliter potest Deum diligere, ut innuimus in thesi antecedenti. Præsertim quia damnata est propositio 34. Baji dicens: *Distinctio illa duplicis amoris, naturalis vid., quo Deus amatur ut Auctor vitæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut Beatificator, vana est, & commentitia, & ad illudendum Sacris Literis, & plurimis veterum testimoniis excogitata:* Et 23. dicens: *Cum Pelagio sentiunt, qui*

quitextum illud Apost. Rom. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt, intelligunt de Gentibus Fidem non habentibus: Si ergo Fidem non habentes naturaliter faciunt quæ legis sunt, & lex naturæ dicat, omnia ad Deum referenda, ut Creaturis utamur, non fruamur, independentem à gratia supernaturali, & à Fide; poterit hoc ab Infidelibus præstari, & sic non solum non peccarent in huiusmodi opere, sed etiam benè operarentur.

VIII. Neque dicas, quòd etiam à nonnullis Scholasticis Theol. cum Vasq. p. 2. d. 189., & Mærat. de Grat. disp. 1. sect. 15. exigatur gratia per Christum, ut possit poni amor Dei, & quilibet alius actus virtutis, qui ad Deum referatur. Nam diximus cum Ripald. t. 3. d. 13. n. 13. ab his Auctoribus nunquam negari, quòd independentem à gratia supernaturali possit naturæ viribus poni amor Dei super omnia, solumque requiri gratiam per Christum, ut amor Dei ponatur, non ut possit poni; atque adeò requirunt gratiam consequentem spectantem ad efficaciam, non antecedentem spectantem ad sufficientiam. Quinimò docent sufficere, quòd gratia ista per Christum ad ponendum amorem Dei naturalem requisita sit solum ordinis naturalis, quæ nuncupatur Gratia providens, quæ ita humanis rebus consulitur, ut hic & nunc confurgat congrua cogitatio, ad quam sequatur amor Dei naturalis, qui proinde nullam habet conducentiam ad vitam æternam, nisi tantum per accidens, & indirectè, quatenus facilius cum auxilio gratiæ ponitur deinde amor Dei supernaturalis vitæ æternæ meritorius.

Adde demum, quòd licet opus referri à Deo deberet ad Deum, ut esset studiosum; Nihilominus si Infidelis, aut Fidelis de hac obligatione non cogitet, aut illam invincibiliter ignoret, procul dubio illud omittendo non peccabit; cum ignorantia invincibilis, & impotentia à peccato excusent; ergo falsum est, Infidelem in omni sua libera, ac morali operatione peccare.

IX. Ad auctoritates Scripturæ, & PP. in contrarium adductas respondetur sigillatim. Apostolus dicens, *Sine fide impossibile est placere Deo*, loquitur de persona, non de opere: Vel dicas cum Cornelio loqui de opere, quatenus sine fine non conducit ad vitam æternam. Et quando dicit; *Quod non est ex fide, peccatum est*, communiter Expositores docent loqui de dictamine conscientiæ; peccatum enim est, quodcumque ex conscientiæ dictamine non creditur esse bonum. Illud verò Augustini, *Quid enim est boni operis ante Fidem; cum dicat Apostolus: Omne, quod non est ex fide peccatum est?* in eo sensu summi debet, ut notat Ripal. disp. 20. n. 101., quatenus Infidelis servus est peccati, & nisi Dei gratia adjuvetur, in peccatum potius, quam in opus bonum inclinatur, juxta illud

Pars III.

Apost. ad Rom. 6. *Cum servi essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ, nunc autem liberati à peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum in sanctificationem.* Isaias, ut exponit Vasq. p. 2. d. 191., idcirco dicit Sacrificium à peccatoribus oblatum odio haberi à Deo, Vel quia Sacrificium institutum ad placandum Deum provocat illum ad iracundiam, si fiat à peccatore, qui de peccatis non doleat: Vel quia Deus se habet instar odio habentis illud; sicut dicitur Deus irasci, ac ipsum pœnitere, quia instar irati, ac pœnitentis se habet: Certum tamen est, quòd oblatio Sacrificii Eucharistici sacrilegè facta vere Deum ad iracundiam provocat. Deinde illud Christi Dom. *Non potest arbor mala bonos fructus facere*: intelligi debet de voluntate perversa; Aliter neque posset justus peccare, cum pariter Christus dixerit, *Non potest arbor bona malos fructus facere*. Et similiter Apostolus dicens, *Omnia munda mundis, inquinatis autem, & infidelibus nihil est mundum*, non debet intelligi, quòd nihil boni possint operari infideles: Sicut illud, *Omnia munda mundis*, non intelligitur, quòd justi nihil mali possint operari; sed sensus est ex Aug. l. 31. contra Faustum c. 4., quòd delectus ciborum, si fiat contra fidem, seu dictamen conscientiæ, sit peccatum.

X. Quoad Patrum mentem spectat, Augustinus, alique docent passim virtutes Infidelium non esse veras virtutes, sed vitia, quia passim opera virtutis ab Infidelibus vitiantur propter finem pravam, ex quo procedunt; ut plurimum enim honoris, & inanis gloriæ cupiditate illa fiunt, ut habet idem August. eod. l. 5. de Civit. c. 12.; Cum enim ex Philosopho 2. Eth. 4. aliud sit justum facere: aliud autem justè; atque adeò aliud sit honestum facere, aliud autem honestè, & utrumq; ad verum actum virtutis requiratur: quia infideles honesta operantes, v. g. miseris succurrendo, fortiter se gerendo, &c. non solent operari honestè, sed ob pravam finem, quo passim operantur, ideò eorum virtutes sunt umbratiles, & non veræ, sed potius vitia. Quod expressit August. de Spir., & Lit. c. 27. dicens de operationibus Gentilium in speciem studiosis: *Si discutiantur quo fine fiant, vix invenientur, quæ iustitiæ debitam laudem mereantur.* Cum autem August. dicat vix inveniri; apertè insinuat huiusmodi operationes ex fine debito aliquando poni, & tunc quavis culpa vacare. Præterquamquod sæpè Patres virtutes Infidelium volunt non esse veras virtutes, quia scilicet sunt steriles, non salutare, nec ullatenus conducen-tes ad æternam vitam.

XI. Ad rationem à priori: Constat ex dictis sufficere ad rationem virtutis, quòd homo operetur propter honestatem virtutis, & quia operatio est rationi consona, quin requiratur actualis relatio ad Deum: Quis enim dixerit inhonestum, & contra rectam rationem esse, appe-

tere gratia sui id, quod honestum est? Quinimò si honestum unius virtutis non appeteretur gratia sui, sed gratia alterius honestatis, vel propter Deum, tunc honestum illud non spectaret ad eam virtutem, ad quam pertinet, sed ad aliam, ad quam ordinatur, vel ad Charitatem; ut ostenditur à Vasq. p. 2. d. 51. c. 3. Præterea quamvis honestas à virtutibus moralibus attacta non sit ipse Deus immediatè, sed sit inferior Deo, dicit tamen virtualiter respectum ad Deum; cum quodvis honestum eatenus sit honestum, quia est conforme Divinæ voluntati, quæ est Prima Regula honestatis, & idcirco potest ratione sui amari; Contra verò fama, honor, divitiæ, secundum se nullum respectum ad Deum dicunt, & idcirco non possunt ratione sui amari laudabiliter.

XII. Ad Confirmationem: Creatura rationalis dirigere debet omnia opera sua ad Deum, non quia semper operari debet ex motivo Dei dilecti, quod spectat ad Charitatem virtutum omnium præstantissimam, sed quia semper in actionibus moralibus operari debet juxta dictamen rationis, quod est veluti præco Divinæ voluntatis; & idcirco semper operari debet conformiter, aut saltem non difformiter à voluntate Divina: Sic omnia referuntur exercitè, & virtualiter ad Deum, seu, ut loquitur Vasq., ex ipsa natura operis honesti, quin requiratur alia relatio ipsius voluntatis. Quando autem Augustinus dicit, Creaturis esse utendum, non fruendum, non negat opera virtutum moralium amari posse propter se, & propter honestatem, quam continent; hujusmodi enim amor objecti creati dicitur usus illius, non fruitio, quia est ejus amor propter Deum virtualiter, & exercitè; quatenus illud objectum amatur in quantum honestum, seu quia conforme est Divinæ voluntati. Quinimò probabilissimum est, esse possibiles actus morales indifferentes in individuo, ut si quis ambulet per pomarium videns id non prohiberi; in quo casu non amatur directè honestas operis, nec intenditur illa ambulatio, quia Divinæ voluntati est conformis, sed solum intenditur illa oblectatio cum advertentia, quod à Divina voluntate non prohibeatur, cum ea animi præparatione habituali, quod ea omitteretur, si Divinæ voluntati esset difformis, ac proinde habetur etiam aliqua interpretativa relatio ad Deum, atque adeo sufficienter habetur hujus objecti delectabilis usus tantum, non fruitio peccaminosa; qualis scilicet habetur, quando delectamur objecto difformiter ad Divinam voluntatem, reponendo virtualiter in illo nostrum ultimum finem.

XIII. Ex hætenus dictis elucet etiam falsitas 11. propositionis ab Alexan. VIII. proscriptæ, quæ habet: *Omne, quod non est ex fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est*, quam infra discutiemus, & quæ, ut

in expositione antecedenti adnotavimus, ex proscriptis Baji thesibus apertissimè descendit: Quod de aliis etiam plurimis ab Alexandro VIII. confixis verum esse passim animadvertimus. Quod mirum est, Novatores istos harum thesium Assertores non inficiari, quod hujusmodi theses cum thesibus Bajanis coincident; inficiari tamen Bajanæ illas theses in Bullis Pii V., & Greg. VIII. contentas, omnes ad unam esse proscriptas, eo quod in iis Bullis hæc verba legantur. *Quas quidem sententias stricto coram Nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent* (hæc contendunt deesse comma, quippe quod in authographo non reperitur, cum in eo nulla de more habeatur interpunctio, ac deinde à Typographo per incuriam prætermisum fuit, ut dicemus in expositione 31. propositionis) *in rigore, ac proprio verborum sensu ab Assertoribus intento, hæreticas, erroneas, &c. damnamus*: Contendunt itaque ex his verbis Bullæ nonnullas ex Bajanis thesibus in rigore, ac proprio verborum sensu aliquo pacto sustineri posse; ac hujusmodi esse eas, quæ cum his thesibus ab Alex. VIII. proscriptis coincidunt; quippe quæ videntur niti in doctrina Augustini. Sed effugium hoc est prorsus inane; Nam, ut ostendemus loco laudato, nemo est usque adeo hebes, quin perspiciat comma illud celeberrimum eo loco desiderari ad explicandam sanam, ac Sanctam Pontificis mentem. Aliter possent singulæ ex iis Bajanis thesibus etiam post proscriptionem defendi in proprio verborum sensu, quo quid stultius? Præterquam quod jussu Urbani VIII. exemplar illud cum eo commate transcriptum Bajanis consignatum fuit cum mandato Apostolico, quod illi exemplari fides adhiberetur, ut proinde dubitari amplius non possit de sensu Bullæ, ac de mente Pontificis. Quibus adde Scripturarum, Conciliorum, ac Sanctorum Patrum auctoritates, ac rationes adductas luculenter ostendere, theses hæc à Bajana fæce desumptas dignas fuisse, quæ de Cælo Vaticano tangerentur.

PROPOSITIO IX.

Re vera peccat, qui odio habet peccatum merè ob ejus turpitudinem, & disconvenientiam cum natura rationali, sine ullo ad Deum offensum respectu.

S R N O P S I S.

I. Fortè nequit odio haberi peccatum ut disconveniens naturæ rationali sine ullo respectu ad Deum offensum. II. Si enim apparet disconveniens, apparet illicitum, atque adeo prohibitum à Divina lege, & idcirco offensivum Dei. III. Sed dato, quod possit odio

fit odio haberi peccatum absque hujusmodi respectu, non proinde tale odium esset peccaminosum, ut fert hac thesis. IV. Ex thesibus enim antecedentibus constat, posse humanam actionem non esse peccaminosam, imo etiam esse honestam, ac studiosam, quamvis non sit Dei Dilectio. V. Hujusmodi sunt actus aliarum virtutum à Charitate.

VI. Ex Tridentino odium peccati ob ejus turpitudinem est donum Dei, & ad gratiam impetrandam in Sacramento disponit; quomodo ergo potest esse peccaminosum? VII. Rationi consonum est, peccatum ob ejus fœditatem odisse, etiamsi prescindatur à Dei offensa. VIII. Sicut rationi consonum est prosequi, quæ naturæ rationali congruunt, præcisè quia congruunt; ita odisse, quæ disconveniunt, præcisè quia disconveniunt.

I. **E**Xponitur. Claudicat utroque pede præsens propositio, tum in eo, quod implicitè videtur supponere, tum in eo, quod explicitè asserit. Videtur implicitè supponere, ut advertit Illsung., posse objectum aliquod attingi ut disconveniens naturæ rationali absque ullo ad Deum offensum respectu; atque adeò non ut offensivum Dei; quod esse falsissimum ostendimus initio hujus tertii opusculi, cum de peccato Philosophico: In tantum enim diximus repugnare peccatum purè Philosophicum, quod non sit etiam Dei offensa dissolvens amicitiam cum Deo, ac pœna æterna dignum, in eo, qui advertit ad gravem disconvenientiam operationis peccaminosæ cum natura rationali, & cum recta ratione, & simul ignorat Deum, aut de Deo actu non cogitat; in quantum duo ista sunt impossibilia, vid. advertere ad dissonantiam operationis peccaminosæ cum natura rationali, & cum dictamine rationis, & non simul advertere ad Divinam Legem hujusmodi peccatum vetantem. Quandoquidem advertere ad dissonantiam peccati cum natura rationali est advertere, quòd peccatum illud sit illicitum, atque à Deo prohibitum; cum autem nonnisi à Deo possit prohiberi, ut ostendimus loco laudato; idcirco impræcisibiliter advertitur ad Deum, saltem sub conceptu supremi Legislatoris prohibentis actionem illam naturæ rationali dissonam: ergo similiter in casu nostro, qui odio habet peccatum ob ejus turpitudinem, & disconvenientiam cum natura rationali, odit illud tanquam illicitum, & prohibitum, & quia à solo Deo illud potest prohiberi, idcirco odio habetur, ut prohibitum à Deo, & consequenter ut offensivum Dei: Unde impossibile est odisse peccatum ob disconvenientiam cum natura rationali, quin simul odio habeatur cum respectu saltem implicitò ad Deum offensum.

II. Verum quidem est, non semper ac odio habetur peccatum, odio haberi ex motivo Charitatis, seu quia est offensa Dei summè boni;

semper tamen ac odio habetur peccatum ut dissonum naturæ rationali, odio habetur ut repugnans voluntati divinæ illud prohibenti, atque adeo ut offensivum Dei: Quamvis hujusmodi odium possit oriri non ex amore Dei summè dilecti, qui per peccatum offenditur, sed ex amore proprio, eo quod impediatur peccatum affecutionem ultimi finis: in quo casu odium peccati non esset contritio, sed attritio; & quidem naturalis, si odio habeatur peccatum ut dissonum naturæ rationali, atque adeò offensivum Dei, & idcirco impediens affecutionem ultimi finis naturalis, seu quatenus oppositum virtuti naturali conducenti ad beatitudinem naturalem; esset verò, ut docet Suar. disput. 5. sect. 2. Attritio supernaturalis, si odio habeatur peccatum, quatenus impediens affecutionem ultimi finis supernaturalis, seu quatenus oppositum virtuti supernaturali conducenti ad beatitudinem supernaturalem, nempe ad Dei visionem. Sicut Attritio concepta ex pœnarum metu est naturalis, si sit dolor de peccato, in quantum est offensa Dei Vindicis infligentis propter peccatum pœnas temporales, attingendo prædicatum istud, Dei Vindicis, lumine naturali, prout à Gentilibus etiam cognoscitur; est verò attritio supernaturalis, si attingatur prædicatum istud, Dei Vindicis, lumine Fidei, seu supernaturali; cum Fide Divina, ac supernaturali credi possit, quod in Scripturis revelatur, vid. Deum propter peccata non solum infligere gehennam post hanc vitam, sed etiam in hac vita ærumnas temporales, ut videre est apud Lugo disput. 5. nu. 142. Et juxta hanc doctrinam etiam poterit esse supernaturalis attritio concepta ex turpitudine peccati, ut avertentis nos à Deo, si hæc ipsa turpitudine, quæ cognosci potest lumine naturali, cognoscatur lumine Fidei; cum hoc etiam revelatum sit, atque adeò Fide Divina credi possit, & lumine fidei attingi. Quæ omnia maxime advertenda; cum certum sit ex propositione 57. ab Innocen. XI. proscripta, attritionem naturalem non sufficere ad Sacramentum pœnitentiæ, sed requiri attritionem supernaturalem, quæ communiter concipitur, ut loquitur Trident. sess. 14. cap. 4., vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu: quamvis etiam concipi possit, ut docent communius cum Suar. disp. 5. sect. 2. ex alio motivo supernaturali, v. g. quia peccatum impedit, & tollit jus ad visionem beatam; quod pariter motivum cognoscitur lumine Fidei supernaturali, atque adeò reddit attritionem supernaturalem.

III. Hactenus quoad suppositum lemmatis, quod videtur loqui pignantia, dum dicit hominem attingere disconvenientiam peccati cum natura rationali, & non attingere respectum ad Deum offensum. Verum hoc transmissio, de quo est lis inter Theologos, adhuc tamen assertum

est enormiter absonum; quòd scil. peccet, inhonestè se gerat, dictamini rationis, ac voluntati Divinæ renitatur, qui odio habet peccatum, propter ejus fœditatem, & disconvenientiam cum natura rationali, præscindendo ab eo, quòd sit offensa Dei: Non secus ac pessimè audit thesis decimaquinta infra exponenda, quæ vult, Non esse bonum metum, ac supernaturalem Attritionem, quæ ex metu gehennæ, ac pœnarum concipitur sine dilectione benevolentia Dei; Necnon decima sequens, quæ vult, Detestationem peccati ad obtinendam cœlestem gloriam, & non ortam ex dilectione Dei non esse rectam, nec Deo placentem.

IV. Fundamentum harum omnium thesium, quas nonnulli Baji, & Jansenii Asseclæ docebant, erat illud toties convulsum, præsertim in expositione propositionis 7., & 8. præcedentium, quòd scil. Omnis humana actio deliberata, quæ non sit Dei dilectio, sit peccaminosa; unde manifestè inferebant peccare hominem, qui odio habet peccatum ob ejus fœditatem absque respectu ad Deum offensum, eo quod non habeatur Dei dilectio, si hujusmodi respectus excludatur: Sicuti quia in Attritione concepta ex mero motivo gehennæ, aut ad obtinendam cœlestem gloriam, non continetur Dei dilectio, idèò damnant illam, ut peccaminosam.

V. Hujusmodi autem fundamentum non solum habet Auctorem Bajum, qui in propositione 38. à Pio V., & Gregorio XIII. damnata habet: *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua Mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur, aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum S. in corde diffusa Deus amatur*; Sed etiam Calvinum, qui in Antid. ad sess. 6. cap. 25. dicit: *Dei judicio nihil est sincerum, nec probum, nisi quod ex perfecto ejus amore manat*; Necnon Lutherum, & Chemnitium ejus Discipulum apud Ripaldam disput. 22.; ut proinde tanquam hæreticus damnatus fuerit Bugarius de Monte ab Archiepiscopo Tarraconensi Sancio in Regno Catalauniæ, quòd docuerit, nullum opus esse bonum, nisi fiat ex puro, & sincero amore Dei, ut refert Vega in Trident. lib. 11. cap. 39.: *Quis enim non videat actus pietatis, justitiæ, misericordiæ, Religionis, aliarumque virtutum moralium non solum non esse peccaminosos, sed esse etiam honestos, etiamsi fiant ex motivo proprio talium virtutum, & non formaliter ex motivo Charitatis, hoc est, propter Divinam bonitatem?*

VI. Ostenditur itaque falsitas in casu nostro, quòd scil. non peccet, immò verò honestè operetur, qui odio habet peccatum ob ejus turpitudinem, quamvis hic actus non procedat ex motivo Charitatis, nec dicat respectum ad Deum offensum. Primò quia Trident. loc. cit. definit, hujusmodi odium peccati, seu Attritionem ex turpitudinis peccati consideratione

conceptam, non secus ac attritionem conceptam ex pœnarum metu, *non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus S. impulsus*. Quòd autem loquatur de Attritione non elicitæ ex motivo charitatis, constat ex his verbis sequentibus: *Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit*: ergo non solum non peccat, sed etiam honestè operatur, qui odio habet peccatum præcisè ob ejus turpitudinem; esto requiratur, quòd hujusmodi odium procedat ex hoc motivo turpitudinis, ut lumine fidei cognito, atque adèò quòd procedat ex comprincipio supernaturali, ut sit supernaturale, & possit dici antonomastice Dei donum, ac Spiritus S. impulsus, & ut possit ad gratiam impetrandam in Sacramento disponere; Cum non possit actus naturalis disponere ad gratiam supernaturalem: Quicquid sit, utrum in hac attritione requiratur aliqualis saltem Dei dilectio, quòd infra examinabimus in expositione propositionis 15.

VII. Ratio à priori est, quia rationi consonat, atque adèò non solum non est inhonestum, sed positivè honestum, odisse peccatum ob ejus fœditatem, etiam præscindendo ab eo, quòd sit Dei offensa; sicut etiam odisse peccatum, quatenus inductivum gehennæ, præscindendo ab alio motivo præstantiori, quòd scil. sit offensivum Dei. Tunc hujusmodi dolor de peccato esset peccaminosus, quando quis contempto hoc motivo præstantiori offensa Divinæ, unice ob motivum turpitudinis, aut pœnarum doleret; qui tamen motivum illud præstantius non contemnit, sed ab eo præscindit, juxta dictamen rationis operatur sic odio habendo peccatum; atque adèò non solum non peccat, sed etiam honestè operatur. Sicut enim in intellectu, juxta commune proloquium, *Præscindendum non est mendacium*, ita in voluntate, *Præscindendum non est malitia*; quòd si nulla malitia, nec peccatum ex hoc, quòd præscindatur à motivo præstantiori offensa Divinæ; remanet, quòd odium peccati ex motivo minus præstanti turpitudinis propriæ, sit laudabile, & honestum, quamvis ad contritionem perfectam non pertingat: Sicuti qui amat Deum ex motivo misericordiæ, præscindendo à motivo bonitatis, honestè, & laudabiliter operatur, quamvis hujusmodi amor non pertingat ad actum perfectæ charitatis.

VIII. Confirmatur; quia impossibile est, quòd peccet, qui juxta rationis dictamen operatur; atqui si quis re vera Deum ignoraret, aut ad Deum explicitè non adverteret, & odio haberet quæcumque dissonant naturæ rationali, puta furtum, mendacium, homicidium, præcisè quia naturæ rationali dissonant, hic procul du-

dubio juxta rationis dictamen operaretur: Non secus ac juxta rationis dictamen operaretur, si non advertens ad Deum, prosequeretur quæcumque naturæ rationali congruunt, præcisè quia illi congruunt, ut honorare Parentes, & tribuere unicuique jus suum: ergo sicut non peccat, sed honestè operatur, qui absque ullo respectu ad Deum Parentes honorat, & tribuit unicuique jus suum præcisè ex hoc motivo, quòd ista naturæ rationali congruant; ità non peccat, sed operatur honestè, qui absque ulla advertentia, ac respectu ad Deum offensum peccatum odit ob suam fœditatem, & disconvenientiam cum natura rationali. Et sanè ex Augustino lib. 3. de Lib. Arb. *Omne vitium eo ipso, quòd vitium est, contra naturam est*; atqui odisse, quòd naturæ contrariatur, secluso quovis respectu ad Deum, est consonum naturæ rationali, ac dictamini rationis, ut patet; Sicut odisse quòd naturæ rationali convenit, est dissonum rationis dictamini: ergo sicut peccat, & inhonestè se gerit, qui odio habet, quæ naturæ rationali, quâ tali, conveniunt; ità ex opposito laudabiliter, & honestè operatur, qui odit, quæ naturæ rationali disconveniunt, præscindendo à quovis respectu ad Deum offensum. Quæ pro hac thesi adducuntur, militant etiam pro thesi decimaquinta, in qua dicitur, quòd Attritio, quæ ex gehennæ, & pœnarum metu concipitur sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non sit bonus motus, ac supernaturalis; & pleraque mutuata sunt ab hæreticis contendentibus actum Attritionis ex mero pœnarum metu conceptum esse inhonestum, ac reddere hominem, ut habetur in Trident. sess. 14. cap. 4., hypocritam, ac magis peccatorem. In expositione itaque illius thesisi ea exponuntur, & confutabuntur.

PROPOSITIO X.

Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, merè ut Cœlestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.

S Y N O P S I S.

I. Quod culpa non vacet operari propter Cœlestem gloriam obtinendam, fuit pariter error Baji agnoscens culpam in quovis actu, qui non esset perfectæ Charitatis supernaturalis. II. Ex quo principio plura consecutaria inferebat Bajus virulenta, & erronea. III. Ex his verò corollariis alia deinde Bajani ejusdem furfuris asserta deduxerunt.

IV. Videtur hæc thesis in eo niti, quòd odium peccati, & boni prosecutio ex motivo assequendi Cœlestem Gloriam sit amor concupiscentiæ, qui respicit

Creaturam ut finem ultimum, & Deum ordinat ad creaturam. V. Amor concupiscentiæ opponitur, & excludit amorem amicitiae cum Deo. VI. Sicut proximus diligendus est propter Deum, ità quodvis bonum nostrum, & ipsa beatitudo. VII. Qui peccatum odit non propter Deum, sed ne beatitudinem amittat, cessante hoc motivo non odisset peccatum: VIII. Hinc Bajani docent, actum Spei Theologicæ non esse actum concupiscentiæ, sed benevolentiae elicitum à Charitate.

IX. Hæc tamen omnia corruunt ex Tridentino anathematizante eos, qui asserunt justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur. X. Necnon ex Scripturis: & Patribus. XI. Et quia sicut honestum est odisse peccatum ob metum gehennæ, ità à fortiori intuitu beatitudinis; cum in hoc actu objectum materiale, & formale sit ipse Deus nobis summè conveniens.

XII. Amor concupiscentiæ est inordinatus, quæries amamus nobis tanquam ultimum finem bonum creatum, non verò Increatum. XIII. Hujusmodi amor concupiscentiæ non opponitur amoris amicitiae erga Deum; quinimò potest uterque in eodem actu identificari. XIV. Etiam amor proximi, qui non sit Charitas Dei, potest esse studiosus, si diligamus illum propter ejus dona supernaturalia, aut si Deum illi amemus, ut ipsi bonum. XV. Amor, quo Deus intuitu mercedis æternæ amatur, non fert, quòd amans velit ab amore desistere, si abesset beatitudo.

XVI. Hinc fit, commentitium esse, quòd actus Spei Theologicæ ad charitatem pertineat. XVII. Et quòd non liceat intuitu mercedis Deo inservire.

I. Exponitur. Bajus, ut advertit Ripald. t. 3. disp. 22., pluribus in locis, præsertim l. de charit. cap. 5., & lib. 1. de virtutibus impiorum cap. 5., & l. 2. de merito docuit, nullam in statu naturæ lapsæ dari in homine virtutem præter charitatem infusam, nullumque esse veræ virtutis actum, qui non esset elicitus à charitate: Et quia omnis amor, aut Dei est, aut Creaturæ, idcirco passim docuit, omnem amorem, qui non esset Dei propter se, esse vitiosam cupiditatem, & peccatum, ut videre est in eius propositione 38. damnata in Bulla Pii V. Ex quo principio plurima intulit Bajus consecutaria, quæ pariter in eadem Bulla damnantur.

II. Et primò quidem, impossibilem esse amorem Dei naturalem, ut habetur in propositione 37. Secundò, nullum esse possibilem actum bonum naturæ viribus, ut dicitur in propositione 37., & aliis. Tertiò, omnia opera Infidelium esse peccata, & peccatorem in omnibus suis actibus servire dominanti cupiditati, ut in propositione 28., & 40.: Quarto, rejiciendam esse distinctionem boni operis, in illud, quòd est ex objecto, & circumstantiis bonum,

num, & illud, quod est meritorium Regni æterni, ut docet in proposit. 62. Cum enim docuerit nullum opus bonum fieri, nisi ex charitate per Spiritum Sanctum in corde diffusa, sequitur nullum dari opus moraliter bonum, quod non mereatur de condigno vitam æternam: Quintò, Deum posse suis præceptis obligare ad impossibilia, ut habetur in propositione 54., Ex qua ortum etiam habuit prima propositio Jansenii, qui in suis erroribus Bajum semper habuit Anteambulonem: Cum enim Deus obliget Infideles ad Deum diligendum, nec possint ipsi ullatenus Deum diligere, destituti auxilio gratiæ ad actum charitatis supernaturalem necessario, sequitur Deum impossibilia præcipere, etiam si desit gratia, qua possibilia fiant.

III. Ex eodem Baji principio, & ex iisdem Corollariis alia deinde Bajani deduxerunt asserta pariter virulenta, & erronea. Primò quidem, omnem affectum mercenarium, aut concupiscentiæ erga Deum, seu qui movetur ex retributione, vel etiam ex bono summo, & Divino prout nobis conveniente, esse vitiosum; quippe qui deficit ab amore charitatis, & amicitiae perfectæ, quem solum putant esse moraliter bonum. Secundò, vitiosum pariter esse, ac turpem dolorem de peccatis, qui ex solo timore pænæ, etiam æternæ, concipitur: & non ex affectu benevolentiae erga Deum. Tertiò, fœdam pariter esse pœnitentiam, quæ ex fœditate peccati, & non ex bonitate Divina movetur. Quartò consequenter hujusmodi dolores nullatenus ad justificationem conferre, etiam in Sacramento Pœnitentiæ. Denique virtutes omnes morales, quæ ipsarum virtutum munera obeunt propter solam honestatem creatam in iis repertam, aut propter convenientiam cum natura rationali, & cum rationis dictamine, non tamen propter bonitatem increatam, non esse censendas virtutes, sed vitia.

IV. Hinc itaque Baji, ac Jansenii Affeclæ post tot proscriptas theses iterum docuerunt, odium peccati, & amorem virtutis ex præciso motivo obtinendi Cœlestem gloriam, Deo non esse gratum, nec vacare culpa; si desit motivum charitatis, ac benevolentiae erga Deum. Rationes autem, quibus id sibi persuadent, videntur esse.

Prima, quia nullus amor concupiscentiæ erga Deum est virtuosus: ergo nec odium peccati, & amor virtutis præcisè ad assequendum Deum sibi; cum procedant ex affectu concupiscentiæ, non amicitiae. Antecedens probatur, tum quia concupiscentia Dei respicit creaturam tanquam finem, cum referat Deum ad creaturam, illumque amet tanquam utilem creaturæ; tum etiam quia amans Deum sibi amore concupiscentiæ, prius amat creaturam, quam Deum, & ex amore creaturæ amat Deum, quæ convenientem creaturæ; Sicut enim, ut habet Au-

gust. hom. 34. *Si diligis aurum, prius te diligis, & sic aurum*; ita si diligis Deum concupiscendo illum tibi, prius te diligis, & sic Deum: Propterea uteris, non frueris Deo, quando illum diligis propter te; quæ est perversa quædam cupiditas; ut enim habet August. lib. 83. *Qu. 30. Summa perversitas est frui utendæ, & uti fruendæ.*

V. Secunda, quia amor concupiscentiæ erga Deum, & amor benevolentiae opponuntur, adeò ut hic ab illo excludatur: atqui affectus excludens amorem benevolentiae erga Deum, ejusque amicitiam, non potest esse rectus, ut patet: ergo amor concupiscentiæ erga Deum, seu odium peccati, & amor virtutis ad cœlestem gloriam assequendam, non potest esse rectus, ac Deo placens. Major probatur; tum quia amor concupiscentiæ est mercenarius, amor verò benevolentiae, & charitatis est omnino gratiofus tendens in Deum præcisè propter ipsum Deum, & non propter aliud à Deo distinctum; tum etiam quia amor concupiscentiæ respicit Deum tanquam commodum, & utilem creaturæ rationali, atque adeo habet pro fine ipsam creaturam; amor verò benevolentiae habet pro fine Deum ipsum: isti autem amores invicem se excludunt: ergo &c.

VI. Tertia, quia ex præcepto charitatis erga proximum, hic diligendus est propter Deum, ut virtuosè diligatur, quin possimus rectè Deum propter proximum amare: ergo juxta ordinem debitum charitatis, etiam nosmetipsos amare debemus propter Deum, non verò Deum propter nos; atque adeò amor concupiscentiæ Dei non est rectus. Antecedens probatur ex illo Christi Domini Jo. 15. *Hec mando vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*; Christus autem nos dilexit propter Deum; atque adeò propter Deum à nobis proximus diligendus.

VII. Denique, quia actus concupiscentiæ Dei, quo præcisè ob bonum proprium peccatum odio habetur, & præcepta adimplentur, usque adeò ad mercedem afficitur, ut ea deficiente peccatum non odio habeatur, nec præcepta servantur; deficiente enim unica, ac præcisavi motiva, deficit actus, & consequenter effectus pendens ab illo: hujusmodi autem actus non potest esse rectus; quippe qui præfert proprium emolumentum Bonitati Divinæ, ejusque amicitiae, quam negligeret eo deficiente: ergo ut supra.

VIII. Neque obstat, quòd Spes Theologica sit actus concupiscentiæ, quo Deum nobismet speramus, & tamen sit rectus. Nam Bajani docent actum Spei Theologicæ non esse actum concupiscentiæ, sed benevolentiae elicitem à charitate; quod probant, tum ex Augustino l. de Perfectione Justitiæ cap. 10. ubi habet; *Charitas in Cælo augebitur, & implebitur, contemplata quod credidit, & quod sperabat adeptæ*: Et in Enchir.

Enchir. cap. 3. ubi amorem charitatis recipiat cum spe dicens: *Nec amor sine spe est, nec sine amore spes*; Tum à priori, quia ad spem spectat bonum absens, arduum, probabiliter futurum desiderare; ad charitatem autem erga Deum summum bonum absens, & auxilio gratiæ Divinæ consequendum, spectat etiam illud desiderare; cum universim ad amorem benevolentiae spectet bonum, si est absens, desiderare, & eodem frui, si est præsens, ut patet in amore, quo amicos diligimus: ergo ad Charitatem Theologicam de facto spectat actus Theologicæ Spei.

IX. Ostenditur falsitas: Primò, quia doctrina hæc Bajanorum descendit ex erroribus Calvini, & Lutheri: Ille hæc habet apud Ripald. t. 3. d. 22. num. 12. *Dei iudicio nihil est sincerum, nihil probum, nisi quod ex perfecto ejus amore manat*. Lutherus verò: *Contritio, quæ paratur per amissionem æternæ beatitudinis, facit hypocritam, immò magis peccatorem*. Adversus utrumque definit Trid. sess. 6. Can. 31. *Si quis dixerit, justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur, anathema sit*. Et in cap. 11. ejusdem sessionis dicitur: *Constat, eos orthodoxæ Religionis doctrinæ adversari, qui statuunt in omnibus operibus justos peccare, si in illis suam ipsorum socordiam excitando, & sese ad currendum in stadio cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam*. Neque dici potest, quòd Trid. velit solum non contineri peccatum in operatione elicitâ intuitu mercedis, si ad gloriam Dei ea referatur, & ex amore benevolentiae Divinæ merces quaeratur: Nam Tridentinum in canone laudato damnat hæreticos, qui asseriebant peccatum contineri, quando quis præcisè intuitu mercedis benè operatur: ergo in hoc nullum vitium habetur.

X. Secundò, quia passim Scripturæ, & Patres nos excitatos ad bene operandum volunt intuitu mercedis: Apoc. 2. *Esse Fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*: prima ad Cor. 9. *Omnis, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, & illi quidem, ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam*: Ad Coloss. 3. *Quodcumque facitis ex animo operamini, sicut Domino, & non hominibus, scientes, quod à Domino accipietis retributionem hereditatis*. Id apertissimè de se dixit David Psal. 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem*; Sicut de Moyse dicit Apost. ad Hebr. 11. *Majores divitias aestimans Thesaurum Ægyptiorum, improprium Christi: aspiciebat enim in remunerationem*. Idemque passim hortantur Patres: Aug. in Ps. 120. *Noli facere bonum opus, nisi propter vitam æternam, idèd fac, & securus facies*; & in Ps. 14. *Non faciamus aliquid, nisi Spe Cœlestium præmiorum*. Ipsa est enim altitudo, non hic quaerere mercedem, sed sursum: Hieron. l. 2. ep. 4. *Ubi non nisi Dei præcepta, & Chri-*

sti præmia cogitantur, voluntas est illic tantum De.

XI. Tertiò ratione id evincitur, quia honestum, ac Deo gratum est dolere de peccato, & legem servare ex metu gehennæ; ergo etiam intuitu mercedis. Consequentia sequitur; neuter enim actus ex motivo Charitatis procedit, sed uterque ex amore concupiscentiæ, quo quilibet seipsum diligit. Antecedens autem constabit ex dicendis in expositione propositionis 15. Et ratio breviter est, quia intentio, qua quis detestatur culpam ex metu gehennæ, est intentio finis ex objecto suo bona, ac recta, atque ad eò placens Deo, cum sit voluntas fugiendi pœnam ex se odio dignam; medium etiam, quod assumitur ad vitandam pœnam, nempe detestatio peccati, est etiam ex objecto honestum, ut patet; denique ordinare tale medium ad talem finem est intrinsecè bonum, cum sit medium ex natura sua aptum ad inducendum hunc finem; sicut enim pœna non debetur nisi propter culpam, ita nullum medium est aptius ad declinandam pœnam, quam declinare culpam; Quamvis autem culpa sit malum deterius, quam sit pœna, non idcirco inordinatum est ordinare detestationem culpæ ad fugam pœnæ, quia ille est finis proximus, qui non excludit finem ultimum, nempe Deum, ad cujus gloriam totum hoc est referibile, & quandiu non excluditur, ex se ad illum tendit. Quare licet inordinatum sit referre majus bonum in minus tanquam in ultimum finem, non est tamen inordinatum referre majus in minus bonum tanquam in finem immediatum, & proximum, ita ut totum hoc sit referibile, & virtualiter referatur in Deum tanquam in ultimum finem. Sic Christus Dom. honestissimè retulit sua merita ad nostram salutem, & honestè Sacerdotes offerunt Missæ Sacrificium ad obtinendum aliquod bonum temporale, puta salutem ægroti. Quòd si dolor peccati ex metu gehennæ non esset honestus, quomodo posset Tridentinum docere, quòd sit Dei donum, & Spiritus Sancti impulsus? Hæc autem omnia apertissimè ostendunt etiam esse rectam, ac Deo placentem intentionem, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum, merè ut Cœlestem gloriam obtineat, ordinando detestationem culpæ ad id tanquam ad finem proximum, & immediatū, quod sit ultimatè ad Deū referibile.

Confirmatur; quia Deus hac de causa designavit tam gehennam culpis, quam Cœlestem beatitudinem bonis operationibus, ut illius formidine, & hujus spe ad culpas detestandas, & ad bonum prosequendum impelleremur: ergo his mediis ad id adjuvari est honestissimum.

Confirmatur ulterius; quia in objecto materiali, ac formali amoris concupiscentiæ, quo Deum desideramus ut nobis utilem, & commodum, & ob hoc motivum detestamur malum, & prosequimur bonum, nulla apparet turpitudine; quin imò imbibitur specialis honestas: ergo

go pariter in amore talis objecti; atque adeo intentio, qua quis culpam odit, & bonum prosequitur ad beatitudinem sibi obtinendam, est rectissima. Consequentia sequitur, quia vitium in amore non aliunde provenit, quam ex objecti inhonestate. Antecedens probatur; Objectum enim materiale, & formale talis amoris est ipse Deus, qui procul dubio quavis turpitudine caret, quinimmo omnem imbibit perfectionem, & amabilitatem; objectum verò formale talis amoris est consonantia, & convenientia Summi Boni, ac Divinæ gratiæ cum homine, quæ pariter turpitudine caret; quinimmo est apprimè conformis voluntati Divinæ, atque adeo honesta: ergo nulla turpitudine, sed specialis honestas reperitur in objecto materiali, & formali amoris concupiscentiæ, quo quis Deum sibi diligit, & ob hoc motivum peccatum odit, ac servat mandata. Quare sicut Deus se ipsum diligit sibi ex amore concupiscentiæ citra vitium, ita potest ex consimili amore Creatura rationalis Deum summum bonum sibi diligere; cum ab eo unice beari, ac satiari possit.

XII. Ad primam rationem in contrarium: Quamvis concupiscentiæ amor, quo quis bonum creatum inordinate sibi amat, vitio non careat, & ex August. l. 83. QQ. q. 36. sit omnium malorum radix; amor tamen concupiscentiæ, quo quis sibi amat Summum bonum, ad quod tendit homo natura sua, non potest non esse rectus: Universim enim natura sicut non inclinat intellectum nisi ad verum, ita nec voluntatem nisi ad bonum. Ad probationem antecedentis: non est vitiosum, sed laudabile amare Deum nobis, non tanquam medium, sed tanquam ultimum finem *Qui*, fini non ultimo *Cui*, quod fit per actum Spei, & per actum, quo Deum ut nobis utilem concupiscimus. Ratio est, quia revera Deus est nobis bonus, & seipsum dat nobis amandum, juxta illud Ecclesiæ, *Nobis datus, nobis natus*; est enim nostra salus, nostra redemptio, nostra beatitudo: ergo licite, ac honestè illum nobis concupiscimus: Quamvis enim nos simus finis *Cui* Deus ametur, non sumus tamen ultimus finis *Cui*; quia talis amor non sistit in nobis, ita ut non sit etiam referibilis in Deum tanquam in finem ultimum *Cui*, cum ob ejus gloriam nostram beatitudinem diligamus. Hinc falsum est, quod prius, seu principalius ametur Creatura, quam Deus, & quod Deo utamur, non fruamur; quia quamvis Deus amemus nobismetipsis, non amamus illum nobis ultimè, sed referendo implicitè nostrum bonum, & commodum ipsi Deo. Non requiritur autem, quod expressè, & actu hujusmodi commodum nostrum ad Dei gloriam referatur, sed satis est, quod referatur implicitè, & virtualiter, ita ut sit referibile actualiter: Sicut non est necesse, quod ho-

nestas virtutis ametur propter Deum explicitè, sed sufficit, quod virtualiter referatur, ut diximus in exposit. propos. octavæ.

XIII. Ad secundam: Amor concupiscentiæ, & amicitiae erga Deum non opponuntur, sed possunt componi, immò in eodem actu potest uterque amor identificari: Cum enim Deus sit bonus in se, & sit bonus nobis, poterit amari simul ob utramque bonitatem, atque adeo amore, qui simul sit benevolentiae, & concupiscentiæ. Quamvis amor concupiscentiæ habet pro fine *Cui* immediato ipsam Creaturam, potest tamen habere etiam explicitè pro fine ultimo *Cui* ipsum Deum; & ideò potest amor concupiscentiæ compati secum amorem amicitiae.

XIV. Ad tertiam: Proximum diligere possumus virtuosè affectu supernaturali, qui non sit Charitas Dei, si scilicet illum amemus propter ejus dona supernaturalia, & propter virtutes Fidei, Patientiæ, Misericordiæ, quæ in ipso elucent. Possumus etiam amare Deum proximo, quia bonum ipsi proximo; qui actus non est Charitatis erga Deum, sed Charitatis erga proximum: ergo pariter possumus amare Deum nobis amore concupiscentiæ; cum sufficiat, quod implicitè, & virtualiter tantum ad Deum id referatur. Christus D. dilexit nos propter Deum expressè referendo ad Dei gloriam bonum, quod nobis volebat; quamvis autem hujusmodi actus expressè referens omnia ad Dei gloriam sit perfectior, utpotè Charitatis etiam erga Deum; non inde fit, quod non sit pariter virtuosus actus, qui duntaxat sit Charitatis erga proximum: Sicuti, licet perfectior sit Charitas, non proinde Fides, & Spes deficiunt à ratione virtutis, dicente Apostolo 1. ad Corinth. 13. *Nunc manent Fides, Spes, Charitas, tria hæc; major autem horum est Charitas.*

XV. Ad ultimam: Certè vitiosus est actus, quo quis odit peccatum, ut gloriam æternam assequatur, si deficiente gloria, ac mercede, vellet peccare; secus verò si odio habeat peccatum propter mercedem, quin detur simul positiva voluntas peccandi, si merces abesset; cum hoc enim secundo odio peccati est etiam composibilis actus, quo propter Deum dilectum odio habeatur peccatum; & ideò nullum vitium continet. Idemque dicendum de actu Attritionis, quo quis metu gehennæ dolet de peccatis, & proponit observantiam Præceptorum, qui tamen positivè velit peccare, si non daretur gehenna; ut constat ex Trident. sess. 6. can. 8. ubi habet: *Si quis dixerit, gehennæ metum, per quem ad Dei misericordiam de peccatis dolendo confugimus, vel à peccato abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere, anathema sit.*

XVI. Ex quibus sequitur primò, falsum esse, quod actus Spei Theologicæ ad Charitatem pertineat; cum objectum formale spei sit Deus.

ut bonus nobis, objectum formale Charitatis sit Deus ut bonus in se. Quod constat, tum ex omnium Theologorum consensu, ac doctrina, tum ex Tridentino loquente de Spe, tanquam de virtute distincta; dicit enim sess. 6. ca. 7. *In Justificatione simul hæc omnia accipit homo, Fidem, Spem, & Charitatem*; tum ex Apostolo I. c. ubi dicendo, *Major autem horum est charitas*, comparat Charitatem cum Spe, tanquam cum virtute distincta. Quinimmo omnes Theologi cum Angelico p. 2. qu. 65. ar. 4. docent in peccatore Fidei non desperante, Fidem, & Spem infusam manere, non verò Charitatem; adeò ut Vasq. p. 2. d. 91. c. 4. putet oppositum esse penè hæreticum, & saltem erroneum. Augustinus, quando reciprocatur Spem cum Charitate, loquitur de Spe latè dicta, quatenus importat desiderium boni absentis, ex quocumque motivo illud desideretur; non verò de Spe strictè dicta, qua Deus desideratur ut nobis bonus, & conveniens, & quæ ex omnium Theologorum consensu tendit in bonum absens, arduum, possibile, & probabiliter futurum: passim enim Augustinus huiusmodi Spem à Charitate distinguit. Ad rationem à priori adductam pro identificanda Spe cum Charitate, respondeas pariformiter, quòd scilicet ad Charitatem spectet desiderium boni summi absentis, ac ardui, desiderio tamen, quod movetur ex ipsa Bonitate Divina, prout est in se, & quatenus est objectum formale Charitatis; ad Spem verò spectet desiderare idem summum bonum qua bonum nobis, atque adeò quatenus est objectum formale Spei strictè dictæ.

XVII. Sequitur secundo, manifestè falsam esse thesim decimamtertiam ab eodem Alex. VIII. proscriptam, quæ habet: *Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, Charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur*: (quam propugnavit Franciscus Van Vianne S. T. D. Lovanii die 12. Junii 1676. Thesi 1. & docuerunt Jo. Sinnichius, Franciscus Farvaques, Albericus Vandem, Jacobus Pontanus, aliique Theologi Lovanenses) constat enim consistere posse actum concupiscentiæ, quo Deum nobis amamus per actum Spei Theologicæ, non solum sine actu Charitatis, sed etiam in peccatoribus carentibus gratia, & Charitate habituali. Quinimmo Spem ipsam habitualement infusam consistere in peccatoribus Fidelibus, quoties peccatum non adversatur Spei, aut Fidei, constans est Theologorum opinio. Quamvis enim Trid. sess. 6. cap. 15. solum de Fide habituali, non verò de Spe, explicitè dixerit posse à Charitate separari, eo quòd Deus ex sua misericordia velit peccatoribus relinquere Fidem, quæ initium salutis est, ut possint per actus Fidei ad resurgendum disponi; Nihilominus communiter Theologi idem docent de Spe, cum ex Trident. sess. 6. cap. 6.

peccator per Fidem simul, & Spem ad justificationem disponatur. Quare non est peccaminosa, sed potest esse supernaturalis, & Theologica Spes veniæ, ac æternæ beatitudinis, & actus concupiscentiæ, quo Deum amamus ut bonum nobis; idque etiam in peccatore, cui proinde non vitio vertitur, sed laudi, ex dictis, intuitu mercedis, præsertim æternæ, Deo famulari, etiam si Charitate careat tum actuali, tum habituali.

PROPOSITIO XI.

Omne, quod non est ex Fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est.

S Y N O P S I S.

I. Ex eodem Bajano deliramento, quòd scilicet inter Charitatem, & iniquitatem nihil mediet, descendit hæc confixa thesis, quòd peccaminosa sint nostræ operationes, si non procedant ex Fide supernaturali, quæ per dilectionem operetur. II. Nonnullis Scripturæ, & patrum textibus videtur id in speciem suaderi.

III. Constat tamen oppositum, tum ex Tridentino, tum etiam, quia laude dignum est exercitium virtutum moralium in Infideli, & in peccatore, ut proinde orationes Cornelii Centurionis fuerint exauditiæ, & eleemosynæ Deo acceptæ, antequam incorporaretur Ecclesiæ. IV. Aliter Infidelis etiam servando legem naturalem, puta honorando parentes, peccaret.

V. Sine Charitate nihil sumus ex Apostolo, quatenus ponere non possumus opus ullum vitæ æternæ meritorium. VI. Augustinus docens non benè fieri, quod non fit ex Charitate, nomine Charitatis intelligit quemcunque amorem virtutis. VII. Et ubi docet virtutes esse superbas, dum propter se appetuntur, denotat, superbè Stoicos ex propriis viribus querere virtutes, & in iis, non in Deo, finem ultimum reponere. VIII. Augustinus non agnovit actus morales indifferentes in individuo.

IX. Bajani nullam agnoscentes virtutem præter Charitatem, distinguunt virtutes solum ex objectis materialibus; quatenus ex motivo Charitatis hoc, vel illud opus exercetur. X. Communiter tamen Theologi virtutes distinguunt ex objectis formalibus. XI. Multum interest inter errorem Lutheri, & Baji, solam virtutem Charitatis infusam agnoscentium, à sententia Ariminensis contententis, actum bonum debere aut esse formalem Dei dilectionem, aut ex formali Dei dilectione procedere.

I. **E**Xponitur. In explicatione propositionum antecedentium ostendimus fundamentum hujus thesisi esse errorem Bajanorum, putantium adeo imbecillum remansisse naturam humanam post lapsum, ut nonnisi ad peccandum valeret, quin posset ullum virtutis actum elicere sine auxilio gratiæ Spiritus Sancti, & sine influxu ipsius Charitatis supernaturalis: Unde docebant, omnem amorem creaturæ rationalis dividi in vitiosam cupiditatem, qua mundus diligitur, & in laudabilem charitatem, quæ diffunditur in cordibus nostris per inhabitantem Spiritum S., ut constat ex propositione 38. Bajæ dicentis: *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua Mundus diligitur, quæ à Jo: prohibetur, aut laudabilis illa charitas, quæ per Spiritum Sanctum in corde diffusa, Deus amatur.* Errorem hunc hausit Bajus à Lutheo; Adversus quem à Trid. sess. 6. can. 7. anathematizatur, qui dixerit, Opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacumque ratione facta sint, esse peccata, vel odium Dei mereri. In eo autem, ut notat Vasq. p. 2. d. 192., differt error Bajæ ab errore Lutheri, quod ille admittebat etiam in peccatore opera facta ex charitate diffusa in cordibus per Spiritum S., eo quod crederet charitatem etiam cum peccato consistere posse, ut habetur in ejus 76. propositione ex damnatis, ubi dicitur: *Homo existens in peccato mortali, sive in reatu eternæ damnationis, potest habere veram charitatem; & charitas etiam perfecta potest consistere cum reatu eternæ damnationis.* Lutherus verò negans horum compossibilitatem, negabat à peccatore in statu præsentis ullum bonum opus effici posse.

II. Videtur in speciem thesisi isthæc erronea suaderi posse, tum ex illo Apostoli 1. ad Cor. 13. *Si linguis hominum loquar &c. charitatem autem non habuero, factus sum velut æsonans, aut cymbalum tinniens;* tum ex Aug. l. de Gratia, & Lib. arb. c. 18. ubi ait, *Quod non fit ex charitate, non bene fit.* Et primò Retract. c. 15. *Voluntas sine charitate tota est vitiosa cupiditas.* Quod etiam videtur innuere Leo Papa serm. 5. de Jejunio, ubi habet: *Animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut Mundi.* Ex quibus Bajus dixit, sine charitate infusa opus bonum non posse effici à nobis: Gregorius verò Ariminensis apud Vasq. loco laudato solum putat opus bonum effici non posse, saltem sine charitate acquisita, seu sine relatione operis ad Deum dilectum.

III. Ostenditur tamen falsitas, tum ex dictis in propositione 7., & 8., tum etiam quia si opera, quæ non fiunt ex fide supernaturali per charitatem, essent peccata, sequeretur, quod nullum opus peccatoris esset bonum; quod est contra Trid. l. laud. ubi habet: *Si quis dixerit, opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, qua-*

cumque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri; aut quantò vehementius qui nititur se disponere ad gratiam, tantò eum gravius peccare, anathema sit. Et sanè, quis neget vacare culpa, & esse laude valde dignum exercitium virtutum moralium in peccatore, & infideli; sicut etiam actus fidei, & spei supernaturalis, necnon attritionis supernaturalis, qui antecedunt justificationem? Cum enim isti actus ad justificationem disponant, procul dubio culpa vacant; cum nequeat culpa ad gratiam obtinendam disponere. Id apertissimè docuit Aug. Epist. 57. dicens; eleemosynas, & orationes Cornelii Centurionis ex gratiæ auxilio factas obtinuisse, ut ad justificationem perveniret, & in templum Dei superædificaretur. Cornelius, inquit, Centurio, antequam regeneratione incorporaretur huic Templo, missum ad se Angelum videt, auditque dicentem, quod exaudita sint orationes ejus, & eleemosynæ acceptæ. Quod etiam docuit l. 1. ad Simplicianum q. 2. dicens: *In quibusdam tanta est gratia fidei, quanta non sufficit ad obtinendum Regnum Cælorum, sicut in Catechumenis, & sicut in Cornelio, antequam Sacramentorum participatione incorporaretur Ecclesiæ.* Idemque testatur Chrysost. in Homil. de Fide, & Lege naturæ apud Vasq. l. c.

IV. Confirmatur, quia si carens fide informata charitate; & quæ per dilectionem operetur, in quocumque suo morali opere peccaret, sequeretur, quod etiam peccaret observando legem Divinam, puta honorando Parentes, sanctificando dies festos, necnon vacando jeuniis, orationibus, eleemosynis &c.; unde ab his operibus teneretur abstinere, quousque gratiam recuperaret, & consequenter his operationibus redderetur magis indispositus ad gratiam recuperandam: quo quid absurdius dici, aut fingi potest?

V. Ad Auctoritatem Apostoli in contrarium adductam respondetur, ibi doceri, non esse vitæ æternæ meritum opus quod fit sine charitate, hoc est sine gratia: cum sæpè nomine charitatis in Scripturis significetur Gratia; ut quādo dicitur, *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S., qui datus est nobis:* Quod disertè docuit D. Prosper explicans illum textum Apostoli: *Si habuero &c. Charitatem autem non habuero, nihil sum,* l. 1. de Vita Contempl. cap. 4., ubi habet: *Non ad hoc ista dicit Apostolus, quasi aliqua bona sine Charitate habere aliqui non possint; sed quia nihil prosint habentibus ea, si à Charitate defecerint.*

VI. Augustinus similiter docet, quod non fit ex charitate, non bene fieri, hoc est sine merito vitæ æternæ: Quando verò Augustinus dicit esse peccatum, quod non fit ex charitate, tunc nomine charitatis venit quilibet amor virtutis, vel erga Deum, vel erga proximum, vel erga nos ipsos: Sic l. de Spir., & lit. c. 32. ait: *Hæc est*

est fides, quæ per dilectionem operatur, non per timorem, non formidando poenam, sed amando justitiam. Augustino consonat D. Prosper in Ep. ad Demetriadem, ubi habet: *Ab omni contaminatione mens libera est, quæ sive in se, sive in proximo nihil diligit, nisi quod ex Deo esse novit.* Ex quibus, juxta phrasim Augustini, dicitur fieri ex charitate, & consequenter non esse peccaminosum, sed studiosum, ac moraliter bonum, quodcumque opus sit ex amore virtutis, seu honestatis; atque adeò referri in ultimum finem, nempe in Deum ipsum, non ex voluntate aliqua amoris erga Deum, quæ præcesserit, ut contendit Gregorius Ariminensis, sed ex eo, quòd opus virtutis elicitum ob ipsam honestatem, quam continet, sit conforme Divinæ voluntati, quæ est prima regula omnis honestatis, & ipsi arrideat; quam relationem erga Deum diximus in expositione propositionis 8. vocari a DD. virtutalem, seu habitualementem, ac sufficere ad hoc, ut opus sit moraliter bonum.

VII. Neque dicas, Augustinum l. 19. Civit. de cap. 25. docere, Virtutes censendas esse superbas, cum propter se appetuntur. Nam solum ibi Augustinus damnat Stoicos, qui volebant ita virtutem propter se appetere, ut in ea ultimum finem, ac beatitudinem hominis reponerent, non verò in Deo, qui supra virtutem est, & ad quem virtutes omnes saltem virtualiter referri debent: Superbas vocat hujusmodi virtutes, quippe quas Stoici ex propriis viribus querebant, nec putabant à Deo provenire; ac in iis propriam felicitatem requirebant, non autem in Deo, ad quem assequendum virtutes morales debent exerceri.

VIII. Quando autem Leo Papa dicit, nihil dari in humanis actionibus præter Dei dilectionem, aut Mundi; intelligendus est in eo sensu, in quo explicavimus in propositione 8. etiam Augustinum dicentem in Enchir. cap. 107. *Regnat carnalis cupiditas, ubi non est Charitas, ita ut nomine Charitatis veniat amor cujuscunque virtutis, & nomine Cupiditatis, seu dilectionis Mundi, veniat amor creaturæ inordinatus.* Ubi advertendum cum Vasquez p. 2. d. 52. cap. 6. Augustinum non admisisse possibiles actus morales indifferentes in individuo: Nam lib. 2. de Peccatorum Meritis hæc habet: *Mirum, si voluntas potest in medio quodam ita consistere, ut nec bona sit, nec mala; aut enim justitiam diligimus, & bona est; & si magis diligimus, magis bona.* Quis verò dubitet dicere, voluntatem nullo modo justitiam diligentem, non modo esse malam, sed etiam pessimam voluntatem? Hinc Augustinus passim docuit inter charitatem, & cupiditatem, seu inter actus virtutis, aut vitii, nihil mediare. Qui tamen juxta opinionem satis probabilem admittunt possibiles actus morales indifferentes, negant divisionem

actuum moralium in actus cupiditatis, & charitatis, seu in malos, & bonos, esse adæquatam; atque adeò putant posse dari amorem liberum, qui nec sit charitatis, seu virtuosus, nec concupiscentiæ, seu vitiosus.

IX. Ex dictis habes primò, in hoc discrepare Bajanos, & Bajanorum sectatores à reliquis Theologis, quòd Bajani non distinguant virtutes morales ex objectis formalibus, ut communiter distinguunt illas Theologi cum D. Thom. p. 2. qu. 60., & Magistro in 2. dist. 27., & in 3. dist. 33., sed solum distinguant illas ex objectis materialibus; quia unam tantum virtutem agnoscunt, nempe charitatem, eamque infusam, non acquisitam in statu naturæ lapsæ: Proinde charitas, prout in varia virtutum officia propter Deum prosequenda incumbit, sortitur variarum virtutum nomina; diciturque v. gr. Justitia, quatenus tribuit unicuique jus suum propter Deum; dicitur Misericordia, prout alienæ miseriæ subvenit propter eandem Divinam Bonitatem; dicitur Patientia, si sustineat mala propter Deum; Religio, si ex eodem motivo cultum Deo exhibeat; idemque dicas de reliquis: Hinc docent (ut videre est in Specimine Doctrinæ Theologicæ per Belgium manantis p. 2. cap. 3. §. 5.) unicam esse virtutem in voluntate, nempe Charitatem; & quia putant naturæ viribus non posse hominem in statu naturæ lapsæ Deum diligere perfectè, ac super omnia, ideò hanc unicam virtutem docent esse infusam, ac supernaturalem ad quam præire debet in intellectu Fides etiam supernaturalis, & infusa; ac proinde omnem actionem liberam esse peccaminosam, si non procedat ex utraque hac virtute, seu per fidem, quæ per dilectionem operatur. Unde prodiit etiam propositio 13. ab Alex. VIII. proscripta: *Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.*

X. Errant tamen primò, dum negant possibilem esse amorem Dei naturalem in statu naturæ lapsæ. Secundò, dum negant in voluntate pluralitatem virtutum tum acquisitarum, tum infusarum; Sufficiente enim distinguitur v. gr. Justitia à Misericordia ex objectis formalibus diversis, v. gr. quia Justitia tribuit unicuique suum Jus ob honestatem, quæ in hoc reperitur, & quia hoc apparet conforme naturæ rationali, atque adeò voluntati Divinæ; Misericordia verò succurrit miseris, quia hoc pariter honestum est; atque adeò quamvis hæc non referantur actu ad Deum summè dilectum (quod spectat ad Charitatem) adhuc sunt operationes virtutum. Quod apertè docuit August. lib. 4. contra Julianum cap. 3. dicens: *Noveris itaque, non officiis, sed finibus à vitiis discernendas esse virtutes: officium est autem, quod faciendum est, finis vero, propter quod faciendum est.* Tertiò errant,

rant, dum negant in voluntate aliam virtutem infusam distinctam à charitate Theologica; datur enim in voluntate Spes Theologica, quæ à Charitate realiter distinguitur. Sicut enim amissa gratia, & charitate non amittitur semper Fides ex Trid. sess. 6. cap. 28., sed solum ea amittitur per peccatum infidelitatis, ita Spes habitualis infusa solum amittitur per peccatum, quod spei, aut etiam fidei opponatur, ut communiter docent Theologi apud Rip. d. 128. sec. 5. Præterea quamvis disputent Theologi, Num virtutes morales infusæ distinguantur à charitate, an cum illa identificentur realiter? Sicut disputant, Utrum Caritas distinguatur realiter à gratia, an cum illa realiter identificetur? Nemo tamen negat, actus virtutum moralium infusarum distinguui ab actibus charitatis infusæ; atque adeo dari posse actus morales supernaturales, qui non sint charitatis; Unde falsum est, vitio verti quodcumque non procedit ex Fide, & Charitate supernaturali.

XI. Habes secundò, in hoc discrepare errores Lutheri, & Baji à sententia Gregorii Ariminensis, ut advertit Mæratius t. 2. disp. 1. sect. 4., quod Lutherus volebat ab homine peccatore, ac proinde extra statum gratiæ existente, nullum bonum opus fieri posse; Bajus vero volebat, posse quidem ab homine in statu peccati bonum aliquod opus fieri; huiusmodi autem bonum opus necessario procedere ex virtute supernaturali Theologica Charitatis strictè dictæ, qua per Spiritum S. in corde diffusa Deus ametur: Gregorius tamen in 2. dist. 39. qu. 1. art. 2. solum voluit, quod ut aliquis actus sit bonus, debeat aut esse formalis, & expressa Dei dilectio, aut procedere ex formali, & expressa Dei dilectione, ita ut dilectio aliqua, quæ præcessit, habeat rationem intentionis, & opus ex illa procedens habeat rationem electionis, aut medii electi ad placendum Deo per priorem illum dilectionis actum amato: Nomine autem dilectionis, & charitatis apud Gregorium venit Caritas, five supernaturalis, five naturalis, & acquisita; apud Bajum verò venit sola Caritas infusa, ac per Spiritum S. in corde diffusa. Et eodem modo ad actum bonum Gregorius Ariminensis non requirit fidem strictè dictam supernaturalem, & infusam, ut requirebat Bajus, sed fidem latè dictam, nempe cognitionem Unius veri Dei, quæ etiam in Hæreticis, & Judæis passim habetur, & olim fuit etiam in Philosophis Gentilibus; unde etiam in his admittit Gregorius possibilem aliquem actum bonum, quem tamen in iis Bajus, & Lutherus negant. Qui tamen refelluntur, tum ex dictis, tum etiam quia Dan. 4. Nabuchodonosor Regi extra statum gratiæ, & sine Charitate Theologica existenti dicitur, *Peccata tua eleemosynis redime*: non possunt autem ea redimi, ne quoad pœnam temporalem quidem iis debitam, nisi bonis operibus, non

verò malis, aut indifferentibus: ergo possunt sine gratia, & charitate Theologica bona opera exerceri. Potest etiam peccator conari, ut à peccato liberetur, conatu, qui sit solum dispositio ad justificationem: huiusmodi autem conatus procul dubio est bonus, nec procedit à Charitate Theologica, quæ sine gratia, & justificatione consistere non potest: ergo ut prius: Quod etiam constat ex Augustino, qui l. de Gratia Christi cap. 14. concedit in Afsuero Rege infideli aliquod opus bonum, & veræ virtutis: Sicut etiam in Epist. 130. dicit de Polemone infideli, qui temulentus Xenocratis Philosophi scholam ingressus, ejus oratione permotus, ad bonam frugem se recepit. Quod autem nec sit necessarium ad operis bonitatem, quod procedat ex Charitate acquisita, & quod formaliter ad Deum dilectum referatur, satis superque ostendimus contra Ariminensem, quem fusè impugnat Vasq., & Mærat. loco laudato.

PROPOSITIO XII.

Quando in magnis peccatoribus deficit omnis Amor, deficit etiam Fides; & etiamsi videantur credere, non est Fides Divina, sed humana.

S Y N O P S I S.

I. Constat ex Trid. non semper amissa gratia Fidem Divinam deperdi; & ideo in hac thesi solum dicitur, quod in magnis peccatoribus, amore deficiente, Fides Divina deficiat.

II. Ratio videtur esse, tum quia ex Angelico Fides informis non est virtus; atque adeo nec Fides Divina. III. Tum etiam quia magni peccatores videntur magis indigni Fide infusa, & Divina, quam qui peccant peccato infidelitatis. IV. Tum demum quia in magnis peccatoribus Fides ista videtur supervacanea.

V. Sed universim ob solum peccatum Infidelitatis Fides Divina deperditur, atque adeo etiam in magnis peccatoribus perseverat, ut disponantur ad resurrectionem spiritualem. VI. Post peccatum Infidelitatis homo disponi potest ad gratiam recuperandam per actus Fidei causatos ab auxilio extrinseco; at post alia peccata disponi potest per actus Fidei causatos etiam ab habitu Fidei intrinseco.

VII. Si Fides informis non esset virtus Theologica, deberet per quodvis peccatum Fides infusa amitti, quod est falsum. Fides viva non differt à Fide mortua, & informi, sicut homo vivus à defuncto, sed sicut corpus vivum à mortuo. VIII. Si Fides, & Spes non essent virtutes seorsim à charitate, non essent tres virtutes Theologales. IX. Fides infusa neque est virtus moralis, neque intellectualis præse dicta;

dicta; præstat tamen virtutibus intellectuallibus strictè dictis. X. Peccatum Infidelitatis reddit hominem specialiter indignum Fide infusa, & idè per illud tantùm hæc amittitur. XI. Neque in magnis peccatoribus ea est otiosa.

XII. Si stare potest actus Fidei Divina relatè ad unum mysterium cum Infidelitate relatè ad aliud, juxta sententiam Ripaldæ, adhuc per hoc peccatum Infidelitatis Fides infusa deperditur. XIII. Probabiliter tamen ea non deperditur, si quis ex ignorantia graviter culpabili discredat aliquem articulum Fidei; aut si quis exponat se periculo incidendi in hæresim. XIV. Videtur Fidei, ac Spei habitus nunquam infundi ante infusionem gratiæ.

I. **E**Xponitur. Cum definitum sit in Trid. sess. 6. can. 28. non semper, amissa per peccatum gratia, Fidem etiam amitti, sed sæpè in peccatoribus veram Fidem reperiri, licèt viva non sit vita gratiæ; idcirco in hac propositione non asseritur, quòd semper deficiente amore Dei in peccatoribus deficiat etiam Fides Divina, sed solum, quòd ea deficiat in magnis peccatoribus, & quando in iis omnis amor deficit, perinde quasi veræ Fidei inseparabilis comes deberet esse amor; unde nec posset Fides amorem omnem anteire.

II. Hanc assertionem ipsissimis verbis expressit Franciscus Van Vianen S. T. D. Lovanii die 25. Junii 1676. thesi 1., ut habetur in eo Opusculo inscripto, *Doctrina Theologica per Belgium manans*: Eidemque sententiæ astipulati sunt Jacobus Pontanus, & Gerardus Van Vuerm pariter S. T. D. Lovanienses; nec non Macarius Havermans S. T. Professor Antuerpiæ, & Ægidius Gabrielis Sacræ Theologiæ Professor Bruxellis. Rationes autem asserti videntur esse, Primò, quia Fides informis non videtur esse vera virtus: ergo Fides informis nequit esse Fides supernaturalis strictè dicta, quippe quæ à Tridentino inter virtutes Theologales, & præstantissimas recensetur, sed erit Fides naturalis, & humana: Ad eum prorsus modum, quo Fides de objecto falso est solum Fides naturalis, & humana, puta si rusticus credat Incarnationem Spiritus Sancti, quam illum doceat Parochus, cum non possit Fidei supernaturali falsum subesse, ut docet Trident. sess. 6. cap. 9. Antecedens autem probatur, tum ex Angelico, qui quæst. 4. de Fide art. 5. hæc habet: *Ex ratione Fidei est, quòd intellectus semper feratur in verum, quia Fidei non potest subesse falsum; & ex Charitate, quæ format fidem, habet anima, quòd infallibiliter voluntas ordinetur in finem bonum; & idè fides formata est virtus; fides autem informis non est virtus; quia etsi Fides informis habeat perfectionem debitam ex parte intellectus, non tamen ex parte voluntatis*: Tum etiam quia ex Philosopho lib. 7. Eth. *Virtus est dispositio perfecti ad optimum*; Fides autem informis in peccatoribus non di-

ponit ad optimum, nempe ad actum Charitatis: ergo non est virtus: Tum denuò quia ex eodem Philosopho, *Virtus est, quæ bonum facit habentem, & opus ejus bonum*, quod uni Fidei formatæ, non verò informi convenit: ergo Fides informis non est virtus; atque adeo non est Fides Divina, & supernaturalis, sed ad summum est Fides illa latè dicta, quæ Deum credimus ex testimonio creaturarum, vel simili motivo; quæ, ut constat ex proposit. 23. Inn. XI. ad justificationem non sufficit.

Confirmatur auctoritate D. Gregor. Homil. 26. in Euang. ubi habet: *Vera Fides est, quæ in hoc, quod verbis dicit, moribus non contradicit*: ergo ex D. Gregorio in peccatoribus non datur vera Fides, idest Theologica, sed solum Fides humana, ac naturalis.

III. Secundò: Fides infusa deperditur per peccatum Infidelitatis: ergo etiam deficit in magnis peccatoribus, in quibus deficit omnis amor. Antecedens constat ex Trid. sess. 6. cap. 15. ubi dicitur: *Asserendum est, non modò infidelitate, per quam & ipsa Fides amittitur, sed etiam quocumque alio mortali peccato, quamvis non amittatur Fides, acceptam justificationis gratiam amitti*. Consequentia probatur, quia magis videntur indigni Fide infusa magni peccatores, quàm qui metu mortis v. g. incidunt in Infidelitatem: ergo si Fides infusa per hujusmodi peccatum Infidelitatis amittitur, à fortiori in magnis peccatoribus. Præterea sicut *Dæmones credunt, & contremiscunt*, ut dicitur Jacob. 2., eorum tamen Fides in omnium sententia non est Divina, & supernaturalis orta ex imperio voluntatis captivantis intellectum in obsequium Dei loquentis, sed est merè naturalis, & humana; quatenus ex morali evidentia, quam habent signorum credibilitatis, coguntur mysteriis Fidei assentiri: ità in magnis peccatoribus, quovis amore carentibus, Fides est merè naturalis, juxta illud August. *Cum dilectione Fides Christiani, sine dilectione Fides Dæmonis*.

Confirmatur ex illo 1. ad Timoth. 1. ubi dicitur, *Bonam conscientiam quidam repellentes, circa Fidem naufragaverunt*: ergo licèt non omnes, saltem ii, qui in vitiorum cœno voluntantur, carent Fide infusa.

IV. Tertiò, quia Fides infusa in magnis peccatoribus omni dilectione destitutis videtur omninò superflua, ac otiosa: ergo amittitur. Consequentia sequitur; idè enim in Beatis cessat Fides, juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 13. *Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est*; idest, cum venerit Dei visio, Fides cessabit; quia scil. in Beatis esset omninò otiosa: ergo si etiam in magnis peccatoribus est otiosa, debet etiam cessare. Antecedens probatur; tum quia 1. ad Cor. 13. dicitur: *Si habuerō omnem fidem, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*: ergo otiosa est Fides in iis, in

quibus omnis amor deficit; tum etiam quia ad Gal. 5. dicitur: *Fides per Charitatem operatur*: ergo si dilectione destituatur, operari non potest, atque adeo est otiosa. Hinc August. c. 117. habet, *Qui rectè amat, procul dubio rectè credit, & sperat: qui verò non amat, inaniter credit, etiamsi sint vera, quæ credit; inaniter sperat, etiamsi ad veram felicitatem doceantur pertinere, quæ sperat.*

V. Ostenditur falsitas. Passim enim Scripturæ docent, Fidem consistere cum pravis operationibus: Jacobi 2. dicitur, *Quid proderit, Fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat?* 1. ad Cor. 13. *Si habuero omnem Fidem, Charitatem autem non habuero, nihil sum; Constat autem sermonem hic esse de Fide Divina, tum quia deinde subdit, Nunc autem manent fides, spes, & Charitas; tum etiam quia Apostolus dicit, Si habuero omnem fidem, atque adeo non solum humanam, sed etiam Theologicam. Constat id etiam ex Trid. sess. 6. cap. 15. ubi docet Fidem infusam non amitti per quodvis mortale (sicut amittitur gratia) sed per peccatum Infidelitatis: ergo tam in magnis, quam in non magnis peccatoribus perseverat, si non peccant peccato infidelitatis: Sicut etiam perseverat habitus Spei infusæ, si mortale ipsi Spei non adversetur, aut si non adversetur Fidei, quæ est Spei fundamentum, ut docent communissimè apud Ripald. disp. 121. nu. 57. quamvis hoc non exprimitur in Tridentino, quod ita loquitur l. c. *Adversus hominum quorundam callida ingenia, &c. asserendum est, non modò infidelitate, per quam & ipsa fides amittitur, sed etiam quocumque alio mortali peccato, quamvis non amittatur fides, acceptam justificationis gratiam amitti.* Quod pariter docuit August. lib. 1. de Trinit. cap. 18. dicens, *fidem sine charitate esse posse, non autem prodesse*: & lib. contra Donatistas, ubi habet: *Sicut si manus alicujus esset arida, verum quidem esset membrum, sed sine sanguine, ideoque mortuum, sic & fides cum sit vera, tamen sine operibus mortua est.**

Ratio autem, cur virtus infusa Fidei, nec non Spei, perseveret in peccatore amissa gratia, est, quia utraque ad resurrectionem supernaturalem peccatoris disponit; ac proinde non ex exigentia naturali, ut docent communiter apud Ripald. d. 128. de Ente supernaturali, sed ex mera Divina misericordia utraque perseverat, ut possit facilè peccator ad vitam gratiæ revocari. Certè virtutes istæ, cum sint Gratia proprietates, deberent pereunte Gratia connaturaliter perire; At ex Divina pietate conservantur: & quamvis Deus potuisset hoc beneficium magnis peccatoribus denegare; non constat tamen, quòd in præsentī providentia denegaverit: Immo cum absolutè in Trident. dicatur, non per quodvis mortale, sed per peccatum infidelitatis amitti Fidem, dicendum absolutè, quòd per nul-

lum peccatū mortale, nec per ullā mortaliū collectionem amittatur; Cum hoc sit magis consonum Divinæ misericordiæ, quæ ex multitudine, & magnitudine peccatorum magis ad miserendum impellitur, juxta illud Psal. 24. *Domine propitiaberis peccato meo, multum est enim*; ubi motivum, quod adducitur ad propitiationem sperandam, est ipsa iniquitatis magnitudo: Etenim *Abyssus abyssum invocat*, nimirum abyssus miseriarum abyssum misericordiarum, ut explicant Patres; Est quippe Divinæ Benignitati consonum, ut iram ipsam misericordiæ annectat, juxta illud Habac. 3. *Cum iratus fueris, misericordia recordaberis*: ergo etiam in magnis peccatoribus, deficiente omni amore, Fides infusa perseverat. Unde nonnulli cum Suario docent, Fidem habitualement non esse comparandam ad gratiam tantquam proprietatem necessariò manentem, ut reliquæ virtutes morales, sed tantquam fundamentum, quod destructo ædificio adhuc manere potest.

VI. Confirmatur; quia peccatores tenentur ad Deum se convertere ad pristinam gratiam recuperandam per pœnitentiam: atqui ad gratiam recuperandam non nisi per actum Fidei, & Spei possunt se disponere, nec gratiam obtinere possunt non prævio actu Fidei; etenim *Sine fide impossibile est placere Deo*, ex Apost. ad Hebr. 1. 10.: ergo si potest consistere verus actus Fidei infusæ antecederet ad dilectionem, & gratiam, poterit habitus Fidei perseverare etiam in magnis peccatoribus; cum non detur sufficiens ratio ad asserendam ejus destructionem. Verum quidem est, quòd posito peccato infidelitatis homo citra habitum Fidei poterit ad gratiam recuperandam se disponere per actus Fidei prævios causatos ab auxilio supernaturali ex pura Divina misericordia collato peccatori; At in aliis peccatoribus ex Divina misericordia perseverat habitus Fidei infusus, sive ut connaturalius eliciatur actus Fidei, sive ut sit magis impetratorius, ut mox dicemus: ergo non est limitanda Divina misericordia citra rationabile fundamentum, ita ut velit ex hoc universali decreto magnos peccatores excludere.

VII. Ad primam rationem in contrarium, argumentum probat nimis: probat enim, quòd per quodvis mortale Fides expellatur, cum per quodvis mortale Fides evadat informis; quod tamen est contra Trident. sess. 6. can. 28., ubi habet: *Si quis dixerit, amissa per peccatum Gratia, simul & fidem semper amitti, aut fidem, quæ remanet, non esse veram fidem, licet non sit viva, aut eum, qui fidem sine Charitate habet, non esse Christianum, anathema sit.* Neque dicas, quòd sicut homo vivus specie differt à mortuo, neque homo mortuus est verus homo, ita Fides viva, & formata specie differat à mortua, & informi, & ista non sit vera Fides. Nam, ut advertit Angelicus, Fides viva à mortua solum ac-

cidentaliter differt, & denominativè, adeò ut eadem vera Fides possit viva denominari, si gratiæ coexistat, & mortua, si ab ea separetur: non secus ac corpus humanum nunc dicitur esse vivum, si animæ sit unitum, nunc mortuum, si ab illa sejungatur.

VIII. Quare directè ad argumentum negatur antecedens. Etiam Fides informis seorsim à Charitate habet rationem virtutis Theologicæ, non secus ac Spes. Quod constat, tum ex Apostolo, qui 1. ad Corinth. 13. tres enumerat virtutes Theologales dicens, *Nunc autem manent fides, Spes, Charitas, tria hæc*; non essent autem tres istæ virtutes, si Fides seorsim à Charitate non esset virtus: Tum etiam quia ex D. Tho. p. 2. q. 5. art. 1. Virtus est habitus inclinans potentiam ad bonum: atqui Fides, etiam seorsim à Charitate, determinat, & inclinat potentiam intellectivam ad rectam operationem, nimirum ad assentiendum vero; adeò ut Fides Divina, cui falsum subesse non potest, unice ad verum possit determinare, etiam seorsim à Charitate: ergo Fides informis est vera virtus.

Et ratio ulterior est, quia ad rationem virtutis secundum se tria requiruntur, vid., Quòd potentiam perficiat in ordine ad aliquem actum bonum, & honestum, Quòd actus ille sit arduus, ac difficilis, & Quòd ex se ad finem ultimum referri possit: hæc autem omnia in Fide infusa etiam informi reperiuntur; Ea enim perficit potentiam intellectivam multò magis, quàm quælibet scientia naturalis; quamvis enim actui Fidei desit evidentia, habet tamen certitudinem longè præstantiorem, & entitatem supernaturalem; Præterea habet arduum ortum ex obscuritate Divinæ revelationis; Ac demum ad finem ultimum est ordinabilis, ut patet: ergo Fides informis habet rationem virtutis perfectæ in suo genere; esto desit illi major illa perfectio extrinseca, quam haberet, si à Gratia, & Charitate immediatè, & formaliter ad finem ultimum ordinaretur. Quare in eo sensu dicitur ab Angelico loc. laud. Fides informis deficere à ratione virtutis, quatenus caret ea perfectione, quam habet Fides viva, & formata: Et idcirco in responsione ad tertium dicit, Fidem informem à formata non differre specie, sed sicut perfectum, & imperfectum in eadem specie. Similiter Fides informis disponit ad optimum, nempe ad actum supernaturalem infallibiliter verum ordinabilem ad finem ultimum, prout disponunt ad optimum cæteræ virtutes à Charitate distinctæ; Redditque etiam bonum, non secus ac reliquæ virtutes, hominem habentem illam, quatenus hominem reddit bonum in ordine intellectivo; cum non requiratur ad rationem virtutis ut sic, quòd reddat subiectum bonum in genere moris.

IX. Instabis: Fides informis non est virtus moralis, cum non reddat hominem bonum in

genere moris, ut dictum est; Neque est virtus intellectualis, cum ex Philosopho non nisi quinque sint virtutes intellectuales, nempe: Intellectus, seu Habitus primorum principiorum, Scientia, Sapientia, Prudentia, & Ars: ergo simpliciter non est virtus; cum non detur aliud genus virtutum, quàm moralium perficientium voluntatem, & intellectualium perficientium intellectum.

Respondeo cum Angelico quæst. 14. de Ver. art. 3. ad 9. Fidem infusam, sive formata ea sit, sive informis, in rigore neque esse virtutem intellectualem, neque moralem, sed Theologicam: Non est virtus moralis pressè dicta, quia virtutes morales respiciunt bonum honestum rationi consonum; Fides autem non versatur circa bonum, sed circa verum à Deo revelatum; Et quamvis pia affectio ad Fidem inclinans ad actum Fidei imperandum in obsequium Dei loquentis sit virtus moralis tendens in bonum honestum, eo quod honestum sit velle credere Deo loquenti positis signis credibilitatis; ipse tamen actus Fidei imperatus, ac procedens à ipsa pia affectione ad Fidem non respicit honestum, sed verum; ideò non est virtus moralis. Neque in rigore est virtus intellectualis, ut docet idem Angelicus in 3. dist. 23. num. 9. art. 3. ubi hæc habet: *Non sufficit ad rationem virtutis intellectualis, quòd per eam cognoscatur verum, sed oportet, ut actus, qui verum consideratur, sit perfectus etiam ex modo, ut benè quis intelligat; fides autem non attingit verum quantum ad modum proprium ipsius intellectus, quia intellectus per fidem non est tantæ efficacis, ut id, quod credit, inspicere per se possit, aut ad ea, quæ inspicit, reducere; & ideò non est virtus intellectualis*: Hinc fit, quòd dicenda sit virtus Theologica, quatenus habet pro formali objecto ipsum Deum, nempe Auctoritatem Dei loquentis, & spectat immediatè ad intellectum perficiendum; unde est virtus intellectualis minus pressè dicta. Præfertur tamen ratione suæ certitudinis iis omnibus virtutibus intellectualibus, quas enumerat Philosophus, qui virtutem hanc Fidei non agnoscens, non potuit illam inter virtutes intellectuales recensere.

Ad Confirmationem: Sicut D. Jacobus dicit fidem sine operibus esse mortuam, ita D. Gregor. dicit non esse Fidem veram; non quia deficit à vera ratione Fidei Divinæ, sed quia deficit à vera ratione virtutis consummatæ, ac vivificatæ à Gratia, ratione cuius possit aliquid in ordine ad vitam æternam operari, ut notat Suarius disp. 7. de Fide sect. 4. De hac Fide S. Isidorus lib. 2. de Summo Bono c. 2. dixit: *Vacua est sine operibus fides, & frustra sibi de sola fide blanditur, qui bonis operibus non ornatur*. Quòd autem Fides sine operibus, quamvis sit mortua, adhuc sit vera Fides, docet disertè Tridentinum loco laudato.

X. Ad secundam difficultatem, negatur consequentia. Peccatum Infidelitatis reddit hominem specialiter indignum habitu Fidei, & ideo per hoc tantum Fides habitualis deperditur, non verò per alia delicta, licet graviora. Ideò in demonibus, & damnatis ea deficit, quia non possunt amplius resipiscere; unde cessat in iis finis, ob quem ex Divina misericordia relinquitur in peccatoribus, ut scil. ad resipiscentiam per actus Fidei, & Spei disponantur. Hinc, sicut non tenet ista argumentatio, In Beatis remanent virtutes morales: ergo à fortiori virtus Fidei, quæ cum sit Theologalis, præstantior est moralibus; siquidem cessat in Beatis ratio, cur Fides perseveret, non cessat verò ratio, cur perseverent virtutes morales, nempe ad earum actus eliciendos: ita nec tenet hæc argumentatio, In hæreticis cessat Fides habitualis: ergo à fortiori in magnis peccatoribus; quia scil. ratio, cur in hæreticis destruat, est specialis illa injuria, quæ Fidei per Infidelitatem irrogatur. Augustinus dicit, Fidem Christiani sine dilectione esse instar Fidei Dæmonis, quatenus neutra Fides est meritoria vitæ æternæ, non verò quia utraque sit naturalis.

Ad Confirmationem: magni peccatores sæpè circa Fidem naufragium faciunt solum dispositive, quatenus disponuntur per peccata ad Fidem negandam, & amittendam.

XI. Ad tertiam, Argumentum etiam probat, Fidem cessare non solum in magnis peccatoribus, sed etiam in quolibet peccante, quod aperte Tridentino laudato repugnat. Quare negatur antecedens: Deservit enim Fides habitualis in peccatoribus, sive ut connaturalius eliciantur actus Fidei disponentes ad actus Spei, & Charitatis, atque adeò ad resurrectionem peccatoris, ut docet Lugo disp. 16. de Fide nu. 40.: sive ut actus Fidei à tali habitu elicti sint magis, ac perfectius impetratorii, quam sint actus, qui vi auxiliorum duntaxat eliciuntur, ut putat Ripalda disp. 128. de Ente supernat. n. 67. Ad probationem dicendum, Fidem sine Charitate nihil prodesse, quatenus non est meritoria vitæ æternæ, non quia non prodest ad resipiscendum. In quo sensu accipiendum etiam est id, quod ab Augustino dicitur, quod scil. non amans inaniter credat, aut speret. Denique dicitur Fides operari per dilectionem, non solum quia à Charitate, & Gratia habet illa meritum vitæ æternæ, (quod competit etiam Spei, & aliis infusis virtutibus, sive cum Gratia identificentur, sive solum sint ab ea inseparabiles in præfenti providentia juxta varias sententias) sed etiam quia Fides est initium salutis, & obtenta Charitate ad operationes impellit, quibus ultimum finem assequimur. Quòd docuit Angelicus qu. 9. ar. 9. dicens, *Fides primò, & principaliter consistit in operatione, in quantum scil. inheret Primæ Veritati; sed quia Veritas Prima est etiam ulti-*

mus finis, propter quem operamur, inde etiam est, quòd fides ad operationem se extendit, secundum illud ad Ga lat. 5. Fides per dilectionem operatur.

XII. Dubitatur, Utrum hæreticus culpabiliter discredens unum articulum Fidei, puta Eucharistiam, possit Fide Divina, ac supernaturali alium articulum, puta Incarnationem, credere, ut proinde etiam in hæreticis, non omnia, quæ ad Fidem spectant, discredentibus, sicut in magnis peccatoribus, Fides habitualis perseveret saltem partialiter juxta sententiam Durandi in 3. dist. 23. q. 9. Ad quod respondendum videtur cum communi Theologorum, etiam data possibilitate actus Fidei supernaturalis relatè ad unum mysterium in eo, qui culpabiliter alterum discredat, adhuc habitum Fidei infusæ per quemlibet actum Infidelitatis totaliter destrui: Ad eum modum, quo licet posset aliquis Deum amare amore supernaturali limitato, qui non sit ex toto corde, puta observando unum præceptum, non alterum, seu amando Deum v. gr. super fratrem, non super patrem, & super omnia, adhuc totaliter habitus Charitatis, & Gratia cum omnibus virtutibus moralibus infusis per quodvis peccatum deperduntur. Ratio est, quia ex Trident. sess. 6. c. 15. Fides peccato Infidelitatis amittitur: ergo universim per quodvis peccatum Infidelitatis deperditur.

Utrum autem vera sit possibilis actus Fidei Divinæ limitatus, quo scil. unum mysterium credatur, & alterum, quamvis sufficienter propositum, discredatur? Theologi certant, & adhuc sub Judice lis est. Ripalda, Lugo, Platel. nu. 270. contra communioem affirmant: Putant enim, quòd Zacharias poterat Fide supernaturali credere v. g. Deum Remuneratorem, dum culpabiliter non credebatur verbis Angeli prænunciantis nativitatem Joannis Baptiste; in pœnam enim evasit mutus, ut constat ex verbis Luc. 1. *Ecce eris tacens, & non poteris loqui usque in diem, quo hæc fient, pro eo quod non credidisti verbis meis.* Id equidem Scholasticis mitto discutiendum.

XIII. Dubitatur deum, Utrum Fides habitualis infusa deperdatur, non solum ab eo, qui scienter, sed etiam ab eo, qui ex ignorantia graviter culpabili negat aliquod Fidei mysterium, aut ab eo, qui se exponit periculo incidendi in hæresim? Lugo disp. 17. de Fide sect. 5., Suar., Coninch ex D. Th. censent negandum, eo quòd neutrum sit peccatum Infidelitatis consummatum, & perfectum: Sicut enim in censuras contra hæreticos latis ab Ecclesia ille solum incurrit, qui scienter negat aliquem Fidei articulum: ita hic duntaxat subit pœnam à Deo latam amittendi habitum Fidei infusum, non verò qui ex ignorantia graviter culpabili negat mysterium, aut qui se exponit periculo incidendi in hæresim; quia ad incurrendas pœnas istas

videtur requiri peccatum in sua ratione perfectum, & consummatum. Idemque docent de eo, qui metu mortis Fidem exterius tantum negaret: quamvis enim hic peccet contra Fidem, non peccat tamen peccato Infidelitatis; unde Fidem infusam non amittit. At qui dubitat de veritate mysteriorum Fidei, Fidem habitualement infusam amittit, ut docet Suar. disp. 19. sect. 4., quia ex cap. 1. de Hæret. in 6. *Dubius in fide est Infidelis*; atque adeo verè peccat peccato Infidelitatis, siue dubium sit positivum, videl. judicando mysterium credendum esse dubium, siue sit dubium negativum, videl. suspendendo voluntariè assensum circa tale mysterium, eo quod putet motiva proposita non esse sufficientia ad illud credendum actu Fidei firmissimo; Secus verò, si aliis de causis omittat credere hic & nunc.

XIV. Ubi etiam recolo doctrinam Scoti, Ripaldæ, Lugonis disp. 16. sect. 3. putantium contra Suar., Vasquium, & Valentiam, habitus Fidei, ac Spei nunquam infundi ante infusionem Gratiæ, atque adeo suscipienti cum fictione baptismum infundi solum characterem baptismalem. Ratio videtur esse, tum quia in Trident. sess. 6. cap. 7. dicitur: *In justificatione hæc omnia simul infusa accipit homo, fidem, spem, & Charitatem*; tum etiam quia habitus supernaturales Fidei, & Spei sunt Gratiæ proprietates: ergo connaturaliter illam consequuntur; quamvis ex Divina misericordia non semper amissa gratia amittantur. Illud tamen est discrimen inter habitum Fidei, & habitum Spei infusæ, quod Fides habitualis per solum peccatum Infidelitatis destruitur, non vero per peccatum oppositum Spei: contra verò Spes habitualis destruitur tam per peccatum oppositum Spei, quam per peccatum Infidelitatis, ut docent communissimè apud Ripald. de Fide disp. 28. Et ratio est, quia Spes supernaturalis fundatur in Fide, & ideo Fide habituali per peccatum Infidelitatis corrumpente, corruat oportet & ipsa Spes. Quod videtur innuere Apost. 1. ad Tim. 1. illis verbis: *Habens fidem, & bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt*, significans, quod per amissionem Fidei naufragium subeat; adeo ut homo omninò nudus remaneat, exutus omnibus habitibus infusis.

PROPOSITIO XIII.

Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licèt beatitudinis operatur.

DE hac satis superq; nuper diximus in Expositione propositionis decimæ, & undecimæ.

Pars III.

PROPOSITIO XIV.

Timor gehennæ non est supernaturalis.

S T R O P S I S.

I. Quadruplex datur Timor, Filialis, Initialis, Servilis, & Mundanus. II. Timor gehennæ Servilis videtur non esse supernaturalis, sed peccaminosus; quia odio habens culpam ex tali metu, videtur nolle culpam vitare, si metus abesset. III. Operatur enim coactè, & cum renitentia. IV. Unde hujusmodi timor ab Augustino dicitur non esse castus.

V. Scriptura tamen passim ad penitentiam excitant timore gehennæ. VI. Tridentinum hujusmodi Timorem vocat Dei donum, ac Spiritus Sancti impulsus. VII. Patres illum passim commendant. VIII. Sicut Timor Filialis elicitur à Charitate, ita Servilis à Spe Theologica. IX. Nisi esset bonus, & quia lumine Fidei elicitus, etiam supernaturalis, minùs aptè Christus Dominus, & Ecclesia ad illum nos excitarent.

X. Falsissimum est, quod fugiens culpam metu gehennæ, nollet culpam vitare, si metus abesset; quamvis verum sit, quod projiciens merces ob metum naufragii, nollet eas projicere, si abesset metus. XI. Operatio meticulosa non semper est involuntaria secundum quid, & coacta. XII. Timor Servilis ex Augustino non est castus, quatenus non est Filialis; at non proinde non est supernaturalis. Sicut Spes Theologica non desinit esse supernaturalis per hoc, quod non pertingat ad Charitatem.

XIII. Distinguendum tamen duplex genus Timoris Servilis; datur enim Timor Servilis pressè dictus, seu Servilis formaliter, & Servilis latè dictus, seu materialiter talis. Prior habetur, quando quis ob metum pænæ odit culpam, quam non odio haberet, si pæna abesset, & hujusmodi timor est malus, & à SS. PP. rejectus; Posterior verò habetur, quando præcisè timetur pæna, & ob timorem pænæ culpa declinatur, & hic timor est bonus, & à SS. PP. commendatur. XIV. Juxta hanc distinctionem interpretandus etiam Angelicus, ubi videtur malè sentire de Timore Servili.

I. **E**Xponitur. D. Th. 2. 2. qu. 19. art. 2. quadruplex genus Timoris agnoscit, nempe Filialis, Initialis, Servilis, & Mundani: Mundanus timor dicitur, quo quis ob metum mali temporalis Deum deserit, e. g. Fidem abnegat, ne à Tyranno crucietur: hic timor

procul dubio vitiosus est, & de eo dicitur Matth. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius time-te eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam.*

Filialis dicitur, quo quis ad Deum convertitur, & legi obtemperat ob culpæ timorem; filiorum quippe est timere offensam Patris: & hic citra controversiam est perfectus, ortumque suum habet à Charitate; quinimmo, ut advertit Angelicus, ad incrementum Charitatis crescit pariter huiusmodi timor filialis, & castus. Hinc inter septem Spiritus S. dona numeratur, cum huiusmodi dona sine Charitate esse non possint; per ea quippe redduntur potentiæ benè mobiles à Spiritu S., sicut per virtutes infusas redduntur benè mobiles à ratione. Præterea castus hic timor etiam in Patria remanet, quamvis ibi sit depuratus à sollicitudine, ne Deus offendatur; & solum importat constantem voluntatem non offendendi Deum dilectum; de hoc enim timore dicitur Psalm. 18. *Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi*; ubi Augustinus 14. de Civit. Dei addit: *Timor ille castus permanens in sæculum sæculi non erit timor exterrens à malo, quod accidere non potest, sed tenens bonum, quod amitti non potest*: Gregorius tamen 17. Moral. exponens illud Job 26. *Columnæ cæli contremiscunt, & pavent ad nutum ejus*, docet, huiusmodi timorem consistere in admiratione, qua Beati Deum ut incomprehensibilem admirantur.

Initialis timor dicitur, qui principium dilectionis est, & de quo legitur Psalm. 110. *Initium sapientiæ timor Domini*; & Eccles. 35. *Timor Domini initium dilectionis est*; mediat quippe inter timorem filialem, ac servilem, quatenus non solum movetur ad fugiendam culpam, ne Deus offendatur, sed etiam, ne incurratur pœna; unde importat quendam actum Charitatis imperfectæ; quandoquidem perfecta Charitas tum servilem, tum initialem timorem excludit, juxta illud 1. Jo. 4. *Perfecta Charitas foras mittit timorem.*

Servilis demum timor, de quo nobis agendum, est, quo quis culpam fugit, ne penam incurrat, non quidem eo affectu, ut culpam vellet, si pœna abesset; nam huiusmodi timor imbibens amorem culpæ, est peccaminosus, & de hoc dicitur illud: *Oderunt peccare mali formidine pœnæ*; sed omnino præscindendo ab eo, quod fieret, si pœna abesset. Quia tamen hoc timore principaliter quis fugit à pœna, quam à culpa, cum propter penam fugiat culpam, idcirco huiusmodi timor deficit à Charitate, & libertate, juxta illud 1. ad Corinth. 3. *Ubi Spiritus Domini, ibi libertas*, videlicet propria diligentium Deum; diciturque Servilis, quia proprius est servorum, qui se magis, quam Dominum amant, & idcirco à pœna potius

refugiunt, quam à Domini offensa.

II. Huiusmodi timorem servilem esse malum, & consequenter si sit ex motivo, quod cognoscatur lumine supernaturali, puta ex motivo gehennæ, aut pœnarum, prout à Deo Vindice inflictarum, non esse supernaturalem, docuit post Bajum, & Jansenium P. Carolus ab Assumptione in Opusc. de Contritione ca. 1. §. 4., quod scripsit sub ficto nomine Germani Philalethis. Ratio videtur esse, quia operans ex metu nollet operari, si metus abesset; ut qui projicit ex metu naufragii merces, nollet illas projicere, si abesset periculum: ergo observans Divinam legem ex metu gehennæ, nollet id facere, si non daretur gehenna; hic autem actus procul dubio est malus; continet quippe affectum peccandi seclusa pœna: ergo etiam malus est timor gehennæ imbibens hunc actum, unde supernaturalis esse non potest.

III. Confirmatur primò; quia qui ex metu operatur, coactè, & invitè operatur, ut proinde Augustinus in Epist. ad Galat. dicat: *Timore ista implere cogebantur*; & D. Th. p. 2. q. 6. art. 2. ait *In eo, qui per metum aliquid agit, manet repugnantia voluntatis ad id, quod agitur*: atqui dolens de peccatis invitatus, & coactus, & cum voluntatis repugnantia, non rectè operatur: ergo.

IV. Confirmatur secundò ex Augustino, qui tr. 8. in Epist. Jo. habet: *Ille timor, ne in ignem mittaris cum diabolo, non est castus; non enim venit ex amore Dei*: ergo ex Augustino est vitiosus, atque adeo nequit esse supernaturalis. Ex quibus fit, nec posse esse supernaturalem attritionem conceptam ex solo gehennæ, & pœnarum metu, quod discutiemus in expositione propositionis sequentis.

V. Ostenditur falsitas: quia sæpè Scripturæ homines ad servanda mandata, & ad pœnitentiam excitant timore gehennæ, ac pœnarum: ergo huiusmodi timor non est malus, sed rectus; atque adeo cum procedat ex motivo lumine supernaturali cognito, est supernaturalis. Antecedens patet; nam Luc. 13. dicitur: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis*. Matth. 7. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur*. De hoc timore loquitur Job 9. *Verebar omnia opera mea, sciens, quod non parceres delinquenti*: Et David Ps. 118. *Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui*; Et Apostolus ad Rom. 8. *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum*: Ubi Glossa addit: *Unus spiritus est, qui facit duos timores, servilem, & castum*.

VI. Hinc Tridentinum sess. 7. can. 8. anathematizat, *Qui dixerit, gehennæ metum, per quem ad Dei misericordiam de peccatis dolendo confugimus, vel à peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere*. Similiter sess. 14. can.

c. in. 3. anathematizat, *Qui dixerit, dolorem ex gehennæ metu conceptum non esse utilem, & ad gratiam non præparare: Necnon Qui dixerit, illum esse coactum, & non liberum, ac voluntarium.* Et cap. 4. huiusmodi timorem Trident. appellat *bonum motum, Dei donum, & Spiritus Sancti impulsus.*

VII. Nec subsistit Bajanorum responsio, quod scil. Tridentinum loquatur de timore initiali habente annexam Charitatem, seu qui ex amore etiam Charitatis procedit. Nam Trid. loquitur adversus Lutherum, qui timorem servilem duntaxat negabat esse bonum, non verò timorem initialem: ergo de timore servili verificatur Tridentini doctrina. Et de hoc timore expressè loquitur D. Thom. 2. 2. q. 19. art. 4. dicens: *Timor servilis secundum suam substantiam bonus est; & D. Bonavent. in Opusc. de Gratia Sanctif. lib. 5. cap. 4. Timor servilis donum Spiritus S. est, nec tamen est cum Spiritu S.; Sicut aurora est à Sole, nec tamen cum Sole est; Timor servilis Spiritui Sancto locum præparat, & eum, sicuti seta filum, introducit.* Præterea PP. passim ad huiusmodi timorem excitant, præsertim Augustinus serm. 13. de Verb. Apost. ubi habet: *Fac vel timore pænæ, si nondum potes amore justitiæ.*

VIII. Ratione autem id evincitur à Ripalda tom. 3. disp. 22. sect. 7., quia timor pænæ elicitus à virtute Spei infusæ virtuosus est, ac supernaturalis: sed timor servilis pænæ elicitur à virtute Spei infusæ, ut condistinctæ à Charitate: ergo bonus est, ac supernaturalis. Minor probatur, quia virtuti Spei, ut condistinctæ à Charitate infusæ, competit elicere timorem mali oppositi bono suo; sicut virtuti Charitatis competit pariter elicere timorem mali oppositi bono Charitatis; cum ad eandem virtutem spectet prosequi bonum, & fugere malum tali bono oppositum: Sed bonum proprium Spei est æterna beatitudo, cui opponitur ejus amissio, ac gehenna: ergo ad Spem pertinet de hoc malo timere; atque adeo timor servilis gehennæ elicitur à virtute Spei infusæ, ac supernaturali; Sicut quia bonum proprium Charitatis est Dei bonitas, prout est in se, ac illi opponitur Dei offensa, idcirco ad Charitatem spectat timor filialis de offensa Dei.

IX. Confirmatur ex inconvenienti; quia si timor gehennæ, ac pænarum non esset bonus, ac simul supernaturalis, quatenus per lumen fidei huiusmodi malum proponitur, sequeretur, quod minus aptè Christus Dominus, Apostoli, Patres cum Augustino loco nuper laudato, Concionatores, & Ecclesia passim hunc timorem incuterent: immò peccaret, qui in auditoribus timorem gehennæ (utpotè peccaminosum) excitaret, ut à culpis retrahantur; quod nemo dixerit.

X. Ad rationes in contrarium: Certum est, quod volens positivè peccare, si non daretur

gehennæ, peccet; falsum tamen est, quod nolens peccare ob metum gehennæ, velit circumscripta gehenna peccare: Sic qui v. g. recitat Horas ex motivo præcepti, & à quo obligatur, non proinde dicitur habere animum non recitandi, si ad illas non obligaretur; & qui Deum amat ex motivo gratitudinis ob aliquod beneficium acceptum, non habet animum illum non amandi, si beneficium non accepisset; Et qui dat stipem indigenti creditori ex motivo justitiæ, non habet animum illam negandi ex motivo misericordiæ, si indigens non esset suus creditor. Ratio à priori est, quia potest unum motivum movere, ita ut præscindatur ab alio; potest itaque moveri voluntas ad detestandum peccatum ex motivo pænarum, quin tamen cessante hoc motivo vellet peccare. Idem dicas de eo, qui projicit merces ex metu naufragii: Cum hoc tamen discrimine, quod projiciens merces tali metu, nollet eas projicere, utpotè sibi utiles; at odio habens peccatum propter metum gehennæ non præsumitur, quod cessante tali metu, vellet peccare; quia licet peccatum ob suam delectabilitatem alliciat, ob suam tamen inhonestatem, ac turpitudinem retrahit voluntatem à sui amore.

XI. Ad primam confirmationem: Quoties operatio meticulosa est involuntaria secundum quid, & inefficaciter, tunc, ut docet Angelicus p. 2. qu. 6. art. 6., est simpliciter, & absolute voluntaria; aliter non posset esse meritoria, aut demeritoria. Notandum tamen cum Ripalda disp. 22. n. 28., posse aliquando operationem meticulosam esse omnino voluntariam, & ne secundum quid quidem involuntariam; quando scil. nulla consideratur in operatione specialis difficultas, & molestia; ut si quis ex metu gehennæ fugiat peccatum, considerando in hac fuga solum oppositionem cum pænis æternis præter propriam ejus honestatem. Notandum etiam tunc operationem meticulosam dici coactam, quando datur affectus positivus ponendi oppositum cessante metu; e. g. dicitur coactè merces projicere, qui metu naufragii illas projicit, quia habet positivum animum non projiciendi, si metus, & periculum abesset: In hoc sensu dicitur coactè à peccato abstinere, qui ob metum gehennæ abstineret eo animo, ut vellet peccare, si gehenna non daretur; & de his loquitur August. dum dicit, aliquos timore cogi ad legem servandam; sicut etiam D. Th. docens, *Quæ per metum fiunt, fieri cum repugnantia voluntatis*; loquitur enim D. Th. de iis, quæ fiunt ex metu, prout plerumque contingit, ac præsertim de actibus externis, qui conjungi solent cum animo interno positivè illos nolente, si metus abesset. At quando non datur hic contrarius peccaminosus affectus, tunc operatio meticulosa non potest dici coacta; unde malè diceretur, quod observantia mandatorum, & do-

lor de peccatis sint actus coacti, quoties deest animus ab iis abstinendi, si metus abesset. Propterea Trid. sess. 14. c. 4. dicit, falsò à nonnullis asseri, huiusmodi Attritionem *Esse extortam, & coactam, non liberam, & voluntariam*: Et Can. 5. habet: *Si quis dixerit, &c. illum esse dolorem coactum, & non liberum, ac voluntarium, anathema sit.*

XII. Ad secundam Confirmationem: Augustinus dicit, timorem servilem conceptum ex pœnarum metu, non esse castum, hoc est non esse filialem, nec procedere ex motivo Charitatis; at non proinde sequitur, quòd non sit bonus, & supernaturalis, sed vitiosus; Sicut virtus Spei Theologicæ, & virtutes morales infusæ, quamvis non pertingant ad Charitatem, non per hoc desinunt esse virtutes supernaturales. Quare distinguendum est cum Angelico 2. 2. qu. 19. art. 4. ad 1., duplex genus Timoris servilis; Alter dicitur servilis formaliter, quando quis non amat iustitiam, sed solum timet pœnam, qua circumscripta vellet peccare, & huiusmodi timor est malus; Alter dicitur servilis materialiter, quo scil. quis ad deferendam voluntatem peccati, eamque detestandam disponitur, & hic est timor, ad quem ipse Christus D. nos passim hortatur; præsertim Luc. 12. dicens: *Ostendam vobis, quem timeatis; timete eum, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem mittere in gehennam: ita dico vobis, hunc timete.*

XIII. Juxta hanc duplicem distinctionem Timoris Servilis strictè dicti, seu servilis formaliter, hoc est, ut loquitur Angelicus loc. laud. *Servilis in quantum servilis est*, positivè excludentis amorem iustitiæ per internum affectum ad peccatum, ac Servilis latè dicti, seu servilis tantum materialiter, quo præcisè timetur pœna, & propter timorem pœnæ abstinetur à culpa, explicandi sunt innumeri alii textus, qui ex August., & aliis PP. passim ab Adversariis objectantur. Libro enim de Nat., & Grat. c. 57. Aug. habet: *Sub lege enim est, qui timore supplicii, quod lex minatur, non amore iustitiæ, se sentit abstinere ab opere peccati, necdum liber, necdum alienus à voluntate peccandi; in ipsa enim voluntate reus est, qui mallet, si fieri posset, non esse, quod timeat, ut liberè faciat, quod occultè desiderat.* Et epist. 44. *Inimicus iustitiæ est, qui pœnæ timore non peccat, Amicus tamen erit, si eius amore non peccet; tunc enim verè timetur peccare; Nam qui gehennam metuit, non peccare metuit, sed gehennam: Et lib. 1. ad Bonif. c. 9. In ipsa, inquit, intus voluntate peccat, qui non voluntate, sed timore non peccat.* Et in tract. 9. in Ep. Jo. comparat timorem, quo quis abstinetur à peccato cum timore adulteræ, quæ se intus oblectat nequitia adulterii; adulterium tamen idcirco non committit, quia maritum timet. Quòd autem in his, aliisque locis Augustinus loquatur de timore strictè Servili, ex eo colligitur; tum quia

timorem peccandi comparat cum timore adulteræ, quæ in animo oblectat se adulterio, & propter mariti timorem illud non committit; tum quia plerumque alludit ad legem veterem, quæ à plerisque observabatur ex timore pœnarum strictè servili; tum denuò quia sæpè commendat timorem gehennæ excludentem affectum ad peccatum, seu timorem latè servilem. In Psalm. enim 127. ita loquitur: *Timet, ne mittatur in gehennam, bonus est, & utilis iste timor.* Et de Verbis Apost. ser. 13. *Timor servus est, charitas libera; & ut sic dicamus, Timor servus est Charitatis; ne possideat diabolus cor tuum, præcedat servus in corde tuo, & servet dominæ venturæ locum: fac vel timore pœnæ, si necdum potes amore iustitiæ.* Et tract. 9. in Epist. Joan. *Opus est ergo, ut intret timor primò, per quem veniat Charitas; Timor medicamentum, Charitas sanitas.* Et infra: *Si nullus est Timor, non est, quo intret Charitas; sicut videmus per setam introduci linum, quando aliquid fuitur; Sic timor primò occupat mentem, non tamen ibi remanet, quia ideò intravit, ut introduceret Charitatem.*

XIV. Similiter juxta eandem distinctionem Timoris servilis pressè, ac latè dicti explicanda etiam sunt, quæ ex Doctore Angelico pariter opponuntur; Nam p. 2. q. 107. a. 1. ad 2. habet: *Lex vetus dicitur cohibere manum, non animum, quia qui timore pœnæ ab aliquo peccato abstinetur, non simpliciter ejus voluntas recedit à peccato, sicut recedit voluntas ejus, qui amore iustitiæ abstinetur à peccato: Et in 4. dist. 170. q. 1. ar. 1. docet, Antiochum caruisse vera pœnitentia, quia non ex amore iustitiæ de peccatis sui dolebat, sed timore pœnæ, quam expectabat; Unde dicitur 2. Machab. 9. *Orabat autem hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus.* Manifestum enim est, Angelicum hic loqui de Timore strictè servili; de quo solet etiam illud passim usurpari:*

*Oderunt peccare mali formidine pœnæ,
Oderunt peccare boni virtutis amore.*

PROPOSITIO XV.

Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentia Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.

S T N O P S I S.

I. *Damnatur solum in hac thesi, quòd huiusmodi attritio non sit bonus motus, & supernaturalis, præscinditur tamen, an ea sufficiat in Sacramento Pœnitentiæ.* II. *Hic error Auctores habet Lutherum, Bajum, Jansenium, qui nullum agnoscebant virtutis actum, qui non esset elicitus à charitate.*

III.

III. Probant attritionem hanc non esse actum studiosum; quia per illam homo magis odit gehennam, quam peccatum. IV. Et videtur dicere intra se, Si alterutrum esset declinandum, potius declinarem gehennam, quam peccatum. V. Hinc non odit magis, quod est magis odibile. VI. Magis quippe displicet malum proprium, quam Dei offensa, qui actus, esto non esset vitiosus, saltem est naturalis.

VII. Tridentinum tamen huiusmodi Attritionem vocat Dei donum, ac Spiritus S. impulsus. VIII. Docetque illam disponere ad gratiam in Sacramento impetrandam; atque adeo esse supernaturalem. IX. Trident. ibi loquitur de Attritione ex mero metu concepta. X. Deus ad hunc finem gehennam minatur ut ex ejus timore peccata caveamus, & de iis doleamus. XI. Hinc dolens ex hoc motivo ponit medium à Deo institutum ad peccata declinanda, ac detestanda.

XII. Est supernaturalis Attritio, etiamsi concipiatur ex pœnarum temporali metu, dummodo lumine Fidei attingantur ut à Deo Ultiore infligenda. XIII. Necnon si concipiatur ob amissionem beatitudinis. XIV. Aut ob peccati feditatem attractam lumine superno.

XV. Quamvis ex vi Attritionis magis displiceat hic & nunc pœna, quam culpa, non ideo circumscripta pœna amaretur culpa. XVI. Daretur enim aliud motivum ad culpam detestandam. XVII. Non agit inordinate, qui ex motivo pœnæ inducitur ad vitandam culpam; quia quamvis hoc actu magis fugiat à pœna, quam à culpa, at non proinde illam aestimat ut malum majus. XVIII. Attritio fundatur quidem in amore suimet, at non in amore inordinato; nec est naturalis, sed bonum, quod appetitur, per lumen Fidei cognoscatur.

XIX. Contendunt nonnulli, requiri in Attritione aliqualem Dei dilectionem, ut in Sacramento ad gratiam disponat. XX. Communissima tamen, & moraliter certa sententia negat. XXI. Pluribus conatur Pallavicinus ostendere, quod requiratur ista aliqualis dilectio. XXII. Sed quomodocumque ea explicetur, semper sequeretur, quod per huiusmodi Attritionem haberetur justificatio ante Sacramenti susceptionem. XXIII. Nullus determinatus gradus intensivæ requiritur in actu Charitatis, ut justificet. XXIV. Dilectio justificativa debet esse super omnia appetitive, non intensivè. XXV. Textus illi: Sine Charitate nihil sum: Qui non diligit manet in morte, intelligendi sunt de charitate habituali. XXVI. Multipliciter explicari aptè potest id, quod dicit Tridentinum, quod peccatores Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiant. XXVII. Ac similiter interpretandi sunt Patres requirentes amorem Dei inchoatum. XXVIII. Licet ad Fidem, & Spem infusam habituales præire debeant actus Fidei, & Spei in adultis; ex meritis tamen Christi in Sacramento non prærequiritur charitas actualis ad habituales. XXIX. Attritio sufficienter excludit omnem voluntatem peccandi.

XXX. Videtur, quod non liceat Attritionem sine dilectione in Sacramento adhibere. XXXI. Sed

oppositum videtur moraliter certum. XXXII. Qui requirunt amorem Dei initialem, verbis duntaxat discrepant à sententia illi non requirente, nisi doceant, quod requiratur contritio. XXXIII. Tridentinum, & Alex. VII. dedissent ansam errori in re gravissima, nisi sufficeret Attritio ex metu gehennæ. XXXIV. Implicite, ac dilucide Tridentinum docet, quod sufficiat. XXXV. Catalogus Auctorum in contrarium non deturbat sententiam hanc à morali certitudine. XXXVI. Cardinalis Toletus solum requirebat contritionem putatā, sed post Tridentinū cecinit palinodiam.

EXponitur. De Attritione duo acriter inquiruntur: Primò quidem, An ea sine dilectione benevolentiae Dei propter se sit bonus motus, ac supernaturalis? Secundò, An attritio ex gehennæ metu concepta, quamvis sit bonus motus, & supernaturalis, sufficiat in Sacramento Pœnitentiae ad gratiam suscipiendam, si non habeat admixtam aliqualem Dei dilectionem? Solum quoad primum procedit condemnatio præsentis propositionis: Quod attinet enim ad secundum, Alexan. VII. §. Maji 1667. prohibuit sub pœna excommunicationis, ne quis censura ulla auderet notare alterutram opinionem, sive affirmantem necessariam esse aliqualem istam Dei dilectionem in attritione concepta ex pœnarum metu, prout Pallavicinus ex Sylvio, & aliis apud Haunoldum nu. 985. acriter contendebant; sive negantem cum communi Theologorum apud Lugo disp. 5. sect. 9. De utraque controversia celebri, præsertim apud Belgas, paucis hic nobis agendum.

II. Circa primum, quod attritio ex puro gehennæ metu cōcepta non sit bonus motus, ac supernaturalis, est error affinis omnino præcedenti, quod scilicet timor gehennæ non sit supernaturalis: & uterque ab iisdem Auctoribus Lutheo, Baggio, Jansenio, P. Carolo ab Assumptione apud Platel. t. 5. n. 696. in lucē malignā editus. Nititurque, tū in eo falso principio, de quo plura diximus in expositione propositionis 10., quod scilicet in natura lapsa nullus detur veræ virtutis actus, qui non sit elicitus à Charitate; tū in aliis futilibus ratiocinationibus, quibus Hæretici perperā conantur ostendere, attritionem ex puro gehennæ metu cōceptam, non solum non esse bonū motum, ac supernaturalem, sed etiam esse actum peccaminosum.

III. Primò quidem, quia detestans culpam ad vitandam gehennam eligit vitationem peccati tanquam medium ad vitandam gehennam: ergo magis afficitur erga vitationem gehennæ, quam erga vitationem peccati, juxta vulgare effatum, Propter quod unumquodque tale, & illud magis: atqui magis affectus erga vitationem gehennæ, quam peccati, videtur intra se dicere, Si non esset gehenna, peccarem; quod certè culpa non vacat: ergo huiusmodi attritio est actus malus, qui supernaturalis esse non potest.

IV. Confirmatur primò: Qui magis odit gehennam.

hennam, quàm peccatum, dicit intra se, Si nonnisi alterutrum posset declinari, potius eligerem peccatum, quàm gehennam (Sicuti qui assentitur Conclusioni propter præmissas, cum magis assentiatur præmissis, quàm Conclusioni si alterutrum esset negandum, negaret potius Conclusionem, quàm præmissas) atqui huiusmodi actus est peccaminosus; ergo attritio ista non potest esse actus bonus, atque adeo nec supernaturalis.

V. Confirmatur secundo: Qui odit peccatum propter gehennam, ordinat majus ad minus bonum, nempe vitiationem peccati ad vitiationem gehennæ: ergo inordinate agit. Præterea magis detestatur gehennam, quàm peccatum: ergo non detestatur peccatum supra omne malum; Nec magis detestatur, quod est magis odibile: ergo non detestatur peccatum detestatione illi consentanea: atque adeo peccat.

VI. Secunda ratio ex Jansenio est, quia dolor de peccatis ob metum gehennæ fundatur in amore sui, non verò in amore Dei offensi: displicet enim peccatum ob malum, quod trahitur in peccatore, non ob offensam, quæ irrogatur Deo; sed huiusmodi actus, etiam si non esset vitiosus, saltem est naturalis: ergo attritio ista non potest esse bonus motus supernaturalis. Minor probatur; quia naturaliter quilibet se metipsum amat, & ex amore suimet execratur, quodcumque apparet esse inductivum proprii mali; ergo naturaliter odio habetur peccatum, quod apparet inductivum gehennæ.

VII. Ostenditur falsitas: quia Trident. sess. 14. cap. 4. docet, Attritionem, quæ ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, aut pœnarum metu concipitur, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam esse donum Dei, ac Spiritus S. impulsus, & ad Dei gratiam impetrandam in Sacramento Pœnitentiæ disponere; nec non esse bonum motum, sine quo gratia in eo Sacramento non confertur: ergo ex Tridentino huiusmodi attritio non solum est bonus motus, sed etiam est supernaturalis. Probatur consequentia, tum quia dum dicitur esse antonomastice donum Dei, & Spiritus S. impulsus, denotatur, quod sit donum supernaturale; tum etiam quia non potest aliquid naturale disponere ad gratiam supernaturalem; cum dispositio, & forma debeant esse in eodem ordine: Aliter non possent impugnari Semipelagiani volentes opera naturalia disponere ad gratiam; quos tamen damnavit Arausicanum.

VIII. Neque dicas, Tridentinum ibi loqui de attritione, quæ annectitur Charitati, cum dixerit sess. 6. cap. 6. peccatores disponi ad justitiam, quando post fidem, & spem Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea per odium aliquod, ac detestationem adversus peccata moventur.

Nam licet verum esset, quod huiusmodi amor sit necessarius ad obtinendam gratiam in Sacramento, quod tamen communiter negant; Sicut communiter negant esse necessarium ad justificationem timorem Divinæ Justitiæ, quamvis huiusmodi timor à Trident. sess. 6. cap. 6. enumeretur etiam inter actus, qui solent disponere ad justificationem: Licet etiam verum esset, quod ad justificationem in Sacramento obtinendam prærequiratur amor perfectus, quod etiam negant communissime, ut infra dicemus; adhuc tamen ex hoc, quod Attritio ex metu gehennæ secundum se disponat ad justificationem, manifestè inferri debet, quod sit bonus motus supernaturalis; cum non possit ullatenus actus malus, aut actus naturalis ad justificationem disponere.

IX. Neque replices, Tridentinum ibi loqui de attritione, cui annectitur justificatio, atque adeo de attritione concepta ex gehennæ metu simul, & ex motivo Charitatis, & idcirco est bonus motus, ac supernaturalis, & disponens ad justificationem. Ratio autem, cur ibi de hac attritione loquatur, est, quia utitur exemplo Ninivitarum, dicens: *Hoc enim timore militum concussi Ninivæ ad Jonæ predicationem plenam terroribus pœnitentiam egerunt, & misericordiam à Domino impetrarunt*: atqui Ninivæ non potuerunt justificationem impetrare citra dilectionem Dei, ut est perspicuum: ergo attritio, de qua Tridentinum dicit esse bonum motum, ac Dei donum, involvit actum Charitatis.

Nam primò, Tridentinum dicit, Ninivitas impetrasse misericordiam, hoc est liberationem ab excidio urbis, quod Propheta minabatur, non verò justificationem, ad quod non requirebatur contritio. Quod ex eo patet, quia non est verisimile omnes fuisse contritos; cum tamen omnes misericordiam impetrarint. Deinde Tridentinum utitur exemplo Ninivitarum, non ad ostendendum, quod ad Sacramentum Pœnitentiæ requiratur contritio, sed ad ostendendum, quod attritio ex puro metu gehennæ concepta sit bonus motus, & utilis.

X. Et ratio à priori est, quam innuimus in expositione decimæ thesisi, quia scilicet Deus in hunc finem pœnas infligit, & gehennam minatur, ut homines à peccatis absterreantur, ac de iis patris doleant: ergo placet Deo hic metus, ac talis dolor: Sicuti quia in hunc finem promittit beatitudinem, placet etiam Deo dolor de peccatis ex motivo præmii: Huiusmodi enim motivum est nobilius motivo pœnarum, ut notat Cassianus; sicut mercenarius, qui movetur ex motivo mercedis, nobilior est servo, qui movetur ex motivo pœnarum: ergo uterque dolor est bonus motus, & utilis ad salutem, ac præparans ad gratiam, ut definitur à Trid. sess. 14. Can. 5.; & quia concipitur à motivo per Fidem proposito, idcirco est etiam supernaturalis ex auxilio gratiæ procedens.

XI. Confirmatur; quia dolens de peccatis ex metu gehennæ ponit medium à Deo institutum ad vitanda, ac detestanda peccata: sed qui ponit huiusmodi medium, nempe metum gehennæ, benè operatur: ergo qui dolet de peccatis ex solo gehennæ motivo, benè operatur, & utiliter ad salutem.

XII. Ex quibus sequitur primò, esse pariter bonum motum, ac supernaturalem Attritionem conceptam ex pœnarum temporalium metu, dummodo istæ concipiantur ut à Deo Ultore inflictæ in pœnam peccatorum. Ratio est, tum quia in Tridentino l. c. attritio disponens ad justificationem est illa, quæ vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, aut pœnarum metu concipitur: ergo ne dicamus esse superfluum ly *Pœnarum* explicandum est de pœnis temporalibus; tum etiam quia etiam huiusmodi motivum proponitur per Fidem, indigetque comprincipio supernaturali: ergo attritio ex pœnarum temporalium metu, si considerentur ut à Deo Vindice inflictæ per lumen Fidei, est actus supernaturalis.

XIII. Sequitur secundò, etiam Attritionem conceptam ex amissione beatitudinis esse pariter supernaturalem; quia etiam huiusmodi motivum per Fidem proponitur, & est motivum dignius, quàm motivum ex pœnarum metu; sicuti, ut diximus, dignior est mercenarius, qui movetur ex mercede, quàm servus, qui ex timore mulctæ.

XIV. Sequitur tertio ex Lugo disp. 5. num. 342. attritionem conceptam ex turpitudinis peccati consideratione, ut sit supernaturalis, debere attingere hanc turpitudinem lumine Fidei cum aliquo respectu ad Deum offensum; fœditas enim propria ver. gr. homicidii, si tantum reluceat ut licens dissonantiam cum natura rationali, & non cum Divina voluntate illam prohibente, & quæ per peccatum contemnitur, non est motivum supernaturale, atque adeò non reddit actum supernaturalem; sicut non est supernaturalis Attritio de peccato merè ob infamiam, quam subiit peccator. Suar. tamen disp. 5. de Pœn. sect. 2. putat ad supernaturalitatem huius attritionis sufficere, quòd fœditas peccati concipiatur per oppositionem cum virtute supernaturali.

XV. Ad primam rationem in contrarium supra adductam respondetur, quòd licet dolens de peccatis ob metum gehennæ exercitè magis odio habeat hoc actu gehennam, quàm peccatum, non proinde hic actus est inhonestus: Si enim non est inhonestus actus, quo quis odit solum gehennam, & nullo modo peccatum; à fortiori non erit inhonestus actus, quo quis odit gehennam, & simul odit peccatum, quamvis tunc magis odio habeat gehennam, quàm peccatum. Et ratio ulterior ex Suar. apud Lugo disp. 5. num. 138. est, quia quamvis ex

vi illius actus, quo quis detestatur magis pœnam, quàm culpam, assumendo vitiationem culpæ ut medium ad effugiendam pœnam, non inferatur, quòd cessante motivo pœnæ, vitaretur culpa: at non per hoc sequitur, quòd cessante motivo pœnæ ille vellet peccare; posset enim tunc ex aliis motivis induci ad non peccandum: Sicut ex eo quod quis obtemperet voluntati regis ob Spem mercedis, non sequitur, quòd deficiente mercede nollet obtemperare. Falsissimum itaque est, quòd habens dolorem, seu Attritionem peccati ex mero metu gehennæ in ea sit animi præparatione, ut saltem includat hunc affectum conditionatum; Si peccato non deberetur gehenna, illud non detestarer; motivum enim gehennæ non est in eo actu finis ultimus, in quo affectus sistat super omne odibile (quòd in illa conditionali denotatur) sed est tantum finis proximus. Hinc sicut in actu supernaturali procedente ex virtute Spei, quo quis vult servare omnia Divina mandata propter retributionem æternæ beatitudinis, nullatenus includitur illa conditionalis, Si non sperarem à Deo retributionem æternæ gloriæ, nollem ejus præcepta servare; ita neque similis conditionalis virtualiter includitur in detestatione culpæ propter gehennam.

XVI. Ad primam confirmationem; Tunc est verum, quòd si alterutrum esset negandum, vel objectum præmissarum, vel objectum Conclusionis, potius negaretur objectum Conclusionis, quando nullum aliud daretur motivum ad illi assentiendum præter motivum præmissarum; Et eodem modo si nullum daretur aliud motivum ad dolendum de peccatis, quàm gehenna, dolens de peccatis propter gehennam, potius gehennam fugeret, quàm peccatum, si alterutrum declinandum esset. At falsum est, quòd nullum aliud detur motivum ad fugiendum peccatum præter gehennam, quam causat; datur enim ipsa peccati inhonestas, ac turpitudò, ad quam tanquam proprietas consequitur reatus pœnæ æternæ; & ideò non sequitur, quòd dolens de peccatis propter gehennam vellet potius gehennam declinare, quàm peccatum, si alterutrum esset declinandum: quamvis hoc actu attritionis magis moveatur ad peccatum detestandum ex motivo gehennæ, utpotè sensibilioris, quàm ex motivo inhonestatis peccati.

XVII. Ad secundam: Inordinate agit, qui majus bonum ordinat ad minus, ita ut velit majus bonum destrui propter minus, illud huic postponendo; non tamen qui ex desiderio, seu motivo fugiendi minus malum inducitur ad vitandum majus. Inordinate etiam agit, qui detestatur gehennam tanquam malum majus hoc; ut advertit Martinonius disp. 47. de Pœnit. nu. 111., æstimando magis pœnam, quàm culpam; non tamen qui peccatum detestatur ex motivo

gehennæ, utpotè efficaciori, videlicet detestando peccatum hîc & nunc, ut fugiat gehennam, quam inducit: etenim hujusmodi detestatio non est electio peccati præ gehenna, sed est fuga utriusque mali.

XVIII. Ad secundam rationem in contrarium, quam Jansenius hausit à Luthero in sermone de Pœnitentia, dicendum, quòd dolor de peccatis ob motivum gehennæ fundatur quidem in amore suimet, at non in amore inordinato, sed ordinatissimo: tenetur enim quilibet ordinare suas operationes ad assequendum ultimum finem, atque adeò ad vitandam gehennam sibi malam. Quamvis autem amor suimet sit naturalis: at quando quis vult sibi bonum per Fidem cognitum, nempe vitam æternam, aut vitæ gehennæ, tunc hujusmodi amor suimet est supernaturalis.

XIX. Circa secundam difficultatem, Nùm scil. hujusmodi attritio ex gehennæ metu concepta absque ulla dilectione benevolentie Dei sufficiat in Sacramento Pœnitentie tanquam ultima, & proxima dispositio ad gratiam? Prima sententia illustrium antiquorum, nempe Magistri, Vict., Rich. Bonav., Alensis, Gabr., Okami docuit, in Sacramento Pœnitentie requiri veram contritionem; putabant enim, ut advertit Suarius disput. 20. de Pœn. sect. 1., per absolutionem Sacerdotis non conferri gratiam, nec remitti peccata, sed declarari tantum remissa; quod tamen post Trid. sustineri non potest. Secunda sententia Jansenii, Estii, Molani, necnon Lovaniensium nonnullorum cum Christiano Lupo, Macario, Havermans, de la Verduze, Parvaques, & aliis relatis in Opusculo inscripto, *Doctrina Theologica per Belgium manans*, & à Platelio nu. 649. docet requiri aliqualem dilectionem benevolentie Dei, non quidem intensam, quæ sufficiat se sola ad justificandum, sed remissam saltem, & debilem (ut loquitur Sylvius apud Lugo disp. 5. sect. 9.,) quæ scilicet sine commotivo metus gehennæ consistere non potest. De la Verduze Professor Regius in Universitate Duacensi laudat pro hac sententia è Thomistis Cajet., Victoriam, & Contenson, & ex DD. Soc. Toletum, Comitolum, Pallavicinum. Tertia sententia, cum Victoria, Corduba, Soto, Nav. apud Suarium l. c. requirit contritionem saltem existimatam.

XX. Communissima tamen, & moraliter certa sententia docet attritionem secluso quovis motivo Charitatis, etiam putato, sufficere, ut colligitur ex verbis Trid. sess. 14. c. 4. ubi habetur, hujusmodi *Attritionem ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentie impetrandam disponere*: Nec potest hoc intelligi, ut contendunt Adversarii, de dispositione remota, quia hanc habet attritio supernaturalis independentem à Sacramento Pœnitentie: ergo intelligi debet

de dispositione proxima. Et ratio ulterior est, quia aliter Sacramenta mortuorum instituta ad vivificandum, nunquam vivificarent, si semper deberent supponere contritionem, & gratiam; Nec lex gratiæ præstaret legi antiquæ, aut Mosaicæ, aut naturæ, in quibus sufficiebat contritio sine Confessione Sacramentali; unde non posset jugum Christi dici suave, & onus leve. Quod ex Sacris Canonibus etiam confirmatur; quia in cap. *Si Presbyter* 26. q. 61. Julius Papa dicit, *Si Presbyter Pœnitentiam morientibus abnegaverit, reus erit animarum*: Quod etiam dixit Cœlestinus Papa in cap. sequ. Hoc tamen non esset verum, si ad absolutionem prærequireretur contritio: nam si ea præcessit, adhuc sine absolutione moriens salvabitur; si non præcessit, etiam cum absolutione damnabitur; unde nullatenus Sacerdos esset reus animarum: ergo dicendum contritionem in Sacramento non præquiri; sed sufficere meram attritionem ex mero pœnarum metu conceptam.

XXI. Admittunt quidem DD. pro secunda sententia laudati cum Pallav. non requiri in Sacramento Pœnitentie Contritionem, sed sufficere attritionem; putant tamen attritioni debere annecti aliqualem Dei dilectionem, quæ extra Sacramentum ad justificandum non sufficiat, & solum cum Sacramento satis sit ad justificationem; sive hæc aliqualis dilectio consistat in hoc, quòd actus moveatur ab utroque motivo, vid. bonitatis Divinæ, & gehennæ, & sic deficiat à perfecta Contritione, quæ unice moveatur à bonitate Divina; sive consistat in eo, quòd sit quædam dilectio remissa, ac debilis, & non ex toto corde, prout ad justificationem requiritur.

Probat hoc Pallavicinus primò ex Scripturis: dicitur enim 1. Jo: 3. *Qui non diligit, manet in morte*, & 1. ad Cor. 13. *Sine Charitate n. h. l. sum*.

Secundò ex Trident. sess. 6. cap. 1., ubi dicuntur peccatores ad justificationem disponi, dum Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium, & detestationem: ergo detestatio debet oriri ex prævia dilectione: Et cap. 7. dicitur, *Fides sine Spe, & Charitate vitam æternam præstare non potest*.

Tertiò ex SS. PP., & Angelico, qui passim in locis à Pallavicino laudatis exigunt dilectionem aliquam ad justificationem. August. l. de vera, & falsa pœnitentia c. 17. habet: *Sine amore Dei nemo unquam gratiam invenit, nec veniam consecutus est*: Et Angelicus in 4. dist. 17. qu. 3. ar. 4. dicit, Confessionem non valere sine Charitate, quæ est principium merendi.

Quartò ratione; tum quia Deus nunquam confert habitum Fidei, nisi actus Fidei præcedat, nec habitum Spei, nisi præcedat actus Spei: ergo

ergo neque habitum Charitatis, & gratiam, nisi præcedat actus Charitatis: Tùm etiam quia, sicut in humanis offensor Principis non videtur dispositus ad ejus amicitiam obtinendam, si petat veniam, dicens illam petere ob metum vindictæ, non ob displicentiam de ejus aversione, & inimicitia; ita nec videtur congruè dispositus peccator ad veniam obtinendam, si doleat tantum ex metu penarum, & non ex motivo Charitatis.

Denique, quia ex Trident. sess. 14. cap. 4. Attritio, ut disponat ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, debet voluntatem peccandi excludere: sed attritio ex gehennæ metu concepta non excludit omnem peccandi voluntatem, nisi includat Dei amorem: ergo hunc debet includere. Minor probatur; dicat quis, Mallem peccare, quam subire gehennam, & deinde de hac culpa atteratur ex metu gehennæ absque Dei amore, hic non detestaretur illud peccatum, atque adeò non excluderet omnem voluntatem peccandi. Quod ex eo patet, quia aliter sibi met contradiceret; ex una enim parte diceret vi attritionis, Ego volo vitare gehennam omnibus modis, & idè detestor quodvis mortale, utpote quod est induktivum gehennæ; ex altera parte diceret, Malo peccare, quam subire gehennam: ergo sibi contradiceret.

Confirmatur. Potest dari casus, in quo quis apprehendat necessarium esse mortale ad vitandam gehennam; quod contingeret, si quis cognoscens se esse in statu peccati mortalis, cogatur à Tyranno ad Fidem negandam sub interminatione mortis, & putet non posse statim conteri, unde apprehendat negationem Fidei necessariam sibi esse ad vitandam gehennam. Hoc posito, Attritio ex mero metu gehennæ non excludit voluntatem peccandi etiam pro isto casu; quia ut excluderet voluntatem peccandi pro tali casu, deberet haberi voluntas subeundi potius gehennam, quam negandi Fidem: voluntas autem efficax vitandi gehennam non potest esse voluntas subeundi illam: ergo attritio pro tali casu non excluderet omnem voluntatem peccandi, si careret amore Dei.

XXII. Dicendum tamen cum ferè communissima, in Sacramento sufficere Attritionem ex mero gehennæ metu conceptam absque alia dilectione Dei. Ratio est, quia si requireretur aliqualis alia dilectio in sensu explicato, semper haberetur justificatio ante Sacramentum Pœnitentiæ, unde recurrerent, quæ diximus adversus primam sententiam requirentem contritionem perfectam. Probatur sequela; tùm quia in Scripturis dilectioni Dei universim promittitur justificatio; dicitur enim Jo. 14. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo*; & 1. Jo. 8. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est*, nec usquam

limitatur hæc promissio ad dilectionem tantæ, vel tantæ intensiōis, aut quæ excludat aliud commotivum à Bonitate Divina; & quod in contrarium dicitur, omninò arbitrariè dicitur, ut communiter advertunt DD.; Tùm etiam quia sive dilectio sit debilis, hoc est remissa, sive intensa, semper ejusdem speciei est: unde semper sufficit ad justificationem. Verum quid est, quòd dilectio sufficiens ad justificationem debeat esse ex toto corde, & non ex corde diviso. At non dicitur ea esse ex toto corde, per hoc quod sit intensa, sed per hoc quod Deum præferat vi sua cuilibet creaturæ; unde dicatur esse super omnia, non quidem intensivè, sed appretiativè. Quod docuit D. Th. in 4. dist. 17. q. 2. dicens, *Quicumque parvus sit dolor, dummodò ad Contritionis rationem sufficiat, omnem de let culpam*. Præterea sive dilectio procedat ex solo motivo Charitatis, sive etiam ex penarum metu, semper vera dilectio est, atque adeò ante Sacramenti susceptionem justificat: ergo si aliqualis illa dilectio, quæ ab Adversariis requiritur, alterutro ex his modis explicetur, semper habebitur ante Sacramentalem Absolutionem justificatio.

XXIII. Confirmatur Conclusio ex proscriptione 70. thes. Bajanæ, quæ habet: *Homo existens in peccato mortali, sive in reatu æternæ damnationis, potest habere veram Charitatem, & Charitas etiam perfecta potest consistere cum reatu æternæ damnationis*. Certè ad perfectionem essentialem Charitatis, & Contritionis delentis peccatum, & reatum æternæ damnationis, non requiritur ullus determinatus gradus intensiōis, ut docent communissimè cum Angelico loco laudato, sed sufficit Dei dilectio, quæ solum sit super omnia appretiativè, licet non sit super omnia intensivè: ergo si in Attritione ad Sacramentum Pœnitentiæ requisita deberet includi aliquis amor Dei super omnia, licet remissus, ac debilis, semper ante absolutionem haberetur justificatio, atque adeo sententia ista coincideret cum sententia communiter rejecta requirente in Sacramento Pœnitentiæ Contritionem.

XXIV. Neque dicas, amorem Dei initialem non pertingere ad Contritionem perfectam, nec ferre secum justificationem extra Sacramentum, si diligatur Deus super omnia solum affectu, non effectū juxta phrasim Bellarm. lib. 6. de grat. & lib. arb. cap. 7., seu si amor sit debilis instar amoris D. Petri, qui antequam ab ancilla tentaretur, dixit Jo. 13. *Animam meam pono pro te*; & non sit intensus usque ad impletionem omnium mandatorum, & instar amoris D. Petri patientis pro Christo martyrium, ita ut occurrente qualibet tentatione non deficiat: ut proinde Catechismus Romanus p. 1. c. 5. de Sacram. Pœnit. num. 37. dicat, Contritionem deletivam peccati debere esse *Vehemen-*

tem, acrem, intensam, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari, conferrique possit. Nam quamvis verum sit, quod perfectior sit Charitas intensior, quæ affectu simul, & effectu Deum diligit, quàm remissior, quæ solum affectu diligit Deum; ita ut occurrente objecto aliquo alliciente statim deficiat; nihilominus negari non potest, ad perfectionem essentialem Charitatis justificativæ solum sufficere, quod Deus super omnia appretiatiuè diligatur; quin requiratur, quod huiusmodi affectus erga Deum nunquam sit defecturus, quacumque tentatione superveniente; Aliter nunquam Charitas, & contritio extra Sacramentum justificarent; cum nunquam huiusmodi actus sint in ea intensio, ut ob quamcumque allicientiam in contrarium nunquam sint defecturi: nisi fortè quando aliquis ex speciali Dei benevolentia, & protectione sit in gratia confirmatus. Catechismus dum exigit ad deletionem peccati contritionem vehementem, acrem, & intensam, quæ cum scelerum magnitudine cõquari possit, non exigit contritionem in eo intensiois gradu, in quo fuit peccatum; Sicut enim non requiruntur tot contritiones, quot fuerunt peccata, ut nonnulli communiter rejecti olim docuerunt, ita nec requiritur intensio contritionis adæquans peccatorum intensioem, ut docent communissimè; eo quod misericorditer à Deo cuilibet contritioni, quæ sit appretiatiuè super omnia, promissa sit justificatio: Quare solum exigitur, quod contritio ita sit vehemens, & intensa, ut se extendat ad detestanda, non aliqua tantum, sed omnia peccata commissa, & sic magnitudini scelerum æquari conferrique possit.

XXV. Rationes in contrarium à Pallavicino adductæ facile evacuatur. Ad primam multipliciter respondet Haunoldus nu. 989., sufficit tamen dicere, ea loca posse intelligi de Charitate habituali, non de actuali; aliter infantes post baptismum essent in morte.

XXVI. Ad secundam: Tridentinum dum exigit, quod peccatores diligere incipiant, ut ad justificationem in Sacramento disponantur, solum requirit amorem Dei inchoatum: hic autem sufficienter includitur in voluntate reconciliandi se cum Deo per Sacramentum; quis enim neget, voluntatem adhibendi media ad reconciliationem cum aliquo esse aliqualem illius amorem? Includitur etiam in proposito servandi in posterum Dei mandata, & non amplius peccandi; constat enim huiusmodi propositum esse pariter aliqualem, & inchoatum Dei amorem: cum enim inter præcepta detur præceptum dilectionis, qui proponit servare præcepta, inchoatè, & in causa diligit: Præterea in ipso odio peccati, quamvis ex motivo pœnarum concepto, includitur etiam aliqualis dilectio, & Charitas inchoata; qui enim odit alicujus ma-

lum, aliqualem illum amat, amore veluti negativo, nolendo scil. illi malum, esto non velit illi positivè bonum condistinctum à carentia talis mali. Denique dici potest cum Ripal. tom. 3. disp. 22. num. 119., quod Deum diligere incipiamus, cum amamus illum amore concupiscentiæ, quatenus bonum nobis per actum Spei prævium ad Attritionem, non verò amore benevolentiae, seu quatenus est bonus in se, quod spectat ad Charitatem (quicquid sit, an huiusmodi actus Spei ad justificationem in Sacramento prævius debeat esse formalis, & explicitus, an sufficiat virtualis? quæ de re diximus in expositione propositionis L. Alexan. VIII. num. 10.) Hæc sunt verba Concilii l. c. *Dum peccatores se esse intelligentes à Divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in Spem eriguntur, fidentes Deum sibi propitium propter Christum fore, illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt*: Ecce quomodo amor, quo Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, non est alius, quàm amor; quo in Spem eriguntur. Quod pariter colligitur ex verbis, quæ subdit ibidem Trid. dicens: *De hac dispositione scriptum est: Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quod inquirentibus se Remunerator sit; Et, Confide Fili, remittuntur tibi peccata tua*: Quis autem non videat, quod accedere ad Deum ut Remuneratorem, illique confidere spectet ad Spem? Quare Tridentinum in peccatore disponente se ad justificationem, & incipiente Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere, videtur non agnoscere aliam dilectionem præviam condistinctam ab actu Spei. Ubi verò docet, Fidem sine Spe, & Charitate præstare non posse vitam æternam, constat ibi non loqui de Charitate actuali, sed de habituali; aliter infantes destituti actuali Charitate salvari non possent.

Hic autem sciendum est, quod Cardinalis Pallavicinus refert l. 12. c. 10. suæ historiæ, vid., quod in decreto subscribendo de Attritione, ubi dicebatur Attritionem, quæ vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, ac pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum Spe veniæ, esse donum Dei, ac Spiritus Sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, &c., addebatur, huiusmodi actum vix sine aliquo motu amoris Dei esse posse. Quia tamen Jo. Æmilianus Episcopus Tudetanus intercessit, advertens id esse falsum, & in hac re varias esse Theologorum sententias, idcirco Patres Tridentini censuerunt verba isthæc delenda esse, ut Theologicæ discussioni relinqueretur, An, & quomodo in actu Attritionis motus amoris Dei imbibatur, aut requiratur. Ex quibus innotescit, non fuisse de mente Concilii, quod Attritio disponens ad Dei gratiam mi-

petendam in Sacramento includere debeat motum dilectionis Dei, per hoc scilicet, quod à motivo Bonitatis Divine procedat; sed sufficere, quod huiusmodi motus dilectionis juxta varias Theologorum explicationes includatur in ea attritione; ostendimus autem sufficienter includi dilectionem Dei inchoatam tam in ipso odio peccati, quam in proposito non peccandi de cætero, nec non in ipsa Spe veniæ, ac in voluntate reconciliandi se cum Deo: ergo, &c.

Adde demum, quod in expositione primæ propositionis Alex. VII. adnotavimus, & advertit idem Ripalda, Tridentinum l. c. non enumerare actus, qui debent, sed actus, qui solent justificationem in Sacramento anteire; inter quos etiam recenset dolorem ex terrore pœnarum incussum, & dilectioni Dei prævium. atque adeo non procedentem ex illa; & tamen ex omnium Theologorum, ac ipsorum Bajano- rum calculo huiusmodi dolor ad justificationem non est semper necessarius, cum sufficiat dolor immediatè ex motivo Charitatis conceptus, nulla prævia consideratione, & formidine pœnarum; atque adeo sicut potest suscipi Sacramentum, ejusque effectus, quin præcedat talis dolor, ita etiam suscipi potest cum tali dolore, quin annectatur talis amor. Sic pariter ibidem Concilium inter actus, qui solent justificationem præire, enumerat Timorem de justitia Divina, ac Fiduciam, quam habet peccator, quod Deus per Christum sit futurus propitius; & tamen nemo dixerit, quod si quis sperans tantum in Divina misericordia conteratur, non justificetur: quare fundamentum hoc præcipuum Adversariorum corruiit usquequaque.

XXVII. Ad tertiam: Augustinus, & alii Patres interpretandi sunt de amore inchoato, qui includitur in voluntate reconciliandi se cum Deo, in odio Divinæ offensæ, in proposito servandi omnia præcepta, ac præsertim præceptum de Deo diligendo super omnia, aut in Spe veniæ. Angelicus verò, ut notat Esparza, ibi loquitur ex professo de Confessione, quatenus est meritoria gloriæ, & ideò dicit illam ad merendum hoc præmium nihil valere sine Charitate, & gratia.

XXVIII. Ad quartam: Prærequiritur actus Fidei, & Spei ad Fidem, & Spem habitualementem; quia per Fidem Deus exercet suum magisterium, & instruit hominem de fine supernaturali, & mediis ad illam; per Spem verò erigit animum ad media ponenda, quibus finis ultimus supernaturalis, arduus quidem, sed ex Divina Misericordia probabiliter futurus, obtineri possit: At ad infundendam Charitatem habitualementem, & gratiam, Deus solum extra Sacramentum prærequirit Charitatem actualem; in Sacramento tamen ex meritis Christi contentus est de dilectione inchoata, quam explicavimus, & de

pura attritione, aliter nihil conferrent Christi merita in Sacramento, nisi defectum aliquem in nobis supplerent. Ad id, quod postremo loco dicitur, verum est, quod nec Principis, nec Dei veniam mereatur, qui positivè dicit, Nihil morari eorum offensionem, sed solum vindictam metuere; hic enim actus est injuriosus, & peccaminosus: qui tamen absolutè dicit ob metum pœnarum detestari offensam, quamvis hoc actu honesto non sit congruè dispositus ad veniam à Principe obtinendam (sicut nec à Deo extra Sacramentum) est tamen dispositus ad illam obtinendam à Deo ex meritis Christi Dom. in Sacramento. Plura huc spectantia adducit subtiliter Esparza quæst. 89. de Pœnitentia.

XXIX. Ad ultimam: Quoties attritio supernaturalis non se extenderet ad omnia peccata commissa, tunc haberetur Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe juxta sententiam Suarii, Lugo, & aliorum admittentium possibilitatem hujus Sacramenti validi, & informis ex defectu doloris illimitati. Cæterum, ut notat idem Lugo disp. 16. de Pœn. nu. 58., & Martinonius disp. 48. nu. 113. in casu adducto attritio ex mero metu gehennæ extenderet se ad retractandum etiam peccatum illud, quo quis dixisset, Mallem peccare, quam subire gehennam; Ratio est, quia qui dolet de peccato quatenus inductivo gehennæ, dolet de quovis peccato inductivo gehennæ, atque adeo dolet etiam de illo peccato, quod commisit dicendo, Mallem peccare, quam subire gehennam, quia etiam hoc peccatum est gehennæ inductivum: Nec est verum, quod sibi met contradicat; quia dum atteritur ex metu gehennæ, non perseverat in ea voluntate, quod malit peccare, quam subire gehennam, sed vult illam non fuisse, atque adeo virtualiter retractat etiam illud mortale.

Ad Confirmationem, quicquid sit de possibilitate illius casus, de quo alii aliter, dicendum cum laudatis DD. l. c. attritionem debere excludere voluntatem patrando quodvis peccatum pro quacumque hypothese, quæ solet evenire; non verò pro hypothese aut impossibili, aut extraordinaria; Aliter neque contritio excluderet omnem voluntatem peccandi, cum non excludat voluntatem peccandi, pro hypothese illa, in qua quis ex conscientia erronea putaret sibi potius peccandum peccato minus gravi, quam graviore, si neutrum possit declinari. Cæterum sicut in hoc casu peccatum minus grave citra culpam poneretur; ita in eo casu, quo quis vellet potius sine contritione mori, & subire gehennam, quam negare Fidem, revera gehennam non subiret, eo quod ex hoc actu perfectissimi amoris justificaretur.

XXX. Hic tamen anxie demum quaeritur, Utrum licitè possimus in Sacramento Pœnitentiæ adhibere huiusmodi attritionem supernaturalem conceptam ex puro metu gehennæ cum propo-

proposito non peccandi de cætero, absque ulla dilectione Dei? Videtur enim, quod non; quia in iis, quæ spectant ad valorem Sacramenti, non possumus uti opinione probabili, ommissa tutiore: hæc autem negans requiri dilectionem Dei aliqualem præter attritionem videtur esse mere probabilis, cum graves DD. acriter pugnent pro sententia opposita; ut proinde Alex. VII. vetuerit, ne alterutra ex his opinionibus censuraretur: ergo non possumus uti benigna illa opinione, ommissa hac tutiore.

XXXI. Nihilominus penè communissima DD. sententia tenet, licitum esse in Sacramento Pœnitentiæ adhibere Attritionem supernaturalem absque alia dilectione Dei inchoata condistincta à voluntate reconciliandi se cum Deo, ab odio peccati, quod apprehenditur esse Dei malum, & offensa, à proposito non peccandi de cætero, & à spe de remissione obtinenda; in quibus actibus initialis aliqua Dei dilectio continetur, prout explicavimus. Ratio est, quia, ut diximus in expositione tertiæ propositionis ab Alex. VIII. proscriptæ contra Sinnichium, & alios Tutioristas, in Sacramentis conferendis, quamvis illicitum sit uti opinione probabili de illorum valore, ommissa tutiore; non est tamen illicitum uti opinione moraliter certa, ommissa tutiore. Aliter nec sufficeret attritio cum aliqua dilectione ad mentem Adversariorum, sed requireretur contritio perfecta in Sacramento Pœnitentiæ, utpote tutior. Opinio enim moraliter certa non subest morali periculo falsitatis, sed periculo tantum valde remoto, quod cavere in humanis actionibus est moraliter impossibile, ac proinde ad illud cavendum non obligamur; Sicut in articulo mortis post elictos nonnullos actus dilectionis Dei super omnia & contritionis, non tenemur ad iterandos alios, & alios intensiores, & intensiores actus amoris Dei ad vitandum periculum remotissimum nostræ damnationis, in casu videlicet, quod priores actus non fuerint sufficientes ad justificationem; Atqui opinio de sufficientia Attritionis ex puro pœnarum metu conceptæ, non solum pertingit ad supremum gradum probabilitatis, verum etiam ad moralem certitudinem, spectatis verbis, ac mente Tridentini, spectatis rationibus, ac spectata communissima Theologorum auctoritate apud Lugo disput. 5. de Pœnit. nu. 133., & apud Haunoldum de Pœn. nu. 996.; Non secus, ac per Adversarios moraliter certa est sententia de sufficientia Attritionis aliqualem Dei dilectionem involventis, quamvis non pauci apud Suarium disp. 20. de Pœnit. sect. 1. cum Magistro sent., Hugone, Richar., Alensi, Bonavent., Gabriele, Medina, Adriano, Soto, & aliis putent requiri Contritionem perfectam: ergo licitè in Sacramento Pœnitentiæ adhibetur Attritio ex mero pœnarum metu concepta; esto nonnulli contradicant, ita ut ab il-

lorum auctoritate aliqua tenuis extrinseca probabilitas in sententiam oppositam derivetur.

Nam ut alias adnotavimus ex Terillo qu. 22. n. 7. & Platelio nu. 715. potest aliquando probabilitas unius partis esse adeo excedens, ut pertingat ad aliquam moralem certitudinem, quin tamen deturbet ab aliqua tenuissima probabilitate, saltem orta ab extrinseco, partem oppositam; eo quod certitudo moralis non consistat in indivisibili, ut certitudo metaphysica, aut physica: Qua de causa Adversarii ipsi docent Attritionem cum aliqua dilectione, ommissa contritione perfecta, sufficere in Sacramento Pœnitentiæ; docentque etiam communiter non requiri in dolore certum gradum intensiōis, & multo magis, quod sit intensissimus, aut saltem magis intensus, quam sit alius actus tunc existens in voluntate, nec requiri de singulis peccatis singulas contritiones, nec in contritione certam durationem; quamvis pro his, & aliis sententiis plures graves DD. adducantur à Dicastillo disp. 2. de Pœnit., Lugo disp. 5. sect. 7. & aliis passim; ut proinde aliqua tenuissima probabilitas extrinseca in has sententias derive- tur; cum enim hæc probabilitas sit admodum tenuis, non obstat quominus dici possint huiusmodi sententiæ improbabilis, & sententiæ oppositæ communissimo DD. suffragio approbatæ moraliter certæ. Prohibitio autem illa Alex. VII. ne alterutra ex iis opinionibus censuraretur, non infert, utramque sententiam esse probabilem; cum huiusmodi prohibitiones sæpè fiant in bonum pacis, & ad vitandas discordias, non in gratiam veritatis; Sicut Pius V. apud Suar. t. 2. in 3. p. disp. 3. s. 6. vetuit, ne alterutra ex opinionibus oppositis circa Immaculatam Deiparæ Conceptionem censura ulla notaretur; etiam si altera juxta communissimum Ecclesiæ sensum sit moraliter certa, altera videatur impro- babilis, ut constat ex iis, quæ diximus in calce Quæstionis Prodromæ.

XXXII. Quibus adde, quod maximè ad- vertendum, esse quidem non paucos, qui hac tem- pestate contendunt, in Attritione ad Sacramen- tum Pœnitentiæ requisita includi debere ali- quem Dei amorem initialem; sed non est facile reperire, qui aliter explicet huiusmodi amo- rem initialem, nisi Vel per hoc, quod sit amor remissus, ac debilis; Vel per hoc, quod iden- tificet sibi dolorem ex metu gehennæ, atque adeo procedat ex utroque motivo contritionis, & attritionis; Vel demum per hoc, quod im- bibatur in voluntate reconciliandi se cum Deo per Sacramentum, aut in ipso odio peccati ex motivo supernaturali, aut in proposito non pec- candi de cætero, aut ad summum in spe veniæ, ut diximus. Juxta primam, & secundam expli- cationem huiusmodi amor est justificativus ante absolutionem, ut supra ostendimus, eo quod in Scripturis cuilibet amor Dei ex toto

corde, seu super omnia, & cuius contritioni, absque limitatione ad hanc, vel illam intensiorem actus, promittatur justificatio; atque adeo sicut est moraliter certum, quod non requiratur in Sacramento Pœnitentiæ Contritio, ita est moraliter certum, quod non requiratur huiusmodi amor initialis sic explicatus. Juxta tertiam verò explicationem procul dubio convenimus cum Adversariis, quod huiusmodi amor initialis requiratur: ergo si res ad Theologicam trutinam revocetur, verbis duntaxat ab Adversariis discrepamus, dum dicimus esse moraliter certum, quod Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur sine dilectione benevolentia Dei propter se, non solum sit bonus motus, ac supernaturalis (quod post huius thesims proscriptionem inficiari nemo poterit) sed etiam ad Sacramentum Pœnitentiæ validè, ac licitè suscipiendum sufficiat, quin possit huic sententiæ opponi auctoritas plurimorum aliter sentientium; Siquidem vix est reperire, qui ab hac nostra sententia non nisi verbis discrepet, si recedat a sententia communissima, quod non requiratur in Sacramento Pœnitentiæ Contritio, sed sufficiat Attritio.

XXXIII. Denique à posteriori etiam colligitur, sententiam hanc esse in praxi tutissimam, atque adeo moraliter certam. Primò, quia Tridentinum audiens ab Jo. Æmiliano Episcopo Tudetano, ut diximus, falsum esse, quod attritio vix unquam concipi possit sine amore; & quod variæ essent Auctorum sententiæ circa sufficientiam Attritionis in Sacramento; non solum non expressit, amorem Dei requiri, ut attritio disponat ad gratiam recipiendam in Sacramento, quod erat præstandum, ne passim exponeretur Sacramentum periculo frustrationis, si talis amor requireretur; verum etiam censuit delenda esse verba illa, quod vix unquam attritio sine amore concipi possit; expressitque, attritionem ad gratiam in Sacramento impetrandam disponere. Secundò, quia cum Alex. VII. octo, & viginti theses, ut minimum tanquam scandalosas proscripsisset die 24. Septemb. 1665., ac postmodum alias septendecim die 28. Martii 1666.; Deinde advertens hinc inde acriter Theologos digladiari super hac necessitate aliqualis amoris in attritione ad Sacramentum Pœnitentiæ requisita, die quinto Maii 1667. solum decrevit, ne censura ulla inureretur alterutri ex opinionibus, siue quæ docet hunc amorem requiri, siue quæ negat; immò in eo decreto mox asserendo addidit, inter Scholasticos communior esse sententiam non requirentem huiusmodi amorem. Et sanè si sententia hæc, quam Alex. VII. dicit esse communior, solum esset probabilis, & non moraliter certa, procul dubio exponeretur periculo frustrationis Sacramentum, unde non liceret eam in praxi deducere. Cum autem Tridentinum, dum

traderet constitutiva Sacramenti Pœnitentiæ, abstinerit ab exprimenda necessitate amoris in Attritione: & Alex. VII. Sententiam excludentem hanc necessitatem non solum non damnaverit, sed etiam dixerit eam esse inter Scholasticos communior, profectò implicitè videntur illam non solum tolerare, sed etiam approbare; atque adeo solum ad dissensiones vitandas voluit Pontifex vetare, ne alterutra ex sententiis censura ulla notareretur: Aliter dedisset ansam errori in re adeo gravi, tam Tridentinum tradendo mutilam doctrinam adeo necessariam salutis animarum; ubi prius in Prologo sessionis 14. exactam, ac plenam de hoc Sacramento doctrinam tradere, ac proponere promiserat; quam Alex. VII. asserendo authenticè, sententiam negantem necessitatem amoris in Attritione esse inter Scholasticos communior: Quis enim refugiat in praxi deducere sententiam, de qua certò constat ex communiori Theologorum calculo haberi verioris præ opposita? Subnecto hæc Decretum, ut inde veritas elucescat.

Feria 7. Die 7. Maji MDCLXVII.

Sanctissimus Dominus noster Alexander Papa VII. cum accepisset non sine gravi animi mœrore, Scholasticos quosdam acrius, neque absque Fidelium scandalo inter se contendere, An illa Attritio, quæ concipitur ex metu gehennæ, excludens voluntatem peccandi, cum Spe veniæ, ad impetrandam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ, requirat insuper aliquem actum dilectionis Dei, asserentibus quibusdam, negantibus aliis, & invicem adversam sententiam censurantibus, Sanctitas Sua enixè cupiens pacis vinculum inter Fideles servari, omnemque fomitem scissuræ extinguere, auditis votis Eminentiss., & Reverendiss. Dominorum Cardinalium adversus hæreticam pravitatem Generalium Inquisitorum, necnon DD. Consultorum, & Qualificatorum S. Congregationis ejusdem Generalis Inquisitionis, hoc præsentis Decreto, In virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ huic Sanctæ Sedis reservata, aliisque pœnis ejusdem Sanctæ Sedis arbitrio taxandis, præcipit cunctis, & singulis Fidelibus, quocumque gradu, & dignitate, etiam Episcopali, & majori, immo etiam Cardinalitia fulgentibus, ut si deinceps de materia Attritionis præfata scribebunt, vel libros, aut scripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo Pœnitentes, aut Scholares, ceterosque erudient, non audeant alicujus Theologicæ Censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alterutram Sententiam, siue negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata Attritione ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur; Siue asserentem di-

et dilectionis necessitatem, donec ab hac Sancta Sede fuerit aliquid in hac re definitum. Statuitque præterea Decretum hoc, seu illius exemplum ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, & in acie Campi Floræ affixum, omnes ubique existentes arctare, & afficere, ac si unicuique personaliter fuisset intimatum.

Ex quo perspicuum fit, præceptum istud in Virtute S. Obedientiæ, ne censura ulla his opinionibus inuratur, non impedire, quominus aliqua ex iis dici possit improbabilis, & falsa, ut docent Theologi communiter; tum quia inter Censuras Theologicas non recensetur falsitas, & improbabilitas; tum etiam quia evidens est alterutram ex his opinionibus extremè oppositis, quæ censurari non possunt, esse falsam.

XXXIV. Illud videtur negotiū facessere, quod refert Pallavicinus l. c., vid. Patribus Tridentinis exhibitum fuisse Decretum subscribendum, in quo dicebatur *Attritio Sufficere ad Sacramenti Pœnitentiæ constitutionem*; cum autem audierint ab Episcopo Tudetano variare hac in re Auctorum sententias, ac nonnullos putare ad Sacramenti constitutionem requiri contritionem, idcirco censuerunt ea verba expungenda ab eo Decreto, eo quod nollent lites Scholasticorum dirimere, sed solum hæreses damnare. Ex quo videtur inferri, aut fuisse de mente Concilii, quod Attritio non sufficiat, aut saltem quod voluerit Concilium ab hoc præscindere; unde ex verbis Concilii nullum habet præsidium Sententia de sufficientia Attritionis in Sacramento.

Sed primò jaculum ferit ipsos Adversarios, qui cum doceant Tridentinum loqui de Attritione involvente aliqualem amorem, quando dicit sess. 14. c. 4., quod ad gratiam impetrandam in Sacramento disponat, & velint non esse de mente Concilii, quod ea Attritio, de qua ibi loquitur, Sacramentum constituat, posito quod expunxerit ea verba, quibus dicebatur ea Attritio *Sufficere ad Sacramenti Pœnitentiæ constitutionem*, sequitur quod solum probabile, & non moraliter certum sit, huiusmodi attritionem involventem aliqualem amorem sufficere; atque adeò ne exponatur periculo frustrationis Sacramentum, in praxi necessariò sequenda sit sententia requirens Contritionem. Quare cum huiusmodi argumentum nimis probet, nihil probat. Directè deinde respondeo, quod licet expressè Tridentinum l. c. non dicat attritionem sufficere ad constitutionem Sacramenti; hoc tamen dicit implicite, ac dilucidè, dum dicit eam in Sacramento ad Gratiam impetrandam disponere; non enim loqui potest de dispositione solum remota, cum id competat Attritioni etiam extra Sacramentum; loquitur igitur de dispositione proxima, & ultima, quæ Attritioni in Sacramento competit ex hoc præcisè, quod illud constituat.

XXXV. Paucis perstringo, quæ fusiùs hætenus diximus in re tanti momenti: Non nie latet, quod sicut P. Francolinus in erudito suo Opere de Dolo ad Sacramentum Pœnitentiæ necessario, & P. Gomaz in tractatu Pœnitentiæ innumeros recensent Auctores, qui stant pro sufficientia Attritionis citra ullum amorem benevolentiae erga Deum in Sacramento, ut ostendant sententiam hanc, etiam spectata extrinseca auctoritate, esse moraliter certam, nedum probabilissimam, ut proinde liceat citra ullam religionem eam in Sacramento Pœnitentiæ adhibere; ità ex adverso Neoterici non paucos graves Auctores enumerant, qui etiam post Tridentinum docuerunt, attritionem non esse sufficientem in Sacramento, nisi dolor sit de peccato, etiam ut est offensa Dei; idque ut ostendant utramque opinionem non excedere limites probabilitatis, unde inferant unumquemque ad hanc attritionem adhibendam teneri, eo quod non liceat in materia Sacramentorum sequi opinionem probabilem minus tutam, ne exponatur Sacramentum periculo frustrationis. Verum, si advertatur ad horum Doctorum verba, Vel docent, consultius, & tutius esse, hanc Attritionem adhibere in Sacramento; & nemo unus est, qui in hoc dissentiat, cum solum à communissima doceatur licite Attritionem sine amore benevolentiae adhiberi, esto tutior sit contritio; quia licitum universim est sequi opinionem moraliter certam, omitta tutiore: Vel docent, in Sacramento requiri aliqualem Dei amorem, qui non sit perfectus, sed initialis; & ostendimus in hoc omnes convenire, cum omnes velint requiri in Sacramento Pœnitentiæ propositum non peccandi de cætero (atque adeò servandi Dei præcepta, inter quæ est præceptum dilectionis) quod procul dubio includit amorem Dei initialem, seu amorem in causa; sicut etiam includitur huiusmodi amor in voluntate, quam habet Pœnitens reconciliandi se cum Deo; necnon in actu spei de obtinenda ex meritis Christi peccatorum remissione; Siquidem per actum Spei, quo desideramus Deum ut bonum nobis, incipimus illum amare, & ad amorem benevolentiae, quo Deus ut in se bonus amatur, immediatè disponimur.

Vel demum docent, attritionem ad Sacramentum requisitam debere attingere rationem Divinæ offensæ, ità ut non solum detestemur in culpa reatum gehennæ, sed etiam Dei offensam; & hoc in duplici sensu accipi potest. Primus est, quod utrumque odisse, ac detestari debeamus; & hoc ab omnibus admittitur; unde fit, quod in attritione ex mero pœnarum metu etiam aliqualis Dei amor contineatur, per hoc quod offensam, seu malum Dei odio habeamus, & detestemur, cum nolle alicui malum, sit aliqualem illum amare; cum enim amare idem sit, ac velle bonum, & carentia mali sit aliqua-

le bonum, videl. negativum, consequenter qui odit Dei offensam, atque adeo vult à Deo huiusmodi malum extrinsecum abesse, aliquid illi amat. Alter sensus est, quod Attritio non possit disponere in Sacramento ad gratiam impetrandam, nisi habeat pro motivo tum metum gehennæ, tum etiam Dei offensam, seu motum tum Attritionis, tum Contritionis; & si quis reperiatur, qui id expressè doceat, non est audiendus; ut non sunt audiendi post Tridentinum (ut diximus in expositione primæ propositionis Innoc. XI. n. 21.) graves illi, & non pauci Doctores laudati à Suario cõtendentes in Pœnitentiæ Sacramento requiri Contritionem; Ostendimus quippe, quod eodem modo ante Absolutionem Sacramentalem iustificet Contritio pura, ac dolor, qui ex utroque motivo Attritionis simul, & Contritionis formaliter procedit. Quare catalogus benè magnus Auctorum requirentium aliqualem Dei amorem in Attritione non deturbat à morali certitudine sententiam, quæ docet sufficere Attritionem ex mero pœnarum metu conceptam, ita ut licetè adhiberi possit in Sacramento, quin exponatur illud morali periculo frustrationis.

XXXVI. Nonnemo totus est in ostendendo, quod etiam post Tridentinum in opposita sententia fuerit Cardinalis Franciscus Toletus Societ. Jesu, eo quod in pluribus editionibus antiquioribus suæ Summæ, seu Instructionis Sacerdotum, quæ typis data fuit post ejus obitum ann. 1599. l. 3. c. 4. n. 8. reperiantur hæc verba: *Attritio, si talis sit, ut cognoscat pœnitens se non detestari peccatum, ut est Dei offensam, sed tantum ut est alicujus mali causa, & pœna inferni, non sufficit ad Sacramentum.*

Sed primò, dato quod ita senserit Toletus, hinc solum fit, quod fuerit ipse in tertia illa sententia laudata Victorix, Cordubæ, Soto, Nav., communiter post Tridentinum rejecta, quod scil. in Sacramento requiratur saltem contritio putata; non verò quod docuerit requiri in Attritione aliqualem Dei amorem saltem debilem, ac remissum, prout contendunt Adversarii juxta secundam illam sententiam Pallavicini, Comitoli, de la Verdure, & nonnullorum Lovaniensium, qui tamen non satis explicant, in quo consistat huiusmodi debilis, ac remissus amor. Deinde, cum in pluribus ejusdem Auctoris authographis, qui in Bibliotheca Romana asservantur, reperiatur, quod postea palinodiam cecinerit, ac propria manu scripserit sufficere in Sacramento Pœnitentiæ Attritionem, prout colligitur ex sess. 14. cap. 4. Concil. Tridentini, dicendum, quod ante Tridentinum fuerit in ea priori sententia requirente contritionem putatam, ac deinde advertendo ad verba Tridentini docuerit sufficere attritionem supernaturalem, quæ est Dei donum, & impulsus Spiritus Sancti; & idcirco juxta hanc

postremam ejus mentem prodierunt deinde aliæ editiones ejusdem Summæ.

PROPOSITIO XVI.

Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & præscriptio, natura rei id ipsum quodammodo dictante.

PROPOSITIO XVII.

Per illam praxim mox absolvendi, ordo pœnitentiæ est inversus.

S Y N O P S I S.

I. Olim à Sixto IV. fuit damnatus hic error, quod satisfactio debeat Absolutioni præmitti. II. Videturque in eo niti, quod materia Sacramenti debeat formam anteire. III. Et quia olim in Ecclesia ante peractam pœnitentiam Absolutio non conferebatur. IV. Quod ex Patribus colligitur.

V. Id tamen neque requiritur ex Christi institutione; aliter sensibus destituito non posset conferri absolutio. VI. Neque ex natura Sacramenti instituti per modum Judicii. VII. Neque ex ipsa natura rei; cum sæpe partes integrantes ad formam subsequantur.

VIII. Solum materia spectans ad essentiam Sacramenti Pœnitentiæ debet formam anteire, non verò quæ spectat ad integritatem. IX. Olim in Ecclesia sola Absolutio Canonica; non verò Sacramentalis post peractam pœnitentiam conferebatur.

X. Non raro tamen etiam Absolutio Canonica impertiebatur ante expletam publicam pœnitentiam.

XI. Et non pauci ab omnibus publicis pœnis exemptabantur.

I. **E**Xponitur. Petrus de Osma apud Lugo disp. 12. de Pœnit. nu. 42. contendit (ut constat Ex Bulla Sixti IV. adversus eos errores) Satisfactionem Sacramentalem debere ex Christi institutione consona naturæ rei præire Absolutionem; & hunc ritum, seu ordinem præmittendi Satisfactionem Absolutioni consuevisse olim Ecclesiam observare (prout refert Palatius dist. 15. q. 1. ex Nicephoro l. 11. c. 18. loquens de Absolutione Publica) non quidem ob bonum regimen tantum, aut ex humana, sed ex Divina institutione naturis rerum accommodata. Iterum hic error in hac confixa thesi apud Belgas Rigorismi Sectatores erupit, illumque tuentur Estius, & Arnaldus lib. de freq. Commun., qui proinde docent, praxim Ecclesiæ præsentem absolvendi, antequam satisfactio executioni mandetur, esse debiti ordinis, & à Christo instituti in materia Pœnitentiæ.

tia everfivam; & in fequenti propofitione addunt, hanc confuetudinem; etiamfi univerfalem, & diuturniffimam, ab Ecclefia non haberi pro ufu, fed pro abufu, atque adeò non effe tolerandam. Anonymus quidam, Auctor *Compendiofe deductionis* in Belgio anno 1672. his verbis virus hoc evomebat: *Cerò conftat, Ecclefiam per undecim fecula hunc morem tenuiffe, ut poftquam peccatores omnia animarum fuarum vulnera Chrifti Ministris aperuiffent, idonea illis remedia acciperent. Deinde Pœnitentium partes erant, præfcriptam fatisfactionis modum accuratè implere. Hic itaque Pœnitentiæ ordo, & decurfus erat; Primum Confeflio peccatorum, pœnitentiæque poftulatio, deinde impositio pœnitentiæ; poftea impositæ pœnitentiæ expletio, ad extremum absolutio: Ordinem verò hunc non politia, aut institutio Ecclefie induxit, fed ipfa Chrifti lex, ac præfcriptio, natura rei idipfum quodammodo dictante.*

II. Prima, ac præcipua hujus fententiæ ratio videtur effe, quia in Sacramentis debet materia formam præire; ex Tridentino autem funt quafi materia Sacramenti Pœnitentiæ tres actus pœnitentis, nempe Contritio, Confeflio, & Satisfactio: ergo ficut ex institutione Chrifti debet Contritio, & Confeflio Abfolutionem antecedere, ita & Satisfactio: aliter (ut dicitur in expositione thefis fequentis) Satisfactio non poffet parere fructum ex opere operato, unde non effet pars Sacramenti, ne integralis quidem. Præterea in humanis remiffio offenfæ non confertur, nifi præftita fatisfactione: ergo connaturale eft, quòd præeat Satisfactio; atque adeò Chrifti lex confona naturis rerum, non politia, aut institutio Ecclefie, hunc ordinem præmittendi fatisfactionem abfolutioni præfcripfit.

III. Secundò, hoc ipfum oftendere videtur à pofteriori Ecclefie praxis antiqua, quamvis nunc antiquata: olim enim non solebat Abfolutio conferri ante peractam integram pœnitentiam, nifi in mortis articulo, ut refert Morinus cap. 1. lib. 9. citans Orofium Cardinalem, Jo. Maldonatum, Petavium, Marianum, Victoriam, & alios; & in Conc. Carthag. 4. can. 8. habetur: *Pœnitentes, qui in infirmitate viaticum Euchariftie acceperunt, non fe credant abfolutos fine manus impositione, fi fupervixerint; ad innuendum, quòd poft peractam pœnitentiam iterum debeant abfolvi.*

IV. Confirmatur primò ex Cypriano Ep. 59., ad Fidum, ubi conqueritur, quòd Therapius fuus collega Victori Presbytero pacem dederit, antequam plenam pœnitentiam egiffet.

Confirmatur fecundò ex Abbone Archiepifcopo Rhemenfi ferm. 3. Spicilegii tom. 9. ubi habet: *Nullus eft certè Epifcopus, qui poffit abfolutionem dare, nifi poft pœnitentiam factam, & dignam fatisfactionem.*

V. Oftenditur falfitas: quia fatisfactio neque ex Chrifti D. institutione, ac præfcripto præmitti debet Abfolutioni, neque ex ipfa natura Sacramenti pœnitentiæ instituti per modum Judicii, neque demum ex ipfa natura rei; quamvis cæteroqui poffit (ut notat Sylvefter V. *Confeflio*, §. 24.) pœnitentia ante Abfolutionem expleri; ergo quamvis Ecclefia confueverit aliquando Abfolutionem Canonicam, ac pro foro externo, poft executionem pœnarum conferre, prout mox explicabimus; abfolutio tamen Sacramentalis, & pro foro interno non debet poft pœnitentiam conferri. Nec præfens praxis Ecclefie ordinem Pœnitentiæ à Chrifto D. institutum invertit: Immo, ut infra dicemus, non aliter confuevit Ecclefia à fuis incunabulis abfolvere; quamvis aliquando differat Abfolutionem ad experiendam folum pœnitentis emendationem: non verò ad expectandam pœnæ executionem.

Quoad primam partem antecedens conftat, quia actus Pœnitentis, nempe Contritio, Confeflio, & Satisfactio, ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remiffionem ex Dei institutione, tanquam partes Sacramenti Pœnitentiæ requiruntur, ut habetur in Trid. feff. 14. c. 3. Contritio tamen, & Confeflio requiruntur tanquam partes effentiales, fine quibus Sacramentum confiftere non poteft, ut nec fine corpore v. g. homo; Satisfactio verò requiritur tanquam pars integralis, fine qua effentia Sacramenti, ejusque præcipuus effectus, nempe peccati remiffio, haberi poteft, non fecus ac effentia hominis fine brachio confiftit, ut docent communiffimè. Quod ex eo fit perfpicuum, quia Sacramentum Pœnitentiæ conferri poteft etiam iis, qui fenfibus deftituti nullam poffunt fatisfactionem ponere: ergo institutio Chrifti D. non fert, quòd fatisfactio effentialiter ad Abfolutionem præmittatur.

Confirmatur; quia aliter forma Abfolutionis, qua dicitur, *Ego te abfolvo*, effet falfa, quoties non præmitteretur fatisfactio; atque adeò, cum ferè femper conferatur hoc Sacramentum ante executionem Pœnitentiæ, ferè femper Sacramentum Pœnitentiæ effet invalidum, imò, & facrilégum, cum non poffit citra facrilégium adhiberi forma Sacramenti, pro quando innotefcit carere fuo effectû, quo quid absurdius?

Confirmatur ulterius ex praxi Ecclefie offendi facrificia pro vita functis ante fatisfactionem impositam, juxta ea, quæ præfcribuntur in Trident. feff. 25. in decreto de Purgatorio; Sacrificia autè nihil Defunctis prodèffe poffent, nifi remiffio peccatorum confifteret fine remiffionepœnæ temporalis: ergo Deus ante condignam fatisfactionem præftitam impertitur remiffionem culparum. Unde Sacramentum Pœnitentiæ non eft ita institutum à Chrifto D., quòd

Absolutio non possit ante pœnitentiam expletam conferri.

VI. Probatur deinde secunda pars antecedentis, quòd scil. neque id postulet natura Sacramenti Pœnitentiæ instituti per modum Judicii; sicut enim in judicio humano executio mœtæ consequitur ad sententiam, ità in judicio Sacramentali connaturaliter consequitur satisfactio.

VII. Denique tertia pars antecedentis, quòd neque id postulet natura rei, etiam patet; quia consonum est naturis rerum, quòd sæpè partes integrales consequantur ad essentiam compositi: Sicut in composito humano post infusionem animæ accrescunt dentes, capilli, & aliæ mœtæ partes per continuam nutritionem: ergo neque ex Christi præscripto, neque ex natura Sacramenti instituti ad modum judicii, neque ex ipsa natura rei infertur debere satisfactionem absolutioni præire; Atque adeò praxis Ecclesiæ præsens absolvendi ante satisfactionem impletam non invertit ordinem Pœnitentiæ, sed servat ordinem à Christo D. institutum consonum naturis rerum; quod ulterius constabit ex mox dicendis in expositione sequentis propositionis.

VIII. Ad primam rationem in contrarium: Falsum est, ut ostendimus, partes integrales debere universim formam præire; sicut enim possunt dentes v. gr. in homine connaturaliter consequi infusionem animæ, ità poterit connaturaliter satisfactio consequi Absolutionem. Immo in multorum sententia aliquando potest etiam forma Sacramenti physicè integram materiam antecedere, dummodò moraliter cum illa jungatur; ut si quis statim post prolatam Baptismi, vel Confirmationis formam ponat Absolutionem, vel Uctionem. Non potest tamen Absolutio præire Contritionem, aut Confessionem, quia isti actus ex Tridentino sunt partes simul, & dispositiones præviæ ad peccati remissionem, quæ per Absolutionem confertur; Satisfactio autem nusquam enumeratur in Conciliis inter dispositiones prævias ad peccati remissionem, cum sufficiat propositum satisfaciendi: Sicut non prærequiritur ad absolutionem emendatio vitæ, sed propositum emendationis. Quomodo autem possit satisfactio Sacramentalis causare effectum ex opere operato, etiam si Absolutio longe antè præcesserit, explicabimus in thesi sequenti.

Ad id quod additur, argumentum probat nimis; In humanis enim prærequiritur ut plurimum ad veniam obtinendam satisfactio condigna: Immo neque ipsa condigna satisfactio sufficit ad amicitiam recuperandam; Non satis est enim, quòd plebejus Regem offendens quamcumque satisfactionem sibi moraliter possibilem & exhibeat, & exequatur, ut in ejus amicitiam admittatur: ergo si paritas ducta ex

humanis probaret, evinceret, quòd ad culpæ remissionem prærequiratur satisfactio condigna. Quare sicut ex meritis Christi potest per Adversarios sufficere modica satisfactio prævia ad Absolutionem, ut possit gratia per Sacramentum conferri; ità dicendum sufficere solum propositum satisfaciendi prævium ad Absolutionem. Et sanè in lege antiqua Naturæ, & Scripta sufficiebat in peccato e ad gratiam recuperandam Contritio, quæ solum continebat propositum servandi totam legem, & satisfaciendi pro viribus; quomodo ergo in lege Gratiæ ad obtinendam in Sacramento Pœnitentiæ gratiam non sufficiat propositum ponendi satisfactionem prævium Absolutioni? Præsertim quia Sacramentum Pœnitentiæ institutum est ad modum Judicii, in quo executio pœnæ consequi solet sententiam Judicis.

IX. Ad secundam rationem, & Confirmationes distinguenda est duplex Absolutio, altera Sacramentalis, & à peccatis, altera non Sacramentalis, quæ dicebatur Absolutio Canonica, hoc est juxta Sacros Canones, qua Pœnitens absolvebatur à residuis pœnis Canonicis, & publicis, necnon ab impedimento accedendi ad Sacram Mensam; unde per illam dicebantur reconciliari Ecclesiæ, & Sacro Altari. Hac posita distinctione, dicendum nunquam Ecclesiam consuevisse differre Absolutionem Sacramentalem ritè dispositis, præcisè ut pœnitentia peragatur, sed solum post Absolutionem Sacramentalem expectasse executionem pœnarum Canonicarum, ac deindè contulisse secundam absolutionem Canonica, qua Ecclesiæ, & Altari Pœnitentes reconciliarentur. De secunda itaque absolutione Canonica loquuntur Concilium Carthaginense, Cyprianus, & Abbo locis laudatis, in quibus docent absolutionem post condignam satisfactionem esse conferendam; cum non possit citra errorem asseri, quòd absolutus Sacramentaliter in mortis articulo non sit re vera à peccatis absolutus, etiam si nullam præmiserit satisfactionem, nec possit ullam aliam post Sacramentalem absolutionem exequi. Hanc absolutionem Canonica Cyprianus, & alii vocant Pacem, adeò ut idem significet Pacem dare, ac Absolvere à pœnis Canonicis; eo quod Reus Ecclesiæ per illam, & Altari reconcilietur, ac pace etiam externa cum Ecclesia fruatur. De hac etiam absolutione Canonica loquitur Concil. Tolet. III. in quo statuitur, ut secundum formam antiquorum Canonum detur pœnitentia, qua expleta; sicut Sacerdotalis contemplatio probaverit, Pœnitens Communioni restituatur.

X. Ubi notandum, quòd hæc ipsa Absolutio Canonica olim etiam ante pœnitentiam publicam expletam non rarò conferebatur: ut constat tum ex decreto Soteris Papæ anno 176., ubi dicitur: *Etiam Pœnitentes in die Cœnæ Domini ad percipiendam Corporis, & Sanguinis Do-*

*mini Sacramenta reconcilientur; tum etiam ex eo, quod Bucardus lib. 5. c. 19. refert de Silverio Papa nu. 536., qui consuevit Pœnitentibus quinquies in anno Communionem dare, atque adeò à peccatis absolvere, antequam pœnitentiam expleissent. Immo vix reperiebatur, qui ante annum ex benignitate Ecclesiæ non absolveretur; quantumvis per plurimos annos pœna publica esset ponenda, adeò ut quidam dixerint pro singulis mortalibus septennem pœnitentiam in iis Canonibus præcipi; quod tamen Suar. disp. 38. de Pœnitentia sect. 4. putat esse fabulosum. Illud est certum, quod pro solo homicidio viginti annis pœna erat luenda, ut videre est apud Basil. Epist. ad Amphilochem can. 56., ubi hæc habentur: *Quis sua sponte interfecit, & postea pœnitentia ductus est, viginti annis Sacramento non communicabit: Viginti autem anni sic in eo dispensabuntur: debet quatuor annis deslere stans ante fores Oratorii, & Fideles ingredientiæ rogans, ut pro eo precentur, suam iniquitatem pronuncians: post quatuor autem annos inter Audientes recipietur, & quinque annis cum eis egredietur; septem autem annis cum iis, qui in substructione orant, egredietur; in quatuor annis solum stabit cum fidelibus, sed non erit oblationis particeps; iis tum expletis erit particeps Sacramentorum.**

XI. Verum non solum passim in hac diuturnitate temporis dispensabatur, sed ab omnibus publicis pœnis eximebantur non raro Clerici, Milites, Pauperes, Valetudinarii, & qui ad ætatem quadragenariam non pertingebant; atque adeò perrari erant, qui his pœnis multabantur; non secus ac raro id temporis pœnæ publicæ excommunicatis imponuntur, antequam Ecclesiæ, & altari restituantur. Et ratio est, quia Canones illi Pœnitentiales, (qui habentur in Jure Canonico in calce Decreti) ut advertit Suarez l. c. non erant leges, & præcepta, sed erant Instructiones, & mera quædam Regula directiva, ut illam Confessarii sequerentur, quantum expedire censerent. Cur autem nunc temporis pœnæ illæ tam diuturnæ, tam plenæ pudore, ac labore ferè nunquam à Confessariis imponantur? dicemus in expositione propositionis sequentis.

PROPOSITIO XVIII.

Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu.

S T N O P S I S.

I. Audacter hæc thesis contendit, Ecclesiam errare posse in Sacramentorum administratione, dum docet ab Ecclesia pro abusu haberi consuetudinem modernam absolvendi ante pœnitentiam expletam, & absolvendi passim à solis venialibus.

II. Videtur consuevisse olim Ecclesia post expletam pœnitentiam absolutionem impertiri.

III. Diximus tamen, id esse verum duntaxat de Absolutione Canonica, non de Sacramentali. IV. Nequit consuetudo ista moderna dici abusus, cum neque sit contra jus naturæ, neque contra Christi institutionem, neque contra Sacros Canones. V. Benignitati Christi, & legis gratiæ consonum fuit, quod absolutio satisfactionem præiret. VI. Tenetur secundum se Confessarius pœnitentem ritè dispositum absolvere, si solum proponat imperata facere.

VII. Multis de causis non sunt amplius in usu Canones Pœnitentiales. VIII. Sicut non amplius Fideles quotidie communicant. IX. Nec datur communio parvulis, ut olim dabatur; nec laicis datur sub utraque specie.

X. Satisfactio Sacramentalis potest effectum ex opere operato causare ratione formæ præteritæ moraliter perseverantis. XI. Probabiliter ex opere operato præter remissionem pœnæ temporalis causat etiam augmentum gratiæ. XII. Dummodo non impleatur in statu peccati mortalis. XIII. Quamvis satisfiat præcepto Confessarii implendo pœnitentiam impositam in statu peccati mortalis, id tamen non vacat aliqua veniali culpa. XIV. Licet probabiliter recedente fictione hujusmodi satisfactio causet effectum suum ex opere operato.

XV. Sicut Sacramenta causant effectum ex opere operato pro mensura dispositionis in suscipiente; ita satisfactio pro mensura devotionis illam implentis. XVI. Esto in aliis præceptis probabiliter satisfiat ponendo opus præceptum absque intentione satisfaciendi, immò cum intentione non satisfaciendi, at non in casu nostro.

XVII. Multis conantur Novatores suadere, quod consuetudo etiam moderna absolvendi passim à solis venialibus sit abusus. XVIII. Sed impudentissime id asseritur. XIX. Innumera incommoda sequerentur, si id non liceret. XX. Occurritur objectis. XXI. Non requiritur dolor de omnibus venialibus, sicut requiritur de omnibus mortalibus.

I. **E**Xponitur. In duplici sensu sumi potest thesis hæc meritisimè confixa: Prior est, quod consuetudo Moderna absolvendi Pœnitentes statim ante pœnitentiam impletam, necnon omittendi Canoniarum pœnarum impositionem, non habeatur ab Ecclesia pro usu, sed pro abusu; Et juxta hanc explicationem videtur referri ad thesim antecedentem, quæ loquens de hac praxi mox absolvendi, con-

tendebat per illam ordinem Pœnitentiæ esse inversum: Alter sensus magis universalis esse potest, quod ab Ecclesia habeatur pro abusu Moderna consuetudo, non solum per hoc, quod imponantur Pœnitentiæ leves, omisis illis rigidissimis Sacrorum Canonum; & quod ante pœnitentiam expletam conferatur Absolutio, & quod citra prævium amorem Dei super omnia, & intensissimam contritionem; sed etiam per hoc, quod passim pro venialibus conferatur Absolutio Sacramentalis; Siquidem nonnulli in Belgio ausi fuerunt asserere, *Abuti eos Sacramento Confessionis, qui, quamvis ad Sacram Synaxim accessuri, prætendunt à venialibus absolvi*: Addentes, quod *Non sic agebant primi Christiani, qui quotidie communicabant, ut & modo Sacerdotes, sine Confessione*. Juxta utramque itaque interpretationem à Novatoribus id effutiebatur, & juxta utramque nihil petulantius audiri, aut fingi potest. Quamvis enim explicitè in hac thesi solum dicatur, quod Moderna isthæc consuetudo in administratione Sacramenti Pœnitentiæ ab Ecclesia habeatur pro abusu: implicitè tamen audacter, ac perfrecta fronte asseritur, hanc Ecclesiæ universalis praxim esse reipsa abusum; atque adeo Ecclesiam in iis, quæ pertinent ad Sacramentorum administrationem, enormiter errare. Scorsim thesim hanc juxta utramque acceptionem paucis confutabimus.

II Et primò quidem, quod consuetudo moderna absolvendi mox Pœnitentes ante Pœnitentiam impletam, haberi debeat pro abusu, quantumvis eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, ex eo nituntur ostendere, quod olim Ecclesia nonnisi post peractas pœnitentias Canonicas consueverit Absolutionem impertiri, juxta ea, quæ fusè diximus in antecedenti propositione. Hinc Tertullianus in lib. de Pudic. inducit Zephyrinum Papam dicentem, *Ego & mæchia, & fornicationis delicta pœnitentia functis dimitto*; quibus verbis videtur ostendi, eum fuisse usum Ecclesiæ jam inde à tertio sæculo, ut nonnisi pœnitentia functis Absolutio conferretur: Quod pluribus confirmatur apud Morinum, & Martenem, & alios.

III. Ostenditur tamen, consuetudinem hanc Ecclesiæ non posse haberi pro abusu: Primò quidem quia, ut in antecedentis thesis expositione ostendimus, solum Absolutionem Canonicam, qua homo Ecclesiæ, & Altari reconciliabatur, consuevit Ecclesia post peractam pœnitentiam publicam impertiri, non verò Absolutionem Sacramentalem, qua homo reconciliatur Deo. Quamvis enim justis de causis aliquando possit, ac debeat Confessarius Sacramentalem absolutionem differre, præsertim consuetudinario, ut diximus in expositione propositionis sexagesimæ Innoc. XI., nunquam tamen

Ecclesia consuevit Absolutionem Sacramentalem differre per hoc, quod Pœnitentia imposita nondum sit impleta; cum Christus D. instituerit Sacramentum Pœnitentiæ per modum judicii, in quo executio pœnæ consequitur sententiam judicariam.

IV. Secundò, quia tunc consuetudo habet rationem abusus, seu corruptelæ, quando adversatur legi, quæ per contrariam consuetudinem abrogari non potest; ac propterea omnis consuetudo adversus naturæ leges, aut adversus Christi præcepta, est corruptela; Sicut etiam à Bonif. XIII. in cap. *Consuetudinem* de Consuetudine in 6. vocatur *Corruptela* Consuetudo illa, quæ Sacris est inimica Canonibus: At in casu nostro Consuetudo moderna (quæ, ut diximus, fuit etiam jam inde ab Ecclesiæ incunabilis) conferendi absolutionem Sacramentalem, ac remissionem peccati ante peractam pœnitentiam, neque est contra jus naturæ, ut patet; neque contra Christi institutionem, aut Sacros Canones: ergo non potest dici abusus. Minor patet tum ex iis, quæ diximus, tum etiam quia in Clement. *Dudum* de Sepulturis imponitur Sacerdoti, quod *Confessiones audiat, pœnitentias imponat, & absolvat*. Decretum Bonifacii Episcopi Moguntini, qui floruit sæculo octavo, relatum à Morino nu. 12. dicit, *Curet unusquisque Presbyter statim post acceptam Confessionem Pœnitentium, singulos data oratione reconciliare*. Sozomenus cap. 16. lib. 7. agens de prima institutione Pœnitentiarii, ac de pœnitentia publica, quam Nestorius sustulit, (quicquid sit, num sustulerit Pœnitentiam publicam, an solum Confessionem publicam de criminibus occultis? in quo DD. variant) refert Pœnitentiarium consuevisse statim pœnitentes absolvere post impositas pœnas, quas luerent. Unde patet, Consuetudinem modernam absolvendi pœnitentes statim post Confessionem fuisse in Ecclesia antiquissimam, atque adeo hanc fuisse Christi institutionem Apostolica auctoritate traditam, juxta illud Aug. l. 4. de Bapt. parvulorum cap. 24. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi Apostolica auctoritate traditum rectissime creditur*.

V. Congruum autem fuit, ita Christum Dom. voluisse Sacramentum Pœnitentiæ instituere, ut ad absolutionem, & remissionem peccati solum præiret propositum exequendi pœnitentiam à Confessario injunctam; quia aliter lex gratiæ non esset benignior legibus antiquis; siquidem statim post contritionem gratia tunc conferebatur, quin deberet satisfactio expectari. Præterea sequeretur, quod moribundis, qui non possunt pœnitentiam ullam ponere non posset absolutio Sacramentalis conferri; & ritè dispositis ad gratiam in Sacramento percipiendam deberet etiam absolutio denegari, & interim in statu peccati relinqui, atque adeo cum peri-

culo damnationis æternæ, si interim decederent, & cum proclivitate ad nova scelera patrandæ. Denique sequeretur, quod in eo, qui accederet ad absolutionem cum sola attritione, pœnitentia, quæ ante Absolutionem impleta fuisset, nullum effectum causaret ex opere operato, eo quod posita fuisset in statu peccati, ut advertit Suar. disput. 38. de Pœnit. sect. 3. (quicquid sit an effectum ex opere operato causaret recedente fictione? in quo Scholastici decertant) Hæc autem omnia à Christi, & Ecclesiæ benignitate sunt alienissima.

VI. Hinc Theologi omnes, teste Suar. d. 32. de Pœnitentia sect. 3. docent, non solum posse, sed etiam teneri Confessarium secundum se Pœnitenti ritè disposito absolutionem impertiri; nec posse illam sine rationabili causa differre, qualis esset v. g. si promississet aliàs restituere, aut proximam occasionem peccandi tollere, nec steterit promissis; præsertim si non semel id promississet. Ratio autem, cur teneatur Confessarius statim absolvere, est, quia hoc postulat ratio iudicii; tenetur quippe Judex statim absolvere reum, si dignus est, qui absolvatur; Id exigit etiam munus ministeriale Confessarii, qui tenetur Sacramentum administrare juxta voluntatem Christi principaliter absolventis, qui ad id potestatem dedit ligandi, atque solvendi, ut dispositi absolvantur: unde injuria illis fieret, tam si negaretur, quam si differretur absolutio (nisi fortè aliquando in remedium Confessarius ut Medicus putet dilationem profuturam) Immò in hoc nullum est discrimen inter Confessarium proprium, seu Parochum, & alium Confessarium delegatum, qui non tenetur Confessiones audire, ut docent communiter contra Medinā apud eundem Suarium. Quamvis enim Confessarius delegatus secundum se non teneatur Confessiones audire; si tamen audivit, eo ipso ex implicito contractu inter ipsum, & Pœnitentem tenetur uterque æquitatem, & justitiam servare; atque adeò tam Confessarius tenetur statim absolvere, nisi obstet rationabilis causa, quam pœnitens tenetur eidem obtemperare.

VII. Ad ea, quæ opponuntur ex usu antiquo Ecclesiæ, satisfacimus abundè in thesi antecedenti distinguendo duplex genus absolutionis, videl. Sacramentalis, qua homo reconciliatur cum Deo, & ista secundum se statim conferebatur; & Canonica, qua pœnitens Ecclesiæ reconciliabatur, & Altari, & ista passim post pœnas publicas peractas impertiebatur. Quod autem nostra hac tempestate non sint amplius in usu Canones Pœnitentiales, nec pro delictis publicis illæ publicæ pœnæ infligantur, quæ in Sacris Canonibus erant præfixæ, id oritur ex circumstantia temporis præsentis; sive quia Charitas, ac devotio antiqua Fidelium refrixit; sive quia tunc expediebat acriter punire reos, ne in iis persecutionibus succumberent spe

facilis veniæ, sive quia Urbanus II. pœnas publicas condonare voluit iis, qui ad bellum adversus Infideles proficiscebantur, elargiendo iis Indulgentias; unde pœnæ illæ in bonum majus Ecclesiæ commutatae fuerunt; sive aliis de causis.

VIII. Profectò sicut olim, ut D. Th. advertit 3. p. quæst. 80. art. 10., ex Apostolica sanctione quotidie fideles communicabant (quicquid sit, an id intelligendum sit de solis fidelibus Clericis Altari inservientibus, ut contendunt Turrecremata, Petavius, Balsamon, & alii communiter?) ac deinde diminuto fidei fervore Fabianus Papa indulgit, ut saltem ter in anno omnes communicarent, nempe die Paschæ, Pentecostes, & Nativitatis Domini; ac demum propter iniquitatis abundantiam, refrigerante Charitate multorum, Innocentius III. statuit, ut saltem semel in anno in Paschate communicent: Ita dum magna vigeat devotio fidei Christianæ, Canones pœnitentiales utiliter executioni mandabantur, qui nunc ob diminutū fervorem rationabiliter non sunt amplius in usu. Similiter Trid. sess. 21. cap. 4. loquens de Communionem, quæ olim parvulis dabatur, docet, Sanctissimos illos Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuisse; iis tamen Communionem non esse necessariam definit; & non esse illis concedendam juxta præsentem usum Ecclesiæ docent passim DD. apud Lugo disp. 13. sect. 4., prout præscribitur in Rubricis Ritualis Pauli V.: Et eadem sess. cap. 2. Tridentinum loquens de Communionem sub utraque specie hæc habet: *Licet ab initio Christianæ Religionis non infrequens utriusque speciei usus fuisset; tamen progressu temporis latissime jam mixta illa consuetudine, gravissimis, & iustis causis adducta Sancta Mater Ecclesia hanc consuetudinem sub altera specie communicandi approbavit, & pro lege habendam decrevit.* Ex quibus constat, potuisse etiam rationabiliter in pœnis statuendis aliquam Ecclesiæ consuetudinem mutari: esto nihil possit Ecclesia quoad ea, quæ pertinent ad Sacramenti Pœnitentiæ administrationem à Christo D. institutam, quod scil. per modum Iudicii conferatur, atque adeò ante executionem pœnæ sententia proferatur, & reus ritè dispositus absolvatur, nisi fortè aliquando aliud exigat Medici munus, quod pariter obit Confessarius.

IX. Opponunt nonnulli apud Lugo dist. 12. de Pœn. num. 43., quod si posset Absolutio ante peractam pœnitentiam conferri, non posset deinde Satisfactio Sacramentalis causare ullum effectum ex opere operato, atque adeò non posset dici ullatenus pars Sacramenti, ne integralis quidem; nulla enim materia Sacramenti causat ex opere operato effectum independentem à forma Sacramenti; atque adeo cum forma Sacramenti Pœnitentiæ jam præterierit, quan-

quando ponitur satisfactio, hæc non posset ex opere operato causare effectum suum.

Ad hoc tamen facile respondetur, quod sicut Eucharistia causat effectum suum ex opere operato ratione formæ præteritæ moraliter perseverantis juxta communioem sententiam, quod verba consecratoria moraliter perseverantia constituent Eucharistiæ Sacramentum etiam in facto esse; ita Satisfactio causat effectum suum ex opere operato ratione formæ absolutoriæ moraliter perseverantis. Certè omnes dicimus benedictionem v. g. perseverare moraliter, quousque aqua lustralis physicè perseverat, electionem Pontificis moraliter perseverare, quousque vivit Pontifex: ergo possunt etiam verba Consecratoria perseverare moraliter, quousque perseverant species Sacramentales; & in casu nostro perseverare moraliter potest Absolutio, quousque ponatur satisfactio.

XI. Queritur autem à Scholasticis, Primò, Num effectus ex opere operato, qui à satisfactione Sacramentali causatur, sit sola remissio pœnæ, an verò augmentum gratiæ? Secundò, An hic effectus remissionis pœnæ causari possit, etiam si satisfactio ponatur in statu peccati mortalis? Tertiò, An satisfactio in statu peccati mortalis posita sit pars integralis Sacramenti, ita ut per illam satisfiat obligationi contractæ implendi pœnitentiam impositam? Quartò, An satisfactio in statu peccati mortalis posita, sublata fictione, reviviscat?

Et ad primum communius docent apud Dicastil. cum Vasq., Con., Lugo ex D. Tho. contra nonnullos, cum quibus videtur sentire Suar. disput. 38. sect. 2., solum conferri remissionem alicujus pœnæ temporalis, quando impletur pœnitentia à Confessario imposita, non verò conferri augmentum gratiæ ex opere operato. Ratio est, quia ex Trident. sess. 14. cap. 3. actus Pœnitentis, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio ad plenam, ac perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, ac proinde partes Pœnitentiæ dicuntur. Cum autem Contritioni, Confessioni, & Absolutioni tanquam partibus essentialibus competat remissio culpæ, & pœnæ æternæ, quod fit per gratiæ infusionem, videtur, quod Satisfactioni, quæ est pars integralis, supersit tantum causare remissionem pœnæ temporalis, & eatenus plenam, & perfectam peccati remissionem.

XII. Ad secundum communius pariter docent cum Suar., Lugo, Con. contra Vasq. Medin., Nav. apud Dicastil. disp. 14. dub. 11., remissionem pœnæ ex opere operato non causari, quando in statu peccati mortalis pœnitentia imposita impletur; non enim est verisimile, quod Christus Dom. voluerit per Sacramenta remitti

pœnam iis, quibus inest mortalis culpa, & inimicitia cum Deo: Confert quidem ex sua misericordia peccatoribus Deus gratias actuales, non tamen effectum alium misericordiæ, qui ad resipiscendum non spectat; Et idcirco nemo dixerit indulgentiam ullam acquiri ab eo, qui in mortali versatur. Et ratio à priori est, quia cum remissio ista pœnæ sit effectus supernaturalis præparans aliquo modo hominem ad gloriam, removendo scil. impedimentum ad illam, non est cur conferatur ei, qui per mortale est ad gloriam indispositus.

XIII. Ad tertium, concedunt communiter non esse mortale, quinimò satisfieri obligationi à Confessario impositæ, implendo pœnitentiam in statu peccati mortalis: Sicut enim satisfiat obligationi audiendi Sacrum v. gr., jejunandi &c. si in statu peccati mortalis ea ponantur; ita satisfiat obligationi à Confessario impositæ; etiam si in statu peccati mortalis pœnitentia impleatur. Suar. d. 38. sect. 8. putat id esse veniale, quia ponitur obex effectui ex opere operato, nempe remissioni pœnæ temporalis: Lugo tamen etiam à veniali excusat; quia scil. sicut non est veniale adesse Benedictioni Pontificis in statu peccati mortalis, pro quando ponitur obex Indulgentiæ; ita neque in hoc casu. Verum ex alio capite videtur non declinari veniale, quia scil. levis aliqua irreverentia est ponere in statu peccati mortalis partem Sacramenti integram.

XIV. Ad quartum, probabilius cenfeo, quod satisfactio Sacramentalis in statu peccati posita, recedente fictione, causet ex opere operato effectum suum, ut docent Suar., Soto, Nav. contra Ledesmam, Adrianum: Sicut enim Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe ex defectu doloris extensivi cadentis super omnia peccata commissa probabiliter recedente fictione reviviscit, adeo ut non detur obligatio iterum subjiciendi clavibus eadem peccata; ita probabiliter dicendum etiam de satisfactione; quia pars videtur imitari naturam totius. Utrum autem non solum satisfactio in statu peccati posita, sed etiam illa, quæ impletur per opus peccaminosum, pariter reviviscat quoad effectum ex opere operato, obice sublato; ut si quis ob malum finem impleat pœnitentiam à Confessario impositam? Nonnulli cum eodem Suar. affirmant; nam sicut baptismus susceptus ob finem malum recedente fictione reviviscit, ita satisfactio Sacramentalis. Et ratio videtur esse, quia illa actio, qua punitur delictum, secundum se, & quoad substantiam est bona, & ideo potest esse instrumentum, quo applicetur Christi satisfactio: Sic Missa prodest ex opere operato ei, pro quo offertur quavis Sacerdos celebret Simoniacè; quia finis malus celebrantis non impedit, quominus actio illa Sacrificii oblativa secundum se, & quoad substantiam sit bona.

XV. Quæritur pariter à Scholasticis, An pœnitentia prudenter imposita, & quæ nullatenus sit imminuta à Confessario, aut ob fragilitatem Pœnitentis, aut ob suam culpabilem conniventiam, sed censeatur peccatis commensurata, deleat semper ex opere operato totum reatum pœnæ, finitè impleatur? Et sanè quòd ita Christus Dom. potuerit instituere, non dubitatur; Quòd verò ita instituerit, affirmant Scotus, Gabriel, Sotus apud Dicastil. disp. 14. dub. 12. Communiùs tamen cum Suar., Vasq., Lugo, & aliis negant; sicut enim non eadem gratia omnibus confertur in Sacramentis ex opere operato, sed major, vel minor pro mensura dispositionis: ita non idem reatus pœnæ omnibus remittitur per eandem satisfactionem impositam pro iisdè peccatis, sed major, vel minor pro dispositione, ac devotione pœnitentiam implentis; sic enim homines excitantur ad ferventiùs exequenda Sacra Mysteria.

XVI. Inquirunt demum Theologi Morales, An qui ponit opus impositum pro pœnitentia à Confessario, puta auditionem Sacri, sed absque intentione satisfaciendi, aut cum intentione contraria non satisfaciendi, adhuc satisfaciatur? Affirmat Sanch. l. p. in Dec. cap. 13. num. 15., prout docuerat de adimplentione aliorum præceptorum. Vasq. tamen, & Dicastil. docent, quòd etiam si hæc doctrina esset vera in aliis præceptis, in quibus præcipitur tantum substantia operis, non modus; atque adeò non præcipitur, ut eo fine opus ponatur, ut præcepto satisfiat; in casu tamen nostro id requiratur: Et ratio est, quia partes Sacramenti debent poni ad eum finem, ut Sacramentum, ejusque fructus suscipiatur; ut proinde non sufficiat dolor, nisi ad Sacramenti susceptionem ordinetur, ut docent communiùs cum Suar., Bonac. contra Lugo d. 14. sect. 4.; sicut nec sufficit narratio peccatorum ob alium finem facta, ut possit dici Confessio Sacramentalis; ergo nec satisfactio, si non ordinetur ad Sacramentum complendum; Et licèt speculativè probabile sit sufficere, quòd dolor præteritus deinde ad Confessionem referatur; practicè tamen videtur requiri, quòd dolor ex intentione suspiciendi Sacramentum eliciatur; cum in Sacramentis etiam suscipiendis, ut diximus in expositione primæ thes. Inn. XI. non possimus sequi opinionem solum probabilem de eorum valore, omittatutiore. Sed obiter hæc dicta sint, quæ ad Scholasticam, & Moralem Theologiam spectant. Redeamus ad Polemicam, & videamus, an possit haberi ab Ecclesia pro abusu Consuetudo Moderna juxta alteram acceptionem, quòd scil. passim pro venialibus conferatur Sacramentalis Absolutio.

XVII. Rationes pro hac thesi in hoc sensu usurpata videntur esse, Primò, quia, ut habet quidam libellus Flandricus in Belgio

evulgatus, *Quotidie olim primi Christiani communicabant, ut & modò Sacerdotes, sine Confessione; idque quia non est necesse confiteri venialia. Quare regulam Christianæ perfectionis non debemus ponere in confitendo sæpè, & diù, sed in vivendo ita, ut cum primis Christianis non debeamus confiteri; in tali statu non indigemus amplius Confessione.*

Secundò, quia, ut habet quidam Theologus in sua Methodo tr. p. qu. 4. object. 6., frequens Confessio de solis venialibus subest periculo irreverentiæ, immò etiam frustrationis Sacramenti, eo quod non facilè cum debita dispositione suscipiatur. Proptereà hic Auctor permittit frequentem de venialibus Confessionem viris Sanctitate conspicuis, qui animo cœlitus illustrato peccatorum venialium malitiam conspiciunt, illamque non minus habent exosam, quàm agnitam; Aliis verò concedit, quòd solum instituunt Confessionem, quam nulla sequatur Absolutio, nec expectetur secutura, nisi quando apertè constet de intenso dolore, ac proposito; aliter Absolutio cum Sacramenti irreverentiæ periculo impertiretur ex defectu sufficientis doloris, ac propositi. Ex quibus paralogismis permoti nonnulli in Belgio per plures menses monialibus absolutionem Sacramentalem differabant. Ecce quòd dilabuntur Rigorismum affectantes, ut præxim universalis Ecclesiæ contemnant, & in speciem reverentiæ erga Sacramenta, velint nos iis privare, quibus benignissimus Salvator pretium Sanguinis, si fas est dicere, prodigè effusi, voluit nobis in satisfactionem, in pharmacum, ac ad gratiæ, & gloriæ augmentum applicari.

XVIII. Ostenditur itaque falsitas: quia ex Tridentino constat, usum confitendi venialia esse antiquum, & laudabilem; hæc enim habet sess. 14. cap. 5. *Venialia, quibus à gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam rectè, & utiliter, citraque omnem presumptionem in Confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat; taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.* Et sess. 6. cap. 11. habet: *Licèt in hac mortali vita, quantumvis Sancti, & justi in levia saltem, & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non proptereà desinunt esse justi; nam justorum illa vox est & humilis, & verax: Dimitte nobis debita nostra.* Quare cum ex Tridentino etiam justi debeant de venialibus quotidianis petere condonationem, cum rectè, & utiliter clavibus subjiciantur ad remissionem obtinendam, cum is sit piorum hominum usus, sequitur, impudentissimè à Novatoribus asseri, quòd hujusmodi consuetudo ab Ecclesia habeatur pro abusu. Quod ex eo confirmatur, quia statuta Religionum à Sancta Sede approbatarum passim frequentiam Confessionum præscribunt. Dicere autem, quòd

Con-

Confessio venialium fieri debeat citra Absolutionem Sacramentalem; est doctrinæ Tridentini adversari, & velle, quòd iusti incommodum subeant Confessionis absque emolumento ex opere operato, quòd libentius à Christo D. iustis impenditur, quàm peccatoribus. Verum quidem est, quòd possint multis aliis remediis venialia expiari, ut proinde non detur onus subjiciendi ea clavibus; nunquam tamen utiliùs expiantur, quàm si cum debito dolore, ac proposito Sacerdotibus deferantur absolvenda; tum ob difficiliorem relapsum, tum ob fructum de se uberiorem ex opere operantis, tum etiam ob fructum ex opere operato. Hinc Christus Dominus volens Eucharistiam Apostolis distribuere, lavit eorum pedes dicens Jo. 13. *Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet*, ostendens, non esse nobis accedendum ad Communionem non præmissa de venialibus quotidianis emundatione, quæ in Sacramento Pœnitentiæ solet esse efficacior.

XIX. Adde, quòd si non habens conscientiam peccati mortalis deberet à Sacramentali Confessione abstinere, non pauci deberent tota vita abstinere à Sacramento Pœnitentiæ, quòd non leve scandalum pareret. Non pauci etiam obliti alicujus mortalis commissi privarentur hoc remedio ad mortaliū remissionem misericorditer instituto; cum enim possit aliquis carere dilectione Dei super omnia, & simul habere mortale oblitum, non posset uti remedio Confessionis, donec non esset conscius illius mortalis: Quid autem Divinæ erga peccatores Misericordiæ magis adversum? Idcirco in Cap. *Si Presbyter* 26. quæst. 6. Julius Papa dicit: *Si Presbyter Pœnitentiam morientibus abnegaverit, reus erit animarum*, quia poterit aliquando moriens per Attritionem esse sufficienter dispositus ad absolutionem, & sic ad salutem obtinendam; aliter si opus esset contritione ad absolutionem Sacramentalem obtinendam, nullatenus obstarat salutis æternæ morientis defectus Absolutionis, unde Presbyter abnegans absolutionem non posset dici Reus animarum: ergo Reus pariter animarum dici debet, qui contendit absolutionem Sacramentalem esse denegandam iis, qui solum venialia confitentur; cum accidere possit, quòd habeant aliquod mortale oblitum, & ob defectum absolutionis damnentur.

XX. Ad ea, quæ opponebantur, facile respondetur. Ad primum, omninò commentitium est dicere, quòd Christifideles olim quotidie citra Confessionem communicarent; neque enim est verum, quòd communicarent quotidie omnes fideles, sed solum Ministri Altaris, ut ostendit Balsamon, Petavius, & alii: Neque est verum, aut verisimile, quòd sine frequenti Confessione communicarent, cum ex Tridentino laudato usus piorum hominum ferat istam venialium Confessionem, quòd à for-

tiori dicendum est de primis Christifidelibus pietate, ac fervore præstantissimis. Ex eo autem, quòd non sit necesse confiteri venialia, ineptè deducitur, quòd ea à primis Christifidelibus non exponerentur in Confessione; sicuti ex eo quòd non obligarentur ad opera supererogationis, ineptè colligitur, quòd ea à pientissimis illis Fidelibus non præstarentur.

Ad secundum: Verum quidem est, quòd sicut quotidiana Communio non est omnibus consulenda, sed iis duntaxat, qui à curis secularibus segregati Deo vacant, & pietate præcellunt, ut sic cum majori reverentia, ac fructu tantum Sacramentum suscipiatur, ut dicemus in expositione propositionis vigesimæ tertiæ; ita pariter nec est omnibus indiscriminatim consulenda Confessio quotidiana de venialibus, eo quòd facile omnes possint cum debita devotione ad hoc Sacramentum accedere; hinc tamen non fit, quòd non sit laudabile utrumque Sacramentum juxta Confessarii præscriptum, & prout unicuique opportunum est, frequentare: quare frequens Confessio de venialibus de se nec subest periculo irreverentiæ, nec periculo frustrationis Sacramenti, nisi fortè illa aliquis abutatur ex propria culpa; quin potius fervorem excitat, gratiam auget, redditque homines magis cautos, ac difficiliore ad relabendum.

XXI. Neque obstat, quòd non ita facile excietur dolor de venialibus, ut de mortalibus, aut quòd emendatio non semper appareat, nec facile propositum sit efficax. Nam ei, qui à mortalibus abstinet, non est arduum concipere dolorem supernaturalem de venialibus, quæ usque adeò Deo displicent, ut justè gravissimas Purgatorii pœnas amico Dei infligendas mereantur; Præterquam quòd facile potest ad securitatem majorem justus post Confessionem levium culpæ superaddere Confessionem alicujus gravioris culpæ olim commissæ, de qua facile concipere potest dolorem supernaturalem intensum, ac efficax propositum non relabendi; cum ad valorem, & fructum Sacramenti sufficiat dolor de aliquibus venialibus cum proposito respondente huic dolori, & simul cum proposito nunquam peccandi graviter, quin requiratur dolor de omnibus venialibus, sicut requiritur dolor de omnibus mortalibus; eo quòd mortale quodcumque non retractatum sit impossibile cum gratia, non verò veniale. Denique non est expectanda à Confessario ea emendatio de venialibus, quæ de mortalibus; tum quia datur moralis necessitas succumbendi aliquibus venialibus ob arbitrii vertibilitatem, ob frequentiam tentationum impellentium ad venialia, ob propensionem naturalem ad delectabilia, ob dæmonis instigationem, & ob naturæ imbecillitatem; unde, ut habet Tridentinum laudatum, frequentius in ea labimur; Tum etiam, quia possunt venialia ex eodem

Tridentino citra culpam in Confessione taceri, aliisque remediis expiari; unde potest Confessarius ignorare, an præcesserit emendatio, dummodo sit moraliter certus de dolore sufficiente ab Absolutionem impertiendam: Tum demum quia venialibus à gratia Dei non excludimur.

PROPOSITIO XIX.

Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali.

SYNOPSIS.

I. Hæc thesis exigendo pœnitentiam tota vita pro originali irrogat injuriam efficaciæ Baptismi. II. Remanere solet post Sacramentum Pœnitentiæ reatus pœnæ temporalis per pœnitentiam abolendus. At post Baptismum licet perseveret concupiscentia effrenis, ea tamen vocatur ab Apostolo peccatum, quatenus est ex peccato, & ad peccatum inclinat, sed re vera non est peccatum, nec per pœnitentiam deleri debet. III. Docuit Jansenius, originale per hanc concupiscentiam propagari, & usque ad mortem in nobis perseverare. Hinc Novatores docent tota vita pro originali pœnitendum.

IV. Id suadere conantur, quia concupiscentia ex Augustino peccatum simul est, & pœna, ac causa peccati. V. Saltem pro reatu talis pœnæ relicto post Baptismum videtur satisfactio Deo exhibenda. VI. Sicut tota vita dolendum pro peccatis actualibus, etiam post susceptum Sacramentum Pœnitentiæ, ita pro originali post susceptum Baptismum. VII. Eadem ratio videtur utrobique militare. VIII. Quamvis originale non sit propria voluntate commissum, est tamen voluntarium interpretative, & ita unicuique proprium, ut possimus illud detestari, odisse, ac de eo dolere, esto non possimus illud retractare.

IX. Verum quamvis post Baptismum remaneant in renatis concupiscentia effrenis, mors, ægrotudo, & aliæ pœnalitates ad agonem, nihil tamen in iis remanet, quod ab ingressu cœli remoretur; unde pro originali, utpotè per Baptismum omnino deletum, nulla amplius pœna luenda. X. Immo originale nec spectat ad Sacramentum Pœnitentiæ, nec est objectum materiale virtutis Pœnitentiæ quoad actum hujus præcipuum, qui est dolor de peccato trahens actum retractionis, & voluntatem satisfaciendi pro illo. XI. Esto possimus de originali dolere, sicut etiam de peccatis alienis. XII. Per Baptismum non restituitur integritas naturæ, & justitia originalis; hujusmodi tamen peccati effectus per nullam pœnitentiam deleri potest. XIII. Pro originali deletum nulla potest exhiberi satisfactio, quæ ad justitiam vindictivam spectet.

XIV. In quonam sensu concupiscentia, seu fomes remanens in renatis vocatur ab Apostolo peccatum? XV. Quare ea post Baptismum remaneat? XVI. Quare post Sacramentum Pœnitentiæ, & post In-

dulgentiæ plenariæ lucrationem, adhuc consonum est, quod pro culpis personalibus tota vita pœnitentia agatur; secus verò pro originali post susceptum Baptismum? XVII. Quid de pœnitentia pro peccatis personalibus commissis ante Baptismum? XVIII. In quonam sensu originale dicitur à Tridentino habere propriam rationem peccati, cum re vera pro illo non debeat stricta, ac propria satisfactio exhiberi? XIX. Ostendit Lugo, quod Deipara debuisset subire potius originale, quam venialiter peccare, si in alterutrum scopulum impingere debuisset.

I. **E**Xponitur. Hanc etiam injuriam Jansenii Affectu irrogant Divinæ Misericordiæ, meritis, ac satisfactionibus Christi Domini, & efficaciæ Sacramentorum, ut velint homines post Baptismum susceptum teneri ad exhibendas Deo satisfactiones quoad vixerint, præcisè ob originale; perinde quasi dubitari possit, an Christi merita, & satisfactiones per Baptismum nobis applicatæ, reatum omnem contractum ob originale à nobis eraserint? ubi Trident. sess. 5. can. 5. definit, ita tolli per Baptismum id, quod veram, & propriam peccationem habet, ut nihil prorsus in renatis supersit, quod eos ab ingressu Cœli remoretur; ut proinde non sit opus nostris satisfactionibus, ubi Christus pro nobis, non solum in actu primo, sed etiam in actu secundo, posita Baptismi susceptione, satisfecit abundè. Quod iterum docuit Trid. sess. 14. cap. 2. dicens, discriminari Sacramentum Baptismi à Sacramento Pœnitentiæ, non solum quia Baptismi Minister non est iudex, juxta illud Apostoli ad Cor. 5. Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, judicare? sed etiam quia per Baptismum Christum induentes, nova prorsus in illo efficimur Creatura, plenam, & integram peccatorum omnium remissionem consequentes; ad quam tamen novitatem, & integritatem per Sacramentum Pœnitentiæ sine magnis nostris fletibus, & laboribus, Divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus, ut meritò Pœnitentia laboriosus quidam Baptismus à Sanctis Patribus dictus fuerit.

II. Quare licet post susceptum Pœnitentiæ Sacramentum sæpè supersit Deo satisfaciendum ob reatum pœnæ temporalis non omnino deletum, Divina id exigente justitia, Divina tamen misericordia nullum voluit nobis superesse reatum post Baptismum susceptum, à nostris satisfactionibus delendum. Quod pariter animadvertit Trident. eadem sess. 14. cap. 8. ubi habet: Divinæ justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint, aliter verò qui semel à peccatis, & demonis servitute liberati, & accepto Spiritus S. dono, scientes Templum Dei violare, Spiritum Sanctum contristare non formidaverint. Hæc Tridentinum docuit adversus Lutherum, & Calvinum, qui contendebant peccatum

tum originale consistere in ipsa naturæ humanæ corruptione, seu in concupiscentia, quæ in nobis etiam post Baptismum perseverat; atque adeo juxta eorum hæresim etiam post Baptismum peccatum originale perseverabat, si minus in reatu odii Divini, saltem in reatu talis pænæ, nempe concupiscentiæ effrænis (seu fomitis) quam Apostolus ipse ad Coloss. 3. Peccatum appellat; ut advertit idem Trident. sess. 5. can. 5. ubi habet: *Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, Sancta Synodus declarat, Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod verè, & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.*

III. Jansenius inhærens Lutheri, & Calvini vestigiis fermè idem sentiebat, ut ostendit Moraines disp. 15. nu. 25. apud Platelium t. 2. num. 310. Ex cujus doctrina Jansenistæ docuerunt, quod homo tota vita deberet pro originali pœnitentiam agere, vid. ad Deo satisfaciendum pro peccato originali, quod in nobis usque ad mortem in concupiscentia perseverat. Hæc sunt verba Jansenii tom. 2. lib. 1. de statu naturæ lapsæ cap. 6. colum. 209. *Peccatum originale per libidinem, seu concupiscentiam, tanquam per veram causam transfusionis ex natura rei propagatur; Non secus (ut habet cap. 18. col. 245.) ac subinde cæcitas, podagra, aliaque parentum vitia tum affectuum, tum corporum transfunduntur; & cap. 6. col. 210. addit: Nec verò aliter propagari potest ullo modo, nisi per libidinem, & concupiscentiam.* Ecce quomodo ex Jansenio per concupiscentiam originale propagatur; atque adeo cum perseveret usque ad mortem concupiscentia, perseverat in nobis peccatum, quod per pœnitentiam delendum est. Quinimodò motus ipsos indeliberatos concupiscentiæ, quamvis non liberos libertate à necessitate, Jansenius docuit esse peccata; cum l. 2. de Statu naturæ lapsæ cap. 25. col. 14. dixerit: *Per præceptum, Non concupisces, ipsi motus concupiscentiæ intelliguntur prohiberi; & c. 14. col. 844., & seq. Motus concupiscentiæ non sunt aliud, quam quedam desideria peccatorum; desideria autem peccatorum non tantum deliberata, sed etiam talia, quæ rationem antevertunt, sunt mala, turpia, illicita: unde in ejus indice tom. 2. expressè ponitur: Concupiscentiæ motus indeliberati sunt peccata.* Hæc Jansenii doctrina apertè ostendit, ipsum voluisse errores Baji è tenebris in lucem malignam evocare; cum proscripta olim fuerit utraque illa Baji propositio, videl. 50., quæ habet: *Prava desideria, quibus homo non consentit, & quæ homo invitatus patitur, sunt prohibita præcepto, Non concupisces; Et 51. Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.* Et falsitas est evidens; quia peccatum consistere non potest absque ratione voluntarii, ac liberi

à necessitate, quæ in motibus concupiscentiæ indeliberatis reperiri non potest.

IV. Novatores deinde eundem errorem indirectè conati sunt insinuare, docentes tota vitæ pro originali pœnitendum, vid. ob libidinem, & concupiscentiam in nobis ab eo relictam: Primò quia isthæc concupiscentia peccatum simul est, & pœna, & causa peccati, ut videtur docere Augustinus lib. 5. contra Julianum cap. 3. ubi habet: *Concupiscentia carnis, adversus quam concupiscit bonus Spiritus, & peccatum est, quia inest illi inobedientia contra dominatum mentis; & pœna peccati, quia reddita est meritis inobedientis; & causa peccati defectione consentientis;* quod etiam videtur docere Apostolus ad Rom. 7. dicens: *Si autem quod odi malum, illud facio, jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum;* Quod si concupiscentia non esset vera peccatum, sed solum pœna peccati, sequeretur, quod Julianus contra Augustinum inferbat, videl. concupiscentiam esse dignam laude, & amore, ut est pœna à Deo justè inflicta, & tamen Aug. in Ps. 35. docet, Deum in renatis fomitem peccati odisse.

V. Secundò, etiam dato, quod concupiscentia, & fomes ad peccatum impellens non sit propriè peccatum, sed solum sit ex peccato, ut habet Trident. sess. 5. can. 5., sicut ex peccato ortum habet in nobis mors, fames, sitis, ægritudines, & aliæ pœnalitates; adhuc videtur sequi, quod pro originali tota vitæ pœnitentia nobis agenda sit; quia quousque remanet reatus pœnæ à culpa relictus, debet satisfactionibus à nobis præstitis extinguere: atqui pœna hæc peccati originalis, atque adeo reatus talis pœnæ in nobis tota vitæ remanet: ergo semper pro ea satisfactio exhibenda; non secus ac post Sacramentum Pœnitentiæ satisfactio nobis Deo exhibenda, quousque remanet reatus pœnæ temporalis.

VI. Tertiò à priori, quia pro gravi culpa, quæ pœnam æternam meretur, quælibet nostra satisfactio est incongrua: sed originale est culpa mortalis trahens pœnam æternam saltem damni, si minus sensus, reddensque nos filios iræ, ut dicitur ad Eph. 2., seu dignos, in quos Deus suam iram exerceat: ergo quælibet nostra satisfactio est incongrua, atque adeo tota vitæ pœnitendum.

Neque obstat, quod vi satisfactionum Christi Dom. in Baptismo tollatur à nobis totum id, quod habet veram, ac propriam peccati rationem, necnon omnis pœnæ reatus. Nam etiam per Sacramentum Pœnitentiæ deletur peccatum personale, & per plenariam Indulgentiam omnis reatus pœnæ ab eo relictus extinguatur; & tamen adhuc de peccatis personalibus tota vitæ dolendum, ac pœnitendum juxta illud Psal. 50. *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper; Et Ps. 6. Lavabo per singulas noctes lectum meum, & lacrymis meis struem*

stratum meum rigabo: ergo pariter pro originali tota vita dolendum etiam post baptismum.

VII. Confirmatur; quia de peccatis personalibus tota vita dolendum, ac poenitendum; tum quia Divina Justitia exigit ex Trid. sess. 14. cap. 2., quod præter Christi satisfactiones aliqua etiam à nobis Deo satisfactio exhibeatur ad placandam Divinam Majestatem à nobis offensam; tum ad facilius superandam vim habituum malorum, & Concupiscentiæ ad peccatum inclinantium; tum ad perseverantiam finalem, quæ est donum gratuitum, obtinendam; unde Isaia 38. dicitur: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*: Hæc autem omnia evincunt pariter, quod pro originali tota vita dolendum, ac poenitendum sit; ergo.

VIII. Neque dicas, poenitentia actum cadere non posse supra peccatum originale, quod non est propria voluntate commissum. Nam quamvis non sit propria voluntate commissum peccatum originale, adhuc ex Trident. sess. 5. can. 5. habet veram, & propriam peccati rationem, quatenus est nobis voluntarium interpretative, si minus formaliter; & ideo dicitur esse unicuique proprium; Cum dicat Apostolus ad Cor. 15. *In quo omnes peccaverunt*; Et ex Trid. can. 2. Adam per inobedientiæ peccatum non solum mortem, & poenas corporis in omne genus humanum transfudit, sed etiam ipsum peccatum, quod mors est animæ: ergo tam super peccatum personale, quam super originale cadere possunt actus poenitentia, saltem odium, detestatio, dolor, ac satisfactio, si minus retractatio; quippe quæ ex D. Th. 3. p. q. 84. a. 2. ad 3. solum cadere potest super peccatum propria voluntate commissum. Hinc Trident. sess. 6. cap. 6. habet: *Propterea moventur adversus peccatum per odium aliquod, & detestationem, hoc est per eam poenitentiam, quam ante baptismum agi oportet*: Unde ex Trid. potest aliquis poenitentia actus baptismum præire, nempe odium, ac detestatio, quæ procul dubio cadere possunt etiam in originale: Ex quibus videtur evinci, quod tota vita pro originali poenitentia aliqua subeunda sit.

IX. Ostenditur tamen falsitas: quia sublata quavis peccati macula, & quocumque reatu tam odii Divini, quam poenæ, quæ ab ingressu Cœli remoretur, nulla superest poena pro illo luenda, ac satisfactio Deo exhibenda: atqui per Baptismum omnis omnino macula tollitur, & omnis reatus tum odii Divini, tum poenæ obstruentis aditum ad patriam, tam ortus à peccato originali, quam etiam ab actualibus ante baptismum patrat; siquidem per Baptismum *Si fuerint peccata ut coccinum, quasi nix dealbabitur*, ut dicitur Isaia 1.: ergo nulla pro originali post baptismum poena subeunda: Esto consonum sit, quod peccatum illud odio habeamus,

ac detestemur, dicendo cum Job. 3. *Pereat dies, in qua natus sum, & nox, in qua dictum est, Conceptus est homo*; imò etiam consonum sit, ut de illo doleamus, seu displicentiam concipiamus dolorosam in cordis amaritudine, quin tamen possimus illud retractare; cum retractatio solum cadere possit super actus propria voluntate elicitos. Minor constat, Tum ex Trid. sess. 5. can. 5., ubi dicitur, in renatis nihil esse damnationis, & eos per baptismum reddi innocentes, immaculatos, puros, innoxios, ac Deo dilectos, ita ut nihil prorsus eos ab ingressu Cœli remoretur; & sess. 14. cap. 2. Per Baptismum Christum induentes novam prorsus in illo effici creaturam, plenam, & integram peccatorum omnium remissionem consequentes: Tum ex Florentino in decr. Eugen. ubi habetur, *Propterea Baptizatis nulla pro peccatis præteritis injungenda est satisfactio*; Tum ex cap. *Per Baptismum* de Consecr. dist. 4., ubi dicitur, quod Caro peccati evacuetur, seu tota etiam poena semper vi Baptismi remittatur. Quod etiam docuit Trid. sess. 6. cap. 14. dicens, satisfactionem per jejunia, eleemosynas, & alia pia spiritualis vitæ exercitia post Sacramentum Poenitentia ponenda esse pro poena temporali, quæ, ut Sacra literæ docent, non tota semper (ut in Baptismo fit) dimittitur. Et ratio est, quia, ut DD. advertunt, ex Trident., per Baptisma in nobis Christi Passio applicatur, ac si cum illo mortui fuissetus, & conscripti; unde veterem hominem omnino exuentes, nova in Christo efficiamur creatura, omnino pura, & immaculata.

Neque obstat, quod per Baptismum non tollatur à nobis concupiscentia, mors, ægrotudo, & aliæ poenalitates, quas contraximus propter originale. Nam ex Trident. istæ remanent in nobis ad agonem, & meritum, quia ex Apost. 2. ad Tim. 2. *Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit*.

X. Confirmatur; quia peccatum originale neque spectat ad Sacramentum Poenitentia, neque est objectum materiale virtutis Poenitentia quoad ejus præcipuum actum: ergo falsum est, quod agenda sit pro originali per totam vitam poenitentia. Antecedens quoad primam partem cit de fide; quoad secundam ostenditur explicando actus ad virtutem poenitentia spectantes. Primus est Odium peccati, in quantum est Dei offensa: Secundus Detestatio ejusdem: Odium respicit peccatum etiam futurum, & possibile; Detestatio solum fertur in peccatum commissum sive à se, sive ab alio; & ideo detestatio supra actum odii addit affectum voluntatis, & desiderium quoddam, quod peccatum non fuerit commissum: sicut enim ad amorem boni, quod possidetur, connaturaliter consequitur desiderium semper illud habendi; ita ad odium mali præhabiti, nempe peccati com-

missi, connaturaliter consequitur desiderium, ne unquam fuerit, quod spectat ad detestationem. Tertius Pœnitentiæ actus est Dolor, seu displicentia trahens quandam animi inquietudinem, ac pœnam de peccato commisso: Hic dolor connaturaliter consequitur ad detestationem; quamvis in Beatis ob immensum gaudium, quod possident, consurgere non possit: unde solum odio habent, ac detestantur peccata à se, vel ab aliis patrata, quin de iis doleant; cum scriptum sit Apoc. 21. *Neque dolor erit ultra.* Quartus pœnitentiæ actus est Retractatio, quæ solum versatur circa peccatum à se commissum, cum nemo retractare possit, quod ipse non fecerit: Hæc autem retractatio fert voluntatem illud delendi, ac expiandi: propterea ad retractationem connaturaliter consequitur voluntas satisfaciendi, ipsa satisfactio, ac spes veniæ. Præcipuus autem actus virtutis pœnitentiæ non est odium peccati, aut detestatio, cum huiusmodi actus etiam in Beatis haberi possint (quicquid sit, an hac de causa remaneat in Beatis virtus infusa Pœnitentiæ, ad eliciendos vid. ex motivo formali Pœnitentiæ huiusmodi actus, licet minus precipuos) Actus itaque Pœnitentiæ præcipuus est dolor, seu displicentia peccati trahens voluntatem expiandi illud, ut constat ex Etymologia vocabuli: Pœnitentia enim ex Aug. l. de Vera, & falsa idem sonat, ac Pœnæ, seu doloris tenentia, quæ trahit voluntatem illud vindicandi, ac expiandi.

XI. His positis: Quamvis possimus originale odisse, ac detestari; imò etiam de eo dolere, sicut etiam possumus dolorem, ac animi pœnam habere de peccatis alienis: non possumus tamen de originali dolere, dolore eo, qui trahat actum retractationis, aut voluntatem vindicandi, ac expiandi illud, postquam per Baptismum fuit omninò deletum: atqui huiusmodi dolor trahens retractationem, & voluntatem satisfaciendi, secundum se ad virtutem Pœnitentiæ præcipuè spectat (ut proinde multi doceant, Christum D. carnisse virtute Pœnitentiæ infusa; quamvis enim dolere potuisset de peccatis nostris, & odisse, detestari, ac dolere de peccatis, quæ in alia providentia potuissent à sua Humanitate patrari in statu separationis, antequam cum Verbo conjungeretur, si fortè fuisset aliquando separata, non potuit tamen illa retractare, tanquam propria huius Divinæ personæ, esto fuissent propria ejusdem Humanitatis) ergo peccatum originale non est objectum materiale virtutis Pœnitentiæ quoad ejus actum præcipuum.

XII. Et sanè formalis honestas objectiva Virtutis Pœnitentiæ consistit in victoria difficultatis, quam experimur ad retractandum peccatum commissum, necnon ad delendum illud tum quoad se, tum quoad effectus ab eo relictos; ut propterea Aug. l. de Vera, & falsa Pœn. dixerit:

*Pœnitentia est quedam dolentis vindicta puniens in se, quod dolet commississe; & l. de Ecclesiasticis dogmatibus; Pœnitentia est pœnitenda non admittere, & admissa deflere; peccatum autem originale nec est retractabile, ut diximus, nec quicquam potest de illo deleri post susceptum baptismum; cum per baptismum omninò deleatur tum ipsa culpa originalis, tum reatus pœnæ damni æternæ (licet non restituatur nobis per Baptismum simul cum gratia iustitiæ originalis, & integritas naturæ, quam Adam, & posterius per peccatum amiserunt; neque huiusmodi effectus, ac pœna peccati in hac providentia per ullum actum pœnitentiæ deleri possit) ergo peccatum originale non est ullatenus delendum per pœnitentiam; esto possumus illud detestari, ac de effectibus ab eo relictis dolere; eo quod concupiscentia v. g. ab eo relictæ impedimento sit ad facilem præceptorum observantiam; Sicut ingemiscens dicebat Apostolus ad Rom. 7. *Videam aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati.* Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? In hoc sensu ipse D. Th. in 4. dist. 16. qu. 1. a. 1. admittit haberi posse de originali Pœnitentiam istam latè dictam: nunquam tamen est verum, quod Assertores huius damnatæ thesæ contendunt, videl. pœnitentiam necessariam esse ad delendum originale, aut dari præceptum de pœnitentia pro originali faciendum per totam vitam; imò neque est verum, quod pœnitentia strictè dicta cadere possit supra originale.*

XIII. Neque dicas; quod licet non possimus dolere de originali dolore retractativo, ac vindicativo, possumus tamen satisfactionem aliquam pro illo exhibere, etiam si per Baptismum deletum sit; potest enim juxta probabilem sententiam circa debitum jam extinctum dari iterata solutio, quæ sit actus iustitiæ: ergo etiam exhiberi potest circa peccatum jam dimissum nova satisfactio, quæ sit actus iustitiæ vindicativæ, & ad virtutem etiam Pœnitentiæ spectans.

Nam etiam transmissio, quod iterata solutio debiti possit esse actus iustitiæ commutativæ, nemo tamen dixerit, quod iterata inflictio pœnæ debitæ possit esse actus iustitiæ vindicativæ; cum jus habeat reus, ne iterum puniatur, extincto reatu: ergo pro originali per Baptismum deletum nulla potest exhiberi satisfactio, quæ aut ad iustitiam vindicativam, aut ad virtutem Pœnitentiæ spectet, nisi fortè ratione reatus putati; eo modo quo eleemosyna data pauperi putato spectat ad virtutem misericordiæ: Ut omit- tam inquirere, Num pro originali non deletum per Baptismum possit vera satisfactio poni? quod dependet ab ea quæstione, An peccatum originale sit vera Dei offensa? quod infra explicabimus, inquirentes, in quonam sensu peccatum origi-

originale sit propriè peccatum, in quoniam improprie. Constat itaque, per Baptismum ita originale deleri, ut nulla pro eo satisfactio exhibenda sit, perinde quasi ex meritis Christi, nobis per Sacramentum applicatis, non fuerit omnino erasum.

XIV. Ad primam rationem in contrarium adductam: Falsum omnino est ex Trid. sess. 5. can. 5., quod concupiscentia, seu fomes in baptizatis manens sit verè, & propriè peccatum. Neque enim in alio sensu ab Apostolo vocatur peccatum, ut definit idem Trid., nisi quia ex peccato est, & ad peccatum inclinatur, relinquiturque nobis ad agonem, & ad meritum. Aug. l. c. dicens, Concupiscentiam esse peccatum, loquitur de motibus non omnino indeliberatis, sed aliquo modo voluntariis, saltem in causa, nempe in negligentia illos reprimendi; vel loquitur de peccato materialiter tantum, & objectivè malo, sicut homicidium patratum ab ebrio dicitur materialiter malum, quatenus si liberè patraretur, esset formaliter peccaminosum, ut idem Aug. l. 6. contra Jul. cap. 16. explicat, dicens, Concupiscentiam omni peccato carere, sed non omni malo. Hinc fit, hujusmodi concupiscentiam non esse laudem, & amore dignam, ex hoc quod sit pœna peccati: non enim quicquid infligitur ut pœna, amari potest, cum possit Deus sæpè justè punire peccata præcedentia permissione sequentium, ut in obduratis; quare Deus in renatis fomitem peccati odit, non quia est peccatum, sed quatenus à peccato est, & ad peccatum inclinatur, ac proinde odit odio non redundante in personam: Ad eum modum quo Deus amat in peccatoribus actus supernaturales fidei, & spei, quatenus disponunt ad justificationem, quin tamen hujusmodi actus supernaturales amet amore in personam ipsam redundante; cum potius illam ob peccatum odio habeat odio inimicitiae, esto illam amet amore solum benevolentiae, dum confert illi auxilia ad tales actus eliciendos.

XV. Ad secundam: Quamvis ex Trid. sess. 5. can. 2. per Adæ prævaricationem transfusa sit in genus humanum non solum mors animæ, seu peccatum, sed etiam mors, & pœna Corporis, dicente Apost. ad Rom. 5., Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors; Nihilominus ex eodem Trident. can. 5. concupiscentia, mors, & reliquæ pœnalitates hujus vitæ post Baptismum remanent in renatis, non tam in pœnam, quam in agonem, & meritum, ut scilicet conferant ad triumphum; nec ullatenus de se Cœli ingressum remorantur, sed potius conferunt ad intensiorem gloriam acquirendam, si debito modo sustineantur. Propterea non est exhibenda Deo ulla satisfactio ad delendum harum pœnalitatum reatum relictum post Baptismum; hic enim delet quicquid habet rationem peccati: esto exhibenda sit post

Sacramentum Pœnitentiæ satisfactio ad delendum reatum pœnæ temporalis in vindictam infligendæ, relictum post remissionem reatus odii Divini ac pœnæ æternæ, qui perseverat, donec congrua satisfactio exhibeatur.

XVI. Ad tertiam: Satisfactiones Christi, utpotè infinitæ, longo, ac infinito excessu superant nostrorum delictorum gravitatem, idque etiam in sententia valdè probabili, quod peccatum mortale sit gravitatis infinitæ; dicitur enim Psalm. 129. Copiosa apud eum Redemptio; & 1. Cor. 6. Empti estis magno pretio. Hinc nulla satisfactio nostra esset ponenda post Sacramentum Pœnitentiæ, si Divina justitia non exigeret, quod reatus pœnæ temporalis à nobis luendæ superesset; sicut ex Divina misericordia nullus superest reatus post Baptismum. Verum quidem est, quod si applicentur nobis Christi satisfactiones per plenariam Indulgentiam, nulla supersit satisfactio à nobis ponenda; quia tamen multis de causis incertum est, an plenariam Indulgentiam lucrati sumus, idèò consultum est pro culpis remissis novas semper satisfactiones exhibere; necnon etiam, quia non sumus omnino certi, quod dispositionem ad Sacramentum Pœnitentiæ requisitam adhibuerimus; Unde dicitur Eccl. 5. De propitiato peccato noli esse sine metu: Contra verò, quia imprudenter dubitamus, an Baptismum susceperimus, idèò injuriam Sacramento Baptismi irrogamus, si pœnitentiam agamus pro peccato originali, perinde quasi incerta sit vis Baptismi ad illud plenè tollendum.

Præterquamquod cum Sacramentum Pœnitentiæ institutum sit per modum judicii, & in judicio super eodem delicto possit iterata ferri sententia absolutoria, consultum etiam est de iisdem peccatis remissis iteratam Sacramentalem absolutionem petere, & iteratam ponere satisfactionem, dicendo cum Davide Ps. 50. Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me: At nequit Baptismus iterari; & dum primò suscipitur, nullam requirit satisfactionem nostram ad omnia peccata delenda præter dolorem prævium in adultis: ergo à fortiori nulla superest deinde pœnitentia ponenda post Baptismum.

XVII. Ad Confirmationem: Pœnitentia de peccatis personalibus post Baptismum commissis condistincta à pœnitentia imposita à Confessario solum cadit sub consilio, non sub præcepto; pro peccatis verò ante Baptismum commissis, & pro originali pœnitentia rigorosè dicta exhiberi non debet, cum ex Florentino laudato Ecclesia ipsa non consueverit pro iis pœnitentiam ullam imponere, eo quod per Baptismum omnis omnino reatus deleatur. Expedi tamen, ut licitis abstineat, qui usus fuit illicitis, ad præcavendas novas culpas, ad quas habitus pravi olim acquisiti

voluntatem reddunt proclivem, necnon ad Divinam gratiam conservandam, & ad meritum augendum.

XVIII. Ad id quod additur: Certum est apud DD. supra peccatum originale cadere non posse actum præcipuum virtutis Penitentiae, nempe dolorem trahentem retractationem, & vindicationem, cum non sit propria voluntate commissum; & idcirco nulla est vindictio, seu poenitentia pro illo ponenda: Habet quidem ex Tridentino l.c. originale veram, ac propriam rationem peccati, si nomine peccati veniat id, quod consequitur actum voluntatis transgredientis Divinam legem, nempe macula illa habitualis, quæ reddit hominem Deo odibilem, & filium iræ; at non est propriè peccatum, si nomine peccati veniat macula facti, seu id, quod est primum in peccato, nempe actus nostræ voluntatis transgressivus Divinæ legis, trahens maculam illam habituales juris, seu reatus odii Divini. In hoc sensu Aug. lib. 3. de Lib. Arbit. c. 19. dicit originale non esse propriè peccatum; & l. 1. de Civ. c. 27. ait: *Parvuli, quod vera Fides habet, nascuntur, non propriè, sed originaliter peccatores.* Et in hoc etiam sensu per originale non irrogatur propriè, ac strictè Deo injuria; unde nec exhiberi debet pro illo stricta, ac propria satisfactio, etiam ante susceptum Baptismum.

XIX. Hinc Lugo disp. 5. de Pœnit. num. 64. impugnat Concionatorem illum celebrem, qui, ut ostenderet, B. Virginem fuisse immunem ab originali, contendebat, quod cum fuerit à veniali immunis, à fortiori fuit immunis ab originali, quod est mortale; & quod debuisset potius præligere immunitatem ab originali, quam à veniali. Docetque Lugo, quod debuisset B. Virgo potius pati maculam originalem, quam venialiter Deum offendere; quia contrahere originale non est actu ullo proprio Deum offendere, nec averti à Deo, sed potius est pati aversionem Divinam, odium, indignationem, ac inimicitiam propter peccatum solum interpretativè proprium, ob inclusionem voluntatis propriæ in voluntate Adæ, tanquam Tutoris humani generis; Quod tamen Deiparæ competere non potuit; ut proinde non solum originali caruerit, sed etiam debito proximo illud contrahendi: Ejus quippè voluntas utpotè prædita virtutibus longè præstantioribus, quam fuerit prædita voluntas Adami, non debuit in hujus voluntate includi, & idèò neque fuit obnoxia originali, neque debito proximo contrahendi illud, sed solum debito remoto, quatenus erat una ex descendantibus Adæ, quæ si non fuisset prædita virtutibus, & gratia penè immensa ut esset digna Christi mater, debuisset in voluntate Adæ includi, & contrahere originale: Ubi Christus D. etiam debito remoto contrahendi originale caruit, eo quod non descenderit ex Adamo via ordinaria, ut loquitur ex Aug. D. Th. 3. p. q. 13.

Par. III.

a. 1. *Non fuit in Adam secundum seminalem rationem, sed secundum corpulentam substantiam; unde non debuit originale contrahere, etiam si caruisset Unione hypostatica.* Nihilominus si Deipara in alterutrum scopulum debuisset impingere, vid. aut contrahendi originale ob peccatum Adæ, si in eius voluntate fuisset inclusa, vel proprio actu venialiter Deum offendendi, illud esset præligendum; eò quod macula originalis non sit propriè injuria, nec offensa Dei, quamvis habeat propriam rationem peccati mortalis reddens hominem filium iræ, Dei inimicum, & reum pœnæ æternæ saltem damni. Hinc fit, quod cum originale non sit propriè Dei offensa, nulla sit exhibenda pro originali satisfactio propriè dicta, & à fortiori post maculam per Baptismum omninò deletam.

Ex hætenus dictis infertur, mortem, aliasque penalitates B. Virginis non fuisse in penam originalis ab ea contracti; meritòque proscripta fuit propositio illa 73. Michaelis Baji, dicens: *Nemo præter Christum est absque peccato originali;* Hinc B. Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum, omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut & aliorum Justorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis: immensæ enim Deiparæ penalitates fuerunt in agonem, & meritum, non verò in ultionem: sicut non omnes Justorum afflictiones sunt in ultionem pro culpis præteritis, & idcirco proscripta pariter fuit illa 71. ejusdem Baji propositio dicens, *Omnes omninò afflictiones Justorum sunt ultiones peccatorum ipsorum:* Unde Job, & Martyres, quæ passi sunt, ob sua peccata passi sunt: ostendimus quippe, quod non solum caruerit Deipara originali, sed etiam debito proximo illud contrahendi propter immensum gratiarum cumulum, quo prædita fuit in primo instanti Conceptionis, ut esset digna Christi Parens; ut proinde illi injuria irrogata fuisset, si in voluntate Adæ fuisset inclusa, non secus ac si Resp. voluntatem pupilli omni virtute, ac sapientia; præditi includeret in voluntate Tutoris, qui ab iis dotibus longè distaret; quæ omnia fusè prosequuntur, ac eraditè Salazar., Gran., Lezana apud Lugo d. 7. de Incarn. sect. 3.

PROPOSITIO XX.

Confessiones apud Religiosos factæ pleræque vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ.

PROPOSITIO XXI.

Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui Eleemosynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua pœnitentia, seu satisfactione, ob quæstum, seu lucrum subsidii temporalis.

SYNOPSIS.

I. Proscripta olim fuit sententia docens invalidè Sacramentum Pœnitentiæ à Regularibus administrari; necnon quæ doceat præcepto Confessionis annuæ non satisfieri per confessionem apud Regulares factam. II. Novatores nunc docent, huiusmodi confessiones plerumque esse sacrilegas, vel invalidas, ob leves pœnitentias, quæ à Regularibus injunguntur.

III. Verùm consuetudo Ecclesiæ moderna in injungendis pœnis non differt substantialiter ab antiqua. Rigor autem antiquus ante adventum Mendicantium exolevit. Mendicantes verò videntur maximè idonei ad Sacramentum Pœnitentiæ administrandum.

IV. Canones Pœnitentiales non erant leges, sed instructiones, & ferè nunquam pœnæ illæ imponebantur in foro Sacramentali. V. Sicut diversa ratio temporum præsentium postulat, ut aliter nunc administraretur Sacramentum Eucharistiæ, ac olim; ita dicendum de imponendis pœnis in Sacramento Pœnitentiæ.

VI. Circa annum salutis millesimum ante adventum Mendicantium benignitas Ecclesiæ ingentes progressus habuit. VII. Antesignani Mendicantium acriter calamo confixerunt sententias valde benignas, quæ olim vigeant. VIII. Multis de causis Regulares secundum se magis videntur idonei ad Sacramentum Pœnitentiæ ritè administrandum. IX. Hinc Monarchæ passim nonnisi Regulares volunt sibi esse à Confessionibus; & Pontifices innumera iis Privilegia relatè ad administrandum hoc Sacramentum concesserunt.

X. Suspicio de levibus pœnis imponendis ob spem lucri minimè omnium cadere potest in Regulares: Concilia proinde aliorum cupiditatem hac in re coercuerunt, nunquam tamen Regularium.

XI. Præstetne benignum se cum Pœnitentibus ostendere in delectæ opinionum, & in pœnis imponendis, an rigidum? XII. Doctor Angelicus miram in opinando induit benignitatem.

I. **E**xponuntur. Sæculo septimo non pauci docebant, invalidè à Regularibus Sacramentum Pœnitentiæ administrari. Illos Bonifacius IV. sua Constitutione anathemate percussit his verbis: Sunt nonnulli fulti nullo dogmate, audacissimè quidem, zelo magis amaritudinis

asserentes, Monachos, qui mundo mortui sunt, & Deo vivunt, Sacerdotalis Officii potentia indignos, neque Pœnitentiam, neque Christianitatem largiri, neque absolvere posse per Divinitus injunctam Sacerdotali officio potestatem. Sed omninò labuntur, &c. Fuit deinde opinio Henrici de Gandavo, Hostiensis, Archidiaconi, & aliorum apud Adrianum in 4. q. 5., & apud Dian. p. 4. tr. 8. ref. 102., putantium, Confessiones apud Religiosos ab Episcopo approbatas factas non sufficere ad implendum præceptum Confessionis annuæ latum ab Innoc. III. in cap. Omnis utriusque sexus, eo quòd deberent oves à Pastoribus suis, nempe à Parochis, in hoc Sacramento quotannis recognosci. Cum autem Jo: de Poliacò pertinacius hanc opinionem defenderet, à Joanne XXII. anno 1322. compulsus est canere palinodiam. Et Sixtus IV., ut advertit Jo: de la Cruz de Statu Relig. lib. 2. cap. 6., voluit, ut Inquisitores hæreticæ pravitatis adversus hanc sententiam, tanquam sapientem hæresim, animadverterent, perinde quasi non sufficeret, quòd oves à supremo Pastore Christi Vicario per Religiosos à se delegatos recognoscerentur.

II. Nunc autem Novatores, veluti deplorantes amissam antiquam Ecclesiæ severitatem in pœnis infligendis juxta Canones pœnitentiales, ac zelum simulantes, invehuntur adversus Religiosos, & præsertim Mendicantes, à quibus eorum doctrina quam maximè impetitur; ac docent, laxitatem in Sacramento Pœnitentiæ à Religiosis inductam esse, ut proinde Confessiones apud ipsos factæ ut plurimum vel sacrilegæ sint, vel saltem invalidæ; eo quòd ob facilem aditum, quem pœnitentes habent ad Religiosos, à quibus leves pœnitentiæ imponuntur, sæpè deficiat propositum non peccandi de cetero ad validitatem Sacramenti, & ad veniam à Deo obtinendam prærequisitum. Docent prætereà, nimiam in pœnitentia imponenda Mendicantium benignitatem oriri ex spe subsidii temporalis à pœnitentibus obtinendi; ut idcirco possit Parochus suspicari, quòd ab iis nimis leves, & peccatis longè impares pœnitentiæ hac de causa imponantur. Hinc etiam docuere, ut constet ex antecedenti thesi proscripta, quòd consuetudo Moderna quoad administrationem Sacramenti longè diversa sit ab antiqua, quando juxta Canones pœnitentiales acerrima, ac diuturna pro quolibet mortali infligebatur pœna ante absolutionem luenda; ac proinde quamvis ista consuetudo jam invaluerit, & plurimorum hominum auctoritate sustentetur, contendunt ab Ecclesia eam non haberi pro usu, sed pro abusu.

III. Evincitur omnium horum falsitas, si ostendatur, Primò, Consuetudinem Ecclesiæ præsentem in administrando Pœnitentiæ Sacramento, etsi benigniorem, non differre substantialiter ab antiqua, licet severiori.

Secundò, Rigorem antiquum in pœnis infligendis ante adventum Mendicantium Ecclesiam remississe: atque adeò si quis doleat, quòd rigidior illa disciplina exoleverit, non debet id Mendicantibus ascribere.

Tertiò, Religiosos, ac præsertim Mendicantes esse maximè omnium idoneos ad hoc Sacramentum administrandum, & suspicionem de levibus pœnis imponendis ob spem lucri minimè omnium in illos cadere.

IV. Circa primum. Verum quidem est, quòd pœnæ, quas Canones Pœnitentiales statuunt imponendas pro culpis, sint rigida, diuturnæ, pudore, ac labore refertæ; nam per juro. gr. imponitur, quod per 40. dies in pane, & aqua jejundet, ac deinde per septem annos pœniteat, seu publicam agat pœnitentiam; cognoscenti Monialem, seu devotam pœnæ decennales statuuntur; & mensuranti falsa mensura jejunium triginta dierum in pane, & aqua, & sic de aliis. Verum, ut adnotavimus in expositione thes. 18. ex Suar. disp. 38. de Pœnit. sect. 3., Canones isti pœnitentiales non erant leges, sed meræ instructiones, ac regulæ Confessario deservientes, ut juxta contritionem, vires, ac dispositionem penitentis posset eas ad libitum moderari: Et ibidem notavimus, quòd etiam quando pro foro externo pœnæ illæ publicæ ab Ecclesia imponebantur, ferè semper magna ex parte remittebantur, adeò ut perrari essent, qui per annum pœnas publicas exequerentur: ergo à fortiori in foro secreto Sacramentali ferè nunquam pœnæ illæ imponebantur. Diximus etiam, rigorem illum iis temporibus, quando persecutiones Tyrannorum vigeant, fuisse congruum, ne spe facilis veniæ Christifideles desciscerent. Præterquamquod introducenda tunc erat in Ecclesia primitiva duplex classis Innocentium, ac Pœnitentium; ac proinde congruum erat, ut pœnæ in aliorum exemplum ponendæ non essent leves; Sicut pœnæ, quas Christus D. subiit, ut nobis esset exemplo, congruum fuit, quòd essent acerbissimæ.

V. Adde, quòd ex Fidelium fervore tempore illo persecutionis sperabatur ex gravitate pœnarum fructus, non desperatio, ac fuga; Nunc autem his, aliisque motivis cessantibus, ratio temporum postulat, ut Ecclesia benignius agat in pœnis infligendis, advertens adversus hereticos, Christum D. noluisse Sacramentum Pœnitentiæ esse carnificinam, sed medicinam; ut habet Trid. sess. 14. c. 5. Quòd autem absolutionem Sacramentalem juxta consuetudinem modernam consueverit olim Ecclesia impertiri ante executionem pœnæ à Confessario impositæ, fusè ostendimus loc. laud. Ex quibus fit, consuetudinem præsentem in administrando Sacramento Pœnitentiæ non lōgè differre ab antiqua, nisi quantum ratio temporum diversa specialem postulat hac tempestate benignitatem: eo pacto quò, ut advertit ibidem Tri-

dentinum, diversa temporum præsentium ratio postulat, ut aliter nunc Sacramentum Eucharistiæ administretur, quàm olim; ut proinde nec pueris detur nunc ante usum rationis, imò nec statim post usum rationis, donec norint aptè distinguere inter panem, & Eucharistiam; nec detur hoc Sacramentum sub utraque specie non Sacerdotibus. Similiter Anacletus Papa, ut advertit D. Th. 3. p. q. 80. n. 10., quando magna vigeat in Ecclesia Dei devotio Fidei, ita decrevit: *Pera-cta consecratione omnes communicent, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus, sic enim & Apostoli statuerunt, & Sacra Romana tenet Ecclesia*, (esto hæc Anacleti sanctionē alii aliter interpretentur, ut dicemus in expositione thes. 23. num. 15.) ac deinde diminuto fidei fervore, ut habet idem Angelicus, Fabianus Papa indulget, ut saltem ter in anno, ac demum Innoc. III., ut saltem semel in anno communicent: Ecce quomodo in Sacramentorum administratione aptè pro temporum varietate consuetudo Ecclesiæ variatur; Non est itaque cur præsens Ecclesiæ benignitas in pœnis injungendis carpatur, cum ea benignitati Christi, & ipsius Ecclesiæ, ac rationi temporis præsentis sit accomodata, nec substantialiter differat à veteri Ecclesiæ consuetudine, sive spectetur penitentia Sacramentalis, sive extra-sacramentalis.

VI. Circa secundum, quòd rigor antiquus in pœnis infligendis ante adventum Mendicantium exoleverit, hoc est ante sæculum decimum tertium, quo Religiosi Mendicantes duxerunt initium, ostendit Morinus lib. 10. cap. 16. ubi loquens de antiqua pœnitentiæ disciplina ait: *Et sæculo undecimo terminatur: Statim enim post illud sæculum Pœnitentiæ exterioris severitas decrescere, minui, & obsolescere capit*; Additque circa millesimum humanæ salutis annum benignitatem Ecclesiæ ingentes progressus habuisse, quando pœnæ ceperunt pecunia redimi, ut proinde divitibus, qui maximè indigent Pœnitentiā, in eleemosynas commutarentur, ut constat ex Conciliis Anglicanis celebratis anno 958. 982. & 1034., & ex Concilio Lillebone habito anno 1080., quod ab Oderico Vitali refertur: Eaque consuetudo commutandi penitencias in eleemosynam, vel in aliquot solidos pro Templis, vel pontibus construendis, adeò in Galliis invaluerat, ut Mauritius Episcopus Parisiensis ingentem illam Cathedralem Parisiorum hac ratione à fundamenti extruxerit, & quatuor Abbatias in agro Parisiensi fundaverit, ac dotaverit, quem multi Episcopi, teste eodem Morino c. 20., in hac benigna Pœnitentiæ remissione imitati sunt. Præterea Petrus Pictaviensis Canonicus Abbatiae S. Victoris, & in audiendis Confessionibus perassiduus in suo libro Pœnitentiali circa annum 1220 edito fol. 3. hæc habet: *Non videtur, quòd pro peccatis occultis debeat Pœnitentia aliquis arctari præcisè ad aliquod genus satisfactio-*

factionis nolens, sed redimere posset, vel aliter compensare. Et Urbanus II. anno 1095. iis, qui Sacra Militiæ nomen dabant, Indulgentias largiebatur, quibus ab omni penarum debito exolvebantur: Unde inolevit deinde in Ecclesia usus permutandi pœnitentias peccatis consentaneas in aliquas leviores, ac medicinales, ac in lucrationem Indulgentiarum, quæ passim obtineri possunt. Constat itaque, benignitatem in pœnis infligendis ante ortum Mendicantium in Ecclesia usui fuisse.

VII. Adde, quod Albertus Magnus, & Alexander Alensis inter Theologos Mendicantes Antesignani, & eorum exemplo, ac doctrina communiter deinde Theologi Regulares, benignas hac in re sententias, quæ tunc vigeant, acri calamo confixerunt. Guilielmus enim Episcopus Parisiensis cap. ult. de Sacramento Ordinis fufissimè docuerat, validam esse relaxationem penarum ab Episcopo factam, si earum loco aliqua pecunia à penitentibus in ædificium Ecclesiarum, vel in alia publicæ utilitatis opera impenderetur: Docuerat etiam penas in Sacramento Penitentiae ad merum arbitrium Confessoriorum esse imponendas, idque ab omnibus pro certo haberi. Albertus tamen in 4. dist. 10. art. 11. de Valore relaxationum ostendit, penas non debere in Sacramento injungi tantum in satisfactionem, sed in medicinam, atque adeò penas medicinales non posse pecunia ulla, aut Indulgentiis redimi. Quod etiam docuit Alexander Alensis memb. 6. qu. 23. Et uterque etiam propugnavit, non ad merum arbitrium Confessarii penitentiam esse injungendam, sed spectata peccati qualitate, contritionis quantitate, & Penitentis statu. Hæc est itaque Doctrina, hæc secundum se praxis Mendicantium, benignitati quidem consona, sed laxitati adversa.

VIII. Circa tertium, quod scilicet Regulares magis idonei sint ad Sacramentum Penitentiae administrandum, & minimè omnium suspecti, nec aliorum culpis conniveant ob spem lucri, constare videtur, Primò, quia Regulares præ cæteris sedulam operam studiis navant, ac doctrina pollent ad id muneris pernecessaria; Tum etiam quia ex proprii status professione ad perfectionem tendunt, ut proinde speciali modo ad præcavendas proprias, & proximi culpas incumbant. Præterea Regulares, sive redivitis communibus, sive eleemosynis vivant, Superiore, & Procuratore dempto, de bonis temporalibus non sunt solliciti, cum singuli suo muneri vacantes certant expectent à Divina largitate annonam, & à voto paupertatis inhibeantur divitiis inluare; quæ omnia in reliquis non militant. Verum quidem est, quod de nonnullis Regularibus non laxitates modò, sed etiam scandala audiantur: At verissimum pariter est, quod de Regularibus multi falsi spargantur rumores; & sæpe quod leve omninò est, tanquam atrox

facinus pervulgatur tum ab invidis, tum ab iis, qui ad sui excusationem cupiunt habere Regulares socios delictorum: Et sicuti de Sole dicitur, quod spectatores non habeat, nisi cum deficit, & Eclipsim patitur; ita Religiosorum defectus plurimos habent spectatores, & præcones. Præterquamquod hoc ipsum, quod atrox aliquod scelus ab iis aliquando patratum non sine horrore audiatur, indicat purissimam esse in communitate Regularium vitam, adeò ut dedecet aliquem illorum exorbitantem videri. Quod ex eo fit perspicuum, quia consimile scelus, si ab aliis patratum audiatur, non consimili cum horrore auditur: propterea non possunt Regulares secundum se minus idonei censerì præ aliis ad administrandum Pœnitentiæ Sacramentum, si doctrina, & morum probitate cæteris debent præfulgere.

IX. Deinde Regulares cum in audiendis Confessionibus sint magis assidui, experientia speciali maximè adjuvantur ad ritè obeundum hoc munus, ad detegendas dæmonis technas, ad pœnites adjuvandos; & cum sæpe in Communitatibus Religiosorum agatur de profectu in via spirituali, & de mediis ad proficiendum, præ manibus habent, quæ Penitentibus suggerere possint ad viam salutis illis ostendendam: Et si quando dubitent, aut in scopulum aliquem impingant, obvios habent aut Auctores, aut Peritos, quos consulant. His de causis videmus ferè semper Monarchas, & Pontifices ipsos, nonnisi Regulares voluisse sibi à Confessionibus; Quinimmo Pontifices passim innumera Regularibus Confessariis privilegia concesserunt, etiam relatè ad Sacramenti Penitentiae administrationem, ut sic homines allicerentur ad absolutionem Sacramentalem ab iis potius, quàm ab aliis exposcendam.

X. Ad id, quod objicitur de cupiditate Mendicantium, qui communibus eleemosynis vivunt, quæ dat ansam suspicandi, quod leves penitentias imponant ob spem lucri; præter hætenus dicta, addi potest, plurimos Parochos angustiis rei familiaris premi, & non paucos esse cupidos ditescendi; unde longe major suspicio de iis deberet esse, ne penitentium culpis conniveant, ut eorum gratiam ineant, vel eorum largitionibus, aut commendatione apud Principes juventur: Quod si hæc de Parochis suspicari culpa non vacat, à fortiori non licet ea suspicari de Mendicantibus, qui ex proprio instituto perfectioni sedulam navant operam, & Christi vestigia sequuntur, qui cum dives esset, pauper pro nobis factus est, ut illius inopia nos divites effemus, ut habet Apostolus 2. ad Cor. 8. Hinc nusquam legimus Concilia redarguisse, aut coercuisse Regularium cupiditatem, prout coercuerunt aliorum Sacerdotum: Etenim in Concilio Londin. an. 1220. habetur: *Adjicimus ad Sacerdotum cupiditatem refecandam, ut Missæ non injungantur*

in pœnitentiam iis, qui non fuerint Sacerdotes; & Concilium Anglicanum ann. 1283. mandat, ut Sacerdotes pecuniam in Confessionibus extorquentes à tali munere submoveantur. Quinimò Simonia, quæ cupiditatis est proles, & quæ circa decimum sæculum non paucos Ecclesiæ Ministros verterat in sacrilegos Nundinatores, non solum non fuit labes Regularium, sed etiam Regulares habuit hostes præcipuos, qui cum Norberto, Jo: Gualberto, Petro Igneo, Petro Damiano, aliisque Cœnobitis toto impetu illam insecuti fuerunt, quousque suus nitor Sacerdotio redderetur, & repurgaretur Sanctuarium.

XI. Illud hîc inquiri potest, Num præstet benignum se pœnitentibus præbere tùm in delectu opinionum solidè probabilium, tùm in pœnis imponendis, an verò severum? Certum quidem est ex Tridentino sess. 14. cap. 8. debere Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate convenientes satisfactiones injungere; ne si fortè peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quidem opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Constat etiam ex Concil. Lateran. cap. 6. Per indiscretas, & superfluas indulgentias claves Ecclesiæ contemni, & pœnitentialem satisfactionem enervari. Certum pariter est, quòd Confessarius teneatur in iis, quæ ad Pœnitentem spectant, ejus opinionem sequi, dummodò ea sufficienti, ac solida probabilitate non careat, etiamsi ipse oppositam sententiam putet probabiliorē. Et ratio est, quia pœnitens tunc est dispositus sufficienter, unde nequit illi absolutio denegari; propterea non potest ad restitutionem obligari pœnitens, qui probabiliter putat ad illam non teneri. Solum dubium est, An in iis, quæ spectant ad Confessarium, v.g. ad absolvendum cum hac, vel illa Jurisdictione, consultum sit benignam potius, an rigidam sequi sententiam, esto possit ille utramque ad libitum sequi? (ut docent communiter apud Tamb. lib. 3. de Confess. cap. 9.) Sicut etiam Utrum in pœnitentia injungenda culpis, contritioni, & dispositioni pœnitentis consona, rigorem potius induere debeat, an benignitatem? Qua in re communissimè docent contra Rigidioristas, Confessarium induere debere Christi principaliter absolventis, & Ecclesiæ Parentis piētissimæ lenitatem, quantum prudentia suggererit expedire. Nazianzenus Or. 25. hæc habet: *Hanc rationem tene, ut partim eum corrigas, idque leniter, & humanè, non ut hostis, neque ut durus, & rigidus Medicus: Habes medicinæ regulam, Christi discipulus ex misis, & benigni, qui nostras infirmitates portavit: Idem docuere Illustrissimorum Ordinum Mendicantium Institutores Div. Dominicus, & D. Franciscus; In Glossa enim explicante Prologum Constitu-*

Pars III.

tionum Ordinis Prædicatorum dicitur impedire salutem animarum nimia austeritas in consiliis, & opinionibus. Et in Regula Ordinis Seraphici cap. 7. præcipitur, ut cum misericordia pœnitentiæ imponantur. Hic fuit etiam usus primitivæ Ecclesiæ, teste Morino cap. 9. lib. 4., ubi habet: *Pœnas sceleribus impositas, à nascente Ecclesia usque ad hæresim Montani, breves admodum fuisse; Hoc etiam postulat Dei pronitas ad ignoscendum potius, quàm ad irascendum: dicitur enim Isaia 55. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, quoniam multus est ad ignoscendum. Et quamvis Deus sæpè in Scripturis justus simul, & misericors appelletur, nusquam tamen dicitur esse multum justus, sicut dicitur esse multum misericors, ut habetur Psal. 102. Misericors, & miserator Dominus, longanimis, & multum misericors; Sic in textu Isaiæ laudato dicitur esse multus ad ignoscendum, nunquam tamen, quòd sit multus ad irascendum. Dicitur etiam Deus, 2. Corint. 1. Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis; nusquam vero dicitur esse Pater justitiarum, & Deus totius afflictionis. Non est itaque cur de Mendicantium cupiditate perversè judicetur, si in Sacramenti Pœnitentiæ administratione benignitatem potius induant, quàm severitatem; dummodo culpis non conniveant, nec levissimas pœnitentias pro gravissimis culpis imponant, aut solum Plenariæ Indulgentiæ lucrationem; quæ quamvis satisfactioni debitæ sit satis, non est tamen satis medicina, quam Confessarius tanquam Medicus injungere debet pœnitenti.*

XII. Quod attinet ad benignas opiniones sequendas, dummodò sint solidè, & non tenuiter tantum probabiles, iisdem rationibus evincitur, Confessarius communius id esse consulendum; ut proinde Mendicantes redargui non possint, quòd in spem lucri communem hunc ductum sequantur. Doctor Angelicus, qui non in Scholastica duntaxat, sed in Morali etiam Theologia faciem omnibus præfert lucidissimam, & à cupiditatis labe omninò erat immunis, eam in opinando induit benignitatem, ut nihil magis. Matthæus Moya tract. 1. quæst. 5. §. 3. ad viginti opiniones recenset, in quibus D. Thom. sequitur partem faventem libertati, omissa tutiore favente legi: Cardenas 3. p. Chrylis di. p. 76. cap. 8. & 9. recenset novem & viginti, ac innumeras alias omittit, ne fastidiū legentibus creet. Quare commendandi potius, quàm damnandi Mendicantes, si Angelici Præceptoris vestigia in Sacramentorum administratione sectantes, viscera benigni Judicis, ac Medici induunt, dummodò ab opinionum laxitate longè absint. Quamvis autem à quolibet Cōfessario uterque hic scopulus declinandus sit, Laxitatis, & Rigoris, facilius tamen uterque à Mendicantibus declinatur, ut ostendimus, præsertim ob diuturnum

num eorum studium, ob longam experientiam, ob continuam inter doctos his de rebus agentes consuetudinem, & ob specialem vitæ immaculatæ professionem, ut idcirco innumeris privilegiis ad ritè hoc munus obeundum à Summis Pontificibus, ut diximus, sint locupletati; à quibus recensendis, ne longum faciam, supersedeo.

PROPOSITIO XXII.

Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequàm condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.

S Y N O P S I S.

I. Nusquam reperitur hoc præceptum abstinendi à Communione ante pœnitentiam expletam.

II. Videtur tamen hæc obligatio oriri ex reverentia tanto Sacramento debita. III. Hinc qui recordatur mortalis in confessione obliti, debet ad Confessarium redire ante communionem. IV. Perseverat aliquatenus peccatum habituale in reatu pœnæ. V. Potest aliquis indecenter ad Eucharistiam accedere, etiamsi nullus præsupponatur reatus culpæ. VI. Quod ostenditur in multis casibus.

VII. At nequit dici sacrilegus, qui ante pœnitentiam expletam vult communicare, per hoc, quod non condignè pro culpa hætenus satisfecerit. VIII. Neque per hoc, quod nondum posuerit partem integram Sacramenti Pœnitentiæ. IX. Neque ob ullam indecentiam graviter culpabilem. X. Non est indecentia, quod Reus alicujus pœnæ ad fontem Misericordiæ accedat.

XI. Præcipitur quidem, quod ante communionem præmittatur confessio ab eo, qui conscientiam habet mortalis; at non quod præmittatur satisfactio Sacramentalis. XII. Assignatur congrua ratio, cur debeat ad Confessarium redire ante communionem, qui recordatur mortalis in prima confessione obliti. XIII. Reatus pœnæ temporalis relictus à mortali remisso nequit dici peccatum habituale. XIV. Cum non sit mortalis indecentia ad Eucharistiam accedere cum aliquo veniali, à fortiori cum solo reatu pœnæ temporalis.

XV. Dicendumne indignè accedere ad Eucharistiam indignitate levi, qui ad illam accedit cum veniali?

I. Exponitur. Hæc thesis vel nititur in eo errore, quod scilicet ritè dispositus ad Sacramentum Pœnitentiæ suscipiendum nunquam possit absolvi, & consequenter non habeat jus ad Communionem, antequàm debitam pœnitentiam expleverit; Vel in eo, quod peccatum non remittatur per absolutionem Sacramentalem, nisi antecedenter sit peracta pœnitentia Sacramentalis; Unde fieret, neminem pos-

se citra sacrilegium aut ad Sacram Synaxim accedere, aut jus ad illam percipiendam prætere, pœnitentia condigna nondum peracta. De utroque hoc errore fusè diximus in expositione propositionis 16., 17., & 18., ubi ostendimus, quod licet sæpe debeat absolutio differri, & sæpe pœnitenti imponi, ut etiam post absolutionem abstineat per aliquod tempus à Sacra Mensa ob reverentiam tanto Sacramento debitam; falsum tamen sit dari præceptum universale obligans omnes ad non communicandum, nondum peracta pœnitentia condigna: Ex Apostolo enim solum requiritur, quod peccator *Probet seipsum*, (vid. per confessionem Sacramentalem, ut explicat Trid. sess. 13. cap. 7.) & sic de pane illo edat, atque adeò secundum se jus habet ad Communionem post Sacramentum Pœnitentiæ susceptum, antequàm pœnitentiam expleverit.

II. Sunt tamen nonnullæ rationes, quæ possint in speciem hanc proscriptam thesim suadere. Primò, quia reverentia Eucharistiæ Sacramento debita postulat, ut conscius mortalis non solum conteratur, sed etiam Sacramentum Pœnitentiæ Communioni præmittat; Satisfactio autem est pars Sacramenti Pœnitentiæ, licet non essentialis, sed integralis: ergo Satisfactionem etiam præmittere debet; adeò ut sicut sacrilegè accederet ad Eucharistiam, qui conscius mortalis citra physicam, aut moralem impotentiam omitteret Confessionem, ita qui satisfactionem omitteret.

III. Secundò, quia qui post præmissam confessionem recordatur alicujus mortalis obliti, quamvis præmiserit contritionem, & Sacramentum Pœnitentiæ, adhuc debet iterum ad Confessarium redire, ut docent communiter contra nonnullos, juxta fusius hac de re dicta in expositione propositionis 11. Alex. VII.: nec alia videtur posse congrua hujus obligationis ratio afferri, nisi quia quamvis peccatum illud oblitum fuerit indirectè in prima Confessione absolutum, debet tamen directè absolvi, ut congrua pœnitentia imponatur, & executioni mandetur ante susceptionem Eucharistiæ: ergo sacrilegè ad Eucharistiam accedit, qui nondum condignam de peccatis pœnitentiam peregit. Quod confirmatur auctoritate Cypriani l. 3. ep. 14. ubi explicans, quid sit Eucharistiam indignè sumere, ait, *Idest nondum pœnitentia acta, nondum facta exomologesi*; quod etiam dicit cap. 15, & 16. & lib. de lapsis.

IV. Tertiò, quia peccatum habituale consistit in peccato actuali præterito, & in reatu odii Divini, & vindictæ, adeò ut in utroque hoc reatu moraliter perseveret juxta sententiam communiorem: atqui si nondum sit præstita condigna satisfactio pro peccatis, adhuc perseverat aliquis reatus vindictæ, quamvis post absolutionem non remaneat amplius reatus odii, & pœnæ æternæ: ergo adhuc perseverat aliqua-

liter

liter peccatum habituale; accedere autem ad Eucharistiam cum peccato habituali est Sacrilegium: ergo etiam accedere nondum præstita condigna satisfactione.

V. Quartò demum, quia peccat mortaliter contra reverentiam huic Sacramento debitam, atque adeò sacrilegè ad illud accedit, qui cum sordibus physicis accedere præsumit: ergo à fortiori qui accedit cum reatu pœnæ ex culpa relicto. Antecedens constat in eo, qui adeò sordidus vellet Ecclesiam ingredi, ut ab omnibus sperneretur, si ità in aliorum conspectum se daret, & deinde vellet etiam coopertus capite, confabulans, ac distractus communicare; Similiter contra reverentiam Sacramento debitam peccaret, qui post pollutionem mortalem, aut post fornicationem vellet statim, præmissa Confessione, communicare, ut docent nonnulli apud Lugo disp. 15. sect. 1. Sicuti etiam cum magna indecentia, & scandalo quis post patratum publicè homicidium statim eodem die post Confessionem ad Eucharistiam accederet.

VI. Ratio à priori est, quia indecentia haberi potest etiam præcisa culpa; non secus ac irregularitas ex defectu, quæ citra quamcumque culpam reddit hominem indignum Ordinibus Sacris, aut eorum administratione: Propterea communiter apud Sanch. l. 9. d. 13. docent, indecenter ad Eucharistiam accedere, qui conspurcationem involuntariam in somnis habuit, aut actum habuit conjugalem etiam si licitur, nisi iusta aliqua causa indecentiam resarciat (qualis esset magna festivitas, magna devotio, nota aliqua, si Communio omittatur, & similes) Hieron. relatus in cap. Sciatis, q. 4. hæc habet: *Quicumque uxori debitum reddit, vacare non potest orationi, nec de carnibus Agni comedere debet: Si panes propositionis ab iis, qui uxores suas terigerant, comedi non poterant, quantò magis panis, qui de Cælo descendit?* Hebræi apud eundem Sanch. eam dant rationem, cur Oza 2. Reg. 6. percussus sit, quòd Arcam tetigerit; quia scilicet nocte illa ad uxorem accesserat: ergo à fortiori abstinendum ab Eucharistia post actum conjugalem, qui mentem hebetat ad spiritualia, quocumque fine exerceatur. Quamvis autem multi cum Sanch. doceant, solum esse consilium, non præceptum à Communionem abstinere, quando non voluptatis causa, sed ad satisfaciendum obligationi ex iustitia, vel ad vitandam incontinentiam, aut causa prolis actus conjugalis precessit; Communiter tamen docent esse saltem venialem culpam sine iusta causa ad Eucharistiam accedere, quando voluptatis causa exercetur; & multò magis si quis vellet post copulam illicitam eodem die post confessionem communicare; Adeò ut Lugo l. c. dicat, opinionem oppositam Jo. Sancio in selectis qq. disp. 23. nu. 30. esse singularem. Quinimò etiam cum indecentia censetur accedere ad Eucharistiam Judex, si eodem die homicidam suspenderit, quamvis actum

iustitiæ debitum, ac meritorium exercuerit; ut notat idem Thomas Sanch. nu. 2. Ex quibus omnibus infertur, posse propter indecentiam sacrilegè peccare, qui post absolutionem, ac peccatorum remissionem, nondum peracta condigna penitentia, accedit ad Eucharistiam: non secus ac sacrilegè accederet, qui cum excommunicatione minore vellet communicare.

VII. Ostenditur falsitas. Qui jus ad Communionem percipiendam præten dit nondum pœnitentia peracta, Primò non potest dici Sacrilegus per hoc, quòd cum sit ritè dispositus per contritionem ad absolutionem Sacramentalem obtinendam illam præten dat, ut ea præmissa possit communicare, ac cibo Eucharistico nutriri, & confortari. Nam, ut diximus in expositione propositionis 16., quamvis possit aliquando Confessarius differre absolutionem penitenti, ut ejus constantiam experiatur, & aliquando etiam imponere dilationem susceptionis Eucharistiæ, falsum tamen est, quòd aut teneatur, aut possit semper absolutionem differre, & abstinere à cibo Eucharistico indicere, donec pœnitentia peragatur; idque tanquam error refertur à Sixto IV. in Bulla contra Petrum de Osina apud Lugo disp. 11. de Pœn. nu. 42.

VIII. Neque secundo potest dici Sacrilegus, aut ad mentem eorum, qui volunt satisfactionem esse partem essentiali Sacramenti Penitentiae, prout docuit Paludanus dist. 16. apud Suar. disp. 38. sect. 1., aut ad mentem eorum, qui volunt esse necessariam, ut culpa tollatur (quod tamen nemo Theologorum docuit) ut proinde sicut est sacrilegus, qui vellet communicare ante susceptionem Sacramenti Penitentiae, quo peccatum remittatur; ità etiam qui vellet communicare ante peractam penitentiam Sacramentalem, si non posset remissio peccati obtineri, antequam penitentia peragatur. Ratio est, quia antecedenter ad satisfactionem culpa remittitur per absolutionem Sacramentalem: Docet quippè Tridentinum sess. 14. can. 12., non semper culpam simul cum omni pena remitti, atque adeò satisfactiones pœnitentium deservire ad delendum reatum penę post jam remissum reatum culpe per absolutionem: Unde sequitur, peccatorum remissionem, atque adeò Sacramentum Penitentiae essentialiter constitutum, haberi posse absque ulla satisfactione: quod accidit, vel si Penitens statim post absolutionem amittat usum rationis, ut dicitur in cap. Ab infirmis 27. q. 6.; vel si Confessarius obliviscatur illam imponere: Ac propterea, qui nondum peracta penitentia ad Eucharistiam accedit, non potest dici Sacrilegus ex hoc capite, quòd nondum obtinuerit remissionem culparum, unde ad illam accedat cum mortali.

IX. Denique neque potest dici Sacrilegus ob nullam indecentiam graviter culpabilem: quod est pariter sensus omnium Theologorum, &

constat ex Trident. sess. 13. cap. 7. ubi dicitur, *Ex Ecclesiastica consuetudine declarari, illam tantum probationem esse necessariam, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quamvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali Confessione ad Sacram Eucharistiam accedere debeat.* Quare ille tantum dicendus est sacrilegus, qui cum mortali accedit; & consequenter, qui propositum habet non adimplendi penitentiam gravem sibi à Confessario impositam, non verò qui nondum illam implevit: Præsertim quia sæpè non potest illa statim impleri, & necessitas Communionis urget. Hinc in cap. *Si non*, de Consecr. dicitur: *Si non sunt tanta peccata, ut excommunicetur quis, non se debet à medicina Corporis, & Sanguinis Christi separare.*

X. Ratio à priori est, quia nulla apparet in hoc indecentia, quòd ad fontem misericordiæ accedat Reus alicujus penæ: aliter ferè nunquam possemus ad Eucharistiā accedere, cum ferè nunquā possit nobis innotescere, quòd condignam de peccatis penitentiam egerimus, quamvis penitentiam Sacramentalem executi simus. Potest quidem aliquis aliquando sacrilegè ad Eucharistiā accedere, etiamsi nullius culpæ mortalis antecederet sibi sit conscius; ut si irreverenter accedat, aut non jejunus, aut cum excommunicatione minore, aut cum sola contritione, non præmissa etiam Confessione mortalis commissi: Et ratio est, quia ex lege naturali, aut positiva graviter prohibetur huiusmodi accessus: nulla autem lex universim obligat, ne quis ad Eucharistiā accedat non peracta penitentia condigna; immò sæpè obligatur homo vel ad Communionem Paschalem, vel ad Sacram Viaticum, etiamsi non integrè satisfecerit: ergo nullum Sacrilegium in eo, qui nondum peracta penitentia condigna communicat: Quamvis possit aliquando etiam graviter peccare, qui penitentiam à Confessario impositam diù differt ex oscitantia, puta per annum, quousque id extendit Fernandez apud Dian. p. 5. tr. 5. res. 15., aut si nolit illam sine causa acceptare, ut communissimè docent post Trid. Siquidem declaratur sess. 14. cap. 8. *Claves Sacerdotum, non solum ad solvendum, sed etiam ad ligandum esse concessas;* Unde corrumpit doctrina Navarri in Manuali cap. 26. num. 20. quòd possit Penitens licitè, omitta penitentia sibi imposita, velle penam omnem sibi debitam luere in Purgatorio: quicquid sit, an possit per Indulgentiam plenariam ab onere penitentiae merè satisfactoriæ, & non medicinalis liberari?

XI. Ad primam rationem in contrarium: Peccat graviter, qui conscius mortalis cum sola contritione, non suscepto prius Penitentiae Sacramento, communicat; cum ad id ex Trid. l.c. detur obligatio ex Ecclesie consuetudine orta ex præcepto, non Ecclesiastico, sed ipsius Christi

D., ut docent communiter contra Med., & Nav. apud Lugo d. 13. sect. 4.: Quamvis autem Satisfactio sit pars Sacramenti Penitentiae ad Communionem præviā, est tamen solum pars integralis; ita ut ante illam habeatur præcipuus Sacramenti Penitentiae fructus, nempe culpæ remissio; & ideo non datur gravis obligatio præmittendi illam Communioni; immò sæpè ne levis quidem, ob rationes adductas.

XII. Ad secundam: Ratio cur peccatum in Confessione oblitum, si memoriæ occurrat ante susceptionem Eucharistiæ, debeat prius subiici clavibus ad obtinendam de illo directam absolutionem, non est, quia debet Communioni præmitti penitentia pro illo imponenda; sed quia præceptum de suscipiendo Sacramento Penitentiae ante Communionem est juxta naturam talis Sacramenti, atque adeò obligat ad Confessionem materialiter integram, ut diximus in expositione propositionis 11. Alex. VII. Potest etiam alia dari congrua ratio; quia scilicet potest aliquando peccatum illud esse ejus rationis, ut inducat Confessarium ad injungendam penitenti dilationem Communionis, præsertim si oblivio peccatorum fuerit culpabilis. D. Cyprianus intelligendus est de penitentia publica, quæ imponebatur peragenda ante sumptionem Eucharistiæ.

XIII. Ad tertiam: Quamvis reatus penæ temporalis, qui post absolutionem Sacramentalem remanere potest, sit effectus peccati præteriti, falsum tamen est, quòd ille dici possit peccatum habituale; hoc enim essentialiter involvit reatum odii Divini, ac penæ æternæ: ergo non est cur à susceptione Eucharistiæ huiusmodi reatus impediatur.

XIV. Ad ultimam: Verum est in iis casibus adductis indecentiam contineri, adeò ut reverentia tanto Sacramento debita exigit, susceptionem Eucharistiæ differri, ut recta ratio, & communis DD. sensus docet: At nec recta ratio, nec sensus DD. docet indecenter ad Sacram Mensam accedere, qui nondum penitentiam Sacramentalem implevit. Quinimò cum communis sententia apud Lugo disp. 14. num. 33. ferat, non esse mortale accedere cum venialibus, etiam actualibus, ad Eucharistiā, à fortiori non erit gravis indecentia accedere ad illam cum solo reatu penæ ex culpis dimissis relicto.

XV. Dubitatur, An saltem sit indecentia venialis cum aliquo veniali communicare? Vasq. d. 207. c. 26. apud Lugo l.c. negat committi novum veniale ab eo, qui cum aliquo veniali, aut cum multitudine venialium habitualium communicat, quia in neutro casu impeditur præcipuus effectus Eucharistiæ, nempe augmentum gratiæ; nec tenetur homo ad procurandum omnem effectum, qui possit ab Eucharistia provenire. Suar. tamen disp. 66. sect. 1. cum aliis verius docet oppositum; cum non possit excusari ab irreverentia,

tia, qui v. gr. ad Eucharistiam accedit cogitans de leviter mentiando; sicut non excusatur, qui à ludo surgit immediate, ut Eucharistiam suscipiat, & statim ad ludum redeat. Neque dicas, quòd in his casibus, si Eucharistia sumeretur indignè, committeretur mortale; si verò non sumitur indignè, ne veniale quidem committitur. Nam dicendum cum Lugo disp. 15. n. 5. Eucharistiam in his casibus sumi indignè indignitate levi, quæ non pertingit ad mortale; reverentia quippe debita exigit, ut per Contritionem, vel Confessionem, etiam munditiem à culpis venialibus habitualibus procuremus; ad quod significandum Christus D., antequam porrigeret Apostolis Eucharistiam, voluit eorum pedes lavare; & Trid. iis gravibus verbis hoc indicat sess. 13. c. 7. Si non decet ad Sacras ulla functiones quempiam accedere, nisi sanctè, certè quò magis Sanctitas, & Divinitas Cælestis hujus Sacramenti Christiano comperta est, eò diligentius cavere ille debet, ne sine magna reverentia, & Sanctitate ad id percipiendum accedat. Hinc D. Romualdus apud Lugo disp. 14. n. 32. Monachos, quos inter orandum dormientes reperiebat, eo die tanquam indignos Communionem privabat. Hæc tamen mundities, reverentia, ac dispositio aliter ab aliis procuranda est; major enim debet esse in iis, qui vitam spiritualem profitentur, quam in Sæcularibus, qui innumeris curis distinentur; Sicut in humano convivio major mundities, & nitor in vestibus requiritur ab homine nobili, & ingenuo, quam ab Agricola, & rustico; quò collineant verba illa Apoc. 22. Qui justus est, justificetur adhuc, & Sanctus sanctificetur adhuc.

PROPOSITIO XXIII

Similiter arcendi sunt à Sacra Communionem, quibus nondum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expertus.

S T N O P S I S.

I. Ad Eucharistiam sumendam non sufficit contritio prævia in eo, qui habet conscientiam mortalis, ut in aliis Sacramentis, sed requiritur etiam Confessio. II. Venialia non impediunt augmentum gratiæ, sed solum dulcedinem spiritualem. III. Novatores prærequirunt amorem Dei purissimum omnis mixtionis expertem, eo quod putent omnem deliberatam actionem, quæ non sit Charitas Patris, esse peccaminosam.

IV. Ex eo etiam videtur hic amor prærequiri, quia Eucharistia est Sacramentum dilectionis. V. Exigitque ex Tridentino reverentiam, ac Sanctitatem specialem. VI. Institutum est per modum cibi, qui calorem exigit, ut concoquatur. VII. Nisi huiusmodi amor prærequireretur, Sacerdotes quoti-

die communicantes præstare deberent aliis viris Sanctitate conspicuis. VIII. Et Communio quotidiana esset consulenda.

IX. Sed Tridentinum loquens de dispositione ad hoc Sacramentum requisita mentionem non facit hujus amoris purissimi. X. Olim dabatur Eucharistia parvulis carentibus hoc amore; & in quibusdam casibus danda est in articulo mortis amentibus. XI. Necnon Indis illis adeò hebetibus, ut nesciant inter panem, & Eucharistiam ritè discernere; atque etiam pueris post usum rationis. XII. Sicut Eucharistia in ratione Sacrificii non requirit amorem purissimum in eo, pro quo offertur, ita neque in ratione Sacramenti in eo, à quo suscipitur. XIII. Omnia Sacramenta, atque adeò etiam Eucharistia, gratiam causant non penitentibus obicem; nec est obex gratiæ, nisi mortale, non vero carentia amoris. XIV. Hinc non cadit sub præceptum actualis devotio.

XV. Congruum est, ut nemo ad Sacramentum dilectionis sine dilectione accedat; qui tamen ea caret, non est arcendus. XVI. Tridentinum solum hortatur ad preparationem unicuique possibilem. XVII. Cibus Eucharisticus non debet transmutari, sed potius transmutare in se comedentem; & ideo non est necessarius calor charitatis. XVIII. Multis de causis Sacerdotes quotidie communicantes non sunt ferventiores, quam alii. XIX. Sicut ob reverentiam non permittitur, quòd quilibet pluries quotidie communicet, ita non est omnibus permittenda Communio quotidiana. XX. Sed juxta Patris Spiritualis consilium. XXI. Esto illa Sacerdotibus indevotis permitti possit.

I. **E**Xponitur. Hæretici apud Suar. disp. 73. sess. 2., & Bellar. lib. 4. cap. 17. nullam a-
liam tequirebant dispositionem in accedente ad Sacram Synaxim præter fidem; Immo Lutherus non solum non requirebat carentiam mortalis, sed etiam contendebat neminem esse magis dispositum, quam qui cum pluribus peccatis ad illam accederet, dummodo per actum fidei crederet, ea peccata sibi non imputari per Christum: quandoquidem pluribus innodatus culpis plus tribuit Divinæ Misericordiæ remittendum. Catholici tamen omnes non solum requirunt carentiam mortalis, sed etiam quòd conscius mortalis ad Sacramentum Penitentiae prius accedat; adeò ut, ubi ad reliqua Sacramenta vivorum sufficit, quòd habens conscientiam mortalis conteratur, ut illa dignè suscipiat; in hoc tamen Sacramento hoc non sufficiat, sed debeat ex præcepto, ut communius docent, Divino, præmitti Confessio.

II. Difficultas est inter Catholicos, An pariter requiratur, non solum carentia peccati venialis, sed etiam actualis devotio, ut possit fructus ab hoc Sacramento obtineri? Cajet., Bonavent., Alensis, Durand., Palud., Sylv. apud Gonet d. 8. ar. 3. illam requirunt; Communissimè tamen cum Angelico art. 8. docent, venialia, & dese-

defectum devotionis impedire quidem actua-
lem illam refectionem, quæ consistit in spiritua-
li dulcedine, non tamen augmentum habitualis
gratiæ, & charitatis: At nemo unus ex Catholi-
cis damnat peccati mortalis illum, qui cum ali-
quo veniali, aut cum carentia devotionis actua-
lis ad hoc Sacramentum accedit; nisi fortè, ut
advertit Nino, accederet ex formali intentio-
ne cum tepore, ac distractione involvente con-
temptum tanti Sacramenti.

III. Novatores nunc Bajanis erroribus adhæ-
rentes, non solum docent esse sacrilegos, qui ad
Sacram Synaxim accedunt, nondum peracta
condigna de peccatis patris penitentia, ut di-
ximus in thesi antecedenti, sed etiam arcendos
esse similiter ut sacrilegos eos, quibus nondum
inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis
amoris creaturarum expers; Cum enim putent
omnem amorem, qui non sit Dei propter se, &
supernaturalis, esse vitiosam cupiditatem, &
peccatum, ut habetur in propositione 38. Baji;
& omnem humanam actionem deliberatam, quæ
non est Dei dilectio, & Charitas Patris, esse di-
lectionem mundi, & carnis concupiscentiam;
atque adeò malam, ut habetur in propositione
7. Alex. VIII. supra exposita, docent consequen-
ter, amorem Dei non purissimum, & mixtionis
non expertem involvere culpam, quæ reddat sa-
crilegam manducationem Cibi Eucharistici.
Quia tamen huiusmodi fundamentum Pontifi-
cio ariete pluries est eversum, ut diximus non
semel in superioribus propositionibus, idcirco
examinandum, an aliunde possit isthæc disposi-
tio ad hoc Sacramentum exigi.

IV. Et primò quidem videtur amor Dei puris-
simus prærequiri, quia Sacramentum hoc est di-
lectionis, & unionis inter Christum, & animam.
Dilectionis quidem ob maximam Christi dile-
ctionem erga homines in eius institutione; di-
citur enim Jo. 13. *Cum dilexisset suos, in finem di-
lexit eos*; & in Trident. sess. 13. c. 2. *Salvator no-
ster discessurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacra-
mentum hoc instituit, in quo divitias Divini sui er-
ga homines amoris velut effudit, memoriam faciens
mirabilium suorum*: Est etiam Sacramentum
Conjunctionis, ac Unionis, ut constat ex ver-
bis Christi Dom. *Qui manducat meam carnem, in
me manet, & ego in eo*: ergo videtur ex parte et-
iam nostræ dilectionis, ac unio affectiva requiri pu-
rissima, & omnium maxima. Propterea dicitur
Cant. 5. *Comedite amici, & bibite, & inebriami-
ni charissimi*, & juxta aliam versionem, *inebria-
mini amoribus*; ut denotetur non sufficere amici-
tiam, & gratiam, sed requiri etiam amorem
ardentissimum, ac purissimum, non secus ac
præter gratiam habitualement acquiritam à pecca-
tore vi contritionis, ex præcepto Divino requi-
ritur etiam Confessio, ut cum majori puritate
illud sumamus.

V. Secundò, quia Christus Dom., ut purita-

tem, & munditiem in hoc Sacramento requisi-
tam ostenderet, voluit, ut notat Angelicus 3.
p. q. 83. a. 5., pedes discipulorum ante sumptio-
nem lavare, dicens Jo. 13.: *Qui lotus est, non in-
diget, nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus*:
& quia Petrus renuebat, dixit illi, *Si non lave-
ro te, non habebis partem mecum*; quasi diceret,
reum culpæ mortalis esse, qui munditiem è quo-
cumque terreno affectu, ac amorem Dei puris-
simum negligit, antequam ad hoc Sacramentum
accedat. Hinc Trid. sess. 13. cap. 7. dixit, caven-
dum esse, *Ne quis sine magna reverentia, ac san-
ctitate ad illud accedat*, eo quod magis Sancti-
tas, & Divinitas Cœlestis in eo reperiatur, quàm
in aliis Sacris Mysteriis; atque adeò si ad reliqua
Sacramenta suscipienda requiritur gratia, ad hoc
suscipiendum ea non sufficit, sed requiritur et-
iam reverentia magna, ac Sanctitas, seu amor
purissimus.

VI. Tertio, quia Sacramentum hoc institut-
um est instar cibi; cum ergo cibus naturalis
non nutriat, nisi calor viventis in illum agat, &
concoquat; ita cibus Eucharisticus non nutrit,
nisi charitatis supernaturalis calor in illum
agat.

VII. Quarto, quia si fructus Sacramenti per-
cipi posset ab iis, qui carent hoc amore purissi-
mo, & devotione fervida, sequeretur, quòd
Sacerdotes, quotidie sine conscientia peccati
mortalis communicantes, plus gratiæ sanctifi-
cantis, & Sacramentalis reciperent ex opere o-
perato, quàm alii Sanctissimi viri, qui quotidie
exercitiis spiritualibus vacant: hoc autem vide-
tur falsum, & contra experientiam; cum videamus
illos non esse in operando ferventiores,
nec in virtutibus magis præcellere, ut deberent:
Charitas enim non est otiosa in eo, ubi est, jux-
ta illud August. in Psal. 31. *Da mihi vacantem amo-
rem, & nihil operantem*. Et Greg. Hom. 50. in Eu-
ang. *Nunquam est amor Dei otiosus; operatur e-
nim magna, si est; si verò operari renuit, amor
non est*; Et D. Thom. Opusc. 16. *Amor operatur ma-
gna & reputat parva, operatur diu, & reputat
breve*.

VIII. Quintò, quia, si sufficeret sola caren-
tia culpæ mortalis ad suscipiendum fructum hu-
jus Sacramenti, atque adeò ad non indignè il-
lud suscipiendum, sequeretur, quòd Commu-
nio quotidiana esset consulenda omnibus, qui
non habeant conscientiam mortalis; cum sanum
consilium sit ejus fructu non privari: Sequela
tamen est falsa; siquidem ex decreto Innoc. XI.
edito 12. Febr. 1679. juxta præscriptum Confes-
sarii poterit quilibet frequentius, vel frequen-
ter, aut etiam quotidie communicare; & de
Monialibus speciatim dicit Pontifex, quòd si quæ
puritate mentis eniteant, & fervore spiritus ita
incaluerint, ut digne frequentiori, aut etiam
quotidiana Sanctissimi Sacramenti preceptione
videri possint, id illis à Superioribus permi tta-
tur;

tur; unde amor purissimus videtur ex mente Pontificis ad dignè communicandum requiri. Similiter, nisi amor purissimus requireretur, non deberet pueris Communio denegari, cum non debeant privari ejus fructu: atqui juxta Ecclesiæ consuetudinem non conceditur pueris Communio, nisi quando apertè discernere possunt inter panem naturalem, & Eucharisticum, hoc est post aliquos annos ab usu rationis: ergo dicendum hujusmodi amorem purissimum requiri.

IX. Ostenditur tamen falsitas: Primò, quia Trid. sess. 13. c. 7. explicans illud Pauli 1. ad Cor. 11. *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat*, nullam aliam dispositionem exigit, quàm quòd probet se homo, ac inveniat peccati mortalis immunem; & si illud repererit, doleat, non contritione duntaxat, sed etiam confessione Sacramentali quæ doctrina esset certè manca, & mutila, si requireretur etiam amor purissimus, aut alia dispositio jure naturæ non requisita: atqui jure naturæ amor purissimus non exigitur sub gravi præcepto; ergo non sunt à Communione arcendi illi, quibus hujusmodi amor deest.

X. Secundo ex Conc. Tolet. 11. can. 11. apud Lugo disp. 13. sect. 2. constat, olim in Ecclesia moris fuisse dari Eucharistiam pueris, qui hujusmodi Amoris purissimi non erant capaces: ergo non est necessarius neque ad valorem, neque ad fructum. Quamvis Dominicus Soto dist. 8. a. 3. dixerit fuisse introductam illam consuetudinem ex errore, quo olim putabatur Eucharistia parvulis esse necessaria; hoc tamen falsum esse ostendit Trident. apud eundem Lugo, dicens: *Ut enim Sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerint, ita certe eos nulla necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.* Hinc fit, etiam perpetuò amentes, qui nullum amoris actum habere possunt, capaces esse hujus Sacramenti, ac posse ex illo augmentum gratiæ recipere, ut communiter docent Theologi cum Suar., Vasq. contra Cajet., Soto, Palud. apud eundem Lugo; Sicut enim sunt capaces Sacramenti Baptismi, ita etiam Eucharistiæ, Confirmationis, & Ordinis, in quibus sufficit intentio interpretativa; Extremam unctionem non possunt recipere, quia nondum potuerunt peccata committere, ad quorum reliquias tollendas illud Sacramentum ordinatur; nec possunt suscipere Sacramentum Matrimonii, cum non possint contrahere destituti rationis usu. His adde, amentibus, qui habuerunt usum rationis, & voluntatem implendi præcepta, non solum posse, sed etiam debere Eucharistiam conferri in mortis articulo, si absit periculum irreverentiæ; cum inter præcepta Divina detur illud suscipiendi Sacrum Viaticum; & tamen carent tunc amore isto purissimo, qui à Novatoribus istis dicitur prærequisitus.

XI. Neque obstat, quòd in India Occidenta-

li, Indis aliquarum regionum adeò hebeti ingenio præditis, ut nesciant ritè inter panem & Eucharistiam discernere, non solum in Paschate, sed etiam in articulo mortis Communio denegetur.

Nam, ut refert P. Acosta l. 6. c. 8. apud Lugo, Concilium Provinciale Limense Constit. 58. concessit quidem, quòd Eucharistia iis differretur, quousque idonei ad illam suscipiendam reperirentur, (Sicut in tota Ecclesia moris est pueris illam differri per tres, vel quatuor circiter annos post usum rationis) sed in articulo mortis, ut advertit Lugo, rudibus illis non debuit denegari, eo quòd Divino præcepto ad Sacrum Viaticum obligentur: Ad eum modum, quo pueri post usum rationis, quamvis nondum obligentur ad Communionem Paschalem præcepto Ecclesiastico, obligantur tamen præcepto Divino ad Sacrum Viaticum suscipiendum, ut communis docent cum Suar. contra Vasqu. Pueris tamen ante rationis usum, sicut etiam perpetuò amentibus, Sacrum Viaticum non est dandum juxta Ecclesiæ consuetudinem, ut habetur in Rubricis Ritualis Romani Pauli V. Quod nonnulli apud Lugo colligunt ex Conc. Carthagin. IV. c. 76., ubi præcipitur dari Sacrum Viaticum phreneticis, qui ante phrenesim illud petierunt; unde videtur colligi, quòd iis qui nunquam petierunt, non sit dandum.

XII. Confirmatur; quia Eucharistia in ratione Sacrificii non requirit, nisi statum gratiæ, non verò amorem purissimum in eo, pro quo offertur, ut possit suum effectum causare; ergo pariter Eucharistia in ratione Sacramenti non requirit, nisi statum gratiæ in eo, à quo sumitur. Neque dicas, in ratione Sacrificii offerri à Christo D., in quo nunquam deest amor purissimus, ac intensissimus, & ideò semper habere suum effectum. Nam etiam in ratione Sacramenti suam efficaciam habet à Christo D., qui per Sacramenta operatur, & applicat sua merita: Quinimò, ut advertit Lugo, magis videtur in ratione Sacramenti pendere à solo Christo, quam in ratione Sacrificii; quia Sacrificium ita offertur à Christo, ut etiam à nobis verè, & propriè offeratur: At in ratione Sacramenti solus Christus significat per illud, & causat gratiam: ergo si ad effectum Sacrificii sufficit status gratiæ in eo, pro quo offertur, ut percipiat Sacrificii fructum, à fortiori in suscipiente Sacramentum sufficiet status gratiæ sine ullo amore actuali ad percipiendum fructum Sacramentalem.

XIII. Confirmatur etiam; quia ex Trid. sess. 7. can. 6. Sacramenta novæ legis gratiam conferunt non ponentibus obicem; obex autem gratiæ non est, nisi mortale, non verò carentia amoris actualis: ergo hic non est necessarius, ita ut sit Sacrilegus, qui omiserit. Neque dicas, carentiam Amoris esse obicem negativum, (sicut est

est omisso Confessionis Sacramentalis, quando habetur contritio de peccato commisso) eo quod ex præcepto amor purissimus prærequiratur, non secus ac confessio Sacramentalis prævia. Nam hoc est arbitrariè dictum, & contra sensum fidelium; & si ita esset, sequeretur, quod à paucis omnino sumi posset huiusmodi panis, qui in Oratione Dominica Luc. 11. dicitur *Quotidianus*, & Matth. 6. dicitur *Super substantialis*; per pauci enim sunt perfecti Dei Amore purgati, qui omni prorsus affectu careant vel leviter inordinato.

XIV. Ex quibus omnibus rejiciendam puto sententiam Cajet. & aliorum apud Gonet l. c. requirentium actualem devotionem ad fructum ex Sacra mensa percipiendum: Quamvis enim mentis evagatio, & modica præparatio impediatur dulcedinem spirituales propriam huius Sacramenti, juxta illud Cant. 2. *Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo*; non impedit tamen præcipuum fructum, nempe gratiæ augmentum, nisi indevotio sit formalis, & ex ejus intentione, adeo ut ferat tanti Sacramenti contemptum pertingentem ad mortale.

XV. Ad primam rationem in contrarium respondeo, iis auctoritatibus ostendi, convenientissimum esse, quod intensissimis actibus, præsertim Charitatis, animus ad tantum Hospitem præparetur; *Non enim homini præparatur habitatio, sed Deo*, ut dicitur 1. Paral. 19., non tamen arcendus à Communionem, qui ad eum amoris gradum non pertingit, ut ostendimus.

XVI. Ad secundam: Christus Dom. non solum voluit ostendere munditiem requisitam ad Eucharistiam suscipiendam, lavando pedes Discipulorum, sed etiam exemplum præbere voluit humilitatis, cum dixerit: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum Ego feci vobis, ita & vos faciatis*; & ideò comminatus est Petro exheredationem, si non obtemperaret. Tridentinum jure merito majorem reverentiam, ac Sanctitatem requirit in susceptione huius Sacramenti, quam aliorum: Et idcirco ex præcepto requiritur præter Contritionem de peccatis commissis Confessio Sacramentalis; ex consilio verò præparatio unicuique moraliter possibilis, spectata ratione proprii status, occupationum, ac donorum Dei; Si tamen nulla præmittatur præparatio, peccatur quidem contra legem naturalem Sancta Sanctè tractandi, ut peccatum sit grave, si ex formali intentione id fiat involvente contemptum tanti Sacramenti, ut diximus ex Nuno; sit vero veniale, si id proveniat ex oscitantia: sed non peccatur per hoc, quod amor purissimus omnis mixtionis expers omittatur.

XVII. Ad tertiam: Cibus Eucharisticus non requirit actionem viventis, ut spiritualiter nutriat; quia non debet converti in sumentem, sed debet sumentem ad se convertere, juxta illud,

quod Christus Dominus dixit Augustino: *Tu mutaberis in me, non ego in te*; propterea ipse debet agere in nos causando augmentum gratiæ, non verò nos in ipsum.

XVIII. Ad quartam: Qui frequenter sine amore actuali communicant, & sine devotione, quamvis augmentum gratiæ recipiant, sæpè tamen non apparent ferventiores; tum quia habitus infusi non mortificant passionēs, nec tollunt difficultates ex habitibus vitiorum relictas, sicut habitus acquisiti; tum etiam quia habitus gratiæ, & Charitatis proximè operantur per auxilia actualia, quæ indevotè communicantibus denegantur; & idcirco in exercitiis spiritualibus apparent tepidi, & languidi; & quia tepiditates, ac defectus auxiliorum negativè disponunt ad gravem lapsum, juxta illud Apoc. 3. *Quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo*, idcirco oscitantia in hac re est graviter periculosa, disponens ad culpas graves; ac sæpè advocat ad se Divinam maledictionem; de hoc enim opere Domini aptè intelligi potest, quod dicitur Jer. 38. *Maledictus, qui facit opus Domini fraudulentè*. Adde, quod in iis, qui diu absque mortali perseverant, non exiguus sit hic ipse frequentis Communionis, licet non fervidissimæ, fructus, ut fatetur Bernar. serm. in Cena Dom. de Bapt., & Sacram. Altaris dicens: *Si quis vestrum non tam sæpe, nec tam acerbos sentit iracundie motus, invidia, luxuria, ac ceterorum huiusmodi, gratias agat Corpori, & Sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo*. Præterquam quod auxilia, quæ virtute huius Sacramenti conceduntur, non conceduntur in longum tempus, idque, ut sic ad illud frequentandum incitemur: quod constat ex verbis illis Psal. 101. *Arui cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum*.

XIX. Ad ultimam: Argumentum probat, quod deberet perungi pluries singulis diebus usus huius Cibi; & quod etiam à non jejunis sumatur, ne fraudentur tanto gratiæ augmento: Sicut ergo ex reverentia Eucharistiæ debita non debet id perungi; ita nec passim omnibus permittenda Communio quotidiana. Et rationabiliter Ecclesia denegat pueris Communionem, quamvis ea olim, spectata illorum temporum ratione, ac majori, quam nunc temporis sit, in omnibus reverentia, etiam pueris permitteretur: Prout usum Calicis olim permissum omnibus, ob reverentiam Ecclesia Laicis denegat; esto probabile sit, quod specialis gratia ex eo conferatur: Sicut enim Eucharistia sub specie panis dicitur conferre vires, ac robur; ita sub specie vini dicitur conferre latitiam Spirituales, juxta illud Psal. 103. *Vinum latificat cor hominis, & panis cor hominis confirmat*; Unde Ecclesia canit: *Dedit fragilibus Corporis ferculum, Dedit & tristibus Sanguinis poculum*. Augustinus laudatus ab Angelico 3. p. qu. 80. ar. 10., vel quicumque fuit auctor libri

libri de Ecclesiast. dogmat. lib. 3. to. 3. circa frequentiam hujus Sacramenti hæc habet: *Quotidie Eucharistiæ Communionem percipere, nec laudo, nec vitupero; omnibus tamen Dominicis diebus communicandum suadeo, & hortor; si tamen mens sine affectu peccandi sit: Angelicus verò in resp. ad 5. dixit: In primitiva Ecclesia, quando magna vigeat devotio Fidei Christianæ, statutum fuit, ut quotidie Fideles communicarent; Unde Anacletus Papa dicit: Peracta consecratione omnes communificent, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus; sic enim Apostoli statuerunt, & Sancta Romana tenet Ecclesia. Postmodum verò, diminuto Fidei fervore, Fabianus Papa indulget, ut si non frequentius, saltem ter in anno omnes communificent, scilicet in Pascha, Pentecoste, & Natali Domini: Soter etiam Papa dicit, in Cœna Domini esse communicandum; ut habetur in Decret. de Consecr. dist. 2. Postmodum propter iniquitatis abundantiam, refrigerante Charitate multorum, statuit Innocentius Tertius, ut saltem semel in anno in Pascha Fideles communificent.*

XX. Verùm Turrecremata, Petavius, Balsamon, & alii acriter contendunt, Sanctionem illam Anacleti, quòd Fideles, peracta consecratione communificent, intelligendam esse, non de omnibus Fidelibus, sed de solis Clericis, qui Altari ministrabant, ut supra adnotavimus. Et Jo. de Avila vir pietate, ac doctrina insignis apud Lugo disp. 17. nu. 43. advertit, non esse credibile, quòd in primitiva Ecclesia conjugati etiam post copulam quotidie ad Eucharistiam accederent; cum ex decretis illius temporis constet, eos ab Eucharistia post copulam gravibus verbis removeri: Propterea licet frequentiam Communionis omnibus commendat tom. 1. 3. p. tr. 27. invehitur tamen in eos, qui conjugatis Communionem quotidianam permittunt: Quia tamen dari potest casus, in quo possit ob specialem pietatem Laicis, & conjugatis ea permitti, ideò Innoc. XI. noluit universim quotidianam Communionem prohiberi, nec sumendi illam dies generaliter constitui, sed juxta Patris Spiritualis consilium posse quemlibet crebrius, aut rarius pro devotionis, & præparationis modo, Dominici Corporis suavitatem degustare; ut olim docuerant Suar., Salmeron., Henr., & alii apud Lugo num. 28. qui advertit, idcirco Christum Dom. noluisse hunc cibum haberi, nisi per manus Sacerdotis, ut scilicet sciret Sacerdos quibus, & quando dari expediret, inspicendo non solum reverentiam Sacramento debitam, sed etiam profectum susipientis; sæpe enim contingit, ut magis profit Communio rarior, quàm frequentior, ut docuit D. Bonav. in 4. d. 12. dicens: *Majorem effectum recipit homo in una Missa, vel manducatione cum bona præparatione, quàm in multis, si non se præparet diligenter; nimia enim frequentia paulatim diligentiam adimit præparationis, atque adeò fructus*

ubertatem, qui pro mensura dispositionis confertur juxta doctrinam Trid. sess. 6. c. 7.

XXI. Neque dicas, posse Laicis non indevotis universim permitti Communionem quotidianam, posito quòd omnibus Sacerdotibus etiam indevotis permittatur; cum sola carentia culpæ mortalis impediatur ejus fructum; ut proinde Hilarius in cap. Si non, de Consecrat. dist. 2. dixerit: *Si non sunt tanta peccata, ut excommunicetur quis, non se debet à medicina Corporis, & Sanguinis Domini separare.*

Nam primò D. Bonav. lib. 2. de Profectu Religios. c. 77. consilium dat Sacerdotibus non ritè se præparantibus, ut abstineant aliquando, ad hoc ut reverentius accedant. Deinde status Sacerdotalis de se fert majorem dispositionem ob elongationem à curis secularibus. Tertiò defectus dispositionis in iis compensatur per obligationem, quam habent ex proprio munere offerendi Sacrificium, cum sint Nuncii, ac Ministri publici ab Ecclesia deputati ad Deum placandum: Unde Ecclesiæ puritas, cujus nomine accedunt, reddit eos Deo magis acceptos. Hilarius ibi solum vult, Communionem præceptam non esse omittendam intuitu delictorum præcedentium; non verò quòd ea sine debita præparatione, ac reverentia suscipiatur, prout monet Trid. Imò Innoc. XI. in eodem Decreto de Communionem quotidiana (quod, ut præ manibus haberetur, in calce Propositionis XLVI. ab eodem Innoc. XI. proscriptæ apposuimus) plura advertit; vid. Quòd Eucharistia non deferatur ad infirmos, nisi cum forma decenti; Quòd in feria VI. Parasceves usus Ecclesiæ hac in re servetur; Quòd nemini plures, aut grandiores solito particula tradantur; & Quòd Ordinarii non permittant Confessionem venialium fieri simplici Sacerdoti; quinimò rigorosè animadvertant in contrafacientes, etiam Regulares.

PROPOSITIO XXIV.

Oblatio in Templo, quæ fiebat à B. Virgine Maria in die Purificationis suæ per duos pullos Columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quòd indiguerit purificatione, & quòd Filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus esset, secundum verba legis.

S T N O P S I S.

I. contendit hæc thesis, quòd B. V. juxta verba legis indiguerit purificatione ob immunditiam aliquam legalem contractam ex sordibus puerperii, quæ Filium etiam maculasset. II. Duplici legi Mosaica Dei.

Deipara obtemperavit die Purificationis, quamvis neutra teneretur. III. In quonam sensu par turturum offerebatur pro peccato?

IV. Videtur B. V. indiguiffe hac Purificatione, quia sordes puerperii connaturaliter ad partum consequuntur. V. Poterat Deipara secundum se maculam legalem contrahere, puta tangendo mortuum, & sic indigere purificatione. VI. Etiam si nullatenus fuerit obnoxia sordibus physicis in partu, adhuc potuit indigere purificatione ex presumptione legis, quod eas sordes passasit.

VII. Verum Purificatione B. V. non indiguit ob maculam ullam realem. VIII. Neque ob legalem. IX. Neque ob sordes in puerperio. X. Ea quippe in hoc partu interfuerunt miracula, quæ excellentiæ mysterii, & dignitati Matris erant consona. XI. Neque demum ob presumptionem alicujus maculae legalis.

XII. Licet sordes physicae connaturaliter partum sequantur, ab iis tamen Deipara fuit omnino immunis. XIII. Potuit B. Virgo indigere purificatione ob maculam legalem, puta ob ingressum in domum, ubi esset mortuus; at non ob sordes puerperii, quæ tantam Matrem dedecabant. XIV. Etiam si sordes istæ præsumerentur ab ignavis hujus mysterii, non per hoc ulla macula legalis contraheretur ex hac presumptione.

XV. Quando nam lex Purificationis, & aliæ ceremoniales veteris legis cessarunt? & an liceat eas nunc servare? XVI. Num possint citra mortale omit-
ti à sponsis benedictiones nuptiales.

I. **E**Xponitur. Ex duplici capite fingi posset, quod B. Virgo purificatione indiguerit: Primo, quia aut ante partum virginitatem amiserat, ut delirabant Ariani, aut in partu, ut Jovinianistæ apud Suar. t. 2. in 3. p. disput. 5.: Secundò, quia quamvis virginitatem non amiserit, contraxit tamen aliquam immunditiam legalem ex sordibus puerperii; ut docuerunt Erasmus, & Abulensis Levit. 12. q. 2. Primo modo immunditiam non contraxisse est inconcussum; dicitur enim Isaiæ 7. Ecce Virgo concipiet, & pariet. Quare solum difficultas esse poterit, An hoc secundo modo immunditiam contraxerit tum B. Virgo, tum Christus Dominus, ex sordibus scilicet, quæ naturaliter partum consequuntur, adeò ut, ex eo quod obtulerint duos pullos Columbarum, alterum in holocaustum, alterum pro peccatis, hoc est pro immunditie ista, quæ ortum ducit à peccato Adæ, inferri possit secundum verba legis Beatam Virginem indiguiffe purificatione, & Christum eadem macula Matris, hoc est iis sordibus tinctum, ac maculatum fuisse.

Videtur id colligi ex verbis illis Legis Levit. 12., ubi dicitur: Cum expleti fuerint dies Purificationis suæ, pro filio, sive pro filia deferat agnum anniculum in holocaustum, & pullum columbæ, sive turturem pro peccato ad ostium tabernaculi, &

tradet Sacerdoti, qui offeret illa coram Domino, & orabit pro ea, & sic mundabitur à profluvio sanguinis sui: Ecce quomodo verba legis videntur indicare puerperam die purificationis à profluvio sanguinis esse emundandam, atque adeo ab aliqua immunditie tantum legali, cujus capax videtur fuisse B. Virgo: Sicut enim poterat tangere mortuum, & sic contrahere immunditiam legalem, adeò ut indigeret purificatione ad id instituta, ut notat idem Abulensis; ita poterat contrahere hanc immunditiam legalem ortam ex physicis sordibus partus, quæ non derogat ejus Virginitati; atque adeò videtur, quòd secundum verba legis potuerit B. Virgo purificatione indigere; & cum re vera in die Purificationis suæ obtulerit duos pullos Columbarum, videtur de facto indiguiffe hujusmodi purificatione.

II. Ut altius hæc intelligantur, adverto, duplicem à B. V. legem Mosaicam observatam fuisse die Purificationis, quamvis neutra teneretur. Prior pertinebat ad Genitricem primogeniti; dicitur enim Exod. 13. Sanctifica mihi omne primogenitum, quod aperit vulvam in filiis Israel; & infra dicitur, quòd Primogenitus quinque siclis redimatur; ex ipsis autem verbis legis constat, hac lege Deiparam non fuisse obligatam, cum ejus primogenitus vulvam non aperuerit: Altera lex pertinebat ad Genitricem cujuscumque masculinæ proles, prout habetur Levit. 12. Mulier, si suscepto semine peperit masculum, immunda erit septem diebus juxta dies separationis menstrua, & die octavo circumcidetur infantulus; ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suæ; Et deinde subditur, quòd expletis diebus purificationis deferat agnum anniculum in holocaustum, aut pullum columbæ, sive turturem pro peccato; vel si non potuerit agnum offerre, offerat duos turtures, del duos pullos Columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccato. Utriusque hujus legis meminit Lucas dicens cap. 2. Postquam impleti sunt dies purgationis ejus secundum legem Moysi, tulerunt illum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini. Quamvis autem Christus, utpotè Homodeus, iis legibus non teneretur, nec B. Virgo, utpotè in ipsis verbis legis exempta; conveniens tamen fuit, ut utraque lex ab iisdem observaretur, ut advertit Angelicus 3. p. q. 37. ar. 4. (non secus, ac voluit Christus legem Circumcisionis observare, nec non legem de solvendo tributo Cæsari) tum ut obedientiæ, & humilitatis exemplum præberent; tum ut ansam calumniæ Judæis tollerent: Quod etiam docuit Bernard. Serm. 3. de Purificatione, dicens, quòd sicut decuit, ut Filius, etiam si impurus, ac peccator esset existimandus, legem servaret, ut humilitatem, ac obedientiam profiteretur, omnemque scandali occasionem vitaret; ita ob easdem causas oportuit Virginem purificari;

cari; *Esto itaque* (subdit Mellissius) *o Beata Virgo inter mulieres tanquam una earum: nam & Filius tuus sic est in numero puerorum.*

III. Dubitatur tamen, An fuerit etiam necessarium, quod B. Virgo legi purificationis obtemperaret, ut ab aliqua legali macula, cujus secundum se erat capax, mundaretur? Turtur enim; vel pullus Columbarum, qui pro peccato à parentibus offerendus erat, non erat offerendus pro peccato aliquo libidinis, quod fortè interfuit in fetu concipiendo, ut vult Lyranus; quia non semper huiusmodi peccatum intererat; Neque offerendus erat pro peccatis in communi ipsius Genitricis, ut docent Abulensis, & Cajet.; quia, ut notat Suar., specialia sacrificia semper ad specialem aliquam maculam delendam instituebantur; Neque pro peccato originali infantis; quia iam supponebatur per circumcisionem antecederet deletum: Propterea probabile est, quod docet Origenes Hom. 14. in Lucam, avem illam offerendam fuisse pro peccato, hoc est ob immunditiam contractam à Genitrice, & ab infante, tum ex vi conceptionis impuræ, tum etiam ex vi nativitatæ sordidæ; & quia tota hæc corruptio ex infectione peccati oritur, idcirco sacrificium illud dicebatur offerri pro peccato. His positis, Si verum esset, quod B. Virgo Christum pepererit cum iis sordibus, quæ naturaliter partum consequuntur, quamvis citra detrimentum Virginitatis, sequitur, quod eo sacrificio, ac purificatione indigerit, & quod eadem macula legali Christus D. fuerit maculatus: An autem cum his physicis sordibus Christum pepererit: Affirmant aliqui apud Abulensem loco laudato; & hoc videtur innui in hac proscripta propositione: ejusque fundamentum esse posset:

IV. Primò, quia connaturaliter ad partum consequuntur sordes puerperii: quamvis autem constet Deiparam in partu Virginitatem servasse, non videtur tamen, quod à sordibus naturalibus fuerit immunis: ergo purificatione indiguit. Neque obstat, quod lex purificationis obligaret solum Genitricem, quæ suscepto semine peperisset. Nam juxta phrasim Hebraicam idem sonat, Suscepto semine, ac Concepta prole; Cum autem B. Virgo verè prolem suscepit, lege illa Purificationis obligabatur, ut contendunt Oleaster in Levit., & Jansenius cap. 10. Concordiæ apud Suar. disp. 16. sect. 2.

V. Secundò, quia non dubitatur, B. Virginem potuisse immunditiam aliquam legalem contrahere; cum enim Levit. 5., & 11., immundus esset, etiam qui tangeret aut reptile, aut morticinum (videlicet animal sive à bestia occisum, sive ex se mortuum) quid mirum, si aliqua huiusmodi immunditia legali B. Virgo macularetur? potuit ergo hanc legalem immunditiam puerperarum contrahere ortam ex naturalibus sordibus puerperii: Etenim Levit. 12. dicitur,

quod *Mulier, quæ suscepto semine masculum peperit, sit immunda septem diebus juxta dies separationis menstruæ*, hoc est juxta legem menstruatæ; Cum autem B. V. potuerit has sordes naturales egerere instar aliarum feminarum, quippe quæ sunt immundities naturæ, non peccati, nil mirum, quod potuerit purificatione indigere post puerperium.

VI. Denique, addit Abulensis, quamvis negetur, ut est omninò neganda isthæc nonnullorum opinio valdè dissona, quod scil. B. V. sordes aliquas naturales passa sit in puerperio; Etenim ex Nazianzeno Orat. 10. *Filius sine ulla spurcitiâ ex Virgine progressus est, nihil enim est spurcum, ubi Deus est*: Nihilominus adhuc potuit indigere purificatione ex præsumptione legis, quod eas passa sit: multæ enim immunditiæ olim contrahebantur ex sola legis præsumptione; sic Num. 19. erat immundus non solum, qui mortuum tangebatur, sed etiam qui exhibat ad plangendum mortuum, aut introibat in domum, ubi esset aliquis mortuus; quia lex præsumit in utroque hoc casu, quod mortuum tetigerit: ergo cum lex præsumat, quod communissimè contingit, vid. quod puerpera sordes emiserit, ex præsumptione harum sordium B. Virgo potuit esse indigens purificatione, quamvis re vera illarum fuerit immunis.

VII. Ostenditur tamen falsitas. B. V. nulla indiguit Purificatione, neque ob maculam ullam realem, nec ob maculam legalem, neque ob præsumptionem maculæ; sed purificationis legem, qua non tenebatur, implevit ad præbendum aliis obedientiæ exemplum, & ad scandalum vitandum; non secus ac Christus Dom. voluit legi Circumcisionis, & tributi obtemperare, quin iis legibus teneretur.

Et primò quidem, quod B. Virgo nullam maculam realem contraxerit, ita ut purificatione indigeret, constat, tum ex eo quod cujusvis culpæ fuit immunis; tum etiam quia ad Christum concipiendum Spiritus Sanctus supervenit, & virtus Altissimi obumbravit illam; unde nulli libidinis maculæ fuit obnoxia. De B. V. dicitur Isa. 19. *Ascendet Dominus super nubem levem*, hoc est, ut exponunt Cyrill., & Hieron., *nullo humano semine prægravatam*: Quare cum lex Purificationis solum obligaret mulieres, quæ suscepto semine masculum parerent, ut a libidinis maculis mundarentur; purissima Virgo ipsis verbis legis à purificatione eximebatur; Unde S. Eligius dixit: *Nequaquam immunda judicatur, quæ Sancto Spiritu obumbrante totius munditiæ, & sanctitatis auctorem genuisse probatur.*

VIII. Deinde, quod nec indiguerit purificatione ob maculam ullam legalem, constat; siquidem in partu virginitatem non amisit, ut fides Catholica docet adversus Jovinianum, Gualterum, Bucerum, Molinæum, & Protestantes hujus

jus temporis apud Suar. t. 2. in 3. p. disput. 5. sect. 2.; cum dicatur Isajæ 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet*; & Matth. 1. *Ut adimpleretur, quod dictum est à Domino per Prophetam dicentem: Ecce Virgo in utero habebit, & pariet Filium*; Neque audiendus est Jansen. in Concordia Euang. cap. 5. dicens, ex his verbis non erui, quòd Deipara etiam in partu permanserit Virgo; eo quòd possint intelligi in sensu diviso, & ampliatiuè, ut dicitur Luc. 7. *Cæci vident, claudi ambulant*. Nam cum Isaias dicat, hoc dari signum, & prodigium magnum, quòd Virgo concipiet, & pariet, intelligendum est in sensu composito, non in sensu diviso. Quod autem dicitur ab Epiph. Hæresi 78. *Hic est, qui verè aperuit uterum matris*, intelligendum juxta phrasim Scripturæ, ut notat idem Suarius, quòd matri dederit fecunditatem; eo modo, quo Genes. 29. Claudere vulvam sonat Conferre sterilitatem. Nec mirum, quòd id factum fuerit per penetrationem Corporis Christi cum utero Deiparæ; Nam, ut August. l. 22. de Civ. c. 8. habet, *Illi soli hoc non credunt, qui etiam Dominum Jesum per integra virginalia matris enixum, & ad Discipulos ostiis clausis ingressum, non credunt*.

IX. Præterea sine ullo dolore, sine secundinis, ac sine ullis sordibus B. Virgo Christum peperit, ut constat tum ex Conc. Trullensi can. 79. apud eundem Suar. disp. 13. sect. 3. ubi dicitur, *Absque ullis secundinis ex Virgine partum esse confluentes, &c.* Tum ex Verbis Ecclesiæ canentis: *Nesciens Virgo virum, peperit sine dolore Salvatorem seculorum*; Tum ex communi sensu Patrum. Quod etiam colligitur ex dignitate Filii, ac Matris; necnon ex illis verbis Luc. 2. *Peperit Filium suum primogenitum, & pannis eum involvit, & reclinavit eum in præsepio*: Ubi D. Th. hic ar. 6. ad 3. ex Hieron. contra Helvidium advertit, his verbis insinuari, quòd nulla alia actio, aut mundatio in eo negotio intercesserit, aut fuerit necessaria. Proinde Aug. l. de 5. Hæresib. c. 5. contra Manichæos ait: *Stulte, unde sordes ex Virgine Matre, ubi non est concubitus cum homine patre? Unde sordes in ea, quæ nec concipiendo libidinem, nec pariendo est perpeffa dolorem?* Suar. l. cit. huc accommodat verba illa Isajæ 35. *Germinans germinabit sicut lilium, & Cyprianus eleganter dixit, Christum ex Virgine prodiisse, sicut fructum ex arbore, aut sicut radium ex Sole*: Quibus, aliisque exemplis Patres explicant munditiam illius partus. Verum quidem est, quòd naturaliter novem illis mensibus, quibus puer alitur in utero Matris, aliqua excrementa, & Sanguinis copia congregentur, quæ in partu necessitate quadam naturali expelluntur: At sicut decuit, quòd miraculosè Christus conciperetur, & quòd miraculosè nullius esset doloris causa Parèti nascendo; ita etiam quòd nullam eidem immunditiam corporalem, & indecentiam afferret: Id exigebat dignitas, ac puritas tantæ Matris; id à for-

tiori dignitas infinita Filii, qui aliter ab iis sordibus etiam debuisset coinquinari. Propterea Conc. Trullense laudatum subdit, *Non licere ex communibus, & ex iis, quæ in nobis fiunt, inenarrabilem Virginis partum, quæ supra mentem, & sermonem Verbum peperit, definire, metiri, ac describere*.

X. Quænam autem, & quot miracula in hoc partu intercesserint? Varii varia apud Suar. l. c. Illud ab omnibus cum Cajet. asserendum, ea miracula interfuisse, quæ excellentiæ mysteriî magis essent accommodata, & magis essent consona dignitati Matris, ut suavius omnia disponentur, & citius expedirentur. Quinimò non solum ab omni dolore, & immunditia debuit Virgineus Deiparæ partus esse alienus, sed etiam plenus exultatione, ac lætitia inenarrabili: Quod prædixit Isaias l. c. dicens: *Florebit quasi lilium, germinans germinabit, & exultabit lætabunda, & laudans*; Ex quibus Bernardus serm. 1. de Circumcisione in persona Virginis concludit: *Nihil in hoc conceptu, nihil in partu impurum fuit, nihil illicitum, nihil purgandum; nimirum cum proles ista fons puritatis sit, & purificationem venerit facere delictorum. Quid in me legalis purificet observatio, quæ purissima facta sum ipso partu immaculato? Verè ò Beata Virgo, verè non habes causam, nec Tibi opus est Purificatione: Caruit itaque B. Virgo macula etiam legali, nedum morali*.

XI. Denique, quòd nec purificatione Deipara indignetur ob præsumptionem alicujus maculæ legalis, prout explicatum est ex Abulensi, ex eo constat, quia in iis duntaxat casibus immunditia legalis contrahebatur, & opus erat purificatione, in quibus id lex exprimebat; non secus ac de facto in iis duntaxat casibus irregularitas aut ex defectu, aut ex delicto incurritur, in quibus id exprimitur in iure Canonico: Hinc idcirco immundus olim erat non solum qui mortuum tangebatur, sed etiam qui domum ingrediebatur, ubi esset aliquis mortuus, quia hæc omnia Num. 19. exprimebantur (esto lex ista solum præsumeret contactum mortui) aliter nulla esset hujusmodi irregularitas, seu legalis immunditia. At non exprimitur in casu nostro, quòd non solum mulier, quæ suscepto semine, sed quod etiam quæcumque pepererit, sit immunda ex præsumptione sordium: ergo B. Virgo nulli Purificationis legi fuit obnoxia: Quinimò idcirco Spiritus S., ut advertunt Patres, & Theologi, voluit in Scriptura id exprimi, vid. quòd purificanda esset mulier, quæ suscepto semine peperisset, ut intelligeremus futuram aliquando mulierem, cujus generatio, ut loquitur Leo Papa ad Flavianum, *esset singulariter mirabilis, & mirabiliter singularis*; quæ scil. legislatorem esset paritura, ut proinde his legibus non esset obnoxia.

XII. Ad primam rationem in contrarium ostentatam.

stendimus ex Scriptura, ex Conc. Trullensi, ex communi sensu PP. & Theologorum, miraculose Deiparam sordibus puerperii caruisse, atque adeo non indiguisse purificatione. Ad id, quod additur ex Oleastro, & Jansenio quod sc. juxta phrasim Hebraicam idem sit dicere, Mulier quæ suscepto semine, ac Mulier, quæ concepta prole peperit (unde colligunt, à verbis legis Deiparam non fuisse exemptam) Contra est, quia communissime Patres, & præsertim Chrysostomus Homil. de Occursu Domini docent, Deiparam ex ipsis verbis legis fuisse deobligatam; si quidem etiam juxta phrasim Hebraicam idem sonat, Mulierem concepto semine peperisse, ac Mulierem ex concepto semine prolem emisisse, ut proinde vulgata editio non sine speciali Dei providentia id expresserit verbis apertissimis ad indicandum hoc mysterium, & quod Deipara, jam tunc prædefinita ut fons puritatis, non debuerat lege Purificationis includi.

XIII. Ad secundam: Admittunt communissime, quod B. Virgo aliquam ex iis legalibus immunditiis contrahere posset, v. g. tangendo reptile, vel ingrediendo domum, ubi esset mortuus; imò verisimillimum est, quod Corpus ipsum B. Joseph defuncti tetigerit: Et ratio est, quia istæ legales immunditiæ poterant non solum culpa vacare, sed etiam meritorie exerceri; sicut meritorie potest à Judice damnate Reum morti contrahi irregularitas ex defectu. At immunditia illa legalis orta ex sordibus puerperii, quamvis culpa vacaret, ex communi tamen sensu dedecebat tantæ Matris, & tanti Filii dignitatem: ergo non debuit legi isti Purificationis esse obnoxia. Certè hujusmodi immunditia in partu Christi D. horrorem ingerit; atque adeo Deipara ab ea fuit prorsus immunis. Hinc Nazianz. Orat. 16. de Serm. pauperum dicit, voluisse Deum non tantum naturam, sed etiam nativitatem nostram honorare, & ideò utramque assumpsisse cum omni proprietate, absque macula tamen, vel indecentia, prout Deum decebat. Et sanè si primus Adam de terra Virgine natus, ut loquitur Ambr. Serm. 37. de Quadrag., nulla indiguit mundatione, quomodo poterat ea indigere secundus Adam à Matre Virgine procreatus?

XIV. Ad tertiam recurrit responsio data, quod licet communiter omnes ignari hujus mysterii crederent, B. Virginem sordes partus contraxisse; non proinde lege purificationis, tanquam præsumente hujusmodi sordes, fuerit obligata; Cum lex noluerit obligare omnes parientes, in quibus sordes præsumuntur, sed solum mulieres, quæ suscepto semine parerent; atque adeo quamvis potuerit obligari lege aliqua, quæ lata fuisset relatè ad omnes quomodocumque parientes, de facto tamen ob id purificatione non indiguit; Quod expressit Eu-

sebius Emissenus Serm. de Purific. dicens: *Quamvis purgationis dies ad Beatam Virginem Matrem non pertineat, expectavit tamen ipsa, donec omnes purgationis dies complerentur, quos non sibi, sed aliis mulieribus lex constituerat. Non enim de ea dictum fuerat, Sanctum non tanget, quæ ipsum Sanctum Sanctorum in gremio tenebat, in sinu fovebat, & virgineo lacte lactabat.*

XV. Illud hic animadvertendum ex Suario, legem istam Purificationis, sicut & alias Cæremoniales veteris legis post Christi adventum cessasse: quidquid sit, utrum cessaverint in ejus Nativitate, an in morte? qua in re dissensio est apud DD., etenim, ut dicitur Jo. 9. *Lex per Moysen data est, Gratia, & veritas per Jesum Christum facta est.* Atque adeo ubi Evangelii veritas illuxit, evanuit umbra legis antiquæ. Et quamvis olim canonica aliqua lege aut universali, aut Synodica præsertim Ecclesiæ Orientalis, statutum fuerit, aut saltem ex consuetudine introductum, ne mulieres post partum per aliquot dies Ecclesiam ingrederentur, sicut in lege Moyse erat præceptum, ut advertit Vasquez in 3. p. disp. 210. ar. 7. num. 26., quod etiam colligitur ex Dionysio Alexandrino, & aliis apud Gonzalez Telles in Comment. cap. unici de Purificatione post partum num. 7. Nihilominus ex eodem Cap. unico constat, Innocentium III. obligationem hanc sustulisse, ac declarasse, permitti puerperis, quod si velint, aliquandiu ab ingressu Ecclesiæ abstineant, & postea prolem deferant, ut pro ea preces ad Dominum fundant, dummodo omnis superstitio servandi veterem legem absit, solumque fiat causa religionis, & ob Sacri loci reverentiam.

XVI. Benedictiones tamen nuptiales à proprio Parocho impetitiendæ juxta Ecclesiæ consuetudinem, à sponsis omitti non possunt ex cap. *Nofrates* 30. q. 5.; Illæ enim ordinantur ad ritè paragendos actus Matrimonii appetitui carnis valde consonos. Verum licet Valdensis, & alii apud Sanch. l. 7. de Matr. disp. 82. censeant mortale esse illas omittere; imò multi etiam apud eundem Sanch. l. 3. disp. 12. putent esse mortale, ante receptas has benedictiones Matrimonium consummare; Probabilius tamen est, solam venialem culpam in earum omissione inveniri; cum non sint Sacramentum, sed quoddam Sacramentale, nec tanti momenti, quanti Sacramentalia, quæ præmittuntur Baptismo, ut docent Sotus, Ledesma, Sà apud eundem Sanch. Immo probabile est, vacare etiam veniali culpa differre benedictiones istas post Matrimonii consummationem, præsertim si ex aliqua causa diu differendæ sint; cum Trid. sess. 24. cap. 1. de iis loquens, solum hortando loquatur, non præcipiendo.

PROPOSITIO XXV.

Dei Patris sedentis Simulacrum
nefas est Christiano in Tem-
plo collocare.

SYNOPSIS.

I. Definitum est in Conciliis habendas, ac venerandas esse imagines Christi D., Deiparæ, Sanctorum, necnon Angelorum; nihil tamen de imaginibus Dei est expressè definitum. Hinc dicitur in hac thesi nefas esse in Templo Simulacrum Dei Patris sedentis collocare.

II. Videtur in Scripturis Dei simulacrum prohiberi. III. Necnon à SS. Patribus. IV. Diffonum quippè videtur per simulacrum corporeum Deum adumbrare. V. Nec videtur coli posse citra idololatriam. VI. Concilium Eliberitanum docet, non debere in Ecclesia esse picturas ejus, qui adoretur.

VII. Verùm Danielis 7. Deus sub figura corporea Senis sedentis dignatus est apparere. VIII. Sicut Angeli adumbrari possunt simulacro corporeo, ita & Deus. IX. Id est consonum imbecilli hominum captui. X. Hinc Spiritus Sanctus apparuit etiam sub figura Columbæ, Matth. 3. XI. Et Scriptura Deo tribuit etiam membra ad ejus perfectiones adumbrandas. XII. Ipsa Trinitas sub specie visibili conspiciendam se dedit Abrahamo Genes. 18. Unde collocari potest in Templo imago Dei Patris, Christi D. ac Spiritus S. necnon Trinitatis, sub iis tamen figuris, sub quibus Deus apparere dignatus est, & juxta morem in Ecclesia receptum.

XIII. Judæis tantum, utpotè ad idololatriam propensis, prohibuit Deus sculptilia. XIV. Multum pietati conducit Dei simulacrum. XV. Solum simulacra Deorum ab Augustino reprobantur. XVI. Imago Dei in uno sensu dicitur Doctrina vanitatis, in altero Doctrina veritatis, & Liber idiotarum. XVII. Non est idololatricus cultus simulacri, si illud adoretur adoratione respectiva. XVIII. Variè errabant Ethnici adorantes idola. XIX. Concilium Eliberitarum solum prohibuit, ne in parietibus imagines sacræ tunc temporis pingerentur, eo quod non possent tempore persecutionis facile amoveri, unde ludibrio exponerentur.

XX. Imagines eodem cultu cum Prototypo coadorantur. XXI. Cultus Corporum Sanctorum primario, & absolute respicit Sanctos, respectivè verò sacræ eorum exuvias. XXII. Cur Deus Corpus Moysis absconderit, ne à Judæis adoraretur? XXIII. Cur Concilia prohibuerint, ut in cœmeteris cerei accendantur? XXIV. Occurritur objectis à Calvino.

I. **E**Xponitur. Idololatricum esse cultum Sacrarum Imaginum contendebant olim Iconomachi omnes, seu Iconoclastæ damnati in VII. Synodo Generali ad annum 787. sub Adriano Papa: Lutherani deinde, quamvis hujusmodi cultum detestati sint, permittebant tamen Sacras Imagines in Templis ad ornatum; Calvinistæ verò, ut notat Platellius t. 4. num. 416., Sacras Imagines solum in domibus profanis ad ornatum, non tamen in Templis admittiebant, ne viderentur expositæ ad sacrum cultum. Cum autem in variis Conciliis, & præsertim in Trid. sess. 25. definitum sit, Imagines Christi, Deiparæ, & aliorum Sanctorum, in Templis præsertim habendas, & retinendas, eisque debitum honorem, ac venerationem imperiendam, Et cum in VII. Synodo act. 7. contra quosdam hæreticos definitum sit, etiam Angelorum imagines habendas, ac venerandas, nihil verò hætenus definitum sit expressè in Conciliis de imaginibus Dei, ut notat Arriaga tom. 6. disp. 55., idcirco in præsentī propositione solum asseritur, Nefas esse Dei Patris sedentis Simulacrum in Templis habere, prout scilicet passim in antiquis Templis videtur depictum. Quod etiam Calvinus lib. 5. Instit. cap. 11. apud Vasq. t. 1. in 3. p. disp. 103. cap. 3. effutiebatur de Imagine Trinitatis dicens, nefas esse illam depingere; & Vviclephus apud Valden. t. 3. c. 155. Imaginem Trinitatis vocabat abominabilem. Immo inter Scholasticos Durandus in 3. dist. 9. q. 2. ad 4. apud Suar. d. 54. de Incarn. sect. 2. fatuum esse dixit, Imagines Trinitatis facere, aut venerari; quod etiam docuit Abulensis, & Ayala apud eundem Suarium.

II. Fundamentum videtur esse, Primò, quia in Scripturis passim Imago, aut Simulacrum Dei prohibetur: Isajæ 40. Cui similem facietis Deum, aut quam imaginem ponetis ei? Exodi 20. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in cælo desuper, & quæ in terra deorsum. Levit. 26. Non facietis vobis idolum, ut adoretis, &c. Act. 17. Genus ergo cum simus Dei, non debemus æstimare auro, vel argento, aut lapidi artis sculpturæ, & cogitationis hominis, Divinum esse simile.

III. Secundò, quia Patres complures cum Clem. Alex., Damasc. Theodor., Origene, & aliis apud Vasq. cap. 4. apertè docent, nefas Simulacrum, & Imaginem Dei collocare. Immo August. lib. 4. de Civ. cap. 21. apud Suar. loc. cit. dicit; Naturali lumine cognosci, quòd Deus sine simulacro colendus sit. Damasc. lib. 3. cap. 11. dixit: Extremæ dementiæ esse, velle Deum depingere; Et Theodorus Patriarcha Hierosolymitanus: Invisibilis est Divinitas, nec depingi, nec figurari se permittit; Et Lactantius lib. 2. de Origine erroris cap. 2. habet: Imaginum ratio idcirco ab hominibus inventa est,

ut possit memoria eorum retineri, qui fuerunt vel morte subtrahiti, vel absentia separati; sed Deus non moritur; & ejus spiritus, ac lumen ubique diffusum, abesse numquam potest; Unde nefas videtur Deum Simulacro adumbrare, & multò magis illud in Templo collocare; perinde ac si desideraretur ejus Essentia, Præsentia, ac Potentia, quæ ubique inexistit, & in Templo speciali modo, ut ibi specialiter adoretur, & nostras preces exaudiat.

IV. Tertio, quia videtur Divinæ Majestati incorporeæ, & invisibili dissonare, quòd per Simulacrum Corporeum ea exprimitur, perinde ac esset illi simile: Propterea Hieron. imaginem ligneam vocat *Doctrinam vanitatis*, & Greg. imagines appellat *Libros ignorantium, & idiotarum*.

V. Quarto, quia sicut non vacat idololatria, apides, aut ligna adorare cultu latriæ, ita nec vacat idololatria Simulacrum Dei Patris ex lapide, aut ligno extructum adorare cultu latriæ, qui uni Deo debetur. Neque obstat, quòd à Catholicis non adoretur cultu latriæ ipsum Simulacrum, sed Deus in illo adumbratus. Nam instat Calvinus lib. 5. Instit. cap. 12. dicendo, Ethnicos, præsertim doctiores, nunquam putasse lapides esse Deos; sed solum in Statuis lapideis Deum colebant, & tamen damnantur ut idololatræ: ergo non vacat idololatria in Templo Christiano Simulacrum Dei Patris sedentis adorationi exponere.

VI. Confirmatur; quia Concilium Eliberitanum can. 36. docet, in Ecclesia non debere esse picturas, nec in parietibus depingendum quodcumque adoratur, & colitur. Unde Epiphanius ingressus Ecclesiam, ut ipse scribit ad Joannem Hierosolymitanum, & videns velum imagine cujusdam hominis insignitum, illud discerpit: *Quia inquit, videbam contra auctoritatem Scripturæ in Ecclesia pendere imaginem hominis: ergo nefas est in Ecclesia Simulacrum Dei Patris instar hominis sedentis collocare.*

VII. Ostenditur falsitas: Primò, quia Deus frequenter sub figura corporea apparuit: Sic Genes. 3. visus est *Deambulans ad auram*: & Exod. 33. loquens cum Moyse. Similiter Pater Æternus in figura Senis sedentis apparuit Dan. 7. ubi dicitur: *Aspiciebam, donec throni positi sunt, & Antiquus dierum sedit*: ergo Simulacrum Dei Patris sedentis exprimens hanc Dei apparitionem non est indignum Deo; atque adeo potest in Templo Christiano collocari ad Deum in ea figura colendum, qua ejus Æternitas, Majestas, & Immutabilitas adumbratur.

VIII. Neque obstat primò, quòd Deus, utpotè incorporeus, Simulacro corporeo non exprimitur ad vivum. Nam constat, ex Dei imperio, Exod. 25., Angelos sculpta similitudine

expressos fuisse; & in VII. Synodo definitum est, imagines Angelorum posse depingi: ergo ex hoc præcisè quòd Deus sit incorporeus, non sequitur non posse Dei Imaginem depingi, quæ non deserviat ad figuram Dei exprimendam, & rememorandam, sed solum ut per illam manuducamur ad Dei perfectiones cognoscendas, non secus ac per Creaturas visibiles Deum invisibilem agnoscimus, juxta illud Rom. 1. *Invisibilia ipsius à creatura mundi, per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.*

IX. Neque obstat secundò, quòd inquit Calvinus, Deum in veteri testamento in figura humana se exhibuisse videndum, & Angelos sculpta similitudine expressisse ad pædagogiam rudis illius populi; nunc verò cum sæculum illud puerile transierit, non videtur licitum in Templo Christiano Deum per Simulacrum corporeum adumbrare. Nam primò si hoc esset nefas secundum se, nec licuisset tunc ad pædagogiam illius rudis populi. Deinde, sicut rudis ille populus per figuras corporeas aptè instituebatur, ut inde Dei, & Angelorum naturam, & proprietates agnosceret, potest similiter ita Christianus nunc instrui, qui circa Dei notitiam adhuc rudis est; & commodè visibili, & corporea imagine de Divinis Perfectionibus instruitur.

X. Demonstratur id ipsum, quia Matth. 3. Spiritus S. apparuit sub specie Columbæ; dicitur enim: *Ecce aperti sunt ei Cæli, & vidit Spiritum Dei descendantem sicut Columbam, & venientem super se*: ut significaretur, quòd sicut Columba rediens in arcam nunciavit aquas Diluvii jam cessasse, ita Spiritus S. veniens super Christum Divinam nobis attulit reconciliationem. Hinc etiam in Christiano templo sub figura Columbæ passim Spiritus S. adumbratur; Et in VII. Synodo Act. 5. apud Suar loc. cit. hujusmodi imago Spiritus S. sub specie Columbæ approbata fuit: ergo poterit etiam Deus in Christiano templo sub simulacro Senis sedentis adumbrari, prout dignatus est sese visibilem ostendere Dan. 7.

XI. Confirmatur ex Turriano; quia cum Scriptura tribuat Deo membra ad ejus varias perfectiones exprimendas, ut quando dicitur Ps. 109. *Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*, eo quod humanum ingenium tale sit, ut ex rebus corporalibus ad incorporeas naturas, & perfectiones agnoscendas assurgat; poterit etiam pictura, & simulacro Corporeo Deus adumbrari: Sicut enim quòd in Scriptura dicitur de membris Dei, sumendum est metaphoricè, ita etiam quando per simulacrum Deus Pater exprimitur. Poterit ergo in Christiano templo simulacrum Dei Patris sedentis collocari, sicut potest etiam Christus sub figura Agni exprimi juxta antiquissimam Ecclesiæ

praxim habentis hujusmodi Christi imaginem in veneratione, ut advertit idem Suarius, ac illum sub hac forma in Agnis cereis exprimentis.

XII. Potest etiam Trinitatis imago juxta morem in Ecclesia receptum etiam in Templis collocari, quandoquidem etiam Trinitas, ut notat Aug. l. 2. de Trin. cap. 11. sub specie visibili se dedit conspiciendam Abrahamo Genes. 18., quando *Tres vidit, & unum adoravit*: Sicut enim quatuor Euangelistæ sub speciebus quatuor animalium adumbrantur, & sicut Virtutes metaphoricè depingi solent, ita potest metaphoricè Divinitas adumbrari: sic enim Dei memoria, fides, & devotio excitatur, unde honestus simul, & utilis est usus imaginum Deum representantium; non secus ac usus imaginum Christi, B. Virg., & Sanctorum.

Verum quidem est, quod in Trid. solum dicitur de imaginibus Christi, Deiparæ, & aliorum Sanctorum eas, in Templis præsertim, habendas, ac retinendas, non verò de imaginibus Dei, aut Trinitatis; Nihilominus eas non reprobatur, immò permittit *Historias, ac narrationes Sacra Scriptura figuris exprimere, quando id indoctæ plebi expediet, dummodò populus doceatur, non propterea Divinitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici, aut figuris exprimi possit*. Cum autem jam usus invaluerit, ut ubique in Ecclesiis, etiam Romæ, imago Dei Patris sedentis, imago Spiritus S. sub specie Columbæ, vel sub specie linguarum dispersitarum, prout Apostolis apparuit die Pentecostes, ac imago Trinitatis sub figura Senis, Christi D., & Columbæ exprimat, non nisi temerè damnantur: multæ enim inde utilitates proveniunt, & debitus cultus Deo, & Trinitati in iis exhibetur. Optimè tamen advertit Cajetanus, Dei imagines non posse ad arbitrium depingi, sed solum juxta morem in Ecclesia receptum, & in formis, sub quibus Deus dignatus est apparere: Unde Trid. l. c. statuit, nemini licere ullo in loco, vel Ecclesia, etiam quomodolibet exempta, ullam insolitam ponere, vel proponendam curare imaginem, nisi ab Episcopo approbata fuerit.

XIII. Ad primam rationem in contrarium respondetur primò cum Angelico, & aliis communiter, in iis Scriptura locis solum prohiberi, ne fierent simulacra, aut imagines, quæ cultu latriæ instar deorum adorarentur, ut cæteræ Nationes faciebant; non verò omnes prorsus imagines, aut sculptilia prohiberi: Quod ex eo patet, quia Moyses ex Dei præcepto duos Cherubim fecit ex utraque parte Arcæ, & deinde erexit Serpentem æneum, qui permansit usque ad tempus Ezechie; à quo contractus est, ut subtraheretur ansa idololatriæ Judæis, qui ut dicitur 4. Reg. 18. thus illi adolebant. Deinde responderi potest cum Vasq., quod licet

Deus omnia prius sculptilia, & imagines Judæis ad idololatriam valde propensis prohibuisset, præceptum tamen illud non fuit naturale, sed solum per accidens impositum ob periculum idololatriæ: propterea in lege nova, cessante hoc periculo, præceptum illud cessavit: Quis enim è Christifidelibus putet, aut Deum esse similem simulacro, aut simulacrum instar Numinis adorandum cultu absoluto, & non duntaxat respectivo? ut mox explicabimus in responsione ad quartum.

XIV. Ad secundam: Trifariam, ut notat Cajet., potest Dei simulacrum effingi: Primò ad exprimendam ad vivum Dei naturam, & formam, prout sunt simulacra Regum, parentum, amicorum, & ad excitandam memoriam ejus, qui aut vita functus est, aut abest. Et in hoc sensu summæ dementiæ est, Deum velle figuræ corporea exprimere, & nefas est Dei simulacrum in templo collocare: Secundò potest Dei similitudo effingi ad representandam figuram illam corpoream, in qua dignatus est apparere: Tertiò, ut ex sensibili figura ad invisibilem Dei formam intelligendam assurgamus; sicut ex cognitione Creaturarum ad intelligendum Creatorem assurgimus; Et in utroque hoc sensu licitum est Dei simulacrum effingere, ac representare Deum Patrem in forma Senis, prout apparuit Dan. 7., & Spiritum S. in forma Columbæ, prout apparuit Jo. 1., ac Dei Filium in forma hominis, quam induere dignatus est, *formam servi accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo*, ut dicitur ad Philip. 2., atque adeo totum Trinitatis Mysterium ita representare, ad excitandam in nobis memoriam per hujusmodi similitudines visibiles de ejus invisibili presentia, qua in omnibus rebus realiter inexistit, videl. per essentiam omnia præcontinendo, per Præsentiam intellectualem omnia comprehendendo, ac per Potentiam omnia conservando; quamvis speciali modo inexistat in Cælo, ubi dicitur habitare manifestando se Beatis; specialiter etiam in justis, in quibus dicitur venire, ac mansionem facere, communicando se illis tanquam amicis, juxta illud Cant. 1. *Dilectus meus mihi, & ego illi*; specialissimè verò in Christo D. tanquam in Filio proprio, ac naturali; & specialiter etiam in Templo, quod Domum suam vocat, & Domum orationis: cum ibi specialiter adoretur, & specialiter nostras orationes exaudiat. Proinde in templo Christiano simulacrum Dei Patris sedentis, ac Trinitatis imaginem pietati consonum est collocare.

XV. Neque dicas, August. l. 4. de Civit. cap. 19., & 31. commendasse sententiam Varronis, qui dicebat puriorem fuisse Romæ cultum deorum sine simulacris, ducentis ferè annis, quam deinde cū simulacris: ergo etiam saltem purius à nobis Deus colitur sine his corporeis simulacris.

lacris. Nam Augustinus solum vult simulacra deorum inventa esse ad hominum perniciem, & ad incrementum superstitionis: At imagine veri Dei verus cultus, & religio incrementum suscipit; & idcirco Simulacrum veri Dei ad perfectionem, & intensiorem cultus plurimum confert, atque adeo ad hominum salutem.

XVI. Ad tertiam: Solum dissonat Divinæ Majestati illam per simulacra adumbrare, si credatur iis ad vivum exprimi, ac figurari; quæ in re ex præcepto Triden. sess. 25. populus est edocendus: At summè conveniens est, & humanæ menti maximè consentaneum, quod per simulacra corporea ad cognitionem Divinæ Majestatis incorporeæ deveniamus. In primo sensu imago lignea dicitur Doctrina vanitatis: in secundo est Doctrina veritatis: Quælibet etiam Dei imago aptè dicitur à Gregorio *Liber idiotarum*, quia *Scrutator Majestatis opprimetur à Gloria*, ut dicitur Prov. 25.: & idè sicut Solem in aquis inspicimus ad vitandam oculorum caliginem, ita ad ignorantie nostræ tenebras depellendas, Deum in Creaturis, & in simulacris contemplamur, & veneramur.

XVII. Ad quartam: Eset idololatricus cultus, si simulacrum Dei adoraretur ratione sui, & adoratione absoluta, perinde ac si in eo esset divinitas, vel virtus, propter quam esset colendum, ut loquitur Trid. l. c.; secus verò si adoretur adoratione respectiva ad prototypum terminata. Verum quidem est, quod cum prototypo ipsum etiam simulacrum adoretur, & colatur cultu latriæ, non secus ac in Christo D. non solum ipsa Divinitas, sed etiam Humanitas cultu latriæ coadoratur; hujusmodi tamen cultus primariò, & absolute ad Deum terminatur; secundariò verò, & respectivè ad simulacrum; non secus ac ad Christi Humanitatem: Sicut enim quando quis præstat homagium Legato Regis, solius Regis se vassallum agnoscit, honorem tamen utrique defert per modum unius, Regi quidem absolute, ac Legato respectivè; ita quando cultu latriæ simulacrum Dei, aut Christus, seu Christi imago, aut Crux adoratur; in solo Deo supremum Dominium, & virtutem increatam agnoscimus, utrique tamen latriæ cultum per modum unius præstamus, Deo quidem absolute, & ratione sui, simulacro verò, aut Humanitati, ac imagini Christi, aut Cruci propter aliud, & per accidens, idest per respectum ad Deum, quem repræsentant. Esto nonnulli putent, simulacrum, & imaginem esse meram conditionem requisitam, ut excitemur ad prototypum adorandum: Alii verò cum Vasquio doceant, cultum externum deferri imagini, cultum verò internum ad solum exemplar.

Paræ III.

XVIII. Ad id, quod objicitur ex Calvino: falsum est Ethnicos sua idola pro diis non habuisse; dicitur enim Isa. 42. *Qui dicunt conflati, vos Dii estis*, & Dan. 5. *Bibebant vinum, & laudabant Deos suos aureos, & argenteos*. Et quamvis aliqui doctiores dixerint, statuas illas non esse Deos; adhuc variè errabant, vel quia per illas repræsentabant falsos Deos; vel quia sentiebant in iis Divinum aliquod numen inhabitare, ut animam in corpore; vel quia putabant non posse aliter adiri Deos, nec quicquam ab iis impetrari, nisi per ea simulacra; & idè tãquam idololatriæ damnantur. Ab his tamen erroribus, atque adeo ab Idololatria longè absunt Christifideles profitentes juxta Doctrinam Trid. l. c., nullam inesse in simulacris, & imaginibus virtutem intrinsecam, & ab iis nihil petendum, aut sperandum, sed à prototypo, quod repræsentant.

XIX. Ad confirmationem: Concilium Eliberitanum, præterquam quod non fuit Generale, nec à Pontifice approbatum, non prohibuit usum imaginum in Templis, sed solum, ne in parietibus pingerentur; tum quia parietum decrustatione sæpè deformabantur; tum etiam quia tempore persecutionis non poterant amoveri, & idè exponebantur ludibrio. Ubi advertendum, quod cum initio quarti sæculi celebratum fuerit hoc Concilium, liquidò constat, impudenter mentiri Calvinum dicentem, quod per prima quinque Ecclesiæ sæcula nunquàm fuerit usus Sacrarum imaginum in Templis.

Ad id, quod additur de Epiphanio, Bellarminus putant Epistolam illam quoad hoc censi supposititiam: Verius tamen dicendum cum Vasq. in 3. p. dist. 105. c. 4. Petavio, & aliis, imaginem illam non fuisse Dei Patris, aut Christi D., vel alicujus Sancti, sed aut hominis ignoti, qui à populo per errorem colebatur, aut profani alicujus hominis, quæ honoris gratia ante fores Templi penderet; quod Epiphanius auctoritati Scripturarum putavit adversari, eo quod facile facer, & non civilis tantum cultus ei deferretur, juxta morem id temporis consuetum.

XX. Ex quibus colligitur, juxta communiorè sententiam, imagines, ac Simulacra eodem cultu adorari, ac prototypum, & cum prototypo simul coadorari; ita ut adoratio absolute, & ratione sui feratur ad prototypum, & solum respectivè ad imaginem. Propterea Imago Sanctorum adoratur adoratione Dulix propria servorum Dei; Imago B. V. adoratione Hyperdulix, quia B. V. servis Dei longissimè præstat; Imago Christi adoratione latriæ debita Divinitati, cum in Christo idem sit utriusque naturæ, Divinæ, & humanæ Suppositum, ad quod indivisibiliter dirigitur adoratio; Humanitas tamen Christi ut præcisa à Supposito Verbi, nonnisi adoratione hyperdulix adorari posset propter gratiam ejus habitualement in

gradu omnium supremo, ut advertit Angelicus 3. p. q. 25. a. 2.; non expedit tamen in praxi Humanitatem mentaliter à Subsistentia Verbi præscindere, ne videamur convenire cum Nestorianis damnatis à Conciliis, & Patribus, qui duas adorationes Christo exhibebant, Hyperdulæ ut homini, & Latriæ ut Deo, somniantes in Christo duas Personalitates. Et eodem pacto non est adoranda in praxi adoratione Latriæ B. Virgo, sicut adoratur Crux, quamvis utraque Christum tetigerit, ne videamur Deiparam tanquam Deum adorare; Nec in praxi adoranda est terra, quæ Christum tetigit, aut asina, super quam sedit, aut alia ad communem usum deputata, eo quod in iis non videatur specialiter Christus representari, sicut representatur in Cruce; quæ proinde tanquam Imago Crucifixi adoratione Latriæ adoratur: Et hac de causa non solum Crux, quæ Christum tetigit, sed quælibet Crux eadem adoratione adoratur; lancea tamen, spinæ, & alia huiusmodi non adorantur, nisi illæ tantum, quæ Christum tetigerunt; quia scilicet sola Crux nullum amplius habet usum profanum post edictum Constantini vetantis in posterum reos crucifigi; & ideo sola Crux, quæcumque illa sit, Crucifixum exprimit tanquam signum Divini sui erga homines amoris, ac triumphi de peccato, ac morte reportati.

XXI. Colligitur etiam, quod dictum est de Imaginibus, & Simulacris, dicendum pariter esse de Sacris Reliquiis, quæ pariter venerandæ, & colendæ sunt cultu consono Personæ, quam representant, ut constat ex Conc. Gangrensi can. ult., Carthag. V., Nicæno II., & Trid. sess. 23. cap. 3.; Corpora enim Sanctorum fuerunt Spiritus S. templa, organa Sanctorum animarum, & instrumenta virtutum; & honor, qui illis exhibetur, primario redimdat in ipsos Sanctos, quorum sunt pretiosæ exuviæ: ergo unâ cum Sanctis coadorari debent eodem cultu, qui primario, absolute, & ratione sui Sanctos respiciat, & Sacra Lipsana respectivè, ac ratione alterius.

XXII. Neque obstat, quod Christus D. Lucæ 11. reprehenderit Judæos excitantes magnifica sepulchra Prophetarum; & quod Deus Deuter. ult. absconderit corpus Moyse, ne Judæi illud adorarent. Nam Christus reprehendit illos, eo quod id facerent per hypocrisim, ut se pios in eos Prophetas ostendendo, securius possent ipsum Christum persequi; Sic etiam Aug. l. de Moribus Ecclesiæ c. 34. reprehendit sepulchrorum adoratores, qui scilicet sacrificium panis, & vini, aliarumque epularum defunctis offerebant, & deinde iis cibis, & vino se ingurgitabant. Deus verò noluit Moysen adorari, ne tanquam Deus adoraretur à Judæis valde ad idololatriam propensis.

XXIII. Neque pariter obstat Concilium Eli-

beritanum, quod can. 34. prohibet, ne Cerei in cœmeteriis accendantur, Quia, inquit, Spiritus Sanctorum non sunt inquietandi. Nam Concilium prohibet superstitiones Gentilium, qui cereis accensis Defunctorum animas evocabant; talis enim evocatio videtur esse quædam inquietatio. Sic anima Samuelis evocata à Pythonissa 1. Reg. 28. dixit. Quare inquietasti me? Alii verò putant superstitionem in eo consistere, quod Gentiles putarent Defunctos tali luce recreari, ut habet Hieron. in Epist. ad Vigilantium.

XXIV. Neque demum obstat, quod Calvinus objicit, cultum Reliquiarum esse expositum falso cultui; cum sæpè ossa latronum, vel canum pro reliquiis Sanctorum adorètur. Nam ad hoc præcavendum in Conc. Lateran. præcipitur, ut nullæ reliquæ publicè exponantur sine sufficienti examine, & approbatione. Cæterum, sicut eleemosyna pauperi putato erogata perinde est meritoria, ac pauperi vero; quia voluntas in hoc differt ab intellectu, quod voluntas in suis operationibus benè, vel malè se habeat ab eo tantum, quod apparet, non ab eo, quod est: intellectus verò ab eo quod est, non ab eo quod apparet; ita adoratio perinde est meritoria, & Sanctis honorifica, sive terminetur ad veras, sive ad putatas reliquias, dummodo sufficiens diligentia præmittatur.

PROPOSITIO XXVI.

Laus, quæ defertur Mariæ ut Mariæ, vana est.

S T N O P S I S.

I. Viclephi error fuit, quod Mariæ solum ut Christiferae sacer cultus deberetur, Mariæ verò ut Mariæ non nisi cultus civilis. II. In quanam differant Laus, Honor, Adoratio? Et quare laus Mariæ ut Mariæ dicatur in hac thesi vana, ejusdemque cultus inutilis ad salutem, si minus sacrilegus.

III. Videtur Epiphanius Mariæ ut Mariæ cultum reprehendisse. IV. Ex Scripturis, & Patribus videtur solus Creator esse adorandus. V. Honor adorationis Sanctis exhibitus videtur esse civilis, non sacer. VI. Videtur non dari medium inter cultum Religiosum latriæ uni Deo debitum, & Politicum.

VII. Verum ex usu Ecclesiæ, & traditionibus constat, Sanctis, & à fortiori Mariæ ut Mariæ ratione propriæ sanctitatis, & excellentiæ deberi non solum laudem, honorem, gloriam, sed etiam adorationem strictè dictam, eosque utiliter à fidelibus invocari. VIII. Huiusmodi adoratio non est merè civilis, sed sacra, & religiosa. IX. Est quippe actus virtutis supernaturalis. X. Deipara gratias egit Patri Gutierrez, cujus opera Mariæ laudes in bono lumine

ne collocata fuerunt. XI. Quid non retribuit P. Suario easdem in immensum extolenti? XII. Quid evulganti, quod de condigno Maternitatem meruerit? Quod paucis dilucidè exponitur. XIII. Quid contendenti eam non ab originali duntaxat, sed etiam à debito proximo illud contrahendi fuisse immunem? XIV. In quonam sensu ab Ecclesia tribuntur Deiparæ, quæ uni Deo competunt?

XV. Sancti Patres cum Epiphanio reprehendunt Latriæ cultum, qui Deiparæ exhibebatur à Collyridianis, non Hyperdulæ. XVI. In quonam differat Latriæ, Hyperdulæ, ac Dulæ cultus? XVII. Quæ in Scriptura narrantur, non evincunt adorationem Sanctorum non esse sacram. XVIII. Nec quod dicitur ex Adriano Pontifice. XIX. Ad quam virtutem pertineat cultus Mariæ ut Mariæ.

XX. Num possit Deipara adoratione latriæ adorari per hoc, quod Christum tetigerit? XXI. Major cultus Deiparæ debetur ob ejus Sanctitatem, quam ob sanguinis cum Christo conjunctionem.

I. **E**Xponitur. Leo Isauricus omnium primus inter hæreticos post Gentiles antiquos, & Maumethanos, ac deinde Constantinus Copronymus B. Virginis, & Sanctorum cultum tanquam sacrilegum detestati sunt, adeò ut publico edicto illum interdicerent, ac docerent, ut refert Niceph. lib. 18. apud Vasquez t. 1. in 3. p. disput. 97. B. Virginem honore, ac sacro cultu dignam fuisse, solum quandiu in utero Christum gestabat, postea verò nullatenus aliis foeminis in hoc præstitisse: ac proinde Mariæ ut Christiferæ, hoc est tanquam Dei Templo, & Christi habitaculo, laudem, honorem, cultum, & adorationem deberi, utpotè ad ipsum Christum terminatam; Mariæ verò ut Mariæ non item. Eundem errorem iterum in medium protulerunt Vviclephistæ, teste Valdésio t. 3. c. 118., qui cum Vviclepho Pseudopræceptore nullam aliam Deiparæ salutationem concedebant, quam civilem: Quibus deinde accessit Calvinus l. 1. Instit. c. 11. §. 11., & Centuriatores Centuria 1. l. 2. c. 4. apud eundem Vasq., qui Sacram adorationem, & honorem, quem Deiparæ, ac Sanctis ob eorum Sanctitatem deferimus, idololatricum appellarunt.

His Auctoribus ex errorum, ac vitiorum cenoemeris originem acceptam refert suam præsentis thesis; quæ licet permittat adorationem, etiam latriæ, Mariæ ut Deiparæ, tanquam Christi Templo, non secus ac adoratio latriæ etiam Christi magni deferatur; laudem tamen Mariæ ut Mariæ vult esse omninò vanam, & inutilem ad salutem: Sicut vana, seu inutilis ad salutem est laus, & adoratio, quæ Regibus, & Magnatibus deferatur; quippe qui civilis duntaxat honoris, & cultus sunt capaces, non verò Sacri, & Religiosi: Idemque à fortiori docent de laude, & honore, cultu, & adoratione, quæ Sanctis exhibetur.

II. Differt quidem laus ab Adoratione, quod I. Laus sit quæ iam prædicatio dignitatis alterius, unde ad illam sequitur Gloria, quæ ex Aug. lib. 83. QQ. q. 31. importat Claram cum laude notitiam; Adoratio verò importat notam aliquam submissionis attendendo ad excellentiam Personæ adoratæ; ut proinde laus deferatur lingua, adoratio verò gestu, vel actione alia. Nihilominus, ut advertit Suar. disp. 53. de Incarn. sect. 3., sæpè ipsa laus adoratio est; potest quippe laus ipsa esse nota submissionis erga alienam excellentiam, ita ut lingua proferatur illud ipsum, quod exprimit gestu Adoratio.

Differunt etiam Laus, & Adoratio ab Honore, quia Laus in solis verbis consistit, Adoratio in quibuscumque signis externis submissivis, Honor verò in signis externis testantibus alicujus excellentiam, & bonitatem: Propterea Adoratio honorationem includit, ut constat ex Damasc. Orat. 1. de Imaginibus, ubi dicit, Adorationem esse *Timoris, & desiderii, & honoris signum, & animi submissi, atque humilis argumentum*; & ex Anastasio in 7. Synodo act. 4., ubi vult Adorationem esse *Honoris alicujus exhibitæ emphasim*, hoc est expressionem: Cum autem Laus possit etiam esse Adoratio, ut diximus, poterit consequenter Laus etiam esse Honor; ut proinde, qui Divinam excellentiam laudibus extollit animo se illi submittendi, & quasi exhibendi illi cultum debitum, tunc simul Deum laudet, glorificet, & adoret. Hinc fit, quod si vana esset laus, quæ Mariæ ut Mariæ deferatur, vanus pariter esset, & inutilis ad salutem, si minus sacrilegus, honor, adoratio, & cultus eidem exhibitus.

III. Rationes ad ostendendum, quod laus Mariæ ut Mariæ, aut Sanctis exhibita, sit vana, seu inutilis ad salutem; & quod adoratio sit sacrilega, si non sit purè civilis, ita ut coincadat cum reverentia, quæ etiam hominibus exhibetur, videntur esse.

Primò, quia (ut objicit Philippus Melancton, in responsione contra Clerum Coloniensem) D. Epiphanius hæresi 78. acriter reprehendit mulieres illas, quæ in Syria Deiparæ Statuam circumducebant, & ei munera offerebant; *Nunc verò, inquit Melancton, magna pietas ducitur invocare Mariam, & donaria liberaliter cumulare*: ergo cultus Mariæ ut Mariæ non est pius, sed sacrilegus, & laus illius ad summum est civilis, atque adeò vana, seu inutilis ad salutem ex mente Epiphanii.

IV. Secundò, quia 1. ad Timoth. 9. dicitur, *Soli Deo honor, & gloria*: cum autem Gloria ex Augustino sit *Clara cum laude notitia*, fit, quod soli Deo piè deferatur laus, honor, gloria, & adoratio. Proinde Christus D. Matth. 4. Diabolo dixit illud Deuteron. 6. *Dominum Deum tuum adorabis; illi soli servies*. Neque dicas, adorationem Latriæ esse debitam uni Deo; ado-

rationem verò Dulciæ posse pie Sanctis exhiberi, & Hyperdulciæ B. Virgini; ita ut laus, ac adoratio ista iis exhibita sit Sacra, & salutaris. Nam Sancti PP. omnem omnino adorationem, & cultum erga creaturas prohibent, qui non sit cultus merè civilis. Epiphanius enim hæresi 79. absolute dixit, B. Virginem non esse adorandam; Aug., Athan., Ambr., Leo apud Vasq. l. cit. passim docent, *Non creaturam, sed Creatorem esse adorandum*. Imò Damascenus lib. 4. de Fide cap. 3. docet, ipsam Christi Humanitatem, si cogitatione à Verbo separetur, esse inadorabilem. Et ratio à priori videtur esse, quia adorare in stricta significatione, prout pertinet ad virtutem Religionis, ut notat Vasq. disp. 93., fert, *In id, quod est reverendum, laudandum, adorandum, & glorificandum propter eminentiam suæ Sanctitatis, & virtutis totam spem, & fiduciam, subjiciendo sese illi, projicere*: atqui totum hoc uni Deo præstari potest: ergo solus Deus potest sacro cultu adorari.

Confirmatur; quia cum Cornelius vellet Petrum adorare Act. 10., hic recusavit dicens: *Surge, & ego ipse homo sum*. Similiter Angelus Joanni ipsum adoranti Apoc. 19. *Vide, ne feceris*, inquit, *conservus enim tuus sum, & fratrum tuorum; Ipsum adora*. Paulus etiam, & Barnabas Act. 14. recusarunt à Lycaonibus adorari. Neque hujusmodi adorationes ab his rejectæ erant latriæ; Cum nec Cornelius Petrum ut Deum haberet, nec Joannes Angelum, &c.: ergo nulla adoratio creaturæ exhibita potest esse sacra, sed solum civilis.

V. Tertiò id ipsum suadetur verbis illis Adriani in Epist. ad Constantinum, & Irenem, ubi loquens de Sanctorum adoratione ait: *Qualis vero iste est adorationis honor? profectò non alius, quam is, quo nos peccatores quoque invicem prosequimur, salutantes nos per honorationem, & dilectionem*: atqui solum civili nos salutatione, & honore invicem prosequimur: ergo Sanctis, atque adeò Mariæ ut Mariæ nonnisi civilis adoratio, & cultus exhiberi potest; qui proinde omnino vanus est, & inutilis ad salutem.

VI. Demum ratione; quia inter cultum Religiosum, seu procedentem ex virtute Religionis erga Deum, & Civilem, qui habetur aut ex virtute observantiæ erga Majores in dignitate constitutos, aut ex virtute Dulciæ, qua servi Dominis suis debitum honorem deferunt, non datur alius cultus medius: atqui B. Virgini, & Sanctis non convenit cultus Religiosus, qui cum sit latriæ, uni Deo debetur: ergo solum illis competere potest cultus civilis, qui inutilis est ad salutem; ac proinde laus Mariæ ut Mariæ exhibita, vana est, & adoratio strictè dicta sacrilega.

VII. Ostenditur falsitas: quia perpetuo Ecclesiæ usu, & traditione constat, Sanctis omnibus, & à fortiori Mariæ in quantum Mariæ ratione propriæ sanctitatis, & excellentiæ deferri, ac

deberi non solum laudem, honorem, & gloriam, sed etiam adorationem, & cultum, eoque utiliter à fidelibus invocari: ergo laus, honor, gloria, & adoratio strictè dicta Sanctis, & à fortiori Mariæ ut Mariæ delata, necnon eorundem invocatio non est vana, sed pia, & utilis ad eorum patrocinium obtinendum, & ad salutem consequendam. Antecedens fusissimè, ac summa cum eruditione ostenditur à Canisio lib. 5. de B. Virgine adversus hæreticos: Quod constat etiam ex Scripturis, & Conciliis; Nam Num. 22. Balaam pronus in terram Angelum adoravit; 3. Reg. 28. Saul animam Samuelis; 3. Reg. 18. Abdias Eliam, quamvis ipse in majori dignitate civili esset constitutus: 4. Reg. 2. Filii Prophetarum Elisæum. Præterea in 7. Synodo definitum est, Sanctos esse invocandos, & adorandos: Hoc etiam in Tridentino sess. 25. definitum est; ubi etiam Deiparæ, ac Sanctorum imaginibus debitum honorem, ac venerationem impertiendam esse decernitur; Et damnantur, qui afferunt Reliquias Sanctorum inutiliter honorari, & Sanctorum invocationem honori Christi Salvatoris adversari.

VIII. Rationem, cur honor iste, & adoratio Sanctis, Deiparæ, eorumque imaginibus, ac reliquiis debita, non sit merè civilis, sed sacra, & consequenter laus etiam, quæ Mariæ, ut Mariæ ratione propriæ sanctitatis deferatur, sit pariter religiosa, & non vana, ex Vasq. num. 11. est, quia adoratio, seu submissionis nota, universim exhibetur ratione excellentiæ, ita ut si excellentia personæ, quæ adoratur, proveniat ratione alicujus civilis dignitatis, adoratio sit merè civilis; si verò proveniat ratione dignitatis, & excellentiæ superioris ordinis ad quamcumque civilem, vid. ratione Sanctitatis filiorum Dei, & hæredum Regni Cælestis, tunc adoratio ista non sit merè civilis, sed sacra, & religiosa, exhibita personis ob summam earum cum Deo conjunctionem: Atqui hujusmodi est adoratio, honor, cultus, & laus, quæ Sanctis deferatur, ac Mariæ, non solum ut Christiferæ, sed etiam ut Mariæ, seu ratione propriæ sanctitatis: ergo hujusmodi adoratio, honor, & cultus est sacer, & utilis, non sacrilegus, aut vanus. Hinc Guilielmus Parisiensis apud eundem Canisium ait: *An falsò, & inutiliter vocat Te omnis Ecclesia Sanctorum, Advocatam suam, & miserorum Refugium?* Et Bernardus lib. 4. de Assumptione Virginis: *Sileat misericordiam tuam, Virgo, si quis est, qui te invocant in necessitatibus meminit sibi defuisse*. In eo duntaxat sensu potest dici vana omnis laus Mariæ, quatenus nunquam poterimus illam pro dignitate commendare, juxta illud Augustini: *Quid nos tantilli, quid actione pusilli ejus laudibus referemus? cum etiam si omnium nostrum ora ver-*

terentur in linguas, eam tamen laudare nullus sufficeret.

IX. Confirmatur; quia nullus actus virtutis supernaturalis potest esse vanus, & inutilis ad salutem: sed laudare, honorare, invocare, & adorare Mariam ut Mariam, sicut etiam Angelos, & Sanctos, est actus virtutis supernaturalis: ergo non inaniter Maria ut Maria laudatur. Minor patet, quia actus conformis voluntati Divinae, & dictamini rationis est actus virtutis, qui si procedat ex comprincipio supernaturali, habeatque pro motivo formali objectum cognitum lumine supernaturali, est procul dubio actus virtutis supernaturalis: Mariam autem, aut Sanctos laudare, & colere ratione propriae sanctitatis est voluntati Divinae, & dictamini rationis consonum; ac hujusmodi objectum, nempe eorum Sanctitas, lumine supernaturali cognoscitur, ut patet: ergo est actus virtutis supernaturalis.

Quod autem sit id rationi consonum, constat, tum solutione difficultatum, quas haeretici congerunt; tum ex illo Bernardi: *Totis medullis cordium, totis precordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam*. Tum demum quia sicut in humanis consonum rationis dictamini est, quod Magnates in dignitate civili constituti laudentur, & honorentur, immò etiam adorentur cultu civili, seu politico, prout 3. Reg. 1. dicitur Bersabee Regem adorasse, & Estheris 3. dicitur, quod servi Regis flectebant genua, & adorabant Aman; & Judith 10., quod Judith Holofernem adoraverit; quæ intelligi non possunt nisi de adoratione civili, quæ ob aliquam naturalem excellentiam, aut dignitatem alteri defertur: ita consonum rationi est, quod Filii Dei adoptivi, & Regni Cœlestis hæredes propter eorum Sanctitatem laudentur, honorentur, & adorentur cultu Sacro, utpotè terminato non ad eorum civilem dignitatem, sed ad eorum sacras dotes: Ut proinde sicut adoratio civilis inter homines non est civiliter vana, sed expectat in terris suam recompensationem; ita adoratio isthæc ad Mariam, & Sanctos terminata, ob excellentiam eorum supernaturalem creatam, non sit inutilis ad salutem, expectetque in cœlis mercedem suam: Quomodo enim non pateat ingressus in patriam illi, qui Mariæ laudes, quæ janua cœli est, ad cœlos extulerit? cum dicatur Eccl. 24. *Qui elucidant me, vitam aeternam habebunt*.

X. Compertum est, P. Martino Guttierrez Soc. Jesu B. Virginem gratias egisse, quod solidè, ac luculenter ejus opera Facultati Theologicæ innotuerit, gratiæ plenitudinem uni Virgini concessam longè superasse cum ulum omnem gratiarum omnibus simul Angelorum Choris, ac Sanctis concessum, quos inter nitet Virgo, ve-

lut inter ignes Luna minores; ita ut sicut in mari sunt Aquarum, ut loquitur Bonav., ita in Maria sint congregationes Gratiarum. Quomodo ergo vana, & inutilis dicatur laus, quæ Mariæ ut Mariæ defertur?

XI. Quid non credimus retribuuisse P. Francisco Suario, qui omnium primus tom. 2. in 3. p. cap. 4. eruditissimè, ac dilucidè ostendit, non solum collatam fuisse abyssum hanc gratiarum Deiparæ, adeò ut omnes simul aliorum omnium gratias longè excelleret, sed etiam immensum illum gratiarum cumulum in primo Immaculatæ Conceptionis instanti acceptum singulis instantibus toto vitæ decursu diu noctuque duplicasse, adeò ut laboret Arithmetica ipsa in tanto calculo supputando. Quod enim B. Virgo, etiam dum somnum caperet, actibus liberis meritoriis gratiam præhabitam duplicaret, eo quod secundum se totam in illos influeret, ex eo videtur reddi probabilissimum, si supponatur B. Virgini ob ejus dignitatem collatas fuisse species impressas independentes à phantasmatis, prout sunt in anima separata, ut proinde etiam dormiens posset liberè operari, juxta illud Cant. 5. *Ego dormio, & cor meum vigilat*.

XII. Quid non gratiarum rependit Gratiissima virgo iis, qui ad ejus laudes exaltandas conati sunt ostendere cum Gabriele in 3. dist. 4. Almaino, Abulensi, Bernal, Gabrera, Martino Perez de Incar. disp. 10. sect. 12., & aliis apud Vegam Palæf. 28. num. 1695. quod Maternitatem, qua ad solium Divinitatis evecta est, non de congruo duntaxat meruerit, sed etiam de condigno? Qua in re in obsequium Deiparæ liceat tantisper immorari. Certum est, ad meritum de condigno duo requiri, & Proportionem Geometricam meriti cum præmio, velut seminis cum fructu uberrimo in sinu manifestissimi Remuneratoris, & Promissionem onerosam de tali præmio conferendo sub conditione illius meriti; Neutrum autem videtur defuisse in casu nostro; nec Proportio, ut ostendit Suar. t. 2. in 3. par. disput. 11. sect. 7.; nec Promissio, ut advertit Vasquez in 3. par. disput. 23 cap. 3. (esto hic non admittat proportionem, & ille promissionem non agnoscat) atque adeò valde probabile videtur, quod Deipara de condigno meruerit Maternitatem.

Et sanè, quod non defuerit ea Geometrica proportio inter merita Virginis, & hujusmodi præmium, nempe Maternitatem, ex eo fit perspicuum, quia quamvis Divina Maternitas sit donum excellentissimum, quo majus infra Unionem hypostaticam excogitari non potest, cum sit radix omnium aliorum donorum, quæ puræ creaturæ conferri possunt; nihilominus non est donum simpliciter infinitum (quicquid in oppositum ex pietate erga Deiparam conentur ostendere Cardenas in Opusc. de Maternitate, & Gratia Virg., & Rhodes tr. 8. q. 2.) Nec

reponitur in ordine supremo, ac Divino, in quo reponitur Unio hypostatica, cum sola hæc Unio faciat Hominem Deum; Maternitas verò habeat solum quandam infinitatem per merum respectum ad Deum, reddendo Virginem Dei Matrem; non secus ac filiatio adoptiva Dei, & visio Dei infinitatem quandam habent, ita ut in sua linea crescere non possint, per hoc quod illa reddat hominem Dei filium adoptivum, ista verò perfectè possidentem ipsum Deum. Hæc tamen omnia sunt perfectionis simpliciter limitatæ; unde non requiritur meritum infinitum, ut possint conferri in præmium condignum, sicut requiritur meritum infinitum Theandricum, ut possit Unio hypostatica in præmium condignum conferri. Immo si solum spectetur Maternitas secundum se, non præstat gratiæ habituali: August. tra. 10. in Jo. dixit. *Beatior fuit Maria Deum concipiendo mente, quam venire; & ideò Christus D. Luc. 11. dicenti sibi, Beatus venter, qui te portavit, subdidit: Quinimò beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Quare Maternitas Divina ex eo dicitur donum præstantissimum, quo majus est sola Unio hypostatica, quia est radix, & origo aliorum omnium donorum supernaturalium, quæ puræ Creaturæ possunt competere. Ex hoc autem quod sic considerata longissimè, ac penè infinito intervallo superet præstantiam gratiæ, seu Filiationis adoptivæ Dei, & Visionis beatificæ, ac omnium aliorum supernaturalium donorum, solum sequitur, quod ut possit sub meritum condignum cadere, requiratur meritum longissimè præstantius, ac penè infinito excessu superans meritum iusti, quod condignè solum meretur augmentum gratiæ, ac visionem beatam: Hujusmodi autem meritum quod sit possibile in pura Creatura Affecta immenso cumulo gratiæ sanctificantis, negari non potest, posito quod non debeat illud esse simpliciter infinitum, ac Theandricum. Neque enim ex eo poterit repugnare, ut nonnemo docuit, quod meritum iusti solum exigit de condigno augmentum gratiæ, & gloriæ. Nam sicut in alia providentia potest iustus, præter augmentum gratiæ, & gloriæ sibi conferendum, mereri de condigno alteri innocenti gratiam, eo quod non consistat in divisibili præmium, quod potest à Deo condignè conferri meritis iustorum; ita potest à Deo in præmium condignum meriti intensissimi Deiparæ conferri præter augmentum gratiæ, & gloriæ, ipsa Divina Maternitas.

Quod autem hujusmodi meritum de facto fuerit in Deipara, ille solum dubitare poterit, qui dubitaret de plenitudine gratiæ Deiparæ concessæ, qua ad tantam dignitatem se disponeret. D. Bernardinus Senensis serm. 61. habet: *Excepto Christo, tanta gratia Virgini à Domino data est, quanta uni puræ Creaturæ possibilis esset.*

Beda lib. 1. in Luc. verba illa Angeli, *Gratia plena*, sic exponit: *Plenam gratia dixit, ut quantum Spiritus Sanctus valeret, ostenderet.* D. Bernardus in Serm. super Missus est habet: *Maria plena fuit sibi, & superplena nobis: ac Sophronius Patriarcha Hierosolymit., Benè plena, quia ceteris per partes præstatur, Mariæ verò simul se tota infudit plenitudo Gratiæ.* Quare cum ad Gratiæ augmentum crescat meriti valor, sequitur, quodcumque meritum Deiparæ fuisse longè præstantius omnibus aliarum omnium Creaturarum meritis; non secus ac ejus Gratia longè præstabat gratiis omnibus, quæ in aliis creaturis reperiuntur: cum de illa dici possit, *Quæ divisa beatos efficiunt, collecta tenes.* Cum autem Deipara tota vita, die noctuque, etiam dormiens, ut modò diximus, intensissimos virtutum omnium actus exercuerit, cum perpetua innocentia, cum immunitate ab omni labe, etiam originali, cum carentia fomitis, & cum aliis innumeris Divinis donis, negari non poterit, quod inter Deiparæ merita, ac Maternitatem daretur Geometrica proportio, spectata etiam Divina munificentia, ita ut posset hæc condignè dari in præmium illorum; non secus ac condignè datur vita æterna in præmium operationum iusti supernaturalium.

Solum itaque ostendendum est, quod nec defuerit Divina promissio de dando Deiparæ hoc præmio sub conditione onerosa actus Fidei, & consensus præstiti Angelo annuncianti mysterium Incarnationis, simul cum meritis omnibus præcedentibus. Id autem valde probabiliter videtur colligi ex verbis Gabrielis dicentis: *Ne timeas Maria, invenisti gratiam apud Dominum, Ecce concipies, & paries:* ubi DD. laudati docent subintelligi, *Si Fidem, & consensum præbeas;* atque adeò promitti Maternitatem sub conditione onerosa meritorum; ut proinde D. Bernardin. Senen. t. 2. serm. 5. dixerit, *Beata Virgo in Conceptionis Filii sui consensu plus meruit, quam omnis creatura, tam Angeli, quam homines in cunctis actionibus;* Eadem Divina promissio, ac ordinatio ad tale præmium, videtur non obscurè pariter erui ex verbis illis Elisabeth, *Beata, quæ credidisti, perficientur in Te, quæ dicta sunt Tibi à Domino;* Propterea Bonav. in 3. dist. 4. ar. 2. dixit, *Postquam consensit, & Spiritus Sanctus in copiositate gratiæ in eam descendit, non solum congruitatem, sed & condignitatem habuit.* Et Ecclesia his verbis Deum alloquitur, *Ut dignum Filii tui habitaculum effici mereretur, Spiritu Sancto cooperante præparasti:* & B. Virgini gratulatur dicens, *Regina cæli lætare, alleluja, Quia quem meruisti portare, alleluja, &c.* Quæ omnia, ut optimè Perez advertit, non possunt aptè intelligi de merito solum congruo; cum ad merendam de congruo Maternitatem non requiratur immensus gratiarum cumulus Deiparæ collatus; nam incarnation-

tionem ipsam etiam Sancti Patres meruerunt de congruo.

Denique id potissimum confirmatur ex maxima illa communiter à Theologis admissa, quod sicut universum nihil supernaturale est admittendum, nisi de eo constet positivè; ita ubi agitur de Deipara, (non secus ac de Christo D., ac de Sacramento Eucharistiæ) nulla prærogativa est illis deneganda, de qua positivè non constat, quod Deus voluerit illis denegare; cum ratione propriæ dignitatis exigant quamcumque iis non dissonam. Negari autem non potest, quod speciali prærogativa careret Deipara, si Maternitatem habuisset merè gratuito, & non ex exigentia morali intrinseca, seu ex merito de condigno; cum citra controversiam sit sublimius possideri, quod ex intrinseca exigentia habetur, quam quod gratuito; ergo cum non constet ex revelatis, hanc prærogativam Deiparæ non dissonam esse denegatam, dicendum eam illi fuisse concessam, atque adeo non defuisse promissionem ad id requisitam.

XIII. Quid denique dicam de iis, qui solo cordis affectu B. Virginem non solum à macula originali, sed etiam à debito proximo illam contrahendi immunem fuisse propugnarunt, prout in expositione 19. propositionis innuimus? Non dies, sed annus, sed sæcula me deficerent, si Mariæ etiam ut Mariæ prærogativas omnes vellem recensere, quas summa cum pietate, & utilitate Christianus orbis recolit, ac veneratur: Dicam duntaxat cum Honorio Anachoreta l. 3. cap. ultimo: *Mariæ nomen plenum omni dulcedine, ac suavitate Divina, omni ore simul, & corde celebrandum, & invocandum est*; Dicam etiam cum Ecclesia humiliter: *Dignare me laudare te, Virgo Sacrata, da mihi virtutem contra hostes tuos*.

XIV. Offendit tamen teneras Novatorum aures cum Luca Osiandro apud Canisium l. 5. cap. 13., quod ab Ecclesia laudes Mariæ usque adeo extollantur, ut de ea dicamus, quæ uni Deo competunt: dicimus enim in Cantico *Salve Regina*, quod sit *Vita, dulcedo, & spes nostra*; à Bernardo vocatur *Restauratrix nostra*; ab Ephrem, *Nostra salus, & gaudium*; & ab Ecclesia ex Hieronymo, & Anselmo dicitur: *Gaude Maria Virgo, cunctas hæreses interemisti*; propterea idem Lucas Catholicos insinuat idololatriæ, quod Virgini titulos Deo duntaxat dignos deferant.

Sed, ut advertit Vasq., longè hæc ab idololatria distant; quia non aliter laudes istæ Virgini deferuntur, nisi ad explicandam eximiam ipsius apud Filium intercessionem: Nec aliter dicitur nostra spes, & salus, nisi quia in deprecatione Virginis apud Filium spem consequendi salutem reponimus. Dicitur hæreses omnes interemisse tum sua intercessione, tum per Filium, quem genuit; sicut per eundem dicitur

serpentis caput contrivisse. Laudes itaque Virginis nec vanæ sunt, nec idololatricæ.

XV. Ad primam rationem in contrarium ex Melanctonio adductam dicendum, ab Epiphanio solum reprehendi mulieres illas, quia Dei param tanquam Deum habebant, illique Latriæ cultum, & Sacrificia offerebant, prout fiebat à Collyridianis circa annum salutis 373., ut constat ex ejus verbis apud Vasq. l. c. dicentis, *Revera sanctum erat Corpus Mariæ, non tamen Deus; revera Virgo erat ipsa honorata, sed non ad adorationem nobis data*: ubi dum dicit B. Virginem esse honoratam, dignam honore fatetur, non tamen adoratione, vid. latriæ, debita uni Deo. Nec improbat Epiphanius donaria, quæ in honorem B. Virginis, aut Sanctorum in Templis suspenduntur, quicquid Heibrandus ignoranter dixerit apud Canisium. Ad hæresim 79. de Collyridianis in principio, & ad hæresim 78. circa finem advertit D. Epiphanius, quod Collyridiani *Pro Deo Deiparam introducere studuerint, & quod In nomine semper Virginis Collyridem sacrificarent*; & idcirco hanc oblationem Sacrificii in nomine B. Virginis oblatis meritò reprehendit iis verbis: *Sit in honore Maria, Pater, ac Filius, & Spiritus Sanctus adoretur: Mariam nemo adoret, non dico mulierum, immò neque virorum; Deo debetur hoc mysterium*. Ubi etiam advertit consuevisse hujusmodi Sacrificium etiam mulieres, tanquam Sacerdotes, offerre Deiparæ, contra morem Ecclesiæ, & contra præceptum Apostoli, qui mulieribus, ne docere quidem in Ecclesia permittit verbis illis 1. ad Cor. 14. *Mulieres in Ecclesiis taceant*; & idcirco dicit Epiphanius: *Mariam nemo adoret, non dico mulierum, immò neque virorum; Deo debetur hoc mysterium*.

XVI. Ad secundam: Apostolus, ut quidam interpretantur, ibi loquitur de gloria, & cultu Divino, qui soli Deo exhibendus; non negat autem aliis suam gloriam, & honorem, cum ad Rom. 2. dixerit, *Gloria, & honor, & pax omni operanti bonum, Judæo primum, & Græco*. Alii docent ibi Apostolum loqui de misericordia, quam consecutus fuerat ob Christi Redemptionem; & quia soli Deo, non meritis hominum ea tribuenda, idcirco addidit, *Regi sæculorum immortalis, & invisibilis, soli Deo honor, & gloria*. Præterea soli Deo adoratio Latriæ exhibenda; adoratio verò Dulciæ Sanctis, & Hyperdulciæ B. Virgini à Sanctis Patribus, ac Theologis omnibus non denegatur: In eo enim istæ adorationes differunt, quod cultus Latriæ deferatur ob excellentiam summam, & Increatam, atque adeo uni Deo competat; Dulciæ verò ob excellentiam creatam, sed supernaturalem, nimirum ob sanctitatem, qua Sancti sunt filii Dei adoptivi, & in præsentia providentia sunt Christi viva membra, ac ejusdem fratres; Hyperdulciæ deum ob excellentiam eandem

supernaturalem creatam, non qualemcumque, sed valdè sublimem, sicut tribuitur B. V. ob Divinam ejus Maternitatem, quæ procul dubio donum creatum est, licet terminatum ad Divinitatem; & nonnulli eandem Hyperdulæ adorationem tribuunt Deiparæ merè ob eximiam ejus Sanctitatem, quæ omnem omnium simul creaturarum sanctitatem superavit, juxta illud Psal. 86. *Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob*: Sicut eundem Hyperdulæ cultum tribuunt Humanitati Christi, si in ea solum abyssus gratiæ accidentalis, seu Sanctitatis creatæ consideretur, & mente præscindatur ab Unione hypostatica, vi cujus sanctificatur formaliter infinitè ab infinita Verbi sanctitate substantiali, & Christus fit Homodeus adoratione Latriæ adorandus, ut communiter Theologi docent ex Angelico 3. p. quæst. 25. art. 2. ad primum. Quia tamen antonomastice Adoratio sumitur sæpè pro adoratione Latriæ, ideò passim Patres docent, non creaturam, sed Deum esse adorandum. Sanctis tamen, ac eorum imaginibus, & Reliquiis adorationem exhibendam esse, non civilem duntaxat ob eorum Sapientiam, Potentiam, Excellentiam, aliasque dotes naturales, sed etiam Sacram, seu Dulæ ob eorum Excellentiam supernaturalem creatam, passim etiam DD., & Concilia docent, & rationi consonum est, ut ostendimus.

Neque obstat, quòd adoratio sacra ferat submissionem simul, & fiduciam, ac spem obtinendi salutem ab ea persona, quæ adoratur; Nam, ut notat D. Th., fiducia ista potest etiam in Sanctis, & Deipara reponi, ita ut ab eis, non tanquam ab Agente primario, ut à Deo, sed tanquam à secundo speretur salus, & quæcumque ad beatitudinem consequendam ordinantur, quatenus eorum precibus possumus hæc omnia obtinere.

XVII. Ad Confirmationem: Chrysost. explicans locum illum Act. 10. dicit, Petrum ex sua modestia adorationem recusasse, ut quotidie fit inter homines; Cum quo benè cohæret, quòd illi ratione propriæ sanctitatis adoratio sacra posset tribui. Deinde Angelus noluit à Jo: adorari, non quia non esset illi debita adoratio sacra spectans ad virtutem Dulæ (quæ à D. Th. 2. 2. qu. 103., & aliis apud Vasq. sub virtute Observantiæ reponitur, & distinguitur à Latria, hoc est à virtute Religionis) sed quia, ut optimè tradunt Anselmus, Beda, Cupertus, & Richardus à Sancto Victore, voluit Angelus indicare Joanni, quanti ab Angelis fiat natura humana ob conjunctionem in Christo cum Divina, & quanti fiant Apostoli Christi, Principes Ecclesiæ, quos inter erat Joannes; unde in hoc casu attendenda quàm maximè est Angeli modestia, & dignitas Apostolatus. Denique Lycaones, ut notat Hieron., detinere volebant Paulum, & Barnabam, ut illis tanquam Mer-

curio, & Jovi immolarent, ac proinde adorationem isti recusarunt.

XVIII. Ad tertiam respondeo cum Vasq. eadem disp. 97., Adrianum solum velle, quòd Sanctis deferenda non sit adoratio latriæ Deo debita; proinde comparat cultum Sanctorum cum civili, quo cives se mutuò prosequuntur, ut ostendat Sanctos, non ut Deos, sed ut domesticos Dei esse colendos cultu sacro; Sicut non honoramus cives cultu politico tanquam Reges, sed ut concives, & fratres.

XIX. Ad ultimam: diximus præter cultum religiosum ortum ex virtute religionis erga Deum, & cultum civilem ortum ex virtute observantiæ, qua majores honoramus, aut Dulæ, qua servi Dominos honorant, dari cultum medium, qui sacer simul sit, & non sit Latriæ, quo scil. Sanctos ob eorum sanctitatem, & conjunctionem cum Deo honoramus; Sive hujusmodi cultus pertineat ad virtutem religionis, qua simul Deum propter se, & Sanctos propter Deum adoramus, eo pacto, quo per eandem virtutem Charitatis & Deum amamus propter se, & proximum propter Deum; Sive pertineat ad virtutem Dulæ distinctam à virtute Religionis, qua Deum solum colimus, ita ut per eandem virtutem Dulæ tam homines in civili dignitate constitutos, quàm Sanctos propter eorum dignitatem supernaturalem colamus; Sive demum spectet ad tertiam virtutem distinctam tum à virtute Religionis, quæ Deum duntaxat respicit, tum à virtute Dulæ, seu Reverentiæ, qua alios ob naturales duntaxat eorum dotes veneramur, ita ut virtus Dulæ secundum se, & antonomastice solum respiciat cultum sacrum Sanctorum ob eorum supernaturalem excellentiam ac sanctitatem: Variant enim DD. apud Vasq. loc. cit. in statuenda harum virtutum distinctione; sicut etiam, Utrum virtus Dulæ à virtute Hyperdulæ distinguatur realiter, an solum ratione connotati diversi? Ex qua opinionum diversitate fit, aliquos cum Fill., Laym., Hurtado apud Dia. p. 1. tr. 7. ref. 50., & p. 5. tra. 13. ref. 21. putare, quòd blasphemia in Deum specie differat à blasphemia in Deiparam, & hæc à blasphemia in Sanctos; quia prima est contra virtutem Religionis; secunda contra virtutem Hyperdulæ; tertia contra virtutem Dulæ: Alios verò cum Sanchez, Fausto, ac eodem Diana putare, esse ejusdem speciei, nec esse in confessione explicandas hujusmodi circumstantias, atque adeo solum in confessione esse explicandum, num blasphemia fuerit hæreticalis (quia tunc oppositionem habet cum fidei confessione) aut si à formali odio Dei processerit.

XX. Quòd autem B. Virgo non sit adoranda adoratione Latriæ, per hoc quòd Christum tetigerit, sicut potest Crux adorari, diximus in expositione propositionis antecedentis; Neque

etiam ratione Maternitatis, consanguinitatis cum Christo patriæ adorationem meretur; quia quamvis huiusmodi dignitas ad Filium referatur, non est tamen ejusdem ordinis, ac dignitatis cum Filio; eo quod Verbum non descendat secundum se totum ad dignificandam Deiparam, sicut descendit ad dignificandam Humanitatem assumptam; ita ut solum de Christo Deus in recto prædicetur, non verò de Deipara; sicut nec de Filio Dei adoptivo, quamvis pariter ad Deum referatur, & ab eo formaliter dignificetur: Ab eadem quippe forma potest diversimodè subjectum dignificari juxta variam cum illa conjunctionem; sicut in humanis à dignitate Regia diversimodè dignificatur moraliter ipse Rex, & Regis Filius, Amicus, Orator, Servus.

XXI. Adde, B. Virgini majorem cultum deberi ob vitæ sanctitatem, quàm ob sanguinis cum Christo conjunctionem, ut diximus ex Aug. tract. 10. in Jo: Quicquid sit, Utrum ipsa Maternitas Dei formaliter justificet: Quod probabiliter multi Theologi docent verum esse in præsentī providentia, non tamen secundum se; Sicut etiam ratiocinantur de Unione hypostatica, quæ licet Sanctificet Humanitatem assumptam infinitè ut quo, quæstio tamen est, utrum etiam illam sanctificet ut quod. Ex quibus omnibus fit, non inaniter, sed valdè utiliter Mariam, ut Maria est, laudari, honorari, adorari, ac invocari; cum ipsa sit Gratiarum Aqueductus; & sæpè à Christifidelibus dici possit illud Jerem. 44., quod ibi de luna dicebatur à Judæis Idololatri: *Ex eo tempore, quo cessavimus sacrificare Regina Cæli, & offerre ei libamina, indigemus omnibus, & gladio, & fame consumpti sumus.*

PROPOSITIO XXVII.

Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: In nomine Patris, &c. prætermisiss illis, Ego te baptizo.

S Y N O P S I S.

I. Si hæc forma, In nomine Patris, &c. prætermisiss illis, Ego te baptizo, olim valuisset, etiamnum valeret. II. Quomodo olim validè baptizabatur in nomine Christi, nunc verò non item? III. Quomodo matrimonium clandestinum redditum sit invalidum à Tridentino.

IV. In eo nititur hæc thesis, quod Christus D. præcepit solum, quid agendum esset in collatione Baptismi, non quid esset dicendum. V. Sicut quando dixit: Euntes docete omnes Gentes. VI. Quod ex Apostolo videtur evinci. VII. Undenam requiritur ad Baptismi validitatem, quod actio Ministri exprimatur?

VIII. Verum ex sacris Canonibus constat, non conferri baptismum validè per meram invocationem Trium Personarum, non expressa actione Ministri. IX. Necnon ex Florentino, & ex Ecclesiæ traditionibus. X. De facto materia, & forma Sacramentorum est symbolica, significans quod causat, & causans quod significat; unde exprimenda est per formam baptismi emundatio, quæ causatur.

XI. Præcepit itaque Christus D. non solum quid agendum, sed etiam quid dicendum esset in collatione Baptismi. XII. Disparitas inter hoc præceptum, & illud, quo præcipitur, ut omnes Gentes doceantur, oritur ex libera Christi D. voluntate, quæ nobis innotescit per traditiones. XIII. Nec aliud evincit, quod dicitur ex Apostolo. XIV. Non sufficit hæc forma, Baptizet te Christus; neque hæc alia, Absolvat te Deus. XV. Licet sufficiat illa, Indulgeat tibi Deus, &c.

XVI. Quid de Sacramento Confirmationis collato Imperatori Constantino illis verbis, Signet te Deus &c. XVII. Quid de forma illa Græcorum, Baptizetur servus Christi?

I. **E**Xponitur. Quod hæc forma non sufficiat nunc ad validitatem Baptismi, constat ex cap. Si quis de Bapt. ubi Alex. III. hæc habet: *Si quis puerum in aqua immerferit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & non dixerit, Ego te baptizo, non est baptizatus:* docent proinde hujus propositionis Assertores olim hanc formam valuisse. Verum, quamvis in hac thesi solum dicatur, quod olim hæc forma valuerit, implicite tamen, & exercite dicitur, quod etiamnum sit valida, non obstante illa definitione Alex. III. in contrarium. Ratio est, quia universim materia, & forma Sacramentorum omnium, quæ semel, & in aliquo loco valuit, semper, & ubique valebit, ut passim DD. docent de Sacramentis contra nonnullos Canonistas apud Vasq. disp. 129. c. 5.; eo quod materia, ac forma Sacramentorum fuerit à Christo Dom. instituta, ac determinata (quamvis non eodem modo pro singulis Sacramentis, sed pro aliquibus determinata fuerit usque ad speciem atomam, pro aliis tantum in genere) atque adeò si ea forma Baptismi In nomine Patris, &c. omisso, Ego te baptizo, aliquando valuit, etiam nunc valeret; sicuti quia forma Baptismi, quæ apud Græcos habet, *Baptizetur servus Christi In nomine Patris, &c.* est valida, etiam apud Latinos est valida, quamvis illicita. Non secus ac validè, & illicitè consecrat Latinus in fermentato, & Græcus in azymo. Et ratio à priori est, quia sicut una est Ecclesia, ita una, & eadem pro tota Ecclesia est materia, & forma Sacramentorum à Christo Dom. instituta. Quod significavit Apostolus ad Eph. 5. dicens, *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma.*

II. Ne-

II. Neque obstat, quòd olim validè baptizabatur *In nomine Christi*, juxta illud Act. 8. *In nomine Jesu Christi baptizabantur viri, & mulieres*; quæ forma nunc non est valida: Sicut neque est materia idonea ad Sacramentum Matrimonii contractus clandestinus, qui olim ante Tridentinum erat materia idonea. Nam D. Cyprianus epist. 73. expressè negat, Apostolos unquam baptizasse in solo Christi Nomine; sed baptizabant interponendo in forma illud venerandum Nomen, quod tunc temporis *Judeis erat scandalum, Gentibus stultitia*, ut dicitur 1. ad Cor. 1.; atque adeò baptizabant *In nomine Patris, & Filii Jesu Christi, & Spiritus Sancti*; Quicquid sit, an ex speciali dispensatione aliquando in solo nomine Christi baptizarent, ut putat Angelicus q. 66. art. 6., Sicut nonnulli Canonistæ putant apud Dicastillum, propter specialem dispensationem Apostolos Sacramentum Confirmationis ministrasse sola manuum impositione; cum de hac tantum fiat mentio in Scriptura, non verò de Unctione Chrismatis ex oleo de balsamo confecti; quod fortè tunc non erat ad manus pro tot Fidelibus confirmandis.

III. Quod attinet verò ad Sacramentum matrimonii: eadem semper, & ubique fuit materia à Christo Dom. instituta, nempe contractus validus: Tridentinum solum voluit, quòd contractus Clandestinus non esset validus, (quod etiam facere potest Resp.) quin proinde mutaverit materiam à Christo institutam; Sicut forma à Christo instituta ad validitatem Baptismi sunt verba significantia abluentionem; Si tamen Respublica institueret, quòd verbum *Baptizo* significet v. g. verberationem, & verbum *Verbero* abluentionem, tunc validè baptismus conferretur per hæc verba, *Ego te verbero*, & non per hæc verba, *Ego te baptizo*, quin proinde Resp. diceretur mutasse materiam Baptismi à Christo institutam: quia solum variaret ea, quæ per accidens spectant ad formam à Christo præscriptam. Firmum itaque est, quòd si olim valuisset ante definitionem Alex. III. forma Baptismi, in qua verba illa, *Ego te baptizo*, omitterentur, etiam nunc deberet valere; esto effectus illicitus: Unde fieret, Pontificem ex cathedra loquentem in ea definitione errasse; quod subdolè, ac primariò Assertores hujus propositionis intendunt.

IV. Fundamentum addicendum olim valuisset hanc Baptismi formam, apud Suar. disp. 21. sect. 2. est, quia Christus D. per ea verba, *Baptizantes eos in nomine Patris, &c.* non præcepit quid dicendum sit, sed quid agendum, dum confertur Baptismus: ergo præceptum hoc sufficienter implent Christi D. Ministri opere, seu in actu exercito, abluendo in nomine Patris &c. eos, quos baptizant: quamvis non dicant signatè se eos baptizare, nec exprimant verbis actionem abluendi, quam exercent.

V. Confirmatur primò; quia dum Christus D. Matth. 28. dixit, *Docete omnes Gentes, baptizantes eos*, non præcepit ut signatè dicerent se docere, sed tantum ut exercitè docerent. Et cum dixit Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem*, non præcepit, ut in consecrando dicerent, *Hoc facio in commemorationem Christi*; ergo pariter quando dixit, *Baptizantes eos*, non præcepit, ut dicerent, *Ego te baptizo*; sed solum quòd lavarent baptizandos, dicendo, *In nomine Patris, &c.*

VI. Confirmatur secundò ex illo ad Ephes. 5. *Mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*; ubi Apostolus disertè significat Christum lavasse, ac mundasse Ecclesiam per Baptismum in verbo vitæ, hoc est, ut interpretantur Chrysost., & alii apud Vasq. l. c. *In nomine Patris &c.*, quia scilicet his verbis vitæ, seu gratia confertur in Baptismo: ergo ad valorem Baptismi non requiruntur verba, *Ego te baptizo*, sed sufficiunt verba ista, *In nomine Patris, &c.*

VII. Confirmatur demum; quia juxta sententiam Soti apud Dicastil. disp. 1. de Bapt. nu. 86. ad validitatem Baptismi non requiritur, quòd exprimat actio Ministri, sed sufficit, si dicatur, *Baptizet te Christus*; sicut Imperator Constantinus, ut habetur in ejus Edicto ante Concilium Nicænum primum, confirmatus fuit iis verbis: *Signet te Deus signo Fidei suæ, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. in consignatione Fidei*; Et sicut sufficit apud Græcos, si dicatur, *Baptizetur servus Christi*: ergo verba illa, *Ego te baptizo*, quibus actio ministri significatur, non spectant ad valorem Sacramenti. Immo nonnulli Græci, ut colligitur ex c. ultimo de Bapt. apud Suar. d. 21. sect. 1., somniant nullatenus debere actionem ministri à forma Baptismi exprimi, ne videatur Sacramentum tribui Ministro, & non Christo.

VIII. Ostenditur falsitas: Primò ex Canone laudato *Si quis puerum* de Baptismo, ubi definitur, Baptismus non conferri per abluentionem, & invocationem trium Personarum, non expressa actione Ministri per illa verba, *Ego te baptizo*, aut saltem per æquivalentia, qualia sunt verba illa Græcorum, *Baptizetur servus Christi*: His enim non significatur, Baptizetur servus Christi à Deo, vel ab ipso Christo, sed à me, ut notat Vasq. p. 2. disp. 143. num. 19.; quia eo ipso ac additur, *In nomine Patris*, tota actio non refertur ad solum Deum, sed instrumentaliter etiam ad Ministrum: Sicuti quando in oratione Ecclesiæ de communi Martyr. non Pontif. dicitur, *Ejus nobis fiat supplicatione salutaris, pro cuius solemnitate deferitur*, per illam particulam, *deferitur*, significatur persona Sacerdotis, & assistentium oblationem illam deferentium.

IX. Constat hoc etiam ex Florentino apud Suar. l. c. ubi dicitur: *Si exprimat actus, qui per*

per ipsum exercetur Minister, cum Sancta Trinitatis invocatione perficitur Sacramentum; ubi significatur utrumque esse exprimendum, & actionem Ministri, & mysterium ineffabile Trinitatis. Quamvis autem, ut notat Armacanus l. 8. de quest. Armen. c. 8. ex Scripturis id aperte non colligatur, quod verba illa, *Baptizantes eos in nomine Patris, &c.* intelligi possent in eo sensu, in quo intelliguntur verba illa Marci 14. *In nomine meo demonia ejicient*; ita ut non aliud denotent, quam in Virtute, ac fide Trinitatis conferendum esse Baptisma; sicut in virtute, ac fide Christi, circumscripta huius nominis invocatione, Apostoli Dæmonia ejiciebant, & Act. 9. Petrus excitavit Tabitham, & Act. 14. Paulus sanavit claudum: Nihilominus traditio Ecclesiæ, & Concilia docent, atque adeo de Fide est, ad validitatem baptismi formam esse necessariam, qua actio abluendi exprimitur invocando simul, ac profitendo Fidem Trinitatis.

X. Confirmatur; quia quamvis Christus D. potuisset Sacramenta instituere absque ullis verbis, aut solum proferendo, Blittri, vel quid simile; nihilominus voluit de facto, ut advertit D. Th. op. 22. c. 1. materiam, & formam symbolicam in omnibus Sacramentis instituere, quæ scil. significarent effectum spirituales, quem causant, & causarent effectum, quem significant; ita ut expressius per formam verborum, quam per materiam id significaretur, ut inductione constat: cum autem ablutione significetur emundatio spiritualis à maculis culpæ per Baptismum, debuit consequenter hæc eadem à forma expressius significari; atqui sublati verbis illis, *Ego te baptizo*, id non significaretur; sicut sublati verbis illis, *Ego te absolvo*, non significatur in Sacramento Pœnitentiæ à forma liberatio à culpis: ergo sicut spectant ad Sacramentum Pœnitentiæ verba illa, *Ego te absolvo*, ita spectant ad Sacramentum Baptismi verba illa, *Ego te baptizo*: Quamvis expressa Trinitatis invocatio solum sit necessaria in Sacramento baptismi, quippe quod Sacramentum Fidei à Trid. sess. 6. c. 7. nuncupatur.

XI. Ad rationes in contrarium respondetur, Christum D. iis verbis, *Baptizantes eos*, non solum præcepisse quid agendum esset, sed etiam quomodo agendum esset; atq; adeo quid dicendum esset in collatione Baptismi, ut constat ex Ecclesiæ traditionibus, quas Hæretici conantur evertere: quibus accedunt definitiones Conciliorum, necnon communis sensus, ac praxis Ecclesiæ. Adde, quod si solis Scripturis standum esset, neque esset necessaria ad validitatem Baptismi Trinitatis invocatio; quandoquidem, ut diximus ex Armacano, verba illa, *Baptizantes eos in nomine Patris &c.* bene possent explicari, quod Baptismus conferendus esset in Virtute, ac fide Trinitatis citra ejus invocatio-

nem; Quare sicut ex traditionibus Sacris constat, requiri Trinitatis invocationem, ita etiam expressionem actionis Ministri, atque adeo verba illa, *Ego te baptizo*.

XII. Hinc patet responsio ad primam confirmationem; quare scil. præceptum illud, *Docete omnes gentes impleatur*, quin docens dicat se docere; & præceptum illud, *Hoc facite in meam commemorationem*, non requirat, quod consecrans dicat, *Hoc facio in commemorationem Christi*; præceptum verò baptizandi non impleatur, nisi Minister dicat signatè se baptizare? Ratio diversitatis est, tum ipsa Christi D. voluntas per Ecclesiæ traditiones, & Concilia nobis explicata; tum etiam quia forma Baptismi, cum sit symbolica, id exigit, ut ostendimus; quod tamen in iis aliis præceptis non exigitur.

XIII. Ad secundam: Patres explicant illud Apostoli, *Mundans eam lavacro aquæ in verbo vite*, hoc est in verbis illis formæ, qua & exponitur actio emundativa nomine Christi à Ministro posita, & simul invocatur, & creditur Ineffabile Mysterium.

XIV. Ad tertiam: Vasq. disp. 14. c. 2. putat Sententiam Soti non subsistere, & doctrinæ communi adversari; cum ex verbis illis, *Baptizantes eos*, ex Conciliis laudatis, & ex praxi, & usu Ecclesiæ debeat in forma Baptismi exprimi actio ipsius Ministri, ita ut ipse profiteatur se esse baptizantem: quod non habetur in illa forma, *baptizet te Christus*. Ratio huius communis doctrinæ est, quia nisi exprimeretur actio Ministri, totus effectus Sacramenti tribueretur Deo, & nihil relinqueretur Ministro; unde denotaretur, quod Minister merè accidentariè se haberet, si ejus potestas delegata, & causalitas non exprimeretur, quod est contra efficacitatem, & institutionem Sacramentorum, & potestatem Ministri: quare sicut non sufficit in Sacramento Pœnitentiæ hæc forma, *Absolvat te Deus*, ita neque sufficit in Baptismo, *Baptizet te Deus*.

Unde infert Vasq. n. 19. nec valere istam Baptismi formam, *Baptizat te Deus*, seu Christus; quia sicut non valet forma per modum deprecantis, *Baptizet te Deus*, eo quod non exprimitur per illam actio Ministri, ita ob eandem rationem nec valet forma per modum Indicativi. Putat tamen Vasq. l. c. cum Dicastillo disp. 1. de Bapt. n. 91. valere hanc formam, *Baptizaris In nomine Patris, &c.*, quia significatur, *Baptizaris à me &c.*

XV. Neque obstat, quod in Sacramento Unctionis dicatur, *Indulgeat tibi Deus*, quibus verbis non videtur actio Ministri significari. Nam cum præmittantur illa verba, *Per istam sanctam Unctionem*, sufficienter denotatur actio Ministri; Unde pariformiter valde, quamvis illicite, Baptismus conferretur dicendo, *Per istam ablutionem remittat tibi Deus peccata*, In nomi-

nomine Patris, &c. Quidquid sit, an in Sacramento Pœnitentiæ sufficeret dicere, *Per istam absolutionem remittat tibi Deus peccata*, &c. quod Vasq. q. 84. ar. 3. dub. 3. negat ob specialem rationem; quia vid. cum absolutio debeat habere vim sententiæ, non videtur sufficere, quod exprimat actio Ministri quomodocumque, nisi etiam exprimat actio Ministri ut iudicis, qui in sententia ferenda non utitur verbis deprecativis.

XVI. Quod attinet ad Sacramentum Confirmationis ministratum Constantino Imperatori, non est certum ex Vasq., quod sub ea forma, *Signet te Deus*, &c. illud Sacramentum collatum fuerit: Edictum enim illud, in quo talis forma recitatur, communiter censetur supposititium, aut saltem adulteratum, ut advertit P. Labbeus in additione ad Bellarm. de Scriptoribus Ecclesiasticis V. *Constantinus*; & propterea in Magna Collatione Conciliorum Parisiensi edictum illud ante Concilium Nicænum fuit prætermisum: Sed hoc dissimulato, tunc etiam denotabatur actio Ministri per ea verba illius formæ, *Signet te Deus signo Fidei suæ*, hoc est eo signo Crucis, quo tunc signabatur Constantinus in fronte à Silvestro Papa, quando chrismate ungebatur, ut fusè explicat idem Vasquez.

XVII. Quod demum attinet ad formam Baptismi, quæ Græci utuntur, *Baptizetur servus Christi*, dubitaverunt olim multi, an validè sic conferretur? ut notat D. Thom. in 4. dist. 3. q. 2. ar. 2. ad 1.; adeò ut Silvester V. *Baptismus* dixerit talem Baptismum esse sub conditione iterandum. Sed, ut advertit Suar. l. c., post Florentinum certum est eam formam esse sufficientem; cum usus illius formæ fuerit antiquissimus, ut proinde dicendus sit ab Episcopis, & Patribus Ecclesiæ Catholice emanatus: In ea autem forma, quamvis non explicetur persona Ministri, adhuc tamen actio Ministri abluentis nomine Christi exprimitur; quando enim dicitur, *Baptizetur servus Christi*, cum Minister jubeat, ut ille baptizetur, eo ipso denotat suam actionem, & potestatem illum emundandi, aliter ineptè imperaret, cum imperare sit habentis potestatem; hic autem modus imperandi usque adeò efficax est, ut Vasq. putet etiam formæ absolutoriæ convenire posse in Sacramento Pœnitentiæ.

Ad id, quod postremo loco dicitur, ex hoc ipso quod exprimat, effectum Sacramenti tribui Ministro, exprimitur etiam principaliter tribui Christo; præsertim in hoc Sacramento, ubi Minister dicit, se baptizare In nomine, hoc est auctoritate Patris &c.; unde non derogat virtuti, & auctoritati Dei, quod actio Ministri exprimat per ea verba, *Ego te baptizo*.

PROPOSITIO XXVIII.

Valet Baptismus collatus à Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus verò in corde suo apud se resolvit, Non intendo facere, quod facit Ecclesia.

S T N O P S I S.

I. Videtur sufficere in Baptismo intentio faciendi materialiter, quod facit Ecclesia, hoc est adhibendi ritus externos ab Ecclesia præscriptos, non quidem jocose, quod à Tridentino damnatur, sed serio, etiamsi desit intentio faciendi, quod facit Ecclesia formaliter, seu operandi nomine Christi. II. Multis hic error in speciem suaderi potest.

III. Ea tamen nihil evincunt; siquidem ut quis operetur tanquam Minister, requiritur intentio operandi nomine Principalis. IV. Aliter absolutio non esset actus judicialis; & plura alia incommoda traherentur in aliis Sacramentis, præsertim Eucharistiæ, & Baptismi.

V. Augustinus dicit, esse verum Baptismum fallaciter datum, hoc est in schismate. VI. Puer Athanasius cum debita intentione pueros baptizabat. Et S. Genesius minus, deinde martyr, vel fuit baptizatus cum debita intentione, vel justificatus fuit per contritionem, aut per martyrium. VII. In Ministro Baptismi quæ tali non requiritur probitas, sed requiritur intentio operandi nomine Christi principaliter operantis. VIII. Episcopus dicens in Collatione Ordinum se nolle carentes requisitis ordinare, adhuc validè eos ordinat per hoc, quod deinde velit absolute singulos ordinare. IX. Sicut est fictus idololatra, qui tantum exterius thura adolet idolo; ita est fictus Minister, qui tantum exterius Sacramenta ministrat. X. Si duæ intentiones in Ministro baptismi sint oppositæ, prævalet illa, quæ est magis absoluta, & quæ præligeretur deprehensa earum impossibilitate.

XI. Deficiente intentione Ministri, non secus ac si deficiat aqua, non suppletur à Deo defectus Baptismi. XII. Hujusmodi intentio saltem debet esse virtualis: variant tamen Doctores in ea explicanda. XIII. Esto ad Sacramenta suscipienda sufficiat habitualis. XIV. Ad validè applicandum Sacramentum sufficit intentio habitualis, non tamen ad validè consecrandum.

I. **E**Xponitur. De Fide est contra hæreticos, ad valorem Sacramentorum requiri intentionem faciendi, quod Christus instituit, seu quod facit Ecclesia; Trid. enim sess. 7. Can. 11. habet: Si quis dixerit in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, non requiri intentionem

nem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathematizavit; Quod etiam definitum fuerat in Florent. in Decreto Fidei ab Eugenio IV. Et Leo X. contrarium errorem damnaverat in Bulla contra Lutherum. Catharinus tamen in opusc. de Intentione Ministri, Sylvester, Paludanus, & alii Catholici non ignobiles ex antiquis apud Lugo disp. 8. de Sacram. n. 14. putarunt, requiri quidem intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, sed faciendi materialiter, non formaliter, hoc est requiri intentionem adhibendi ritus, ac caeremonias externas ab Ecclesia praescriptas, non tamen intentionem conferendi Sacramentum, & gratiam Sacramentalem nomine Christi principaliter operantis, prout fit in Ecclesia. Hanc opinionem abolitam jam, & sepultam excitavit deinde Jo. Maria Scribonius Gallus apud eundem Lugo, plurima congerendo ad hanc sententiam confirmandam in sua Panthalithia, seu Summa Theolog. disput. 1. de Sacramentis quaest. 6., ubi conatur ostendere, à Conciliis hanc opinionem non damnari; quia Concilia solum damnant Lutherum, & alios haereticos nullam prorsus requirentes ad valorem Sacramenti intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, putantes validum esse baptismum, etiam si jocosè, & irrisoriè conferatur; quod in hac sententia non admittitur, cum requiratur intentio ponendi seriò ritum externum, prout fit in Ecclesia, etiam si interiùs habeatur intentio illudendi, & non conficiendi verum Sacramentum, dummodo hæc intentio non prodeat exteriùs. Hic itaque est error, qui in hac propositione ab Alexand. VIII. proscribitur, quod scilicet sufficiat sola intentio adhibendi ritum externum ab Ecclesia praescriptum, & à Christo institutum, etiam si non solum desit intentio faciendi, quod facit Ecclesia formaliter, sed etiam adsit intentio opposita.

II. Videtur suaderi primò auctoritate Augustini dicentis lib. 7. de Bapt. c. 53., Illos, qui fallaciter datum baptismum fallaciter acceperunt, verum nihilominus habere Baptismum. Et auctoritate D. Thom. in 4. dist. 6. ar. 2. qu. p. ad 2., & 3. p. qu. 64. nu. 8. ad 2., ubi approbat opinionem dicentium non requiri intentionem mentalem.

Secundò opponitur id, quod dicitur in Cap. Spiritus S. p. qu. 2. de Baptismo dato à puero Athanasio ludente cum aliis pueris, qui ab Alexandro Patriarcha Alexandrino fuit declaratus validus: Et quod dicitur in Martyrol. Romano 25. Augusti de S. Genesio Martyre, qui cum esset minimus, & vellet coram Diocletiano Christianorum Mysteriis illudere, Baptismum ab alio mimo postulavit, sed statim à Deo inspiratus, habuit veram intentionem suscipiendi Baptismum, & Angelus ei apparens promisit illi media illa aqua peccatorum remissionem; &

Pars III.

sic baptizatus mimicè, atque adeò sine intentione in baptizante, Martyr occubuit.

Tertiò, quia ex Trid. sess. 7. contra Donatistas, etiam per malos Ministros possunt vera Sacramenta administrari: ergo à fortiori sine intentione in Ministro faciendi formaliter, quod facit Ecclesia; Magis enim videtur requirenda esse probitas in Ministro, quàm intentio.

Quartò, quia Episcopi in conferendis Ordinibus sæpè protestantur, se nolle ordinare excommunicatos, ac non habentes requisita; & tamen si quis deinde occultè sit talis, ordinatur validè.

Quintò, quia est verus Idololatra, qui solum exteriùs adorat Idolum: ergo est verus Christi Minister, qui exteriùs tantum ministrat Sacramenta à Christo instituta.

Denum, Minister intendens facere quod Christus instituit, sed non intendens facere quod facit Ecclesia, adhuc validè Sacramentum ministrat: ergo intentio ista faciendi quod facit Ecclesia non requiritur.

III. Ostenditur tamen falsitas. Ut Minister operetur nomine Principalis, debet habere intentionem internam operandi nomine illius: e. g. ut quis eroget pauperi stipem nomine alterius, non satis est, quòd exteriùs dicat seriò, stipem nomine illius erogare, sed requiritur, quòd etiam interiùs ita dicat, aliter donabit illam ex pecuniis propriis, si intendat nomine suo illam donare: Minister autem Sacramentorum in conficiendis Sacramentis operatur nomine Christi, cum in nomine Christi dicat, *Ego te absolvo: Hoc est corpus meum*; Unde Apostolus dicit, *Sic vos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei*; ergo non solum requiritur ad Sacramentorum valorem intentio ponendi seriò ritum externum ab Ecclesia praescriptum, sed etiam intentio operandi nomine Christi; atque adeò sine intentione faciendi formaliter, quod facit Ecclesia, nullum Sacramentum validè confertur; & à fortiori, si habeatur intentio opposita dicendo, Non intendo facere, quod facit Ecclesia.

IV. Confirmatur; quia ex Triden. sess. 14. can. 9. Absolutio non est nudum Ministerium pronunciandi, & declarandi remissa esse peccata Pœnitentis, Sacerdote non joco, sed seriò absolvente, sed est actus judicialis, cum ad Sacerdotes tanquam ad Judices peccata deferantur; ergo sine actu interno Sacerdotis volentis Christi nomine peccata remittere, Sacramentum Pœnitentiæ non conficitur: ergo nec Sacramentum Baptismi, aut aliud quodcumque, cum in omnibus nomine Christi principaliter operantis Minister operetur. Adde ex opposita sententia sequi, quòd volens e. g. consecrare has decem tantum particulas ex praesentibus,

G g non

non verò illas alias pariter præsentēs, adhuc omnes consecraret; & si historicè proferret verba consecrationis, dum est panis præsens, illum consecraret: & vice versa qui volens seriò baptizare puerum moribundum non manifestando se esse Christianum, fingeret exterius se joco abluere puerum, & proferret formam baptismi dicendo, Sic baptizant Christiani, Sacramentum non conferret, quod nemo dixerit.

V. Ad rationes in contrarium facilè respondetur. Ad primam: Augustinus ibi loquitur de baptismo dato, & accepto fallaciter, hoc est in schismate; cum hæresis, schisma, & iniquitas Ministri non obstat valori baptismi. D. Th. ibi solum docet non requiri intentionem exterius manifestatam, ut interpretatur Gonetus ex contextu; expressè enim ar. 10. Angelicus requirit intentionem internam ad validitatem Sacramenti.

VI. Ad secundam: Athanasius erat grandiusculus plusquam duodecim annorum, & cum debita intentione alios pueros baptizavit; interrogatus enim à Patriarcha, respondit, se voluisse facere, quod viderat Episcopum Alexandrinum fecisse. S. Genesius justificatus fuit, vel quia ex speciali Dei providentia non defuit intentio sufficiens in Baptizante, vel per contritionem, vel per martyrium.

VII. Ad tertiam: Argumentum probat nimis, quòd scil. nulla intentio interna in Ministro requiratur; quod est apertè contra Tridentinum. Directè dico, voluisse Christum Dom. per malos Ministros Sacramenta validè administrari, ne omnia essent plena scrupulis, cum facile sit, Ministrum esse improbum; quia tamen non facile caret intentione debita, ideò voluit eam intentionem ad validitatem Sacramenti requiri, prout spectat ad actionem ministerialem.

VIII. Ad quartam: Quamvis Episcopus prius dixerit se nolle ordinare carentes debitis requisitis, adhuc deinde absolutè vult singulos ordinare; vult enim absolutè facere quantum potest; & ideò validè ordinantur, etiam qui debitis requisitis carent, quamvis remaneant ipso jure suspensi.

IX. Ad quintam retorquetur paritas: Qui exterius tantum idolum adorat, est fictus idololatra, quamvis verè peccet contra præceptum fidei: ergo pariter est fictus Minister, qui tantum exterius Sacramenta ministrat.

X. Ad ultimam: Ubi dantur intentiones contrariæ, illa prævalet, seu sortitur effectum suum, quæ est magis absoluta, seu quæ præligeretur deprehensa earum impossibilitate; in casu, si magis absoluta est intentio faciendi quod instituit Christus, quam intentio non faciendi quod facit Ecclesia, illa reddit istam invalidam; immò cum idem sit, quod Christus instituit, & quod facit Ecclesia, volens efficaciter, & ab-

solutè, quod Christus instituit, implicite etiam vult, quod facit Ecclesia; atque adeo sine intentione faciendi, quod facit Ecclesia, nunquam habetur Sacramentum validè constitutum.

XI. Utrum autem deficiente hac intentione faciendi, quod facit Ecclesia in Baptizante, Deus conferat puero ex sua infinita benignitate gratiam sine vero baptismo? Affirmant Alensis, D. Bonav., Sylvester, Paludanus, & alii apud Gonetum disp. 6. de Sacramentis a. 2. §. 5. Negandum tamen cum Angelico q. 68. a. pr., & aliis communissimè, adeò ut opposita sententia putetur omninò improbabilis: sicut enim non suppletur defectus Baptismi, nec confertur gratia, quando deest aqua, aut quando aqua est putata tantum naturalis; ita neque quando deficit intentio necessariò requisita ad valorem Baptismi; cum obstat lex illa Divina Jo. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei*: aliter nullus infans ex misericordia Divina decederet cum originali sine gratia justificante.

XII. Difficultas demum est; Num ad valorem Sacramenti intentio ista faciendi quod facit Ecclesia debeat esse saltem virtualis, an possit etiam esse habitualis, vel interpretativa? & in quo consistat intentio virtualis? Ad quod dicendum, Intentionem hanc virtutalem esse, quæ licet non sit, sed fuerit, perseverat tamen in aliquo suo effectū, seu virtute; sic qui laborat ex intentione mercedis, quamvis actu non habeat eam intentionem, sed habuerit, experitur tamen in se virtutem aliquam ex ea intentione relictam, quæ movetur ad laborandum. Ad virtutem autem hanc explicandam Theologi desudant: Scotus, Suar., Vasq. docent, potentias externas ab ea intentione præterita esse applicatas ad agendum per qualitatem aliquam, quæ in ipsis resideat, ac perseveret; Coninch putat, eam perseverare in imaginatione quadam, vel in actu appetitus sensitivi, ex quo reliquæ actiones ponuntur; Eugo, & Dicastillo docent in voluntate perseverare aliquam intentionem actualem valde tenuem, quam non possumus advertere in se, sed advertimus in suo effectū; aliter si Sacerdos post auditam confessionem diceret dormiens, *Ego te absolvo*, cum intentione virtuali, prout in aliis sententiis explicatur, conficeret Sacramentum, quod nemo dixerit. Quam ex his opinionibus amplectenda sit, mitto Theologis discutiendum: Intentio autem habitualis importat intentionem præteritam non retractatam, nec in sua virtute perseverantem; ut accidit, quando quis post varias actiones disparatas, aut post somnum aggreditur opus, quòd prius intendebat. Intentio demum interpretativa, seu præsumpta est, quæ non existit, sed existeret, si bonitas objecti repræsentaretur; unde dici-

dicimus, infantem cum voluntate, seu intentione interpretativa baptismum suscipere.

XIII. His obiter præjactis, communissime docent, in Sacramentis conferendis non requiri intentionem actualem, utpotè perdifficilem, & mori humano contrariam; quis enim audiens per multas horas Confessiones possit in absolvendo nunquam distrahi? Etenim si Augustinum audiamus l. 3. de lib. arbit., *Non est in nostra potestate, ut non tangamur à visis*, hoc est, ut non distrahamur ab iis, quæ nobis objiciuntur. Requiritur tamen intentio saltem virtualis, quin sufficiat habitualis, quippè quæ nec existit in se, nec in sua virtute, unde non potest influere in actiones Sacramentales, prout debet: Aliter etiam dormiens, amens, ebrius, qui cum hac intentione proferret verba Consecrationis, validè consecraret; Sicut validè dormiens, amens, ebrius suscipit Sacramentum Baptismi, vel Pœnitentiæ, si illud petierit, & intentionem non retractaverit; quia ad suscipiendum Sacramentum sufficit intentio habitualis. Et ratio disparitatis est, quia in Sacramentis suscipiendis homo se habet tantum passivè, in administrandis verò activè; magis autem requiritur ad dandum, & agendum, quàm ad recipiendum. Ratio autem à priori est, quia actio Sacramentalis debet poni humano modo, hoc est cum deliberatione, non casu; non diceretur autem humano modo se gerere in collatione baptismi v. g., qui habuit hanc intentionem baptizandi puerum, & hodie post tot actiones disparatas illum baptizat, sicut non dicitur humano modo curari, qui habuit desiderium sanitatis, & deinde nihil de sanitate cogitans, applicat se ludo, vi cuius per accidens curatur: ergo non sufficit intentio habitualis ad Sacramentum validè conferendum, quamvis sufficiat ad illud suscipiendum. Excipiendum tamen existimat Mendo in Epitome v. *Intentio ex Dicastillo*, & Gobat Sacramentum Matrimonii, quia hoc sequitur naturam contractus, ad quam satis est habitualis intentio; Unde sicut validè contrahit, qui hodie vult conferre jus ad corpus suum conjugii pro crastina, adeo ut crastina etiam si dormiat, evadat conjux: ita validè videtur crastina suscipere, ac suo modo ministrare Sacramentum matrimonii, etiam si dormiat: & in contractu matrimoniali per Procuratorem celebrato sufficit pariter intentio habitualis, seu intentio præterita non retractata, esto in Procuratore intentio deberet esse saltem virtualis.

XIV. Dices: Ad validè applicandum Sacrificium sufficit habitualis intentio, ut docent communius, quare non etiam ad consecrandum? Si quis hodie v. g. applicet omnia Sacrificia facienda per mensem pro Petro, sufficit, quòd hanc intentionem non retractet; ergo etiam sufficit, ut validè per totum mensem consecret;

præsertim quia Aug. tract. in Jo. dixit, Baptismum ab ebrio collatum esse validum, & D. Th. 3. p. q. 64. a. 8. ad 3. dicit intentionem habitua-lem sufficere ad perfectionem Sacramenti.

Ad hæc respondetur, concedendo, quòd intentio habitualis ad applicandum Sacrificium sufficiat, licet hoc negetur à Vasq. 3. p. d. 138. nu. 77.: disparitas tamen est, quia applicatio Sacramenti est donatio fructuum Sacrificii, quæ non debet existere, nec influere, ut sortiatur effectum suum: Consecratio verò est confectio Sacramenti: propterea debet agere, atque ad eò saltem in sua virtute debet existere intentio illud ponendi. Certè si quis donet Petro librum sub conditione v. g., quòd imprimatur, purificata conditione, donatio ista conditionata transit in absolutam, & effectum suum sortitur; ita qui donat fructus Sacrificii sub conditione, quòd crastina illud ponatur; & pari ratione probabiliter ad Sacramentum matrimonii sufficit intentio habitualis, quæ sufficit ad rationem contractus, non tamen in reliquis. Augustinus non dixit, esse validum baptismum collatum ab ebrio, sed ab ebrioso, qui consuevit inebriari, dummodò dum confert, non sit ebrius. D. Th. ut notat Gonetius, ibi sumit intentionem habitua-lem pro virtuali, quia id temporis etiam intentio virtualis vocabatur habitualis.

PROPOSITIO XXIX.

Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in Fidei quæstionibus decernendis infallibilitate.

S Y N O P S I S.

I. Quamvis sit Fidei proxima ex Suar., & Bellarm. assertio de Pontificis auctoritate supra Concilium, atque in Fidei Quæstionibus decernendis infallibilitate; in hac thesi tamen dicitur esse futilis, & toties convulsa. **II.** Multis ostenditur hujusmodi infallibilitas. **III.** Multis etiam Primatus Pontificis supra Concilium Oecumenicum.

IV. Quæ opponuntur, negotium non facessunt. **V.** Dilucidè evacuat, quòd dicitur de Concilio Constantiensi desinente oppositum. **VI.** Quonam pacto corrigendus est Pontifex, si peccaverit? **VII.** In quonam sensu liceat appellatio improprie dicta à Pontifice ad Concilium? **VIII.** Quando nam, & quomodo Pontifex à Concilio deponi possit? **IX.** Quomodo dicatur Concilium Constantiense tres illos Pontifices deposuisse, & Martinum V. inaugurasse? **X.** Quid de historia Marcellini, qui dicitur à Concilio Sinuesano depositus.

XI. Utrum infallibilitas, & assistentia Spiritus Sancti promissa Petro competat etiam concilio Oecumenico, dum est Acephalum? XII. Huiusmodi Concilium dicitur Anathema, habetque suffragium decisivum dependenter à Pontificis approbatione. XIII. Christus D. omnibus Apostolis, eorumque successoribus contulit facultatem prædicandi, baptizandi, absolvendi, Ecclesias fundandi, subditam tamen Petro, cui uni dedit hanc facultatem ordinariam, & supremam. XIV. Ecclesia nunquam fuit biceps. D. Paulus fuit subditus D. Petro.

XV. Recensentur octodecim Concilia Oecumenica hætenus celebrata, in quibus semper, vel ferè semper Romanus Pontifex per se, aut per suos Legatos præfuit, quin fuerit unquam in controversiam revocatus ejus Primatus supra Concilium.

I. **E**Xponitur. Duo hic maximi momenti tanguntur: Primum est, Num solidè ostendatur Primatus Pontificis supra Concilium Oecumenicum, seu Generale, adeò ut non liceat à Pontificis decretis ad Concilium appellare, prout in Bulla Cænæ vetatur sub interminatione Excommunicationis? Alterum est, An Pontifici extra Concilium competat in Fidei quæstionibus decernendis infallibilitas? Quamvis utrumque communiter affirmetur, ut notat Arsdekin, & utrumque, teste Suar., & Bellar., sit fidei proximum; olim tamen oppositum docuerunt nonnulli etiam Catholici cum Gersone, Cameracensi, Almaino, Adriano; Et his etiam nonnulli astipulantur, putantes Pontificem extra Concilium carere assistentia Spiritus S. Ecclesiæ promissa, atque adeò carere infallibilitate in decernendis quæstionibus ad fidem, aut ad mores spectantibus. Qui pariter opinantur Pontificem ad Concilium Oecumenicum, & ad Ecclesiam se habere, sicut se habet e. g. Generalis Societatis ad Congregationem Generalem; ita ut relatè ad singulos sit Superior, sit tamen inferior relatè ad totam Communitatem; cum possit ab illa iustis de causis etiam à suo munere deponi; non secus ac potest à Concilio Generali deponi Pontifex, si incidat in hæresim, ut docent communiter apud Suar. disp. 10. de Fide sect. 6. ex Clemente I. Epist. p., ubi ait, *Petrum docuisse, Hæreticum Papam esse deponendum.*

II. Quod attinet ad infallibilitatem Pontificis extra Concilium in decernendis Fidei, & Morum quæstionibus, abundè diximus in quæstione prodroma, quam præmisimus ad expositionem thesauri ab Alex. VII. confixarum; ubi ostendimus Petro, ejusque successoribus independenter à Concilio, & Ecclesia competere assistentiam Spiritus S., & infallibilitatem; Tum quia Christus Dom. coram aliis Apostolis, qui Concilium, & Ecclesiam repræsentabant, dixit Petro Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, ut propterea*

in definitionibus solius Petri, & Pontificum successorum, independenter ab omni Concilio, stet Ecclesiæ firmitas, & fundamentum, & immunitas ab erroribus; Tum etiam quia ad Ecclesiæ bonum regimen, ac conservationem promitti debuit uni Pontifici independenter à Concilii assistentia Spiritus S., & infallibilitas in iis quæstionibus dirimendis; cum sæpè suboriantur controversiæ in materia Fidei, & Morum, quarum decisio absque Ecclesiæ errore, dissensione, aliisque incommodis, differri nequit usque ad convocationem Concilii Oecumenici; quod rarò admodum convocari potest ob expensas, ob bella, aliasque gravissimas difficultates; Tum pariter quia infallibilitatem istam Pontifici extra Concilium competere apertè colligitur ex Conciliis Generalibus Viennensi, & Florentino ibidem laudatis; Ex Patribus etiam, & ex ipsis Sanctissimis Pontificibus antiquioribus, vid. ex Lucio martyre, Leone, Agathone, Nicolao I., Innoc. III. apud Bellar. l. 4. cap. 3. Necnon ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine. Si quidem à Pontifice extra Concilium damnata fuit, teste Prospero in Chronico anno 420., hæresis Pelagii: Sicut etiam, ut notat Bellar. l. c., hæresis Priscilliani, Vigilantii, Joviniani, & aliorum; & nuper propositiones hæreticales Jansenii, ut proinde, ne ipsi quidem Jansenistæ ausi sint, saltem apertè, inficiari, quòd propositiones Jansenii hæresim contineant, sed solum dixerint Jansenium non docuisse illas in sensu hæreticali. Qua de causa Alex. VII. ann. 1656. definivit, eas damnatas esse ut hæreticas in sensu intento à Jansenio; & deinde Innoc. XII. declaravit, illas damnari in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba exhibent, ac præferunt. Et quia nonnulli nuper contendebant constitutionibus Apostolicis solum præcipi, ne propositiones Jansenii exterius admittantur; non verò quòd interius ut hæreticæ damnentur, atque adeo sufficere, si ea de re obsequiosum silentium teneatur; idcirco Clemens XI. anno 1705. errorem hunc telo Apostolico confixit. Præterquamquod ipsa Concilia Provincialia, eo ipso ac à Pontifice extra Concilium Oecumenicum confirmantur, habentur ut Regula Fidei, ut omnes docent apud Bellar., Suar., Tanner. de Concilio Provinciali Arausicano, Milevitano, aliisque non paucis: ergo indubitatum videtur, Pontifici extra Concilium competere infallibilitatem in quæstionibus Fidei, ac Morum.

Nec valet, quod nonnulli effutiant, id esse verum, quando definitiones Pontificis ex Cathedra loquentis à tota Ecclesia acceptantur; Nam sicut nemo dixerit, decreta Concilii Oecumenici tunc esse infallibilia, quando acceptantur; cum acceptatio confirmet solum, non tribuat infallibilitatem; ita dicendum de Decretis Pontificis extra Concilium, ut ex ratio-

nibus hactenus adductis, & ex fusiùs in quæstione illa prodroma dictis, plenissimè evincitur. Et ex eo non leviter confirmatur; quia anno 1653. juxta antiquissimam Ecclesiæ praxim octogintaquinque Galliæ Episcopi pro decisione controversiæ de quinque thesibus Jansenii recursum habuerunt ad Pontificem Inn. X. tanquam ad infallibilem controversiarum Fidei Judicem, ut videre est apud Platelium tom. 3. n. 124.

III. Quod verò attinet ad Pontificis primatum, & auctoritatem supra Concilium Oecumenicum, ea pariter ex hactenus dictis luculenter evincitur; Et ex eo etiam constat, quia Christus Dom. voluit Ecclesiam supra Petrum, ejusque successores fundare, prout ad bonum Ecclesiæ regimen expediebat; atque adeo voluit Petrum toti Ecclesiæ præesse, ac totum ejus ædificium sustentare, non verò Ecclesiam præesse Petro; dicitur enim Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalerunt adversus eam.* Constat id etiam ex illis verbis Jo: ultimo, *Pasce oves meas*, quibus Christus Dom. Petro coram sex aliis discipulis demandavit curam pascendi non agnos tantum, qui scil. non pariunt, sed etiam oves, hoc est Episcopos, atque adeò totam Ecclesiam. Constat pariter, quia hanc potestatem Supremam exercuit Petrus in electione Matthiæ Act. 1., & in definitione controversiæ de legalibus Act. 15.; Si quidem sua auctoritate Apostolos convocavit, & in eo Concilio primus omnium, tanquam eorum caput, sententiam dixit. Neque obstat, quòd Act. 8. Apostoli Petrum simul cum Jo: miserint in Samariam. Nam non miserunt illum imperio, sed consilio tantum, & suasionem; sicut Rex à suis Consiliariis dicitur ad bellum mitti.

Id ipsum constat etiam ex Lateranensi V. sub Leone X. Cujus hæc sunt verba: *Solum Romanum Pontificem super omnia Concilia auctoritatem habere, & Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum jus, ac potestatem habere, nedum ex sacra Scripturæ testimonio, ex dictis Sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum, sed propria eorundem confessione manifestè constat.* Colligitur etiam ex Conc. Chalcedon. in Epist. ad Leonem Papam, & ex Florent. p. 2. Collat. 22. definiente, *Pontificem esse totius Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, & Doctorem, & ipsi B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam à Christo D. plenā potestatem traditā esse.*

Neque dici potest, potestatem hanc habere Pontificem relatè ad singulos Christi fideles, non vero relatè ad totam Ecclesiam. Nam hæc interpretatio non est consona verbis Conciliorum, nec rationibus adductis: Propterea si Pontifex non esset supra Concilium Oecumenicum, non potuisset Concilium Constantiense

Pars III.

damnare propositionem illam Jo: Vviclephi dicentis, *Papa non est immediatus Christi Vicarius*; etenim si Papa subordinaretur Concilio, hoc deberet dici Vicarius Christi immediatus, & Papa solum mediatus. Adde, quòd si Concilia Oecumenica essent supra Pontificem, non deberent ista à Pontifice petere confirmationem, prout passim postularunt, præsertim Tridentinum sess. 25.; Possentque etiam sine auctoritate Pontificis ea convocari, approbari, reprobari: Quæ tamen sunt contra perpetuum usum Ecclesiæ apud Bellar. t. 2. Concil. c. 12. & 19.; necnon contra Sacros Canones, in Cap. *Multis* dist. 17., ubi habetur: *Multis denuò Apostolicis, & Canonicis, atque Ecclesiasticis instruimur regulis, non debere absque sententia Romani Pontificis Concilia celebrari*; & Cap. *Significasti*, ubi Paschalis Papa ait, *Omnia Concilia per Romanæ Ecclesiæ auctoritatem robur accepisse.* Denique denegata Pontifici hac suprematie, non liceret è Concilio Generali ad Pontificem appellare; quod tamen est contra praxim Ecclesiæ, ut constat ex Cap. *Ipsi sunt* qu. 3. ubi Gelasius habet: *Ipsi sunt Canones, qui appellationes totius Ecclesiæ ad hujus Sanctæ Sedis examen voluerunt deferri; Ab ipsa verò nusquam prorsus appellari debere sanxerunt; ac per hoc illam de tota Ecclesia judicare; Ipsam ad nullius commovere judicium.* Ex quibus omnibus perspicuum fit, Assertionem de auctoritate Pontificis supra Concilia, etiam Oecumenica, jure merito à Suar. & Bell. dici proximam Fidei, & citra omnem dubitationis aleam positā: Unde non potest ea dici inutilis, ac toties convulsa; sicut nec assertio de infallibilitate Pontificis in Fidei quæstionibus decernendis.

IV. Plurima tamen opponuntur ad hanc veritatem labefactandam. Primò quidem, quia Concilium Constantiense sess. 4., & 5. definivit oppositum. Secundò, quia ex præcepto Christi etiam Pontifex denunciandus Ecclesiæ, si peccaverit, cum etiam Pontifex sit frater, juxta illud Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus dic Ecclesiæ.* Tertiò, quia à Pontifice ad Concilium datur appellatio ex Aug. Epist. 162.: quod constat etiam variis exemplis adductis à Vigorio apud Duvallium. Quartò, quia Ecclesia habet jus citandi, examinandi, ac deponendi Pontificem, saltem in causa hæresis ex Cap. *Si Papa* dist. 40.

Confirmatur primò; quia extra casum hæresis Concilium Constantiense tribus Pontificibus depositis, nempe Greg. XII., Benedicto XIII. aliàs Petro de Luna, & Jo: XXIII., qui erat verus Pontifex, quartum inauguravit; nempe Martinum V.

Confirmatur secundò; quia Marcellinus Papa depositus fuit à Concilio Sinuesano: ergo Concilium est supra Pontificem, non è converso.

V. Sed hæc non sunt tanti momenti, ut à senten-

tentia communiter recepta, & solidissimis rationibus suffulta cogant ne latum quidem unguem recedere. Ad primum respondet Bellarm. lib. 2. de Concil., Emmanuel à Schelstrate, & alii, Concilium Constantiense solum decrevisse, quòd tempore Schismatis Pontifex debeat Concilio Oecumenico obtemperare, eo quòd non possit aliter Ecclesia uni capiti subordinari. Vel dicas cum iisdem, & aliis communius, quòd Concilium Constantiense Decretum illud de Superioritate Concilii supra Pontificem ediderit, quando nondum erat Concilium Oecumenicum, eo quòd sola tertia pars Ecclesiæ in eo erat tunc congregata; & quando erat destitutum auctoritate veri, & indubitati Pontificis, quod inficiari nemo poterit, cum ipse D. Vincentius Ferrerius invincibiliter pluribus annis fuerit à Confessionibus Petri de Luna, seu Benedicti XIII. Antipapæ: unde nil mirum, quòd Concilium Constantiense in eo decreto erraverit; ut proinde illud à Martino V. non fuerit confirmatum. Verum quidem est, quod fusè conatur ostendere P. Natalis Alexander in Historia Ecclesiastica XV., & XVI. Sæculi tom. 8. differ. 4., Concilium Constantiense fuisse à Martino V. approbatum, & inter Concilia Oecumenica recenseri. At non est verum, quòd fuerit approbatum relatè ad ea decreta, quæ edidit, antequam esset Concilium Generale, cuiusmodi fuit præsens decretum. Quòd autem impugnationes, quæ adversus has communes responsiones fusissimè congeruntur ab eodem P. Natali Alexandro l. c. sint nullius momenti, à posteriori fit perspicuum: tum quia si decretum illud fuisset editum à Concilio Oecumenico, esset de Fide; unde non possent consistere, quæ hætenus diximus ex Scripturis, Conciliis, Patribus, & quæ fusè passim à Doctoribus congeruntur ad ostendendum Primatum Pontificis supra Concilium; tum etiam quia non potuisset Alex. VIII. ex Cathedra damnare hanc thesim, quòd scilicet inutilis, ac toties convulsa sit assertio de Pontificis supra Concilium Oecumenicum auctoritate; præsertim si supponatur, quod iam ostendimus, assertionem de Pontificis loquentis ex Cathedra extra Concilium in decretis Fidei, ac morum infallibilitate, non solum non esse futilem, sed etiam esse Fidei proximam (ut Suarius, & Bellarm. habent) & inconcussam.

VI. Ad secundum respondet Suar. lib. 4. de Fidei defensione cap. 6. ex Augustino, & Greg. fraternam correctionem erga Pontificem esse actum Charitatis, non Jurisdictionis; nec esse inconveniens, quòd subditus aliquando humiliter Superiorem corrigat. Sic Paulus erga Principem Apostolorum se gessit ad Galat. 2., ubi dicitur: *Cum venisset Petrus Antiochiam, in faciem ei resisti, quia reprehensibilis erat.* Si tamen Pontifex noluerit admonentem audire,

non idcirco denunciandus est Concilio: Nam in eo textu Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus, &c. dic Ecclesiæ*, nomine Ecclesiæ venit Prælati Ecclesiasticus, non Concilium; cum autem Pontifex sit Pastor universalis, non est alteri ab ipso denunciandus, nisi fortè ejus Confessario, qui in foro Sacramentali potest illum admonere, & obligare. Hinc qui Ecclesiam non audierit, habendus est ut Ethnicus, & publicanus, hoc est excommunicari debet; quod tamen supra Pontificem cadere non potest, cum non possit excommunicari, qui non habet vim coercitivam sibi superiore.

Neque hinc sequitur, quòd bono Ecclesiæ non sit satis consultum; Nam sicut dignitas Regia, & Imperatoria non debet habere superiorem in temporalibus, ita nec Pontificia in spiritualibus; cum unius Corporis unum debeat esse caput. Specialiter autem providit Christus D., quomodo erroribus Pontificis occurratur, quando fraterna correctio, & Confessarii admonitio non est satis; vid. quòd à Pontificia dignitate statim decidat, si incidat in hæresim; si verò in alia crimina dilabatur, præstò sit oratio universalis Ecclesiæ, speciale Spiritus S. auxilium, admonitio etiam publica, cum debita modestia facta, per Reges, & Principes temporales, si crimina sint scandalosa; ac demum justa defensio, resistendo cum moderamine inculpatae tutelæ, si manifestam violentiam, & vim injustam inferat; quòd tamen rarissimè accidit.

VII. Ad tertium: Appellatio propriè dicta à Pontifice ad Concilium, tanquam ad Superiorem, nunquam licuit; appellatio verò impropriè, hoc est à Pontifice male informato ad Pontificem melius informandum per Patres Concilii in quæstionibus facti, non derogat Auctoritati Pontificis in Conciliū Oecumenicū; & hanc tantum permittit Aug. l. c., & probant exēpla Vigorii.

VIII. Ad quartum: Non est certum, quòd Pontifex ut persona privata possit in hæresim incidere: multi id negant ex illis verbis Christi D. Lucæ 22. *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat Fides tua*, quibus videtur Petro, ejusque successoribus promissa indefectibilitas in Fide, non tantum in definiendo, sed etiam in credendo: Propterea Petrus ore tantum, non corde Christum negavit; & aliæ historiæ de Pontificibus in hæresim lapsis explicari etiam possunt de sola hæresi externa, ut ostendit Bellarm. Sed transmissio, quòd possit Pontifex in hæresim pertinaciter labi; Concilium Oecumenicum habet jus illum citandi, examinandi, & deponendi, non quidem fundatum in vera jurisdictione, vel superioritate, sed in justa defensione sui ipsius adversus Pastorem in Lupum degenerantem: Propterea sicut Pontifex à Cardinalibus eligitur, non tamen Jurisdictionem habet à Cardinalibus, sed immediatè à Christo, posita

fit ea electione; ita à Concilio deponitur, non tamen à Concilio sua Jurisdictione privatur, sed immediate à Christo: præsupposita sententia Concilii, tanquam mera conditione ad id requisita, ut omnia legitimè fiant, & ad Schismata vitanda. Quòd autem sententia ista Concilii non debeat dici sententia Judicis, aut Superioris, constat ex eo, quod dicitur in Cap. *Nunc autem* dist. 21., quando collecto universorum Concilio Episcoporum, & inquisitione facta adversus Marcellinum Pontificem, qui tormentorum metu Diis thura dederat, postquam errorem suum fassus est, omnes Patres unanimiter dixerunt: *Tuo ore judica causam tuam, non nostro judicio: Prima Sedes non judicabitur à quoquam.*

Ratio autem cur Pontifex, si sit hæreticus, deponendus sit, est, quia Ecclesiæ fundamentum est Fides, juxta illud ad Coloss. 1. *In Fide fundati*: ergo Fides est fundamentum Pontificatus, & Hierarchici ordinis ipsius Ecclesiæ; atque adeo Fide deficiente in Pontifice, deficit & Pontificatus. Adde, quòd si hæreticus ne saluari quidem potest, sed omninò vitari, ut dicitur ad Tit. 3. eo quòd hæresis, *ut cancer serpit*, ut habetur 2. ad Tim. 2., à fortiori non debet illi obediri. At extra casum hæresis Papa indubitatus, quantumvis iniquissimus, nequit sua dignitate privari, ut docent communissimè cum Angelico in 4. dist. 19. q. 2. a. 2. quæst. 3.: Obediendum enim est etiam iniquis Superioribus, juxta illud 1. Petri 2. *Non tantum bonis, & modestis, sed etiam dyscolis.* Verum quidem est ex Bulla Julii II., quòd Pontifex, qui per Simoniam Tiaram Sacram adeptus fuit, quocumque tempore id constiterit, deponi debeat; non quia Pontifex puniri, aut deponi possit extra casum hæreseos, sed quia simonia antecedenter contracta reddit illum incapacem electionis, posito quòd Cardinales jurarint se nunquam electuros Simoniacum, illumque semper habituros ut Apostaticum, non ut Apostolicum, ut videre est apud Less. de Simonia nu. 145. Esto legitimè jurisdictionem exercuerit, quousque de Simonia fuerit convictus, juxta legem *Barbarius* de Off. Præt.

Præterea nequit Pontifex deponi ob quamcumque ægritudinem, ob captivitatem, aut aliam impotentiam ad gubernandum, nisi fortè incidat in perpetuam amentiam, quippe quæ morti æquiparatur: Quicquid sit, an teneatur ipse Pontificatum renunciare, quando Ecclesiam aut ob senectutem, aut ob aliam causam regere non potest, & interim magnum patitur Ecclesia detrimentum ex defectu Pastoris; quod communius affirmant cum Suar. disp. 10. de Fide sect. 6.

IX. Ad primam confirmationem: Idcirco Concilium Constantiense tres illos Pontifices deposuit, non quia Concilium Jurisdictionem

exercere potest in verum Pontificem, sed quia nemo illorum erat Pontifex indubitatus: propterea poterat Concilium tanquam Acephalum, vel aliquem ex iis, vel alium ab iis Pontificem inaugurare. Neque dicas, Joannem XXIII. fuisse Pontificem satis certum, & ad quietem Ecclesiæ fuisse depositum; Nam usque adeò dubiæ tunc temporis fuerunt Pontificum electiones, ut D. Vincentius Ferrerius pluribus annis fuerit bona fide à Confessionibus Benedicti XIII. Antipapæ, ut supra diximus, ejusdemque fuerit Magister S. Palatii. Verum transmissio, quòd ab Ecclesia de legitima electione Joannis XXIII. non dubitaretur, dicendum ex historiis apud Suar. l. 3. de Fidei defensione cap. 18., quòd iste indubitatus Pontifex spontè Pontificatum abdicaverit ob Ecclesiæ pacem.

X. Ad secundam: Nonnulli ex Scriptoris Catholicis de historia Marcellini Papæ valde dubitant apud Baron. an. 302. nu. 95., & an. 303. num. 89. Alii putant, quòd de ea non sit dubitandum; cum illam in cap. laudato *Nunc autem* dist. 21. referat Nicolaus Papa, eaque utatur ad Apostolicæ Sedis auctoritatem confirmandam. Quare hoc transmissio, dicendum à Concilio Sinuessano non fuisse depositum, cum dixerint illi Patres, *Tuo te ore judica, nam Prima Sedes à nemine judicatur*; sed illum spontè Pontificatui renunciasse, ut constat ex illis verbis coram Concilio prolatis: *Peccavi coram vobis, & non possum in ordine esse Sacerdotum*; qua renuntiatione facta, subscripserunt in ejus damnationem, & damnaverunt eum, non quidem vi jurisdictionis in illum, sed vi spontaneæ renuntiationis. Præterquamquod nonnulli apud Baronium an. 304. putant, Marcellinum non deposuisse dignitatem Pontificiam, sed solum ab officio abstinuisse in sui peccati vindictam, & cum Pontificia dignitate passum fuisse martyrium. Ex quibus fit, peccatum Marcellini non fuisse peccatum hæresis, sed fuisse solum peccatum contra Fidei confessionem; quod propterea à Concilio examinandum erat, tum propter publicum scandalum in materia Fidei, tum ob Ecclesiæ securitatem.

XI. Dubitatur hinc, An Concilium Oecumenicum legitimè congregatum, aut tempore schismatis, aut tempore Sedis vacantis, aut absentibus Legatis Pontificis, vel præsentibus quidem, sed absque speciali ejus commissione, aut instructione circa res definiendas, habeat in decernendis Fidei quæstionibus infallibilitatem, prout diximus illam habere Pontificem extra Concilium? Affirmant Soto, Castro, Aragonius, & alii ex illis verbis Christi D. *Portæ inferi non prævalerunt adversus eam.* Sed negandum verius ex D. Th., Cajet., Bellar., Valen., Tanner., & aliis communissimè apud Platelium num. 162. tum ex Cap. *Significasti* de Electione, ubi Paschalis Papa docet, omnia

Concilia per Romanæ Ecclesiæ auctoritatem robur accepisse; tum ex perpetua praxi Ecclesiæ, qua Concilia Oecumenica approbationem petere consueverunt à Pontifice; tum demum, quia promissa est infallibilitas, & assistentia Spiritus S. à Christo D. immediatè uni Petro, & per illum Ecclesiæ: Quapropter Ecclesia sub Pontifice errare non potest; Ecclesia verò, quando est Acephala, tanquam corpus sine capite, Ecclesiam Christi perfectè non repræsentat; unde nil mirum, si careat infallibilitate.

Dicendum tamen, esse moraliter impossibile, quòd erret; tum quia Concilium Generale sine Pontifice est longè majoris auctoritatis, quàm Concilium Provinciale, aut Nationale, cum ferat consensum omnium Orbis Episcoporum; tum etiam quia Christus nunquam permittet, quòd Concilium Oecumenicum legitimè congregatum, absente Pontifice, aut ejus Legatis, erret; quia quamvis Concilium illud non sit tota Ecclesia, cui mediatè, hoc est per Petrum, promissa est immunitas ab errore in materia Fidei; moraliter tamen censetur tota Ecclesia, tanquam præcipua ejus pars; unde est moraliter impossibile, quòd in iis quæstionibus à veritate aberret: sicut est pariter impossibile, quòd ferè tota Ecclesia aliter à Pontifice sentiat; quippe quæ ab Apostolo vocatur. 1. ad Tim. 3. *Columna, & firmamentum veritatis.*

XII. Neque dicas primò, quòd Concilium Generale ante Pontificis confirmationem dicat Anathema: Nam illud non dicit absolutè, sed conditionatè, hoc est dependenter à Pontificis approbatione; & in eodem sensu Episcopi dicuntur habere tunc suffragium decisivum, hoc est dependenter à Supremi Judicis sententia.

XIII. Neque dicas secundò, Christum Dom. omnibus Apostolis, atque ad eò omnibus Episcopis dedisse clavium potestatem, & curam pascendi oves suas, cum dixerit omnibus Jo. 20. *Quorum remiseritis peccata, &c.*: ergo Episcopis in Concilio Oecumenico independentè à Pontifice competit etiam infallibilitas. Nam licet omnibus Apostolis, eorumque successoribus dederit Christus D. facultatem prædicandi, baptizandi, absolvendi, ac Ecclesias fundandi; dedit tamen iis illam veluti delegatam, & subditam Petro; cui uni dedit facultatem hanc ordinariam, & supremam, eique tantum immediatè assistentiam Spiritus S. promisit in rebus Fidei, & morum decernendis; ac ratione talis Capitis Portæ Inferi nunquam adversus Ecclesiam prævalebunt.

XIV. Contenderunt Sancyranistæ, & Janse-
nistæ cum Antonio Arnaldo, quòd etiam Paulus cum Petro conflaverit unum totius Ecclesiæ caput; ex quo fieret, quòd sicut Petro, & Paulo seorsim competeret infallibilitas, ita Pontifici, & Concilio seorsim. Sed Innoc. X. an. 1647. errorem Arnaldi tanquam hæreticum damnavit;

cum ex traditione omnium ætatum, ex verbis Christi Dom. supra relatis, ex Conciliis, & Patribus uni Petro primatus competat, & Paulus ei fuerit omninò subditus: non secus ac quodvis Concilium subditur Pontifici: Propterea quando ad Galat. 1. dicitur Paulus in faciem restitisse Petro, tunc solum sermo est de correptione fraterna, non de judiciaria requirente Jurisdictionem.

XV. Hactenus dictis in præcipuam confirmationem addatur, octodecim Conciliis Oecum. approbatis, quæ à Christi Reparatoris ortu enumerantur, semper, aut ferè semper Rom. Pont. per se, aut per suos Legatos præfuisse, quin unquam auctoritas hæc Pontificis supra Concilium in dubium revocata fuerit; quod luculentissimum indicium est hujus inconcusse veritatis. Ist hæc autem Concilia Generalia, post Concilium Apostolorum approbata, fuerunt, Nicænum I. anno 325., Constantinopolitanum I. an. 383., Ephesinum I. an. 430., Chalcedonense 452. (quæ tanquam quatuor Evangelia Gregor. Magnus, & alii Patres venerati sunt) Constantinopolitanum II. 553. Constantinopolitanum III. 680. Nicænum II. 787. Constantinopolitanum IV. 870. (omniaque his octo Conciliis definita Pontifices, statim à sua creatione, profitentur se acceptare, ac tueri) Lateranense I. 1123. II. 1139. III. 1180., & IV. 1215. Lugdunense I. 1245. Lugdunense II. 1275. Viennense 1311. Florentinum 1438. Lateranense V. 1512., ac Tridentinum 1545. absolutum deinde 1563. Dixi semper, aut ferè semper in his Conciliis Oecumenicis Romanum Pontificem per se, aut per suos Legatos præfuisse; dubitatur enim de Concilio Constantinopolitano I. sub Damaso Papa, ac de II. sub Vigilio. Quod attinet ad primum, permisit Damasus, quòd Nectarius Episcopus Constantinopolitanus illi præsideret ob rationem adductam à Bellarm. lib. 1. de Conciliis cap. 19. Præterquamquod Concilium illud Episcoporum Orientis ad confirmandos Canones Nicænæ Synodi contra Arianam hæresim celebratum, fuit moraliter unum cum Concilio Episcoporum Occidentis, quod eodem tempore à Damaso Romano Pontifice celebratum fuit contra hæresim Macedonii, ut explicat Cabassutius ad idem Concilium. Quod verò spectat ad secundum; quamvis nec Pontifex Vigilus, nec ejus Legati illi præsiderent, eo quòd Vigilus volebat illud in Italia celebrari; nihilominus habuit vim Concilii Oecumenici propter Romanorum Pontificum approbationem; illud enim & Vigilus, licet non statim, & deinde alii Pontifices approbarunt, ac ratum habuerunt, præsertim B. Gregorius lib. 1. Ep. 24. ad finem.

PROPOSITIO XXX.

Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolute potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

S Y N O P S I S.

I. Plurimi fit ab omnibus Doctrina Augustini, qui jure merito Lingua Ecclesie appellatur. II. Verum ejus auctoritas non est dicenda irrefragabilis, nisi relatè ad ea, quæ à Pontificibus, & Conciliis approbata sunt, & quæ habentur in Epistola Cælestini Primi. III. Temeritatis tamen notam non effugit, qui in dubium revocat quicquid contra hæreticos indubitatè affirmat Augustinus. IV. Jansenius præfert Doctrinam Augustini Definitionibus Sedis Apostolicæ; & in hac thesi Jansenistæ volunt, Augustini Doctrinam sustineri posse in conflictu bullæ Pontificiæ; unde docent theses Bajanæ sustineri posse in proprio verborum sensu, eo quod pro iis videtur stare Auctoritas Augustini, quam insipienter interpretantur.

V. Nituntur in eo, quod D. Prosper Augustini Doctrinam vocat Apostolicam. VI. Ac Pontifices passim illam summis laudibus extollunt.

VII. At assistentia Spiritus Sancti non Augustino, sed Pontifici ex Cathedra loquenti promissa fuit immediatè, ac mediatè Ecclesie à Christo Dom. VIII. Hinc Doctores in interpretatione Scripturam recedunt ab Augustini sententia, si ea communiori sensui adversetur.

IX. In quonam sensu verum est, quod Augustinus scripserit Apostolicè? X. Cælestinus Papa Augustini Doctrinam approbavit solum relatè ad articulos de Gratia. XI. Ecclesia in definiendis quæstionibus ad Fidem spectantibus secuta est ductum Doctrinæ Augustinianæ, sicut sequi solet ductum, & judicium Theologorum, in quibus certè non est infallibilitas. XII. Pontifices approbarunt Aug. Doctr. generaliter, non secus ac Cypriani opera, in quibus tamen continetur error de rebaptizandis ab hæretico baptizatis. XIII. Sic etiam Doctrina Angelici passim à Pontificibus commendata est, quin proinde ea sit irrefragabilis, ut teneri, ac doceri possit absque respectu ad bullas Pontificias.

I. **E**Xponitur. Quanti fiat ab omnibus Augustini Doctrina, præsertim ubi de Gratia locutus est, nemo est, qui ignoret. Suar. Proleg. 6. cap. 6. dicit, *Tanta sapientia Augustinum scripsisse, ut ejus sententia semper sit præferenda, nisi cum major Patrum, aut Ecclesie auctoritas obsistere videtur; quod raro, vel nunquam continget.* Vasq. p. 1. disp. 89. ait: *Unus pro multis semper erit*

Augustinus, qui in materia de Gratia, & Prædestinatione inter ceteros Ecclesie Patres, non aliter quàm Sol inter minora sidera, præfulget. Et olim D. Hier. in Epist. ad S. August. ita illum affatus est: *Maeste virtute, in orbe celebraris; Catholici Te conditorem antiquæ rursus fidei venerantur, atque suspiciunt; & quod signum majoris gloriæ est, omnes hæretici detestantur.* Et Petrus Damianus ser. de S. Steph., qui est 61., appellavit Augustinum, *Lingua Ecclesie*; aliaque innumera Augustini elogia reperies apud de Champs lib. 3. disp. 1.

II. Quamvis autem plurimi fiat Augustini auctoritas, ea tamen non censetur irrefragabilis, nisi tamen quoad ea, quæ à Conciliis, & Pontificibus approbata sunt ut vera, & quæ habentur in Epistola Cælestini Primi ad Episcopos Gallie apud Prosperum in fine ejus operum; videl. Quod in prævaricatione Adæ omnes amiserimus facultatem expeditam ad salutaria; Quod nemo sit per se bonus, nec possit sine gratia perseverare; Quod nemo benè utatur libero arbitrio, nisi per Christum. Quod omnes motus bonæ voluntatis sint à Deo; Quod gratia non solum valeat ad peccatorum remissionem, sed etiam ad ea vitanda; Ac denuò quod gratia Christi non solum illuminet intellectum, sed etiam moveat immediatè voluntatem, nec solum det faciliè, sed etiam simpliciter posse. Quoad alia ab his punctis, Augustini Doctrina non censetur irrefragabilis, ut constat ex eodem Cælestino I. qui in eadem Epist. cap. 12. apud Suar. loc. cit. ait: *Profundiores partes quæstionum, quas pertractarunt Augustinus, & alii, qui hæreticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus astruere.* Quinimò ipsemet Augustinus de se loquens lib. de Dono perseverantiæ cap. 21. hæc habet: *Neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in iis, in quibus me non errare perspexerit; nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepì, ut nec me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrem.* Propterea Toftatus Defensorii p. 2. c. 18. dixit: *Non ergo necesse est nobis, quæcumque dixerit Augustinus concedere;* Et Melchior Canus cap. 3. de locis Theologicis, *Stultum esse, libris Canonicis Augustini opuscula æquare.* Quod ex eo etiam fit perspicuum, quia Leo Papa ad Episcopos Arausicanæ Concilii aliquas tantum regulas, seu Capitula, ex libris Augustini decerptas misit, ostendens se nolle totam Augustini Doctrinam de Gratia indiscriminatim definire, seu tanquam de Fide probare; sed ea tantum, quæ in iis Canonibus digesta transmisit.

III. Verum quia Doctrina Augustini de Gratia admirationi fuit semper omnibus, & Ecclesia illam secuta est in confutandis hæreticorum erroribus, idcirco, ut notat Suarez, temeritatis notam non effugeret, qui in dubium revocaret, quicquid in hac materia indu-

dubitatur Augustinus affirmat, quamvis ab Ecclesia non sit hactenus definitum. Immo non solum in rebus, quas Augustinus certas existimat, sed etiam in iis omnibus, quæ tanquam vera, & probabiliora ubique amplectitur, ex mente Suarii, sententia Augustini semper est præferenda, nisi communis Patrum, vel Ecclesiæ auctoritas obsistat, quod vix est, ut eveniat; Et si forte evenierit, explicandus potius erit Augustinus, si commodè poterit, quam reprobandus.

IV. Jansenius tamen Iprensus, ut suos errores è Bajo haustos tueretur, usque adeò Augustini auctoritatem extulit, ut to. 2. l. 1. Proëm. cap. 13., & seq. ejus assertionibus tribuerit irrefragabilitatem: & similiter eodem lib. Proëm. c. 24. dixit: *Augustinus est instar omnium, loco omnium, supra omnes, Pater Patrum, Doctor Doctorum, primus post Scriptores Canonicos, inter omnes verò solidus, subtilis, irrefragabilis, Angelicus, Seraphicus*; Et l. 3. de statu puræ naturæ c. 22. apud Annatum l. 3. c. 4. Ad interrogationem illam, *Quid ad propositiones, quas proscripsit Sedes Apostolica?* Respondet audacter: *Sed quid ad Doctrinam Augustini clarissimam, constantissimamque, quam toties probavit, & sequitur, sequendamque monet Sedes Apostolica?* Nam si fundamentales illæ contra Pelagianam hæresim doctrinæ proscribendæ sunt, non inter Magistros optimos semper haberi August. à Summis Pontificibus, sed inter ignarissimos haberi debuit. Ecce quomodo Jansenius contendit Pontificum Bullas ab Augustini verbis infringi.

Hinc ortum habet error præsentis propositionis Jansenistarum, quod ubi quis in Augustino repererit Doctrinam aliquam clarè fundatam, possit illam tenere, & docere, quicquid in contrarium Pontificis Bullis definitum sit; ut proinde velint Pontificum Bullas ad mentem Augustini esse interpretandas, & non è converso. Contenderunt quippe Bajani, apud Ripald. to. 3. in Proëmio sect. 2. multas Baji propositiones in Bullis Pii V., & Greg. XIII. damnatas, indubitanter ab Augustino doceri; & idcirco eorum Affecclæ etiamnum contendunt, propositiones illas Baji, quæ indubitanter ab Augustino traduntur, teneri, ac sustineri posse, non respiciendo ad Bullas Pontificum, quibus eadem propositiones damnantur; perinde quasi magis attendenda sit mens Augustini illas docentis, quam mens Pontificum illas ex Cathedra proscribentium.

Sic Augustinus ex. gr. de Spiritu, & Lit. cap. 3. apertè habet: *Liberum arbitrium non nisi ad peccandum valet, si lateat via veritatis*; & in Enchir. cap. 107. *Regnat carnalis cupiditas, ubi non est charitas*; & lib. 5. de Civ. cap. 12. *Sine fide, & cultu Dei non posse haberi actus virtutis*. Ex adverso verò in Bulla Pii V., & Gregor. XIII. contra Bajum damnantur istæ consimiles

propositiones, nempe 28. *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet*; & 38. *Omnis amor Creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur, aut laudabilis illa Charitas, quæ per Spiritum S. in corde diffusa Deus amatur*; & 29. *Omnia opera Infidelium sunt peccata, & virtutes Philosophorum sunt vitia*. Catholici docent, verba Bullarum has propositiones damnantium in rigore, & proprio verborum sensu sumenda esse, & verba Augustini ita interpretanda esse, ut verbis Bullarum non contradicant; Volunt proinde, ut supra diximus in expositione propositionis 7., in eo sensu ab Augustino doceri, quod liberum arbitrium non nisi ad peccandum valeat, quatenus solum peccatum ita est proprium liberi arbitrii creati, ut nullo modo sit Dei auctoris: Et in eo sensu doceri, quod regnet carnalis cupiditas, ubi non est charitas, quatenus præscindendo ab actibus moralibus indifferentibus, actus morales vel ad virtutem spectant, hoc est ad charitatē, quæ omnium virtutum est radix, vel ad vitium, hoc est ad carnalem cupiditatem, quæ est radix omnium malorum: Diximus etiam in expositione propositioni 8., in eo sensu opera infidelium non esse actus virtutum, quia passim vitiantur ob finem extrinsecum vanæ gloriæ, & quia sunt steriles, non salutares.

At Baji, & Jansenii affecclæ, quia volunt Augustini verba sumenda semper esse in proprio sensu, nullo habito respectu ad verba Bullarum, quæ iis opponuntur, putant eas Augustini propositiones in proprio sensu etiamnum teneri, ac doceri posse, atque adeò veram esse propositionem septimam ab Alex. VIII. proscriptam: *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi; si Dei, charitas Patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est mala est*. Et propositionem 8., *Neceesse est infidelem in omni opere peccare*. Adversus hos Assertores dicimus advertenda esse ea verba Bullæ Pii V., & Gregorii XIII., ubi habetur: *Quamvis nonnullæ Baji propositiones aliquo pacto sustineri possent, in rigore tamen, & proprio verborum sensu, ut hæreticas, erroneas, &c. respectivè damnamus; & omninò commentitium esse, (ut ostendit Ripal. l. cit.) quod in Bulla dicatur. Non nullas Baji propositiones sustineri posse in rigor, &c. proprio verborum sensu, ut ex contextu etiam colligitur. Unde fit, propositiones damnatas in proprio verborum sensu damnari; atque adeò verba Augustini, quæ videntur oppositum docere, non esse in proprio verborum sensu explicanda; cum irrefragabilitas non cōpetat verbis Augustini, sed verbis Pontificis ex cathedra loquentis. Quapropter Augustini doctrina, quamvis clarè fundata, teneri, ac doceri non potest, non respiciendo ad Pontificum Bullas.*

V. Fundamentum Bajanorum in hoc enormiter errantium illud videtur esse, Primò, quia
D. Pro-

D. Prosper doctrinam Augustini vocat Apostolicam : unde fit esse irrefragabilem; hæc enim habet in Ep. ad Rufinum apud Suar. Prologom. 6. c. 6. *Sanctæ memoriæ Augustinus contra Pelagianos inimicos gratiæ Christi, & liberi arbitrii decomptores per multos annos Apostolicè asseruit, literisque mandavit.*

VI. Secundò, quia Cœlestinus Papa in Epist. p. ad Episcopos Galliæ, usque adeò doctrinam Augustini commendat, ut dixerit, *Quem nullus unquam sinistra suspitionis saltem rumor aspersit; & ideò in ea Epistola annectuntur Capitula ex Augustino desumpta, quæ tanquam veram, & certam, ac necessariam de Gratia doctrinam continentia omnibus proponuntur; Sicut etiam Canones Concilii Arausici auctoritate Apostolica consummati, omnes è sublimi Augustini penu deprompti fuerunt.*

Tertiò, quia ut habetur apud Baronium anno 534. num. 24. Jo. II. in Epist. ad Illustres quosdam Senatores allegaturus Augustinum ait: *Item S. Augustinus, cujus doctrinam secundum Prædecessorum meorum statuta Romana sequitur, & servat Ecclesia.*

Quartò demum, quia Gelasius Papa dist. 13. cap. 3. omnia Augustini opera generaliter approbat: cum ergo tanti fiat ab Ecclesia, & à Pontificibus Augustini doctrina, videmur posse illam inoffenso pede sequi, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

VII. Ostenditur tamen falsitas: quia, ut diximus in expositione propositionis antecedentis, infallibilitas, & assistentia Spiritus S. uni Pontifici ex Cathedra loquenti promissa est immediatè, & solum mediatè toti Ecclesiæ: ergo Augustini auctoritas non est cœquanda Bullis Pontificum ex Cathedra loquentium, adeò ut Augustini doctrina clarè fundata sustineri, ac doceri possit etiam in conflictu Bullarum oppositum definiendum. Verum quidem est, quod dixit Suar. l. c., Augustini doctrinam aut nunquam, aut rarò admodum majori Patrum, aut Ecclesiæ Auctoritati opponi; Si tamen aliquando contingat saltem in speciem iis adversari, tunc Augustini verba menti Bullarum accommodanda, quoad ejus fieri potest; atque adeò mens Bullæ menti Augustini præferenda.

VIII. Confirmatur; quia DD. passim in interpretatione Scripturarum recedunt ab Augustini sententia, quæ communiori sensui adversatur: v. gr. de creatione mundi unico instanti; Et ratio est, quia doctrina Augustini non est, ut docet Jansenius l. cit., Irrefragabilis, quamvis maximi ponderis habeatur. Hinc Cœlestinus primus, ut diximus, in Epist. ad Episcopos Galliæ solum quoad ea sex puncta ad Gratiā spectantia, doctrinam Augustini approbavit ut veram, quoad alias verò profundiores quæstiones, præsertim de Prædestinatione

ne, nihil prorsus voluit definire. Unde fit, ut notat Suar. l. c. quoad ea quæstionum genera in materia de Prædestinatione, quæ cum punctis de Gratia definitis connectuntur, e. g. An prædestinatio fundetur in bono usu solius liberi arbitrii? An primum gratiæ auxilium sit ex gratuita prædestinatione? & similes, Doctrinam Augustini esse irrefragabilem propter connexionem cum articulis ab Ecclesia definitis; quoad alia verò quæstionum genera, quæ cum iis articulis non connectuntur; e. g. An electio ad gloriam sit ex meritis prævisis? An præscientia conditionata boni usus liberi arbitrii ad prædestinationem præsupponatur? & similes, maximi quidem fieri ab omnibus Augustini sententiam, eam tamen non esse irrefragabilem, adeo ut teneri, ac doceri possit absque ullo respectu ad Pontificum Bullas; quod ex hætenus dictis luculentissime demonstratum est.

IX. Ad primam rationem in contrarium: D. Prosper non vult Augustinum scripsisse Apostolicè, hoc est vel tanquam Scriptorem Canonicum, vel tanquam habentem in scribendo assistentiam Spiritus S., sicut Apostoli habuerunt; cum hoc alienissimum sit à mente Properi, & totius Ecclesiæ; sed dicitur Apostolicè scripsisse, vel quia suam de Gratia Doctrinam in triginta libris digestam ex Apostolo Paulo præcipuè desumpsit, ejusque dictis validissime confirmavit: vel quia tam verè, ac fideliter de Gratia scripsit, ut Sedes Apostolica ejus Doctrinam, quæ ad Fidei dogmata spectat, suam effecerit, ac approbaverit; ut constat tum ex iis articulis à Cœlestino Primo approbatis, tum etiam ex Canonibus Concilii Arausici à Leone Papa (ut fertur) missis, & auctoritate Apostolica confirmatis; qui omnes ex Augustino deprompti sunt. Et de his locutus est Hormisdas Papa in Epist. 67. ad Possessorem dicens, *In Scriptis Ecclesiasticis contineri expressa capitula, in quibus expressè continetur, quid Romana, hoc est Catholica, Ecclesia de Gratia, & Libero arbitrio sentiat; addens, eandem Doctrinam dignosci posse ex variis Augustini libris, & maximè ad Prosperum, & Hilarium de prædestinatione Sanctorum, & dono perseverantiæ.*

X. Ad secundam: Cœlestinus Papa in ea Epistola solum Augustini doctrinam approbat relatè ad eos articulos de Gratia, ut diximus, non universim; Immo in ea Epistola disertè vult Pontifex, Augustinum solum inter optimos Magistros recenseri; hæc enim habet de Augustino; *Quem tantæ scientiæ olim meminimus, ut inter Magistros optimos etiam à meis decessoribus haberetur; ecce non vocat illum Patrè Patrum, Doctorem Doctorum, Irrefragabilem, Angelicum, Seraphicum, ut vocatur à Jansenio t. 2. l. p. proœm. cap. 24., sed solum vocat unum ex optimis Patribus, ac Magistris, ut proinde si fortè ab aliis dissentiret, esset deserendus. Idem di-*

dicendum quod attinet ad Canones Arausiacani.

XI. Ad tertiam: Jo. II., ut advertit Suar., ibi non loquitur de doctrina Augustini universim, sed solum de dogmatica, seu quæ ad fidei mysteria explicanda, & confirmanda pertinet; illius enim ductum secuta est Ecclesia adversus hæreticos gratiæ Christi eversores; non secus ac Pontifex in definiendis quæstionibus ad fidem spectantibus sequi solet ductum, & Judicium Theologorum. Quare sicut infallibilitas, & assistentia Spiritus Sancti solum inest Pontifici ex Cathedra loquenti, non verò judicio prævio Theologorum, adeò ut post præmissam Theologorum consultationem Pontifex utatur verbis Act. 15. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis*, non verò, *Visum est Theologis*; ita pariter solum definitionibus Ecclesiæ inest irrefragabilitas, non verò doctrinæ præviæ Augustini, aut aliorum simul Patrum, quæ solum deservit ad faciem præferendam, ut humano, non cæco modo res Fidei decernantur.

XII. Ad quartam: Gelasius Papa in Cap. laudato non solum approbat opuscula Augustini, sed etiam Cypriani, Athanasii, Nazianzeni, Chrysostomi, Cyrilli, Hilarii, Hieronymi, & aliorum; unde sicut ex hac approbatione non infertur irrefragabilitas in doctrina istorum Patrum, ita nec in doctrina Augustini. Et ratio est, quia ibi opera Augustini approbantur solum generaliter, non secus ac approbantur opera Cypriani, in quibus tamen continetur error de rebaptizandis baptizatis ab hæretico: quare hujusmodi approbatio, ut advertit Toftatus, est solum commendatio doctrinæ horum Patrum ut eruditæ, piæ, & catholicæ, in eo tamen sensu, quod non repugnet iis, quæ ab Ecclesia definita erant, quando ab iis scribebatur.

XIII. Adde, sapè etiam à Pontificibus commendatam esse doctrinam Angelici; nec proinde quisquam dixerit eam esse irrefragabilem, ita utteneri, ac doceri possit absque respectu ad ullam Pontificis Bullam. Urbanus V. apud Jo: à S. Thoma in p. p. disp. p. ar. 2. dixit, S. Thomæ doctrinam esse sequendam, tanquam veridicam, & Catholicam: Clem. VIII. fidem facit divini illius Testimonii, *Benè scripsisti de me Thoma*. Innoc. IV. Neminem unquam inventum, qui cum teneret doctrinam D. Thomæ, de tramite veritatis deviarit; & qui illam impugnavit, semper fuit de veritate suspectus. His, aliisque id generis encomiis non pauci Pontifices Angelici doctrinam extulerunt, quin ulli in mentem venerit, quod ea sit irrefragabilis. Idem itaque dicendum de sublimissimis Augustini assertionibus, præsertim ubi disputat de Gratia: quamvis enim ejus doctrina velut Sol inter minora Sidera præfulgeat, ut loquitur Vasq., stultum tamen est, eam cum veritatibus Catholicis cœquare, adeò ut possit propu-

gnari, ac doceri, non respiciendo ad Bullas Pontificias.

PROPOSITIO XXXI.

Bulla Urbani VIII. IN EMINENTI, est subreptitia.

S Y N O P S I S.

I. Bulla isthac confirmat constitutiones adversus illas 79. Baji theses à Pio V., & Gregorio XIII. proscriptas, ac de novo prohibet Jansenii librum, utpotè continentem plures ex his damnatis thesibus. II. Jansenista in hac thesi asserunt, Bullam illam fuisse subreptitiam, seu dolo extortam à Jesuitis per expositionem falsi. III. Contendunt enim Jansenium fuisse Sanctæ Sedi obsequentissimum. IV. Nec docuisse theses Bajanæ, nisi in eo sensu, in quo eas docet Augustinus.

V. Nituntur in eo, quod Pontifex noluerit damnare theses, quæ indubitanter in Augustino continentur; & falsum sit, theses Bajanæ in libro Jansenii contineri in sensu proscribendo. VI. Cum autem quæstio hæc sit facti, videtur potuisse in ea Pontifex decipi.

VII. Verum in quæstionibus facti connexis cum quæstionibus juris ad Fidem spectantibus, prout est præsens quæstio, Pontifex errare non potest. VIII. Potest quippe de Fide definiri Conclusio Theologica descendens ex una præmissa de Fide, & altera moraliter certa. IX. Temerè etiam dicitur Bulla isthac edita esse ab Urbano VIII. veritatis ignaro.

X. Sicubi in Augustino reperiatur thesis aliqua, quæ videatur cum thesibus Bajanis coincidere, illam interpretari debemus in sensu accommodo; cum præferenda sit Auctoritas irrefragabilis Bullæ Pontificiæ auctoritati Augustini. XI. Vasquæ Jansenius solum dicit, theses Bajanæ indubitanter in Augustino contineri, ut inde inferatur Pontificem in iis damnandis esse deceptum.

XII. Jansenista erga Sedem Apostolicam sunt irreverentissimi, dum audent asserere, Pontificem importunis sollicitationibus cessisse in condenda Bulla illa, quam sine Spiritus Sancti assistentia condere non poterat. Idcirco autem solum Jesuitas criminantur reos falsitatis Urbano expositæ, quia ab eorum calamo acerrimè feriuntur. Cæterum causa ista adversus Jansenistas est in Ecclesia communissima. XIII. Comma quoddam in Bulla prætermisum ansam dedit tot Jansenistarum cavillationibus. XIV. Non est amplius dubitandum de legitimo Bullæ sensu.

I. **E**Xponitur. Bulla isthac Urbani in lucem edita anno 1641. post relatam Constitutionem Pii V. editam anno 1567., & Constitutionem Gregorii XIII. anno 1579., quibus da-

damnantur illæ 79. Baji propositiones; post relatum etiam decretum Pauli V. anno 1611., ne quid imprimeretur in materia de auxiliis, ad scandala, & dissensiones vitandas, antequam huiusmodi tractatus à S. Universali Inquisitione recognoscerentur; necnon decretum eiusdem Urbani ann. 1645., quo decretum Pauli V. confirmatur, & simul prohibetur liber Cornelii Jansenii olim Episcopi Iprensis, cui titulus *Augustinus*, ac nonnullæ Theses, Orationes, Scripturæ, & Epistolæ de Divinis auxiliis, seu de gratia, & libero arbitrio tractantes; Bulla, inquam, isthæc subdit, *Ex diligenti, ac matura ejusdem libri, cui titulus Augustinus, lectione postmodum compertum fuisse, in eodem libro multas Baji propositiones à dictis Pontificibus proscriptas contineri, & magno cum Catholicorum scandalo, & auctoritatis Sedis Apostolicæ contemptui eas defendi. Propterea iterum Apostolica auctoritate in ea Bulla Urbanus VIII. easdem Constitutiones Pii V., & Greg. XIII. confirmat; iterumque prohibet librum Jansenii continentem (ut ipse Pontifex à semet compertum esse testatur) articulos, opiniones, & sententias in dictis Constitutionibus reprobatas, ac damnatas.*

II. Bajani, & Jansenistæ post hanc Urbani Constitutionem curarunt, teste Annato l. 3. c. 5. ut ejus publicatio pluribus in locis aliquandiu suspenderetur, donec à Pontifice vel retractationem, vel certè moderationem aliquam obtinerent, itaut in alienum sensum possent verba Bullæ interpretari. Cum autem fieri nequeat, quòd ea, quæ Spiritu S. dictante à Pontificibus ex Cathedra loquētibus, vel à Conciliis decreta sunt, aut retractentur, aut in proprio verborum sensu à veritate aberrant, veriti idcirco, ne cum hæreticis ascriberentur, si negarent Pontifici infallibilitatem, & Spiritus S. assistentiam in quæstionibus Fidei decernendis, solum perfricta fronte contenderunt, Bullam illam esse subreptitiam, hoc est dolo extortam à Jesuitis per expositionem falsi; falsum enim omnino dixerunt quòd in Jansenii libro, cui titulus *Augustinus*, multæ ex damnatis propositionibus continerentur, & renovarentur, quamvis Urbanus dicat compertum id esse ex matura ejus lectione, & quamvis in calce Bullæ addatur, id ipsimet Pontifici compertum esse. Eundem Bajanorum errorem exsuscitarunt nunc nonnulli in Belgio, asserentes Bullam illam Urbani esse subreptitiam, eo quòd nec Bajus propositiones damnatas in sensu damnando docuerit, nec in libro Jansenii propositiones illæ Baji in sensu damnato contineantur; quod cum pertineat ad quæstionem facti, in qua Pontifex errare potest, nihil videtur detrahi infallibilitati Pontificis in quæstionibus Fidei dirimendis.

III. Volunt etiam, Jansenium fuisse semper Sedi Apostolicæ obsequentissimum, eo quòd

in suo Testamento apud Annatum lib. 3. c. 5. dixerit: *Si Romana Sedes aliquid mutari velit, sum obediens filius, & illius Ecclesiæ, in qua semper vixi, usque ad hunc lectum mortis obediens sum. Ista mea prostrema voluntas est;* Adduntque, nunquam Jansenium in eo libro propositiones Baji damnatas docuisse, sed duntaxat dixisse, eas luculenter, & indubitanter in Augustino contineri; hæc enim habet to. 2. l. p. Proæm. cap. 29. *Sicubi hallucinatus fuerim, hoc scio; me non in Catholica veritate, sed in Augustini sententia asserenda cecidisse; nec etiam ego quid verum, aut falsum, quid tenendum, aut non tenendum in Catholica Ecclesiæ doctrina tradidi, sed quid Augustinus tenendum asseruerit, ac docuerit.* Ecce quomodo Jansenius, ut Anathematismum declinet, solum contendit directè propositiones Baji damnatas esse juxta mentem Augustini; Bajani verò, ac Jansenii recentes Asseclæ directè solum contendunt, quòd Urbanus per expositionem falsi Bullam illam subreptitiè ediderit, in qua propositiones Baji iterum damnavit, ac librum Jansenii prohibuit tanquam continentem, ac renovantem eas propositiones.

IV. Certè in hoc Bajani hæreticos imitantur. Sicuti enim ferè omnes hæretici nolunt Deum loqui falsum, cum lumine naturæ innotescat, Deum esse Primam Veritatem; sed solum negant hoc, vel illud locutum esse, quamvis dentur signa omnia credibilitatis, quæ obligant ad revelationem admittendam ut veram: ita Bajani non asserunt Pontificem errare, ac falsum docere ex Cathedra; sed solum negant, Bullam illam, in qua Baji theses damnantur, scienter, & liberè editam esse; ac verba Bullæ ad improprium sensum detorquent, ut errores suos tueantur, exquirendo ad id patrocinium validum ab Augustini doctrina, quam, ut diximus in expositione propositionis antecedentis, docent esse irrefragabilem.

V. Fundamentum itaque ad dicendum, quòd Bulla Urbani sit subreptitia, videtur esse, Tum quia fieri nequit, quòd Pontifex damnet propositiones, quæ indubitanter Augustinus docet, quales sunt, quæ in ea Bulla damnantur; cum doctrinam Augustini Ecclesia tanquam propriam habeat, adeo ut illam consecravit, & reddiderit Ecclesiasticam; Tum etiam quia re vera in libro Jansenii illæ propositiones Baji proscriptæ in sensu, quos debent proscribi, nec continentur, nec renovantur, sed solum ibi asseritur, eas ab Augustino doceri; atque adeò solum continentur propositiones illæ in sensu, quo eas Augustinus usurpat, qui certè ab Ecclesia non proscribitur.

VI. Neque obstat, quòd Pontifex in his Bullis, in quibus ex Cathedra loquitur, habeat assistentiam Spiritus S., & infallibilitatem; Nam eam habet duntaxat in quæstionibus juris ad Fidem, & Mores pertinentibus, non in quæstio-

stionibus facti, qualis hæc est, Num scil. istæ propositiones juxta sensum damnatum in eo Jansenii libro contineantur? Et quia Bajani Jesuitas semper earum propositionum acerrimos impugnatores experti sunt, idcirco reos illos faciunt falsitatis Urbano expositæ, unde subreptitiè Bulla illa emanarit.

VII. Ostenditur falsitas. Et primò quidem, quòd Pontifex loquens ex Cathedra errare non possit in quæstionibus Facti connexis cum quæstionibus Juris ad Fidem, vel ad Mores spectantibus, sicut sunt quæstiones Facti in casu nostro, fusè ostendimus in quæstione prodroma ad expositionem propositionum ab Alex. VII. confixarum. Et ratio breviter est, quia quando quæstiones facti sunt connexæ cum quæstionibus juris, si falsa est quæstio facti, consequenter erit falsa quæstio juris; atque adeò si posset Pontifex in iis errare, posset etiam in istis, quod à Jansenistis non admittitur: v.g. si definiat Pontifex, libros Calvinii, & Lutheri continere propositiones hæreticales (quod pertinet ad quæstionem facti), & in hoc errare posset, sequeretur, quòd posset etiam errare in hac quæstione juris, cum qua illa connectitur, v. g. quòd sit hæretica hæc propositio, *Corpus Christi non est in Eucharistia*; si enim falsum esse posset, quòd ii libri contineant propositiones hæreticales, & evidens sit, hanc propositionem, quòd Christus non sit in Eucharistia, in iis contineri, posset esse falsum, quòd ista propositio sit hæreticalis; atque adeò posset etiam in quæstionibus juris Pontifex errare. Ità prorsus in casu nostro: Spectat ad quæstionem facti, nùm in libro Jansenii contineantur hæreticales propositiones; cum autem compertum sit & ipsi Pontifici id in Bulla fatenti, & omnibus, qui librum illum perlegerunt, ibi contineri quinque illas propositiones, quæ damnatæ sunt ab Innoc. X., & Alexan. VII. ut hæreticæ, necnon alias Baji damnatas; inde fit, quòd si posset errare Pontifex in ea quæstione facti connexa cum quæstionibus Juris, sicut posset esse falsum, quòd in libro Jansenii contineantur propositiones hæreticales, ità posset esse falsum, quòd sint hæreticales illæ quinque propositiones, & aliæ Baji, quæ evidentè in eo libro continentur; atque adeò posset Pontifex errare in quæstionibus juris ad Fidem, vel Mores spectantibus, quod nemo profectò dixerit.

VIII. Ratio à priori, cur possit à Pontifice definiri de Fide id, quod pertinet ad quæstionem facti connexam cum quæstione juris, est, quia potest de Fide definiri Conclusio aliqua Theologica descendens ex una præmissa revelata, & altera moraliter certa. V. g. potest de Fide declarari, quòd Tridentinum habuerit assentientiam Spiritus S., quia de Fide est omne Concilium Generale legitime congregatum habere assentientiam Spiritus S., & est moraliter

certum hujusmodi fuisse Tridentinum: ergo pariter definiri potest de Fide, quòd liber Jansenii, vel Lutheri contineat propositiones hæreticales; quia de Fide est esse hæreticales propositiones ab Ecclesia damnatas ut hæreticas, & est moraliter certum multas hujusmodi in iis libris contineri in sensu obvio, quem verba propositionum exhibent, & in sensu ab iis auctoribus intento. Propter eandem rationem potuit de Fide declarari v. g. in Conc. Constantiensi Joannem Vviclephum, Jo. Hus, & Hieronymum de Praga esse hæreticos; eorumque libros, & doctrinas esse perversas, quamvis id spectet aliquatenus ad quæstionem facti. In casu tamen nostro, de Fide solum est, in libro Jansenii contineri multas ex propositionibus Baji damnatis; & hæreticas esse quinque illas ab Innoc. X. damnatas in sensu ab Auctore intento, & in sensu obvio; quin per hoc definitum sit hæreticum fuisse Jansenium, & Bajum; cum de hac quæstione facti noluerit Ecclesia quicquam definire, nihil morando, nùm ex animo, an solum ore tenus ad Censuras declinandas Jansenius in suo Testamento, ut diximus, judicium suum Ecclesiæ judicio submiserit, ità ut defuerit pertinacia, quæ essentialiter ad hæresim spectat, & num ore tenus etiam Bajus post sententiam Pontificiam errores retractaverit, prout refert Rip. disp. 1. nu. 89. Utrumque autem callidè in speciem id præstitisse hæresiarcharum more, donec affeclarum animos sibi conciliarent, verosimillimum est; cum perfrecta fronte adversus Ecclesiam, & luculentam Tridentini Doctrinam tandiù pugnassent.

Ex quibus omnibus fit, Bullam Urbani VIII. In eminenti non posse dici falsam continere quoad quæstiones facti, de quibus Baji, ac Jansenii affeclæ loquuntur; cum istæ connectantur cum quæstionibus juris ad materiam Fidei pertinentibus, in quibus Pontifex ex Cathedra loquens errare nullatenus potest; cum non possint Portæ Inferi adversus Ecclesiam in Petro fundatam prævalere.

IX. Ostendo deinde, omninò temerè asseri Bullam Urbani esse subreptitiam, nempe editam à Pontifice veritatis ignaro. Nam præscindendo ab assistentia Spiritus S. in decidendis iis quæstionibus facti connexis cum quæstionibus Juris ad Fidem spectantibus, Pontifex in ea Bulla anno 1641. edita asserit, ex matura, ac diligenti lectione illius libri, cui titulus *Augustinus*, compertum esse, in eo multas propositiones Baji à duobus Pontificibus antecederet damnatas contineri, ac renovari. Deinde auditis Bajanorum querelis obtendentibus eam Bullam in falsi expositione fundari, idem Urbanus anno 1643., ut videre est apud Annatum l. 3. c. 5., scripsit ad Archiepiscopum Cameracensem in hæc verba: *Esse verissimum diploma, & Sanctæ Sedis Oraculum, quod aliquorum audacia le-*

vissimis pretextibus falsitatis insimulare præsumit, &c. Et ad Archiepiscopum Antuerpiensem: Constitutionem editam impudenter, atque inani- bus prorsus rationibus oppugnari; & ad Aca- demiam Duacensem: Impudentem aliquorum te- meritatem satis improbari non posse, qui Consti- tutionem illam falsitatis insimulare vanissimis ra- tionibus non sunt veriti; esse hanc apertam contu- maciam, perniciosumque exemplum: & salutis discrimen adiri ea præsumptione, atque inconsul- tis opinionibus. Ecquis ergo audeat post tot, aliasque ejusdem Pontificis attestaciones, Bul- lam illam dicere subreptitiam, ac in falsi expo- sitione niti?

X. Venio nunc ad ea, quæ obijciuntur à Jan- senianis: & primò quidem ita ratiocinantur. Mul- tæ ex propositionibus in ea Bulla damnatis indu- bitanter in Augustino continentur, v. g. *Omnia infidelium opera esse peccata: Virtutes Philosopho- rum esse vitia; & similes; cum ergo plurimi Pontifices Doctrinam Augustini commendave- rint, ut diximus in expositione propositionis antecedentis, vel sunt decepti Pontifices in commendanda Augustini Doctrina, vel in da- mnandis propositionibus hujus Bullæ.*

Sed jam in antecedentis thesisi expositione o- stendimus, Doctrinam Augustini solum gene- ralmente esse commendatam, nec esse irrefraga- bilem, nisi in articulis approbatis à Pontifi- cibus, vel Conciliis. Unde fit, quòd sicubi in Augustino legatur propositio aliqua ex damna- tis, illa interpretanda sit in sensu accommo- do, ita ut irrefragabili Pontificum definitioni con- sonet; quòd si id fieri non posset, (quòd aut nunquam, aut rarò admodum contingit Suario teste) tunc auctoritas irrefragabilis Bullæ Pon- tificiæ auctoritati Augustini esset præferenda. Cæterum sicut omnes hæretici suas hære- ses auctoritatibus Scripturarum fulciunt, malè illas interpretando; ita Bajani, & Janseni- stæ suos errores fulcire contendunt Augustini mira auctoritate, illum tamen pessimè inter- pretando: ut proinde non sit opus asserere, quòd Augustinus erraverit, sed quòd ejus sensum non assequantur Bajani, contententes in Augustino multas ex propositionibus damnatis contineri.

XI. Addunt, Jansenium in eo libro solum as- serere, quòd multæ Baji damnatæ proposi- tiones indubitanter in Augustino reperiantur, non verò quòd illæ sint veræ; unde non debet Jan- senii liber prohiberi tanquam continens, ac re- novans illas propositiones.

Sed quamvis explicitè hoc duntaxat asserat Jansenius ad effugiendum anathematismum; re- tamen vera contendit, immeritò eas fuisse da- mnatas, dum propugnat acerrimè eas fuisse Augustini. Quare illud quidem explicitè dūtaxat contendit, sed dolosè, ac vafre. Præterquam quòd id ipsum & Augustino injuriosum, & Eccle- siæ auctoritati perniciosum est, velle multas ex

damnatis propositionibus indubitanter in Augu- stino contineri, in eo ipso proprio sensu, in quo damnantur; quòd procul dubio falsissimum est, & ea tantum de causa, non sine fūco, & falla- cia, à Jansenio inculcatur, ut Bullas arguat falsitatis. Cæterum Jansenistæ duas has præmis- sas contendunt inconcussas, ex quibus eviden- ter sequitur veras esse propositiones à tribus Pontificibus damnatas; Docent enim veram esse Doctrinam Augustini, quippe quæ Ecclesiæ no- mine est tradita, & ab ea consecrata, & facta Ecclesiastica: Rursus doctrinam, quæ à tribus Pontificibus damnatur, esse Augustini; & pro utraque hac præmissa pugnacissimè certant; ac deinde dicunt præscindere à necessario illo, & luculentissimo consequente, quòd scil. doctrina, quæ à tribus Pontificibus damnatur, sit vera. Ec- quis erit adeò hebes, ut dolum non introspeciat?

XII. Quòd attinet ad Jesuitas, quos criminantur quasi suppositæ, vel subreptæ Bullæ reos; primò quidem in hoc ipso Bajani sunt erga Sedem Apostolicam irreverentissimi, cum audeant asserere Bullam Doctrinalem à Pontificibus editam de plenitudine potestatis ju- dicandi de vera, ac sana Doctrina, importu- nis sollicitationibus fuisse extortam: Nemo è Catholicis credit, posse Pontificem hac in re importunitati cedere; cum ejus definitiones nonnisi à Spiritus Sancti inspiratione prodire possint. Neque unquam Spiritus Sancti assisten- tia permisit, ut Pontifex ad definitiones in ma- teria Fidei, aut morum procederet, non præ- missis diu consultationibus, & orationibus; & in re præsentī Pius V. in ea Bulla habet, *Quas quidem Sententias stricto coram nobis examine pon- deratas damnamus.* Quinimò ipse Bajus scri- bens ad Cardinalem Simonetam dicit, *Judicium sub Pio IV. inchoatum, sub Pio V. diu pependisse.*

Deinde quamvis Jesuitis ex proprio instituto maxime incumbat Fidei Catholicæ puritatem tueri; in hac tamen causa plurimos habuere & socios, & anteambulones, & pedissequos, qui ad avertendum ab Ecclesia hujusmodi virus omni conatu contenderunt; unde non est, cur in Jesuitas tantum illa suspicio derivetur. Pro- positiones Baji, quas in novo Augustino Janse- nii Urbanus damnat, olim DD. Sorbonici da- mnaverant, non ut offensivas duntaxat, sed et- iam ut hæreticas, ut constat ex censura 27. Ju- nii 1560. apud Annatum. Ipsa Facultas Theolo- gica Lovaniensis Gregor. XIII. instantè exora- vit post annos duodecim, ut Bullam Pii V. con- firmaret, ut videre est apud Ripaldam t. 3. disp. 1. sect. 2. Ferè omnes Galliæ Antistites tortuosi hujus colubri caput confringere conati sunt, & literis ad Innoc. X. datis (in quibus 85. Epi- scopi subscripserunt) Pontificem postularunt, ut quælibet ex damnatis Jansenii propositioni- bus propria censura inureretur ad intercluden- da Jansenistarum effugia. Rex ipse Christianissi-

mus zelo Religionis ductus Alexand. VII. efflagitavit (ut in huius Bulla habetur an. 1664.) de remedio opportuno ad extirpandas fibritus Bajanoium, & Jansenistarum reliquias: Quapropter non Jesuitæ duntaxat, sed quotquot Fidei puritatem ardentè exoptant, hanc Hydram averruncari curarunt, ac de Cælo Apostolico tangi. Quod iterum, iterumque Pontifices præstiterunt, ac demum Clemens XI. definiendo in celebri Bulla an. 1705. post publicè indictas preces, ac re maturè discussa, non ore duntaxat, sed etiam corde quinque illas Jansenii theses, rejiciendas esse, quin sufficiat ea de re obsequiosum, ut Jansenistæ loquuntur, silentium; dum enim interiùs judicant in libro hæreticalia dogmata non contineri, quamvis illa non approbent exteriùs, errorem tamen non depouunt, sed abscondunt; ut proinde iis congruat illud 1. Reg. 2. *Impii in tenebris conticescent.*

Verùm quia Professores Societatis Jesu in Academia Lovaniensi Jansenii errores, ac technas in primo ortu detexerunt, & eorundem calamo passim feriuntur Jansenistæ; idcirco Jesuitas præsertim subreptitiæ huius Bullæ reos criminantur, & in eisdem calamum veneno intinctum non semel acuerunt; præsertim Montaltius in libro, cui titulus, *Litteræ Provinciales*, Vvandrokius in notis annexis, & Paulus Irenæus in adjunctis disquisitionibus, necnon Auctores Moralis Jesuitarum: qui omnes codices tanquam continentes Jansenianas hæreses, & maledicentix virus evomentes post censuram Episcoporum, DD., & Professorum Sacræ Facultatis Parisiensis (quæ habetur apud Plateium t. 2. n. 497.) decreto Concilii status Regii Parisiis manu carnificis flammis addicti sunt, & Romæ Apostolico telo confixi.

XIII. Quod valdè mirandum est, ansam tot Jansenistarum querelis, & cavillationibus dedisse comma quoddam in Bullis prætermisum. Ut res acciderit, perstringam paucis. In Bulla Pii V., quam deinde Greg. XIII. confirmavit post damnatas Baii propositiones, hæc habentur: *Quas quidem sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quanquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent* (hic comma prætermisum fuit) *in rigore, & proprio verborum sensu ab Assertoribus intento, hæreticas, erroneas, &c. damnamus.* Re vera in Bulla manuscripta ad Michaelem Bajum missa, comma ibi non habetur, sicut nec alia interpunctio; quia moris est in Curia Romana, cum aliquid manu describitur, omnes interpunctionum notas omittere. Quis tamen adeò hebes, ut non intelligat ibi comma desiderari? Quis non videat, mentem Pontificis non fuisse, quòd nonnullæ damnatarum propositionum sustineri possint in proprio verborum sensu; sed voluisse illas omnes in pro-

prio verborum sensu damnare, quanquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possint in sensu extorto, & improprio, ut possunt omnes hæreses explicatæ in sensu improprio propugnari? Et ratio perspicua est, tum quia immeritò Pontifex propositiones Bajanas damnaasset, si in proprio verborum sensu veritatem continerent; tum etiam quia sic possent omnes omninò propositiones Baii post damnationem defendi; quia de nulla determinatè definitur, quòd non possit in proprio verborum sensu ab Assertoribus intento sustineri.

XIV. Bulla isthæc Lovanii impressa fuit ann. 1641. à discipulis Baii, prout Roma venerat, omisissis interpunctionibus, atque adeo omisso illo commate; & idè jactitabant adhuc post Bullam posse Bajanas sententias in proprio sensu propugnari: Romæ tamen tunc temporis impressa fuit cum debitis interpunctionibus, ita ut comma suo loco appositum Pontificis mentem disertissimè exponeret, ut testantur Suar. Vasq., Possevinus apud Ripald. l. c. Hinc Bajanorum querelæ, quòd Bulla Pontificis per adjectionem illius commatis fuerit adulterata: Propterea Cornelius Jansenius l. 4. de Statu naturæ lapsæ cap. 27. hæc habet: *Jacobus Jansonius (Theologus Baii discipulus) palam contestatus est, Pontificis Bullam adulteratam esse ab iis, qui distinctionem ponerent inter illa verba, sustineri possent, & in proprio verborum sensu. Nullius enim distinctionis in originali Bulla, quam tenebat manibus, & legebat, vestigium esse assererat: & revera nullum esse distinctionis vestigium ego ipse sæpe meis oculis vidi.* Hæc Jansenius in sui erroris præsidium, cum tamen prout se res habebat, non ignoraret.

Verùm post tot Tragædias super hoc commate excitatas, accidit casus, quòd dum Urbanus VIII. Bullam hanc Pii V., & Gregorii XIII. confirmaret, & in sua constitutione illam inferret per extensum, comma illud tanti momenti à Typographo per oscitantiam omissum fuerit; & quamvis in exemplaribus in Belgio impressis restitutum fuisset, orta iterum fuit ea de re contentio; adeò ut Bajani, nomine totius Academiæ Lovaniensis, Commissarios mitterent Romam, qui de viciata Bulla apud Urbanum conquererentur. Sed jussu Urbani, & Officii S. Inquisitionis exemplar Bullæ transcriptum cum eo commate prout in Archivio Congregationis S. Officii continetur, consignatum fuit, cum mandato Apostolico, quòd ei exemplari fides adhiberetur; ut proinde dubitari amplius non possit de sensu Bullæ, ac de mente Pontificis, ut fusè ostendit Theodorus Eleutherus in Historia Controversiarum de Auxiliis lib. 6. cap. 25., nec nisi temerè, ac impiè dici possit, Bullam istam Urbani esse subreptitiam.

J A N S E N I I

PROPOSITIONIBUS UNIVERSIM.

S Y N O P S I S.

I. Theses ferè omnes ab Alexandro VIII. confixæ in hoc Opusculo expositæ originem trahunt ex erroribus Jansenii haustis à Baji, Calvino, Luthero, Pelagio. Hinc celebres Jansenii proscriptæ theses hic exponuntur. II. Recensentur præcipui errores circa Gratiâ Pelagii. III. Necnon Semipelagianorum. IV. Ac Calvinii, & Lutheri. V. Præcipui etiam errores Baji, cujus vestigiis aliè impressis semper adhæsit Jansenius. VI. Bulla Urbani VIII. vetantis librum Jansenii, utpotè recoquentis Bajanos errores à Jansenistis dicitur esse subreptitia. VII. Innocentius X. & Alexander VII. suis Constitutionibus occurrunt cavillationibus, ac subterfugiis Jansenistarum; necnon Clemens IX. Innocentius XII. ac Clemens XI. VIII. Non suffragatur Jansenistis, quòd quæstio isthæc (num scilicet in libro Jansenii contineantur theses Baji proscriptæ) sit quæstio facti. Neque quòd consimiles theses in Augustino reperiantur. IX. Hinc quinque illæ Jansenianæ theses sunt indubitanter hæreticæ in sensu ab Auctore intento, & in sensu obvio, quem ipsa verba præferunt.

Annectitur Bulla Clementis XI. quæ hætenus dicta sub oculos ponit.

I. Um theses ferè omnes ab Alexand. VIII. confixæ in Jansenii Doctrina, ac propositionibus nitantur, operæ pretium me facturum arbitror quinque illas celebres Jansenianas propositiones, hæreseos nota inultas ab Innocent. X., & Alexand. VII., paucis singillatim exponere. Quod ut luculentius præstem, præmitto celebres Pelagii, Semipelagianorum, Lutheri, & Calvinii errores in materia de Gratiâ, & Libero Arbitrio, ut innotescat, Baji, & Jansenii errores ex iis originem ducere: Deinde ostendam Jansenistarum cavillationes, quibus conati sunt fulmen Apostolicum declinare, adeò ut oportuerit novis, ac novis constitutionibus Pontificiis usque ad ultimam Clementis XI. tot Hydræ capita obtruncare.

II. Pelagii Monachi Angli errores circa Gratiâ præcipui fuerunt, Primò, non ex Gratiæ beneficio, sed ex conditione naturæ Protoparent em obtinuisse primum illum statum, in quo conditus fuit; atque adeò in eo ante peccatum

Pars III.

obnoxium fuisse morti, morbis, concupiscentiæ, ac reliquis miseriis, non secus ac post peccatum. Secundò, Adamum peccando sibi soli nocuisse, non posteris, in quibus non agnoscit originale. Tertiò, nullam aliam gratiam dari, quàm creationis, Doctrinæ Bibliorum, Prædicationum, & exemplorum Christi. Quartò, per Dei adjutorium conferri nobis non simpliciter posse, sed solum facilius posse bona agere, & à malo declinare. Quintò, nullam dari gratiam internam supernaturalem, nec actuaalem, nec habituaalem; gratiam verò, quæ nobis datur ordinis naturalis conferri ex meritis. Sextò, Parvulorum electionem ad Gloriam, aut reprobationem fieri ex meritis conditionatè prævisis. Denique ex Hieron. ad Ctesiphontem, cooperationem Dei, quamvis ordinis naturalis, Libero Arbitrio necessariam non esse. Pelagio in his erroribus propugnandis adhæserunt Cœlestius Hibernus, & Julianus Episcopus Capuæ: Augustinus tamen eos acerrimè confutavit, damnavitque inter alios Pontifices Zosimus cum Concilio Africanis, teste Prospero cap. 41.

III. Semipelagianorum, seu Massiliensium cum Gennadio, Cassiano, Fausto, & aliis, præcipui errores fuerunt, Primò, quòd initium salutis sit in nobis per vires naturales liberi arbitrii, quibus deinde gratia ordinis supernaturalis annectatur; adeò ut gratiam facerent nature pedissequam: propterea volebant illam non esse necessariam ad incipiendum bonum, sed ad prosequendum. Secundò, Parvulis, qui baptizantur, & ante usum rationis decedunt, dari gratiam baptismi propter merita conditionatè prævisa. Tertiò, adultis etiam quibusdam gratiam prædicationis Evangelii conferri propter merita conditionatè prævisa; sicut etiam perseverantiam, ac electionem ad Gloriam. Hos, aliosque errores confutavere Augustinus, Prosper, Hilarius, ut videre est apud Annatum lib. 7. cap. 5. ubi ostenditur, Massilienses cum Bajanis, & Jansenistis in non paucis erroribus concordare.

IV. Calvinus, & Lutherus inter alia præcipuè contendebant, Primò, naturam humanam peccato originali usque adeò esse corruptam, ut ab ea prodire nihil possit præter peccatum. Secundò, Liberum arbitrium in natura lapsa esse

H h

ex-

extinctum. Hominem ex necessitate, non liberè agi, vel à gratia ad bonum, vel à concupiscentia ad peccatum. Tertiò, hominem non potuisse creari absque iustitia originali: Atque his affinia.

V. Denique inter Catholicos variè in materia de Gratia, & Libero Arbitrio erroribus Lutheri, & Calvini adhæserunt, Michael Bajus Doctor Lovanientis Sacræ Theologiæ Professor Regius, & Cornelius Jansenius Episcopus Iprensis, ut videre est in tot Bullis Pontificum eos proscribentium. In hoc tamen sapientissimi, ac laudandi, quòd ille post sententiam Pontificum tandem errores retractavit, ut notat Ripald. disp. 1. num. 89.; Hic verò in suo testamento omnia Ecclesiæ iudicio submisit tanquam filius obsequentiissimus; Esto credantur iuxta sapientiam huius mundi inimicam Deo non ex animo, sed solum ore tenus ad censuras declinandas ea præstitisse: cum errores disertissime ab Ecclesia damnatos recoquere ausi sint; & passim Hæresiarum consuetum fuerit, virulentam, quam evomunt doctrinam, Ecclesiæ iudicio callidè in speciem subicere, quousque possint Assideclarum numero muniti in Ecclesiam aperta fronte pugnare.

Inter alias Baji proscriptas theses leguntur istæ, nempe 27. *Libera arbitrium sine gratia Dei adiutorio non nisi ad peccandum valet.* 39. *Quod voluntariè fit, etiamsi necessariò fiat, liberè tamen fit.* 66. *Sola violentia repugnat libertati naturali.* 67. *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessariò facit.* 71. *Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt veræ legis inobedientiæ.* 76. *Quamdiu aliquid concupiscentiæ Carnalis in diligente est, non facit præceptum, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* 25. *Omnia opera Infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.* 54. *Definitiva hæc sententia, Deum homini nihil præcepisse impossibile, falso tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.* & 23. *Absurda est eorum sententia, qui dicunt hominem ab initio quodam supernaturali, & gratuito dono supernaturæ suæ conditionem fuisse exaltatum, ut Fide, Spe, & Charitate Deum supernaturaliter coleret, & similes.* Jansenii verò errores celebres sunt quinque illæ propositiones, quas mox expendemus, & cum erroribus Baji, Calvini, ac Lutheri, Pelagianorum, & Semipelagianorum conferemus.

VI. Quod attinet ad cavillationes, & subterfugia Jansenistarum, quibus conati sunt Bullas Pontificias eludere, Sciendum, Urbanum VIII. anno 1641. condidisse, & an. 1644. publicasse constitutionem de vitando Cornelii Jansenii libro (cui titulus *Augustinus*), eo quòd in eo continerentur, ac renovarentur nonnullæ Baji damnatæ propositiones. Quia tamen à Bajanis, & Jansenistis ea Constitutio dicebatur subreptitia, idcirco idem Pontifex ad plures Episcopos, & ad Aca'demiam Duacensem scripsit in

hæc verba; *Impudentem aliquorum temeritatem satis improbari non posse, qui Constitutionem illam falsitatis insimulare vanissimis rationibus non sunt veriti.*

VII. Innocentius X. deinde ad instantiam Episcoporum Galliarum anno 1653. quinque propositiones Jansenii propria censura notavit, omnesque ut hæreticas declaravit. Postea Alex. VII. anno 1656. accipiens, quòd nonnulli iniquitatis filii quinque illas propositiones vel in Jansenii libro non reperiri, sed fictè, & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse, asserere non reformidarent, magno cum Christifidelium scandalo, ut omnes in posterum tolleretur dubitationes, declaravit, eam causam olim se præsentem omni diligentia, qua major desiderari non possit, fuisse discussam; ac propterea Constitutionem Innoc. X. confirmavit, ac innovavit, illasque propositiones ex libro Jansenii excerptas, ac in sensu ab eodem Auctore intento damnatas fuisse testatus est; iterumque easdem singulis censuras inussit; ut videre est in ejus constitutione, quam ipsissimis Alexand. VII. verbis refert Clemens XI. in Bulla, quam mox subjiciemus.

Verum quia Jansenistæ variis cavillationibus definitiones Pontificias eludere conabantur, perinde quasi posset Pontifex in definiendis questionibus facti, etiam connexis cum questionibus juris ad Fidem pertinentibus errare; & jam virus illarum propositionum variè evomebant, in Galliarum præsertim perniciem: Idcirco Rex Christianissimus zelo religionis ductus per suum Oratorem Pontificem eundem exoravit, ut remedium pestiferæ huius contagionis reliquiis adhiberet, nec aliud videri opportunius, quàm si ab omnibus Ecclesiasticis certa quædam formula subscriberetur, quæ in hæc verba fuit concepta.

Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innoc. X. data die 31. Maji 1653., & Constitutioni Alex. VII. data 16. Octob. 1656. Summorum Pontificum me subijcio, & quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen Augustinus, excerptas, & in sensu ab eodem Auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ita juro; Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia. Jussit Pontifex anno 1664. id præstari; Et Rex Christianissimus 26. Aprilis 1665. speciali diplomate edixit mandatum Pontificium executioni mandari. Sed non defuere deinde, qui variis distinctionibus ad circumventionem erroris excogitatis, Ecclesiam turbare, & quasdam literas Clementis IX. ad quatuor Galliarum Episcopos, & alias Innoc. XII. ad Episcopos Belgii in forma Brevis datas ad redarguendas hujusmodi distinctiones, & effugia in sui erroris patrocinium temerario planè ausu convertere non erubuerint, ut habet Clem. XI. in sua ultima Constitutione anno 1665.; perinde quasi dum Innoc. XII. sapienter,

ter, ac providè declaravit, propositiones illas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba exhibent, ac præferunt, damnari, non locutus fuerit de ipsomet obvio sensu, quem in Jansenii libro habent, quive ab eodem Jansenio intentus fuit, sed de alio quopiam diverso sensu: Ac propterea iidem inquieti homines non sine gravi Apostolicæ Sedis injuria docere non sunt veriti, Non requiri ad obedientiam debitam præfatis Apostolicis Constitutionibus, ut propositiones Jansenii interiùs tanquam hæreticæ damnentur, sed sufficere, si ea de re obsequiosum, ut ipsi vocant, silentium teneatur; quod viam sternit ad fovendam silentio hæresim: Quinimò eò impudentiæ nonnulli devenere, ut vellent formulæ illi ab Alex. VII. constitutæ subscribi licitè posse, etiam ab iis, qui interiùs non judicant prædicto Jansenii libro doctrinam hæreticam contineri; quasi verò liceat Ecclesiam ipsam jurejurando decipere, simulque Apostolicæ Sedis providentiam fallere, dum ejusdem Ecclesiæ conceptis verbis loquuntur, quod Ecclesia loquitur, quin tamen sentiant, quod sentit Ecclesia. Propterea Clemens XI. iterum confirmando Innoc. X., & Alex. VII. Constitutiones definivit: *Obedientiæ, quæ præinsertis Apostolicis Constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minimè satisfieri, sed damnatum in quinque præfatis propositionibus Janseniani libri sensum, quem illa verba præferunt, ut præfertur, ab omnibus Christifidelibus ut hæreticum, non ore solum, sed & corde rejici, ac damnari debere, nec alia mente, animo, aut credulitate supradictæ formulæ subscribi licitè posse.*

VIII. Ex quibus liquidò constat, umbratile, ac ruinosum esse Jansenistarum fundamentum, quo nituntur ad tot cavillationes, & subterfugia ineunda, videl. quia quæstio isthæc, utpotè facti (An in libro Jansenii propositiones in sensu à Jansenio intento falsæ, & hæreticales contineantur?) est quæstio, in qua potest errare Pontifex. Etenim, ut ostendimus in quæstione prodroma, necnon in expositione propositionis ultimæ ab Alex. VIII. confixæ, etiam in quæstionibus facti connexis cum quæstionibus juris ad fidem, vel mores spectantibus, competit Pontifici ex Cathedra loquenti infallibilitas, &

assistentia Spiritus Sancti, non minus quam in omnium sententia competit ejusmodi infallibilitas Conciliis Oecumenicis in iisdem quæstionibus juris. Nec ullatenus Jansenistis suffragatur, quòd in libro Jansenii solum asseratur, eas propositiones in Augustino indubitanter reperiri, quin asseratur eas veritatem continere; Nam eo animo id asseritur, ut inferatur apertissimè eas esse veras; cum præmittatur ab iisdem Jansenistis, Augustini doctrinam esse irrefragabilem, & Apostolicam, quam quilibet absolute tenere, ac docere possit, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam; quæ omnia in expositione trigesimæ, ac trigesimæ primæ propositionis ab Alex. VIII. proscriptarum fusiùs profecuti sumus.

IX. Ex quibus fit, quinque illas propositiones esse indubitanter hæreticas in sensu ab Authore intento, & in sensu obvio, quem ipsa verba præferunt, atque adeò de fide esse, Primò, nulum Dei præceptum esse impossibile iustis volentibus, & conantibus secundum præsentem, quas habent vires; ita scil. ut desit illis gratia, quæ præcepta sint possibile. Secundò, In statu naturæ lapsæ resisti posse, & de facto sæpe resisti gratiæ interiori. Tertiò, Ad merendum, & demerendum non sufficere in statu naturæ lapsæ meram libertatem à coactione sine libertate indifferentiæ. Quartò, Semipelagianos non fuisse hæreticos per hoc, quòd vellent gratiam prævenientem necessariam ad singulos actus, etiam ad initium salutis, talem esse, cui possit humana voluntas resistere, vel obtemperare: hoc enim tantum abest ab hæresi, ut debeat ab omnibus Catholicis admitti. Quintò, Christum Dom. pro omnibus omninò hominibus etiam pro reprobis mortuum esse, & pretiosissimum sanguinem fuisse. De singulis autem his quinque thesibus seorsim paucis agemus; cum de iis fusiùs egerint Annatus, de Champs, Moraines, & alii; & quia præcipuum Jansenii fundamentum est auctoritas Augustini, explicabimus, in quonam sensu accipendus sit Augustinus, ubi de iis loquitur. Præmittimus tamen postremam Clementis XI. Bullam adversus Jansenistas editam, in qua oculis subjicitur, quod Pontifices ad pestiferam hanc luem extinguendam hætenus moliti sunt.

C L E M E N T I S

Divina Providentia Papæ XI.

Confirmatio, & innovatio Constitutionum Innocentii Papæ X.,
& Alexandri Papæ VII. adversus Jansenianam hæresim
editarum, cum nonnullis declarationibus pro
debita illarum observantia adjectis.

CLEMENS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

Universis Christifidelibus Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Ineam Domini Sabaoth, quæ est Catholica Ecclesia, pro commisso Nobis divinitus Apostolicæ servitutis munere custodire, atque excolere omni studio, atque industria jugiter satagentes, ea, quæ à Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostri ad succrescentes in illa perniciosarum novitatum vepres radicitus evellendos prudenti, salubrique consilio constituta esse noscuntur, ut quibuscunque Inimici Homini molitionibus dejectis, firmitus semper, atque exactius observentur, Apostolici muniminis nostri præsidio libenter roboramus, atque alias desuper sollicitudinis, & providentiæ nostræ partes interponimus, sicut omnibus maturæ considerationis trutina perpensis, ad fidem, ac tutam orthodoxæ veritatis custodiam, necnon Animarum pretioso Unigeniti Dei Filii Domini nostri Iesu Christi Sanguine redemptarum salutem expedire in Domino arbitramur. Sanè postquam fel. rec. Innocentius Papa X. Prædecessor Noster per quandam suam desuper editam Constitutionem quinque famosas Propositiones ex libro Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis, cui titulus *Augustinus*, excerptas Apostolici censura iudicii ritè confixerat, rec. mem. Alexander Papa VII. etiam Prædecessor noster ad ejusmodi jam damnatos errores è Christifidelium mentibus prorsus abolendos, publicæque tranquillitatis perturbatorum subtili testas calliditate machinationes penitus evertendas, prædictam Innocentii Prædecessoris Constitutionem, toto illius inserto tenore, confirmavit, novarumque declarationum accessione constabilivit, sua in id pariter edita Constitutione tenoris, qui sequitur; videlicet

ALEXANDER Episcopus Servus Servorum Dei Universis Christifidelibus salutem, & Apostolicam Benedictionem. Ad Sanctam Beati Petri Sedem, & Universalis Ecclesiæ regimen, inscrutabili Divinæ Providentiæ dispositione, nullis nostris suffragantibus meritis evecti, nihil Nobis antiquius ex muneris nostri debito esse duximus, quàm ut sanctæ Fidei nostræ, ac Sacrorum Dogmatum integritati tradita Nobis à Deo potestate opportunè consuleremus. Ac licet ea, quæ Apostolicis Constitutionibus abundè fuerunt definita, novæ decisionis, sive declarationis accessione nequaquam indigeant; quia tamen aliqui publicæ tranquillitatis perturbatores illa in dubium revocare, vel subdolis interpretationibus labefactare non verentur; ne morbus iste latius divagetur, promptum Apostolicæ authoritatis remedium censuimus non esse differendum. Emanavit siquidem aliàs à fel. rec. Innocentio Papa X. Prædecessore nostro Constitutio, Declaratio, & Definitio tenoris, qui sequitur: videl.

INNOCENTIUS Episcopus Servus Servorum Dei Universis Christifidelibus salutem, & Apostolicam Benedictionem. Cum occasione impressionis libri, cui titulus *Augustinus*, Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis, inter alias ejus opiniones, orta fuerit, præsertim in Galliis, controversia super quinque ex illis, complures Galliarum Episcopi apud Nos institerunt, ut easdem Propositiones Nobis oblatas expendere, ac de unaquaque earum certam, & perspicuam ferremus sententiam. Tenor verò præfatarum propositionum est, prout sequitur.

Prima. Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundum præsentem,

quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis Gratia, qua possibilia fiant.

Secunda. Interiori Gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

Tertia. Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

Quarta. Semipelagiani admittebant prævenientis Gratia interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent, eam Gratiā talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Quinta. Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum nostrum assidue pulsant, illa in primis cordi est, ut Ecclesia Dei Nobis ex alto commissa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tuto militare, & tanquam navis in tranquillo mari, sedatis omnium tempestatum fluctibus, ac procellis, securè navigare, & ad optatum salutis portum pervenire possit; pro rei gravitate coram aliquibus S.R.E. Cardinalibus, ad id specialiter sæpius congregatis, ac pluribus in Sacra Theologia Magistris, easdem quinque Propositiones, ut supra, Nobis oblatas fecimus sigillatim diligenter examinari, eorumque suffragia, tum voce, tum scripto relata, maturè consideravimus, eosdemque Magistros, variis coram Nobis actis Congregationibus, prolixè super eisdem, ac super earum qualibet differentes, audivimus. Cum autem ab initio hujuscemodi discussionis, ad Divinum implorandum auxilium, multorum Christifidelium preces tum privatim, tum publicè indixissemus; postmodum iteratis eisdem ferventiùs, ac per Nos sollicitè implorata Sancti Spiritus assistentia, tandem Divino Numine favente, ad infrascriptam devenimus declarationem, & definitionem.

Primam prædictarum propositionum: Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundum præsentem, quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis Gratia, qua possibilia fiant: Temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Secundam: Interiori Gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Tertiam: Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quartam: Semipelagiani admittebant prævenientis Gratia interioris necessitatem ad singulos actus etiam ad initium Fidei, & in hoc e-

Par. III.

rant hæretici, quod vellent, eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare: Falsam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quintam: Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse: Falsam, temerariam, scandalosam; intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit: Impiam, blasphemam, contumeliosam, Divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Christifidelibus utriusque sexus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, predicare aliter præsumant, quam in hac præsentis nostræ declaratione, & definitione continetur, sub censuris, & penis contra hæreticos, & eorum fautores in jure expressis. Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, necnon hæreticæ parvitatis Inquisitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscunque per censuras, & penas prædictas, ceteraque juris, & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, omnino coerceant, & compescant. Non intèdentes tamen per hanc declarationem, & definitionem super prædictis quinque propositionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Jansenii. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio, pridie Kal. Junii, Pontificatus Nostri Anno IX.

Cum autem, sicut accepimus, nonnulli iniquitatis Filii prædictas quinque Propositiones, vel in libro prædicto ejusdem Cornelii Jansenii non reperiri, sed fictè, & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse, asserere magno cum Christifidelium scandalo non reformident; Nos, qui omnia, quæ hac in re gesta sunt, sufficienter, & attentè perspeximus, utpotè qui ejusdem Innocentii Prædecessoris iussu, dum adhuc in minoribus constituti, Cardinalis munere fungeremur, omnibus illis Congressibus interfuimus, in quibus Apostolica autoritate, eadem causa discussa est, ea profectò diligentia, qua major desiderari non posset, quamcunque dubitationem super præmissis in posterum auferre volentes, ut omnes Christifideles in ejusdem Fidei unitate sese contineant, ex debito nostri Pastoralis officii, ac matura deliberatione, præinsertam Innocentii Prædecessoris nostri Constitutionem, Declarationem, & Definitionem, harum serie confirmamus, approbamus, & innovamus; & quinque illas propositiones ex libro præmemorati Corn. Jansenii Episcopi Iprensis, cui titulus est *Augustinus*, excerptas, ac in sensu ab eodè Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse, declaramus, & defini-

nimus, ac uti tales, iniusta scilicet eadem in-
gulis nota, quæ in prædicta declaratione, &
definitione unicuique illarum figillatim inuri-
tur, iterum damnamus, ac eundem librum sæ-
pè dicti Cornelii Jansenii, cui titulus *Augusti-
nus*, omnesque alios, tam manuscriptos, quam
typis editos, & si quos forsan in posterum edi-
contigerit, in quibus prædicta ejusdem Cor-
nelii Jansenii Doctrina, ut supra, damnata de-
fenditur, vel astringitur, aut defendetur, vel
astringetur, damnamus itidem, atque prohibe-
mus. Mandantes omnibus Christifidelibus, ne
prædictam Doctrinam teneant, prædicent, do-
ceant, verbo, vel scripto exponant, vel inter-
pretentur, publicè, vel privatim, palam, vel
occultè imprimant, sub penis, & censuris con-
tra Hæreticos in jure expressis ipso facto absque
alia declaratione incurrendis. Præcipimus igitur
omnibus Venerabilibus Fratribus nostris Pa-
triarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archie-
piscopis, Episcopis, cæterisque locorum Ordina-
rariis, ac hæreticæ pravitatis Inquisitoribus,
ac Judicibus Ecclesiasticis, ad quos pertinet, ut
præinsertam ejusdem Innocentii Prædecessoris
Constitutionem, Declarationem, ac Definitio-
nem, juxta præsentem nostram determinatio-
nem, ab omnibus observari faciant, ac inobe-
dientes, & rebelles prædictis penis, aliisque ju-
ris, & facti remediis, invocato etiam, si opus
fuerit, brachii sæcularis auxilio, omninò coer-
ceant. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Ma-
jorem, Anno Incarnationis Dominicæ Mille-
mo sexcentesimo quinquagesimo sexto, Decimo
septimo kal. Novembris, Pontificatus Nostri
Anno II.

Subindè verò, quò omnis Apostolicarum de-
finitionum eludendarum aditus intercluderetur,
memoratus Alexander Prædecessor, priscum Ec-
clesiæ morem sequutus, certam edidit Formu-
lam ab omnibus Ecclesiastici Ordinis, tam sæ-
cularibus, quam Regularibus personis subscri-
bendam per aliam suam hac in re promulgatam
Constitutionem tenoris sequentis; videlicet:
ALEXANDER Episcopus Servus servorum Dei,
Ad perpetuam rei memoriam. Regiminis Apo-
stolici Divina providentia Nobis, quamvis ini-
meritis, commissi ratio postulat, ut ad ea po-
tissimum, quæ Catholicæ Religionis integritati,
& propagationi, animarumque salutis, & Fi-
delium tranquillitati consulere apta, & idonea
esse judicantur, animum, & curam omnem,
quantum licet in Domino, applicemus. Quam-
obrem Cornelii Jansenii hæresim, in Galliis
præsertim, serpentem, ab Innocentio X. fel.
record. Prædecessore nostro ferè oppressam, ad
instar colubri tortuosi, cujus caput attritum est,
in varios gyros, & cavillationum deflexus eun-
tem singulari Constitutione ad hunc finem edita
altero assumptionis nostræ anno extinguere co-
nati fuimus. Sed ut multiplices Hostis hominum

generis artes adhibet, nondum plenè consequi
potuimus, ut omnes errantes in viam salutis re-
dirent, qui tamen unicus erat votorum, & cu-
rarum nostrarum scopus, quibus operam, & in-
dustriam suam egregio sanè studio Venerabiles
Fratres nostri Archiepiscopi, & Episcopi Regni
Galliæ, earundem Constitutionum Apostolica-
rum exequutioni præcipuè intenti contulerunt,
& Charissimus in Christo Filius noster Rex
Christianissimus singulari pietate auxiliarem
dexteram strenuo, ac constantissimo animo por-
rexit. Cum autem præfatus Rex Christianissi-
mus eodem Religionis zelo ductus per suum in
Urbe Oratorem Nobis significari, exponique
curaverit, nullum aliud opportunius remedium
pestiferæ hujus contagionis reliquiis extirpandis
adhiberi posse, quam si omnes certam Formu-
lam subscriberent nostra autoritate firmatam,
in qua quinque propositiones ex Cornelii Janse-
nii libro, cui titulus *Augustinus*, excerptas sin-
cerè damnarent, ac proinde illam à Nobis quan-
to cyùs expediri, ad quælibet effugia præcluden-
da, omnesque removendos obtentus, flagitave-
rit; Nos tam piis dicti Regis Christianissimi vo-
tis benignè annuendum esse ducentes, Formu-
lam infrascriptam ab omnibus Ecclesiasticis, et-
iam Venerabilibus Fratribus nostris Archiepi-
scopis, & Episcopis, necnon aliis quibuscumque
Ecclesiastici Ordinis, tam Regularibus, quam
Sæcularibus, etiam Monialibus, Doctoribus,
& Licentiatis, aliisque Collegiorum Rectori-
bus, atque Magistris subscribi districtè manda-
mus; idque intra tres menses à die publicatio-
nis, seu notificationis præsentium; aliàs contra
eos, qui intra terminum prædictum non parue-
rint, irremissibiliter procedi volumus juxta Ca-
nonicas Constitutiones, & Conciliorum Decre-
ta. Formula à supradictis subscribenda. Ego N.
Constitutioni Apostolicæ Innocentii X. datæ die
31. Maji 1653., & Constitutioni Alexandri VII.
datæ die 16. Octobris 1656. Summorum Pontifi-
cum me subjicio, & quinque propositiones ex
Cornelii Jansenii libro, cui nomen *Augustinus*,
excerptas, & in sensu ab eodem authore inten-
to, prout illas per dictas Constitutiones Sedes
Apostolica damnavit, sincero animo rejicio,
ac damno, & ita juro: Sic me Deus adjuvet, &
hæc Sancta Dei Evangelia. Decernentes insu-
per præsentibus literis semper, & perpetuò va-
lidas, & efficaces existere, & fore, suosque
plenos, & integros effectus sortiri, & obtinere.
Sicque per quoscunque Judices Ordinarios, &
Delegatos ubique judicari, & definiri debere,
sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judi-
candi, & interpretandi facultate, & authorita-
te; ac irritum, & inane, si secus super his à
quocumque quavis autoritate scienter, vel i-
gnoranter contigerit attentari. Quocirca Vene-
rabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis,
aliisque locorum Ordinariis committimus, &
man-

mandamus, ut singuli in suis Diocesibus, ac locis suæ jurisdictioni subjectis præsentis literas, & in eis contenta quæcunque exequantur, & executioni mandari, ac observari ab omnibus curent, & inobedientes quoscunque per sententias, censuras, & penas, aliaque juris, & facti remedia, appellatione postposita, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, omnino compellant. Volumus autem, ut præsentium transumptis, etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibite, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostram Constitutionem, & ordinationem infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, quintodecimo Kalendas Martii, Pontificatus nostri Anno X.

Sic equidem Causa finita est: non tamen sic, ut par erat, finitus est error Apostolico toties mucrone percussus: Neque enim defuere, nec adhuc defunt homines veritati non acquiescentes, & nunquam Ecclesiæ contradicendi finem facientes, qui variis distinctionibus, seu potius effugiis ad circumventionem erroris excogitatis, Ecclesiam ipsam turbare, eamque interminatis quæstionibus, quantum in ipsis est, involvere, & implicare conantur; quodque deterius est, ipsamet Apostolicæ Sedis decreta redarguendis eorum pravis sensibus condita, ac præsertim quasdam piæ mem. Clementis Papæ IX. die 19. Januarii 1669. ad quatuor Galliæ Episcopos, necnon binas similis memoriæ Innocentii Papæ XII., etiam Prædecessorum nostrorum die 6. Februarii 1695., & die 24. Novembris 1696. ad Episcopos Belgii in forma Brevis respectivè datas literas in erroris sui patrocinium advocare, temerario planè ausu, non erubescunt: perinde ac si memoratus Clemens Prædecessor, qui eisdem suis literis, se Innocentii X., & Alexandri VII. Prædecessorum Constitutionibus supradictis firmissimè inherere, ac à dictis quatuor Episcopis veram, & totalem obedientiam, adeoque Formulæ à præfato Alexandro Prædecessore, sicut præmittitur, editæ sincerè per eos subscribi voluisse declaravit, aliquam in tam gravi negotio exceptionem, seu restrictionem, quam nullam prorsus se unquam admissurum fuisse protestatus fuit, re ipsa admisisset; dictus verò Innocentius XII. Prædecessor, dum sapienter, ac providè prædictas quinque propositiones ex memorato libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba exhibent, ac præferunt, damnatas esse pronun-

ciavit, non de ipsomet obvio sensu, quem in Jansenii libro habent, quive ab eodem Jansenio intentus, ac à præfatis Innocentio X., & Alexandro VII. Prædecessoribus damnatus fuit, sed de alio quopiam diverso sensu cogitasset; dictasque Innocentii X., & Alexandri VII. Prædecessorum Constitutiones temperare, restringere, aut alio quovis modo immutare voluisset iisdem ipsis literis, quibus eas in suo robore fuisset, & esse, seque illis firmiter inhærere verbis apertissimis assererat. Præterea iidem inquieti homines sparsis undequaque scriptionibus, ac libellis, exquisita ad fallendum arte compositis, non sine gravi Apostolicæ Sedis injuria, maximoque totius Ecclesiæ scandalo docere non sunt veriti, Ad obedientiam præfatis Apostolicis Constitutionibus debitam non requiri, ut quis prædicti Janseniani libri sensum in antedictis quinque propositionibus, sicut præmittitur, damnatum, interiùs ut hæreticum damnet; sed satis esse, si ea de re obsequiosum (ut ipsi vocant) silentium teneatur. Quæ quidem assertio quàm absurda sit, & animabus Fidelium perniciosa, satis apparet, dum fallacis hujus doctrinæ pallio non deponitur error, sed absconditur; vulnus tegitur, non curatur; Ecclesiæ illuditur, non paretur; Et lata demùm filiis inobedientiæ via sternitur ad fovendam silentio hæresim: dum ipsam Jansenii doctrinam, quam ab Apostolica Sede damnatam Ecclesia Universalis exhorruit, adhuc interiùs abjicere, & corde improbare detrectant. Quin etiam eò impudentiæ nonnullos devenisse compertum est, ut veluti naturalis honestatis, nedum Christianæ sinceritatis obliti, asserere non dubitaverint, præfatæ Formulæ à memorato Alexandro Prædecessore præscriptæ subscribi licitè posse, etiam ab iis, qui interiùs non judicant prædicto Jansenii libro doctrinam hæreticam contineri: quasi verò, contra quam scriptum est: *Qui loquuntur veritatem in corde suo*, Et: *Qui jurat proximo suo, & non decipit*; hujusmodi erroris sectatoribus liceat Ecclesiam ipsam jurejurando decipere, simulque Apostolicæ Sedis providentiam fallere, dum ejusdem Formulæ conceptis verbis loquuntur, quod Ecclesia loquitur, quod tamen sentit ipsa, non sentiunt; seque parere Constitutionibus Apostolicis profitentur, quibus animo contradicunt.

Hinc est, quòd Nos ad opportunum, & efficax tam exitiali morbo, qui ut cancer serpit, & quotidie in deterius vergit, remedium adhibendum, non minùs demandatæ Nobis omnium Ecclesiarum sollicitudinis debito, quàm plurimorum Venerabilium Fratrum nostrorum diversarum partium, ac præsertim Regni Galliarum Episcoporum zelo, ac precibus excitati; ne hujusmodi pravi homines Catholicæ Ecclesiæ pacem subvertere impunè pergant, & simplicium, ac pusillorum mentibus imponere, docentes

quæ non oportet; neve ullus apud eos quoque, qui bona, ut ajunt, fide, ac falsis rumoribus decipi se fortasse patiuntur, de mente, ac sententia Apostolicæ Sedis amplius ambigendi superfit locus; Divino prius, tam privatis nostris, quam publicè indictis precibus, implorato præsidio, ac re maturè discussa, de nonnullorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, auditisque complurium in Sacra Theologia Magistrorum suffragiis; Primò quidem præinsertas Innocentii X., & Alexandri VII. Prædecessorum Constitutiones, omniaque, & singula in eis contenta autoritate Apostolica, tenore præsentium confirmamus, approbamus, & innovamus. Ac insuper, ut quævis in posterum erroris occasio penitus præcidatur, atque omnes Catholicæ Ecclesiæ filii Ecclesiam ipsam audire, non tacendo solum (nam & impii in tenebris conticescunt) sed & interiùs obsequendo, quæ vera est Orthodoxi hominis obedientia, condiscant; hac nostra perpetuò valitura Constitutione, Obedientiæ, quæ præinsertis Apostolicis Constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minime satisfieri; sed damnatum in quinque præfatis Propositionibus Janseniani libri sensum, quem illarum verba præferunt, ut præfertur, ab omnibus Christifidelibus ut hæreticum, non ore solum, sed & corde rejici, ac damnari debere; nec alia mente, animo, aut credulitate supradictæ Formulæ subscribi licite posse; itaut qui secus, aut contra, quoad hæc omnia, & singula senserint, tenuerint, prædicaverint, verbo, vel scripto docuerint, aut asseruerint, tanquam præfatarum Apostolicarum Constitutionum transgressores, omnibus, & singulis illarum censuris, & pœnis omninò subjaceant, eadem autoritate Apostolica decernimus, declaramus, statuimus, & ordinamus. Decernentes pariter easdem præsentibus, & præinsertas literas semper, & perpetuò validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere: Sicque per quoscunque Judices Ordinarios, & Delegatos ubique judicari, & definiri debere, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & autoritate; ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quavis autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, necnon hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, & Judicibus Ecclesiasticis, ad quos pertinet, committimus, & mandamus, ut singuli in suis respectivè Diœcesibus, ac locis suæ jurisdictioni subjectis, ipsas præsentibus literas, & in eis contenta quæcunque exequantur, & executioni mandari, & observari ab omnibus current, & inobedientes, & rebelles quoscunque per censuras, & pœnas præfatas, aliaque juris, & facti remedia, appellatione postposita, invocati etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii se-

cularis auxilio, omninò coerceant, & compellant. Volumus autem, ut earumdem præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis Originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam Nostræ Confirmationis, Approbationis, Innovationis, Decreti, Declarationis, Statuti, & Ordinationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quinto, decimosextimo Kalendas Augusti, Pontificatus Nostri Anno Quinto.

PROPOSITIO I. JANSENI.

Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundum præsentibus, quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.

S Y N O P S I S.

I. Contendit Jansenius esse Augustini Doctrinam, quod aliqua præcepta impleri non possint, & quod desit gratia, qua possibilia fiant. II. Imò quod universim peccans careat viribus ad peccatum declinandum ob delectationem mundanam vittricem. III. Docet enim, peccatum bene consistere cum sola potentia ad non peccandum radicali, & remota, quam peccans habuit in causa, seu in libertate Adæ peccantis.

IV. Hæc tamen Doctrina repugnat definitionibus Tridentini adversus Lutherum, & Calvinum; Fuitque proscripta in thesibus Baji. Repugnat etiam Scripturis luculentissimis. V. Augustinus etiam aperte illam negat; & ubi videtur illam admittere, multiplicem habet legitimum sensum ab hoc errore abhorrentem.

VI. Justos posse implere præcepta solum remote citra gratiam sufficientem, idem est per Jansenium, ac posse conditionatè; sicut cæcus potest videre remote, hoc est si haberet potentiam visivam. VII. Nequit justo denegari auxilium sufficiens ad perseverandum in gratia ob defectum orationis sibi non liberum. VIII. Nec sufficit sola libertas in causa, seu in peccato Adæ ad contrahendum hic & nunc peccatum formale. IX. Incassum Jansenista præsidium aliquod in suis erroribus quarunt à Doctrina Prædeterminantium, quorum placita omninò coincidunt cum Doctrina Catholica, & solum inter Scholasticos,

non inter Polemicos disputatur, quomodo salvent libertatem, quam tuentur. X. In singulis quinque thesibus damnatis ut hæreticis Doctrina Jansenistarum longissime abest ab assertis Prædeterminantium.

I. **E**Xponitur, referendo verba ipsius Jansenii tom. 3. lib. 3. de Gratia Salvatoris, cap. 13. ubi præmissa quadam Augustini Doctrina, hæc habet: Ex hac indubitata doctrina quadam non parvi momenti ad hanc rem spectantia inferuntur, & clarescunt. Primum quidem, esse quadam homini præcepta secundum statum, & vires, in quibus constitutus est, impossibilia. Secundum, non adesse semper gratiam, qua possimus, hoc est qua illa eadem præcepta implere sufficiamus. Tertium, hanc impotentiam reperiri non solum in obcæcatis, & obduratis, & infidelibus, de quibus nunquam Augustinus, vel Ecclesia, sed solum Scholastici nonnulli ex humanis rationibus dubitarunt, sed etiam fidelibus, & justis. Quartum, hanc impossibilitatem Fidelibus accidere, non tantum quando nolunt præcepta facere, sed etiam quando volunt. Et infra addit. Nihil in Sancti Augustini doctrina certius, ac fundatius, quam esse præcepta quadam, quæ hominibus non tantum infidelibus excæcatis, & obduratis, sed fidelibus quoque, & justis volentibus, & conantibus secundum præsentem, quas habent vires, sunt impossibilia; deesse quoque gratiam, qua possibilia fiant; hoc enim Sancti Petri exemplo, aliisque multis quotidie manifestum esse, qui tentantur ultra quam possint sustinere.

II. Quare ex Jansenio etiam justis, qui præcepta transgrediuntur, carent potentia ad ea observanda: Quamvis autem videatur id docere de aliquibus tantum præceptis, at ex ejusdem Jansenii principiis quicumque præcepta transgreditur, caret gratia sufficienti ad ea servanda: Docet enim delectationem esse id, quod voluntatem reddit suo modo liberam, & potentem, sive ad bonum, sive ad malum; ita ut si delectatio ad bonum prævaleat, desit in voluntate potentia ad malè operandum; contra verò ubi delectatio ad malum sit major, desit potentia ad benè operandum; atque adeò qui ob delectationem erga malum victricem præcepta transgreditur, caret potentia ad eorum observantiam: Hæc sunt verba Jansenii lib. 7. cap. 2. Dico igitur Sancti Augustini principiis insistendo, aliquid omnino esse præter nudam voluntatis facultatem, quod eam faciat velle, vel nolle, quo omnino absente, fit impotens, præsentem potens, sive ad bonum, sive ad malum. Et cap. 34. dicit, id esse Delectationem victricem. Hinc quia in omni peccante deest delectatio victrix trahens ad bonum, ideò in omni peccante juxta Doctrinam Jansenii deest potentia, seu sufficientia ad observantiam præceptorum; ac proinde quicumque caret gratia efficaci, caret etiam gratia sufficienti, sine qua vires non suppetunt ad benè operandum. Ergo.

res autem hosce Jansenium hausisse è sæcibus Lutheri, Calvini, Melanchthonis, Chemnitii, & aliorum Heterodoxorum fusè ostendit Ripalda t. 3. disp. 23. sect. 2.

III. Sed quomodo peccant homines violando præcepta, si carent viribus necessariis ad illa servanda? Respondet Jans. l. 3. c. 17. peccare, quia vires desunt ex defectu orationis; si enim orarent, vires impetrarent; ac proinde dum peccant, sunt saltem remotè potentes ad non peccandum. At si secundum præsentem, quas habent, vires non possunt orare, eo quòd delectatio victrix ad malum necessitet, quoniam pacto dici possunt remotè potentes ad non peccandum? Ad hæc Jansenius putat facere satis dicendo, peccatum tunc haberi in causa, nempe in peccato Adæ; cum enim in Adamo nos peccaverimus, & contraxerimus peccati fomitem, & carnalem concupiscentiam, qua determinamur ad malum, & cum potuerimus in Adamo non peccare, potuimus consequenter in causa peccatum nunc declinare, quamvis nunc vires deficiant ad illud declinandum.

IV. Ostenditur falsitas: Primò, quia doctrina hæc de impossibili legis observantia est ipsissima doctrina Lutheri, & Calvini (ut fusè ostendit P. Annatus) contra quam Trident. sess. 6. cap. 11. habet: Nemo temeraria illa, & à Patribus sub Anathemate prohibita voce uti debet, Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia; nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis; E Canone 18. Si quis dixerit, Dei præcepta homini etiam justificato, & sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, anathema sit. Idemque docuit Arausicanum can. 25. dicens: Hoc etiam secundum Fidem Catholicam credimus, quòd accepta per Baptismum gratia omnes baptizati, Christo auxiliante, & cooperante, quæ ad salutem pertinent, possint, & debeant, si fideliter laborare velint, adimplere. Et Moguntinum cap. 9. docet, Mandatorum Dei observantiam renatis, ac justificatis esse possibilem, non secundum infirmitatem, quam habent cum aliis hominibus communem, sed secundum gratiam Christi, qua imbuti sunt, & secundum opem Spiritus Sancti.

Secundò, quia hæc eadem fuit Doctrina Baji à Pontificibus damnata, tum in ejus propositione 54. quæ habet: Desinitiva hæc sententia, Deum homini nihil impossibile præcepisse, falsò tribuitur Augustino, cum Pelagii sit: Tum in 67. quæ habet: Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo, quod necessario facit.

Tertiò, quia repugnat Scripturis: dicitur enim 1. ad Cor. 10. Fidelis Deus, qui non patitur vos tentari supra id, quod potestis. Lucæ 19. Regnum Dei intra vos est. Jo. 5. Mandata ejus gravia non sunt; essent autem gravissima Dei præcepta, si non esset eorum observantia in nostra potestate; nec

nec vires, nec gratia adesset, quibus implendo mandata peccatum vitare possemus. Præterquamquod objurgationes, quæ passim in Scripturis habentur adversus Legis transgressores, essent deridendæ; non secus ac derideretur, qui cæcum objurgaret per hoc, quod non videat; cum videre non possit.

V. Denique, quia nihil apertius in Augustino hac veritate: lib. 3. de Liber. Arbitr. cap. 18. habet: *Quacumque illa causa est voluntatis, si non ei potest resisti, sine peccato ceditur. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caveri potest? Peccatur autem? caveri igitur potest.* Et lib. 2. de peccatorum meritis, & remiss. *Dubitare non possum, nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse, nec Deo ad opitulandum, & adjuvandum, quo fiat quod jubet, impossibile aliquid esse; ac per hoc potest homo, si velit, esse sine peccato, ad-jutus à Deo.* Et serm. 191. de Tempore: *Execramur, inquit, blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid homini à Deo esse præceptum, & mandata Dei non à singulis, sed ab omnibus in communi posse servari.* Doctrinam hanc, quam Augustinus putat execrandam, Basilii in Homilia, quæ incipit, *Attende tibi*, vocat impiam; & Trident. loc. cit. *Temerariam, & à Patribus sub anathemate prohibitam*; Jansenius tamen summa confidentia, ac fronte perfrecta dicit esse Doctrinam Augustini, perinde quasi unus ipse potuisset mentem Augustini expiscari in aliis textibus, quos perperam pro sua sententia adducit, ut videre est apud eundem Annatum eruditè illos explicantem.

Aliquando enim Augustinus loquens de impotentia, quæ in natura lapsa peccatoribus obduratis sæpe inest, intelligendus est de impotentia morali, quæ ob pravos habitus, & ob subtractionem auxiliorum non rarò specialiter inest voluntati in pœnam peccatorum; non verò de impotentia physica, quam propugnat Jansenius: Sicuti quando ad Hebr. 6. dicitur, *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cæleste, & participes facti sunt Spiritus Sancti, &c., & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam*, ibi solum sermo est de impossibilitate morali, hoc est de summa arduitate. Aliquando verò dum loquitur Augustinus de impotentia, quæ aliquando inest justis, solum vult eos esse impotentes ad servanda Dei mandata citra Dei adjutorium, & gratiam, prout Trident. docuit, dicens: *Deus impossibilia non præcipit, sed præcipiendo monet, facere quod possis, petere quod non possis, & adjuvat ut possis*: quod innuit Apostolus verbis illis ad Rom. 7. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum*: Aliquando etiam significatur impotentia consequens, non antecedens: Sic August. tr. 53. in Jo. interpretatur illud Jo. 12. ubi dicitur, quod Judæi non poterant credere, impotentia videl. præsupponente

præscientiam malæ voluntatis ipsorum, qua supposita certè nec poterant credere, nec Deus illos salvare volebat, eo quod ipsi credere volebant.

VI. Ad id, quod respondet Jansenius, Deum impossibilia præcipere, etiam si desint vires, & gratia ad ea implenda, quia scil. possumus ea implere remotè, nimirum orando, ut nobis gratia conferatur, dicendum, quod in sententia Jansenii posse præcepta servare remotè, non sit posse proximè ponere orationem, ad quam gratia consequatur ad implenda præcepta; cum hæc sit doctrina Tridentini; sed in sententia Jansenii, non secus ac in sententia Calvinii, posse remotè est idem, ac posse conditionatè, quatenus si daretur gratia ad orandum, & Deus exaudiret orationes, darentur voluntati vires ad implenda præcepta; cum tamen absolutè, ac de facto voluntas neque habeat vires ad implenda præcepta, neque vires ad orandum: atque adeò in sententia Jansenii ita homo dicitur posse implere præcepta remotè, sicut cæcus, vel inclusus in tenebris dicitur posse remotè videre, quatenus si haberet potentiam visivam, vel si lux irradiaret, posset legere, cum tamen neutrum sit in manu sua. Quare sicut cæcus injustè puniretur, & immeritò objurgaretur, per hoc quod non legeret, prout illi præcipitur; ita injustè in sententia Jansenii puniretur, & immeritò objurgaretur à Deo justus, qui nec vires, nec gratiam habet de præsentia ad implenda præcepta, nec vires habet ad ea per orationem impetranda.

VII. Instat Jansenius juxta Baji asserta, gratiam ad orandum denegari aliquando ob peccata præterita, saltem ob peccatum in Adamo contractum; his enim culpis homo redditus est positivè indignus tali gratia, ut proinde sit illi imputabilis defectus gratiæ necessariæ ad orandum, & ad implenda præcepta; unde ipsa etiam transgressio præceptorum est illi imputabilis; atque adeò damnabiliter peccat in eo, quod necessario facit.

Sed contra est primò, quia justificatus non potest dici positivè indignus ob peccata præterita, cum in eo post acceptam justificationem nihil damnationis maneat, ut loquitur Tridentinum: Quod etiam Scripturæ passim docent, cum dicunt, Deum post pœnitentiam peccatoris omnium peccatorum omnino oblivisci; quomodo autem oblivisceretur Deus peccatorum, si propter illa denegaret auxilia gratiæ ad orandum, & ad præcepta servanda, atque adeò ad salutem necessariam? denegat quidem sæpe Deus ob culpas præteritas auxilia specialia, quæ liberaliter collaturus esset, si culpæ non præcessissent: nunquam tamen Deus ob peccata præterita denegat justis gratias ad perseverandum in accepta justitia necessarias. Deinde si ob culpas præteritas homo esset positivè indignus auxiliis ad orandum, & ad servanda præcepta necessariis, solum puniri posset, & objurgari ob ea

peccata, quibus redditus est iis indignus, non verò ob omissionem orationis, & ob transgressionem præceptorum sibi non liberam. Hæc est apertissima Conciliorum, & Augustini mens, cui Jansenius, & Bajus obliuiscuntur, conantes veluti per machinam Augustini verba vel invita ad suam sententiam confirmandam trahere, & non se menti Augustini, Conciliorum, & Ecclesiæ accommodare.

VIII. Ad id, quod reponit Jansenius, & cum illo Novatores, videl. nos in causa, nempe in peccato Adæ, contraxisse debitum carenti gratia ad observantiam præceptorum necessaria, & idem eorum transgressionem esse nobis imputabilem in sua causa, quamvis desint de facto nobis vires, & gratia ad orandum, & obediendum; Dicendum id non subsistere, ut proinde proscripta sit ab Alex. VIII. prima illa propositio dicens: *In statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium, & liberum fuit in causa sua, peccato originali, & libertate Adam peccantis.* Quare quæ fusè diximus in expositione hujus thesisi ab Alex. VIII. confixæ, militant adversus hanc Jansenii invalidam responsionem: Constat enim libertatem in causa non efficere, quod actus subsequens necessarius capax sit proprii meriti, aut demeriti; ut proinde qui prævidet se in ebrietate patraturum homicidium, si inebrietur, contrahat quidem utramque malitiam, & adversus temperantiam, & adversus justitiam: at quando citra formalem libertatem patrat homicidium, nullatenus peccat, nec novum demeritum contrahit: Sicut actus externus, utpotè non liber formaliter, sed necessarius, non habet speciale meritum, aut demeritum supra meritum, aut demeritum actus interni, ut docent communissimè contra Rubion. apud Granad. p. 2. contr. 2. tr. 14. d. 6., esto superaddat specialem aliquam bonitatem, aut malitiam, juxta doctrinam Angelici p. 2. q. 20. a. 4.

Adde, quod si peccata haberent solum libertatem in causa, seu in peccato Protoparentis à nobis originaliter contracto, cum illud per Baptismum sit omnino sublatum, non possent amplius actus nostri ab eo peccato malitiam contrahere, ac demeritum.

IX. Sonniant Jansenistæ præsidium aliquod in suis erroribus habere à doctrina Prædeterminantium, quatenus sicut prædeterminatus ad consensum in hac sententia videtur habere potentiam ad dissensum solum remotè, & conditionatè, si scilicet careret ea prædeterminatione sibi non libera, & simul prædeterminaretur ad dissensum; ita in sententia Jansenii necessitatus ad transgressionem præcepti habet potentiam ad illud servandum, remotè pariter, & conditionatè, si scilicet careret ista fatali necessitate orta ex peccato Adam, & haberet simul gratiam ad orandum, & Deus huic orationi annueret.

Sed, ut optimè Annatus in Præfatione, Jansenistæ toto Celo discrepant à Prædeterminantibus, adeò ut Jansenistarum doctrina coincidat cum hæresi Calviniana contendente gratiam necessitare; doctrina verò Prædeterminantium spectatis assertis omnino cohæreat cum doctrina Catholica, (esto inter Scholasticos, non inter Polemicos disputetur quomodo salvent libertatem arbitrii, quam tuentur) Jansenistæ enim cum Bajanis negant gratiam purè sufficientem, ac libertatem indifferentiæ, seu libertatem à necessitate in voluntate, putantes solam libertatem à coactione sufficere ad meritum, ac demeritum: Docentque peccantem habere potentiam ad obtemperandum præceptis, atque adeo ad non peccandum, per hoc quod id posset, si haberet gratiam ad orandum. Unde solum admittunt sufficientiam conditionatam, non absolutam; sicut quando dicimus, quod cæcus posset videre, si haberet potentiam visivam: Contra verò Prædeterminantes admittunt tum gratiam sufficientem, tum indifferentiam arbitrii; ac proinde docent dissentientem absolutè posse consentire in sensu diviso: quamvis enim nequeat cum consensu componi prædeterminatio ad dissensum, quippe quæ se tenet ex parte actus secundi, sive ut applicatio causæ secundæ ad agendum facta à Primo libero; potest tamen voluntas, & judicium indifferens, quæ spectant ad actum primum, cum utroque actu componi; atque adeò datur absolutè potentia expedita ad observantiam præcepti in eo, qui peccat; cum prædeterminatio non spectet ad posse, sed ad agere: ubi per Jansenistas, & Calvinum gratia necessitans spectet ad posse, & non ad agere, adeò ut carens gratia efficaci, careat etiam sufficienti, nec possit absolutè consensum ponere, sed solum conditionatè modo explicato. Idemque Jansenius lib. 1. de Gratia Christi cap. 2. disertissimè ostendit, se à Prædeterminantibus dissidere, dicens: *Qui medicinalem Christi gratiam sic defendere conantur, ut eam in Prædeterminationem physicam transformant, omni statui hominum lapsorum, & innocentium ex vi primæ causæ, & indifferentiæ voluntatis necessariam, magis profectò Aristotelici, quam Augustiniani sunt.* Nam talis prædeterminatio sic asserta non solum nullo testimonio ejus probari potest, sed potius universam ejus doctrinam innumeris locis traditam inexplicabili confusione perturbat: tollit enim differentiam integræ, lapsæque voluntatis, necnon duplicis adjutorii Quo, & sine quo non; cum quorum altero Adamus velle, stareque potuit, & Angeli re ipsa voluerunt, steteruntque, lapsi homines velle, aut stare non possunt: tollit, obscuratque veram radicem necessitatis gratiæ medicinalis, nec sinit intelligere veram naturam ejus, dum æqualiter statuit illam prædeterminationem omnibus necessariam. Et infra addit: *Prædeterminationem physicam tanquam gratiam, ab Augustini sensibus esse*

esse remotissimam, & potius vi humana philosophia, quam Augustiniana Theologia expressam, & inventam esse.

X. Ex quibus fit primò, in sententia Jansenii observantiam mandatorum esse impossibilem in eo, qui caret gratia efficaci, eo quòd careat etiam gratia sufficienti, quæ Jansenio est incognita; quod non militat in sententia Prædeterminantium, qui docent peccantem carere quidem gratia efficaci, non tamen sufficienti ad non peccandum; atque adeò possibilem esse præceptorum omnium observantiam.

Fit secundò, in sententia Jansenii humanum arbitrium in statu naturæ lapsæ interiori gratiæ nunquam resistere, quod Prædeterminantes admittentes gratiam sufficientem non tolerant: Quicquid sit, utrum in hac sententia explicari possit in proprio sensu, quòd voluntas possit gratiæ efficaci resistere, per hoc scil., quòd possit dissentire in sensu diviso ab illa, seu si illa abesset. Quæ de re plura à Patribus Societatis contra Prædeterminantes in disputationibus coram Pontifice, ut videre est apud Eleutherium in Historia controversiarum de Auxiliis lib. 6. c. 17.

Fit tertio, juxta doctrinam Jansenii non dari in natura lapsa libertatem à necessitate, ac proinde solam libertatem à coactione ad meritum, & demeritum sufficere; Prædeterminantes autem admittentes indifferentiam arbitrii omnino abhorrent ab hoc errore.

Fit quartò, Jansenistas docere, gratiam esse talem, cui non possit humana voluntas reluctari, aut obtemperare, quod alienum est à doctrina Prædeterminantium.

Fit denique, Jansenium consequenter docere, quòd Christus D. non sit mortuus pro omnibus, sed pro Electis duntaxat; cum reprobis nulla detur gratia per Christum; non efficax, quia salvarentur; neque sufficienti, cum non detur in sententia Jansenii gratia sufficienti, cui possit humana voluntas resistere: Ubi Prædeterminantes contendunt pro omnibus omnino, etiam pro reprobis Christum fuisse Sanguinem pretiosissimum, & mortuum esse, cum velint omnibus conferri ex meritis Christi gratiam sufficientem ad salutem. Ecce quantum Prædeterminantes à Jansenistis dissident, ut proinde nullum possint isti ab illorum assertis habere patrocinium in ulla ex quinque proscriptis propositionibus: quod fusiùs de Champs, ac Ripalda tom. 3. disp. 14. prosequuntur.

PROPOSITIO II. JANSENI.

Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

S R N O P S I S.

I. Admittit Jansenius, posse hominem in natura lapsa resistere gratiæ exteriori Prædicationis, non tamen gratiæ interiori Illuminationis, putans omnem gratiam per Christum medicinalem esse efficacem. II. Passim docuit cum Calvino, Petro Molinaeo, & aliis gratiam interiori purè sufficientem esse monstrum gratiæ ab Augustino, & aliis Patribus, necnon à Conciliis, & ab Ecclesia incognitum.

III. In eo autem nititur, quia ex Tridentino petere debemus à Deo id, quod non possumus; unde videtur deficere nobis sufficientia. IV. Necnon quia sicut obduratis, & obcæcatis denegatur sufficientia ad benè operandum in penam peccatorum præteritorum; ita omnibus præcepta violentibus in penam peccati originalis.

V. Sed passim Scripturæ docent, dari gratiam purè sufficientem, atque adeo nos gratiæ interiori oblectari. VI. Idque etiam in natura lapsa ex Tridentino, & Augustino, aliisque Conciliis, & Patribus. VII. Qui præcepta transgreditur, vel vires habet sufficientes ad obtemperandum, & jam gratiæ interiori resistit; vel non habet, & obligatur ad impossibile.

VIII. Hinc negari nequit, etiam in natura lapsa, gratia purè sufficiens, quam Jansenius vocat, Adjutorium sine quo non, condistincta ab efficaci, quam vocat, Adjutorium quo. IX. Hujusmodi gratia purè sufficiens debet esse simpliciter sufficiens, non verò sufficiens, si non præfocaretur à cupiditate. Aliter non posset homini exprobari, quòd Spiritui Sancto resistat, & quòd luminis sit rebellis. Illud Christi Domini: Omnis qui audit à Patre, & didicit, venit ad me, intelligendum est ex Augustino de eo, qui vocatur congruenter, & efficaciter, non verò duntaxat sufficienter.

X. Petendum quidem, ut habet Tridentinum, id, quod non possumus, sed dari debet gratia sufficienti ad orandum, ut defectus orationis sit culpabilis; & dari debet sufficientia, saltem physica, ad obtemperandum præceptis, ut eorum transgressio culpæ ascribatur. XI. Obduratis, & obcæcatis solum potentia moralis denegatur, non verò physica ad resipiscendum, nec Infidelibus denegatur gratia sufficienti ad imperandum actum Fidei supernaturalem.

XII. Sine gratia efficaci potest quidem actus bonus poni, quamvis sine illa impossibile sit, quòd ponatur; non secus ac impossibile est, ut ponatur bona operatio Antichristi absque eius præscientia ab æterno; potest tamen ea poni absque tali præscientia; ea siquidem impotentia est consequens, non verò antecedens, quæ unice est libertatis eversiva.

I. Ex-

I. **E**Xponitur. Duplicem gratiam distinguit Jansenius in natura lapsa, alteram exterioriorem, seu prædicationis, alteram interioriorem, seu illuminationis: Concedit quidem, quod Infidelis gratiæ prædicationis possit resistere, non acceptando Euangelium, quod illi prædicetur; negat tamen, quod possit aliquis reluctari internæ suggestioni Spiritus S.: Nititurque in erronea illa Baji sententia apud Ripaldam t. 3. disp. 23., quod scilicet post Adæ lapsum nulla detur gratia purè sufficiens, quæ scilicet non sit simul efficax, & reipsa operans; eo quod gratia purè sufficiens sit prorsus inutilis, & perniciosa, ac monstrum quoddam gratiæ, Antiquis Scholasticis, Augustino, Patribus, Conciliis, & Ecclesiæ incognitum, & à solis Recentioribus, & Pelagianis excogitatum; quandoquidem natura lapsa tanta laborat infirmitate, ut solum gratia efficaci adjuvari possit; unde omnis gratia per Christum medicinalis esse debet efficax. Ex qua doctrina promanavit sexta illa thesis ab Alex. VIII. confixa: *Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quam perniciosa est, sic ut proinde merito possimus petere, A Gratia sufficienti libera nos Domine.*

Hinc Janseniani inferunt primò, quod qui peccant, & tentationibus succumbunt, careant sufficientia ad illas superandas. Secundò, præcepta, quæ in natura lapsa homines transgrediuntur, esse impossibilia, quæ observentur, ex defectu gratiæ, quæ possibilia fiant, juxta erroneam doctrinam primæ propositionis Jansenianæ. Tertio, non posse post lapsum Protoparentis statui in Deo voluntatem, quæ omnibus hominibus vel generalia, vel specialia adiutoria ad salutem necessaria præparavit, sed solum velleitatem quandam, damnatis etiam in statu damnationis communem: Atque adeò Deum post Adæ lapsum non habere voluntatem salvandi omnes, quantum est in se, sed solos Electos, quibus solis auxilia efficacia disposuit. Quarto demum, Christum D. non fuisse pro omnibus mortuum, sed pro solis Electis.

II. Docuit hoc Jansenius pluribus in locis apud Annatum præsertim t. 3. lib. 2. de Gratia Salvat. cap. 25. ubi dicit, *Medicinalem Christi gratiam semper effectum suum inferre voluntati*: Et cap. 31. habet, *Veram Christi gratiam semper agere, & peragere effectum suum, & quæ hoc non facit, ab Augustino relegari ad legem, atque doctrinam*. In hoc autem principio convenit Jansenius cum Calvino, qui in Antidoto Conc. Trid. cap. 6. sess. 6. dicit, *Motum Spiritus S. sic esse efficacem, ut Fidem semper gignat*; & 2. Instit. cap. 3. agnoscit *perpetuum effectum gratiæ*: Unde cap. 7. infert: *Sit extra controversiam, impossibile esse in hac carne legis implementum*: Convenit pariter cum Petro Molina. Calvinista in Anatome Arminianismi cap. 36. apud eundem Annatum, & apud Ripaldam disp. 23. sect. 2., qui habet: *Pessimum,*

quod in opinionibus istis negatis reperio, est gratia sufficiens, quam dicitur Deus dare omnibus hominibus. Et Samuel Maresius in additionibus ad Catechismum Jansenianum pag. 25. ex illius Catechismi doctrina infert: *Sic corrumpit inepta, & importuna Jesuitarum, & aliorum gratiæ distinctio in sufficientem, & efficacem, circa quam hærent mille difficultatibus impliciti*; Et mox subdit: *Nec gratia Christi dici debet, nisi victrix, & liberatrix fuerit*. Quæ si ita se haberent, procul dubio interiori gratiæ in natura lapsa nunquam resisteretur.

III. Fundamentum huius erroris videtur esse, Primò quia ex Trid. sess. 6. cap. 11., & Augustino passim, *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, facere quod possis, & petere quod non possis*: ergo in natura lapsa non datur sufficientia ad implenda præcepta; si enim ea daretur, frustra Trid. diceret, quod ea sit petenda à Deo; *Quid enim stultius, inquit Augustinus apud Ripald. disp. 23. num. 142. quam orare, ut possis id, quod jam habes in tua potestate?*

IV. Secundò, quia excæcatis, & obduratis denegatur gratia sufficiens ad implenda præcepta, cum in hoc consistat obduratio, quod gratia sufficiens subtrahatur: Infideles etiam destituuntur omni gratia; siquidem Infidelibus omnis gratia denegatur ante Fidem; hæc enim omnis boni operis est initium, juxta illud Trident. sess. 6. cap. 7. dicentis, *Fidem esse Humanæ salutis initium, fundamentum, & radicem omnis justificationis*: ergo potuit pariter omnibus in natura lapsa denegari gratia sufficiens: inimò de facto denegatur, posita Augustini auctoritate passim admonentis, gratiam sufficientem à Deo petendam, eo quod desit nobis. Sicut enim in obduratis defectus gratiæ sufficientis ad legem implendam non excusat eos à culpa in transgressione præceptorum, quia propter peccata antecedentia iis subtrahitur: ita in natura lapsa defectus gratiæ sufficientis non excusat à culpa in transgressione præceptorum, eo quod pariter ea subtrahatur in pœnam peccati Originalis; & consequenter licet in utroque casu transgressio præceptorum tantum habeat libertatem à coactione, non excusat tamen à culpa, quia in utroque casu fuit libertas indifferentiæ in causa. Ex quibus apertè sequitur, quod si nunquam in natura lapsa datur gratia purè sufficiens ad implenda præcepta, nunquam in natura lapsa resistitur gratiæ interiori.

V. Ostenditur falsitas: Primò ex Scripturis, quæ passim docent hominem vocationi Divinæ reluctari; monentque, ne quis desit gratiæ. Prov. 1. *Vocavi, & renuistis*. Act. 7. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis*. Matth. 23. *Quoties volui congregare Filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & nolulistis*. Job 24. *Ipsi fuerunt rebelles lumini*. 2. ad Cor. 7. *Exhortamur, ne in vacuum gratia Dei recipiatis*. Non pos-

possunt autem hæc aptè explicari, nisi detur gratia interior, cui resistatur. Quomodo enim poterit cupiam exprobrari, quod vocatus non responderit, si vox, qua vocatur, sit adeo debilis, ac tenuis, ut non pertingat ad auditum interiore, quo solum excitari potest is, qui vocatur? Quomodo poterit dici, quod peccator noluerit congregari sub alas Dei vocantis, & invitantis, si voluntati humanæ nulla facta sit intimatio Divinæ voluntatis, ac interna monitio, à qua solum moveri potest? Quomodo potest dici rebellis lumini, qui nulla interna illustratione illuminatur? ac frustra esset monitio illa, Ne in vacuum Dei gratia recipiatur, si alia nobis interior gratia non detur, nisi quæ sit efficax.

Respondent Jansenistæ, dari nobis gratiam interiorem, quæ in vacuum recipiatur; illam tamen non esse sufficientem ad benè operandum; eo quod inferior sit cupiditate, qua opprimitur, & solum nata sit gignere desiderium inefficax. Solum in statu naturæ integræ agnoscunt Jansenistæ gratiam sufficientem, quam vocant *Adjutorium sine quo non*; in statu verò naturæ lapsæ solum admittunt gratiam efficacem, quam vocant *Adjutorium quo*: hæc enim habet Jansenius l.2. de Gratia Salvat.c.4. *Nullum adjutorium gratiæ, cujus usus ita ponitur in arbitrio voluntatis, ut illo utatur, aut non utatur, ut illud amplectatur, aut deferat, ut illi consentiat, aut non consentiat, si voluerit, quantumvis sine illo non velit, aut velle non possit, esse adjutorium quo fit, ut velit, sed tantum sine quo non, & proinde ad medicinale adjutorium Christi nullo modo posse pertinere. Et cap.27. Quisquis jam alia Divinæ gratiæ adjutoria infirmis hominibus asserere nititur, quæ deferant, si velint, & in quibus permaneant, si velint, cum quibus tanquam sufficientibus permaneant, si velint, nihil aliud imprudens facit, nisi ut originalis peccati virus evacuet, illasas liberi arbitrii vires esse, Christum frustra venisse, & gratis mortuum esse persuadeat. Additque passim, nec Augustinum, nec alios Patres agnovisse in natura lapsa gratiam sufficientem, quæ effectu suo careat; eo quod dicatur Io.6. a Christo D. Omnis, qui audit à Patre, & didicit, venit ad me.*

Verum quantum hæc omnia à vero aberrant, ex eo manifestè constat, quod ipso Calvino teste adversentur doctrinæ Tridentini; Hæc enim habet Calvinus, à quo hæc hæresis promanavit, in Antid. cap.6. sess.6. Conc. Trid. *Aptè repugnat, quod hic pronunciant Tridentini Patres cum illa Christi sententia, Quisquis audit à Patre, &c. Nam, ut prudenter advertit Augustinus, inde sequitur, nullum à Deo audire, & discere, quin simul in Christum credat; motumque Spiritus Sancti sic esse efficacem, ut Fidem semper gignat: constituere autè hoc in hominis optione, ut Dei inspiratione, si velit, suscipiat, hæc nullo modo conciliari posse.*

VI. Probatur autem huius erroris falsitas ex Conciliis, Patribus, præsertim Augustino, & ratione. Trid. sess.6. cap.5. habet, *Tangente Deo cor hominis, &c. inspirationem illam recipiens abjicere potest*; Et in Conc. Senonensi 1528. Decr. Fidei 15. dicitur: *Non est huiusmodi trahentis Dei auxilium, cui resisti non possit*. Idemque docet Arausicanum II., Valentinum III.; & alia Concilia, & Patres apud Moraines disp.23.: ac præsertim Augustinus, qui in Ps. 91. dicit: *Sathanas non cogit invitum; in tua potestate est consentire, aut non consentire*. Et Homil. 12. ex 50. habet, *Per Dei adjutorium, cum sit in potestate tua, utrum consentias diabolo, quare non magis Deo, quam ipsi obtemperare desideras?*

VII. Ratio demum est, quia dum quis in natura lapsa obligatur ad exercitium virtutum supernaturalium Fidei, Spei, & Charitatis, & huic obligationi non satisfacit, vel habet vires supernaturales ad satisfaciendum, vel non: Si primum; ergo resistit gratiæ interiori præbenti vires illas: Si secundum, obligaretur ad impossibile; quod, ut ostendimus in expositione propositionis antecedentis, sustineri non potest. Similiter quando homo obligatur ad vincendas tentationes contra easdem virtutes, ne obligetur ad impossibile, debet habere gratiam interiorem ad eas superandas, quod si non superet, idcirco peccat, quia gratiæ illi interiori resistit; atque adeò falsum est, Gratiam interiorem in natura lapsa nunquam resisti. Idem etiam ostenditur ex eo, quod Tridentinum dicit ex Aug. de natura, & gratia cap. 26. *Iustificatos Deum non deferere, nisi prius ipse deferatur*, quid enim est Deum deferere, nisi gratiæ interiori oblectari? Et Osee 13. *Perditio tua, Israel; in me tantummodo auxilium tuum*. Quomodo autem potest perditio esse ex nostra culpa, & à Deo tantummodo auxilium, nisi gratiæ sufficienti, & interiori resisteremus? Mitto alia, quæ ne fastidium pariant, si hæc coacerventur, dicemus in expositione propositionis quartæ, quæ cum hac secunda coincidit, ubi ostendemus ex Angelico, quomodo intelligendum sit illud Christi D., *Omnis, qui audit à Patre, & didicit, venit ad me*.

VIII. Ex quibus sequitur primò, gratiam purè internam sufficientem ut distinctam ab efficaci in natura lapsa negari non posse, ut fusè ostendit Ripald. t.3. disp.23., necnon Didacus Alvarez disp.71. ex Scriptura, CC., PP., Scholasticis, præsertim D. Th., adeo ut nemo Catholicorum ea de re possit dubitare. Et Io: à S. Thoma in disp. 20. ostendit, inter errores, quibus doctrina Calvinii distinguitur à doctrina Thomistarum, esse, quod Calvinus gratiam sufficientem negaverit, secus verò Prædeterminantes: Quod etiam ostendit P. Lemos coram Pontifice in disp. de Auxiliis: Negata enim gratia sufficienti, nemo peccaret succumbendo tentationibus, & violando præcepta; cum ex Au-

gustino nemo peccet in eo, quod vitare non potest.

IX. Sequitur secundò, admittendam esse in natura lapsa gratiam interiorē, non quidem tenuem insufficientem ad benè operandum, ut potè præfocata à cupiditate victrice (quam solum admittunt Jansenistæ dicentes, quòd huic possumus tantum resistere quoad effectum, quem illa posset producere, si non præfocaretur à cupiditate, & quem Deus non vult, ut producat) sed amittendam esse cum Catholicis gratiam interiorē sufficientem de se ad bonam operationem, & cui possumus resistere per hoc, quòd liberè possumus illi non consentire, atque adeò possumus impedire effectum, quem de facto potest illa producere, & quem Deus intendit, ut producat. Ratio est, tum quia locutiones Scripturæ, Conciliorum, & Patrum non possunt aliter, nisi ineptissimè explicari; tum etiam quia non posset homini rationabiliter à Deo exprobrari, quòd gratiæ resistat, quòd in vacuum gratiam Dei recipiat, quòd sit lumini rebellis, si nullatenus posset de facto gratiæ interiori consentire. Quomodo enim posset exprobrari v. g. Ægroto, quòd non curetur, si non detur illi pharmacum sufficiens ad curationem, & solum propinetur illi potus aquæ frigida, qui sufficeret ad curationem, si vis morbi de facto non prevaleret? Quomodo posset exprobrari v. g. captivo, quòd non se redimat, si solum dentur illi tres oboli, qui de facto non sufficiunt ad redemptionem? Et quomodo dici posset, quòd homo desit gratiæ, si hæc præfocata à cupiditate victrice habet de facto totum effectum, quem habere potest, & quem Deus vult ut habeat, & in tantum non conjungitur cum bona operatione, in quantum non potest de facto cum illa conjungi; nec Deus vult, quòd cum illa conjungatur? Sicut enim non potest adscribi culpæ, quòd non fugiat, qui à compedibus præpeditur, quamvis posset fugere, si compedibus careret; ita non potest culpæ adscribi, quòd non consentiat gratiæ voluntas, quæ à cupiditate victrice impeditur, quamvis posset illi consentire, si non impediretur. Hinc August. ser. 17. de Verbis Apost. cap. 4. loquens de peccatore hinc à concupiscentia, inde à gratia allecto dicit: *Habet concupiscentiam, cum qua pugnet, eamque Deo adjuvante superet, si non in vacuum gratiam ejus suscepit, si reprobus esse noluerit*: Et l. 1. de peccat. meritis c. 39. *Cor eorum congelascit adversus Deum, & fit durum adversus imbrem gratiæ ipsius, ne fructum ferat*. Constat itaque, gratiam interiorē in nobis dari sufficientem ad salutari-ter operandum, cui reluctari possumus, & non raro reluctamur. Quare id, quod dicitur Jo. 6. *Omnis, qui audit à Patre, & didicit, venit ad me*, intelligendum est de eo, qui vocatur vocatione congrua, & gratia efficaci, non verò gratia duntaxat sufficienti: Quod expressit Augustinus lib.

1. qu. 2. ad Simplician. dicens: *Illi Electi, qui congruenter vocati; illi autem, qui non congruebant, nec contemperabantur vocationi, non electi, quia non secuti, quamvis vocati*: Et infra: *Etiamsi multos vocet, eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quomodo eis aptum erat ut sequantur*.

X. Ad primam rationem in contrarium dicendum, à Tridentino, & Augustino nos moneri, ut petamus id, quod non possumus relatè ad præcepta implenda: ergo ex Trid. datùr in nobis sufficientia ad orandum, unde mediis auxiliis per orationem impetrandis sufficientiam habemus ad præcepta servanda; atque adeò ex his ipsis Tridentini, & Augustini verbis evincitur, dari auxilium sufficiens. Adde, sufficientiam, quam orationibus debemus petere, non esse sufficientiam physicam, sed moralem (cum præceptum supponat physicam sufficientiam, atque adeò auxilia ad obediendum requisita in eo, cui imponitur) unde quando dicitur, à Deo petendum id, quod non possumus relatè ad observantiam præceptorum, intelligendum est, quòd à Deo petenda sit sufficientia moralis, sine qua dicitur communiter esse impossibilis observantia præceptorum ob difficultatem, & arduum, non ob veram, & physicam impotentiam. Quare si verè essemus physicè impotentes ad observantiam præceptorum sine gratia, quam Deus paratus est orantibus dare, peccaremus tantum non orando, non verò præcepta transgrediendo: Sicuti quia physicè non potest legere Horas, qui projicit Breviarium, si illud projiciat, tunc solum quando illud projicit, peccat contra præceptum recitandi Horas, quod etiam obligat ad non ponenda impedimenta ad eas recitandas, atque adeò ad non projiciendum Breviarium; post projectionem verò Breviarii nullum aliud peccatum committit Horas non recitando; cum nemo teneatur ad impossibile.

XI. Ad secundam retorquetur pariter argumentum: obdurati, & obcæcati non peccant transgrediendo præcepta, quæ physicè non possunt implere, cum non sufficiat libertas in causa, ut diximus in expositione propositionis antecedentis: ergo nec peccat in natura lapsa, qui caret sufficientia physica ad ponendum opus præceptum; unde si interiori gratiæ nunquam resistitur, nunquam peccatur. Communis itaque Catholicorum doctrina est, obduratis, & obcæcatis, sicut etiam Infidelibus, non negari à Deo potentiam physicam, atque adeò sufficientiam ad implenda præcepta, ad quæ obligantur; quamvis in penam denegetur aliquando obcæcatis, & obduratis sufficientia moralis, hoc est subtrahatur specialis aliqua gratia, qua moraliter, seu citra difficultatem operari possent, & fortè operarentur. Hinc August. tr. 53. in Jo. loquens de Judæis, de quibus dicitur Jo. 12., quòd *Non poterant credere, dicit, Quare autem non poterat, si à me queratur, citò respondeo, quia volebant*.

Et lib. de Gratia, & Liber. Arbit. cap. 12. Gratiam repellabant, & in Christum propterea non credebant. Et D. Tho. in 1. dist. 40. q. 4. art. 2. explicans causam obdurationis habet: *Dicunt Sancti communiter, Dionysius, Augustinus, & Anselmus, quod causa, quare iste, non habet gratiam, est, quia ipse noluit accipere, & non quia Deus noluit dare; quia lumen suum omnibus offert, quod tamen non ab omnibus percipitur.*

Neque obstat id, quod dicitur, videl. ante Fidem, quæ est initium omnis boni operis supernaturalis, nullam dari in Infidelibus gratiam: Quamvis enim ante Fidem nulla detur operatio supernaturalis meritoria vitæ æternæ, negari tamen non potest, quod ante actum Fidei, & ante ipsam affectionem ad fidem, seu ante actum supernaturalem liberum, quo Fides imperatur, præcedat gratia sufficiens, qua possit homo illum actum liberum elicere: aliter quomodo peccaret respondendo Fidem, si careret sufficientia ad Fidem amplectendam? Quicquid sit, utrum ante hunc ipsum actum liberum supernaturalem, quo Fides imperatur, præcedat etiam sæpè Oratio supernaturalis de congruo meritoria, qua petatur à Deo Illustratio ad veram Fidem amplectendam? Quod Lugo disp. 13. de Fide num. 24. cum aliis admittit, eo quod hujusmodi Oratio ad ipsam Fidem pertinere videatur, ut habet Gregorius Homil. 9. in Ezech. dicens, *Opera sine Fide non adjuvare, nisi fortasse pro Fide perficienda fiant: sicut Cornelius ante pro bonis operibus meruit audiri, quam Fidelis existeret.* Alii tamen id negant dicente Arausicano II. c. ult. *Hoc salubriter confitemur, quod in omni opere bono nos non incipimus, sed ipse nullis nostris præcedentibus meritis prius Fidem inspirat.*

XII. Illud in speciem hic posset objici, quod juxta omnes Catholicos citra cogitationem congruam, & gratiam efficacem impossibile sit actum præceptum poni; ea tamen omnino caret, qui præceptum transgreditur: ergo carens gratia efficaci non potest actum præceptum ponere, atque adeò caret sufficientia ad illum ponendum; unde benè potest intelligi, quod præceptum violetur culpabiliter ab eo, qui caret sufficientia ad illud observandum.

Argumentum tamen nimis probat, atque adeò nihil; probat enim, quod etiam in natura integra desit sufficientia ad ponendum actum præceptum in peccantibus, cum desit cogitatio congrua, seu gratia efficax, sine qua observantia legis impossibile est ut ponatur.

Dicimus itaque, prout etiam explicavimus in expositione propositionis 6. Alex. VIII., quod sicut sine præscientia de actu bono absolutè futuro Antichristi impossibile est, quod ponatur talis actus, quin per hoc de facto citra hanc præscientiam Antichristus careat potentia, & sufficientia ad actum bonum ponendum; ita sine gratia efficaci involvente ipsum concursum Dei in

actu secundo ad bonam operationem, & sine gratia efficaci in actu primo involvente præter gratiam sufficientem scientiam mediam de actu bono sub tali auxilio, seu futuritionem conditionatam talis actus, impossibile est, quod actus bonus ponatur à voluntate creata, quin per hoc citra gratiam efficacem desint in peccantibus potentia, & sufficientia ad actum præceptum ponendum. Et eodem modo per Prædeterminatores, licet sine prædeterminatione ad actum bonum impossibile sit, quod actus bonus ponatur; potest tamen sine illa poni: quandoquidem sicut in sententia Societatis scientia media de consensu conditionatè futuro prærequisita ad actum bonum absolutè futurum, non spectat ad posse creaturæ, sed prærequisitur tantum ex parte intellectus Divini; ita in sententia Prædeterminantium non spectat prædeterminatio ad posse voluntatis, sed prærequisitur ex parte primæ causæ, & primi liberi, quod debet applicare potentiam creatam ad agere: Quicquid sit, Utrum eodem modo cohereat cum libertate actus illa scientia media prærequisita à DD. Societatis, quæ logicè ad ipsum actum consequitur, quamvis tempore antecedit, ac prædeterminatio ista, quæ omnino antecedit natura ipsum actum liberum, unde est aliquod antecedens inimpedibile, & impossibile cum omissione actus?

Hinc fit, quod sine gratia efficaci impossibile sit actum præceptum poni impotentia tantum consequente, non verò impotentia antecedente; non secus ac sine præscientia Dei ab æterno de actu bono Petri, impossibile est, quod Petrus ponat actum bonum, impotentia solum consequente, non antecedente: Quod autem sola necessitas antecedens evertat libertatem, non verò necessitas consequens, est doctrina D. Anselmi, & Angelici communissimè recepta, prout mox explicabimus in thesi insequenti.

PROPOSITIO III. JANSENI.

Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

S Y N O P S I S.

I. Jansenius docuit, humanam voluntatem post Adæ peccatum in suis actibus à victrice delectatione, sive ad bonum, sive ad malum, agi necessario. II. Nec aliam libertatem indifferentiæ habere, nisi in causa, seu in Adæ peccato.

III. Quod ad demerendum contrahendum sufficiat sola libertas à coactione cum libertate indifferentiæ in causa, conatur ostendere ex eo, quod actus spontanei, quamvis citra libertatem indifferentiæ ponantur, adhuc sunt in nostra potestate, atque adeò sunt liberi.

beri libertate sufficiente ad merendum, vel demerendum. IV. Sic in Deo stat perfectissima libertas etiam relatè ad actus non liberos libertate indifferentiæ. V. Deus liberè semetipsum amat, & Beati Deum; ac Spiritus Sanctus liberè, quatenus non coactè, à Patre, Filioque procedit. VI. Diabolus, ac damnati verè peccant, dum odio habent Deum, quamvis necessariò. VII. Ac Christus D. liberè obtemperavit præcepto mortis, quamvis non posset præceptum transgredi.

VIII. Verùm Scripturæ passim docent, dari in natura lapsa libertatem indifferentiæ, seu à necessitate in ordine ad bonè, vel malè operandum. IX. Necnon Tridentinum, & Augustinus illud brevissimum inculcat: Quis peccat in eo, quod nullo modo caveri potest? X. Ineptè Jansenius interpretatur Tridentinum, ubi docet, posse liberum arbitrium dissentire Deo vocanti, si velit, in eo sensu, quo Beati possent Deum odisse, si vellet, esto non possint id velle. XI. Ineptè etiam Jansenistæ admittunt in voluntate solam indifferentiam potentie, non actionis, quatenus voluntas, utpotè flexibilis, potest modò bonum, modò malum amplecti, quamvis neutrum amplectatur cum libertate à necessitate. XII. Ineptè demum docent, in voluntate dari solam libertatem indifferentiæ radicalem, & remotam, nempe in causa, seu in peccato Adæ, non verè formalem, & proximam. XIII. Libertas quippe ad meritum, vel demeritum requisita debet esse electiva.

XIV. Actus tunc dicuntur esse in nostra potestate quando sumus illorum Domini, atque adeò quando immunes sunt à necessitate. XV. Conciliatur præscientia Dei infallibilis cum libertate nostrorum actuum per hoc, quòd ex illa solùm inferatur necessitas consequens, non antecedens. XVI. Deus libere decernit in instanti suæ æternitatis, quamvis non possit decreta mutare. XVII. Ad exercendam justitiam Deus solùm habet libertatem contradictionis, non contrarietatis. XVIII. Questio est de voce, num possit dici Deus liberè semetipsum amare, ac Beati Deum, & Spiritus Sanctus liberè procedere, per hoc quòd ad hæc omnia solùm detur libertas à coactione. Certè ad meritum, vel demeritum hujusmodi libertas non est satis. XIX. Diabolus, ac damnati, si peccant odio habendo Deum, habent ad id libertatem saltem physicam, si minùs moralem: Quòd si ea carerent, odium Dei esset peccatum merè materiale, & actus penalis potiùs, quàm peccaminosus. XX. Ipse Christus Dominus sine libertate indifferentiæ mereri non poterat in acceptatione mortis: esto variè impeccabilitas Christi cum libertate ad non acceptandam mortem præceptam à DD. concilietur.

XXI. Nonnemo multis conatus est ostendere, quòd Christus Dom. mereri potuerit cum sola libertate à coactione, per hoc quòd Humana Christi natura non fuerit lapsa, sed integra. XXII. Ac si in statu naturæ lapsæ non sufficit sola libertas à coactione, cum libertate indifferentiæ in

Part. III.

causa, seu in peccato Adæ; à fortiori ea libertas non sufficit in statu naturæ integræ, in quo non datur libertas indifferentiæ in causa. Immo ex Scripturis, & PP. constat, Christum D. habuisse libertatem indifferentiæ in acceptatione mortis. Libertas à coactione sufficit solùm ad laudem, vel vituperium, non verò ad meritum, vel demeritum. Nec oppositum docent Patres, & Angelicus, si altè perpendantur.

I. **E**Xponitur. Jansen. lib. 4. de Gratia Christi c. 9. docet, voluntatem humanam per peccatum Adæ ità ruisse in libidinum imperium, ut in omnibus necessariò sequatur vel delectationem terrenam concupiscentiæ ad malum, vel cœlestem à Deo infusam ad bonum, prout altera alteram vincit; adeò ut si delectatio cœlestis, in qua reponit gratiam Christi medicinalem, sit intensa v. g. ut quinque, & terrena ut quatuor, voluntas necessariò amplectatur bonum; sin contra, necessariò amplectatur malum ob victricem delectationem.

II. Ex qua doctrina sequitur, voluntatem humanam non habere aliam libertatem à necessitate, nisi in causa, seu in libertate Adæ, atq; adeò omnem operationem moralem habere solam libertatem à coactione, hoc est esse spontaneam, ac voluntariam, quatenus ex cognitione, ac plena deliberatione procedit, sed à delectatione victrici ad bonum, aut malum esse determinatā. Unde fieret, ad meritum, ac demeritum actionis sufficere in natura lapsa solam libertatem hanc à coactione: juxta quam sententiam Beati, nisi essent in termino, mererentur per amorem beatificum propter libertatem, quam habent à coactione, quamvis careant libertate à necessitate, seu libertate indifferentiæ. Propterea lib. 7. hæc habet Jansenius: Libertati arbitrii solam necessitatem coactionis, seu quæ, & si nolumus, efficit id, quod potest, esse contrariam; omnemq; actum voluntariū, seu spontaneum esse liberum. Sufficit ergo per Jansenium ad libertatem voluntatis, quam vocat essentialem, quòd volitionem præcedat plena cognitio, & advertentia, esto desit indifferentia; & ideò negat ad meritum, vel demeritum in differentiam voluntatis requiri. Consonat huic errori Bajus, qui in suis damnatis propositionibus habet: Quod voluntariè fit, etiamsi necessario fiat, liberè tamen fit. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali: Homo peccat, etiam damnabiliter in eo, quod necessariò facit.

III. Fundamentum hujus erroris videtur esse primò, quia juxta Doctrinam Augustini, & aliorum Patrum, præsertim Græcorum, in eo consistit libertas actuum, quæ est meriti, ac demeriti fundamentum, quòd actus nostros habeamus in nostra potestate; atqui actus spontanei, & à coactione immunes, quamvis citra indifferentiam ponantur, sunt in nostra potestate; ergo sunt plenè liberi, atque adeò meriti, ac demeriti capaces. Major patet: impossibile enim

est habere actus in nostra potestate, seu nos esse dominos actuum, & illos non esse liberos. Minor probatur; quia passim August., præsertim lib. 2. de Lib. Arb. cap. 3. dicit: *Illud esse in nostra potestate, quod cum volumus, facimus, vel quod facimus, si volumus*; huiusmodi autem sunt actus spontanei, & à sola coactione immunes; ergo, &c.

Confirmat id Jansenius ex Doctrina Augustini 5. de Civ. 9., ubi disputans cum Evodio, & Cicerone, quo pacto præscientia Dei infallibilis non evertat actuum libertatem? dicit, volitiones nostras idcirco esse liberas, quia fiunt à nobis, si volumus, & sunt perfectè voluntariæ: ergo ex Augustino sola immunitas à coactione sufficit ad plenam libertatem.

IV. Secundò: Deus est perfectissimè liber, ac omnis libertatis fons, & origo, & tamen caret indifferentia agendi, & non agendi, cum nequeat retractare, quod semel voluit: ergo ad libertatem non requiritur indifferentia.

Confirmatur; quia ex Augustino lib. de Nat., & Grat. cap. 43. Deus liberè justus est, esto non possit agere injustè: ergo ad libertatem sufficit immunitas à coactione, quæ in creatura est fundamentum meriti, ac demeriti, quamvis non sit huiusmodi in Deo, qui caret superiore, à quo præmium habere possit.

V. Tertiò, quia subinde Augustinus, Bernardus, D. Thomas, Scotus, alique DD. docent, Spiritum Sanctum procedere liberè à Patre, & Filio, Deum liberè seipsum, & Beatos liberè Deum amare; cum tamen non aliam libertatem ad id habeant, quàm à coactione.

VI. Quartò, quia diabolus necessariò semper malè agit, & tamen verè peccat: ergo ad culpam contrahendam, quæ in via est radix demeriti, non requiritur libertas à necessitate, seu libertas indifferentiæ, sed sufficit libertas à coactione.

VII. Denique, quia Christus liberè præcepto mortis obtemperavit, ac per obedientiam istam meruit, juxta illud Apostoli: *Factus obediens usque ad mortem: propter quod Deus exaltavit illum*; liberè etiam præceptis naturalibus, v. g. amandi Deum, obtemperavit, cum tamen ratione impeccabilitatis careret indifferentia ad oppositum. Quamvis autem difficile sit conciliare in Christo impeccabilitatem, & libertatem ad meritum requisitam, non per hoc libertas est illi deneganda, juxta illud Augustini de Bono perseverantiæ c. 14. *Nunquid ideò negandum est, quod apertum est, quia comprehendere non potest?* Quòd si poterat in Christo D. haberi meritum in actu obedientiæ per solam libertatem à coactione, à fortiori poterit id haberi in natura lapsa, in qua homines habent libertatem indifferentiæ in causa, seu in peccato, & libertate Adæ, quamvis huiusmodi libertas non sit formalis, & proxima, sed radicalis, & remota.

VIII. Ostenditur tamen falsitas: Primò ex Sacris literis, in quibus passim luculenter significatur inesse nobis libertatem indifferentiæ ad benè, aut malè operandum; unde corrumpit Jansenii fundamentum. Prima ad Cor. 7. dicitur: *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis*: Eccl. 31. *Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit*. Eccl. 15. *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui*; Adjecit mandata, si volueris ea servare, conservabunt te: Et ibid. *Ante hominem vita, & mors, ad quodcunque voluerit, extendit manum suam*.

IX. Secundò ex Tridentino, quod sess. 6. can. 4. anathematizat, qui dixerit: *Liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum, Deo excitanti, atque vocanti non posse dissentire, si velit*. Necnon ex Augustino passim id ipsum docente, præsertim de Spir., & lit. cap. 34., ubi habet, *Consentire vocationi Dei, vel ab ea dissentire, propriæ voluntatis est*. Et lib. 3. de Lib. arbit. cap. 18. post multa concludit: *Si laboriosum est omnia mandare memoria, hoc brevissimum tene: Quæcumque ista causa est voluntatis, si non ei potest resisti, sine peccato ei ceditur*; Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caveri potest? Et lib. de duabus animab. c. 12. *Dicere reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, summa est iniquitatis, & insaniæ*.

X. Respondet primò Jansenius lib. 6. de Gratia Salvatoris c. 35. apud de Champs l. 2. disp. 3. cap. 4. in hæc verba: *Scholastici, quando audiunt Synodum Tridentinam dicentem, voluntatem posse dissentire, si velit, putant, & rectè putant, significari humani arbitrii libertatem*. Sic etiam intelligunt eadem prorsus ratione libertatem indicari, si diceretur voluntas posse velle, si velit, posse non velle, si nolit. Quare Jansenius putat eodem modo juxta Tridentinum hominem esse liberum, seu posse dissentire, si velit; sicut diceretur de Beato, qui necessitatur ad Deum amandum, quòd posset non amare Deum, si velit, esto non possit id velle. Et hanc interpretationem in verba illa Tridentini amplectuntur Janseniani, & præsertim ille, qui Abbatis nomine apud eundem de Champs hæc habet: *Eo sensu rejici posse gratiam, quatenus eam abjiceremus, si vellemus; non posse verò rejici, quoniam velle hoc non possumus*.

Sed quis non videat, huiusmodi libertatem toto cælo aberrare à libertate, quam Tridentinum, Patres, & ratio ipsa docet nobis inesse? illud repeto ex August. loc. cit. *Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caveri potest?* Si Tridentinum explicaretur in hoc sensu Jansenii, nullo modo caveri posset operatio mala, unde nullum esset in mundo peccatum, eo quod nulla libertas ad peccandum requisita. Hinc Gabriel Pennotus lib. 9. c. 15. habet: *Quando concilium da-*

et liberum arbitrium Divinae gratiae posse dissentire, si velit, supponit illud posse velle dissentire; alioquin nihil contra haereticos definivisset; quia & Calvinus, & ipse Vvicleph, & quivis alius Fati assertor sine ulla contradictione admitteret hanc conditionalem, Voluntas à Deo mota per gratiam potest Divinae motioni dissentire, si velit; Sed negabunt illam posse velle. Quare debet Catholicus ab istis Glossis frigidis cavere: Quod pariter monet Bellarm. lib. 6. de Gratia Christi, & Lib. Arbit. cap. 15.

XI. Respondent secundò Jansenistæ, dari in voluntate solum indifferentiam potentiae, non actionis, quatenus humana voluntas est potentia mutabilis, & flexibilis, ita ut modò ad volendum, modò ad nolendum facile flectatur, quamvis quod in particulari vult in natura lapsa, illud necessariò velit.

Hæc tamen non est nisi larva etiam libertatis, quam pariter nec Assertores Fati, nec Calvinus ab Ecclesia damnatus negarunt, quippe quæ importat tantum concatenatam mutationem unius necessitatis in aliam, cum in quavis actione voluntas subeat necessitatem: prout etiam concedebat Vviclephus in ea sua 27. propositione à Concilio Constantiensi, & Martino V. censura notata, quæ dicebat: *Omnia de necessitate absoluta venire*. Ratio autem, cur ea sola indifferentia potentiae, seu mutabilitas voluntatis citra indifferentiam actionis non sufficiat, est, quia ad libertatem, quæ est meriti, aut demeriti fundamentum, requiritur indifferentia activa ad agendum, vel non agendum, ut mox ostendemus, non verò passiva ad hæc, vel illa vincula recipienda; non enim est præmio dignus, qui aurea catena ad bonum amplexandum à Deo astringitur, nec pœna dignus, qui catena ferrea adigitur ad malum, sed qui spontè alterutrū eligit; atq; adeò sine libertate, saltem contradictionis, meritum, aut demeritum non consistit.

XII. Respondent tertio, dari in voluntate indifferentiam remotam, & radicalem, non verò formalem, & proximam; tum quia habuit voluntas indifferentiam formalem in causa, seu in peccato originali, & in libertate Adæ peccantis; tum etiam, quia posset voluntas, sublata necessitate, qua bonum hic & nunc amplectitur, amplecti malum, & è contra.

Sed hoc etiam à Calvini, & Vviclephi affectis non negabatur: Quòd autem non sufficiat libertas in causa ad transfundendum meritum, aut demeritum in actionem hic & nunc necessariam, satis diximus in expositione primæ propositionis damnatæ ab Alexan. VIII. Quòd verò neque sufficiat ista indifferentia remota, seu in sensu diviso, prout à Jansenistis explicatur, patet etiam: quia voluntas in tantum necessitata ad bonum diceretur posse amplecti malum, in quantum si solveretur ea catena, qua ad bonum adigitur, posset aliam catenam subire, qua ad

malum adigatur, aut è contra: in quo sensu etiam Beati, etiam Humanitas Christi est indifferens ad peccandum; hoc autem non est habere indifferentiam activam, sed passivam, quæ meriti, aut demeriti est incapax.

XIII. Ratio itaque horum omnium à priori est, quia ex consensu Scripturarum, Conciliorum, Patrum, Scholasticorum, & ipsorum Philosophorum, ut videre est apud Ripald. t. 3. disp. 15. libertas ad meritum, vel demeritum requisita est illa, quæ positis omnibus requisitis ad agendum, potest agere, & potest non agere, seu quæ est electiva: unde mera libertas à coactione non sufficit. Cyrillus Alex. lib. 9. in Jo. c. 10. disertè habet; *Rationali creaturæ liberam potestatem Creator largitus est, & suæ voluntatis habenas cuique commisit, ut in eo sit quicquid probaverit, eligere*. Quod pariter expressè habet Basil. in illa verba Isaia 7. *Ut sciat reprobare malum, & eligere bonum*; idemque Patres communiter passim docent, indicantes nobis inesse vim ad præeligendum bonum præ malo, & sic posse mereri, aut malum præ bono, & sic demereri.

Sicut enim qui in vincula conjectus die festo non audit Sacrum, non dicitur inobediens, aut ullius pœnæ reus; neque cæcus, aut in tenebris positus dicitur modestus, & præmio dignus per hoc, quòd mulierem non aspiciat; idque non alia de causa, nisi quia ad hos actus non habetur indifferentia formalis, esto habeatur radicalis, remota, & conditionata, quam admittunt Jansenistæ: ita neque habetur meritum, aut demeritum per actus spontaneos à coactione immunes, si careant formali indifferentia, & libertate. Hæc omnia expressit Angelicus qu. 6. de Malo artic. unico his verbis: *Quidam posuerunt, quòd voluntas hominis ex necessitate moveatur ad aliquid eligendum; nec tamen ponebant, quòd voluntas cogereetur*: Hæc autem opinio est hæretica, tollit enim rationem meriti, ac demeriti in humanis actionibus; non enim videtur esse meritum, vel demeritum, quòd aliquis sic ex necessitate agit, quòd vitare non possit.

XIV. Ad primam rationem in contrarium: Ex Augustino, & aliis communissimè illud dicitur esse in nostra potestate, quòd dum volumus, facimus ex propriæ voluntatis determinatione citra ullam necessitatem antecedentem; quòd explicavit Augustinus pluribus in locis apud Ripald. t. 3. d. 14. sect. 13., & præsertim de spir., & lit. cap. 31. dicens: *Hoc quisque in potestate habere dicitur, quòd si vult, facit, si non vult, non facit*; quæ verba non possunt aptè explicari per solam libertatem à coactione; Sicut nec illa Verba Tridentini dicentis posse liberum arbitrium dissentire Deo vocanti, si velit, ut ostendimus. Addit inferius Augustinus, *Cum potestas datur, non necessitas imponitur*; ergo ex August. nisi detur libertas in-

differentiæ, seu à necessitate, actio non dicitur esse in nostra potestate, nec antonomasticè libera, esto sit libera à coactione.

XV. Ad confirmationem: Augustinus, & omnes Catholici benè conciliant præscientiam Dei infallibilem cum libertate voluntatis excludente necessitatem antecedentem, quæ unicè libertati est inimica, vid. admittendo solum necessitatem consequentem, quæ cohæret cum contingentia effectus. Hanc duplicem necessitatem explicavit Anselmus lib. 2. *Cur Deus homo*, cap. 18. dicens: *Est autem necessitas præcedens, quæ causa est, ut res sit; & est necessitas consequens, quam res facit: Præcedens, & efficiens necessitas est, Cælum volvi, quia necessarium est, ut volvatur: consequens verò, & quæ nihil efficit, est, te ex necessitate loqui, quia loqueris.* Et D. Tho. q. 16. de Malo ar. 7. ad 15. id explicat in casu nostro, dicens: *Sicut se habet Divina scientia ad futura contingentia, sic se habet oculus noster ad contingentia, quæ in præsentibus sunt; Unde sicut certissimè videmus Sortem sedere, dum sedet, neque tamen propter hoc sequitur, quòd sit simpliciter necessarium; ita etiam ex hoc, quòd Deus videt omnia, quæ eveniunt in seipsis, non tollitur contingentia rerum.* Quòd autem necessitas Jansenistica, & Calvinistica sit antecedens, non consequens, est evidens; quia ex D. Ansel. necessitas antecedens est, quæ facit rem esse, & necessitas consequens est, quam facit ipsa res; necessitas autem in casu nostro facit actum esse, non verò consequitur ad actum, ut consequitur præscientia Dei ab æterno: ergo est necessitas antecedens everfiva libertatis. Jansenistæ dicunt, actum esse necessarium necessitate consequente ad peccatum Adæ, & sic cohærere cum libertate. Sed hanc libertatem actus in causa diximus non sufficere ad meritum, vel demeritum in actu formaliter necessario: non potest enim voluntas hominis lapsi peccare peccato personali, nisi prout distincta à libertate Adæ excludat necessitatem antecedentem, & inevitabilem peccandi; cum ad libertatem necessaria sit, ut ostendimus, exclusio necessitatis antecedentis, & inevitabilis.

XVI. Ad secundam rationem in contrarium: Deus cum omnimoda indifferentia decrevit ab æterno, quodcumque liberè pro singulis instantibus decrevit, & solum ratione suæ immutabilitatis, & constantiæ nequit decreta retractare; quæ tamen non dicuntur nunc necessaria, nisi tantum ex suppositione; quia cum Æternitas ex Boetio sit *Interminabilis vitæ tota simul, & perfecta possessio*, Deus in sua æternitate indivisibili non potest dici prius habere indifferentiam, deindè necessitatem consequentem ad suos actus; eo pacto quo Angeli pro primo instanti suæ viæ habuerunt libertatem ad amorem Dei, & deindè ob visionem supervenientem habuerunt necessitatem: sed pro tota sua æternitate Deus dicitur liberè decernere, ejus-

que decreta esse necessaria ex suppositione; non secus ac Petrus pro instanti A liberè sedet, & pro eodem instanti habet simul necessitatem sedendi ex suppositione.

XVII. Ad confirmationem: Deus relatè ad exercendam justitiam solum habet libertatem quoad exercitium, seu contradictionis, non verò quoad specificationem, seu contrarietatis; & idèò indifferentiam habet ad ponendum, vel non ponendum actum justitiæ, non tamen ad ponendum actum injustitiæ; quia ad perfectionem libertatis non spectat posse peccare. Quare sicut optimè Augustinus dixit, *Deus multa non potest, quia est omnipotens*; cum ad perfectionem potentiae spectet non posse ponere chimeram, peccatum, &c. ita quia Deus est perfectissimè liber, multa vult necessariò, nempe amorem sui, & negationem peccati, quia hoc spectat ad perfectionem libertatis.

XVIII. Ad tertiam: Quæstio est de voce, num voluntas solum libera à coactione, dicenda sit absolutè libera? Multi affirmant; & in hac acceptione D. Thomas dicit qu. 10. de potentia ar. 2. ad 5. *Deus sua voluntate liberè amat seipsum, licet de necessitate amet seipsum*; & Scotus quodlib. 6. *Voluntas Divina necessariò vult bonitatem suam, & tamen in volendo est libera*; & in eodem sensu docent passim, Spiritum Sanctum liberè procedere à Patre, & Filio, ac Beatos Deum amare. Quicquid autem sit de hac quæstione de mera voce, quæstio de re est, an hujusmodi libertas à coactione, quæ ad summum est libertas physica, possit etiam esse libertas moralis, seu requisita ad meritum, vel demeritum; quod à Catholicis negatur, & solum à Calvinistis, & Jansenistis admittitur.

XIX. Ad quartam: Argumentum de Diabolo necessariò malè operante, ac simul peccante, est Calvinii, ut videre est apud Bellarm. l. 5. de Gratia, ac libero arbit. cap. 14., cui nos abundè satisfacimus in expositione primæ thesisi ab Alex. VIII. proscriptæ: ubi diximus, Diabolum, ac damnatos solum habere necessitatem moralem peccandi, non physicam, ut docent communius cum Scoto, Valen. Durando, & aliis; Quòd si ad peccandum necessitarentur physicè, ut nonnulli docent apud Suar. lib. 8. de Ang. cap. 10. hujusmodi peccatum non esset formale, sed merè materiale, & actus pœnalis potius, quam peccaminosus; cujusmodi sunt in nobis actus mali orti ab ignorantia invincibili, & actus concupiscentiæ, qui sunt effectus, & pœna peccati, nec aliter à Tridentino sess. 5. dicuntur esse peccatum, nisi quia ex peccato sunt, & ad peccatum inclinant.

XX. Ad ultimam: Quamvis Theologi defuerint in concilianda Christi impeccabilitate cum obedientia libera, & meritoria in subeunda morte præcepta; conveniunt tamen, quòd Christus D. non solum habuerit libertatem à

coactione, sed libertatem etiam indifferentiæ. Thomistæ docent, habuisse potentiam ad mortem non acceptandam in sensu diviso, eo prorsus pacto, quo prædeterminatus ad amorem, potest in eorum sententia ponere odium in sensu diviso, ita ut huiusmodi potentia non sit solum remota, & conditionata juxta sensum Calvinisticum, & Jansenianum, sed proxima, & absoluta juxta sensum Catholicum: Scotistæ docent, præceptum mortis fuisse voluntati Christi extrinsecum, & idcirco non esse eversum libertatis, ut nec decretum Dei conde-terminativum, quippe quod extrinsecum. Suarior adscribitur, quod Christus habuerit indifferentiam, spectato tantum principio proximo, non tamen spectato principio remoto, nempe Unione hypostatica, quæ est essentialiter exigiva auxilii efficacis. Vasquez docet, Christum fuisse solum liberum ad mortis circumstantias. Lugo, & Hurtado, quod habuerit libertatem ad petendam dispensationem, aut ad acceptandum præceptum. Recentiores cum Esparza & Haunoldo, præceptum non fuisse rigorosum, sed instar Consilii onerosi, prout explicavimus in expositione primæ propositionis ab Alex. VIII. proscriptæ. Quare conveniunt communissimè in hoc, quod per actum obedientiæ non meruisset, si caruisset libertate indifferentiæ ad meritum essentialiter requisita. Relatè tamen ad præcepta naturalia, quamvis non habuerit Christus libertatem contrarietatis, habuit tamen libertatem contradictionis, quatenus poterat liberè hic & nunc ponere, vel non ponere actum dilectionis Dei ex. g., poteratque præcepta naturalia implere pluribus, vel paucioribus actibus, hoc, vel illo tempore, ex hoc, aut illo motivo, cum minore, aut majore intensiōe, ac duratione actus. Hæc enim omnia non erant Christo Dom. à Deo præcepta, eo quod liberalius, ac honorificentius cum illo egerit Deus, sicut tantæ Personæ Majestatem decebat; cum ne nobis quidem servis suis Deus ita præcipiat, omnia determinando, sed plurima nostræ libertati morali relinquat, ut fusè ostendit Martinonius. Quod etiam verum est de Beatis, teste Aug. lib. 13. Confess. c. 15. ubi habet: *Vident faciem tuam semper, & ibi legunt sine syllabo temporum, quid velit æterna voluntas tua, legunt, eligunt, & diligunt.* Neque obstat, quod Christus, & Beati semper operentur optimo modo. Nam sicut Deus semper facit, quæ meliora sunt, ut habet Concil. Francofordiense, cum libertate tamen ad non ponendum effectum optimum, (quicquid sit, an moraliter ad optimum necessitetur? in quo variant Theologi) ita Christus D., & Beati semper ponunt actus præstantissimos, cum libertate tamen, saltem physica, si minus morali, ad eos non ponendos. Nisi enim e. g. Angelus tutelarior aliquam libertatem exerceret in provincia sibi à Deo demandata custodi-

Pars III.

di nos, frustra illum exoraremus, & nullæ à nobis essent illi grates agenda: quod nemo dixerit.

XXI. Recentior quidam, etiam post damnatas Jansenii propositiones, putavit, quod licet in natura lapsa non sufficeret ad meritum sola libertas à coactione, sufficeret tamen in Christo Domino, cujus natura non erat lapsa, sed integra. Quod ostendere conabatur, Primò pluribus auctoritatibus; etenim D. Th. in 3. dist. 18. num. 2. ad 5. hæc habet: *Dicendum, quod si esset arbitrium Christi determinatum ad unum numero actum, sicut ad diligendum Deum, quod non facere non potest, tamen ex hoc non amittit libertatem, aut rationem laudis, sive meriti; quia in illud non coactè, sed spontè tendit, & ita est actus sui Dominus.* Suar. disp. 37. de Incarn. sect. 2. quamvis hanc sententiam putet falsam, & improbabilem, dicit tamen, Div. Thomam his verbis reliquisse illam ut probabilem, & juxta illam sensisse Gabrielem, & Marsilium, necnon aliquos Neotericos: quod etiam videtur docuisse Albertus Magnus in 3. dist. 12. num. 5. dicens: *Bonitas Christi laudabilissima fuit ex hoc, quod peccare non potuit; quod hoc non posse nobilissimum posse est; unde non sonat coactionem, sed potius immobilitatem voluntatis ex perfecta affectione circa summum bonum, quam habet Christus ex Unione.* Et D. Bonav. eadem dist. art. 2. q. 1. loquens de Christi necessitate habet: *Ad illud, quod objicitur, quod nullus laudetur in his, quæ necessariò facit, dicendum, quod est necessitas, quæ repugnat voluntati, sicut necessitas coactionis, quæ venit ab extrinseco, & est necessitas, quæ subest voluntati, & ista est necessitas, quæ venit ex voluntatis immutabilitate; cum ergo dicitur, quod laus non est in operibus necessitatis, dicendum, quod verum est de necessitate primo modo dicta, non secundo.*

Secundò ratione; quia omne meritum fundatur in imputabilitate actus, ut docet D. Tho. par. 2. qu. 21. art. 2., & Scotus quæst. 28. quodlibetica dicens, *Laudabile, & vituperabile, immò generalius præmiabile, & punibile, continetur sub hoc communi, quod est imputabile; imputabilitas autem habetur ex hoc, quod initium operationis sit in nobis, seu per hoc, quod nos sumus principium, & causa operationis, ut fusè Philosophus 3. Ethic. 7. atque observantia præceptorum (ad quam Christus D. nullam omninò habet indifferentiam, sed solum libertatem à coactione) erat ipsi Christo imputabilis, quippe qui ab ipso Supposito Verbi operante ut quod, & non ab extrinseco ad illam determinabatur; cum nihil assignari possit extrinsecum Christo, quod posset dici principium, & causa talis observantiæ, ergo huiusmodi observantia, quamvis necessaria, & solum libera à coactione, poterat esse laudis, & meriti capax. Idcirco enim ex Philosopho l. c. per actiones naturales non meremur laudem, nec vitu-*

Ii 3 pe-

perium, quia non sunt imputabiles nobis, sed danti naturam: cui enim tribuitur esse, tribuuntur consequentia ad esse, ut proinde communiter motus elementorum tribuantur generanti; Quare solum libera inclinatio tribuitur nobis, ut notat Palud. in 3. dist. 11. qu. p. quia illa solum non consequitur ad naturam humanam necessariò; & idcirco solum actus liberi juxta sententiam Catholicorum sunt capaces meriti, ac demeriti, eo quod illorum duntaxat nos sumus initium, & causa.

Ex quo fit, quod cum Deus sit initium, & causa suæ operationis, etiam necessariæ, idcirco etiam operatio Dei necessaria, qualis est amor suimet, sit ipsi imputabilis; non secus ac operatio libera: atque adeò etiam per operationem necessariam Deus est laudabilis, ut advertit Perez ex D. Dionysio, qui operationem Dei necessariam vocat Superliberam, eo quod eminenter præstet quidquid præstat in nobis indifferentia, & libertas; unde non solum est Deo imputabilis, sed etiam Superimputabilis; Cum enim solus Deus sit fons, & origo sui esse, soli Deo competit esse initium, & originem eorum, quæ ad esse Divinum naturaliter consequuntur, ut sunt Dei operationes necessariæ; ergo etiam operationes Dei naturales, & necessariæ habent perfectissimo modo quicquid requiritur ad imputabilitatem, atque adeò ad laudem propriam operationis liberæ: Est enim nulla Dei operatio nec libera, nec necessaria sit capax meriti, eo quod non cognoscat Deus superiorem, in cuius obsequium operetur.

Confirmatur ex eo, quod Philosophus 2. ad Eudem. 6. habet, dicens: *Cum earum rerum, quarum quisque causa est, laudem habeat, & vituperium, apparet virtutem, & malitiam circa ea esse, quarum ipse causa, & initium est*: propterea quia Deus initium, & causa est etiam propriæ operationis necessariæ, sequitur, quod etiam per illam sit laudabilis: Ex quo fit, etiam Christum laudabilem esse, necnon præmio dignum per operationes à coactione immunes, quamvis necessarias, quia etiam Christus est fons, & causa talium operationum ratione propriæ Personalitatis; Neque obstat, quod Suppositum Christi realiter distinguatur ab eius voluntate creata. Nam ad hoc ut Christus sit fons, & origo operationis voluntariæ, ac necessariæ Humanitatis, satis est, quod Christi Supposito illa tribuatur, atque adeò sufficit, quod Suppositum Christi non distinguatur à Volente, quamvis à voluntate Humanitatis distinguatur: cum enim operationes sint Suppositorum, etiam operationes voluntatis creatæ in Christo tribuuntur Verbo volenti per illas ut quod, adeò ut ab illo hauriant dignitatem infinitam, quod contingere non posset, si Suppositum esset extraneum. Quare Christus impeccabilitatem, & præceptorum observantiam totam de-

bet sibi; atque adeò ea est ipsi imputabilis; adeò ut per illam, quamvis necessariam, laudem, & præmium mereri possit.

XXII. Hæc tamen doctrina nullatenus est admittenda; quia, ut notat Platelius t. 4. num. 311. verba Pontificis damnantis hanc Jansenii thesim: *Ad merendum sufficit libertas à coactione in statu naturæ lapsæ*, non habent vim restrictivæ, sed ampliativæ; & fit sensus, quod etiam in statu naturæ lapsæ, nedum in statu naturæ integræ, ea libertas non sufficiat: In tantum enim per Jansenium, ea sufficit in statu naturæ lapsæ, quia in hoc statu habetur libertas indifferentiæ in causa, nempe in libertate Adam: cum autem in statu naturæ integræ habens libertatem solum à coactione nullam prorsus habeat libertatem indifferentiæ, nec formalem, & proximam, nec radicalem, & remotam, ideo à fortiori in statu naturæ integræ non datur fundamentum meriti per solam libertatem à coactione. Unde universim damnatur propositio 38. Baii: *Quod voluntariè fit, liberè fit, quamvis necessariò fiat*.

Præterea, esto salvari posset ob auctoritates, & rationes adductas, quod Christus mereri puerit etiam per actus immunes tantum à coactione citra libertatem quancunque indifferentiæ, puta per actum amoris Dei, aut per observantiam præceptorum naturalium, relatè ad quos actus carebat libertate indifferentiæ ob ejus impeccabilitatem; dici tamen non potest, quod relatè ad observantiam præcepti de morte subeunda solum habuerit libertatem à coactione, & non indifferentiæ: hanc enim libertatem indifferentiæ, seu à necessitate manifestè indicant verba illa Jo. 10. *Nemo tollit animam meam à me, sed ego pono eam à me ipso, potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam: hoc mandatum accepi à Patre meo*. Hinc Hieronymus, & alii Patres communiter apud Suar. l. c. dicunt; *Non necessitate, sed voluntate crucem subiit*. Præterea meritò damnatur Vviclephus apud eundem Suar. eo quod dixerit, *Christum necessitate mortuum esse*. Rejicienda itaque doctrina Jansenii, & Vincentii de Lenis apud Platelium l. c. n. 317. dicentium, meritum obedientiæ in Christo D. salvari per meram libertatem à coactione citra libertatem indifferentiæ. Quomodo autem libertas ista indifferentiæ relatè ad observantiam præcepti de morte subeunda concilietur cum Christi impeccabilitate, disputatur à Theologis: Videturque non carere sua probabilitate via illa expeditissima, quæ docet, mandatum de morte subeunda fuisse solum instar consilii onerosi; necnon alia, quod præceptum fuerit impositum Humanitati assumptæ specificativè sumptæ, quæ in sensu diviso ab Unionè erat capax præcepti rigorosi, non verò ipsi Christo Domino, ut innuimus in expo-

expositione primæ thesæ ab Alex. VIII. confixæ.

Ad Auctoritatem adductam D. Thomæ, varii variè apud eundem Plateliū: Nonnulli volunt Angelicum non ex propria, sed ex aliorum sententia ibi locutum esse: Alii, quòd deinde palinodiam cecinerit q. 18. a. 4. ad 3., & qu. 26. de Verit. ar. 6. ubi habet: *Poterat Christus hoc, vel illud facere, vel non facere, & ideo libertas in eo remanebat, quæ requiritur ad meritum.* Verius de Champs lib. 3. disp. 2. c. 21. docet, D. Thomam intelligendum esse in eo sensu, quòd Christus determinatus ad unum, nempe ad speciem actus, puta ad amorem Dei, habuerit libertatem quoad exercitium, vel quoad circumstantias, & ob hanc indifferentiam meruerit diligendo Deum. Quod videtur colligi ex iis verbis Angelici loco laudato, *Et ita est actus sui dominus*; quomodo enim esset Dominus actus, si ad illum omninò necessitaretur? Et quamvis dicat, quòd ad eum actum *Non coactè, sed spontè tendat*, sensus tamen est, quòd non tendat necessariò, sed liberè: passim enim apud D. Th., & alios coactum sumitur latè pro necessario, & spontaneum, ac voluntarium pro libero, ut videre est apud Platel. t. 2. n. 48. Hæc expressit D. Th. qu. 26. de Ver. ar. 6. ad 1. ubi habet: *Dicendum, quòd licet anima Christi esset determinata ad unum simpliciter, poterat tamen hoc, vel illud facere, vel non facere; & ideo libertas in eo remanebat, quæ requiritur ad meritum*; idemque docuit 3. p. qu. 18. ar. 4. ad 3.

Ad id, quòd additur ex Alberto, & Bonav. Sicut Beati laudari, & commendari possunt ex hoc, quòd Deum diligant, quamvis necessariò; & damnati vituperari ex hoc, quòd Deum oderint, licet necessariò; cum ad laudem, & vituperium sufficiat honestas, vel inhonestas operis voliti, quin requiratur formalis libertas, & imputabilitas; prout requiritur ad meritum, & demeritum: ita dicendum de actibus Christi D. honestis, solum à coactione, non à necessitate immunibus.

Ad rationem in contrarium: quamvis ad laudem, & commendationem sufficiat, ut diximus, honestas operis voluntarii citra libertatem, non sufficit tamen ad meritum ex communi omnium sensu: Sicut enim nemo est reus pœnæ ob actum non liberum, ita nec dignus præmio. Cum enim præmium sit compensativum alicujus molestiæ, quam homo subit, dum honestè operatur, ut ostendit Esparza de Act. hum. q. 31., ut proinde Beati in patria, nullam molestiam subeuntes in Deo diligendo, præmium non exigant; idcirco non potest Christus D. esse capax meriti per actus honestos, immunes tantum à coactione, in quibus eliciendis nulla suberat molestia, & difficultas: *Meritum enim*, ut habet D. Thom. in 4. dist. 25.

qu. 1. ar. 4. ad 4. in difficultate consistit, sicut & virtus. Unde Apostolus 1. ad Cor. 15. dicit; *Abundate in omni opere bono, scientes, quia labor vester non est inanis in Domino*; non dixit autem, quia honestas boni operis, sed quia labor vester, ut innueret præmium deberi labori, & contemptui commodi alicujus temporalis propter Deum, non verò honestati operis. Quare esto verum sit, quòd Christo sit imputabilis etiam actus honestus immunis tantum à coactione, hæc tamen sola libertas à coactione, ne ipsi quidem Christo D. erit sufficiens ad meritum, si desit libertas à necessitate. Et sanè quamvis unice voluntati damnatorum sint imputabiles in causa actus inhonesti, quos citrà libertatem eliciunt in inferno, propter illos tamen sunt tantum vituperio, & exprobratione digni, nullatenus verò pœna: & similiter Beati, dum Deum amant in patria amore necessario, & solum in causa libero, & imputabili, sunt quidem laudandi, sed non præmiandi ob talem actum ex defectu libertatis formalis (ut ostendimus in expositione primæ thesæ ab Alex. VIII. confixæ, ubi innuimus in quibusnam actibus tam damnati, quam Beati sint liberi tantum libertate à coactione, in quibusnam verò sint liberi etiam libertate à necessitate, saltem physica, si minus morali) ergo pariter in Christo D. actus honesti, si careant libertate formali, erunt quidem laudabiles, utpotè imputabiles ipsi Christo, non tamen præmiabiles: ubi enim nulla libertas, nulla pariter molestia, & difficultas habetur in actu præferente honestum bono delectabili, & idcirco nulla exigentia recompensationis, & præmii, quod præsupponit victoriam, & triumphum.

Adde, quòd licet humana Christi voluntas sub Unione hypostatica, & Subsistentia Verbi exigat operationem honestam ineluctabiliter; ipsam tamen Unionem hypostaticam suapte natura voluntas humana Christi de se non exigit; atque adeò licet operatio honesta, immunis tantum à coactione, dici possit imputabilis ipsi Christo, quatenus ratione Subsistentiæ Verbi est initium, & causa illius, non potest tamen dici imputabilis voluntati creatæ Christi D., quæ de se non est initium, & causa operationis necessariæ: atqui si non est imputabilis voluntati operatio honesta, non potest esse meritoria, & exigitiva præmii: ergo operatio Christi D. honesta immunis tantum à coactione, si careat indifferentia, seu libertate à necessitate, non erit capax meriti; atque adeò non solum in natura lapsa, sed etiam in statu naturæ integræ ad merendum, vel demerendum requiritur in homine libertas à necessitate, quin sufficiat libertas tantum à coactione.

PROPOSITIO IV. JANSENI.

Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

S Y N O P S I S.

I. Ad quæstionem facti spectat, Num Semipelagiani admiserint gratiæ necessitatem etiam ad initium Fidei; Ad quæstionem verò juris, Num hæc assertio hæresim contineat. II. Quòd Semipelagiani negarint esse necessariam gratiam ad liberè credendum, est in comperto apud omnes. III. Quòd verò in hoc erant hæretici, quòd vellent posse arbitrium gratiæ resistere, aut obtemperare, docuit Jansenius, & olim Calvinus.

IV. Videtur Augustinus ipse ex Scripturis docere, quòd non possit voluntas gratiæ interiori resistere. V. Deus dat nobis posse, & ipsum velle, quomòdò autem possumus Divinæ huic voluntati resistere? VI. Diversa est gratia in statu naturæ integræ, & in statu naturæ lapsæ; in eo duntaxat statu poterat voluntas liberè ponere operationem salutarem. VII. Frustrà peteremus à Deo bonam operationem, si ea esset in manu voluntatis.

VIII. Sed negari non potest conferri à Deo in statu naturæ lapsæ tam gratiam efficacem, quàm gratiam purè sufficientem, quæ vitio voluntatis careat effectu suo, & in vacuum recipiatur. IX. Deficiente libertate ad resistendum gratiæ, deficeret requisitum essentiale ad merendum, vel demerendum.

X. Augustinus ex Scripturis solùm docet, Nullius frustrà Deum misereri, si vocetur vocatione congrua, & efficaci, supponens dari incongruam, cui possit voluntas reluctari. XI. Et in hoc sensu intelligendum est illud Christi Domini: Omnis, qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me. XII. Optimè conciliatur infrufragilitas Divinæ voluntatis cum libertate voluntatis humanæ. XIII. Diversitas auxiliorum in statu naturæ integræ, & lapsæ, est solùm accidentalis; quatenus nunc cæteris paribus auxilium medicinale ex meritis Christi est uberius ob majorem difficultatem ad benè operandum ortam ex concupiscentia effræni. XIV. Petimus à Deo auxilia congrua, quamvis in nostra potestate sit bona operatio, quia hæc principalitè debetur Deo; juxta illud Apostoli: Non ego, sed gratia Dei mecum.

I. **E**Xponitur. Duas continet partes hæc propositio. Altera spectat ad quæstio-

nem facti, Num scil. Semipelagiani admiserint gratiæ interioris necessitatem, etiam ad initium Fidei? Altera ad quæstionem juris, Num scil. hæc assertio, quæ supponitur esse Semipelagianorum, hæresim contineat, vid. quòd gratia talis sit, cui possit humana voluntas resistere?

II. Quod attinet ad primam partem, quam tradit Jansenius lib. 8. de Hæresi Pelag. c. 8. nil tritius iis etiam, qui vix à limine Theologiam salutarunt, quàm Semipelagianos inde nomen hoc comparasse, quòd non omnem gratiæ interioris supernaturalis necessitatem excluderent, ut Pelagiani (qui solùm admittebant gratiam Creationis, Doctrinæ Bibliorum, exhortationum, & exemplorum Christi) sed solùm illam excluderent relatè ad initium Fidei, quatenus posset initium salutis à nobis haberi independentè à gratia supernaturali per volitionem credendi, & piè vivendi solis liberi arbitrii viribus elicita, & per orationem, ac petitionem auxilii ad id necessariū purè naturalem; ac proinde nos non præveniri gratia, sed anteire illam, tanquam naturæ pedisequam, atq; adeò non esse necessariam ad incipiendum, sed ad proseguendum. Et sanè Augustinus disertè pluribus in locis apud Annatum, præsertim lib. de Prædest. Sanctorum cap. 2. habet, Semipelagianos gratiam internam ad singulos actus necessariam non admisisse, sed censuisse, Fidei initium esse ex nobis; Fidem non esse donum Dei: Naturam sufficere ad credendum: Gratiam Dei dari secundum merita fidei, atque adeo gratiam non præcedere Fidem, sed subsequi: Idem etiam docet de Massiliensibus D. Prosper apud eundem Annatum, ut dubitari nullatenus possit, Semipelagianos non admisisse prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei.

III. Quod attinet ad secundam partem, quòd scil. Semipelagiani non essent hæretici in hoc, quòd negarent ad initium Fidei, & salutis esse necessariam gratiam internam prævenientem, sed in hoc quòd vellent illam esse talem, cui posset voluntas resistere, docet illam Jansenius cohærenter ad secundam illam propositionem, qua dicebat: Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur; ac proinde dicit, hæreticam esse doctrinam illorum, qui vellent, gratiam ad actus supernaturales, & ad initium Fidei necessariam non necessitare voluntatem, sed esse talem, cui possit resisti: Quod etiam docuerat Calvinus l. 2. Inst. cap. 5. §. 11. Addit Jansenius l. 2. de Gratia Salvat. c. 27., nec Augustinum, nec ullum Patrum Latinorum, nec Ecclesiam in Conciliis à Sancta Sede approbatam, hoc genus gratiæ agnovisse in natura lapsa. Et cap. 28. adversus Lessium docentem posse nos gratiæ resistere, vel obtemperare, invehitur dicens: Quanta audacia post condemnatos jam

Jam à tot seculis Massilienses, asserere, quod quia in statu innocentiae sufficiebat homini ad salutem gratia, qua poterat perseverare, si vellet, etiam nunc sufficiat?

IV. Fundamentum hujus erroris, præter ea, quæ diximus in expositione secundæ propositionis, videtur esse, Primò auctoritas Augustini; hoc enim habet Jansenius l. c. cap. 24. *Ita quidem Augustini Divinam gratiam patrocinantis, & hæreticorum adversantium principia manifestè ostendunt, nihil capitalius medicinali Christi adjutorio fingi posse adversum, quàm illud gratiæ genus, cuius actio, vel cessatio, ut utilis, vel inutilis homini sit, in libero relinquitur voluntatis arbitrio.* Præterea hoc videtur apertè docuisse Augustinus, tum lib. 1. ad Simplicianum q. 2. dicens: *Si Deus miseretur, jam volumus, nullius Deus frustra miseretur:* Tum l. de Prædestin. Sanct. cap. 8. ubi, *Quid est, inquit, Omnis, qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me? nisi, Nullus est, qui audiat, & discat à Patre, & non veniat ad me? Absit, ut quisque non veniat, qui à Patre audivit, & didicit.* Quare ex Augustino nequit voluntas interiori gratiæ resistere, vel obtemperare; atque adeo Semipelagiani non erant in hoc hæretici, quòd hujusmodi gratiam admitterent.

V. Secundò, quia Deus dat nobis ipsum velle, & facere ut velimus, & consentiamus, juxta illud ad Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in vobis velle, & perficere in bona voluntate:* ergo non dat gratiam, cui possumus oblucri, & dissentire, si velimus; cum nequeat Divina voluntas frustrari effectu suo.

VI. Tertiò, quia aliud auxilii genus requiritur in statu naturæ integræ, ac in statu lapsæ: sicut aliud genus alimenti exposcit corpus sanum, & ægrum; ergo in natura lapsa gratia medicinalis debet esse suapte natura efficax, quæ non solum tribuat posse, sed etiam velle, & cui voluntas refragari non possit; ad differentiam gratiæ, quæ in natura integra collata fuit, relinquentis voluntati potestatem ad resistendum, & obtemperandum: aliter non different vires utriusque naturæ, si tam natura infirma, & ægrota, quàm natura robusta, & sana, valeret ad benè operandum ex propria libertate.

VII. Quartò, quia petimus à Deo non solum auxilia ad operandum, sed etiam ipsam bonam operationem: atqui si in manu voluntatis esset gratiæ resistere, aut obtemperare, frustra à Deo bonam operationem, & victoriam tentationum peteremus; nam, ut habet August. lib. de Natur. & Grat. cap. 18. *Quid stultius, quàm orare, ut facias, quod in potestate habes?* ergo gratia, quæ datur ad actus salutes, & ad initium Fidei, non potest esse talis, cui voluntas resistere possit, aut obtemperare; atque adeo Semipe-

lagiani id asserentes in hoc non erant hæretici.

VIII. Ostenditur falsitas, tum ex dictis in expositione secundæ propositionis Jansenii, ubi ostendimus, dari nobis in natura lapsa misericorditer à Deo præter gratiam efficacem, qua possumus salutariter operari, & simul operemur, etiam gratiam sufficientem, qua possumus quidem salutariter operari, sed vitio voluntatis non operamur, resistendo Spiritui S., & in vacuum gratiam Dei recipiendo; Tum etiam, quia ex verbis Trident. sess. 6. can. 6. anathematizantis, *Qui dixerit, liberum arbitrium à Deo motum, & excitatum, non posse dissentire, si velit, apertè colligitur, gratiam excitantem ejus esse indolis, ut possumus illi dissentire, & obistere:* atque adeo hæc assertio non est Semipelagiana, & hæretica, sed Catholica.

Nec satis est dicere cum Jansenistis, voluntatem posse dissentire, si velit, potentia remota, & in sensu diviso, hoc est si talis gratia deesset. Nam id Calvinus à Tridentino damnatus non negabat: propterea Concilium intelligendum de potentia proxima, & absoluta, non de remota, ac conditionata, in quo sensu etiam cæcus potest videre, & ligatus potest ambulare, si velit, potentia tamen remota, & conditionata, hoc est si careat cecitate, & compedibus. Quare sicut ineptè quis dixerit, cæcum posse videre, si velit, cum deficiat illi potentia proxima ad videndum, nec illam habeat in manu suæ voluntatis; ita ineptè Tridentinum dixisset, posse voluntatem dissentire gratiæ si velit, si supponatur, quòd deficiat illi potentia proxima ad dissentendum, nec illam habeat in manu sua.

IX. Ratio radicalis est; quia deficiente libertate ad resistendum gratiæ, vel obtemperandum, deficeret requisitum essenziale ad meritum, vel demeritum, juxta dicta in expositione antecedentis propositionis.

X. Ad primam rationem in contrarium: Nil tritius apud Augustinum, quàm liberum arbitrium Gratia ad Fidem, & piè vivendum invitanti posse annuere, vel abnuere pro libito: Lib. de bono perseverantiæ cap. 5. habet: *Credere, vel non credere positum est in arbitrio voluntatis humane:* Cap. 34. de Spir., & lit. supposita Divina gratia dicit, *Sed consentire, vel dissentire propriæ voluntatis est.* Quinimò lib. de liber. arb. cap. 2. indifferentiam voluntatis ostendit ex verbis illis Ecclesiastici 15. *Ante hominem vita, & mors, ad quodcunque voluerit, extendit manum suam.* Ad ea verba August. allata, *Si Deus miseretur, jam volumus,* dicendum cum Ripal. to. 3. d. 23. nu. 314. ibi sermonem esse de gratia efficaci, ut constat ex contextu. Similiter loquitur de Divina misericordia vocante congrua, & non de omni misericordia, quando dicit, *Nullius frustra Deus miseretur;*

retur; Addit enim, *Item verum est; Non volentis, neque currentis, sed misereantis est Dei, quia etiam si multos vocet, eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quo modo eis vocari aptum est, ut sequantur.* Ecce quomodo solum ibi loquatur de vocatione, & misericordia congrua, supponens dari vocationem non congruam, cui voluntas resistat, que pariter Dei Misericordia est.

XI. Ad alium Augustini textum respondetur, sensum Christi D. (ut exponit D. Th. in Jo. lect. 5.) esse quod quicumque à Patre interiorius illustrante, inspirante, & vocante audierit, & simul liberè consentiendo didicerit, veniet ad me, credendo, sperando, ac diligendo: Propterea Augustinus dicit, impossibile esse, quin veniat, qui audivit, & simul liberè consentiendo didicit; quin tamen neget multos vocari, & audire, absque eo quod discant, & veniant, eo quod vocationi resistan t.

XII. Ad secundam: Gratiam efficacem aptissime coherere cum infruabilitate Divinæ voluntatis, & libertate voluntatis humanæ, Catholici omnes docent, quamvis varient in eo explicando: cum Thomistæ id tribuant præmotioni physicæ essentialiter connexæ cum actu efficaciter à Deo intento, & quam nolunt esse libertatis everisivam; Doctores verò Societatis id tribuant prædefinitioni Divinæ scientiam mediam consequenti, ratione cujus infallibiliter ponetur actus per scientiam mediam prævisus, & à Deo efficaciter volitus absque læsione libertatis; non secus ac infallibiliter erit peccatum Antichristi à Deo prævisum, citralæsionem libertatis: Quando autem Deus dat nobis velle, & perficere, tunc non dat gratiam, cui resistere non possumus, ut Jansenistæ contendunt, sed dat auxilium prævisum efficax, cui voluntas resistere potest; infallibiliter tamen non resistet, cum prævisa fuerit per scientiam mediam non restituta; non secus ac Antichristus cum potentia ad non peccandum, infallibiliter peccabit, supposita prævisione absoluta, ac revelatione facta de ejus peccato futuro.

XIII. Ad tertiam: Diversitas auxilii in statu naturæ integræ, & lapsæ non est essentialis, consistens in eo, quod alterum componatur cum potentia ad reluctandum, alterum non, cum in utroque statu debeat salvari libertas; sed est accidentalis, consistens in eo, quod auxilium Adamo collatum in statu naturæ integræ, cæteris paribus, erat remissius ob minorem difficultatem ad benè operandum ex defectu concupiscentiæ rebellis; in statu verò naturæ lapsæ auxilium medicinale ex meritis Christi collatum est uberius, ac intensius, ob majorem difficultatem ad benè operandum ortam ex concupiscentia effræni: caro enim adversus Spiritum concupiscit, & sentimus in membris nostris legem repugnantem legi men-

tis; unde vires gratiæ debent esse uberiores, ne succumbamus.

XIV. Ad ultimam: Argumentum probat, quod neque in statu naturæ integræ gratia coherbat cum libertate; cum etiam in eo statu daretur locus orationibus, quibus Adam sibi, Evæ, & Filiis auxilium à Deo peteret ad perseverandum, necnon ipsam perseverantiam: quare dicendum nos rationabiliter à Deo petere, præter auxilia, ipsam bonam operationem; quia quamvis ea pendeat à nobis, & in nostra sit potestate; principalius tamen pendet à Deo, qui animo specialiter benevolo præparat auxilia efficaciam præ inefficacibus, dando liberaliter, præter posse, ipsum agere; ut proinde Apostolus loquens de operationibus supernaturalibus dixerit, *Non ego sed gratia Dei mecum*; quasi dicat, eas esse partes gratiæ, ut præ illis partes voluntatis sint penè nullæ, atque adeò ac si non essent; usque adeò Deus in elargiendis bonis operibus est nobis beneficus: quamvis illa à nobis determinantur liberè, atque adeò cum potestate dissentendi.

PROPOSITIO V. JANSENI.

Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse.

S Y N O P S I S.

I. Docuit Jansenius à Semipelagianis, non à Catholicis doceri, quod Christus etiam pro Reprobis sanguinem fuderit pretiosissimum. II. Deinde Novatores dixerunt, pro omnibus, & solis Fidelibus mortuum esse. III. Jansenii error descendit ex illa ejus maxima, quod non detur in natura lapsa gratia per Christum, quæ non sit efficax. IV. Explicatur, cur Doctrinam Catholicam de Christo pro omnibus mortuo Jansenius tribuat Semipelagianis.

V. Videtur Christus non fuisse pro Reprobis sanguinem, quia pro illis Christus non oravit; ut nec Ecclesia orat pro damnatis, aut pro diabolo. VI. Si Christus pro reprobis orasset, exauditus fuisset. VII. Sanguis novi testamenti dicitur effundendus pro multis, atque adeò non pro omnibus. VIII. Quod videntur Augustinus, & Anselmus aperte docere.

IX. Scripturæ tamen passim docent, Christum pro nobis omnibus traditum esse. X. Debet autem ly Pro omnibus, intelligi pro singulis generum, non verò pro generibus singulorum. XI. Nec potest dici, quod pro omnibus Christus mortuus sit quoad sufficientiam in actu primo remoto, Nam sic etiam pro diabolo, & pro omnibus creaturis rationabilibus possibilibus mortuus esset. XII. Tridentinum aperte docet, pro omnibus Christum mor-

mortuum esse, quamvis non omnes salventur. XIII. Nec valet cum Jansenistis dicere, quod sit mortuus pro omnibus, quatenus suscepit causam omnibus communem. XIV. Augustinus id insinuari docet ex iis etiam verbis Psal. 18. Non est qui se abscondat à calore ejus. XV. Nisi Christus pro omnibus omnino sanguinem fudisset, plures actus Theologales Fidei, Spei, & Charitatis ab omnibus eliciendi, à Reprobis exerceri non possent.

XVI. Christus pro Reprobis oravit, sicut oravit in Horto, ut transfiret à se calix, oratione scilicet conditionata, si id ad gloriam Patris conferret, & ipsi placitum esset. Ecclesia tamen non orat pro damnatis, eo quod non sit amplius illis locus penitentiae. XVII. Ex Augustino in Cruce Christus pro Reprobis oravit, eorumque salutem quærebat, cum dixit: Sitio. XVIII. Quando dicitur, quod Sanguis novi Testamenti pro multis effundetur, juxta Scripturæ phrasim sit sensus, quod effundetur pro omnibus, qui sunt multi. XIX. Quamvis quoad sufficientiam duntaxat effusus sit pro omnibus, & pro multis solum quoad efficaciam.

I. **E**Xponitur. Innocentius X. in sua Constitutione propositionem hanc damnavit ut falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam in eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit, ut impiam, blasphemam, contumeliosam, Divinæ pietati derogantem, & hæreticam; Quam censuram confirmavit deinde Alex. VIII. Illam autem docuit Jansen. lib. 3. de Gratia Salvat. cap. 21. dicens. Nullo modo principiis Augustini consentaneum est, ut Christus Dominus vel pro Infidelium in infidelitate morientium, vel pro iustorum non perseverantium salute mortuus esse, sanguinem fudisse, semetipsum redemptionem dedisse, Patrem orasse sentiat. Scivit enim quomodo quisque ab æterna prædestinatus erat, scivit hoc decretum nullius pretii oblatione mutandum esse. Ex quo factum est, ut juxta Santissimum Doctorem non magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, quam pro diaboli deprecatus fuerit: sed si quid pro ipsis Patrem rogavit, pro temporalibus quidem iustitiæ effectibus rogavit, fuditque sanguinem suum; Et deinde subdit sententiam oppositam esse Machinam à Semipelagianis erectam, & ab Ecclesia repudiata. Hoc idem docuerat olim Calvinus 3. Inst. in c. 17. Joan. dicens: Christum proprii gregis solummodo sollicitum fuisse, & pro Electis suis duntaxat orasse. Et quamvis ut notat Platel. tom. 4. nu. 360. discreparet Calvinus à Jansenio in hoc, quod ille vellet reprobis ob merita Christi concessa solum fuisse bona aliqua temporalia, hic verò etiam bona aliqua supernaturalia; neuter tamen voluit pro æterna reproborum salute Christum fudisse sanguinem pretiosissimum.

II. Nonnulli deinde Jansenii asseclæ, post

hanc confixam thesim adhuc docere ausi sunt quartam illam ab Alex. VIII. proscriptam, quæ dicit: Dedit semetipsum pro nobis oblationem Deo, non pro solis Electis, sed pro omnibus, & solis Fidelibus. In cuius expositione plura diximus huc pertinentia.

III. Hic Jansenii error descendit ex illa ejus maxima, quod scil. præter gratiam efficacem nulla detur gratia sufficiens, cui possit voluntas in natura lapsa resistere; Unde fit, quod cum Reprobi careant gratia efficaci, qua salventur, careant etiam gratia sufficiente; ac proinde Christus Dominus non fuderit sanguinem ad hanc gratiam sufficientem obtinendam, qua Reprobi salvari possent, si vellent.

IV. Ratio autem, cur audacter dicatur à Jansenio à Semipelagianis doceri, quod Christus pro omnibus mortuus sit, innuitur à de Champs lib. 3. disp. 7. cap. 15. quia scil. triplex fuit in hac re Semipelagianorum error. Primus quidem, quod contenderent Deum velle omnes homines salvos fieri, si ipsi velint; ita ut hanc salutis voluntatem, quam Deus à nobis exigit, solis naturæ viribus adscriberent. In eo autem Pelagiani à Semipelagianis discrepabant, quod illi contenderent Deum velle omnes homines salvos fieri, dummodo naturæ viribus quicquid ad salutem est necessarium efficiant: Isti verò, errorem hunc moderati, contenderent Deum velle omnes homines salvos fieri, dummodo primam salutis voluntatem naturæ viribus concipiant. Adversus autem hanc hæresim docet Catholica Fides, Deum velle quidem omnes homines salvos fieri, si ipsi velint, quin tamen possint id velle naturæ viribus, sed prævenientis gratiæ auxilio: Quod Augustinus 1. Retractat. 6. 10. his verbis expressit: Verum est omnino, omnes homines hoc posse, si velint; sed præparatur voluntas à Domino, & tantum augetur munere charitatis, ut possint.

Alter error Semipelagianorum fuit, quod contenderent Deum velle omnes homines salvos fieri, si ipsi velint, ita ut huiusmodi conditio etiam in parvulis ante baptismum extinctis locum habeat; & quia præsentem voluntatem in iis non inveniebant, ad futuram confugebant, quam Deus habituros illos prævideat, si ad maturam ætatem pervenissent; quare dicebant, parvulos sine baptismo decedentes idem non salvari, quia si diutius vixissent, salvari noluisent. Hanc istorum hæresim expressit Augustinus Epist. 105. dicens: Deus, inquit, in parvulis, quos hinc aufert, prævidet quemadmodum victurus esset quisque, si viveret; & ideo quem nequiter novit esse victurum, sine Baptismo facit & mori; sic in eo puniens opera mala, non quæ fecit, sed quæ facturum fuit. Catholici tamen docent, de adultis tantum verum esse, quod Deus velit omnes salvos fieri sub ea conditione, quod ipsi velint: quod verò spectat ad infantes, fal-

falsissimum esse, quòd ob merita, vel demerita ulla conditionatè futura, baptisumus iis concedatur, aut negetur; cum merita, ac demerita conditionatè futura, sicut etiam merè possibilia, nullum præmium, aut pœnam exigant; aliter posset Deus quemlibet ad arbitrium damnare ante quodcunque peccatum ab eo patratum, præcisè ob peccata conditionata, quæ in unoquoque prævidet sub aliqua conditione; quod citra deliramentum asseri non potest. Admittit quidem D. Prosper lib. 2. de vocat. Gent. cap. 23., & cum eo plurimi DD. defendunt, *Istos paucorum dierum homines ad istam pertinere gratiæ partem, quæ semper universis est impensa nationibus, qua utique si benè eorum uterentur Parentes, etiam ipsi per eosdem juvarentur*: At hæc conditio, si benè eorum uterentur Parentes, longè discrepat ab ea conditione Pelagiana, quam Augustinus refellit. Utrùm autem revera Deus providerit his infantibus de remedio ad salutem in institutione Sacramentorum, quæ dependenter à causis secundis applicentur, an verò dependenter ab orationibus, ac bonis operationibus Parentum, an autem voluerit eos directè in pœnam originalis è Cælorum Regno excludere? Disputant Theologi, & nonnulla de hoc supra innumus in expositione propositionis 4. ab Alex. VIII. proscriptæ.

Tertius Semipelagianorum error fuit, quòd contenderent, Deum velle æqualiter (sive, ut loquitur Faustus, *indiscretè*) omnes homines salvos fieri, & Christum æqualiter pro omnibus esse mortuum, ut proinde non dicantur majoribus beneficiis à Deo, & à Christo D. affecti esse Electi, quàm Reprobi. Hanc hæresim expressit D. Prosper in Carmine de Ingratis cap. 8. dicens:

*Cum sine delectu, seu lex, seu gratia Christi
Omnem hominem salvare velit, Dominique vocantis*

*Sic sit propositum, ut nullus non possit ad illud
Libertate sua, proprioque vigore venire;*

Sitque salus dignis salvare ex fonte volendi.

Dum dicunt Semipelagiani, quòd voluntas Dei, & gratia Christi *sine delectu* ad omnes homines æqualiter pertineant, contendunt discretionem Electorum à Reprobis *ex solo fonte volendi* provenire, non ex speciali Divina Misericordia. Quod refellit D. Fulgentius lib. de Incarn. & Grat. cap. 29. ubi habet. *Illud Apostolicum, ubi dicitur de Deo: Qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; non sicut oportet intelligunt, qui hanc Dei voluntatem, sicut in vasis misericordiae, sic & in vasis iræ accipiendam existimant*. Fides quippe Catholica docet, Deum generali quadam voluntate velle omnes homines salvos fieri, & ex ea omnibus omninò gratiam sufficientem præparare, cum hoc tamen, quòd peculiari quodam affectu Prædestinatos diligat, & congrua ad salutem illis auxilia

destinet. Quod dilucidè expressit D. Prosper lib. 2. de Vocat. Gentium cap. 31. dicens: *Gratiam Dei omnibus hominibus adfuisse, providentia quidem pari, & bonitate generali, sed multimodo opere, diversaque mensura: Quoniam sive occultè, sive manifestè, ipse est, ut Apostolus ait, Salvator omnium hominum, maximè Fidelium. Quæ sententia subtilissimæ brevitatibus, & validissimè roboris, si tranquillo consideretur intuitu, totam, de qua agimus, controversiam dirimit. Dicendo enim, Qui est Salvator omnium hominum, confirmavit bonitatem Dei super omnes homines esse generalem; Adjiciendo autem, Maximè Fidelium, ostendit esse partem generis humani, quæ merito Fidei Divinitus inspiratæ ad summam, atque perfectam salutem specialibus beneficiis provehatur*. Propterea Trid. sess. 6. cap. 3. docet, Christum Dom. pro omnibus mortuum esse, & sanguinem fudisse, quatenus omnibus omninò obtinuit gratiam sufficientem ad salutem, quamvis non omnibus obtinuerit efficacem, ut proinde non omnes salventur: Hæc sunt Tridentini verba: *Verum etsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, sed iiduntaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur*: Non quasi verò meritum passionis non communicetur Reprobis quoad obtinendam iis gratiam sufficientem; aliter non diceret Concilium, quòd Christus pro omnibus sit mortuus; sed quòd non communicetur quo ad obtinendam efficaciter, & in actu secundo salutem. Hinc Hugo Victorinus, qui S. Augustini lingua solet appellari qu. 15. in cap. 5. Epist. 2. ad Cor. habet: *Secundum Augustinum mortuus est pro omnibus Christus, quia hoc ejus mors promeruit, ut per ipsum omnes salvarentur, nisi in ipsis remaneret; sufficiens enim erat ad omnium salutem; Et ipse Augustinus apud de Champs loc. cit. Sanguis Domini tui, si vis, datus est pro te: si nolueris, non est datus pro te. Hoc est magnum, quia semel dedit, & pro omnibus dedit: Sanguis Christi volenti salus est, & nolenti supplicium*.

His explicatis perspicuum fit, quæ ratione Jansenius contendat, Semipelagianum esse, quòd Christus pro omnibus mortuus sit, ac sanguinem effuderit pretiosissimum; quia scil. Semipelagianus error fuit, quòd Deus indiscretè hoc est, ut interpretatur D. Prosper, *sine delectu*, & indifferenter universos velit salvos fieri, ac Christus eodem modo pro omnibus sanguinem fuderit; perinde quasi non possit esse verum, quòd sanguinem pro omnibus fuderit, quin tamen eodem modo Passionis fructus Electis, ac Reprobis communicetur.

V. Rationes autem potissimæ, quibus nititur hæresis hæc Janseniana, quòd scil. Christus non sit mortuus pro omnibus, sunt: Primò, quia Christus non oravit pro Reprobis: ergo nec pro illis sanguinem fudit. Antecedens probatur,

aur, quia ex Augustino lib. 21. de Civit. cap. 24. Ecclesia pro damnatis non orat, ut nec pro diabolo; ergo neque Christus præscius damnationis Reprobatorum oravit pro illis; utriusque enim oratio esset frustranea. Imò si Ecclesia prænosceret damnationem futuram alicujus, neque pro illo oraret, ut habet August. loc. cit. dicens: *Si de aliquibus ita Ecclesia certa esset, ut qui sunt illi etiam nosset, qui licet in hac vita sint constituti, tamen prædestinati sunt in æternum ignem ire cum diabolo, tam pro eis non oraret, quam nec pro ipso.* Et ratio à priori videtur esse, quia orationi annectitur spes obtinendi id, quod petitur, aliter esset frustra; spes autem non potest dari de bono certè non futuro; ergo cum salus reprobatorum Christo Domino appareret certè non futura, non poterat illam sperare, atque adeò nec pro illa orare, & Sanguinem fundere.

VI. Confirmatur ex Scripturis, ex quibus colligitur, Christum de facto non orasse pro Reprobis: dicitur enim Jo. 17: *Non pro Mundo rogo, sed pro iis, quos dedisti mihi, idest, ut habet August. tr. 107. in Joan. Non pro Reprobis, sed pro Prædestinatis.* Quòd si pro Reprobis aliquando orasset, certè exauditus fuisset, & salutem iis obtinuisset; nam Joan. 11. habetur: *Ego sciebam, quia semper me audis.*

VII. Secundò, quia Matth. 15. dicitur: *Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt Domus Israel;* ergo non pro omnibus mortuus est: & ideò Matth. 20. dicitur: *Filius hominis venit dare animam suam redemptionem pro multis;* & 26. *Hic est Sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur;* Quibus verbis videtur innui, Christum non fuisse sanguinem pro omnibus.

VIII. Tertiò, quia Augustinus Epist. 102. apertè dicit: *Non perit unus ex illis, pro quibus Christus mortuus est;* Et lib. 1. de adulterinis conjugis cap. 15. *Omnes, qui Christi Sanguine redempti sunt, homo est, non tamen omnes, qui homo est, sanguine Christi redempti sunt.* Quod etiam docuit Anselmus in Elucidario dicens: *Christus pro solis Electis mortuus est;* & infra: *Nihil contulit Reprobis ob sua demerita mors Christi.*

IX. Ostenditur falsitas: Primò ex innumeris Scripturis, quas retulimus in expositione propositionis quartæ Alex. VIII.; præsertim 1. ad Tim. 2. *Dedit semetipsum redemptionem pro omnibus;* & ad Rom. 8. *Pro nobis omnibus tradidit illum;* Quod etiam deducitur ex verbis Apostoli dicentis, posse perire, ac de facto perire nonnullos, pro quibus Christus mortuus est, atque adeò etiam pro Reprobis Christum fuisse Sanguinem suum; ad Rom. 14. ita loquitur: *Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est;* Et 1. ad Cor. 8. *Peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est.* Evincitur etiam ex eo, quòd comparet Aposto-

lus ad Rom. 5. fructum mortis Christi cum damno secuto ex peccato Adæ, dicens: *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ;* atque adeò, quantum est ex parte Christi, redemptio in omnes homines pertransiit, cum pro omnibus mortuus sit.

X. Neque ullatenus his Scripturis satisfiat à Jansenianis dicendo, quòd ly *pro omnibus* intelligatur pro generibus singulorum, hoc est pro Judæis, Gentilibus, ignobilibus, &c. non pro singulis generum. Nam licet verum sit, quòd non rarò in Scripturis vox *Omnes* non sumatur nisi pro generibus singulorum, ut cum dicitur Matth. 9. *Christus sanabat omnem morbum,* & Luc. 11. *Decimatis mentem, & rutam, & omne olus;* nihilominus vox ista, *Omnes*, secundum se debet sumi in proprio significato, atque adeo pro singulis generum, nisi aliunde constet, quòd debeat sumi pro generibus singulorum, ut in textibus adductis. Universim enim ex Augustino verba Scripturæ non possunt gratis restringi, aut in sensu minus proprio accipi; aliter rueret omnis auctoritas Scripturarum. Præterquam quod Patres communiter has Scripturas illimitatè accipiunt pro singulis generum, ut mox dicemus, & expressè docent, etiam pro reprobis Christum esse mortuum.

XI. Multò minus Scripturis adductis satisfiat dicendo, quòd Christi Sanguis pro omnibus effusus sit quoad sufficientiam in actu primo remoto, quatenus poterat pro omnibus offerri, & acceptari ad salutem promerendam; non verò in actu primo proximo; ita ut de facto pro omnibus oblatus, & acceptatus sit; adeò ut per voluntatem Christi, & Dei non stet, quo minus omnes salventur, prout possunt, si velint. Nam, juxta hanc explicationem, etiam pro dæmonibus, & pro Angelis, ac pro hominibus possibilibus Christi Sanguis effusus esset; cum tamen homines tantum extituros Christus redemerit; ergo mortuus est pro omnibus quoad sufficientiam actu primo proximo.

XII. Idipsum docuit Trid. verbis suprà laudatis: *Et si ille pro omnibus mortuus est, non tamen omnes mortis ejus beneficium recipiunt: sed illi duntaxat, quibus meritum ipsius communicatur;* Sufficientiam itaque ad salutem omnes habent, cum pro omnibus Christus mortuus sit; efficaciam tamen non habent omnes, eo quòd ex propria culpa non communicetur omnibus adultis meritum passionis Christi per Sacramenta aut in re, aut in voto: Quicquid sit, Utrum infantibus, qui ante baptismum decedunt, ex culpa Parentum, an aliunde meritum Passionis Christi non applicetur? qua de re nonnulla diximus in expositione propositionis quartæ Alexandri VIII.

XIII. Neque dicant Jansenistæ, Christum pro omnibus mortuum esse, quatenus suscepit causam

sam omnibus communem. Nam Tridentinum loquitur adversus Lutherum, & Calvinum, qui id non negabant; unde interpretatio hæc, ut potè aliena à mente Concilii, & valdè impropria, solum in patrocinium erroris adhibetur.

XIV. Accedit auctoritas apertissima Augustini pluribus in locis apud Platellium tom. 4. n. 362. & Annatum, ut mirum sit, quòd pro sententia opposita laudetur. In illud Psal. 18. *Nec est, qui se abscondat à calore ejus*, hæc habet: *Cum autem Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, non permisit ullum mortalium excusare se de umbra mortis: ipsum enim penetravit Verbi calor.* Et in Psal. 95. *Judicabit orbem terræ in æquitate*, addit: *Non partem, quia non partem emit, totum judicare habet, quia pro toto pretium dedit.* Cum autem tam Electos, quàm Reprobos sit judicaturus, sequitur, quòd pro utrisque ex Augustino pretium dederit. Quod apertius expressit S. Doctor lib. 2. de Symbolo ad Catechum. cap. 8. dicens: *Inimicis suis vulnera sua demonstraturus est, propter quod dictum est per Prophetam: Videbunt, in quem pupugerunt: Non ut eis dicat, sicut Thomæ: Quia vidisti, credidisti: sed ut convincens eos Veritas dicat: Ecce hominem, quem crucifixistis: ecce Deum, & hominem, in quem credere nolulistis: Videtis vulnera, quæ inflixistis: Agnoscitis latus, quod pupugistis, quoniam & per vos, & propter vos apertum est, nec tamen intrare voluistis.* Idemque docent Prosper, Hieronymus, Nazianzenus, Ambrosius, Chrysostomus, & unanimi consensu Patres omnes; ut proinde meritò sententia Jansenii à Pontificibus notetur ut hæretica, impia, blasphema, contumeliosa, & derogans Divinæ pietati.

XV. Confirmatur; quia nisi Christus D. etiam pro Reprobis mortuus esset, actus Theologales à Reprobis exerceri non possent; cum tamen certum sit omnibus eorum exercitium præcipi. Non possent siquidem Reprobi Symboli Nicæni in Constantinopolitano, Ephesino, & Chalcedonensi Concilio comprobati formulam illam usurpare: *Credo in unum Dominum Jesum Christum, &c. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis.* Quòd autem à quocumque id sit credendum, docuit Augustinus serm. 123. de Tempore dicens, *Qui pro tua Redemptione, & salute, in Humanitate quam accepit, Crucis pertulit passionem, ostendens, quòd quilibet dicere possit, Qui pro mea Redemptione, ac salute Crucis pertulit passionem.* Unde in libro Soliloquiorum cap. 32. hæc veræ Fidei confessio præscribitur: *Confiteor te Deum Patrem Ingenitum, Te Filium Dei Unigenitum, Creatorem, Salvatorem, & Redemptorem meum, & totius generis humani.* Nec possent Reprobi Spem Theologicam exercere, cum spes nostræ salutis in Christi sanguine pro nobis effuso nitatur. Unde Augustinus lib. Medit. cap. 14. habet:

*Omnis spes, & totius fiduciæ certitudo mihi est in pretioso sanguine ejus, qui effusus est propter nos, & propter nostram salutem; Præterquamquod, ut advertit de Champs lib. 3. disput. 7. sect. 8., ne ipsis quidem Prædestinatis mors Christi benè sperandi rationem præberet, si solum pro iis mortuus esset: quia cum nemo sciat, an sit ex numero Prædestinatorum, nemo certam salutis spem ex Christi morte posset concipere; Nec ullus posset usurpare verba laudata Augustini dicendo: Totius fiduciæ certitudo mihi est in pretioso Sanguine ejus, qui effusus est propter me, & propter meam salutem; incertum enim esset hoc Spei fundamentum, si incertum esset, an pro mea salute Christus Sanguinem pretiosum effuderit. Denique Charitati etiam Theologicæ præcipuum fomentum deesset, nisi pro singulis Christus Dom. crudelissimam mortem oppetiisset, ita ut quilibet usurpare posset illud Apostoli ad Galat. 2. *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum propter me.* Constat enim ex eo præcipuè inflammari Charitatem, quòd ad se pertinere quilibet credat, quòd dicitur Jo. 3. *Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum Unigenitum daret.* Unde August. tract. 2. in Epist. 1. Jo. omnes hortatur dicens; *Omnes illius sumus, qui pro nobis mortuus est, qui pro nobis crucifixus est.* Et D. Bernardus serm. 11. in Cant. *Memento jam, te etsi de nihilo factum, non tamen de nihilo redemptum. Sex diebus condidit omnia; at verò per totos triginta annos operatus est salutem tuam in medio terræ.* Et D. Anselmus in Stimulo Amoris cap. 16. *Ab imo pedis usque ad summum verticis totum in aquas passionum Te demersisti, ut me totum de illis extraheres. Diligendus mihi es toto corde, tota anima.* Ex quibus omnibus fit, Christum D. pro omnibus omnino, etiam pro Reprobis mortuum esse, ac Sanguinem fudisse. Unde Laurentius Justinianus serm. de Passione Domini advertit, Christum Dom. in Cruce Reprobos salutem fuisse ubi dixit: *Nunquid sitit satietas? sititne, qui sitientium ardoribus refrigerium præstat? An vita Fons sitire valet? Potest inquam, quia vult; Sitit utique pereuntium salutem animarum.**

XVI. Ad primam rationem in contrarium: Argumentum probat, quòd nec potuerit Christus orare, quòd transiret à se calix; eo quòd certè non erat transiturus. Augustinus loc. cit. (ut notat de Champs l. 3. d. 7. c. 17.) disputat contra eos, qui volebant damnatos omnes liberandos in die judicii à damnatione per orationes Sanctorum, & refutat dicendo; quòd si Sancti, & Ecclesia orare posset pro damnatis, orare etiam deberet pro dæmonibus; pro neutris autem orat, quia non est amplius eis locus pœnitentiæ. Et similiter si nossent aliquem esse à Deo prædestinatum ob sua delicta ire in gehennam cum diabolo, tam pro illo non orarent, quàm non pro diabolo; quia non debemus à Deo petere, ne fiat justissima sua voluntas; possumus

sumus solum orare, ne ponatur decretum damnationis adversus impios, non verò ne decretum absolute latum executioni mandetur: Quando autem Christus oravit pro reprobis, & ut transfret Calix, solum oravit, ne decretum poneretur; & quamvis relucet Christo decretum illud esse ponendum, oratio tamen non dirigebatur ab hac præscientia: Sicut quando Christus Dom. ponebat actus liberos, isti actus non dirigebantur à præscientia de eorum futuri- tione; aliter non essent liberi, si eos antecederet huiusmodi scientia infallibilis; & idcirco oratio Christi annectebatur spei de obtinendo id, quod petebat. Alii tamen docent, Christum Dom. orando pro reprobis, & ut transfret Calix, obtulisse Deo simplex quoddam desiderium de tali effectu, quod non pertingeret ad Spem, quod desiderium erat conditionatum, non secus ac oratio, si scil. ita gratum esset Patri, & ad eius gloriam conferret; ut proinde nunquam Christi humana voluntas Divinæ voluntati fuerit contraria, ut communiter DD. docent cum Angelico.

XVII. Ad Confirmationem: etiam si tunc Christus non orasset, nisi pro Apostolis tantum, oravit tamen aliàs etiam pro reprobis, cum sit *Salvator omnium, maxime fidelium*, ut dicitur 1. Timot. 2. In Cruce præsertim oravit, etiam pro iis, qui in ipsum non crediderunt, ut habet August. in psal. 68. dicens. *In Cruce dixit, Sizio, fidem illorum quærebat, pro quibus dixerat, Pater, ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt: Sed illi homines, quid propinarunt scienti? Acetum: Acetum enim vinum vetus dicitur: merito de vetere homine propinarunt, qui novi esse noluerunt*; Oravit itaque Christus pro reprobis absolute, ut gratiam sufficientem haberent, illamque obtinuit; non oravit autem absolute, ut salutem efficaciter consequerentur, sed solum id postulavit conditionate modo explicato, si scil. id gratum foret Deo Patri, & ad eius

gloriam conducere; & quia conditio ista non fuit purificata, idcirco salutem reprobi non consequuntur: Cum quo stat, quod Christus D. pro sua reverentia semper exauditus sit à Patre in iis, quæ petiit absolute, necnon in iis etiam, quæ petiit conditionate, purificata tamen conditione.

XVIII. Ad secundam: Illud, quod dicitur Matth. 15. *Non sum missus &c.* intelligendum est, quod non fuerit missus Christus ad annuncian- dum immediate omnibus Regnum Dei verbis, & miraculis; quamvis missus sit ad omnes redimendos, & salvandos, quantum ex parte sua. & licet dicatur venisse ad redimendum multos, non eatenus non venit ad redimendos omnes; cum sæpè in Scripturis ly *multi*, idem sonet, ac omnes, qui sunt multi: ut cum dicitur ad Rom. 5. *Si enim unius delicto multi mortui sunt*, quod notavit Aug. l. 20. de Civ. cap. 32.

XIX. Ad tertiam: August. dicens neminem eorum perire, pro quibus Christus mortuus est, intelligendus, pro quibus Christus suum sanguinem obtulit ad obtinendam non solum sufficien- ter, sed etiam efficaciter eorum salutem; in quo sensu passim etiam alii Patres, & Scripturæ ipsæ loquuntur. Sic etiam quando dicitur Sanguis Christi pro multis effundendus, intelligi debet pro multis quoad efficaciam quamvis pro omnibus quoad sufficientiam. Et quando Anselmus dicit, nihil contulisse reprobis mortem Christi intelligendus, quod salutem in actu secundo non contulerit ob defectum humanæ coo- perationis, quamvis contulerit sufficientiam: Universim enim SS. PP. ita interpretandi, ut non discrepent à sensu Scripturarum, Ecclesiæ, & ipsorummet Patrum, qui aliàs aperte men- tem suam exposuerunt: in casu autem nostro suam mentem passim, ut ostendimus, explica- runt luculentissime; adeo ut in Sole cæcutiat, qui de illa dibitet.

THESES OMNES CONFIXÆ.

A B ALEXANDRO VII.

A B INNOCENTIO XI.

A B ALEXANDRO VIII.

NEC NON JANSENI.

Juxta methodum Theologicam hęc ad sua
capita rediguntur.

De Conscientia Probabili. 26. Alex. VII. De Judice, quando utrinque sunt opiniones æquè probabiles. 27. De Probabilitate ex uno Neoterico. p. Innoc. XI. De Probabilitate in Sacramentis conferendis. 2. De Judice relatè ad opinionem minùs probabilem. 3. De tenui probabilitate. 4. De Infideli ducto ad non credendum ex opinione minùs probabili. 3. Alexan. VIII. De opinione inter probabiles probabilissima.

De Peccatis. 24. Alex. XII. De specifica diversitate Mollitiei, Sodomie, & Bestialitatis. 2. De Copula cum soluta prout distincta à tactibus, & osculis. 40. De gravitate osculi ob delectationem carnalem. 8., & 9. Innoc. XI. De cibo, & potu ad satietatem, ac de opere conjugii ob solam voluptatem. 13. De gaudio, ac desiderio inefficaci mortis alienæ ob temporale emolumentum. 14. De absoluto desiderio mortis Patris ob hæreditatem. 15. De gaudio super Parricidio in ebrietate perpetrato ob divitias ex hæreditate consecutas. 48., & 49. De Fornicatione, ac Mollitie jure naturæ interdictis. 50. De copula cum conjugata marito consentiente. 51. De famulis cooperantibus ad peccatum Domini ob metum. 62., & 63. De proxima occasione peccandi ob causam utilem. Prima ex duabus Alex. VIII. De peccato Philosophico. pr. ex 31. ejusdem Alex. VIII. De libertate in causa sufficiente ad peccatum formale. 2. De ignorantia invincibili juris naturæ non excusante à peccato formali. 7. De actione humana deliberata, quòd quælibet sit vel Dei dilectio, vel mundi. 8. De Infideli in quo-

vis opere peccante. 9. De odio peccati ob ejus turpitudinem peccaminoso. 10. De detestatione peccati ad obtinendam cœlestem gloriam non recta. 11. De operibus, quæ non sunt ex Fide, quæ per dilectionem operatur. 15. De Attritione non bona sine dilectione Dei 19. De Pœnitentia propter originale, quæ tota vita peragatur.

De Legibus. 28. Alex. VII. De lege citra causam ullam à populo non acceptata.

De Præceptis Ecclesiæ. 23. Alex. VII. De frangente jejunium citra contemptum. 27. De comestitionculis modicis die jejunii iteratis. 30. De jejunio quoad laborantes. 31. De jejunio quoad itinerantes. 32. De ovis, & laticiniis in Quadragesima. 52. Innoc. XI. De præcepto servandi festa, si absit contemptus. 53. De auditione plurius partium Missæ simul.

De Gratia. 5. Alex. VIII. De Gratia sufficientis defectu in Infidelibus. 6. De Gratia sufficiente perniciose. pr. Jans. De Gratia defectu in justis ad observanda aliqua Dei præcepta requisita. 2. De Gratia interiori, cui nunquam resistitur. 4. De Gratia evertente libertatem ad resistendum, vel obtemperandum.

De Merito. pr. Alex. VIII. De libertate in causa sufficiente ad demeritum. 2. De ignorantia invincibili non excusante à peccato, nec impediende demeritum. 3. Jans. De libertate à coactione sufficiente ad merendum, vel demerendum.

De Virtutibus Theologicis. pr. Alex. VIII. De iterandis actibus virtutum Theologicalium.

De Fide. 3. Alex. VII. De absolute ab hæresi occulta, & aliis casibus Bullæ Cœnæ per Episcopos. 4. De absolute ab hæresi

occulta per Prælatos Regulares. 5. De denunciando hæretico, etiam si probare non possis. 6. De denunciatione sollicitantis in confessione per traditionem chartæ. 45. De libris prohibitis non retinendis, donec corrigantur. 5. Innoc. XI. De Infideli non credente ob opinionem minus probabilem de secta sua. 16. De præcepto speciali Fidei. 17. De iterandis in decursu vitæ actibus Fidei. 18. De Fide confitenda. 19. De voluntate firmante Fidei assensum. 20. De prudenti repudio Fidei supernaturalis. 21. De Fide formidolosa. 22. De Fide Dei Remuneratoris. 23. De Fide lata. 64. De ignorante mysteria Trinitatis, & Incarnationis. 65. De Fide horum mysteriorum. 12. Alex. VIII. De Fide Divina deficiente ad defectum omnis amoris Dei. 29. De Auctoritate Pontificis supra Concilium, & de ejus infallibilitate in quæstionibus Fidei discernendis. 30. De Augustini doctrina spectata absque respectu ad Bullas Pontificias. 31. De Bulla *In Eminentiori* Urbani VIII., quam Bajani, & Jansenistæ dicunt Subreptitiam.

De Spe. 13. Alex. VIII. De vitioso famulatu erga Deum intuitu mercedis æternæ, si desit Charitas. Sicut proscribitur etiam decima thesis antecedens de prosecutione Boni, ac detestatione Mali non recta ad obtinendam cœlestem gloriam: & 14. De timore gehennæ non supernaturali.

De Charitate. 5. Innoc. XI. De diligente Deum semel in vita. 6. De præcepto Charitatis singulis quinquenniis obligante. 7. De eodem obligante solum, quando tenemur justificari. pr. ex duabus Alex. VIII. De Fine ultimo neque in principio, neque in decursu vitæ moralis amando. 12. ex aliis 31. Alex. VIII. De defectu Amoris Dei trahente defectum Fidei Divinæ. 13. De defectu Charitatis trahente Spem vitiosam. 15. De motu non bono, nec supernaturali Attritionis sine dilectione benevolentiae Dei.

De dilectione proximi. 10. Innoc. XI. De obligatione diligendi proximum actu interno, & formali. 11. De hoc præcepto ad solos actus externos obligante. 12. De eleemosyna eroganda ex superfluis statui. 51. De famulo, qui ob metum adjuvat Herum ascendentem per fenestras ad peccandum.

De injustitia. 8. Alex. VII. De duplicato Misse stipendio ob applicationem partis ejus specialissimæ. 9. De parte pinguis stipendii, quæ retinetur. 10. De multiplici stipendio pro eodem Sacro. 22. De vendente arbitrium in Collatione Beneficiorum. 26. De Judice vendente sua arbitria. 42. De annuo legato pro anima relicto non durante, nisi per decennium.

De Homicidio. 2. Alex. VII. De provocato ad duellum. 3. De occisione Calumniatoris ab Ecclesiastico. 18. De occisione Accusatoris, Testium, & Judicis. 19. De occisione adulteræ à

Part III.

marito. 30. Innoc. XI. De occisione Calumniatoris, necnon fugientis post impactam alapam. 31. De Homicidio pro conservatione unius aurei. 32. De occisiva defensione bonorum, ad quæ habemus tantum jus inchoatum. 33. De Homicidio impediens assentionem hæreditatis, aut legatorum, aut possessionem Cathedræ, vel Præbendæ.

De Abortu. 34. Innoc. XI. De Procuratore abortus ante fœtus animationem, ne puella infametur. 35. De animatione fœtus, antequam in lucem edatur, trahente homicidium in abortu.

De Detractione. 43. Innoc. XI. De Imponente falsum crimen ad elidendam detrahentis auctoritatem. 44. De eodem ad suum honorem, & justitiam defendendam.

De Furto. 36. Innoc. XI. De furante in gravi necessitate. 37. De famulis occultè compensantibus. 38. De furtulis, quando ad magnam summam perveniunt.

De Usura. 42. Alex. VII. De lucro usurario propter obligationem non repetendi sortem ad certum tempus. 40. Innoc. XI. De contractu Mohatra usurario. 41. De auctario fœneratio ob pecuniam numeratam, & præsentem pro numeranda, & futura. 42. De usura ob pactum dandi aliquid ex gratitudine, non tanquam debitum ex justitia.

De Simonia. 22. Alex. VII. De injusta simul, & Simoniaca collatione Beneficiorum, si pecunia accipiatur pro emolumento temporali, quod cum Beneficio confertur. 45. Innoc. XI. De collatione temporali, quod sit duntaxat motivum conferendi Spirituale, vel sit solum gratuita compensatio pro Spirituali, aut è contra. 46. Idque etiam si temporale sit principale motivum, immò etiam finis ipsius rei Spiritualis.

De Beneficiis. 47. Innoc. XI. De eligendis dignioribus ad Beneficia Curata, sumpto comparativo pro positivo, vel minus propriè, vel in concursu.

De Horis Canonicis. 20. Alex. VII. De restitutione facienda à non recitantibus ante sententiam. 21. De recitante Horas per alium. 33. De restitutione per eleemosynas antecederet erogatas. 34. De officio Paschali die Palmarum. 35. De unico officio pro duplici die. 54. Innoc. XI. De eo, qui solum potest recitare Matutinum, & Laudes.

De Juramento. 24. Innoc. XI. De perjurio in re levi. 15. De Juramento sine animo jurandi. 26. De juramento addito restrictionibus mentalibus. 28. De promotio ad officium publicum mediante munere, qui juramentum, quod exigitur, præstat cum restrictione mentali.

De Incarnatione. 64. Innoc. XI. De ignorantia culpabili hujus mysterii, & SS. Trinitatis. 65. De Fide mysteriorum. 4. Alex. VIII. De morte Christi pro solis Fidelibus. 5. De Influxu

K K

Chri-

Christi capitis in Infideles. 5. Jans. De Christo non mortuo pro omnibus.

De Adoratione Sacrarum Imaginum. 25. Alex. VIII. De simulacro Dei Patris sedentis, quod in templo Christiano collocetur.

De Deipara. 24. Alex. VIII. De oblatione facta à B. V. die Purificationis, testante Matris, & Filii maculam. 26. De laude vana Mariæ ut Mariæ.

De Sacramentis. pr. Innoc. XI. De opinione probabili in Collatione Sacramentorum. 29. De metu justè causante simulationem in Sacramentis.

De Baptismo. 27. Alex. VIII. De Baptismo sub forma, *In nomine Patris, &c.* 28. De ritu Externo in collatione Baptismi citra intentionem faciendi, quod facit Ecclesia.

De Eucharistia. 55. Innoc. XI. De Communionem sacrilega tempore Paschali. 56. De frequenti Confessione, & Communionem, quæ sit nota prædestinationis. 22. Alexan. VIII. De jure ad Communionem percipiendam, pœnitentia nondum expleta. 23. De volentibus communicare sine amore purissimo.

De Sacrificio Missæ. 7. 8. 9. Alex. VII. De Missæ stipendio. 43. De annuo legato pro anima ultra decennium. 53. Innoc. XI. De simultanea auditione plurium Missæ partium.

De Pœnitentia. 6. Alex. VII. De Confessario per traditionem chartæ sollicitante. 7. De modo evadendi onus denunciandi h. m. Confessarium. 13. De Confessione facta Regulari injustè reprobato. 14. De Confessione voluntariè nulla, quæ præcepto Ecclesiæ satisfiat. 15. De Pœnitentia imposita per alium impleta. 16. De Parochis eligentibus simplicem Sacerdotem in Confessarium. 24. De non explicandis in confessione peccatis contra naturam, Mollitie, Sodomia, & Bestialitate, eo quod sint ejusdem speciei infime. 25. De copula cum soluta, quæ explicetur tanquam peccatum cum soluta contra castitatem, reticendo copulam. 38. De Mandato imposito

à Tridentino confitendi quamprimùm, quod sit consilium, non præceptum. 39. De significato hujus particulæ *Quamprimùm.* 41. De non obligando concubinario ad ejiciendam concubinam, quando sit multum utilis. 57. Innoc. XI. De Attritione naturali sufficiente ad hoc Sacramentum. 58. De obligatione fatendi consuetudinem peccati. 59. De Confessione dimidiata ob concursu pœnitentium. 60. De Absolutione consuetudinarii, in quo nulla affulget spes emendationis. 61. De absolutione ejus, qui est in proxima occasione peccandi. 62. De causa non fugiendi hujusmodi occasionem. 63. De causa querendi illam directè. 64. De absolutione relatè ad ignorantes mysteria Trinitatis, & Incarnationis. 15. Alex. VIII. De Attritione sine dilectione Dei. 16. De præmittenda Satisfactione Absolutioni. 17. De ordine Pœnitentiæ inverso per praxim mox absolvendi. 18. De consuetudine Moderna in administrando hoc Sacramentum, quæ ab Ecclesia habetur pro abusu.

De Censuris. 3. Alex. VIII. De casibus occultis Bullæ Cœnæ relatè ad Episcopos. 4. De hæresi occulta relatè ad Prælatos regulares. 12. De casibus Episcopalibus relatè ad Mendicantes. 44. De cessatione censuræ per correctionem Rei.

De Matrimonio. 9. Innoc. XI. De opere conjugii ob solam voluptatem.

Denique, Quæ spectant ad Regulares sunt. 4. Alex. VII. De Prælati Regularibus in ordine ad absolvendum ab hæresi occulta. 12. De Mendicantibus in ordine ad absolvendum à casibus Episcopalibus. 13. De Regulari injustè reprobato in ordine ad Confessionem excipiendam, quæ præcepto Confessionis satisfiat. 36. De Privilegiis Regularium per Tridentinum revocatis. 37. De Regularium Indulgentiis revocatis à Paulo V. 20. Alex. VIII. De Confessionibus apud Regulares factis, quod pleræque sint invalidæ, aut sacrilegæ. 21. De Parochis suspicantibus, quod Mendicantes nimis leves, & incongruas pœnitentias imponant.

INDICULUS

THESIUM CONFIXARUM

AB ALEXANDRO VIII.

PRior ex duabus prius proscriptis,
De præcepto Deum amandi.

Altera De Peccato Philosophico.

Prima ex una & triginta deinde proscriptis, De libertate in causa.

2. De ignorantia juris naturæ.

3. De Opinione probabilissima.

4. & 5. De Christo pro solis Fidelibus mortuo.

6. De Gratia sufficienti perniciofa.

7. De Humana actione deliberata.

8. De Infideli peccante in quovis opere.

9. De odio peccati ob ejus turpitudinem.

10. De operante propter Cœlestem Gloriam.

11. De Operibus, quæ non sunt ex Fide.

12. De Fide absque Dei dilectione.

13. De inserviente Deo ob beatitudinem.

14. De timore gehennæ.

15. De Attritione sine dilectione Dei.

16. & 17. De Absolutione ante Satisfactionem.

18. De moderna praxi in Sacramento Pœnitentiæ.

19. De Pœnitentia pro Peccato Originali.

20. & 21. De Confessionibus apud Regulares.

22. De Communionem ante Pœnitentiam expletam.

23. De Amore purissimo ante Communionem.

24. De oblatione B. V. in Templo.

25. De Simulacro Dei Patris sedentis.

26. De laude Mariæ ut Mariæ.

27. De forma Baptismi.

28. De Intentione requisita in Baptizante.

29. De Pontificis Auctoritate, & Infallibilitate.

30. De Doctrina D. Augustini.

31. De Bulla Urbani VIII. *In Eminenti.*

DE JANSENI PROPOSITIONIBUS.

PROPOSITIO I. JANSENI.

DE impotentia ad observantiam præceptorum.

2. De Gratia irresistibilitate.

3. De Libertate à coactione.

4. De Gratia ineluctabili.

5. De Christo pro omnibus mortuo.

I N D E X

R E R U M N O T A B I L I U M,

Quæ in Tertia hujus Operis Parte continentur.

Primus Numerus designat Thesim ab Alexandro VIII. proscriptionem, & ubi designantur duæ primæ Theses proscriptionem aliarum unius & triginta, additur (ex 2.) Ubi verò designantur Theses Jansenii, additur Jan. Secundus verò Numerus designat Numerum ejusdem Theses; Ac tertius paginam hujus voluminis.

A

Absolutioni Canonica duntaxat, non Sacramentali, præmittenda olim erant pœnitentiæ publicæ, quas Canones Pœnitentiales indicunt. prop. 16. 10. pag. 421. V. etiam Pœnitentiæ Ordo, & V. Satisfactio.

Actio humana deliberata dari potest, quæ nec sit Dei dilectio, seu charitas Patris, nec dilectio Mundi, seu actio peccaminosa. pr. 7. 6. pag. 384.

Actus, qui apparet naturæ rationali, seu dictamini rationis dissonus, non solum est malus Philosophicè, sed etiam Theologicè. pr. 1. (ex 2.) 21. pag. 354. Qui verò apparet naturæ rationali conveniens, est pariter Theologicè bonus, aut saltem non malus. ib. Actuum humanorum quanam sit prima regula objectiva, Divina ne voluntas, an Natura rationalis? ib. n. 20.

Actus externus, esto adderet novam malitiam, aut bonitatem actui interno, non tamen novum demeritum, aut meritum. pr. 1. 11. pag. 359. Nec actus imperatus habet speciale meritum, aut demeritum, si non sit formaliter liber. ibid. n. 12.

Actus morales indifferentes in individuo num sint possibiles? prop. 8. 12. pag. 390.

Adoratio civilis, ac politica in quonam differat à Sacra, & Religiosa. pr. 26. 8. pag. 456. Quomodo differant Laus, Honor, Gloria, ab Adoratione? ibid. n. 2.

Amor Dei naturalis num sit possibilis in statu naturæ lapsæ? pr. 7. 13. pag. 386., & pr. 8. 8. pag. 389.

Amore Dei purissimo omnis mixtionis experte qui caret, non eareus est arcendus à Sacra Communionem. prop. 23. 10. pag. 443.

Amor concupiscentiæ quandonam est inordinatus? pr. 10. 12. pag. 396. Si per illum nobismet bonum Increatum desideremus, erit usquequaque bonus. ibid.

Anacleti Papæ Sanctio circa Communionem quotidianam quomodo sit intelligenda? prop. 23. 15. pag. 444.

Attitio ex quonam motivo procedere debeat, ut sit supernaturalis? pr. 9. 2. pag. 391. & 392. Attitio non est peccaminosa, si odio habeat peccatum ob ejus turpitudinem absque ullo respectu ad Deum offensum. pr. 9. 6. pag. 393. Nec si detestetur peccatum ad cœlestem gloriam obtinendam. pr. 10. 9. pag. 395. Aut ob metum gehennæ. pr. 14. 5. pag. 407., & 15. 7. pag. 410.

Attitio ex metu gehennæ concepta absque dilectione benevolentiae Dei propter se est bonus motus, & supernaturalis. prop. 15. 7. pag. 410. Pariter si concipiatur ex metu pœnarum temporalium ut à Deo ultore infligendarum. ibid. n. 12. Aut ex amissione beatitudinis propter peccatum. ibid. n. 13. Aut ex turpitudinis peccati consideratione, dummodo fœditas ista attingatur lumine fidei, vel cum aliquo respectu ad Deum offensum, vel ex oppositione cum virtute supernaturali. ibid. n. 14.

Attitionem supernaturalem ex puro gehennæ metu conceptam absque ulla dilectione benevolentiae Dei propter se in Sacramento pœnitentiæ sufficere, videtur moraliter certum. pr. 15. 20. pag. 412. Hinc licitè adhibetur, ommissa contritione tutiori. ibid. n. 30. Esto nequeat opposita sententia censurari. ibid. n. 33. Auctores non pauci, qui pro sententia opposita laudantur, ferè omnes verbis duntaxat à nobis discrepant. ibid. n. 34. Cardinalis Tolemus requirebat olim in Sacramento contritionem putatam; sed post Tridentinum cecinit palinodiam. ibid. n. 35.

Augustini doctrinam sublimissimam Ecclesia secuta est in confutandis Hæreticis Gratia Christi everforibus: Ea tamen non est absolutè tenenda, & docenda non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam; nec est coaquanda definitioni Pontificis ex Cathedra loquentis. pr. 30. 7. pag. 475. Bullarum verba sumenda sunt in sensu proprio, & deinde verba Augustini verbis Bullarum accommodanda sunt, non è converso. ibid. n. 4. In quonam sensu à D. Prospero dicitur Augustinus scripsisse Apostolicè? ibid. num. 9.

B

Baji, & Jansenii principia virulenta, eorumque pestifera confectaria. prop. 10. 1. & seq. pag. 394.

Baptismus collatus sub hac forma, In nomine Patris, &c. prætermittis illis, Ego te baptizo, nunquam fuit validus. pr. 27. 8. pag. 462. Quomodo olim valide Baptismus conferebatur In nomine Christi? ibid. num. 2. Forma Baptismi exprimere debet Ministri actionem. ibid. n. 8. Actio Ministri exprimitur etiam ab hac forma, Baptizetur Servus Christi. ibid. n. 17.

Baptismus collatus sine intentione faciendi, quod facit Ecclesia, est invalidus. pr. 28. 3. pag. 465. Quid de Historia celebri pueri Aphanasii, ac Sancti Genesii martyris? ibid. n. 6. Ubi denique in Baptizante intentiones oppositæ, illa prævalet, quæ est magis absoluta. ibid. n. 10. Sufficitne in Ministro Sacramenti intentio habitualis, sicut ea sufficit in suscipiente Baptismum, an verò requiritur saltem virtualis? Et in quo ista consistat? ibid. num. 12.

Beati respectu ultimi finis habent solam libertatem à coactione; at respectu mediorum habent etiam libertatem à necessitate. prop. 1. 13. pag. 360. Amor necessarius ortus à Visione beatifica dicitur potius naturaliter, quàm moraliter bonus. ibid.

Bulla Urbani VIII. In eminenti, non fuit subreptitia, seu dolo extorta per expositionem falsi. prop. 31. 9. pag. 178. Quid in ea contineatur? ibid. n. 1.

C

Calvinus, & Wiclephus libertatem ad actus morales cum summa necessitate conjunxerunt. pr. 1. 13. pag. 360.

Canones Pœnitentiales non erant Leges, sed Instructiones. pr. 16. 11. pag. 422. Pœnæ in iis impositæ erant valde rigide, ac diuturnæ. prop. 20. 5. pag. 435.

Charitas à Bajanis ineptè recipitur cum spe Theologica. pr. 10. 8., & 16. pag. 394. & 396. V. etiam Virtutes.

Christo Domino non fuit impositum mortis præceptum pressè dictum, sed mandatum instar legis pœnalis, seu consilii onerosi. Quamvis Christus fuerit incapax præcepti rigorosi, potuit tamen illud imponi Humanitati assumptæ pro signo priori ad ejus assumptionem. prop. 1. 14. pag. 360.

Christus Dominus non est mortuus pro solis Electis. pr. 5. Jans. 9. pag. 509. Nec pro omnibus, & solis Fidelibus, sed pro omnibus omnino hominibus. pr. 4. 6. pag. 373. A Jesu Christo influxum accipiunt etiam Pagani, Judæi, & Hæretici. pr. 5. 12. ibid. Obtulit semetipsum et- Pars III.

iam ad redimendos Infantes in utero Matris decedentes. ibid. 19. Quonam pacto meruit salutem SS. Patribus, qui illum præcesserunt? ibid. n. 21.

In Christo etiam, quamvis habente naturam integram, non lapsam, requirebatur ad meritum libertas indifferentiæ, nec erat satis libertas à coactione. prop. 3. Jans. 22. pag. 502. Quomodo potuit Christus orare, ut à se calix transfret, si prævidebat illum non transiturum? propos. 5. Jans. 16. pag. 510. Oravit etiam pro Reprobis, quos sciebat non esse salvandos. ibid. n. 17. Quomodo tamen non salvantur Reprobi, si oratio Christi semper fuit exaudita? ibid.

Comma prætermittum in Bulla proscribente Theses Bajanæ dedit ansam querelis, & tot cavillationibus Bajanorum, & Jansenistarum. prop. 31. 13. pag. 480.

Communione qui prætendunt, nondum peracta pœnitentia, non sunt sacrilegi. prop. 22. 7. pag. 439. Nec sunt arcendi à Communionem illi, in quibus nondum adest amor Dei purissimus. pr. 27. 5. pag. 462. V. etiam Eucharistia, & V. Confessio.

Concilium Oecumenicum, si sit Acephalum, habetne infallibilitatem in quæstionibus Fidei decernendis, ut habet Pontifex? pr. 29. 11. pag. 472. Enumerantur octodecim Oecumenica Concilia hætenus celebrata. ibid. n. 15. V. etiam Pontificis auctoritas supra Concilium.

Concupiscentia, seu peccati fomes, in baptizatis manens, non est peccatum propriè, quamvis à peccato sit, & ad peccatum inclinet. prop. 19. 14. pag. 432. Remanet in renatis ad agonem, & meritum. ibid.

Confessio, & communio quotidiana num sit consulenda? pr. 18. 20. pag. 427.

Confessiones apud Regulares factæ non sunt pleræque sacrilegæ, aut invalidæ. pr. 20. 4. pag. 435. Nec potest Parochianus de Mendicantibus suspicari, quod incongruas pœnitentias ob quæstum imponant. prop. 21. 11. pag. 437.

Confessarius induere debet potius benignitatem, quàm rigorem tàm in delectu opinionum, tàm etiam in pœnis imponendis. prop. 20. 12. pag. ibid.

Consuetudo Moderna quoad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ ab Ecclesia non habetur pro abusu; sive per hoc, quod Absolutio præmittatur Satisfactioni; sive per hoc, quod passim detur Absolutio pro solis venialibus. pr. 18. 3. & 18. pag. 423. & 426. V. etiam Pœnitentiæ ordo.

Consuetudo Ecclesiæ præsens in imponendis pœnis in Sacramento Pœnitentiæ non est substantialiter diversa ab antiqua, sed quantum diversa præsentium temporum ratio postulat. pr. 20. 5. pag. 435. Rigor Ecclesiæ antiquus in pœnis imponendis ante adventum Mendicantium exolevit, & quare? ibid. n. 7.

D

Dei ignorantia invincibilis est impossibilis moraliter. pr.1. (ex 2.) 12. pag. 352.

Dei Patris simulacrum congruenter in Templo Christiano collocatur. pr.25. 7. pag. 451. Sicut etiam imago Trinitatis juxta morem in Ecclesia receptum. ibid. 12. Et imago Christi homini sub figura Agni, vel Homini; Aut imago spiritus Sancti sub forma Columbæ, aut linguarum dispersitarum. ibid. n. 24.

Deo famulari intuitu mercedis non vertitur vitio. pr.13. 1. pag. 405.

Diabolus, & damnati non peccarent formaliter, si non moraliter tantum, sed physice ad malum necessitarentur; Et eorum peccatum tunc esset merè materiale, & actus pœnalis potius, quàm peccaminosus. pr. 13. pag. 358., & 3. Jans. 19. pag. 500. etiam Beati.

Dictamen rationis est veluti præco divinæ voluntatis; illud obligat ut quo, hæc ut quod. pr.1. (ex 2.) 8. & 13. pag. 350. & 352.

Dispositio major in susceptione Sacramentorum confert ad majorem fructum percipiendum ex opere operato. pr.18. 15. pag. 426.

E

Eucharistiam indecenter sumeret, qui valde sordidus ad illam accederet, aut qui statim post fornicationem, aut homicidium, præmissa Confessione, vellet illam sumere; non tamen qui ad illam accedit pœnitentia nondum peracta. prop. 22. 14. pag. 440. Num sit indecentia venialis cum aliquo veniali communicare? ibid. 15. Peccatum in Confessione oblitum debet ante sumptionem Eucharistiæ subjici clavibus, si deinde memoriæ occurrat. ibid. 12. Requiriturne actualis devotio ad principalem Eucharistiæ fructum percipiendum? pr.23. 14. pag. 444. Oscitantia in devotione id temporis excitanda, est graviter periculosa. ibid. n. 18. Anacleti sanctio circa Communionem quotidianam quomodo intelligenda? ibid. 20. pag. 445. Pueris post usum rationis dandum est Sacrum Viaticum, etiamsi nondum tunc obligentur ad communionem Paschalem; sicut etiam semifatuis, & phreneticis, ubi citra irreverentiam sumant; non tamen perpetuo amentibus, nec pueris ante usum rationis. ibid. 11. pag. 443.

Episcopus quamvis in collatione Ordinum dicat, se nolle carentes requisitis ordinare, adhuc tamen illos valide ordinat, per hoc quod velit deinde absolute singulis ordines conferre. prop. 28. 8. pag. 466.

F

Fides Christiana supernaturalis, quæ per dilectionem operatur, ubi desit, non idcirco actio humana erit peccaminosa. prop.11. 3. pag. 398.

Fides divina non deficit in magnis peccatoribus, per hoc præcisè, quod deficiat omnis Dei amor. pr.12. 5. pag. 402.

Fides infusa deperditur per actum infidelitatis: Nec eam retinent aut Beati in Patria, aut Damnati in Gehenna. pr.12. 10. pag. 404. V. etiam Hæreticus.

Fides supernaturalis non est necessaria ad quodcunque opus moraliter bonum. prop. 8. 7. & 9. pag. 389.

Fides habitualis infusa in rigore neque est virtus intellectualis, neque moralis, sed Theologica. pr.12. 9. pag. 403.

G

Gratia efficax duntaxat admittitur à Jansenio in statu naturæ lapsæ, quæ sit Adjutorium quo; gratia verò sufficiens, quæ sit Adjutorium sine quo non, solum erat possibilis per Jansenium in statu naturæ integræ. pr.6. 1. pag. 379. Hinc errores hæreticales Jansenii. pr.2. Jans. 1. pag. 492.

Gratia purè sufficiens in natura lapsa negari non potest. pr. 2. Jans. 8. pag. 594. Interiori quippe gratiæ non rarè resistitur. ibid. num.6., & 4. Jans. 8. pag. 505. Gratia sufficiens statui nostro non est perniciofa, sed valde utilis. prop.6. 7. pag. 379. Quomodo habere poterit rationem Beneficii, si cum culpa conjungitur? ib. 16.

Gratia efficax quomodo dici potest necessaria ad bene operandum, si absque illa cum sola gratia sufficiente potest dari bona operatio? prop.6. 17. pag. 382., & 2. Jans. 12. pag. 496.

Gratia per Christum poteritne esse ordinis naturalis? pr.7. 10. pag. 385.

H

Hæreticus culpabiliter discredens unum mysterium revelatum, poteritne aliud credere fide livina? prop.12. 12. pag. 404.

Humanitas Christi Domini quonam cultu adoranda, Hyperduliane, an Latriæ? prop. 25. 20. pag. 453.

I

Jansenii, ac Baji principia virulenta, ac letibifera ex iis consecraria. pr.10. 1. & seq. pag. 394. Jansenius jactat se filium Ecclesiæ obsequentissimum. pr.31. 3. pag. 477. Vafre tamen, ac dolose;

M

Iosè; cum contendat doctrinam Augustini esse irrefragabilem, & multas ex Baji thesibus ab Ecclesia proscriptis, disertis verbis ab Augustino doceri. *ibid.* n. II.

Jansenistarum cavillationibus, & querelis ansam dedit comma quoddam in Bulla proscribente Baji theses præterminissum. *pr.* 31. 13. pag. 480.

Ignorantia Dei invincibilis non datur in præsentī providentia in hominibus ratione utentibus. *pr.* I. (ex 2.) 12. pag. 352.

Ignorantia invincibilis juris naturæ excusat à peccato formali operantem ex ipsa in statu naturæ lapsæ. *pr.* 2. 7. pag. 362. Possibilis est ignorantia isthæc invincibilis juris naturæ saltem quoad Conclusiones mediatæ, & non apertæ deductas ex primis & universalissimis principiis moralibus. *ibid.* n. 2. In quo sensu, Omnis peccans est ignorans? *ibid.* n. 12. Et in quo sensu ignorantia facti excusat, non ignorantia juris? *ibid.* n. II. V. etiam Peccans.

Imagines Sacræ habendæ, ac venerandæ sunt. *pr.* 25. I. pag. 450. Quonam cultu adorandæ sint *Imagines Sanctorum*, *Beatæ Virginis*, *Christi Domini*, & simil. *ibid.* n. 20.

Infantibus in utero Matris decedentibus providit Deus de remedio ad salutem. *pr.* 4. 15. pag. 375.

Et ad illos redimendos obtulit Christus Dominus Sanguinem suum pretiosissimum. *ibid.* n. 19.

Infideles non peccant in quovis opere. *prop.* 8. 5. pag. 388. & *pr.* 7. 12. pag. 386.

L

Laudabilitas, & vituperabilitas, ac imputabilitas formalis undenam habeatur in humanis actibus? *pr.* I. 9. pag. 359.

Laus Mariæ ut *Mariæ* non est vana. *pr.* 26. 7. pag. 456. In quonam differat laus ab Honore, à Gloria, & ab Adoratione? *ibid.* n. 2. Et in quo adoratio Civilis & Politica, à Sacra & Religiosa? *ibid.* n. 8.

Libertas in causa, hoc est in libertate Adami peccantis non sufficit in statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & ad demeritum contrahendum. *pr.* I. 6. pag. 358. Aliter etiam peccata puerorum, amentium, ac dormientium essent imputabilia. *ibid.* n. 10.

Libertas à coactione sine libertate indifferentiæ ad merendum, vel demerendum non est satis. 3. *Jans.* 8. pag. 498. *Libertas* nostrorum actuum conciliatur cum infallibilitate Divinæ Præscientiæ per hoc, quod ex ista solum inferatur necessitas consequens, non antecedens. *ib.* n. 15.

Libertas tantum à servitute peccati datur in patria ex Augustino. *pr.* I. 13. pag. 360. V. etiam Beati.

Maria Virgo die Purificationis non obtulit duos pullos Columbarum ex indigentia purificationis ob ullam maculam aut moralem, aut legalem. *pr.* 24. 4. pag. 447. Immo nec ob præsumptionem ullius maculæ legalis. *ibid.* num. 8. Quamvis Deipara capax fuisset alicujus legalis maculæ, indecens tamen fuisset, quod contraheret maculam legalem ortam ex sordibus physis puerperii. *ibid.* num. 10.

Maria Virgo prælegisset maculam originalem contrahere, quàm peccare venialiter, si alterutrum esset sibi eligendum. *pr.* 19. 19. pag. 433. *Mariæ* ut *Mariæ* laus & adoratio non est vana, nec sacrilega, sed valdè utilis ad salutem, & sacra. *pr.* 26. 7. pag. 456. Gratiarum egit Deipara P. Martino Gutierrez, quod docuerit, plenitudinem gratiæ sibi concessam longè superasse cumulum omnem gratiarum Angelis omnibus, ac Sanctis concessum. *ibid.* 10. *Mariæ* probabiliter etiam dormiens liberè, ac meritorie operabatur. *ibid.* 11. Suarius omnium primus docuit, Deiparam singulis instantibus duplicasse immensum illum gratiarum cumulum in primo instanti conceptionis acceptum. *ibid.* Maternitatem Dei probabiliter meruit etiam de condigno. *ibid.* num. 12.

Mendicantes videntur præ aliis idonei ad sacramentum Pœnitentiæ administrandum; Et minime omnium suspecti, ne aliorum culpis conneveant in spem lucri. *pr.* 20. 9. pag. 436. Ante adventum Mendicantium exolevit in Ecclesiâ rigor antiquus Canonum Pœnitentialium. *ibid.* 7. Meritum, ac demeritum haberi non potest per solam libertatem in causa, seu in libertate Adami. *pr.* I. 8. & 9. pag. 359. Nec per solam libertatem à coactione citra libertatem à necessitate. 3. *Jans.* 8. pag. 520.

N

Naturæ rationali dissona operatio prohibetur à lege Superiore, videlicet à Divina voluntate: operatio verò dissona naturæ Divinæ non debet à lege superiore illi vetari, cum sit physice, & metaphysice impossibilis. I. (ex 2.) II. pag. 351.

Necessitas moralis ad peccandum, quamvis involvat sufficientiam physicam ad bene operandum, adhuc est pœna, non intentata, sed permissa à Deo. *pr.* 6. 15. pag. 381.

O

Obedientia cordis in præsentī providentiā non habetur per hoc, quod peccator post culpam non possit amplius physice, sed per hoc, quod

non possit amplius moraliter resipiscere. pr.4.21. pag.376. & 2. Jans. 11. pag.495.

Opinio probabilis. V. Probabilissima opinio.

Originale per Baptismum omnino eraditur; ac proinde non est pro illo peragenda pœnitentia per totam vitam. pr. 19. 9. pag. 430. Quinam actus virtutis Pœnitentiæ cadere possint super originale. ibid. n. 11. & 14.

P

Peccans in quonam sensu dicitur esse ignorans? pr. 2. 12. pag. 363. Quonam sint peccata ignorantia? ibid. n. 9. Utrum peccata commissa ex ignorantia vincibili sint ejusdem speciei cum peccatis scienter perpetratis? ibid. n. 13. Quid de ignorantia vincibili affectata? Quid de concomitante? ibid. n. 14. V. etiam Ignorantia.

Peccatum formale, ac demeritum non habetur per solam libertatem in causa. prop. 1. 6. pag. 358. Nec per libertatem à coactione citra libertatem indifferentiæ. pr. 3. Jans. 8. pag. 498.

Peccatum Philosophicum in quonam differat à Theologico? pr. 1. (ex 2.) 3. pag. 348. Peccatum purè Philosophicum vel est impossibile metaphysicè, vel saltem moraliter in præsentì Providentiâ. ibid. n. 8., & 12. Si supponatur possibile pro aliquo casu rarissimo in peccante invincibilis Dei ignorantia sub conceptu Legislatoris prohibentis actionem naturæ rationali consonam, tunc peccatum erit purè Philosophicum. ibid. n. 19.

Peccatorem Deus in præsentì providentiâ nunquam deserit post quamcunque peccatorum multitudinem. pr. 4. 21. pag. 376.

Pœnitentia per totam vitam non est pro originali peragenda. pr. 19. 9. pag. 430. Virtutis Pœnitentiæ actus quinam sint? ibid. n. 10.

Pœnitentiæ ordo non est inversus per praxim mox absolvendi, videl. ante Satisfactionem Sacramentalem. pr. 17. 5. pag. 420. Pœnæ publicæ Canonum Pœnitentialium præmittendæ olim erant absolutioni Canonice, non Sacramentali. ibid. n. 10, & pr. 18. 8. pag. 424. Nec semper. pr. 17. 11. pag. 422. V. etiam Consuetudo Moderna, & V. Satisfactio.

Pœnitentiales Canones. V. Canones Pœnitentiales.

Pontificis auctoritas supra Concilium Oecumenicum, & ejusdem infallibilitas in quæstionibus Fidei decernendis non asseritur futiliter, sed validissime ostenditur. pr. 29. 2. pag. 468. Quomodo possit Pontifex fraternè corrigi juxta legem Evangelicam? ibid. n. 6. Poteritne Pontifex in hæresim pertinaciter labi? ibid. 8. Quomodo id constare debet, ut Pontifex à Pontificatu decidat? ibid. Pontifex simoniacus non est Apostolicus, sed Apostaticus, ac deponendus. ibid. Quomodo potuerit Concilium Constantiense tres

illos Pontifices deponere citra Superioritatem erga Pontificem legitimum? ibid. n. 9. Quid de historia Marcellini Papæ? ibid. n. 10. V. etiam Concilium.

Præcepta homini justo sub gratia constituto non sunt impossibilia, quæ observentur. pr. 1. Jans. 4. pag. 489. Ineptè à Jansenistis dicitur sufficere, quod possint ea impleri remorè, seu conditionatè, eo scilicet pacto, quo cæcus potest videre conditionatè. ibid. n. 6. Nec sufficit libertas in causa, ut præceptorum transgressio sit imputabilis transgressori. pr. 1. 8. pag. 359.

Prædeterminantium doctrina, utpote catholica, toto cælo differt quoad asserta à deliramentis Jansenii circa libertatem requisitam ad meritum, vel demeritum. pr. 1. Jans. 9. pag. 491.

Probabilissimam opinionem licitè sequimur in conflictu tutioris. pr. 3. 4. pag. 366. In quonam differat opinio probabilissima à moraliter certa? ibid. n. 2. Licitè etiam in humanis actionibus sequimur opinionem minùs probabilem, ommissa probabiliori, ubi specialis ratio non obstat. ib. n. 11. Sufficitne ad operandum prudenter opinio, quæ non sit certò, sed probabiliter tantùm probabilis? ibid. n. 13.

Puerperis permittitur ob Sacri loci reverentiam, ut post partum aliquandiu abstineant ab ingressu Ecclesiæ, dummodo absit omnis superstitio servandi legem Mosaicam, quæ post Christi adventum quoad ceremonialia cessavit. prop. 24. 15. pag. 449.

R

Regula ad dignoscendum sensum dubium thesif confixæ indefinitæ, num scilicet ea proscribatur in sensu universali, an in particulari? pr. 1. (ex 2.) 25. pag. 355.

Reliquiæ Sanctorum quonam cultu adorandæ? pr. 25. 21. pag. 454., & pr. 26. 16. pag. 459.

Regulares. V. Mendicantes.

S

Sacramentorum materia, & forma, quæ semel, & alicubi valuit, semper, & ubique valebit, esto non semper, & ubique sit licita. pr. 27. 1. pag. 461.

Satisfactio Sacramentalis non est præmittenda Absolutioni ex Christi præscripto consono naturis rerum. pr. 16. 5. pag. 420. V. etiam Pœnitentiæ ordo, & V. Consuetudo Moderna.

Satisfactio sacramentalis num causet ex opere operato solùm remissionem pœnæ temporalis, an etiam gratiæ augmentum? pr. 18. 11. pag. 425. Quid si ponatur in statu peccati mortalis? ib. Num satisfiat Pœnitentiæ impositæ ponendo opus injunctum cum intentione non satisfaciendi per illud? ibid. n. 16.

Scientiæ mediæ fautores quomodo explicent gratiam efficacem, & purè sufficientem? pr.6.10. pag. 380. Quomodo libertatem humanorum actuum cum infallibilitate Divinæ præscientiæ, & cum infrustrabilitate Divinorum decretorum concilient? pr.5. Jans.15. pag.500.

Semipelagiani negabant Gratiæ necessitatem solùm relatè ad initium fidei, & salutis. pr.4. Jans. 2. pag.504. Nec erant heretici per hoc, quod docerent, posse voluntatem gratiæ supernaturalis resistere, aut obtemperare. ibid. n.3.

Semipelagianorum errores relatè ad Christum Dom. pro omnibus mortuum quinam fuerint? prop.5. Jans.2. pag.507. Quid Christus D. pro omnibus omninè hominibus Sanguinem pretiosissimum fuderit, non est error Semipelagianorum, sed veritas Catholica. ibid. n.9.

Spei Theologicæ actus non est amor benevolentiae erga Deum elicitus à charitate, sed est amor concupiscentiæ. pr.10.16. pag.396. & 397.

Sponsi nuptiales benedictiones non debent omittere; esto probabiliter ad id non teneantur sub mortali. pr.24.16. pag.449.

Studium SS. Patrum sine studio Scholasticorum, & Moralistarum ad dirigendas conscientias non sufficit. prop.3.16. pag.370.

Suarez omnium primus disertissimè docuit, Deiparam singulis suæ vitæ instantibus semper duplicasse immensum illum gratiarum cumulum, quas in primo Immaculatæ Conceptionis instanti accepit. pr.26.11. pag.457.

T

T *Thomas plurimas docuit opiniones benignas libertati faventes, posthabitis rigidioribus legi faventibus. pr.20.12. pag.437. D. Thomæ doctrina Angelica à Summis Pontificibus mirè commendatur; Et Clemens VIII.*

fidem facit divini illius testimonii, Bene scripsisti de me, Thoma. pr.30.13. pag.477.

Timor gebennæ est supernaturalis. pr.14.5. pag.406.

Timoris quadruplex datur genus; videl. Timor Mundanus, Servilis, Filialis, & Initialis: Hic inter Servilem, & Initialem mediat. pr.14.1. pag.405.

Timor Servilis alter dicitur Servilis materialiter, & est peccaminosus; Alter Servilis formaliter, & est castus. prop.14.12. pag.408.

Tutorisimū docent, vel enormem laxitatem, qui jactant se esse Sanctorum atrum Fautores, per hoc, quod doceant, unice Sanctis Patribus studendum, neglecto studio Scholasticorum, & Moralistarum. pr.3.16. pag.370.

V

V *irtutes morales Bajani distinguunt ex objectis materialibus, non ex objectis formalibus, cum solam virtutem Charitatis agnoscant. pr.11.9. pag.399.*

Virtutes impiorum non sunt vitia, quamvis passim ob pravam finem ab iis actus virtutum exerceantur. pr.8.5. pag.388. & pr.11.7. pag.399. Ut opus sit studiosum, & sit actus virtutis, quid requiritur? pr.8.7., & 11. pag.389. & 390.

Virtutum actus distincti ab actibus charitatis supernaturalis sunt possibiles in statu naturæ lapsæ. pr.7.6. pag.384., & pr.11.11. pag.400. Infideles, & peccatores non peccant in quovis opere, in quo Deum non diligunt. prop.7.12. pag.386., & pr.8.5. pag.388.

Virtus Dulciæ, Hyperdulciæ, Observantiæ, & Religionis num realiter distinguantur? pr.26.19. pag.460.

A. M. D. G.

APPENDIX,

In qua nonnulla annotantur ad elucidationem
aliarum Thesium sæculo superiore
confixarum.

Post revocatas ad Theologiam trutinam juxta pondus Sanctuarii seorsim 45. confixas Theses ab Alexandro VII. 65. ab Innocentio XI. 33. ab Alexandro VIII., necnon quinque illas famosas Jansenii, ad operis complementum aliæ præterito sæculo proscriptæ, ac prohibita Theses in hac Appendice recensentur; videlicet 79. Michaelis Baji, quas olim Pius V., & Gregorius XIII., deinde Urbanus VIII. confixere; 68. Michaelis de Molinos ab Innocentio XI. profligatæ; tres & viginti preteritu Amoris erga Deum purissimi in libro illo Archiepiscopi Cameracensis contentæ, ab Innocentio XII. damnatæ; duæ etiam illæ de Omnipotentia donata, ac subjecta Creaturæ liberè operanti, quas etiam Innocentius XI. ad minimum ut temerarias, ac novas confixit; necnon Thesis de usu scientiæ ex Confessione acquisitæ, quam Sacra Congregatio anno 1682. prohibuit duntaxat, ne doceatur, defendatur, aut in praxim deducatur: Ac demum Thesis anno 1602. à Clemente VIII. damnata de Sacramentali absolutione data absenti per Literas, aut per Internuncium.

De singulis autem istis habere sermonem, easque singillatim discutere, ac enucleare longum esset, nec multum exoptabile; luce enim sua maligna affatim se produnt. Quamobrem

fatis erit Constitutiones Pontificias, ac Decreta, quibus damnantur, ac prohibentur, referre, ac universim advertere, Bajanarum Thesium falsitatem constare facile posse, tum ex iis, quæ in hoc opere habentur adversus quinque Jansenii Propositiones, & adversus Theses ab Alexandro VIII. confixas: tum etiam ex iis, quæ fuisse congerit adversus Bajum Joannes Martinez de Ripalda Societatis Jesu tomo tertio, alique Scriptores: Falsitatem verò Thesium Michaelis de Molinos constare ex opusculis passim obviis Patrum Societatis Jesu, qui acriter Orationem Quietis, velut contemplationem illam Beguardorum, & Illuminatorum infectati sunt, & technas omnes hujus Auctoris in primo ortu detexerunt. Quod autem spectat ad Theses de Amore Dei purissimo, facili negotio earum falsitas ostendi potest ex iis, quæ diximus in expositione Thesium plurimarum Alexandri VIII. quibus de medio tolluntur virtutes omnes à Charitate distinctæ. Quatuor tamen ultimas, duas videlicet de Omnipotentia donata, ac subjecta Creaturæ, tertiam de usu scientiæ ex Confessione acquisitæ, & quartam de Absolutione data absenti per epistolam, in calce hujus Appendicis, prout materia postulat, expendemus, ut præmanibus haberi possit in uno, eodemque volumine decimumseptimum sæculum à tanta luce expurgatum.

RECENSENTUR

NOVEM AC SEPTUAGINTA THESES

MICHAELIS BAJI

Olim à PIO V. & GREGORIO XIII. ac deinde
ab URBANO VIII. Anno 1644. confixæ
in Bulla, *In Eminent.*

§. I.

1. **N**ec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita rectè vocantur Gratia.

2. Sicut opus malum ex natura sua est mortis æternæ meritorium, sic bonum opus ex natura sua est vitæ æternæ meritorium.

3. Et bonis Angelis, & primo Homini, si in statu illo perseverasset usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, & non gratia.

4. Vita æterna Homini integro; & Angelo promissa fuit intuitu bonorum operum, & bona opera ex lege naturæ ad illam consequendam per se sufficiunt.

5. In promissione facta & Angelo, & primo Homini continetur naturalis justitiæ constitutio, qua pro bonis operibus, sine alio respectu, vita æterna justis promittitur.

6. Naturali lege constitutum fuit homini, ut si in obedientia perseveraret, ad eam vitam pertransiret, in qua mori non posset.

7. Primi Hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera; sed juxta modum loquendi Scripturæ sacræ non rectè vocantur gratia; quo fit, ut tantum merita, non etiam gratia debeant nuncupari.

8. In redemptis per gratiam Christi, nullum inveniri potest bonum meritum, quod non sit gratis indigno collatum.

9. Dona concessa Homini integro, & Angelo, forsitan, non improbanda ratione, possunt dici gratia; sed quia secundum usum sacræ Scripturæ nomine gratiæ, ea tantum munera intelliguntur, quæ per Jesum Christum malè meritis, & indignis conferuntur, ideo neque merita, neque merces, quæ illis redditur, gratia dici debet.

10. Solutio pænæ temporalis, quæ peccato dimisso sæpè remanet, & corporis resurrectio, propriè non nisi meritis Christi adscribenda est.

11. Quod piè, & justè in hac vita mortali usque in finem conversati, vitam consequimur æternam, id non propriè gratiæ Dei, sed ordinationi naturali statim initio creationis consti-

tutæ, justo Dei judicio deputandum est, neque in hac retributione bonorum ad Christi meritum respicitur, sed tantum ad primam institutionem generis humani, in qua lege naturali constitutum est, ut justo Dei judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.

12. Pelagii sententia est: Opus bonum, citra gratiam adoptionis factum, non est Regni cœlestis meritorium.

13. Opera bona à filiis adoptionis facta, non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per Spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, sed tantum ex eo, quod sunt conformia legi, quodque per ea præstatur obedientia legi.

14. Opera bona Justorum non accipiunt in die judicii extremi ampliorem mercedem, quam justo Dei judicio mereantur accipere.

15. Ratio meriti non consistit in eo, quod quibene operatur, habeat gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum, sed in eo solum, quod obedit divinæ legi.

16. Non est vera legis obedientia, quæ fit sine Charitate.

17. Sentiunt cum Pelagio, qui dicunt esse necessarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis sublimetur ad statum Deificum.

18. Opera Catechumenorum, ut fides, & penitentia ante remissionem peccatorum facta, sunt vitæ æternæ merita, quam vitam ipsi non consequuntur, nisi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.

19. Opera Justitiæ, & temperantiæ, quæ Christus fecit, ex dignitate personæ operantis non traxerunt majorem valorem.

20. Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur penam æternam.

21. Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.

22. Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Romanos 2. *Gentes, quæ legem non habent,*

bent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.

23. Absurda est eorum sententia, qui dicunt, hominem ab initio, dono quodam supernaturali, & gratuito, supra conditionem naturæ suæ fuisse exaltatum, ut Fide, Spe, & Charitate Deum supernaturaliter coleret.

24. A vanis, & otiosis hominibus, secundum insipientiam Philosophorum, excogitata est sententia, quæ ad Pelagianismum rejicienda est, Hominem ab initio sic constitutum, ut per dona naturæ superaddita, fuerit largitate Conditoris sublimatus, & ad Dei filium adoptatus.

25. Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.

26. Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.

27. Liberum arbitrium, sine gratiæ Dei adjutorio, non nisi ad peccandum valet.

28. Pelagianus est error, dicere, quod Liberum Arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

29. Non soli fures ii sunt, & latrones, qui Christum viam, & ostium veritatis, & vitæ negant; sed etiam quicumque aliunde, quam per ipsum, in viam justitiæ (hoc est ad aliquam justitiam) conscendi posse docent.

30. Aut tentationi ulli, sine gratiæ ipsius adjutorio, resistere hominem posse, sicut in eam non inducatur, ac ab ea non superetur.

31. Charitas perfecta, & sincera, quæ est de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in pœnitentibus, potest esse sine remissione peccatorum.

32. Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.

33. Catechumenus justè, rectè, & sanctè vivit, & mandata Dei observat, ac legum implet per charitatem, ante obtentam remissionem peccatorum, quæ in Baptismi lavacro demum percipitur.

34. Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut beatificator, vana est, & commentitia, & ad illudendum sacris Litteris, & plurimis veterum testimoniis excogitata.

35. Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.

36. Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia, per elationem præsumptionis humanæ, cum injuria Crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus.

37. Cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex naturæ solis viribus ortum ducit, agnoscit.

38. Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, qua

per Spiritum Sanctum in corde diffusa, Deus amatur.

39. Quod voluntariè fit, etiam si necessario fiat, liberè tamen fit.

40. In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.

41. Is libertatis modus, qui est à necessitate, sub libertatis nomine non reperitur in Scripturis, sed solum nomen libertatis à peccato.

42. Justitia, qua justificatur per fidem impius, consistit formaliter in obedientia mandatorum, quæ est operum Justitia, non autem in gratia aliqua animæ infusa, qua adoptatur homo in filium Dei, & secundum interiorem hominem renovatur, ac Divinæ naturæ consors efficitur, ut sic per Spiritum Sanctum renovatus, deinceps benè vivere, & Dei mandatis obedire possit.

43. In hominibus pœnitentibus, ante Sacramentum absolutionis, & in Catechumenis ante Baptismum, est vera justificatio; separata tamen à remissione peccatorum.

44. Operibus plerisque, quæ à fidelibus fiunt, solum ut Dei mandatis pareant, cujusmodi sunt, obedire parentibus, depositum reddere, ab homicidio, à furto, à fornicatione abstinere, justificantur quidem homines, quia sunt legis obedientia, & vera legis justitia; non tamen iis obtinent incrementa virtutum.

45. Sacrificium Missæ non alia ratione est Sacrificium, quam generali illa, qua omne opus, quod fit, ut sancta societate Deo homo inhereat.

46. Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium; nec definitionis quæstio est, sed causæ, & originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium.

47. Unde peccatum originis verè habet rationem peccati sine ulla relatione, ac respectu ad voluntatem, à qua originem habuit.

48. Peccatum originis est habituali parvuli voluntate voluntarium, & habitualiter dominatur parvulus, eò quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium.

49. Et ex habituali voluntate dominante fit, ut parvulus decedens sine regenerationis Sacramento, quando usum rationis consecutus erit, actualiter Deum odio habeat, Deum blasphemet, & legi Dei repugnet.

50. Prava desideria, quibus ratio non consentit, & quæ homo invitatus patitur, sunt prohibita præcepto: *Non concupisces.*

51. Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.

52. Omne scelus est ejus conditionis, ut suum authorem, & omnes posteros eo modo inficere possit, quo infecit prima transgressio.

53. Quantum est ex vi transgressionis, tantum meritorum malorum à generante contrahunt, qui cum minoribus nascuntur vitiis, quam qui cum majoribus.

54. Disjunctiva hæc sententia, Deum homini nihil

nihil impossibile præcepisse, falsò tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.

55. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.

56. In peccato duo sunt, actus, & reatus: transeunte autem actu, nihil manet, nisi reatus, sive obligatio ad pœnam.

57. Unde in Sacramento Baptismi, aut Sacerdotis absolutione, propriè reatus peccati duntaxat tollitur; & ministerium Sacerdotum solum liberat à reatu.

58. Peccator penitens non vivificatur ministerio Sacerdotis absolventis, sed à solo Deo, qui pœnitentiam suggerens, & inspirans vivificat eum, & resuscitat; ministerio autem Sacerdotis solum reatus tollitur.

59. Quando per eleemosynas, aliaque pœnitentiæ opera Deo satisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis nostris offerimus, sicut quidam errantes autumant (nam alioqui essemus saltem aliqua ex parte redemptores) sed aliqui d facimus, cuius intuitu Christi satisfactio nobis applicatur, & communicatur.

60. Per passionem Sanctorum in indulgentiis communicatas non propriè redimuntur nostra delicta; sed per communionem charitatis nobis eorum passionem impartiuntur, & ut digni simus, qui pretio Sanguinis Christi à penis pro peccatis debitis liberemur.

61. Celebris illa Doctorum distinctio, Divinæ legis mandata bifariam impleri, altero modo quantum ad præceptorum operum substantiam tantum, altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet secundum quem valeant operantem perducere ad regnum (hoc est, ad modum meritorum) commentitia est, & explodenda.

62. Illa quoque distinctio, qua opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto, & omnibus circumstantiis rectum est, & bonum (quod moraliter bonum appellare consueverunt) vel quia est meritorium Regni æterni, eò quod sit à vivo Christi membro per Spiritum charitatis, rejicienda est.

63. Sed & illa distinctio duplicis iustitiæ, alterius, quæ fit per Spiritum charitatis inhabitantem, alterius, quæ fit ex inspiratione quidem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, sed nondum cor inhabitantis, & in eo charitatem diffundentis, qua divinæ Legis justificatio impleatur, similiter rejicitur.

64. Item & illa distinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentiæ, & vitæ novæ propositum, & inchoatio per Dei gratiam inspiratur, alterius, qua vivificatur, qui verè justificatur, & palme vivus in

vite Christo efficitur, pariter commentitia est, & Scripturis minimè congruens.

65. Non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive non malus; & gratiæ Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet.

66. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

67. Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo, quod necessariò facit.

68. Infidelitas purè negativa in his, in quibus Christus non est prædicatus, peccatum est.

69. Justificatio impii fit formaliter per obedientiam Legis, non autem per occultam communicationem, & inspirationem gratiæ, quæ per eam justificatos faciat implere legem.

70. Homo existens in peccato mortali, sive in reatu æternæ damnationis, potest habere veram charitatem; & charitas, etiam perfecta, potest consistere cum reatu æternæ damnationis.

71. Per contritionem, etiam cum charitate perfecta, & cum voto suscipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen, extra casum necessitatis, aut Martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti.

72. Omnes omninò iustorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum; unde & Job, & Martyres, quæ passi sunt, propter peccata sua passi sunt.

73. Nemo, præter Christum, est absque peccato originali: hinc B. Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum, omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut, & aliorum Iustorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.

74. Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est, sicut & alii habitus pravi.

75. Motus pravi concupiscentiæ sunt, pro statu hominis vitiati, prohibiti præcepto, *Non concupisces*; Unde homo eos sentiens, & non consentiens, transgreditur præceptum *Non concupisces*; quamvis transgressio in peccatum non deputetur.

76. Quamdiu aliquid concupiscentiæ carnalis in diligente est, non facit præceptum, *Dilige Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*.

77. Satisfactiones laboriosæ Justificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem restantem post culpam condonatam.

78. Immortalitas primi Hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.

79. Falsa est Doctorum sententia, primum Hominem potuisse à Deo creari & institui sine Iustitia naturali.

CONSTITUTIO INNOCENTII XI.

Proscribentis octo & sexaginta Theses, quæ prætextu Orationis Quietis à Michaelē de Molinos docebantur.

§. II.

INNOCENTIUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

Ad Perpetuam Rei Memoriam.

COElestis Pastor Christus Dom., ut jacentem in tenebris mundum, variisque Gentium erroribus involutum à potestate Diaboli, sub qua miserè post lapsum primi Parentis tenebatur, sua ineffabili miseratione liberaret, Carnem sumere, & in ligno Crucis Chirographo Redemptionis nostræ affixo in testimonium suæ in nos charitatis sese Hostiam viventem Deo pro nobis offerre dignatus est, mox rediturus in Cælum Ecclesiam Catholicam Sponsam suam tanquam novam Civitatem Sanctam Hierusalem descendentem de Cælo, non habentem rugam, neque maculam, unam, sanctamque in Terris relinquens, armis potentiae suæ contra Portas inferi circumvallatam, Petro Apostolorum Principi, & successoribus ejus regendam tradidit, ut doctrinam ab ipsius ore haustam, sanctamque custodirent, ne oves pretioso suo sanguine redemptæ pravarum opinionum pabulo in antiquos errores reciderent, quod præcipue Beato Petro mandasse sacræ literæ docent: Cui enim Apostolorum, nisi Petro dixit, *Pasce oves meas*; & rursus: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*? Quare Nobis, qui non nostris meritis, sed inscrutabili Dei Omnipotentis Consilio in ejusdem Petri Cathedra pari potestate sedemus, semper fixum in animo fuit, ut Populus Christianus eam sectaretur fidem, quæ à Christo Dom. per Apostolos suos perpetua, & nunquam interrupta traditione prædicata fuit, quamque ipse usque ad sæculi consummationem permansuram esse promisit.

Cum igitur ad Apostolatam nostrum relatum fuisset, quendam Michaeleni de Molinos prava dogmata tum verbo, tum scripto docuisse, & in praxim deduxisse, quæ prætextu Orationis quietis contra doctrinam, & usum à sanctis Patribus ab ipsis nascentis Ecclesiæ primordiis receptum, Fideles à vera Religione, & à Christianæ pietatis puritate in maximos errores, &

turpissima quæque inducebant: Nos, cui cordi semper fuit, ut fidelium animæ nobis ex alto commissæ purgatis pravarum opinionum erroribus ad optatum salutis portum tuto pervenire possint, legitimis præcedentibus indiciis, prædictum Michaelē de Molinos, Carceribus mancipari mandavimus, deinde coram Nobis, & Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana Generalibus Inquisitoribus Apostolica auctoritate specialiter Deputatis, auditis pluribus in Sacra Theologia Magistris, eorumque suffragiis tum voce, tum scripto susceptis, matureque perpensis, implorata etiam Sancti Spiritus assistentia, cum prædictorum Fratrum nostrorum unanimi voto, ad damnationem infra scriptarum Propositionum ejusdem Michaelis de Molinos, à quo fuerunt pro suis recognitæ, & de quibus Propositionibus tanquam à se dictatis, scriptis, communicatis, & creditis ipse convictus, & respectivè confessus fuerat, ut latius in processu, & Decreto de Mandato Nostro lato die 28. Augusti præsentis anni 1687. devenire ut infra decrevimus.

PROPOSITIONES.

1. **O**portet Hominem suas potentias annihilare; Et hæc est via Interna.
2. Velle operari activè, est Deum offendere, qui vult esse ipse solus Agens; & ideo opus est, se ipsum in Deo totum, & totaliter derelinquere, & postea permanere, velut Corpus exanime.
3. Vota de aliquo faciendo sunt Perfectionis impeditiva.
4. Activitas naturalis est Gratiae inimica, impeditque Dei operationes, & veram Perfectionem, quia Deus operari vult in nobis sine nobis.
5. Nihil operando Anima se annihilat, & ad ipsum principium redit, & ad suam originem, quæ

quæ est essentia Dei, in qua transformatam remanet, ac divinizzata, & Deus tunc in seipso remanet; quia tunc non sunt amplius duæ res unitæ, sed una tantum: & hac ratione Deus vivit, & regnat in nobis, & Anima seipsam annihilat in esse operativo.

6. Via Interna est illa, qua non cognoscitur nec lumen, nec amor, nec resignatio; & non oportet Deum cognoscere; & hoc modo rectè proceditur.

7. Non debet Anima cogitare nec de præmio, nec de punitione, nec de Paradiso, nec de Inferno, nec de Morte, nec de Eternitate.

8. Non debet velle scire, an gradiatur cum voluntate Dei, an cum eadem voluntate resignata maneat, nec ne; nec opus est, ut velit cognoscere suum statum, nec proprium nihil, sed debet ut corpus exanime manere.

9. Non debet Anima reminisci nec sui, nec Dei, nec cuiuscunque rei; & in Via Interna omnis reflexio est nociva, etiam reflexio ad suas humanas actiones, & ad proprios defectus.

10. Si propriis defectibus alios scandalizet, non est necessarium reflectere, dummodo non adsit voluntas scandalizandi; & ad proprios defectus non posse reflectere, gratia Dei est.

11. Ad dubia, quæ occurrunt, an rectè procedatur, necne, non opus est reflectere.

12. Qui suum liberum arbitrium Deo donavit, de nulla re debet curam habere, nec de Inferno, nec de Paradiso, nec debet desiderium habere propriæ perfectionis, nec virtutum, nec propriæ sanctitatis, nec propriæ salutis, cuius spem expurgare debet.

13. Resignato Deo Libero Arbitrio, eidem Deo relinquenda est cogitatio, & cura de omni re nostra, & relinquere, ut faciat in nobis sine nobis suam Divinam voluntatem.

14. Qui Divinæ voluntati resignatus est, non convenit, ut à Deo rem aliquam petat, quia petere est imperfectio, cum sit actus propriæ voluntatis & electionis, & est velle, quod divina voluntas nostræ conformetur, & non quod nostra Divinæ. Et illud Evangelii, *Petite, & accipietis*, non est dictum à Christo pro animabus internis, quæ nolunt habere voluntatem. Imò huiusmodi Animæ eò perveniunt, ut non possint à Deo rem aliquam petere.

15. Sicut non debent à Deo rem aliquam petere, ita nec illi ob rem aliquam gratias agere debent, quia utrumque est actus propriæ voluntatis.

16. Non convenit Indulgentias quærere pro pœna propriis peccatis debita; quia melius est Divinæ Justitiæ satisfacere, quàm Divinam Misericordiam quærere; quoniam illud ex puro Dei amore procedit, & istud ab amore nostri interessato, nec est res Deo grata, nec meritoria, quia est velle Crucem fugere.

17. Tradito Deo Libero Arbitrio, & eidem relicta cura, & cogitatione Animæ nostræ, non est

amplius habenda ratio tentationum; nec eis alia resistantia fieri debet, nisi negativa, nulla adhibita industria; & si natura commovetur, oportet finire, ut commoveatur, quia est natura.

18. Qui in Oratione utitur imaginibus, figuris, speciebus, & propriis conceptibus, non adorat Deum in spiritu, & veritate.

19. Qui amat Deum eo modo, quo ratio argumentatur, aut intellectus comprehendit, non amat verum Deum.

20. Asserere, quod in oratione opus est sibi per discursum auxilium ferre, & per cogitationes, quando Deus animam non alloquitur, ignorantia est. Deus nunquam loquitur; ejus locutio est operatio; & semper in anima operatur, quando hæc suis discursibus, cogitationibus, & operationibus eum non impedit.

21. In oratione opus est manere in fide obscura, & universali, cum quiete, & oblivione cuiuscunque cogitationis particularis, ac distinctæ attributorum Dei, ac Trinitatis, & sic in Dei præsentia manere ad illum adorandum, & amandum, eique inserviendum, sed absque productione actuum, quia Deus in his sibi non complacet.

22. Cognitio hæc per fidem non est actus à creatura productus, sed est cognitio à Deo creaturæ tradita, quam creatura se habere non cognoscit, nec postea cognoscit illam se habuisse; & idem dicitur de amore.

23. Mystici cum S. Bernardo in Scala Claustralium, distinguunt quatuor gradus, Lectionem, Meditationem, Orationem, & Contemplationem infusam. Qui semper in primo sistit, nunquam ad secundum pertransit; Qui semper in secundo persistit, nunquam ad tertium pervenit, qui est nostra contemplatio acquisita, in qua per totam vitam persistendum est, dummodo Deus Animam non trahat, absque eo quod ipsa id expectet, ad contemplationem infusam; & hac cessante, Anima regredi debet ad tertium gradum, & in ipso permanere, absque eo quod amplius redeat ad secundum, aut primum.

24. Qualescunque cogitationes in oratione occurrant, etiam impuræ, etiam contra Deum, Sanctos, Fidem, & Sacramenta, si voluntariè non nutrantur, nec voluntariè expellantur, sed cum indifferentia, & resignatione tolerantur, non impediunt Orationem Fidei: imò eam perfectiorem efficiunt, quia anima tunc magis Divinæ voluntati resignata remanet.

25. Etiam si superveniat somnus, & dormiatur, nihilominus fit Oratio, & Contemplatio actualis; quia oratio, & resignatio, resignatio, & oratio idem sunt, & dum resignatio perdurat, perdurat & oratio.

26. Tres illæ viæ, Purgativa, Illuminativa, & Unitiva, sunt absurdum maximum, quod dictum fuerit in Mystica; Cum non sit nisi unica via, scilicet via interna.

27. Qui

27. Qui desiderat, & amplectitur devotionem sensibilem, non desiderat, nec querit Deum, sed seipsum; & malè agit, cum eam desiderat, & eam habere conatur, qui per viam internam incedit, tam in locis sacris, quam in diebus solemnibus.

28. Tedium rerum spiritualium bonum est; siquidem per illud purgatur amor proprius.

29. Dum Anima interna fastidit discursus de Deo, & virtutes, & frigida remanet, nullum in se ipsa sentiens fervorem, bonum signum est.

30. Totum sensibile, quod experimur in vita spirituali, est abominabile, spurcum, & imundum.

31. Nullus meditativus veras virtutes exercet internas, quæ non debent à sensibus cognosci. Opus est amittere virtutes.

32. Nec ante, nec post Communionem alia requiritur præparatio, aut gratiarum actio (pro istis animabus internis) quam permanentia in solita resignatione passiva, quia modo perfectiore supplet omnes actus virtutum, qui possunt, & fiunt in via ordinaria. Et si hac occasione Communionis insurgunt motus humiliationis, petitionis, aut gratiarum actionis, reprimendi sunt, quoties non dignoscatur, eos esse ex impulsu speciali Dei; aliàs sunt impulsus naturæ nondum mortuæ.

33. Malè agit Anima, quæ procedit per hanc viam internam, si in diebus solemnibus vult aliquo conatu particulari excitare in se devotum aliquem sensum; quoniam Animæ internæ omnes dies sunt æquales, omnes festivi. Et idem dicitur de locis sacris, quia huiusmodi animabus omnia loca æqualia sunt.

34. Verbis, & lingua gratias agere Deo non est pro animabus internis, quæ in silentio manere debent, nullum Deo impedimentum apponendo, quod operetur in illis: & quò magis Deo se resignant, experiuntur se non posse orationem Dominicam, seu Pater Noster recitare.

35. Non convenit animabus huius viæ internæ, quòd faciant operationes, etiam virtuosas, ex propria electione, & activitate, aliàs non essent mortuæ: nec debent elicere actus amoris erga B. V., Sanctos, aut Humanitatem Christi; quia cum ista objecta sensibilia sint, talis est amor erga illa.

36. Nulla creatura, nec B. V., nec Sancti sedere debent in nostro corde, quia solus Deus vult illud occupare, & possidere.

37. In occasione tentationum, etiam furiosarum, non debet anima elicere actus explicitos virtutum oppositarum, sed debet in supradicto amore, & resignatione permanere.

38. Crux voluntaria mortificationum pondus grave est, & infructuosum, ideoque dimittenda.

39. Sanctiora opera, & pœnitentiæ, quas peregerunt Sancti, non sufficiunt ad removendam ab anima vel unicam adhæSIONem.

40. B. V. nullum unquam opus exterius peregit, & tamen fuit Sanctis omnibus sanctior. Igitur ad sanctitatem perveniri potest absque opere exteriori.

41. Deus permittit, & vult, ad nos humiliandos, & ad veram transformationem perducendos, quòd in aliquibus animabus perfectis, etiam non arreptitiis; Dæmon violentiam inferat earum corporibus, easque actus carnales committere faciat, etiam in vigilia, & sine mentis offuscatione movendo physicè illorum manus, & alia membra contra earum voluntatem. Et idem dicitur quoad alios actus per se peccaminosos, in quo casu non sunt peccata; quia his non adest consensus.

42. Potest dari casus, quòd huiusmodi violentiæ ad actus carnales contingant eodem tempore ex parte duarum personarum, scilicet maris, & fœminæ, & ex parte utriusque sequatur actus.

43. Deus præteritis sæculis sanctos efficiebat Tyrannorum ministerio, nunc verò eos efficit sanctos ministerio Dæmonum, qui causando in eis prædictas violentias, facit, ut illi se ipsos magis despiciant, atque annihilent, & se Deo resignent.

44. Job blasphemavit, & tamen non peccavit labiis suis, quia fuit ex Dæmonis violentia.

45. Sanctus Paulus huiusmodi Dæmonis violentias in suo corpore passus est, unde scripsit: *Non quod volo bonum, hoc ago, sed quod nolo malum, hoc facio.*

46. Huiusmodi violentiæ sunt medium magis proportionatum ad annihilandam animam, & ad eam ad veram transformationem, & unionem perducendam, nec alia superest via: Et hæc est via facilior, & tutior.

47. Cum huiusmodi violentiæ occurrunt, finire oportet, ut Satan operetur, nullam adhibendo industriam, nullumque proprium conatum, sed permanere debet homo in suo nihilo; & etiam si sequantur pollutiones, & actus obscæni propriis manibus, & etiam pejora, non opus est seipsum inquietari: sed foras emittendi sunt scrupuli, dubia, & timores; quia anima fit magis illuminata, magis roborata, magisque candida, & acquiritur sancta libertas. Et præ omnibus non opus est hæc confiteri; & sanctissime fit, non confitendo, quia hoc pacto superatur Dæmon, & acquiritur thesaurus pacis.

48. Satan, qui huiusmodi violentias infert, suadet deinde, gravia esse delicta, ut anima se inquietet, ne in via interna ulterius progrediat; unde ad ejus vires enervandas, melius est ea non confiteri, quia non sunt peccata, nec etiam venialia.

49. Job ex violentia Dæmonis se propriis manibus polluebat, eodem tempore quo mundas habebat ad Deum preces (sic interpretando locum ex cap. 16. Job.)

50. David, Hieremias, & multi ex Sanctis Prophetis hujusmodi violentias patiebantur harum impurarum operationum externarum.

51. In Sacra Scriptura multa sunt exempla violentiarum ad actus externos peccaminosos: uti illud de Sansone, qui per violentiam seipsum occidit cum Philisteis, conjugium iniit cum alienigena, & cum Dalila meretrice fornicatus est, quæ alias erant prohibita, & peccata fuissent: De Juditha, quæ Holopherni mentita fuit: De Eliseo, qui pueris maledixit: De Elia, qui combussit Duces cum turmis Regis Achab. An verò fuerit violentia immediatè à Deo peracta, vel Demonum ministerio, ut in aliis animabus contingit, in dubio relinquitur.

52. Cum hujusmodi violentiæ etiam impuræ absq; mentis offuscatione accidunt, tunc anima Deo potest uniri, & de facto sèper magis unitur.

53. Ad cognoscendum in praxi, an aliqua operatio in aliis personis fuerit violentia, regula, quam de hoc habeo, nedum sunt protestationes animarum illarum, quæ protestantur se dictis violentiis non consensisse, aut jurare non posse, quòd in iis consenserint, & videre, quòd sint Animæ, quæ proficiunt in via interna; sed regulam sumerem à lumine quodam actuali cognitione humana, ac Theologica superiore, quod me certò cognoscere facit cum interna certitudine, quòd talis operatio est violentia, & certus sum, quòd hoc lumen à Deo procedit, quia ad me pervenit conjunctum cum certitudine, quòd à Deo proveniat, & mihi nec umbram dubii relinquit in contrarium: eo modo quò interdum contingit, quòd Deus aliquid revelando, eodem tempore animam certam reddit, quòd ipse sit, qui revelat, & anima in contrarium non potest dubitare.

54. Spirituales vitæ ordinariæ in hora mortis se delusos invenient, & confusos, & cum omnibus passionibus in alio mundo purgandis.

55. Per hanc viam internam pervenitur, etsi multa cum sufferentia, ad purgandas, & extinguendas omnes passiones, ita quòd nihil amplius sentitur, nihil, nihil; nec ulla sentitur inquietudo, sicut corpus mortuum, nec anima se amplius commoveri finit.

56. Duæ leges, duæ cupiditates, animæ una, & amoris proprii altera, tandiù perdurant, tandiù perdurat amor proprius; unde quando hic purgatus est, & mortuus, ut fit per viam internam, non adsunt amplius illæ duæ leges, & cupiditates, nec ulterius lapsus aliquis incurritur, nec aliquid sentitur amplius, nequidem veniale peccatum.

57. Per contemplationem acquisitam pervenitur ad statum non faciendi amplius peccata nec mortalia, nec venialia.

58. Ad hujusmodi statum pervenitur, non reflectendo amplius ad proprias operationes; quia defectus ex reflexione oriuntur.

Par. III.

59. Via interna sejuncta est à Confessione, à Confessariis, & à casibus conscientiæ, à Theologia, & Philosophia.

60. Animabus provectis, quæ reflexionibus mori incipiunt, & eò etiam perveniunt, ut sint mortuæ, Deus Confessionem aliquando efficit impossibilem; & supplet ipse tanta gratia præservante, quantum in Sacramento reciperent; & ideò hujusmodi animabus non est bonum in tali casu ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere, quia id est in illis impossibile.

61. Anima cum ad mortem mysticam pervenit, non potest amplius aliud velle, quàm quòd Deus vult, quia non habet amplius voluntatem, & Deus illi eam abstulit.

62. Per viam internam pervenitur ad continuum statum immobilem in pace imperturbabili.

63. Per viam internam pervenitur etiam ad mortem sensuum; quinimò signum, quòd quis in statu nihilitatis maneat, idest mortis mysticæ, est, si sensus exteriores non repræsentent amplius res sensibiles, unde sint, ac si non essent, quia non perveniunt ad faciendum, quòd intellectus se ad eas applicet.

64. Theologus minorem dispositionem habet, quàm homo rudis, ad statum contemplativi; Primò quia non habet fidem adeò puram; Secundò quia non est adeò humilis; Tertiò quia non adeò curat propriam salutem; Quartò quia caput refertum habet phantasmatis, speciebus, opinionibus, & speculationibus, & non potest in illum ingredi verum lumen.

65. Præpositis obediendum est in exteriori, & latitudo voti obedientiæ Religiosorum tantummodò ad exterius pertingit. In interiori verò aliter res se habet, quòd solus Deus, & Director intrant.

66. Ritu digna est nova quædam doctrina in Ecclesia Dei, quòd anima quoad internum gubernari debeat ab Episcopo: quòd si Episcopus non sit capax, anima ipsum cum suo Directore adeat. Novam dico doctrinam, quia nec Sacra Scriptura, nec Concilia, nec Canones, nec Bullæ, nec Sancti, nec Auctores eam unquam tradiderunt, nec tradere possunt, quia Ecclesia non judicat de occultis & anima jus habet eligendi quemcumque sibi bene visum.

67. Dicere, quòd internum manifestandum est exteriori Tribunali Præpositorum, & quòd peccatum sit id non facere, est manifesta deceptio: quia Ecclesia non judicat de occultis, & propriis animabus præjudicant his deceptionibus, & simulationibus.

68. In mundo non est facultas, nec jurisdictio ad præcipiendum, ut manifestentur Epistolæ Directoris quoad internum animæ, & ideò opus est animadvertere, quòd hoc est insultus Satanae, &c.

QUAS quidem Propositiones tamquam Hæreticas, suspectas, erroneas, scandalosas, blasphemias, piarum aurium offensivas, temerarias, Christianæ disciplinæ relaxativas, & everfivas, & seditiosas respectivè; ac quæcumque super iis verbo, scripto, vel typis emissa, pariter cum voto eorundem Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & Inquisitorum Generalium damnavimus, circumscripsimus, & abolevimus: deque eisdem, & similibus omnibus, & singulis posthac quoquo modo loquendi, scribendi, disputandi, easque credendi, tenendi, docendi, aut in praxim reducendi facultatem quibuscumque interdiximus, & contrafacientes omnibus Dignitatibus, Gradibus, Honoribus, Beneficiis, & Officiis ipso facto perpetuò privavimus, & inhabiles ad quæcumque decrevimus, vinculoque etiam anathematis eo ipso innodavimus, à quo nisi à Nobis, & à Romanis Pontificibus successoribus nostris valeant absolvi. Præterea eodem nostro Decreto prohibuimus, & damnavimus omnes libros, omniaque opera quocumque loco, & idiomatè impressa, necnon omnia manuscripta ejusdem *Michaelis de Molinos*; vetuimusque, ne quis cujuscunque gradus, conditionis, vel status, etiam speciali nota dignus, audeat sub quovis prætextu, quolibet pariter idiomate, sive sub eisdem verbis, sub æqualibus, aut æquipollentibus, sive absque nomine, seu ficto, aut alieno nomine ea imprimi facere, neque impressa, seu manuscripta legere, vel apud se retinere, sed Ordinariis locorum, aut hæreticæ pravitatis Inquisitoribus statim tradere, & consignare teneantur sub eisdem pœnis superius inflictis; qui Ordinarii, & Inquisitores statim ea igni comburi faciant. Tandem ut prædictus *Michael de Molinos* ob hæreses, errores, & turpia facta prædicta debitis pœnis in aliorum exemplum, & ipsius emendationem plecteretur, lecto in eadem nostra Congregatione toto processu, & auditis dilectis filiis Consultoribus nostræ Sanctæ Inquisitionis Officii, in Sacra Theologia, & in Jure Pontificio Magistris, cum eorundem Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium unanimi voto, dictum *Michael de Molinos*, tamquam reum convictum, & confessum respectivè, & uti hæreticum formalem, licet pœnitentem, in pœnam arcti & perpetui carceris, & ad peragendas alias pœnitentias salutares, præviatamen abjuratone de dormali per ipsum emittenda, servato juris ordine, damnavimus: mandantes, ut die, & hora præfigendis in Ecclesia Sanctæ Mariæ intra Minervam hujus almæ Urbis, præsentibus omnibus Venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & Romanæ Curie nostræ Prælatis, universoque po-

pulo ad id etiam per concessionem Indulgentiarum convocando, ex alto tenor processus, stante in suggestu eodem *Michael de Molinos*, una cum sententia inde sequuta legeretur: & postquam idem *de Molinos* habitu pœnitentiæ indutus prædictos errores, & hæreses publicè abjurasset, facultatem dedimus dilecto filio nostri Sancti Officii Commissario, ut eum à Censuris, quibus innodatus erat, in forma Ecclesiæ consueta absolveret; quæ omnia in executionem dictæ nostræ ordinationis die 3. Septembris labentis anni solemniter adimpleta sunt.

Et licet supranarratum Decretum de Mandato nostro latum ad maiorem fidelium cautelam typis editum publicis locis affixum, & divulgatum fuerit: nihilominus ne hujus Apostolicæ damnationis memoria futuris temporibus deleri possit, utque populus Christianus Catholica veritate instructior per viam salutis incedere valeat; Prædecessorum nostrorum Summorum Pontificum vestigiis inhærentes, hac nostra perpetua vâlitura Constitutione supradictum Decretum denuò approbamus, confirmamus, & debitæ executioni tradi mandamus, iterum supradictas propositiones definitivè damnantes, & reprobantes, librosque, & manuscripta ejusdem *Michaelis de Molinos* prohibentes, & interdicentes sub eisdem pœnis, & censuris contra transgressores latis, & inflictis.

Decernentes insuper præsentis literas semper, & perpetuò validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, sicque per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos, quavis auctoritate fungentes, & functuros ubique judicari, & definiri debere, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ac irritum, & inane quicquid secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem, ut præsentium transumptis, etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus literis adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, confirmationis, damnationis, reprobationis, punitionis, Decreti, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo octogesimo septimo, duodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus nostri anno duodecimo.

BREVE INNOCENTII XII.

Proscribentis tres, & viginti Theses, quæ prætextu Amoris
erga Deum purissimi in Galliis docebantur.

§. III.

INNOCENTIUS PAPA XII.

SERVUS SERVORUM DEI

Ad Perpetuam Rei Memoriam.

CUM aliàs ad Apostolatus nostri notitiam pervenerit, in lucem prodiiſſe librum quendam Gallico idiomate editum, cui titulus: Explication des Maximes des Saint sur la vie intérieure, par Meſſire Francois de Salignac Fexelon, Archeveque Duc de Cambray, Precepteur de Meſſigneurs le Duc de Bourgogne, d' Anjou, & de Berry: A Paris chez Pierre Anbouin, Pierre Emirii, Charles Clouſier 1697. Ingens verò ſubinde de non ſana libri huiusmodi doctrina excitatus in Galliis rumor adeò percrebuit, ut opportunam Paſtoralis vigilantiae noſtræ opem eſſagitaverit; Nos eundem librum nonnullis ex Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus, aliisque in Sacra Theologia Magiſtris, maturè, ut rei gravitas poſtulare videbatur, examinandum commiſimus. Porro hi mandatis noſtris obſequentes, poſtquam in quamplurimis Congregationibus varias propoſitiones ex eodem libro excerptas diuturno, accuratoque examine diſcuſſerant, quid ſuper earum ſingulis ſibi videretur, tam voce, quàm ſcripto nobis expoſuerunt. Auditis igitur in pluribus itidem coram Nobis de ſuper actis Congregationibus memoratorum Cardinalium, & in Sacra Theologia Magiſtrorum ſententiis, Domini gregis Nobis ab Æterno Paſtore crediti periculis, quantum nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolica potestatis plenitudine, librum prædictum ubicumque, & quocumque alio idiomate, ſeu quavis editione, aut verſione hucusque impreſſum, aut in poſterum imprimendum, quippe ex cuius lectione, & uſu fideles ſenſim in errores ab Eccleſia Catholica jam damnatos induci poſſent, ac inſuper tanquam continentem propoſitiones, ſive in obvio earum verborum ſenſu, ſive attenta ſententiarum connexionem, temerarias, ſcandalofas, malè ſo-

nantes, piarum aurium offenſivas, in praxi pernicioſas, ac etiam erroneas reſpectivè, tenore præſentium damnamus, & reprobamus, ipſiusque libri impreſſionem, deſcriptionem, lectionem, retentionem, & uſum omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus etià ſpecifica, & individua mentione, & expreſſione dignis, ſub pena excommunicationis per contrafacientes ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda, interdiciamus, & prohibemus. Volentes, & Apoſtolica auctoritate mandantes, ut quicumque ſupradictum librum penes ſe habuerint, illum ſtatim atque præſentes litteræ eis innotuerint, locorum Ordinariis vel hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus tradere, ac conſignare omnino teneantur. In contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque, &c. Cæterum Propoſitiones in dicto libro contentæ, quas Apoſtolici cenſura iudicii, ſicut præmittitur, conſigendas duximus, ex Gallico idiomate in latinum verſæ, ſunt tenoris, qui ſequitur: vid.

1. Datur habitualis ſtatus amoris Dei, qui eſt Charitas pura, & ſine ulla mixtione motivi proprii intereſſe. Neque timor pœnarum, neque deſiderium remunerationum habent ampliùs in eo partem. Non amatur ampliùs Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando.

2. In ſtatu vitæ contemplativæ, ſeu unitivæ omittitur omne motivum intereſſatum timoris, & ſpei.

3. Id, quod eſt eſſentiale in directione animæ, eſt non aliud facere, quàm ſequi pedetentim gratiam cum infinita patientia, præcautione, & ſubtilitate: Oportet ſe intra hos limites continere, ut ſinatur Deus agere, & nunquam ad purum amorem ducere, niſi quando Deus per unionem interiorem incipit aperire cor huic verbo; quod adeò durum eſt animabus adhuc ſibi met affixis, & adeo poteſt illas ſcandalizare, aut in perturbationem conjicere.

4. In statu sanctæ indifferentiæ anima non habet amplius desideria voluntaria, & deliberata propter suum interesse, exceptis iis occasionibus, in quibus toti suæ gratiæ fideliter non cooperatur.

5. In eodem statu sanctæ indifferentiæ nihil nobis, omnia Deo volumus. Nihil volumus, ut simus perfecti, & beati propter interesse proprium, sed omnem perfectionem, ac beatitudinem volumus, in quantum Deo placet efficere, ut velimus res istas impressione suæ gratiæ.

6. In hoc statu sanctæ indifferentiæ statu nolumus amplius salutem, ut salutem propriam, ut liberationem æternam, ut mercedem nostrorum meritorum, ut nostrum interesse omnium maximum; sed eam volumus voluntate plena, ut gloriam, & beneplacitum Dei, ut rem, quam ipse vult, quam nos vult velle propter ipsum.

7. Derelictio non est nisi abnegatio, seu sui ipsius renunciatio, quam Jesus Christus à nobis in Evangelio requirit, postquam externa omnia reliquerimus. Ista nostri ipsorum abnegatio non est, nisi quoad interesse proprium. Extremæ probationes, in quibus hæc abnegatio, seu sui ipsius derelictio exerceri debet, sunt tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem, nullum ei ostendendo periculum, neque ullam spem quoad suum interesse proprium, etiam æternum.

8. Omnia sacrificia, quæ fieri solent ab Animabus, quàm maximè disinteressatis circa eorum æternam beatitudinem, sunt conditionalia. Sed hoc sacrificium non potest esse absolutum in statu ordinario. In uno extremarum probationum casu hoc sacrificium fit aliquo modo absolutum.

9. In extremis probationibus potest animæ invincibiliter persuasum esse persuasione reflexa, quæ non est intimus conscientiæ fundus, se juste reprobam esse à Deo.

10. Tunc anima divisa à semetipsa expirat cum Christo in Cruce dicens: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* In hac involuntaria impressione desperationis conficit sacrificium absolutum sui interesse proprii quoad æternitatem.

11. In hoc statu anima amittit omnem spem sui proprii interesse, sed nunquam amittit in parte superiori, idest in suis actibus directis, & intimis spem perfectam, quæ est desiderium disinteressatum promissionum.

12. Director tunc potest huic animæ permittere, ut simpliciter acquiescat jacturæ sui proprii interesse, & justæ condemnationi, quam sibi à Deo indictam credit.

13. Inferior Christi pars in Cruce non communicavit superiori suas involuntarias perturbationes.

14. In extremis probationibus pro purifica-

tione amoris fit quædam separatio partis superioris animæ ab inferiori. In ista separatione actus partis inferioris manant ex omnino cæca, & involuntaria perturbatione; Nam totum, quod est involuntarium, & intellectuale, est partis superioris.

15. Meditatio constat discursivis actibus, qui à se invicem facilè distinguuntur. Ista compositio actuum discursivorum, & reflexorum est propria exercitatio amoris interessati.

16. Datur status contemplationis adeo sublimis, adeoque perfectæ, ut fiat habitualis, ita ut quoties anima actu orat, sua oratio sit contemplativa, non discursiva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem, ejusque actus methodicos.

17. Animæ contemplativæ privantur intuitu distincto, sensibili, & reflexo Jesu Christi duobus temporibus diversis; Primò in fervore nascente earum contemplationis; Secundò Anima amittit intuitum Jesu Christi in extremis probationibus.

18. In statu passivo exercentur omnes virtutes distinctè, non cogitando, quòd sint virtutes. In quolibet momento aliud non cogitatur, quàm facere id, quod Deus vult; & amor zelotypus simul efficit, ne quis amplius sibi virtutem velit, nec unquam sit adeo virtute præditus, quàm cum virtuti amplius affixus non est.

19. Potest dici in hoc sensu, quòd anima passiva, & disinteressata nec ipsum amorem vult amplius, quatenus est sua perfectio, & sua felicitas, sed solum quatenus est id, quod Deus à nobis vult.

20. In confitendo debent animæ transformatae sua peccata detestari, & condemnare se, & desiderare remissionem suorum peccatorum, non ut propriam purificationem, & liberationem, sed ut rem, quam Deus vult, & vult nos velle propter suam gloriam.

21. Sancti mystici excluderunt à statu animarum transformatarum exercitationes virtutum.

22. Quamvis hæc doctrina (de puro amore) esset pura, & simplex perfectio Evangelica in universa traditione designata, antiqui Pastores non proponebant passim multitudini justorum, nisi exercitationem amoris interessati eorum gratiæ proportionatam.

23. Purus amor ipse solus constituit totam vitam interiorem, & tunc evadit unicum principium, & unicum motivum omnium actuum, qui deliberati, & meritorii sunt.

Non intendimus tamen per expressam propositionum hujusmodi reprobationem alia in eodem libro contenta ullatenus approbare. Ut autem eadem præsentis literæ omnibus facilius innotescant, nec quisquam illarum ignorantiam valeat allegare, volumus pariter, & auctoritate præfata decernimus, ut illæ ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, ac Cancellariæ

Apostolicæ, necnon Curia Generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ de Urbe per aliquem ex Cursoribus nostris, ut moris est, publicentur, illarumque exempla ibidem affixa relinquantur; ita ut sic publicatæ omnes, & singulos, quos concernunt, perinde afficiant, ac si unicuique illorum personaliter notificatæ, & intimatæ fuissent. Utque ipsarum præsentium literarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides tam in iudicio quam extra illud ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 12. Martii MDCXCIX. Pontificatus nostri Anno 8.

Condemnatio duarum thesium de Omnipotentia donata, & subjecta Creaturæ.

§. IV.

Feria 5. die 23. Novembris 1679.

IN Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & universalis Inquisitionis habita in Valesio Apostol. Montis Quirinalis coram SS. D. N. Innoc. Div. Prov. PP. XI. ac Emin. & Rev. Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Rep. Christiana contra hæreticam pravitatem generalibus Inquisitoribus à S. Sede Apostolica specialiter deputatis.

Cum supradictis Eminentiss., ac Reverendiss. DD. delatæ fuerint hæ duæ propositiones:

1. Deus donat nobis omnipotentiam suam, ut ea utamur, sicut aliquis donat alteri villam, aut librum.

2. Deus subjicit nobis suam Omnipotentiam.

Eorundem jussu per Theologos ad id specialiter deputatos SS. D. N. relatæ, & coram sua Sanctitate propositæ unâ cum votis Emm., & Rev. S. R. Ecclesiæ Cardinalium, Sanctitas sua decrevit, & mandavit, ut ambæ propositiones prohiberentur, sicut eas præsentî decreto damnat, & prohibet ut temerarias ad minimum, & novas; mandatque, ne quis deinceps cujuscumque sit gradus, ordinis, aut conditionis, illas, vel illarum alterutram audeat imprimere, vel imprimi facere, sive scriptis, sive etiam ore tenus docere, vel asserere sub pœnis, & censuris in Indice librorum prohibitorum contentis, aliisque Sanctitati suæ benè visis.

Utraque isthæc thesis exponitur.

§. V.

Jure merito utrique huic thesi nigrum theta præfixum fuit ab Innoc. XI.; sonant quippe temeritatem, ac novitatem. Et quamvis earum Auctores innuere solum velint, quod creatura pro suo arbitrio utatur Omnipotentia concursu sive ad actum bonum, sive ad malum, non secus ac ad arbitrium quis utitur villa, aut libro sibi donatis, & ad arbitrium utitur rebus sibi subjectis; nihilominus locutiones istæ, quibus explicatur plena Creaturæ libertas ad bene, vel malè operandum, dissonant supremo Dei dominio, & minùs reverentes sunt erga Deum. Et ratio est, quia licet Deus ex munere primæ Causæ offerat voluntati Creatæ concursum omnipotentia in actu primo indifferentem, quatenus paratus est ad concurrendum in actu secundo sive ad operationem Creaturæ bonam, sive ad malam, prout voluntas liberè maluerit ad alterutrum se determinare; quia tamen concursus iste omnipotentia non est concursus subjectionis, sed dignationis, ac dominii, cum sit concursus Dei plenissimè domini voluntatis Creatæ, & actuum liberorum; idcirco minùs aptè, ac irreverenter erga perfectissimum Dei dominium in prima harum thesium dicitur, quod Omnipotentia Creaturæ donetur, ut ea utatur, sicut homo utitur villa, vel libro sibi donato; Siquidem quod donatur, quodammodo alienatur, & subjicitur dominio donatarii adversus donantem, quod nullatenus de Omnipotentia oblata quoad usum voluntati Creatæ dici, aut fingi potest. Præsertim quia donatarius habet facultatem utendi re sibi donata ad arbitrium, independentem ab ulla dispositione donantis. At voluntas Creatæ non potest Omnipotentia, ejusque concursu sibi oblato uti independentem ab ullo actu voluntatis Divinæ, sive prædefiniente, sive permittente operationes liberas creatas. Quamobrem Omnipotentia ita exhibetur voluntati Creatæ, ut nequeat aptè dici, quod donetur nobis, aut ea utamur, sicut aliquis donat alteri villam, aut librum.

Hinc multò apertius dissonat perfectissimo Dei dominio thesis altera, quod scilicet Deus subjiciat nobis Omnipotentiam suam, dum præparat concursum in actu primo indifferentem. Cum enim Creatura in omnibus suis actionibus, etiam liberis, sit summè Deo subjecta, quatenus nihil operari potest citra divinam aut prædefinitionem, aut permissionem; idcirco ad explicandam libertatem Creaturæ ineptissimè usurpatur illa locutio, quod Divina Omnipotentia nobis subjiciatur. Si enim ea subjiceretur voluntati creatæ, non posset esse in manu Omnipotentia creatæ libertas; sicut non potest esse

se in manu subditorum voluntas Principis. Quod autem in manu Omnipotentis sit creata libertas manifestius est ipsa luce pomeridiana: Hinc Proverb. 21. dicitur: *Cor Regis in manu Domini, quocunque voluerit, inclinabit illud*; & ad Rom. 3. *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat*; & Jeremiæ 18. *Sicut lutum in manu figuli, ita vos in manu Dei*. Unde August. de Spir. c. 14. ait: *Sine dubio habet Deus humanorum cordium, quod placet inclinandorum omnipotentissimam potestatem; magis enim habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas*: Et in Enchir. c. 88. *Quis tam impiè desipiat, ut dicat Deum non posse malas hominum voluntates, quando voluerit, in bonum inclinare*? Et horum omnium ratio est, quia tribuendum est Deo dominium, quo majus excogitari non potest citra repugnantiam; Creaturæ verò ex opposito tribuenda est summa subiectio, & dependentia; atqui dominium in Creaturas liberas quàm liberas nullam præfert implicentiam; quod apud Theologos est inconcussum, quamvis alii aliter explicent, quoniam patet Deus in Creaturas liberas quàm liberas dominetur: ergo competit de facto Deo hæc vis dominativa; ut proinde exhibendo omnipotentiam paratam ad utrumlibet nequeat dici, quod omnipotentia voluntati creatæ subjiçatur. Et sanè lumine naturæ notum est, unumquemque posse, ac debere à Deo petere operationes suas liberas meritorias, ac victoriam tentationum: ergo lumine naturæ notum est, posse Deum voluntatem creatam in bonum convertere illæsa ejus libertate. Unde fit, quod omnipotentia per hoc, quod ponatur in manu voluntatis, ut ea utatur vel ad ponendam operationem bonam, vel ad ponendam pravam, non per hoc subjiçatur creaturæ. Quibus adde, quod Deus exhibendo creaturæ concursus Omnipotentis paratum ad utrumlibet, potest simul actum liberum ejusdem creaturæ præcipere, aut prohibere, quod certè spectat ad potestatem dominativam; atque adeò quamvis Omnipotentia ponatur in manu creaturæ, nullatenus dici potest, quod illi subjiçatur.

Prohibitio thesisi de Usu scientiæ ex Confessione acquisitæ.

§. VI.

Feria 4. die 18. Novembris 1682.

IN Generali Congregatione S. Romanæ, & Universalis Inquisitionis habita in Conventu S. Mariæ super Minervam coram Eminentiss. D. D. S. R. E. Cardinalibus in tota Republ. Christiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à S. Sede Apostolica specialiter deputatis.

Prævia matura consultatione dominorum Consultorum, facta fuit discussio sequentis propositionis.

Scientia ex Confessione acquisita uti licet, modò fiat sine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, nisi aliud multò majus ex non usu sequatur, in cujus comparatione prius meritò contemnatur.

Addita deinde explicatione, siue limitatione, quòd sit intelligenda de usu scientiæ ex confessione acquisitæ cum gravamine pœnitentis, seclusa quacunque revelatione, atque in casu quo multò majus gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur: Statuerunt, dictam propositionem, quatenus admittit usum dictæ scientiæ cum gravamine pœnitentis, omninò prohibendam esse, etiam cum dicta explicatione, siue limitatione: Et præsentì decreto prohibent, ne quis ultra audeat talem doctrinam publicè, aut privatim docere, aut defendere, sub pœnis arbitrio Sacræ Congregationis infligendis; Mandantes etiam universis Sacramenti Pœnitentiæ Ministris, ut ab ea in praxim deducenda prorsus abstineant.

De Usu scientiæ ex Confessione acquisitæ universim.

§. VII.

Gravitas materiæ postulat, ut ea plenè, & non cursim discutiatur. Quare quod attinet ad hanc Thesim de usu scientiæ ex Sacramento Pœnitentiæ acquisitæ (quòd scilicet licitum sit ea uti citra revelationem confessionis siue directam, siue indirectam, & citra pœnitentis gravamen, nisi quando ex non usu talis scientiæ gravamen multo majus illi eveniret, adeò ut in hujus comparatione illud prius meritò contemnatur) sciendum, fuisse olim plurimorum, & gravium DD. sententiam apud Sanch. de Matr. l. 3. disp. 16., quòd possit Confessarius, & Superior uti scientia ista Sacramentali ad externam gubernationem, dummodò ne indirectè quidem sigillum violetur, nec detur anfa suspicandi prudenter, quòd aliquid fiat ob hujusmodi notitiam: quod facile videtur evenire posse in collatione gratuitorum, in quibus nulla requiritur causa, cur denegentur. Hinc docuerunt, posse e. gr. Confessarium, ac Superiorem negare suffragium, seu non eligere ad Prælaturam, quem ex confessione constat esse indignum, aut illum amovere ab officio ad nutum amovibili, nolle illi Ordines conferre, nolle Eucharistiam ministrare, si ad id aliunde non teneatur, atque id generis alia indebita denegare.

Fundamentum hujus scientiæ est, Primò, quia confessio non aufert Confessario jus, quod

præ-

præhabebat; sed, antequam confessionem exciperet à Pœnitente, poterat illum non eligere ad Prælaturam, necnon amovere ab officio ad nutum amovibili: ergo etiam poterit id efficere post auditam confessionem; Aliter confessio audita libertatem pristinam à Confessario adimeret, & ne gravetur pœnitens, gravaretur Confessarius.

Confirmatur primò; quia idcirco licitum est Confessario detegere peccatum in confessione auditum, quando illud alia via esset sibi cognitum, quia confessio non adimit Confessario libertatem, quam præhabebat detegendi peccatum illud ex vi notitiæ extra-sacramentalis præhabitæ: ergo similiter in casu.

Confirmatur secundò; quia si Confessarius non excepisset confessionem, irrationabiliter pœnitens quereretur, quòd ab officio ad nutum amovibili amoveatur: ergo post auditam confessionem irrationabilis pariter erit querela, & suspicio, quòd id fiat ob crimen clavibus subiectum.

Confirmatur tertio; quia aliter indignus, qui ad Prælaturam eligatur, posset hac industria uti, ut eligatur; videlicet fatendo Sacramentaliter suam indignitatem, quod nemo admiserit ergo &c.

Secunda principalis ratio est, quia Confessarius solum tenetur sigillum non violare; atqui dum utitur notitia Sacramentali citra revelationem etiam indirectam, nec præbendo rationabilem ansam suspicandi, quòd aliquid gratuitum denegetur ob crimen confessum, tunc sigillum non violatur: Aliter sicut in omnium sententia sigillum violatur per quamcumque revelationem peccati clavibus subiecti, ita violaretur per quemcumque usum scientiæ ex confessione acquisitæ quod est inopinabile; Inconculsum enim est apud omnes, quòd possit v. gr. Confessarius ex vi notitiæ in audiendis confessionibus habitæ reddi magis cautus, & prudens ad devitanda similia pericula, in quibus pœnitentes lapsi sunt, vel ad vitandum talem cibum, ne sibi etiam noceat, vel ad declinandam familiaritatem cum iis, à quibus passi sunt injuriam pœnitentes. Immo videtur negari non posse, quòd Confessarius habens penes se depositum ensen pœnitentis, licitè renuat illum restituere, si ex ejusdem confessione sciat, quòd ensis petatur ad interficiendum ipsum Confessarium, vel alios; qua in re, ut advertit Suar. disp. 67. de Euch. sec. 3. nullus ferè Auctor dubitat. Sic pariter videtur licitè posse Confessarius nolle amplius confiteri illi, quem sub sigillo Sacramentali novit Confessiones audire, quin sit Sacerdos: ergo usus notitiæ ex Confessione acquisitæ citra sigilli violationem universim non est illicitus, quoties pœnitentis gravamen est irrationabile.

Tertio, quia casuum reservatio idcirco vide-

tur introducta in Ecclesia, ut Superiores ex notitia per Confessionem habita prudentiores fiant in externa subditorum gubernatione citra violationem sigilli: ergo ut prius.

Quartò, quia in tantum non liceret amovere v. g. ab officio ad nutum amovibili, aut nolle ad Ordines, vel ad Prælaturam promovere illum, qui ex notitia Sacramentali cognoscitur indignus, etiam si nondetur aliis suspicio peccati clavibus subiecti, non quia pœnitenti irrogaretur injuria, cum non denegetur illi quicquam debitum, sed in quantum pœnitens aliquo pudore suffunderetur; & hinc retraheretur à sincera peccatorum confessione, si videret præteritam confessionem sibi præjudicium attulisse: hoc tamen non videtur obstare; quia potest Superior alias causas allegare. Et quamvis pœnitens credat id sibi fieri ob peccata subiecta clavibus; id tamen oritur magis ex pœnitentis discursu, quàm ex Sacerdotis actione: Et transmissio, quòd aliqua confusio, & rubor pœnitentis inde sequatur; non debent ea tribui Sacerdoti utenti jure suo, sed iniquitati ipsius pœnitentis, qui Prælaturam, aut Ordines petit, quorum se cognovit indignum.

Hinc D. Thom. quodlib. 5. ar. 13. habet: *Si per amotionem ab administratione peccatum nullatenus manifestaretur, tunc alia occasione accepta posset Superior subditum sibi confessum ab administratione removere; & deberet hoc facere, cum debita tamen cautela, si talis administratio esset subdito periculosa in posterum: quamvis in hoc casu melius esset, quòd eum induceret ad cessionem petendam.* Et in 4. dist. 21. ar. 1. q. 1. ad 3. similiter docet Angelicus: *Potest ex aliqua alia occasione absolvere à cura Prioratus; ita tamen, quòd omnis suspicio vitetur de Confessionis revelatione.* Et Sylvester etiam Magister Sacri Palatii V. Confessio 3. q. 14. n. 9. adhærens doctrinæ laudatæ Angelici addit: *Nec obstat, quòd pœnitens redderetur pronior ad celanda peccata, quia melius est cavere, ne peccata fiant, quàm ne facta celen- tur: quia si non fiunt, nec celantur, nec è converso.* Quod pariter docent Sotus, Bonav., Alensis, Gabriel, Victoria, alique ad triginta graves Auctores relati a Sanch. loco laudato. Immo Suar. disp. 67. de Euch. sect. 3. referens Alensem, Ledesinam, Tabienam, & alios docentes non solum posse, sed etiam debere Sacerdotem ob peccatum in confessione cognitum negare Eucharistiā peccatori occulto occultè illa petenti, putat, speculativè rem considerando, sententiam hanc esse probabilem; quia negare Communionem peccatori in eo casu videtur esse actus consentaneus potestati clavium, ad quam spectat non solum negare absolutionem peccatori indisposito, sed etiam indignos a Communionem repellere, dummodo id fiat citra infamiam, ac citra sigilli violationem.

His tamen non obstantibus, ne doctrina ist-

hæc odiosam, & gravem redderet Confessionem, si in praxim deduceretur, Claudius Aquaviva Præpositus Generalis Soc. Jesu an. 1590. Superioribus, & Confessariis omnibus, ne illam sequantur graviter interdixit, dicens: *Tametsi non desint Doctores, qui notitia per Confessionem habita, salvo sigillo, Confessariis uti nonnunquam licere sentiant, Nostros tamen eam doctrinam sequi non judicamus. Quare caveant diligenter Superiores, ne vel ipsi, vel nostrorum aliqui eam uspiam introducant, privatimve, aut publicè doceant; nec ea, nisi fortè de penitentis licentia, utantur: sed ita se gerant in omnibus casibus Confessarii, ac si in confessione nihil penitus audivissent; sibi que persuadeant, sicut humanarum rerum regimen ab hoc Sacramento longissimè distat, ita debere nullatenus ab eo pendere.* Idipsum deinde Clemens VIII. 1594. omnibus omnino Superioribus Regularibus interdixit his verbis: *Tam Superiores pro tempore existentes, quàm Confessarii, qui postea ad Superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentissimè, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur. Atque ita per quoscunque Regularium Superiores, quicunque illi sint, observari mandamus.* Ubi apertè decidere videtur, ut notat Sanchez loco laudato, sententiam illam, quæ hujusmodi usum permittit, non subsistere; ut proinde Lugo disp. 23. de Pœnit. n. 93. dicat, se nescire quo pacto post hoc Decretum Clementis VIII. sententia illa possit sustineri. Quod pariter docent communiter Recentiores apud Dicastillum disput. 12. de Pœnit. n. 140., ubi dicit satis multos à se consultos ita respondisse; quicquid in contrarium doceat Thomas Hurtado l. 2. res. moral. tr. 6. cap. 11. res. 32., & iterum tr. 12. cap. 1. res. 23. dicens, satis probabile esse Episcopos, & alios Sacerdotes non Regulares licitè posse uti scientia habita in Confessione in ordine ad regimen externum, quia id est licitum secundum se, & Summi Pontificis præceptum solum datum est pro Regularibus.

Ratio autem quare ex hoc Decreto Pontificio inferatur, nulli prorsus id licere, est, ut advertunt Lugo, & Dicastillo, quia motivum talis Decreti fuit, ipso Hurtado favente, ne ex usu scientiæ habitæ in Confessione redderetur odiosa, & formidabilis Confessio: atqui hoc ipsum est motivum præcepti naturalis, & Divini de sigillo custodiendo: ergo Pontifex eo Decreto non induxit novam obligationem, sed antiquam præcepti naturalis, & divini in memoriam revocavit ad exterminandas opiniones, quæ usum licitum notitiæ Confessionis penitentibus molestum concedebant; atque adeo ex hoc Decreto, pro solis Regularibus Superioribus lato, inferitur, præceptum naturale, ac Divinum de sigillo custodiendo se extendere ad prohibendum hujusmodi usum, & idcirco

omnibus omnino Confessariis id vetari. Et ratio ulterior est, quia si hujusmodi usus aliquando alicui Confessario esset licitus, non apparet, quomodo potuisset Pontifex illum pro quolibet casu Prælati Regularibus prohibere: etenim in aliquibus casibus, in quibus esset de se licitus, in iis esset etiam præceptus jure naturali; atque adeo non posset pro eo etiam casu lege Ecclesiastica Prælati Regularibus vetari. E.g. si Superior ex notitia Confessionis nosceret, aliquem non esse Sacerdotem, jure naturali non posset illum in Confessarium domus designare, ne fierent irritæ suarum ovium Confessiones cum magno illarum detrimento, & Sacramenti irreverentia; Nec posset indignum ad Prælaturam eligere; cum hujusmodi electio sit intrinsecè mala, quippe quæ affert gravissima incommoda, quæ tenetur Prælatus jure naturali impedire; Cum autem etiam in his casibus à Clemente VIII. prohibeatur Regularibus usus scientiæ ex Confessione acquisitæ, inferitur, talem usum esse antecederet ad Pontificiam prohibitionem illicitum, atque adeo esse prohibitum, quia malum, non verò malum, quia prohibitum; alioquin non posset lex ista Ecclesiastica contra naturale præceptum Charitatis, & Religionis obligare; immò nec obligaret cum solo gravi incommodo.

Hinc Lugo loc. cit. rejicit doctrinam Suarii putantis disp. 33. de Pœnit. sect. 7. num. 4. sententiam pernitentem in ordine ad regimen externum usum scientiæ Sacramentalis, ex natura rei, seu sola ratione spectatam improbari non posse; esto potuerit ob periculum mali à Pontifice ea prohiberi, Sicut enim communiter dicimus Confessionem, & absolutionem per epistolam, & in absentia esse irritam, & invalidam; quia alioquin non potuisset idem Pontifex prohibere, ne ullo unquam casu sententia opposita in praxim reduceretur; etenim, si ea absolutio esset valida jure naturali, teneremur absolvere in casu extremæ necessitatis moribundum absentem, eo quod non posset lex Ecclesiastica præcepto Charitatis prævalere: Ita pariter dicendum, usum scientiæ Sacramentalis in ordine ad externam gubernationem esse jure naturali, & divino vetitum, quia alioquin non potuisset Clemens VIII. verbis universalibus, atque adeo citra ullam limitationem, & pro quovis casu illum Prælati Regularibus prohibere; deberet quippe in casibus adductis præceptum Charitatis, & Religionis prævalere.

Verum quicquid sit de hac ratiocinatione Cardinalis de Lugo, in quo posset esse aliqua difficultas, quia propositio illa, *Licet per literas, seu per internuncium Confessario peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere*, non fuit duntaxat prohibita, ne doceatur, aut in praxim deducatur, sed fuit damnata anno 1602. ut falsa, temeraria, & scandala-

Alia; ex quo fit, certum omnino esse, quod Sacramentum per huiusmodi Confessionem, & absolutionem non conficiatur, unde nil mirum, quod non liceat in extrema necessitate sequi illam sententiam, quam Pontifex ex Cathedra loquens declaravit erroneam: At in casu nostro opinio ista de licito usu scientiæ Sacramentalis in ordine ad gubernationem non damnatur à Pontifice, sed solum prohibetur, ne in praxim deducatur à Regularibus Prælati, qui facile, nimio zelo observantiæ ducti, ea opinione apud Antiquos communi abutebantur; ex quo non sequitur, quod lex ista Ecclesiastica obligare debeat etiam, quando concurret cum lege naturali, ex. gr. de non danda Eucharistia, vel Prælatura ei, qui ex Confessione cognoscitur esse indignus. Aliunde itaque ostendendum, quod sicut Christus obligavit ad sigillum custodiendum pro quocunque casu, ut proinde potius debeat ministrari Eucharistia indigno, quam revelari Confessio; ita obligaverit ad non utendum scientia ex Confessione acquisita pro quolibet omnino casu cum gravamine pœnitentis, etiamsi nulla daretur Confessionis revelatio: ut proinde potius debeat Eucharistia, ac Prælatura conferri indigno, quam ea denegari cum solo gravamine pœnitentis; eò quod per huiusmodi usum, quamvis non habeatur sigilli violatio, seu revelatio pressè dicta, habetur tamen gravis offensa sigilli Sacramentalis; non secus ac habetur offensa gravis, & non violatio sigilli, seu Confessionis revelatio, si Confessarius cum eodem pœnitente de auditis in confessione loquatur, non obtenta prius ab eodem facultate.

Prima itaque ratio, qua id suadetur, est, quia Christus Dominus instituendo Sacramentum Pœnitentiæ, & præcipiendo custodiam sigilli, non solum vetuit, ne aliis revelentur peccata clavibus subiecta, sed etiam ne Confessarius cum eodem pœnitente de iis loquatur; quandoquidem hoc etiam redderet Confessionem gravem, & odiosam: ergo eodem modo vetuit utrumque: atqui vetuit Christus D. ne peccata revelentur aliis etiam indirectè, seu faciendo aliquid, ex quo alii suspicari possent, quod id fiat ob notitiam Sacramentalem: ergo pariter vetuit, ne extra Confessionem exprobraretur pœnitenti à Confessario, vel Superiore suum peccatum etiam indirectè, seu faciendo aliquid, unde ille suspicari posset, quod fiat ob peccatum clavibus subiectum, puta removendo illum ab officio ad nutum amovibili, negando illi suffragium ad Prælaturam, aut negando alia indebita; per hoc enim, quod licitus esset Confessario, ac Superiori usus scientiæ Sacramentalis in ordine ad regimen, haberet pœnitens sufficientem rationem dubitandi, quod hic & nunc sibi denegetur indebitum ob suam indignitatem ex sola Confessione cognitâ; unde indirectè

illi peccata exprobrarentur; & sic redderetur onerosa Confessio: ergo id non licet.

Ratio ulterior à priori est, quia Christus Dominus obligando Confessarium ad sigillum, obligavit ad omne illud, quod redderet pœnitenti Confessionem odiosam; & idcirco noluit, quod cum eodem pœnitente de auditis in Confessione Confessarius loqueretur citra gravem sigilli offensam, etiamsi nulla detur tunc revelatio pressè dicta: atqui Confessionem redderet odiosam hæc ipsa persuasio, quod possit Confessarius uti scientia Sacramentali cum gravamine pœnitentis, negando illi gratuita, quæ cæteroqui non negarentur, etiamsi hic & nunc suspicari prudenter non possit ne ipse quidem pœnitens, quod aliquid sibi indebitum denegetur ob peccata clavibus subiecta: ergo usus talis scientiæ cum solo gravamine pœnitentis etiam citra revelationem peccati sive directam, sive indirectam jure divino est illicitus pro quocunque casu; non secus ac pro quocunque casu est illicita jure Divino revelatio Confessionis. Quinimò, ut advertit Lugo, magis redderetur odiosa Confessio, si posset Confessarius uti notitia Confessionis cum gravamine pœnitentis, negando illi indebita, quando id Pœnitens non potest advertere, aut prudenter suspicari, quam si posset Confessarius, quando potest pœnitens id aliquatenus advertere; quia in hoc secundo casu posset remedium aliquod adhibere ad præcavendum sibi hoc gravamen; secus verò in primo.

Confirmatur primò ex Soto; quia idcirco non licet extra Confessionem revocare pœnitenti in memoriam peccata clavibus subiecta, ne ad ipsum quidem consolandum, quia pudore suffunderetur, unde à sincera Confessione in posterum retraheretur: sed majorem verecundiam pateretur pœnitens, & magis à Confessione retraheretur, si dubitaret, quod ab officio removeatur præcisè ob peccatum in Confessione manifestatum; ergo neutrum licet.

Confirmatur secundò; quia ne Confessio esset onerosa, usque adeò Christus Dominus voluit sigillum custodiri, ut ne pro vita quidem æterna proximi liceret illud resignare: quam ob rem si Confessarius ex Confessione scit, Bertam v. g. mortuam habere in utero fœtum animatum, potius permittere debet, quod infans ille decedat sine baptismo, in æternum privandus visione Dei, quam cum violatione sigilli efficere, quod ex dissecto matris utero fœtus extrahatur, & baptizetur. Quinimò neque licitum est sigillum violare etiam in casu, quo quis crederet sibi periculum imminere mortis etiam æternæ; ut si Confessarius advertat se esse in statu peccati mortalis, nec posse ad Contritionem conari, & si Confessionem non revelet, sit occidendus (in quo tamen casu, ut aliàs diximus, revera hic non damnaretur, si occideretur; quia actus ille, quo

quo vult mortem etiam æternam subire potius, quam Deum offendere in violatione sigilli, esset actus dilectionis Dei super omnia, atque adeo justificativus, & sufficiens ad salutem æternam consequendam) ergo à fortiori dicendum, quòd ne Confessio esset onerosa, Christus Dom. noluerit, Confessarium posse uti notitia Sacramentali, cum gravamine pœnitentis. Unde sicut potest Confessarius, ne Confessionem revellet, dare Eucharistiam peccatori occulto, & eligere indignum ad Prælaturam, conferre indigno Sacros Ordines, & his similia, quæ cæteroqui essent intrinsecè mala; ita poterit hæc eadem præstare, quando nequit ea denegare, nisi utatur scientia ex Confessione acquisita cum gravamine pœnitentis: Si enim potuit Deus velle, ut potius detur Sanctum canibus, seu ministraretur Eucharistia peccatori occulto publicè illam petenti, quam quòd denegetur cum ejus infamia (prout præstitit Christus Dominus communicando Judam, ne illum proderet) quamvis de se sit intrinsecè malum porrigere hujusmodi margaritas ante porcos, ita à fortiori velle potuit, & de facto voluit, ut potius detur Eucharistia, Ordo Sacer, & suffragium ad Prælaturam ei, qui ex sola Confessione cognoscitur indignus, quamvis hæc de se sint intrinsecè mala, quam quòd ea denegentur, aut cum revelatione etiam indirecta Confessionis, aut pariter per usum notitiæ Sacramentalis cum gravamine pœnitentis. Dixi, à fortiori, quia quando ministratur Eucharistia peccatori occulto, ne infametur, tunc solùm concurret fama proximi cum reverentia debita Christo Domino; quando verò ministratur Eucharistia indigno, ne sigillum violetur, tunc concurret cum eadem reverentia debita Christo Domino dignitas Sacramenti Pœnitentiæ, & bonum commune animarum, quod longè præstat famæ proximi; atque adeo si licitum est ex divina benignitate id præcipiente Eucharistiam peccatori occulto porrigere, ne infametur, à fortiori erit licitum illam porrigere indigno ad præcavendam sigilli resignationem, aut offensam.

Ad rationes in contrarium pro priori sententia adductas facilis est responsio. Ad primam advertit Lugo latere in argumento æquivocationem; verum enim est, quòd Confessio nullum adimat Confessario jus, quod præhabebat; sed falsum est, quòd antecederet ad Confessionem præhabebat jus amovendi pœnitentem ab officio, aut negandi illi indebita vi notitiæ Sacramentalis; esto poterat aliis de causis, aut pro suo arbitrio negare indebita; propterea etiam post Confessionem auditam liberum est Confessario negare pœnitenti indebita, dummodo non moveatur à notitia in confessione acquisita, nec det ansam rationabilem suspicandi, quòd ea deneget ob peccata clavibus subjecta.

Ad primam Confirmationem paritas retorquetur: sicut enim, qui peccatum pœnitentis ante confessionem noverat, post auditam confessionem non amittit jus pristinum manifestandi illud, quatenus cognitum notitia extra-Sacramentali, sed sigillo solùm arcatur, ne manifestet illud ob notitiam Sacramentalem, & ne det ansam suspicandi prudenter, quòd sigillum violet: ita Superior post confessionem auditam non amittit jus pristinum amovendi ad nutum ab officio pœnitentem; arcatur tamen sigillo, ne removeat illum ob notitiam Sacramentalem, & ne det ansam suspicandi prudenter, quòd ea notitia utatur.

Ad secundam: Si Superior non excepisset confessionem, immeritò queretur subditus, quòd ab officio removeatur; at post confessionem ægrè fert, & quidem rationabiliter, pœnitens, quòd ob peccata clavibus subjecta eo privetur. Quinimò si ob notitiam Sacramentalem removeatur, etiam si nullam det ansam suspicandi, quòd utatur ea notitia, adhuc pœnitenti injuria irrogatur, & Sacramento Pœnitentiæ irreverentia; quia hæc ipsa persuasio, quòd possit Superior uti notitia Sacramentali in præjudicium pœnitentis reddit confessionem odiosam, & retardat homines à sincera peccatorum manifestatione; unde sigillum Sacramentale, si minus resignatur, certè graviter offenditur.

Ad ultimam: Hæc industria, quòd scilicet confiteantur Superiori, non prodest subditis, ne ab officio removeantur, quia Superior post auditam Confessionem adhuc retinet jus pristinum removendi illos ob alias causas, aut pro suo arbitrio; esto non possit ad id moveri ex scientia Confessionis, nec possit ansam præbere suspicandi prudenter, quòd ex ea moveatur.

Ad secundam principalem rationem: Falsum est, quòd Confessarius teneatur solùm ad sigillum non resignandum, seu ad non revelandam Confessionem. Certum enim est, quòd etiam teneatur ad non loquendum cum pœnitente de auditis in Confessione, in quo casu sigillum non referaret, sed graviter offenderet, eo quòd odiosam redderet Confessionem. Cum autem odiosa pariter reddatur Confessio, si Confessarius utatur notitia Sacramentali cum gravamine pœnitentis, idcirco hic pariter usus sigillum graviter offendit, & hac de causa Confessarius tenetur etiam ab eo abstinere. Ad id, quòd additur, dicendum, posse Confessarium uti scientia ista Sacramentali in bonum proprium; in eo tamen casu, in quo nullum inde eveniret damnum, gravamen pœnitenti; & ratio est, quia id, quòd reddit odiosam Confessionem, non est usus notitiæ Sacramentalis quomocunque, sed usus illius cum gravamine pœnitentis. Quare poterit Superior, auditis in Con-
fessi-

Confessione subditorum querelis, benignius cum iis agere, & ea omnia in ordine ad externam gubernationem præstare, quæ nullatenus sunt onerosæ pœnitenti, nec reddunt difficilem Confessionem. Duo illi casus, qui postremo loco in argumento adducuntur (vid. de Confessario habente ensen pœnitentis, petentis illum ad ipsum Confessarium interficiendum, & de assueto confiteri illi, quem ex Confessione cognoscit non esse Sacerdotem) re vera, ut notat Sanchez, sunt casus metaphysici, qui moraliter nunquam accidunt: proinde esto esset verum, quod pro iis casibus posset Sacerdos sibi consulere, ut videntur communiter Doctores sentire, non proinde gravaretur pœnitens; non enim ejus honori præjudicium inferretur, ut supponimus, nec ullo bono temporali privaretur, quod ab hominibus æstimeretur, sed solum ejus peccatum declinaretur; unde non redderetur onerosa Confessio ex tali usu notitiæ Sacramentalis, sicut redderetur onerosa, si posset pœnitens ob hujusmodi notitiam removeri ab officio, aut privari suffragio ad Prælaturam, aut aliis bonis indebitis, quæ solum voluit Clemens VIII. suo Decreto avertere.

Ad tertiam: Reservatio casuum ex Tridentino sess. 14. cap. 7. est convenientissima, non quidem ut possint Superiores uti notitia illa Sacramentali ad externam gubernationem; hoc enim esset onus gravissimum, & attentata humana fragilitate importabile; sed est summè conveniens, tum quia peccatores videndo difficiliorem absolutionem, difficilius in ea peccata relabuntur; tum etiam quia à Prælatis, utpotè secundum se prudentioribus, efficacius remedium iis vulneribus adhibetur.

Ad quartam: Quamvis nulli fieri possit injuria per hoc præcisè, quod illi denegetur indebitum, nihilominus injuria fit pœnitenti, si denegetur illi aliquid indebitum ob notitiam Sacramentalem; cum jus habeat à Christo Domino, ne ob id aliquid sibi denegetur, quamvis cæteroquin indebitum; & idcirco Christus Dominus hujusmodi jus contulit pœnitenti, ne confessio redderetur onerosa, & formidabilis. Nec suffragatur, quod Confessarius nullam det ansam suspicandi, quod ob notitiam Sacramentalem deneget indebita. Siquidem hæc ipsa persuasio, quod licitè possit ea de causa pœnitenti negare indebitum, ac remove ab officio, satis est, ut peccatores à sincera peccatorum manifestatione retrahantur.

Auctoritates in favorem sententiæ oppositæ adductæ Angelici, & aliorum, intelligendæ sunt, quod possit Confessarius uti scientia ex confessione acquisita pro eo duntaxat casu, quo nullum redundet gravamen pœnitenti: Auctores verò, qui aliud expresse docuerint, non sunt audiendi.

Thesis hæc à Sacra Congregatione prohibita exponitur, & expungitur.

§. VIII.

Venio nunc ad thesim præsentem, quæ à Sacra Congregatione prohibetur, ne doceatur, defendatur, aut in praxim reducatur. Nonnulli enim post laudatum Clementis VIII. Decretum opinati sunt cum Leandro à Sacramento tr. 5. disp. 20. q. 67., & aliis apud Fagundes 2. Pr. lib. 6. c. 3. licitum esse usum notitiæ ex confessione acquisitæ cum aliquali pœnitentis gravamine, quando scilicet ex non usu talis scientiæ gravamen multò majus illi eveniret, in cujus comparatione illud meritò contemnatur. Ex gr. Si Episcopus ex confessione acceperit, Petrum esse indignum, qui suscipiat Ordines Sacros, Eucharistiam, vel Beneficium Curatum, poterit hæc illi negare cum solo ejus gravamine, eo quod multo majus gravamen illi eveniret, si non uteretur Episcopus ea notitia Sacramentali, & illi ea omnia conferret. Similiter si Superior ex confessione noverit, subditum egredi noctu è fenestra, poterit cum ejus aliquali gravamine illam claudere, & si sciat illum egredi ad peccandum, poterit illi negare facultatem; & eodem pacto si sciat illum non habere Ordines Sacros, poterit conquistata externa causa, illum ab officio Confessarii remove; quamvis enim aliquid inde subeat gravamen; at multò majus subiret gravamen, si noctu egrederetur per fenestram, aut si egrederetur ad peccandum, aut si confessiones audiret, cum non sit Sacerdos, ob periculum gravis damni etiam temporalis, quod ex his actionibus posset reportare, ut proinde prius illud gravamen in hujus comparatione meritò contemnatur. Esto autem ab his Doctoribus consultus judicetur, quod à pœnitente consensus in talem hujus scientiæ usum petatur (quem certè tenetur dare ut possit absolvi) ad vitandum omne periculum; non censetur tamen id esse necessarium.

Porro rationes hujus thesis videntur esse, Primò, quia quoties gravamen est nullius momenti, & jure merito negligendum, tunc usus notitiæ ex confessione acquisitæ cum tali gravamine non reddit Confessionem odiosam: quoties autem usus notitiæ confessionis non reddit confessionem odiosam, tunc in omnium sententia hujusmodi usus est licitus: ergo usus notitiæ confessionis cum tali gravamine nullius momenti est licitus: Præsertim quia in his casibus nullum notabile commodum, quod sit à peccato distinctum, adimitur pœnitenti, nec ejus honori ullum præjudicium infertur, ut supponi-

ponitur, nec ullus rationabiliter deterreri potest à confitendo, si habeat animum se emendandi, per hoc, quod possit Superior uti notitia Sacramentali præcisè ad impediendum relapsum, aut aliud gravissimum damnum, etiamsi aliquod inde gravamen ipse sit reportaturus.

Secundò, quia gravamen minus, quod deservit ad impediendum gravamen majus, revera non est gravamen, sed levamen: ergo usus notitiæ confessionis cum tali gravamine revera non est cum gravamine; unde nullatenus reddit confessionem arduam, & formidabilem; immò potius ad illam allicit ex levamine isto, quod ex ea poterit haberi.

Confirmatur: Si Petrus sit paratus inferre Paulo malum maximum, puta mortem, & ego dem Petro consilium, ut potius inferat illi malum minus, puta vulnus, non censeor esse injuriosus Paulo, nec pecco, nec teneor ad restitutionem, ut docent communiùs; immò potius censeor esse beneficus erga Paulum, qui certè vulnus præ morte præligeret; malum quippe minus, quod deservit ad impediendum majus, habet rationem boni negativi, & lucro apponitur. Ob eandem rationem Chirurgus abscindens alicui brachium ulcerosum, ne intreat, est illi beneficus, & dignus remuneratione: ergo pariter gravamen minus, quod deservit ad impediendum gravamen majus, habet rationem levaminis, & beneficii; atque adeò non redditur odiosa Confessio per usum scientiæ sacramentalis cum solo hujusmodi gravamine pœnitentis.

Confirmatur ulterius; quia quoties irrationabiliter gravatur pœnitens ex usu Scientiæ Sacramentalis, non habenda est ratio talis gravaminis; ac proinde licitè potest Confessarius ex notitia Confessionis reddi v. gr. cautus ad non comedendum talem cibum noxium, esto pœnitens ægrè ferat, quòd confessarius abstineat à tali cibo, & immunis evadat à damno, quòd ex illo reportaret; hujusmodi enim gravamen est irrationabile, & peccaminosum, nec præsumendum in pœnitente: atqui irrationabiliter etiam gravaretur pœnitens, si gravamen minus, quòd reportat ex usu notitiæ Sacramentalis, deservit ad impediendum gravamen longè majus; ergo non est habenda ratio talis gravaminis; atque adeò licitè Confessarius utitur notitia Confessionis cum solo gravamine pœnitentis, quando hoc impedit gravamen multò majus, quòd illi eveniret ex non usu talis notitiæ.

Ostenditur nunc falsitas hujus Thesis, & Doctrinæ: quia si hæc via aperiretur ad utendum notitia Confessionis cum gravamine pœnitentis, dicendo quòd deserviat ad impediendum illi majus damnum, & gravamen, eo ipso Confessio redderetur odiosa, per hoc quòd facile passim Superior, & Confessarius persua-

deret sibi gravamen pœnitentis hîc & nunc esse levissimum, & contemnendum in comparatione gravaminis, quòd ex non usu talis scientiæ reportaret: ergo debuit esse illicitus pro quocunque casu usus notitiæ Confessionis cum gravamine pœnitentis: Ad eum modum quo, ut advertit Lugo nu. 110. pro quocunque casu debuit à natura vetari pollutio, & fornicatio; quia si aperiretur via ad eas permittendas pro aliquo casu urgentissimo, ad vitam v. g. conservandam, facile homines præ passione persuaderent sibi, hîc & nunc id sibi licere. Sic in expositione decimæ septimæ thesisi ab Alex. VII. proscriptæ diximus, in nullo casu licitum esse calumniatorem, falsos testes, ac Judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, interficere; quia si aperiretur via ad hoc permittendum pro eo casu, quo quis putet evidens esse, quòd non possit alia via damnum gravissimum declinari, facile quilibet persuaderet sibi, hîc & nunc id sibi licere; quòd certè ingentem ferret Reipublicæ perturbationem. Idemque dicas de iis omnibus, in quibus facile homo potest præ passione hallucinari: satius enim est, quòd in his casibus privatus patiatur quodcunque damnum, quàm viam illam aperire, quæ ingens damnum afferret Reipublicæ. In casu nostro, si licitum esset uti notitia confessionis cum aliquali pœnitentis gravamine, quando hoc deservit ad impediendum gravamen majus, facile Superiores præ zelo observantiæ persuaderent sibi, esse hîc & nunc licitum talem usum: & idcirco debuit jure naturali, & Divino talis usus pro quolibet casu interdici; quia si hæc via aperiretur, ingens damnum bono publico eveniret, & magna Sacramento Pœnitentiæ irreverentia. Idemque dicas, si pro aliquo casu rarissimo (puta ad declinandam mortem, aut urbis prodicionem) liceret confessionis revelatio. Quòd advertit etiam Ricardus in 4. distin. 21. num. 4. qu. 2. ad 4. dicens: *Prælati removendo ab officio subditum suum, etiamsi faciat utilitatem illius, faceret tamen contra utilitatem communitatis; quia illi, qui remonentur ab officiis ex notitia confessionis, pròprios redduntur, ut non confiteantur secundum veritatem.*

Ad primam rationem in contrarium adductam dicendum, quòd licet pœnitentis gravamen de se sit levissimum, est tamen magni momenti gravamen publicum, quòd in omnes redundaret, per hoc, quòd sibi persuadeant, posse licitè Confessarium uti scientia confessionis cum aliquali gravamine pœnitentis, & simul posse facile Confessarium ex nimio zelo, aut ex proprio affectu induci ad dicendum, quòd gravamen hîc & nunc fit nullius momenti; unde confessio ex hac persuasionem redderetur odiosa, & quilibet rationabiliter deterreri posset à confitendo.

Ad secundam: esto secundum se verum sit, quod gravamen minus, quando confert ad arcendum gravamen majus, habeat rationem levaminis, seu boni negativi; at non in casu nostro, in quo penitens, & Respublica subiret gravamen maximum, si sciret, posse facile Confessarium sibi persuadere, quod hic & nunc usus scientiæ confessionis cum penitentis gravamine deserviat ad arcendum gravamen longè majus, quod ex non usu talis scientiæ sequeretur.

Ad primam confirmationem negatur consequentia. Disparitas est, quia non datur naturalis propensio ad inferendum alteri damnum, & ideo nullum sequitur inconveniens, si liceat dare consilium de inferendo Paulo malo minori ad avertendum ab illo malum majus, ita ut consilium saltem implicitè sit conditionatum, dicendo v. gr. Si vis Paulum interficere, potius illum verbera; nec ullum sequitur inconveniens, si liceat Chirurgo abscindere brachium ægroto ad avertendam mortem. Contra verò quoties datur naturalis propensio ad aliquas actiones Reipublicæ noxias (sicut datur ad fornicationem, ad interficiendum calumniatorem, & in casu nostro ad usum scientiæ confessionis etiam cum aliquali gravamine penitentis ad impediendum gravamen publicum majus) tunc ingens esset Reipublicæ damnum, si pro aliquo casu hujusmodi actiones licerent, ut ostendimus; & ideo sicut pro nullo casu licita est fornicatio, ita pro nullo casu licitum est aut confessionem revelare, aut uti notitia Sacramentali cum quocunque vel minimo penitentis gravamine.

Ad secundam: Verum est, quod nulla habenda sit ratio gravaminis irrationabilis ipsius penitentis; falsum tamen est, quod irrationabiliter penitens, & Respublica gravarentur, si liceret Confessario uti scientia confessionis cum gravamine quantumcunque minimo penitentis sub prætextu, quod sic impediatur gravamen majus, quod ex non usu talis scientiæ sequeretur. Et idcirco non potest Superior negare Ordines Sacros, vel Eucharistiam, vel Prælaturam ei, quem ex sola confessione cognoscit indignum; nec potest negare facultatem egrediendi subdito, quem ex confessione cognoscit illam petere ad peccandum. Hæc enim communiter homines ægrè ferunt, quod sibi denegentur, & ideo hujusmodi gravamen nequit dici irrationabile; nec definit esse rationabile per hoc, quod deserviat ad impediendum gravamen majus, ut hætenus ostendimus.

Quamplures difficultates ex præjacta doctrina enodantur.

§. IX.

EX hætenus dictis fit primò, quod licet thesis hætenus exposita non sit à Pontifice ex Cathedra loquente damnata, nec ulla censura notetur, sed solum prohibeatur à Sacra Congregatione, ne in praxim deducatur, doceatur, aut propugnetur; nihilominus ne ad vitam quidem tuendam licitum est illam in praxim deducere, non quidem ex eo, quod lex Ecclesiastica obliget cum tanto onere, sed quia jure naturali, & Divino prohibetur usus notitiæ Sacramentalis cum gravamine penitentis qualicumque; quod constat rationibus adductis, & confirmat lex ista Ecclesiastica, quæ cum prohibeat absque ulla limitatione, atque adeo pro quolibet casu hanc thesim, indicat hujusmodi usum esse intrinsecè malum; aliter non potuisset illum prohibere etiam pro casu, in quo talis usus, si non esset intrinsecè malus, esset jure naturali præceptus, puta quando aliter conferenda esset Prælatura, Ordo Sacer, aut Eucharistia indigno.

Fit secundò, revelationem confessionis esse pro quovis casu illicitam; contra verò usum notitiæ Sacramentalis non esse illicitum, si non redundet in gravamen penitentis. Propterea potest Confessarius ob notitiam confessionis orare v. g. pro penitente, consulere virum doctum, custodire diligentius res proprias, & ex confessione unius dirigi ad faciendam in confessione alterius interrogationem aliquam necessariam, vel utilem, cum debita tamen cautela, ne prior confessio reveletur.

Fit tertiò, posse Superiorem in ordine ad munus suum ritè adimplendum uti notitia confessionis, quoties id non cedit in gravamen penitentis, ut communiter docent cum Lugo disp. 23. sect. 5., Palao tract. 23. disp. unica, p. 19. & aliis. Hinc potest e. g. benignius se gerere erga penitentem, illique favorem aliquem impertiri, qui non sit tacita objurgatio culpæ clavibus subjactæ; potest pariter audiendo subditorum querelas rigorem temperare, sicut etiam socordiam excutere, si ea esset causa culpæ, ac attentius ad regularem observantiam invigilare, non tamen modo extraordinario, & à prædecessoribus inusitato, unde alii possint aliquid suspicari; nec eo pacto, quo possit penitens gravari, & implicitè de suo debito redargui; & à fortiori nequit parare insidias ad deprehendendum delictum penitentis, si fortè relabatur; nec potest ei severiorem vultum ostendere, aut minus grātè alloqui; hæc enim omnia difficilem redderent

rent confessionem. Tunc autem poterit specialem aliquam diligentiam adhibere ad vitandas aliorum, præsertim complicitis, culpas, quando pœnitens in confessione in id spontè consenserit; quod enim de licentia pœnitentis spontanea fit, sigillum non offendit. Nihilominus advertendum, quòd licentia ista non sit de facili petenda, quoties ad illam concedendam pœnitens non tenetur, & ægrè fert, quòd petatur. Et ratio est, quia hæc ipsa licentiæ petitio, ut advertit Sanchez, odiosam redderet confessionem: quapropter hac facultate circumscripta ita se gerere debet Superior, ac si nihil in confessione audivisset.

Fit quartò, Superiorem teneri potius eligere ad Prælaturam, Officium, aut Beneficium pœnitentem, quem ex sola confessione cognoscit indignum, si illum aliunde electurus esset, quàm eligere alium dignum; nisi fortè in confessione consenserit pœnitens modo nuper explicato, ut ipse non eligatur. Ubi pariter notandum, quòd sicut non de facili in confessione petenda est à pœnitente facultas, quòd possit uti Confessarius notitia confessionis cum aliquo ipsius pœnitentis gravamine, etiam quando usus talis notitiæ deservit ad præcavendas aliorum culpas; ita à fortiori non est petenda de facili eadem facultas extra confessionem, quando pœnitens non tenetur illam concedere, & ægrè fert, quòd petatur. Et ratio est, quia hæc ipsa petitio licentiæ magis reddit confessionem odiosam, si fiat extra confessionem, quàm si fiat in actu confessionis. Quando autem eligeretur huiusmodi indignus, cum nulla intercedat eligentis culpa, nulla pariter incurritur pœna imposita eligentibus scienter indignum in cap. *Cum in cunctis*, §. finali, ut communiter docent contra Navarrum apud Lugo n. 104., ea quippe Sacramentalis notitia perinde se habet in hoc casu, ac si non daretur.

Fit quintò, quòd in casu illo, quem diximus ex Sanchez metaphysico (si videlicet ille, cui solitus sum confiteri, fateatur mihi in confessione, se non esse Sacerdotem) teneat deinde exterius confiteri eidem, ut prius, si aliter vitari non posset, ne dedecus aliquod, aut gravamen in illum redundaret; sicut in omnium sententia ad id tenerer, si non possem aliter vitare Confessionis revelationem indirectam. Est tamen moraliter impossibile, & quòd huiusmodi pœnitens non consentiat spontè, quòd ego non amplius invalide, & cum ejus sacrilegio confitear, & quòd non possim ipse alia conquistata causa citra ejus dedecus ab huiusmodi Confessionibus abstinere.

Fit sextò, idem dicendum in illo alio casu metaphysico, quòd Sacerdos celebrans ex Confessione cognoscat in Calice esse venenum, nec possit abstinere ab eo sumendo citra revelationem indirectam Confessionis, aut citra gravamen

aliquod pœnitentis; tenetur enim potius illud propinare, quàm sigillum resignare, aut offendere. Neque dicas cum Leandro à Sacramento, Pallavicino, & aliis apud Dianam p. 11. tr. 8. ref. 50. quòd Confessio non redderetur odiosa, atque adeo sigillum non offenderetur, per hoc quòd Sacerdos possit in aliquo casu rarissimo, & metaphysico consulere sibi cum aliquo pœnitentis gravamine, quòd non sit notabile; Nam si hæc via aperiretur, facile quilibet persuadere sibi posset, hic & nunc id sibi licere; unde Confessio redderetur odiosa, atque adeo pro nullo unquam casu id licet; sicut pro nullo casu licita est pollutio, aut fornicatio, etiam si credatur necessaria ad vitam conservandam; quia, ut advertit Lugo n. 110. majus est malum, quòd in Rep. sequeretur, si aliquando huiusmodi actiones licerent, quàm sit malum, quòd aliquis privatus in aliquo rarissimo casu pati possit per hoc, quòd ab iis absterneat. Et sanè cum licitum sit Carthusiano vovere absterneantiam à carnibus etiam cum evidenti vitæ periculo, idque propter commune bonum Regularis observantiæ, quæ facile relaxaretur, si pro aliquo huiusmodi casu esus carnum ipsi liceret; eo quòd ab ipsis etiam Medicis ex affectu erga ægrotum facile crederetur adesse casus, in quo vita Carthusiani in discrimen vocaretur, si à carnibus absterneat: à fortiori propter bonum commune Sacramenti Pœnitentiæ adeo necessarij dari debuit obligatio in Confessario non utendi notitia Sacramentali cum gravamine pœnitentis etiam in casu, quo ea deserviret ad mortem evadendam; præsertim quia hic casus in Confessario est multò rarior, quàm sit in Carthusiano periculum vitæ, si à carnibus absterneat.

Fit septimò, similiter discurrendum in casu etiam urgentiori, quem discutit Diana p. 11. tr. 5. ref. 15., videlicet, quòd nisi Confessarius uteretur notitia Sacramentali cum solo gravamine aliquo Pœnitentis, immineret sibi periculum ruinæ Spiritualis; puta si ex Confessione sciat parari sibi gravissimam peccandi occasionem, in qua putat certò moraliter se esse lapsurum, nisi fugiat, nec tamen possit fugere, & illam declinare citra revelationem indirectam Confessionis, aut citra gravamen pœnitentis; qui casus pariter est metaphysicus, cum possit facile à pœnitente, qui de suis peccatis doleat, obtinere Sacerdos, quòd arrepta occasione possit fugere. Ceterum, sicut in omnium sententia nequit in hoc casu confessionem revelare; sed debet orationibus se munire, & in divino auxilio sperare, quòd non sit lapsurus; ita nequit ad illam occasionem declinandam fugere cum solo gravamine pœnitentis; dummodo gravamen pœnitentis non consistat in hoc, quòd vellet ruinam Spiritualem Confessarii, ut habeat illum socium

suarum culpam; siquidem usus notitiæ sacramentalis in tali casu ad vitandum peccandi periculum citra præjudicium pœnitentis nullatenus redderet Confessionem odiosam. Eademq; Doctrina procedit in casu consimili, quod Confessarius in audiendis Confessionibus alicujus pœnitentis scandalum patiat, vel quia ad peccatum à pœnitente incitetur, vel quia ipse facile labatur ex propria fragilitate. Vix tamen eveniet, quod non possit Sacerdos arrepta occasione citra gravamen pœnitentis ab audiendis huius Confessionibus abstinere.

Fit octavo, In casu passim obvio, quod Confessarius nolit amplius alicujus pœnitentis Confessionem excipere, vel quia solet accedere indispositus, vel quia est morosus, balbutiens, aut scrupulosus, facile posse ab eo repelli citra gravamen injustum, quia scilicet in utroque casu gravamen oritur ex ipsa Sacramenti institutione: nam si repellitur, quia solet accedere indispositus, sicut potest Confessarius illum sine absolutione dimittere, quando audit ejus Confessionem, ut à contumacia resipiscat, ita potest ob eandem causam nolle hic & nunc ejus Confessionem audire; dummodo ne indirectè quidem Confessionem revelet: si verò repellitur ob defectus illos physicos, qui Confessario molestiam exhibent, cum isti aliunde soleant esse omnibus noti, non utitur Confessarius notitia sacramentali, dum illum repellit: Si tamen aliquando accideret, quod ex sola notitia sacramentali cum indebito gravamine repelleretur, procul dubio repelli non posset.

Fit ultimò, Confessarium nec teneri, nec posse illum vitare, quem ex sola Confessione scit esse excommunicatum vitandum; idque non solum verum est, quando ipse pœnitens id adverteret (in quo casu vitatio communicationis cum illo esset tacita exprobratio peccati clavis subjecti) sed etiam si ipse ad id non adverteret; quia, ut notat Lugo n. 122., hoc ipsum reddit Confessionem odiosam, posse scilicet aliquem privari ea communicatione cum aliis, qua non privaretur, si peccatum non detexisset: qua de causa nullum potest illi Sacramentum denegari ob notitiam excommunicationis ex confessione acquisitam. Utrum autem Confessarius sciens ex confessione Ecclesiam esse pollutam, teneatur abstinere à celebrando in illa, si ceteroqui possit absque ullo gravamine pœnitentis? Affirmat Lugo; quia usus huius scientiæ non redderet confessionem odiosam. Communius verò cum Bonacina disp. 5. de pœn. q. 6. sect. 5. p. 4. n. 23. Sylvestro, & Dicastil. negant; quia non præsumitur, quod velit Pontifex obligare Sacerdotem ad non celebrandum, si ex sola confessione sciat Ecclesiam esse pollutam; cum semper Pontifex, & Ecclesia velint favere sigillo, quoad ejus fieri potest.

Quæritur hic primò, An peccet mortaliter,

qui transgreditur hanc Sacre Congregationis prohibitionem de non reducendo in praxim hanc thesim, nixus in opinione gravissimorum Doctorum docentium, non prohiberi ex natura rei usum notitiæ confessionis cum aliquali gravamine pœnitentis, puta negando illi suffragium ad Prælaturam, aut removendo ab officio ad nutum amovibili, nullam præbendo ansam suspicandi prudenter, quod id fiat ob notitiam in confessione acceptam?

Primò aspectu videtur non peccare mortaliter, neque adversus legem Ecclesiasticam, quia multi Doctores apud Merollam disp. 4. num. 257. docent, non induci obligationem gravem legibus Ecclesiæ, nisi quando huiusmodi leges indicuntur verbis clarè præceptivis sub gravi, puta præcipiendo In virtute sanctæ obedientiæ, Sub obtestatione divini iudicii, & similibus, aut comminantur pœnam gravem, puta excommunicationem latæ sententiæ; adeo ut putent, comminationem Suspensionis, Interdicti, Irregularitatis, & Excommunicationis sententiæ ferendæ non esse sufficiens signum obligationis gravis: lex autem in casu nostro huius thesisi prohibitiva non comminatur pœnam excommunicationis, sed solum pœnas arbitrio Sacre Congregationis infligendas, unde non videtur sub gravi obligare. Neque videtur huiusmodi Confessarius peccare mortaliter adversus legem naturalem, aut divinam obligantem ad sigillum; quia dum nititur opinioni tot Doctorum, quam Sanchez lib. 3. disp. 16. nu. 4. dixit esse probabilissimam, tum ob validas rationes, quibus fulcitur, tum ob gravissimam Doctorum auctoritatem putantium non violari in tali casu sigillum sacramentale, nequit dici, quod adversus legem naturalem, & divinam obligantem ad sigillum graviter peccet.

Equidem tamen censeo, peccare primò graviter contra hanc legem Ecclesiasticam; quia communiter DD. docent cum Suar., Soto, Vasquez p. 2. disp. 158. c. 2., & aliis apud Bonac. t. 2. disp. 1. qu. punct. 7. § 4. legem Ecclesiasticam obligare sub gravi, si materia sit gravis, & feratur tantum imperativo modo, quamvis nullam clausulam contineat, quæ explicet obligationem gravem, & quamvis nullam imponat pœnam transgressoribus, ut diximus in expositione thesisi 23. ab Alex VII. proscriptæ, nec non 38. ostendentes sub gravi obligare mandatum illud Tridentini, quod Sacerdotes, si celebraverint post mortale ob inopiam Sacerdotis cum sola contritione in casu necessitatis, deinde quamprimum confiteantur. Et hac ratione communiter docent, quod sub gravi obligat decretum laudatum Clementi VIII. ubi solum dicitur: Caveant diligentissimè Superiores, ne notitia confessionis utantur ad exteriorem gubernationem. Quod etiam constat ex iis, quæ habentur in Clementina Exvi, de verb. signif-

gnif. §. Item quia, vers. Nos itaque, ubi Pontifex decernit Regulas D. Francisci obligare sub mortali, si utantur verbo Præcepti, aut æquipollente præcepto. Et ex eo fit perspicuum, quod communicatio in Divinis cum excommunicato vitando solum sub pœna levi excommunicationis minoris ab Ecclesia prohibetur; tamen, attentam materiæ gravitate, ea culpa est gravis. Quare cum in casu nostro materia sit gravissima, nequit dici, quod lex ista Ecclesiastica solum obliget sub levi.

Censeo deinde, hujus legis transgressores peccare etiam adversus legem naturalem, & Divinam sigilli, cum ostenderimus graviter sigillum offendi per usum notitiæ confessionis cum gravamine pœnitentis. Quamvis autem sententia opposita fuerit olim probabilis, diximus tamen ex Lugo, Dicastillo, & aliis Recentioribus non apparere, quomodo post Decretum illud Clementis VIII. latum pro solis Prelatis Regularibus possit amplius sustineri, & a fortiori post universalem hujus thesisi prohibitionem. Si enim thesis ista solidam haberet ex natura sua probabilitatem, non posset ab Ecclesia usus notitiæ ex confessione acquisitæ cum aliquo gravamine pœnitentis pro quolibet casu prohiberi, ut ostendimus in prima illatione.

Dubitatur secundo, num possit in hac re excusare à mortali materiæ parvitas, si videlicet Confessarius utatur scientia confessionis cum levissimo pœnitentis gravamine, & in re levissima?

Certum est, quod non detur materiæ parvitas excusans à mortali, dum agitur de revelatione confessionis, si videlicet aliquod veniale detegatur, ut communiter docent contra Acatium de Velasco, Ledesnam, Corradum p. 1. qu. 331. Et ratio est, quia per quamcumque sigilli violationem gravis irrogatur injuria Sacramento, per hoc quod valde à confessione homines retardarentur, si scirent posse etiam veniale citra gravem culpam Confessarii detegi; Sicut in materia simoniæ juris divini non datur materiæ parvitas; quia per quamcumque modicam pretii oblationem pro re sacra gravis illi injuria irrogatur. At quod nec etiam detur materiæ parvitas in usu scientiæ confessionis cum modicissimo pœnitentis gravamine, mihi non est liquidum; hinc nihil decerno memor doctrinæ Angelici quodl. 9. a. 5. ubi habet: *Omnis quæstio, in qua de peccato mortali agitur, nisi expressè veritas habeatur, periculosè determinatur*. Videri autem posset, quod ex tali usu non valde retraherentur homines à confessione, unde levis tantum injuria Sacramento irrogaretur: Sicut probabiliter DD. cum Merolla disp. 2. c. 4. n. 113. docent, dari materiæ parvitatem excusantem à mortali in simonia juris Ecclesiastici, in qua non permutatur temporale cum spirituali (quod jure naturæ est vetitum) sed permutatur tempora-

le cum temporali permutatione tamen prohibita ab Ecclesia intuitu religionis; qua de causa peccatur peccato simoniæ juris Ecclesiastici. Hinc docent, peccari solum venialiter, si detur res modica, puta Carolenus, pro consequendo Officio Oeconomi, vel Sacristæ alicujus Ecclesiæ, aut Rectoris, vel Gubernatoris Hospitalis, aut si liberaliter omnino detur pomum Examinatoribus synodalibus occasione examinis ad concursum Parochialium; quæ omnia intuitu Religionis ab Ecclesia prohibentur; siquidem non videtur erga res sacras gravis irreverentia in his casibus irrogari. Idem dici posset in casu nostro. Neque enim eodem prorsus pacto prohibetur à sigillo sacramentali revelatio, & usus notitiæ Confessionis: Nam illa est semper illicita, etiam si fieret in bonum pœnitentis; usus verò notitiæ Confessionis solum est illicitus, quando cedit in gravamen pœnitentis; poterit itaque gravamen esse adeò leve, ut non irroget injuriam Sacramento gravem. Ex eo autem quod in nullo prorsus casu liceat usus notitiæ Confessionis cum pœnitentis gravamine, & quod jure divino id prohibeatur, non infertur, quod non possit in eo dari materiæ parvitas. Nam ex cap. *Super eo* de usuris, ne pro vita quidem defendenda nobis licitum est mentiri, quod jure naturæ prohibetur; & tamen mendacium ex levitate materiæ sæpè est veniale, eò quod non irroget grave damnum humano commercio; ex quibus omnibus probabile videri posset, quod detur hac in re materiæ parvitas. Verum quia facile aliquis hallucinari posset ad credendum hic & nunc materiam esse levem, quod certè valde homines à Confessione retraheret, idcirco negandum potius videtur, in usu hujus scientiæ cum gravamine pœnitentis (non secus ac in revelatione Confessionis) dari materiæ parvitatem; sicut non datur materiæ parvitas in delectatione venerea deliberatè quæsitæ; quia in ea facilis est hallucinatio, & proclivitas ad ulteriora.

Dubitatur ultimò, Num liceat uti scientia Confessionis, quando non est certum, sed est probabile, quod ea non redundet in gravamen pœnitentis?

Ad quod dicendum, si communiter homines non graventur ex aliquo usu talis notitiæ, tunc gravamen ex tali usu non oriri, non solum esse probabile, sed moraliter certum; ex communiter enim contingentibus habetur præsumptio, & moralis certitudo; quare in eo casu hujusmodi usus erit licitus. At si revera esset duntaxat probabile, quod citra gravamen pœnitentis possit haberi aliquis usus talis scientiæ, poterit videri ex una parte illicitus hujusmodi usus, quia cum stet in possessione obligatio sigilli, non videtur posse ab ea deturbari per solam probabilitatem, quod usus notitiæ Confessionis non cedat in gravamen pœnitentis: Sicuti possidens bona fide rem aliquā, non potest ea spoliari per

Solam rationem probabilem, quod ea non sit sua; aliter cum magna Reipublicæ perturbatione nihil firmitatis haberent res, quæ à propriis dominis possidentur, cum vix deficere possit aliqua probabilis ratio, quod illæ ad alium pertineant: ex altera parte, sicut in aliis præceptis à justitia, sola probabilitas sufficit, quod iis non obligemur; v. g. sola probabilitas, quod ars pictoria non sit servilis, sufficit quod non teneamur ab ejus exercitio abstinere, quando prohibetur opus servile; ita videri posset in casu nostro. Ratio autem, quare non sufficiat ad deturbandum aliquem à possessione alicujus rei sola probabilitas, quod res illa non sit sua, est illa eadem, ob quam sola probabilitas, quod satisfecerimus debito ex justitia, non sufficit ad extinguendum tale debitum: sufficit verò in aliis virtutibus sola hujusmodi probabilitas, ut proinde non teneatur v. gr. iterum recitare Horas Canonicas, qui probabiliter jam satisfecit huic obligationi. Justitia enim utpotè respiciens medium rei, requirit æqualitatem omnimodam inter jus activum, & passivum, seu inter creditum, & operationem debiti extinctivam; Cum autem inter creditum certum, & solutionem probabilem non detur in morali æstimatione equalitas, idcirco non extinguitur debitum certum ex justitia per solutionem probabilem: at in aliis virtutibus non respicientibus medium rei, sed medium rationis, sufficit quod probabiliter debito fecerimus satis, ut illud omnino extinguatur. Similiter in casu nostro ob eandem rationem non sufficit sola probabilitas, quod res à Petro bona fide possessa non sit sua, ut possit ab ea possessione deturbari; quia inter possessionem dantem jus certum, & probabilitatem, quod ea res sit mea, non habetur æqualitas in morali æstimatione: At in aliis præceptis respicientibus medium rationis, sola probabilitas, quod hic & nunc non obligent, sufficit, quod iis non obligemur; Hinc solida probabilitas, quod usus notitiæ Confessionis non sit cum gravamine pœnitentis, videri posset sufficiens, quod non obligemur ad non utendum tali notitia; sicut etiam sola probabilitas, quod aliqua operatio non ferat revelationem indirectam Confessionis, videri posset sufficiens, quod non obligemur ab illa abstinere.

His tamen utrinque perpensis, in re a lex plena favendum quoad ejus fieri potest sigillo Sacramentali, dicendumque neminem posse uti scientia ex Confessione hausta, nisi moraliter constet, quod ex tali usu nullum gravamen Pœnitenti eveniat, nulla Confessionis revelatio. Et recurrit eadem ratio sæpius adducta; quia scilicet aliter facile homines à sincera peccatorum manifestatione retraherentur, ac redderetur odiosa Confessio. Quare sicut ob reverentiam Sacramentis debitam, & ne expo-

nantur periculo frustrationis, non licet in iis conferendis sequi opinionem probabilem de illorum valore, omissa tutiore; ita pariter ob reverentiam Sacramento Pœnitentiæ debitam, & ne exponatur periculo violationis sigillum, neque licebit uti notitia sacramentali ob meram probabilitatem, quod talis usus non cedat in gravamen pœnitentis, nec ferat confessionis revelationem; sed requiritur, quod id moraliter constet, aut certè sit probabilissimum.

De Confessione, & Absolutione in Absentia per litteras, aut per internuncium.

§. X.

Sæculo pariter superiore, vid. 20. Junii 1602. Clemens VIII. in quadam Bulla, quæ est 87. ex Clementinis, proscripsit thesim permittentem Confessionem, & Absolutionem per Epistolam, aut per internuncium, his verbis: *SS. D. N. &c. Remature, ac diligenter considerata, hanc propositionem (scilicet licere per litteras, seu internuncium Confessaris absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere) ad minus uti falsam, temerariam, & scandalosam damnavit, ac prohibuit; præcepitque, ne deinceps ista propositio publicis, privatisve lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur, neve unquam, tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur. Addendo excommunicationem ipso facto incurrendam, & sibi reservatam contra violantes hoc decretum, præter alias pœnas à Judicibus injungendas.*

Quamvis nunquam in Ecclesia fuerit praxis ista conferendi Sacramentum Pœnitentiæ in absentia, nihilominus plurimi docebant id licere in casu aliquo necessitatis, cum Paludano, Antonino, Sylvestro, Margarita Confessorum, Tabiena, Petro Soto, Joanne Medina, Dominico Soto, Navarro, Palatios, Adriano, aliisque relatis à Martino Perez disp. 18. de pœnit. sect. 9. Et sanè, quod absolutio Sacramentalis conferri possit absenti, ita ut verba formæ absolutoriæ verificentur etiam circa personam absentem, ex eo videtur posse suaderi:

Primò, quia in judicio forensi ritè fertur sententia absolutoria in absentem; ritè etiam confertur absenti absolutio à Censuris: ergo etiam in judicio Sacramentali ritè fertur absolutio à peccatis: Siquidem ex Trid. sess. 14. cap. 6. absolutio est actus judicialis, & Sacramentum Pœnitentiæ institutum est instar judicii. Quamvis autem non in omnibus conveniat judicium forense cum judicio Sacramentali, cum in hoc idem debeat esse reus, & accusator, secus in

illo; nihilominus in iis, in quibus non constat Christum D. ea voluisse differre, dicendum, quòd convenient; non constat autem, quòd Christus D. voluerit in hoc etiam ea disconvenire, cum ex nullo textu id colligatur: Et quamvis praxis Ecclesiæ fuerit, quòd absolutio datur pœnitenti in eius præsentiā, hinc solum colligi potest, id non licere extra casum necessitatis; sicuti extra casum necessitatis confessio non potest fieri nutibus, & per interpretem: ergo potest in casu necessitatis conferri absolutio Sacramentalis absenti per literas, aut per internuncium.

Secundò, quia certum est potuisse Christum D. ita instituere Sacramentum Pœnitentiæ, ut possit absolutio conferri per literas, aut per internuncium; sicut potest conferri hoc Sacramentum, quando confessio aliter fieri non potest à pœnitente præsente, quam per scripturam, aut per nutus, aut per interpretem: ergo præsumentum etiam est, illud instituisse, cum non constet de opposito; præsumentum quippe est de Divina Misericordia, quòd voluerit hoc Sacramento opitulari extremè indigentibus, qui non possunt aliquando, quam per internuncium, adire Confessarium, ut absolvantur.

Tertiò, potest Sacramentum Matrimonii suscipi, dum contractus Matrimonialis fit in absentia per Procuratorem: ergo potest etiam Sacramentum Pœnitentiæ suscipi, dum absolutio datur per Internuncium: sicut enim Sacramentum Matrimonii accommodat se contractui civili, qui etiam per Procuratorem solet celebrari; ita Sacramentum Pœnitentiæ accommodat se iudicio forensi, in quo etiam per internuncium, & per scripturam absolutio confertur.

Quartò, quia fertur Thomas Cantuariensis misisse internuncium ad Pontificem pro absolutione à culpa, si quam contraxisset ob aliquam cum Rege conniventiam circa violationem immunitatis Ecclesiasticæ, ut colligitur ex rescripto Alex. III. monentis illum, ut Confessario discreto confiteatur, si forte conscientia remorsibus tangeretur, ut videre est apud Baronium anno 1164. Similiter D. Cyprianus Ep. 13. per scripturam suam præcepit aliquibus in periculo existentibus pacem dari, quam per Epistolam ab eo petierunt. Et in c. *Qualis* 30. q. 5. dicitur pœnitentia adulteræ per scripturam esse recipiēda.

Ultimò, quia in casu necessitatis fieri potest confessio per internuncium, ita ut si superveniat Confessarius, & reperiatur moribundum sensibus destitutum, possit illum absolvere præcisè per confessionem, quam fecit in absentia per illum ergo pariter potest absolutio per internuncium conferri, saltem in casu, quo post confessionem factam in præsentiā Sacerdotis, hic pœnitentem dimisit sine absolutione, ut ejus propositum experiretur, ac deinde sciens illum esse in discrimine vitæ, cum non possit adire per-

sonaliter, mittit absolutionem per epistolam, vel internuncium. Sicut enim in primo casu habetur sola confessio in absentia, ita in secundo casu habetur in absentia sola absolutio; decretum autem Clementis VIII. negat utrumque complexim esse licitum in absentia, non verò utrumque seorsim, cum utatur particula conjunctiva *Et*: non verò particula disjunctiva *Vel*: ergo videntur hæc licitè fieri posse etiam post Decretum Clementinum, ne moribundus destituatur absolutione Sacramentali.

Ostenditur tamen falsitas proscriptæ thesise, tum quoad Absolutionem in absentia, tum quoad Confessionem, tum quoad utramque, non solum in sensu copulativo, sed etiam divisivo; ita ut nec simul, nec seorsim liceant; immò nec sufficiant ad Sacramenti valorem, etiamsi bona fide vel sola absolutio, vel sola confessio per epistolam, aut per internuncium adhibeatur in absentia. Et quod attinet ad absolutionem, eam non sufficere ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, si conferatur absenti, constat primò ex sensu communissimo DD. apud Suar. disp. 19. de pœnit. sect. 3. Deinde ex ipsa Ecclesiæ praxi, quæ indicat hanc fuisse Christi D. institutionem: nunquam enim Ecclesia consuevit dare absolutionem Sacramentalem absenti: ergo Christus D. noluit instituere pro forma hujus Sacramenti, nisi absolutionem, quæ præsenti conferatur; sicuti quia non consuevit Ecclesia absolvere nutibus, sed verbis, dicimus id ita à Christo D. institutum, ut proinde ne in casu quidem necessitatis possit validè Sacerdos mutus absolvere nutibus moribundum. Universim enim constans Ecclesiæ praxis in materia Sacramentorum indicat Christi Dom. institutionem. Tertiò id suadet ipsa forma absolutoria, quæ voce humana proferri debet; de ratione quippe locutionis est, ut ea ad præsentem dirigatur. Pronomen etiam illud *Te*, quod in ea forma habetur, cum sit demonstrativum, videtur non posse aptè dirigi ad personam absentem. Quartò, quia Minister in hoc Sacramento debet, ut exactus Judex, ante absolutionem examinare, & cognoscere statum pœnitentis, quantum ipse pœnitens manifestare potest; ad quod necessaria est, per se loquendo, pœnitentis præsentiā; præsertim quia aliter posset facilè absolutio conferri indisposito, si videl. antequam absolveretur, novum peccatum committeret. Quintò id ostendit etiam paritas reliquorum Sacramentorum (Matrimonio duntaxat excepto propter specialem rationem indicandam in responsione ad tertium) omnia quippe Sacramenta ex vi suæ institutionis confici debent in præsentiā subjecti, cui conferuntur, juxta usum Ecclesiæ; eorumque forma sunt verba præsedicta, ita ut non possint confici nutibus, aut scripto; ergo idem dicendum de Sacramento Pœnitentiæ, in quo eadem omninò, ac in aliis

Sacramentis est Ecclesiæ praxis, & traditio, quæ est optima interpretis institutionis Divinæ.

Quod attinet verò ad confessionem, quamvis ex institutione Christi D. possit ea nutibus, aut scripto suppleri, quando desunt voces pœnitenti, immò etiam fieri possit per interpretem, ut ostendit Ecclesiæ praxis; at quòd fieri ea non possit in absentia Sacerdotis aut per scripturam, aut per internuncium, constat tum ex eadem consuetudine Ecclesiæ, tum etiam ex eadem ratione, qua absolutio non potest conferri absenti, cum non possit pœnitens absens aptè statum suæ conscientiae Sacerdoti distantia manifestare: pœnitens quippe in hoc tribunali debet esse simul reus, accusator, & testis, & seipsum accusare simul, & aliquo pacto defendere, ut ostendat dispositionem ad absolutionem obtinendam: quæ omnia secundum se ritè fieri non possunt in absentia; & idcirco congruenter Christus D. instituit, ut Confessio voce humana fieret quoad posset, infallibiliter tamen ea fieret in præsentia Sacerdotis. Ratio autem cur in casu necessitatis confessio fieri possit in præsentia Sacerdotis, aut nutu, aut per scripturam, aut per interpretem, non possit autem in casu necessitatis fieri per epistolam, aut per internuncium in absentia, est, quia passim accidunt casus, in quibus pœnitens voce destituitur: idcirco ne multi carerent hoc Sacramento adeò necessario, voluit Christus D., ut possit suppleri confessio alia via, quam per voces: rarissimè tamen contingit, quòd absit præsentia Confessarii, qui non sit mutus; & ideò noluit pro hoc rarissimo casu providere pœnitenti aliter, quam per ejus contritionem, ne abuterentur homines Sacramento Pœnitentiæ, si illud suscipi aliquando posset per epistolam: Sic ut nec aliter providit Catechumenis adultis, quam per contritionem, pro casu illo rarissimo, quo deesset aqua naturalis, aut præsentia alterius, à quo baptizarentur. Immò pro his rarissimis casibus nec providit ullatenus pro infantibus morti proximis; qui proinde sine baptismo decedentes æternum sunt privandi visione beata, juxta illud Jo. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in Regnum Cælorum.* Quæ omnia paritate reliquorum Sacramentorum pariter confirmantur, cum illa requirant essentialiter præsentiam non solum Ministri sed etiam susipientis Sacramentum, excepto Matrimonio, de quo infra, & excepta Eucharistia, quæ cum sit Sacramentum permanens, non requirit præsentiam Ministri illud conficientis, ut validè suscipiatur.

Præterea, quòd non solum in sensu copulativo Absolutio, & Confessio in absentia non liceant, sed neque in sensu divisivo, ita ut neque liceat Absolutio in absentia, quamvis Confessio fuerit facta in præsentia Sacerdotis, neque liceat Confessio in absentia, quamvis de in-

de Absolutio conferatur in præsentia pœnitentis, constat ex dictis; quia neutra potest Sacramentum Pœnitentiæ constituere; ergo Sacramentum neque ponitur per utramque simul in absentia, neque ponitur per alterutram tantum in absentia, & alteram in præsentia. Quinimò quòd utrumque Clemens VIII. in suo Decreto damnaverit, etiam in sensu divisivo, docent communiter DD. contra nonnullos apud Dianam p. 3. tr. 3. resol. 7. & apud Martinum Perez disp. 38. de pœnit. sect. 5.: & constat ex declaratione de hoc facta à Paulo V. die 14. Julii 1605. in Congregatione Sancti Officii. Quamvis enim Clemens VIII. in suo Decreto usus sit particula *Et*, non verò particula *Vel*, cum dixerit falsum esse, quòd confessio, & absolutio in absentia liceant; nihilominus etiam particula ista *Et* sæpe facit sensum divisivum; & in hoc sensu de facto usurpatam fuisse à Pontifice constat, tum ex eo, quòd in hoc sensu communiter illam interpretati sunt; tum etiam, quia in eodem sensu debuit ea sententia prohiberi, tum demum, quia ita Paulus V. deinde declaravit.

Denique quòd non solum sit illicita, sed etiam invalida tam confessio, quam absolutio in absentia per literas, aut per internuncium (ut docent communiter contra nonnullos apud Dian. p. 5. tr. 4. res. 60. & apud Cardenas in disp. selectis disp. 2. cap. 8. n. 134.) constat tum rationibus hætenus adductis; tum etiam ex ipso Decreto Clementis VIII., quod definit illam pro quolibet casu illicitam: non posset autem defini illicita pro quolibet casu, si ea non esset simul invalida, ut ratiocinantur DD. communiter cum Lugo, Platelio, & aliis: nam si esset de se valida pro eo casu, quo non posset aliter moribundo ministrari Sacramentum Pœnitentiæ, quam per epistolam, vel per internuncium, hujusmodi Absolutio, aut Confessio deberet etiam esse licita, quia jure naturæ propter periculum æternæ damnationis tenemur adhibere omnia media ad justificationem pœnitentis moribundi; unde non posset pro eo casu talis absolutio, vel Confessio reddi illicita jure Ecclesiastico: Neque posset dici illicita jure Divino, si ea esset valida. Nam Christus D. frustra voluisset illam validam pro eo duntaxat casu, si pro eo etiam casu ipse noluiisset licitam, ut est perspicuum. Præterquamquod, ut docet Vasq. p. 2. disp. 161. c. 2. ea, quæ sunt de jure divino circa Sacramenta, ut sunt integritas materialis Confessionis, & similia, non obligant cum vitæ discrimine; unde à fortiori non obligant cum periculo æternæ damnationis; atque adeo si esset valida pro tali casu esset etiam licita.

Nonnulli per injuriam hanc sententiam de usu licito Confessionis, aut absolutionis in absentia in sensu divisivo ausi sunt appingere eximio Doctori. Verum quam longè à vero aberrant, ostenditur ex iis, quæ tantus Doctor habet disp.

19. de Pœnit. sect. 3., & disp. 21. sect. 4., ubi ostendit oppositum, prout olim semper docuerat, solumque asserit, quod Pontifex in condemnatione hujus thesisi non præsumatur vel le damnare sententiam celeberrimam, quod possit Sacerdos absolvere moribundum sensibus destitutum, si astantes testentur, quod antequam sensibus destitueretur, absolutionem petierit: quæ sententia, si Card. Toletum audiamus, est expressa Sacrorum Canonum, illamque præstantissimi DD. docent, ut videre est apud Coninch. disp. 7. de Pœnit. & in vita ipsius Suarii non minus pietate, quam doctrina præstantissimi, quæ habetur initio primi ex tribus tomis de Gratia, ubi ostenditur, nullum Auctorum veterum fuisse, nullum recentiorum, qui posteritatem tam numerofo voluminum fœtu locupletarit, sicut Doct. eximium, ac semper in sententiis eligendis prudentissimum, ac in opinando consultissimum fuisse; nec aliud contendisse, dum locis laudatis dixit thesim à Clemente VIII. confixam intelligi posse in sensu tantum copulativo, quam quod in ea proscriptione non comprehenderetur confessio explicata moribundi. Circa quam interrogatus Clemens VIII., Num moribundus in tali eventu absolvi deberet; Respondit his verbis: *Debere; neque aliter se facturum, neque id unquam suo voluisse decreto.* Cujus oraculi testes acciti fuere Cardinalis Bellarminus, & Archiepiscopus Armacanus apud Lugo disp. 17. sect. 4. qui addit: *Puniendum à se Parochum, qui in simili eventu pœnitentem cunctaretur absolvere;* Et ratio est, quia quamvis hic moribundus sensibus destitutus videatur veluti in absentia Sacerdotis præmississe confessionem, & desiderium absolutionis, re vera tamen in Sacerdotis etiam præsentia exprimit quantum potest, saltem per astantes, tanquam per interpretes, idem desiderium, ut mox clarius explicabimus; & idcirco bene cohærent, quod quælibet confessio in absentia Sacerdotis facta per literas, aut per internuncium sit illicita simul, & invalida, & quod possit licite huic moribundo absolutio Sacramentalis conferri.

Ad rationes in contrarium pro sententia opposita adductas responsio est dilucida. Et quidem ad primam, satis superque ostendimus ex ipsa praxi, ac traditione Ecclesiæ Christum D. voluisse, quod judicium forense in hoc etiam differat à Sacramentali ob congruentias adductas. Quod si quis de hac ipsa Christi institutione potuisset olim esse aliquam dubius, putans Christum D. in casu necessitatis validam voluisse absolutionem per internuncium, si aliter moribundo Sacramentum ministrari non posset, certè post decretum Clementis ex Cathedra loquentis evanescit quæcunque dubietas; & inconcussum apud omnes Christifideles est noluisse Christum D. alio pacto hujusmodi moribun-

dum justificari posse, quam per contritionem; sicut neque aliter, quam per contritionem justificari potest, qui nec per literas, nec per internuncium adire potest Confessarium absentem. Casibus quidem passim occurrentibus, quod quis voce destituatur, providit Christus D., quod possit nutibus, aut scripto, aut per interpretem confiteri; non providit verò, quod possit Confessarius absolvere nutibus, aut scripto, aut per interpretem; quia perrarò accidit, quod alius Confessarius non mutus desit. Ad id, quod dicitur de absolutione à censuris, sicut illa conferri potest invito, ita pariter conferri potest absenti, eò quod pendeat ab institutione humana; Absolutio verò Sacramentalis unicè pendens ab institutione Divina, sicut nequit invito conferri, ita nec absenti, & quidem utrumque rationabiliter.

Ad secundam: Ostendimus, quare licet potuerit Christus D. instituere hoc Sacramentum, ut validè, ac licitè ministraretur per epistolam, de facto tamen id noluerit, ne pro casu quidem necessitatis extremæ; sicut ne pro casu quidem necessitatis extremæ voluit, quod à laico conferri possit absolutio Sacramentalis; esto benignissimè voluerit, quod baptismus infanti periclitanti à quocunque posset validè conferri, quæ omnia sapientissimè esse constituta juxta ordinem Divinæ providentiæ, Theologi, & Patres ostendunt dilucidè, esto in alio, & alio ordine Providentiæ potuisset ea aliter, ac aliter Deus pariter sapientissimè constituere.

Ad Tertiam: Nulla est paritas de Sacramento Matrimonii: quæ si esset efficax, evinceret, quod possit passim per scripturam, per nutus, per internuncium Sacramentum Pœnitentiæ confici, sicut potest passim confici Sacramentum Matrimonii per nutus, per scripturam, per procuratorem; cum tamen constet, nullum in antiquitate extare vestigium de Sacramento Pœnitentiæ sic aliquando administrato. Quare disparitas est; quia in Sacramento Matrimonii id habetur speciale, quod nullum ejus ritum Christus D. instituerit, sed solum ipsam actionem humani contractus, qualis in se erat, & juxta illos ritus, qui apud quamcumque nationem reperiebantur, elevavit ad rationem Sacramenti in hominibus baptizatis; unde non alia est materia hujus Sacramenti, nisi ipse humanus contractus juxta leges suas profanas, ac Civiles. Contra verò Sacramentum Pœnitentiæ, sicut & reliqua Sacramenta sunt à Christo D. instituta juxta ritus peculiare, qui essent materia, & forma. Unde ex institutione Christi D. analogiam solum habet judicium Sacramentale cum forense, non verò perfectam univocationem: & sicut à forense differt per hoc, quod idem debeat esse reus, accusator, & testis, ita ab eodem differt per hoc etiam, quod solum in præsentia possit absolutio conferri.

Ad quartam: Falsum omninò est, aliquando Sacerdotem absolvisse absentem Sacramentaliter. Thomas Cantuariensis petiit à Romano Pontifice, ut absolveretur à Suspensione, quia ipsemet se suspenderat à Missa celebranda propter quandam conniventiam cum Rege, cui bona fide, & ex recto fine promiserat aliquid, ex quo periculù poterat imminere libertati Ecclesiasticæ: etenim, ut habet Bernardus, *Bona mentis est ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est*; & obtenta à Pontifice solum ad cautelam absolutione, postea absque ullo remorsu celebravit. D. Cyprianus etiam præcepit per epistolam pacem dari iis, qui eam petierant; non tamen per epistolam contulit absolutionem sacramentalem, sed solum voluit publicam aliquam pœnitentiam iis imponi pro reconciliatione cum Ecclesia, quam ipse vocat pacem; qua de re diximus in expositione decimæ sextæ thesisi ab Alexandro VIII. confixæ. Denique in cap. *Qualis* laudato non est sermo de absolutione danda adulteræ absenti per scripturam, sed de scriptura, seu testimonio ei dando, ut certius constaret de resipiscentia, & scandalo fidelium satisfieret.

Ad ultimam jam fecimus satis, ostendendo, quòd in nullo casu neque confessio in absentia, nec absolutio sit valida. Ex Decreto quippe Pontificis nequit tanquam aliquo casu probabilis defendi, aut in praxim deduci sententia docens huiusmodi confessionem; & absolutionem licere. Quamvis autem Pontifex utatur particula conjunctiva *Et*, non fit, quòd ea thesis sit falsa solum in sensu copulativo, & non etiam in sensu diviso, ut diximus. Et quamvis Pontifex dicat tantum, huiusmodi confessionem, & absolutionem in absentia non licere, neque fit, quòd possit esse in aliquo casu necessitatis valida: ostendimus enim, quòd ex hoc ipso, quòd in nullo casu necessitatis sit licita, sequatur eam esse semper invalidam. Quomodo autem moribundus absolvi possit, quando non potest in præsencia Sacerdotis peccatum ullum confiteri? mox discutiemus.

De Absolutione moribundo impertienda.

§. XI.

Difficultas acerrima est apud Theologos Scholasticos simul, & Morales, an, & quando liceat moribundo sensibus destituto absolutionem Sacramentalem impertiri, si solum illam petierit, antequam Sacerdos adveniret? in quo casu videtur confessio facta esse in absentia à Sacerdote, præsertim si nemo deinde ibi reperiatur, qui Sacerdoti testetur desiderium antecederet expressum moribundi su-

Pars III.

sciendi Sacramentum Pœnitentiæ, quia scilicet qui hoc audivit à moribundo, illud testatus fuit Sacerdoti, quando illum advocavit, & deinde discessit. Et major difficultas est, an, & quomodo eidem moribundo possit absolutio Sacramentalis conferri, si nullum det, aut dederit sensibile signum, quo Sacerdos prudenter judicare possit, quòd desiderium absolutionis, & confessio aliqua sensibilis præcesserit, præter vitam Christiano ritu antea actam? quæ videtur esse quædam confessio sensibilis, quatenus ex illa præsumitur, quòd velit in articulo mortis Sacramentis Ecclesiæ muniri, & Sacramentaliter absolvi. Et difficultas in eo sita est, quòd licet isthæc vita Christiano ritu instituta dici posset aliqua sensibilis confessio; at non apparet, quomodo ea dici possit confessio, quæ fiat in præsencia Sacerdotis, prout requiritur juxta Decretum hoc Clementis VIII. Profectò, si antiquorum, & neotericorum codices evolvantur, Auctorum mentes valdè implexæ in re tam gravi, & in praxi obvia deprehendentur: ex una enim parte verentur rei esse animarum, si audacter doceant non posse huiusmodi moribundum absolvi; ex altera parte verentur esse erga Sacramentum irreverentes, & damnationis Pontificiæ contemptores, si audeant illam permittere, eo quòd videatur huiusmodi confessio peccatorum præcessisse in absentia Sacerdotis. Hinc plerique DD., ut securitati doctrinæ consulant, & reverentiæ debitæ Sacramento, parùm solliciti sunt de ruina æterna moribundi, docentque nullatenus hunc esse absolvendum, etiamsi Confessionem in absentia Sacerdotis petierit, ubi illam non petat iterum saltem per circumstantes in præsencia Sacerdotis: & à fortiori si illam non petierit, nisi per vitam Christiano ritu institutam. Alii ex opposito audaciam in opinando præferunt, ut benignitatem induant erga moribundum; permittuntque, quòd absolvi possit, etiamsi nullum prudens signum dederit Contritionis, ita ut Sacerdos prudenter putare possit præcessisse aliquam sensibilem confessionem; Ut uterque scopulus hac in re declinetur, & nimie laxitatis, & nimii rigoris, operæ pretium est Auctorum sententias seorsim enucleare, & rationum momentis librare, ut quoad ejus fieri potest saluti moribundi consulatur, & facta testis servetur Pontificia condemnatio de illicito, immo etiam invalido usu confessionis, & absolutionis Sacramentalis in absentia, sive per literas, sive per internuncium.

Dicendum itaque primò, nullatenus absolutionem Sacramentalem conferri posse, ubi nulla præcessit sensibilis Confessio, quæ sit etiam absolutionis petitio. Ita communiter contra Jacobum Bay Lovaniensem, & alios apud Lugo disp. 17. de Pœn. sect. 3. n. 42. Et ratio est perspicua; tum quia nequit forma Sacramenta-

lis proferri, ubi non habetur ejus materia proxima; tum etiam quia ex Trid. sess. 14. cap. 6, & Can. 9. Absolutio Sacramentalis est actus judicialis, atque adeo illam præcedere debet accusatio, & imploratio officii Judicis, qui non potest ex seipso hoc Judicium inchoare, sed ad instantiam partis. Et sanè cum certum sit ex decreto laudato Clementis VIII. non sufficere Confessionem per literas, aut per internuncium in absentia Sacerdotis, ut possit deinde absolutio Sacramentalis à Sacerdote præsentis conferri, à fortiori non poterit hæc conferri, si nulla simpliciter sensibilis confessio, ne in absentia quidem Sacerdotis, præcessit. Dixi, Confessionem istam debere esse sensibilem, quippe quæ constituere debet Sacramentum, quod ex ratione sua est signum sensibile; in tantum enim potest contritio, quamvis sit actus internus, constituere Sacramentum Pœnitentiæ, quia fit sensibilis per Confessionem externam; Confessio autem peccatorum, nisi sit externa, & ratione sui sensibilis, non potest fieri sensibilis per aliam actionem externam; & idcirco ad absolutionem Sacramentalem præire semper debet aliqua peccatorum Confessio de se sensibilis.

Dicendum secundo. Ut possit Sacramentaliter moribundus absolvi, non requiritur, quod numerum, & species peccatorum exprimat, si non possit; sed sufficit quodcunque signum sensibile, quo prudenter Sacerdos judicare possit, quod ille velit, quantum est in se, peccata confiteri, & absolvi. Ita etiam communiter contra Sotum, Conradum, Canum, Alvarez, Navar., & alios apud Dian. p. 3. tr. 3. 1. Ratio est, quia ex institutione Christi D. sufficit integritas formalis confessionis, quando non potest haberi integritas materialis; ergo sufficit etiam quod nutibus exprimat confessio peccatorum in genere, quando non possunt peccata quoad speciem, & numerum manifestari. Et sanè si quis recordetur se peccasse mortaliter, & ignoret speciem peccati, debet hujusmodi peccatum in genere, prout illius meminit, confiteri, & ab eo sacramentaliter absolvi; ergo cum non possit moribundus aliter, quam nutibus sua peccata confiteri solum in genere, non est cur non possit, ac debeat absolvi. Quod Canones decernunt, & Rituale Romanum Pauli V. jussu editum apud eundem Dianam. Neque dicas, quod nullum peccatum remitti possit indirectè vi absolutionis sacramentalis, si nullum peccatum remittatur directè, ut accidit, quando nullum peccatum manifestatur secundum speciem suam. Nam in tali casu directè remitteretur Dei offensæ, & indirectè remitterentur singula peccata secundum proprias species, quæ remanerent subjicienda clavibus: quod ab omnibus dicendum in casu adducto, quo quis recordetur tantum se peccasse mortaliter, quin recordetur peccati speciem.

Dicendum tertio. Ut possit moribundus absolvi absolute, non solum requiritur, quod præcesserit in præsentia Sacerdotis aliqua sensibilis confessio juxta dicta in prima Conclusione; sed etiam requiritur, quod signum hoc sensibile moribundi sit prudens, ita ut probabiliter, ac prudenter judicare possit Sacerdos, quod ille petat absolvi: Ut verò possit absolvi sub conditione, requiritur, quod signum illud sit prudenter dubium. Ita communiter apud Lugo disp. 27. sect. 5. Dian. p. 3. tr. 3. ref. 10. Platellium n. 771., & alios. Conclusio constat ex reverentia debita Sacramento: universim enim irreverenter erga Sacramenta se gerit, qui adhibet absolute formam Sacramentalem, ubi non datur saltem probabilitas, quod materia sufficiens præcesserit, quando ea non potest haberi certa; sicut etiam si quis adhibeat formam Sacramentalem volendo conficere Sacramentum sub conditione, quando materia non est prudenter dubia. E. g. peccaret contra reverentiam Sacramento Baptismi debitam, qui vellet in casu necessitatis absolute proferre formam Baptismi ad baptizandum infantem, quando nulla datur probabilitas, quod aqua, quam præ manibus habet, sit aqua naturalis; & peccaret etiam, si vellet baptizare infantem sub conditione, quando non datur prudens dubium, quod ea aqua sit sufficiens. Hinc diximus in expositione Thesis 35. ab Innoc. XI. proscriptæ, non esse baptizandum, ne sub conditione quidem factum paucorum dierum, donec prudenter de ejus animatione dubitetur: quia sicut ad baptizandum factum absolute, requiritur, quod probabiliter sit animatus; ita ad baptizandum illum conditionate requiritur, quod prudenter de ejus animatione dubitetur. Nec sufficit ad prudenter dubitandum, an factus paucorum dierum sit animatus, per hoc quod nonnulli cum Gaspare Bravo t. 3. pr. 4. contra torrentem DD., & Medicorum docuerint, factum animari anima rationali statim in eo instanti, quo concipitur. Hinc fit gentilem adultum moribundum non posse baptizari, ne sub conditione quidem, si non dubitetur prudenter, quod petat pro eo articulo Baptismum; nec potest absolute baptizari non adhibendo explicitam (saltem interiùs conceptam) conditionem, ut notat Lugo num. 91. si non habeatur probabilitas, sed solum habeatur prudens dubium, quod petat baptismum: Si tamen datur vera probabilitas, quod velit baptizari, tunc nullatenus est adhibenda conditio in collatione Baptismi, ut advertunt DD. laudati. Hoc idem dicendum in casu nostro; Si enim moribundus sensibus destitutus adhibeat ea signa sensibilia, quibus prudenter Sacerdos judicare possit, quod petat absolutionem, putatundendo pectus ad ejus præsentiam, vel comprimendo manum Sacerdotis interrogantis illum.

lum an petat absolvi, tunc absolvendus est absolute; si vero dederit signa prudenter dubia, de quibus mox erit sermo, tunc absolutio danda est sub conditione explicita, saltem interius concepta, ob reverentiam debitam Sacramento. Idemque dicas, si dubitetur an fuerit sui compos, dum petit absolutionem, vel an pervenerit ad usum rationis, ita ut peccare potuerit, & esse capax huius Sacramenti. Quod si huiusmodi dubium sit imprudens, ne sub conditione quidem debet absolvi: Ac proinde ne sub conditione quidem absolvendum censeo Christifidelem, qui tota vita instar Athei se habuit, & dum actu in peccato versatur, vel blasphematur, sensibus destituitur, cum in hoc casu non possit prudenter dubitari, quod ille petat Sacramentaliter absolvi. Idemque dicas de concubinario, usurario, & similibus, quando non potest prudenter dubitari, quod petant absolvi, ut docet D. Antoninus, & alii communiter apud Lugo loco laudato n. 37. esto Tamburinus l. 2. Conf. c. 10. num. 10. cum aliis doceat, vix posse alicui absolutionem sub conditione denegari; quia putat rarissime accidere, quod aliquis fidelis ita sensibus destituatur, dum actu peccat, ut non possit, ac velit morti vicinus suae salutis consulere per aliquam attritionem, etiamsi semper pessime vixerit. Ceterum, quicquid sit, an hoc sit verum, nemo tamen in dubium revocat, quod non possit sub conditione absolutio moribundo impendi, quando non potest prudenter dubitari, quod ille absolutionem petat, & illius sit capax. Aliter posset etiam Gentilis moribundus sub conditione baptizari, quamvis non detur prudens dubium, quod velit Baptismum, si solum sufficeret, quod morti vicinus possit illum petere, ut salutis suae consulat. Posset etiam sub conditione baptizari foetus paucorum dierum, etiamsi nec probabilis sit, nec prudenter dubia sententia illa, quod foetus in primo instanti suae conceptionis animetur anima rationali: Denique posset quilibet Sacerdos quolibet instanti absolvere sub conditione moribundos absentes juxta sententiam improbabilissimam Pennae, & aliorum apud Henric. l. 5. c. 2. n. 7. quod scilicet absolutio data absenti in necessitate, etiam post Decretum Clementis VIII. sit valida, si ea non detur absolute, sed sub conditione; quae omnia sunt apertissime absona. Propterea exulat à Libris, & à scholis nostrae Societatis haec propositio: *Moribundus, etsi nullum signum det, an dederit Contritiones, adeo ut Sacerdos nec sciat, nec prudenter putare possit, praecessisse sensibilem aliquam Confessionem, absolvi potest.* Noluit quippe Christus D., ut supra diximus, providere de Sacramentorum remedio pro casibus, qui rarissime accidunt. Quare sicut moribundus solum per contritionem potest salutis suae consulere, quando abest Sacerdos, à quo absolva-

tur; ita pariter quando Sacerdos adest, tamen non praebet signa saltem prudenter dubia, ratione quorum possit absolutio sub conditione conferri, prout postulat reverentia Sacramentis debita.

Dicendum quartò, moribundum sensibus destitutum absolvi posse à Sacerdote praesente, si astantes testentur ante Sacerdotis adventum dedisse signa Pœnitentiae, esto coram Sacerdote non det amplius ea signa. Ita communiter apud Platelium n. 761., Coninch. disp. 17., Lugo, contra Dominicum Sotum, Canum, Alverez, aliosque Thomistas, five quia putant non sufficere ad valorem Sacramenti generalia signa pœnitentiae, five quia putant huiusmodi confessionem esse in absentia Sacerdotis; atque adeo ex Decreto Clementis VIII. esse illicitam, & invalidam. Verum quod haec generalia signa pœnitentiae sufficiant, ostendimus in prima Conclusionem: quod verò haec sententia non sit contra Decretum Clementis VIII. constat; tum quia ipse Pontifex testatus est, ut diximus, noluisse suo Decreto comprehendere hunc casum moribundi; tum etiam quia confessio ista non potest dici facta in absentia Sacerdotis, sicut illa, quae fit per literas, aut per internuncium, sed dici debet facta in Sacerdotis praesentia; vel quia per astantes praesentes, tanquam per interpretes manifestat moribundus desiderium, quod habet absolutionis, vel quia in praesentia Sacerdotis, dum anxie respirat, ponit signum illud externum; quod probabiliter procedit à voluntate interna suscipiendi Sacramentum, posito quod illud petierit, antequam sensibus destitueretur. Quod si aliquando non posset id judicari prudenter, saltem posset prudenter de hoc dubitari, unde saltem tunc posset sub conditione absolvi. Ceterum quod absolute hic moribundus absolvi possit, docent Concilia apud eundem Platelium, praesertim Arausicanum l. can. 11., ubi dicitur: *Subito obmutescens Baptizari, aut Pœnitentiam accipere potest, si voluntatis praeterita testimonium aliorum verbis habeat, aut praesentis in suo nutu.* Idem docet S. Leo Epist. 91. cap. 5. necnon Rituale Romanum iussu Pauli V. editum de Sacram. Pœnitent. §. penult. ubi dicitur: *Si desiderium Pœnitentiae sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.* Et ratio à priori est, quia quamvis in tali casu non ponatur à moribundo confessio perfecta de peccatis secundum eorum speciem, & numerum, ponitur tamen confessio inchoata de peccatis in confuso, quantum ab aegro fieri potest; idque Sacerdoti per astantes, & interpretes, ac in ordine ad absolutionem, manifestat aegrotus; ut proinde detur sufficiens confessio sensibilis in praesentia Sacerdotis.

Difficultas major est, utrum possit hic moribundus à Sacerdote superveniente absolvi, si antequam hic adveniret, audivisset à fide dignis,

quod ille dederit pœnitentiæ signa, quin ullus deinde ex astantibus detur, qui id testetur coram infirmo? Negant à fortiori plures Thomistarum, necnon Turrianus, Fagundez, & alii cum Diana p. 3. tract. 3. ref. 7. putantes huiusmodi confessionem esse revera per nuncium in absentia à Confessario, atque adeò ex decreto Clementis VIII. illicitam, & invalidam. Verùm communiùs cum Bonacina, Filliucio, & aliis apud eundem Dianam affirmant; quia Concilia laudata, & S. Leo, ac Rituale Romanum docent, infirmum esse absolvendum à Sacerdote adveniente, si desiderium pœnitentiæ sive per se, sive per alios ostenderit; quin exigant, quòd huiusmodi desiderium per alios ostendatur coram ipso infirmo; tum etiam, quia Clemens VIII. in suo Decreto, ut diximus, noluit hunc casum moribundi comprehendere; tum demum, quia etiam in hoc casu confessio moribundi dici potest, quòd fiat in præsentia Sacerdotis, quatenus anxia illa respiratio sub iis circumstantiis, quòd præcesserit petitio absolutionis prout nuncius testatus fuit Sacerdoti, sufficienter indicat voluntatem internam ægroti suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ; esto nullus ex astantibus, tanquam interpret illius, possit iterum testari antecedentem illam petitionem absolutionis. Et sanè cum ferè semper Sacerdos absolvere possit, ac debeat morti proximum, saltem sub conditione mente concepta, ex hoc præcisè, quòd vita eius antea christiano ritu instituta det prudens motivum ad iudicandum, quòd velit in eo mortis articulo suscipere Sacramentum Pœnitentiæ, & quòd anxiam respirationem, & alia signa sensibilia dirigat, quantum potest, ad ostendendum hoc desiderium, etiamsi neque in præsentia, neque in absentia Sacerdotis potuerit expressè petere absolutionem Sacramentalem, ut mox ostendemus; à fortiori poterit, ac debebit eundem Sacerdos absolvere, saltem sub conditione, si ad hæc omnia adjungatur testis, qui deponat, moribundum, antequam sensibus destitueretur, absolutionem petiisse, esto huius testis depositio non fiat coram infirmo; præsertim quia de materiali omnino videtur se habere, quòd id à testibus deponatur Sacerdoti in præsentia, aut in absentia infirmi.

Dicendum quintò: Universim potest Confessarius Sacramentaliter absolvere sub conditione morti proximum, qui nullum aliud det signum, quo absolutionem credatur petere, præter anxiam respirationem moribundis omnibus consuetam, dummodo Christianè vixerit, & non destituatur sensibus, dum actu peccat, ita ut moraliter certum sit illum nolle, atque adeò non petere Sacramentalem absolutionem pro eo articulo signis illis externis de se dubiis. Ita plurimi recentiores apud Dian. p. 3. tr. 3. ref. 8.; & p. 11. tr. 7. resol. 31., necnon apud Cardenas

p. 2. Cris. disp. 48.: ubi octo & triginta DD. pro hac sententia adducuntur, inter quos Molseffius, Homobonus, P. Salmeron, Bauny, Marchantius, Bartholomæus à S. Fausto, Baddellus, Naldus, Poncius, Machado, Averfa, Theophylus, Raynandus, Lezana, Torreblanca, Leander, Velascus, Zanardus, aliique plurimi; esto Antiquiores omnes, & plures alii recentiores stent pro sententia opposita. Cum autem isti ferè omnes loquantur de absolutione, quæ detur absolutè, non de ea, quæ detur sub conditione, posito, quòd prudenter dubitari possit, quòd huiusmodi signa sensibilia procedant, aut processerint à desiderio absolutionis pro illo articulo, prout communiter Christifideles cupere, ac petere solent, idcirco torrens DD., qui pro opposita sententia laudantur, non refragatur huic benignæ opinioni, permittenti solum absolutionem conditionatam; prout fertur illam contulisse idem Clemens VIII. cuidam decidenti è fabrica D. Petri jamjam morituro, dicendo: Si es capax, absolvo te à peccatis tuis.

Ratio potissima doctrinæ nititur in hoc principio communissimè admissio: Citra ullam irreverentiam erga Sacramentum conferri potest absolutio Sacramentalis moribundo, quoties prudenter dubitari potest, quòd illam signis externis postulet quantum potest; ita ut ad hanc absolutionem sub conditione impertiendam sufficiat quælibet tenuis probabilitas; quòd ea à moribundo petatur, nec sit omnino improbabilis in talibus circumstantiis talis petitio: sed in casu conclusionis prudenter dubitari potest, quòd moribundus pro tali articulo velit absolvi, petatque absolutionem, quantum potest, signis illis de se indifferentibus ad indicandas morbi molestias potius, quàm huiusmodi voluntatem ægroti: ergo in tali casu potest moribundus absolvi sacramentaliter sub conditione. Minor ex eo suadetur, quia passim homines, qui catholicè vixerunt, dum instat mortis periculum, petunt absolutionem sacramentalem: passim etiam qui sensibus inopinatò destituuntur, partim ex ipsa naturæ humanæ constitutione: partim ex speciali Dei misericordia, ad mortem imminentem advertunt, ita ut possint de peccatis dolere, Deum invocare, & sacramenta exoptare: non rarò etiam accidit, quòd dum moribundus in aliquo lucido intervallo ad hæc advertit, conetur absolutionem petere, nec tamen possit signis externis certis id exprimere: quod sibi accidisse testatur Marchantius in Dub. n. 2. tr. 4. tit. 4. q. 3. dub. 7.: Ex quibus omnibus fit, non imprudenter omnino dubitari, quòd hic & nunc moribundus, qui catholicè vixit, & solum anxie respirat, velit hoc signo exprimere desiderium, quod habet absolutionis sacramentalis, unde possit ea sub cōditione conferri. Saltem probabile est, aut prudenter dubitabile, quod in principio, vel in decursu morbi

infirmus conatus fuerit absolutionem petere, prout passim accidit, esto Sacerdos superveniens reperiat illum non valentem exprimere illam petitionem; in quo casu ipsa anxia respiratio, & agon ægroti sunt signum dubium sufficiens illius voluntatis præteritæ, quæ reperiri solet in iis, qui christianè vixerunt, dum morbo inopinato opprimuntur. Quare sicut potest absolutè conferri absolutio, quando circumstantes testantur infirmum petiisse Confessarium, ut supra ostendimus, quia decretum Clementis VIII. non loquitur de hoc casu moribundi; ita poterit conferri absolutio sub conditione, quando angor ægroti sufficienter testatur probabiliter præfuisse in illo petitionem absolutionis.

Confirmatur primò auctoritate Augustini l. 1. de adulter. conjug. c. 26., ubi docens dandum esse Catechumeno moribundo baptismum sub conditione, si solum piè vixerit, hæc habet: *Catechumenis ergo in hujus vitæ ultimo constitutis, si morbo seu casu aliquo sic oppressi sint, ut quamvis adhuc vivant, petere sibi Baptismum, vel ad interrogata respondere non possint, profit eis, quorum in fide Christiana jam nota voluntas est. Et infra: Non solum incredibile est, nec in fine vitæ hujus baptizari Catechumenum velle, verum etiam, si voluntas ejus incerta est, multò satius est nolenti dare, quam volenti negare, ubi velit, an nolit, sic non appareat, ut tamen credibilis sit, eum, si posset, velle se dicturum: Et c. 28. ait: Quæ autem baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si fortè pœnitentes finiendæ vitæ periculum præoccupaverit: Nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suæ pacis exire velle debet Mater Ecclesia. Quare ex Aug., sicut baptizandus est Catechumenus sensibus destitutus, quando ejus voluntas est incerta, sed credibilis est, quod baptismum peteret, si posset; ita absolvendus est in simili casu Christifidelis. Confirmatur secundo: quia ad baptizandum embryonem sub conditione sufficit quæcunque modica probabilitas, seu prudens dubietas, quod sit animatus; immò sufficit, quod non sit moraliter certum, illum carere anima rationali. Sicuti etiam sufficit quæcunque modica probabilitas, quod hæc aqua, quæ unice haberi potest, sit elementaris, ut possit infans sub conditione baptizari in casu necessitatis, unde ad id sufficit etiam aqua rosacea, vel aqua ex sale expressa, aut jusculum, & alii liquores dubii: ergo pariter ad absolvendum moribundum sufficit quæcunque modica probabilitas, seu prudens dubietas, quod pro eo articulo absolutionem petierit, quantum potuit: ita ut non sit moraliter certum, illam non petiisse. Qua de causa Tambur. lib. 2. Confess. cap. 10. §. 1. num. 12. Joannes Pontius in Cursu Theologico decis. 4., Cardenas loco laudato nu. 69., & alii docent, vix esse negandam absolutionem sub conditione etiam illi, qui*

in ipso duello, aut in actu adulterii sensibus destituitur, quia non rarò, antequam usu rationis priventur hujusmodi peccatores, advertunt ad imminens periculum æternæ damnationis, & atteruntur, petuntque absolutionem quantum possunt; ut proinde detur sufficiens motivum dubitandi, quod absolutionis sint capaces; unde possit ea sub conditione conferri. Augustinus enim lib. 1. de adulter. conjug. c. 28. loquens de Catechumenis, qui sensibus destituuntur, dum retinent adulterina consortia, hæc habet: *Ego non solum alios Catechumenos, verum etiam ipsos, qui viventium conjugis copulati retinent adulterina consortia, cum salvo corpore in his permanentes non admittamus ad baptismum; tamen si desperati, & intra se pœnitentes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto.* Non videtur autem quomodo deprehendi possit, quod intra se pœnitentes jaceant, si pro se respondere non possunt, nisi vel quia astantes deponunt de signis pœnitentiæ antea datis; vel quia prudenter dubitari potest, quod Catechumenus in articulo mortis doleat de peccatis, ac de adulterinis consortiis, petatque baptismum æternæ suæ salutis consulere; quod similiter videtur dicendum de Christifidei moribundo relatè ad Sacramentum Pœnitentiæ. Equidem tamen illud hac in re assero, quod, si aliquando ex circumstantiis dubitari prudenter possit, quod absolutionem petat, qui dum peccat, morbo inopinato opprimitur, tunc possit illi absolutio sub conditione conferri; secus verò nullatenus possit, sed consulat salutis suæ per contritionem, si verè de peccatis doleat, non secus ac si deesset Sacerdos; cum non providerit Christus D. pro his casibus de remedio Sacramentorum.

Confirmatur tertio: quia quamvis tenuis probabilitas non sufficiat ad operandum prudenter; nihilominus juxta doctrinam Th. Sanch. l. 1. c. 9. Lessii, & aliorum (de qua diximus in expositione thesisi tertiæ ab Innoc. XI. proscriptæ n. 13.) in casu urgentis necessitatis ipsa necessitas addit pondus rationi ab intrinseco, & auctoritati extrinsecæ; ita ut opinio, quæ seclusa circumstantia illa necessitatis gravis esset parum probabilis, in ea circumstantia dici possit probabilis sufficienter: v. g. si debeat revalidari matrimonium nulliter contractum, communiter Doctores docent, quod requiratur novus consensus utriusque conjugis; quando tamen sine periculo infamiæ, scandali, vitæ, rixarum manifestari non potest alteri conjugum ista necessitas revalidandi matrimonium, tunc paucissimi Doctores putant, novum consensum expressum unius tantum conjugis sufficere, prout ibidem explicavimus; quæ opinio licet parum probabilis, in casu necessitatis urgentis admitti potest, quia magna illa necessitas addit pondus modicæ illi probabilitati, facitque licere, quod, seclusa ea

circumstantia, esset illicitum. Ex qua doctrina sequitur, quod in casu nostro ratione urgentis necessitatis quaecunque modica probabilitas sufficiat ad prudenter dubitandum, num moribundus petierit absolutionem, atque adeo ad ministrandam illam sub conditione. Ea siquidem prodesse potest aegroti, & nullatenus obest Sacramento; vitatur enim sacrilegii periculum, tum ratione sufficientis dubietatis, quod eam moribundus petat, aut saltem petierit; tum etiam ratione conditionis appositae.

Ubi cum immensa erga benignissimum Redemptorem gratiarum actione illud est recolendum; videlicet in institutione Sacramentorum Christum Dominum attendisse potissimum salutem animarum; adeo ut voluerit bonum nostrum praeferi reverentiae illis debitae; quod ex eo fit perspicuum, quia voluit potius dari Eucharistiam peccatori, quam ut peccator etiam per modicum tempus infametur; & idcirco suis manibus communicavit Judam proditorem, ne illum infamaret, antequam ipse suam proditorem detegeret: quod si voluit praeferi modici temporis famam hominis scelestissimi reverentiae debitae suo corpori, a fortiori voluit praeferi salutem aeternam animarum reverentiae debitae Sacramento Poenitentiae, ut Doctores advertunt apud Dianam p. 3. tr. 3. ref. 9.; atque adeo ubi aliquantulum appareat, quod possit prodesse saluti aeternae moribundi, Divina Redemptoris misericordia postulat, ut illud sub conditione ministretur; dummodo non ministretur omnino imprudenter, & in iis circumstantiis, in quibus moraliter certum est, quod prodesse non possit; ut esset, quando quis morbo correptus blasphemans, ac desperans de Divina Misericordia sensibus, & rationis usu privatur; imprudenter enim in hoc casu absolutio sub conditione impenderetur; sicut imprudenter conferretur baptismus sub conditione Gentilibus destituto; quia quamvis non sit impossibile physicè, quod tunc velit baptizari, nec possit aliter exprimere hoc desiderium, quam anxie respirando; nihilominus, quod ita de facto accadat, non est prudenter dubitabile.

Neque obstat haecenus dictis, quod passim à Doctoribus contrariis opponitur apud Illung tr. 6. disp. 6. n. 134., quod si sufficeret vita antea acta ritu Catholico instituta, ut possit moribundus sensibus destitutus absolvi Sacramentaliter, frustra Concilium Arausicanum I., frustra S. Leo, frustra Rituale Romanum locis supra laudatis requirerent, quod moribundus sive perse, sive per circumstantes ostenderit desiderium poenitentiae, ut possit absolvi. Nam, ut advertit Cardenas n. 80., ibi loquuntur de absolutione Sacramentali danda absolute; ad eam quippe conferendam non sufficiunt signa dubia, sed requiruntur signa probabilia contritionis, quae vel ipse Sacerdos deprehendat in

moribundo, vel deprehenderint circumstantes, qui illa deinde Sacerdoti testentur. At ad absolutionem sub conditione conferendam moribundo sufficere signa poenitentiae prudenter dubia, nemo est, qui inficias eat: Solum dubitari posset, utrum sit signum prudenter dubium ipsa anxio aegroti respiratio? & jam ostendimus, ex vita antea acta hominis Christiani, & ex eo, quod facile, ac passim accidit in Christianis moribundis, ipsam anxiam respirationem praebere hic & nunc sufficientem dubietatem, ut possit absolutio sub conditione impendi. Quod Gregor. XV., dum esset Archiepiscopus Bononiensis, in Memor. Confess. apud Dian. p. 3. tract. 3. ref. 9. approbavit dicens, ex Doctrina Divi Antonini posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit; videl. ita ut astantes de hac petitione testentur.

Dicendum ultimum: Sacerdos in casu antecedentis Conclusionis non solum potest, sed etiam sub gravi tenetur absolutionem sacramentalem sub conditione impendere moribundo. Ita communiter cum Suar., Vasquez, Coninch, Sylvio apud Dian. p. 3. tr. 3. ref. 9. contra Alvarez, & Coquetium apud Lugo disp. 18. n. 87. Ratio est perspicua, quia quoties citra grave incommodum sequendo opinionem probabilem subvenire possumus proximo periclitanti circa aeternam salutem, ad id sub gravi ex lege charitatis obligamur: in casu autem nostro opinio benigna stabilita in Conclusionem antecedenti est probabilissima, tum ob rationes adductas, tum ob auctoritatem tot tantorumque Doctorum: ergo Sacerdos tenetur illi se accommodare, & absolutionem conferre sub conditione illi moribundo, etiamsi ipse speculative loquendo stet pro opinione opposita rigidiore. Quod si quis putaret opinionem nostram benignam esse improbabilem, aut tenuis probabilitatis, consulendum illi, ut attentius ad rationes adductas, & ad Doctorum auctoritates advertat; aliter si in hac sua sententia obstinetur, non erit, ut ait Lugo, cum hoc contendendum. Caveat tamen, ne sit animarum reus, nolens acquiescere communi Doctorum sensui cum periculo aeternae damnationis illarum, negligens Spiritus Sancti consilium Eccl. 6. *In multitudine Presbyterorum sta, & sapientiae eorum ex corde conjungere*. Quamvis enim plerique Doctorum doceant, non esse absolvendum aegrotum sensibus destitutum, nisi saltem astantes testentur, quod absolutionem petierit; hi tamen loquuntur de absolutione, quae conferatur absolute, quin negent dari posse, ac debere sacramentalem absolutionem sub conditione (sive expressa ob reverentiam Sacramenti, ut docet Dicastil. hic n. 850. sive saltem mente concepta, ut docet Lugo) ubi dubitari prudenter possit, quod

quòd illam petierit ægrotus signis illis externis de se indifferentibus, sed prudenter dubiis sub circumstantia vitæ antea actæ ritu Catholico tractæ, & cum Sacramentorum frequentia.

Nonnullæ difficultates huc pertinentes enodantur.

§. Ultimus.

Dubitatur hîc primò, Num possit pariter conferri absolutio sacramentalis sub conditione per literas, aut per internuncium moribundo absenti in extrema necessitate, quando scilicet nec potest Sacerdos illum adire personaliter, nec datur alius, à quo possit in præsentia absolvi? Et ratio dubitandi ex eo oritur, quia olim ante Decretum Clementis VIII. plurimi, & graves Doctores apud Perez, & apud Amicum, & alios docuerunt, licitam esse hujusmodi absolutionem in casu necessitatis. Rursus post Decretum Clementis Philippus Gamachæus apud Dian. p. 5. tract. 14. resol. 60., & alii docent illam esse validam, eo quod à Pontifice solum declaretur illicita. Item alii docuerunt apud Coninch, Pontificem damnassee licitum usum confessionis, & absolutionis Sacramentalis in absentia solum in sensu copulativo, non verò in sensu diviso; seu particulam illam, *Et*, sumi complexivè, non divisivè, ut loquitur Suarez disp. 21. de pœnit. sect. 4., & alii apud Dian. 3. p. tract. 3. resol. 7. atque adeo videri posset licere, tam confessionem in absentia, ubi absolutio datur in præsentia, quàm absolutionem in absentia, saltem quando confessio facta fuit Sacerdoti præsentia: ex quibus omnibus videtur, quòd liceat in casu extremæ necessitatis conferre absolutionem per literas, aut per internuncium sub conditione; cum possit ea prodesse ægrotò in hypothesi, quòd hujusmodi opiniones sint veræ, & sic valida sit absolutio: adhibendo enim hanc explicitam conditionem, nulla irrogatur injuria Sacramento, & fortè consulitur æternæ saluti moribundi: præsertim quia Decretum Clementis VIII. prohibens pro quolibet casu absolutionem sacramentalem per literas, intelligi potest de absolutione, quæ conferatur absolutè, non de ea, quæ conferatur conditionatè, cum odiosa sint restringenda.

Dicendum tamen, nullatenus licere hujusmodi absolutionem sub conditione; quia conferre absolutionem, & quodvis aliud Sacramentum sub conditione, quando non datur prudens dubium, quòd possit illud prodesse, est contra reverentiam Sacramentis debitam: & ideo diximus in expositione thes. 35. Innoc. VI. non esse baptizandum sub conditione factum aliquorum dierum, quamvis nonnemo

doceat, quòd factus in primo instanti conceptionis animetur anima rationali; quia scilicet hujusmodi opinio censetur improbabilis; cum communissimè doceant, illum non animari, nisi circa quadragesimum diem, si sit mas, & circa octogesimum, si sit fœmina. In casu nostro, est omninò improbabile, imò etiam censura dignum, quòd post Decretum Clementis VIII. liceat in aliquo casu sacramentaliter absolvere per literas, aut per internuncium: ergo hujusmodi absolutionem sub conditione conferre nullatenus licet; præsertim quia illam conferens videtur dubitare de falsitate doctrinæ à Clemente VIII. loquente ex Cathedra damnatæ ut falsæ, temerariæ, ac scandalosæ. Neque obstat primò, quòd Pontifex hujusmodi absolutionem solum damnet ut illicitam, non ut invalidam; unde videtur posse esse licita, si sub conditione adhibeatur, & solum esse pro quolibet casu illicita, si conferatur absolutè, eo quod odiosa sint restringenda. Nam eo ipso, ac Pontifex damnat licitum ejus usum pro quolibet casu, eo ipso indirectè docet, illam esse invalidam, ut ostendimus ex Lugo, Dicastillo, & aliis; unde sicut nunquam licet illam conferre absolutè, ita nec conditionatè. Neque obstat secundò, quòd nonnulli docuerint, Confessionem, & Absolutionem simul esse illicitam inter absentes, non verò seorsim. Nam idem Clemens VIII. & deinde Paulus V. declararunt, illas tam simul, quàm seorsim esse illicitas pro quolibet casu. Quod attinet ad Suarium, hic solum docuit in eo Decreto Clementis non comprehendi casum moribundi, quando scilicet astantes testantur, quòd ille, antequam sensibus destitueretur, absolutionem petierit; Et ipse Clem. VIII. declaravit hunc casum non comprehendi; ostendimus enim in hoc casu non haberi in rigore confessionem in absentia per literas, aut per internuncium. Cæterum ne interpretatio illa Suarii aliis præberet ansam ad dicendum, quòd universim liceat confessio in absentia, dummodo absolutio non detur absenti, aut viceversa, idcirco, ut notat Moya tract. 3. disp. 6. q. 2. nu. 13., Pontifex decrevit, ut ea interpretatio à P. Suario expungeretur: ubi tamen Pontifici innotuit, quòd ea interpretatio solum deserviebat ad explicandum, quo pacto casus moribundi eo Decreto non comprehenderetur, & quòd disertis verbis id solum doceretur à Suario, permittit, ut ad communem utilitatem ea operibus Suarii restitueretur, prout legitur loco laudato.

Dubitatur secundò, Utrum amentibus conferri possit in articulo mortis absolutio sacramentalis sub conditione, quòd sint capaces? Ad quod dicendum, quòd sicut amentibus, qui

qui post usum rationis in amentiam inciderunt, aut sunt semifatui, non est deneganda in articulo mortis Eucharistia, si possint illam citra irreverentiam sumere, ut docet Angelicus 3. p. q. 80. art. 9., ita nec est iis deneganda absolutio sub conditione ob rationes supra adductas, præsertim quia passim Deus huiusmodi amentibus concedere solet in eo articulo aliquod lucis rationis intervallum, ut possint conteri, velle, & aliquatenus petere Sacramenta. Et sanè ex Concilio Carthaginensi, & ex Decretali *Is qui*, 26. q. 2. apud eundem Angelicum, si huiusmodi amentes, ac phrenetici in infirmitate pœnitentiam petierint, & astantes id testentur deinde Sacerdoti, hic debet absolutè eos in articulo mortis absolvere, nec non sacro viatico munire; ergo ubi desit huiusmodi testimonium astantium, sed detur prudens dubium, quòd absolutionem petierint in aliquo lucis rationis intervallo, poterit iis absolutio Sacramentalis impendi sub conditione. Imò ex Laym. c. 4. n. 4. contra nonnullos apud Lugo disp. 13. de Euch. n. 40. danda est etiam iis Eucharistia, non solum si absolutionem per astantes petierint juxta doctrinam D. Tho. loco laudato ex Concilio Carthaginensi, sed etiam in casu nostro, dummodo non constet eos in amentiam incidisse in statu peccati mortalis. Perpetuò tamen amentes, si constet nunquam habuisse rationis usum, æquiparantur infantibus; atque adeò nec Absolutio, nec Extrema Unctio est iis ministranda, immò nec Eucharistia: quamvis enim multis sæculis viguerit in Ecclesia Latina usus dandi parvulis Eucharistiam, prohibitum tamen id deinde fuit, ut colligitur ex verbis Trident. sess. 21. cap. 4. apud Lugo disp. 13. de Sacr. sect. 4. Quare tunc solum probabiliter dari iis potest etiam Eucharistia in articulo mortis, nedum absolutio sub conditione, quando dubitatur, an sint doli capaces, & an sufficienter hunc cibum ab aliis discernant. In hoc quippe dubio videtur stare in possessione jus ad Eucharistiam suscipiendam, non verò præceptum de illa non administranda pueris rationis usu carentibus, in quibus devotio erga illam non præcessit.

Dubitatur tertio, An possit excommunicato vitando conferri in articulo mortis absolutio à censuris sub conditione, si dederit signa pœnitentiae dubia; & an etiam à laico huiusmodi absolutio impendi possit?

Certum quidem est ex Trid. sess. 14. cap. 7., in articulo mortis omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes è quibusvis peccatis, & censuris absolvere posse. In Ecclesia quippe Dei piè admodum custoditum semper fuit, ut nulla sit pro eo articulo reservatio, ne hac ipsa occasione aliquis pereat; ex quo probabiliter multi Doctores docent apud Dianam p. 4. tr.

4. ref. 161., & apud Martinum Perez disp. 43. de Pœn. sect. 4. posse pro eo articulo, necnon in periculo mortis quemlibet Sacerdotem, etiam præsentem Parochum, aut alio iurisdictionem habente in reservata, absolvere à reservatis omnibus, eò quòd Tridentinum loquatur indefinitè, & absque ulla limitatione. Ratio enim à Tridentino adducta, cur id servetur in Ecclesia (videlicet ne hac occasione aliquis pereat) suadet, Ecclesiam velle pro eo articulo adjuvare moribundum, quantum potest, ut proinde, si erubescat Superiorem peccata sua detegere, possit à quolibet Sacerdote absolvi, ne aliter pereat, si ob eam erubescantiam culpas occultet. Quamvis autem à reservatis sine censura conferatur absolutio in articulo mortis à quolibet Sacerdote absque ullo onere, & juxta probabilem sententiam apud Dianam p. 5. tr. 3. ref. 60., & p. 10. tract. 14. ref. 63. cum Marchantio à Millardo, Januario, Texeda, etiam absolutio à censuris reservatis, quando non sunt notoriæ, nec deductæ ad forum contentiosum, eò quòd ex Tridentino pro illo articulo cesset omnis reservatio; nihilominus quando excommunicatio est notoria, aut deducta ad forum contentiosum, absolvi debet ægrotus cum onere comparendi coram Superiore, si convalescat, non quidem ut iterum absolvatur, sed ut præstet ei debitum obsequium, & obedientiam, & simul constet apud Superiorem de satisfactione parti præstita, aliter in eandem censuram reincidet. Hoc posito, dicendum, quòd quilibet Sacerdos, sicut potest absolutè moribundum absolvere à peccatis, si dederit signa probabilia pœnitentiae, ita poterit consequenter eidem conferre absolutionem à censuris, quippe quæ præmittenda est absolutioni à peccatis; & sicut potest absolvere moribundum sub conditione, si dederit signa pœnitentiae prudenter dubia, ita poterit eidem pro foro interno conferre sub eadem conditione absolutionem à censuris. At pro foro externo in ordine ad Ecclesiasticam sepulturam, & suffragia nequit dari absolutio à censuris, nisi præcant signa pœnitentiae manifesta, ut decernitur in cap. *A nobis* 2. de sent. excomm. Aliud enim est, quod requiritur ad salutem æternam animæ, & aliud, quod requiritur ad honorem sepulturæ, & ad minuendas Purgatorii pœnas. Ecclesia non vult privare moribundum absolutione sacramentali, sive absoluta, si præeat saltem probabile signum pœnitentiae, sive conditionata, si præeat signum prudenter dubium; at privat ob justas causas excommunicatum sepultura, & suffragiis, ubi de ejus pœnitentia, & ablatione contumaciæ non constet; quòd si constiterit, etiam defuncto beneficium absolutionis impendit.

Quod

Quod attinet ad laicum Sanchez lib. 2. cap. 13. n. 13. Laym. lib. 1. tr. 5. p. 2. Avila 2. p. cap. 7. disp. 1. dub. 3. docent probabilius, quod non possit clericus, & multò minus laicus in defectu Sacerdotis absolvere ægrotum ab excommunicatione, quamvis det signa manifesta penitentiae; quia quamvis Ecclesia potuerit talem potestatem conferre clerico, immo etiam cuicumque fidei laico, tamen re ipsa commisisse nullo jure, aut consuetudine Ecclesiastica ostendi potest. Nihilominus censet probabile esse, quod Doctores non ignobiles apud Henric. 1. 13. de excomm. cap. 9. & apud Suar. disp. 7. de conf. sect. 6. cum D. Antonino, Ledesma, & aliis docent; videl. posse etiam laicum in tali casu ab excommunicatione absolvere, ut possit ægrotus frui deinde Ecclesiastica sepultura, ac pro illo possint offerri sacrificia: & ratio videtur esse, quia Ecclesia pietissima Mater presumitur velle prodesse moribundo quantum potest; quare sicut facultatem absolvendi à peccatis concedit Ecclesia pro eo articulo cuilibet Sacerdoti, qui a quolibet est illius capax; ita facultatem absolvendi à censuris præsumitur concedere cuilibet clerico, imò etiam cuilibet fidei laico, cum illius sit capax; ut possit anima defuncti gaudere Ecclesiae suffragiis, & corpus Ecclesiastica sepultura. Advertit tamen Sanchez loc. cit. quod si absolutio à censuris in tali casu non sit collata à Sacerdote, sed à clerico, vel laico, expediens erit, quod post mortem conferatur ab eo, cui excommunicatio reservata erat; quia si opinio asserens, posse non Sacerdotem absolvere, vera non sit, non proderunt suffragia publica Ecclesiae illi, qui à non Sacerdote absolutionem obtinuit.

Dubitatur quartò, Num liceat identidem iterare absolutionem sacramentalem sub conditione moribundo sensibus destituto? Ad quod dicendum, quod sicut nequit prima absolutio sub conditione illi conferri, nisi prudenter dubitetur, quod confessionem sensibilem præmiserit, & petierit absolvi; ita à fortiori nequit absolutio sub conditione iterari, nisi prudenter dubitetur, quod iterarit confessionem sensibilem, & iterum absolutionem petierit. Dixi à fortiori, quia facilius contingit, quod prima absolutio sit simpliciter necessaria ad æternam salutem ægroti, quam quòd sit necessaria iterata absolutio. Quamvis enim nonnulli putent apud Lugo. disp. 14. de penit. sect. 3. Dicastil. disp. 6. sect. 12. Dianam 3. p. tr. 4. resol. 116. universim non requiri novum dolorem, ut possit dari nova absolutio; nemo tamen docuit, posse novam absolutionem conferri, nisi præeat nova confessio. Et ratio ex Lugo est, quia Sacramentum Pœnitentiae institutum est per modum judicii: quare sicut in iudicio forensi post sententiam à Judice latam nequit iterum Judex jurisdictionem exercere, nisi de novo detur nova accusatio, & novus pro-

cessus, cum jam sit functus munere suo; ita neque poterit in foro sacramentali sententia absolutoria iterari, nisi detur nova pœnitentis confessio, & petitio absolutionis. Quia tamen contingere facile potest, quod prior absolutio sub conditione fuerit invalida, eo quod revera non præcesserint tunc signa pœnitentiae, ac deinde post aliquod temporis intervallum moribundus absolutionem petat, unde indigeat alia absolutione; idcirco quando id potest prudenter dubitari, tunc iteranda est absolutio conditionata, cum verissima sit ea maxima apud Illung. t. 6. disp. 6. quæst. 4. num. 146.: Quandoque datur saltem tenuis probabilitas, quod Sacramentum non ministretur invalidè, & simul detur summa necessitas talis Sacramenti, tunc Sacramentum licitè administratur; nulla enim tunc irrogatur Sacramento, seu potius institutori Sacramentorum irreverentia, eò quod non administratur temerè, ac irrationabiliter, sed juxta voluntatem Institutoris. Imò in tali casu non solum administratur licitè, sed etiam datur obligatio sub gravi illud administrandi: ut proinde Sacerdos doctus ac prudens in hoc laborare debeat, ut advertat, an signa pœnitentiae, quæ dantur à moribundo, sint prudenter dubia? Quod si de hoc ipso rationabiliter dubitet, favendum in tali dubio reflexo salutis moribundi.

Dubitatur ultimò, Utrum sit etiam illicita confessio facta per scripturam Sacerdoti præfenti, sicut est illicita, si fiat per scripturam Sacerdoti absenti?

Certum est, confessionem factam per scripturam Sacerdoti absenti pro quovis casu esse illicitam: Ex quo deduximus esse pariter invalidam; At confessio facta per scripturam, sive per nutus, aut alia signa, vel per interpretem Sacerdoti præfenti procul dubio est valida simul & licita in casu necessitatis, quando non potest fieri per voces: Aliter mutus non posset sacramentaliter absolvi; sicut Sacerdos mutus non potest absolvere sacramentaliter; nec posset moribundus absolvi quando voce destituitur, etiam si det signa pœnitentiae; quod tamen est contra Sacros Canones. Et ratio cur hujusmodi confessio valida simul sit, & licita, est, quia benignissimus Redemptor voluit pro casibus hisce passim occurrentibus subvenire nobis remedio Sacramenti Pœnitentiae; proinde voluit, ut quæcunque confessio dolorosa ad Sacramenti validitatem sufficeret, dummodo fieret per signa sensibilia. Hinc Florentinum dicens materiam hujus Sacramenti esse *Oris Confessionem*; non sumit oris confessionem pressè, sed in latiori significatione pro quacunque externa manifestatione peccatorum, ut docent communiter. In controversiam itaque solum vocatur, An peccet, qui citra casum necessitatis aliter, quam voce confitetur? Et commun-

munis sententia cum Suarez, Vasq., Fill., & aliis apud Dian. p. 3. tr. 4. ref. 127. fert id non vacare lethali culpa, quia praxis, & consuetudo Ecclesiæ mutaretur in re gravi; præsertim quia hic modus manifestandi humiliter vocis sermone proprias culpas, est aptissimus, ut facilius, ac apertius, & cum debita verecundia, ac dolore species peccatorum, ac numerus manifestentur. Propterea velle citra necessitatem more novo, & ex se minus apto, peccata detegere, videtur esse quædam species contemptus, & irreverentiæ erga Ecclesiam, & Sacramentum, & ideo continet culpam gravem. Quod si censetur esse culpa gravis, ut notat Martinus Perez disput. 15. de pœnit. sect. 6., velle mutare Ecclesiæ consuetudinem in absolvendo, & pro illis verbis, Ego te absolvo, adhibere hæc alia, Ego remitto tibi peccata tua: aut similiter formam Baptismi variare, dicendo v. g. Ego te baptizo In nomine Genitoris, Geniti, & Spirati; à fortiori non vacabit gravi culpa mutatio isthæc confessionis citra casum necessitatis. Villalobus apud eundem Dianam putat, in hac mutatione haberi solum venialem culpam. Sed non est audiendus, ut advertit Lugo disput. 15. de pœnit. num. 86., quia ob communem Doctorum auctoritatem non est neganda gravis obligatio in hac consuetudine, esto nullum assignari posset præceptum aut Divinum, aut humanum scriptum, quod ad id obliget. Quomodo autem universim constare possit, quod aliqua consuetudo introducta sit à populis animo se obligandi, & non ex mera devotione, explicavimus in expositione thes. 32. Alexan. VII. ostendentes consuetudinem abstinendi ab ovis, & lacticiis in Quadragesima esse evidenter obligatoriam. Illud tamen advertendum, quod sicut licita est confessio facta Confessario præsentis per scripturam, aut per alia signa, quando non potest physicè fieri vocibus; ita licita pariter est, quando non potest ea fieri moraliter, seu sine magna difficultate; quia quod est moraliter impossibile, absolutè dicitur impossibile; sicut autem Deus suis præceptis positivis non obligat nos, ubi adest huiusmodi moralis impossibilitas; ita à fortiori non obligat ista consuetudo confitendi vocibus. Hinc, ut advertit Layman lib. 5. tr. 6. cap. 6. ex Suar., Valent., Sà, & aliis, puella, quæ præ maxima verecundia peccata sua explicare non valet vocibus, poterit illa explicare scripto, dummodo voce dicat se de iis omnibus accusare, quæ in eo scripto continentur. Idemque dicas de ægroto, si egrè potest verba proferre, aut si Confessarius sit surdaster, nec possit pœnitens legere peccata, quæ scripsit, quin faciliè ab aliis audiat.

Videntur nonnulli cum Soto, Lugo disp. 15.

sect. 5. n. 84., Mart. Perez disp. 25. sect. 16., & aliis admittere, quod possit pœnitens etiam extra casum necessitatis citra culpam exhibere chartam legendam confessario, ac dicere, De his omnibus me accuso; siquidem non est necesse, quod accusatio verbalis pœnitentis de se, & independentè à circumstantiis explicet distinctè species, & numerum peccatorum, sed sufficit, si iis verbis pœnitens se accuset, ut ex præsupposita notitia Confessarii compleatur sufficiens accusatio, & debita confessio; quod in similibus casibus communiter admittitur, teste Suar. disp. 22. de pœnit. sect. 6. n. 5., videlicet si Confessarius prius vidit, aut audivit peccata pœnitentis, & hic solum dicat, Accuso me de iis peccatis, quæ tu benè nosti; vel si repetendæ sint eidem Confessario confessiones præteritæ ob earum nullitatem, & pœnitens dicat, De iis omnibus peccatis aliàs nulliter confessis, de quibus memoriam habes, iterum me accuso. In quibus casibus hæc pauca verba, supposita priori notitia Confessarii, æquivalent distinctæ confessioni; quia sufficienter faciunt præsentia peccata omnia in notitia illius. Quare pariformiter videtur sufficere, quod tribuatur Confessario præsentis charta legenda, ac deinde pœnitens dicat, De his omnibus, quæ legisti, me accuso. Et ratio à priori videtur esse, quia de ratione confessionis solum est se accusare; at de ratione accusationis non est dare Judici de novo notitiam delictorum, sed sufficit, quod ejus munus imploretur relatè ad delicta rei, etiamsi prius illa cognoverit. Sic dæmon dicitur Apoc. 12. *Accusator fratrum nostrorum*, non quia dat Deo notitiam culparum non præhabitam, sed quia implorat munus Dei vindicis in ordine ad ulciscendas hominum culpas. Quare si Confessarius electione chartæ præhabet notitiam peccatorum pœnitentis, poterit hic sufficienter voce se de iis accusare, quamvis non det vocis sermone iterum Confessario notitiam culparum. Verum, ut advertit Vasq. t. 4. in 3. p. qu. 91. art. 4. dub. 4. solum admittit Sot., quod possit confessarius legere coram pœnitente peccata, ita tamen, ut hic singulis annuat, & respondeat interroganti. Imò ne hoc quidem admittendum esse docet idem Vasquez, sed standum communi consuetudini in re tam gravi, quod scilicet pœnitens ipse vel memoriter dicat, vel legat singula peccata, & Sacerdos solum interroget, ubi opus erit. Hic enim modus confitendi peccata, ex D. Thom. quodlib. 1. ar. 10., quamvis non sit necessarius necessitate Sacramenti (aliter non posset mutus validè absolvi) est tamen ex institutione, consuetudine, & traditione Ecclesiæ necessarius, ut magis peccator erubescat, & ad veniam obtinendam disponatur. Verum qui-

quidem est, quod in iis casibus à Suario adductis sufficiat paucis verbis se accusare de peccatis, quæ Sacerdos aut vidit, aut audivit, aut in præteritis confessionibus ab eodem pœnitente accepit; cum hoc ferat communis sensus Doctorum, & Ecclesiæ praxis; & ratio est, quia in his casibus per accidens præfuit in Confessario notitia peccatorum, unde sufficit, quod eorum memoria excite-
tur. At in casu nostro data opera daretur Confessario charta legenda ad effugiendam erubescen-
tiam, quæ haberetur in exprimen-
dis distinctè peccatis; quod est contra Ec-
clesiæ consuetudinem, quæ, ut diximus, est
graviter obligatoria, quoties non datur mo-
ralis impossibilitas, seu gravis difficultas ex-
cusans. Et sanè vel idcirco a laudatis Do-
ctoribus asseritur requiri, quod pœnitens por-
rigendo chartam legendam Confessario, di-
cat saltem voce, Accuso me de his omni-
bus, quæ in hoc scripto continentur, quin
sufficiat, quod hoc ipsum dicat scripto, aut
nutibus, quia ad validitatem Sacramenti spe-
ctat, quod confessio fiat vocibus, quando sic
fieri potest, prout nonnulli docuerunt apud
Vasquez loc. laud. (sicut ad validitatem Sa-
cramenti spectat, quod absolutio voce huma-
na in quovis casu proferatur) & hoc com-
muniter cum Angelico quodlib. 1. art. 10.
non admittitur: Vel quia Ecclesiæ consuetu-
do fert, quod aliquatenus vocis sermone fiat
confessio, ubi sic fieri possit; unde non va-
cat gravi culpa, gravem istam Ecclesiæ con-
suetudinem, & ordinationem variare: ergo
cum Ecclesiæ etiam consuetudo ferat, quod
singula peccata vocibus à pœnitente expri-
mantur per se loquendo, quando id fieri pot-
est, & huiusmodi consuetudo sit longè gra-
vior, quàm illa prior, ut patet; idcirco à
fortiori non vacabit gravi culpa citra neces-
sitatem, seu citra specialem pœnitentis diffi-
cultatem hunc modum confitendi in Ecclesia
consuetum variare. Quod videtur docere An-
gelicus loco laud. in calce articuli, ubi dicit,
peccare, & gratiam non consequi, qui hac in
re ordinationem Ecclesiæ prætermittit; non
secus ac peccat, qui in Baptismo servat ea,
quæ sunt de necessitate Sacramenti, præter-
mittens statuta Ecclesiæ. Ex. gr. peccat, qui
in Baptismo aquæ elementari nonnihil admi-
scet aquæ rosacæ, ita ut non deroget valo-
ri Sacramenti; quia in sacramentali ablutio-
ne adhibenda est solum aqua, qua homines
communius utuntur ad abluendum. Peccat
pariter, qui panem consecrando nonnihil sac-
chari admiscet; quia panis consecrandus de-
bet esse solum panis communius usitatus: er-
go peccat etiam per se loquendo, qui ad ex-
plicandum distinctè sua peccata, utitur etiam
scriptura à Confessario legenda; quia in ma-

nifestationem peccatorum convenit uti so-
lum verbis, quibus homines communius, &
expressius suos conceptus significare consue-
verunt.

Utrum autem teneatur per scripturam mo-
do dicto, aut per interpretem confiteri, qui
aliter non potest distinctè sua peccata dete-
gere? Plures affirmant apud Suar. disp. 36.
sect. 6. cum Cajet., Ledesma, Lugo disp.
15. sect. 5. & aliis; quia non videtur id ef-
se grave onus, quod excuset à præcepto
Confessionis sive Divino, sive Ecclesiastico,
quod est modificativum Divini. Plures alii
apud Dianam p. 3. tra. 4. resol. 129. cum
Turriano, Fagundez, Layman, Filliucio ne-
gant, præsertim si confessio facienda sit ad
satisfaciendum præcepto Ecclesiastico Confes-
sionis annuæ; quia præceptum Confessionis
solum obligat ad Confessionem secretam, ita
ut, licet possit aliquis publicè confiteri, ad
id tamen nunquam teneatur; modus autem
confitendi per interpretem, aut per scriptu-
ram, de se non est secretus ex Navar. Media.
Victor. Soto, Ledesma, Tolet. Henriq. Va-
lentia (quidquid in contrarium doceat Mar-
tinus Perez disp. 25. de Pœnit. sect. 5. de
Confessione per scripturam, dicens, posse fa-
cile impediri, ne publicetur, si cautè custo-
diatur, & statim post Confessionem combu-
ratur) ergo non datur obligatio confitendi
per interpretem, aut scribendo peccata, si
non possent ea aliter distinctè manifestari,
sed satis erit tunc ponere Confessionem so-
lum formaliter, licet non materialiter inte-
gram, confitendo peccata nutibus, quoad ejus
fieri potest. Quod esse verum etiam in arti-
culo mortis, etiam si moribundus non habeat
certitudinem moralem de sua contritione,
docent nonnulli apud Dianam p. 3. tr. 4. res.
128.; quia peccata scribere, & scriptum Con-
fessario tradere, est modus confitendi insue-
tus, & plerumque non vacat omni periculo
publicationis. Propterea quamvis in articulo
mortis obligetur moribundus ad suscipiendum
Sacramentum Pœnitentiæ, juxta hanc senten-
tiam tamen non obligatur ad Confessionem
materialiter integram, si non possit integrè
confiteri, quàm per interpretem, vel per
scripturam, sed sufficit, quod nutibus mani-
festet peccata, prout potest. Equidem verò
probabilius censeo cum Coninch. disput. 5.
num. 77. & aliis, neminem in ullo casu te-
neri ad Confessionem materialiter integram,
si aliter ea fieri non possit, quàm per inter-
pretem; quia hic modus confitendi non est
secretus, & subest infamiae, ad quam ex præ-
cepto Confessionis non obligamur; contra
verò ad satisfaciendum præcepto Confessionis
materialiter integræ dari obligationem scri-
bendi peccata, ac tradendi chartam Confes-
sa-

fario præfenti legendam, si aliter ea explicari non possunt, quoties nullum subest morale periculum, quod scriptura publicetur, Ratio est, quia hic modus confitendi non est publicus: unde sicut tenetur pœnitens nutibus, aut aliis signis explicare distinctè peccata, si

nequit ea vocis sermone explicare, ita tenetur ea explicare in scriptis, tanquam signis ad mentis conceptus explicandos institutis, si facile caveri potest, ne ad aliorum manus deveniant. Atque hæc de thesibus sæculo decimo-septimo confixis dixisse sit satis.

INDEX

AD HANC APPENDICEM SPECTANS.

Appendix, in qua nonnulla annotantur ad elucidationem aliarum Thesium sæculo superiore confixarum. pag. 522.

Recensentur septuagintanovem Michaelis Baji Theses, olim à Pio Quinto, & Gregorio Decimotertio, ac deinde ab Urbano Octavo confixæ anno 1644. in Bulla *In Eminentia*. §. I. pag. 523.

Constitutio Innocentii Undecimi proscribentis sexaginta & octo Theses, quæ à Michaele de Molinos prætextu Orationis Quietis docebantur. §. II. pag. 526.

Breve Innocentii XII. proscribentis tres & viginti Theses, quæ pretextu Amoris erga Deum purissimi in Galliis docebantur. §. III. pag. 531.

Condemnatio duarum Thesium de

Omnipotentia donata, & subiecta creaturæ. §. IV. pag. 533.

Utraque isthæc Thesis exponitur. §. V. ibid.

Prohibitio Thesis de usu Scientiæ ex Confessione acquisitæ. §. VI. pag. 534.

De Usu Scientiæ ex Confessione habitæ universim. §. VII. ibid.

Thesis hæc à Sacra Congregatione prohibita exponitur, & expungitur. §. VIII. pag. 539.

Quamplures difficultates ex præiacta doctrina enodantur. §. IX. pag. 541.

De Confessione, & Absolutione per Literas, aut per Internuncium. §. X. pag. 545.

De Absolutione Moribundo impertienda. §. XI. pag. 549.

Nonnullæ difficultates huc pertinentes evacuantur. §. Ult. pag. 555.

INDEX

ALPHABETICUS MATERIARUM,

Quæ in omnibus hujus Operis thesibus profligantur, aut discutiuntur.

Prior Numerus designat Partem Operis, alter Thesim in ea Parte expositam.
Appendix designatur per has litteras, *App*; additurque
numerus Paragraphorum.

A

- A** *Abortus procuratio*. 2. 34.
Abortus ferens homicidium. 2. 35.
Absolutio moribundi sensibus destituti. *App*. §. 11.
Actio humana deliberata, quæ nec sit Dei dilectio, nec Mundi. 3. 7.
Actus Theologici iterandi. 1. 1.
Amore Dei deficiente fidem non deficere. 3. 12.
Augustini doctrina in conflictu Bullarum. 3. 30.
Arbitrorum venditio à Collatore Beneficiorum.
1. 22.
Arbitrorum venditio relatè ad Judicem. 1. 26.
Attritio naturalis insufficiens in Sacramento. 2.
57.
Attritio sine aliquali Dei dilectione. 3. 15.

B

- B** *Aji Theses confixæ*. *App*. §. 1.
Baptismus sine intentione faciendi, quod facit Ecclesia. 3. 28.
Baptismus sub forma, In nomine Patris, &c
3. 27.
Beneficia curata Dignioribus, hoc est Dignis. 2.
47.
Bullæ cænæ casus occulti relatè ad Episcopos.
1. 3.
Bullæ Urbani VIII. In Eminentis subreptitia. 3.
31.

C

- C** *Alumniatoris occisio*. 1. 17.
Casus Episcopales relatè ad Mendicantes. 1. 12.
Casus Bullæ cænæ occulti. 1. 3.
Censuræ cessantes per correctionem Rei. 1. 43.
Christi mors pro omnibus, & solis Fidelibus. 3. 4.
Christi mors pro omnibus omnino. 3. 5. *Fans*.
Christi capitis influxus in Infideles. 3. 5.
Comedere, & bibere ad satietatem. 2. 8.
Communio sacrilega ad satisfaciendum præcepto.
2. 55.

- Communione frequentia nota Prædestinationis*.
2. 56.
Communicandi jus penitentia nondum expleta. 3.
22.
Communicare sine amore Dei purissimo. 3. 23.
Concubina, licet utilis, ejicienda. 1. 41.
Conjugii opus ob voluptatem. 2. 9.
Confessio nulla ad satisfaciendum præcepto. 1. 14.
Confessio facta Regulari reprobato. 1. 13.
Confessiones factæ apud Regulares invalidæ. 3. 2.
Confessio dimidiata ob concursum penitentium.
2. 59.
Confessio in absentia per litteras. *App*. §. 10.
Confessionis scientia si quis utatur cum gravamine. *App*. §. 7.
Confiteatur quamprimum celebrans in necessitate.
1. 38.
Consuetudo Moderna in Sacramento Penitentiae.
3. 18.
Consuetudo abstinendi ab ovis in Quadragesima.
1. 32.
Consuetudinarius non absolvendus. 2. 60.
Copula cum soluta est explicanda. 1. 25.
Copula cum conjugata consentiente marito. 2. 50.

D

- D** *Dei Patris simulacrum in Templo*. 3. 35.
Denunciatio heretici. 1. 5.
Denunciatio sollicitantis per chartam. 1. 6.
Denunciandi onus quomodo declinetur. 1. 7.
Desiderium inefficax mortis proximi. 2. 13.
Desiderium absolutum mortis Patris. 2. 14.
Detraçtori falsum crimen imponere. 2. 43.
Dilectio Dei iteranda. 2. 5. *An singulis quinquenniis?* 2. 6. *An quando tenemur justificari?*
2. 7.
Dilectio proximi per actus externos duntaxat. 2.
10., & 11.
Duelli acceptatio à Viro equestri. 1. 2.

E

Eleemosyna ex superfluis statui. 2. 12.
Eucharistia. V. Communio.

F

Falsum crimen ad defensionem imponere. 2. 44.
Famuli cooperantes ad peccatum Heri. 2. 51.
Famuli occultè compensantes. 2. 37.
Festa, quæ citra contemptum non servantur. 2. 52.
Fidei actus iterandi. 2. 17.
Fidei assensus firmior ex imperio voluntatis. 2. 19.
Fidei repudium imprudens. 2. 20.
Fidei præceptum speciale. 2. 19.
Fides consistenda coram interrogante. 2. 18.
Fides Dei Remuneratoris. 2. 22.
Fides formidolosa. 2. 21.
Fides latè dicta insufficiens. 2. 23.
Fides mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis. 2. 65.
Fides deficiens ad defectum amoris Dei. 3. 12.
Furtula iterata. 2. 38.
Furtum in necessitate gravi.

G

Gaudium de proximæ morte. 2. 13.
Gaudium de parricidio in ebrietate. 2. 15.
Gratia sufficiens relatè ad Infideles. 3. 5.
Gratia sufficiens perniciosa. 3. 6.
Gratia interior, cui nunquam resistatur. 3. 2. Jans.
Gratia, cui voluntas non possit resistere. 3. 4. Jans.

H

Hæreticus, qui probari non possit, denunciandus. 1. 5.
Hæresis occulta relatè ad Episcopos. 1. 3.
Hæresis occulta relatè ad Prælatos Regulares. 1. 4.
Homicidium pro conservatione aurei. 2. 51. V. etiam Occisiva defensio.
Horæ canonica. V. Officium.

I

Iejunium quoad itinerantes. 1. 31.
Iejunium quoad laborantes. 1. 30.
Iejunii violatio citra contemptum. 1. 23.
Ignorantia invincibilis juris naturæ. 3. 2.
Ignorantia mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis. 2. 65.
In Iejunio modicæ comestionculæ iterata. 5. 27.

Indulgentiæ Regularium à Paulo V. revocata. 1. 37.
Infidelis non credens ex opinione probabili. 2. 4.
Infidelis in omni opere peccans. 3. 8.
Iudex vendens arbitria. 1. 26.
Iudex sequens opinionem minùs probabilem. 2. 2.
Iuramentum sine animo jurandi. 1. 25.
Iuramentum additum restrictioni mentali. 2. 26.
& 27. V. etiam Perjurium.

L

Legis non acceptatio sine causa. 1. 28.
Legatum annuum pro anima per decennium. 1. 42.
Libertas in causa insufficiens ad demeritum. 3. 1.
Libertas à coactione ad merendum insufficiens. 3. 3. Jans.
Librorum prohibitorum retentio, donec corrigantur. 1. 45.

M

Mariæ Virginis oblatio die Purificationis. 3. 24.
Mariæ ut Mariæ laus non vana. 3. 26.
Mendicantes relatè ad Casus Episcopales. 1. 12.
Mendicantes imponentes pœnitentias incongruas. 3. 21.
Metus cohonestans simulationem in Iuramento. 2. 29.
Metus inducens famulos ad cooperandum peccato Heri. 2. 51.
Michaelis Baji theses. App. 5. 1.
Michaelis de Molinos theses. App. 5. 2.
Missæ Stipendium. V. Stipendium.
Missæ partes simul auditæ. 2. 53.
Mortuæ contractus usurarius. 2. 40.
Mollities jure naturæ interdicta. 2. 49.
Mollities, Sodomia, Bestialitas specie differunt. 1. 24.
Mutuator. V. Usura.

N

Necessitas gravis excusat à furto. 2. 36.

O

Oblatio Deiparæ die Purificationis. 3. 24.
Occasio proxima peccandi. V. Proxima occasio.
Occisiva defensio. 2. 30. 31. 32. & 33.
Officium Paschale die Palmarum. 1. 34.
Officium unicum pro duplici die. 1. 35.
Officium recitatum per alios. 1. 21.
Officii horæ recitandæ ab eo, qui non potest Matutinum, & Laudes recitare. 2. 54. V. Recitatio.
Omnipotentia donata, & subjecta creature. App. 5. 5.

Opera, quæ non sunt ex fide per dilectionem operante. 3. 11.
Osculum ob delectationem carnalem. 1. 40.
Ova, & lactinia in Quadragesima. 1. 32.

P

P*arochi eligentes simplicem Sacerdotem in Confessarium.* 1. 16.
Parochianus suspicans de penitentiis incongruis impositis à Mendicantibus. 3. 21.
Peccati detestatio ob ejus turpitudinem. 3. 9.
Peccati detestatio ob gloriam celestem. 3. 10.
Peccati detestatio ob gehennam sine dilectione. 3. 15.
Peccatorum luxuriæ specifica diversitas. 1. 24.
Peccatum Philosophicum. 3. 1. (ex 2.)
Pœnitentia Sacramentalis per alium impleta. 1. 15.
Pœnitentia ob originale per totam vitam. 3. 19.
Pœnitentiæ ordo inversus mox absolvendi. 3. 17.
Pontificis auctoritas supra concilium, & infallibilitas. 3. 19.
Perjurium in re levi. 2. 24. *V. etiam Juramentum.*
Privilegia Regularium à Tridentino revocata. 1. 36.
Probabilissima opinio. 3. 3.
Probabilitas tenuis. 2. 3.
Probabilitas in Sacramentis conferendis. 3. 1.
Probabilitas in Judice ferente sententiam. 3. 2.
Probabilitas in Infideli. 2. 4.
Probabilitas ex uno Moderno. 1. 27.
Proxima peccandi occasio impediens absolutionem. 2. 61. *Fugienda.* 2. 62.
Non querenda directe ob bonum spirituale. 2. 63.

Q

Q*uamprimùm confiteatur Celebrans in necessitate.* 1. 38.
Quamprimùm hic quid significet? 1. 39.

R

R*egulares Prælati relatè ad absolvendum ab heresi occulta.* 1. 4.
Regularis injustè reprobatus in ordine ad absolvendum. 1. 13.

Regularium Indulgentiæ à Paulo V. revocate. 1. 37.
Regularium privilegia à Tridentino revocata. 1. 36.
Regulares relatè ad imponendas penitencias nimis leves. 3. 21.
Regulares relatè ad confessiones. 3. 20.
Restitutio à non recitantibus Horas facienda ante sententiam Judicis. 1. 20.
Restitutio per eleemosynas antea factas. 1. 33.
Restitutio facienda ab inducente ad damnificandum. 2. 39.
Restituendum sub gravi, quod per furtula, &c. 2. 38.

S

S*acramentorum simulata administratio ob metum.* 2. 29.
in Sacramentis conferendis probabilitas. 2. 1.
Simonia in Beneficiis pro emolumento temporali. 1. 22.
Simonia, si detur temporale tanquam motivum, vel in gratuitam compensationem pro spirituali. 2. 45.
Simulacrum Dei Patris in Templo. 3. 25.
Spes vitiosa ex defectu Charitatis. 3. 13.
Stipendium Missæ multiplex. 1. 10.
Stipendii pars retenta à celebrante per alium. 1. 9.
Specialissimi Missæ fructus novum stipendium. 1. 8.

T

T*heologales actus iterandi.* 1. 1.
Theses Baji. App. §. 2.
Theses Michaelis de Molinos. App. §. 3.
Theses 23. de Amore Dei purissimo. App. §. 4.
Timor gehennæ est supernaturalis. 3. 14.

V

V*ir equestris acceptans duellum.* 1. 2.
Vir honoratus occidens calumniatorem, aut conviciantem. 2. 30.
Usurarium est lucrum ob obligationem non rependi mutuum usque ad certum tempus. 1. 42.
Et ob pecuniam numeratam pro numeranda. 2. 41. *Et ob pactum dandi aliquid ex gratitudine.* 2. 41.
Usura habetur in contractu Mohatra. 2. 40.

Sit autem hic hujus Opusculi (sed ob ubi Æternitatis!)

F I N I S.

Laus Deo, & B. Virgini sine labe Conceptæ.

A. M. D. G.

Viva, Domenico, 1648-1726

Damnatae Theses

Bd.: 1. P. 1 - 3. - 1715.

Patavium 1715

4 Polem. 3097-1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10690580-8